UNIVERSITATEA „AL. I. CUZA" IAŞI

ALBERT-LUDWIGS UNIVERSITÄT FREIBURG

MONUMENTA LINGUAE DACOROMANORUM

BIBLIA 1688

PARS VI

IOSUE, IUDICUM, RUTH

EDITURA UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA"
IAŞI – 2004

Editat cu sprijinul
MINISTERULUI EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BIBLIA (română; 1688)
Biblia 1688. – Freiburg: Albert-Ludwigs-Universität-Freiburg: Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza", 1988–
11 vol.
Pars 6: Iosue, Iudicum, Ruth. – 2005. – ISBN 973-703-079-6

002(498)"1688":22
22=135.1

BIBLIIA

DUMNEZEIASCA SCRIPTURĂ
VÊCHE ŞI NOAUĂ

IISUS NÁVI, JUDECĂTORII, RUTH

COORDONATORI:

Prof. dr. AL. ANDRIESCU
Universitatea „Al. I. Cuza" Iaşi

Prof. dr. PAUL MIRON
Albert-Ludwigs Universität Freiburg

AUTORII VOLUMULUI:

ALEXANDRU ANDRIESCU
ILEANA CÂMPEAN
EUGENIA DIMA
DOINA GRECU
GABRIELA HAJA
GUSTAVO-ADOLFO LORIA-RIVEL
ELSA LÜDER
PAUL MIRON
MIOARA SĂCRIERU-DRAGOMIR
STELA TOMA

CONSULTANT ŞTIINŢIFIC:

Cerc. şt. pr. I dr. N.A. URSU

MONUMENTA LINGUAE DACOROMANORUM
XX

Se împlinesc, în acest an, două decenii de cînd *Monumenta Linguae Dacoromanorum* există *de facto* ca un important „centru" de cercetare ştiinţifică, scopul principal fiind acela de a edita, într-o ediţie critică unicat, scrierea românească cea mai valoroasă, sub multiple aspecte, din istoria veche a culturii româneşti, *Biblia* tipărită în 1688, cu sprijinul şi în timpul domniei lui Şerban Cantacuzino. Această operă îşi găseşte abia acum, în ediţia de faţă, care uneşte cercetători din întreaga ţară şi de peste hotare, o înfăţişare ştiinţifică demnă de importanţa ei.

O întîmplare fericită face ca în anul jubiliar 1988, cînd s-au sărbătorit trei sute de ani de la tipărirea *Bibliei de la Bucureşti*, într-o excelentă ediţie, prin acurateţea unei transcrieri coerente, dar şi ca lucrare de artă tipografică, prin grija Patriarhiei Ortodoxe Române, să apară la Iaşi şi primul volum din ediţia critică *Monumenta Linguae Dacoromanorum. Biblia 1688*, volum difuzat, în condiţiile vitrege create cărţilor religioase pe atunci, în anul următor.

Cum acestea sînt de mult date istorice, am crezut necesară rememorarea lor, publicînd documentele care atestă eforturi mai vechi în pregătirea acestei ediţii. Aceasta îşi are prima afirmare, din iniţiativa profesorului Paul Miron, într-un volum, cel dintîi cu acest titlu, apărut la Freiburg, în 1984: *Monumenta Linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars VIII. Ruth*, Verlag Karl Alber, Freiburg und München.

Proiectul iniţial, care nu cuprinde decît textul tipărit la 1688 al *Cărţii Ruth*, a fost îmbogăţit, preluîndu-se o binevenită sugestie a profesorului N.A. Ursu, cu transcrierea şi publicarea celor două manuscrise contemporane *Bibliei* de la 1688, Ms. 45 şi Ms. 4389. Din compararea acestor texte se pot obţine avantaje, încă incalculabile, în cercetarea limbii şi a literaturii române.

Urmînd o frumoasă tradiţie, reluăm în volumul de faţă şi *Cuvîntul înainte* semnat de rectorii celor două universităţi colaboratoare, din Iaşi şi din Freiburg, cu prilejul apariţiei volumului din 1988 (*Monumenta Linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars I. Genesis*, Iaşi), în care se certifică un proiect şi un crez de muncă şi de colaborare ştiinţifică activă.

Publicăm integral, în ordine cronologică, atît prefaţa la *Cartea Ruth* (1984), cît şi *Cuvîntul înainte* semnat de rectorii din Iaşi şi Freiburg, în volumul *Monumenta Linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars I. Genesis*, Iaşi, 1988.

PREFAŢĂ
LA EDIŢIA FREIBURG UND MÜNCHEN
A *CĂRŢII RUTH*

DE

PAUL MIRON

O nouă ediţie a *Bibliei 1688* nu poate fi decît o lucrare colectivă, la care trebuie să participe cercetători din felurite domenii, ebraişti şi elenişti, slavişti, teologi, istorici ai limbii şi ai literaturii, de artă şi ai religiilor.

O asemenea operă uriaşă nu se întreprinde decît o dată la secole; ar fi o greşală de neiertat, dacă o singură disciplină n-ar fi chemată să-şi dea contribuţia la elucidarea textului din 1688, la preistoria sau influenţa sa, precum şi la toate problemele culturale legate de scriptura de acum 300 de ani.

Micul eşantion prezentat acum – *Cartea Ruth* – propune, fără nici o pretenţie, o eventuală metodă de investigaţie. Mai întîi, textul original dă garanţia unui control filologic, textul transliterat (aici, prin osteneala doamnei Stela Toma) oferă unui public foarte larg lectura în „forma" în care a apărut. În versiunea paralelă se redă textul *pe înţeles*, după modelele originare masorete şi după experienţa seculară a interpreţilor elini sau apuseni. E vorba în primul rînd de a „descifra" conceptul narativ în curgerea sa, de

a-i desluşi „capcanele" legate de situaţia religioasă, socială etc. dată, ca astfel cititorul să poată înţelege mai bine care au fost greutăţile traducătorilor din sec. al XVII-lea, unde au reuşit şi [unde] au fost învinşi, nu atît de un rigorism filologic sau de „sărăcia limbii", cît de o exagerată fidelitate faţă de textul originar folosit. Aici, verificările exegetice ale savantului olandez Jan de Waard ne-au fost de cel mai mare ajutor.

O a patra secţiune încearcă prin note suplimentare să compare textul de la Frankfurt 1597 cu alte versiuni LXX, respectiv din alte limbi, să explice anumite situaţii din textul ebraic sau să îmbogăţească puţintel cunoştinţele unui lector, să zicem, neavertizat. Notele marcate cu * propun discuţii sau aduc informaţii asupra unor probleme de limbă sau istorie literară.

Mărturisesc că tehnoredactarea acestei secţiuni, desigur prea îngrămădită, nu mă mulţumeşte; poate priceperea vreunui colaborator viitor va reuşi să găsească o formulă mai bună.

Absolut necesar este indicele alcătuit de doamna Elsa Lüder. Traducerea lexemelor în franceză şi germană vrea să includă studiul textului într-un circuit internaţional şi oferă, în acelaşi timp, după o sănătoasă tradiţie filologică, un etalon semantic. După cum se cuvine, sînt trecute şi toate formele gramaticale şi chiar deviaţiile fonetice. Din fondul agonisit aici vor profita nu numai lexicografii şi gramaticienii, ci chiar amatorii de statistică. Prima atestare (în paranteze, la sfîrşit) dovedeşte de pe acum că traducătorii nu au fost siliţi decît în extreme situaţii să creeze cuvinte noi.

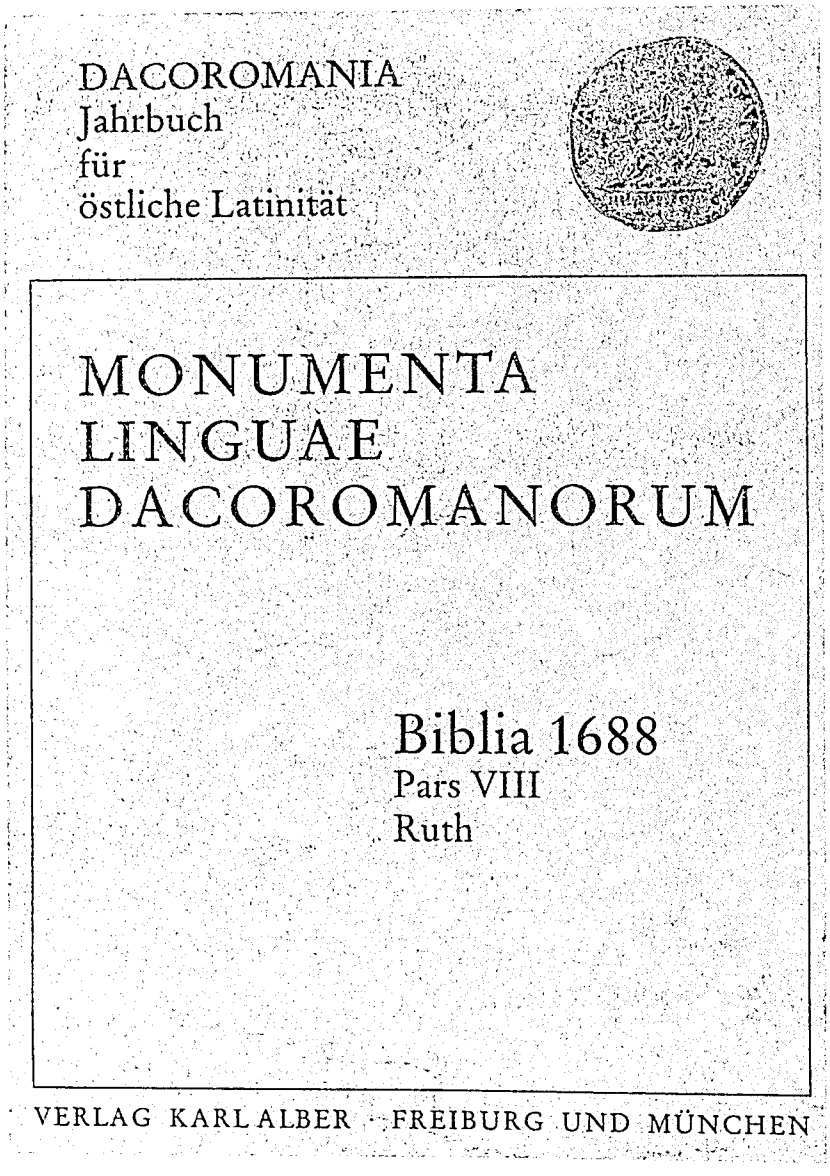

Imaginile adăugate semnalează doar că, în viitor, dorim şi un studiu iconografic (cu reproduceri, fie numai din spaţiul nostru, fie de pretutindeni).

Un studiu lingvistic va fi posibil după ce a fost cercetat un material mai vast. Traducerea din Rilke, anexată, vrea să indice doar o nouă subunitate, posibil mai degrabă la alte cărţi biblice, la care aşteptăm contribuţiile istoricilor literari. Lipseşte de asemenea un studiu teologic, deoarece *Ruth* este o carte nefolosită de cultul ortodox.

Cine va avea răbdarea să-şi arunce ochii asupra lucrurilor înfăţişate de noi în această fascicolă va înţelege uşor cît de importantă este lucrarea ce ne aşteaptă şi cîte dificultăţi implică.

Oricare capitol plănuit aici, contribuţia oricărei discipline îmbogăţesc perspectivele şi orizontul celorlalte; fiecare pagină a noii ediţii ne va spune mai mult despre rostul şi partea noastră la zidirea culturală a lumii.

CUVÎNT ÎNAINTE

Se împlinesc în această toamnă trei sute de ani de la tipărirea Bibliei de la Bucureşti, monument al limbii literare româneşti şi realizare filologică de mare valoare ştiinţifică nu numai după standardele epocii, ci şi după cele contemporane. Apariţia primei ediţii integrale a Bibliei în limba română încununa, printr-o operă menită să înfrunte timpul, străduaniile cîtorva generaţii de cărturari pentru afirmarea limbii române, avînd semnificaţia unui act de demnitate naţională.

Prezenta ediţiei a Bibliei de la Bucureşti este opera comună a unui grup de distinşi specialişti de la Universităţile din Iaşi şi Freiburg, rod al colaborării îndelungate dintre cele două Universităţi. Este o operă ştiinţifică care pune în valoare şi analizează cu metode moderne de investigaţie textul Bibliei de la 1688, împreună cu două variante nepublicate pînă acum. Pe de altă parte, credem că interesul pentru această lucrare va cuprinde un cerc mai larg de cititori şi aceasta datorită valorii literare a textului, care conţine multe părţi ce egalează prin limbă şi putere de evocare cele mai frumoase pagini ale literaturii române.

Se cuvine semnalat faptul că sîntem în faţa unui proiect interdisciplinar, la realizarea căruia au participat lingvişti, istorici literari, informaticieni şi istorici, ceea ce dă o conştiinţă colectivă acestei importante opere ştiinţifice şi de restituire culturală. Este un motiv de reală satisfacţie pentru noi că Universitatea, al cărui principal rol este acela de a transmite cultura şi de a cultiva spiritul ştiinţific, a cooperat la realizarea acestui proiect care sperăm că va avea un ecou pozitiv în cercul specialiştilor.

Iaşi, 15 septembrie 1988

Prof. dr. VIOREL BARBU,
Rectorul Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi

VORWORT

Als Iakob Czihak, der Gründer der „Gesellschaft der Ärzte und Naturforscher von Iaşi" 1838 in Freiburg einen Vortag hielt, den er bei der Unviersitätsbuchhandlung unter dem Titel „Bericht über die Fortschritte der Civilisation in dem Fürstentum Moldau" veröfftentlichte, konnte er nicht ahnen, daß sich die kulturellen Beziehungen zwischen der moldauischen Metropole und der Stadt im Breisgau, nahe der Donauquelle, eines Tages so umfangreich und fruchtbar gestalten würden.

Noch bevor am 24. Ianuar 1975 ein Partnerschaftsabkommen zwischen unseren Universitäten unterzeichnet wurde, in der Absicht, „zur gegenseitigen Förderung von Forschung und Lehre wissenschaftlich zusammenzuarbeiten", wurden auf Initiative von Studenten in Freiburg eine „Deutsch-rumänische Studienvereiningung" gegründet, die den Namen des bedeutendsten rumänischen Dichters, Eminescu, trägt und inzwischen 25 wissenschaftliche Kolloquien mit bevorzugten Tagungsorten Freiburg und Iaşi abgehalten hat. Subtile Probleme aus dem Reichtum politischer un kultureller Wechselwirkungen wurden in einem internationalen Forum einträchtig behandelt. Auch wurde es zur Gewohnheit, besonderer Persönlichkeiten und Ereignisse aus dem rumänischen Kalender gebührend zu gedenken, so Stefans des Großen, Catemirs, des gelehrten Fürsten, B.-P. Hasdeus, Mihai Eminescus, des Auftands von Horia, des Unabhängigkeitskrieges oder der großen Vereinigung.

Bestimmend für die Partnerschaft sind neben allgemeinen wissenschaftlichen Kontakten besondere Formen projektgebunderer Kooperation. Nachdem nun die letzten Faszikel des monumentalen rumänisch-deutschen Wörterbuchs von H. Tiktin in einer neuen, überarbeiteten und ergänzten Ausgabe nach zehnjärhriger Arbeit in der Bundesrepublik Deutschland in Druck gehen, nimmt hier ein anderes Projekt Gestalt an – die Edition der ersten rumänischen Bibel von 1688. Schon der Umfang dieses ersten Bandes, der Genesis, zeigt, wie mutig und ehrgeizig das interuniversitäre Unternehmen ist. Die Albert-Ludwigs-Universität zu Freiburg beteiligt sich mit Freude daran, in der Gewißheit, daß das Werk von 1688, das den Rumänen auch die Einheit der Sprache verbriefte und einen besonderen Stellenwert innerhalb der Orthodoxie verlieh, zum gemeinsamen Gut europäischer Kulturgeschichte gehört.

Freiburg, den 14. Dezember, 1988

Professor Dr. CHRISTOPH RÜCHARDT
Rektor der Albert-Ludwigs Universität Freiburg

VORWORT

Vor 300 Jahren wurde die Bibel von Bukarest gedruckt, Denkmal der rumänischen Literatursprache und philologische Verwirklichtung von hohem wissenschaftlichem Wert nicht nur nach den damaligen, sondern auch nach den gegenwärtigen Maßstäben. Das Erscheinen der ersten Gesamtausgabe der Bibel in rumänischer Sprache krönte durch ein Werk, das den Zeiten trotzen sollte, die Bemühungen einiger Gelehrtengenerationen um die Selbstbehauptung der rumänischen Sprache als Akt der nationalen Dignität.

Die vorliegende Edition der Bukarester Bibel ist das Gemeinschafswerk einer Gruppe von auserlesenen Fachleuten der Universitäten Freiburg und Iaşi, Ergebnis langjähriger Zusammenarbeit der beiden Universitäten. Es ist ein wissenschaftliches Werk, das mit modernen Forschungsmethoden den Text der Bibel von 1688, zusammen mit zwei anderen, bisher unveröffentlichten Versionen, analysiert und auswertet. Wir glauben zudem, daß das Interesse der Leserschaft für diese Arbeit sehr groß sein wird, und zwar aufgrund des literarischen Wertes des Textes, der durch Sprach- und Ausdruckskraft an vielen Stellen an die schönsten Seiten der rumänischen Literatur heranreicht.

Es soll noch die Tatsache erwähnt werden, daß wir es mit einem interdisziplinären Projekt zu tun haben, an welchem Linguisten, Literaturwissenschaftler, Informatiker und Historiker mitgewirkt haben, in höherem Gemeinschaftssinn und in der Bemühung um kulturelle Restitution. Es ist ein Grund zu wirklicher Freude, daß die Universität, deren Hauptaufgabe die Vermittlung von Kultur und die Förderung von wissenschaflichem Geist ist, an der Gestaltung des Projekts beteiligt war, von dem wir hoffen, daß es positive Aufnahme in den Fachkreisen finden wird.

Iaşi, den 15. September, 1988

Professor Dr. VIOREL BARBU
Rektor der Al. I. Cuza Universität Iaşi

CUVÎNT ÎNAINTE

Cînd, în 1838, Iacob Cihac, întemeietorul „Societăţii de medici şi naturalişti din Iaşi", ţinea la Freiburg o conferinţă apărută mai tîrziu sub titlul *Despre progresul civilizaţiei în Principatul Moldova*, la librăriile universităţii, nu şi-a închipuit că într-o zi relaţiile culturale dintre metropola moldavă şi urbea din Pădurea Neagră, nu departe de izvoarele Dunării, vor deveni atît de intense şi purtătoare de rod.

Încă înainte de 24 ianuarie 1975, cînd s-a semnat un acord de cooperare între Universităţile noastre cu scopul „de a colabora ştiinţific pentru promovarea reciprocă a cercetării şi învăţămîntului", s-a înfiinţat la Freiburg, ca urmare a unei iniţiative studenţeşti, o „Societate de studii germano-română", care poartă numele celui mai important poet român, Eminescu, şi care a organizat între timp 25 de colocvii ştiinţifice, de preferinţă la Freiburg şi Iaşi. Probleme subtile din prisosul interferenţelor politice şi culturale au fost tratate armonios în foruri internaţionale. S-a mai îndătinat obiceiul de a evoca, după cuviinţă, personalităţi şi evenimente din calendarul naţional român, precum Ştefan cel Mare, învăţatul principe Cantemir, B.P. Hasdeu, răscoala lui Horia, Războiul de Neatîrnare sau Marea Unire.

Pe lîngă contactele ştiinţifice obişnuite, sînt semnificative formele de cooperare legate de un proiect comun. După ce în strădanii de un deceniu ultimele fascicole ale monumentalului dicţionar român-german al lui H. Tiktin au intrat aici la tipar într-o nouă ediţie revăzută şi adăugită, ia fiinţă un nou proiect – editarea Bibliei de la 1688. Numai dimensiunile primului volum, *Geneza*, dovedesc cît de temerară dar şi exigentă, este această lucrare interuniversitară. De aceea, Universitatea Albert-Ludwig din Freiburg participă cu bucurie, conştientă că opera de la 1688, care le-a chezăşuit românilor unitatea graiului şi o poziţie de valoare deosebită între popoarele Ortodoxiei, aparţine, ca un bun comun, istoriei şi culturii europene.

Freiburg, la 14 decembrie 1988

Profesor dr. CHRISTOPH RÜCHARDT
Rectorul Universităţii Albert-Ludwig, Freiburg

Față de proiectul inițial s-au produs schimbări mari, începând cu sistemul de transcriere a textelor. S-a trecut de la metoda mai veche a transliterării la o chibzuită metodă interpretativă, cu norme stabilite, în lungi dezbateri, atît la Freiburg, cît și la Iași.

Extinderea acestei mari lucrări filologice la textele manuscrise, noutatea cea mai importantă a acestei ediții, pe lîngă faptul că a sporit enorm volumul de muncă (practic l-a triplat), a condus la modificarea planului inițial prin renunțarea la unele obiective.

În colectivul mare în care ne întîlnim din nou, împrospătat cu tot mai mulți tineri, sperăm să putem duce la bun sfîrșit munca de publicare științifică a textelor: *Biblia 1688*, Ms. 45 și Ms. 4389, cu note, comentarii, variante, indice de cuvinte. Pentru a evita repetițiile, vom publica studii introductive numai în volumele care le impun, prin specificul lor lingvistic sau literar, cum a fost cazul *Cărții psalmilor*, dînd prioritate absolută tipăririi unor texte de care filologia română are atâta nevoie. Începem această nouă etapă cu volumul de față.

*

Cartea lui Iosua Navi, Cartea Judecătorilor și *Cartea Ruth* continuă publicarea, aici într-un volum, a Sfintei Scripturi de la 1688. Peste neînțelegeri și peste greutăți financiare, ca și peste inerente slăbiciuni omenești, perseverăm în angajamentul nostru și ne bucurăm, împreună cu cei care ne-au sprijinit și încurajat, că putem contribui, și cu acest nou volum din *Monumenta Linguae Dacoromanorum*, la mai buna cunoaștere a unei opere din care se desprind pagini importante de limbă și istorie culturală românească.

*

Cărțile *Iosua Navi*, *Judecătorii, Ruth*, împreună cu *Regii,* constituie în Biblia ebraică grupul *Profeților anteriori*, în opoziție cu *Profeții posteriori*, al marilor Prooroci ca *Isaia, Ieremia, Iezechiil* etc.

Cartea lui *Iosua Navi* succede direct *Deuteronomului*: imediat după moartea lui Moise, poporul ales își caută un nou întîistătător și, bineînțeles, nu fără a apela la Domnul Dumnezeul lor, care de acum înainte îi va sfătui, urmărind transferul în Țara Făgăduinței prin cucerirea Canaanului (cap 1-12), prin împărțirea pămîntului cucerit (cap 13-22) și mai ales prin reînnoirea după multe crize a legămîntului cu Iahve, Dumnezeul descoperit de Moise (cap 23-24).

Această scriere religioasă, ieșită din străfundurile istoriei, cucerește prin realismul tăios recunoscut în toate faptele și înfăptuirile eroilor.

Spre deosebire de alte legende orientale, persoana conducătorului este mai puțin contestată decît cea a zeului suprem. Deși mai puțin cunoscută, cartea fiului lui Navi a avut, ca idee și acțiune, o înrîurire în literatura universală, la diferite niveluri și epoci, începînd cu evul mediu.

Specialiștii, teologi și istorici, împart povestirea (neintrată în programul Bisericii Ortodoxe) în trei părți distincte, indicînd mai multe puncte de gravitate ale narațiunii privitoare la strategia și logistica izraeliților în drum spre patria dorită. Mai întîi în miezul lucrurilor sunt situații care pot fi ușor sesizate și grupate, apoi urmează o descriere geografică în care autorul încearcă să legitimeze depășirea vechilor hotare forțate în timp și în sfîrșit sînt precizate mișcările triburilor și ale familiilor, mai cu seamă cele spre Răsărit.

Cartea Judecătorilor ne dezvăluie viziuni diferite: una întărește sentimentul conservativ de dîrzenie legat în mare parte de argumentele folosite în segmentul precedent (cap 14-15), ca și în duioasa prezentare a clasicei figuri Ruth, filonul de explorare a unui tărîm larg și liber. În segmentul doi predomină atotputernicul Iosua ca o verigă a lanțului de judecători care au hotărît soarta Canaanului recuperat; segmentul trei fixează pîrghia dintre adevărul istoric și îndoielnicele atitudini multiplicate deseori în istoria literaturilor.

Nu tot profitul spiritual oferit de aceste cărți, care în istorie au contribuit nebănuit de mult la un îndreptar util deschizătorilor de drumuri, monarhi, judecători sau reformatori, s-a revărsat neîntinat peste cetăți, oameni și locuri.

ORDINEA CĂRȚILOR BIBLICE

Pars	Cartea	Abrevieri
	VECHIUL TESTAMENT	VT
1	Facerea	Fac.
2	Ieșirea	Ieș.
3	Preoția	Lv.
4	Numerile	Nm.
5	A doua lege	Dt.
6	Iisus Navi	Ios.
7	Judecătorii	Jud.
8	Ruth	Rt.
9	A împărăției I	1 Reg.
10	A împărăției II	2 Reg.
11	A împărăției III	3 Reg.
12	A împărăției IV	4 Reg.
13	Paralipomenon I	1 Cr.
14	Paralipomenon II	2 Cr.
15	Esdra	Ezd.
16	Neemia	Neem.
17	Esthir	Est.
18	Iov	Iov.
19	Psaltirea	Ps.
20	Parimiile lui Solomon	Pild.
21	Cartea Eclisiastului	Eccl.
23	Cîntarea Cîntărilor	Ct.
23	Isaia	Is.
24	Ieremia	Ier.
25	Plînsurile Ieremiei	Plg.
26	Iezechiil	Iez.
27	Daniil	Dan.
28	Iosiia	Os.
29	Ioil	Ioil
30	Amos	Am.
31	Avdiu	Avd.
32	Iona	Iona
33	Mihea	Mih.
34	Naum	Naum
35	Avvacum	Avac.
36	Sofonia	Sof.
37	Aggheu	Ag.
38	Zaharia	Zah.
39	Malahiia	Mal.
40	Tovit	Tob.
41	Iudith	Idt.
42	Varuh	Bar.
43	Cartea trimisă a Ieremiei	Ep. Ier.
44	Cîntarea a 3 sf. cuconi	Ct. tin.
45	Catastih al Esdrii	2 Ezd.
46	Esdra III	3 Ezd.

Pars	Cartea	Abrevieri
47	Înțelepciunea lui Solomon	Sol.
48	Iisus fiul lui Sirah	Sir.
49	A Sosanei istorie	Sus.
50	A bălaurului Vil	Bel.
51	Al Macaveilor cuvînt I	1 Mac.
52	Al Macaveilor cuvînt II	2 Mac.
53	Al Macaveilor cuvînt III	3 Mac.
54	A lui Iosip carte	Iosip
	NOUL TESTAMENT	NT
55	De la Matei S. Evanghelie	Mt.
56	Evanghelia de la Marco	Mc.
57	Evanghelia de la Luca	Lc.
58	Evanghelia de la Ioan	Ioan
59	Faptele Apostolilor	Fpt.
60	Pavel către Rîmleni	Rom.
61	Către Corinteni I	1 Cor.
62	Către Corinteni II	2 Cor.
63	Către Galateeni	Gal.
64	Către Efeseni	Ef.
65	Către Filipeni	Filip.
66	Către Coloseeni	Col.
67	Către Soloneni I	1 Tes.
68	Către Soloneni II	2 Tes.
69	Către Timoteni I	1 Tim.
70	Către Timoteni II	2 Tim.
71	Către Tit	Tit
72	Către Filimon	Filim.
73	Către Evrei	Evr.
74	A lui Iacov carte	Iac.
75	A lui Petru carte I	1 Petr.
76	A lui Petru carte II	2 Petr.
77	A lui Ioan I	1 Ioan
78	A lui Ioan II	2 Ioan
79	A lui Ioan III	3 Ioan
80	A Iudei carte	Iuda
81	Apocalips a lui Ioan B.	Apoc.

BIBLIOGRAFIE

AB	*The Anchor Bible-Genesis*, Introduction, Translation and Notes by E.A. Speiser, New York, 1964.
ALR I	*Atlasul lingvistic român*. Partea I. Material netipărit.
ALR I/I, I/II	*Atlasul lingvistic român*, publicat de Muzeul limbii române din Cluj, Muzeul limbii române, Cluj, 1938 (I), Muzeul limbii române, Sibiu, Otto Harrassowitz, Leipzig, 1942 (II).
ALR II	*Atlasul limbii român*. Partea II. Material netipărit.
ALR II/I	*Atlasul lingvistic român*, publicat de Muzeul limbii române. Partea II, Muzeul limbii române, Sibiu, Otto Harrassowitz, Leipzig, 1940 (I).
ALR, SN	*Atlasul lingvistic român*, serie nouă, Editura Academiei Române, 1956 (I-II), 1961 (III), 1965 (IV) ş. u.
AN	*Biblia sau Sfînta Scriptură*, ediţie jubiliară a Sfîntului Sinod, tipărită cu binecuvîntarea şi prefaţa Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, versiune diortosită după *Septuaginta*, redactată şi adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscopul Clujului, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2001.
ARGHEZI; *Scrieri*	Tudor Arghezi, *Scrieri*, I-IV, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1962.
ARVINTE, DT. ENTLEHN.	*Die deutschen Entlehnungen in den rumänischen Mundarten (nach den Angabn des Rumänischen Sprachatlasses)*, Akademie Verlag, Berlin, 1971.
ARVINTE, ROMÂN	Vasile Arvinte, *Român, românesc, România. Studiu filologic*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983.
AUGSTEIN, IESUS	Rudolf Augstein, *Jesus Menschensohn*, C. Bertelsmann Verlag, München–Gütersloch–Wien, 1972.
AUI	„Analele ştiinţifice ale Universităţii din Iaşi"
AVRAM, NASAL.	Andrei Avram, *Nazalitatea şi rotacismul în limba română*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1990.
BAILLY	A. Bailly, *Dictionnaire grec-français*, Paris, 1950.
BB; BB 1688-1988	*Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului şi Noului Testament. Tipărită întîia oară la 1688 în timpul lui Şerban Vodă Cantacuzino, Domnul Ţării Româneşti. Retipărită după 300 de ani, în facsimil şi transcriere, cu aprobarea Sfîntului Sinod şi cu binecuvîntarea Prea fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1988.
BERNEKER, SEW	E. Berneker, *Slavisches etymilogisches Worterbuch*, I-II, Heidelberg, 1908–1913.
BHH	*Biblisch-historisches Handwörterbuch*, ediţie de B. Reicke/L. Rost, Göttingen, 1962–1979.
BIBLIA 1795	*Biblia, adecă Dumnezeiasca Scriptură a legii vechi şi a ceii noao*, Blaj, 1795.
BIBLIA 1904	*Библия*, Синодальная Типография, Москва, 1904.
BIBLIA 1914; B 1914	*Biblia*, editată de Sf. Sinod, Bucureşti, 1914.
BIBLIA 1968/1975; B 1968/1975	*Biblia sau Sfînta Scriptură*, editată de Institutul Biblic şi de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1968/1975.
BIBBIA 1985	*Collana Sacra Scrittura Nuovissima versione della Bibbia dai testi originali*, Edizioni San Paulo, 1985.
BJ	*La Bible de Jérusalem*, traduit en français sous la direction de l'Ecole Biblique de Jérusalem. Nouvelle édition entièrement revue et augmentée, Les Editions du Cerf, Paris, 1988.
BLG	D.P. Bogdan, *Glosarul cuvintelor româneşti din documentele sclavo-române*, Bucureşti, 1946
BLASS / DEBRUNNER	Fr. Blass/A. Debrunner, *Grammatik des neuetestamentlichen Griechisch*, ediţie de R. Rehkopf, Göttingen, 1975.
BOTTA	Dan Botta, *Scrieri*, ediţie îngrijită de Dolores Botta, prefaţă de Ion Biberi, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1968.
BR	M. Buber/F. Rosenzweig, *Die Schrift und ihre Verdeutschung*, Berlin, 1936.
BRAULIK, Dt.	G. Braulik, *Deuteronomium* I, 1-16, 17; *Deuteronomium* II, 16, 18-34, 12. Die neue Echter Bibel, Kommentar zum alten Testament mit Einheitsübersetzung, Echter Verlag, Würzburg, I 1985; II 1992.

CADE	I.-A. Candrea, Gh. Adamescu, *Dicţionarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească"*, Bucureşti, 1931.
CARTOJAN 1974	N. Cartojan, *Cărţile populare în literatura română*, Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1974.
CARTOJAN 1980	N. Cartojan, *Istoria literaturii române vechi,* postfaţă şi bibliografii finale de Dan Simonescu, prefaţă de Dan Zamfirescu, Editura Minerva, Bucureşti, 1980.
CĂLINESCU, IST.	G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă „Regele Carol I", Bucureşti, 1941.
CDDE	I.-A. Candrea – Ov. Densusianu, *Dicţionarul etimologic al limbii române. Elementele latine (A-Putea)*, Editura Socec, Bucureşti, 1907-1914.
CHASSANG	A. Chassang, *Dictionnaire grec-francais*, Paris, sine anno.
CIOBANU	Ştefan Ciobanu, *Istoria literaturii române vechi,* I, Academia Română, Monitorul oficial, Bucureşti, 1947.
CHEVALIER/ GHEERBRANT	J. Chevalier/A. Gheerbrant, *Dictionnaire des symboles*, ediţie de Marian Berlewi, Paris[8], 1973.
CILL	*Contribuţii la istoria limbii române literare în secolul al XIX-lea*, I-III, Bucureşti, 1956, 1958, 1962.
CIORANESCU, DER	Alejandro Cioranescu, *Diccionario Etimológico Rumano*, Universidad de La Laguna, Tenerife-Madrid, 1958.
CODRESCU	Teodor Codrescu, *Uricariul*, partea I, Tipografia Buciumului Român, Iaşi, 1852.
CORESI EV.	Coresi, *Evanghelie cu învăţătură*, Braşov, 1580/1.
CORESI LIT.	*Liturghierul lui Coresi*, 1570 (ediţia Mareş), Bucureşti, 1969.
CORESI TE[4]	*Tetraevangelul lui Coresi 1560/1* (ediţia Florica Dimitrescu), Bucureşti, 1963.
COR. PS.	Coresi, *Pslatirea slavo-română (1577) în comparaţie cu psaltirile coresiene din 1570 şi din 1589,* text stabilit, introducere şi indice de Stela Toma, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1976.
COSTIN, O.	Miron Costin, *Opere*, ediţie critică, cu un studiu introductiv, note, comentarii, variante, indice şi glosar de P.P. Panaitescu, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1958.
CUV.	*Cuvîntu înainte către ci‹ti›tori*, Ms. 45.
CV[2]	*Codicele Voroneţean* (ediţia Mariana Costinescu), Bucureşti, 1981.
DA	*Dicţionarul limbii române*. Tomul I, partea I: *A-B*, Librăriile Socec, Bucureşti, 1913; Tomul II, partea II: *C*, Tipografia ziarului „Universul", 1940; Tomul III, partea III, fascicula I: *D-de*, „Universul", Bucureşti, 1949; Tomul II, partea II, fascicula I: *J-lacustru*, „Universul", Bucureşti, 1937; Tomul III [partea III]: *Ladă-lojniţă* sine loco, sine anno, (Academia Română).
DB	*Dicţionar biblic*, Societatea Misionară Română, Oradea, Editura „Cartea Creştină", 1996.
DENSUSIANU ILR II	Ovid Densusianu, *Istoria limbii române*, II, *Secolul al XVI-lea*, ediţie îngrijită de J. Byck, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1961.
DENSUSIANU 1936	Ovid Densusianu, *Opere*, III. *Limba română în secolul al XVI-lea,* ediţie critică şi comentarii de Valeriu Rusu, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1971.
DICŢ. BIBLIC	*Dicţionar biblic*, I–II, Editura „Cartea Creştină", Oradea, 1955.
DIVINA SCRIPTURA	Ἡ Θεία γραφή δελαδὴ παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης ἅπατα. *Divina Scriptura nempe veteris ac novi testamenti omnia*, παρὰ Νικολάῳ Γλυκει τῷ ἐξ Ἰωαννίνων, ΕΝΕΤΙΗΣΙ,1687.
DERS	*Dicţionarul elementelor româneşti din documentele slavo-române*, Bucureşti, 1981.
DEX	*Dicţionarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1975.
DIR	*Documente şi însemnări româneşti din sec. al XVI-lea*, Bucureşti, 1979.
DLR	*Dicţionarul limbii române*, serie nouă, tomurile VI-XIII, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1965-1997.
DLRLV	Mariana Costinescu, Magdalena Georgescu, Florentina Zgraon, *Dicţionarul limbii române literare vechi (1640-1780). Termeni regionali*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1987.
DLRV	G. Mihailă, *Dicţionar al limbii române vechi*, Bucureşti, 1974.
DOS.PAR.	Dosoftei, *Paremiile de peste an*, Iaşi, 1683.
DOSOFTEI, O. 1	Dosoftei, *Opere*, I, *Versuri*, ediţie critică de N.A. Ursu, studiu introductiv de Al. Andriescu, Editura Minerva, Bucureşti, 1978.
DR	*Dacoromania,* Cluj, 1921 şi urm.

DVN — *Neue Jerusalemer Bibel*, Ed. Alfons Deissler, Anton Vögtle, Johann Nützel, Freiburg, Herder Verlag, 1985.

ELIADE 1942 — Mircea Eliade, *La mandragore et les mythes de la „naisance miraculeuse"* în „Zalmoxis", III, 1942, p. 1–48.

ELIADE 1943 — Mircea Eliade, *Insula lui Euthanasius*, Fundația Regală pentru Cultură și Artă, București, 1943.

ELIADE 1964 — Mircea Eliade, *Traité d'histoire des religions*, Paris, 1964.

ELIADE 1976/8 — Mircea Eliade, *Histoire des croyances et des idées religieuses*, Paris, 1976 (I), 1978 (II).

ELIADE 1978-1979 — Mircea Eliade, *Geschichte der religiosen Ideen*, Freiburg-Basel-Wien, 1978 (I), 1979 (II)

ELIADE 1980 — Mircea Eliade, *De la Zalmoxis la Genghis-Han, studii comparative despre religiile și folclorul Daciei și Europei Orientale*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.

ELIADE 1981 — Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, I-III, traducere de Cezar Baltag, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981-1988.

EMINESCU, O. — *Opere*, I. *Poezii tipărite în timpul vieții*. Introducere, note și variante. Anexe, ediție critică îngrijită de Perpessicius, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II", București, 1939; II. *Poezii tipărite în timpul vieții*. Note și variante: de la *Povestea codrului* la *Luceafărul*, ediție critică îngrijită de Perpessicius, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1943; III. *Poezii tipărite în timpul vieții*. Note și variante: de la *Doina* la *Kamadeva*, ediție critică îngrijită de Perpessicius, Fundația Regelui Mihai I, București, 1944; IV. *Poezii postume*, Anexe. Introducere. Tabloul edițiilor, ediție critică îngrijită de Perpessicius, Editura Academiei Române, București, 1952; V. *Poezii postume*, Anexe. Note și variante. Exerciții și moloz. Addenda și Corrigenda. Apocrife. Mărturii. Indice, ediție critică îngrijită de Perpessicius, Editura Academiei Române, București, 1958; VI, *Literatura populară*, ediție critică îngrijită de Perpessicius, Editura Academiei Române, București, 1963; VII. *Proza literară. Sărmanul Dionis, La aniversară, Cezara, Geniu pustiu.* Celelalte proze postume. Texte inedite, Studiu introductiv de Perpessicius, Editura Academiei Române, București, 1977; VIII. *Teatrul original și tradus. Traducerile de proză literară. Dicționarul de rime*, Studiu introductiv de Petru Creția, Editura Academiei Române, București, 1988; IX, *Publicistică 1870-1877*, Studiu introductiv de Al. Oprea, Editura Academiei 1980; *Opere*, XI. *Publicistică 17 februarie – 31 decembrie 1880, „Timpul"*, ediție îngrijită de D. Vatamaniuc, Editura Academiei Române, București, 1980; XII. *Publicistică 1 ianuarie – 31 decembrie 1881 „Timpul"*, ediție îngrijită de D. Vatamaniuc, Editura Academiei Române, București, 1985; XIII, *Publicistică 1882-1883, 1888-1889 „Timpul", „România liberă", „Fîntîna Blanduziei"*, ediție îngrijită de D. Vatamaniuc, Editura Academiei Române, București, 1985; XIV, *Traduceri filozofice, istorice și științifice*, Studiu introductiv de Al. Oprea, Editura Academiei Române, București, 1983; XV, *Fragmentarium. Addenda ediției*, Editura Academiei Române, București, 1993; XVI, *Corespondență. Documentar*, Editura Academiei Române, 1989.

ERNOUT-MEILLET — A. Ernout et A. Meillet, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*, Quatrième édition, Paris, 1959.

ES — *Evangheliarul slavo-român de la Sibiu* (ediția Petrovici/Demeny), București, 1971.

ESRIM — *Esrim ve'arba sifrei-ha-qodesh*, The Society for distributing the Hebrew Scriptures, sine loco, sine anno.

EU — *Die Bibel-Altes und Neues Testament*, Einheitsübersetzung, Freiburg-Basel-Wien, 1980.

EWUR — Lajos Tamás, *Etymologisch-historisches Wörterbuch der ungarischen Elemente im Rumänischen. (Unter Berücksichtingung der Mundartwörter)*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1966.

FRANKF. — *Divinae Scripturae*, Francofurti, MDXCVII.

FRISK, GEW — Hjalmar Frisk, *Griechisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg, 1960 (I), 1970 (II).

GASTER — M. Gaster, *Literatura populară română*, prefață și note de Mircea Anghelescu, Editura Minerva, București, 1983.

GCR — M. Gaster, *Chrestomație română*, I-II, Leipzig-București, 1891.

GERLEMAN — G. Gerleman, *Ruth – Das Hohe Lied. Biblischer Kommentar AT*, Neukirchen, 1965.

GESENIUS — W. Gesenius, *Hebräisches und Grossaramäisches Handwörterbuch über das AT.* ediția F. Buhl, Berlin–Göttingen–Heidelberg, 1962.

GHEȚIE, BDRL — Ion Gheție, *Baza dialectală a românei literare*, Editura Academiei Române, București, 1975.

GHEȚIE 1972 — Ion Gheție, *Biblia de la București și procesul de unificare a limbii române literare*, în *Studii de limbă literară și filologie*, II, Editura Academiei Române, București, 1972.

GHEȚIE-MAREȘ, GR. DR. — Ion Gheție, Al. Mareș, *Graiurile daco-române în secolul al XVI-lea*, Editura Academiei Române, București, 1974.

GN	*Die Bibel im heutigen Deutsche. Die Gute Nachricht des Alten und Neuen Testaments*, Stuttgart, 1982.
GRECEANU	Radu Greceanu, *Începătura istorii vieții luminatului și preacreștinului domnului Țării Rumânești, Io Costandin Brîncoveanu Basarab-Voievod, dă cînd Dumnezeu cu domniia l-au încoronat, pentru vremile și întîmplările ce în pămîntul acesta în zilele măriii sale s-au întîmplat*, în *Cronicari munteni*, II, ediție îngrijită de Mihail Gregorian, studiu introductiv de Eugen Stănescu, Editura pentru Literatură, București, 1961.
G. VON RAD, Dt.	Gerhard von Rad, *Das fünfte Buch Mose. Deuteronomium*, Übersetzt und erclärt von..., 3, unverändere Auflage, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1979.
HARTMANN R	D. Hartmann, *Das Buch Ruth in der Midraschliteratur*, Zürich, 1901.
HATCH / REDPATH	E. Hetch/H.A. Repath, *A Concordance to the Septuagint and the Other Greek Versions of the Testament* (Including the Aporyphal Books), Graz, 1954.
HELIADE	I. Heliade Rădulescu, *Opere*, I, ediție critică de Vladimir Drimba, cu un studiu introductiv de Al. Piru, Scriitori români, Editura pentru Literatură, București, 1967.
HELIADE, O.	I. Heliade Rădulescu, *Opere*, ediție îngrijită de D. Popovici, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II", București, 1939 (I), 1943 (II).
HELIADE 1858	*Biblia Sacra que coprinde vechiul și noul Testament, tradusă din hellenesce după a quellor septedeci* de I. Heliade Rădulescu, Paris, 1858.
HEM	B. Petriceicu Hasdeu, *Etymologicum magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor*, ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore Brâncuș, editura Minerva, București, 1972-1976.
HERODOT	Herodot, *Istorii*, ediție îngrijită de Liviu Onu și Lucia Șapcaliu, prefață, studiu filologic, note și glosar de Liviu Onu, indice de Lucia Șapcaliu, Editura Minerva, București, 1984.
HS	*Die Heilige Schrift*, I, *Numeri*, Ed. Heinrich Schimeider, Wörzburg, Echter Verlag, 1955.
HUBER	P. Huber, *Bild und Botschaft, Byzantinische Miniaturen zum Alten Neuen Testament*, Zürich-Freiburg, 1973.
ILR	G. Călinescu, M. Beniuc, Al. Rosetti, T. Vianu, Al. Dima, g. Ivașcu, M. Novicov, I. Pervian (comitet general de coordonare), *Istoria literaturii române*, Editura Academiei Române, București, 1964 (I), 1968 (II).
IORGA, 1915–1916	N. Iorga, *În legătură cu Biblia de la 1688 și Biblia de la 1667 a lui Nicolae Milescu*, în Analele Academiei Române, Istorie, 1, II, t. XXXVIII, 1015-1916.
IORGA, 1925	N. Iorga, *Istoria literaturii românești*, I, ediția a doua, Editura Librăriei Pavel Suru, București, 1925.
IORGA, 1985	N. Iorga, *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică* (după note stenografice ale unui curs), ediție îngrijită, note și indici de Rodica Rotaru, prefață de Ion Rotaru, Editura Minerva, București, 1985.
IVĂNESCU, ILR	G. Ivănescu, *Istoria limbii române*, Editura Junimea, Iași, 1980.
IVĂNESCU, PROBL.	G. Ivănescu, *Problemele capitale ale vechii române literare*, Extras din Buletinul Institutului de Filologie Română, XI-XII (1944-1945), Iași, 1948.
IVIREANUL	Antim Ivireanul, *Predici*, ediție critică, studiu introductiv și glosar de G. Ștrempel, Editura Academiei Române, București, 1962.
JOHANNESSOHN	M. Johannessohn, *Das biblische καὶ ἐγένετο und seine Geschichte*, Göttingen, 1926.
JN	Jacon Neuser, *Christian Faith and the Bible of Judaism*, Ed. William B. Fermans, Michigan, 1987.
JP	James Philip, *Numbers*, Word Boocks, Texas (Publisher Waco), sine anno.
JV	J. de Vaulx, *Les Nobres*, Paris, 1972.
KJV	*The Holy Bible*, Autorized King James Version, Miami, 1986.
KRAUSS, TREPP, WB.	Fr. Krauss, *Treppener Wörterbuch. Ein Beitrag zum nordsiebenbürgischen Wörterbuch*, Marburg, 1970.
KRAUSS, HWSPR.	Fr. Krauss, *Wörterbuch der nordsienbürgischen Handwerkssprachen*, Siegburg, 1957.
KLUGE, EWDS[19]	Friedrich Kluge, *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, 19. Auflage bearbeitet von Walther Mitzka, Berlin, 1963.
KLUGE, EWDS[22]	Friedrich Kluge, *Etyimolgisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, 22. Auflage, unter Mithilfe von Max Bürgisser und Bernd Gregor, völlig neu bearbeitet von Elmar Seebold, Walter de Gruyter, Berlin-New York, 1989.

L 1679	Dosoftei, *Dumnezăiasca liturghie*, 1697, ediţie critică de N.A. Ursu, cu un studiu introductiv de Înalt Prea Sfinţitul Teoctist, arhiepiscop al Iaşilor şi mitropolit al Moldovei şi Sucevei, Iaşi, 1980.
LET[1]	*Letopiseţile Ţării Moldovii*, Iaşi, 1852 (I), 1854 (II), 1856 (III).
L–S	H.G. Liddell/R. Scott, *Greek-English Lexicon*, Oxford, 1958.
LThK	*Lexikon für Theologie und Kirche*, ediţia J. Höfer/K. Rahner, Freibrug, 1986.
LURKER	Manfred Lurker, *Wörterbuch der Symbolik*, Stuttgart, 1983.
LUTHER	*Die Bibel*, nach der Übersetzung Martin Luthers, Stuttgart, 1985.
LXX	*Septuaginta*, ediţie de A. Rahlfs, Stuttgart, 1971.
LXX 1653	*Vetus Testamentum graecum* ex versione *Septuaginta* Interpretum Juxta Exemplas Vaticanum Romae editum, Londini, MDCLIII.
LvB	*Leviticul de la Belgrad*, tipărit de B.P. Hasdeu în *Cuvente den bătrîni*, I, ediţie îngrijită, studiu introductiv şi note de G. Mihăilă, Bucureşti, 1983, p. 74-81.
MILESCU	Nicolae Milescu, *Enchiridion sive Stela Orientalis Occidentali splendens*, în *La perpétuité de la foy de l'Eglise catholique touchant l'Eucharistie, défendue contre le livre du sieuur Claude*, Paris, 1669.
MLD, BIBLIA 1688, I–V	*Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688*, Pars I, *Genesis*, volum întocmit de Alexandru Andriescu, Vasile Arvinte, Ioan Caproşu, Elsa Lüder, Paul Miron, Mircea Roşian, Marietta Ujică, Iaşi, 1988; Pars II, *Exodus*, de Alexandru Andriescu, Vasile Arvinte, Ioan Caproşu, Corneliu Dimitriu, Elsa Lüder, Paul Miron, Mircea Roşian, Marietta Ujică, Iaşi, 1991; Pars III, *Leviticus*, de Vasile Arvinte, Ioan Caproşu, Elsa Lüder, Paul Miron, Eugen Munteanu, Iaşi, 1993; Pars IV, *Numeri*, de Alexandru Andriescu, Vasile Arvinte, Ioan Caproşu, Ion A. Florea, Elsa Lüder, Paul Miron, Iaşi, 1994; Pars V, *Deuteronomium*, de Alexandru Andriescu, Vasile Arvinte, Ioan Caproşu, Eugenia Dima, Elsa Lüder, Paul Miron, Mircea Roşian, Petru Zugun, Iaşi, 1997.
Ms. 45	*Manuscrisul românesc 45*, Biblioteca Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, cuprinzînd copia revizuită a traducerii lui Nicolae Milescu din *Vechiul Testament*.
Ms. 4 389	*Manuscrisul românesc 4389*, Biblioteca Academiei Române, cuprinzînd a doua traducere din secolul al XVII-lea a *Vechiului Testament* în limba română.
MTL	René Péter-Contesse, *Manuel du traducteur pour le livre du Lévitique*, publié par L'alliance Biblique Universelle, Stuttgart, 1985.
MUNTEANU–ŢÂRA	Ştefan Munteanu, Vasile D. Ţâra, *Istoria limbii române literare*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983.
NECULCE O.	Ion Neculce, *Letopiseţul Ţării Moldovei şi o samă de cuvinte*, text stabilit, glosar, indice şi studiu introductiv de Iorgu Iordan, Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, 1959; Ion Neculce, *Opere. Letopiseţul Ţării Moldovei şi O samă de cuvinte*, ediţie critică şi studiu introductiv de Gabriel Ştrempel, Editura Minerva, Bucureşti, 1982.
NEGRUZZI	Constantin Negruzzi, *Opere*, I-III, ediţie critică, studiu introductiv, comentarii şi variante de Liviu Leonte, Editura Minerva, Bucureşti, 1974–1986.
NTB	*Noul Testament*, Bălgrad/Alba Iulia, 1648.
NTB 1988	*Noul Testament de la Bălgrad, 1648*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române, Alba Iulia, 1988.
NOUVEAU DICT. BIBL.	*Nouveau dictionnaire biblique*, Éditions Emmaüs, 1806, Saint-Légier sur Vavey (Suisse), 1988.
NT 1703	*Noul Testament*, tipărit în Tipografia domnească, în oraşul Bucureştilor, la anul mîntuirii 1703, de smeritul întru ieromonahi Antim Ivireanul.
NYSSEN 1978	V. Nyssen, *Pămînt cîntînd în imagini*, Bucureşti, 1978.
OSTROG	*Ostrogskaia Bibliia*, 1581
OSTROG[2]	Moscova, 1663.
P	Papus, *Die Kaballa*, trad. de I. Nestler, Wiebsbaden, 1988.
PAMFILE 1913	T. Pamfile, *Povestea lumii de demult. După credinţele poporului român*, Bucureşti-Leipzig-Viena, 1913.
PANAITESCU	P.P. Panaitescu, *Nicolae Milescu Spătarul* (1636-1708), versiune românească de Silvia P. Panaitescu, ediţie îngrijită, studiu introductiv şi note de Ştefan S. Gorovei, Editura Junimea, Iaşi, 1987.
PASCU, SUF. ROM.	G. Pascu, *Sufixele româneşti*, Bucureşti, 1916.

PASCU	Giorgi Pascu, *Istoria literaturii române din secolul al XVII-lea*, Institutul de Arte Grafice „Viaţa Romînească", Iaşi, 1922.
PDS	*Parola del Signore. La Biblia*, traduzione interconfessionale in lingua corrente, Roma, 1985.
PHILIPPIDE, O. R.	Alexandru I. Philippide, *Originea românilor*, I, Iaşi, 1925, II, Iaşi, 1927.
PHILIPPIDE, PRINCIPII	Alexandru I. Philippide, *Opere alese. Teoria limbii*, editate de G. Ivănescu şi Carmen Gabriela Pamfil. Cu un studiu introductiv şi comentarii de G. Ivănescu, [*Principii de istoria limbii*, p. 1-225], Editura Academiei Române, Bucureşti, 1984.
PHILIPPIDE	Al. Philippide, *Monolog în Babilon*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1967.
PILLAT	Ion Pillat, *Opere*, I-III, Editura Eminescu, Bucureşti, 1983–1986.
PO	*Palia de la Orăştie, 1581-1582*, text, facsimile, indice, ediţie îngrijită de Viorica Pamfil, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1968.
POPESCU, 1961	Radu Popescu, *Istoriile domnilor Ţării Rumâneşti*, în *Cronicari munteni*, I, ediţie îngrijită de Mihail Gregorian, studiu introductiv de Eugen Stănescu, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1961.
POPESCU, 1963	Radu Popescu, *Istoriile domnilor Ţării Rumâneşti*, în *Cronicile medievale ale României*, IV, introducere şi ediţie critică întocmită de Const. Grecescu, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1963.
PRED. II	*Predoslovia* din BB.
PREFAŢĂ Ms. 45.	*Cuvînt înaintea cărţii aceştiia către preasfinţitul mitropolit*, în Ms. 45.
PSHITTA	*Qitve Qadishe (Pshitta)*, United Bible Societies, sine loco, 1979.
PS. SCH.	*Psaltirea Şcheiană*, ediţie de I.A. Candrea, Bucureşti, 1916.
PSALT. SCH.	*Psaltirea Şcheiană*, ediţie de I. Bianu, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1889.
PUŞCARIU	Sextil Puşcariu, *Istoria literaturii române. Epoca veche*, ediţie îngrijită de Magdalena Vulpe, postfaţă de Dan C. Mihăilescu, Editura Eminescu, Bucureşti, 1987.
RAC	*Reallexiokon für Antike und Christentum*, Stuttgart, 1950–1986.
RANKE-GRAVES	R. Ranke-Graves / R. von Patai, *Hebräische Mythologie. Über die Schöpfungsgeschichte und andere Mythen aus dem Allen Testament*, Reinbek bei Hamburg, 1986.
REW	W. Meyer-Lübke, *Romanisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg, 1935.
R–G	*Biblia adică Dumnezeiască Scriptură a Vechiului şi Noului Testament*, traducere de Vasile Radu şi Gala Galaction, Bucureşti, 1938.
RGG	*Die Religion in Geschichte und Gegenwart*, Handbuch für Theologie und Religionswissenschaft, ediţia K. Galling, Tübingen, 1957-1965.
ROSETTI, ILR	Al. Rosetti, *Istoria limbii române* I. *De la origini pînă la începutul secolului al XVII-lea*, ediţie definitivă, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986.
ROSETTI-CAZACU-ONU	Al. Rosetti, B. Cazacu, Liviu Onu, *Istoria limbii române litearare* I, *De la origini pînă la începutul secolului al XIX-lea*, ediţia a doua, revăzută şi adăugită, Editura Minerva, Bucureşti, 1971.
RSV	*The Holy Bible* (Revised Standard Version), New York 1971.
SCRIBAN, DICŢ.	August Scriban, *Dicţionaru limbii româneşti*, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună", Iaşi, 1939.
SCHARBERT	J. Scharbert, *Genesis*, în *Die Neue Echter Bibel: Kommentar zu Allen Testament mit der Einheitsübersetzung*, Echter Verlag, Würzburg, 1986.
SDE 1682	*Sfînta şi Dumnezăiasca Evanghelie*, Bucureşti, 1682.
SDE 1693	*Sfînta şi Dumnezăiasca Evanghelie, elinească şi rumânească*, diortosită de Atansie Moldoveanul şi tipărită de Antim Ivireanul, Mitropolia Ungrovlahiei, Bucureşti, 1693.
SDE 1697	*Sfînta şi Dumnezăiasca Evanghelie*, cu voia prea luminatului şi înălţatului Domn şi oblăduitoriu a toată Ţara Rumânească, Io Constantin B. Voievod, şi cu porunca purtătoriului pravoslaviei, prea sfinţitul Kir Theodosie, Mitropolitul a toatei Ţări Rumâneşti şi exarhu plaiurilor, acum a doa oară tipărită şi diorthosită mai cu multănevoinţă, în Sfînta Mănăstire în Sneagov, la anul de la spăsenia lumii 1697, de smeritul întru ieromonahi Antim Ivireanul.
SECG.	Louis Séchar, Pierre Lévêque, *Les grandes de la Grèce*, Paris, 1966.
SERV.	Jean Servier, *Les portes de l'année*, Paris, 1962.
Sh. H.	Z'er ben Shimon Halevi, *Lebendige Kabbala*, tradusă din engleză, München, 1989.

SSW	*Seibenbürgisch-sächisches Wörterbuch*, 1, Bd. 1924; 2, Bd., 1926; 5, Bd., 1931, Berlin-Leipzig; 3. Bd., Bukarest-Berlin, 1971; 4. Bd., Bukarest-Berlin, 1972; 5, Bd., Bukarest-Berlin, 1975.
ST.L. FAC.	Vasile Arvinte, *Studiu lingvistic asupra primei cărți (Facerea) din Biblia de la București (1688), în comparație cu ms. 45 și ms. 4389*, în MLD, BIBLIA 1688, I, Iași, 1988, p. 47-128.
ST.L.EX.	Vasile Arvinte, *Studiu lingvistic asupra cărții a doua (Ieșirea) din Biblia de la București (1688), în comparație cu ms. 45 și ms. 4389*, în MLD, BIBLIA 1688, II, Iași, 1991, p. 1-75.
ST.L.LV.	Vasile Arvinte, *Studiu lingvistic asupra cărții a treia (Preoția) din Biblia de la București (1688), în comparație cu ms. 45 și ms. 4389*, în MLD, BIBLIA 1688, III, Iași, 1993, p. 1-54.
ST.L.NM.	Vasile Arvinte, *Studiu lingvistic asupra cărții a patra (Numeri) din Biblia de la București (1688), în comparație cu ms. 45 și ms. 4389*, în MLD, BIBLIA 1688, IV, Iași, 1994, p. 1-57.
ST.L.DT.	Vasile Arvinte, *Studiu lingvistic asupra cărții a cincea (A doua lege) din Biblia de la București (1688), în comparație cu ms. 45 și ms. 4389*, în MLD, BIBLIA 1688, V, Iași, 1997, p. 1-88.
ȘĂINEANU, DU	Lazăr Șăineanu, *Dicționar universal al limbii române*, I-V, ediție revăzută și adăugită de Alexandru Dobrescu, Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu și Victoria Zăstroiu, Editura Mydo Center, Iași, 1995-1996.
TEV	*Old Testament. Today's English Version* (ap. WAARD/NIDA).
THEOL. WB.	*Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, ediție de G. Kittel/G. Friedrich, Stuttgart, 1933-1979.
Th. GL^2	*Thesaurus Graecae Linguae*, Paris, 1829 și urm.
Th. LL.	*Thesaurus Linguae Latinae*, Leipzig, 1931-1982.
TIKTIN	H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, I-III, București, 1903–1921; Tiktin^2 I-III, Wiesbaden, 1986-1989.
TOB	*La Bible*, traduction oecuménique, Edition intégrale, Société biblique française, Les Editions du Cerf, Paris, 1988.
TORA	*Khamisha khumshei Tora*, ediție de Kh. Vagshal, Ierushalaim, sine ano.
URSU, CONCORDANȚE^1	N.A. Ursu, *Concordanțe lingvistice între „Psaltirea în versuri" a lui Dosoftei și unele psaltiri românești din secolul al XVII-lea*, în LR, XXXVI, nr. 5, p. 427-442.
URSU, CONCORDANȚE^2	N.A. Ursu, *Concordanțe lingvistice și stilistice între prefețele mitropolitului Teodosie, „Istoria Tării Rumânești" atribuită stolnicului Constantin Cantacuzino și „Foletul novel"*, în SCL, XLII, 1991, nr. 5-6, p. 233-251.
URSU, NICOLAE SPĂTARUL	N.A. Ursu, *Nicolae Spătarul (Milescu), traducător al „Mîntuirii păcătoșilor", a lui Agapie Landos*, în SCL, XLIV, 1993, nr. 5, p. 417-432 (I), nr. 6, p. 489-502 (II) și XLV, 1994, nr. 3-4, p. 173-186 (III).
URSU, NOI INFORM.	N.A. Ursu, *Noi informații privitoare la manuscrisul autograf și la textul revizuit al* ***Vechiului Testament*** *tradus de Nicolae Milescu* (I), în „Limba română", XXXVII, nr. 5, 1988, p. 455-468; (II), *idem*, XXXVII, nr. 6, 1988, p. 521-534; (III), *idem*, XXXVIII, nr. 1989, p. 31-46; (IV), *idem*, XXXVIII, nr. 2, 1989, p. 107-121; (V), *idem*, XXXVIII, nr 5, 1989, p. 463-470.
VASMER, REW	Max Vasmer, *Russisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg, I-III, 1953-1958.
VL	*Vetus Latina, die Reste der altlateinischen Bibel* nach Petrus Sabaatier. 2. *Genesis*, ediția B. Fischer, Freiburg, 1951-1954.
DE VRIES	Josef de Vries, *Jüdische Riten und Symbole*, Wiesbaden, 1981.
VULGATA	*Biblia Sacra juxta Vulgatum versionem...*, Tomus I *Genesis-Psalmi*, Tomus II *Proverbia-Apocalypsis*, Württembergische Bibelanstalt, Stuttgart, 1975.
WAARD/NIDA R	J. de Waard/E.A. Nida, *A Translator's Handbook on the Book of Ruth*, London, 1973.
WEIGAND-HIRT. Dt. Wb.	Fr.L.K. Weigand, *Deutsches Wörterbuch*, Fünfte Auflage, Geissen, 1909-1910.
WW	William Wevers, *Text history of the Greek Numbers*, Göttingen, 1982.
ZLATOUST	*Mărgăritare, adecă cuvinte de multe feliuri a celui întru sfinți părintelui nostru Ioan, Arhiepiscopul Țarigradului, a lui Zlatoust, și ale altor Sfinți Părinți*, traducere de Șerban și Radu Greceanu, Tipografia Mitropoliei, București, 1691.

ALTE REFERINȚE

A(cta)	*Acta Petri et Pauli.*
AMBROSIUS	Ambrosius, *De Noe et Arca.*
AQ	Aquila, Traducere din greacă a *Bibliei* de Aquila din Sinope.
ARISTIDES	Aristides, *Apologia.*
AUGUSTIN CIV.	Aurelius Augustinus, *De Civitate Dei.*
AUGUSTIN SERMO	Aurelius Augustinus, *Sermones.*
HD	Herodot, *Historiae.*
HOM. OD	Homer, *Odiseea.*
J. HUIZINGA	J. Huizinga, *Homo ludens. Încercare de determinare a elementului ludic al culturii*, București, 1977.
IER	Ieronim, trad. *Vulgata* (347-419/20).
IOSEPHUS	Iosephus Flavius, *Antiquitates Iudaicae.*
ISIDOR	Isidor din Sevilia, *Etimologiae.*
J.I.	*Targum Pseudoionatan.*
PHILO AB. et CAIN.	Philon din Alexandria, *De sacrificiis Abelis et Caini.*
PHILO DEC.	Philon din Alexandria, *De decalogo.*
PHILO VER. DIV. HER.	Philon din Alexandria, *Quis verum divinarum heres sit.*
ST. VICTOR	Saint-Victor, H. de, *De Arca Noe et de arca mystica.*
THEODOTION	*Theodotion din Efes*, traducere în greacă a *Bibliei.*
SYM.	*Symmachus*, traducere în greacă a *Bibliei.*

ABREVIERI

ac. = acuzativ
adj. = adjectiv
adv. = adverb
ags. = anglosaxon
ahd. = vechi german literar
alb. = albanez
arab = arăbesc
aram. = aramaic
arom. = aromân
art. = articol
asir. = asirian
aux. = auxiliar
av. = avestic
babylon. = babilonean
băn. = bănăţean
bg. = bulgăresc
ceh. = cehesc
cond. = condiţional
conj. = conjuncţie
criş. = crişean
dat. = dativ
dial. = dialect, dialectal
dr. = dacoromân
ebr. = ebraic
engl. = englezesc
egipt. = egiptean
f. = feminin
ğagat. = dial. tc. al uzbecilor
gen. = genitiv
germ. = german
germ. com. = germanic comun
germ. elveţ. = germana elveţiană
got. = gotic
gr. = grecesc bizantin
i.-e. = indoeuropean
istrorom. = istroromân
invar. = invariabil
în expr. = în expresia
kaikav. = dial. kaiakavian
karaim. = dial. tăt.
kazan. = dial. tc. de la Kazan
lat. = latin, latinesc
lat. med. = latina medievală
lat. sav. = latina savantă
loc. = locuţiune
m. = masculin
magh. = maghiar
maram. = maramureşean
mhd. = medio-german literar
mgl. = meglenoromân
mgr. = mediogrecesc
mold. = moldovenesc
ms. = manuscris
munt. = muntenesc
n. = neutru
năsăud. = năsăudean
ngr. = neogrecesc
nhd. = nou german literar
nslov. = neosloven
part. = participiu
pers. = persan
pl. = plural
plur. tant. = plurale tantum
polon. = polonez
pref. = prefix
prep. = prepoziţie
prin ext. = prin extensie
priv. = privativ
pron. = pronume
rom. com. = românesc comun
rus. = rusesc
sam. = samarinean
săs. = săsesc
s.-cr. = sîrbo-croat
sg. = singular
sir. = sirian
sîrb. = sîrbesc
sl. = slav
sl. bis. = slavonesc, slav bisericesc
sl. c. = slav comun
slov. = slovac
sloven. = slovenesc
sorb. j. = soraba de jos
subst. = substantiv
suf. = sufix
tăt. = tătărăsc
tc. = turcesc
tc. osman. = turcesc osmanlîu
tc. tăt. = turco-tătar
toh. = toharic
trepp. = din Tărpiu (săs. Treppen), în Transilvania
ucr. = ucrainean
vb. = verb
vbavar. = vechi bavarez
vbg.= vechi bulgăresc
vfr. = vechi francez
vgr. = vechi grecesc
viit. = viitor
vind. = vechi indian
vnord. = vechi nordic
vrom. = vechi românesc
vrus. = vechi rusesc
vsîrb. = vechi sîrbesc
vsl. = vechi slav

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

(textul de la Pars XI, *Liber Psalmorum*, revăzut)

Prezenta ediție a **Bibliei de la 1688** a fost concepută în 20 de volume (părți) aproximativ egale, fiecare volum cuprinzînd, în funcție de mărimea textelor respective, fie o singură carte, fie două sau mai multe cărți biblice mai mici, în următoarea structură editorială:

Pars I:	*Genesis*
Pars II:	*Exodus*
Pars III:	*Leviticus*
Pars IV:	*Numeri*
Pars V:	*Deuteronomium*
Pars VI:	*Iosue, Iudicum, Ruth*
Pars VII:	*Regum I, Regum II*
Pars VIII:	*Regum III, Regum IV*
Pars IX:	*Paralipomenon I, Paralipomenon II*
Pars X:	*Esdrae I, Nehemiae (Esdrae II), Esther, Iob*
Pars XI:	*Liber Psalmorum*
Pars XII:	*Proverbia, Ecclesiastes, Canticum Canticorum*
Pars XIII:	*Isaias, Ieremias, Lamentationes Ieremiae*
Pars XIV:	*Ezechiel, Daniel*
Pars XV:	*Osee, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michaeas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggaeus, Zacharias, Malachias*
Pars XVI:	*Tobias, Iudith, Baruch, Epistola Ieremiae, Laudes Trium Iuvenum, Esdrae III, Sapientia, Ecclesiasticus, Susanna, De Belo sive Dracone Babylonico*
Pars XVII:	*Machabaeorum I, Machabaeorum II, Machabaeorum III, Iosephus ad Machabaeos*
Pars XVIII:	*Matthaeus, Marcus, Lucas, Ioannes*
Pars XIX:	*Actus Apostolorum*
Pars XX:	*Pauli Epistolae: Ad Romanos, Ad Corinthios I, Ad Corinthios II, Ad Galatas, Ad Ephesios, Ad Philippenses, Ad Colossenses, Ad Thessalonicenses I, Ad Thassalonicenses II, Ad Timotheum I, Ad Timotheum II, Ad Titum, Ad Philemonem, Ad Hebraeos; Catholicae Epistolae: Iacobi, Petri I, Petri II, Ioannis I, Ioannis II, Ioannis III, Iudae Apocalypsis Ioannis*

După apariția, la rînd, a volumelor (părților) I-V, între anii 1988-1997, precum și a părții a XI-a în anul 2003, publicăm acum volumul al VI-lea, iar în continuare vom proceda la fel, editînd volumele menționate în structura anunțată nu neapărat în ordinea lor numerică, ci pe măsură ce colaboratorii angajați la elaborarea lor le vor avea pregătite pentru tipar.

În ceea ce privește interpretarea grafiei chirilice a celor trei versiuni editate paralel (**BB**, ms. **45**, ms. **4389**), au fost revăzute în acest volum unele norme de transcriere aplicate în volumele anterioare, în lumina unei analize amănunțite a sistemelor ortografice ale acestor texte. Avîndu-se în vedere faptul că ele provin din regiuni diferite și că asupra lor s-a exercitat influența unor copiști sau tipografi din mai multe zone lingvistice, același grafem a fost uneori interpretat diferit de la un text la altul. Ca atare, menționăm mai jos cunoscutele slove chirilice care, în textele românești din secolul al XVII-lea, pot avea valori fonetice diferite, arătînd modul în care le-am transcris noi, iar în raport cu aceste grafeme comune celor trei texte editate, prezentăm unele particularități ortografice ale fiecărui text și felul în care le-am interpretat.

1. Slova ѣ, în grafii ca: дчѣа, дчѣстѣ, бисѣрика, чѣре, крѣщетѡл, егіптѣніи, тнцелѣще, тѣще, льмѡрѣще, лѣще, остенѣле, пьзѣще, поменѣще, пѡтѣря, рѣле, тѣме, ведѣре, врѣме, unde reprezintă un *e* deschis, a fost transcrisă *ê*: *acêea, acêstea, bisêrica, cêre, crêștetul, eghiptênii, înțelêge, învêțe, lămurêște, lêge, ostenêle, păzêște, pomenêște, putêrea, rêle, tême, vedêre, vrême.*

În grafii ca: дчѣста, дчещѣ, карѣ, чѣркъ, черчетѣзъ, дименѣца, дирѣпта, сь гонеаскѣ, тнаинтѣ, лѡминѣзъ, мѣ, мънкарѣ, мѡіарѣ, нѣм, сѣ̀, сѣмъ, стригарѣ, шъдѣ, тѣскѡри, вѣк, вьртѡтѣ, unde reprezintă un diftong, a fost transcrisă *ea*: *aceasta, aceștea, carea, cearcă, cercetează, dimeneața, direapta, să gonească, înaintea, lumineză, mea, mîncarea, muierea, neam, se-au, seamă, strigarea, ședea, teascuri, veac, vîrtutea.*

În grafii ca: деспѡѣт, тъѣт, aflate în **BB**, unde reprezintă de asemenea un diftong, a fost transcrisă *ia*: *despuiat, tăiat.*

2. Slova ѧ, în grafii ca: бисѧрека, боѧріи, дшашспрьзаче, ѧле, тпиѧдекъ, лъкѡѧще, маае, міѧре, мънтѡѧще, мѡѧре, непріѧтени, пиѧрде, приѧтині, сѧмнеле, виѧрме, unde reprezintă un *e* deschis, a fost transcrisă *ê*: *bisêreca, boiêrii, doaosprăzêce, êle, împiêdecă, lăcuiêște, mêle, miêre, mîntuiêște, muiêre, nepriêteni, piêrde, priêtini, sêmnele, viêrme.*

În grafii ca: дчѣѧ, дшиждерѧ, дтѡнчѧ кааѧ, чеѧ, маарѧ, мѧ, моартѧ, ѡрѣкѧ, unde reprezintă un diftong, a fost transcrisă *ea*: *acêea, așijderea, atuncea, calea, ceea, maarea, mea, moartea, urêchea.*

În grafii ca: чеѧ, гиздъвіѧ, ѧсте, тземеѧт, мънііѧ, піатрѧ, пѡтерничіѧ, сабиѧ, сфинценіѧ, тоѧг, ѡрціѧ, боѧ, unde reprezintă de asemenea un diftong, a fost transcrisă *ia*: *ceia, ghizdăviia, iaste, înte-*

meiat, mîniia, piiatra, puterniciia, sabiia, sfinţeniia, toiag, urgiia, voia.

În formele de imperfect indicativ, pers. III, ale unor verbe de conjugarea a IV-a, care prezintă fenomenul de diereză, specific limbii române literare vechi, în grafii ca: ѧпропіѧ, ѳ҃ціѧ, гоніѧ, мѣніѧ, нѣкъжіѧ, силіѧ a fost transcrisă *ia*: *apropiia, fugiia, goniia, mîniiá, năcăjiia, siliia.*

În cazul formei †темѣѧ, aflată în fraze în care restul verbelor sînt la perfectul simplu, din motive de concordanţă a timpurilor slova ѧ a fost interpretată *e* şi, potrivit normelor ortografice actuale, a fost transcrisă *ie*: *întemeié.*

3. Slova ѫ în grafii ca: бънтѫлъ, ѫдъ, ѫлѣ, ѫрь, ѭть, ѫ҃, †темеѭт, мънгъѭт, сфинскь, сѫргѫлъ, тоѭг, unde reprezintă un diftong, a fost transcrisă *ia*: *bîntuială, iad, ia-le, iară, iată, i-au, întemeiat, mîngîiat, sfiiască, sîrguială, toiag.*

În grafii ca: кѫінскь, дѫлѫрилѣ, арѫпть, aflate în ms. **45**, unde reprezintă de asemenea un diftong, a fost transcrisă *ea*, conform normelor ortografice actuale: *cîinească, dealurile, dreaptă.*

4. Slova ю, în formele de perfect simplu, pers. I sg.: ѳ҃ю, ѳ҃сею, †нълцаю, †нчепѫю, недеждѫю, стригаю, în forma de indicativ prezent a verbului *a vrea*: воѭ, în derivatele cu sufixul *-tor*: ертъторю, гъчиторю, †гъдѣіторю, жѫдекъторю şi în finalul unor substantive ca: черю, ѳелю, ѳ҃ію, оларю, пѫстію a fost transcrisă *-iu*: *fuiu, fuseiu, înălţaiu, începuiu, nedejduiiu, strigaiu, voiu, iertătoriu, gîcitoriu, îngăduitoriu, judecătoriu, ceriu, feliu, fiiu, olariu, pustiiu.*

5. Slovele о şi ѡ accentuate, în grafii ca: добитоѣлѣ, ѳ҃ичорелѣ, †нторчѣ, пічіорелѣ, тотѣ, aflate în **BB** şi în ms. **45**, au fost transcrise *oa*: *dobitoacele, ficioarele, întoarce, picioarele, toate.*

6. Slova ѫ finală, în grafii ca: аскѫнсѫ, мѫлтѫ, рогѫ, рѫшинезѫ, викленескѫ, aflate în **BB**, a fost transcrisă *-u*: *ascunsu, multu, rogu, ruşinezu, vicleneşcu.*

7. Slova ъ, în grafii ca: ѧдъпа, къпътыи, къдѣ, ѧдръ, ѧъпѧртѣ, ѧъпъртѧ, ѧъзмиѭрдѣ, юбъск, †нълца, †нсъ лъкѫеск, лъса, мъсѫръ, нъказ, нъроѧ, пъкътос, пъзи, ръдика, ръсъдит, сѣмъ, стътѫт, шъдѣ, тръѭше a fost transcrisă *ă*: *adăpa, căpătîi, cădea, dară, dăparte, dăpărta, dăzmiiardă, iubăsc, înălţa, însă, lăcuiesc, lăsa, măsură, năcaz, nărod, păcătos, păzi, rădica, răsădit, seamă, statut, şădea, trăiêşte.*

În grafiile: къна, ѳ҃ръѫ, †търътѧ, мънгъѭт, мъхнит, мъниѭ, мънтѫірѣ, окърът, ръмънеѧ, ръгъи, ръсипи, ръвна, ръвнире, a fost transcrisă *î*: *cînd, frîu, întărîta, mîngîiat, mîhnit, mîniia, mîntuire, ocărît, rămînea, rîgîi, rîsipi, rîvna, rîvnire.*

După consoane finale, în grafii ca: Ѧомнѫлъ, †нълцатъ, дѫ порынчитъ, сѳ҃нтъ, вѣкъ, nu are valoare fonetică.

8. Slova ь, în **BB** şi în ms. **45**, după consoane finale, în grafii ca: кѫноскь, ѳ҃лескь, юбъскь, †нълть, †нчинсь, †ѳ҃иерѫнтать, †нсь, †тѫнѣрекь, лъкѫескь, мергь, стрьмбь, ѫнь, nu are valoare fonetică.

În ms. **45**, în grafii ca: дентьи, немикь, пьмънт, пънь, a fost transcrisă *ă*: *dentăi, nemică, pămînt, până*, iar în grafiile: кънташи, мьна, мьнкарь, порънчи, съвьршит, възьна, вънт, a fost transcrisă *î*: *cîntaşi, mîna, mîncară, porînci, săvîrşit, văzînd, vînt.*

În **BB**, în grafii ca: окърь, църь, a fost transcrisă *i*: *ocări, ţări.*

9. Slova ѫ, în grafii ca: ѧдеваѫрѫл, ѧрмѫ, кѫ, кърѫрилѣ, кътрѫ, жѫртѫвник, лѫ, мѫ, мѫстрѫри, оврѣзѣскѫ, пагѫбѫ, плоѫ, погоарѫ, тоатѫ, врѫжбѫ a fost transcrisă *ă*: *adevărul, armă, că, cărările, cătră, jărtăvnic, luă, mă, mustrări, obrăzească, pagubă, plouă, pogoară, toată, vrajbă.*

În **BB**, în grafii ca: кѫнд, декѫт, ѫнсѫл, избѫнѧитори, ѫнгь, a fost transcrisă *î*: *cînd, decît, dînsul, izbînditori, lîngă.*

10. În ms. 4389, grafemul ы, în grafii ca: †бътрыни, рысипи, сфърыма a fost transcris *î*: *îmbătrîni, rîsipi, sfărîma*, iar în grafia шы (conjuncţia *şi*) a fost transcris *i*.

11. Slova †, la începutul cuvintelor, în **BB** şi în ms. 4389, în grafii ca: †бътрынит, †блъ, †пърѧт, †плетеск, †пѫцнна, †къ, †дѫрѧре, †греѫѧт, †ноисе, †торс, †трѫ, †цѣлѣще, †вѣще, a fost transcrisă *în-*, respectiv *îm-*, (înaintea labialelor *b* şi *p*): *îmbătrînit, îmblă, împărat, împletesc, împuţina, încă, îndurare, îngreuiat, înnoise, întors, întru, înţelêge, învêţe.*

În ms. **45** şi ms. 4389, în grafii ca: †мѣѧтъ, †нѣъташи, †нѧинтѣ, †нълца, †нкъ, †нкълкат, †нчепътѫрѧ, †нкрезѫт, †нѧѫръторъ, †нѳ҃рьмсъца, †нсъ, †нтемеѧт, †нтрѫ a fost transcris *î*: *îmbată, îmbătaşi, înaintea, înălţa, încă, încălcat, începătura, încrezut, îndurător, înfrîmsăţa, însă, întemeiat, întru.*

12. Slova ѵ a fost transcrisă în toate cazurile *i*, de exemplu: *eghiptênii, Moisi, Tir.*

13. Slova ѳ, prezentă în cuvinte de proveniență greacă sau transmise în ortografie grecească, îndeosebi nume proprii, a fost transcrisă *th*: *cathisma, ethiopi, Goliath, Idithum, Maeleth, Nathan, Tharsis, Thavor.*

14. Consoanele şi unele vocale duble au fost transcrise întocmai: *alliluia, assiriani, ellini, Aaron, Avraam, Canaan, Chisson, Galaad, Iesse, Isaac, Raav.*

15. În **BB**, alternanţa consoane dure/consoane moi, la sfîrşitul unor cuvinte, în grafii ca: черташ / черташи, скосеш / скосеши, сѫрпаш / сѫрпаши, ѫржш / ѫржши a fost reprodusă întocmai: *certaş / certaşi, scoseş / scoseşi, surpaş / surpaşi, urîş / urîşi.*

De asemenea, a fost menținută în transcrierea acestui text alternanța formelor *căce / căci, Dumnezeu / Dumnezău, mîini / mîni, încunjura / încungiura*, și altele.

16. Obișnuitele cuvinte prescurtate aflate în cele trei texte, marcate cu tildă, au fost întregite în mod tacit. De exemplu, grafii ca: БЛГСЛОВИТ КЛЬНАТ, Дв҃д, Дмнѡ҃л, дх҃, Дмнзѣ҃, Іерслм, ѳпрціе, ѳцр҃ѡ҃, мл҃д, мл҃ѡ҃ще, сѳ҃нт, au fost transcrise: *blagoslovit, clătinat, David, Domnul, duh, Dumnezeu, Ierusalim, împărăție, îngerul, mila, miluiește, sfînt.*

17. În ms. **45** și în **ms. 4389** este utilizată suprascrierea simplă a unor slove care reprezintă o vocală, o consoană sau o silabă, precum și suprascrierea slovelor pe două niveluri (slove suprascrise notate deasupra altor slove suprascrise). Toate aceste slove suprascrise au fost coborîte în rînd. Acolo unde, prin suprascriere, s-au produs prescurtări sau omisiuni de litere ori de silabe, acestea au fost întregite tacit. Consoanele finale suprascrise au fost coborîte în rînd, iar în cazurile în care acestea, scrise în rînd, sînt urmate de un *i* nesilabic au fost transcrise la fel și cînd sînt suprascrise.

*

În transcrierea celor trei texte au fost aplicate regulile ortografice actuale. De exemplu, grafii ca: ертъторю, ѥши, плоѧе, рѣмые, темѣѥле, требѹе, воѥ, au fost transcrise: *iertătoriu, ieși, ploaie, rămîie, temêiele, trebuie, voie;* бинекѹвѫнтавою, сѣ҃ au fost transcrise: *binecuvînta-voiu, se-au.* Normele ортографice actuale au fost aplicate și în transcrierea unor cuvinte compuse, ca ѹнт ѧе лемнѹ, transcris *untdelemnul*, cu excepția situațiilor în care termenii componenți își păstrează autonomia și, în consecință, au flexiune proprie: ѹнтѹ ѧе лемн, transcris: *untul de lemn.*

Au fost puse accente ascuțite pe vocalele finale ale unor forme de perfect indicativ, pers. III sg., identice cu formele de prezent indicativ (de exemplu, *ascultă, chinuí, turbură*), mai ales acolo unde exista posibilitatea unei confuzii a timpului verbal utilizat în text. De asemenea au fost puse accentele unor cuvinte care prezintă abateri de la normă (ex. *pelíțele*), ale unor cuvinte mai rare (de exemplu, *chítosul, erodíului, topazión*) sau pentru a evita confuzia cu alte cuvinte (ex. *limbúții*).

Cele două coloane care conțin textul din ms. **45** și ms. **4389** corespunzător celui din **BB**, au cîte un colontitlu în care sînt indicate cota manuscrisului și fila pe care se găsește fragmentul respectiv. Atunci cînd textul dintr-o coloană se află în original pe două file, ambele sînt menționate în colontitlu. Sfîrșitul unei file de manuscris a fost marcat, în coloana respectivă, prin două bare oblice.

Sfîrșitul textului de pe fiecare coloană facsimilată a ediției de la 1688 este marcat printr-o bară oblică, în coloana alăturată, în care este transcris textul.

Versetele psalmilor sînt reproduse în paragrafe distincte potrivit *Bibliei* tipărite la București, în anul 1968, de Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, iar neconcordanțele de segmentare și de numerotare au fost marcate prin paranteze drepte ([ ]).

În secția *Note* a ediției, care conține aparatul critic, sînt consemnate greșelile de tipar sau de copiere, repetițiile, corecturile făcute de către copiști, inclusiv ștersăturile, adaosurile (marginale sau interliniare), comentariile copiștilor pe marginea textului (cu excepția concordanțelor biblice care nu interesează prezenta ediție), emendările unor grafii sau forme corupte, și altele. Tot în *Note* sînt menționate sensurile unor cuvinte mai rare, cu informații privitoare la etimologia și circulația lor.

Trimiterile la *Note* sînt făcute prin cifre arabe mici, plasate la umărul drept al cuvîntului avut în vedere.

În cazul ms. **45**, au fost semnalate în *Note* textele aflate în paranteze unghiulare negre, care conțin cuvinte sau fraze traduse de Nicolae Spătarul din ediția Frankfurt, 1597, a *Bibliei*, unde acestea se află în paranteze rotunde, și care au fost menținute în **BB**, de obicei fără paranteze, precum și în textele aflate în paranteze unghiulare roșii, care conțin cuvinte sau fraze traduse de primul revizor al traducerii lui Nicolae Spătarul, după ediția R. Daniel, Londra, 1653, sau Cambridge, 1665. De asemenea, au fost semnalate modificările de topică propuse de revizor, marcate prin vrahe roșii plasate interliniar, deasupra segmentelor avute în vedere, care reprezintă restabilirea textului după originalul grecesc, ediția Frankfurt, 1597. Vezi și precizările făcute de revizor în prefața sa, reprodusă în prezenta ediție, Pars I, *Genesis*, Iași, 1988, p. 159.

În cazul ms. **4389**, tradus din slavonă și latină, în care traducătorul, identificat de N.A. Ursu în persoana lui Daniil Panoneanul (vezi „Cronica", XVI, 1981, nr. 3, p. 5, 8), a folosit ca text de referință pentru versiunea grecească a *Bibliei* manuscrisul autograf al traducerii lui Nicolae Spătarul (vezi prefața manuscrisului, reprodusă de asemenea în Pars I, *Genesis*, p. 163), au fost semnalate în *Note* unele cuvinte și sintagme preluate de el din traducerea lui Nicolae Spătarul, ori citate marginal drept mărturie a neconcordanței lor cu cele din versiunile slavonă sau latină.

T E X T E

Biblia 1688, pag. 153, col. I

IISUS NÁVI

CAP 1

1. Şi fu după moartea lui Moisi, robul Domnului, şi zise Domnul lui Iisus, feciorul lui Navi, slugii lui Moisi, zicînd:

2. «Moisi, sluga Mea, au murit. Direpţ acêea, sculîndu-te treci Iordanul, tu şi tot nărodul acesta, la pămîntul carele eu dau lor.

3. Tot locul pre carele veţ sui cu urma picioarelor voastre, voao vă-l voiu da pre dînsul, în ce chip am grăit lui Moisi.

4. Pustiiul şi Andilivanul, pînă la rîul cel mare, rîul Efrathului, şi pînă la marea cea de apoi, despre apusul soarelui, vor fi hotarăle voastre.

5. Şi nu va sta om împotrivă înaintea voastră în toate zilele vieţii tale, şi în ce chip eram cu Moisi, aşa voiu fi şi cu tine, şi nu te voiu lăsa, nici te voiu trêce cu vedêrea.

6. Întărêşte-te şi te vitejaşte, pentru că tu vei împărţi nărodului acestuia pămîntul carele am jurat părinţilor voştri să le dau lor.

7. Întărêşte-te dară şi te vitejaşte foarte, să păzeşti şi să faci după cum au poruncit Moisi, sluga mea, şi să nu te abaţi de la ei în direapta au în stînga, pentru ca să pricepi întru toate carele vei face.

8. Şi nu să va lipsi cartea legii aceştiia den rostul tău, şi vei cugeta întru dînsa zioa şi noaptea, pentru ca să pricepi să faci toate cêle scrise, căci atuncea te vei îndirepta, şi vei îndirepta căile tale, şi atuncea vei pricêpe.

9. Iată că-ţ poruncescu ţie: Întărêşte-te şi te vitejaşte, să nu te spămîntezi, nici să te spari, căce cu tine e Domnul Dumnezeul tău la toate, ori unde vei mêrge».

10. Şi au poruncit Iisus cărturarilor nărodului, zicînd:

11. «Întraţi pren mijlocul taberei nărodului şi porunciţ nărodului zicînd: Gătiţ de mîncat, că încă trei zile voi veţi trêce Iordanul acesta. Întrîndu să apucaţ pămîntul carele Domnul Dumnezeul vostru dă voao».

12. Şi lui Ruvim, şi lui Gad, şi la jumătate de fêliul lui Manasii zise Iisus:

13. «Aduceţi-vă aminte de cuvîntul Domnului, carele au poruncit voao Moisi, robul Domnului, zicînd: Domnul Dumnezeul vostru v-au odihnit pre voi şi v-au dat voao pămîntul acesta.

14. Fămeile voastre şi copiii voştri, şi dobitoacele voastre lăcuiască în pămîntul care au dat voao, iară voi veţ trêce sprinteni mai înainte decît fraţii voştri, tot cela ce poate, şi vă veţ bate împreună cu ei.

15. Pînă unde va odihni Domnul Dumnezeul vostru pre fraţii voştri, ca şi pre voi, şi vor moşteni şi aceştea pămîntul carele Domnul Dumnezeul / nostru dă lor, şi veţ mêrge fieştecarele la moştenirea

Ms. 45, f. 94 r

IISUS NAVÍ

CAP 1

1. Şi fu după moartea lui Moisi, robul Domnului, şi dzise Domnul lui Iisus, ficioru lui Navi, slugei lui Moisi, dzicîndu:

2. «Moisi, sluga mea, au murit. Acum dară sculîndu-te treci Iordanul, tu şi tot nărodul acesta, la pămîntul carele eu dau lor.

3. Tot locul pre carele veţi sui cu urma picioarelor voastre, voaă vă l-oi da pre însul, în ce chip am grăit lui Moisi.

4. Pustiiul şi Andilivanul, pănă la rîul cela mare, rîul Efrathului, şi pănă la marea cea de apoi, despre apusul soarelui vor fi hotarăle voastre.

5. Nu va sta om împotrivă înaintea voastră toate dzilele vieţii tale, şi în ce chip eram cu Moisi, aşa voi fi şi cu tine, şi nu te voi lăsa, nice te voi trêce cu vedêrea.

6. Întărêşte-te şi te vitejêşte, pentru că tu vei împărţi nărodului acestuia pămîntul carele am jurat părinţilor voştri să le dau lor.

7. Întărêşte-te dară şi te vitejêşte foarte, să păzeşti şi să faci după cum au porîncit Moisi, sluga mea, şi să nu te abaţi dentru înşii în na dreapta au în stînga, pentru ca să pricepi întru toate carele vei face.

8. Şi nu să va lipsi cartea legii aceştiia den rostul tău, şi vei cugeta întru ea dzua şi noaptea, pentru ca să pricepi să faci toate cêle scrise, căce atuncea te vei îndrepta şi vei îndrepta căile tale, şi atuncea vei pricêpe.

9. Iată că-ţi porîncescu ţie: întărêşte-te şi te vitejêşte, să nu te spămîntedzi, nice să te spari, căce cu tine-i Domnul Dumnedzăul tău la toate, oriunde vei mêrge».

10. Şi au porîncit Iisus cărturarilor nărodului, dzicîndu:

11. «Întraţi pren mijlocul taberii nărodului, şi porînciţi nărodului dzicîndu: Tăiaţi de mîncat, că încă 3 dzile voi veţi trêce pre Iordanul acesta. Întrîndu, să ţineţi[1] pămîntul carele Domnul Dumnedzăul vostru dă voao».

12. Şi lui Ruvim şi lui Gadu şi la giumătate de fêliul lui Manasi, dzise Iisus:

13. «Aduceţi-vă aminte cuvîntul Domnului, carele au porîncit voao Moisi, robul Domnului, dzicîndu: «Domnul Dumnedzău v-au odihnit pre voi şi v-au dat voao pămîntul acesta.

14. Fămeile voastre şi copiii voştri şi dobitoacele voastre lăcuiască întru pămîntul / carele au dat voao, iară voi veţi trêce sprinteni, mainte decît fraţii voştri, tot cela ce poate, şi le veţi agiutorî lor.

15. Pănă unde va odihni Domnul Dumnedzău pre fraţii voştri, ca şi pre voi, şi vor moştneni şi aceştea pămîntul carele Domnul Dumnedzăul

Ms. 4389, f. 98 v–99 r

CARTEA LUI ISUS, FECIORUL LUI NAVÍ
Ovreiêşte Iehozul

CAP 1

1. Iară după petrêcerea lui Moisei, robul Domnului, zise Domnul lui Isus, feciorul lui Navi, sluga lui Moisei grăind:

2. «Moisei, robul mieu, au murit. Deci acuma te scoală şi treci Iordanul acesta, tu şi tot nărodul cu tine, în ţara carea o dau eu voaă.

3. Că tot locul carele vei călca cu urmele picioarelor voastre, voaă îl voiu da, cum am grăit lui Moisei.

4. Den pustiia aceasta, şi den potriva acestor branişti pînă la rîul / cel mare al Efrathului şi pînă la marea cea mare de apoi, carea iaste despre apusul soarelui, să fie hotarăle voastre.

5. Şi nu va sta nici un om împotriva voastră în toate zilele vieţii voastre, şi cum am fost cu Moisei, aşa voiu fi şi cu tine, şi nu mă voiu lăsa, nici te voiu părăsi.

6. Întărêşte-te şi fii bărbat, că tu vei împărţi acestui nărod pămîntul cu care m-am jurat părinţilor lor că-l voiu da lor.

7. Numai ce fii viteaz, şi // te îmbărbătează, şi să păzeşti, şi să faci cum au porîncit ţie Moisei, robul mieu, şi să nu te abaţi dentr-însele nici spre direapta, nici spre stînga, ca să pricepi toate cîte vei face.

8. Şi să nu se dăpărtêze cărţile legii aceştiia den gura ta, ce într-însele să te înveţi zioa şi noaptea, ca să socoteşti şi să faci tot ce iaste scris, atunci te vei direapta, şi vei îndirepta căile tale, şi atunci le vei pricêpe.

9. Iată porîncesc ţie: întărêşte-te şi te îmbărbătează, nu te tême nice-ţi fie frică, că cu tine voiu fi eu Domnul Dumnezeul tău, ori încătrouă vei mêrge».

10. Şi porînci Isus cărturarilor nărodului, zicînd:

11. «Întraţi în mijlocul taberii nărodului, şi porînciţi nărodului zicînd: [11] Gătiţi-vă bucate, că după 3 zile veţi trêce Iordanul acesta, şi veţi mêrge de veţi lua ţara carea o au dat Domnul Dumnezeul părinţilor voştri voaă întru moştinare».

12. Iară seminţiei lui Ruvim, şi a lui Gad, şi jumătate den seminţiia Manasiei, le zise Isus:

13. Aduceţi-vă aminte de cuvintele care au porîncit voaă Moisei, robul lui Dumnezeu, şi v-au zis: «Domnul Dumnezeul vostru au odihnit pre voi şi v-au dat această ţară întru moştinare».

14. Muierile voastre şi copiii voştri şi dobitoacele voastre să lăcuiască în locul care l-au dat voaă Moisei la Iordan. Iară voi să trêceţi Iordanul înaintea fraţilor voştri înarmaţi, tot cela ce va avea mînă tare, şi să vă bateţi pentru dînşii.

15. Pînă va odihni Domnul Dumnezeul vostru şi pre fraţii voştri, ca şi pre voi, şi să ia şi ei pămîntul care-l dă lor Domnul Dumnezeul vostru.

Versiunea modernă

CARTEA LUI IOSUA

CAP 1
Domnul arată lui Israel calea spre patrie

1. După moartea lui Moise, Domnul a zis către Iosua, fiiul lui Navi şi argatul lui Moise:

2. «Moise, robul meu, a murit. Pregăteşte-te să treci Iordanul, şi cu tine poporul tău, să calce pe pămîntul pe care i-l dau lor.

3. Pretutindeni locul peste care va trece pasul vostru vi-l dau vouă, cum i-am grăit lui Moise.

4. Pustia spre Amiazăzi şi Antilibanul spre Miazănoapte, pînă la rîul cel mare, Eufrat, şi pînă la Marea cea mare spre Apus vor fi ţinuturile voastre.

5. Şi nu va sta om împotriva voastră în toate zilele vieţii tale şi precum eram cu Moise, aşa voi fi şi cu tine, nu te voi părăsi.

6. Fii tare şi viteaz, pentru că tu vei împărţi poporului acestuia prin sorţi pămîntul pe care am jurat părinţilor voştri să-l dau lor.

7. Fii tare şi viteaz, ca să păzeşti legea încredinţată de Moise, robul meu, şi să nu te abaţi de la ea nici în dreapta nici în stînga, ca să pricepi treburile cîte ai de făcut.

8. Să nu se coboare cartea legii de pe buzele tale, ci ea să-ţi fie călăuză zi şi noapte ca să plineşti întocmai tot ce este scris în ea; atunci vei izbîndi în căile tale şi vei păşi cu spor.

9. Iată ce-ţi poruncesc ţie: fii tare şi viteaz; să nu te temi şi să nu te spăimîntezi, căci Domnul Dumnezeul tău este pretutindeni cu tine, oriunde vei merge».

10. Şi Iosua a chemat pe căpeteniile poporului şi le-a poruncit:

11. «Treceţi prin tabără şi spuneţi tuturor: pregătiţi-vă merinde de drum, că după trei zile veţi trece Iordanul ca să luaţi în stăpînire pămîntul pe care Domnul Dumnezeul vostru vi-l dă».

12. Şi seminţiei lui Ruben şi seminţiei lui Gad şi la jumătate din seminţia lui Manase Iosua le-a zis:

13. «Aduceţi-vă aminte de ceea ce v-a spus Moise, robul lui Dumnezeu: Domnul Dumnezeul vostru v-a dat pămîntul acesta şi v-a liniştit.

14. Femeile voastre şi copiii voştri şi dobitoacele voastre să rămînă în pămîntul pe care vi l-a dat Moise dincoace de Iordan, iar acei dintre voi care pot lupta să se înarmeze şi să treacă înaintea fraţilor voştri pentru a le fi de ajutor.

15. Pînă ce Domnul Dumnezeul vostru va linişti pe fraţii voştri cum v-a liniştit şi pe voi, dîndu-le pămînt, nu vă veţi întoarce ca să stăpî-

Biblia 1688, pag. 153, col. II

lui care au dat voao Moisi decindea de Iordan, despre răsărita soarelui».

16. Şi răspunzîndu lui Iisus, ziseră: «Toate cîte vei porunci noao vom face, şi la tot locul unde ne vei trimite pre noi vom mêrge.

17. După toate cîte am ascultat pre Moisi, vom asculta pre tine, numai fie Domnul Dumnezeul nostru împreună cu tine, în ce chip era cu Moisi.

18. Iară omul carele nu te va asculta şi carele nu va auzi cuvintele tale, după cum vei porunci lui, să moară. Numai întârêşte-te şi te vitejaşte».

CAP 2

1. Şi au trimis Iisus, feciorul lui Navi, de la Sattin doi tineri să iscodească, zicîndu: «Suiţi-vă şi vedeţi pământul şi pre Ieriho». Şi mergîndu cei doi tineri veniră la Ieriho şi întrară la casă de fămêie curvă, căriia numele Raav, şi odihniră acolo.

2. Şi să spuse împăratului de Ieriho: «Iată oamenii au întrat aicea dentru fiii lui Israil, ca să se iscodească pământul».

3. Şi au tremis împăratul Ierihonului, şi au zis cătră Raav zicîndu: «Scoate pre oamenii pre ceia ce au întrat în casa ta noaptea, pentru căci au venit să iscodească pământul».

4. Şi luînd muiêrea pre cei doi oameni, au ascunsu pre ei, şi zise cătră ei zicînd: «Întrat-au la mine oameni, şi nu ştiu de unde era.

5. Şi cînd să închidea poarta la întunêrec, oamenii au ieşit, nu ştiu unde s-au dus. Goniţi dupre dînşii, de-i veţi ajunge pre ei».

6. Şi ea sui pre ei în podul casii şi i-au ascunsu pre ei în znopi de in gătit ei deasupra casii.

7. Şi oamenii goniră dupe dînşii calea cêea despre Iordan pre la trecători, şi poarta s-au închis. [8] Şi fu după ce au ieşit ceia ce goniia după dînşii.

8. Şi ei mai înainte decît adormi ei, şi ea s-au suit cătră ei deasupra casii.

9. [8] Şi zise cătră ei: [9] «Ştiu cum au dat Domnul pământul voao, pentru căci au căzut frica voastră pre noi şi au căzut toţi ceia ce lăcuiesc pământul de cătră voi.

10. Pentru că am auzit cum au uscat Domnul Dumnăzău Marea Roşie de cătră faţa voastră, cînd ieşiiaţi de la pământul Eghipetului, şi cîte aţi făcut la cei doi împăraţi ai amoreilor carii era decindea de Iordan, lui Sion şi lui Og, pre carii i-aţi surpat de tot pre ei.

11. Şi auzind noi, ne-am turburat cu inima noastră, şi n-au mai stătut încă duhul în nice unul de cătră faţa voastră, căci Domnul Dumnezăul vostru, Dumnezău în ceriu sus şi pre pământ jos.

12. Şi acum juraţi mie pre Domnul Dumnezău, căci eu fac voao milă, şi să faciţi şi voi milă întru casa tătîni-mieu, şi daţi mie semnu adevărat.

13. Şi prindeţi vie pre casa tătîni-mieu, şi pre mumă-mea, şi pre fraţii miei, şi // pre surorile mêle, şi toate cîte au ei şi scoateţi sufle-

Ms. 45, f. 94 r–94 v

nostru dă lor, şi veţi mêrge fieştecarele la moştnenirea lui carea au dat voao Moisi decinde de Iordan, despre răsărita soarelui».

16. Şi răspundzîndu lui Iisus, dziseră: «Toate cîte vei porînci noao vom face, şi la tot locul unde ne vei trimite pre noi vom mêrge.

17. După toate cîte am ascultat pre Moisi, vom asculta pre tine, fără numai fie Domnul Dumnedzăul nostru împreună cu tine, în ce chip era cu Moisi.

18. Iară omul carele nu va asculta şi carele nu va audzi cuvintele tale, după cum vei porînci lui, să moară. Numai întărêşte-te şi te vitejaşte».

CAP 2

1. Şi au trimis Iisus, ficiorul lui Navi, de la Satin 2 voinicei să iscodească, dzicîndu: «Suiţi-vă şi vedeţi pămîntul şi Ierihó». Şi mergîndu ceia 2 tinerei la Ieriho, şi întrară la casă de fămêie curvă, cariia numele Raav, şi odihniră acolo.

2. Şi să spuse împăratului Ieriho: «Iată oameni au întrat aicea dentru fiii lui Israil, ca să iscodească pămîntul».

3. Şi au trimis împăratul Ieriho, şi au dzis către Raav dzicîndu: «Scoate pre oamenii[1] pre ceia ce au întrat în casa ta noaptea, pentru căce au venit să iscodească pămîntul».

4. Şi luîndu muiêrea pre ceia 2 oameni, i-au ascunsu pre ei, şi dzise către ei dzicîndu: «Întrat-au la mine oamenii, şi nu ştiu de unde era.

5. Şi cîndu să închidea poarta la întunêrec şi oamenii au ieşit şi nu ştiu unde s-au dus. Goniţi den napoia lor, de-i veţi ajunge pre ei».

6. Şi ea ii sui pre ei deasupra[2] casei şi i-au ascunsu pre ei întru nişte snopi de in, gătiţi[3] ei deasupra casei.

7. Şi oameniĭ goniră după înşii calea despre Iordan pre la trecători, şi poarta s-au închis.

[8] Şi fu după ce au ieşit ceia ce goniia după înşii. Şi ei, mainte decît a dormi ei, şi ea s-au suit către ei deasupra casei.

9. Şi dzise către ei: «Ştiu cum au dat Domnul pămîntu voao, pentru căce au căzdut frica voastră preste noi şi au căzdut toţi ceia ce lăcuiescu pămîntul de către voi.

10. Pentru că am audzit cum au uscat Domnul Dumnedzău Maarea Roşie de către faţa voastră, cîndu ieşiiaţi de la // Eghiptu, şi cîte aţi făcut la ceia 2 împăraţi a amorreilor carii era decinde de Iordan, lui Sion şi lui Og, pre carii i-aţi surpat de tot pre ei.

11. Şi audzindu noi, ne-am întristat cu inima noastră, şi n-au mai stătut încă duh întru nice unul de către faaţa voastră, căce Domnul Dumnedzăul vostru, Dumnedzău în cer sus şi pre pămîntu gios.

12. Şi acum juraţi mie pre Domnul Dumnedzău, căce eu fac voao milă, şi să faceţi şi voi milă întru casa tătîne-mieu, şi-mi daţi mie semnu adevărat.

13. Şi prindeţi vii pre casa tătîne-mieu, şi pre maică-mea, şi pre fraţii miei, şi pre surorile mêle

Ms. 4389, f. 99 r–99 v

De-acii atunci veţi mêrge cineşi pre la moşiia lui carea o au dat voaoă Moisei de ceasta parte de Iordan, despre răsăritul soarelui».

16. Iară ei răspunseră către Isus şi ziseră: «Toate cîte ai porîncit noaoă vom face, în tot locul unde ne vei trimête vom mêrge.

17. Şi după toate cum am ascultat pre Moisei, vom asculta şi pre tine, numai să fie Domnul Dumnezeul nostru cu tine, cum au fost şi cu Moisei.

18. Iară ce om nu te va asculta nici / se va pleca cuvintelor tale care vei porînci[1] să moară. Numai ce te îmbărbătează şi te întărêşte».

CAP 2

1. Şi trimêse Isus, feciorul lui Navi, de la Satin 2 voinici în taină ca să iscodească, şi le zise: «Suiţi-vă şi iscodiţi ţara Ierihonului». Şi deaca se duseră acei 2 voinici mêrseră în Ierihon, şi întrară în casa unii muieri curve, pre carea o chiema Raav.

2. Şi spuseră împăratului Ierihonului, zicînd: «Iată nişte bărbaţi au întrat în ceastă noapte aici, dentru feciorii lui Israil, să iscodească ţara».

3. Şi trimêse împăratul Ierihonului la Raav, zicînd: «Scoate bărbaţii carei au întrat în casa ta astă noapte, că au venit să iscodească ţara».

4. Iară muiêrea luînd pre acei 2 bărbaţi, îi ascunse, şi zise către ceia ce-i căuta: «Venit-au la mine neşte bărbaţi, ce nu ştiu den cătroaoă au fost.

5. Iară cînd închidea porţile în murg, au ieşit acei bărbaţi şi nu ştiu unde se-au dus. Ce alergaţi după dînşii curînd că-i veţi ajunge».

6. Iară ea îi luoă şi-i sui în podul casei şi-i ascunse în nişte puzderii şi în nişte in care era grămădit acolo.

7. Iară gonacii îi goniră pre urmă pre calea carea mergea la Iordan, şi închiseră porţile. [8] De-acii deaca ieşiră ceia ce-i goniia,

8. Iară ea mai nainte încă pînă nu adormiră ei se sui la dînşii în pod.

9. [8] Şi zise către dînşii: [9] «Ştiu că au dat Domnul ţara aceasta voaoă, că au căzut frica voastră pre noi şi se-au înfricoşat toţi ceia ce lăcuiesc într-această ţară de faţa voastră.

10. Că am auzit cum au uscat Domnul Dumnezeu Marea Roşie înaintea fêţelor voastre, cînd aţi ieşit den Eghipet, şi cîte au făcut celor 2 împăraţi ai ammoreilor carei au fost de cêia parte de Iordan, lui Sion şi lui Og, că i-aţi potopit.

11. Şi auzind acêstea ne-am îngrozit şi ne-am înfricoşat cu toată inima, şi n-au mai rămas întru noi duh, nici într-unul pentru venirea fêţei voastre, că Domnul Dumnezeul vostru, acela iaste Dumnezeu în cer sus şi pre pămînt jos.

12. Ce acuma juraţi-vă mie cu Domnul Dumnezeul vostru că eu fac milă cu voi, ce să faceţi şi voi milă în casa tătîne-mieu, şi să daţi mie semn adevărat.

13. Că veţi lăsa să trăiască casa tătîne-mieu, şi a mîne-mea, şi pre // fraţii miei, şi pre surorile

Versiunea modernă

niţi pământul dincolo de Iordan, spre Răsărit, pe care Moise, robul lui Dumnezeu, vi l-a dat fiecăruia în moştenire».

16. Iar ei au răspuns lui Iosua: «Toate, oricîte ne vei porunci, vom face şi oriunde ne vei trimite vom merge.

17. Te vom aculta cum l-am ascultat pe Moise, numai dacă Domnul Dumnezeul tău va fi cu tine cum a fost cu Moise.

18. Tot omul care se va împotrivi poruncilor tale şi nu va asculta cuvintele tale să moară. Tu fii tare şi viteaz!»

CAP 2

Iscoade în Ierihon

1. Iosua, fiul lui Navi, a trimis doi tineri din Sitim să iscodească ţara în taină şi a zis: «Duceţi-vă şi cercetaţi ţara, dar mai ales Ierihonul!» Şi s-au dus cei doi tineri şi, ajungînd la Ierihon, au intrat în casa unei femei desfrînate, al cărei nume era Rahab; au rămas să se odihnească acolo.

2. S-a dat de ştire craiului Ierihonului: «Iată, nişte oameni din fiii lui Israel au venit aici noaptea asta, ca să cerceteze ţara!»

3. Iar craiul Ierihonului a trimis poruncă Rahabei să i se spună: «Scoate din casa ta pe oamenii care au venit în noaptea aceasta să iscodească ţara».

4. Femeia însă i-a ascuns pe cei doi oameni şi a zis: «E adevărat că au venit la mine nişte oameni,

5. Dar la înserat, cînd se închideau porţile, au plecat de la mine; nu ştiu unde s-au dus. Alergaţi voi după ei şi-i veţi ajunge».

6. Apoi ea a suit pe cei doi oameni în podul casei şi i-a ascuns în nişte snopi de in.

7. Iar trimişii craiului au alergat după ei, pe drumul care duce către Iordan, pînă la vad; şi porţile s-au închis după ce au ieşit cei ce urmăreau pe iscoade.

8. Dar iată că urmăritorii au rămas afară, iar femeia a vorbit cu iscoadele înainte de a adormi şi le-a zis:

9. «Ştiu că Domnul v-a dat vouă pământul acesta, şi grija voastră a căzut asupra noastră şi tuturor locuitorilor pământului acesta le este frică de voi,

10. Am auzit noi cum Domnul Dumnezeu a secat Marea Roşie ca să treceţi, cînd aţi ieşit din Egipt, şi cîte aţi făcut voi cu cei doi crai ai Amoreilor dincolo de Iordan, cu Sihon şi cu Og, pe care i-aţi dat pierzaniei.

11. Cînd am auzit noi toate acestea, inima ni s-a slăbit şi în niciunul dintre noi n-a mai rămas duhul bărbăţiei, căci Domnul Dumnezeul vostru este Dumnezeu sus în cer şi jos pe pământ.

12. Acum juraţi pe Domnul Dumnezeul vostru că veţi fi milostivi şi voi cu casa tatălui meu, cum am fost şi noi, dar daţi-ne un semn de nădejde,

13. Că veţi lăsa cu viaţă pe tatăl meu, pe mama mea, pe fraţii mei, pe surorile mele, adică toată

Biblia 1688, pag. 154, col. I

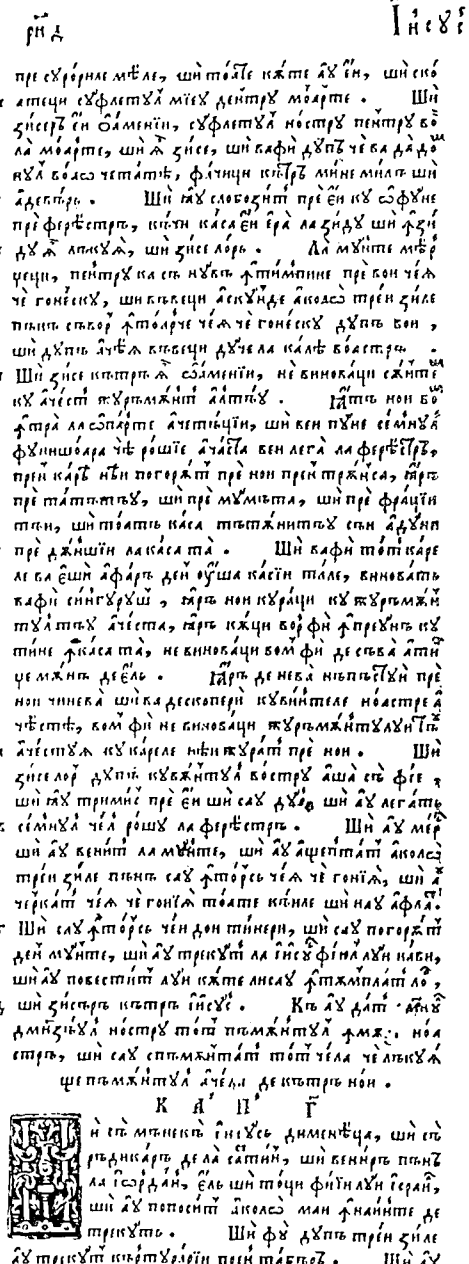

tul mieu dentru moarte».

14. Şi ziseră ei oamenii: «Sufletul nostru pentru voi la moarte». Şi ea zise: «Şi va fi după ce va da Domnul voao cetatea, faciţi cătră mine milă şi adevăr».

15. Şi i-au slobozit pre ei cu o fune pre fereastră, căci casa ei era la zidu şi în zidu ea lăcuia.

16. Şi zise lor: [16] «La munte mêrgeţi, pentru ca să nu vă întîmpine pre voi ceia ce gonescu, şi vă veţi ascunde acolo trei zile pînă să vor întoarce ceia ce gonescu după voi, şi după acêea vă veţi duce la calea voastră».

17. Şi zise cătră ea oamenii: «Nevinovaţi sîntem cu acest jurămînt al tău.

18. Iată noi vom întra la o parte a cetăţii, şi vei pune semnul funişoara cea roşie, aceasta vei lega la fereastră pren carea ne-ai pogorît pre noi prentr-însa, iară pre tată-tău, şi pre mumă-ta, şi pre fraţii tăi, şi toată casa tătîni-tău să-i aduni pre dînşii la casa ta.

19. Şi va fi tot carele va ieşi afară den uşa casii tale, vinovat va fi singuru-ş, iară noi curaţi cu jurămîntul tău acesta. Iară cîţi vor fi împreună cu tine în casa ta, noi vinovaţi[1] vom fi de să va atinge mînă de el.

20. Iară de ne va năpăstui pre noi cineva şi va descoperi cuvintele noastre acêstea, vom fi nevinovaţi jurămîntului tău acestuia, cu carele ne-ai jurat pre noi».

21. Şi zise lor: «După cuvîntul vostru, aşa să fie». Şi i-au trimis pre ei, şi s-au dus şi au legat semnul cel roşu la fereastră.

22. Şi au mers şi au venit la munte, şi au aşteptat acolo trei zile, pînă s-au întors ceia ce goniia, şi au cercat ceia ce goniia toate căile şi n-au aflat.

23. Şi s-au întors cei doi tineri şi s-au pogorît den munte, şi au trecut la Iisus, fiiul lui Navi, şi au povestit lui cîte li s-au întîmplat lor.

24. [23] Şi zisără cătră Iisus: [24] «Că au dat Domnul Dumnezăul nostru tot pămîntul în mîna noastră, şi s-au spămîntat tot cela ce lăcuiêşte pământul acela de cătră noi».

CAP 3

1. Şi să mînecă Iisus dimineaţa, şi să rădicară de la Sattin şi veniră pînă la Iordan, el şi toţi fiii lui Israil, şi au poposit acolo mai înaainte de trecut.

2. Şi fu după trei zile au trecut cărturarii pren tabără

3. Şi au poruncit norodului zicînd: «Cînd veţi vedea chivotul făgăduinţii Domnului Dumnezăului vostru, şi pe preoţii voştri şi pre leviţi rădicînd pre el, să vă rădicaţi den locurile voastre şi veţi mêrge după dînsul.

4. Însă departe să fie întru mijlocul vostru şi al lui, cîtu doao mii de coţi; să staţi, să nu vă apropiiaţi de el, pentru ca să ştiţi calea care mêrgeţi pre ea, pentru căci n-aţi mers calea de ieri şi de alaltaieri».

5. Şi zise Iisus norodului: «Curăţiţi-vă de mîine, căci mîine va /

Ms. 45, f. 94 v

şi toate cîte au ei şi scoateţi sufletul mieu dentru moarte».

14. Şi dziseră ei oamenii: «Sufletul nostru pentru voi la moarte». Şi ea dzise: «Şi va fi după ce va da Domnul cetatea, faceţi cătră mine milă şi adevăr».

15. Şi i-au slobodzit pre ei cu o fune pre fereastră, căce casa ei era la zidu. Şi în zidu ea lăcuia.

16. Şi dzise lor: «La munte păsaţi, pentru ca să nu vă timpine pre voi ceia ce gonescu, şi veţi ascunde acolo 3 dzile pănă să vor întoarce ceia ce gonescu den napoia voastră, şi după acêea veţi duce la calea voastră».

17. Şi dziseră cătră ea oamenii: «Nevinovaţi sîntem cu giurămîntul tău acesta.

18. Iată noi vom întra la o parte a cetăţii, şi vei pune sămnul, aţa[4] cea roşie aceasta vei lega la fereastră, pren carea ne-ai pogorît pre noi pre însă, iară pre tată-tău, şi pre maică-ta, şi pre fraţii tăi, şi toată casa tătîne-tău să-i aduni cătră tine la casa ta.

19. Şi va fi tot carele va ieşi afară den uşa casei tale, vinovat va fi sîngur şie, iară noi curaţi vom fi[5] cu giurămîntul tău acesta. Şi cîţi vor fi împreună cu tine întru casa ta, noi vinovaţi vom fi de să va atinge mînă de ei.

20. Iară de ne va năpăstui pre noi cineva şi va descoperi cuvintele noastre acêstea, vom fi nevinovaţi jurămîntului tău acestuia cu carele ne-ai giurat pre noi».

21. Şi dzise lor: «După cuvîntul vostru, aşa să fie». Şi i-au trimis pre ei, şi s-au dus, şi au legat semnul cela róşiu la fereastră.

22. [21] Şi au mersu [22] şi au venit la munte, şi au aşteptat acolo 3 dzile, pănă s-au întorsu ceia ce goniia, şi au cercat ceia ce goniia toate căile şi n-au aflat.

23. Şi s-au întorsu ceia 2 tinerei şi s-au pogorît den munte şi au trecut la Iisus, fiiul Navi, şi au povêstit lui toate cîte li s-au tîmplat lor.

24. Şi dziseră cătră Iisus că «Au dat Domnul / Dumnedzăul nostru tot pămîntul în mîna noastră, şi s-au spămîntat tot cela ce lăcuiêşte pămîntul acela de cătră noi».

CAP 3

1. Şi să mînecă Iisus dimineaţă, şi să rădică de la Sattin şi veniră pănă la Iordan, el şi toţi fiii lui Israil, şi au poposit acolo mainte de trecut.

2. Şi fu după 3 dzile, au trecut cărturarii pren tabără,

3. Şi au porîncit nărodului, dzicîndu: «Cîndu veţi vedea săcriiul făgăduinţei Domnului Dumnedzăului vostru, şi pre preuţii voştri şi pre leviţi rădicîndu pre ea[1], să vă rădicaţi den locurile voastre şi veţi mêrge den napoia lui.

4. Însă departe să fie întru mijlocul vostru şi al ei[2], cît 2000 de coţi; să staţi, nu vă apropiiaţi de el[3], pentru ca să ştiţi calea carea mêrgeţi pre ea, pentru căce n-aţi mersu calea de ieri şi de alaltaieri».

5. Şi dzise Iisus nărodului: «Curăţiţi-vă pre

Ms. 4389, f. 99 v

mêle, şi tot ce iaste al nostru, şi veţi scoate sufletul nostru den moarte».

14. Iară ei răspunseră cătră dînsa, şi ziseră: «Sufletele noastre le vom da spre moarte în locul vostru, numai deaca nu ne vei spune acuma şi să nu ne arăţi. Iară deaca va da noaoă Domnul cetatea aceasta, noi vom face cu tine milă şi adeverinţă».

15. Şi-i slobozi cu o fune pre o fereastră, că casa ei era în zidul cetăţii.

16. Şi le zise: «Păsaţi în munte să nu vă întâlnească gonacii şi fiţi acolo ascunşi 3 zile pînă se vor întoarce ceia ce vă gonesc, pre urmă de-aci veţi mêrge pre calea voastră».

17. Iară bărbaţii aceia ziseră cătră dînsa: «Curăţiţi sîntem de jurămîntul care ne-ai jurat.

18. Că noi deaca vom întra într-această cetate, să pui tu semn; o funicea roşie să legi la mijlocul ferestrii pre carea ne-ai slobozit, iară pre tată-tău şi pre mumă-ta, şi pre fraţii tăi, şi toată casa tătîne-tău să-i aduci la tine în casa ta.

19. Iară de va ieşi cinevaşi den casa ta afară, însuşi el va fi lui vinovat, iară noi vom fi curaţi de acest jurămînt al tău. Iară cîţi vor fi în casa ta, noi vom fi vinovaţi deaca se va pune vreo mînă pre dînşii.

20. Iară de vei vădi acêste cuvinte ale noastre, noi vom fi curaţi de acest jurămînt al tău care ne-ai jurat».

21. Iară ea zise: «După cuvîntul vostru, aşa să fie». Şi-i lăsă de se duseră, iară ea legă semn o funicea roşie la fereastră.

22. Iară ei mergînd se duseră în munte şi fură acolo 3 zile, pînă se întoarseră gonacii, că-i goniră pre toate căile şi nu-i aflară.

23. De-acii se întoarseră acei 2 voinici şi se pogorîră den munte şi trecură Iordanul la Isus, feciorul lui Navi, şi povestiră lui toate cîte li se-au întîmplat.

24. Şi ziseră cătră Isus: «Da-va Domnul Dumnezeul nostru în mîinile noastre toată ţara, că se-au înfricoşat toţi oamenii aceii ţări carei lăcuiesc într-însa de noi».

CAP 3

1. Şi mînecînd Isus de dimineaţă, se rădicară de la Satin şi mêrseră pînă la Iordan, el şi toţi feciorii lui Israil, şi stătură acolo / mai nainte de trêcere.

2. Iară după 3 zile trecură cărturarii pren tabără,

3. [2] Şi porînciră nărodului, zicînd: [3] «Cînd veţi vedea sicriul făgăduinţei Domnului Dumnezeului nostru, şi pre preoţii noştri şi pre leviţi rădicîndu-l, şi voi să vă rădicaţi den locurile voastre şi să mêrgeţi după dînsul.

4. Iară între voi şi între sicriu să fie usebire dăparte, cît ar fi 2000 de coţi[1]; atîta să nu vă apropiaţi de dînsul, ce numai ca să ştiţi acea cale pre carea veţi mêrge, că pre acea cale n-aţi umblat ieri sau alaltaieri».

5. Şi zise Isus cătră nărod: «Curăţiţi-vă dimi-

Versiunea modernă

casa mea ca să-mi izbăviţi sufletul meu de la moarte».

14. Iar oamenii aceia au zis către dînsa: «Vom pune sufletul nostru pentru voi». Şi ea a zis: «După ce Domnul vă va da cetatea aceasta, să faceţi dreptate şi să aveţi milă cu mine».

15. Apoi le-a dat drumul cu o frînghie pe fereastră, căci casa ei era în zidul cetăţii şi ea locuia chiar deasupra zidului.

16. Şi le-a zis: «Păsaţi la munte, ca să nu vă prindă cei ce vă urmăresc; acolo veţi sta trei zile ascunşi, pînă se vor întoarce urmăritorii şi apoi vă veţi duce în drumul vostru».

17. Iar ei i-au mai zis: «De nu vei face cum îţi poruncim noi, înţelegerea dintre noi va cădea.

18. Iată, cînd vom intra noi în cetate pe partea aceasta, tu să pui ca semn această funie roşie la fereastra pe care am ieşit, iar pe tatăl tău, pe mama ta, pe fraţii tăi şi pe toţi cei din familia tatălui tău să-i aduni în casa ta.

19. Şi dacă va ieşi cineva pe uşă, sîngele aceluia să fie asupra capului lui, şi înţelegerea dintre noi va cădea; iar cine va fi cu tine în casa ta, sîngele aceluia să fie asupra capului nostru, de se va atinge de el mîna cuiva.

20. Dacă însă ne va prigoni cineva şi va descoperi fapta noastră, atunci înţelegerea dintre noi va cădea».

21. Şi ea le-a zis: «Să fie cum aţi grăit!». Apoi le-a dat drumul şi s-au dus, iar ea a legat la fereastră funia cea roşie.

22. Ducîndu-se oamenii aceia la munte, au aşteptat acolo trei zile, pînă la întoarcerea celor care îi căutaseră pe toate drumurile şi nu-i găsiseră.

23. Şi dacă s-au întors, cei doi tineri au coborît de la munte, au trecut Iordanul şi s-au dus la Iosua, fiul lui Navi, şi i-au povestit ce se întîmplase cu ei.

24. Şi au zis lui Iosua: «Domnul Dumnezeul nostru ne-a dat pămîntul acesta şi toţi cei ce locuiesc în ţara aceea tremură de frica noastră».

CAP 3
Dincolo de Iordan

1. Iosua a pornit a doua zi dis-de-dimineaţă de la Sitim şi a venit pînă la malul Iordanului, unde au poposit înainte de a-l trece, el cu toţi fiii lui Israel,

2. Iar după trei zile au trecut nişte vestitori prin tabără,

3. Care au poruncit poporului: «Cînd veţi vedea chivotul legămîntului Domnului Dumnezeului vostru şi preoţii voştri şi pe leviţii cei ce-l duc, atunci să porniţi şi voi de la locul vostru şi să mergeţi după el.

4. Iar depărtarea între voi şi el să fie ca de două mii de coţi; să nu vă apropiaţi prea mult de el, ca să puteţi vedea bine calea înainte pe care veţi merge şi pe care n-aţi mai umblat niciodată».

5. Iosua a mai zis către popor: «Pregătiţi-vă şi

Biblia 1688, pag. 154, col. II

face Domnul întru voi minuni».

6. Şi zise Iisus preoţilor: «Rădicaţi chivotul făgăduinţii Domnului şi mêrgeţi înaintea norodului». Şi au rădicat preoţii chivotul făgăduinţii Domnului şi mergea înaintea nărodului.

7. Şi zise Domnul cătră Iisus: «În zioa aceasta încep a te înalţa pre tine den naintea a toţi fiii lui Israil, pentru ca să cunoască cum în ce chip eram cu Moisi, aşa voiu fi şi cu tine.

8. Şi poruncêşte preoţilor celora ce rădică chivotul făgăduinţii zicînd: După ce veţi întra pre o parte de apa Iordanului, şi în Iordan veţ sta».

9. Şi zise Iisus fiilor Israil: «Apropiiaţi-vă aicea şi ascultaţ cuvîntul Domnului Dumnezeului vostru.

10. Întru aceasta veţ cunoaşte căci Domnul viu între voi şi surpîndu va surpa de cătră faţa voastră pre hananeu, şi pre heteu, şi pre ferezeu, şi pre eveu, şi pre ghergheseu, şi pre amoreu, şi pre evuseu.

11. Iată chivotul făgăduinţei Domnului a tot pămîntul trêce Iordanul.

12. Alêgeţi-vă voao doisprăzêce oameni dentru fiii lui Israil, unul den fieştecare feliu.

13. Şi va fi după ce vor sta pe picioarele preoţilor cărora rădică chivotul făgăduinţei Domnului a tot pămîntul în apa Iordanului, apa Iordanului va lipsi, iară apa cea ce pogoară va sta».

14. Şi fu după ce s-au rădicat nărodul den lăcaşurile lor ca să treacă Iordanul, iară preoţii au rădicat chivotul făgăduinţei Domnului mai înainte decît nărodul.

15. Şi deaca întrară preoţii ceia ce rădica chivotul făgăduinţei Domnului în Iordan, şi picioarele preoţilor celora ce rădica chivotul făgăduinţei Domnului s-au muiat la partea apei Iordanului, iară Iordanul să împlea pre toată matca lui ca în zilele sêcerii grîului.

16. Şi stătură apele cêle ce cura den sus, stătură o închegare fiind depărtate foarte, foarte, de la Adami cetatea pînă la partea de la Cariiathiarim, iară cêea ce să pogorîia, s-au pogorît la Marea Araviei, Marea Sărilor, pînă s-au fîrşit de tot. [17] Şi nărodul sta împotriva Ierihonului.

17. Şi stătură preoţii ceia ce rădica chivotul făgăduinţei Domnului pre uscat în mijlocul Iordanului, şi toţ fiii lui Israil trecea pre uscat, pînă au săvîrşit tot nărodul trecînd Iordanul.

CAP 4

1. Şi de vrême ce au săvîrşit tot nărodul trecînd Iordanul, zise Domnul lui Iisus zicînd:

2. «Ia oameni doisprăzêce den nărodu, cîte un om den tot neamul,

3. Şi poruncêşte lor zicîndu: Luaţ voao den mijlocul Iordanului gata doaosprăzêce pietri, şi pre acêstea aducîndu-le împreună cu voi sînguri, veţ pune pre êle în locul taberei // voastre, unde veţ tă-

Ms. 45, f. 94 v–95 r

mîine, căce mîine va face Domnul întru voi minuni».

6. Şi dzise Iisus preuţilor: «Rădicaţi săcriiul făgăduinţii Domnului şi păsaţi înaintea nărodului». Şi au rădicat preuţii săcriiul făgăduinţei Domnului şi mergea înaintea nărodului.

7. Şi dzise Domnul către Iisus: «Întru dzua aceasta în ce chip a te înălţa pre tine den naintea a toţi fiii lui Israil, pentru ca să cunoască cum în ce chip eram cu Moisi, aşa voi fi şi cu tine.

8. Şi acum[4] porîncêşte preuţilor celora ce rădică[5] săcriiul făgăduinţei, dzicîndu: «După ce veţi întra pre o parte de apa Iordanului, şi întru Iordan veţi sta».

9. Şi dzise Iisus fiilor Israil: «Apropiaţi-vă aicea şi ascultaţi cuvîntul Domnului Dumnedzăului vostru.

10. Întru acêstea veţi cunoaşte căce Domnul viu întru voi, şi surpîndu va surpa de către faţa voastră pre hananeu, şi pre hetteu, şi pre ferezeu, şi pre eveu, şi pre ghergheseu, şi pre amorreu, şi pre ievuseu.

11. Iată săcriiul a făgăduinţei Domnului a tot pămîntul trêce Iordanul.

12. Alêgeţi voao 12 oameni dentru fiii lui Israil, unul dentru tot fêliul.

13. Şi va fi după ce vor odihni pre picioarele preuţilor cărora rădícă săcriiul făgăduinţei Domnului a tot pămîntul întru apa Iordanului, apa Iordanului va lipsi, iară apa cea ci să pogoară va sta».

14. Şi fu după ce s-au rădicat nărodul den lăcaşurile lor ca să treacă Iordanul, iară preuţii au rădicat săcriiul făgăduinţei Domnului mainte decît nărodul.

15. Şi dacă întra preuţii ceia ce rădica săcriiul // făgăduinţei Domnului în Iordan, şi picioarele preuţilor celora ce rădica săcriiul făgăduinţei Domnului s-au muiat la partea apei Iordanului[6], să împlea pre toată matca lui ca în dzilele sêcerii grîului.

16. Şi stătură apele cêlea ce cura den sus, stătură o închegare, fiindu depărtată foarte foarte de la Adami cetatea, până la o parte a Caria Thiarim. Iară cêea ce să pogorîia s-au pogorît la Marea Arăpască, Marea Sărilor, până s-au sfîrşit de tot. Şi nărodul sta den potriva Ieriho.

17. Şi stătură preuţii ceia ce rădica săcriiul făgăduinţei Domnului pre uscat în mijlocul Iordanului, şi toţi fiii lui Israil trecea pre uscat, până au sfîrşit tot nărodul trecînd Iordanul.

CAP 4

1. Şi în vrême ce au săvîrşit tot nărodul trecîndu Iordanul, dzise Domnul lui Iisus dzicîndu:

2. «Ia oameni 12 den nărodu, cîte un om dentru tot neamul,

3. Şi porîncêşte lor dzicîndu: Luaţi voao den mijlocul Iordanului gata 12 pietri, şi pre acêstea aducîndu-le odată cu voi, sînguri veţi pune pre

Ms. 4389, f. 99 v–100 r

neaţă, că mîine va face Domnul întru voi minuni».

6. Şi zise Isus către preoţi: «Luaţi sicriul legii Domnului şi păsaţi înaintea nărodului». Şi luară preoţii sicriul şi mêrseră înaintea nărodului.

7. Şi zise Domnul către Isus: «Astăzi voiu încêpe a te înălţa înaintea tuturor feciorilor lui Israil, ca să ştie că cum am fost cu Moisei, aşijderea voiu fi şi cu tine.

8. Iară tu porîncêşte preoţilor carei vor rădica sicriul făgăduinţei Domnului, deaca veţi întra în marginea apei Iordanului: Să staţi în Iordan».

9. Şi zise Isus feciorilor lui Israil: «Apropiiaţi-vă încoace, să auziţi cuvîntul Domnului Dumnezeului vostru.

10. Şi pentru toate pentru acêstea să cunoaşteţi că Domnul lăcuieşte întru voi şi potopind va potopi den naintea voastră pre hetthei, pre hananei, pre ferezei, pre evei, pre gerghesei, pre ammorei, şi pre evusei.

11. Iată sicriul făgăduinţei Domnului a tot pămîntul trêce Iordanul.

12. Ce vă adunaţi 12 bărbaţi den feciorii lui Israil, unul cîte dentr-o seminţie.

13. De-acii deaca vor ajunge picioarele preoţilor carei vor purta sicriul făgăduinţei Domnului a tot pămîntul în Iordan, atunci apa Iordanului va scădea, şi apa carea va cură va sta».

14. Şi cum se rădicară oamenii de pren colibile lor să treacă Iordanul, iară preoţii rădicară sicriul făgăduinţei Domnului înaintea nărodului.

15. Şi cum întrară preoţii carei purta sicriul făgăduinţei Domnului în Iordan şi se udară picioarele lor, iară Iordanul // era plin pren toate marginile, ca cum era în vrêmea secerişului.

16. Stătură apele[2] care cura den munte, şi stătură o închiegare fiind foarte dăparte, de la oraşul care se chiiamă Adami, pînă la o parte a Carith Iarimului, iară carea cura curse în Marea Harăpească, în Marea cea Sărată, pînă căzu de tot. [17] Iară nărodul sta împotriva Ierihonului.

17. Iară preoţii carii purta sicriul făgăduinţei Domnului, stătură în mijlocul Iordanului pre uscat, şi toţi feciorii lui Israil trecea pre uscat, pînă au săvîrşit tot nărodul trecînd Iordanul.

CAP 4

1. Iară deaca sfîrşiră toţi oamenii de-a trêce Iordanul, zise Domnul către Isus:

2. «Ia 12 bărbaţi den nărod, 1 bărbat dentr-o seminţie.

3. Şi porîncêşte lor să ia den mijlocul Iordanului den locul carele au stătut picioarele preoţilor 12 pietri, şi să le duceţi cu voi şi să le puneţi

Versiunea modernă

vă curăţiţi că Domnul va face mîine dimineaţă minuni în faţa voastră!»

6. Iar preoţilor le-a poruncit: «Ridicaţi chivotul legămîntului Domnului şi mergeţi înaintea poporului!» Şi au luat preoţii chivotul legămîntului Domnului şi au purces înaintea poporului.

7. Atunci a zis Domnul către Iosua: «Eu încep în ziua aceasta să te înalţ în faţa tuturor fiilor lui Israel, ca să cunoască ei că, precum am fost eu cu Moise, aşa am să fiu şi cu tine.

8. Tu însă să porunceşti preoţilor care poartă chivotul legămîntului: «Cînd veţi ajunge în mijlocul Iordanului, să vă opriţi!».

9. Iar Iosua a zis către fiii lui Israel: «Veniţi să ascultaţi cuvintele Domnului Dumnezeului vostru.

10. Aşa veţi cunoaşte că Dumnezeul cel viu este în mijlocul vostru şi el va alunga de la voi pe Canaanei, pe Hetei, pe Hevei, pe Ferezei, pe Gherghesei, pe Amorei, şi pe Iebusei.

11. Iar chivotul făgăduinţei Domnului a tot pămîntul va trece înaintea voastră peste Iordan.

12. Să vă alegeţi doisprezece oameni dintre fiii lui Israel, cîte un om din fiecare seminţie;

13. Şi îndată ce tălpile preoţilor care duc chivotul Domnului, stăpînul a tot pămîntul, vor călca în apa Iordanului, apele Iordanului se vor despărţi: cele de la vale se vor scurge, iar cele care vin din sus se vor opri ca un perete».

14. Deci poporul a pornit de la corturile sale, ca să treacă Iordanul, iar preoţii care duceau chivotul făgăduinţei Domnului mergeau înaintea poporului.

15. Cînd preoţii cei ce duceau chivotul au intrat în Iordan, picioarele lor s-au afundat în apa Iordanului, care umpluse toată albia ca în vremea secerişului,

16. Apa care curgea din sus s-a oprit şi s-a făcut perete foarte departe pînă la cetatea Adam, care e lîngă Ţartan, iar cea care curgea spre marea cea din Arabah, spre Marea Sărată, s-a scurs şi a secat, iar poporul a putut trece la Ierihon, cu toate că malurile Iordanului se umpluseră şi ieşiseră din matcă ca în timpul secerişului grîului.

17. Preoţii care duceau chivotul făgăduinţei Domnului stăteau ca pe uscat în mijlocul Iordanului, cu picioarele neudate; iar fiii lui Israel au mers ca pe uscat, pînă ce tot poporul a trecut prin Iordan.

CAP 4
Domnul grăieşte

1. După ce tot poporul a trecut Iordanul, a grăit Domnul lui Iosua:

2. «Alege din popor doisprezece bărbaţi, cîte un om din fiecare seminţie,

3. Şi porunceşte-le să ia douăsprezece pietre din mijlocul Iordanului, să le ducă în tabăra unde vor sta la noapte».

Biblia 1688, pag. 155, col. I

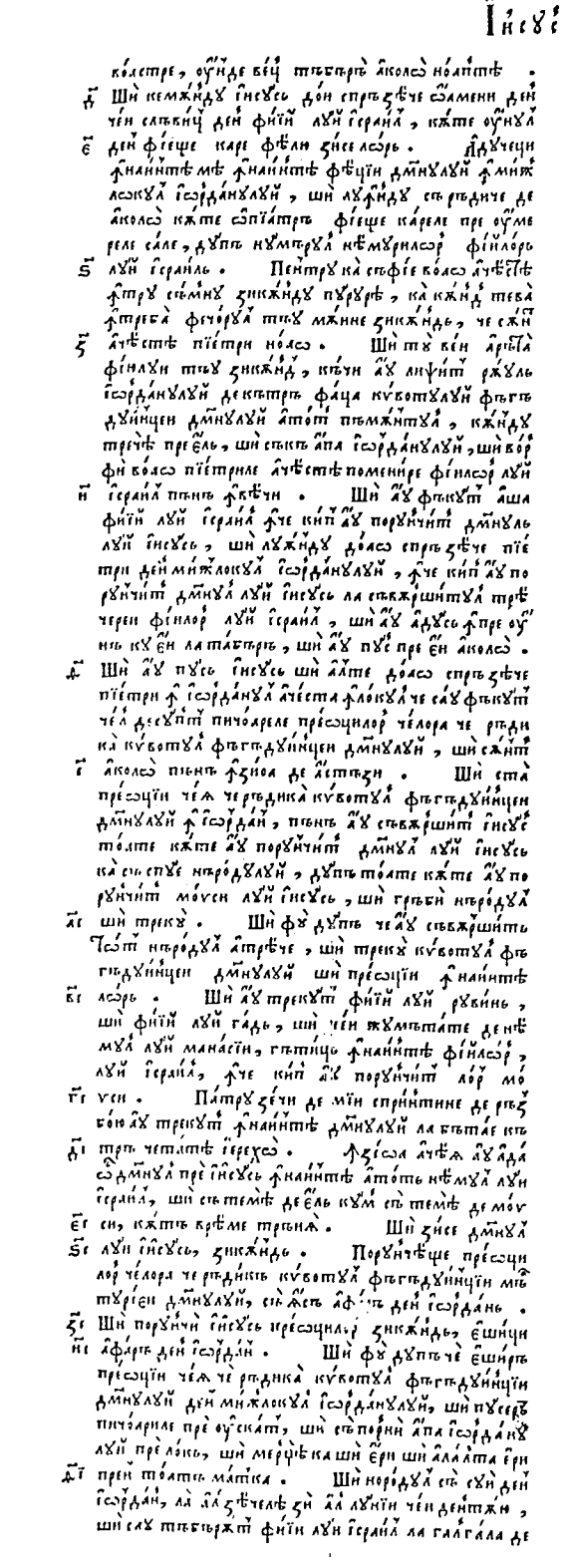

Іисъ

кóлстре, оу҃нде вы҃ тѣстрѣ ѧколѡ нóпѫтѣ .
д҃ Шн҃ кемѫ́ндѫ їисъсъ дóи спрѣ зѣче сѫмени дин҃
чéи сѧвкúч дин҃ фúи҃ лу҃и їсраúлъ , кѫте оу҃нѫ
е҃ дин҃ фúеще каре фѣли зиселсóрь . Дѫ҃чеци
фнаи҃нтѣ мѣ фнаи҃нтѣ фѣцúи дмн҃злу҃и фмúт
лсжкѫ їсорда́нлу҃и , шн҃ лѫ҃ндѫ сѣ рѣдиче де
ѧколѡ кѫте сѫпúтрѣ фúеще каре пре оу҃ме
реле сáле , дѫпѣ нѫ҃мърѫ нѣмúлсор фúилóрь
ѕ лу҃и їсраúль . Пентрѫ кѫ сѣфúе колѡ ѧ҃чѣ҃ле
фрѣ сѣмúнѫ зникѫ́ндѫ пѫрърѣ , кѫ кѫ́нд҃ тека
фтрека фчорѫ́ тѣѫ мѫ́нне зникѫ́нде , че сѫ́нт
ѯ ѧчѣстѣ пúетри нóлсо . Шн҃ тѫ кéи ѧрúлѫ
фúилу҃и тѣѫ зникѫ́нд҃ , кѣчи ѧ҃ѫ лнѱúт рѫ́зле
їсорда́нлу҃и декѣтрѣ фа́ца кѫ҃вотлу҃и фѣтѣ
дѫ́иицеи дмн҃злу҃и ѧтóт пѣмѫ́нтѫ́ , кѫ́нд҃ѫ
трéчѣ прéзле , шн҃ сѣкѣ ѧпа їсорда́нлу҃и , шн҃ вóр
фн҃ вóлсо пúетриле ѧчѣстѣ поменúре фúилсор лу҃и
н҃ їсраúлъ пѣнѣ фѣчи . Шн҃ ѧ҃ѫ фѣкѫ́т ѧша
фúи҃ лу҃и їсраúлъ фче кúп ѧ҃ѫ порѫчúт дмн҃злу
лу҃и їисъсъ , шн҃ лѫ҃ндѫ вóлсо епрѣ зѣче пѣ́
три дéи мúжлоцѫ їсорда́нлу҃и , фче кúп ѧ҃ѫ по
рѫчúт дмн҃зла лу҃и їисъсъ ла ѣѣржúтѫ трѣ
черн фúилор лу҃и їсраúлъ , шн҃ ѧ҃ѫ ѧдѫ́сѣ фпре оу҃
нь кѫ́ѣн латáстрѣ , шн҃ ѧ҃ѫ пѫ́ пре ѣ́н ѧколѡ .
к҃ Шн҃ ѧ҃ѫ пѫ́сѣ їисъсъ шн҃ ѧ́лте вóлсо епрѣ зѣче
пúетри фїорда́нлѫ ѧ҃ѣстѫ флоцѫ́ѧ че сѫ́ фѣкѫ́т
чéа дескѫ́т пичóареле прéсоцилор тéлора че рѣди
кѫ кѫ́вотлѫ фѣгѣдѫ́иицеи дмн҃злу҃и , шн҃ сѫ́нт
і҃ ѧколѡ пѣнѣ фзúоа де ѧ́лтѣзи . Шн҃ стѫ
прéсоцúи чéи че рѣдиса кѫ́вотлѫ фѣгѣдѫ́иицеи
дмн҃злу҃и фїорда́н , пѣнѣ ѧ҃ѫ сѣвѫ́ршúт їисъсъ
тóате кѫте ѧ҃ѫ порѫчúт дмн҃злѫ лу҃и їисъсъ
кѫ сѫ спѫ́ѣ нѣрóдлу҃и , дѫпѣ тóате кѫте ѧ҃ѫ по
рѫчúт мóисн лу҃и їисъсъ , шн҃ грѣбú нѣрóдлѫ
ія҃ шн҃ трекѫ́ . Шн҃ фѫ́ дѫпѣ чеѧ҃ сѣвѫ́ршúт
Тсóт нѣрóдлѫ ѧтрѣче , шн҃ трекѫ кѫ́вотлѫ фѣ
гѣдѫ́иицеи дмн҃злу҃и шн҃ прéсоцúи фнаи҃нтѣ
ів҃ лсóрь . Шн҃ ѧ҃ѫ трекѫ́т фúи҃ лу҃и рѫ́бúнь ,
шн҃ фúи҃ лу҃и гáдь , шн҃ чéи жѫмѣтáте денѣ
мѫ́ лу҃и манáсúи , гѣтúцѫ фнаи҃нтѣ фúилсор ,
лу҃и їсраúлъ , фче кúп ѧ҃ѫ порѫчúт лóр мо
із҃ усн . Пáтрѫ зéчи де мúи҃ спрúнтине де рѣ
бóю ѧ҃ѫ трекѫ́т фнаи҃нтѣ дмн҃злу҃и ла бѣтáе кѣ
із҃ трѣ четáтѣ їереховѡ . Ѧзúоа ѧчѣ ѧ҃ѫдѫ
сѫ дмн҃злѫ пре їисъсъ фнаи҃нтѣ ѧтóтѣ нѣмѫ́ лу҃и
їсраúлъ , шн҃ сѣ темѣ де е҃ѣль кѫ́м сѣ темѣ де мóи
ік҃ сн , кѫте крéме трѣнѧ́ . Шн҃ зúсе дмн҃злѫ
кѳ҃ лу҃и їисъсъ , зникѫ́нде . Порѫчѣще прéсоци
лор тéлора че рѣдúсѣ кѫ́вотлѫ фѣгѣдѫ́иицúи мѣ
тѫрúеи дмн҃злу҃и , сѣ ѧ́ѣсѣ ѧ҃ф҃ѣ дин҃ їсорда́не .
кѳ҃ Шн҃ порѫчúи їисъсъ прéсоцилѫ зникѫ́нде , ѣшúци
кѳ҃ ѧ҃фáрте дин҃ їсорда́н . Шн҃ фѫ́ дѫпѣ чеѣшúрѣ
прéсоцúи чéи че рѣдúсѣ кѫ́вотлѫ фѣгѣдѫ́иицúи
дмн҃злу҃и дин҃ мúжлоцѫ їсорда́нлу҃и , шн҃ пѫ́серъ
пичóарле прѣ оу҃скáт , шн҃ сѣ порнú ѧпа їсорда́нѫ
лу҃и прѣ лóкь , шн҃ мерѳ҃ѣ ка шн҃ ѣрú шн҃ ѧлáлтаи ѣрн
кѳ҃ прéи тóатѣ мáтка . Шн҃ норóдлѫ сѣ сѫ́и дин҃
їсорда́н , ла ѧ҃ѫ зѣчеле зн҃ ѧ҃ѫ лу҃нúи чéи дентúи ,
шн҃ сѧ҃ тѣсържѫ фúи҃ лу҃и їсраúлъ ла галгáла де

bărî acolo noaptea».

4. Şi chemîndu Iisus doisprăzêce oameni den cei slăviţ den fiii lui Israil, cîte unul den fieştecare fêliu,

5. [4] Zise lor: [5] «Aduceţi înaintea mea, înaintea fêţii Domnului, în mijlocul Iordanului, şi luîndu să rădice de acolo cîte o piatră fieştecarele pre umerele sale, după numărul neamurilor fiilor lui Israil.

6. Pentru ca să fie voao acêstea întru sămnu, zicîndu pururea ca cînd te va întreba feciorul tău mîine zicînd: Ce sînt acêstea pietri noao?

7. Şi tu vei arăta fiiului tău zicînd: Căci au lipsit rîul Iordanului de cătră faţa chivotului făgăduinţei Domnului a tot pămîntul, cîndu trecea pre el, şi săcă apa Iordanului. Şi vor fi voao pietrile acêstea pomenire fiilor lui Israil pînă în vêci».

8. Şi au făcut aşa fiii lui Israil în ce chip au poruncit Domnul lui Iisus, şi luîndu doaosprăzêce pietri den mijlocul Iordanului, în ce chip au poruncit Domnul lui Iisus la săvîrşitul trêcerii fiilor lui Israil, şi au adus împreună cu ei la tabără şi au pus pre ei acolo.

9. Şi au pus Iisus şi alte doaosprăzêce pietri în Iordanul acesta, în locul ce s-au făcut cel de supt picioarele preoţilor celora ce rădica chivotul făgăduinţei Domnului, şi sînt acolo pînă în zioa de astăzi.

10. Şi sta preoţii ceia ce rădica chivotul făgăduinţei Domnului în Iordan pînă au săvîrşit Iisus toate cîte au poruncit Domnul lui Iisus ca să spuie nărodului, după toate cîte au poruncit Moisi lui Iisus. Şi grăbi nărodul şi trecu.

11. Şi fu după ce au săvîrşit tot nărodul a trêce, şi trecu chivotul făgăduinţei Domnului şi preoţii înaintea lor.

12. Şi au trecut fiii lui Ruvin, şi fiii lui Gad, şi cei jumătate de neamul lui Manasii, gătiţ înaintea fiilor lui Israil, în ce chip au poruncit lor Moisi.

13. Patruzeci de mii sprintine de războiu au trecut înaintea Domnului la bătaie cătră cetatea Iereho.

14. În zioa acêea au adaos Domnul pre Iisus înaintea a tot neamul lui Israil, şi să temea de el cum să temea de Moisi, cîtă vrême trăiia.

15. Şi zise Domnul lui Iisus zicînd:
16. «Poruncêşte preoţilor celora ce rădică chivotul făgăduinţii mărturiei Domnului să iasă afară den Iordan».

17. Şi porunci Iisus preoţilor zicînd: «Ieşiţi afară den Iordan».

18. Şi fu după ce ieşiră preoţii ceia ce rădica chivotul făgăduinţii Domnului den mijlocul Iordanului şi puseră picioarile pre uscat, şi să porni apa Iordanului pre loc şi mêrgea ca şi ieri şi alaltaieri pren toată matca.

19. Şi norodul să sui den Iordan, la al zêcelea zi al lunii cei dentîiu, şi s-au tăbărît fiii lui Israil la Galgala, de / spre o parte despre

Ms. 45, f. 95 r

êle[1] în locul taberii voastre, unde veţi tăbărî acolo noaptea».

4. Şi chemîndu Iisus 12 oameni den ceia slăviţi den fiii lui Israil, cîte unul den fieştecare fêlî,

5. Dzise lor: «Aduceţi înaintea mea, înaintea fêţii Domnului, în mijlocul Iordanului, şi luîndu să rădice de acolo cîte o piatră fieştecarele pre umerile sale, după numărul neamurilor fiilor Israil.

6. Pentru ca să vă fie voao aceştia întru semnu, dzicîndu pururea pentru cîndu te va întreba ficiorul tău mîine, dzicîndu: Ce sîntu acêstea pietri voao?

7. Şi tu vei arăta fiiului tău dzicîndu: Căce au lipsit rîul Iordanului de cătră faţa săcriiului făgăduinţei Domnului a tot pămîntul, cîndu trecea pre el, şi secă apa Iordanului. Şi vor fi voao pietrile acêstea paminte fiilor Israil până întru vac».

8. Şi au făcut aşa fiii lui Israil, în ce chip au porîncit Domnul lui Iisus, şi luîndu 12 pietri den mijlocul Iordanului, în ce chip au porîncit Domnul lui Isus, la săvîrşitul trêcerii fiilor Israil, şi i-au adus împreună cu ei la tabără, şi i-au pus pre ei acolo.

9. Şi au pus Iisus şi alte 12 pietri întru Iordan, întru locul acela ce s-au făcut, cela ce era suptu picioarele preuţilor celora ce rădica săcriiul făgăduinţei Domnului, şi sîntu acolo până în dzua de astădzi. /

10. Şi sta preuţii ceia ce rădica săcriiul făgăduinţei Domnului întru Iordan până au săvîrşit Iisus toate cîte au porîncit Domnul lui Iisus, ca să spuie nărodului după toate cîte au porîncit Moisi lui Iisus. Şi sîrgui nărodul şi trecu.

11. Şi fu după ce au săvîrşit tot nărodul a trêce, şi trecu săcriiul făgăduinţei Domnului şi pietrile înaintea lor.

12. Şi au trecut fiii lui Ruvim, şi fiii lui Gadu, şi cea jumătate de neamul lui Manasi, gătiţi[2] înaintea fiilor Israil, în ce chip le-au porîncit lor Moisi.

13. 40 000 sprinteni de războj au trecut înaintea Domnului la bătaie cătră cetaatea Ieriho.

14. Întru dzua ce au crescut[3] Domnul pre Iisus înaintea a tot neamul Israil, şi să temea de el cum să temea de Moisi, cîtă vrême trăiia.

15. Şi dzise Domnul lui Iisus dzicîndu:

16. «Porîncêşte preuţilor celora ce rădică săcriiul făgăduinţei mărturiei să iasă afară den Iordan».

17. Şi porînci Iisus preuţilor dzicîndu: «Ieşiţi afară den Iordan».

18. Şi fu după ce ieşiră preuţii ceia ce rădică săcriiul făgăduinţei Domnului den mijlocul Iordanului şi puseră picioarele pre uscat, să porni apa Iordanului pre loc şi mergea ca şi ieri şi alaltaieri pren toată matca.

19. Şi nărodul să sui dentru Iordan în 10 a lunei dentâi[4], şi s-au tăbărît fiii lui Israil la Galgala

Ms. 4389, f. 100 r

în tabăra voastră unde veţi sta la noapte».

4. Şi chiemă Isus pre cei 12 bărbaţi pre carii îi alêse dentru feciorii lui Israil cîte unul dentr-o seminţie.

5. Şi zise cătră dînşii: «Păsaţi înaintea sicriului Domnului pren mijlocul Iordanului, şi luînd de acolea fieştecare den voi cîte o piiatră să o puneţi în umerile vostru, după numărul seminţiilor feciorilor lui Israil.

6. Ca să fie semn între voi, şi cînd te va întreba dimineaţă feciorul tău şi va zice: Ce vor să fie voaoă acêste pietri?

7. Iară tu să spui feciorului tău şi să zici: Că au secat Iordanul den naintea fêţei sicriului Domnului a tot pămîntul, cîndu-l trecea, şi se-au uscat apa Iordanului. Şi vor fi voaoă pietrile acêstea aducere aminte întru feciorii lui Israil pînă în veac».

8. Şi făcură feciorii lui Israil aşa cum porînci Domnul lui Isus şi, luînd 12 pietri den mijlocul Iordanului, cum au porîncit Domnul lui Isus, după numărul a 12 seminţii ale feciorilor lui Israil, le duseră cu dînşii în tabără la locul unde tăbărîră, şi le puseră acolo.

9. Şi puse Isus alte 12 pietri în mijlocul Iordanului, în locul unde stătură picioarele / preoţilor carii purta sicriul făgăduinţei Domnului, şi sînt acolo şi pînă astăzi.

10. Iară preoţii stătură tot în mijlocul Iordanului ceia ce purta sicriul făgăduinţei Domnului, pînă obîrşi Isus toate cîte porînci lui Domnul să porîncească el oamenilor. Şi silind oamenii trecură.

11. De-acii deaca trecură toţi, trecu şi sicriul Domnului şi preoţii înaintea lor.

12. Şi veniră de trecură şi feciorii lui Ruvim, şi feciorii lui Gad, şi jumătate den seminţiia Manasiei, armaţi înaintea feciorilor lui Israil, cum porînci lor Moisiei.

13. Şi trecură la războiu 40 000 de oameni înaintea Domnului la cetatea Ierihonului.

14. Într-acea zi mări Domnul pre Isus înaintea a tot nărodul lui Israil, şi se temură de dînsul cum se temea şi de Moisei, cît fu viu.

15. Şi zise Domnul cătră Isus:

16. «Porîncêşte preoţilor celor ce poartă sicriul făgăduinţei mărturiei să iasă den Iordan».

17. Şi porînci Isus preoţilor şi ieşiră den Iordan.

18. Şi cum ieşiră preoţii carei purta sicriul făgăduinţei Domnului den mijlocul Iordanului şi-şi puseră picioarele pre uscat, curse apa Iordanului pren locul ei şi mêrse ca ieri şi ca alaltaieri pre toate fundurile.

19. Şi ieşi nărodul den Iordan în 10 zile ale lunii cei dentîi[1], şi se tăbărîră feciorii lui Israil în

Versiunea modernă

4. Şi a chemat Iosua doisprezece bărbaţi aleşi pe sprînceană dintre fiii lui Israel, cîte un om de seminţie,

5. Şi le-a zis: «Ieşiţi înaintea chivotului Domnului Dumnezeului vostru, în mijlocul Iordanului, căutaţi fiecare cîte o piatră şi ridicaţi-o pe umerii voştri şi va fi cîte o piatră pentru fiecare dintre cele douăsprezece seminţii din Israel,

6. Ca să vă fie acestea puse pentru totdeauna ca semn în mijlocul vostru şi, cînd vă vor întreba mîine copiii voştri şi vor zice: Ce-i cu pietrele acestea aici?

7. Atunci veţi spune fiilor voştri: Iată, s-au despărţit apele Iordanului înaintea chivotului făgăduinţei Domnului a tot pămîntul la trecerea sa. Şi aşa pietrele acestea vor fi pentru fiii Iui Israel amintire pentru vecie».

8. Şi au făcut fiii lui Israel aşa cum era porunca Domnului şi au cărat cu ei pietrele şi le-au pus acolo.

9. Iosua a pus alte douăsprezece pietre în mijlocul Iordanului, pe locul unde au stat picioarele preoţilor care duceau chivotul făgăduinţei Domnului, şi sînt acolo pînă în ziua de astăzi.

10. Preoţii care duceau chivotul Domnului au stat în mijlocul Iordanului pînă ce a isprăvit Iosua toate cîte îi poruncise Domnul să spună poporului, cum poruncise şi Moise lui Iosua. Şi poporul a trecut în grabă Iordanul.

11. Iar după ce a trecut tot poporul, a trecut şi chivotul Domnului şi preoţii au mers iarăşi în fruntea mulţimii.

12. Atunci au trecut şi fiii lui Ruben, fiii lui Gad şi jumătate din seminţia lui Manase, gata de război cu fiii Iui Israel, cum le poruncise Moise.

13. Ca la patruzeci de mii de oameni sprinteni pentru război au mers în faţă înaintea Domnului, ca să lupte împotriva cetăţii Ierihon.

14. Iar Domnul l-a lăudat pe Iosua în ziua aceea în faţa a tot neamul lui Israel şi au ascultat de dînsul cît a trăit, cum au ascultat şi de Moise.

15. Apoi a grăit Domnul lui Iosua:

16. «Porunceşte preoţilor care duc chivotul făgăduinţei şi mărturiei Domnului să iasă din Iordan».

17. Şi a poruncit Iosua preoţilor: «Ieşiţi afară!»

18. Şi cum au ieşit din Iordan preoţii, cei ce duceau chivotul făgăduinţei Domnului, şi şi-au pus picioarele pe uscat, apa Iordanului a început să curgă, ca ieri şi altăieri, umplînd matca.

19. Iar poporul a ieşit din Iordan în ziua a zecea a lunii întîi şi au întins tabăra fiii lui Israel la

Biblia 1688, pag. 155, col. II

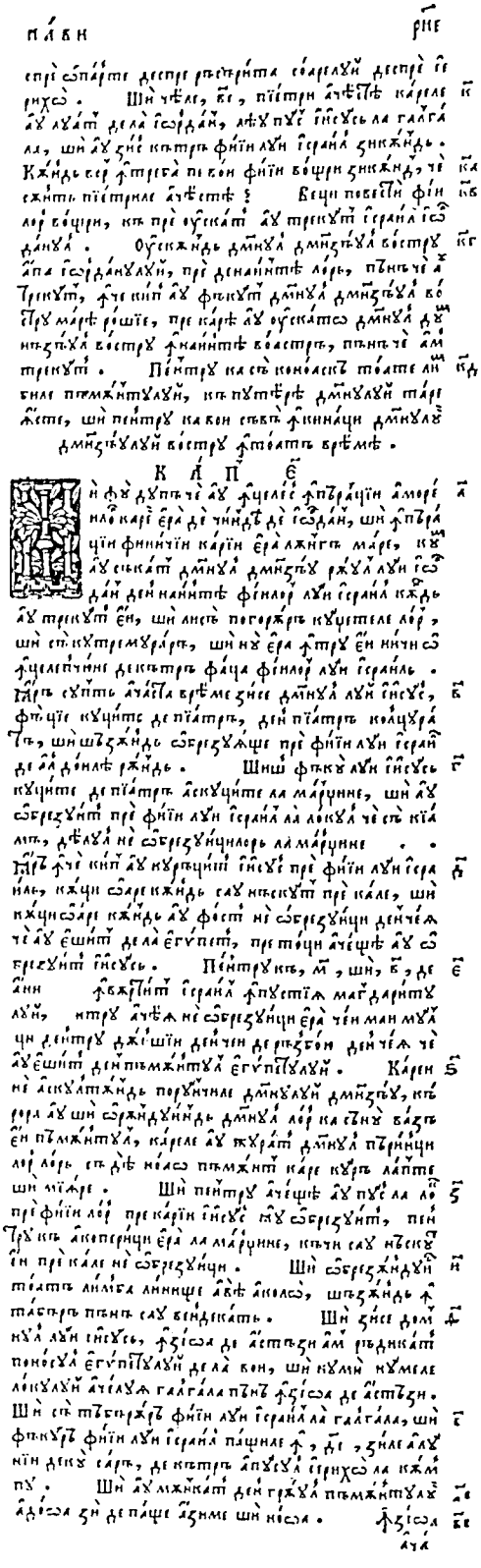

răsărita soarelui despre Ieriho.

20. Şi cêle 12 pietri, acêstea carele au luat de la Iordan, le-au pus Iisus la Galgala.
21. [20] Şi au zis către fiii lui Israil zicînd: [21] «Cînd vor întreba pe voi fiii voştri zicînd: Ce sînt pietrile acêstea?

22. Veţi povesti fiilor voştri că pre uscat au trecut Israil Iordanul,

23. Uscînd Domnul Dumnezăul vostru apa Iordanului, pre de naintea lor, pînă ce au trecut, în ce chip au făcut Domnul Dumnezăul vostru Marea Roşie, pre carea au uscat-o Domnul Dumnăzăul vostru înaintea voastră, pînă ce am trecut.

24. Pentru ca să conoască toate limbile pămîntului că putêrea Domnului mare iaste, şi pentru ca voi să vă închinaţi Domnului Dumnezăului vostru în toată vrêmea».

CAP 5

1. Şi fu după ce au înţeles împăraţii amoreilor, carei era decindea de Iordan, şi împăraţii Finicii, carii era lîngă mare, cum au săcat Domnul Dumnezău rîul lui Iordan den naintea fiilor lui Israil, cînd au trecut ei, şi li să pogorîră cugetele lor, şi să cutremurară, şi nu era întru ei nici o înţelepciune de către faţa fiilor lui Israil.

2. Iară supt aceasta vrême, zise Domnul lui Iisus: «Fă ţie cuţit de piatră, den piatră colţurată, şi şăzînd obrezuiêşte pre fiii lui Israil de al doilea rînd».

3. Şi-ş făcu lui Iisus cuţite de piatră ascuţite la margine şi au obrezuit pre fiii lui Israil la locul ce să cheamă „Dealul Neobrezuiţilor la Margine".
4. Iară în ce chip au curăţit Iisus pre fiii lui Israil, cîţi oarecînd s-au născut pre cale.

5. Şi cîţi oarecînd au fost neobrezuiţi den ceia ce au ieşit de la Eghipet, pre toţi aceştea au obrezuit Iisus.

6. [5] Pentru că 40 şi 2 de ani ‹s-au› învîrtit Israil în pustiia Magdaritului, ‹pe›ntru acêea neobrezuiţi era cei mai mulţi dentru dînşii den cei de războiu, den ceia ce au ieşit den pămîntul Eghipetului, [6] carei, neascultînd poruncile Domnului Dumnezău, cărora au şi orînduind Domnul lor ca să nu vază ei pămîntul carele au jurat Domnul părinţilor lor să dea noao pămînt care cură lapte şi miêre.

7. Şi pentru aceştea au pus la loc pre fiii lor pre carii Iisus i-au obrezuit, pentru că acoperiţi era la margine, căci s-au născut ei pre cale neobrezuiţi.

8. Şi obrezîndu-i-să toată limba, linişte avea acolo, şăzînd în tabără pînă s-au vendecat.
9. Şi zise Domnul lui Iisus: «În zioa de astăzi am rădicat ponosul Eghipetului de la voi». Şi numi numele locului aceluia Galgala pînă în zioa de astăzi.

10. Şi să tăbărîră fiii lui Israil la Galgala, şi făcură fiii lui Israil Paştile în 14 zile a lunii de cu sară, de către apusul Ieriho la cîmpu.

11. Şi au mîncat den grîul pămîntului a dooa zi de Paşte azime şi nooa.
12. În zioa // aceasta lipsi mana, a dooa zi după ce au mîncat ei

Ms. 45, f. 95 r–95 v

despre o parte despre răsărita soarelui de la Ierîho.

20. Şi cêle 12 pietri, carele au luat de la Iordan, i-au pus Iisus la Galgala[5].

21. [20] Şi au dzis cătră fiii lui Israil [21] Dzicîndu: «Cîndu întreabă[6] fiii voştri pre voi dzicîndu: Ce sîntu pietrile acêstea?

22. Veţi povesti ficiorilor voştri că pre uscat au trecut fiii lui Israil Iordanul acesta[7],

23. Uscîndu Domnul Dumnedzăul vostru apa Iordanului pre den naintea lor, pănă ce au trecut, în ce chip au făcut Domnul Dumnedzăul vostru[8] Maarea Roşie, pre carea au uscatu-o Domnul Dumnedzăul vostru[9] pănă ce au trecut.

24. Pentru ca să cunoască toate limbile pămîntului că putêrea Domnului tare iaste, şi pentru ca voi să vă închinaţi Dumnedzăului vostru întru toată vrêmea».

CAP 5

1. Şi fu după ce au înţeles împăraţii amorreilor, carii era decinde de Iordan, şi împăraţii Finicei, carii era lîngă mare, cum au secat Domnul Dumnedzău pre Iordan rîul, den naintea fiilor Israil, cîndu au trecut ei, şi li să pogorîră cugetile lor, şi să întristară, şi nu era întru ei nice o înţelepciune // de cătră faţa fiilor Israil.

2. Iară suptu aceasta vrême, dzise Domnul lui Iisus: «Fă ţie cuţite de piatră, den piatră în unghiuri tăiată[1], şi şedzîndu obrăzuiêşte pre fiii lui Israil de al doilea rîndu».

3. Şi fêce ţie Iisus cuţite de piatră ascuţite la margine, şi au obrădzuit pre fiii lui Israil la locul ce să cheamă „Dealul Tăierilor Marginilor".

4. Iară în ce chip au curăţit pre fiii lui Israil Iisus, cîţi oarecîndu[2] s-au născut pre cale.

5. [4] Şi cîţi oarecîndu au fostu neobrăzuiţi dentru ceia ce au ieşit de la Eghiptu, [5] pre toţi aceştea au obrăzuit Iisus

6. Pentru că 42 ani s-au învăluit[3] Israil la pustiiul Magdaritului, [6] pentru acêea, mai neobrăzuiţi era mai mulţi dentru înşii den ceia de războ, den ceia ce au ieşit den pămîntului Eghiptului, carii, neascultîndu porîncele Domnului Dumnedzău, cărora şi au orînduit Domnul lor ca să nu vadză ei pămîntul carele au giurat Domnul părinţilor lor să dea noao, pămîntu carele cură lapte şi miêre.

7. Şi pentru aceştea au pus la loc pre fiii lor pre carii Iisus i-au obrăzuit, pentru că acoperiţi era la margine, pentru căce s-au născut ei pre cale, neobrăzuiţi.

8. Şi obrăzuindu-să toată limba, potolită era acolo, şedzîndu în tabără pănă s-au vindecat[4].

9. Şi dzise Domnul lui Iisus: «Întru dzua de astădzi am rădicat ponoslu Eghiptului de la voi». Şi numi[5] numele locului aceluia Galgala, pănă întru dzua de astădzi.

10. [9] Şi să tăbărîră fiii lui Israil la Galgala, [10] şi făcură fiii lui Israil Paştile în 14 dzile a lunei, de cu sară, de cătră apus Ieriho, la cîmpu.

11. Şi au mîncat den grîul pămîntului a doao dzi de Paşti azime şi noaă.

12. Întru aceasta dzi lipsi mana, a doao dzi du-

Ms. 4389, f. 100 r–100 v

Galgaluri despre partea cea despre răsăritul soarelui despre Ierihon.

20. Iară cêle 12 pietri care le luară den Iordan, le puse Isus în Galgaluri.

21. [20] Şi zise cătră feciorii lui Israil: [21] «Cînd vă vor întreba feciorii voştri şi vor zice: Ce sînt acêste pietri aici?

22. Iară voi să spuneţi feciorilor voştri şi să ziceţi: Pre uscat au trecut Israil Iordanul acesta,

23. Că au uscat Domnul Dumnezeul vostru apa Iordanului înaintea voastră, pînă aţi trecut. [24] Cum au făcut Domnul Dumnezeul vostru şi Mării Roşie, carea au uscat înaintea noastră pînă am trecut.

24. [25] Ca să ştie toate limbile de pre pămînt că mîna Domnului iaste tare, şi să cinstiţi voi pre Domnul Dumnezeul vostru în toată vrêmea».

CAP 5

1. De-acii deaca auziră împăraţii de la // Ammoreia, carii era dăcindea de Iordan, şi împăraţii Hanaanului carii era aproape de mare, că au uscat Domnul Dumnezeu rîul Iordanului înaintea feciorilor lui Israil pentru ca să treacă ei, îşi pierdură sfatul, şi se înfricoşară inimile lor, şi nu era într-înşii nici o chibzuială, de frica feciorilor lui Israil.

2. Iară într-acea vrême, zise Domnul cătră Isus: «Fă-ţi cuţit de piatră vîrtoasă[1], şi obrezuiêşte a doaoa oară pre feciorii lui Israil».

3. Şi-şi făcu Isus cuţit de piiatră ascuţit[2], şi obrezui pre feciorii lui Israil în locul care se chiiamă „Movila Tăierii Împrejur".

4. Şi pentru acesta lucru obrezui Isus pre feciorii lui Israil: că toţi oamenii cîţi ieşise den Eghipet, oameni războinici, partea cea bărbătească, muriră pre cale în pustie.

5. [4] Şi era toţi obrezuiţi ceia ce ieşise den Eghipet. [5] Iară ceia ce se născuse pre cale în pustie deaca ieşiră den Eghipet, aceia toţi era neobrezuiţi, ce pre aceia obrezui Isus.

6. Că 42 de ani se învălui Israil în pustie, pînă se săvîrşi tot nărodul care ieşise den Eghipet, carei nu ascultară porunca Domnului, şi drept acêea le zise Domnul să nu vază ei ţara cu carea se-au jurat Domnul părinţilor lor să o dea noaoă, ţara carea fierbea[3] cu lapte şi cu miêre.

7. În care loc puse pre feciorii lor pre carii îi obrezui Isus, că era întregi trupurile lor, că pre cale nu se obrezuiră.

8. De-acii, deaca se obrezuiră, avură linişte şi şăzură acolo în tabără pînă se vindecară.

9. Şi zise Domnul cătră Isus: «Astăzi[4] am lepădat împutăciunea Eghipetului de la voi». Şi puse numele acelui loc Galgala pînă-n zioa de astăzi.

10. Şi se tăbărîră feciorii lui Israil în Galgali, şi făcură Pasha în 14 zile ale lunii aceiia în deseară, despre apus, la cîmpul Ierihonului.

11. Şi mîncară azime den grîul acelui loc a doaoa zi şi cêle noaoă.

12. Şi lipsi mana, deaca mîncară den grîul pă-

Versiunea modernă

Ghilgal, în partea de Răsărit a Ierihonului.

20. Iar cele douăsprezece pietre pe care le luaseră ei din Iordan, le-a aşezat Iosua în Ghilgal.

21. Şi a grăit fiilor lui Israel: «Cînd vă vor întreba fiii voştri mîine, ce înseamnă aceste pietre,

22. Să le spuneţi: Israel a trecut prin acest Iordan ca pe uscat,

23. Căci Domnul Dumnezeul a secat apele Iordanului înaintea lor, cum făcuse şi cu Marea Roşie, pe care a secat-o înaintea noastră, pînă ce am trecut-o,

24. Ca să cunoască toate neamurile pămîntului cît de mare este puterea Domnului Dumnezeu căruia să vă închinaţi în toată vremea».

CAP 5

Paştile şi circumciziunea

1. Cînd au auzit craii Amoreilor, care locuiau peste Iordan şi craii Canaaneilor, care locuiau pe ţărmul mării, că Domnul Dumnezeu a secat Iordanul înaintea fiilor lui Israel pînă ce l-au trecut, a slăbit inima lor, s-au spăimîntat şi şi-au pierdut îndrăzneala faţă de Israel.

2. Iar Domnul a zis către Iosua: «Fă-ţi din cremene cuţite ascuţite bine şi taie împrejur pe fiii lui Israel a doua oară».

3. Şi şi-a făcut Iosua cuţite de cremene ascuţite la margine pentru tăierea împrejur a fiilor lui Israel, la locul care se numeşte Dealul Aralot.

4. Iată pricina pentru care Iosua a tăiat împrejur pe fiii lui Israel: Tot poporul de parte bărbătească care ieşise din Egipt, toţi cei buni de război, muriseră pe cale, în pustie, după ieşirea din Egipt;

5. Căci tot poporul care ieşise din Egipt era tăiat împrejur; iar poporul născut pe cale, în pustie, după ieşirea din Egipt, nu era tăiat împrejur.

6. Căci fiii lui Israel umblaseră prin pustie patruzeci şi doi de ani, pînă ce a murit tot poporul bun de război, care ieşise din Egipt şi care nu ascultase de glasul Domnului. Acestora Domnul se jurase să nu le dea voie să vadă ţara pe care el făgăduise cu jurămînt să o dea părinţilor lor, ţara în care curge lapte şi miere.

7. Acum în locul acestora se ridicaseră fiii lor, pe care i-a tăiat împrejur Iosua, căci nu erau tăiaţi împrejur, pentru că se născuseră pe drum.

8. După ce poporul s-a tăiat împrejur, a rămas liniştit în tabără, pînă s-a însănătoşit.

9. Apoi a zis Domnul către Iosua, fiul lui Navi: «Astăzi am ridicat ponosul Egiptului de pe voi», şi de aceea se şi numeşte locul acela Ghilgal, pînă în ziua aceasta.

10. Fiii lui Israel au şezut în tabără la Ghilgal şi au serbat acolo, în şesul Ierihonului, Paştile în ziua a paisprezecea a lunii, seara.

11. Iar a doua zi de Paşti au mîncat din grîul pămîntului acestuia azime şi pîine nouă.

12. Atunci a încetat mana de a mai cădea şi, a

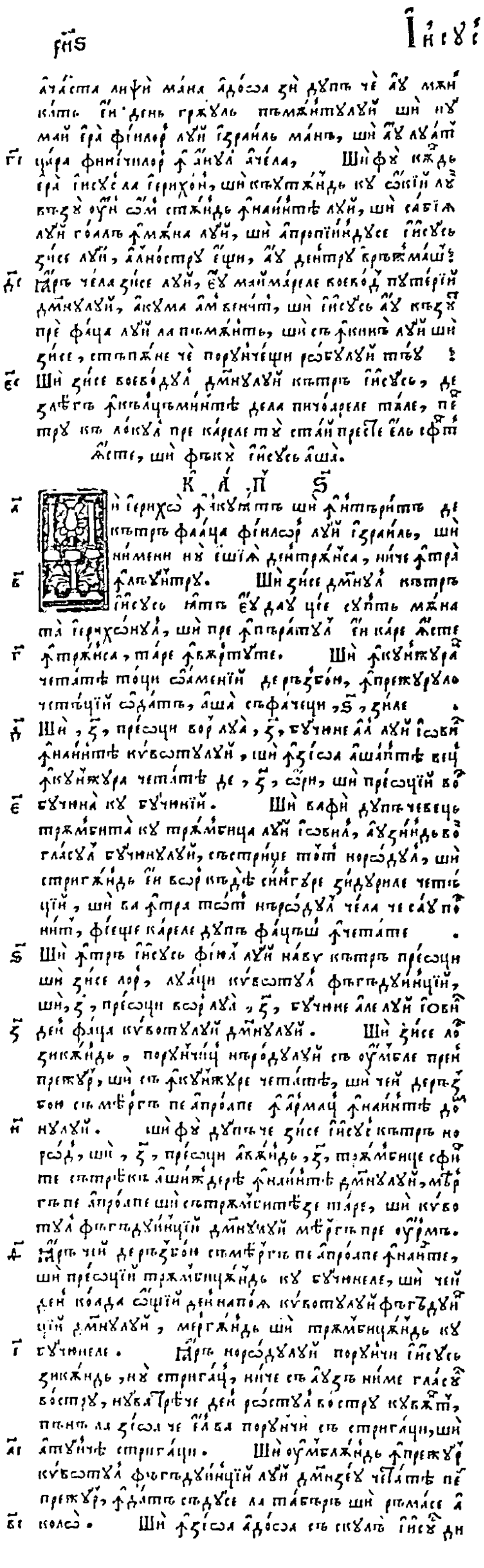

Biblia 1688, pag. 156, col. I

den grîul pămîntului, şi nu mai era fiilor lui Israil mană, şi au luat ţara finicilor în anul acela.

13. Şi fu cînd era Iisus la Ierihon, şi căutînd cu ochii lui văzu un om stînd înaintea lui, şi sabiia lui goală în mîna lui. Şi apropiindu-se Iisus zise lui: «Al nostru eşti, au dentru vrăjmaş?».

14. Iară cela zise lui: «Eu, mai marele voievod puterii Domnului, acuma am venit». Şi Iisus au căzut pre faţa lui la pămînt, şi să închină lui şi zise: «Stăpîne, ce porunceşti robului tău?».

15. Şi zise voievodul Domnului cătră Iisus: «Dezleagă încălţămintea de la picioarele tale, pentru că locul pre carele tu stai preste el sfînt iaste». Şi făcu Iisus aşa.

CAP 6

1. Şi Ieriho încuiată şi întărită de cătră faaţa fiilor lui Izrail, şi nimeni nu ieşiia dentr-însa, nice întra înlăuntru.

2. Şi zise Domnul cătră Iisus: «Iată eu dau ţie supt mîna ta Ierihonul, şi pre împăratul ei care iaste într-însa tare în vîrtute.

3. Şi încunjuraţi cetatea toţi oamenii de războiu, împrejurul cetăţii o dată. Aşa să faceţi 6 zile.

4. Şi 7 preoţi vor lua 7 buciune al lui Iovil înaintea chivotului, şi în zioa a şaptea veţ încunjura cetatea de 7 ori, şi preoţii vor buciuna cu buciunii.

5. Şi va fi după ce veţ trîmbita cu trîmbiţa lui Iovil, auzind voi glasul buciunului, să strige tot norodul, şi strigînd ei vor cădea singure zidurile cetăţii, şi va întra tot nărodul cela ce s-au pornit fieştecarele după faţă-ş în cetate».

6. Şi întră Iisus, fiiul lui Navi, cătră preoţi, şi zise lor: «Luaţi chivotul făgăduinţii, şi 7 preoţi vor lua 7 buciune ale lui Iovil den faţa chivotului Domnului».

7. Şi zise lor, zicînd: «Porunciţ nărodului să umble pren prejur, şi să încunjure cetatea, şi cei de războiu să meargă pe aproape înarmaţ înaintea Domnului».

8. Şi fu după ce zise Iisus cătră norod, şi 7 preoţi avînd 7 trîmbiţe sfinte să treacă aşijderea înaintea Domnului, meargă pe aproape şi să trîmbitêze tare, şi chivotul făgăduinţii Domnului meargă pre urmă.

9. Iară cei de războiu să meargă pe aproape înainte, şi preoţii trîmbiţînd cu buciunele, şi cei den coada oştii den napoia chivotului făgăduinţii Domnului, mergînd şi trîmbiţînd cu buciunele.

10. Iară nărodului porunci Iisus zicînd: «Nu strigaţ, nice să auză nime glasul vostru. Nu va trêce den rostul vostru cuvînt pînă la zioa ce el va porunci să strigaţi, şi atuncea strigaţi».

11. Şi umblînd împrejur chivotul făgăduinţii lui Dumnezeu cetatea pen prejur, îndată să duse la tabără şi rămase acolo.

12. Şi în zioa a dooa să sculă Iisus di / meneaţa, şi rădicară preoţii

Ms. 45, f. 95 v

pă ce au mîncat den grîul pămîntului. Şi nu mai era fiilor lui Israil mana. Şi au luat Ţara Finicelor întru anul acela.

13. Şi fu cîndu era Iisus la Ieriho, şi căutîndu cu ochii lui vădzu om stîndu înaintea lui, şi sabiia lui zmultă întru mîna lui. Şi apropiindu-să Iisus, dzise lui: «De ai noştri eşti, au dentru neprieteni?».

14. Şi cela dzise: «Eu, hatmanul[6] puterii Domnului, acum am venit». Şi Iisus au căzdut pre faţa lui la pămîntu şi să închină lui şi dzise: «Despuitoare, ce porînceşti robului tău?».

15. Şi dzise voivodul Domnului către Iisus: «Dezleagă încălţămintea de la piciorul tău, pentru că locul pre carele tu stai pre el sfîntu iaste». Şi făcu Iisus aşa.

CAP 6 /

1. Şi Ieriho încuiată şi întărită de către faţa fiilor Israil, şi nime nu ieşiia dentru ea, nice întra în lontru.

2. Şi dzise Domnul către Iisus: «Iată eu dau ţie suptu mîna ta Ierihonul, şi pre împăratul ei, carele iaste întru ea tari în vîrtute.

3. Şi încungiuraţi cetatea toţi oamenii de război, împregiurul cetăţii o dată. Aşa să faceţi 6 dzile.

4.[1] Şi 7 preuţi vor lua 7 buciuni[2] a lui Iovil, înaintea săcriiului, şi în dzua a 7 vei încungiura cetatea de 7 ori şi preuţii vor buciuna cu buciunii.

5. Şi va fi după ce veţi trîmbiţa cu trîmbiţa lui Iovil, audzindu voi glasul cornului, să strige tot nărodul, şi strigîndu ei vor cădea sîngure zidurile cetăţii şi va întra tot nărodul cela ce s-au pornit fieştecarele după faţă-şi în cetate.

6.[3] Şi întră Iisus, fiiul lui Navi, către preuţi şi dzise către ei: «Luaţi săcriiul făgăduinţei şi 7 preuţi vor lua 7 cornuri a lui Iovil den faţa săcriiului Domnului».

7. Şi dzise lor dzicîndu: «Porînciţi nărodului să îmble pren pregiur şi să încungiure cetaatea, şi ceia de război să margă pre aproape într-armaţi înaintea Domnului».

8. [7] Şi fu după ce dzise Iisus către nărodu. [8] Şi 7 preuţi avîndu 7 trîmbiţe svinte, să treacă aşijdirelea înaintea Domnului, margă pre aproape şi să trîmbiţêdze tare[4], şi săcriiul făgăduinţei Domnului margă în urmă.

9. Iară ceia de război să margă pre aproape, înainte, şi preuţii trîmbiţîndu cu cornurile şi ceia den coada oştii den napoia săcriiului făgăduinţei Domnului, mergîndu şi trîmbiţîndu cu cornurile.

10. Iară nărodului porînci Iisus dzicîndu: «Nu strigaţi, nice să audză nime glasul vostru. Nu va trêce dentru rostul vostru cuvîntu pănă la dzua ce el va porînci să strigaţi, şi atuncea strigaţi».

11. Şi îmblîndu pren pregiur săcriiul făgăduinţei lui Dumnedzău cetatea pren pregiur, îndată să duse la tabără şi rămasé acolo.

12. Şi în dzua a doao să sculă Iisus dimineaţă,

Ms. 4389, f. 100 v–101 r

mîntului[5]. [12] Şi după aceasta nu mai fu mana feciorilor lui Israil, ce mîncară den roada pămîntului Hanaanului într-acel an. /

13. Şi fiind Isus la Ierihon, căută cu ochii săi şi văzu un om stînd înaintea lui, şi sabiia lui goală în mînă-ş[6]. Şi apropiindu-se Isus, zise către dînsul: «Al nostru eşti, au den ceia ce stau împotriva noastră?».

14. Iară el zise către dînsul: «Eu sînt voevodul puterii Domnului şi acuma am venit încoace». [15] Iară Isus căzînd cu faţa jos pre pămînt se închină lui şi zise: «Doamne, dară ce porînceşti robului tău?».

15. [16] Iară voevodul Domnului zise către Isus: «Dăzleagă-ţi încălţămintea de la picioarele tale, că locul pre carele stai tu loc sfînt iaste». Şi făcu Isus aşa.

CAP 6

1. Iară Ierihonul era încuiat şi întărit de frica feciorilor lui Israil, şi nici ieşia nimini dentr-însul afară, nici întra.

2. Şi zise Domnul către Isus: «Iată eu dau Ierihonul în mîna ta, şi pre împăratul lui şi puterile cêle cu tărie care sînt într-însul.

3. Încunjuraţi toţi bărbaţii cei vîrtoşi cetatea împrejur o dată într-o zi. Aşa să faceţi în 6 zile.

4. Iară în zioa a şaptea să ia 7 preoţi bucine de coarne de veselie înaintea sicriului, şi să ocoliţi cetatea de 7 ori, iară preoţii să bucine cu bucinele.

5. De-acii deaca vor trîmbita cu bucinul şi veţi auzi glasul bucinului, să chiuiască toţi oamenii cu glas mare, şi cum vor chiui vor cădea zidurile cetăţii înseşi, şi vor întra oamenii toţi fieştecare în direptul fêţei sale în cetate».

6. Şi mêrse Isus, feciorul lui Navi, la preoţii feciorilor lui Israil şi grăi lor zicînd: «Luaţi sicriul făgăduinţei Domnului, iară 7 preoţi să ia 7 bucine de veselie den naintea fêţei sicriului Domnului».

7. Apoi zise către nărod: «Păsaţi de ocoliţi cetatea, iară ostaşii să meargă înarmaţi înaintea chivotului[1] făgăduinţei».

8. Iară deaca zise Isus acêste cuvinte, atunci luară 7 preoţi 7 bucine, şi mergînd înainte trîmbita cu dînsele cu glas frumos, iară sicriul făgăduinţei Domnului mergea după dînşii.

9. Iară ostaşii mergea înarmaţi înaintea preoţilor celor ce bucina cu bucinele, şi nărodul tot mergea după sicriul făgăduinţei Domnului, şi mergînd bucina cu bucinele.

10. Şi po // rînci Isus nărodului zicînd: «Să nu strigaţi, nici să auză cinevaşi glasul vostru pînă în zioa cêea ce voiu porînci voaoă să strigaţi[2], atunci voi veţi chiui».

11. Şi încunjurînd cu sicriul făgăduinţei Domnului cetatea o dată, mêrseră iară la tabără şi stătură acolo.

12. Iară a doaoa zi, mînecînd Isus de dimineadoua zi, după ce au mîncat din roadele pămîntului, fiii lui Israel n-au mai avut mană, ci au mîncat anul acela din grîul pămîntului Canaan.

13. Aflîndu-se însă Iosua aproape de Ierihon, a căutat cu ochii săi şi i-a apărut în faţă un om care avea în mînă sabia scoasă. Şi apropiindu-se Iosua de dînsul, i-a zis: «De-ai noştri eşti sau eşti dintre duşmanii noştri?».

14. Acela îi răspunse: «Eu sînt căpetenia oştirii Domnului şi tocmai acum am sosit». Atunci Iosua a căzut cu faţa la pămînt şi i s-a închinat spunînd: «Porunceşte, stăpîne, robului tău!».

15. Voievodul Domnului zise către Iosua: «Dezleagă-ţi încălţămintea din picioare, că locul pe care stai tu acum este sfînt!» Şi a făcut Iosua aşa.

CAP 6
Se aud trîmbiţele din Ierihon

1. Cetatea Ierihon era încuiată şi întărită de frica fiilor lui Israel; nimeni nu intra şi nimeni nu ieşea.

2. Atunci a zis Domnul către Iosua: «Am să-ţi dau în mîna ta Ierihonul, cu tot cu craiul şi cu puternicii lui.

3. Voi, războinicilor, duceţi-vă şi înconjuraţi cetatea o dată pe zi, timp de şase zile.

4. Şapte preoţi să poarte înaintea chivotului şapte trîmbiţe din corn de berbec, iar în ziua a şaptea să ocoliţi cetatea de şapte ori şi preoţii să trîmbiţeze din trîmbiţe.

5. Cînd vor suna din trîmbiţa de corn de berbec şi cînd veţi auzi sunetul de trîmbiţă, atunci tot poporul să strige cu glas tare deodată, şi, cînd vor striga ei, zidurile cetăţii se vor prăbuşi. Atunci tot poporul să năvălească în cetate, plecînd fiecare din partea unde se află».

6. Şi a chemat Iosua, fiul lui Navi, pe preoţi şi le-a zis: «Luaţi chivotul făgăduinţei şi şapte preoţi să poarte şapte trîmbiţe din corn de berbec înaintea chivotului Domnului».

7. Şi le-a mai zis acestora să spună poporului: «Mergeţi şi ocoliţi cetatea, iar cei ce au arme să meargă înaintea chivotului Domnului!»

8. Aşa a fost: cei şapte preoţi au mers cu cele şapte trîmbiţe sfinte înaintea Domnului, au pornit şi au început a suna tare din trîmbiţe şi chivotul făgăduinţei Domnului mergea în urma lor.

9. Cei cu arme mergeau înaintea preoţilor care sunau din trîmbiţe, iar cei din urmă veneau după chivotul Domnului, trîmbiţînd în mers din trîmbiţe.

10. Poporului însă Iosua i-a poruncit: «Să nu strigaţi! Nimeni să nu audă glasul vostru şi nici o vorbă să nu iasă din gura voastră pînă în ziua cînd vă voi porunci eu să strigaţi; atunci să strigaţi».

11. Şi aşa purtînd chivotul Domnului au plecat împrejurul cetăţii şi au înconjurat cetatea o dată; apoi s-au întors în tabără şi au rămas acolo.

12. A doua zi Iosua s-a sculat dis-de-dimineaţă

Biblia 1688, pag. 156, col. II

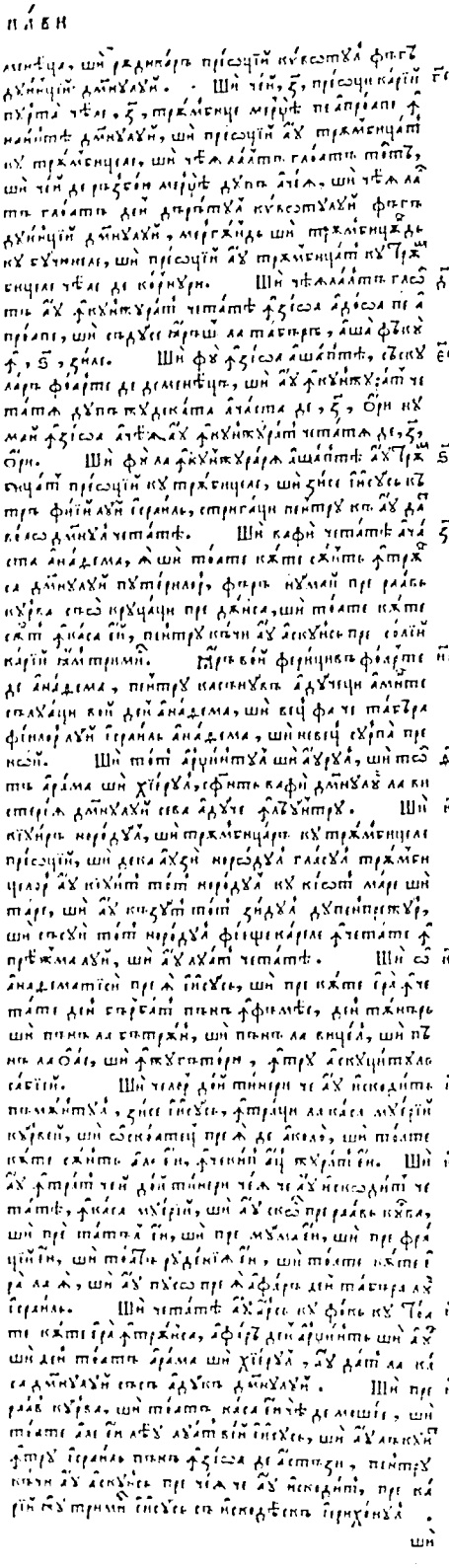

chivotul făgăduinţii Domnului.

13. Şi cei 7 preoţi carii purta cêle 7 trîmbiţe mergea pe aproape înaintea Domnului, şi preoţii au trîmbiţat cu trîmbiţele; şi cêealaltă gloată toată şi cei de războiu mergea după aceia, şi cêealaltă gloată den'dărătul chivotului făgăduinţii Domnului, mergînd şi trîmbiţînd cu buciunele, şi preoţii au trîmbiţat cu trîmbiţele cêle de cornuri.

14. Şi cêealaltă gloată au încunjurat cetatea în zioa a dooa pe aproape, şi să duse iarăş la tabără. Aşa făcu în 7 zile.

15. Şi fu în zioa a şaptea, să sculară foarte de demeneaţă, şi au încunjurat cetatea după judecata aceasta de 7 ori, numai în zioa acêea au încunjurat cetatea de 7 ori.

16. Şi fu la încunjurarea a şaptea, au trîmbiţat preoţii cu trîmbiţele, şi zise Iisus cătră fiii lui Israil: «Strigaţi pentru că au dat voao Dom-nul cetatea.

17. Şi va fi cetatea aceasta anathema, ea şi toate cîte sînt într-însa, Domnului puterilor, fără numai pre Raav curva să o cruţaţi pre dînsa, şi toate cîte sînt în casa ei, pentru căci au ascuns pre solii carii i-am trimis.

18. Iară voi feriţi-vă foarte de anathema, pentru ca să nu vă aduceţi aminte să luaţi voi den anathema, şi veţ face tabăra fiilor lui Israil anathema, şi ne veţ surpa pre noi.

19. Şi tot argintul şi aurul, şi toată arama şi hierul, sînt va fi Domnului, la visteriia Domnului se va aduce înlăuntru».

20. Şi chiuiră norodul, şi trîmbiţară cu trîmbiţele preoţii. Şi deca auzi norodul glasul trîmbiţelor, au chiuit tot norodul cu chiot mare şi tare, şi au căzut tot zidul dupe-mprejur, şi să sui tot norodul, fieştecarele în cetate în preajma lui, şi au luat cetatea.

21. Şi o anathematisi pre ea Iisus, şi pre cîte era în cetate, den bărbat pînă în fămêie, den tînăr şi pînă la bătrîn, şi pînă la viţel, şi pînă la oaie şi înjugătoriu, întru ascuţitul sabiei.

22. Şi celor doi tineri ce au iscodit pămîntul zise Iisus: «Întraţi la casa muierii curvei şi o scoateţ pre ea de acolo, şi toate cîte sînt ale ei, în ce chip aţ jurat ei».

23. Şi au întrat cei doi tineri, ceia ce au iscodit cetatea, în casa muierii, şi au scos pre Raav curva, şi pre tatăl ei, şi pre muma ei, şi pre fraţii ei şi toată rudeniia ei, şi toate cîte era la ea, şi au pus-o pre ea afară den tabăra lui Israil.

24. Şi cetatea au ars cu foc cu toate cîte era într-însa, afară den argint şi aur şi den toată arama şi hierul, au dat la casa Domnului să să aducă Domnului.

25. Şi pre Raav curva, şi toată casa ei cea de moşie, şi toate ale ei le-au luat vii Iisus, şi au lăcuit întru Israil pînă în zioa de astăzi, pentru căci au ascuns pre ceia ce au iscodit, pre carii i-au trimis Iisus să iscodească Ierihonul. //

Ms. 45, f. 95 v–96 r

şi rădica preuţii săcriiul făgăduinţei Domnului.

13. Şi ceia 7 preuţi ceia ce purta cêle 7 trîmbiţe mergea pre aproape, înaintea Domnului, şi preuţii au trîmbiţat cu trîmbiţile; şi cêealaltă gloată toată şi ceia de războiu mergea după aceia, şi cêealaltă gloată den napoia săcriiului făgăduinţei Domnului, mergîndu şi trîmbiţîndu cu cornurile, şi preuţii au trîmbiţat cu trîmbiţile cêle de cornuri.

14. Şi cêealaltă gloată au încungiurat cetaatea în dzua a doao[5] pre aproape şi să duseră iarăşi // la tabără. Aşa făcea în 6 dzile.

15. Şi să făcu în dzua a şaptea, să sculară la ieşirea[6] mînecăţii şi au încungiurat cetatea după judeţul acesta de 7 ori, numai întru dzua acêea au încungiurat cetatea de 7 ori.

16. Şi fu la încungiurarea a şêptea, au trîmbiţat preuţii cu trîmbiţile, şi dzise Iisus cătră fiii lui Israil: «Strigaţi pentru că au dat voao Domnul cetatea.

17. Şi va fi cetatea anathema[7], ea şi toate cîte sîntu întru ea, Domnului puterilor[8], fără numai pre Raav curva, să o cruţaţi pre ea, şi toate cîte sîntu întru casa ei, pentru căce au ascunsu pre solii pre carii am trimis.

18. Iară voi vă feriţi de anathema foarte[9], pentru ca să nu vă aduceţi aminte să luaţi den anathema, şi veţi face tabăra fiilor Israil anathema, şi veţi surpa pre noi.

19. Şi tot argintul şi aurul, şi toată arama şi hierul sfîntu va fi Domnului, la vistiêriul Domnului să va aduce în lontru».

20. [19] Şi chiuiră nărodul. [20] Şi trîmbiţară cu trîmbiţile preuţii şi dacă audzi nărodul glasul trîmbiţilor, au chiuit tot nărodul împreună[10], chiot mare şi tare şi au cădzut tot zidul de pren pregiur şi să sui tot nărodul, fieştecarele în cetate în preajma lui, şi au luat cetatea.

21. Şi o anathemisi pre ea Iisus şi cîte era în cetate, den bărbat pănă în fămêie, den tînăr şi pănă la bătrîn, şi pănă la viţăl, şi pănă la oaie şi jugător, întru gură de sabie.

22. Şi celora 2 tinerei ce au iscodit pămîntul, dzise Iisus: «Întraţi la casa muierii curvei şi o scoateţi pre ea de acolo, şi toate cîte sîntu la ea, în ce chip aţi jurat ei».

23. Şi au întrat ceia 2 tinerei, ceia ce au iscodit cetatea, în casa muierii şi au scos pre Raav curva, şi pre tatăl ei, şi pre maica ei, şi pre fraţii ei, şi toată rudeniia ei, şi toate cîte era la ea şi au pusu-o pre ea afară den tabăra Israil.

24. Şi cetatea au arsu-o cu foc cu toate cîte era întru ea, afară den argintu şi den aur, şi den toată aramă şi fierul au dat la casa[11] Domnului, să aducă Domnului.

25. Şi pre Raav curva, şi toată casa ei cea de moşie, şi toate ale ei, le-au luat[12] vie Iisus, şi au lăcuit întru Israil pănă în dzua de astădzi, pentru căce au ascunsu pre ceia ce au iscodit, pre carii

Ms. 4389, f. 101 r

ţă, rădicară preoţii sicriul făgăduinţei Domnului.

13. Iară şapte preoţi carii ţinea 7 bucine mergea înaintea sicriului Domnului şi trîmbita cu bucinele, iară ostaşii toţi mergea înarmaţi înaintea lor; iară alt nărod mergea pre urma sicriului făgăduinţei Domnului, şi bucina cu bucinele cêle de coarne.

14. Şi încunjurară cetatea şi a doaoa zi o dată şi mêrseră iară la tabără. Aşa făcură în 6 zile.

15. Iară cînd fu a şaptea zi, mînecară de dimineaţă şi într-acea zi ocoliră cetatea de 7 ori.

16. De-acii deaca o ocoliră a şaptea oară, trîmbitară preoţii cu bucinele, şi zise Isus cătră feciorii lui Israil: «Chiuiţi, că au dat Domnul cetatea noaoă!

17. Şi va fi această cetate blestemată Domnului puterilor şi tot ce iaste într-însa, den afară de Raav cea curvă, carea au ascuns iscoadele carele am trimis, pre acêea să o feriţi, şi pre tot ce iaste în casa ei.

18. Iară voi vă păziţi de blestem, să nu cumva să gîndiţi să luaţi ceva den cêle blestemate, şi să faceţi să fie toată tabăra feciorilor lui Israil în blestem, şi să ne potopiţi.

19. Iară aurul tot şi argintul, arama şi fierul, sfinţit să fie Domnului, în visteriia Domnului să se ducă».

20. Şi deaca auzi nărodul glasul bucinelor, chiui tot nărodul cu glas mare şi tare şi căzură zidurile cetăţii de-mprejur. [21] Şi întră tot nărodul în cetate în direptul fêţei sale şi luară cetatea.

21. Şi o blestemă Isus să se puie tot supt sabie ce iaste în cetate, de la parte bărbătească pînă la muierească, de la tînăr pînă la bătrîn şi de la viţel pînă la oaie şi la măgar.

22. Iară celor 2 voinici carii iscodiră locul le zise Isus: «Păsaţi în casa muierii cei curve şi o scoateţi de acolo, şi tot ce va fi al ei, cum v-aţi jurat ei».

23. Şi mêrseră voinicii carei iscodise cetatea în casa muierii, şi scoa / seră pre Raav curva şi pe tată-său, şi pre mumă-sa, şi pre fraţii-şi, şi tot ce fu al ei, şi tot neamul ei scoaseră, şi-i puseră den afară de tabăra lui Israil.

24. Şi arseră cetatea cu foc şi tot ce era într-însa, fă‹ră› numai aurul şi argintul şi arama şi fierul îl[3] duseră la cortul Domnului, să-l dea Domnului.

25. Iară pre Raav curva, şi pre toată casa părinţilor ei îi lăsă Isus şi-i cruţă vii, şi-i făcu să lăcuiască întru israilitêni, pînă în zioa de astăzi, pentru căci au ascuns iscoadele care le trimesêse

Versiunea modernă

şi preoţii au înălţat chivotul Domnului;

13. Şi cei şapte preoţi, care purtau trîmbiţele, mergeau înaintea chivotului Domnului şi trîmbiţau din trîmbiţe; cei cu arme urmau, iar după ei, gloata îndărătul chivotului Domnului şi preoţii trîmbiţau din trîmbiţe.

14. O altă gloată a înconjurat cetatea în ziua a doua şi s-au întors apoi în tabără. Şi aşa au făcut şase zile la rînd.

15. S-au sculat de dimineaţă în ziua a şaptea, în revărsatul zorilor, şi au făcut împrejurul cetăţii de şapte ori; numai în această zi au înconjurat cetatea de şapte ori.

16. Iar cînd au sunat preoţii a şaptea oară din trîmbiţe, Iosua a zis către fiii lui Israel: «Strigaţi, că v-a dat Domnul cetatea!

17. Cetatea va rămîne sub blestem şi tot ce este în ea e al Domnului puterilor; numai Rahab, desfrînata, să fie cruţată, şi tot cel ce va fi în casa ei, pentru că ea a ascuns iscoadele pe care le-am trimis noi.

18. Voi însă păziţi-vă foarte de tot ce este anathema, ca să nu cădeţi şi voi sub blestem, să nu luaţi nimic din cele date spre nimicire ca nu cumva să vină blestemul asupra taberei lui Israel şi să-i aducă pieire.

19. Tot argintul şi aurul şi toată arama şi fierul sfînt să intre în vistieria Domnului».

20. Atunci au trîmbiţat preoţii din trîmbiţe. Şi cum au auzit gloatele glasul trîmbiţelor, au chiuit cu chiot mare şi aşa de tare că toate zidurile împrejurul cetăţii pînă în temelie s-au dărîmat; şi a intrat tot poporul în cetate, fiecare din partea unde era, şi au luat cetatea.

21. Şi au dat junghierii tot ce era în cetate: bărbaţi şi femei şi tineri şi bătrîni şi boi şi oi şi asini, toţi au trecut prin ascuţişul sabiei.

22. Iar celor doi tineri care iscodiseră ţara, Iosua le-a zis: «Duceţi-vă în casa desfrînatei, scoateţi-o de acolo pe ea şi pe toţi cei ce vor fi cu dînsa, cum v-aţi legat».

23. Şi s-au dus tinerii care iscodiseră cetatea la casa desfrînatei şi au scos pe Rahab desfrînata, pe tatăl ei, pe mama ei, pe fraţii ei şi pe toate rudele ei, i-au scos şi i-au pus afară din tabăra israeliţilor,

24. Iar cetatea şi tot ce era în ea au ars cu foc, numai aurul şi argintul şi arama şi fierul le-au dat ca să le ducă în casa Domnului în vistierie.

25. Pe Rahab desfrînata, însă, casa tatălui ei şi pe toţi care erau la dînsa Iosua i-a lăsat cu viaţă; şi trăieşte ea în mijlocul lui Israel pînă în ziua de astăzi, pentru că a ascuns iscoadele, care fusese-

Biblia 1688, pag. 157, col. I

Ї н ѵ с ъ

кѕ Шн клѧтъ їнсѹсъ ѧзїсѫа ѧнѣѫ фнаи҃нтѣ дмнѵ
ѧнѵ зникн҃дь, блестемат҃ о҃мѵ҃ѧ фнаи҃нтѣ дмнѵ
ѧнѵ кѧрелева рждника шн ва зндн҃ четат҃ѣ ѧнѣѫ
їерихо҃нѵ҃ѧ, фпрѵ҃ чел҃ дн҃тжи ѧ҃ллѧнѵ нвсискѹт ва
пѹне тмелиѫ ѥи҃, шн фпрѵ чел҃ маи҃мнк ѧ҃ллѧнѵ
кѕ валѹне порцилє ѥи҃. Шн ѧшаѧ҃ѵ фпскѹт ѧ҃ѕа
чел҃ дела вездь, фпрѵ ѧвкирон чел҃ дн҃тжи ѧ҃ллѧнѵ
нвсискѹт ѧ҃ѵ пѫ҃ тмелиѫ ѥи҃, шн фпрѵ чѧ҃ маи҃ми
кн чє ѧ҃ѵсискпа҃т ѧ҃ѵ пѫ҃ порцилє ѥи҃. Шн ѥра дсо҃м
нѵ҃ѧ нѵ їнсѹсъ, шн ѥра нѵ҃мелє лѵ҃и прєстє тсо҃т
пѣмжн҃тѵ҃ль.

К А П. З.

а Н ѧ҃ѵ грєшн҃ѣ фнїи҃ лѵ҃и їерани҃ль грєша҃лѣ
мар҃ѣ, шн ѧ҃ѵ осєвн҃ѣ дела ѧнаѳ҃ема, шн
ѧ҃ѵ лѵ҃аѣ҃ ѧхар҃ фегѡрѵ҃ лѵ҃и хармн фегѡрѵ҃
лѵ҃и замври фегѡрѵ҃ лѵ҃и зара дн҃ нѣмѫ
ѵ҃д ѥи҃ дела ѧнаѳ҃ема, шн сѧ҃ мжн҃ѣтъ
в дмнѵ҃ѧ нѵ҃ оурѹ҃ѥ пре фнїи҃ лѵ҃и їерани҃ль. Шн
ѧ҃ѵ тримн҃ѣ їнсѹсъ о҃ѧменн дела їерихо҃нѵ҃ѧ гѣ҃ кар҃ѣ
ѧ҃стє деспре внд҃ѧвн кѣтръ рѣзбрн҃тѵ҃ѧ лѵ҃и ке
фнл҃, шн зн҃ѥе лор҃ зникн҃дь, сѵ҃нд҃ѵвѣ ѩскодн҃ѣ пѫ҃
мжн҃тѵ҃ѧ, шн сѧ҃ сѵ҃нѣ о҃ѧменїи шн ѧ҃ѵ ѩскодн҃ѣ
г пре гѣ҃. Шн сѧ҃ фпо҃рсь кѣтръ їнсѹсъ шн ѧ҃ѵ
зн҃ кѣтръ ѓль стнѵ҃ѥе сѵ҃ѣ то҃т народ҃ѵ҃ѧ, фпрѣ нѵ҃
маи҃ кала ,ѧ҃, сѧ҃ , ѓ , де о҃ѧменн єсѣ сѵ҃ѣ шн сѣ
ѣ҃тъ четат҃ѣ, єсть нѵ҃ дѵ҃ѕн ѩколо то҃т народ҃ѵ҃ѧ,
д пеи҃тръ кѣ пѵ҃цинн сѫ҃нть Шн євсѵ҃ѣ дєн но
р҃ѵ҃ѧ ѩколо кавресѣ , ѓ , де о҃ѧменн, шн ѧ҃ѵ фѵ҃цѣ
е деѣтръ фа҃ца о҃ѧменнлєр гѣ҃. Шн ѧ҃ѵ оу҃тнсь
дн҃тръ дж҃нїи҃ о҃ѧменїи дєн гѣ҃, кавресѣ, ѧѕ , де
о҃ѧменн, шн ѧ҃ѵ гонн҃ѣ прєи҃ дела по҃ѧртѣ, пѣнѣ
ѫ҃ѵ ѳфрѫ҃нѣ пре ѥи҃ ла ѧ҃ле, шн єѣпѣмжн҃ѣ нни
ѕ ма народ҃ѵ҃ѧи҃, шн єѳфѣсѣ кѧсѧ҃пѣ. Шнѡ
рѵ҃сєе їнсѹсъ хѡннелє лѵ҃и шн кѣзѣ їнсѹсъ прєпѣ
мжн҃ѣ прєстє фа҃ца лѵ҃и ѳнаи҃нтѣ дмнѵ҃ѧи҃ пѣ
нѣѳѧ҃рѣ, єѧ҃ шн чєи҃ єѣпѣржни ѧнѧи҃ї їерани҃ль, шн ѧ҃ѵ
з пѫ҃ цѣржн҃ѣ пре кѧ҃пєтєле лор҃. Шн хнсє їнсѹсъ
рєгѵ҃мѣ дмнє дмнє, пеи҃тръ кѣчє ѧ҃хтрєсѹ҃т роєѕ
тѣ҃ѵ народ҃ѧ ѧчєста прєпѣ їѳрд҃ань, кастѧ҃дн҃
пре ѥи҃ аморѣ҃ѵ҃ѧи҃ кастъ пѣ҃рѕѣ пре нѡи҃ ; шн дѳм
ѳн ѓма҃ шн єѣѳнм҃ лѣкѵ҃нѣ ѧжи҃гъ їѳрд҃ань ѳ
и прѵ҃ мнне дмнє. Шн чєвон хнчє ѳвртємечѧ
ѳто҃рсь їерани҃ль грѵ҃мазѵ҃ѣи҃ ѳнаи҃нтѣ вртѣмѧшѵ҃
л лѵ҃и лѵ҃и ; Шн ѧ҃ѵзнн҃дь ханани҃ѵ҃ѧ шн ѳѳцн чѣ
чєлѣкѵ҃єскѵ҃ пѣмжн҃тѵ҃ѧ, некор҃ ѳкѵ҃нѣкѵ҃ра пре нѡи҃,
шн некор҃ ѳпржмѧ де пепѣмжн҃тѣ, шн чєвен҃ ѳѧ
т чє нѵ҃мелѵ҃и тѣ҃ѵ чєлѵ҃и маре? Шн хнчє дмнѵ҃
кѣтръ їнсѹсъ сѵ҃коѧлѣтє , пеи҃тръ кѣчи ѧ҃чєста
к тѵ҃ ѧнкѵ҃ѵ҃т прѣтє фа҃ца тѧ҃ ; Грєшн҃тѧ но
р҃ѵ҃ѧ шн ѧ҃ѵ кѣлкат҃ ѳвѣтъдѵ҃нца мѣ, кар҃ѣ ѧм
пѫ҃ кѣтръ ѥи҃, шн ѧ҃ ѧ҃ѵзт҃ дінанаѳ҃ема шн ѳѵ҃рѫ҃д
л ѧ҃ѵменцн҃ѣ, шн ѧ҃ѵ пѫ҃ ѳпръ ваєелє лор҃. Шн
нѵ҃вор пѵ҃тѣ фнїи҃ лѵ҃и їерани҃ ѣвстѣ ѳнаи҃нтѣ
ѳѣцїи҃ вртѣмѧшнлор҃ лор҃, грѵ҃мазѵ҃и҃ вор ѳто҃рѵ҃ѣ
ѳнаи҃нтѣ вртѣмѧшнлор҃ лор҃, кѣчи сѧ҃ ѳпскѵ҃ѣ
ѧнаѳ҃ема, нѵ҃кои маи҃ ѧддсоуѣ ѳнкѣ ѳѳи҃ ѳпрєзнѕ
нѵ҃ вон҃, денѵ҃ѣцѣ ржднка ѧнаѳ҃ема денѣпръ вон҃ сн
г гѵ҃рн. Скѧжндѵ҃тє нѵ҃рцѣщѣ народ҃ѵ҃ѧ, шн
ле зн нѵ҃рцѣцнцѣ премжне, кѣчи ѧчєѣ҃ѣ зн҃чє до

26. Şi jură Iisus a zioa acêea înaintea Domnului zicînd: «Blestemat omul înaintea Domnului carele va rădica şi va zidi cetatea acêea, Ierihonul, întru cel dentîiu al lui născut va pune temeliia ei, şi întru cel mai mic al lui va pune porţile ei». [27] Şi aşa au făcut Azan, cel de la Vethil. Întru Aviron, cel dentîiu al lui născut au pus temeliia ei, şi întru cel mai mic ce au scăpat au pus porţile ei.

27. [28] Şi era Domnul cu Iisus, şi era numele lui preste tot pămîntul.

CAP 7

1. Şi au greşit fiii lui Israil greşală mare, şi au osebit de la anathema, şi au luat Ahar, feciorul lui Harmi, feciorul lui Zamvri, feciorul lui Zara, den neamul Iudei de la anathema, şi s-au mîniat Domnul cu urgie pre fiii lui Israil.

2. Şi au trimis Iisus oameni de la Ierihon la Ghe, carea iaste despre Vithavi cătră răsăritul lui Vethil, şi zise lor zicînd: «Suindu-vă iscodiţ pămîntul». Şi s-au suit oamenii, şi au iscodit pre Ghe.

3. Şi s-au întors cătră Iisus şi au zis cătră el: «Să nu se suie tot norodul, fără numai ca la 2000 sau 3000 de oameni să să suie şi să bată cetatea. Să nu duci acolo tot norodul, pentru că puţini sînt».

4. Şi să suiră den norod acolo ca vreo 3000 de oameni, şi au fugit de cătră faţa oamenilor Ghe.

5. Şi au ucis dentru dînşii oamenii den Ghe, ca vreo 36 de oameni, şi au gonit pre ei de la poartă pînă i-au înfrînt pre ei la vale, şi să spămîntă inima norodului, şi să făcu ca o apă.

6. Şi-ş rupse Iisus hainele lui, şi căzu Iisus pre pămînt preste faţa lui înaintea Domnului pînă în sară, el şi cei bătrîni ai lui Israil, şi au pus ţărînă pre capetele lor.

7. Şi zise Iisus: «Rogu-mă, Doamne, Doamne, pentru căce au trecut robul tău norodul acesta preste Iordan, ca să-l dai pre el amoreului ca să piarză pre noi? Şi de-am fi rămas şi să fim lăcuit lîngă Iordan, întru mine, Doamne.

8. Şi ce voiu zice în vrême ce au întors Israil grumazii înaintea vrăjmaşului lui?

9. Şi auzind hananeul şi toţi ceia ce lăcuiescu pămîntul, ne vor încunjura pre noi şi ne vor fărîma de pe pămînt. Şi ce vei face numelui tău celui mare?».

10. Şi zise Domnul cătră Iisus: «Scoală-te, pentru căci aceasta tu ai căzut preste faţa ta?

11. Greşit-au norodul şi au călcat făgăduinţa mea carea am pus cătră ei, şi au luat den anathema şi furînd au menţit, şi au pus întru vasele lor.

12. Şi nu vor putea fiii lui Israil să stea înaintea fêţii vrăjmaşilor lor, grumazii vor întoarce înaintea vrăjmaşilor lor, căci s-au făcut anathema, nu voiu mai adaoge încă a fi împreună cu voi, de nu veţ rădica anathema dentru voi singuri.

13. Sculîndu-te curăţêşte norodul şi le zi: Curăţiţi-vă pre mîine, căci acêstea zice Dom / nul Dumnezeul lui Israil. Anathema iaste

Ms. 45, f. 96 r–96 v

au trimis Iisus să iscodească Ieriho.

26. Şi giură Iisus întru dzua acêea dzicîndu: «Blăstămat omul înaintea Domnului carele va rădica şi va zidi cetatea / Ieriho, întru cela dentăi născut a lui va pune temeliia ei, şi întru cela mai mic a lui va pune porţile ei». Şi aşa au făcut Azan, cela de la Vethil. Întru Aviron, cela dentăi născut a lui au pus temelie ei şi întru cela mai mic ce au scăpat au pus porţile ei.

27. Şi era Domnul cu Iisus, şi era numele lui preste tot pămîntul.

CAP 7

1. Şi au greşit fiii lui Israil greşeală mare, şi au usăbit de la anathema, şi au luat Ahar, ficiorul lui Harmi, ficioru lui Zamvri, ficiorul lui Zara, den neamul Iudei, de la anathema, şi s-au mîniiat Domnul cu urgie pre fiii lui Israil.

2. Şi au trimis Iisus oameni de la Ieriho la Ghe, carea iaste despre Vithain, către răsăritul lui Vethil, şi dzise lor dzicîndu: «Suiţi-vă, iscoditi pămîntul». Şi s-au suit oamenii şi au iscodit pre Ghe.

3. Şi s-au întorsu către Iisus şi au dzis către el: «Să nu să suie tot nărodul, fără numai 2 000 au 3000 de oameni să să suie şi să bată cetatea. Să nu duci acolo nărodul tot, pentru că puţini sîntu».

4. Şi să suiră den nărodu acolo ca vro 3 000 oameni, şi au fugit de către faţa oamenilor Ghe.

5. Şi au ucis dentru înşii oamenii Ghe ca vro 36 de oameni, şi i-au gonit pre ei de la poartă până i-au înfrîntu pre ei la vale. Şi să spămîntă inima nărodului, şi să fêce ca o apă.

6. Şi-ş rumpse Iisus hainele lui, şi căzdu Iisus pre pămîntu, préste faţa lui, înaintea Domnului până în sară, el şi ceia bătrîni a lui Israil, şi au pus ţărnă pre capetile lor.

7. Şi dzise Iisus: «Rogu-mă, Doamne, Doamne, pentru căce au trecut robul tău nărodul acesta pre Iordan, ca să-l dai pre el amorreului, să ne piardză pre noi? Şi să am fi rămas şi să fim lăcuit lîngă Iordan, întru mine, Doamne.

8. Şi ce voi dzice în vrême ce au mutat Israil grumadzii înaintea nepriêtenului său?

9. Şi audzindu hananeul şi toţi ceia ce lăcuiescu pămîntul, ne vor încungiura pre noi şi ne vor sfărîma pre noi de pre pămîntu. Şi ce vei face numele tău cela mare?».

10. Şi dzise Domnul către Iisus: «Scoală-te, pentru căce aceasta ai căzdut tu preste faţa ta?

11. Greşit-au nărodul şi au călcat făgăduinţa mea carea am pus către ei, şi încă au luat den anathema şi furîndu au mînţit[1], şi au pus întru vasele lor.

12. Şi nu vor putea fiii lui Israil să stea înaintea fêţii nepriêtenilor, grumadzii vor întoarce înaintea nepriê // tenilor lor, căce s-au făcut anathema; nu voi mai adaoge încă a fi împreună cu voi, de nu veţi rădica anathema dentru voi sînguri.

13. Sculîndu-te curăţêşte nărodul şi le dzi să să curăţască pre mîine, căce acêstea dzice Domnul

Ms. 4389, f. 101 r–101 v

Isus să iscodească Ierihonul.

26. Şi într-acea vrême blestemă Isus zicînd: «Blestemat să fie înaintea Domnului omul cela ce va pune să zidească această cetate Ierihonul, pre cela dentîi născut al său să o întemeiêze, şi spre cela mai tînăr al său să puie porţile ei». Şi aşa au făcut Azan, cel de la Vethil, pre Aviron cel dentîi născut al său o au întemeiat şi spre cel mai mic ce au scăpat au pus porţile ei.

27. Şi fu Domnul cu Isus, şi numele lui era vestit preste tot pămîntul.

CAP 7

1. Iară feciorii lui Israil greşiră înaintea Domnului greşală mare, şi se usebiră de la blestem, că Ahar, feciorul lui Harmi, feciorul lui Zamvri, feciorul Zarei, den seminţiia Iudei, au luat oarece den cêle blestemate[1] şi se mînié Domnul cu urgie pre Israil.

2. Şi trimêse Isus oameni de la Ierihon în Gai, care iaste împotriva Vithanului despre răsăritul Vethilei, şi le zise: «Păsaţi şi iscodiţi ţara». Şi mêrseră oamenii şi iscodiră Gaiul.

3. Şi întorcîndu-se iară către Isus, îi ziseră: «Să nu meargă nărodul tot, ce să meargă numai vreo[2] 2-3 mii de oameni să bată Gaiul. Iară să nu duci nărodul tot, că iaste acolo puţini».

4. Şi mêrseră acolo oameni den nărod ca la 3 000, [5] şi fugiră den naintea oamenilor Gaiului[3].

5. Şi perită dentr-înşii, de oamenii[4] Gaiului, 36 de oameni şi-i goniră de la poartă pînă la Sabarim, şi se spămîntă inima oamenilor, şi se făcu ca o apă.

6. Iară Isus îşi rupse hainele, şi căzu cu faţa sa pre pămînt înaintea Domnului pînă seara, el şi bătrînii feciorilor lui Israil, şi presăra pulbere pre // capetele lor.

7. Şi rugîndu-se Isus zise: «Doamne, Doamne, pentru ce au trecut robul tău nărodul tău preste Iordan, ca să-l dai ammoreilor spre pierzare, că de am fi rămas, ne-am fi sălăşluit în lungul Iordanului.

8. Ce voiu zice, Doamne, de vrême ce au mutat Israil cerbicea sa înaintea vrăjmaşilor săi?

9. Că deaca vor înţelêge hananeii şi toţi ceia ce lăcuiesc pre pămînt, ne vor ocoli şi ne vor potopi de pre pămînt! Dară numelui tău celui mare ce-i vei face?».

10. Iară Domnul zise către Isus: «Scoală, pentru ce se-au întristat faţa ta aşa?

11. Greşit-au nărodul şi au călcat porînca mea carea am făgăduit către dînşii, şi au furat den ale blestemului, şi le-au ascuns în vasele lor.

12. Pentr-acêea nu vor putea feciorii lui Israil să stea înaintea vrăjmaşilor lor, ce vor întoarce spatele înaintea vrăjmaşilor săi, că au rămas în blestem, şi de acuma nu voiu mai adaoge de-a fi cu voi, deaca nu veţi lua voi înşivă blestemul de la voi.

13. Scoală şi curăţêşte nărodul şi zi: Curăţiţi-vă pînă dimineaţă, că aşa grăiêşte Domnul

Versiunea modernă

ră trimise de Iosua să iscodească Ierihonul.

26. Şi în ziua aceea s-a jurat Iosua: «Blestemat să fie înaintea Domnului tot cel ce se va scula şi va zidi cetatea aceasta a Ierihonului: pe fiul său cel întîi-născut să pună temeliile ei, iar porţile ei să le aşeze pe fiul său cel mai mic». Şi aşa a şi făcut Ozan din Betel. Acesta pe Abiron, întîiul său născut, l-a pus temelie, iar pe mezin a aşezat porţile.

27. Domnul însă ţinea cu Iosua şi faima lui s-a răspîndit în toată ţara.

CAP 7
Greşeala lui Acan

1. Fiii lui Israel au păcătuit greu fiindcă au luat din lucrurile de sub blestem, şi au fost cei ce au greşit: Acan, fiul lui Carmi, fiul lui Zabdi, fiul lui Zerah, din tribul lui Iuda, şi Domnul s-a mîniat pe fiii lui Israel cu urgie.

2. Iosua a trimis oameni din Ierihon asupra cetăţii Ai, care e aproape de Bet-Aven, la Răsărit de Betel, şi le-a zis: «Duceţi-vă de iscodiţi ţara!» Şi s-au dus oamenii aceştia şi au iscodit cetatea Ai.

3. Apoi, întorcîndu-se la Iosua, i-au spus: «Să nu meargă tot poporul, ci să meargă două sau trei mii de oameni să atace cetatea. Să nu se obosească poporul, acolo sînt puţini duşmani».

4. Şi s-au dus acolo ca la trei mii de oameni, dar aceştia în faţa celor din Ai au rupt-o la fugă.

5. Şi locuitorii din Ai au ucis vreo treizeci şi şase de oameni din ei şi i-au fugărit chiar de la poartă pînă la Şebarim, iar pe costişă i-au înfrînt; din care pricină inima poporului a pierdut curajul.

6. Atunci Iosua şi-a sfîşiat veşmintele sale, a căzut cu faţa la pămînt înaintea chivotului Domnului şi a stat aşa pînă seara şi el şi bătrînii lui Israel şi şi-au presărat ţărînă pe capetele lor.

7. Iar Iosua a zis: «O, Doamne Dumnezeule, de ce au trecut robii tăi peste Iordan? Oare, ca să-i dai în mîinile Amoreilor şi să ne pierzi? Mai bine rămîneam să locuim de cealaltă parte a rîului!

8. Ce să zic eu acum, cînd Israel a fugit înapoi dinaintea vrăjmaşilor săi?

9. De vor auzi Canaaneii şi toţi locuitorii ţării, ne vor împresura şi ne vor rade de pe pămînt. Iar tu, ce vei face tu să păstrezi numele tău cel mare?».

10. Iar Domnul a zis către Iosua: «Scoală-te, pentru ce ai căzut cu faţa la pămînt?

11. A păcătuit poporul şi a călcat legămîntul meu pe care l-am încheiat cu el; au furat din lucrurile date spre nimicire, au mînţit şi le-au amestecat cu lucrurile lor.

12. De aceea fiii lui Israel n-au putut sta împotriva vrăjmaşilor lor şi au fugit înapoi, căci au căzut sub blestem şi nu voi mai fi cu voi de nu veţi ridica blestemul cu care v-am blestemat.

13. Scoală-te şi curăţeşte poporul şi zi-le: Sfinţiţi-vă pentru mîine; căci aşa zice Domnul Dum-

Biblia 1688, pag. 157, col. II

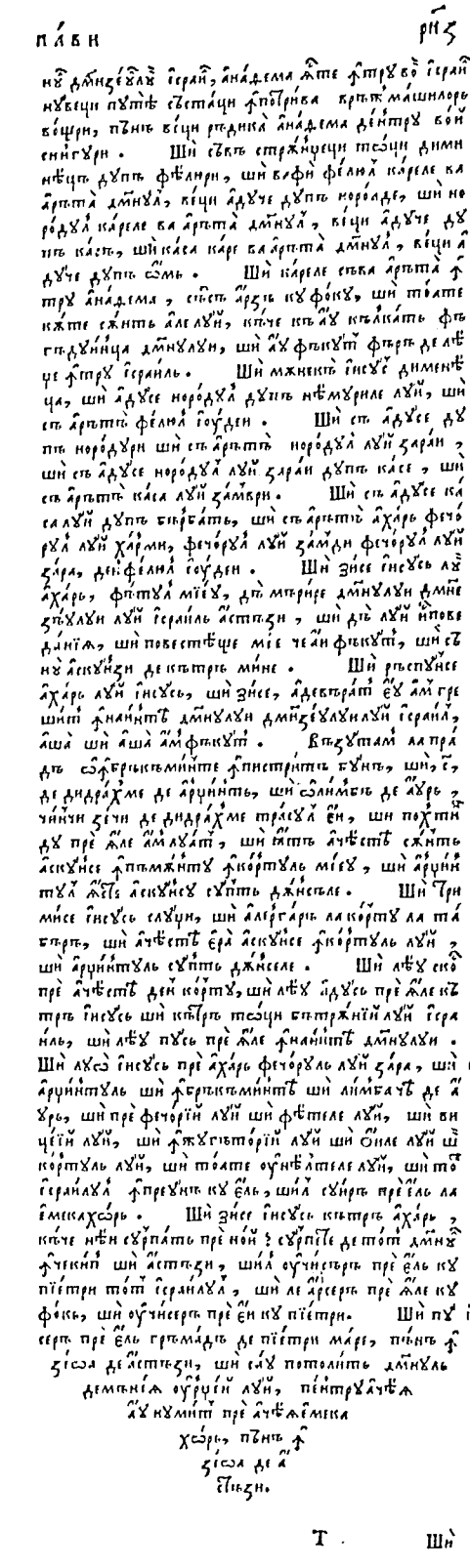

întru voi, Israil, nu veţi putea să staţi împotriva vrăjmaşilor voştri, pînă veţi rădica anathema dentru voi singuri.

14. Şi să vă strîngeţi toţi dimineaţă după fêliuri, şi va fi fêliul carele va arăta Domnul, veţi aduce după noroade, şi norodul carele va arăta Domnul veţi aduce după casă, şi casa care va arăta Domnul veţi aduce după om.

15. Şi carele să va arăta întru anathema, să să arză cu focu, şi toate cîte sînt ale lui, căce că au călcat făgăduinţa Domnului şi au făcut fără de lêge întru Israil».

16. Şi mînecă Iisus dimineaţa şi aduse norodul după neamurile lui, şi să arătă feliul Iudei.

17. Şi să aduse după noroduri şi să arătă norodul lui Zarai. Şi să aduse norodul lui Zarai după case, şi să arătă casa lui Zamvri.

18. Şi să aduse casa lui după bărbat, şi să arătă Ahar feciorul lui Harmi, feciorul lui Zamdi, feciorul lui Zara, den fêliul Iudei.

19. Şi zise Iisus lui Ahar: «Fătul mieu, dă mărire Domnului Dumnezăului lui Israil astăzi, şi dă lui ispovedaniia, şi povestêşte mie ce ai făcut, şi să nu ascunzi de cătră mine».

20. Şi răspunse Ahar lui Iisus şi zise: «Adevărat eu am greşit înaintea Domnului Dumnezeului lui Israil, aşa şi aşa am făcut.

21. Văzut-am la pradă o îmbrăcăminte împistrită bună, şi 200 de didrahme de argint, şi o limbă de aur, cinci zeci de didrahme trasul ei; şi pohtindu pre êle am luat şi iată acêstea sînt ascunse în pămîntu în cortul mieu, şi argintul iaste ascunsu supt dînsăle».

22. Şi trimise Iisus slugi, şi alergară la cortu la tabără, şi acêstea era ascunse în cortul lui, şi argintul supt dînsele.

23. Şi le-au scos pre acêstea den cortu, şi le-au adus pre êle cătră Iisus şi cătră toţi bătrînii lui Israil, şi le-au pus pre êle înaintea Domnului.

24. Şi luo Iisus pre Ahar, feciorul lui Zara, şi argintul şi îmbrăcămintea şi limba cea de aur, şi pre feciorii lui, şi fêtele lui, şi viţeii lui, şi înjugătorii lui şi oile lui şi cortul lui, şi toate unêltele lui, şi tot Israilul împreună cu el, şi-l suiră pre el la Emecahor.

25. Şi zise Iisus cătră Ahar: «Căce ne-ai surpat pre noi? Surpe-te de tot Domnul în ce chip şi astăzi». Şi-l ucisără pre el cu pietri tot Israilul, şi le arseră pre êle cu foc, şi uciseră pre ei cu pietri.

26. Şi puseră pre el grămadă de pietri mare, pînă în zioa de astăzi, şi s-au potolit Domnul de mîniia urgiii lui. Pentru acêea au numit pre acêea Emecahor, pînă în zioa de astăzi. //

Ms. 45, f. 96 v

Dumnedzăul Israil. Anathema iaste întru voi, Israil, nu veţi putea să staţi împotriva nepriêtenilor voştri, până veţi rădica anathema dentru voi sînguri.

14. Şi veţi aduna toţi dimineaţă după neamuri şi va fi neamul carele va arăta Domnul. Veţi aduce-o după năroade şi nărodul carele va arăta Domnul. Veţi aduce după casă, şi casa carea va arăta Domnul. Veţi aduce după om.

15. Şi carele să va arăta întru anathema, să să ardză cu foc, şi toate cîte sîntu la el, căce au călcat făgăduinţa Domnului şi au făcut păgînătate întru Israil».

16. Şi să mînecă Iisus dimineaţă şi aduse nărodul după neamurile lui, şi să arătă fêliul lui Iuda.

17. Şi să aduse după năroduri şi să arătă nărodul a lui Zarai. Şi să aduse nărodul lu Zarai după năroduri, şi să arătă casa lui Zamvri.

18. Şi să aduse casa lui după bărbat, şi să arătă Ahar, ficiorul lui Harmi, ficiorul lui Zamdi, ficiorul lui Zara, den fêliul Iudei.

19. Şi dzise Iisus lui Ahar: «Fiiul mieu, dă mărire Domnului Dumnedzău astădzi, a lui Israil, şi dă-i lui ispovedanie, şi povestêşte-mi ce ai făcut, şi să nu ascundzi de cătră mine».

20. Şi răspunse Ahar lui Iisus şi dzise: «Adevărat eu am greşit înaintea Domnului Dumnedzăului Israil, aşa şi aşê am făcut.

21. Vădzut-am la pradă îmbrăcăminte, una bună împistrită, şi 200 de didrahme de argintu, şi o limbă de aur, 50 de didrahme trasul ei, şi poftindu pre êle, am luat şi iată acêstea sîntu ascunse în pămîntú, în cortul mieu, şi argintul iaste ascunsu suptu însele[2]».

22. Şi trimise Iisus posluşnici, şi alergară la cortu la tabără, şi acêstea era ascunse în cortul lui, şi argintul supt[3] însele.

23. Şi le-au scos pre acêstea den cortu şi le-au adus pre êle cătră Iisus şi cătră toţi bătrînii lui Israil, şi le-au pus pre êle înaintea Domnului.

24. Şi luă Iisus pre Ahar, ficiorul lui Zara, şi-l suiră pre el la valea Ahor[4], şi argintul şi îmbrăcămintea şi limba cea de aur, şi pre ficiorii lui, şi pre fêtele lui, şi viţăii lui, şi jugătorii lui, şi oile lui, şi cortul lui, şi toate unêltele lui, şi tot Israilul împreună cu el, şi-i suiră pre ei la Emacahor.

25. Şi dzise Iisus cătră Ahar: «Căce ne-ai surpat pre noi, surpe-te de tot Domnul în ce chip / şi astădzi». Şi-l uciseră pre el cu pietri tot Israil, şi le arseră pre êli cu foc, şi le uciseră pre êle cu pietri.

26. Şi puseră pre el grămadă de pietri mare, până în dzua de astădzi, şi s-au potolit Domnul de mîniia a urgiei lui. Pentru acêea au numit pre acêea Emacahor, până în dzua de astădzi.

Ms. 4389, f. 101 v

Dumnezeul lui Israil. Blestem iaste întru voi, nu veţi putea sta înaintea vrăjmaşilor voştri, pînă nu veţi lua voi înşivă blestemul de la voi.

14. Să se strîngă dimineaţă toţi după seminţiia voastră, şi seminţiia carea o va vădi Domnul să o aduceţi la ceată, iară ceata carea o va vădi Domnul să o aduceţi la casă, iară casa carea o va vădi Domnul să o aduceţi la om.

15. Şi omul care se va vădi că iaste în blestem, să se arză în foc, el şi tot ce va fi la el, că au călcat porunca Domnului şi au făcut fărădelegiuire întru Israil».

16. Şi mînecînd Isus dimineaţa, aduse nărodul după seminţii, şi se vădi seminţiia Iudei.

17. Şi se aduse după ceată şi se află ceata lui Zara. Şi ceata lui Zara se aduse după casă, şi se află casa lui Zamvri.

18. Şi casa lui Zamvri se aduse după bărbat, şi fu bărbatul Ahar, feciorul lui Harmi, feciorul lui Zamvri, feciorul Zarei, den seminţiia Iudei.

19. Şi zise Isus lui Ahar: «Fătul mieu, spune astăzi, şi dă cuvînt Domnului Dumnezeului lui Israil, şi dă / lui mărturisire, şi-mi spune ce ai făcut, şi nu tăgădui de mine, nici ascunde».

20. Iară Ahar, răspunzînd, zise cătră Isus: «Greşit-am înaintea Domnului Dumnezeului lui Israil, şi am făcut aşa şi aşa.

21. Văzut-am în robiciune o haină bună şi frumoasă, şi 200 de didrahme de argint, şi un vas de aur ca de 50 de didrahme; şi le-am poftit, şi le-am luat, şi iată le-am îngropat în pămînt în cortul mieu, şi argintul iaste ascuns supt dînsele».

22. Şi trimêse Isus oameni, şi întrară în cort în tabără, că acêlea era îngropate în cort, şi argintul supt dînsele.

23. Şi le luară den cort şi le duseră la Isus şi la bătrînii lui Israil, şi le puseră înaintea Domnului.

24. Şi luoă Isus pre Ahar, feciorul lui Zara, şi argintul şi haina şi vasul cel de aur, şi pre feciorii lui, şi pre fêtele lui, şi boii lui, şi măgarii, şi oile, şi cortul, şi tot ce avea, şi tot Israilul după dînsul[5], şi-l duseră cu tot la valea Ahorului.

25. Şi zise Isus cătră Ahor: «Căci ai surpat pre noi, să potopească pre tine Domnul astăzi». Şi-l ucise cu pietri tot Israilul, şi tot ce era al lui arseră cu foc, şi uciseră cu pietri.

26. Şi făcură pre dînsul movilă de piiatră mare, şi-şi potoli Domnul mîniia urgiei sale. Drept acêea se puse numele acelui loc Emecahor, pînă în zioa de astăzi.

Versiunea modernă

nezeul lui Israel: Blestemul e în mijlocul tău, Israel. De aceea tu nu poţi să te opui vrăjmaşilor tăi pînă nu vei îndepărta din mijlocul tău anathema.

14. Mîine să vă strîngeţi toţi, pe seminţii; iar seminţia pe care o va arăta Domnul să se apropie pe familii; şi familia pe care o va arăta Domnul să se apropie om cu om.

15. Iar omul care se va dovedi că a furat lucrurile date spre nimicire, să fie dat focului, el şi tot avutul lui, pentru că a călcat legămîntul Domnului făcînd fărădelegi în Israel».

16. A doua zi, sculîndu-se Iosua dis-de-dimineaţă, a poruncit lui Israel să se apropie pe seminţii; şi au arătat seminţia lui Iuda.

17. După aceea a poruncit să se apropie seminţia lui Iuda pe familii şi au arătat şi familia lui Zerah. Şi a poruncit să se apropie familia lui Zerah pe case şi a fost dată în vileag casa lui Zabdi.

18. Şi a poruncit să se apropie casa lui Zabdi om cu om şi au arătat Acan, fiul lui Carmi, fiul lui Zabdi, fiul lui Zerah, din seminţia lui Iuda.

19. Atunci Iosua a zis către Acan: «Fiul meu, dă astăzi slavă Domnului Dumnezeului lui Israel şi fă mărturisire înaintea lui şi povesteşte-mi mie ce-ai făcut. Să nu-mi ascunzi nimic!»

20. Şi a răspuns Acan lui Iosua: «E adevărat, am păcătuit înaintea Domnului Dumnezeului lui Israel şi mărturisesc ce am făcut:

21. Am ales din pradă o haină frumoasă împistrită şi două sute de sicli de argint, o limbă de aur de cincizeci de sicli; acestea le-am poftit, le-am luat şi le-am ascuns în pămînt, în mijlocul cortului meu şi argintul l-am pitit sub ele».

22. Atunci a trimis Iosua cîţiva slujitori şi aceştia au alergat la cort, în tabără, şi toate lucrurile furate erau ascunse în cortul lui şi argintul era sub ele.

23. Şi au dezgropat ei lucrurile din cort şi le-au adus lui Iosua şi bătrînilor lui Israel şi le-au înfăţişat Domnului.

24. Iar Iosua şi împreună cu el tot poporul au luat pe Acan, fiul lui Zerah, argintul, haina, limba cea de aur, pe fiii lui, pe fiicele lui, boii lui, asinii lui şi toate oile lui, cortul lui şi tot ce avea el şi i-au scos pe toţi şi toate ale lor în Valea Acor (Valea Pagubei).

25. Şi a zis Iosua: «Pentru că tu ai adus tulburare asupra noastră să-ţi aducă Domnul necaz asupra ta». Şi toţi Israeliţii i-au ucis cu pietre şi, după ce i-au ucis cu pietre, i-au ars cu foc.

26. Apoi au ridicat asupra lor o grămadă mare de pietre, care se vede şi astăzi. După aceasta s-a potolit urgia Domnului. De aceea locul acela se numeşte pînă în ziua de astăzi Valea Acor.

Biblia 1688, pag. 158, col. I

CAP 8

1. Şi zise Domnul către Iisus: «Să nu te temi, nice să te spămîntezi. Ia împreună cu tine pre toţi bărbaţii cei de război şi sculîndu-te pasă la Ghe. Iată că am dat în mînile tale pre împăratul den Ghe, şi pre norodul lui, şi cetatea lui, şi pămîntul lui.

2. Şi vei face pre Ghei şi împăratului ei în ce chip ai făcut Ierihonului şi împăratului lui, şi prada ei şi dobitoacelor ei vei prăda ţie. Şi pune ţie strajă cetăţii den'dărătul ei».

3. Şi să sculă Iisus şi tot norodul cel de război ca să să suie la Ghe. Şi au ales Iisus 30 000 de oameni tari în vîrtute, şi i-au trimis pre ei noaptea.

4. Şi le-au poruncit lor zicînd: [4] «Căutaţi voi ascundeţi-vă den'dărătul cetăţii, nu vă duceţi departe de cetate foarte, şi veţi fi toţi gata.

5. Şi eu şi tot norodul carele iaste împreună cu mine ne vom apropiia către cetate. Şi va fi după ce vor ieşi ceia ce lăcuiescu în Ghe întru întîmpinarea noastră, ca şi întîiu, şi vom fugi den naintea fêţii lor.

6. Şi după ce vor ieşi den napoia noastră, îi vom trage pre ei de la cetate, şi vor zice: Fug aceştea de către faţa noastră în ce chip şi mai nainte.

7. Şi vom fugi de către ei, iară voi vă veţi scula den pîndeală şi veţi întra în cetate, şi veţi fărîma cetatea, şi o va da pre ea Domnul Dumnezăul nostru în mînile noastre.

8. Şi va fi după ce veţi lua cetatea, o veţi arde pre dînsa cu focu. După cuvîntul acesta să faceţi, iată poruncescu voao».

9. Şi i-au trimis pre ei Iisus, şi au mersu la ascunsoare, şi au şăzut între mijlocul lui Vethil şi între mijlocul Ghe, de la Marea Gheii, şi au mas Iisus noaptea acêea în mijlocul norodului.

10. Şi mînecîndu dimineaţa Iisus au socotit norodul şi s-au suit, el şi cei mai bătrîni ai lui Israil, despre faţa nărodului asupra Gheii,

11. Şi tot nărodul cel de război împreună cu el s-au suit. [11] Şi mergînd au venit den preajma cetăţii despre răsărit, şi pînditorii cetăţii despre mare. Şi s-au tăbărît de către miazănoapte la Ghe; şi valea între mijlocul lui şi a Gheii.

12. Şi au luat vreo 5 000 de oameni şi i-au pus pre ei de pază între mijlocul Vethil şi a Gheii, Marea Gheii.

13. Şi puse nărodul toată tabăra carea era de către miazănoapte cetăţii, şi marginele ei la marea cetăţii, şi mêrse Iisus în noaptea acêea în mijlocul văii.

14. Şi fu după ce văzu împăratul Gheii, şi sîrgui şi mînecă, şi ieşî-ră oamenii cetăţii întru întîmpinarea lor direpţ la război, el şi tot nărodul lui, la vrême, de către faţa ascunşilor, şi el nu ştiia că ascunş sînt lui den'dărătul cetăţii.

15. Şi văzu şi să dêde în laturi Iisus, / şi tot nărodul de către faţa

Ms. 45, f. 96 v–97 r

CAP 8

1. Şi dzise Domnul către Iisus: «Să nu te temi, nice să te spămîntedzi. Ia împreună cu tine pre toţi bărbaţii ceia de războ, şi sculîndu-te, pasă la Ghe. Iată că am dat pre mîinele tale pre împăratul Ghe, şi pre nărodul lui, şi cetatea lui, şi pămîntul lui.

2. Şi vei face ii Ghe şi împăratului ei în ce chip ai făcut ii Eriho şi împăratului ei, şi prada ei şi dobitoacelor ei vei prăda şie. Şi pune ţie aleş cetăţii den dărăptul ei».

3. Şi să sculă Iisus şi tot nărodul cela de războ ca să să suie la Ghe. Şi au ales Iisus 30 000 de oameni tari întru vîrtute, şi i-au trimis pre ei noaptea[1].

4. Şi le-au porîncit lor dzicîndu: «Căutaţi voi, aleşuiţi-vă den napoia cetăţii, nu vă duceţi departe de cetate foarte, şi veţi fi toţi gata.

5. Şi eu şi tot nărodul carele iaste împreună cu mine ne vom apropiia către cetate. Şi va fi după ce vor ieşi ceia ce lăcuiescu Ghe întru timpinarea noastră, ca şi întăi, şi vom fugi den naintea fĕţii lor.

6. Şi după ce vor ieşi den napoia noastră, îi vom trage pre ei de la cetate şi vor grăi: Fug aceştea de către faţa noastră în ce chip şi mainte.

7. Şi vom fugi de către ei, [7] iară voi veţi scula dentru aleş şi veţi întra în cetate, şi veţi sfărîma cetatea, şi o va da pre ea Domnul Dumnedzăul nostru în mîinile noastre.

8. [7] Şi va fi după ce veţi lua cetatea, o veţi arde pre însă cu foc. [8] După cuvîntul acesta să faceţi, iată porîncescu voao».

9. Şi i-au trimis pre ei Iisus, şi au mersu la aleş, şi au şedzut întru mijlocul Vethil şi întru mijlocul Ghe de la Maarea ai Ghe, şi au mas Iisus noaptea acĕea în mijlocul nărodului.

10. Şi mînecîndu-să Iisus dimineaţa au socotit nărodul şi s-au suit, el şi ceia mai bătrîni a lui Israil, despre faţa nărodului asupra-i Ghe.

11. Şi tot nărodul cela de războ împreună cu el s-au suit. Şi mergîndu au venit den preajma cetăţii despre răsărit, [12] şi aleşurile cetăţii de către mare. Şi s-au tăbărît de către miadzănoapte ai Ghe; şi valea întru mijlocul lui şi ai Ghe.

12. [13] Şi au luat vro 5 000 de oameni şi i-au pus pre ei aleş întru // mijlocul ii Vethan şi ai Ghe, maarea ii Ghe.

13. Şi puse nărodul toată tabăra carea era de către miadzănoapte cetăţii şi marginile ei[2] la marea cetăţii, şi mĕrse Iisus în noaptea acĕea în mijlocul văii.

14. Şi fu după ce vădzu împăratul ai Ghe[3], şi sîrgui şi mînecă şi ieşiră oamenii cetăţii întru timpinarea lor, dreptu la războ, el şi tot nărodul lui la vrĕme[4], de către faţa aleşului, şi el nu ştiia că aleş iaste lui den napoia cetăţii.

15. Şi vădzu şi să dĕde în laturi Iisus, şi tot nărodul de către faţa lor, şi fugi calea pustiiului.

Ms. 4389, f. 101 v–102 r

CAP 8

1. Şi zise Domnul către Isus: «Nu te tĕme, nici te spămînta! Ia cu tine pre toţi bărbaţii cei de războiu, şi sculîndu-te să mergi în Gai, că iată că dau pre împăratul Gaiului în mîinile tale, şi ţara lui, şi toţi oamenii lui.

2. Şi să faci[1] Gaiului şi împăratului lui cum ai făcut Ierihonului şi împăratului lui, iară prada şi tot dobitocul lui să jăhuiţi voaoă. Şi să-ţi aşăzi o seamă de oameni aleşi după cetate».

3. Şi se sculă Isus şi toţi oamenii cei de oaste să între în Gai. Şi alĕse Isus 30 000 de bărbaţi tari şi vîrtoşi, şi-i trimise noaptea.

4. [3] Şi le porînci zicînd: [4] «Voi să vă ascundeţi după cetate, şi să nu fiţi foarte dăparte de cetate, şi să fiţi // toţi gata.

5. Iară eu şi toţi oamenii carei sînt cu mine ne vom apropiia de cetate. De-acii deaca vor ieşi den cetate ceia ce lăcuiesc într-însa, ca şi mai nainte înaintea noastră, noi vom fugi den naintea lor.

6. Iară deaca-i vom dăpărta de cetate, şi vor zice ei: Iată că fug den naintea noastră ca şi mai nainte.

7. Iară voi să vă sculaţi de unde veţi fi ascunşi şi să întraţi în cetate, şi-i va da Domnul Dumnezeul vostru în mîinile voastre.

8. Şi deaca veţi lua cetatea, voi să o aprindeţi cu foc. Aceasta porîncesc voaoă să faceţi după cuvîntul Domnului!».

9. Şi deaca-i trimĕse Isus, mĕrseră şi se ascunseră, şi şăzură între Vethil şi între Gai, despre marea Gaiului.

10. Iară Isus mînecînd de noapte socoti nărodul şi se sui, el însuşi şi bătrînii Israilului, înaintea nărodului în Gai,

11. [10] Şi tot nărodul se sui cu dînsul. [11] Şi deaca mĕrseră, se duseră împotriva cetăţii despre răsărit. Şi se tăbărîră despre miazănoapte la Gai; şi era între dînşii şi între Gai o vale.

12. Şi alĕse 5 000 de bărbaţi şi-i puse de eluşi între Vethil şi între Gai, despre apusul cetăţii.

13. Şi se apropie nărodul, tabăra toată cea despre miezul nopţii, iară marginea ei despre marea cetăţii, şi mĕrse Isus într-acea noapte în mijlocul văii.

14. Iară împăratul Gaii, deaca văzu aşa, îndată se sculă de dimineaţă şi ieşiră oamenii Gaii la războiu, împăratul şi toate oştile lui la vrĕme den naintea fĕţei celor ascunşi, şi nu ştiia că sînt oşti ascunse după cetatea lor.

15. Iară Isus, deaca-i văzu, fugi şi tot nărodul lui cu dînsul den naintea lor, şi fugea pre cale în

Versiunea modernă

CAP 8
Cucerirea cetăţii Ai

1. Atunci a zis Domnul către Iosua: «Nu te teme, nici nu te înspăimînta! Ia cu tine toţi bărbaţii buni de luptă şi, ridicîndu-te, pasă la Ai. Eu îţi voi da în mîinile tale pe craiul din Ai şi pe poporul lui, cetatea şi ţinutul lui.

2. Şi să faci cu Ai şi cu craiul său tot ceea ce ai făcut cu Ierihonul şi cu craiul lui. Prada lui ca şi dobitoacele lui împărţiţi-le însă între voi. Pune strajă şi înapoia cetăţii».

3. Şi s-a sculat Iosua cu tot poporul bun de luptă, ca să se suie asupra cetăţii Ai. Iar Iosua a ales treizeci de mii de oameni viteji şi i-a trimis noaptea.

4. Acestora le-a poruncit: «Ascundeţi-vă îndărătul cetăţii. Să nu vă duceţi prea departe de cetate şi să fiţi cu toţii gata.

5. Iar eu şi toţi cei cu mine ne vom apropia de cetate. Şi cînd locuitorii din Ai ne vor ieşi înainte, ca întîia dată, noi ne vom preface că fugim de dînşii.

6. Şi cînd ei vor alerga după noi şi se vor depărta de cetate, o să zică: «Iată, fug de noi, ca data trecută».

7. Şi cînd vom fugi noi de ei şi ei după noi, atunci voi să ieşiţi din ascunzătoare şi să cuprindeţi cetatea, că Domnul Dumnezeu o va da în mîinile voastre.

8. Iar după ce veţi prăda cetatea, să-i daţi foc; după cuvîntul Domnului să faceţi. Iată ce vă poruncesc!»

9. Astfel i-a trimis Iosua şi ei s-au dus şi au stat la pîndă între Betel şi Ai, spre Apus de cetatea Ai. Iar Iosua a rămas în noaptea aceea în mijlocul poporului.

10. Şi, sculîndu-se dis-de-dimineaţă, Iosua a cercetat poporul şi s-a dus el şi bătrînii lui Israel în fruntea poporului spre Ai.

11. Şi tot poporul gata de luptă, care era cu el, a mers, a înaintat şi s-a apropiat de cetate pe partea de Răsărit, iar paza era în partea de Apus a cetăţii. Şi a aşezat tabăra spre Miazănoapte de Ai; iar între el şi Ai era o vale.

12. El luase ca la treizeci de mii de oameni şi-i pusese ca strajă între Betel şi Ai, în partea de Apus a cetăţii.

13. Iar poporul l-a aşezat tot într-o tabără, care se întindea în partea de Miazănoapte a cetăţii, aşa încît coada taberei ajungea spre partea de Apus a cetăţii. Iar Iosua se întoarse în noaptea aceea în mijlocul văii.

14. Şi cînd a văzut aceasta, craiul din Ai s-a sculat dis-de-dimineaţă, a ieşit înaintea lui Israel la luptă, el şi tot poporul lui, la un loc hotărît, în şes, şi nu ştia el că e capcană în spatele cetăţii.

15. Iar Iosua, ca şi cum ar fi fost învins, a fugit cu tot poporul pe calea dinspre pustie.

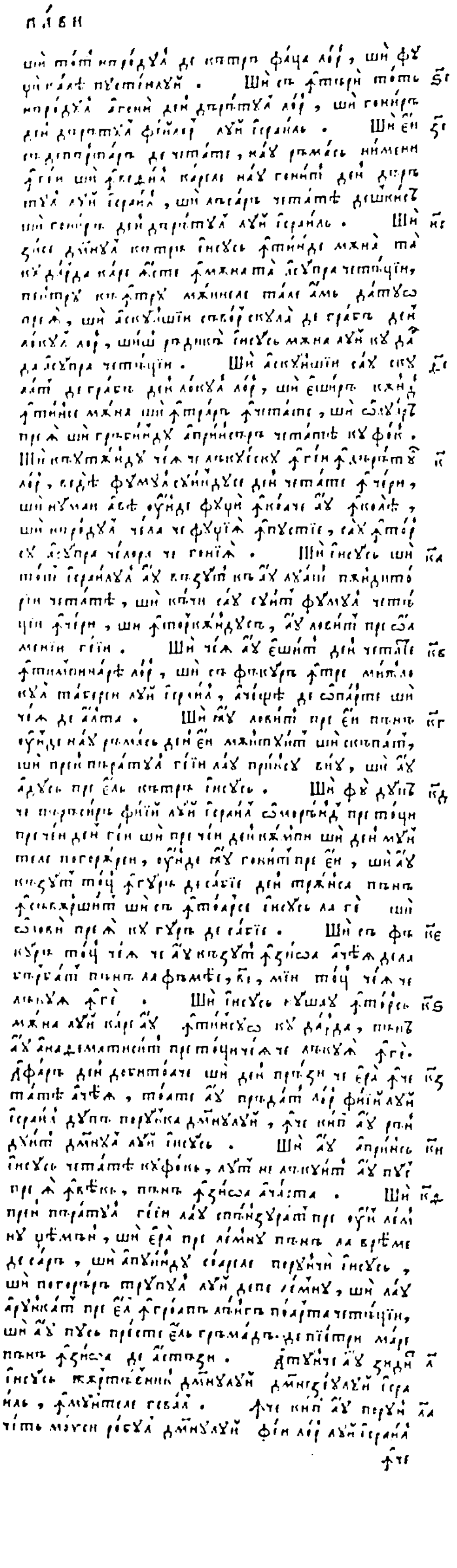

Biblia 1688, pag. 158, col. II

lor, şi fugi calea pustiiului.
16. Şi să întări tot nărodul a goni den'dărătul lor, şi goniră den'dă-
rătul fiilor lui Israil, [17] şi ei să depărtară de cetate.

17. N-au rămas nimeni în Ghei şi în Vethil carele n-au gonit den'
dărătul lui Israil. Şi lăsară cetatea deşchisă şi goniră den'dărătul lui
Israil.
18. Şi zise Domnul cătră Iisus: «Întinde mîna ta cu darda care ias-
te în mîna ta asupra cetăţii, pentru că întru mîinele tale am datu-o
pre ea, şi ascunşii să vor scula degrabă den locul lor». Şi-ş rădică
Iisus mîna lui cu darda asupra cetăţii.

19. Şi ascunşii s-au sculat degrabă den locul lor, şi ieşiră cînd în-
tinse mîna, şi întrară în cetate, şi o luară pre ea, şi grăbindu aprin-
sără cetatea cu foc.

20. Şi căutîndu ceia ce lăcuiescu în Ghei îndărătul lor, vedea fu-
mul suindu-se den cetate în ceriu, şi nu mai avea unde fugi, încoace
au încolea, şi nărodul cela ce fugiia în pustie s-au întorsu asupra
celora ce goniia.

21. Şi Iisus şi tot Israilul au văzut că au luat pînditorii cetatea, şi
căci s-au suit fumul cetăţii în ceriu, şi întorcîndu-să au lovit pre oa-
menii Gheii.

22. Şi ceia au ieşit den cetate în timpinarea lor, şi să făcură între
mijlocul taberei lui Israil, aceştea de o parte, şi ceia de alta.

23. Şi i-au lovit pre ei pînă unde n-au rămas den ei mîntuit şi scă-
pat. Şi pre-mpăratul Gheii l-au prinsu viu, şi au adus pre el cătră
Iisus.

24. Şi fu după ce părăsiră fiii lui Israil omorînd pre toţi pre cei den
Ghei şi pre cei den cîmpi şi den muntele pogorîrei, unde i-au gonit
pre ei, şi au căzut toţ în gură de sabie dentr-însa pînă în săvîrşit, şi
să întoarse Iisus la Ghe şi o lovi pre ea cu gură de sabie.

25. Şi să făcură toţ ceia ce au căzut în zioa acêea, de la bărbat pînă
la fămêie, 12 mii toţ ceia ce lăcuia în Ghe.

26. Şi Iisus nu ş-au întors mîna lui care au întinsu-o cu darda pînă
au anathematisit pre toţi ceia ce lăcuia în Ghe.

27. Afară den dobitoace şi den prăzi ce era în cetatea acêea, toate
au prădat lor fiii lui Israil după porunca Domnului, în ce chip au
rînduit Domnul lui Iisus.

28. Şi au aprins Iisus cetatea cu foc, lut nelăcuit au pus pre ea în
veac, pînă în zioa aceasta.

29. Şi pre-mpăratul Gheii l-au spînzurat pre un lemnu geamăn, şi
era pre lemnu pînă la vrême de sară, şi apuindu soarele, porunci
Iisus şi pogorîră trupul lui de pe lemnu, şi l-au aruncat pre el în
groapă lîngă poarta cetăţii, şi au pus preste el grămadă de pietri
mare, pînă în zioa de astăzi.

30. Atunce au zidit Iisus jîrtăvnic Domnului Dumnezeului Israil,
în muntele Gheval,
31. În ce chip au poruncit Moisi, robul Domnului, fiilor lui Is-
rail, // în ce chip iaste scris în lêgea lui Moisi, jîrtăvnic de pietri

Ms. 45, f. 97 r

16. Şi să întări tot nărodul a goni den napoia lor, [16] şi goniră den napoia fiilor Israil, şi ei să depărtară de la cetate.

17. N-au rămas nime în Ghe şi în Vethil carele n-au gonit de napoia lui Israil. Şi lăsară cetatea deşchisă şi goniră den napoia lui Israil.

18. Şi dzise Domnul cătră Iisus: «Întinde mîna ta cu darda carea iaste în mîna ta asupra cetăţii, pentru că întru mîinile tale am datu pre însă, şi aleşurile să vor scula de sîrgu den locul lor». Şi-ş rădică Iisus mîna lui cu darda asupra cetăţii.

19. Şi aleşurile s-au sculat de sîrgu den locul lor, şi ieşiră cîndu întinse mîna, şi întrară în cetate şi o luară pre ea şi sîrguindu aprinseră cetaatea cu foc.

20. Şi căutîndu ceia ce lăcuiescu Ghe den napoia lor, vedea fumul suindu-să den cetate în ceriu, şi nu mai avea unde mai fugi, încoace au încolea, şi nărodul cela ce fugea la pustiiu s-au întorsu asupra celora ce goniia.

21. Şi Iisus şi tot nărodul[5] au vădzut că au luat alejurile cetatea, căce s-au suit fumul cetăţii în cer, şi întorcîndu-să, au lovit pre oamenii Ghe.

22. Şi aceia au ieşit den cetate întru timpinarea lor şi să făcură întru mijlocul lui Israil a taberii, aceştea de o parte, şi ceia de alta.

23. [22] Şi i-au lovit pre ei pănă unde n-au rămas dentru ei mîntuit şi scăpat. [23] Şi pre împăratul Ghe l-au prinsu viu, şi l-au adus pre el cătră Iisus.

24. Şi fu după ce părăsiră fiii lui Israil omorîndu pre toţi pre ceia den Ghe şi pre ceia den cîmpi şi în muntele pogorîrei, unde i-au gonit pre ei şi au cădzut toţi întru gură de sabie dentru ea pănă în săvîrşit, şi să întoarse Iisus la Ghe şi o lovi pre ea cu gură de sabie.

25. Şi să făcură toţi ceia ce au cădzut întru dzua acêea, den bărbat pănă la fămêie, 12 000 toţi ceia ce lăcuiescu Ghe.

26. Şi Iisus nu ş-au întorsu mîniia lui carea au întinsu-o cu darda pănă au anathemisit / pre toţi ceia ce lăcuiescu Ghe.

27. Afară den dobitoace şi den prăzi ce era întru cetatea acêea, toate au prădat şie fiii lui Israil după porînca Domnului, în ce chip au rînduit Domnul lui Iisus.

28. Şi au aprinsu Iisus cetatea cu foc, lut nelăcuit au pus preste ea întru vac, pănă în dzua aceasta.

29. Şi pre împăratul Ghe l-au spîndzurat pre el pre un lemnu geamăn, şi era pre lemnu pănă la vrême de sară; şi apuindu soarele, porînci Iisus şi slobodziră[6] trupul lui de la lemnu, şi l-au aruncat pre el în groapă, lîngă poarta cetăţii, şi au pus preste el grămade de pietri mare, pănă în dzua de astădzi.

30. Atuncea au zidit Iisus jirtăvnic Domnului Dumnedzăului Israil, în muntele Gheval.

31. În ce chip au porîncit Moisi, robul Domnului, fiilor Israil, în ce chip iaste scris în lêgea lui

Ms. 4389, f. 102 r–102 v

pustie.

16. Iară toţi oamenii Gaiei se înşirară a-i goni, şi se înşălară, că goniră pre feciorii lui Israil, şi se dăpărtară de cetate.

17. Şi nu rămase nimini în Gai şi în Vethil ce era toţi de goniia pre Israil. Iară porţile cetăţii rămaseră dăşchise[2].

18. Şi zise Domnul cătră Isus: «Tindeţi mîna cu gedeaoa carea iaste în mîna ta spre cetate, că o am dat / în mîna ta». [19] Şi-şi întinse Isus mîna şi gedeaoa asupra cetăţii.

19. Şi se sculară numaidecît ceia ce era ascunşi den locul lor şi ieşiră şi, cînd îşi întinse mîna Isus, ei întrară în cetate şi o luară, şi numaidecît îi dêderă foc.

20. Şi căutară lăcuitorii cetăţii îndărătu-şi, şi văzură ieşind den cetate fum pînă la cer, şi nu mai avea încătrooă fugi, nici încoace, nici încolo, şi se întoarseră oamenii ceia ce fugea asupra celor ce-i goniia.

21. Iară Isus şi tot nărodul lui Israil văzînd că au luat ceia ce rămasêse ascunşi cetatea, şi iêse fumul cetăţii înălţîndu-se pînă la cer, se întoarseră şi-i uciseră pre oamenii Gaiei.

22. Iară ceialalţi iară ieşiră den cetate la dînşii şi-i băgară la mijloc israiltênii, ceştia de o parte, ceia de altă parte,

23. [22] Şi-i tăiară pînă nu rămase nici unul dentr-înşii viu, nici scăpă să fugă viu. [23] Iară pre împăratul Gaii îl prinseră viu, şi-l duseră la Isus.

24. De-acii deaca părăsiră feciorii lui Israil de-a mai tăia pre moştênii Gaiei, la cîmp, în muntele despre pogorîre, pre care-i[3] goniia pre dînşii, unde căzură toţi de sabie ascuţită, şi se întoarse tot Israilul în Gai şi-i tăie cu sabie.

25. Şi fură toţi cîţi căzură într-acea zi, de la parte bărbătească pînă la parte muierească, den ceia ce lăcuia în cetate, 12 000 de suflete, toată cetatea.

26. Iară Isus nu-şi întoarse mîna carea o întinse cu gedeaoa pre pămînt pînă ce blestemă pre toţi carii lăcuia în cetatea Gaiei.

27. Iară dobitocul şi avuţiia ce fu în cetate robiră şi prădară israiltênii lor, după cum porînci lui Isus Domnul.

28. Şi aprinse Isus cetatea cu foc şi să fie nelăcaş într-însa în vêci şi iaste întru pustiire, şi pînă în zioa de astăzi.

29. Iară pre împăratul Gaii îl spînzură de un copaci, şi fu spînzurat de copaci pînă seara, iară apuind soarele, porînci Isus şi luară trupul lui de pre lemn, şi-l îngropară în pîrîu înaintea porţii cetăţii, şi făcu pre dînsul movilă mare de piiatră[4], şi pînă-n zioa // de astăzi.

30. Atunci zidi Isus altar Domnului Dumnezeului lui Israil, în muntele Ghevalului,

31. Cum porîncise Moisei, robul lui Dumnezeu, feciorilor lui Israil, în ce chip scrie în lêgea lui

Versiunea modernă

16. Iar aceia au strigat tot poporul care era în cetate, ca să-i urmărească şi, urmărind ei pe fiii lui Israel, s-au depărtat de cetate.

17. Şi n-a rămas în Ai şi în Betel niciunul care să nu fi ieşit după Israel. Şi urmărind ei pe Israel, şi-au lăsat cetatea deschisă.

18. Atunci Domnul a zis către Iosua: «Întinde mîna ta cu sulița asupra cetăţii Ai, căci o voi da în mîinile tale şi cei de strajă vor ieşi numaidecît de la locul lor!» Şi şi-a întins Iosua mîna cu sulița spre cetate.

19. Şi atunci cei ce şedeau la pîndă, sculîndu-se de la locul lor cînd şi-a întins el mîna, au alergat în cetate, au luat-o şi i-au dat repede foc.

20. Atunci, uitîndu-se locuitorii cetăţii Ai înapoi şi văzînd fum ridicîndu-se din cetate spre cer, nu mai aveau încotro să fugă, căci poporul care alerga înspre pustie se întorsese împotriva celor ce-l urmăreau;

21. Şi Iosua şi tot Israelul, văzînd că cei ce şezuseră în ascunzătoare luaseră cetatea şi că din cetate se urca fum spre cer, s-au întors înapoi şi au început să ucidă pe locuitorii din Ai.

22. Iar cei din cetate au ieşit în întîmpinarea lor, aşa că Aiţii se aflau în mijlocul taberei israeliţilor, dintre care unii veneau dintr-o parte, iar alţii din altă parte.

23. Şi aşa i-au omorît pe toţi şi n-a scăpat cu viaţă niciunul dintre ei. Iar pe craiul din Ai l-au prins viu şi l-au adus la Iosua.

24. După ce fiii lui Israel au ucis pe toţi bărbaţii din Ai, în cîmpia dinspre pustie şi dealurile unde aceştia îi urmăriseră, şi după ce aceştia au căzut toţi pînă la unul prin ascuţişul sabiei, israeliţii s-au întors cu toţii asupra cetăţii Ai şi au nimicit-o prin ascuţişul sabiei.

25. Iar toţi locuitorii din Ai, bărbaţi şi femei care au căzut în ziua aceea, au fost douăsprezece mii.

26. Şi Iosua nu şi-a lăsat în jos mîna sa, pe care o întinsese cu sulița, pînă nu a dat pierzării pe toţi locuitorii din Ai.

27. Numai dobitoacele şi prada cetăţii le-au împărţit fiii lui Israel între ei, după cuvîntul Domnului, pe care-l spusese Domnul lui Iosua.

28. Şi a ars Iosua cetatea Ai cu foc şi a făcut-o dărîmătură veşnică şi pustietate pînă în ziua de astăzi.

29. Iar pe craiul din Ai l-a spînzurat de un copac unde a stat pînă seara; iar după asfinţitul soarelui a poruncit Iosua de au coborît trupul lui din copac şi l-au aruncat la porţile cetăţii şi au ridicat deasupra lui o movilă de pietre, care este pînă în ziua de astăzi.

30. Atunci Iosua a înălţat jertfelnic Domnului Dumnezeului lui Israel pe muntele Ebal,

31. Cum poruncise Moise, robul lui Dumnezeu, fiilor lui Israel, şi cum este scris în legea lui

Biblia 1688, pag. 159, col. I

întregi cu totul, preste carele nu s-au pus pre êle hier, şi au suit acolo ardere de tot Domnului, şi jărtva mîntuirii.

32. Şi au scris Iisus a doao lêge pre pietri, lêgea lui Moisi, carea au scrisu-o înaintea fiilor lui Israil.

33. Şi tot Israilul, şi bătrînii lor, şi judecătorii lor, şi cărturarii lor mergea pe aproape, pre de o parte şi pre de alta în preajma chivotului, şi preoţii leviţii au rădicat chivotul făgăduinţei Domnului, şi cel nemêrnic şi cel de pămînt; era jumătate dentru ei aproape de muntele Garezin, şi jumătate de ei aproape de muntele Gheval, în ce chip au poruncit Moisi, robul Domnului, să blagoslovească pre nărodul lui Israil dentîiu.

34. Şi după aceasta citi Iisus toate cuvintele legii aceştiia, blagosloveniile, şi blestemele, după toate cêle scrise în lêgea lui Moisi.

35. Nu era cuvînt dentru toate carele au poruncit Moisi lui Iisus carele n-au citit Iisus la urechile a toată adunarea fiilor lui Israil, bărbaţilor, şi muierilor, şi copiilor, şi nemêrnicilor celora ce mergea împreună cu Israil.

CAP 9

1. Iară după ce auziră toţi împăraţii amoreilor cei decindea de Iordan, cei den munte şi cei den cîmpie, şi cei den toată marginea mării cei mari, şi cei de lîngă Andilivan, heteii, şi amoreii, şi ghergheseii, şi hananeii, şi ferezeii, şi eveii, şi evuseii.

2. Şi să adunară într-un loc ca să să bată cu Iisus şi cu Israil odată toţi.

3. Şi cei ce lăcuia la Gavaonul au auzit toate cîte au făcut Domnul Ierihonului şi Gheii.

4. Şi au făcut şi ei cu înşălăciune, şi mêrseră de grijiră de mîncat şi să gătiră, şi luînd saci vechi pre măgarii lor, şi foi de vin vechi şi rupţi legaţi.

5. Şi căputele cizmelor lor şi călţunii lor vechi şi cîrpăcite în picioarele lor, şi hainele lor vechi asupra lor, şi pîinele lor de mîncat s-au făcut uscate, şi mucede, şi mîncate.

6. Şi veniră la Iisus la tabăra lui Israil pînă la Galgala, şi au zis cătră Iisus şi cătră tot Israilul: «Den pămînt departe am venit şi acum puneţi noao făgăduinţe».

7. Şi ziseră fiii lui Israil cătră eveu: «Caută să nu lăcuieşti întru mine. Şi cum să puiu ţie făgăduinţă?».

8. Şi ziseră cătră Iisus: «Robii tăi sîntem». Şi zise cătră ei Iisus: «De unde sînteţi şi de unde aţi venit?».

9. [8] Şi ziseră cătră el: [9] «Den pămînt departe foarte au venit slugile tale, întru numele Domnului Dumnezăului tău, pentru căce am auzit numele lui, şi toate cîte au făcut la Eghipet.

10. Şi toate cîte au făcut celor doi împăraţi ai amoreilor, carii era decindea de Iordan, lui Sion împăratul Esevon, / şi lui Og împăratul

Ms. 45, f. 97 r–97 v

Moisi, jirtăvnic de pietri întregi cu totul, preste carele nu s-au pus preste êle fier, şi au suit acolo ardere de tot Domnului, şi jirtvă a mîntuirei.

32. Şi au scris Iisus a doao lêge[7] pre pietri, lêgea lui Moisi, carea au scrisu-o înaintea fiilor Israil.

33. Şi tot Israil, şi bătrînii lor, şi judecătorii lor, şi cărturarii lor mergea pre aproape, pre de o parte şi pre alta a săcriiului pre den nainte, şi preuţii şi[8] leviţii au rădicat săcriiul făgăduinţei Domnului, şi cela nemêrnic şi cela de pămîntu; era jumătate dentru ei aproape de Muntele Garizin, şi jumătate de ei era[9] aproape de Muntele Gheval, în ce chip au porîncit Moisi, robul Domnului, să blagoslovască pre nărodul Israil dentăi.

34. Şi după aceasta citi Iisus toate cuvintele legii aceştiia, blagosloveniia şi blăstămurile, după toate cêle scrise întru lêgea lui Moisi.

35. Nu era cuvîntu dentru toate carele au porîncit Moisi lui Iisus carele n-au citit Iisus la urechile a toată adunarea fiilor Israil, bărbaţilor şi muierilor, şi copiilor, şi nemêrnicilor celora ce mergea împreună cu Israil.

CAP 9

1. Iară după ce audziră toţi împăraţii amorreilor ceia de decinde de Iordan, ceia den munte şi ceia de la cîmpie, şi ceia dentru toată marginea mării ceia mari, şi ceia lîngă Andelivan, hetteii, şi amorreii, şi ghergheseii, şi hananeii, şi ferezeii, şi eveii, şi ievuseii,

2. Şi să adunară într-un loc ca să să bată pre Iisus şi pre Israil odată toţi.

3. Şi ceia ce lăcuia Gavaon au audzit cîte au făcut toate Domnul ii Ieriho // şi-i Ghe.

4. Şi au făcut şi ei cu înşelăciune, şi mêrseră şi să gătiră[1] de mîncat şi să gătiră, şi luîndu saci vechi pre umerile lor[2], şi foi de vin vechi şi rupţi, legaţi.

5. Şi căputele ciobotelor lor vechi[3], şi papucii lor vechi[4] şi cîrpocite întru picioarele lor, şi hainele lor vechite asupra lor, şi pîinele de merindea lor s-au făcut uscate, şi molioase[5], şi mîncate.

6. Şi veniră la Iisus în[6] tabără[7] lui Israil până la Galgala, şi au dzis către Iisus şi către tot Israil: «Den pămîntu departe am venit şi acum puneţi noao făgăduinţă».

7. Şi dziseră fiii lui Israil către horreu[8]: «Caută să nu lăcuieşti întru mine. Şi cum să pui ţie făgăduinţă?».

8. Şi dziseră către Iisus: «Robii tăi sîntem». Şi dzise către ei Iisus: «De unde sînteţi şi de unde aţi venit?».

9. Şi dziseră către el: «Den pămîntu departe foarte au venit slugele tale, întru numele Domnului Dumnedzăului tău, pentru căce am audzit numele lui, şi toate cîte au făcut la Eghiptu.

10. Şi cîte au făcut ceĺora 2 împăraţi a amorreilor, carii era decinde de Iordan, lui Sion, îm-

Ms. 4389, f. 102 v

Moisei, altar de piiatră necioplită, pre care să nu se fie pus fier, şi rădică acolo ardere de tot Domnului, jertvă de mîntuire.

32. Şi scrise Isus pre pietri lêgea a doaoa, lêgea lui Moisei, carea o scrise înaintea feciorilor lui Israil.

33. Şi tot Israilul, şi bătrînii lor, şi judecătorii, şi cărturarii lor mergea şi trecea pre de amîndoaoă laturile de sicriu[5], înaintea preoţilor şi a leviţilor carii purta sicriul făgăduinţei Domnului, iară vineticii trecea de-acolea de loc; jumătate dentr-înşii mergea aproape de muntele Ghevalului, iară jumătate aproape de muntele Garizului, cum porîncise Moisei robul Domnului, cînd blagoslovi nărodul lui Israil dentîi.

34. Şi după acêstea ceti toate învăţăturile aceştii legi, de blagoslovenie şi de blestem, după tot cum iaste scris în lêgea lui Moisei.

35. Şi nu rămase nici un cuvînt den tot ce scrise Moisei care să nu fie cetit Isus în auzul a tot Israilul, bărbaţilor, şi muierilor, şi copiilor, şi tuturor vineticilor carei umbla depreună cu dînşii.

CAP 9

1. De-acii deaca auziră împăraţii toţi cei de la Ammoreia carei era decindea de Iordan, şi ceia ce era la munţi, şi cei de la cîmpi, şi carii era în lungul mării cei mari, şi carii era întru dumbrăvi, hetteii, şi ammoreii, şi ghergheseii, şi hananeii, şi ferezeii, şi eveii şi evuseii.

2. Şi se adunară toţi să se bată cu Isus şi cu toţi israilténii deodată.

3. Iară ceia ce lăcuia în Gavaoniia în munţi, auzind ce au făcut Domnul Ierihonului şi Gaii[1],

4. Cugetară şi ei înşălăciune, şi mergînd, îşi înşălară măgarii, şi puseră pre măgari saci vechi, şi vin în foi vechi şi sparţi, / şi legaţi[2].

5. Şi încălţăminte vechi şi cîrpite în picioarele lor, şi haine rupte pre dînşii, şi pîinea de mîncarea lor era uscată, şi sfărîmîtă, şi mucedă.

6. Şi mêrseră la Isus în tabăra lui Israil în Galgal, şi ziseră către dînsul şi către tot nărodul lui Israil: «Dentr-o ţară de dăparte am venit, deci acuma puneţi cu noi făgăduinţă».

7. [6] Iară feciorii lui Israil răspunseră către dînşii şi ziseră: [7] «Noi ştim că lăcuiţi între noi, dară în ce chip am pune făgăduinţă cu voi?».

8. Ei răspunseră către Isus: «Robii tăi sîntem». Iară Isus zise către dînşii: «Dară voi de unde sînteţi şi den cătrooă aţi venit?».

9. Iară ei ziseră către dînsul: «Dentr-o ţară dăparte am venit noi, robii tăi, în numele Domnului Dumnezeului tău, că am auzit de numele lui, şi toate cîte au făcut în Eghipet.

10. Şi tot ce au făcut celor 2 împăraţi ai Amoreii, carei era den colo de Iordan, lui Sion, împă-

Versiunea modernă

Moise; jertfelnicul era din pietre întregi, asupra cărora nimeni n-a ridicat unealtă de fier şi au adus pe el ardere de tot Domnului şi au făcut jertfe de împăcare.

32. Şi a scris Iosua acolo din nou pe pietre legea pe care Moise o scrisese înaintea fiilor lui Israel.

33. Şi tot Israelul cu bătrînii lui, cu căpeteniile lui, cu judecătorii lui, toţi băştinaşii şi veneticii lui au stat de o parte şi de alta a chivotului în faţa preoţilor şi a leviţilor care duceau chivotul făgăduinţei Domnului, aşa că jumătate din ei se aflau pe muntele Garizim, iar cealaltă jumătate pe muntele Ebal, cum poruncise mai înainte Moise, robul lui Dumnezeu, ca să se binecuvînteze poporul lui Israel.

34. După aceasta a citit Iosua toate cuvintele legii: binecuvîntările şi blestemul, cum era scris în legea lui Moise.

35. Din toate cîte poruncise Moise lui Iosua n-a fost nici un cuvînt pe care Iosua să nu-l fi citit în auzul obştii fiilor lui Israel, înaintea bărbaţilor, a femeilor, a copiilor şi a veneticilor care mergeau împreună cu Israel.

CAP 9
Vicleşugul lui Ghibeon

1. Auzind toţi craii, cei de dincolo de Iordan, cei de la munte şi din la cîmpie, cei de pe tot malul mării celei mari şi cei din apropierea Libanului: Heteii, Amoreii, Ghergheseii, Canaaneii, Ferezeii, Heveii şi Iebuseii,

2. Se adunară într-un loc ca să se lupte toţi cu Iosua şi cu Israel.

3. Dar locuitorii Ghibeonului, auzind ce a făcut Iosua cu Ierihonul şi cu Ai,

4. Au pus la cale un vicleşug, au adunat merinde de drum şi au încărcat asinii lor cu saci vechi cu pîine şi vin în burdufuri vechi, rupte şi cîrpite;

5. Şi s-au încălţat cu sandale vechi şi peticite şi s-au îmbrăcat cu haine vechi; pîinea lor era uscată, mucedă şi sfărîmată.

6. Aşa au venit ei la Iosua în tabăra Israeliţilor de la Ghilgal şi au zis către el şi către toţi Israeliţii: «Noi venim dintr-o ţară foarte depărtată; încheiaţi dar legămînt cu noi».

7. Fiii lui Israel spuseră Heveilor: «Nu cumva locuiţi aproape de noi? Cum să încheiem un legămînt cu voi?».

8. Iar ei au zis către Iosua: «Noi sîntem robii tăi». Iosua le-a zis: «Cine sînteţi voi şi de unde aţi venit?».

9. Şi ei au răspuns: «Robii tăi au venit dintr-o ţară foarte depărtată, în numele Domnului Dumnezeului tău, că am auzit de numele lui şi de cîte a făcut el în Egipt.

10. Şi de cîte a făcut el celor doi crai ai Amoreilor, care erau dincolo de Iordan, lui Sihon,

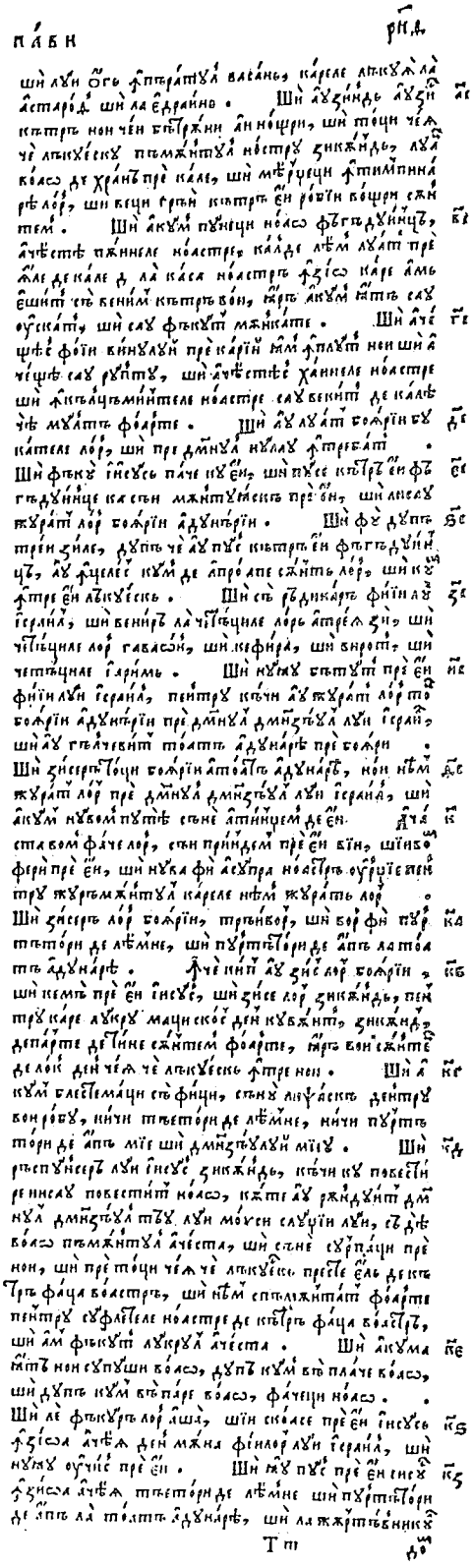

Biblia 1688, pag. 159, col. II

Vasan, carele lăcuia la Astaroth şi la Edrain.

11. Şi auzind au zis către noi cei bătrîni ai noştri, şi toţi ceia ce lăcuiescu pămîntul nostru zicînd: Luaţ voao de hrană pre cale, şi mêrgeţi în timpinarea lor, şi veţi grăi către ei: Robii voştri sîntem. [12] Şi acum puneţi noao făgăduinţă.

12. Acêstea pîinele noastre calde le-am luat pre êle de cale de la casa noastră în zio care am ieşit să venim către voi, iară acum iată s-au uscat şi s-au făcut mîncate.

13. Şi aceştea-s foii vinului pre carii i-am împlut noi, şi aceştea s-au ruptu, şi acêstea-s hainele noastre şi încălţămintele noastre s-au vechit de calea cea multă foarte».

14. Şi au luat boiêrii bucatele lor, şi pre Domnul nu l-au întrebat.

15. Şi făcu Iisus pace cu ei, şi puse către ei făgăduinţe ca să-i mîntuiască pre ei, şi li s-au jurat lor boiêrii adunării.

16. Şi fu după trei zile, după ce au pus către ei făgăduinţă, au înţeles cum de aproape sînt lor, şi cum între ei lăcuiesc.

17. Şi să rădicară fiii lui Israil, şi veniră la cetăţile lor a treia zi, şi cetăţile lor Gavaon, şi Chefira, şi Virot, şi cetăţile Iarim.

18. Şi nu i-au bătut pre ei fiii lui Israil, pentru căci au jurat lor toţ boiêrii adunării pre Domnul Dumnezăul lui Israil. Şi au gîlcevit toată adunarea pre boiêri.

19. Şi ziseră toţi boiêrii a toată adunarea: «Noi ne-am jurat lor pre Domnul Dumnezăul lui Israil, şi acum nu vom putea să ne atingem de ei.

20. Aceasta vom face lor: să-i prindem pre ei vii, şi-i vom feri pre ei, şi nu va fi asupra noastră urgie pentru jurămîntul carele ne-am jurat lor».

21. Şi ziseră lor boiêrii: «Trăi-vor, şi vor fi purtători de lêmne, şi purtători de apă la toată adunarea; [22] în ce chip au zis lor boiêrii».

22. Şi chemă pre ei Iisus, şi zise lor zicînd: «Pentru care lucru m-aţi scos den cuvînt zicînd: Departe de tine sîntem foarte, iară voi sînteţ de loc den ceia ce lăcuiesc între noi?

23. Şi acum blestemaţi să fiţi. Să nu lipsască dentru voi robu, nici tăietori de lêmne, nici purtători de apă, mie şi Dumnezăului mieu».

24. Şi răspunseră lui Iisus zicînd: «Căci cu povestire ni s-au povestit noao, cîte au rînduit Domnul Dumnezăul tău lui Moisi, slugii lui, să dea voao pămîntul acesta, şi să ne surpaţi pre noi, şi pre toţi ceia ce lăcuiesc preste el de către faţa voastră; şi ne-am spămîntat foarte pentru sufletele noastre de către faţa voastră, şi am făcut lucrul acesta.

25. Şi acuma iată noi supuşi voao, după cum vă place voao şi după cum vă pare voao, faceţi noao».

26. Şi le făcură lor aşa, şi-i scoase pre ei Iisus în zioa acêea den mîna fiilor lui Israil, şi nu i-au ucis pre ei.

27. Şi i-au pus pre ei Iisus în zioa acêea tăietori de lêmne şi purtători de apă la toată adunarea, şi la jîrtăvnicul // Domnului. Pentru

Ms. 45, f. 97 v

părатul Esevon şi lui Og, împăratul Vasan, carele lăcuiia la Astaroth şi la Adrain.

11. Şi audzindu au dzis către noi ceia bătrîni ai noştri, şi toţi ceia ce lăcuiescu pămîntul nostru, dzicîndu: Luaţi voao de hrană pre cale, şi mêrgeţi în tîmpinarea lor, şi veţi grăi către ei: Robii voştri sîntem. Şi acum puneţi noao făgăduinţă.

12. Acêstea-s pîinele noastre calde le-am luat pre êle de la casa noastră întru dzua carea am ieşit să venim către voi, iară acum iată s-au uscat şi s-au făcut mîncate.

13. Şi aceştea-s foii vinului pre carii am împlut noi, şi aceştea s-au ruptu, şi acêstea-s hainele noastre şi încălţămintele noastre s-au vechit de calea cea multă foarte».

14. Şi au luat boiêrii bucatele lor, şi pre Domnul nu l-au întrebat.

15. Şi făcu Iisus către ei pace, şi puse către ei făgăduinţă ca să-i mîntuiască pre ei, şi li s-au jurat lor boiêrii adunării.

16. Şi fu preste 3 dzile, după ce au pus către ei făgăduinţă, au înţeles cum de aproape sîntu lor, şi cum întru ei lăcuiescu.

17. Şi să rădicară fiii lui Israil, şi veniră la cetăţile lor în dzua a treia, şi cetăţile lor Gavaon, şi Chefira, şi Virot, şi cetăţile Iarim.

18. Şi nu i-au bătut pre ei fiii lui Israil, pentru căce au giurat lor toţi boiêrii adunării pre Domnul Dumnedzăul Israil. Şi au gîlcevit toată adunarea pre boiêri.

19. Şi dziseră toţi boiêrii la adunare: «Noi ne-am jurat lor pre Domnul Dumnedzăul lui Israil, şi acum nu vom putea să ne atingem de ei.

20. Aceasta vom face lor: să-i prindem / vii pre ei, şi-i vom feri pre ei, şi nu va fi asupra noastră urgie pentru jurămîntul carele ne-am giurat lor».

21. Şi dziseră lor boêrii: «Trăi-vor, şi vor fi purtători de apă şi purtători de lêmne la toată adunarea, în ce chip au dzis lor boiêrii».

22. Şi chemă pre ei Iisus şi dzise lor dzicîndu: «Pentru care lucru m-aţi scos den cuvinte dzicîndu: De departe de tine sîntem, foarte, iară voi sînteţi de loc den ceia ce lăcuiescu întru noi?

23. Şi acum blăstămaţi să fiţi. Să nu lipsască dentru voi rob, nice tăietor de lêmne, nice purtător de apă[9], mie şi Dumnedzăului mieu».

24. Şi răspunseră lui Iisus dzicîndu: «Căce povestire ni s-au povestit noao cîte au rînduit Domnul Dumnedzăul tău lui Moisi, slugii lui, să dea voao pămîntul acesta, şi să ne surpaţi pre noi şi pre toţi ceia ce lăcuiescu preste el de către faţa voastră; şi ne-am spămîntat foarte pentru sufletile noastre de către faţa voastră, şi am făcut lucrul acesta.

25. Şi acum, iată noi supuşi voao. După cum vă place[10] voao, faceţi noao».

26. Şi le făcură lor aşa, şi-i scoase pre ei Iisus întru dzua acêea den mîinile fiilor Israil, şi nu i-au ucis pre ei.

27. Şi i-au pus pre ei Iisus întru dzua acêea tăietori de lêmne şi purtători de apă la toată adu-

Ms. 4389, f. 102 v–103 r

ratul Sevonului, şi lui Og, împăratul Vasanului, carii lăcuia în Astaroth şi în Drainâ.

11. Ce au zis noaoă bătrînii noştri, şi toţi ceia ce lăcuiesc în ţara noastră, grăind: Luaţi voaoă bucate de mîncare pre cale[3], şi mêrgeţi întru întimpinarea lor, şi să ziceţi către dînşii: Robii voştri sîntem. Ce acuma făgăduiţi noaoă făgăduinţă.

12. Şi această pîine a noastră caldă o am luat den casele noastre în zioa cêea ce am ieşit să venim la voi, iară acuma se-au uscat şi au mucezit.

13. Şi aceşti foi de vin au fost noi, şi iată se-au spart, şi hainele acêstea ale noastre şi încălţămintele noastre se-au învechit de cale dăparte ce sîntem».

14. Şi luară boiêrii bucatele de la dînşii, şi pre Domnul nu întrebară.

15. Şi făcu Isus pace cu dînşii, şi aşăză cu dînşii făgăduinţă ca să-i mîntuiască, şi se jurară lor boiêrii nărodului.

16. Iară după trei zile, deaca făgăduiră cu dînşii făgăduinţă, şi auziră cum sînt aproape de dînşii, şi cum lăcuiesc între dînşii,

17. Se sculară feciorii lui Israil, // şi se suiră a treia zi în cetăţile lor, iară cetăţile lor era acêstea: Gavaonul, şi Chefira, şi Viroi, şi Iarimul.

18. Şi nu făcură cu dînşii războiu, că se jurase lor boiêrii nărodului feciorilor lui Israil pre numele Domnului Dumnezeului lui Israil. Şi gîlceviia toată tabăra asupra boiêrilor.

19. Iară boiêrii răspunseră nărodului feciorilor lui Israil şi ziseră: «Noi ne-am jurat lor cu numele Domnului Dumnezeului lui Israil, ce acuma noi nu putem să ne atingem de dînşii.

20. Ce aceasta să facem lor: să-i lăsăm să fie vii, iară să-i rînduim să fie supt slujbă, şi nu va fi pre noi pentru jurămîntul care ne-am jurat, mîniia Domnului».

21. Şi ziseră către dînşii boiêrii: «Să fie aceşti oameni vii, iară să fie cărători de apă şi de lêmne a tot nărodul». Şi făcu tot nărodul cum porîncirâ lor boiêrii.

22. Şi-i chiemă Isus şi le zise: «Căci ne-aţi înşălat şi aţi zis că sînteţi foarte dăparte de mine, iară voi sînteţi moştêni într-un loc cu noi?

23. Deci acuma blestemaţi să fiţi voi[4]. Şi să nu lipsească dentru voi de-a fi robi cărători de lêmne şi de apă, mie şi Dumnezeului mieu».

24. Iară ei răspunseră lui Isus şi ziseră: «Deaca am înţeles noi, robii tăi, ce au făgăduit Domnul Dumnezeul tău slugii sale, lui Moisei, să dea voaoă tot pămîntul acesta, şi să ne potopiţi şi pre noi, şi pre toţi ceia ce vor fi vieţuind pre dînsul den naintea voastră, noi ne-am temut foarte şi ni se-au îngrozit sufletele de voi, şi am făcut acest lucru.

25. Ce acuma, iată că sîntem noi în mîinile tale, ce cumu-ţi pare şi cum vă place să faceţi noaoă, fáceţi-ne».

26. Şi făcu lor Isus aşa, şi-i mîntui într-acea zi den mîinile feciorilor lui Israil de nu-i uciseră.

27. Şi-i puse într-acea zi să fie cărători de apă şi de lêmne a toată tabăra şi altariului lui Dum-

Versiunea modernă

craiul Heşbonului şi lui Og, craiul Vasanului, care locuia în Aştarot şi Edrea.

11. La auzul acestor cuvinte, bătrînii noştri ca şi toţi locuitorii ţării noastre ne-au grăit: Luaţi-vă merinde de drum şi duceţi-vă în întîmpinarea lor şi le spuneţi: Noi sîntem robii voştri, încheiaţi dar un legământ cu noi!

12. Pîinile acestea erau calde în ziua cînd am plecat să venim la voi, iar acum iată s-au uscat şi s-au mucegăit.

13. Aceste burdufuri de vin, pe care le-am umplut noi, iată-le s-au învechit; şi îmbrăcămintea noastră şi încălţămintea noastră s-au tocit la călătorie lungă».

14. Căpeteniile Israeliţilor au luat din merindele lor, dar n-au întrebat pe Domnul.

15. Şi a făcut Iosua pace cu ei şi a încheiat cu ei un legământ, ca să nu fie ucişi, iar căpeteniile obştii s-au legat faţă de ei cu jurământ.

16. La trei zile însă, după ce au încheiat înţelegere cu ei, au auzit că sînt aproape de ei şi că trăiesc în ţinuturile cuvenite lor,

17. Căci fiii lui Israel, plecînd la drum, a treia zi au ajuns la cetăţile lor; iar cetăţile lor erau Ghibeonul, Chefira, Beerot şi Chiriat-Iearim.

18. Iar Iosua şi fiii lui Israel nu i-au ucis, pentru că toate căpeteniile obştii juraseră pe Domnul Dumnezeul lui Israel. De aceea toată obştea lui Israel a început a cîrti împotriva căpeteniilor.

19. Şi toate căpeteniile au vorbit cu întreaga obşte: «Noi am jurat pe Domnul Dumnezeul lui Israel şi de aceea nu ne putem atinge de ei.

20. Dar iată ce le vom face: să-i robim şi să-i păstrăm în viaţă, ca să nu ne ajungă mînia pentru jurămîntul cu care le-am jurat».

21. Şi le-au mai zis căpeteniile: «Lăsaţi-i să trăiască, dar să taie lemne şi să care apă la toată obştea». Şi toată obştea a făcut cum au zis căpeteniile.

22. Şi i-a chemat Iosua şi le-a zis: «Pentru ce m-aţi amăgit, spunînd că sînteţi tare departe? Voi însă sînteţi din ţinuturile cuvenite nouă.

23. De aceea blestemaţi să fiţi! Să nu încetaţi niciodată de a fi în robie, de a fi tăietori de lemne şi cărători de apă pentru casa Dumnezeului meu».

24. Iar ei au răspuns lui Iosua: «Ni s-a vestit nouă cîte a poruncit Domnul Dumnezeul tău lui Moise, robului său, ca să vă dea toată ţara aceasta, iar pe noi şi pe toţi locuitorii pămîntului acestuia să ne piardă sub ochii voştri; şi, înfricoşîndu-ne foarte tare de voi pentru viaţa noastră, am făcut fapta aceasta.

25. Şi acum iată sîntem sub mîna voastră; faceţi cu noi cum veţi socoti şi cum vi se pare mai drept».

26. Şi i-a izbăvit Iosua în ziua aceea din mîinile fiilor lui Israel şi nu i-a ucis.

27. Dar din ziua aceea i-a pus Iosua tăietori de lemne şi cărători de apă pentru obşte şi pentru

Biblia 1688, pag. 160, col. I

ѯ҃ Ісусъ

дмнухухй, пентрꙋ ачѣа сухꙋ фъкꙋтъ чѣа чѣ ле кꙋа ѳ гавасѡнъ, тѣетори де лемне, ши пꙋртъторй де апъ жертѣениковухй лꙋй дмнезеꙋ, пънъ ѳ зиоа де астъзи, ши ла локꙋа каре ва алѣце дмнеле.

КАП҃ І҃

а҃ Ши дека ауздзи, адонекезекъ ѳмпъратꙋл ерусалимухй кꙋ ачꙋ лꙋатъ Ісусъ пре ге, ши ачꙋ сꙋпатъ пре ѳ, ѳчениъ ачꙋ фъкꙋтъ ерихѡнухй ши ѳмпъратухй лꙋй, аша ачꙋ фъкꙋтъ ши гаю ши ѳмпъратухй ей, ши кꙋм ачꙋ мерсꙋ де сꙋнъ вое чѣа чеатꙋа ѳгавасѡнъ кътръ Ісусъ ши кътръ ерал, ши стрънсꙋръ ѳмпрежꙋрь лесъ, ши кѣ в҃ ачаста ѥсте ман маре денъте ге. Сътеме мꙋлт ѳтрꙋ сине фоарте, пентрꙋ къ ѳ ѳраш маре гавасѡн, ка оуна ден мътрополй, г҃ ши тоци сѣмений ей тари. Ши тръмисе адонесезекъ ѳмпъратꙋл ерусалимухй кътръ елам ѳмпъратꙋл хебронухй, ши кътръ фидѳ ѳмпъратꙋл ермꙋѳухй, ши кътръ ѣета ѳмпъратꙋл лахисей, ши кътръ дабри ѳмпъратꙋл сѡ д҃ долим, зикънд. Венициъ девъ сꙋнъцъ кътръ мине, ши ажꙋтаци мие, ши съ батем пре гавасѡн, пентрꙋ къ сꙋ ѳкинатъ кътръ Ісусъ е҃ ши кътръ фиий лꙋй ерал. Ши ѳ адꙋнарѣ ши съ сꙋрь чей чинчи ѳмпъраци ан ѣвусеносць, ѳмпъратꙋл ерусалимухй, ши ѳмпъратꙋл хебронухй, ши ѳмпъратꙋл ермꙋѳухй, ши ѳмпъратꙋл лахисухй, ши ѳмпъратꙋл аглонухй, ѣн ши тот нородꙋл лесъ, ши шезꙋръ ѳпрежꙋрꙋл ѕ҃ лꙋй гавасѡнь ши съ бътъ пре ѳ. Ши тримисꙋръ ѳмпрежꙋрꙋ чѣа чеатꙋа ѳгавасѡнь кътръ Ісусъ ѳмпъратꙋл ѳпъратухй ерал ла галгала, зикънд нꙋ слобозй мъниле тале де кътръ рꙋдъ тине, съ нꙋ мънтꙋеаскъ ноаѳ, ши не мънтꙋеаскъ пре ной, пентрꙋ къ съ ѳкисꙋ ан ѣвусеносць ѳмпрежꙋрꙋ чѣа ѕ҃ ле ѳмпъцеск ѳмꙋнте. Ши съ сꙋи Ісусъ дела галгала, ѣел ши тот нородꙋл чель де рѣзбой ѳмпреꙋнъ кꙋ ѣел, тот чель таре ѳмпрежꙋръ. и҃ Ши зисе домнꙋл кътръ Ісусъ съ нꙋ те темй де ѣй, пентрꙋ къ ѳмънле тале ле-ам дат пре дъ шъ, нꙋ ва ста денъцъ дънцъй нимене ѳнаинтеа ѳ҃ воастръ. Ши ѳ венит ел ачꙋ тоатъ Ісусъ а сꙋпра лесъ ѳмпрежꙋрь, тоатъ ноапте ачꙋ мерс Ісусъ дела галгала. ѳ҃ Ши ачꙋ спъмънтатъ пре ей домнꙋл де кътръ фаца лꙋй ерал, ши ачꙋ сꙋпатъ пре ей домнꙋл сꙋпраре маре ла гавасѡн, ши ачꙋ гонит пре ей кале чѣа ѳспъшхухй виндерь, ши пънъ пре ей пънъ ла азика, ши пънъ ла макида. ѳ҃ Ши кънд фꙋцъа ей де кътръ фаца фиилор лꙋй ерал ла погорꙋшꙋл виндерь, ши домнꙋл ачꙋ ѳрхнкатъ преесте ей пътри маре де смидъ ден черь пънъ ла азика, ши съ фъкꙋръ мань мꙋлць чѣа че ачꙋ мꙋрит де пътрале смꙋзий, декът чѣа че ачꙋ оучисꙋ исраилитне фиий лꙋй ерал ѣв҃ ла рѣзбой. ѳтꙋнчи ачꙋ грънит Ісусъ кътръ домнꙋл ѳ зиоа каре ачꙋ дат домнꙋл домнꙋ

acêea s-au făcut ceia ce lăcuia în Gavaon, tăietori de lêmne, şi purtători de apă jărtăvnicului lui Dumnezău pînă în zioa de astăzi, şi la locul carele va alêge Domnul.

CAP 10

1. Iară deca auzi Adone Vezec, împăratul Ierusalimului, că au luat Iisus pre Ghe, şi au surpat pre ea în ce chip au făcut Ierehonului şi împăratului lui, aşa au făcut şi Gheii şi împăratului ei, şi cum au mersu de bună voie ceia ce lăcuia în Gavaon către Iisus şi către Israil, şi să făcură în mijlocul lor, şi căci aceasta iaste mai mare decît Ghe,

2. Să temură întru sine foarte, pentru că ştiia că cetatea era mare Gavaon, ca una den mitropolii, şi toţi oamenii ei tari.

3. Şi trimise Adone Vezec, împăratul Ierusalimului, către Elam, împăratul Hevronului, şi către Fidon, împăratul Erimuthului, şi către Ietha, împăratul Lahis, şi către Davri, împăratul Odolam, zicînd:

4. «Veniţi de vă suiţi către mine şi ajutaţi mie, şi să batem pre Gavaon, pentru căce s-au închinat către Iisus şi către fiii lui Israil».

5. Şi să adunară şi să suiră cei cinci împăraţi ai evuseilor: împăratul Ierusalimului, şi împăratul Hevronului, şi împăratul Erimuthului, şi împăratul Lahisului, şi împăratul Aglonului, ei şi tot norodul lor, şi şăzură împrejurul lui Gavaon, şi o bătea pre ea.

6. Şi trimisără ceia ce lăcuia în Gavaon către Iisus, în tabăra lui Israil, la Galgala, zicînd: «Nu slobozi mînile tale de către robii tăi. Sui-te către noi degrabă şi ne ajută noao, şi ne mîntuieşte pre noi, pentru căce sînt adunaţi asupra noastră toţi împăraţii amoreilor, ceia ce lăcuiesc în munte».

7. Şi să sui Iisus de la Galgala, el şi tot norodul cel de războiu împreună cu el, tot cel tare întru vîrtute.

8. Şi zise Domnul către Iisus: «Să nu te temi de ei, pentru că în mînile tale i-am dat pre dînşii; nu va sta dentru dînşii nimene înaintea voastră».

9. Şi în vrême ce au sosit Iisus asupra lor fără vêste, toată noaptea au mers Iisus de la Galgala.

10. Şi au spămîntat pre ei Domnul de către faţa lui Israil, şi au surpat pre ei Domnul surpare mare la Gavaon, şi i-au gonit pre ei calea cêea a suişului Vithoron, şi-i tăia pre ei pînă la Azica şi pînă la Machida.

11. Şi cînd fugiia ei de către faţa fiilor lui Israil la pogorîşul Vithoron, şi Domnul au aruncat preste ei pietri mari de smidă den ceriu pînă la Azica, şi să făcură mai mulţi ceia ce au murit de pietrile smizii decît ceia ce au ucisu cu sabiile fiii lui Israil la războiu.

12. Atuncea au grăit Iisus către Domnul, în zioa care au dat Domnul Dumnezău / pre amoreu supus fiilor lui Israil, cînd i-au înfrînt

Ms. 45, f. 97 v–98 r

narea, şi la jirtăvnicul Domnului. Pentru acêea s-au făcut ceia ce lăcuiescu Gavaon tăietori de lêmne şi purtători de apă jirtăvnicului lui Dumnedzău până în dzua de astădzi, la locul carele va alêge Domnul.

CAP 10

1. Iară după ce au audzit Adoni-Vezec, împăratul Ierusalim, cum au luat Iisus pre Ghe, şi au surpatu-o pre ea, în ce chip au făcut ii Eriho şi împăratului ei, aşa au făcut şi-i Ghe şi împăratului ei, şi cum s-au dat de bună voie ceia ce lăcuia Gavaonul către Iisus şi către fiii lui Israil, şi să făcură în mijlocul lor şi căce aceasta iaste mai mare decît Ghe.

2. Să temură întru sine foarte, pentru că ştiia că cetatea era mare, Gavaon ca una den mitropolii, şi toţi oamenii ei tari.

3. Şi trimise Adoni Vezec, împăratul Ierusalim, către Elam, împăratul Hevron, şi către Feraan[1], împăratul Ierimuth, şi către Afiia[2], împăratul Lahis, şi către Davri[3], împăratul Odolam, dzicîndu:

4. «Veniţi, suiţi-vă către mine şi ajutaţi mie, şi să batem pre Gavaon, pentru căce s-au închinat către Iisus şi către fiii lui Israil».

5. Şi să adunară şi să suiră ceia 5 împăraţi a ievuseilor: împăratul Ierusalim, şi împăratul Hevron, şi împăratul Ierimuth, şi împăratul Lahis, // şi împăratul Amglon[4], ei şi tot nărodul lor, şi şedzură pregiur Gavaon, şi o bătea pre ea.

6. Şi trimiseră către Iisus ceia ce lăcuia Gavaon, în tabăra Israil, la Galgala, dzicîndu: «Nu slobodzi mîinile tale de către robii tăi. Suie-te către noi de sîrgu şi ne ajută noao, şi ne mîntuiêşte pre noi, pentru căce sîntu adunaţi asupra noastră toţi împăraţii amorreilor, ceia ce lăcuiescu muntele».

7. Şi să sui Iisus de la Galgala, el şi tot nărodul cela de războiu împreună cu el, tot tarele întru vîrtute.

8. Şi dzise Domnul către Iisus: «Să nu te temi de ei, pentru că întru mîinile tale i-am dat pre înşii; nu va sta dentru ei nime înaintea voastră».

9. Şi în vrême ce au sosit Iisus asupra lor fără de vêste, toată noaptea au mersu Iisus den Galgala.

10. Şi i-au spămîntat pre ei Domnul de către faţa[5] Israil, şi i-au surpat pre ei Domnul surpare mare la Gavaon, şi i-au gonit pre ei calea cêea a suişului Vethoron[6], şi-i tăia pre ei până la Azica şi până la Machida.

11. Şi cîndu fugea ei de către faţa fiilor Israil la pogorîşul Vethoron[7], şi Domnul au aruncat preste ei pietri mari de smidă[8] den cer până la Azica, şi să făcură mai mulţi ceia ce au murit de pietrile smidzii decît ceia ce i-au ucis cu sabiile fiii lui Israil la războiu.

12. Atuncea au grăit Iisus către Domnul, întru care dzi au dat Dumnedzău pre amorreu supus

Ms. 4389, f. 103 r–103 v

nezeu; drept aceasta fură ceia ce lăcuia în Gavaoniia cărători de lêmne şi de apă / altariului lui Dumnezeu şi pînă în zioa de astăzi, în locul care ţi-l va alêge Domnul.

CAP 10

1. După aceasta auzi Adoni Zevoc, împăratul Ierusalimului, că au luat Isus Gaiul, şi l-au potopit cum au făcut şi Ierihonului şi împăratului lui, aşa au făcut şi Gaiului şi împăratului, şi cum se-au supus ceia ce vieţuia în Gavaon ei înşişi lui Isus şi feciorilor lui Israil, şi fură între dînşii.

2. Şi se temură foarte ei a dînseişi, că ştiia că era Gavaonul cetate mare, ca fieştecare den cetăţile cêle mari, şi toţi oamenii cîţi era într-însa era oameni tari şi vîrtoşi.

3. Şi trimêse Adoni Zevoc, împăratul Ierusalimului, la Elam, împăratul Hevronului, şi la Faram, împăratul Ierimothului, şi la Afia, împăratul Lahisului, şi la Devar, împăratul Odolamului, zicînd:

4. «Suiţi-vă la mine şi-mi ajutaţi să batem Gavaonul, că se-au dat ei înşişi de voia lor către Isus şi către feciorii lui Israil».

5. Şi se strînseră şi se suiră cîte cinci împăraţii: al Evuseilor, şi al Ierusalimului, şi al Hevronului, şi al Ierimothului, şi al Lahisului, şi al Aglonului, şi ocoliră Gavaonul, şi oştiia asupra lui.

6. Iară ceia ce lăcuia în Gavaon, trimeseră la Isus, în tabăra israiltênilor, zicînd: «Nu-ţi dăzlipi mîna de la robii tăi. Ce te suie la noi curînd şi ne ajută, şi ne scoate, că se-au strîns asupra noastră toţi împăraţii amoreii, carii lăcuiesc pren munţi».

7. Şi se sui Isus de la Galgal, el însuşi şi toţi oamenii cei de oaste cu dînsul, şi tot bărbatul cel mare şi vîrtos

8. Şi zise Domnul către Isus: «Nu te tême de dînşii, că eu i-am dat în mîinile tale; şi nici unul nu va rămînea înaintea voastră».

9. Şi mêrse Isus asupra lor curînd, toată noaptea mêrse de la Galgal.

10. Şi înfricoşă Domnul pre ceia de faţa israiltênilor, şi-i surpă cu surpare mare, şi-i goniră pre calea suişului Vithoronului, şi-i tăiară pînă la Azic şi la Machidă.

11. De-acii deaca fugiră ei de faţa feciorilor lui Israil la suişul Vetheronului, // iară Domnul aruncă pre dînşii pietri mari[1] den ceri pînă la Azic, şi mai multă moarte se făcu de pietri decît de ceia ce-i ucidea cu sabii feciorii lui Israil în războiu.

12. Atunci zise Isus către Domnul, în zioa cêea ce dêde Domnul Dumnezeu pre ammorei supt

Versiunea modernă

jertfelnicul Domnului. De aceea locuitorii Ghibeonului s-au făcut tăietori de lemne şi cărători de apă pentru jertfelnicul lui Dumnezeu pînă în ziua de astăzi, la locul pe care avea să-l aleagă Domnul.

CAP 10
Biruinţa lui Iosua

1. Aflînd însă Adoni-Ţedec, craiul Ierusalimului, că Iosua a luat cetatea Ai şi a dat-o blestemului şi a făcut cu Ai şi cu craiul său cum făcuse cu Ierihonul şi cu craiul lui şi că locuitorii Ghibeonului de bunăvoie s-au supus lui Iosua şi lui Israel şi au rămas împreuna,

2. S-a spăimîntat foarte tare, pentru că cetatea Ghibeonului era cetate mare, mai presus ca toate cetăţile domneşti, mai mare decît Ai, şi toţi locuitorii ei erau oameni viteji.

3. De aceea Adoni-Ţedec, craiul Ierusalimului, a trimis veste crailor Hoham din Hebron, la Piream din Iarmut, la Iafia din Lachiş şi la Debir din Eglon:

4. «Veniţi şi ajutaţi-mă să înfrîng Ghibeonul, pentru că s-a supus lui Iosua şi fiilor lui Israel».

5. Şi aceşti cinci crai ai Amoreilor, adică ai Ierusalimului, ai Hebronului, ai Iarmutului, ai Lachişului şi ai Eglonului, s-au suit cu tot poporul lor şi au împresurat Ghibeonul.

6. Atunci locuitorii Ghibeonului au trimis o solie la Iosua, în tabăra Israeliţilor de la Ghilgal, zicînd: «Să nu-ţi iei mîna de deasupra robilor tăi! Vino la noi repede de ne dă ajutor şi izbăveşte-ne, că s-au adunat împotriva noastră toţi craii Amoreilor care trăiesc în munţi».

7. Şi s-a suit Iosua din Ghilgal, el şi tot poporul gata de luptă cu toţi bărbaţii cei viteji.

8. Iar Domnul a zis către Iosua: «Nu te teme de ei, că i-am dat în mîinile tale; nimeni dintre ei nu va putea sta împotriva voastră».

9. Şi a năvălit Iosua fără de veste asupra lor, după ce mersese toată noaptea venind din Ghilgal.

10. Şi Domnul i-a făcut să se sperie la vederea fiilor lui Israel şi i-a învins pe ei Domnul cu înfrîngere grea la Ghibeon, şi i-a urmărit în calea spre înălţimile Bet-Horon pînă la Azeca şi pînă la Macheda.

11. Pe cînd fugeau ei de fiii lui Israel, pe povîrnişul Bet-Horon, Domnul a aruncat din cer asupra lor grindină mare, pînă la Azeca, şi cei ce au murit de grindină au fost mai mulţi decît cei ucişi de fiii lui Israel cu sabia în luptă.

12. În ziua aceea în care Dumnezeu a dat pe Amorei în mîinile lui Israel şi cînd i-a bătut la

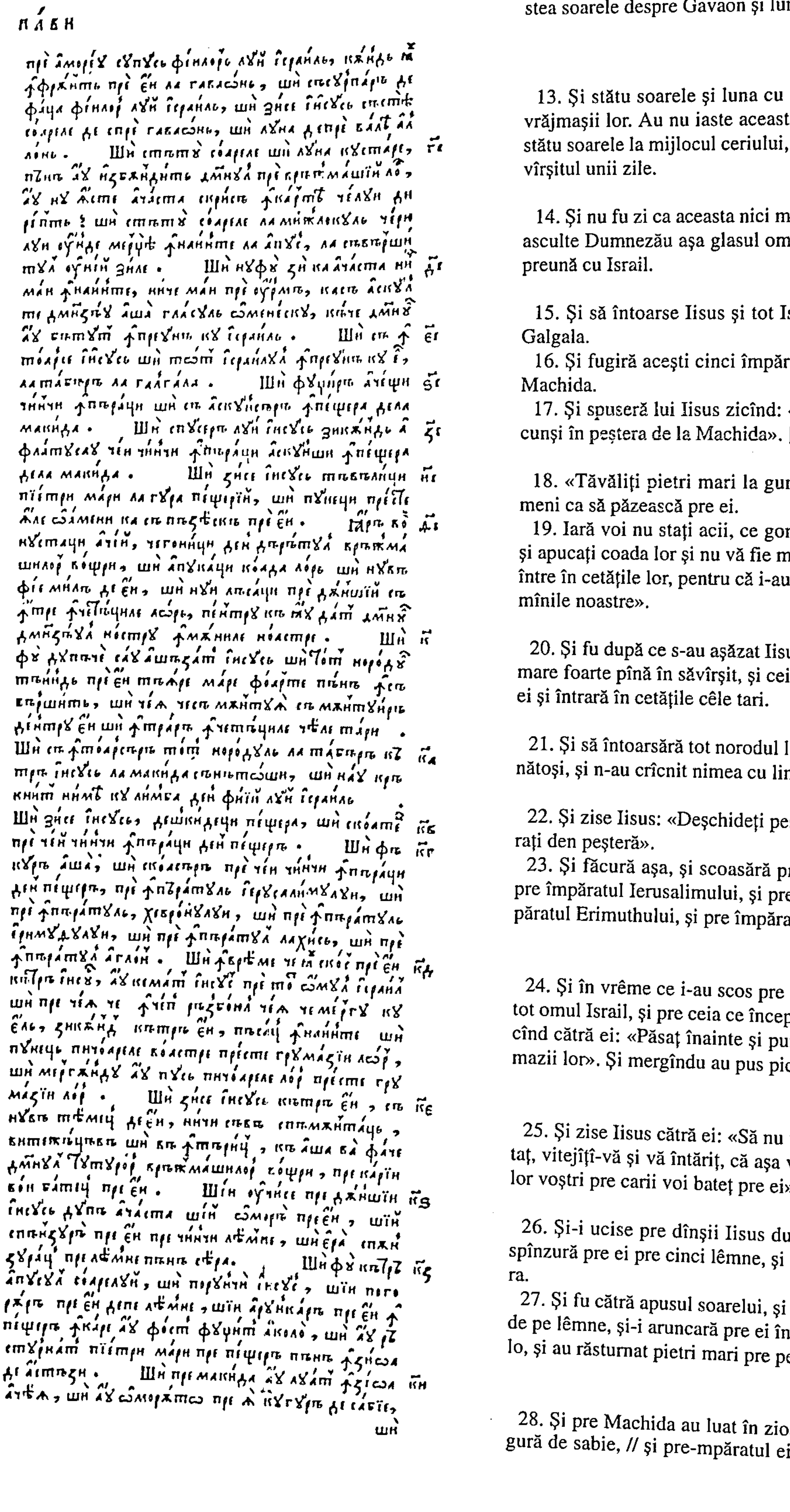

Biblia 1688, pag. 160, col. II

pre ei la Gavaon, şi să surpară de faţa fiilor lui Israil, şi zise Iisus să stea soarele despre Gavaon şi luna depre valea Allon.

13. Şi stătu soarele şi luna cu stare pînă au izbîndit Domnul pre vrăjmaşii lor. Au nu iaste aceasta scrisă în Cartea Celui Dirept? Şi stătu soarele la mijlocul ceriului, unde mergea înainte la apus, la săvîrşitul unii zile.

14. Şi nu fu zi ca aceasta nici mai înainte, nice mai pre urmă, ca să asculte Dumnezău aşa glasul omenescu, căce Domnul au bătut împreună cu Israil.

15. Şi să întoarse Iisus şi tot Israilul împreună cu el la tabără la Galgala.

16. Şi fugiră aceşti cinci împăraţi şi să ascunsără în peştera de la Machida.

17. Şi spuseră lui Iisus zicînd: «Aflatu-s-au cei cinci împăraţi ascunşi în peştera de la Machida». [18] Şi zise Iisus:

18. «Tăvăliţi pietri mari la gura peşterii şi puneţi preste êle oameni ca să păzească pre ei.

19. Iară voi nu staţi acii, ce goniţi den'dărătul vrăjmaşilor voştri, şi apucaţi coada lor şi nu vă fie milă de ei, şi nu-i lăsaţi pre dînşii să între în cetăţile lor, pentru că i-au dat Domnul Dumnezăul nostru în mînile noastre».

20. Şi fu după ce s-au aşăzat Iisus şi tot norodul, tăind pre ei tăiêre mare foarte pînă în săvîrşit, şi ceia ce să mîntuia să mîntuiră dentru ei şi întrară în cetăţile cêle tari.

21. Şi să întoarsără tot norodul la tabără cătră Iisus la Machida sănătoşi, şi n-au crîcnit nimea cu limba den fiii lui Israil.

22. Şi zise Iisus: «Deşchideţi peştera şi scoateţ pre cei cinci împăraţi den peşteră».

23. Şi făcură aşa, şi scoasără pre cei cinci împăraţi den peşteră: pre împăratul Ierusalimului, şi pre împăratul Hevronului, şi pre împăratul Erimuthului, şi pre împăratul Lahis, şi pre împăratul Aglon.

24. Şi în vrême ce i-au scos pre ei cătră Iisus, au chemat Iisus pre tot omul Israil, şi pre ceia ce încep războiul, ceia ce mergu cu el, zicînd cătră ei: «Păsaţ înainte şi puneţ picioarele voastre preste grumazii lor». Şi mergîndu au pus picioarele lor preste grumazii lor.

25. Şi zise Iisus cătră ei: «Să nu vă têmeţ de ei, nici să vă spămîntaţ, vitejîţî-vă şi vă întăriţ, că aşa va face Domnul tuturor vrăjmaşilor voştri pre carii voi bateţ pre ei».

26. Şi-i ucise pre dînşii Iisus după aceasta şi-i omorî pre ei, şi-i spînzură pre ei pre cinci lêmne, şi era spînzuraţ pre lêmne pînă seara.

27. Şi fu cătră apusul soarelui, şi porunci Iisus, şi-i pogorîră pre ei de pe lêmne, şi-i aruncară pre ei în peşteră în care au fost fugit acolo, şi au răsturnat pietri mari pre peşteră pînă în zioa de astăzi.

28. Şi pre Machida au luat în zioa acêea, şi au omorît-o pre ea cu gură de sabie, // şi pre-mpăratul ei, şi au surpat-o pre ea şi tot viul

Ms. 45, f. 98 r

fiilor Israil, cîndu i-au înfrîntu pre ei la Gavaon, şi să surpară de faţa lui Iisus, şi dzise Iisus: «Stea soarele despre Gavaon şi luna despre valea Allon[9]!».

13. Şi stătu soarele şi luna cu stare pănă au izbîndit Domnul nepriêtenilor lor[10]. Au nu iaste aceasta scrisă întru Cartea Celui Dreptu? Şi stătu soarele la mijlocul ceriului, unde mergea înainte la apus, la săvîrşit unii dzile[11].

14. Şi nu fu dzi ca aceasta nice mainte, nice mai apoi, ca să asculte Dumnedzău glas omenescu, căce Domnul au bătut împreună cu Israil.

15. Şi să întoarse Iisus împreună cu Israil[12], la tabără la Galgala.

16. Şi fugiră aceşti împăraţi şi să ascunseră la peşterea de la Machida.

17. Şi să povesti lui Iisus, dzicîndu: «Aflatu-s-au ceia cinci împăraţi ascunşi în peşterea de la Machida». [18] Şi dzise Iisus:

18. «Tăvăliţi pietri mari la gura peşterii şi puneţi preste êle oameni ca să păzască pre ei.

19. Iară voi nu staţi aciia, ce goniţi den napoia nepriêtenilor voştri, şi apucaţi coada lor şi nu vă înduraţi de ei, şi nu-i lăsaţi pre înşii să între în cetăţile lor, pentru că i-au dat pre ei Domnul Dumnedzăul nostru în mîinile noastre».

20. Şi fu după ce / s-au aşezat Iisus şi tot nărodul, tăindu pre ei tăiêre mare foarte pănă în săvîrşit, şi ceia ci să mîntuia să mîntuiră dentru ei şi întrară în cetăţile cêle tari.

21. Şi să întoarse tot nărodul la tabără cătră Iisus la Machida sănătos şi n-au cîrcnit nime den fiii lui Israil cu limba lui.

22. Şi dzise Iisus: «Deşchideţi peşterea şi scoateţi pre ceia 5 împăraţi den peştere».

23. [22] Şi făcură aşa, [23] şi scoaseră cătră el pre ceia 5 împăraţi den peştere: pre împăratul Ierusalim, şi pre împăratul Hevron, şi pre împăratul Ierimuth, şi pre împăratul Lahis, şi pre împăratul Eglon[13].

24. Şi în vrême ce i-au scos pre ei cătră Iisus, şi au chemat Iisus pre tot omul Israil, pre ceia ce încep războiul, ceia ce merg cu el, dzicîndu cătră ei: «Păsaţi înainte şi puneţi picioarele voastre preste grumadzii lor». Şi mergîndu au pus picioarele lor preste grumadzii lor.

25. Şi dzise Iisus cătră ei: «Nu vă têmeţi de ei, nice vă spămîntaţi, vitejiţi-vă şi vă întăriţi, că aşê va face Domnul tuturor[14] nepriêtenilor voştri pre carii voi bateţi pre ei».

26. Şi-i ucise Iisus pre înşii după aceasta şi-i omorî pre ei şi-i spîndzură pre ei pre cinci lêmne, şi era spîndzuraţi pre lêmne pănă sara[15].

27. Şi fu cătră apusul soarelui, şi porînci Iisus şi-i pogorîră pre ei de pre lêmne şi-i aruncară pre ei în peştere în carea au fostu fugit acolo, şi au răsturnat pietri mari pre peştere pănă în dzua de astădzi.

28. Şi pre Machida au luat întru dzua acêea, şi au omorîtu-o pre ea cu gură de sabie, şi pre îm-

Ms. 4389, f. 103 v

mîinile lui Israil, în carea îi sfărîmă la Gavaon, şi se potopiră de faţa lui Israil, şi grăi Isus: [13] «Să stea soarele împotriva Gavaonului şi luna împotriva văii Alnonului!».

13. Şi stătu soarele[2], şi stătu şi luna pînă-şi izbîndiră feciorii lui Israil spre vrăjmaşii lor. Au doară nu iaste scris aceasta în Cartea Celui Direpţ? Şi stătu soarele în mijlocul ceriului, şi nu grăbi a mêrge spre apus, tocma o zi.

14. Şi n-au fost zi lungă cît acêea nici mai nainte, nici după acêea, ca să asculte Domnul glasul omului aşa, că Domnul se bătea pentru Israil.

15. Şi se întoarse Isus şi tot Israilul cu dînsul, în tabără la Galgal.

16. Şi fugiră acei 5 împăraţi şi se ascunseră în peştera de la Machid.

17. Şi înţelêse Isus că se-au aflat acei 5 împăraţi ascunşi în peşteră. [18] Şi porînci Isus şi zise:

18. «Tăvăliţi pietri mari la gura peşterii şi puneţi de supra lor oameni să-i păzească.

19. Iară voi nu staţi de-a goni pre vrăjmaşii voştri, ce tăiaţi pre ceia ce au rămas dentr-înşii, şi nu-i lăsaţi să între pren cetăţile lor, că i-au dat Domnul Dumnezeul nostru în mîinile noastre».

20. De-acii deaca părăsi Isus şi toţi feciorii lui Israil de-ai tăia cu tăiêre foarte mare pînă în săvîrşit, iară ceia ce scăpară întrară în cetăţile cêle tari.

21. Şi se întoarseră toţi oamenii în tabără la Isus în Machida sănătoşi, şi nimini nu clăti limba lui să cîrcnească nimică spre feciorii lui Israil.

22. Şi zise Isus: «Dăşchideţi gura peşterii şi scoateţi la mine pre cei 5 împăraţi!».

23. Şi făcură aşa, şi scoaseră la dînsul pre cei 5 împăraţi den peşteră: pre împăratul Ierusalimului, pre împăratul Hevronului, pre împăratul Ierimothului, pre împăratul Lahisului şi pre împăratul Aglo/nului.

24. Şi deaca-i scoaseră la Isus, iară Isus chemă tot Israilul, şi căpeteniile oştenilor, carii umbla cu dînsul, şi le zise: «Veniţi şi călcaţi cu picioarele voastre pre cerbicele acestor împăraţi». Şi mêrseră şi călcară cu picioarele pre cerbicele lor.

25. Şi iară zise cătră dînşii: «Nu vă têmeţi de ei, nu vă fie grijă, ce vă îmbărbătaţi şi vă întăriţi, că aşa va face Domnul tuturor vrăjmaşilor voştri carei vor oşti asupra voastră».

26. Şi-i ucise Isus şi-i spînzură de 5 copaci, şi stătură spînzuraţi pînă seara.

27. De-acii în apusul soarelui, porînci Isus şi-i luară de pre copaci, şi-i aruncară în perştera în carea se fusêse ei ascuns, şi acolo răsturnară pietri mari la uşa[3] peşterii şi pînă astăzi.

28. Într-acêiaţi zi luoă Isus şi Machidanul, şi-l ucise cu sabie, şi pierdu pre împăratul lui şi tot

Versiunea modernă

Ghibeon şi au fost zdrobiţi înaintea feţei fiilor lui Israel, a strigat Iosua către Domnul şi a zis înaintea Israeliţilor: «Stai, soare, deasupra Ghibeonului, şi tu, lună, opreşte-te deasupra văii Aialon!».

13. Şi s-a oprit soarele şi luna a stat pînă ce Dumnezeu i-a învins pe vrăjmaşi. Oare nu de aceea se scrie în Cartea Dreptului: «Soarele a stat în mijlocul cerului şi nu s-a grăbit către asfinţit aproape toată ziua».

14. Şi n-a mai fost nici înainte, nici după aceea, o astfel de zi în care Domnul să asculte aşa glasul omului; că Domnul lupta pentru Israel.

15. Apoi Iosua s-a întors cu tot Israelul în tabără, la Ghilgal.

16. Iar cei cinci crai au fugit şi s-au ascuns în peştera din Macheda.

17. Cînd însă i s-a spus lui Iosua că: «Cei cinci crai au fost găsiţi ascunşi în peşteră, la Macheda», Iosua a zis:

18. «Răsturnaţi pietre mari pe gura peşterii şi puneţi la uşa ei oameni ca să-i păzească;

19. Iar voi nu vă opriţi acolo, ci goniţi din urmă pe vrăjmaşii voştri şi nimiciţi partea din urmă a oştirii lor; să nu-i lăsaţi să scape în cetăţile lor, căci Domnul Dumnezeul vostru i-a dat în mîinile voastre!»

20. Şi după ce Iosua şi fiii lui Israel i-au zdrobit cu desăvîrşire într-o bătălie foarte mare şi cei ce au scăpat au fugit în cetăţi întărite,

21. S-a întors tot poporul cu izbîndă la Iosua, în tabără la Macheda, şi n-a rostit nimeni nici un cuvînt împotriva fiilor lui Israel.

22. Atunci Iosua a zis: «Deschideţi peştera şi scoateţi-mi pe cei cinci crai din peşteră!».

23. Şi aşa s-a făcut: au scos pe cei cinci crai din peşteră: pe cel al Ierusalimului, pe cel al Hebronului, pe cel al Iarmutului, pe cel al Lachişului şi pe cel al Eglonului.

24. Şi după ce i-au scos, Iosua a chemat pe toţi Israeliţii şi a zis către căpeteniile oştenilor care fuseseră cu el: «Apropiaţi-vă şi puneţi-vă picioarele pe grumajii crailor acestora!». Şi ei s-au apropiat şi şi-au pus picioarele pe grumajii lor.

25. Atunci Iosua le-a zis: «Nu vă temeţi, nici nu vă spăimîntaţi, ci fiţi tari că aşa va face Domnul cu toţi vrăjmaşii voştri cînd veţi lupta cu ei».

26. După aceea i-a lovit Iosua şi i-a ucis şi i-a spînzurat pe cinci copaci şi au stat spînzuraţi pînă seara.

27. Iar la asfinţitul soarelui a poruncit Iosua de i-au coborît din copaci şi i-au aruncat în peştera în care fuseseră ascunşi şi au prăvălit pietre mari pe gura peşterii şi stau acolo pînă în ziua de azi.

28. Tot în ziua aceea a cuprins Iosua Macheda şi a cucerit-o cu sabia, pe ea şi pe craiul ei, şi a

Biblia 1688, pag. 161, col. I

Їнсѹ̑с

шн̀ прeй̑ пр҃а́тѫ҃хѫ̀ є҆̑н, шн̀ а҆̑ѵ̀ сѫ̀пра́тѡ пре҃ѧ̀, шн̀ тѡ́т҃ вїѫ̀ чеѓ҃а҆ ѳ҆тр҃и́нса, шн̀ на́ѵ̀ ѓмаі҃ нимѣ҃ ѳ҆тр҃ѫ̀ сѥпа́т҃ шн̀ мжи́тѫ҃т҃, шн̀ а҆̑ѵ̀ фѣкѵ̑т҃ ѳ҆тпра́тѫ҃хѫ̀й маки́дїн, ѳ҆тче кнп҃ а҆̑ѵ̀ фѣкѵ̑т҃ ѳ҆тпра́тѫ҃хѫ̀й ѥ҆гѵптѧ́нѡмъ.

ѩ҃д Шн̀ сѣдѵ̀е їнсѹ̑сь шн̀ тѡ́т҃ їерихѡ́нѫ҃хѫ̀й • Шн̀ сѣдѵ̀е їнсѹ̑сь шн̀ тѡ́т҃ їерани́ѫ҃хѫ̀ ѳ҆тпре вѹ̑нь кѵ̑є́ль дела́ маки́да

а҃ ла лє́вна, шн̀ сѣпѣ́ пре лє́вна • Шн̀ а҆̑ѵ̀ да́тѡ дмн҃ѫ̀ шн̀ пре҃ѧ̀ ѳ҆мжнѵ̀е лѫ̀й їерани́ѧ, шн̀ а҆̑ѵ̀ ѫ҃ха́тѡ пре҃ѧ̀ шн̀ пре ѳ҆тпра́тѫ҃хѫ̀ є҆̑н, шн̀ а҆̑ѵ̀ сѡмо

ржтѡ пре҃ѧ̀ кѵ̑ гѹ̑рь де сѧ́ѣ̈, шн̀ тѡ́т҃ сѫ̀фалъ тѡ́рнѫ̀ дснтрѫ́нса, на́ѵ̀ ѓмаі҃сь ѳ҆тр҃ѫ̀нса нѵ̑чи вѹ̑нѫ̀ мжи́тѫ҃т҃ сѧ́ѵ̀ сѥпа́т҃, шн̀ а҆̑ѵ̀ фѣкѵ̑т҃ ѳ҆тпра́тѫ҃хѫ̀й є҆̑н ѳ҆тче кнп҃ а҆̑ѵ̀ фѣкѵ̑т҃ ѳ҆тпра́тѫ҃хѫ̀й

а҃а їерихѡ́нѫ҃хѫ̀й • Шн̀ сѣдѵ̀е їнсѹ̑сь шн̀ тѡ́т҃ їерани́ѫ҃хѫ̀ ѳ҆тпре вѹ̑нь кѵ̑є́ль дела́ лє́вна ла лаха́нсь,

а҃б шн̀ шѣзѣ́ прежѵ̑р҃ѧ̀ шн̀ сѡпѣ́пѣ пре҃ѧ̀ • Шн̀ дѣ́дѣ дмн҃ѫ̀ пре лаха́нсь ѳ҆мжнѵ̀е лѫ̀й їерани́ѧ, шн̀ сѡлѹ̑сѡ пре҃ѧ̀ а҆дѡ́ѡа зѣ̀, шн̀ сѡ сѡмѡржѫ пре҃ѧ̀ кѵ̑ гѹ̑рь де сѧ́ѣ̈, шн̀ сѡ сѵ̑рпѣ́ пре҃ѧ̀ ѳ҆тче кнп҃ а҆̑ѵ̀

а҃г ѳ҆тѵ̑кѵ̑т҃ лє́внїи • А҆тѵ̑нѣ сѧ́ѵ̀ сѵ̑нт҃ сѡра́мь ѳ҆тпра́тѫ҃хѫ̀ газі́рѫ҃хѫ̀й сѣ а҆ѳѵ̑тѣ лѫ̀й лаха́нсь, шн̀ лѧ́ѵ̀ лювн҃т҃ пре҃ѣ́ї їнсѹ̑сь кѵ̑ гѹ̑рь де сѧ́ѣ̈, шн̀ пре҃нєродѫ́ лѫ̀й, пѣнѣ вѹ̑нде на́ѵ̀ лѳсѧ́т҃ лѫ̀й

а҃д мжи́тѵ̑нт҃ шн̀ сѥпа́т҃ • Шн̀ сѣдѵ̀е їнсѹ̑сь шн̀ тѡ́т҃ їерани́ѫ҃ ѳ҆пресѵ̑нь кѵ̑є́ѣ дела лаха́нс ла а҆глѡ́н, шн̀ а҆̑ѵ̀ шѣзѵ̑т҃ пре҃ѧ̀ ѳ҆, шн̀ а҆̑ѵ̀ вѣ́ѣ тѡ҆ пре҃дѫ́нса, шн̀ сѡдѣ́де пре҃ѧ̀ дмн҃ѫ̀ ѳ҆мжнѵ̀е лѫ̀й їерани́ѧ, шн̀ сѡлѹ̑сѡ пре҃ѧ̀ ѳ҆ѕнсѡ а҆̑чѣ́ѧ.

а҃е Шн̀ сѡ вѹ̑чнсе пре҃ѧ̀ кѵ̑ гѹ̑рь де сѧ́ѣ̈, шн̀ тѡ́т҃че сѣфа́ѣ ѳ҆тр҃ѫ̀нса а҆̑ѵ̀ сѡморѫ́т҃ ѳ҆ѕїсѡ а҆̑чѣ́ѧ ѳ҆тче

а҃ѕ кнп҃ а҆̑ѵ̀ фѣкѵ̑т҃ лѫ̀й лаха́нс • Шн̀ сѣ дѵ̑ѵ̀е їнсѹ̑сь шн̀ тѡ́т҃ їерани́ѫ҃хѫ̀ ѳ҆пресѵ̑нь кѵ̑є́ль дела є҆глѡ́н лахєвро́н, шн̀ а҆̑ѵ̀ шѣзѵ̑т҃ прежѵ̑р҃ѧ̀ •

а҃з Шн̀ а҆̑ѵ̀ ѫ҃ха́т҃ пре҃ѧ̀, шн̀ а҆̑ѵ̀ лювн҃т҃ пре҃ѧ̀ кѵ̑ гѹ̑рь де сѧ́ѣ̈, шн̀ пре ѳ҆тпра́тѫ҃хѫ̀ є҆̑н, шн̀ тѡ́мте сѧ́те лє́ѣ̈н, шн̀ тѡ́мте чѣ́ле кѵ̑ рѣсѵ̑фа́ре кѫ́тѣ ѓра ѳ҆тр҃ѫ̀нса нѵ̑ѓра сѥпа́т҃, ѳ҆тче кнп҃ а҆̑ѵ̀ фѣкѵ̑т҃ є҆глѡ́нѫ҃ лѫ̀й, а҆̑ѵ̀ сѵ̑рпѣ́тѡ пре҃ѧ̀ шн̀ тѡ́мте кѫ́тѣ ѓра ѳ҆

а҃и тр҃ѫ̀нса • Шн̀ сѣ ѳ҆тѡ́ѵ̀е їнсѹ̑сь шн̀ тѡ́т҃ їерани́ѫ҃хѫ̀ ѳ҆пресѵ̑нь кѵ̑є́ль ла давє́р, шн̀ шѣзѫ́ждѵ̀ пре

а҃ѳ кѵ̑ р҃ѧ̀ сѡлѧ́рь пре҃дѫ́нса • Шн̀ пре ѳ҆тпра́тѣ̈ є҆̑н шн̀ тѡ́мте сѧ́т҃ё є҆̑н, шн̀ сѡлювн҃т҃ пре҃ѧ̀ кѵ̑ гѹ̑ рь де сѧ́ѣ̈, шн̀ а҆̑ѵ̀ сѵ̑рпѣ́тѡ пре҃ѧ̀, шн̀ тѡ́т҃ чеѓ҃ рѣсѵ̑фѣ ѳ҆тр҃ѫ̀нса, шн̀ на́ѵ̀ лѳсѧ́т҃ нѵ̑чи пре вѹ̑нѣ̀ сѥпа́т҃, ѳ҆тче кнп҃ а҆̑ѵ̀ фѣкѵ̑т҃ хєврѡ́нѫ҃хѫ̀й, шн̀ ѳ҆пѣ

ра́тѫ҃хѫ̀й є҆̑н, ѧ҆ша а҆̑ѵ̀ фѣкѵ̑т҃ шн̀ давѵ̑рєн шн̀ ѳ҆пѣ

ра́тѫ҃хѫ̀й є҆̑н, ѳ҆тче кнп҃ а҆̑ѵ̀ фѣкѵ̑т҃ лємнѵ̑їн шн̀ ѳ҆пѣ

а҃м ра́тѫ҃хѫ̀й є҆̑н • Шн̀ а҆̑ѵ̀ лювн҃т҃ їнсѹ̑сь тѡ́т҃ пѣ мжи́тѫ҃ дєнь мѵ̑нѣ́те, шн̀ пре нагє́ѣ̈, шн̀ кхмѵ̑їѧ шн̀ пре а҆сндѡ́ѳ҆, шн̀ пре тѡ́ц ѳ҆тпра́ѫ҃їи є҆̑н, на́ѵ̀ лѳсѧ́т҃ ѳ҆тр҃ѫ̀нса сѥпа́т҃, шн̀ тѡ́т҃ сѫ̀фалъ тѡ́рнѫ̀ дснѵ̑їѫ҃ дєнь ѧ҆̑ѵ̀ сфѳрѣмлѧ́т҃, ѳ҆тче кнпь а҆̑ѵ̀ порѵ̑чнлт҃ дмн҃ѫ̀ дмнзѣ́ѫ҃ лѫ̀й їерани́ль шн̀ а҆̑ѵ̀ сѡморѧ́т҃ пре є҆̑н їнсѹ̑сь, дела кадн҃ѐ варнн̀ пѣнь

а҃н лагаѕа • Тѡ́т҃ пѣмжи́тѫ҃ гсѡто́м пѣнь ла гавлсѡ́н, шн̀ пре тѡ́ц ѳ҆тпра́ѫ҃їи а҆̑чѣ́ѣ̈ шн̀ пре пѣмжи́тѫ҃ лор а҆̑ѵ̀ лѳсѧ́т҃ їнсѹ̑сь сѫ̀дѧ́тъ •

а҃ѳ Пентрѵ̑ кѣ дмн҃ѫ̀ дмнезе́ѫ҃ лѫ̀й їерани́ѧ ѳ҆тѣ́ѣ

а҃і рѣсѵ̑ѳн ѳ҆пресѵ̑нь|кѵ̑ їерани́ль • Шн̀ сѣ ѳ҆тѡ́ѵ̀

ce era într-însa; şi n-au rămas nimea întru ea scăpat şi mîntuit, şi au făcut împăratului Machidii în ce chip au făcut împăratului Ierihonului.

29. Şi să duse Iisus şi tot Israilul împreună cu el de la Machida la Levna, şi bătea pre Levna.

30. Şi au dat-o Domnul şi pre ea în mînile lui Israil, şi au luat-o pre ea şi pre împăratul ei, şi au omorît-o pre ea cu gură de sabie, şi tot suflătoriul dentr-însa; n-au rămas într-însa nici unul mîntuit sau scăpat, şi au făcut împăratului ei în ce chip au făcut împăratului Ierihonului.

31. Şi să duse Iisus şi tot Israilul împreună cu el de la Levna la Lahis, şi şăzu prejur ea, şi o bătea pre ea.

32. Şi dêde Domnul pre Lahis în mînile lui Israil, şi o luo pre ea a dooa zi, şi o omorî pre ea cu gură de sabie, şi o surpă pre ea în ce chip au făcut Levnii.

33. Atuncea s-au suit Oram, împăratul Gazerului, să ajute lui Lahis şi l-au lovit pre el Iisus cu gură de sabie, şi pre nărodul lui, pînă unde n-au lăsat lui mîntuit şi scăpat.

34. Şi să duse Iisus şi tot Israilul împreună cu el de la Lahis la Aglon, şi au şăzut prejur ea, şi au bătut-o pre dînsa.

35. [34] Şi o dêde pre ea Domnul în mînile lui Israil, şi o luo pre ea în zioa acêea, [35] şi o ucise pre ea cu gură de sabie, şi tot ce sufla într-însa au omorît în zioa acêea în ce chip au făcut lui Lahis.

36. Şi să duse Iisus şi tot Israilul împreună cu el de la Eglon la Hevron, şi au şăzut prejur ea.

37. Şi au luat pre ea, şi au lovit pre ea cu gură de sabie, şi pre împăratul ei, şi toate satele ei, şi toate cêle cu răsuflare cîte era într-însa nu era scăpat, în ce chip au făcut Eglonului, au surpat-o pre ea, şi toate cîte era într-însa.

38. Şi să întoarse Iisus şi tot Israilul împreună cu el la Daver, şi şăzîndu prejur ea o luară pre dînsa.

39. Şi pre împăratul ei şi toate satele ei, şi o loviră pre ea cu gură de sabie, şi au surpat-o pre ea, şi tot ce răsuflă într-însa, şi n-au lăsat nici pre unul scăpat; în ce chip au făcut Hevronului şi împăratului ei, aşa au făcut şi Davirei şi împăratului ei, în ce chip au făcut Lemnii şi împăratului ei.

40. Şi au lovit Iisus tot pămîntul den munte, şi pre Naghev, şi cîmpiia, şi pre Asidoth, şi pre toţ împăraţii ei; n-au lăsat într-însa scăpat, şi tot suflătoriul de viaţă den ea au sfărîmat, în ce chip au poruncit Domnul Dumnezeul lui Israil.

41. [40] Şi i-au omorît pre ei Iisus, de la Cadis-Varni pînă la Gaza, [41] tot pămîntul Gosom pînă la Gavaon.

42. [41] Şi pre toţ împăraţii aceştea şi pre pămîntul lor au luat Iisus odată, [42] pentru că Domnul Dumnezeul lui Israil bătea războiu împreună cu Israil.

43. Şi să întoar / se Iisus la Galgala.

Ms. 45, f. 98 r–98 v

păratul ei, şi au surpatu-o pre ea şi tot viul[16] ce era întru ea; şi[17] n-au rămas nime întru ea scăpat şi mîntuit, şi au făcut împăratului Machida în ce chip au făcut împăratului Ieriho.

29. Şi să duse Iisus şi tot Israil împreună cu el de la Machida la Levna şi bătea Lemna.

30. Şi au datu-o Domnul pre ea în mîna lui Israil, şi au luatu-o pre ea şi pre împăratul ei, şi au omorîtu-o pre ea cu gură de sabie, şi tot suflătoriul întru ea; şi[18] n-au rămas întru ea nice unul mîntuit sau scăpat, şi au făcut împăratului ei în ce chip au făcut împăratului Ieriho.

31. Şi să dusă Iisus şi tot Israil împreună cu el de la Levna la Lahis, şi şedzu pregiur ea, şi o bătea pre ea.

32. Şi dêde Domnul pre Lahis în mîinile lui Israil, şi o luă pre ea în dzua a doao, şi o omorî pre ea cu gură de sabie, şi o surpă pre ea în ce chip au făcut ii Levna.

33. Atuncea s-au suit Oram, împăratul Gazer, să ajute ii Lahis, şi l-au lovit pre el Iisus cu gură de sabie, şi pre nărodul lui, // pănă unde n-au lăsat lui mîntuit şi scăpat.

34. Şi să duse Iisus şi tot Israil împreună cu el de la Lahis la Aglon[19], şi au şedzut pregiur ea şi au bătutu-o pre ea.

35. Şi o dêde pre ea Domnul în mîna lui Israil şi o luă pre ea întru dzua acêea, şi o ucise pre ea cu gură de sabie, şi tot ce sufla întru ea întru dzua acêea au omorît în ce chip au făcut ii Lahis.

36. Şi să duse Iisus şi tot nărodul[20] împreună cu el de la Eglon la Hevron, şi au şezut pregiur ea.

37. [36] Şi au luat pre ea, [37] şi au lovitu-o pre ea cu gură de sabie, şi pre împăratul ei, şi toate satele ei, şi toate răsuflătoarele cîte era întru ea nu era hălăduit, în ce chip au făcut ii Eglon[21], au surpatu-o pre ea, şi toate cîte era întru ea.

38. Şi să întoarse Iisus şi tot Israil împreună cu el la Davir, şi şedzîndu pregiur ea.

39. O luară pre însă şi pre împăratul ei şi toate satele ei, şi o loviră pre ea cu gură de sabie, şi au surpatu-o pre ea şi tot ce suflă întru ea, n-au lăsat nice pre unul scăpat; în ce chip au făcut ii Hevron şi împăratului ei, aşa au făcut ii Davir şi împăratului ei, în ce chip au făcut ii Levna şi împăratului ei.

40. Şi au lovit Iisus tot pămîntul, den munte şi pre Naghev, şi cîmpiia, şi pre Sidoth, şi pre toţi împăraţii ei; n-au lăsat întru ea scăpat, şi tot suflătoriul de viaţă dentru ea au sfărîmat, în ce chip au porîncit Domnul Dumnedzăul Israil.

41. [40] Şi i-au omorît pre ei Iisus, [41] de la Cadis-Varni pănă la Gaza, tot pămîntul Gosom pănă la Gavaon.

42. Şi pre toţi împăraţii aceştea şi pre pămîntul lor au luat Iisus o dată, pentru că Domnul Dumnedzăul Israil bătea războiu împreună cu Israil.

43. [42] Şi să întoarse Iisus la Galgala.

Ms. 4389, f. 103 v–104 r

ce era viu într-însul; şi n-au rămas nimică într-însul să fie scăpat, şi făcură împăratului Machidanului ca şi împăratului Ierihonului.

29. Şi mêrse Isus şi tot Israilul cu dînsul de la Machidan[4] la Levna şi o ocoliră.

30. Şi dêde Domnul şi aceasta în mîinile lui Israil, şi pre împăratul ei, şi o uciseră cu sabie ascuţită, şi tot ce era într-însa viu; şi nu scăpă nici unul într-însa viu, şi făcu împăratului ei cum făcu şi împăratului Ierihonului.

31. De-acii de la Levna mêrse Isus şi tot Israilul cu dînsul la Lahis, şi-l ocoli, şi oştiră spre dînsul.

32. Şi dêde Domnul Lahisul în mîinile lui Israil, şi-l luoă a doaoa zi, şi-l ucise cu sabie ascuţită, şi pre tot ce era viu într-însul, şi-l potopi cum au făcut şi Levnei.

33. Atunci se sui şi Oram, împăratul Gazerului, să ajute Lahisului, şi-l ucise Isus cu sabie ascuţită, şi pre oamenii lui, pînă n-au rămas nici unul dentr-înşii, nici au scăpat.

34. Şi mêrse Isus şi tot Israilul cu dînsul de la Lahis la Aglon, şi-l ocoli, şi oştiră spre dînsul.

35. Şi-l // dêde Domnul în mîinile Israilului, şi-l luoă într-acêeaşi zi, şi-l ucise cu sabie ascuţită, şi tot ce era într-însul viu ucise, şi aşa-i făcu ca şi Lahisului.

36. Şi mêrse Isus şi tot Israilul cu dînsul la Hevron, şi-l ocoli.

37. Şi-l luoă şi-l ucise cu sabie ascuţită, şi toate oraşăle lui şi tot ce era viu într-însul, şi nu scăpă într-însul nimini, aşa-i făcu ca şi Aglonului, şi potopi tot ce era într-însul.

38. Şi se întoarse Isus şi tot Israilul cu dînsul la Davir, [39] şi-l ocoli.

39. Şi-l luoă, şi ucise pre împăratul lui şi toată cetatea cu sabie ascuţită, şi pierdu tot ce era într-însul viu, şi nu rămase să scape nici unul; şi cum făcuse Hevronului şi Levnei, aşa au făcut şi Davirului şi împăratului lui.

40. Şi ucise Isus tot pămîntul den munţi şi Naghevul, şi cîmpiia, şi Asidothul, şi pre toţi împăraţii lor, şi n-au rămas nici unul dentr-înşii viu den tot ce viia, ce tot potopiră cum porîncise Domnul lui Israil.

41. Şi ucise Isus, de la Cadis Varni pînă la Gaza, tot pămîntul Gosomului pînă la Gavaon

42. Pre toţi pre aceşti împăraţi i-au luat Isus deodată, că Domnul Dumnezeul lui Israil ajuta israiltênilor.

43. De-acii se întoarse Isus şi tot Israilul cu dînsul la tabără la Galgal.

Versiunea modernă

nimicit pe locuitorii ei şi toată suflarea care se afla în cetate: pe nimeni n-a cruţat ca să nu moară sau să fugă cineva; aşa a făcut şi cu craiul din Macheda, ca şi cu craiul Ierihonului.

29. Apoi s-a dus Iosua împreună cu toţi israeliţii de la Macheda la Libna şi a împresurat-o.

30. Şi a dat-o Domnul şi pe aceasta în mîinile lui Israel de a luat-o pe ea şi pe craiul ei, iar Iosua a trecut-o prin ascuţişul sabiei pe ea cu toată suflarea; pe nimeni n-a lăsat să nu moară sau să fugă şi a făcut cu craiul ei ca mai înainte cu craiul Ierihonului.

31. De la Libna s-a dus Iosua împreună cu toţi Israeliţii la cetatea Lachiş şi a împresurat-o, începînd războiul.

32. Şi a dat Domnul cetatea Lachiş în mîinile lui Israel şi o luă a doua zi, şi o omorî Domnul cu gură de sabie şi o surpă cum făcuse şi cu Libna.

33. Atunci s-a ridicat Horam, craiul din Ghezer, în ajutorul Lachişului, şi l-a lovit pe el Iosua şi pe poporul lui cu gură de sabie, încît n-a lăsat pe nimeni dintre ai lui să nu moară sau să fugă.

34. Din Lachiş s-a dus Iosua împreună cu toţi Israeliţii la Eglon şi a împresurat cetatea, începînd războiul.

35. Şi Domnul a dat-o în mîinile lui Israel. Şi a luat-o în aceeaşi zi şi a bătut-o cu sabia pe ea şi cu toată suflarea şi a blestemat-o în ziua aceea, cum făcuse şi cu cetatea Lachiş.

36. De la Eglon, Iosua împreună cu toţi Israeliţii s-au dus la cetatea Hebron şi au înconjurat-o

37. Şi au lovit-o cu ascuţişul sabiei pe ea şi pe craiul şi toate cetăţile lui şi toată suflarea cîtă era, cum făcuse şi cu Eglon; şi a blestemat-o, pe ea şi pe toată suflarea care era în ea.

38. După aceea au năvălit Iosua împreună cu toţi Israeliţii asupra cetăţii Debir şi au împresurat-o.

39. Şi a cucerit-o pe ea, pe craiul şi toate satele ei. Şi le-au lovit cu ascuţişul sabiei, le-au nimicit pe ele şi toată suflarea ce era în ele şi n-a lăsat pe nimeni să scape; cum făcuse cu Hebron şi cu Libna şi cu craii lor, aşa a făcut şi în Debir.

40. Apoi a cucerit Iosua tot ţinutul muntos, Neghebul, cîmpia şi ţinutul mării şi pe craii lor şi n-a lăsat pe nimeni să scape, ci a omorît toată suflarea, cum poruncise Domnul Dumnezeul lui Israel.

41. Şi i-a învins Iosua de la Cadeş-Barnea pînă la Gaza şi tot ţinutul Goşen pînă la Ghibeon.

42. Şi pe toţi craii acestora şi ţinuturile lor le-a luat Iosua deodată, căci Domnul Dumnezeul lui Israel lupta pentru Israel.

43. După aceea Iosua împreună cu toţi Israeliţii s-au întors în tabăra de la Ghilgal.

Biblia 1688, pag. 161, col. II

CAP 11

1. Iară deaca auzi Iavin, împăratul Asorului, au trimis la Iovav, împăratul Madon, şi cătră împăratul Semeronului, şi cătră împăratul Ahiav.

2. Şi cătră împăraţii de cătră Sidonul cel mare, la munte la Ravath, den preajma Chenerethului, şi la cîmpu, şi la Nefedor,

3. Şi la cei de la marginea mării hananeii de la răsărit. [3] Şi la cei de la marginea mării amoreii, şi heteii, şi ferezeii, şi ievuseii pre cei den munte, şi pre evei, şi pre cei pre supt Aermon, la pămîntul Masifa[1].

4. Şi ieşiră ei şi împăraţii lor împreună cu ei, nărod mult ca năsipul de pe marginea mării mulţimea, şi cai şi cară multe foarte.

5. Şi s-au împreunat toţ împăraţii aceştea, şi veniră şi să tăbărîră la un loc, la apa Meron, să bată pre Israil.

6. Şi zise Domnul cătră Iisus: «Să nu te temi de cătră faţa lor, căci mîine, în ceasul acesta, eu voiu da pre toţi răniţ pre ei înaintea lui Israil. Caii lor le vei tăia vinele şi carăle lor le vei arde cu foc».

7. Şi veni Iisus şi tot norodul cel de războiu împreună cu el asupra lor la apa Meron fără de vêste, şi căzură preste ei în munte.

8. Şi-i dêde pre ei Domnul supuşi supt mîna lui Israil, şi tăind pre ei îi goniră pînă la Sidonul cel Mare, şi pînă la Masrefoth-Maim, şi pînă la cîmpii Masifa despre răsărit, şi i-au tăiat pînă n-au rămas dentr-înşii mîntuit şi scăpat.

9. Şi au făcut lor Iisus în ce chip au poruncit lui Domnul: cailor lor le-au tăiat vinele, şi carăle lor le-au ars cu foc.

10. Şi să întoarse Iisus în vêmea acêea, şi au luat pre Asor, şi pre împăratul ei l-au ucis cu sabie. Şi era Asor mai înainte stăpînind tuturor împăraţilor acestora.

11. Şi omorî tot ce sufla întru ea cu gură de sabie, şi i-au surpat pre toţi, şi n-au rămas într-însa tot răsuflătoriul; şi pre Asor au arsu-o cu foc.

12. Şi toate cetăţile a împăraţilor acestora şi pre toţi împăraţii lor i-au prins Iisus, şi i-au ucis cu gură de sabie, şi au surpat pre ei, în ce chip au rînduit Moisi, sluga Domnului.

13. Iară toate cetăţile cêle şănţuite nu le-au ars Israil, fără numai pre Asor singur au arsu-o Iisus.

14. Şi toate prăzile ei şi dobitoacele le-au prădat lor fiii lui Israil, iară pre ei i-au surpat pre toţi cu gură de sabie, pînă i-au pierdut pre ei, n-au lăsat dentru ei nimică răsuflătoriu.

15. În ce chip au poruncit Domnul lui Moisi, slugii lui, şi în ce chip au poruncit Moisi lui Iisus, aşa au făcut Iisus, n-au ieşit nimică den toate care au poruncit Domnul lui Moisi.

16. Şi au luat Iisus tot pămîntul acesta den munte, şi tot pământul Naghev, şi tot pămîntul Gosom, şi cîmpul, şi cel de cătră apus, şi muntele // Israilului, şi cîmpiile cêle de cătră munte, de la muntele

Ms. 45, f. 98 v

CAP 11

1. Iară daca audzi Iavin[1], împăratul Asor, au trimis la Iovav, împăratul Madon[2], şi către împăratul Ahiav[3], şi către împăratul Simeron[4].

2. Şi către toţi împăraţii de către Sidonul cela mare, la munte la Ravath[5], den preajma Hinereth[6], şi la cîmpu, şi la Nefeddor[7].

3. Şi la ceia de la marginea hananei a[8] mării, de la răsărit; şi la ceia de la marginea mării, amorreii, şi hetteii, şi ferezeii, şi ievuseii, pre ceia den munte, şi pre evei, şi pre ceia pre suptu Aermon, la pămîntul Masifa[9].

4. Şi ieşiră ei şi împăraţii lor împreună cu ei, nărod multu ca arina cea den ţărmurile mării la mulţime, şi cai şi cară multe foarte.

5. Şi s-au împreunat toţi împăraţii aceştea, şi veniră şi să tăbărîră toţi la un loc la apa Merron, să bată pre Israil. /

6. Şi dzise Domnul către Iisus: «Să nu te temi de către faţa lor, căce mîine, în ceasul acesta, eu voi da pre toţi răniţi pre ei înaintea lui Israil. Caii lor le vei tăia vinele şi carăle lor le vei arde cu foc».

7. Şi veni Iisus şi tot nărodul cela de războiu împreună cu el asupra lor la apa Meron fără de vêste, şi căzdură preste ei în munte.

8. Şi-i dêde pre ei Domnul supuşi suptu mîna lui Israil, şi tăindu pre ei ii goniia pre ei pănă la Sidonul cela mare, şi pănă la Masrefoth[10]-Maim şi pănă la cîmpii Masifa[11] despre răsărit, şi au tăiat pre ei pănă n-au rămas mîntuit şi scăpat.

9. Şi au făcut lor Iisus în ce chip au porîncit lui Domnul: cailor lor le-au tăiat vinele, şi carăle lor le-au arsu cu foc.

10. Şi să întoarse Iisus întru vrêmea acêea, şi au luat pre Assor, şi pre împăratul ei l-au ucis cu sabie. Şi era Assor mainte stăpînindu tuturor împăraţilor acestora.

11. Şi omorî tot ce sufla întru ea cu gură de sabie şi i-au surpat pre toţi, şi n-au rămas întru ea tot răsuflătoriul; şi pre Assor au arsu-o cu foc.

12. Şi toate cetăţile împăraţilor acestora şi pre toţi împăraţii lor i-au prinsu Iisus şi i-au ucis pre ei cu gură de sabie, şi i-au surpat pre ei, în ce chip au rînduit Moisi, sluga Domnului.

13. Iară toate cetăţile cêle tari[12] nu le-au arsu Israil, fără numai pre Assor sîngură au arsu-o Iisus[13].

14. Şi toate prăzile ei şi dobitoacele le-au prădat şie fiii lui Israil, iară pre ei pre toţi i-au surpat cu gură de sabie pănă i-au pierdut pre ei, nu au lăsat dentru ei nimică răsuflător.

15. În ce chip au porîncit Domnul lui Moisi, slugii lui, şi în ce chip au porîncit Moisi lui Iisus, aşa au făcut Iisus, n-au ieşit nimică dentru toate carele au porîncit Domnul lui Moisi.

16. Şi au luat Iisus tot pămîntul acesta den munte, şi tot pămîntul Naghev, şi tot pămîntul Gosom, şi cîmpul, şi cela de către apus, şi mun-

Ms. 4389, f. 104 r

CAP 11

1. De-acii deaca auzi Iavin, împăratul Asorului, trimêse la Iovav, împăratul Madomului, şi la împăratul Semeronului, şi la împăratul Ahiafului.

2. Şi la împăraţii de la Sidonul ce mare, carii lăcuia în munţi la Ravath, împotriva Henerethului, şi la cîmp, şi la Nafedor, şi în hotarăle Dorului despre apus, şi de la răsărit despre mare.

3. La hananeii ceia despre răsărit şi despre apus, şi hettheii, şi ferezeii, şi la evuseii cei den munţi, şi la eveii ceia de supt Ermon, în ţara Masifului.

4. Şi ieşiră ei şi împăraţii lor cu dînşii cu oameni mulţi; aşa era mulţime de multă ca năsipul de pre marginile mării, mulţime multă de oameni şi de cai şi de arme.

5. Şi se pogorîră / aceşti împăraţi toţi, şi se adunară la un loc, şi stătură în lungul apei Merron, să se bată cu Israil.

6. Şi zise Domnul către Isus: «Nu te tême de dînşii, că mîine, într-această vrême, eu îi voi da în rane înaintea feciorilor lui Israil. Şi să tai vinele cailor lor, iară armele lor să le arzi în foc».

7. Şi veni Isus şi toţi oamenii cei de războiu cu dînsul asupra lor la apa Merronului, şi degrabă căzură spre dînşii pren munţi.

8. Şi dêde pre aceia Domnul în mîinile lui Israil, şi-i goniră tot mîindu-i pînă la Sidonul cel mare, şi la apa Maserfothului Maim, şi pînă la cîmpii Masifei despre răsărit, şi-i tăiară pînă nu scăpară să fugă nici unul.

9. Şi aşa făcu lor Isus cum porînci lui Domnul: cailor lor le tăie vinele, şi armele lor le arse în foc.

10. Şi într-acea vrême se întoarse Isus, şi luoă Asorul, şi pre împăratul lui îl ucise cu sabie. Că Asorul stăpîniia mai nainte pre aceşti împăraţi pre toţi.

11. Şi ucise tot ce viia într-însul cu sabie ascuţită, şi omorî tot, şi nu scăpă nimică den ce era viu; şi Asorul îl arseră cu foc.

12. Şi luoă Isus toate cetăţile lor şi pre toţi împăraţii lor îi tăie cu sabie, şi-i pierdu, cum porînci lui Moisei, robul lui Dumnezeu.

13. Iară nici o cetate de cêle tari nu aprinse Isus să arză, fără numai Asorul sîngur îl arse.

14. Iară avuţiia lor şi dobitoacele lor tot robiră şi jăfuiră feciorii lui Israil[1], iară pre oameni pre toţi îi pierdură cu sabiia, şi nu scăpară nici unul.

15. Cum porînci Domnul lui Moisei, slugii sale, aşa şi Moisei porînci lui Isus, şi aşa făcu Isus, şi nu călcă nici o poruncă den cîte porînci Domnul lui Moisei.

16. Şi luoă Isus tot pămîntul de pren munţi, şi tot pămîntul Naghethului, şi tot pămîntul Gosomului, şi cîmpiia, şi ce era despre apus, şi munţii

Versiunea modernă

CAP 11
Cuceriri spre Miazănoapte

1. Cum a auzit de aceasta, Iabin, craiul Hatorului, a chemat la luptă pe toţi craii vecini, pe Iobab din Madon, pe cel din Simron şi pe cel din Acşaf;

2. Şi pe craii de la Miazănoapte, din munţi, de pe podiş, de la Miazăzi de Chinerot, în cîmpie şi în ţinutul Dor, la Apus;

3. Pe Canaaneii din Răsărit, pe cei de pe malul mării; pe Amorei, Hetei, Ferezei, Iebuseii din munţi şi pe Heveii de sub Hermon, din pămîntul Miţpa.

4. Şi au purces aceştia împreună cu craii lor, popor mult la număr ca nisipul de la marginea mării, şi cai şi care de război.

5. S-au adunat toţi craii aceştia şi au făcut împreună tabără la apele Merom, ca să se lupte cu Israel.

6. Domnul însă a zis: «Nu vă temeţi de ei, căci mîine pe vremea aceasta îi voi preda pe toţi aceia fiilor lui Israel ca să-i ucidă; cailor lor să le tăiaţi vinele picioarelor, iar carele să le ardeţi cu foc».

7. Atunci Iosua împreună cu tot poporul gata de luptă a ieşit fără de veste înaintea lor, la apele Merom şi a năvălit în munţi asupra lor.

8. Şi i-a dat pe ei Domnul în mîinile lui Israel şi i-a învins şi i-a urmărit pînă la Sidonul cel Mare, pînă la Misrefot-Maim şi pînă în valea Miţpa, la Răsărit, şi i-a ucis pînă n-a mai rămas nici unul.

9. Şi a făcut Iosua cu ei cum îi zisese Domnul: cailor lor le-a tăiat vinele picioarelor şi carele lor le-a ars cu foc.

10. Tot atunci întorcîndu-se, Iosua a cucerit Haţorul, iar pe craiul lui l-a ucis cu sabia. Haţorul fusese pînă atunci maimarele tuturor crăiilor acestora.

11. Şi a ucis toată suflarea cu sabia, dînd toate pieirii; şi n-a rămas nici un suflet, iar Haţorul l-a ars cu foc.

12. Astfel a luat Iosua toate cetăţile crăiilor acestora şi pe toţi craii lor i-a ucis cu sabia, dîndu-i pieirii, cum poruncise Moise, robul Domnului.

13. Iar cetăţile cele întărite nu le-a ars Israel, afară de Haţor, pe care l-a ars Iosua.

14. Toată prada cetăţilor şi toate dobitoacele le-au luat fiii lui Israel pentru ei, iar pe oameni i-au ucis cu sabia, i-au blestemat, aşa că n-a mai rămas din ei nici un suflet.

15. Precum poruncise Domnul lui Moise, robul său, şi cum poruncise şi Moise lui Iosua, aşa a făcut Iosua: nu s-a abătut de la nici un cuvînt din cîte poruncise Domnul lui Moise.

16. Şi aşa a cucerit Iosua toată ţara aceea de sus şi tot ţinutul Negheb, tot ţinutul Goşen şi ţinuturile de jos, şesul şi muntele lui Israel şi

Biblia 1688, pag. 162, col. I

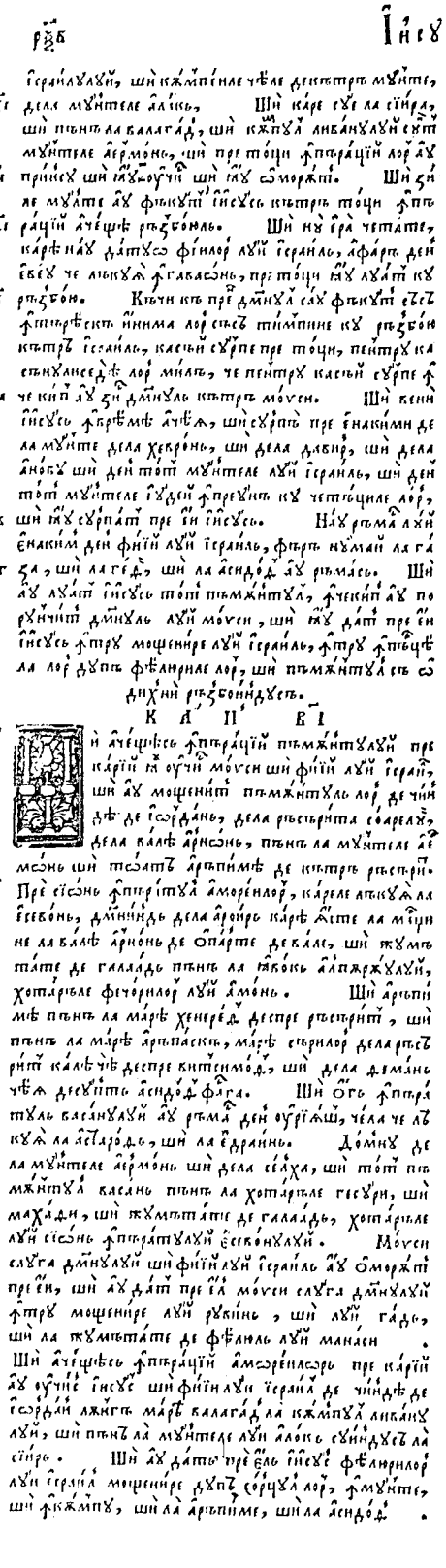

Alac,

17. Şi care suie la Siira, şi pînă la Valagad, şi cîmpul Livanului supt muntele Aermon; şi pre toţi împăraţii lor au prinsu, şi i-au ucis, şi i-au omorît.

18. Şi zile multe au făcut Iisus cătră toţi împăraţii aceştea războiul.

19. Şi nu era cetate carea n-au datu-o fiilor lui Israil. Afară den eveu, ce lăcuia în Gavaon, pre toţi i-au luat cu războiu.

20. Căci că pren Domnul s-au făcut să să întărească inima lor, să să timpine cu războiu cătră Israil, ca să-i surpe pre toţi, pentru ca să nu li se dea lor milă, ce pentru ca să-i surpe, în ce chip au zis Domnul cătră Moisi.

21. Şi veni Iisus în vrêmea acêea şi surpă pre enachimi de la munte de la Hevron, şi de la Davir, şi de la Anovu, şi den tot muntele lui Israil, şi den tot muntele Iudei împreună cu cetăţile lor, şi i-au surpat pre ei Iisus.

22. N-au rămas lui Enachim den fiii lui Israil, fără numai la Gaza, şi la Geth, şi la Asidoth au rămas.

23. Şi au luat Iisus tot pămîntul, în ce chip au poruncit Domnul lui Moisi, şi i-au dat pre ei Iisus întru moştenire lui Israil, întru împărţeala lor după fêliurile lor, şi pămîntul să odihni războindu-să.

CAP 12

1. Şi aceştea-s împăraţii pămîntului pre carii i-au ucis Moisi şi fiii lui Israil, şi au moştenit pămîntul lor decindea de Iordan, de la răsărita soarelui, de la valea Arnon pînă la muntele Aermon, şi toată arăpimea de cătră răsărit.

2. Pre Sion, împăratul amoreilor, carele lăcuia la Esevon, domnind de la Aroir, carea iaste la margine la valea Arnon de o parte de vale, şi jumătate de Galaad pînă la Iavoc al pîrîului, hotarăle feciorilor lui Amon.

3. Şi arăpimea pînă la Marea Henereth despre răsărit, şi pînă la marea arăpască, Marea Sărilor de la răsărit calea cea despre Vitsimoth, şi de la Theman cêea de supt Asidoth Fasga.

4. Şi Og, împăratul Vasanului, au rămas den uriiaş, cela ce lăcuia la Astaroth şi la Edrain,

5. Domnu de la muntele Aermon şi de la Selha şi tot pămîntul Vasan pînă la hotarăle Ghesuri şi Mahathi, şi jumătate de Galaad, hotarăle lui Sion, împăratului Esevonului.

6. Moisi, sluga Domnului, şi fiii lui Israil au omorît pre ei şi au dat pre el Moisi, sluga Domnului, întru moştenire lui Ruvin, şi lui Gad, şi la jumătate de fêliul lui Manasi.

7. Şi aceştea-s împăraţii amoreilor, pre carii au ucis Iisus şi fiii lui Israil decindea de Iordan, lîngă Marea Valagad, la cîmpul Livanului, şi pînă la muntele lui Aloc suindu-să la Siir; [8] şi au dat pre el Iisus fêliurilor lui Israil moştenire după sorţul lor,

8. [8] În munte, şi în cîmpu, şi la arăpime, şi la Asidoth. / [9] Şi

Ms. 45, f. 98 v–99 r

tele Israil, şi cîmpiile cêle de cătră munte.

17. De la muntele Alac[14] şi care te sui[15] la Sira şi pămîntul Valgad[16], şi cîmpul Livanului, suptu muntele Aermon, şi pre toţi împăraţii lor au prinsu şi i-au omorît pre ei şi i-au ucis pre ei[17].

18. Şi dzile multe au făcut Iisus cătră toţi împăraţii aceştiia războiul.

19. Şi nu era cetate carea n-au datu-o[18] fiilor Israil[19]. Afară den eveu, ce lăcuia la Gavaon, pre toţi i-au luat cu război.

20. Căce pren Domnul s-au făcut să să întărească inima lor, să să tîmpine cu războiu cătră Israil, pentru ca să-i surpe pre toţi pre ei, pentru ca să nu li să dea lor milă, ce pentru ca să-i surpe, în ce chip au dzis Domnul cătră Moisi.

21. Şi veni Iisus întru vrêmea acêea şi surpă pre Enachim de la munte de la Hevron, şi de la Davir, şi de la Anov[20], şi den tot muntele Israil, şi den tot muntele // Iuda, împreună cu cetăţile lor, şi i-au surpat pre ei Iisus.

22. N-au lăsat[21] lui Enachim de fiii lui Israil, fără numai la Gaza, şi la Gheth, şi la Asidoth[22] au rămas.

23. Şi au luat Iisus tot pămîntul, în ce chip au porîncit Domnul lui Moisi, şi i-au dat pre ei Iisus întru moştnenire Israil, întru împărţala lor după fêliurile lor, şi pămîntul să odihni războindu-să[23].

CAP 12

1. Şi aceştea-s împăraţii pămîntului, pre carii au ucis Moisi şi fiii lui Israil, şi au moştenit pămîntul lor decinde de Iordan, de la răsăritul soarelui, de la valea Arnon pănă la muntele Aermon, şi toată arăpimea de cătră răsărit.

2. Pre Sion, împăratul amorreilor, carele lăcuia la Esevon, domnindu de la Aroir, carea iaste la marginea la valea Arnon de o parte de vale, şi jumătate de Galaadu pănă la Iavoc a părăului, hotarăle fiilor Ammon.

3. Şi arăpimea pănă la Marea Hinereth, despre răsărit, şi pănă la Marea Arăpască, Marea Sărilor de la răsărit, calea cea despre Vithsimoth[1], de la Theman cêea de suptu Asidoth-Fasga.

4. Şi Og, împăratul Vasan, au rămas den uriêşi, cela ce lăcuia la Astaroth şi la Edrain.

5. Domnu de la muntele Aermon şi de la Selha[2] şi tot pămîntul Vasan pănă la hotarăle Ghesuri şi Mahathi, şi jumătate de Galaad, hotarăle Sion, împăratul Esevon.

6. Moisi, sluga Domnului, şi fiii lui Israil i-au omorît pre ei şi au datu-o pre ea Moisi, sluga Domnului, întru moştnenire lui Ruvim, şi lui Gad, şi la jumătate de fêli a lui Manassi.

7. Şi aceştea-s împăraţii amorreilor, pre carii i-au ucis Iisus şi fiii lui Israil decinde de Iordan, lîngă Marea Valgad, la cîmpul Livanului, şi pănă la Muntele lui Aloc[3] suind la Siira[4] şi au dat pre el Iisus fêliurilor Israil moştnenire după sorţul lor,

8. În munte, şi în cîmpu, şi la arăpime şi la

Ms. 4389, f. 104 r–104 v

Israilului, şi cîmpii lui.

17. Şi părţile munţilor den care se pogoară Seir pînă la Valgoth, şi cîmpurile den dumbrăvi care era pre supt muntele Ermonului; şi pre toţi împăraţii lor prinse şi-i ucise.

18. Şi // făcu Isus cu aceşti împăraţi războiu multă vrême.

19. Şi nu rămase nici o cetate carea să nu o fie dat Domnul feciorilor lui Israil, ce pre toate le-au luat cu sabiia; afară de eveii carei vieţuia în Gavaon.

20. Că Domnul făcea acêstea şi le întăriia inima, ca să facă oşti spre Israil, ca să-i potopească şi să nu le fie milă de dînşii, cum au grăit Domnul cătră Moisei.

21. Într-acea vrême veni Isus, şi potopi pre toţi enachinii[2] de pren munţi, şi de la Hevron, şi de la Davir, şi de la Anav, şi den tot muntele lui Israil, şi al Iudei, depreună cu cetăţile lor.

22. Şi nu rămase nici un enachin în ţara feciorilor lui Israil, fără numai în Gazav, şi în Gheth, şi în Asdoth încă rămaseră.

23. Şi luoă Isus tot pămîntul, cum porînci Domnul lui Moisei, şi-l dêde întru moştinare lui Israil, împărţeală după seminţiia lor, şi se odihni pămîntul războind.

CAP 12

1. Aceştea sînt[1] împăraţii pămînteşti pre carii îi uciseră feciorii lui Israil, şi le moştinară ei ţările lor de cêea parte de Iordan, despre răsăritul soarelui, de la valea Arnonului pînă la muntele Aermonului, şi toată ţara harăpească despre răsărit:

2. Pre Sion, împăratul Ammoreiului, carei lăcuia în Esevon, carele biruia de la Aroir, carele iaste în valea Arnonului şi mijlocul văii, şi jumătate de pămîntul Galaadului pînă la Iavoc, unde se hotărăsc cu feciorii lui Ammon.

3. Şi de la harăpie pînă la marea Henerethului, despre răsărit, şi pînă la marea harăpească, Marea Sării, pre calea despre răsărit de la Visimoth, şi de la Thiman carea iaste supt Asidothul Fazga.

4. Iară hotară lui Og, împăratul Vasanului, care rămaseră den uriiaşii ceia ce lăcuia în Astaroth şi în Edrain,

5. Şi biruia de la muntele Ermonului şi de la Silha şi tot pămîntul Vasanului pînă la hotară [5] Ghesurinul şi Mahathul, şi jumătate de Galaad, hotar cu Sion, împăratul Esevonului.

6. Moisei, robul Domnului, şi cu feciorii lui Israil îi ucise, şi dê / de Moisei ţările lor lui Ruvim şi lui Gad şi a jumătate den seminţiia Manasiei întru moştinare.

7. Iară aceştea sînt împăraţii Ammoreii, pre carii îi ucise Isus şi feciorii lui Israil de cêea parte de Iordan, în lungul mării Valgadului, de la cîmpii dumbrăvilor, pînă la munţii Aloclui, carei mêrge la Siir, şi dêde Isus ţările lor moşie şi moştinare împărţită feciorilor lui Israil,

8. Aşijderea în munţi, ca şi la cîmpie, şi în ha-

Versiunea modernă

dumbrăvile de pe lîngă munte,

17. De la Muntele Pele, care se întinde spre Seir, pînă la Baal-Gad din valea Libanului, la poalele Hermonului; a luat pe toţi craii lor şi i-a învins şi i-a ucis.

18. Iosua a purtat multă vreme război cu toţi craii aceştia.

19. Şi n-a fost cetate pe care să n-o fi luat cu fiii lui Israel; toate le-au luat cu război, afară de Ghibeon în care locuiau Heveii;

20. Căci aşa a fost de la Domnul, ca să-şi întărească inima lor şi să întîmpine pe Israel cu război, ca să fie daţi pieirii şi ca să nu găsească milă, ci să fie nimiciţi, cum poruncise Domnul lui Moise.

21. Apoi a venit Iosua în vremea aceea şi a învins pe toţi Anachimii de la munte, din Hebron, din Debir, din Anab, din toţi munţii lui Iuda şi din toţi munţii lui Israel şi i-a dat Iosua pierzaniei împreună cu cetăţile lor.

22. Şi n-a rămas niciunul din Anachimi în pămîntul fiilor lui Israel, ci numai în Gaza, în Gat şi în Aşdod au mai rămas.

23. Aşa a luat Iosua tot pămîntul, cum poruncise Domnul lui Moise şi l-a dat Iosua de moştenire lui Israel, împărţindu-l între seminţiile lor. Şi pe pămînt a domnit linişte şi pace.

CAP 12

Cuceririle lui Israel

1. Iată craii pe care i-au bătut fiii lui Israel şi al căror pămînt l-au luat drept de moştenire peste Iordan, spre Răsăritul soarelui, de la rîul Arnon pînă la muntele Hermon şi tot şesul dinspre Răsărit:

2. Sihon, craiul Amoreilor, care locuia în Heşbon şi domnea de la Aroerul cel de pe malul rîului Arnon, de la mijlocul rîului şi peste jumătate din Galaad, pînă la rîul Iaboc, care este hotarul Amoniţilor,

3. Peste şes pînă lîngă marea Chineretului, spre Răsărit şi pînă la marea şesului, pînă la Marea Sărată, spre Răsărit, pe calea către Bet-Ieşimot, iar spre Miazăzi peste locurile ce se întindeau pe la poalele muntelui Fazga;

4. Vecinul său Og, craiul Vasanului, cel din urmă din Refaim, care locuia în Aştarot şi Edrea,

5. Şi care stăpînea muntele Hermon şi Salca şi tot Vasanul, pînă la hotarul Ghesurului şi al Maacului şi jumătate din Galaad, pînă la hotarul lui Sihon, craiul Heşbonului.

6. Pe aceştia Moise, robul lui Dumnezeu, şi fiii lui Israel i-au ucis şi a dat Moise, robul lui Dumnezeu, pămîntul lor de moştenire seminţiilor lui Ruben şi Gad şi la jumătate din seminţia lui Manase.

7. Iată acum şi craii din ţara Amoreilor, pe care i-a învins Iosua şi fiii lui Israel dincoace de Iordan, spre Apus de la Baal-Gad, din valea Libanului, pînă la Pele, muntele care se întinde spre Seir; şi pămîntul l-a dat Iosua seminţiilor lui Israel de moştenire, după cum le-au căzut sorţii,

8. La munte sau la şes, la cîmpie sau la locuri-

Biblia 1688, pag. 162, col. II

în pustiiu şi la Naghev, pre heteu, şi pre amoreu, [10] şi pre hananeu, şi pre ferezeu, şi pre eveu, şi pre ievuseu.

9. [11] Pre împăratul Ierehonului, şi pre împăratul Gheii, carea iaste aproape de Vethil,

10. [12] Împăratul Ierusalimului, împăratul Hevronului,

11. [13] Împăratul Ierimuth, împăratul Lahis,

12. [14] Împăratul Eglom, împăratul Gazer,

13. [15] Împăratul Davir, împăratul Gadiru,

14. Împăratul Erma, împăratul Aredu,

15. [16] Împăratul Levna, împăratul Odolam,

16. [17] Împăratul Machida, împăratul Vethil,

17. [18] Împăratul Apfu, împăratul Ofer,

18. [19] Împăratul Afec, împăratul Hesarom,

19. [20] Împăratul Madon, împăratul Azor,

20. Împăratul Samvron, Maron, împăratul Ahsaf,

21. Împăratul Thanah, împăratul Maghedon,

22. Împăratul Chedes, împăratul Iecomna al lui Hermel,

23. Împăratul Addor, al lui Nafathdor, împăratul Goim, al lui Ghelghel,

24. Împăratul Thersa, toţi aceştea împăraţi 30 şi 1.

CAP 13

1. Şi Iisus bătrîn îndălungat de zile, şi zise Domnul cătră Iisus: «Tu ai îmbătrînit, ai îndălungat zilele, şi pămîntul au rămas mult foarte la moştenire.

2. Şi acesta e pămînt rămas: toate hotarăle Filistiimului şi tot Ghesuri şi Hananeul.

3. De la cea nelăcuită, cea de cătră faţa Eghipetului, pînă la hotarăle Acaron, den stînga hananeilor, să socotêşte cêle cinci domnii a filistiimilor, la gazeu şi la azotêni şi la ascalonitêni şi la ghettheu şi la acaronitêni.

4. Şi eveului de la Themani şi la tot pămîntul Hanan den potrivă de la Gaza şi sidonênii, pînă la Afeca, pînă la hotarăle amoreilor.

5. Şi tot pămîntul Gamvli Filistiim. [5] Şi tot Livanul de la răsăritul soarelui, de la Galgala, supt muntele Airmon, pînă la întrarea Emathului.

6. Tot cela ce lăcuiêşte muntele de la Livan pînă la Masireth Memfomaim, pre toţi sidonênii, eu pre ei voiu surpa de tot de cătră faţa fiilor lui Israil, ce-l împarte pre el cu sorţu lui Israil, în ce chip am poruncit ţie.

7. Şi acum împarţi pămîntul acesta întru moştenire, la cêle noao fêliuri şi la jumătate de fêliul al lui Manasi, de la Iordan pînă la Marea cea Mare despre apusul soarelui vei da pre el, Marea cea Mare va hotărî,

8. Iară la cêle doao fêliuri şi la jumătate de fêliu lui Manasi, [8] celor ce-s cu el, lui Ruvin şi lui Gad, au luat moştenirea lor carele au dat lor Moisi decindea de Iordan, despre răsărita soarelui au dat lor Moisi, sluga Domnului.

9. De la Aroir, carele iaste pre ţărmurile pîrîului Arnon, şi cetatea cêia den mijlocul văii, şi toată Misor de la Medavan pînă la Divon.

10. Şi toate cetăţile lui Sion, împărătului amoreilor, carele au împărăţit la Esevon, pînă la hotarăle feciorilor // Amon.

Ms. 45, f. 99 r

Asidoth şi întru pustii şi la Naghev, pre hetteu, şi pre amorreu, şi pre hananeu, şi pre ferezeu, şi pre eveu, şi pre ievuseu.

9. Pre împăratul Ieriho, şi pre împăratul Ghe, carele iaste aproape de Vethil,

10. Împăratul Ierusalim, împăratul Hevron,

11. Împăratul Ierimuth, împăratul Lahis,

12. Împăratul Eglom[5], împăratul Gazer,

13. Împăratul Gadir[6], împăratul Gader,

14. Împăratul Erma[7], împăratul Ared,

15. Împăratul Levna, împăratul Odollam,

16. Împăratul Machida[8], împăratul Vethil,

17. Împăratul Apfu[9], împăratul Ofer,

18. Împăratul Afec[10], împăratul Hesarom[11],

19. Împăratul Madon[12], împăratul Azor,

20. Împăratul Samvron-Marron[13], împăratul Ahsaf[14],

21. Împăratul Thanah[15], împăra / tul Maghedon[16],

22. Împăratul Chedes[17], împăratul Ieconam[18] a lui Hermel,

23. Împăratul Addor[19] a lui Nafathdor[20], împăratul Goim a lui Ghelghel,

24. Împăratul Thersa, toţi aceştea împăraţi treidzeci şi unul.

CAP 13

1. Şi Iisus bătrîn îndelungat de dzile şi dzise Domnul către Iisus: «Tu ai îmbătrînit, ai îndelungat dzilele, şi pămîntul au rămas multu foarte la moştenire.

2. Şi acesta-i pămîntul rămas: toate hotarăle Filiistiimi şi tot Ghesuri şi Hananeul.

3. De la cea nelăcuită, cea de către faţa Eghiptului până la hotarăle Accaron, den stînga hananeilor, să socotêşte la cêle 5 oblăduiri a filistiimilor, la Gaza şi la azotêni, şi la ascalonitêni, şi la ghetheu, şi la accaronitêni,

4. [3] Şi eveului [4] de la Theman şi la tot pămîntul Hanaan den potrivă de la Gaza şi sidonênii; până la Afica[1], până la hotarăle amorreilor.

5. Şi tot pămîntul Gamvli[2] Filiistiim şi tot Livanul, de la răsăritul soarelui, de la Galgal, suptu muntele Aermon, până la întrarea Emath.

6. Tot cela ce lăcuiêşte muntele de la Livan până la Masrefoth-Maim[3], pre toţi sidonênii. Eu pre ei voi surpa de tot de către faţa fiilor Israil, ce-l împarte pre el cu sorţu lui Israil, în ce chip am porîncit ţie.

7. Şi acum împarţi pămîntul acesta întru moştenire, la cêle 9 fêliuri şi la jumătate de fêli a lui Manassi de la Iordan până la marea cea mare despre apusul soarelui vei da pre el, Maarea cea mare va hotărî pre el.

8. Iară la cêli doao fêliuri şi la jumătate de fêli a lui Manassi, celora ce-s cu el, lui Ruvim şi lui Gad, au luat moştenirea lor carea le-au dat lor Moisi decinde de Iordan, despre răsărita soarelui au dat lor Moisi, sluga Domnului.

9. De la Aroir, carea iaste pre ţărmurile părăului Arnon, şi cetatea cêea den mijlocul văii, şi toată Misor, de la Madaỵan până la Divon.

10. Şi toate cetăţile lui Sion, împăratul amorreilor, carele au împărăţit la Esevon, până la

Ms. 4389, f. 104 v–105 r

răpie, şi în Asidoth, şi în pustie, în Ageth, pre hetthei, şi pre ammorei, şi pre hananei, şi pre ferezei, şi pre evei, şi pre evusei.

9. Pre împăratul Ierihonului, şi pre împăratul Gaii, care iaste aproape de Vethil,

10. Pre împăratul Ierusalimului, şi pre împăratul Hevronului,

11. Pre împăratul Erimothului, şi pre împăratul Lahisului,

12. Pre împăratul Eglomului, şi pre împăratul Gazerului,

13. Pre împăratul Davirului, şi pre împăratul Gadersului,

14. Pre împăratul Ermesului, şi pre împăratul Adersului,

15. Pre împăratul Levnei, şi pre împăratul Odalemului,

16. Pre împăratul Machidului, şi pre împăratul Vethilului,

17. Pre împăratul Apfului, şi pre împăratul Oferului,

18. Pre împăratul Afecului, şi pre împăratul Hevsaronului,

19. Pre împăratul Samvronului, şi pre împăratul Fugului,

20. Pre împăratul Maronului, şi pre împăratul Ahsathului,

21. Pre împăratul Thanahsculi, şi pre împăratul Mageddonului,

22. Pre împăratul Chedonului, şi pre împăratul Ieconamului, a lui Hermel,

23. Pre împăratul Addorului al lui Nafedor, şi pre împăratul Goimului al lui Ghelghel,

24. Pre împăratul Thersului, pre aceşti împăraţi pre toţi, pre treizeci şi unul.

CAP 13

1. Şi îmbătrîni Isus de zile multe şi zise Domnul către dînsul: «Tu ai îmbătrînit, iară pămînt au rămas mult întru moştinare.

2. Şi pămîntul care au rămas acesta iaste: hotarăle filistimlênilor, şi tot Ghesurul, şi Hananeiul.

3. De la rîul Sihrului care vine de // la faţa Eghipetului, pînă la hotarăle Accaronului. [4] Despre miazănoapte despre hananei se socotêşte la cêle 5 biruinţe ale[1] filistimlênilor, la Gazep, şi la Azotia, şi la Ascolonul, şi la Geththei, şi la Acarontin,

4. Şi Evoiul de la Theman. Iară despre amiazăzi, tot pămîntul Hanaanului, den potrivă de la Gaza, şi Sidonul, pînă la Afeca, şi pînă la hotarăle ammoreilor.

5. Şi tot pămîntul Gamvli Filistim. Şi toate braniştele despre răsăritul soarelui, de la Galgal pre supt muntele Aermonului, pînă a întra la Emath.

6. Şi tot ce lăcuiêşte la munţi de la Livan pînă la Masrefothmaima. Şi pre toţi sidonênii voiu piêrde eu den naintea fêţei lui Israil, numai ce să-l împarţi cu sorţi lui Israil întru moştinare, cum am porîncit ţie.

7. Şi acuma împarţi acest pămînt la 9 seminţii, şi jumătate de seminţiia Manasiei.

8. Iară celor 2 seminţii, şi ceiêlalte jumătate, le-au dat Moisei parte de cêia parte de Iordan, despre răsăritul soarelui, [9] şi lor au dat Moisei, robul Domnului.

9. De la Roir şi de la cêle ce sînt de la gura pîrîului Arnonului, şi cetatea carea iaste între vale, şi toată cîmpiia Madavanului, pînă la Divon[2].

10. Toate cetăţile lui Sion, împăratul Ammoreiului, care au împărăţit în Esevon, pînă la hota-

Versiunea modernă

le de sub munţi, în pustie şi la Miazăzi şi care fusese al Heteilor, Amoreilor, Canaaneilor, Ferezeilor, Heveilor şi Iebuseilor:

9. Un crai al Ierihonului, un crai al cetăţii Ai, aproape de Betel;

10. Un crai al Ierusalimului, un crai al Hebronului;

11. Un crai al Iarmutului, un crai al Lachişului;

12. Un crai al Eglonului, un crai al Ghezerului;

13. Un crai al Debirului, un crai al Ghederului;

14. Un crai al Hormei, un crai al Aradului;

15. Un crai al Libnei, un crai al Adulamului;

16. Un crai al Machedei, un crai al Betelului;

17. Un crai al Tapuahului, un crai al Heferului;

18. Un crai al Afecului, un crai al Şaronului;

19. Un crai al Madonului, un crai al Haţorului;

20. Un crai al Şimron-Meronului, un crai al Acşafului;

21. Un crai al Taanacului, un crai al Meghidonului;

22. Un crai al Chedeşului, un crai al Iocneamului de lîngă Carmei;

23. Un crai al Dorului de lîngă Nafat-Dor, un crai al Goimului din Ghilgal;

24. Un crai al Tirţei. De toţi treizeci şi unu de crai.

CAP 13. Hotare noi şi vechi

1. Fiind Iosua bătrîn şi îndelungat în zile, a zis Domnul către dînsul: «Iată tu ai îmbătrînit, eşti în vîrstă înaintată, dar ar mai fi mult pămînt de luat în moştenire.

2. Pămîntul care a mai rămas de luat în moştenire este: ţinuturile Filistenilor şi toată ţara Ghesurului şi a Canaanului.

3. De la Şihor, la Răsărit de Egipt pînă la hotarele Ecronului, la Miazănoapte, se socotesc cele cinci căpetenii filistene: Gaza, Aşdod, Ascalonul, Gat şi Ecronul.

4. Apoi ţara Heveilor: tot pămîntul Canaan şi Maara Sidonienilor, de la Teman pînă la Afec şi pînă la hotarele Amoreilor.

5. De asemenea ţinutul filistean Ghebla şi tot Libanul, spre Răsăritul soarelui, de la Baal-Gad, de la poalele muntelui Hermon pînă la intrarea Hamatului.

6. Pe toţi locuitorii muntelui de la Liban pînă la Misrefot-Maim, pe toţi Sidonienii îi voi surpa din faţa fiilor lui Israel; pămîntul lor să-l împarţi lui Israel prin sorţi, cum ţi-am poruncit.

7. Aşadar la cele nouă seminţii şi la jumătate din seminţia lui Manase, dă-le moştenire prin sorţi: de la Iordan pînă la marea cea mare de la Apus să-le dai lor şi marea cea mare să fie hotar.

8. Căci celelalte două seminţii: Ruben şi Gad şi jumătate din seminţia lui Manase au primit partea de la Moise, dincolo de Iordan, spre Răsăritul soarelui, cum le-a dat Moise, robul lui Dumnezeu,

9. De la Aroer, care e pe malul rîului Arnon, cetatea cea din mijlocul văii şi toată cîmpia Medeba pînă la Dibon,

10. Precum şi toate cetăţile lui Sihon, craiul Amoreilor, care a domnit în Heşbon, pînă la

Biblia 1688, pag. 163, col. I

Ісусъ

ам҃ а҆мо́нь • Шѝ галади́тꙗ, шѝ хоу́аръле ге́сѣрн,
шѝ лꙋ́и маха́ѳи, то́т мꙋ́нтеле е҆рмо́нꙋ, шѝ то́
кг҃ а҆тъ васани́та пѣнѣ ла е҆́лха • Т҃оа́тъ ѯпъ
рꙗ́цїа лꙋ́и со҃ръ ла васани́ѳа, ка́реле а҆́ѯ ѯпъръ
ци́тъ ла а҆старо́ѳь шѝ ла е҆драи́нъ, а҆́чѣста а҆́ѯ рѣ
ма́е дн҃ѣ рѣмъшѣ́нца оу҃рїа́шнлоръ, шѝ лова́ пре е҆́ль
кд҃ мо́ѵсн шнл҃ сѣ́рпѣ пре е҆́ль. Шѝ нлѫ сѣ́рпа́т
фнїи́ лꙋ́и їсраи́л҃ пре ге́сѣрн, шѝ пре маха́ѳи, шѝ
пре ханане́ѯ, шѝ лѣкѫ́ ѯпъра́тꙋ́ ге́сѣрн шѝ ма
хаѳи, ѯпъ҃ѯ фнїи лꙋ́и їсраи́л҃, пѣнѣ ѯ҃ѕ҃сѡ а҆ча
ке҃ а҆ста • Ѳпъ҃ръ дѐ нѫ́ман ѳе́ѳа́нл҃ лꙋ́и лѣ́ѵи нѫ́сл҃
да́т҃ мощенїре дн҃ѵнѫ́л҃ дн҃ѕ҃пѫ́л҃ лꙋ́и їсраи́л҃, е҆́л
мощени́ѣ лор҃, ѯ҃ѵе кнп҃ а҆́ѯ ѕнс҃ лор҃ дн҃ѵнѫ́л҃, шѝ а҆
кѣ҃ста а҆́ѕѣте ѯпъръ҃ѣ ла кар҃е со҃ѯ ѯпъръ҃нтсѡ мо́
ѵсн фнлор҃ лꙋ́и їсраи́л҃ ла а҆рако́ѳ моа́вь, де чнн҃ѯ҃
кѕ҃ де їѡрда́н дестре́ їерихѡ • Шѝ а҆́ѯ да́т҃ мо́ѵ
сн ѳе́ѳа́нлꙋ́и фнлор҃ лꙋ́и рꙋ́внн҃ дꙋ́пъ норо́ѳеле ло҃.
кѳ҃ Шѝ сѣ́ѳнкѫ лор҃ хоа́рѣле ѳела а҆ро́нр҃ ка́ре а҆́ѕѣте
де кѣ́тръ ѳа́ѳа́кѣтїи а҆рно́нь, шѝ четатѣ́ чѣ дн҃ѣ
ба́лѳ а҆рно́нь, шѝ тоа́тъ мисо́рь пѣнѣ ла меда́
кѳ҃ ва • Е҆́снко́н шѝ тоа́те четѣ́цнле лор҃ чѣ́ле че
сѫ́тъ ла мисо́рь, шѝ ла девор҃, шѝ вамо́ѳ ваа́лѳ,
кз҃ шѝ ка́селе лꙋ́и веа́мо́н • Шѝ їа́са шѝ кедимо́ѳ,
кѕ҃ шѝ мифа́а҆ѳ • Шѝ карїа́ѳаи́мь, шѝ се
ва́ма, шѝ сарѳꙋ́, шѝ сїсо́р ѳмꙋ́нтеле е҆на́нь •
к҃ Шѝ кефогор҃, шѝ а҆сидофе́гса, шѝ кнтсимꙋ́ѳь.
ка҃ Шѝ тоа́те четѣ́цнле лꙋ́и мисо́рь, шѝ тоа́тъ ѯ
пъръцїа́ лꙋ́и сїсо́нь ѯпъра́тꙋ́лѣ а҆морее́нлорь, ка
рѣле а҆́ѯ ѯпъръцнт҃ ла е҆сево́нь, пре ка́реле а҆́ѯ оу҃чн
мо́ѵсн пре е҆́ль шѝ пре покꙋ́хнтоу́рїи лꙋ́и мадїа́м,
шѝ пре е҆́кн, шѝ пре рокѡ́м, шѝ пре сꙋ́рь • шѝ пре
оу҃рь, шѝ пре ревеке́ вомо́рїи лꙋ́и сїсо́нь, пре а҆ча
кѣ҃ че лѣ́ѵиѫ́ пѣ҃мѣ́нтꙋ́лѣ • Шѝ пре валаа́м а҆́
лꙋ́и весо́р кр҃тѣ́тоу́рнл҃, ла́а҆ оу҃чнсь фнїи́ лꙋ́и їсра
кз҃ и́л҃ кꙋ́ сабе́ѣ ла ѯфрѣ҃нцере • Шѝ сѣ́ѳнкѫ хо
тарѣле фнлорь лꙋ́и рꙋ́внн҃ їѡрда́нꙋ́лѣ хоатарь,
а҆́чѣста е҆ мощенїре́ фнлор҃ лꙋ́и рꙋ́внн҃ дꙋ́пъ норѡ
кѣ҃ деле лор҃, четѣ́цнле шѝ сѡда́тнле ло́рь • Шѝ а҆́ѯ
да́т҃ мо́ѵсн фнлор҃ лꙋ́и га́дь дꙋ́пъ норо́ѳеле лор҃.
кѥ҃ Шѝ анслѫ́ ѳѣкꙋ́т҃ лор҃ хоатарѣле їа҃зи́р, тоа́ле че
тѣ́цнле галаа́ѳь, шѝ ѫ҃мѣ́нтатѣ де пѣ҃мѣ́нтѫ́
фнлор҃ а҆мо́н пѣнѣ ла а҆рони́р, ка́ре а҆́ѕѣте де кѣ́тръ
кѕ҃ фа́ца рава́ѳь • Шѝ де ла е҆́сево́нь пѣнѣ ла рѣ
мо́ѳь, кѣ́тръ ма́е́ѳа шѝ вотани́нь, шѝ маная́н
кз҃ пѣнѣ ла хоатарѣле дакирь • Шѝ ла е҆немі́ѕ
видарам҃, шѝ видна́мра, шѝ сохо́ѳ, шѝ сафо́нь
шѝ чѣ́ѫ ла́а҆тѣ ѯпъръцѣ́ а҆́ѯ сїсо́н ѯпъра́тꙋ́
е҆́сево́нь, їѡрда́нꙋ́л҃ ка хоатарь пѣнѣ ла парте
мѣ́рїи хенереѳь де́чнн҃ѳь де їѡрда́нь де спре рѣ
кн҃ спрѣ́тѣ • А҆́чѣста е мощенїре́ фечнлор҃ лꙋ́и
га́ѳ, дꙋ́пъ норо́ѳеле лсо́рь дꙋ́пъ четѣ́цнле лсо́р
кѳ҃ шѝ дꙋ́пъ сѣ́телє лсо́рь • Шѝ дѣ́де мо́ѵсн ла
ѫ҃мѣ́нтатѣ де фѣ́лнѫ́ лꙋ́и манасн, шѝ фнѫ́
а҆́чѣ ѫ҃мѣ́нтатѣ де фѣ́лнѫ́ фнлор҃ лꙋ́и манасн
а҃ дꙋ́пъ норо́ѳеле лор҃. Шѝ анслѫ́ѳѣкꙋ́т҃ хоатарь
ле лсо́рь дела манаи́м, шѝ тоа́тъ ѯпъръцїа́ ка
ва́нь, шѝ тоа́тъ ѯпъръцїа́ лꙋ́и со҃ръ ѯпъра́тꙋ́
лꙋ́и васа́нь, шѝ тоа́ле сѣ́телє їаи́рь, ка́реле сѫ́тъ
ла ла васанити́ѳа, ѯ҃, де четѣ́цн • Шѝ ѫ҃мѣ

11. Şi Galadita, şi hotarăle Ghesuri, şi lui Mahathi, tot muntele Aermon, şi toată Vasanita pînă la Elha.

12. Toată împărăţiia lui Og la Vasanitida, carele au împărăţit la Astaroth şi la Edrain. Acesta au rămas den rămăşiţa uriiaşilor, şi Iovi pre el Moisi şi-l surpă pre el».

13. Şi n-au surpat fiii lui Israil pe Ghesuri, şi pre Mahathi, şi pre hananeu, şi lăcuia împăratul Ghesuri şi Mahathi întru fiii lui Israil pînă în zioa aceasta.

14. Fără de numai fêliul lui Levi nu s-au dat moştenire. Domnul Dumnezăul lui Israil, el moştenirea lor, în ce chip au zis lor Domnul.

15. Şi aceasta iaste împărţeala care o au împărţit-o Moisi fiilor lui Israil la Aravoth Moav, decindea de Iordan despre Ieriho. [15] Şi au dat Moisi fêliulului fiilor lui Ruvin după noroadele lor:

16. Şi să făcu lor hotarăle de la Aroir, care iaste de cătră faţa văii Arnon, şi cetatea cea den valea Arnon, şi toată Misor pînă la Medava;

17. Esivon şi toate cetăţile lor cêle ce sînt la Misor, şi la Devor, şi Vamoth Vaal, şi casele lui Velmon;

18. Şi Iasa şi Chedimoth şi Mifaathi;
19. Şi Cariiathaim şi Sevama şi Sarthu şi Sior, în muntêle Enac;

20. Şi Vethfogor şi Asidoth Fasga şi Vitsimuth;

21. Şi toate cetăţile lui Misor, şi toată împărăţiia lui Sion, împăratul amoreilor, carele au împărăţit la Esivon, pre carele au ucis Moisi pre el şi pre povăţuitorii lui Madiam, şi pre Evi, şi pre Rocom, şi pre Sur, şi pre Ur, şi pre Revec, boiêrii lui Sion, pre aceia ce lăcuia pămîntul.

22. Şi pre Valaam al lui Veor vrăjitoriul l-au ucis fiii lui Israil cu sabie la înfrîngere.

23. Şi să făcu hotarăle fiilor lui Ruvin Iordanul hotar. Aceasta e moştenirea fiilor lui Ruvin, după noroadele lor, cetăţile şi odăile lor.

24. Şi au dat Moisi fiilor lui Gad după noroadele lor.

25. Şi li s-au făcut lor hotarăle Iazir, toate cetăţile Galaad, şi jumătate de pămîntul fiilor lui Amon,
26. [25] Pînă la Aroir, carea iaste de cătră faţa Ravathi, [26] şi de la Esevon pînă la Ramothi, cătră Masfa, şi Votanin, şi Manain pînă la hotarăle Davir;

27. Şi la Enemec Vitharam, şi Vithnamra, şi Sohoth, şi Sofon, şi ceêlaltă împărăţie a lui Sion, împăratul Esevon, Iordanul va hotărî pînă la partea Mării Henereth decindea de Iordan despre răsărit.

28. Aceasta e moştenirea feciorilor lui Gad, după noroadele lor, după cetăţile lor, şi după satele lor.

29. Şi dêde Moisi la jumătate de fêliul lui Manasi, şi să făcu acei jumătate de fêliul fiilor lui Manasi, după noroadele lor.

30. Şi li să făcu hotarăle lor de la Manaim, şi toată împărăţiia Vasan, şi toată împărăţiia lui Og, împăratul lui Vasan, şi toate satele Iair, carele sînt la Vasanitida, 60 de cetăţi.

31. Şi jumă / tate de Galaad, şi la Astaroth, şi la Edrain, cetăţile

Ms. 45, f. 99 r–99 v

hotarăle feciorilor Ammon.
11. Şi Galaadita, şi hotarăle Ghesuri[4], şi lui Mahathi[5], tot muntele Aermon, şi toată Vasanita, până la Elha[6].
12. Toate împărăţiile lui Og la Vasanitida, carele au împărăţit la Astaroth şi la Edrain. Acesta au rămas den rămăşiţa uriéşilor, şi-l lovi pre el Moisi şi-l surpă pre el».
13. Şi n-au surpat fiii lui Israil pre Ghesuri, şi pre Mahathi, şi pre hananeu, şi lăcuia împăratul Ghesuri şi Mahathi întru fiii lui Israil până în dzua de astădzi.
14. Fără numai fĕliului Levi nu i s-au dat moştenire. Domnul Dumnedzău Israil, el moştenirea lor, // în ce chip au dzis lor Domnul.

15. [14] Şi aceasta-i împărţala carea au împărţitu Moisi fiilor Israil[7] decinde de Iordan, despre Ieriho. [15] Şi au datu Moisi fĕliului fiilor Ruvim după năroadele lor:

16. Şi i să fĕceră lui hotarăle de la Aroir, carea iaste de cătră faţa văii Arnon, şi cetatea cĕea den valea Arnon şi toată Misor până la Medava;

17. Esevon şi toate cetăţile lor cĕlea ce sîntu la Misor, şi la Devor[8], şi Vamoth[9]-Vaal, şi casele Velmon[10]
18. Şi Iasa[11] şi Chedimoth[12] şi Mifaath;
19. Şi Carithiarim[13] şi Sevama[14] şi Sarth şi Sior[15], în muntele Enac[16];
20. Şi Vethfagor[17] şi Asidothfasga şi Vithsimuth[18];
21. Şi toate cetăţile lui Misor, şi toată împărăţiia lui Sion, împăratul amorreilor, carele au împărăţit la Esevon, pre carele au ucis Moisi, pre el şi pre povăţitorii Madiam, şi pre Evi, şi pre Rocom[19], şi pre Sur, şi pre Ur, şi pre Revec[20], boiĕrii lui Sion, şi pre ceia ce lăcuia pămîntul[21].
22. Şi pre Valaam a lui Veor, pre vrăjitor, l-au ucis fiii lui Israil cu sabie la înfrîngere.

23. Şi să făcură hotarăle fiilor Ruvim Iordanul hotar. Aceasta-i moştenirea fiilor Ruvim, după nărodurile lor, cetăţile şi odăile[22] lor.
24. Şi au dat Moisi fiilor Gad după năroadele lor.
25. Şi li s-au făcut lor hotarăle Iazir, toate cetăţile Galaad, şi jumătate de pămîntu fiilor Ammon,
26. [25] Până la Aroir, carea iaste de cătră faţa Ravath[23], [26] şi de la Esevon până la Ramoth[24], cătră Masfa[25], şi Votanim, şi Manim[26] până la hotarăle Davir[27],
27. Şi la Emec[28] Vitharam[29], şi Vithnamra[30], şi Sohoth[31], şi Safon, şi cĕealaltă împărăţie a lui Sion împăratul Esevon. Iordanul va hotărî până la partea Mării Hinereth, decinde de Iordan, despre răsărit.
28. Aceasta-i moştnenirea ficiorilor Gad, după năroadele lor, după cetăţile lor, şi satele lor, după năroadele lor. Cerbicea vor întoarce împotriva duşmanilor lor, căce să făcu după năroadele lor cetăţile lor şi odăile lor[32].
29. Şi dĕde Moisi la giumătate de fĕli a lui Manassi, şi să făcu la cea jumătate de fĕli fiilor Manassi, după năroadele lor.
30. Şi li să făcu hotarăle lor de la Manaim[33], şi toată împărăţiia Vasan, şi toată împărăţiia Og, împăratului Vasan, şi toate satele Iair, care-s la Vasanitida, 60 de cetăţi.
31. Şi giumătate de Galaad, şi la Astaroth, şi la

Ms. 4389, f. 105 r–105 v

răle feciorilor lui Ammon.
11. Şi Galaadul, şi hotarăle Ghesurului, şi ale Magathului, şi tot muntele Aermonului, şi tot hotarul Vasanitului, până la Elha.
12. Toată împărăţiia lui Og care au împărăţit în Vasan, şi în Astaroth, şi în Edain. Acesta însuşi rămase den uriiaşi şi-l ucise Moisei şi-l potopi».

13. Iară pre ghesori, şi pre mahathi, şi pre hananei, pentru că lăcuiĕşte împăratul Ghesurului şi al Mahathului întru feciorii lui lui Israil şi până astăzi, pre aceştea nu i-au ucis feciorii lui Israil.
14. Iară numai seminţiei lui Levi nu se dĕde moşie, că însuşi Domnul Dumnezeul lui Israil iaste moştenirea lor, cum au zis lor Domnul. /

15. [14] Şi aceasta iaste împărţeala carea o împărţi Moisei feciorilor lui Israil după seminţiile lor, în Astaroth şi în Moav, dăcindea de Iordan, împotriva Ierihonului. [15] Şi dĕde Moisei seminţiei feciorilor lui Ruvim după ceata lor:
16. Şi fură hotarăle lor de la Aroir care iaste despre faţa văii Arnonului, şi cetatea cea den valea Arnonului, şi tot pămîntul Mirsonului pînă la Medeva;
17. Sevon şi toate cetăţile cĕle de la Misor, şi la Devor şi Vanothul şi Vaalul, şi casele lui Velmon;
18. Şi Aisul şi Chedimothul şi Miflathul;
19. Şi Cariathemul şi Sevana şi Sarthovul şi Siorul în hotarăle Enacului;
20. Şi Vethfagorul şi Asidofazga şi Visimutha;

21. Şi toate cetăţile Misorului[3], şi toată împărăţiia lui Sion, împăratul Ammoreii, care au împărăţit el la Esevon, pre care-l ucise Moisei, şi pre dînsul şi pre căpeteniile Madianului, pre Evei, şi pre Recom, şi pre Sur, şi pre Ur, şi pre Rovec, boiĕrii lui Sion carii lăcuia pre acel pămînt.
22. Şi pre Valaam, feciorul lui Veor, pre cel vrăjitor încă-l uciseră feciorii lui Israil în robiciune cu sabiia.
23. Şi hotarăle lui Ruvim fu Iordanul. Aceasta iaste moştinarea feciorilor lui Ruvim, după seminţiia lor şi după ceata lor, şi cetăţile lor şi satele lor.
24. Şi dĕde Moisei şi feciorilor lui Gad după seminţiia lor, şi fu moştenirea lor.
25. [24] Hotarăle Iazerului, şi toate cetăţile Galaadului, şi jumătate den ţara feciorilor lui Ammon,
26. [25] Pînă la Aroir, care iaste împotriva Ravathului, [26] şi de la Esevon pînă la Ramoth, cătră Mastha, şi cătră Vethonim, şi de la Manaim pînă la hotarăle Davirului;
27. În valea de la Vatharam, şi în Vithnam, şi Sohoth, şi Safon, şi ce au mai rămas de la împărăţiia lui Sion împăratul Esevonului, căriia iaste marginea de la Iordan pînă la laturea mării Henerethului decindea de Iordan despre răsărit.
28. Aceasta iaste moştinarea feciorilor lui Gad, după ceata lor, şi după cetăţile lor, şi după satele lor.

29. Şi // dĕde Moisei şi cei jumătate de seminţie a Manasiei după ceata lor.

30. Şi acĕstea sînt hotarăle lor de la Maiam, toată împărăţiia Sasanului, şi toată împărăţiia lui Og, împăratul Vasanului, şi toate satele Iairului, care sînt în Vasanitid, 60 de cetăţi.
31. Şi jumătate de Galgad şi Astarothul şi la

Versiunea modernă

hotarele fiilor lui Amon.
11. Şi Galaadul, ţinutul Gheşur şi al Maacatienilor, tot muntele Hermon şi tot Vasanul pînă la Salca;
12. Toată crăia lui Og al Vasanului, care a domnit în Aştarot şi în Edrea. Acesta mai rămăsese din Refaimi, pe care Moise i-a învins şi i-a alungat».
13. Dar fiii lui Israel n-au vrut să piardă pe Gheşureni şi pe Maacatieni unde pînă în ziua de astăzi locuieşte craiul din Gheşur şi al Maacatienilor în mijlocul lui Israel.
14. Numai seminţiei lui Levi nu i-a dat Iosua moştenire, căci jertfele şi prinoasele Domnului Dumnezeului lui Israel sînt partea ei, cum i-a zis Domnul.
15. Iată împărţirea pe care a făcut-o Moise fiilor lui Israel, după seminţiile lor, în şesurile Moabului, dincolo de Iordan în faţa Ierihonului; seminţiei fiilor lui Ruben, cu familiile ei, Moise i-a făcut parte:
16. Hotarele ei cuprindeau cetatea Aroer, care se află pe malul rîului Arnon, la mijlocul cursului acestui rîu, şi tot şesul de lîngă Medeba;

17. Heşbonul şi toate cetăţile lui cele din şes ca Dibonul, Bamot-Baal şi Bet-Baal-Meon;

18. Iahţa, Chedemot şi Mefaat;
19. Chiriataim, Sibma şi Ţeret-Haşahar, în muntele Emec;
20. Bet-Peor, locurile de la poalele muntelui Fazga şi Bet-Ieşimot;
21. Toate cetăţile din şes şi toată stăpînirea lui Sihon, craiul Amoreilor, care a domnit la Heşbon şi pe care l-a ucis Moise, ca şi pe căpeteniile lui Madian, pe Evi, Rechem, Ţur, Hur şi Reba, căpeteniile lui Sihon, care locuiau în ţara aceea;

22. De asemenea şi pe Valaam, fiul lui Beor, vrăjitorul, l-au ucis fiii lui Israel cu sabia, în numărul celor ucişi de ei.
23. Hotarul fiilor lui Ruben era Iordanul. Aceasta e partea fiilor lui Ruben după familiile lor, după cetăţile şi satele lor.
24. De asemenea a dat Moise parte seminţiei lui Gad, fiilor lui Gad, după familiile lor.
25. Hotarele lor cuprindeau Iezerul şi toate cetăţile Galaadului şi jumătate din ţara fiilor lui Amon,
26. Pînă la Aroer, care e în faţa cetăţii Raba, şi ţara de la Heşbon pînă la Ramat-Miţpa şi Betonim şi de la Mahanaim pînă la hotarele Debirului;
27. Iar în vale i-a dat Bet-Haram, Bet-Nimra, Sucot şi Ţafon, rămăşiţa lui Sihon, craiul Heşbonului. Hotarul lui era Iordanul pînă la marea Chineret, întinzîndu-se de la Iordan spre Răsărit.

28. Aceasta era partea fiilor lui Gad după familiile lor, cetăţile şi satele lor.

29. Şi a mai dat Moise în parte şi la jumătate din seminţia lui Manase, adică la jumătate din seminţia fiilor lui Manase, cu rudeniile lor.
30. Hotarele lor cuprindeau tot Vasanul de la Mahanaim, toată împărăţia lui Og, craiul Vasanului, şi toate sălaşurile Iairului celui din Vasan, în total şaizeci de cetăţi.
31. Apoi jumătate din Galaad cu Aştarot şi

Biblia 1688, pag. 163, col. II

împărţiei lui Og, la Vasanitida, şi s-au dat fiilor Mahir, fiiului Manasi, şi la jumătate fiilor Mahir, după noroadele lor.

32. Aceştea-s pre carii i-au moştenit de tot Moisi la Aravoth Moav, decindea de Iordan, despre Iereho de la răsărit.

33. Şi fêliul lui Levi n-au dat Moisi moştenire, Domnul Dumnezăul lui Israil el moştenirea lor, în ce chip au grăit lor.

CAP 14

1. Şi aceştea-s ceia ce au moştenit de tot den fiii lui Israil în pămîntul lui Hanaan, cărora le-au moştenit lor Eleazar preotul şi Iisus al lui Navi, şi boiêrii neamurilor fêlurilor fiilor lui Israil.

2. După sorţi s-au moştenit, în ce chip au poruncit Domnul în mîna lui Iisus la cêle noao fêliuri, şi la jumătate de fêliu;

3. Pentru că au dat Moisi moştenirea la cêle doao fêliuri, şi jumătate de fêliul lui Manasi, decindea de Iordan. Şi leviţilor n-au dat sorţu între ei;

4. Căce era fiii lui Iosif doao fêliuri, Manasi şi Efraim, şi nu s-au dat parte în pămîntul leviţilor, fără numai cetăţi a lăcuirea şi cêle osebite lor dobitoacelor lor, şi dobitoacele lor.

5. În chip au poruncit Domnul lui Moisi, aşa au făcut fiii lui Israil şi au împărţit pământul.

6. Şi au venit fiii Iudei cătră Iisus la Galgala şi au zis cătră el Halev al lui Iefoni Chenezeul: «Tu ştii cuvîntul carele au grăit Domnul cătră Moisi, omul lui Dumnezău, pentru mine şi pentru tine la Cadis Varni.

7. Pentru că eram de patruzeci de ani cînd m-au trimis Moisi, robul Domnului, de la Cadis Varni să iscodescu pământul, şi au răspunsu lui cuvînt după gîndul lor.

8. Fraţii miei ceia ce s-au suit împreună cu mine au mutat cugetul norodului, iară eu m-am adaos ca să urmezu Domnului Dumnezăului mieu.

9. Şi s-au jurat Moisi în zioa acêea, zicînd: Pământul pre care te-ai suit ţie va fi în sorţu şi fiilor tăi în vêci, pentru căce te-ai adaos a urma den napoia Domnului Dumnezăului nostru.

10 Şi iată acuma m-au hrănit Domnul în ce chip au zis, acesta al patruzecilea şi cinci de ani de cînd au grăit Domnul cuvîntul acesta cătră Moisi, şi au mers Israil în pustie; şi acum iată eu astăzi sînt de 85 de ani.

11. Încă sînt astăzi cu vîrtute, ca şi cînd m-au trimis Moisi, aşa pociu şi acum a întra şi a ieşi la războiu.

12. Şi acum ceru de la tine muntele acesta, în ce chip au zis Domnul în zioa acêea, căce tu ai auzit cuvîntul acesta în zioa acêea. Iară acum enachimi sînt acolo, cetăţi mari şi tari, deci de va fi Domnul cu mine, voiu surpa pre ei, în ce chip au zis mie Domnul». //

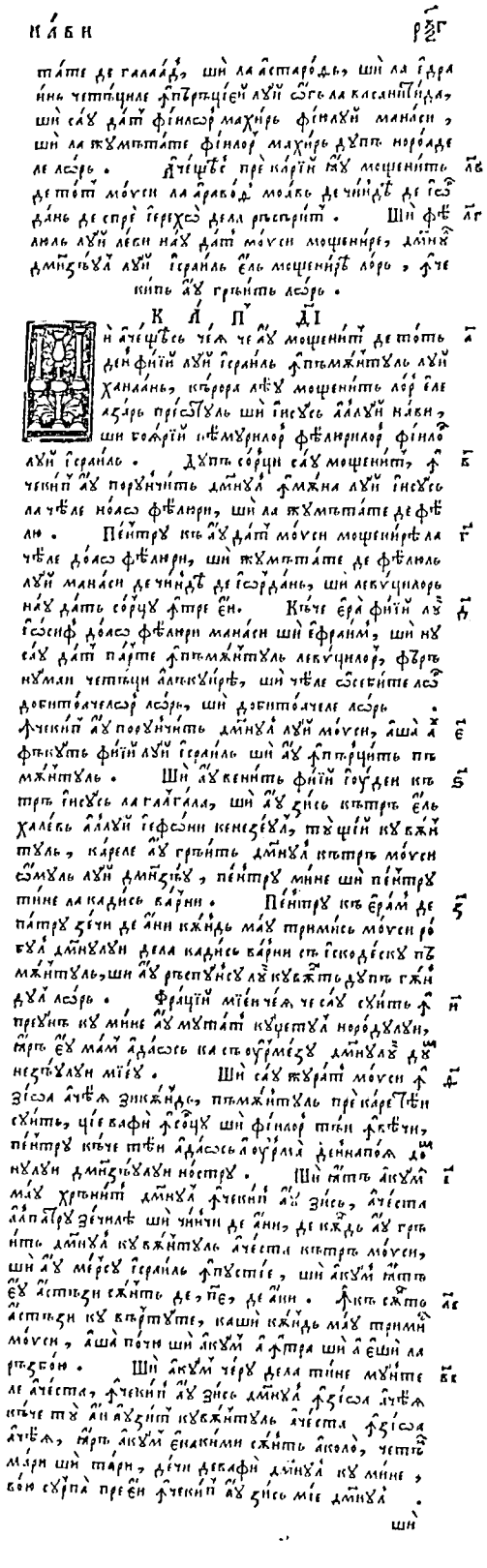

Ms. 45, f. 99 v

Edrain, cetăţile împărăţiei lui Og, la Vasanitida şi s-au dat fiilor Mahir, fiiului Manassi, şi la jumătate fiilor Mahir, fiilor Manassi[34], după năroadele[35] lor.

32. Aceştea sîntu pre carii i-au moştnenit de tot Moisi la Aravoth-Moav, decinde de Iordan, despre Ieriho, de la / răsărit.

33. [32] Şi fĕliului Levi, n-au dat Moisi moştnenire, Domnul Dumnedzăul Israil el moştnenirea lor, în ce chip au grăit lor.

CAP 14

1. Şi aceştiia-s ceia ce au moştnenit de tot den fiii lui Israil în pămîntul Hanaan, cărora le-au moştnenit lor Eliazar preutul şi Iisus a lui Navi, şi boiĕrii neamurilor fĕliurilor fiilor Israil.

2. După sorţi s-au moştnenit, în ce chip au porîncit Domnul în mîna lui Iisus la cĕle 9 fĕliuri, şi la jumătate de fĕli;

3. [2] Pentru că au dat Moisi moştnenire la cĕli doao fĕliuri şi la jumătate de fĕli a lui Manassi, decinde de Iordan, [3] şi leviţilor n-au dat sorţu întru ei.

4. Căce era fiii lui Iosif doao fĕliuri, Manassi şi Efraim, şi nu s-au dat parte în pămîntul leviţilor, fără numai cetăţi a lăcuirea şi cĕle usăbite lor dobitoacelor lor[1], şi dobitoacele lor.

5. În ce chip au porîncit Domnul lui Moisi, aşa au făcut fiii lui Israil şi au împărţit pămîntul.

6. Şi au venit fiii Iudei către Iisus la Galgala şi au dzis către el Halev a lui Iefoni Chinezeul «Tu ştii cuvîntul carele au grăit Domnul către Moisi, omul lui Dumnedzău, pentru mine şi pentru tine la Cadis-Varni.

7. Pentru că eram de 40 ani şi m-au trimis Moisi, robul Domnului, de la Cadis-Varni să iscodescu pămîntul, şi au răspunsu lui cuvîntu după gîndul lor[2].

8. Fraţii miei ceia ce s-au suit împreună cu mine au mutat cugetul[3] nărodului, iară eu m-am adaos ca să urmădzu Domnului Dumnedzăului mieu.

9. Şi s-au giurat Moisi întru acĕea dzi dzicîndu: Pămîntul[4] pre carele tu te-ai suit ţie va fi întru sorţu şi fiilor tăi în vac, pentru că te-ai adaos a urma den napoia Domnului Dumnedzăului mieu.

10. Şi iată acum m-au hrănit Domnul în ce chip au dzis, acesta 45 de ani de cîndu au grăit Domnul cuvîntul acesta către Moisi, şi au mersu Israil întru pustiiu; şi iată eu sîntu astădzi de 85 ani.

11. Încă sîntu astădzi cu vîrtute, ca şi cîndu m-au trimis Moisi, aşa pociu şi acum a întra şi a ieşi la războiu.

12. Şi acum cer de la tine muntele acesta, în ce chip au dzis Domnul întru dzua acĕea, căce tu ai audzit cuvîntul acesta întru dzua acĕea. Iară acum Enachimii sîntu acolo, cetăţi mari şi tari, deci de va fi Domnul cu mine, voi surpa pre ei, în ce chip mi-au dzis mie Domnul».

Ms. 4389, f. 105 v

Edrain, şi cetăţile împărăţiei lui Og în Vasanitid, şi dĕderă feciorilor lui Manasiei, den jumătate de parte a feciorilor lui Mahir, după ceata lor.

32. Acĕste seminţii le moşteni Moisei de cĕea parte de Iordan în Aravoth, împotriva Ierihonului, despre răsărit.

33. Iară seminţiei lui Levi nu-i dĕde Moisei moştinare, că însuşi Domnul Dumnezeul lui Israil iaste moştinarea lor, cum au zis lor.

CAP 14

1. Aceasta iaste moştinarea feciorilor lui Israil în ţara Hanaanului carea o împărţi Eliazar preotul şi Isus feciorul lui Navi, şi boiĕrii neamurilor seminţiilor feciorilor lui Israil.

2. Cu sorţi au luat moştinarea lor, cum porînci Domnul lui Moisei să o dea a noaoă seminţii, şi jumătate;

3. Că a doaoă seminţii[1] şi jumătate le dĕde Moisei moştinare, de cĕea parte de Iordan. Iară leviţilor nu le dĕde moştinare între dînşii;

4. Pentru că feciorii lui Iosif era 2 seminţii, seminţiia Manasiei şi a lui Efraim, drept acĕea nu dĕde parte de pămînt leviţilor, fără numai cetăţi de lăcaş, şi nămĕstii de dobitoacele lor.

5. Cum porînci Domnul lui Moisei, aşa făcură şi feciorii lui Israil şi împărţiră pămîntul.

6. Şi veniră feciorii Iudei la Isus în Galgal şi zise către dînsul Halev feciorul lui Efonii Chenezei: «Tu ştii cuvîntul care au grăit Domnul către Moisei, omul lui Dumnezeu, de mine şi de tine în Cadis Varni.

7. Că de 40 de ani eram cînd m-au trimis Moisei, robul Domnului, de la Cadis Varni să iscodesc ţara, şi am povestit lui toate cuvintele cu adevericiune.

8. Iară fraţii miei carii / au mers cu mine au izvrătit inimile oamenilor, iară eu m-am adaos să urmez Domnului Dumnezeului mieu.

9. Şi se-au jurat Moisei într-acea zi zicînd: Pămîntul în care ai mers ţie ţi-l voiu da întru moştinare şi feciorilor tăi în veac, că te-ai adaos a urma Domnului Dumnezeului mieu.

10. Şi acuma iată că m-au hrănit Domnul cum au zis, că sînt 45 de ani de cînd au grăit Domnul acest cuvînt către Moisei, cînd încă umbla Israil în pustie; şi acuma eu sînt de 85 de ani.

11. Şi aşa sînt cu vîrtutea astăzi ca şi cînd m-au trimes Moisei, aşa şi acuma poci întra şi ieşi la războiu.

12. Ce acuma ceiu la tine muntele acesta, cum au zis Domnul în zioa de atunci, că tu ai auzit cuvîntul acesta în zioa acĕea. Iară în Achim sînt cetăţi mari şi tari, deci deaca va fi Domnul cu mine, eu le voiu potopi, cum au zis Domnul».

Versiunea modernă

Edrea, oraşele nepotului lui Og al Vasanului, au fost date fiilor lui Machir, fiul lui Manase, la jumătate din fiii lui Machir cu familiile lor.

32. Iată ce a dat Moise ca parte de moştenire în şesul Moabului, peste Iordan, în faţa Ierihonului spre Răsărit.

33. Dar seminţiei lui Levi, Moise nu i-a făcut parte, că însuşi Domnul Dumnezeul lui Israel este partea lor, cum le-a spus el.

CAP 14
Moşteniri la sorţi

1. Iată moştenirea ce au primit-o fiii lui Israel în Canaan şi pe care au împărţit-o între ei prin sorţi preotul Eleazar şi Iosua, fiul lui Navi, şi capii de familii ale seminţiilor fiilor lui Israel.

2. Moştenirea aceasta au împărţit-o prin sorţi cum poruncise Domnul prin Moise, la cele nouă seminţii şi la jumătate din seminţia lui Manase;

3. Căci la două seminţii şi la jumătate din seminţia lui Manase le făcuse Moise parte peste Iordan. Iar leviţilor nu le-a dat moştenire.

4. Căci din fiii lui Iosif se ridicaseră două seminţii: a lui Manase şi a lui Efraim; de aceea nu s-a dat leviţilor partea lor de pămînt, ci doar cetăţi pentru locuit cu împrejurimile lor, pentru dobitoacele şi pentru turmele lor.

5. Cum poruncise Domnul prin Moise, aşa au şi făcut fiii lui Israel, cînd au împărţit ţara.

6. Atunci au venit fiii lui Iuda la Iosua în Ghilgal şi a zis către el Caleb, fiul lui Iefone Chenezeul: «Mai ştii tu ce a zis Domnul către Moise, omul lui Dumnezeu, pentru mine şi pentru tine, la Cadeş-Barnea.

7. Eu eram de patruzeci de ani, cînd Moise, robul lui Dumnezeu, m-a trimis din Cadeş-Barnea să iscodesc ţara şi eu i-am adus răspuns după dorinţa lui.

8. Fraţii mei, care fuseseră cu mine, au înfricoşat poporul, iar eu am urmat hotărît Domnului Dumnezeului meu.

9. Şi a jurat Moise în ziua aceea: Pămîntul pe unde a călcat piciorul tău va fi moştenirea ta şi a copiilor tăi pe veci, că tu ai urmat negreşit Domnului Dumnezeului nostru.

10. Şi iată, Domnul m-a ţinut viu cum a zis. Au trecut acum patruzeci şi cinci de ani de cînd a spus Domnul lui Moise cuvîntul acesta şi Israel umbla prin pustie; şi iată acum am optzeci şi cinci de ani

11. Şi sînt încă tare de vîrtute, ca şi atunci cînd m-a trimis Moise; cîtă putere aveam atunci, tot atîta am şi azi, ca să ies şi să intru în luptă.

12. Aşadar îţi cer muntele acesta, de care a vorbit Domnul; căci tu ai auzit în ziua aceea cuvîntul Domnului. Acolo sînt acum fiii lui Enac, care au cetăţi mari şi tari, dar de va fi Domnul cu mine, îi voi alunga, cum mi-a zis Domnul».

Biblia 1688, pag. 164, col. I

13. Şi blagoslovi pre el Iisus. [14] Şi dêde pre Hevron lui Halev, feciorul lui Efoni Chenezeului, în sorţu.

14. Pentru acêea să făcu Hevron lui Halev al lui Efoni Chenezeului cu sorţu pînă în zioa aceasta, pentru căci el au urmat porunca Domnului Dumnezăului lui Israil.

15. Iară numele lui Hevron era mai înainte cetatea Arvo, mitropoliia celor den Enachim aceasta. Şi pămîntul încetă de războiu.

CAP 15

1. Şi să făcură hotarăle fêliului fiilor Iudei, după noroadele lor, de la hotarăle Idumeii de la pustiiul lui Sin de cătră amiazăzi pînă la Cadis, de cătră răsărit.

2. Şi să făcură lor hotarăle de la amiazăzi pînă la partea Mării ceii Sărate, de cătră piscul ce vine cătră amiazăzi,

3. Şi mêrge den preajma a suiriei Acravim, şi iêse afară la Sena, şi suie de cătră apus la Cadis Varni, şi iêse la Eron şi să suie la Adara, şi mêrge cea despre apus Cadis, şi mêrge spre Acarche;

4. Şi mêrge la Asemona, şi iêse pînă la valea Eghipetului, şi va fi lui ieşirea pînă la valea Eghipetului, şi va fi lui ieşirea hotarălor la mare. Acêstea-s lor hotarăle de către amiazăzi.

5. Şi hotarăle de cătră răsărit: toată Marea cea Sărată pînă în partea Iordanului. Şi hotarăle lor la miazănoapte, şi de la piscul mării, şi den partea Iordanului.

6. Să suie hotarăle pre Vethagla, şi mêrge pre aproape de miazănoapte spre Vethara, şi să suie hotarăle preste pietrile Veor, feciorul lui Ruvin.

7. Şi să suie hotarăle de la Davirah a văii Ahor, şi să pogoară spre miazănoapte pre Galgala, carele iaste den preajma apropierii Adamin, carele iaste despre răsărit cu valea, şi iêse hotarul pre apa Izvorului Soarelui, şi va fi lui ieşirea izvorul Roghil.

8. Şi să suie hotarăle la valea Enom despre răsărita lui Evus de la amiazăzi, aceasta iaste Ierusalimul; şi pren hotarăle pre vîrful muntelui, carele iaste de cătră faţa văii Enom cătră mare, care iaste dentr-o parte a pămîntului Rafain despre miazănoapte.

9. Şi trêce hotarul den vîrful muntelui pre izvorul apei Natho, şi trêce la satele muntelui Efron; şi va scoate hotarul la Vaal, aceasta e cetatea Iarim.

10. Şi va trêce hotarul de la Vaal la mare şi va trêce la muntele Siir şi va trêce spre răsărit cetatea Iarim la miazănoapte, aceasta iaste Hasalon, şi să va pogorî la Cetatea Soarelui, şi va trêce la amiazăzi.

11. Şi va trêce hotarul despre răsăritul Acaron spre miazănoapte, şi va trêce hotarăle la Sacharona, şi va trêce muntele pămîntului Vaala, şi iêse la Iavnil, şi va fi ieşirea hotarălor la mare. Şi hotarăle lor de la mare, Marea cea Mare va hotărî.

12. Acêstea-s hotarăle fiilor Iudei den'prejur, după noroadele lor.

13. Şi lui Halev, feciorul lui Efoni, i-au dat parte în / mijlocul fe-

Ms. 45, f. 99 v–100 r

13. Şi-l blagoslovi pre el Iisus şi dêde pre Hevron lui Halev, ficiorul lui Iefoni Chinezeanului, întru sorţu.

14. Pentru acêea să făcu Hevron lui Halev a lui Iefoni Chinezeanului cu sorţu până în dzua de astădzi, pentru căce el au urmat porînca Domnului Dumnedzău Israil.

15. Iară numele ii Hevron era // mainte Cetatea Arvo[5], mitropolie a lor Enachim aceasta. Şi pămîntul încetă de războiu.

CAP 15

1. Şi să făcură hotarăle fêliului fiilor Iuda, după năroadele lor, de la hotarăle Idumeii de la pustiiul Sin de cătră Liva[1] până la Cadis, cătră răsărit.

2. Şi li să făcură lor hotarăle de la amiazădzi până la partea Mării ceea Sărate, de cătră piscul ce să aduce[2] cătră amiadzădzi,

3. Şi mêrge den preajma a suirei Acravin, şi iêse afară la Sina şi să suie de cătră apus la Cadis-Varni, şi iêse la Esron[3] şi să suie la Addara[4], şi mêrge pren pregiur cea despre Cadis[5] [4] şi mêrge pren pregiurul Accarche.

4. Şi mêrge la Aselmona, şi iêse până la valea Eghiptului, şi va fi lui ieşirea hotarălor la mare. Acêstea-s hotarăle de cătră amiazădzi.

5. Şi hotarăle cătră[6] răsărit: toată Maarea cea Sărată până întră partea a Iordanului. Şi hotarăle lor la miazănoapte, şi de la piscul mării, şi den partea Iordanului.

6. Să suie hotarăle pre Vithagla[7], şi mêrge pre aproape de la amiadzănoapte la Vetharava[8], şi să suie hotarăle pre pietri Veor[9], ficiorul lui Ruvim.

7. Şi să suie hotarăle la Devira spre a patra parte[10] a văii Ahor, şi spre amiadzănoapte să pogoară pre Galgal, carea iaste den preajma a apropierii Odommin[11], carea iaste despre răsărit[12] cu valea, şi iêse cu hotarul pre apa Izvorului Soarelui, şi va fi lui ieşirea izvorul Roghil.

8. Şi să suie hotarăle[13] Ennom despre răsărit[14] de la amiazădzi, acesta iaste Ierusalimul; şi trec hotarăle pre vîrvul muntelui, carea iaste de cătră faţa văii Enon[15] cătră mare, carea iaste dentr-o parte a pămîntului Rafain despre miazănoapte.

9. Şi trêce hotarul den vîrvul muntelui pre izvorul apei Naftho, şi trêce la satele muntelui Efron; şi va scoate hotarul la Vaal, aceasta iaste cetatea Iarim.

10. Şi va trêce hotarul de la Vaal la mare şi va trêce la muntele Siir[16] şi va trêce spre răsărit, cetaatea Iarim la miadzănoapte. Aceasta iaste Hasalon, şi să va pogorî la Cetatea Soarelui, şi va trêce la amiadzădzi.

11. Şi va trêce hotarul despre răsăritul Accaron spre miadzănoapte, şi vor trêce hotarăle la Sarharona[17], şi vor trêce muntele pămîntului Vaala, şi iêse la Iavnil[18], şi va fi ieşirea hotarălor la mare. [12] Şi hotarăle lor de la / maare, Maarea cea Mare va hotărî.

12. Acêstea-s hotarăle fiilor Iuda împregiur, după năroadele lor.

13. Şi lui Halev, ficiorul lui Iefoni, i-au dat par-

Ms. 4389, f. 105 v–106 r

13. Şi-l blagoslovi Isus şi dêde Hevronul lui Halev, feciorul lui Efónii, în moştinare.

14. Drept acêea fu Hevronul lui Halev al lui Efonii Chenezenul întru moştinare pînă în zioa de acuma, pentru că urmă după porunca Domnului Dumnezeului lui Israil.

15. Iară numele Hevronului mai nainte era Cariath cetatea Arvo, bărbat mare era între Enachin. Şi încetă pămîntul de războiu.

CAP 15

1. Şi fură hotarele feciorilor lui Iudei, după ceata lui, de la hotarăle Idumeii den pustiia Sinaei spre amiazăzi pînă la Cadis, spre răsărit.

2. Iară hotarăle cêle despre răsărit, pînă la marginea Mării cei Sărate, şi de cătră piscul care zăvîrnêşte spre amiazăzi,

3. Şi mêrge spre Acravim, şi iêse de la Sin şi se suie spre miazăzi pînă la Cadis Varni, şi se suie spre Evron şi mêrge spre Agdar, şi se pogoară spre apusul Cadisului, şi împrejură Acarcul;

4. Şi iêse în Asemon, şi se duce în valea Eghipetului, şi să fie ieşirea lui şi hotarăle lui acêstea spre mare. Acêstea sînt marginile hotarălor lor despre partea despre amiazăzi.

5. Iară hotarăle des // pre răsărit, toată Marea Sărată pînă la o parte de Iordan. Şi hotarăle lor spre miazănoapte, şi de la Marea Piscului, pînă la o parte de rîul Iordanului.

6. Acêste hotară se suie spre Vithagla, şi de la miazănoapte trec spre Vefthara, şi se suie acêste hotară spre piiatra lui Veor, feciorul lui Ruvim.

7. Şi merg în sus spre Dever văile Ahorului, şi iesă la Galgal, care iaste împotriva apropierii Dominului[1], care iaste spre valea despre amiazăzi, şi se suie acest hotar spre apa Izvorului Soarelui, iară marginile lui sînt la izvorul Roghilului.

8. Şi se suie hotarul în valea feciorilor lui Enon spre miazăzi, la Veusul de la Livosa, acesta iaste Ierusalimul; şi mêrge hotarul acesta spre vîrful munţilor, care sînt împotriva văii Enomului la mare, carea iaste la o parte de ţara Rafainului despre miazănoapte.

9. Şi trêce hotarul preste vîrful munţilor la izvorul apei Naftho, şi trêce la muntele Efronului; şi mêrge împrejurul Vaalului, care iaste cetatea Iarimul[2].

10. Şi de la Vaal să încunjure hotarul spre mare, şi să meargă în cetatea Seirului şi să treacă spre amiazăzi la cetatea Iarimului despre miazănoapte în Hasalon, şi să se pogoară la Cetatea Soarelui, şi să vie spre amiazăzi.

11. Şi să treacă hotarul spre amiazăzi spre partea despre Acaron pînă la miazănoapte, şi să pogoară hotarul în Acaron, şi să treacă muntele ţărîi Valaanului, şi să iasă la Navin, şi să fie sfîrşitul hotarului ieşirea la mare. Şi hotarăle cêle despre apus Marea cea Mare.

12. Acêstea sînt hotarăle împrejur ale feciorilor Iudei, după ceata lor.

13. Şi dêde Isus lui Halev, feciorul lui Efonii[3] moş-

Versiunea modernă

13. Şi l-a binecuvîntat Iosua şi a dat Hebronul moştenire lui Caleb, fiul lui Iefone Chenezeul.

14. De aceea a ajuns Hebronul moşia lui Caleb, fiul lui Iefone, pînă în ziua de azi, pentru că el a urmat întocmai porunca Domnului Dumnezeului lui Israel.

15. Numele lui Hebron era înainte Chiriat-Arba, metropola fiilor lui Enac. Apoi s-a liniştit ţara de război.

CAP 15
Hotarele lui Iuda

1. Moşia căzută la sorţi pentru seminţia fiilor lui Iuda, după familiile lor, se întindea de la hotarele lui Edom din Miazăzi şi de la pustia Sin pînă la Cadeş, spre Răsărit.

2. Aşadar hotarul lor de Miazăzi porneşte de la Marea Sărată, de unde pleacă un liman spre Miazăzi,

3. Urcă spre înălţimea Acravimului, trece prin pustia Sin şi, ridicîndu-se dinspre Miazăzi către Cadeş-Barnea, merge pe la Heţron şi, ajungînd la Adar, trece pe partea dinspre Apus a Cadeşului şi se întoarce spre Carcaa;

4. Trece apoi prin Aţmon şi înainte pînă la rîul Egiptului unde capătul acestui hotar atinge marea. Acesta va fi hotarul vostru de Miazăzi.

5. Hotarul de Răsărit e toată Marea Sărată pînă la gurile Iordanului. Iar apoi hotarul de Miazănoapte începe la limanul de la gurile Iordanului;

6. De aici se ridică spre Bet-Hogla. Trece pe la Miazănoapte de Bet-Araba şi se înalţă spre piatra lui Bohan, fiul lui Ruben;

7. Apoi hotarul se urcă spre Debir, din valea Acor şi se îndreaptă spre Miazănoapte către Ghilgal, care se află în faţa Adumimului, pe partea de Miazăzi a rîului; apoi trece pe la apele En-Şemeş şi se prelungeşte pînă la En-Roghel.

8. De aici hotarul merge în sus spre valea Ben-Hinom, pe partea de Miazăzi de Iebus, care este Ierusalimul; apoi hotarul se ridică spre vîrful muntelui, spre Apus, în faţa văii Hinom, la marginea văii Refaim, la Miazănoapte.

9. Din vîrful muntelui, hotarul se îndreaptă spre izvorul apelor Neftoah şi merge spre cetăţile din muntele Efron; apoi hotarul goteşte spre Baala, care e Chiriat-Iearimul;

10. După aceea hotarul se întoarce de la Baala spre mare şi merge spre muntele Seir, trece pe partea de Miazănoapte a muntelui Iearim, care e Chesalonul şi, coborînd către Bet-Semeş, trece prin Timna;

11. De aici hotarul merge pe partea de Miazănoapte a Ecronului şi se întoarce spre Şicron, trece prin muntele Baala şi ajunge pînă la Iabneel şi apoi se termină hotarul pe ţărmul mării. Hotarul de la Apus îl formează Marea cea Mare.

12. Acestea sînt hotarele dimprejur ale fiilor Iudei, după familiile lor.

13. Iar lui Caleb, fiul lui Iefone, i-a dat Iosua

Biblia 1688, pag. 164, col. II

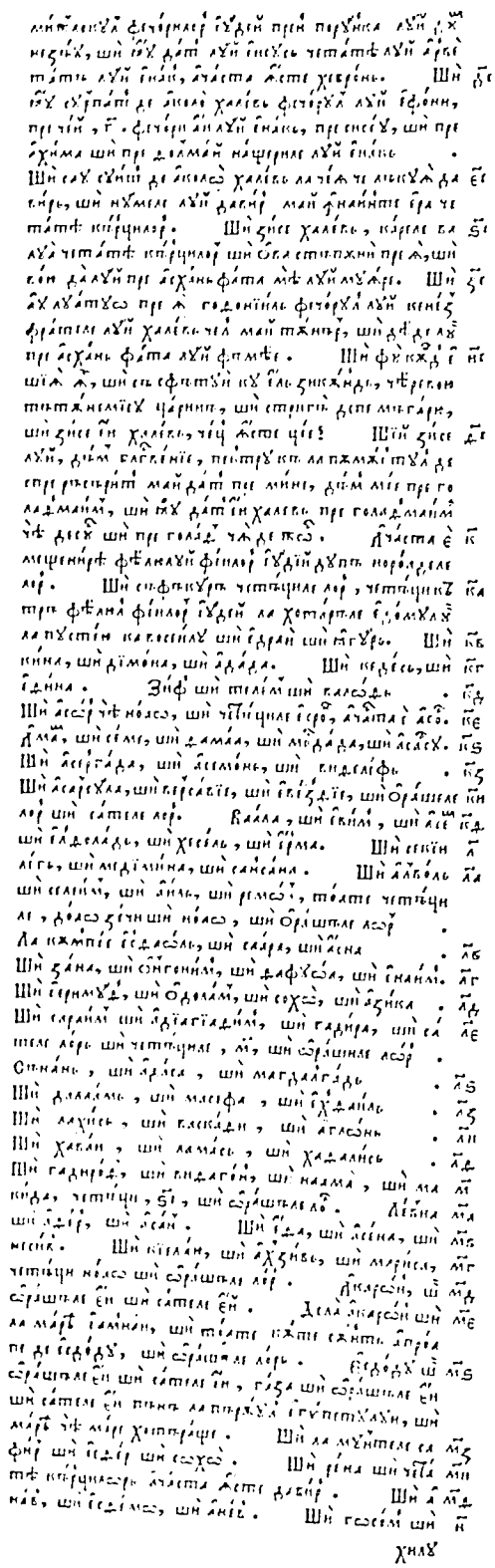

ciorilor Iudei pren porunca lui Dumnezău, şi i-au dat lui Iisus cetatea lui Arve, tată lui Enac; aceasta iaste Hevron.

14. Şi i-au surpat de acolo Halev, feciorul lui Efoni, pre cei 3 feciori ai lui Enac, pre Siseu, şi pre Ahima, şi pre Tholmai, naşterile lui Enac.
15. Şi s-au suit de acolo Halev la ceia ce lăcuia Davir, şi numele lui Davir mai înainte era Cetatea Cărţilor.

16. Şi zise Halev: «Carele va lua Cetatea Cărţilor şi o va stăpîni pre ea, şi voiu da lui pre Ashan, fata mea, lui muiére».

17. Şi au luatu-o pre ea Gothoniil, feciorul lui Chenez, fratele lui Halev cel mai tînăr, şi dêde lui pre Ashan, fata lui, fămêie.

18. Şi fu cînd ieşiia ea, şi să sfătui cu el zicînd: «Cêre-voiu tătîne-mieu ţarină». Şi strigă de pe măgariu şi zise ei Halev: «Ce-ţi iaste ţie?»

19. Şi-i zise lui: «Dă-m blagoslovenie, pentru că la pămîntul despre răsărit m-ai dat pre mine, dă-m mie pre Golathmaim». Şi i-au dat ei Halev pre Golathmaim cea de sus şi pre Golath cea de jos.

20. Aceasta e moştenirea[1] fêliului fiilor Iudii, după noroadele lor.

21. Şi să făcură cetăţile lor cetăţi cătră fêliul fiilor Iudei la hotarăle Edomului la pustiiu: Cavoseilu, şi Edrai, şi Iagur.

22. Şi China, şi Dimona, şi Adada;
23. Şi Chedes, şi Ethina;
24. Zif, şi Telem, şi Valoth;

25. Şi Asor cea Noao, şi cetăţile Esron, aceasta e Asor;
26. Amam, şi Seme, şi Thamaa, şi Moldada, şi Asarsu;

27. Şi Asergada, şi Asemon, şi Vithelef;

28. Şi Asarsula, şi Versavie, şi Evezthie, şi oraşele lor şi satele lor.

29. Vaala, şi Evim, şi Asem;
30. Şi Eltholad, şi Hesel, şi Erma;
31. [30] Şi Sechiileg, şi Medimina, şi Sansana;
32. [31] Şi Alvol, şi Seleim, şi Ail, şi Remon, toate cetăţile, doaozeci şi noao, şi oraşăle lor.
33. [32] La cîmpie Esthaol, şi Saara, şi Asna;
34. [33] Şi Zana, şi Ongonim, şi Thafuoa, şi Enaim;

35. [34] Şi Ierimuth, şi Odolam, şi Soho, şi Azica;

36. [35] Şi Saraim, şi Adiaghiathim, şi Gadira, şi satele lor şi cetăţile 40, şi oraşile lor.
37. [36] Sănan, şi Adasa, şi Magdalgad:
38. [37] Şi Dalaam, şi Masefa, şi Ehthail;
39. [38] Şi Lahis, şi Vascathi, şi Aglon;
40. [39] Şi Havai, şi Lamas, şi Hathalis;
41. [40] Şi Gadiroth, şi Vithagon, şi Naama, şi Machida, cetăţi 16, şi oraşăle lor.
42. [41] Levna, şi Ather, şi Asan;
43. [42] Şi Etha, şi Asena, şi Mesiv;
44. [43] Şi Chielaiu, şi Ahziv, şi Marisa, cetăţi noao, şi oraşăle lor.

45. [44] Acaron, şi oraşăle ei şi satele ei.

46. [45] De la Acaron şi la marea Iamnai, şi toate cîte sînt aproape de Esdodu, şi oraşăle lor.
47. [46] Esdodu, şi oraşăle ei şi satele ei. Gaza, şi oraşăle ei şi satele ei pînă la pîrîul Eghipetului, şi Marea cea Mare hotăraşte.

48. [47] Şi la muntele Safir şi Iether şi Soho;
49. [48] Şi Rena şi Cetatea Cărţilor, aceasta iaste Davir;

50. [49] Şi Anav, şi Esthemo, şi Anev;
51. [50] Şi Gosom şi // Hiluon şi Ghilo, cetăţi unsprăzêce, şi ora-

Ms. 45, f. 100 r–100 v

te în mijlocul ficiorilor Iuda pren porînca Domnului Dumnedzău, şi i-au dat lui lui Iisus cetatea lui Arvea[19], tatăl lui Enac. Acesta iaste Hevron.

14. Şi au surpat de acolo Halev, ficiorul lui Iefoni, pre ceia 3 ficiori ai lui Enac, şi pre Siseu[20], şi pre Ahima, şi pre Tholmai[21], naşterile lui Enac.

15. Şi s-au suit de acolo Halev la ceia ce lăcuia Davir, şi numele Davir era mai nainte Cetatea Cărţilor.

16. Şi dzise Halev: «Carele va lua Cetatea Cărţilor şi o va stăpîni pre ea, şi-i voi da lui pre Ashan, fata mea, muiêre».

17. Şi au luatu-o pre ea Gothoniil, ficiorul lui Chenez, fratele lui Halev cela mai tînăr, şi-i dêde lui pre Ashan, fata lui, fămêie lui.

18. Şi fu cîndu ieşiia ea, sfătui cu el dzicîndu: «Cêre-voi tătîne-mieu ţarină». Şi strigă de pre măgar şi dzise Halev: «Ei[22], ce-ţi iaste ţie?».

19. Şi-i dzise lui: «Dă-mi blagoslovenie, pentru că la pămîntul despre răsărit[23] m-ai dat pre mine, dă-mi pre Golath-Maim[24]». Şi i-au dat ei Halev pre Golath[25]-Maim cea de sus şi pre Golath cea de jos.

20. Aceasta-i moştnenirea fêliului fiilor Iuda, după năroadele lor.

21. Şi să făcură cetăţile lor cetăţi către fêliul fiilor Iuda la hotarăle Edom, la pustiiu: Cavseil, şi Edrai, şi Iagur:

22. Şi China, şi Dimona, şi Adada;

23. Şi Chedes, şi Ethinazim;

24. Şi Telem[26], şi Valoth, şi Asor cea noaă;

25. Şi cetăţile Esrom, acesta-i Asor;

26. Amam, şi Seme, şi Thamaa, şi Moldada;

27. Şi Asarsu şi Asergada şi Asemon şi Vithfeleth;

28. Şi Asarsula, şi Virsavee, şi Evezithiia, şi oraşele lor şi satele lor,

29. Vaala, şi Evim, şi Asem;

30. Şi Eltholad, şi Hesil, şi Erma;

31. Şi Secheleg, şi Medemina, şi Sansana;

32. Şi Alvon, şi Seleim, şi Ain, şi Remmon, toate cetăţile 29, şi oraşele lor.

33. La cîmpie Esthool, şi Saara, şi Asna;

34. Şi Zano, şi Ongonim, şi Thaffua, şi Inaim;

35. Şi Ierimuth, şi Odolam, şi Soho, şi Azica;

36. [35] Şi Iaraim, [36] şi Adiagheth-Them, şi Gadira, şi satele lor şi cetăţile 14, şi oraşele lor.

37. Senan, şi Addasa, şi Magdalgad;

38. Şi Dalaan, şi Masefa, şi Iehthail;

39. Şi Lahis, şi Vascath, [40] şi Aglom;

40. Şi Havvan, şi Lamas, [41] şi Hothalis;

41. Şi Ghediroth, şi Vithagon, şi Naama, şi Machida, cetăţi 16, şi oraşele lor.

42. Lovna, şi Ather, şi Aasan;

43. Şi Ieftha, şi Asenar, şi Nesiv;

44. Şi Chelat, şi Ahsiv, şi Marisa, cetăţi 9, şi oraşele lor.

45. Ahcaron, şi oraşele ei, şi satele ei.

46. De la Accaron şi la Maarea // Iammiai şi toate cîte sîntu aproape de Esdod, şi oraşele lor.

47. Esdod, şi oraşele ei şi satele ei. Gaza şi oraşele ei şi satele ei pănă la Rîul Eghiptului, şi Marea cea Mare hotăraşte.

48. Şi la Munte Safir, şi Iether, şi Soho;

49. Şi Rena, şi Cetatea Cărţilor, aceasta iaste Davir;

50. Şi Anav, şi Esthemo, şi Anev;

51. Şi Gosom, şi Hiluon, şi Ghilo, cetăţi 11, şi

Ms. 4389, f. 106 r–106 v

tinare între feciorii Iudei pentru porunca lui Dumnezeu care fu către Isus, şi dêde lui Isus cetatea lui Arn, tatăl lui Enachin; aceasta iaste Hevronul.

14. Şi pierdu dentr-însa Halev, feciorul lui Efthonii, pre 3 feciori ai lui Enac, / pre Isusii, şi pre Ahima, şi pre Tholmai, pre cîte trei feciorii lui Enac.

15. Şi de acolo se sui Halev la ceia ce lăcuia în Davir, iară numele Davirului mai nainte era Cetatea Cărţilor.

16. Şi zise Halev: «Cine va lua Cetatea Cărţilor şi o va birui, eu voiu da aceluia pre Ashan, fata mea, să fie lui muiêre».

17. Şi o luoă Gothoniil, feciorul lui Chenezei, fratele lui Halev cel mai mic, şi o dêde să-i fie lui muiêre.

18. De-acii deaca se duse ea după dînsul se sfătui cu bărbatul ei zicînd: «Cêre-voiu de la tată-mieu agru». Şi sări de pre măgar jos, iară tatăsău îi zise: «Ce-ţi iaste?».

19. Iară ea zise: «Dă-mi blagoslovenie. Că la pămîntul despre răsărit m-ai dat şi la cel despre amiazăzi, ce-mi dă Galathmaimul». Şi-i dêde ei Halev Galathmaimul şi Galgathul cel den sus şi cel den jos.

20. Aceasta iaste moştinarea feciorilor Iudei, şi a neamurilor lor.

21. Şi fură cetăţile lor cetatea cea mai mare a seminţiilor feciorilor Iudei, spre hotarăle Edómului către amiazăzi la pustie, Cavseli, şi Edrai, şi Avur.

22. Şi China, şi Dimmona, şi Adada;

23. Şi Cadis, şi Ethnazif, şi Telem;

24. Şi Evalothul, şi cetatea lui Aseron, şi Asorul cel nou;

25. Şi toate cetăţile Aseronului, acesta iaste Asorul;

26. Amanul, şi Sema, şi Themaanul, şi Modad;

27. Şi Asarus, şi Aser, [28] şi Gaddal, şi Asemon, şi Vathfeleth;

28. [29] Şi Asarsula, şi Virsaviia Evuthiei, şi satele lor şi curţile lor.

29. [30] Şi Vaalana, şi Evimul, şi Asemul;

30. [31] Şi Elthodadul, şi Esidul, şi Erma;

31. [32] Şi Sichilegul, şi Maharinul, şi Seinnacul;

32. Lenothul, şi Sechelinul, şi Ainul, şi Ermonul, toate cetăţile 29, şi cu satele lor.

33. Iară la cîmp Estailul, şi Saaracul, şi Azra;

34. Şi Rami, şi Zano, şi Gonneim, Thaffun, şi Inaim;

35. Erimothul, şi Odolamul, şi Nemra, Sohol, şi Azicul;

36. Saraimul, şi Diaghethaimul, şi Gadara, şi agrurile lor, şi satele lor, şi 14 cetăţi.

37. Senanul, şi Dasa, şi Malgadádul;

38. Daleaínul, şi Masitha, şi Ectheilul; //

39. Lahisul, şi Vascathul, şi Eglonul;

40. Hevvonul, şi Lamasul, şi Athalisul;

41. Şi Gaderothul, şi Vithuldagon, şi Naama, şi Machida, 16 cetăţi, cu satele lor.

42. Ether, şi Lena, şi Assarinul;

43. Eftha, şi Asenna, şi Chelai;

44. Şi Nesetha, şi Ahimul, şi Marisa, şi Malon, 9 cetăţi, şi satele lor.

45. Acaronul, şi satele lui, şi agrurile lui.

46. De la Acaron pînă la Marea Iamnainului, şi toate cîte sînt în aproape de ea.

47. Azdoth, şi satele lor, şi ţinuturile lor. Gaza şi satele ei pînă la pîrîul Eghipetului, şi hotarul ei Marea cea Mare.

48. Şi în munţii Safirul, şi Etherul, şi Sochothul;

49. Şi Dana, şi Cetatea Cărţilor, carea iaste Davirul;

50. Anavul, şi Ghestenul, şi Anevul;

51. Gosonul, şi Hiloonul, şi Silonul, 11 cetăţi,

Versiunea modernă

parte între fiii lui Iuda, cum poruncise Domnul şi i-a dat Chiriat-Arba a tatălui lui Enac, care este Hebronul.

14. Caleb însă, fiul lui Iefone, a alungat de acolo pe cei trei fii ai lui Enac: pe Şesai, pe Ahiman şi pe Talmai, cu toate ale lui.

15. De aici Caleb a pornit asupra locuitorilor Debirului al cărui nume fusese înainte Chiriat-Sefer.

16. Aici a zis Caleb: «Cel ce va bate Chiriat-Seferul şi-l va lua, aceluia îi voi da de soţie pe Acsa, fiica mea».

17. L-a învins Otniel cel tînăr, fiul lui Chenaz, fratele lui Caleb şi i-a dat Caleb de soţie pe Acsa, fiica sa.

18. Dar cînd a fost gata să plece, a fost învăţată să ceară de la tatăl ei un lot în ţarină. Şi cînd a descălecat ea de pe asin, Caleb a întrebat-o: «Ce vrei?».

19. Iar ea a zis: «Binecuvintează-mă! Tu mi-ai dat pămîntul de la Miazăzi; dă-mi şi izvoarele de apă!». Şi i-a dat izvoarele cele de sus şi cele de jos.

20. Aceasta este moştenirea fiilor lui Iuda, după familiile lor.

21. Cetăţile care se aflau în partea de Miazăzi, la marginea seminţiei fiilor lui Iuda, spre hotarul Edemului, erau: Cabţeel, Eder şi Iagur;

22. China, Dimona şi Adada;

23. Chedeş, Haţor şi Itnan;

24. Zif, Telem şi Bealot;

25. Haţor-Hadata, Cheriot-Heţron, adică Haţor;

26. Amam, Şema şi Molada;

27. Haţar-Gada, Heşmon şi Bet-Palet;

28. Haţar-Şual, Beerseba şi Biziotia, cu împrejurimile şi satele lor;

29. Baala, Iim şi Aţem;

30. Eltolad, Chesil şi Horma;

31. Ţiclag, Madmana şi Sansana;

32. Lebaot, Şilhim, Ain şi Rimon; în total douăzeci şi nouă de cetăţi cu satele lor.

33. Iar la şes erau: Eştaol, Ţora, Aşna şi Gatnam;

34. Zanuah, En-Ganim, Tapuah şi Enam;

35. Iarmut, Adulam, Memvra, Soco şi Azeca;

36. Şaaraim, Aditaim, Ghedera şi Ghederotaim; paisprezece cetăţi cu satele lor.

37. Ţenan, Hadaşa şi Migdal-Gad;

38. Dilean, Miţpe şi Iocteel;

39. Lachiş, Boţcat şi Eglon;

40. Cabon, Lahmas şi Chitliş;

41. Ghederot, Bet-Dagon, Naama şi Macheda; şaisprezece cetăţi cu satele lor.

42. Libna, Eter şi Aşan;

43. Iftah, Aşna şi Neţib;

44. Cheila, Aczib, Mareşa şi Edom; nouă cetăţi cu satele lor.

45. Ecron cu cetăţile care ţineau de el şi cu satele lui;

46. Şi de la Ecron spre mare tot ce se află împrejurul Aşdodului cu satele lui;

47. Aşdodul şi cetăţile care ţineau de el şi satele lui; Gaza cu cetăţile care ţineau de ea şi satele ei pînă la rîul Egiptului şi pînă la Marea cea Mare, care este hotar.

48. Iar în munţi erau: Şamir, Iatir şi Soco;

49. Dana, Chiriat-Sana, zis şi Debir;

50. Anab, Estemo şi Anim;

51. Goşen, Holon şi Ghilo: unsprezece cetăţi

Biblia 1688, pag. 165, col. I

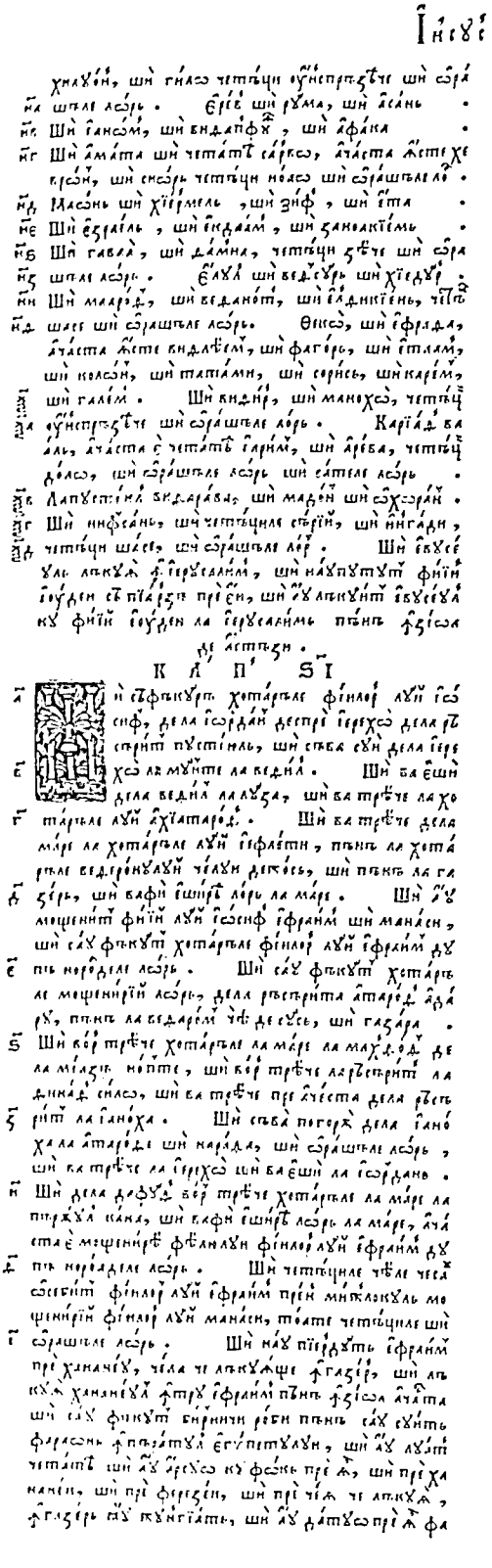

Ї Н І С У С

şăle lor.

52. [51] Erev şi Ruma şi Asan;

53. [52] Şi Ianom şi Vithapfuth şi Afaca;

54. [53] Şi Amata şi cetatea Sarvo, aceasta iaste Hevron, şi Sior, cetăţi noao, şi oraşăle lor.

55. [54] Maon şi Hiermel şi Zif şi Eta;

56. [55] Şi Ezrael şi Ecdaam şi Zanoachiem;

57. [56] Şi Gavaa şi Thamna, cetăţi zêce, şi oraşăle lor.

58. [57] Elul şi Vethsur şi Hiedur;

59. [58] Şi Maaroth şi Vethanot şi Elthichien, cetăţi şase, şi oraşăle lor. [59] Theco şi Efratha, aceasta iaste Vithlêem, şi Fagor şi Etaam şi Colon şi Tatami şi Soris şi Carem şi Galem, [60] Şi Vithir, şi Manoho, cetăţi unsprăzêce, şi oraşăle lor.

60. [61] Cariathvaal, aceasta e cetatea Iarim, şi Areva, cetăţi doao, şi oraşăle lor, şi satele lor.

61. [62] La pustiiul Vitharava, şi Madon şi Ohoran;

62. [63] Şi Nifsan, şi Cetăţile Sării, şi Ingadi, cetăţi şase, şi oraşăle lor.

63. [64] Şi evuseul lăcuia în Ierusalim, şi n-au putut fiii Iudei să piarză pre ei, şi au lăcuit evuseul cu fiii Iudei la Ierusalim pînă în zioa de astăzi.

CAP 16

1. Şi să făcură hotarăle fiilor lui Iosif, de la Iordan, despre Iereho, de la răsărit pustiiul, şi să va sui de la Iereho la munte la Vethil.

2. Şi va ieşi de la Vethil la Luza, şi va trêce la hotarăle lui Ahiataroth.

3. Şi va trêce de la mare la hotarăle lui Iefleti, pînă la hotarăle Vetheronului celui de Jos, şi pînă la Gazer, şi va fi ieşirea lor la mare.

4. Şi au moştenit fiii lui Iosif, Efraim şi Manasi.

5. Şi s-au făcut hotarăle fiilor lui Efraim, după noroadele lor. [5] Şi s-au făcut hotarăle moştenirii lor, de la răsărita Atharoth Adaru pînă la Vetharom cea de Sus, şi Gazara.

6. Şi vor trêce hotarăle la mare la Mahthoth de la miazănoapte, şi vor trêce la răsărit la Thinath Silo, şi va trêce pre acesta de la răsărit la Ianoha.

7. Şi să va pogorî de la Ianoha la Ataroth şi Naratha, şi oraşăle lor, şi va trêce la Iereho şi va ieşi la Iordan.

8. Şi de la Dafuth vor trêce hotarăle la mare la părăul Cana, şi va fi ieşirea lor la mare; aceasta e moştenirea fêliului fiilor lui Efraim, după noroadele lor.

9. Şi cetăţile cêle ce s-au osebit fiilor lui Efraim, pren mijlocul moştenirii fiilor lui Manasi, toate cetăţile şi oraşele lor.

10. Şi n-au pierdut Efraim pre hananeu, cela ce lăcuiêşte în Gazer; şi lăcuia hananeul întru Efraim pînă în zioa aceasta, şi s-au făcut birnici robi pînă s-au suit Faraon, împăratul Eghipetului, şi au luat cetatea şi au arsu-o cu foc pre ea, şi pre hananei, şi pre ferezei, şi pre ceia ce lăcuia în Gazer i-au junghiat, şi au datu-o pre ea Fa / rao

Ms. 45, f. 100 v

orașele lor.
52. Erev, și Ruma, și Asan;
53. Și Ianum, și Vith-Thapfuth, și Afaca;
54. Și Ammaca, și cetatea Iarvo, aceasta iaste Hevron, și Sior, cetăți 9, și orașele lor.
55. Maon, și Hirmel, și Zif, și Iettan;
56. Și Ezrael, și Iecdaam, și Zanaachim[27];
57. Și Gavaa, și Thamnatha, cetăți 10, și orașele lor.
58. Elul, și Vithsur, și Heddur;
59. Și Maaroth, și Vithanoth, și Elthechen, cetăți 6, și orașele lor. [60] Theco și Efratha, aceasta iaste Vithléem, și Fagor, și Etam, și Culom, și Tatami, și Suris, și Carem, și Galim, și Vithir, și Manoho, cetăți 11, și orașele lor.

60. Cariath-Vaal, aceasta-i cetaatea Earim și Areva, cetăți doao, și orașele lor, și satele lor.
61. La pustiiul Vitharava[28], și Madon, [62] și Ohoran[29];
62. Și Nevsan, și cetățile sării, și Ingaddi cetăți 6, și orașele lor.
63. Și ievuseul lăcuia în Ierusalim, și n-au putut fiii Iudei să-i piardză pre ei, și au lăcuit ievuseul cu fiii lui Iuda la Ierusalim până în dzua de astădzi.

CAP 16

1. Și să făcură hotarăle fiilor Iosif, de la Iordanul despre Ieriho, de la răsărit pustiiul, și să va sui de la Ieriho la munte pustiiul[1] la Vethil.

2. Și va ieși de la Vethil la Luza, și va trêce la hotarăle lui Arhiataroth[2].
3. Și va trêce la maare la hotarăle lui Iefleti[3], până la hotarăle Vethoron ceia de jos, și până la Gazer, și va fi ieșirea lor la maare.

4. Și au moștnenit fiii lui Iosif, Efraim, și Manassi.
5. Și s-au făcut hotarăle fiilor Efraim, după năroadele lor, și s-au făcut hotarăle moștnenirei lor de la răsărit Ataroth și[4] Adar[5], până la Vetheron cea de Sus și Gazara.
6. Și vor trêce hotarăle la mare la Mahthoth[6] de la miadzănoapte, și vor trêce la răsărit la Thinath-Silo[7], și va trêce pre acesta de la răsărit la Ianoha.
7. Și să va pogorî de la Ianoha[8] la Maho[9] și la Ataroth și Naaratha, și orașele lor, și va trêce la Ieriho și va ieți la Iordan.
8. Și de la Daffuth[10] vor trêce / hotarăle pre la[11] maare la pârâul Cana[12], și va fi ieșirea lui la maare. Aceasta-i moștnenirea fiilor fêliului Efraim, după năroadele lor.
9. Și cetățile cêlea ce s-au usăbit fiilor Efraim, pren mijlocul moștnenirei fiilor Manassi, toate cetățile și orașele lor.
10. [9] Și n-au pierdut Efraim pre hananeu, cela ce lăcuiêște în Gazer; și lăcuia hananeul întru Etraim până în dzua de astădzi, și s-au făcut birnici robi până s-au suit împăratul Eghiptului, și au luat cetatea și au arsu-o cu foc pre ea, și pre

Ms. 4389, f. 106 v

și cu satele lor.
52. Arevul, și Ruma, și Asanul;
53. Ianumul, și Vithapfuthul, și Afaca;
54. Emata, și Cariatarba, acesta iaste Hevronul, și Siorul, 9 cetăți, și satele lor.
55. Maonul și Hirmelul și Zithul și Ettai;
56. Ezurai, și Ecdaamul și Zanul;
57. Nachinul și Edni și Gavaia și Thamna, 10 cetăți și satele lor.
58. Elul și Vithsur și Hedorul;
59. Marethul și Vithanothul și Elthechenul, șase cetăți și satele lor. [60] Theco, și Ethratha, carea iaste Vithleemul, și Thagorul, și Etamul, și Culamul, și Tatami, și Sărisul, și Cheremul, și Galiimul, și Vithorul, și Manohul, 11 cetăți, și satele lor[1].
60. Cariathvaalul, aceasta iaste cetatea Iarimului și Arva în Erinovith, 2 cetăți, și satele lor.
61. Și Vitharavul, și Madona, și Ohohanul;

62. Și Nevsanul și Cetățile Soarelui, și Nigadi, 6 cetăți și satele lor.
63. Iară Evuseul care lăcuia în Ierusalim, nu puturâ feciorii lui Israil să-l goniiască, și se sălășlui evuseii cu feciorii Iudei în Ierusalim, și până în zioa de astăzi.

CAP 16

1. Și fu soarta feciorilor lui Iosif, de la / Iordan împotriva Ierihonului, până la apele cêle den pustie despre răsăritul Ierihonului, care se suie de la Ierihon în munți la Vethil.
2. Și de la Vethil, Luza mêrge pren hotarăle lui Arhi, Ataroth.
3. Și se pogoară la mare spre hotarăle Vethelimului, până la hotarăle Vethoronului celui de jos, și până la Gazer, iară ieșirea lor spre marea cea mare.
4. Așa-și luară moștenirile lor feciorii lui Iosif, Efraim și Manasia.
5. Și fură hotarăle feciorilor lui Efraim, după ceata lor, și moștinarea lor, despre răsărit Astarothul și Adarul, până la Vetharan cel de Sus, și la Gazara.
6. Și trec hotarăle acêstea spre mare în Mahthoth despre miazănoapte, și merg spre răsărit și spre Thinath.

7. Și de la răsărit trec în Ianoth, iară den Ianoth în Ataroth și în Naratha, și se duce spre Ierihon și iêse la Iordan.
8. Iară de la Dafuth să treacă hotarăle spre mare la pîraiele lui Cana, și ieșirile lor să fie la mare. Aceasta iaste moștinarea feciorilor lui Efraim, după neamul lor.
9. Iară cetățile cêle usebite ale feciorilor lui Efraim, pren mijlocul moștenirei feciorilor Manasiei sînt toate cetățile și satele lor.
10. Iară pre feciorii lui Hanaan, carii viețuia în Gazer, nu-i goniră feciorii lui Efraim; ce lăcuiră hananeii între feciorii lui Efraim și le da bir și pînă astăzi, pînă se sui Faraon, împăratul Eghipetului, și luoă cetatea și o arseră cu foc, iară pre

Versiunea modernă

cu satele lor.
52. Anab, Duma și Eșean;
53. Ianum, Bet-Tapuah și Afeca;
54. Humta, Chiriat-Arba, zisă și Hebron și Țior; nouă cetăți cu satele lor.
55. Maon, Carmel, Zif și Iuta;
56. Izreel, Iocdeam și Zanuah;
57. Cain, Ghibeea și Timna: zece cetăți cu satele lor.
58. Halhul, Bet-Țur și Ghedor;
59. Maarat, Bet-Anot și Elteeon: șase cetăți cu satele lor. Tecoa, Efrata sau Betleem, Peor, Etam, Culon, Tatam, Sores, Carem, Galem, Betir și Manah: unsprezece cetăți cu satele lor.

60. Chiriat-Baal sau Chiriat-Iearim și Harabah; două cetăți cu satele și cele dimprejur.
61. Iar în pustie erau: Bet-Araba, Midin și Secaca;
62. Nibșan, Ir-Melah și En-Ghedi: șase cetăți cu satele lor.
63. Dar pe Iebusei, locuitorii Ierusalimului, nu i-au putut alunga fiii lui Iuda și de aceea Iebusei trăiesc cu fiii lui Iuda în Ierusalim până în ziua de astăzi.

CAP 16
Efraim și hotarul din pustie la mare

1. Apoi au căzut sorții fiilor lui Iosif; hotarul începe la Iordan, lingă Ierihon, merge către apele Ierihonului, având la Răsărit pustia care se întinde de la Ierihon până la Betel,
2. De unde granița merge spre Luz, trece hotarul Archienilor până la Atarot,
3. Apoi se lasă spre mare, către hotarele lui Iaflet, până la hotarele Bet-Horonului de jos și până la Ghezer la mare.

4. Această parte au primit-o fiii lui Iosif: Manase și Efraim.
5. Hotarele fiilor lui Efraim, după familiile lor, au fost acestea: hotarul moștenirii lor era la Răsărit Atarot-Adar până la Bet-Horonul de Sus și Ghezer;
6. Apoi înainta spre Apus pe la Miazănoapte de Miemetat, se întorcea la Răsărit spre Taanat-Șilo și trecea pe la Răsărit de Ianoah.

7. De la Ianoah cobora la Atarot și la Naarata, atingînd Ierihonul și se prelungea până la Iordan.

8. De la Tapuah mergea spre Apus, către riulețul Cana, pentru a se sfîrși la mare. Aceasta este partea fiilor lui Efraim, după familiile lor.

9. Și fiilor lui Efraim li s-au mai dat cetăți și în partea fiilor lui Manase; toate acele cetăți erau cu satele lor.
10. Dar Efraimiții n-au alungat pe Canaaneii, care locuiau în Ghezer; de aceea Canaaneii au trăit între Efraimiți până în ziua de astăzi, plătindu-le bir. În cele din urmă a venit Faraon, craiul Egiptului, și a luat cetatea și a ars-o cu foc, și pe

Biblia 1688, pag. 165, col. II

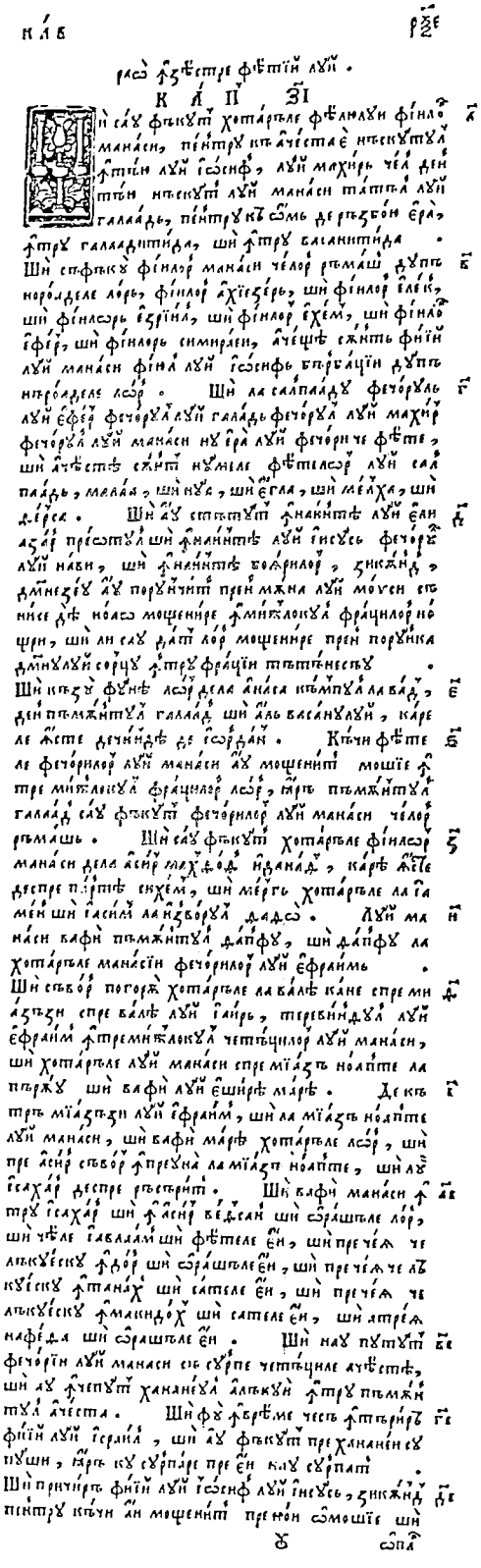

în zêstre fêtii lui.

CAP 17

1. Şi s-au făcut hotarăle fêliului fiilor Manasi, pentru că acesta e născutul întîiu al lui Iosif. Lui Mahir, cel dentîiu născut lui Manasi, tatăl lui Galaad, pentru că om de războiu era, întru Galaaditida, şi întru Vasanitida.

2. Şi să făcu fiilor Manasi celor rămaş, după noroadele lor, fiilor Ahiezer, şi fiilor Elec, şi fiilor Erziil, şi fiilor Ehem, şi fiilor Efer, şi fiilor Simiraei. Aceştea sînt fiii lui Manasi, fiiul lui Iosif, bărbaţii, după năroadele lor.

3. Şi la Salpaadu, feciorul lui Efer, feciorul lui Galad, feciorul lui Mahir, feciorul lui Manasi, nu era lui feciori, ce fête, şi acêstea sînt numele fêtelor lui Salpaad: Malaa, şi Nua, şi Egla, şi Melha, şi Thersa.

4. Şi au stătut înaintea lui Eliazar preotul şi înaintea lui Iisus, feciorul lui Navi, şi înaintea boiêrilor, zicînd: «Dumnezeu au poruncit pren mîna lui Moisi să ni se dea noao moştenire în mijlocul fraţilor noştri». Şi li s-au dat lor moştenire, pren porunca Domnului, sorţu întru fraţii tătîne-său.

5. Şi căzu funea lor de la Anasa, cîmpul Lavad, den pămîntul Galaad şi al Vasanului, carele iaste decindea de Iordan,

6. Căci fêtele feciorilor lui Manasi au moştenit moşie între mijlocul fraţilor lor, iară pămîntul Galaad s-au făcut feciorilor lui Manasi celor rămaş.

7. Şi s-au făcut hotarăle fiilor Manasi de la Asir Maḥthoth Idanath, carea iaste despre partea Sihem; şi merg hotarăle de la Iamen şi Iasim la izvorul Thatho.

8. Lui Manasi va fi pămîntul Thapfu; şi Thapfu, la hotarăle Manasii, feciorilor lui Efraim.

9. Şi să vor pogorî hotarăle la valea Cane spre miazăzi spre valea lui Iair.

10. [9] Terevinthul lui Efraim între mijlocul cetăţilor lui Manasi. Şi hotarăle lui Manasi spre miazănoapte, la pîrîu, şi va fi lui ieşirea marea. [10] De cătră miazăzi lui Efraim, şi la miazănoapte lui Manasi. Şi va fi marea hotarăle lor; şi pre Asir să vor împreuna la miazănoapte, şi lui Isahar despre răsărit.

11. Şi va fi Manasi întru Isahar şi în Asir Vethsan şi oraşăle lor, şi cêle Iavlaam şi fêtele ei, şi pre ceia ce lăcuiescu în Dor şi oraşăle ei, şi pre ceia ce lăcuiescu în Tanah şi satele ei, şi pre ceia ce lăcuiescu în Machidoh şi satele ei, şi a treia Nafetha şi oraşăle ei.

12. Şi n-au putut feciorii lui Manasi să surpe cetăţile acêstea, şi au început hananeul a lăcui întru pămîntul acesta.

13. Şi fu în vrême ce să întăriră fiii lui Israil, şi au făcut pre hananei supuşi, iară cu surpare pre ei n-au surpat.

14. Şi priciră fiii lui Iosif lui Iisus zicînd: «Pentru căci ai moştenit pre noi o moşie şi // o parte, şi eu năred mult sînt şi Dumnezeu

Ms. 45, f. 100 v–101 r

hananei, şi pre ferezei, şi pre ceia ce lăcuia în Gazer i-au junghiat, şi au datu-o pre ea farao în zêstre fêtei lui.

CAP 17

1. Şi s-au făcut hotarăle fêliului fiilor Manassi, pentru că acesta-i întâi născut lui Iosif. Lui Mahir, cela dentâi născut lui Manasi, tatăl lui Galaad, pentru că om de războiu era întru Galaaditada, şi întru Vasanitida.

2. Şi să făcu fiilor Manasi[1] celora rămaş, după năroadele lor, fiilor Ahiezer[2], şi fiilor Elec[3], şi fiilor Ezreiil, şi fiilor Sihem[4], şi fiilor Efer, şi fiilor Semirae[5]. Aceştia-s fiii lui Manassi, fiii lui Iosif, bărbaţii după năroadele lor.

3. Şi la Salpaad, ficiorul lui Efer, ficiorul lui Galaad, şi ficiorul lui Mahir, ficiorul lui Manassi, nu era la el ficiori, ce fête, şi acêstea-s numerile[6] Malaa, şi Nua, şi Egla, şi Melha, şi Thersa.

4. Şi au stătut înaintea lui Eliazar preutul şi înaintea lui Iisus, ficiorul Navi, şi înaintea boiêrilor, dzicîndu: «Dumnedzău au porîncit pren mîna lui Moisi să ni să dea noao moştnenire în mijlocul fraţilor noştri». Şi li s-au dat lor moştnenire, pren porînca Domnului, moşie întru fraţii tătîne-său.

5. Şi căzdu partea lor Manassi[7], cîmpul Lavadu, den pămîntul Galaadu şi ai Vasan, carea iaste decinde de Iordan,

6. Căce fêtele ficiorilor Manassi au moştnenit moşie întru mijlocul fraţilor lor, iară pămîntul Galaadu s-au făcut ficiorilor Manassi celora rămaşi.

7. Şi s-au făcut hotarăle fiilor Manassi de la Sir-Mahthoth Idanath[8], care iaste despre partea Sihem[9]; şi mergu hotarăle la Samin şi Iasim[10] la izvorul Thafthoth.

8. Lui Manassi va fi pămîntul Thapfu[11]; şi Thapfu la hotarăle Manassi, fiilor Efraim.

9. Şi să vor pogorî hotarăle la valea Cane[12] spre amiazădzi spre valea Iair[13].

10. [9] Terevinthul lui Efraim întru mijlocul cetăţii lui Manassi. Şi hotarăle lui Manassi la miazănoapte, la părău, şi va fi lui // ieşirea maarea. [10] De cătră amiadzădzi lui Efraim, şi la miazănoapte lui Manassi. Şi va fi maarea hotarăle ei; şi pre Assir să vor împreuna la miazănoapte, şi lui Isahar de răsărit.

11. Şi va fi Manassi întru Issahar şi în Sir, Vethsan şi oraşele lor, şi cêle ai Iavlam şi fêtele ei, şi pre ceia ce lăcuiescu Dor şi oraşele ei, şi pre ceia ce lăcuiescu Tanah şi satele ei, şi pre ceia ce lăcuiescu Magghedo şi satele ei, şi a treia ai Nafetha[14] şi oraşele ei.

12. Şi n-au putut ficiorii lui Manasi să surpe cetăţile acêstea, şi au început hananeul a lăcui întru pămîntul acesta.

13. Şi fu în vrême ce să întăriră fiii lui Israil, şi au făcut pre hananei supuşi, iară cu surpare pre ei nu i-au surpat.

14. Şi pricină fiii lui Iosif lui Iisus dzicîndu: «Pentru căce ne ai moştenit pre noi o moşie şi

Ms. 4389, f. 106 v–107 r

hananei, şi pre ferezei, şi pre ceia ce lăcuia în Gazer îi dêde faraon zêstre fie-sa.

CAP 17

1. Şi fu soarta feciorilor Manasiei, că acesta era cel dentîi născut al lui Iosif[1]. Lui Mahir, cel dentîi născut al Manasiei, tatălui Galaadului, care fusêse bărbat viteaz şi fu moştinarea lui Galaadul, şi Vasanul.

2. Iară celoralalţi feciori ai Manasiei fu, după ceata lor, moştinarea feciorilor lui Ahiezer şi // a feciorilor lui Halec, şi a feciorilor lui Esrei, şi a feciorilor lui Sehem, şi a feciorilor lui Efer, şi a feciorilor lui Semida. Aceştea sînt feciorii Manasiei, feciorul lui Iosif, partea cea bărbătească după rudeniia lor.

3. Iară Salpad, feciorul lui Efer, feciorul lui Galaad, feciorul lui Mahir, al feciorului Mansiei n-au avut feciori, ce au avut fête, şi numele fêtelor lui Salpad acêstea sînt: Maala, şi Noa, şi Egla, şi Melha, şi Thersa.

4. Acêstea veniră înaintea lui Eliazar preotul, şi înaintea lui Isus feciorul lui Navi, şi înaintea boiêrilor, şi ziseră: «Dumnezeu au porîncit cu mîna lui Moisei să dea noaoă moştinare între fraţii noştri». Şi se dêde lor moştinare, pentru porunca Domnului, soartă întru fraţii tatălui lor.

5. Şi căzu soarta Manasiei cîmpul Lavadului, fără de pămîntul Galaadului şi al Vasanului, care iaste decindea de Iordan,

6. Iară fêtele Manasiei moştinară moşie între fraţii lor, iară pămîntul Galaadului fu al celoralalţi feciori ai Manasiei.

7. Şi fură hotarăle feciorilor Manasiei de la Asir Mahthothul şi Danathul, care iaste împotriva Sihemului, şi mêrge spre hotarăle Iaminului şi ale Asemothului, iară în sus mêrge spre izvorul Thathothului.

8. Iară Manasiei se-au dat pămîntul Fapfu, care iaste împotriva hotarălor Manasiei, feciorilor lui Efraim.

9. Şi de-acolo se pogoară hotarul acesta spre valea Cane, spre amiazăzi la valea Nairinului a Terevinthului.

10. [9] Acêste cetăţi ale lui Efraim sînt între cetăţile Mansiei. Iară hotarăle Manasiei despre miazănoapte sînt pînă la pîrîu, iară ieşirile lor la mare. [10] Despre miazăzi al lui Efraim, iară despre miazănoapte al Manasiei. Şi hotarul lor fu marea, şi să-l împreune despre miazănoapte cu seminţiia lui Asir, iară despre răsărit cu seminţiia / lui Isahar.

11. Şi fu Manasiei în Isahar şi în Asir Vethsaniia şi satele ei, şi ceia ce lăcuia în Dor şi satele lui, şi ceia ce lăcuia în Tanac şi satele lui, şi ceia ce lăcuia în Maghedde şi satele ei, şi a treia parte den Nefeth cu satele lui.

12. Şi nu putură feciorii Manasiei să surpe acêste cetăţi, că plăcu lui Hanaan să lăcuiască pre pământul acela.

13. De-acii deaca se întăriră feciorii lui Israil, făcură pre Hanaan rob de-l puseră supt slujbă, iară nu-l pierdură.

14. Şi răspunseră feciorii lui Iosif cătră Isus şi ziseră: «Căci ai dat noaoă numai o soartă şi o

Versiunea modernă

Canaanei şi pe Ferezei şi pe locuitorii Ghezerului i-a ucis şi Faraon a dat cetatea de zestre fiicei sale.

CAP 17

Moştenirea lui Manase înjumătăţită

1. De asemenea a căzut o parte, la sorţi, şi seminţiei lui Manase. Acesta era întîiul născut al lui Iosif. Lui Machir, întîiul născut al lui Manase, care fusese viteaz în războiu, i-a căzut Galaad şi Vasan.

2. Dar le-au căzut, la sorţi, părţi şi celorlalţi fii ai lui Manase, după familiile lor: fiilor lui Abiezer, fiilor lui Helec, fiilor lui Asriel, fiilor lui Sichem, fiilor lui Hefer şi fiilor lui Şemida. Aceştia erau toţi fiii lui Manase, fiul lui Iosif de parte bărbătească, după familiile lor.

3. Iar Salfaad, fiul lui Hefer, fiul lui Galaad, fiul lui Machir, fiul lui Manase, n-a avut fii, ci numai fiice, ale căror nume sînt: Mahla, Noa, Hogla, Milca şi Tirţa.

4. Acestea au venit la preotul Eleazar şi la Iosua, fiul lui Navi, şi la căpetenii şi au zis: «Domnul a poruncit lui Moise să ni se dea parte şi nouă între fraţii noştri». Şi li s-a dat parte, între fraţii tatălui lor.

5. Şi a căzut lui Manase zece părţi, afară de ţara Galaadului şi a Vasanului, care erau peste Iordan,

6. Pentru că fiicele fiilor lui Manase au primit părţi printre fiii lui, iar ţara Galaadului s-a cuvenit celorlalţi fii ai lui Manase.

7. Hotarul pământului fiilor lui Manase se întindea de la Aşer către Micmetat, care e în faţa Sichemului; de aici hotarul merge spre dreapta, pînă la locuitorii En-Tapuahului (Izvorul Tapuah).

8. Pământul Tapuah a căzut lui Manase; iar cetatea Tapuah, de la hotarul lui Manase, a rămas fiilor lui Veniamin.

9. De aici hotarul coboară spre rîul Cana, pe malul de Miazăzi al rîului.

10. Cetăţile acestea sînt ale lui Efraim, deşi sînt între fiii lui Manase. Hotarul lui Manase se sfîrşeşte la mare, pe partea de Miazănoapte a rîului. Partea de Miazăzi este a lui Efraim, iar cea de la Miazănoapte este a lui Manase. Marea însă era hotarul lor la Apus. La Miazănoapte se mărginea cu Aşer, iar spre Răsărit cu Isahar.

11. În Isahar şi Aşer, cu satele care ţin de ei, sînt ale lui Manase: Bet-Şean, Ibleam, Dor, En-Dor, Taanac, Meghidon şi Nefet.

12. Fiii lui Manase n-au putut izgoni pe locuitorii acestor localităţi şi Canaaneii au rămas să locuiască în ţara lui.

13. Cînd fiii lui Israel au ajuns la putere, Canaaneii au fost siliţi să plătească bir, dar de alungat nu i-au alungat.

14. Fiii lui Iosif au zis către Iosua: «Pentru ce ne-ai dat o singură parte şi un singur sorţ, cînd

Biblia 1688. pag. 166. col. I

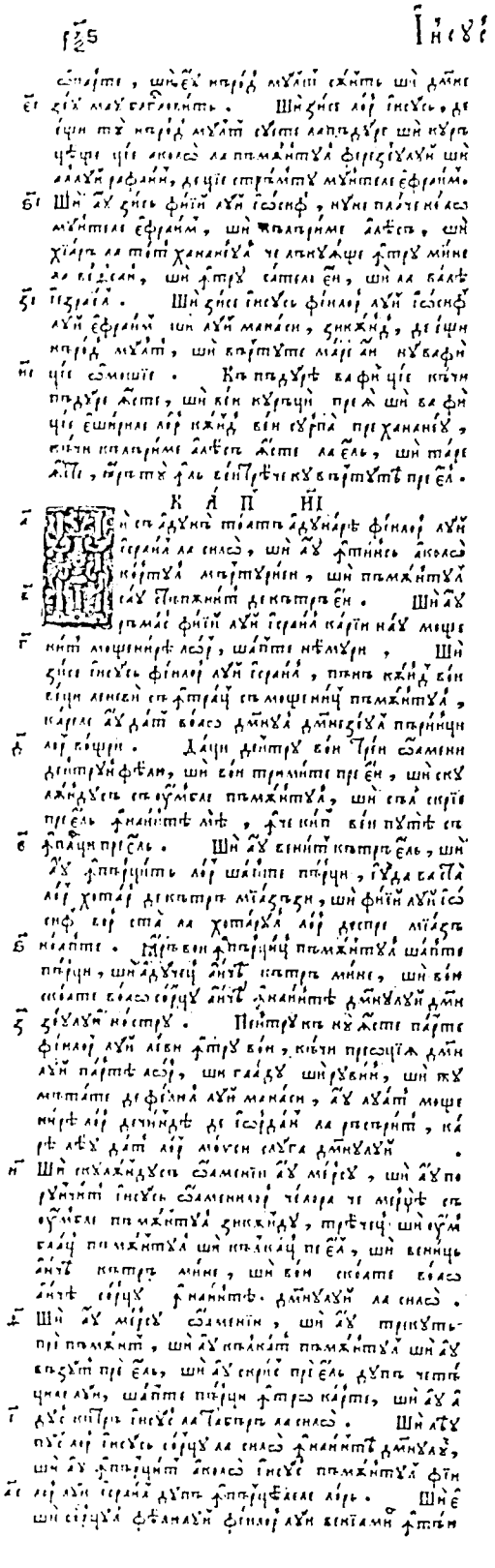

m-au blagoslovit».

15. Şi zise lor Iisus: «De eşti tu nărod mult, suie-te la pădure şi curăţêşte ţie acolo la pământul ferezeului şi al lui Rafain, de ţi-e strîmtu muntele Efraim».

16. Şi au zis fiii lui Iosif: «Nu ne place noao muntele Efraim, şi călărime aleasă, şi hiară la tot hananeul ce lăcuiêşte întru mine la Vethsan şi întru satele ei şi la valea Iezrael».

17. Şi zise Iisus fiilor lui Iosif, lui Efraim şi lui Manasi, zicînd: «De eşti nărod mult, şi vîrtute mare ai, nu va fi ţie o moşie.

18. Că pădurea va fi ţie, căci pădure iaste, şi vei curăţi pre ea şi va fi ţie ieşirile lor cînd vei surpa pre hananeu, căci călărime aleasă iaste la el; şi tare iaste, iară tu îl vei trêce cu vîrtutea pre el».

CAP 18

1. Şi să adună toată adunarea fiilor lui Israil la Silo, şi au întins acolo cortul mărturiei, şi pămîntul s-au stăpînit de cătră ei.

2. Şi au rămas fiii lui Israil, carii n-au moştenit moştenirea lor, şapte neamuri.

3. Şi zise Iisus fiilor lui Israil: «Pînă cînd voi veţi lenevi să întraţ să moşteniţ pămîntul carele au dat voao Domnul Dumnezeul părinţilor voştri?

4. Daţi dentru voi trei oameni dentr-un fêliu, şi voi trimite pre ei, şi sculîndu-să să umble pămîntul, şi să-l scrie pre el înaintea mea, în ce chip vei putea să împarţi pre el». [5] Şi au venit cătră el.

5. Şi au împărţit lor şapte părţi; Iuda va sta lor hotar de cătră miazăzi, şi fiii lui Iosif vor sta la hotarul lor despre miazănoapte.

6. «Iară voi împărţiţ pământul şapte părţi, şi aduceţ aicea cătră mine, şi voiu scoate voao sorţu aicea înaintea Domnului Dumnezăului nostru.

7. Pentru că nu iaste parte fiilor lui Levi întru voi, căci preoţiia Domnului, partea lor. Şi Gaadu, şi Ruvin, şi jumătate de feliul lui Manasi au luat moştenirea lor decindea de Iordan la răsărit, carea le-au dat lor Moisi, sluga Domnului».

8. Şi sculîndu-să oamenii au mersu, şi au poruncit Iisus oamenilor celora ce mergea să umble pămîntul, zicîndu: «Trêceţ şi umblaţ pămîntul şi călcaţ pre el, şi veniţ aicea cătră mine, şi voiu scoate voao aicea sorţu înaintea Domnului, la Silo».

9. Şi au mersu oamenii şi au trecut pre pământ, şi au călcat pământul şi au văzut pre el, şi au scris pre el după cetăţile lui, şapte părţi într-o carte, şi au adus cătră Iisus la tabără la Silo.

10. Şi le-au pus lor Iisus sorţu la Silo înaintea Domnului, şi au împărţit acolo Iisus pământul fiilor lui Israil după împărţêlele lor.

11. Şi ieşi sorţul fêliului fiilor lui Veniamin întîiu, / după noroade-

Ms. 45, f. 101 r

parte una, şi eu nărodu multu sîntu şi Dumnedzău m-au blagoslovit?».

15. Şi dzise lor Iisus: «De eşti tu nărodu multu, suie-te la codru şi curăţêşte acolo tu ţie la pămîntul ferezeului şi a lui Rafaim, de ţi-i strîmptu muntele Efraim».

16. Şi au dzis fiii lui Iosif: «Nu ne place noao Muntele Efraim, şi călărime aleasă, şi fier la tot hananeul ce lăcuiêşte întru mine, la Vethean, şi întru satele, ei şi la Valea Iezrael».

17. Şi dzise Iisus fiilor Iosif, lui Efraim şi lui Manassi, dzicîndu: «De eşti nărodu multu, şi vîrtute mare ai, nu va fi ţie moşie una.

18. Că codrul ţie va fi, căce codru iaste, şi-l vei curăţi pre el şi va fi ţie ieşirile lor cîndu vei surpa pre hananeu, căce călărime aleasă la el iaste; căce tare iaste, pentru cîtu îl vei trêce cu vîrtutea pre el».

CAP 18

1. Şi să adună toată adunarea fiilor Israil la Silo, şi au întinsu acolo cortul mărturiei, şi pămîntul s-au biruit de către ei[1].

2. Şi au rămas fiii lui Israil, carii n-au moştnenit moştnenirea lor, 7 fêliuri.

3. Şi dzise Iisus fiilor Israil: «Pănă cîndu voi veţi leni să întraţi să moştneniţi pămîntul, carele au dat voao Domnul Dumnedzăul părinţilor voştri?

4. Daţi dentru voi 3 oameni dentru fêli şi-i voi trimite pre ei, şi sculîndu-să să îmble pămîntul şi să-l scrie pre el înainea mea, în ce chip voi putea să-l împarţu pre el». [5] Şi au venit către el.

5. Şi au împărţit lor 7 părţi; Iuda va sta lor[2] hotar de către amiazădzi, şi fiii lui Iosif vor sta la hotarul lor despre miazănoapte.

6. «Iară voi împărţiţi / pămîntul 7 părţi, şi aduceţi aicea către mine, şi voi scoate voao sorţu aicea, înaintea Domnului Dumnedzăului nostru,

7. Pentru că nu iaste parte fiilor Levi întru voi, căce preuţie Domnului partea lor[3]. Şi Gad şi Ruvim şi jumătate de fêl a lui Manassi au luat moştnenirea lor decinde de Iordan la răsărit, carea le-au dat lor Moisi, sluga Domnului».

8. Şi sculîndu-să oamenii, au mersu şi au porîncit Iisus oamenilor celora ce mergea să cêrce pămîntul, dzicîndu: «Trêceţi şi îmblaţi pămîntul şi-l călcaţi pre el, şi veniţi aicea către mine, şi voi scoate voao aicea sorţu înaintea Domnului, la Silo».

9. Şi au mersu oamenii şi au îmblat pre pămîntu, şi au călcat pămîntul şi au văzut pre el şi au scris pre el după cetăţile lui, 7 părţi întru o carte, şi au adus către Iisus la tabără la Silo.

10. Şi le-au pus lor Iisus sorţu la Silo înaintea Domnului, [11] şi au împărţit acolo pămîntul Iisus fiilor Israil după împărţêlele lor.

11. Şi ieşi sorţul fêliului fiilor Veniamin întăi,

Ms. 4389, f. 107 r–107 v

fune, şi noi sîntem nărod mult, şi m-au blagoslovit Domnul pînă acuma».

15. Iară Isus zise lor: «De vrême ce eşti nărod mult, suie-te în dumbravă şi cură ţie acolo loc în ţara ferezeilor şi a uriiaşilor, deaca-ţi iaste strimt muntele Efraimului».

16. Iară feciorii lui Iosif ziseră: «Nu ajunge noaoă muntele Efraimului, că sînt cai buni şi căruţe fericate cu fier la toţi hananeii carii vieţuiesc cu noi în Vethsam, şi în satele lui, şi întru împărţirea israilitênilor».

17. Iară Isus zise feciorilor lui Iosif, Manasiei şi lui Efraim: «Deaca eşti nărod mult, şi ai putêre mare, nu va fi ţie o soartă.

18. Pentr-acêea să fie muntele al tău, şi această dumbravă ţie o dau şi să o curi, şi marginele ei să fie ale tale cînd vei piêrde pre Hanaan care zici că iaste putêrnic şi are cai buni, iară tu-l vei muta de acolo».

CAP 18

1. Şi se adună tot nărodul feciorilor lui Israil, şi întinseră cortul mărturiei, deaca biruiră pămîntul.

2. Şi rămaseră feciorii lui Israil, carii nu luară moştinare de moşii, 7 seminţii.

3. Şi zise Isus feciorilor lui Israil: «Pînă cînd vă veţi lenevi, şi nu veţi să moştinaţi pămîntul care l-au dat voaoă Domnul Dumnezeul părinţilor voştri?

4. Alêgeţi den toate seminţiile cîte trei bărbaţi, să-i trimet să se ducă să încun // jure pămîntul, şi să-l scrie. De-acii să vie la mine.

5. De-acii eu îl voiu împărţi lor în 7 părţi; Iuda să puie hotarăle lui despre amiazăzi, iară casa lui Iosif să-şi puie hotarăle despre miazănoapte.

6. Iară voi să împărţiţi pămîntul în 7 părţi şi să aduceţi la mine, şi voiu arunca voaoă sorţi înaintea Domnului Dumnezeului vostru.

7. Că feciorilor lui Levi nu le iaste parte întru voi, că partea lor iaste preoţiia Domnului. Iară Gad, şi Ruvim, şi jumătate de seminţiia Manasiei au luat moştenirea lor dincolo de Iordan despre răsărit, carea o au dat lor Moisei, robul Domnului».

8. Şi se scularâ bărbaţii şi se duseră, şi porînci Isus bărbaţilor celor ce mergea să încunjure pămîntul Domnului, şi le zise: «Păsaţi şi încunjuraţi pămîntul şi-l scrieţi, şi veniţi la mine, şi voiu arunca voaoă sorţi înaintea Domnului, în Silom».

9. Şi se duseră bărbaţii şi ocoliră pămîntul, şi-l socotiră, şi-l scriseră cu cetăţile lor, în 7 părţi în cărţi, şi aduseră la Isus în Silom.

10. Şi aruncă lor Isus sorţi înaintea Domnului în Silom, şi împărţi Isus acolo feciorilor lui Israil pămîntul cu sorţi.

11. Şi ieşi soarta seminţiei feciorilor lui Venia-

Versiunea modernă

noi sîntem mulţi, de vreme ce ne-a binecuvîntat aşa Domnul?».

15. Şi Iosua le-a răspuns: «Dacă sînteţi mulţi, duceţi-vă în păduri şi acolo, în ţara Ferezeilor şi Refaimilor, căutaţi-vă loc, dacă muntele Efraim vă e strîmt!».

16. Iar fiii lui Iosif au zis: «Muntele nu va rămîne al nostru, pentru că toţi Canaaneii care locuiesc în vale au căruţe de fier, atît cei din Bet-Şean şi din locurile care ţin de ea, cît şi cei din şesul Izreel».

17. Dar Iosua a zis către casa lui Iosif, lui Efraim şi lui Manase: «Tu eşti mult la număr şi ai putere multă. Deci nu vei avea numai o parte.

18. Muntele va fi al tău şi pădurea. Tu îl vei curăţi şi va fi al tău pînă la capătul lui, căci tu vei izgoni pe Canaanei, deşi ei au căruţe de fier. Deşi ei sînt tari, tu îi vei birui».

CAP 18
Partea lui Veniamin

1. Atunci s-a adunat toată obştea Israeliţilor la Şilo. Acolo au aşezat cortul mărturiei, căci ei stăpîneau toată ţara.

2. Dar dintre fiii lui Israel mai rămăseseră şapte seminţii care nu-şi primiseră încă părţile lor.

3. Atunci a zis Iosua către fiii lui Israel: «Pînă cînd veţi lenevi voi să intraţi să moşteniţi pămîntul care l-a dat Domnul Dumnezeul părinţilor voştri?

4. Daţi cîte trei oameni de seminţie şi eu îi voi trimite, iar ei, sculîndu-se, se vor duce prin ţară şi o vor descrie, cum trebuie să li se împartă şi apoi vor veni la mine.

5. Să o împartă în şapte părţi; Iuda să rămînă în partea sa spre Miazăzi, iar casa lui Iosif să rămînă în partea sa la Miazănoapte.

6. Voi însă întocmiţi un plan al ţării, împărţit în şapte părţi şi să mi-l aduceţi, iar eu voi arunca sorţi aici înaintea Domnului Dumnezeului nostru.

7. Leviţii însă n-au parte între voi, căci preoţia Domnului este partea lor. Iar Gad, Ruben şi jumătate din seminţia lui Manase şi-au primit partea lor peste Iordan, spre Răsărit, pe care le-a dat-o Moise, robul lui Dumnezeu».

8. Atunci s-au ridicat aceia şi s-au dus. Dar Iosua a dat celor ce s-au dus să facă planul ţării: «Duceţi-vă şi cutreieraţi ţara, descrieţi-o şi vă întoarceţi la mine, şi eu vă voi arunca aici sorţi înaintea Domnului, în Şilo».

9. Şi ei s-au dus, au cutreierat ţara, au cercetat-o şi au împărţit-o, după cetăţile ei, în şapte părţi, după un plan, şi apoi au venit la Iosua în Şilo.

10. Şi le-a aruncat Iosua sorţi în Şilo, înaintea Domnului, şi a împărţit Iosua acolo ţara fiilor lui Israel în părţile ce li se cuveneau.

11. Întîiul sorţ a căzut seminţiei fiilor lui Ve-

Biblia 1688, pag. 166, col. II

ПАВК

дхпъ норо́дделе лор, шн ѧ́х ѣшинт хотарле мошѝн
лор ѧ́тръ мнѧ́лиѫ́ ф҃и́лор їѹдеи, шн ѧ́мнѧ́ло
ѫ́ ф҃и́лор лѫ́н їѡсиф҃. Шн ѧ́лъ ф҃ѣкѫ́ лор ѕ҃
хотарле де ла мїа́зъ ноапте, де ла їордан шн
сѣва сѫ́н хотарѫ́ ден досѫ́ лѫ́н їерихѡ спре мїа́
зъ ноапте, шн сѣва сѫ́н прин мѫ́нте пре ма́ре,
шн ѧ́фн лѫ́н ѣшире, мадмартина веданиь.
Шн вор трѣче де ѧ́колѡ хотарле лѫ́я, ден напоѧ ѕ҃
лѫ́н лѫ́зѫ дела спа́телеѣ, ѧ́чѧста ѫ́сте ведѧ́нѫ,
шн сѣвор погорѫ хотарле дела ѧ́тарофъ ѣдарла
мѫ́нте, карле ѫ́сте кѣтрѣ мїа́зъзи лѫ́н ведеро
нъ де сось. Шн вор трѣче хотарле шн вор и҃
ѧ́нѫ́кѫра деспре парте че ка́тре ла маре де
ла мїа́зъзи, дела мѫ́нте де кѣтрѣ фаца ведѧ
рон, амїа́зъзи шн ѧ́фн лѫ́н ѣшире ла карїа́ѳ ва
ѧ́ла, ачаста ѫ́сте карїа́ѳнарѫ́м, четате фиилор
їѹдеи, ачаста ѫ́сте парте де кѣтрѣ маре.
Шн парте деспре ѧ́мїа́зъзи деспре парте карїа́ ѳ҃
ваа́ла, шн вор трѣче хотарле мѣрїи ла гаѧ́нъ шн
вор ѣшн ла нъзворѫ́ ѧ́пен надѡ. Шн вор по ѳ҃
горѫ хотарле пре парте мѫ́нтелѫ́и кареле ѫ́сте
деспре фаца иржнгалѫ́и фиилор ѣнѡ́мъ, кареле ѫ́
сте деспре парте ѣмеѣ рафаи́м деспре мїа́зъ но
апте, шн сѣва погорѫ ла гїено́м ден напоѧ́ лѫ́н
ѣсѫ́ѹде ла мїа́зъзи, шн сѣва погорѫ ла нъзворѫ́
рогиль. Шн ва трѣче ла мїа́зъ ноапте, шн ѕ҃
ва трѣче ла нъзворѫ́ ѣ́ме, шн ва трѣче ла гали
ло́ѳь, карѣ ѫ́сте ден прѣ ѫ́мїте кѣтрѣ сѫ́рѣ ѣдо
мѝ́м, шн ва погорѫ пре пїа́тра ваа́н фиилор лѫ́н
рѹбѝмь. Шн ва трѣче пре ден дрептѫ́ вада и҃
ра́ва дела мїа́зъ ноапте. Шн сѣва погорѫ ла ѳ҃
ара́ва, шн вор трѣче хотарле пре ден дрептѫ́
вндагла дела мїа́зъ ноапте, шн ѧ́фн трѣчерѣ
хотарлор пре писки́ мѣрїи сѫ́рилор, дела мїа́зъ
ноапте ла парте їордано́вѫ дела мїа́зъзи,
ѧ́чѣстѣ хотарле дела мїа́зъзи, шн їордано́
ва хотарѫ пре ѣ́лъ деспре парте ѓ҃ерихѡнѫ.
Ачаста е мошенирѣ фиилор лѫ́н венїамѝ́нъ, хота к
рѣле лор ѧ́прежъ дхпъ норо́дделе лор.
Шн сѫ́ѫ фъкѫ́т чѣ́тъцинле фиилор лѫ́н ве кѧ
нїамѝ́н дхпъ норо́дделе лор, їерихѡ, шн вндагла,
шн ѧ́мекасѣ́. Шн ведара́ва, шн семарѝ́м, шн кѕ
ведѝ́ѫ. Шн ѧ́вѝ́м, шн о́фра, шн ѧ́фра́да. кѕ
Шн лъкѧ́шѫ лѫ́н ѧ́мо́на, шн пре ѧ́фни, шн гаваа, кѯ
четъцн, кт, шн сѡра́ишле лор. Гаваѡ́н, шн кє
ра́ма, шн вирѡ́ѳь. Шн маса́фа, шн хефи́ра, кѕ
шн мо́са. Шн рикѣ́м, шн е҃ф҃а́ни́ѫ, шн дера кѕ
ла. Шн силалеф, шн їекѣ́ѳ, ѧ́чѣстѫ е ѣрѣ́ѕа кѯ
ли́мѫ́, шн гаваа́ѳ, шн чѣ́тъцинле ѓарни́м, кг, шн
сѧ́тиле лор, ѧ́чѣстѫ е мошенирѣ фиилор лѫ́н вени
амѝ́нь дхпъ норо́дделе лор.

К Л П ѳI

Н ѣшн сорцѫ́ ѧ́л доилѣ лѫ́н симеѡ́н, фѣ к҃
лиа́ ф҃иилор лѫ́н сїмеѡ́н дхпъ норо́дделе
лор. Шн фъ мошенирѣ лѫ́н ѓтръ е҃
мнѧ́лиѫ́ сорцѫ́лѫ́и ф҃иилор їѹдеи, шн сѫ́
фъкѫ́т мошенирѣ лор вирсавїе, шн савѣе,
шн молада. Шн асерсѹа́л, шн вола, шн ѧ́сѡ. г҃
Шн ѣлфѫлаа́ѳ, шнвадѫ́л, шнѣ́рма д҃
Шн

le lor, şi au ieşit hotarăle moşiii lor întru mijlocul fiilor Iudei, şi în mijlocul fiilor lui Iosif.

12. Şi li să făcu lor hotarăle de la miazănoapte de la Iordan, şi să va sui hotarul den dosul lui Ieriho spre miazănoapte şi să va sui pren munte pre mare, şi va fi lui ieşirea Madmaritina Vethain.

13. Şi vor trêce de acolo hotarăle Luza, den napoia lui Luza, de la spatele ei; aceasta iaste Vethil, şi să vor pogorî hotarăle de la Ataroth Edar la munte, carele iaste cătră miazăzi lui Vetheron cea de jos.
14. Şi vor trêce hotarăle şi vor încunjura despre partea ce caută la marea de la miazăzi, de la munte de cătră faţa Vethiron amiazăzi, şi va fi lui ieşirea la Cariath Vaal, aceasta iaste Carath Iarim, cetatea fiilor Iudei. Aceasta iaste partea de cătră mare.

15. Şi partea despre amiazăzi, despre partea Cariath Vaal, şi vor trêce hotarăle mării la Gain, şi vor ieşi la izvorul apei Natho.

16. Şi vor pogorî hotarăle pre partea muntelui carele iaste despre faţa crîngului fiiului Enom, carele iaste despre partea Emec Rafain despre maizănoapte, şi să va pogorî la Ghienom den napoia lui Evusude la miazăzi, şi să va pogorî la izvorul Roghil.

17. Şi va trêce la miazănoapte, şi va trêce la izvorul Same, şi va trêce la Galiloth, carea iaste den preajmă cătră suirea Edonim, şi va pogorî pre piatra Vaan fiilor lui Ruvim.

18. Şi va trêce pre den'dărătul Vetharava de la miazănoapte, [19] şi să va pogorî la Arava.
19. Şi vor trêce hotarăle pre den'dărătul Vithagla de la miazănoapte, şi va fi trêcerea hotarălor pre piscul Mării Sărilor de la miazănoapte la partea Iordanului de la miazăzi. Acêstea-s hotarăle de la miazăzi. Şi Iordanul va hotărî pre el despre partea răsăritului.

20. Aceasta e moştenirea fiilor lui Veniamin, hotarăle lor împrejur, după noroadele lor.
21. Şi s-au făcut cetăţile fêliului fiilor lui Veniamin, după noroadele lor: Ieriho, şi Vithagla, şi Amecasis;

22. Şi Vetharara, şi Semrim, şi Vethil;
23. Şi Avim, şi Ofra, şi Afratha;
24. Şi lăcaşul lui Amona, şi pre Afni, şi Gavaa, cetăţi 12, şi oraşăle lor.
25. Gavaon, şi Rama, şi Viroth;

26. Şi Masfa, şi Hefira, şi Mosa;
27. Şi Rechem, şi Erfail, şi Therala;
28. Şi Silalef, şi Ievus, aceasta e Ierusalimul, şi Gavaath, şi cetăţile Iarim, 13, şi satele lor. Aceasta e moştenirea fiilor lui Veniamin, după noroadele lor.

CAP 19

1. Şi ieşi sorţul al doilea lui Simeon, fêliul fiilor lui Simeon, după noroadele lor. [2] Şi fu moştenirea lui întru mijlocul sorţului fiilor Iudei.

2. Şi s-au făcut moştenirea lor: Virsavie, şi Savee, şi Molada;

3. Şi Asersual, şi Vola, şi Asom;
4. Şi Elthulaad, şi Vathul, şi Erma; //

Ms. 45, f. 101 r–101 v

după năroadele lor, şi au ieşit hotarăle moşiei lor întru mijlocul Iudei, şi întru mijlocul fiilor Iosif.

12. Şi li să făcu lor hotarăle de la miazănoapte de la Iordan, şi să va sui hotarul den dosul Ieriho spre miadzănoapte[4] şi să va sui pre munte pre maare, şi va fi lui ieşirea Madmaritina[5] Vethain[6].

13. Şi vor trêce de acolo hotarăle Luza, den napoia Luza, de la spate; aceasta iaste Vethil, şi să vor pogorî hotarăle de la Astaroth Eddar[7] la munte, care iaste cătră amiazădzi, Vethoran cea de gios.

14. Şi vor trêce hotarăle şi vor încungiura despre partea ce caută la maare de la amiazădzi, de la munte de cătră faţa Vethoron, amiazădzi, şi va fi lui ieşirea la Cariath-Vaal. Aceasta iaste Cariathiarim, cetatea fiilor Iudei. Aceasta iaste partea de cătră maare.

15. Şi partea de cătră amiazădzi, despre partea Cariath-Vaal, şi vor trêce hotarăle mării la Gain[8], şi vor ieşi la izvorul apei Naftho.

16. Şi să vor pogorî hotarăle pre partea muntelui carea iaste despre faţa ponorului Enom[9], care iaste despre partea Emec Rafain despre miazănoapte, şi să va pogorî la Ghienom[10] den napoia Ievus[11] de la amiazădzi, şi să va pogorî la izvorul Roghil.

17. Şi va trêce la miazănoapte, şi va trêce la izvorul Same[12], şi va trêce la Galiloth, carea iaste den preajmă cătră suirea Edomim[13], şi să va pogorî pre piatra // Vaan[14] fiilor Ruvim.

18. Şi va trêce pre den napoia Vittarava de la miazănoapte şi să va pogorî la Arava.

19. Şi vor trêce hotarăle pre den napoia Vithlaga de la miazănoapte, şi va fi trêcerea hotarălor pre piscul Mării Sărilor de la miadzănoapte la partea Iordanului de la amiazădzi. Acêstea-s hotarăle de la amiazădzi. [20] Şi Iordanul va hotărî pre el despre partea răsăriturilor.

20. Aceasta-i moştnenirea fiilor Veniamin, hotarăle ei împregiur, după năroadele lor.

21. Şi s-au făcut cetăţile fêliului fiilor Veniamin, după năroadele lor Ieriho, şi Vithagla[15], şi Amecasis[16];

22. Şi Vithavarava[17], şi Semrim[18], şi Vethil[19];

23. Şi Avim, şi Ofra, şi Afratha;

24. Şi Căsătorittul, Ammona, şi pre Afni, şi Gavaa, cetăţi 12, şi oraşele lor.

25. Gavaon, şi Rama, şi Viroth;

26. Şi Masfa, şi Hefira, şi Mosa;

27. Şi Rechem, şi Ierfail, şi Therala;

28. [27] Şi Silalef, [28] şi Iivus, aceasta-i Ierusalimul, şi Gavaath, şi cetăţile Iarim 13, şi satele lor. Aceasta-i moştnenirea fiilor Veniamin, după năroadele lor.

CAP 19

1. Şi ieşi sorţul al doilea lui Simeon, fêliului fiilor Simeon, după nărodurile lor. Şi fu moştnenirea lui[1] întru mijlocul moşiei fiilor Iuda.

2. Şi s-au făcut moşie lor: Virsavee şi Savee şi Molada;

3. Şi Asersual, şi Vala, şi Asom;

4. Şi Erthulad, şi Vathul, şi Erma;

Ms. 4389, f. 107 v–108 r

min întîi, după ceata lor, şi mêrseră hotarăle sortului său printre feciorii Iudii, şi prentre feciorii lui Iosif.

12. Şi fură hotarăle lor împotriva miêzăinoapte de la Iordan, şi merg hotarăle spre partea Ierihonului cea despre amiazăzi spre miazănoapte, şi se suie la munte spre mare, iară ieşirea lor fu în Marmarethul Vethaniei.

13. Şi se duc de acolo împotriva Luzei spre amiazăzi; aceasta iaste Vetthil, şi se pogoară în Ataroth Addarului, în muntele care iaste spre amiazăzi la Vetteronul cel de jos.

14. Şi se pogoară şi ocolesc spre laturile cêle des/pre mare despre amiazăzi, la munţii cei den potriva Vetheronului, care iaste spre Africa, şi ieşirile lor la Cariath, aceasta iaste Cariaf Iarimul, cetatea feciorilor Iudei. Aceasta iaste latura cea despre mare, partea despre miazănoapte.

15. Iară cea despre amiazăzi cea de cătră Cariath Val, trec hotarăle mării în Gain, la izvorul apei lui Nathon.

16. Şi se pogoară hotarul spre laturea muntelui care iaste împotriva feciorului lui Enon, care iaste despre Emec Rafainul despre miazănoapte, şi pogoară la Evus spre amiazăzi, şi despre amiazăzi la izvorul Roghilului.

17. Şi trece la miazănoapte la izvorul lui Sami, [18] şi trec la Galilom, care iaste împotriva suişului Edodimului, şi se pogoară la piatra lui Vaan feciorul lui Ruvim.

18. Şi trêce spre laturea despre miazăzi a Vitaravei de la miazănoapte la Vithal spre miazăzi.

19. Şi merg hotarăle spre munţii Mării Sării despre miazănoapte la partea de la Iordan cea despre amiazăzi. [20] Acestea sînt hotarăle despre miazăzi. Şi Iordanul le hotăraşte despre partea despre răsărit.

20. Aceasta iaste moştinarea feciorilor lui Veniamin, şi hotarăle de pre împrejur, după ceata lor.

21. Şi fură cetăţile seminţiei feciorilor lui Veniamin, după ceata lor: Ierihonul, şi Vithfagla, şi valea Casis:

22. Şi Veth Arav, şi Samarimul, şi Vethilul:

23. Fedi, şi Avimul, şi Ofera, şi Afratha;

24. Şi Necarem, şi Catheraminul, şi Afoni, şi Gavaa: 12 cetăţi, şi cu satele lor.

25. Gavaonul, şi Eticheonul, şi Ramothul, şi Virothul;

26. Svorfothul, şi Matha, şi Ehethira, şi Mosa;

27. Revecul şi Erfail şi Ferala şi Seralethchelea;

28. Eleful, şi Ievusul, carea iaste Ierusalimul[1], şi Gavaathul şi cetăţile Iarimului, 11 cetăţi şi satele lor. Aceasta iaste moştinarea feciorilor lui Veniamin după ceata lor. //

CAP 19

1. Şi ieşi a doaua soartă a lui Simeon, şi a neamului feciorilor lui Simeon. [2] Şi fu moştenirea lor prentre moştenirea feciorilor Iudei.

2. Şi moştenirea lor fu: Virsavia, şi Savea, şi Moladamul;

3. Şi Asersaul, şi Vathoulul, şi Vola;

4. Şi Asonul, şi Ermos, şi Sechela;

Versiunea modernă

niamin, după familiile lor. Partea lor după sorţ se întindea între fiii lui Iuda şi fiii lui Iosif.

12. Hotarul lor de Miazănoapte începe de la Iordan şi trece pe lîngă Ierihon, pe partea de Miazănoapte, şi se urcă pe muntele de la Apus şi se sfîrşeşte în pustia Betaven.

13. De acolo hotarul merge spre Luz, pe partea de Miazăzi a Luzului sau a Betelului; apoi hotarul, coborînd spre Atarot-Adar, merge către muntele care e spre Miazăzi de Bet-Horonul de jos.

14. Apoi hotarul se îndreaptă spre mare, la Miazăzi înspre muntele Bet-Horon sau Chiriat-Iearim, cetatea fiilor lui Iuda. Aceasta este latura de la Apus.

15. Iar în partea de Miazăzi, de la Chiriat-Iearim, hotarul merge spre mare şi ajunge la izvorul Neftoah,

16. Apoi hotarul coboară spre capătul muntelui celui din faţa văii Ben-Hinom, la Miazănoapte, şi o ia pe valea Hinom spre partea de Miazăzi a Iebusului şi merge spre En-Roghel.

17. Se întoarce de la Miazănoapte şi merge spre En-Semeş şi înaintează către Ghelilot, care e în faţa înălţimii Adumium, şi coboară spre piatra lui Bohan, fiul lui Ruben.

18. Apoi trece pe la Miazănoapte de Harabah şi coboară la hotarul Arabei;

19. De acolo hotarul trece pe lîngă Bet-Hogla, pe la Miazănoapte, şi se sfîrşeşte la limanul de Miazănoapte al Mării Sărate, la capătul de Miazăzi al Iordanului. Acesta e hotarul de Miazăzi. Iar spre Răsărit hotarul îl formează Iordanul.

20. Aceasta este partea fiilor lui Veniamin cu hotarele ei din toate părţile, după familiile lor.

21. Iar cetăţile fiilor lui Veniamin, după familiile lor, sînt acestea: Ierihonul, Bet-Hogla şi Emec-Chetiţ;

22. Bet-Harabah, Ţemaraim şi Betel;

23. Avim, Para şi Ofra;

24. Chefar-Amonai, Ofni şi Gheba: douăsprezece cetăţi cu satele lor;

25. Ghibeon, Rama şi Beerot;

26. Miţpa, Chefira şi Moţa;

27. Rechem, Irpeel şi Tareala;

28. Ţela, Elef şi Iebus sau Ierusalim, Ghibeat şi Chiriat: paisprezece cetăţi cu satele lor. Aceasta este partea lui Veniamin, după familiile lor.

CAP 19

Hotarele lui Iuda şi ale celorlalte seminţii

1. Al doilea sorţ a căzut lui Simeon, seminţiei fiilor lui Simeon, după familiile lor; partea lor de moştenire a fost între hotarele părţii fiilor lui Iuda.

2. Acolo se aflau: Beerşeba, Şeba şi Molada;

3. Haţar-Şual, Bala şi Aţem;

4. Eltolad, Betul şi Horma;

Biblia 1688, pag. 167, col. I

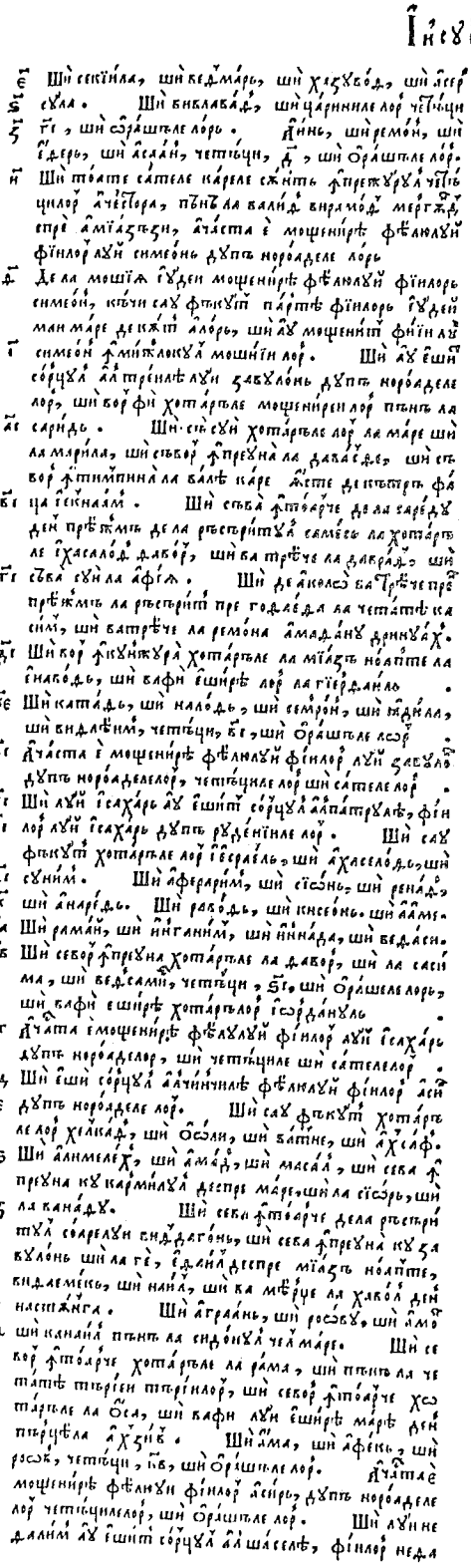

5. Şi Sechiila, şi Vethmar, şi Hazuvoth, şi Asersula;

6. Şi Vivlavath, şi ţarinile lor: cetăţi 13, şi oraşăle lor.

7. Ain şi Remon şi Ether şi Asaan: cetăţi 4, şi oraşăle lor.

8. Şi toate satele carele sînt împrejurul cetăţilor acestora, pînă la Valith Viramoth, mergînd spre amiazăzi. Aceasta e moştenirea fêliului fiilor lui Simeon, după noroadele lor.

9. De la moşiia Iudei moştenirea fêliului fiilor Simeon. Căci s-au făcut partea fiilor Iudei mai mare decît a lor, şi au moştenit fiii lui Simeon în mijlocul moşiii lor.

10. Şi au ieşit sorţul al treilea lui Zavulon, după noroadele lor, şi vor fi hotarăle moştenirea lor pînă la Sarid.

11. Şi să sui hotarăle lor la mare şi la Marila, şi să vor împreuna la Davasthe, şi să vor întimpina la valea care iaste de cătră faţa Iecnaam.

12. Şi să va întoarce de la Saredu den preajmă de la răsăritul Sames la hotarăle Ihasaloth Thavor, şi va trêce la Davarath, şi să va sui la Afiia;

13. Şi de acolo va trêce pren preajmă la răsărit pre Gothaetha la cetatea Casim, şi va trêce la Remona Amathanu Drinuah;

14. Şi vor încunjura hotarăle la miazănoapte la Enavoth, şi va fi ieşirea lor la Ghierthail;

15. Şi Catath, şi Naloth, şi Semron, şi Iadila, şi Vithlêim, cetăţi 12, şi oraşăle lor.

16. Aceasta e moştenirea fêliului fiilor lui Zavulon, după noroadele lor, cetăţile lor şi satele lor.

17. Şi lui Isahar au ieşit sorţul al patrulea, fiilor lui Isahar, după rudeniile lor.

18. Şi s-au făcut hotarăle lor Iesrael, şi Ahaseloth, şi Sunim;

19. Şi Aferarim, şi Sion, şi Renath, şi Anareth;
20. Şi Ravoth, şi Chiseon, şi Aame;
21. Şi Ramai, şi Inganim, şi Innada, şi Vethasi;

22. Şi se vor împreuna hotarăle la Thavor, şi la Sasima, şi Vethsamis, cetăţi 16, şi oraşele lor, şi va fi ieşirea hotarălor Iordanul.

23. Aceasta e moştenirea fêliului fiilor lui Isahar, după noroadele lor[1], şi cetăţile, şi satele lor.

24. Şi ieşi sorţul al cincilea fêliului fiilor Asir, după noroadele lor.

25. Şi s-au făcut hotarăle lor Helcath, şi Ooli, şi Vatne, şi Ahsaf,

26. Şi Alimeleh, şi Amad, şi Masal, şi se va împreuna cu Carmilul despre mare şi la Sior şi la Vanathu.

27. Şi se va întoarce de la răsăritul soarelui Vithdagon, şi se va împreuna cu Zavulon şi la Ghe, Ethail despre miazănoapte, Vithaemec, şi Nail, şi va mêrge la Havol den na stînga.

28. Şi Agraan, şi Roovu, şi Amon, şi Canail, pînă la Sidonul cel Mare.

29. Şi se vor întoarce hotarăle la Rama, şi pînă la Cetatea Tăriei Tăriilor, şi se vor întoarce hotarăle la Osa, şi va fi lui ieşirea marea, de-mpărţeala Ahziv.

30. Şi Ama, şi Afec, şi Roov, cetăţi 22, şi oraşăle lor.

31. Aceasta e moştenirea fêliului fiilor Asir, după noroadele lor, cetăţile lor, şi oraşăle lor.

32. Şi lui Nethalim au ieşit sorţul al şaselea, fiilor Netha / lim, du-

Ms. 45, f. 101 v

5. Şi Sechila, şi Vithmar, şi Hazvoth, şi Asersula;
6. Şi Vivlavath, şi ţarinile lor: cetăţi 13, şi oraşele lor.
7. Ain şi Remon şi Ether şi Asan: cetăţi 4 şi oraşele lor,
8. Şi toate satele carele-s pren pregiurul cetăţilor acestora, până la Valeth Viramoth, mergîndu spre amiazădzi. Aceasta-i moştnenirea fêliului fiilor Simeon, după năroadele lor.
9. De la moşie[2] Iudei moştnenirea fêliului fiilor Simeon. Căce s-au făcut partea fiilor Iuda mai mare decît a lor, şi au moştnenit fiii lui Simeon în mijlocul moşiei lor.
10. Şi au ieşit sorţul al treilea lui Zavulon, după năroadele lor, şi vor fi hotarăle moştnenirei lor până la Sarid.
11. Şi li să suie hotarăle lor la maare şi la Marilla, şi să vor împreuna la Devasthe, şi să va tîmpina la vale carea iaste de cătră faţa Iecnam.
12. Şi să va întoarce de la Sarad den preajmă de la răsărit Sames la hotarăle Ihasaloth Thavor, şi va trêce la Davratha, şi să va sui la Afiia;
13. Şi de acolo va trêce pren preajmă la răsărit pre Goth Faetha la cetatea Casim, şi va trêce la Remona Amath-Thanu Drinua;
14. Şi vor încungiura hotarăle la miadzănoapte la Enathoth, şi va fi ieşirea lor la Ghe / Iefthail;

15. Şi Cattath şi Naloth şi Semrom şi Iadila şi Vithlêem, cetăţi 12, şi oraşele lor.
16. Aceasta-i moştnenirea fêliului fiilor Zavulon, după năroadele lor, cetăţile lor şi oraşele lor.
17. Şi lui Issahar au ieşit sorţul al patru, fiilor Issahar, după rudele lor.
18. Şi li s-au făcut hotarăle lor Iesrael, şi Haseloth, şi Sunim;
19. Şi Aferarim, şi Sion, şi Renath;
20. Şi Anareth, şi Ravoth, şi Chesion, şi Aamea;
21. Şi Ramai, şi Inganim, şi Innada, şi Vethfasis;
22. Şi să vor împreuna hotarăle la Thavor, şi la Gasima, şi Vethsamis, cetăţi 16 şi oraşele lor şi va fi ieşirea hotarălor lor Iordanul.
23. Aceasta-i moştnenirea fêliului fiilor Isahar, după năroadele lor, şi cetăţile, şi satele lor.
24. Şi ieşi sorţul al cincele fêliului fiilor Asir, după năroadele lor.
25. Şi s-au făcut hotarăle lor Helcath, şi Ooli, şi Vatni, şi Ahsaf;
26. Şi Alimeleh, şi Ammad, şi Masal, şi să va împreuna cu Carmilul despre maare, şi la Sior şi la Vanath.
27. Şi să va întoarce de la răsărita soarelui Vithdagon, şi să va împreuna cu Zavulon şi la Ghe, Iefthail despre miazănoapte Vithaemec şi Naiil şi va mêrge la Havol den stînga.

28. Şi Agran, şi Roov, şi Ammon, şi Canai, până la Sidonul cela mare.
29. Şi să vor întoarce hotarăle la Rama, şi până la Cetatea Tăriei Táriilor, şi să vor întoarce hotarăle la Osa, şi va fi ieşirea lui la mare, den împărţala Ahzov.
30. Şi Amma, şi Afec, şi Roov, cetăţi 22, şi oraşele lor.
31. Aceasta-i moştnenirea fêliului fiilor Asir, după năroadele lor, cetăţilê lor, şi oraşele lor.
32. Şi lui Nefthalim au ieşit sorţul al şaselea

Ms. 4389, f. 108 r

5. Şi Vethmorul, şi Hazvothul, şi Asersula;

6. Şi Vithlavathul: 13 cetăţi, şi satele lor.

7. Ainul, şi Chermonul, şi Etherul, şi Asanul, 4 cetăţi şi cu satele lor.
8. Şi toate satele de pre-mprejurul acestor cetăţi, pînă la Valeth Viromathul, care merg spre Iameth la amiazăzi. Aceasta iaste moştinarea neamului lui Simeon, după seminţiia lor.
9. Den soarta Iudei moştinarea seminţiei feciorilor lui Simeon era. Că partea feciorilor Iudei au fost mai mare decît a lor, şi se moşteniră feciorii lui Simeon între feciorii Iudei.
10. Şi ieşi a treia soartă a feciorilor lui Zavulon, după ceata lor, şi fură hotarăle moştiniei lor pînă la Sirid.
11. Şi se suie hotarul lor la mare şi la Marálad, şi mêrge la Davast, şi la valea carea iaste despre faţa Iecmei.
12. Şi se întoarce de la Sarida împotriva răsăritului spre hotarăle Athasalothului, şi trec spre Davrath, şi se suie spre Iafiiu;
13. Şi de acolo încunjură împotrivă spre răsărit la Gothaeffher şi la Thacachin, şi Tecla Remmon la Ammathan al Drunuanului;
14. Şi încunjură acest hotar de la miazănoapte la Enavoth, şi ieşirea lor iaste la Gai şi Efthail;

15. Şi Cattath, şi Naloth, şi Simvron, şi Alada şi Vithleem, 12 cetăţi, şi satele lor.
16. Aceasta iaste moştinarea feciorilor lui Zavulon după seminţiia neamurilor lor.
17. Iară lui Isahar şi feciorilor lui ieşi a patra soartă, după neamul lor;
18. Şi fură hotarăle lor Iezrail, şi Haseloth, şi Sunimul;
19. Şi Afaremul, şi Seanul / şi Renathul;
20. Raedothul, şi Chesionul[1], şi Aeme;
21. Şi Ramethul, şi Inganimul, şi Enadda, şi Vethsasis;
22. Şi ies acêste hotară[2] pînă la Thavor şi la Sasima spre mare, şi spre Vethsmas, şi ieşirile hotarălor sînt la Iordan, 17 cetăţi, şi satele lor.
23. Aceasta iaste moştinarea feciorilor lui Isahar, după seminţiia lor, şi după cêtele lor.
24. Şi ieşi a cincea soartă a feciorilor lui Asir, după ceata lor.
25. Şi fu hotarul lor Halcathul, şi Oliahul, Vethenul, şi Axaful;
26. Şi Alimelehul, şi Amadul, şi Masalul şi mêrge pînă la Carmil la mare, şi Siosorul, şi Lavanathul.
27. Şi se întoarce spre răsăritul soarelui la Vethdagon, şi trêce la Zaulon, şi la valea Iethailului, şi mêrge pre den jos cătră Verre spre miazănoapte, să între în hotarăle Sapfanului Vithaemei, şi mêrge pre den jos de Anail, şi trêce în Haval despre stînga.
28. Şi Ahranul, şi Roovul, şi Ammonul, şi Canai, pînă la Sidonul cel Mare.
29. De-acii se întoarce în Ramad, pînă la Tirion cetatea cea mare, şi pînă la Oza, şi ieşirea lui mêrge la mare, în partea despre Ahzif.

30. Şi Ama, şi Fecul, şi Roovul, 22 cetăţi, şi satele lor.
31. Aceasta iaste moştinarea seminţiei feciorilor lui Asir, şi cetăţile lor, şi satele lor.
32. Şi ieşi a şasea soartă a lui Nefthalim, după

Versiunea modernă

5. Ţiclag, Bet-Marcabot şi Haţar-Susa;

6. Bet-Lebaot şi Şaruhen: treisprezece cetăţi cu satele lor.
7. Ain, Rimon, Eter şi Aşan: patru cetăţi cu satele lor.
8. Şi toate satele care se aflau împrejurul cetăţilor acestora chiar pînă la Baalat-Beer-Ramatul de Miazăzi. Aceasta este partea de moştenire a fiilor lui Simeon, după familiile lor.
9. Din moşia lui Iuda a fost despărţită partea fiilor lui Simeon. Deoarece partea fiilor lui Iuda era prea mare pentru ei, fiii lui Simeon au primit parte între hotarele moşiei lor.
10. Al treilea sorţ a căzut fiilor lui Zabulon, după familiile lor. Hotarul moştenirii lor se întindea pînă la Sarid,
11. Se ridica la Apus pînă la Maraala şi atingea Dabeşetul şi pîrîul ce curge pe valea Iocneamului.
12. De la Sarid urca spre răsărit pînă la hotarul ţinutului Chislot-Tabor şi de aici mergea spre Dabrat şi Iafia;
13. Apoi trecea spre Răsărit la Ghet-Hefer, la Ita-Catin şi mergea spre Rimon, Metora şi Nea;

14. După aceea hotarul se întorcea de la Miazănoapte către Hanaton sfîrşindu-se în valea Iftah-El.
15. Mai departe: Cătat, Nahalal, Simron, Idala şi Betleem: douăsprezece cetăţi cu satele lor.
16. Aceasta e partea fiilor lui Zabulon, după familiile lor, cu cetăţile şi satelor lor.
17. Al patrulea sorţ a căzut lui Isahar, fiilor lui Isahar, după familiile lor.
18. În hotarul cărora se cuprindeau: Izreel, Chesulot şi Şunem;
19. Hafaraim, Şion şi Anaharat;
20. Harabit, Chişion şi Ebeţ;
21. Remet, En-Ganim, En-Hada şi Bet-Paţeţ;

22. Şi atingea Taborul, Şahaţima şi Bet-Şemes, hotarul lor sfîrşindu-se la Iordan: şaisprezece cetăţi cu satele lor.
23. Aceasta e partea fiilor lui Isahar, după familiile şi cetăţile lor.
24. Al cincilea sorţ a căzut seminţiei fiilor lui Aşer, după familiile lor.
25. Hotarul lor trecea prin Helcat, Hali, Beten şi Acşaf,
26. Alamelec, Amead şi Mişeal şi hotarul lor atingea spre Apus Carmelul şi Şihor-Libnat.

27. După aceea, hotarul se întorcea spre Răsărit la Bet-Dagon şi atingea ţinutul Zabulon şi valea Iftah-El pe la Miazănoapte şi intra în hotarul Asatei la Bet-Emec şi Neiel şi mergea pe partea stîngă a Cabulului.

28. Mai departe urmează Abdon, Rehob, Hamon şi Cana, pînă la Sidonul cel Mare.
29. După aceea, hotarul se întorcea spre Rama pînă la oraşul cel întărit al Tirului, apoi spre Hosa, sfîrşindu-se la mare, în ţîrguşorul Aczib.

30. După aceea, urmează Aco, Afec şi Rehob: douăzeci şi două de cetăţi şi satele lor.
31. Aceasta este partea seminţiei fiilor lui Aşer, după familiile şi cu cetăţile şi satele lor.
32. Al şaselea sorţ a căzut fiilor lui Neftali, se-

Biblia 1688, pag. 167, col. II

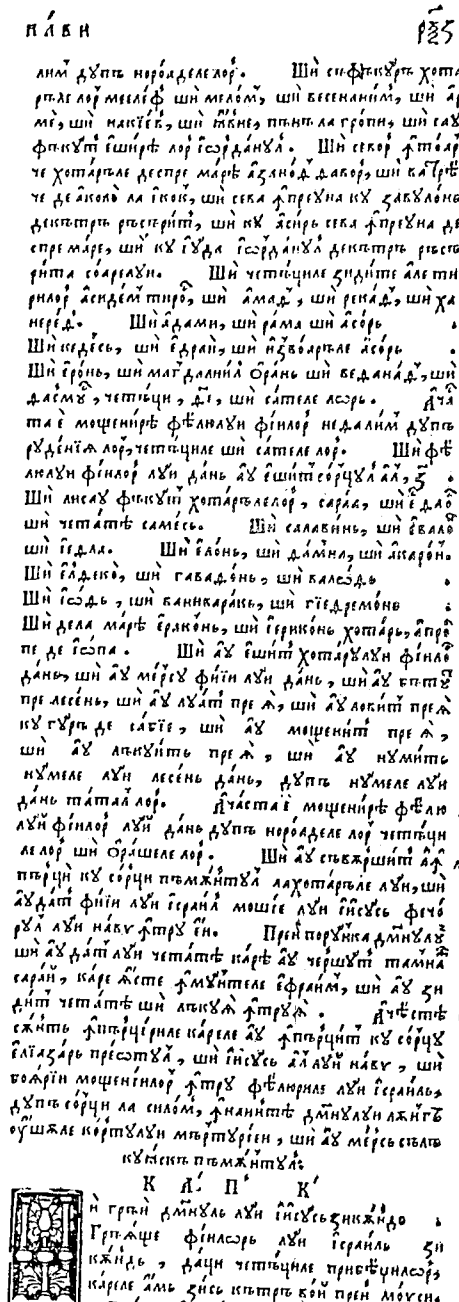

пă noroadele lor.
33. Şi să făcură hotarăle lor Meelef, şi Melom, şi Vesenanim, şi Arme, şi Nachiev, şi Iavne, pînă la Gropi, şi s-au făcut ieşirea lor Iordanul.
34. Şi se vor întoarce hotarăle despre Marea Azanoth Thavor, şi va trêce de acolo la Icoc, şi se va împreuna cu Zavulon de către răsărit, şi cu Asir se va împreuna despre mare, şi cu Iuda Iordanul, de către răsărita soarelui.

35. Şi cetăţile zidite ale tirilor: Asidem Tiros, şi Amath, şi Recath, şi Hanereth;

36. Şi Adami, şi Rama, şi Asor;
37. Şi Chedes, şi Edrai, şi izvoarăle Asor;
38. Şi Eron, şi Magdaliil Oran, şi Vethanath, şi Thasmus, cetăţi 19, şi satele lor.
39. Aceasta e moştenirea fêliului fiilor Nethalim, după rudeniia lor, cetăţile, şi satele lor.
40. Şi fêliului fiilor lui Dan au ieşit sorţul al 7.

41. Şi li s-au făcut hotarăle lor Saraa, şi Esthaol, şi cetatea Sames;

42. Şi Salavim, şi Evalon, şi Iethla;
43. Şi Elon, şi Thamna, şi Acaron;
44. Şi Eltheco, şi Gavathon, şi Valoth;
45. Şi Ioth, şi Vanivarac, şi Ghiethremon;
46. Şi de la Marea Eracon, şi Iericon hotar, aproape de Iopa.

47. Şi au ieşit hotarului fiilor Dan, şi au mersu fiii lui Dan, şi au bătut pre Lesen, şi au luat pre ea, şi au lovit pre ea cu gură de sabie, şi au moştenit pre ea; şi au lăcuit pre ea, şi au numit numele lui Lesen Dan, după numele lui Dan, tatal lor.

48. Aceasta e moştenirea fêliului fiilor lui Dan, după noroadele lor, cetăţile lor, şi oraşele lor.

49. Şi au săvîrşit a împărţi cu sorţi pămîntul la hotarăle lui, şi au dat fiii lui Israil moşie lui Iisus, feciorul lui Navi, întru ei,

50. Pren porunca Domnului, şi au dat lui cetatea carea au cerşut, Tamnath Sarai, care iaste în muntele Efraim, şi au zidit cetatea şi lăcuia întru ea.

51. Acêstea sînt împărţirile carele au împărţit cu sorţu Eliazar preotul, şi Iisus al lui Navi, şi boiării moşteniilor întru fêliurile lui Israil după sorţi, la Silom, înaintea Domnului, lîngă uşîle cortului mărturiei, şi au mers să lăcuiască pământul.

CAP 20

1. Şi grăi Domnul lui Iisus zicînd:
2. «Grăiêşte fiilor lui Israil, zicînd: Daţi cetăţile pribêgilor, carele am zis către voi pren Moisi,

3. Scăparea ucigaşului celuia ce va ucide suflet fără de voia lui, fără de nici un gîndu mai înainte, şi vor fi cetăţile voastre scăpare, şi nu va muri ucigaşul de cela ce să rudêşte cu sîngele, pînă va veni înaintea adunării la judecată.

4. Şi va fugi la una den cetăţile acêstea, şi va sta la poarta uşii cetăţii lui, şi va grăi întru urechile bătrînilor cetăţii aceiia cuvintele lui, şi-l vor întoarce pre el adunarea de către // ei, şi vor da lui loc şi

Ms. 45, f. 101 v–102 r

fiilor Nefthalim, după nărodurile lor.
33. Şi să făcură hotarăle lor Meelef, şi Milom, şi Vesenanim, şi Arme, şi Nachev, şi Iavni, până la Gropi, şi s-au făcut ieşirile lor Iordanul.
34. Şi să vor întoarce hotarăle despre maare Azanoth-Thavor şi va trêce de acolo la Icoc, şi să va împreuna cu Zavulon cătră răsărit, şi cu Assir să va împreuna despre maare, şi cu Iuda Iordanul de cătră răsărita soarelui.
35. [34] Şi cetăţile zidite a tirilor: Asidim, Tiros, şi Amath, şi Recath, şi Hanereth;

36. [35] Şi Adami, şi Rama, şi Asor;
37. [36] Şi Chedes, şi Edrai, şi izvoarăle Asor;
38. [37] Şi Eron, şi Magdaliil, Oran, şi Vithanath, şi Thasmus, cetăţi 19, şi satele lor.
39. [38] Aceasta-i moştnenirea fêliului fiilor Nefthalim, după rudenia lor, şi cetăţile, şi satele lor.
40. [39] Şi fê // liului fiilor Dan au ieşit sorţul al şaptele.
41. [40-41] Şi li s-au făcut hotarăle lor: Saraa, şi Esthaol, şi cetatea Sames;
42. Şi Salavin, şi Ivalon, şi Iethla;
43. Şi Elon, şi Thamna, şi Accaron;
44. Şi Eltheco, şi Gavathon, şi Vaaloth;
45. Şi Iuth, şi Vani-Varac, şi Ghethremmon;
46. Şi de la Maare Ieracon, hotar aproape de Ioppa.

47. Şi au ieşit hotarul fiilor Dan, şi au mersu fiii lui Dan, şi au bătut pre Lesin, şi au luat pre ea, şi au lovit pre ea cu gură de sabie, şi au moştnenit pre ea, şi au lăcuit pre ea, şi au numit numele Lesen Dan, după numele tatălui lor, Dan. Şi amorreul au rămas a lăcui la Elom, şi la Salamin, şi s-au îngreiat mîna lui Efraim preste ei, şi să făcură lor întru bir[3].
48. Aceasta-i moştnenirea fêliului fiilor Dan, după năroadele lor, cetăţile lor, şi oraşele lor. Şi n-au supărat fiii lui Dan pre amorreu, pre carele supăra lor întru munte[4], şi n-au putut pre ei amorreii să-i pogoare la vale, şi s-au premejduit de ei hotarul părţii lor.
49. Şi s-au dus ca să între[5] pre pământul dupre hotarul lor[6]. Şi au săvîrşit a împărţi cu sorţi pământul la hotarăle lui, şi au dat fiii lui Israil moşie[7] lui Iisus, fiiul Navi, întru ei.
50. Pren porînca Domnului şi i-au dat lui cetatea carea au cerşut, Taamnath-Sarai[8], carea iaste în Muntele Efraim, şi au zidit cetatea şi lăcuia întru ea.
51. Acêstea-s împărţêlele carele au împărţit Eliazar preutul, şi Iisus a lui Navi, şi boiêrii moştnêniilor întru fêliurile Israil, după sorţi, la Silom, înaintea Domnului, lîngă uşile cortului mărturiei, să lăcuiască pământul.

CAP 20

1. Şi grăi Domnul lui Iisus dzicînd:
2. «Grăiêşte fiilor lui Israil dzicîndu: Daţi cetăţile pribêgilor, carele am dzis cătră voi pren Moisi,
3. Scăpare ucigaşului celuia ce va ucide suflet fără de voia lui, fără de nice un gîndu mainte, şi vor fi cetăţile voastre scăpare, şi nu va muri ucigaşul de cela ce să rudêşte cu sîngele, până va veni înaintea adunării la judeţ.
4. Şi va fugi la una dęn cetăţile acêstea, şi va sta la poarta uşii cetăţii lui, şi va grăi întru urechile bătrînilor cetăţii aceia cuvintele lui, şi-l vor

Ms. 4389, f. 108 r–108 v

seminţiia feciorilor lui.
33. Şi fu hotarul lor Eleful, şi Milomul, şi Vesenanimul, şi Arme, şi Navecul, şi Iavni, pînă la Lancon, şi ieşirea lui la Iordan.
34. Şi se întoarce acest hotar spre apus la Azanoth pînă unde se duce la[3] Icoc, şi trêce la Zavulon despre miazăzi, şi la Asir despre mare, şi la Iuda la Iordan despre răsăritul soarelui.

35. Iară cetăţile cêle ocolite cu ziduri sînt: Asedimul, Tirosul, şi Emathul, // şi Reccathul, şi Hanerethul;
36. Şi Edama, şi Arma şi Asorul;
37. Chedesul, şi Edrai, şi izvorul Asarului;
38. Şi Ieronul, şi Magdalilul, şi Onanul, şi Vethanethul, şi Thasmusul, 19 cetăţi, şi satele lor.
39. Aceasta iaste moştinarea feciorilor lui Nefthalim, după neamul lor.
40. De-acii a şaptea soartă ieşi a seminţiei lui Dan.
41. Şi fu hotarul neamului lui: Sara, şi Esthaolul, şi Hersemesul, care iaste Cetatea Soarelui;
42. Salavinul, şi Valonul, şi Ethla;
43. [4] Elonul, şi Temna, şi Valathul;
44. [5] Elthecul, şi Gavathonul, şi Vaalothul;
45. [6] Iuthul, şi Vanivaracul, şi Ghethremmonul;
46. Şi Meiarconul, şi Eraconul, şi hotarul aproape de Iuppa[7]. [47] 15 cetăţi iară aici n-au ajuns în marginea hotarălor feciorilor lui Dan.
47. Pentr-acêea ieşiră feciorii lui Dan, şi se bătură cu Lesemul, şi-l luară, şi-l tăiară cu sabiia; şi se sălăşluiră într-însul. Şi-i puseră numele Lesemu lui[8] Dan, pre numele lui Dan, tatăl lor[9].

48. Aceasta iaste moştinarea neamului feciorilor lui Dan, după rudeniia lor, şi satele lor.

49. De-acii deaca se sfîrşi de-a împărţi pămîntul cu sorţi, după seminţii, dêderă feciorii lui Israil moştinare lui Isus, feciorul lui Navi,

50. [49] Cu porunca Domnului prentre dînşii, [50] Şi-i dêderă cetatea carea o au cerşut, Tamnath Sarai, carea iaste în muntele Efraimului, şi zidi cetate şi lăcui într-însa.
51. Acêstea sînt moştinările carele împărţi Eliazar preotul, şi Isus, feciorul lui Navi, şi boiêrii neamurilor seminţiilor lui Israil, cu sorţi, în Silom, înaintea Domnului, la uşa cortului mărturiei, şi săvîrşiră de-a împărţi pămîntul.

CAP 20

1. Şi grăi Domnul cătră Isus zicînd:
2. [1] «Grăiêşte feciorilor lui Israil şi le zi: [2] Daţi cetăţi de scăpare, cum am zis voaoă cu Moisei,
3. Ca să scape acolo cela ce va ucide suflet fără voia sa, şi să fie voaoă / cetăţi de scăpare, şi să nu moară ucigaşul de la cela ce va căuta sîngele, pînă nu-l vor pune înaintea nărodului la judecată.

4. Şi deaca va fugi vrentr-una de acêle cetăţi, el să stea înaintea porţii cetăţii aceiia, şi să spuie în auzul bătrînilor aceii cetăţi cuvintele sale, de-

Versiunea modernă

minţiei fiilor lui Neftali, după familiile lor.
33. Hotarul mergea de la Helef şi de la dumbrava cea din Ţaananim către Adami-Necheb şi Iabneel, pînă la Lacum, sfîrşindu-se la Iordan.
34. De aici se întorcea hotarul spre Apus, către Aznot-Tabor şi de acolo spre Hucoc şi atingea ţinutul Zabulonului în partea de Miazăzi şi ţinutul Aşer în partea de Apus şi ţinutul lui Iuda la Iordan, spre Răsărit.
35. Cetăţi întărite erau: Ţidim, Ţer, Hamat, Racat şi Chineret,

36. Adama, Rama şi Haţor;
37. Chedeş, Edrea şi En-Haţor;
38. Ireon, Migdal-El, Horem, Bet-Anat şi Bet-Şemeş: nouăsprezece cetăţi cu satele lor.
39. Aceasta este partea seminţiei fiilor lui Neftali, după familiile şi cu cetăţile şi satele lor.
40. Seminţiei fiilor lui Dan, după familiile lor, i-a căzut al şaptelea sorţ.
41. Hotarul moştenirii cuprindea: Ţora, Eştaol şi Ir-Şemeş;
42. Şaalabin, Aialon şi Itla;
43. Elon, Timnata şi Ecron;
44. Elteche, Ghibeton şi Baalat;
45. Iehud, Bene-Berac şi Gat-Rimon;
46. Me-Iarcon şi Haracon cu hotarele aproape de Iopi. S-a văzut însă că partea moştenirii fiilor lui Dan nu-i ajungea.
47. Atunci fiii lui Dan au pornit război împotriva Leşemului şi l-au împresurat, l-au lovit cu gură de sabie şi l-au luat moştenire; s-au aşezat acolo şi l-au numit Leşemul lui Dan, după numele lui Dan, tatăl lor.

48. Aceasta este partea seminţiei fiilor lui Dan, după familiile cu cetăţile şi satele lor.

49. După ce au isprăvit împărţirea ţării prin sorţi, fiii lui Israel au dat o parte de moştenire lui Iosua, fiul lui Navi.

50. După porunca Domnului, i-au dat lui cetatea Timnat-Serah, pe care a cerut-o el, în muntele lui Efraim. Şi a zidit cetate şi a trăit în ea.

51. Acestea sînt moşiile pe care Eleazar preotul, Iosua, fiul lui Navi, şi căpeteniile familiilor le-au împărţit fiilor lui Israel, prin sorţi, în Şilo, înaintea Domnului, la intrarea cortului mărturiei. Şi aşa s-a isprăvit împărţirea ţării.

CAP 20

Cetăţile pribegilor

1. Domnul grăi către Iosua:
2. «Spune fiilor lui Israel: Faceţi cetăţi pribegilor aşa cum v-am mai spus eu prin Moise,

3. Ca să poată scăpa acolo ucigaşul care a junghiat om din greşeală, fără precugetare; şi să fie cetăţile acestea loc de scăpare pentru cel ce a ucis, ca să nu moară de mîna celui ce răzbună sîngele vărsat, înainte de a se înfăţişa obştii la judecată.
4. Şi cine va fugi, în una din cetăţile acestea, să stea la poarta cetăţii şi să spună pricina sa în auzul bătrînilor cetăţii şi ei îl vor primi în cetate

Biblia 1688, pag. 168, col. I

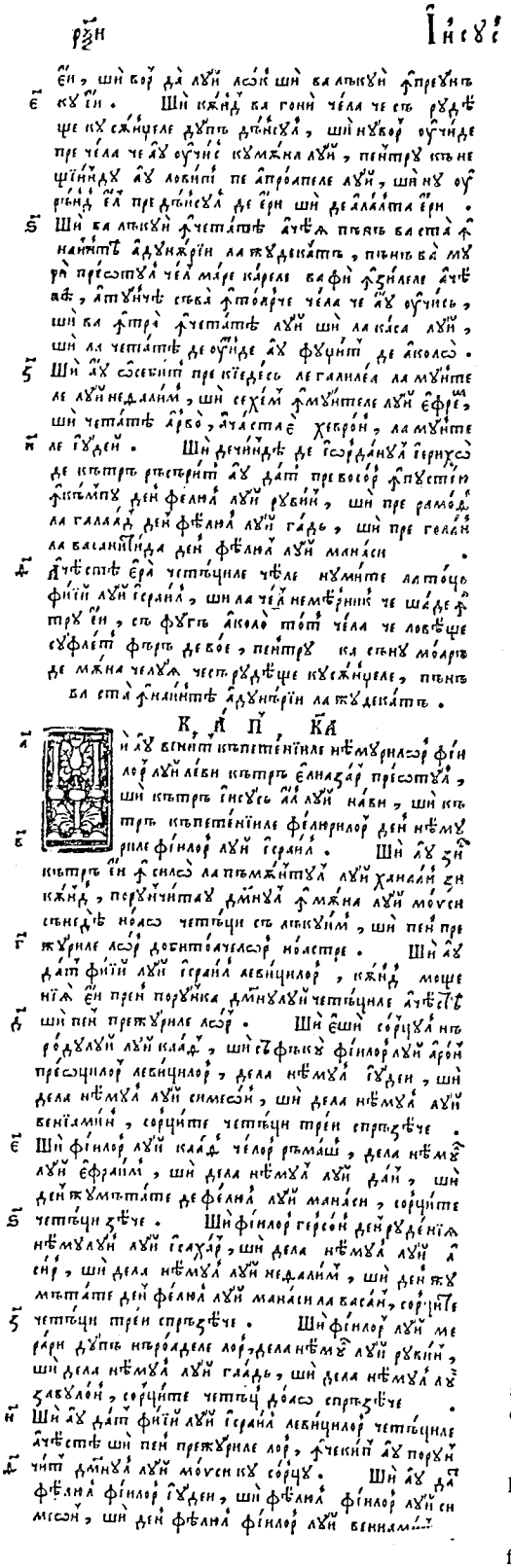

va lăcui împreună cu ei.

5. Şi cînd va goni cela ce să rudêşte cu sîngele după dînsul, şi nu vor ucide pre cela ce au ucis cu mîna lui, pentru că neştiindu au lovit pe aproapele lui, şi nu urînd el pre dînsul de ieri şi de alaltaieri.

6. Şi va lăcui în cetatea acêea pînă va sta înaintea adunării la judecată, pînă va muri preotul cel mare carele va fi în zilele acêlea. Atuncea să va întoarce cela ce au ucis, şi va întra în cetatea lui şi la casa lui, şi la cetatea de unde au fugit de acolo».

7. Şi au osebit pre Chiedes la Galilea la muntele lui Nethalim, şi Sehem în muntele lui Efrem, şi cetatea Arvo, aceasta e Hevron, la muntele Iudei.

8. Şi decindea de Iordanul, Ieriho de cătră răsărit, au dat pre Vosor în pustiiu în cîmpu den feliul lui Ruvin, şi pre Ramoth la Galaad, den fêliul lui Gad, şi pre Golan la Vasanitida, den fêliul lui Manasi.

9. Acêstea era cetăţile cêle numite la toţ fiii lui Israil, şi la cel nemêrnic ce şade întru ei, să fugă acolo tot cela ce lovêşte suflet fără de voie, pentru ca să nu moară de mîna celuia ce să rudêşte cu sîngele, pînă va sta înaintea adunării la judecată.

CAP 21

1. Şi au venit căpeteniile neamurilor fiilor lui Levi cătră Eliazar preotul, şi cătră Iisus al lui Navi, şi cătră căpeteniile feliurilor den neamurile fiilor lui Israil,

2. Şi au zis cătră ei în Silo, la pămîntul lui Hanaan, zicînd: «Poruncit-au Domnul în mîna lui Moisi să ne dea noao cetăţi să lăcuim, şi pen prejurile lor, dobitoacelor noastre».

3. Şi au dat fiii lui Israil leviţilor, cînd moşteniia ei pren porunca Domnului, cetăţile acêstea şi pen prejurile lor.

4. Şi ieşi sorţul nărodului lui Caath, şi să făcu fiilor lui Aron, preoţilor leviţilor, de la neamul Iudei, şi de la neamul lui Simeon, şi de la neamul lui Veniamin, sorţite cetăţi treisprăzêce.

5. Şi fiilor lui Caath celor rămaş, de la neamul lui Efraim şi de la neamul lui Dan, şi den jumătate de fêliul lui Manasi, sorţite cetăţi zêce.

6. Şi fiilor Gherson, den rudeniia neamului lui Isahar, şi de la neamul lui Asir, şi de la neamul lui Neftalim, şi den jumătate den feliul lui Manasi, la Vasan, sorţite cetăţi treisprăzêce.

7. Şi fiilor lui Merari, după năroadele lor, de la neamul lui Ruvin, şi de la neamul lui Gaad, şi de la neamul lui Zavulon, sorţite cetăţi doaosprăzêce.

8. Şi au dat fiii lui Israil leviţilor cetăţile acêstea şi pen prejurile lor, în ce chip au poruncit Domnul lui Moisi, cu sorţu.

9. Şi au dat fêliul fiilor Iudei, şi fêliul fiilor lui Simeon, şi den fêliul fiilor lui Veniamin ce / tăţile acêstea, [10] Şi s-au chemat:

Ms. 45, f. 102 r

întoarce pre el adunarea către ei, şi-i vor da lui loc şi va lăcui împreună cu ei.

5. Şi cîndu va goni cela ce să rudêşte cu sîngele den napoia lui, şi nu vor închide pre cela ce au ucis în mîna lui, pentru că neştiindu[1] au lovit pre aproapele său, / şi nu urîndu el pre însă de ieri şi de alaltaieri.

6. [5] Şi va lăcui întru cetatea acêea pănă va sta înaintea adunării la judeţ, pănă va muri preutul cela maare carele va fi întru dzilele acêlea. [6] Atuncea să va întoarce cela ce au ucis, şi va întra în cetatea lui şi la casa lui, şi la cetatea de unde au fugit, de acolo».

7. Şi au usăbit pre Cades la Galilea la muntele Nefthalim, şi Sihem, în muntele Efrem şi cetatea Arvo. Aceasta iaste Hevron, la muntele Iudei.

8. Şi decinde de Iordan, la Ieriho de către răsărit, au dat pre Vosor în pustiiu în cîmpu den fêliul lui Ruvim, şi pre Ramoth la Galaad, den fêliul lui Gadu şi pre Golan la Vasanitida, den fêliul Manassi.

9. Acêstea era cetăţile cêle numite la toţi fiii lui Israil, şi la cela nemêrnic ce şade lîngă ei să fugă acolo, tot cela ce lovêşte suflet fără de voie, pentru ca să nu moară de mîna celuia ce să rudêşte cu sîngele, pănă va sta înaintea adunării la judeţ.

CAP 21

1. Şi au venit căpeteniile neamurilor fiilor Levi către Eliazar preutul, şi către Iisus a lui Navi, şi către căpeteniile fêliurilor den neamurile fiilor Israil,

2. Şi au dzis către ei în Silo, la pămîntul Hanaan, dzicîndu: «Porîncit-au Domnul pren mîna lui Moisi dzicîndu să ne dea noao cetăţi să lăcuim, şi pren pregiururile lor dobitoacele noastre».

3. Şi au dat fiii lui Israil leviţilor, cîndu moştneniia ei pren porînca Domnului, cetăţile acêstea şi pren pregiururile lor.

4. Şi ieşi sorţul nărodului lui Caath, şi să făcu fiilor Aaron preuţilor leviţilor, de la neamul Iudei, şi de la neamul lui Simeon şi de la neamul lui Veniamin, sorţiite cetăţi 13.

5. Şi fiilor Caath celora rămaşi den neamul fêliului Efraim, şi de la fêliul lui Dan, şi den jumătate de fêl a lui Manassi, sorţiite cetăţi 10.

6. Şi fiilor Gherson, den rudeniia fêliului Isahar, şi den fêliul Assir, şi den fêliul lui Nefthalim, şi den jumătate de fêl a lui Manassi, la Vasan, sorţiite cetăţi 13.

7. Şi fiilor Merari, după năroadele lor, den fêliul lui Ruvim, şi den fêliul lui Gad, şi de la fêliul lui Zavulon, sorţiite cetăţi 12.

8. Şi au dat fiii lui Israil leviţilor cetăţile acêstea şi pren pregiururile lor, în ce chip au porîncit Domnul lui Moisi, cu sorţu.

9. Şi au dat fêliul fiilor Iuda, şi fêliul fiilor Simeon, şi den fêliul fiilor Veniamin, cetăţile acêstea, şi s-au chemat:

Ms. 4389, f. 108 v–109 r

acii ei să-l priimească la dînşii în cetate, şi să-i dea loc să lăcuiască cu dînşii.

5. Iară deaca va alerga după dînsul cela ce va căuta sîngele mortului, voi să nu daţi pre ucigaş în mîinile aceluia, că fără de voia sa au ucis pre vecinul său, şi n-au avut pizmă pre dînsul de ieri sau de alaltăieri.

6. Şi să lăcuiască într-acea cetate pînă va sta de faţă înaintea nărodului la judecată, sau pînă va muri arhiereul care va fi pre acea vrême. Atunci de-acii să se întoarcă ucigaşul şi să vie acasă-şi, la cetatea lui, den cetatea den carea au fost fugit de rudeniile celui ucis».

7. Şi alêseră Chedesul la Galeléi în muntele Hethalimului, şi Sihemul în muntele Efraimului, şi Arvolul, acesta iaste Hevronul, în muntele Iudei.

8. Şi de cêia parte de Iordan, despre răsărit împotriva Ierihonului, alêseră Vosorul la pustie în cîmp, den seminţiia lui Ruvim, şi Ramothul în Galaad, den seminţiia lui Gad şi Gavanul în Sanitid, den seminţiia Manasiei.

9. Acêste cetăţi fură alêse tuturor feciorilor lui Israil, şi vineticului şi celui ce lăcuia între dînşii, spre scăparea a tot ucigaşul care va ucide suflet fără de voia sa, iară să nu moară de mîinile rudeniei celui ucis, pînă nu va sta înaintea nărodului la judecată.

CAP 21

1. Şi veniră căpeteniile neamurilor feciorilor lui Levi la Eliazar preotul, şi la Isus feciorul lui Navi, şi la căpeteniile seminţiilor neamului feciorilor lui Israil,

2. Şi ziseră către dînşii în Silom, în ţara Hanaanului, grăind: «Porîncit-au Domnul cu mîna lui Moisei să dea noaoă cetăţi de lăcuinţă, şi împrejurul lor hodăi de dobitoacele // noastre».

3. Şi dêderă feciorii lui Israil preoţilor dentru moşteniriele lor cu porunca Domnului, cetăţi şi hodăi înaintea cetăţilor lor.

4. Şi ieşi soarta în feciorii lui Caath, şi fu preoţilor feciorilor lui Aaron preotul, den seminţiia Iudei, şi den seminţiia lui Simeon, şi den seminţiia lui Veniamin, cu sorţi 13 cetăţi.

5. Iară feciorilor lui Caath, adecă leviţilor, le rămase de la seminţiia lui Efraim, şi de la seminţiia lui Dan, şi de la jumătate de seminţiia Manasiei, soarta lor 10 cetăţi.

6. Iară feciorilor lui Gherson den seminţiia lui Isahar, şi den seminţiia lui Asir, şi den seminţiia lui Nefthalim, şi den seminţiia Manasiei, carea era în Vasan, fu cu sorţi 13 cetăţi.

7. Iară feciorilor lui Merari, după ceata lor, de la seminţiia lui Ruvim, şi de la seminţiia lui Gad, şi de la seminţiia lui Zavulon, 12 cetăţi.

8. Şi dêderă feciorii lui Israil leviţilor cetăţi, şi hodăile lor, cum porînci Domnul lui Moisi, cu sorţi le dêderă.

9. Iară de la seminţiia feciorilor Iudei, şi de la seminţiia feciorilor lui Simeon, şi de la seminţiia feciorilor lui Veniamin dêderă acêste cetăţi, care

Versiunea modernă

şi-i vor da loc, ca să trăiască la ei.

5. Şi cînd va umbla după el cel ce răzbună sîngele, nu trebuie dat ucigaşul în mîinile lui, pentru că el a ucis fără să vrea pe aproapele său, neavînd pe el ură cu o zi sau cu două mai înainte.

6. Să trăiască el în cetatea aceasta pînă ce se va înfăţişa înaintea obştii la judecată, pînă va muri arhiereul care va fi în acele zile. Apoi să se întoarcă ucigaşul şi să se ducă în cetatea sa şi la casa sa, în cetatea de unde a fugit».

7. Şi au rînduit Chedeşul în Galileea, în muntele Neftalimului; Sichemul în muntele Efraim şi Chiriat-Arba sau Hebronul în muntele lui Iuda.

8. Peste Iordan, în faţa Ierihonului, spre Răsărit, au rînduit: Beterul în pustie, la şes, în seminţia lui Ruben; Ramot în Galaad, în seminţia lui Gad; şi Golan în Vasan, în seminţia lui Manase.

9. Aceste cetăţi le-au rînduit pentru toţi fiii lui Israel şi pentru străinii care trăiesc printre ei, ca să fugă acolo cel ce va ucide om din greşeală, ca să nu moară de mîna celui ce răzbună sîngele vărsat, pînă nu se va înfăţişa înaintea obştii la judecată.

CAP 21

Cetăţile leviţilor

1. Căpeteniile familiilor leviţilor au venit la Eleazar, preotul, şi la Iosua, fiul lui Navi, şi la căpeteniile seminţiilor fiilor lui Israel,

2. Şi au vorbit cu ei în Şilo, în pămîntul Canaanului: «Domnul a poruncit prin Moise să ni se dea cetăţi pentru locuit şi împrejurimile lor pentru dobitoacele noastre».

3. Şi au dat fiii lui Israel leviţilor din loturile lor, după cum a fost porunca Domnului, următoarele cetăţi cu împrejurimile lor:

4. Şi s-au tras sorţi pentru familia lui Cahat şi leviţii, fiii lui Aaron, preotul, au primit prin sorţi treisprezece cetăţi din seminţia lui Iuda şi din seminţia lui Simeon şi din seminţia lui Veniamin.

5. Iar celorlalţi fii ai lui Cahat le-au căzut la sorţi zece cetăţi din familiile seminţiei lui Efraim şi din seminţia lui Dan şi de la jumătate din seminţia lui Manase.

6. Fiilor lui Gherşon li s-au cuvenit prin sorţi treisprezece cetăţi de la familiile seminţiei lui Isahar şi de la seminţia lui Aşer şi de la seminţia lui Neftali şi de la jumătate din seminţia lui Manase, în Vasan.

7. Iar fiilor lui Merari, după familiile lor, le-au căzut la sorţi douăsprezece cetăţi din seminţia lui Ruben şi din seminţia lui Gad şi din seminţia lui Zabulon.

8. Şi au dat fiii lui Israel cetăţile acestea cu împrejurimile lor prin sorţi, cum poruncise Domnul prin Moise.

9. Din seminţia fiilor lui Iuda şi din seminţia fiilor lui Veniamin şi din seminţia fiilor lui Simeon au dat cetăţile următoare, anume:

Biblia 1688, pag. 168, col. II

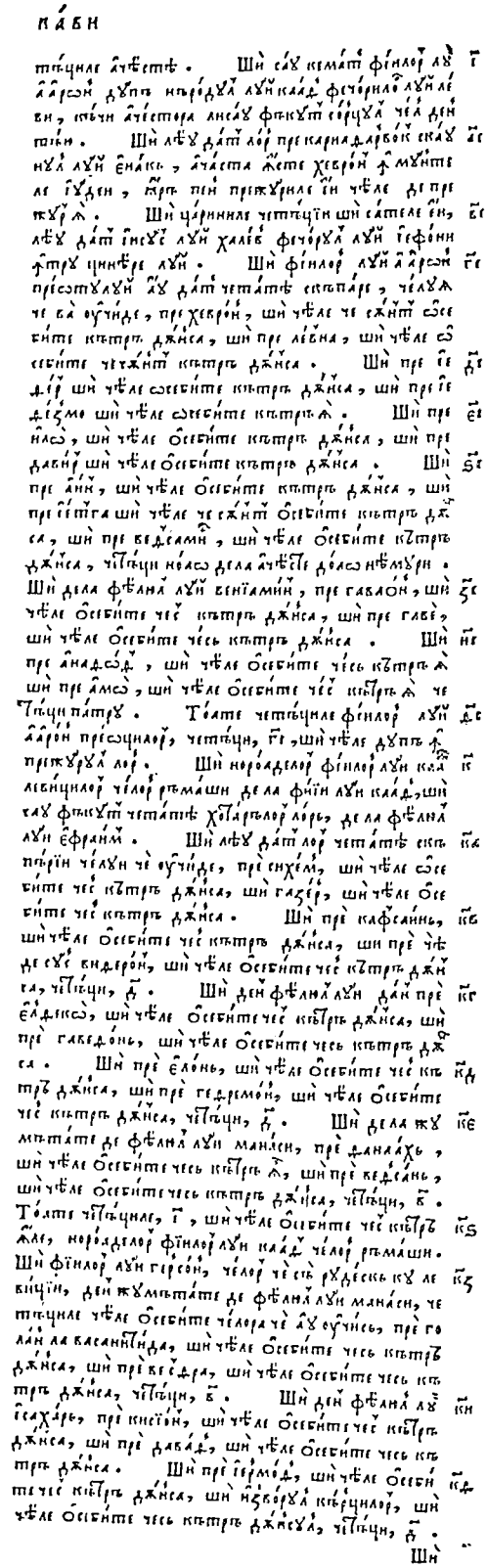

10. Fiilor lui Aaron, după nărodul lui Caath, feciorilor lui Levi, căci acestora li s-au făcut sorţul cel dentîiu.

11. Şi le-au dat lor pre Cariathar-Voc, scaunul lui Enac, aceasta iaste Hevron, în muntele Iudei, iară pen prejurile ei cêle de prejur ea.

12. Şi ţarinile cetăţii şi satele ei le-au dat Iisus lui Halev, feciorul lui Iefoni, întru ţinêre lui.

13. Şi fiilor lui Aaron preotului au dat cetatea scăparea celuia ce va ucide, pre Hevron, şi cêle ce sînt osebite cătră dînsa, şi pre Levna, şi cêle osebite ce sînt cătră dînsa.

14. Şi pre Iether, şi cêle osebite cătră dînsa, şi pre Iethezmo, şi cêle osebite cătră ea;

15. Şi pre Ilo, şi cêle osebite cătră dînsa, şi pre Davir, şi cêle osebite cătră dînsa;

16. Şi pre Ain, şi cêle osebite cătră dînsa, şi pre Ietga, şi cêle ce sînt osebite cătră dînsa, şi pre Vethsamis, şi cêle osebite cătră dînsa: cetăţi noao, de la acêste doao neamuri.

17. Şi de la fêliul lui Veniamin, pre Gavaon şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, şi pre Gave, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa;

18. Şi pre Anathoth, şi cêle osebite ce-s cătră ea, şi pre Amo, şi cêle osebite ce-s cătră ea, cetăţi patru.

19. Toate cetăţile fiilor lui Aaron, preoţilor, cetăţi 13, şi cêle după împrejurul lor.

20. Şi noroadelor fiilor lui Caath, leviţilor celor rămaşi de la fiii lui Cath, şi s-au făcut cetatea hotarălor lor, de la fêliul lui Efraim.

21. Şi le-au dat lor cetatea scăpării celui ce ucide, pre Sihem, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, şi Gazer, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa,

22. Şi pre Cafsain, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, şi pre cea de sus Vitheron, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, cetăţi 4.

23. Şi den fêliul lui Dan, pre Eltheco, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, şi pre Gavethon, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa,

24. Şi pre Elon şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, şi pre Ghethremon, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, cetăţi 4.

25. Şi de la jumătate de fêliul lui Manasi, pre Thanaah, şi cêle osebite ce-s cătră ea, şi pre Vethsan, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, cetăţi 2;

26. Toate cetăţile, 10, şi cêle osebite ce-s cătră êle, noroadelor fiilor lui Caath celor rămaşi.

27. Şi fiilor lui Gherson, celor ce să rudesc cu leviţii, den jumătate de fêliul lui Manasi, cetăţile cêle osebite celora ce au ucis, pre Golan la Vasanitida, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, şi pre Vesthra, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, cetăţi 2.

28. Şi den fêliul lui Isahar, pre Chision, şi cêle osebire ce-s cătră dînsa, şi pre Davath, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa,

29. Şi pre Iermoth, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, şi Izvorul Cărţilor, şi cêle osebite ce-s cătră dînsul, cetăţi 4; //

Ms. 45, f. 102 r–102 v

10. Fiilor Aaron den nărodul // lui Caath, fiilor Levi, căce acestora li s-au făcut sorţul cela dentâi.

11. Şi le-au dat lor pre Cariathar-Voc, scaunul Enac, acesta iaste Hevron în muntele Iudei, iară pren pregiururile ei cêle de pregiur ea.

12. Şi ţarinile cetăţii şi satele ei le-au dat Iisus lui Halev, ficiorul lui Iefoni, întru ţinêrea lui.

13. Şi fiii lui Aaron preutul au dat cetatea scăpare celuia ce va ucide, pre Hevron, şi cêlea ce-s usăbite ce-s cătră însă, şi pre Levna[1], şi cêle ce-s usăbite ce-s cătră însă.

14. Şi pre Iether[2] şi cêle usăbite cătră însă, şi pre Iethesmo[3], şi cêle hotărîte cătră ea;

15. Şi pre Ilo[4], şi cêle usăbite cătr-însă, şi pre Davir, şi cêle usăbite cătr-însă;

16. Şi pre Ain[5], şi cêle usăbite cătr-însă, şi pre Esga[6], şi cêle usăbite cătr-însă, şi pre Vethsamis, şi cêle usăbite cătr-însă: cetăţi 9, de la acêste doao neamuri.

17. Şi de la fêliul Veniamin pre Gavaon, şi cêle usăbite ce-s cătr-însă şi pre Gavi[7], şi cêle usăbite ce-s cătr-însă.

18. Şi pre Anathoth, şi cêle usăbite ce-s cătr-însă, cetăţi 4, şi pre Almo[8], şi cêle usăbite ce-s cătr-însă;

19. Toate cetăţile fiilor Aaron a preuţilor cetăţi 13 şi cêle de pren pregiurul lor.

20. Şi năroadelor fiilor Caath, leviţilor celora rămaşi de la fiii lui Caath, şi li s-au făcut cetatea hotarălor lor de la fêliul Efraim.

21. Şi le-au dat lor cetatea scăpării şi celui ce ucide, pre Sihem, şi cêle usăbite ce-s cătr-însă şi pre Gazer[9], şi cêle usăbite ce-s cătr-însă;

22. Şi pre Cavsaim, şi cêle ce-s usăbite ce-s cătr-însă, şi pre cea de sus, Vethoron, şi cêle usăbite ce-s cătr-însă, cetăţi 4.

23. Şi den fêliul lui Dan pre Elcoth[10], şi cêle usăbite ce-s cătr-însă, şi pre Gavethon[11], şi cêle usăbite ce-s cătr-însă.

24. Şi pre Elon, şi cêle usăbite ce-s cătr-însă, şi pre Ghethremmon[12], şi cêle usăbite ce-s cătr-însă, cetăţi 4.

25. Şi de la jumătate de fêli a lui Manasi, pre Thanaah[13], şi cêle usăbite ce-s cătr-însă, şi pre Vethsan[14], şi cêle usăbite ce-s cătr-însă, cetăţi 2.

26. Toate cetăţile, 10, şi cêle usăbite ce-s cătră êle năroadelor fiilor Caath, celora rămase.

27. Şi fiilor Ghirson, celora ce să rudescu cu leviţii den jumătate de fêli a lui Manassi, cetăţile cêle usăbite celora ce au ucis, pre Golan[15] la Vasanitida, şi cêle usăbite ce-s cătr-însă, şi pre Veesthra[16], şi cêle usăbite ce-s cătr-însă, cetăţi doao.

28. Şi den fêliul lui Issahar, pre Chision[17], şi cêle usăbite ce-s cătr-însă, şi pre Dathav[18], şi cêle usăbite ce-s cătr-însă;

29. Şi pre Iermoth[19], şi cêle usăbite ce-s cătr-însă, şi Izvorul Cărţilor, şi cêle usăbite cătr-însă.

Ms. 4389, f. 109 r

fură puse pre nume aici:

10. Şi fu feciorilor lui Aaron den seminţiia lui Caath a feciorilor lui Levi, că acesta au ieşit sortul întîi[1].

11. Şi dêderă lor Acariatharul, tatăl Enaculuí, cetatea cea mai bătrînă, carea iaste Hevronul, în muntele Iudei, şi lucrurile de pre-mprejurul ei.

12. Agrurile şi satele cetăţii le dêderă lui Halev, feciorul lui Efthonii, întru biruirea lui.

13. Iară feciorilor lui Aaron preotul le dêderă cetatea scăpării de ucidere, Hevronul, şi usebirea ei, şi Levna, şi usebirea ei.

14. Şi Eferul, şi usebirea ei;

15. [14] Şi Ilonul, şi usebirea ei. [15] Şi Davirul, şi usebirea ei;

16. [15] Şi Hainul, şi usebirea ei, [16] şi Etghipa şi usebirea ei, şi Vethsamusul şi usebirea ei: 9 cetăţi, dentr-acêste 2 seminţii.

17. Iară den seminţiia lui Veniamin, Gavaonul şi usebirea ei, Gavul, şi lucrurile cêle de-mprejurul ei. [18] Almona, şi cêle de-mprejurul ei;

18. Şi Ananoful, şi cêle de-m / prejurul ei, 4 cetăţi.

19. Iară cetăţile feciorilor lui Aaron preste tot sînt 13[2] şi lucrurile cêle de pre-mprejurul lor.

20. Iară seminţiilor feciorilor lui Caath leviţilor carii au rămas den feciorii lui Caath, [21] fură cetăţile lor cu sorţi de la seminţiia feciorilor lui Efraim.

21. Şi dêderă lor cetatea scăpării ucigaşului Sihemul, şi lucrurile de-mprejurul ei, în muntele Efraimului, şi Gazerul, şi lucrurile de-mprejuru-i.

22. Şi Cavsaimul, şi Veforonul, şi cu lucrurile de-mprejurul lor, 4 cetăţi.

23. Iară de la seminţiia lui Dan, Efeca şi Gavefonul, şi cêle de-mprejurul lor.

24. Şi Aghilonul, şi Ghethremonul, şi cêle de-mprejurul lor, 4 cetăţi.

25. Iară de la jumătate den seminţiia Manasiei, Thanahul, şi lucrurile de-mprejuru-i, şi Vethomul, şi lucrurile de-mprejurul lui, 2 cetăţi.

26. Toate cetăţile preste tot, 10 cetăţi, şi cu cêle de pre împrejurul lor, fură date feciorilor celor ce au rămas ai lui Caath după neamul lor.

27. Iară feciorior lui Gherson leviţilor, dêderă de la jumătate de seminţiia Manasiei cetatea scăpării de ucidere, carea se chiiamă Gaulon în Vasanitid, şi Veestra, şi cêle de-mprejurul lor, 2 cetăţi;

28. Iară de la seminţiia lui Isahar, Chision, şi Daavathul, şi cêle de-mprejurul lor;

29. Iarimothul şi cêle de-mprejuru-i, şi Izvorul Cărţilor, şi locurile cêle de-mprejuru-i, 4 cetăţi;

Versiunea modernă

10. Fiilor lui Aaron din familia lui Cahat dintre fiii lui Levi, fiindcă sorţul lor a fost întîiul,

11. Li s-a dat: Chiriat-Arba, a tatălui lui Enac, sau Hebron, în munţii lui Iuda şi locurile dimprejurul ei;

12. Iar ţarina cetăţii acesteia şi satele ei s-au dat ca moşie lui Caleb, fiul lui Iefone.

13. Şi astfel fiilor lui Aaron, preotul, li s-a dat cetatea cea de scăpare a ucigaşilor, Hebronul, şi împrejurimile ei, Libna şi împrejurimile ei.

14. Iatirul şi împrejurimile lui, Estemoa şi împrejurimile ei;

15. Holonul şi Debirul cu împrejurimile lor;

16. Ainul şi împrejurimile lui, Iuta şi împrejurimile ei, Bet-Semeşul şi împrejurimile lui: nouă cetăţi din aceste două seminţii.

17. Iar din seminţia lui Veniamin: Ghibeonul şi împrejurimile lui, Gheba cu împrejurimile ei,

18. Anatotul şi Almonul cu împrejurimile lor: patru cetăţi.

19. Cetăţile care au căzut la sorţi pentru preoţi, fiii lui Aaron, de toate treisprezece cu împrejurimile lor.

20. Iar celorlalţi din familiile fiilor lui Cahat, leviţilor, le-a căzut la sorţi cetăţi în pământul lui Efraim.

21. Şi li s-a dat cetatea de scăpare pentru ucigaşi, Sichemul cu împrejurimile lui în muntele lui Efraim, Ghezerul cu împrejurimile lui,

22. Chibţaimul cu împrejurimile lui, Bet-Horonul cu împrejurimile lui: patru cetăţi.

23. Din seminţia lui Dan le-au căzut: Elteche şi împrejurimile lui, Ghibetonul şi împrejurimile lui;

24. Aialonul şi împrejurimile lui, Gat-Rimonul şi împrejurimile lui: patru cetăţi.

25. Din jumătatea seminţiei lui Manase: Taanacul şi împrejurimile lui, Gat-Rimonul şi împrejurimile lui: două cetăţi.

26. Toate cetăţile cu împrejurimile lor căzute la sorţi celorlalţi fii ai lui Cahat au fost zece.

27. Iar fiilor lui Gherson din familiile leviţilor li s-au dat: două cetăţi în Vasan, din jumătatea seminţiei lui Manase, şi anume: Golanul, cetatea de scăpare pentru ucigaşi, cu împrejurimile lui, şi Bestra cu împrejurimile ei;

28. Patru cetăţi în seminţia lui Isahar: Chisionul cu împrejurimile lui, Dabrat cu împrejurimile lui,

29. Iarmutul cu împrejurimile lui şi En-Ganimul cu împrejurimile lui;

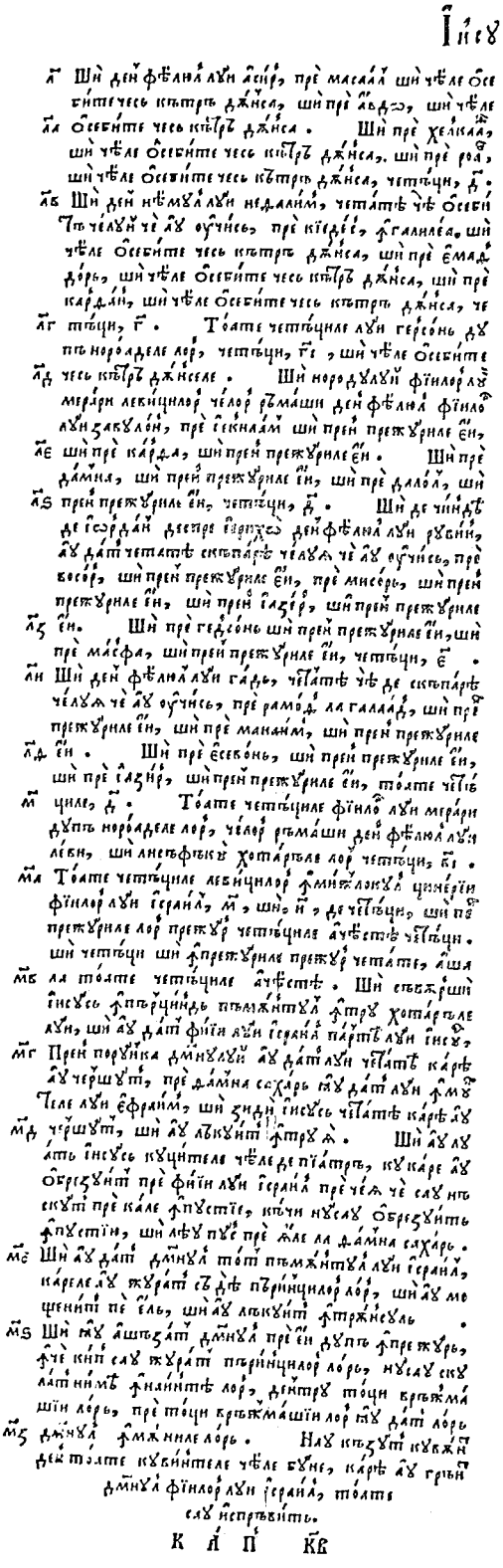

Biblia 1688, pag. 169, col. I

30. Şi den fêliul lui Asir, pre Masaal, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, şi pre Avdo, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa,

31. Şi pre Helcaath şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, şi pre Roaav, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, cetăţi 4;

32. Şi den neamul lui Nethalim, cetatea cea osebită celui ce au ucis, pre Chiedes, în Galilea, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, şi pre Emathdor, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, şi pre Carthan, şi cêle osebite ce-s cătră dînsa, cetăţi 3.

33. Toate cetăţile lui Gherson, după noroadele lor, cetăţi 13, şi cêle osebite ce-s cătră dînsele.

34. Şi norodul fiilor lui Merari, leviţilor celor rămaşi den fêliul fiilor lui Zavulon, pre Iecnaam şi pren prejurile ei, şi pre Cartha, şi pren prejurile ei,

35. Şi pre Damna, şi pren prejurile ei, şi pre Dalol, şi pren prejurile ei, cetăţi 4.

36. Şi decindea de Iordan, despre Ieriho, den fêliul lui Ruvin, au dat cetatea scăparea celui ce au ucis, pre Vosor, şi pren prejurile ei, pre Misor, şi pren prejurile ei, şi pre Iazer, şi pren prejurile ei,

37. Şi pre Ghedson, şi pren prejurile ei, şi pre Masfa, şi pren prejurile ei, cetăţi 5.

38. Şi den fêliul lui Gad, cetatea cea de scăparea celuia ce au ucis, pre Ramoth la Galaad, şi pren prejurile ei, şi pre Manaim, şi pren prejurile ei,

39. Şi pre Esevon, şi pren prejurile ei, şi pre Iazir, şi pren prejurile ei, toate cetăţile 4.

40. Toate cetăţile fiilor lui Merari, după noroadele lor, celor rămaşi den fêliul lui Levi, şi li să făcu hotarăle lor cetăţi 12.

41. Toate cetăţile leviţilor în mijlocul ţinerii fiilor lui Israil, 40 şi 8 de cetăţi, şi pen prejurile lor prejur cetăţile acêstea cetăţi. Şi cetăţi, şi împrejurile prejur cetate, aşa la toate cetăţile acêstea.

42. Şi săvîrşi Iisus împărţind pămîntul întru hotarăle lui, şi au dat fiii lui Israil partea lui Iisus [43] pren porunca Domnului; au dat lui cetatea carea au cerşut: pre Thamna Sahar i-au dat lui în muntele Efraim, şi zidi Iisus cetatea carea au cerşut şi au lăcuit întru ea. [44] Şi au luat Iisus cuţitele cêle de piatră cu care au obrezuit pre fiii lui Israil, pre ceia ce s-au născut pre cale în pustie, căci nu s-au obrezuit în pustiiu, şi le-au pus pre êle la Thamna Sahar.

43. [45] Şi au dat Domnul tot pămîntul lui Israil, carele au jurat să dea părinţilor lor, şi au moştenit pe el şi au lăcuit într-însul.

44. [46] Şi i-au aşăzat Domnul pre ei după împrejur, în ce chip s-au jurat părinţilor lor, nu s-au sculat nimea înaintea lor dentru toţi vrăjmaşii lor, pre toţi vrăjmaşii lor i-au dat lor Domnul în mînile lor.

45. [47] N-au căzut cuvînt den toate cuvintele cêle bune carea au grăit Domnul fiilor lui Israil, toate s-au isprăvit.

Ms. 45, f. 102 v–103 r

30. [29] Cetăţi 4 [30] şi den fêliul Assir, pre Masaal[20] şi cêle usăbite cătr-însă, şi pre Avdo[21], şi cêle usăbite ce-s cătr-însă;
31. Şi pre Helcath[22], şi cêle usăbite ce-s cătră însă, şi pre Roav[23], cêle usăbite ce-s cătr-însă;
32. [31] Cetăţi 4, [32] şi den neamul lui Nefthalim, cetatea cea usăbită celuia ce au ucis, şi pre Chedes[24], la Galilea, şi cêle usăbite ce-s cătr-însă, şi pre Carthan[25], şi cêle usăbite ce-s cătr-însă, cetăţi 3, şi pre Mathdor[26], şi cêle usăbite ce-s că-tr-însă;
33. Toate cetăţile lui[27] Gherson, după năroadele lor, cetăţi 13, şi cêle usăbite ce-s cătr-înse.

34. Şi nărodului fiilor Merari, leviţilor celora rămaşi den fêliul fiilor Zavulon pre Ecnaam[28], şi pren pregiururile ei,

35. [34] Şi pre Cartha[29], şi pren pregiururile ei, [35] şi pre Damna[30], şi pren pregiururile ei, şi pre Dalol, şi pren pregiururile ei,
36. [35] Cetăţi 4, [36] şi decinde de Iordan, despre Ieriho, den fêliul lui Ruvim, au dat cetatea scăparea celuia ce au ucis pre Vosor, la pustiiu[31], şi pren pregiururile ei pre Misor[32], şi pren pregiururile ei, şi pre Iazir, şi pren pregiururile ei.
37. Şi pre Ghedsom[33], şi pren pregiururile ei, şi pre Masfa[34], şi pren pregiururile ei, cetăţi 4.
38. Şi den fêliul lui Gad, cetatea cea de scăpare a celuia ce au ucis, pre Ramoth la Galaad, şi pren pregiururile ei, şi pre Manaim[35], şi olaturile ei,
39. Şi pre Esevon, şi olaturile ei, şi pre Iazir, şi olaturile ei, toate cetăţile 4.
40. Toate cetăţile fiilor Merari, după năroadele lor, celora rămaşi den fêliul lui Levi, şi li să făcură hotarăle lor, cetăţi 12.
41. Toate cetăţile leviţilor în mijlocul ţinerii fiilor Israil 48 cetăţi, şi pren olaturile lor hotară pregiur cetăţile acêstea. [42] Cetăţi şi cetăţi, şi pren olaturile lor hotară pregiur cetate, aşa la toate cetăţile acêstea.
42. Şi săvîrşi Iisus împărţindu pămîntul întru hotarăle lui[36], şi au dat fiii lui Israil parte lui Iisus pren porînca Domnului, au dat lui cetatea carea au cerşut: pre Thamna-Sahar, i-au dat lui întru Muntele Efraim, şi zidi Iisus cetatea carea au cerşut şi au lăcuit întru ea. Şi au luat Iisus cuţite-le cêle de piatră cu carele au obrăzuit fiii[37] lui Israil, pre ceia ce s-au născut pre cale în pustiiu, căce nu s-au obrăzuit întru pustiiu, şi le-au pus pre êle la Thamna-Sahar.
43. Şi au dat Domnul lui Israil tot pămîntul, carele au giurat să dea părinţilor lor, şi au moştenit pre el şi au lăcuit în el.
44. Şi i-au aşezat Domnul pre ei de pren pregiur, în ce chip s-au jurat părinţilor lor, nu s-au sculat nime înaintea lor dentru toţi nepriêtenii lor, pre toţi nepriêtenii lor i-au dat lor Domnul în mîinile lor.
45. N-au căzut cuvîntu dentru toate cuvintele cêli bune, carele au grăit Domnul fiilor Israil, toate s-au isprăvit[38]. //

CAP 22

Ms. 4389, f. 109 r–109 v

30. Iară de la seminţiia lui Asir, Masaalul şi Avdonul şi cêle de-mprejurul lor;

31. Şi Helcatha, şi Roavul şi cêle de-mprejurul lor, 4 cetăţi;
32. Iară de la seminţiia lui Nefthalim, cetatea cea usebită de scăparea celui ce va ucide, Chedesul în Galilea, şi Emathdorul, şi Carthanul, şi cêle usebite ale lor, 3 cetăţi;

33. Toate cetăţile neamului lui Gherson după ceata lor, cetăţi 13 cu cêle usebite ale lor.

34. Iară neamului feciorilor lui Merari leviţilor celor ce au rămas de la semin // ţia lui Zavulon, Ecnamul, şi Carthanul şi cêle de-mprejurul lor,
35. Şi Damna şi Dalomul, şi cêle de-mprejurul lor, 4 cetăţi, cu ţinuturile lor.

36. Şi dăcindea de Iordan, împotriva Ierihonului, de la seminţiia lui Ruvim, dêderă cetatea de scăparea celui ce va ucide, Vosorul, la pustiia Misorului, şi Azirul,

37. Şi Ghedsonul, şi Masfa şi toate ţinuturile de-mprejurul lor, 4 cetăţi.
38. [37] Iară de la seminţiia lui Gad, cetăţi de scăparea celui ce va ucide, Ramothul în Galaad, şi Manaimul,

39. [37] Şi Esevonul, şi Azirul şi toate ţinuturile de-mprejurul lor, cetăţi 4.
40. [38] Toate cetăţile feciorilor lui Merari, după neamul lor, cetăţi 12.

41. [39] Iară cetăţile leviţilor între moştinarea feciorilor lui Israil, preste tot sînt 48. [40][3] Şi fură acêste cetăţi ale lor de usebi, şi hotarăle lor, şi împrejurele lor.

42. [40] Şi săvîrşi Isus de-a împărţi pămîntul întru hotarăle lor, şi dêde feciorii lui Israil parte lui Isus cu porunca Domnului, cetatea carea o cerşu: Tamnath Sarainul, care iaste în hotarăle lui Efraim, şi zidi Isus cetatea carea o au cerşut şi lăcui într-însa. Şi luoă Isus cuţitele cêle de piiatră cu care obrezui pre feciorii lui Israil, fiind pre cale în pustiie, că în pustie nu se fusêse obrezuit, şi le puse în Tamnath Sarai[4].

43. [41] Şi aşa dêde Domnul Dumnezeu lui Israil tot pămîntul, cu care se jurase părinţilor lor, şi lăcuiră pre dînsul şi-l moşteniră.
44. [42] Şi le dêde Domnul pace den toate părţile de-mprejurul lor, cum se-au jurat părinţilor lor, şi nu se rădică nimini împotriva lor dentru vrăjmaşii lor, şi dêde Domnul pre toţi vrăjmaşii lor în mîinile lor.
45. [43] Şi nu rămase nici un cuvînt den cîte grăise lor Domnul de bine care să nu se fie umplut, ce toate cuvintele se umplură feciorilor lui Israil. /

CAP 22

Versiunea modernă

30. Patru cetăţi în seminţia lui Aşer: Mişalul cu împrejurimile lui, Abdonul cu împrejurimile lui,
31. Helcatul cu împrejurimile lui şi Rehobul cu împrejurimile lui;
32. Trei cetăţi din seminţia lui Neftali: Chedeşul Galileii, cetate pentru scăparea ucigaşilor, cu împrejurimile ei, Hamot-Dorul cu împrejurimile lui şi Cartanul cu împrejurimile lui.

33. Toate cetăţile căzute la sorţi fiilor lui Gherson, după familiile lor, au fost treisprezece cetăţi cu împrejurimile lor.
34. Celorlalţi leviţi din fiii lui Merari li s-au dat patru cetăţi din seminţia lui Zabulon: Iocneamul cu împrejurimile lui,

35. Carta cu împrejurimile ei, Dimna cu împrejurimile ei şi Nahalalul cu împrejurimile lui;

36. Patru cetăţi de cealaltă parte de Iordan, în faţa Ierihonului, din seminţia lui Ruben: Beţerul, cetate de scăpare pentru ucigaşi, cu împrejurimile lui, în pustia Miso, Iahţa şi împrejurimile ei,
37. Chedemotul şi împrejurimile lui şi Mefaatul cu împrejurimile lui.
38. În seminţia lui Gad li s-au dat cetăţile de scăpare pentru ucigaşi: Ramot-Galaadul cu împrejurimile lui, Mahanaimul cu împrejurimile lui,
39. Heşbonul cu împrejurimile lui şi Iazerul cu împrejurimile lui.
40. Cetăţile ieşite la sorţi pentru familiile de leviţi din neamul lui Merari, după familiile lor, au fost douăsprezece.
41. Iar toate cetăţile date leviţilor între fiii lui Israel au fost patruzeci şi opt de cetăţi cu împrejurimile lor. Fiecare din aceste cetăţi îşi avea împrejurimile ei de jur împrejur; aşa erau toate cetăţile acestea.
42. După ce a sfîrşit Iosua împărţirea ţării prin sorţi, fiii lui Israel au dat o parte lui Iosua după porunca Domnului; şi i-au dat cetatea pe care a cerut-o el: Timnat-Serah, în muntele Efraim, şi a zidit Iosua cetatea pe care a cerut-o şi a locuit în ea. Şi a luat Iosua cuţitele cele de piatră, cele cu care tăiase împrejur pe fiii lui Israel, care se născuseră pe cale în pustie, căci în pustie nu fuseseră tăiaţi împrejur, şi le-a pus în Timnat-Serah.

43. Astfel a dat Domnul lui Israel toată ţara, pe care o făgăduise înaintaşilor lor şi au primit-o ei moştenire şi au descălecat acolo.
44. Şi le-a dat Domnul linişte şi odihnă din toate părţile, cum făgăduise părinţilor lor, şi nimeni dintre toţi vrăjmaşii lor n-a putut sta împotriva lor, ci pe toţi vrăjmaşii lor i-a dat Domnul în mîinile lor.
45. Şi n-a rămas neîmplinit nici un cuvînt din toate cuvintele cele bune pe care le vorbise Domnul casei lui Israel: toate s-au împlinit.

CAP 22
Apus şi Răsărit se întîlnesc

Biblia 1688, pag. 169, col. II

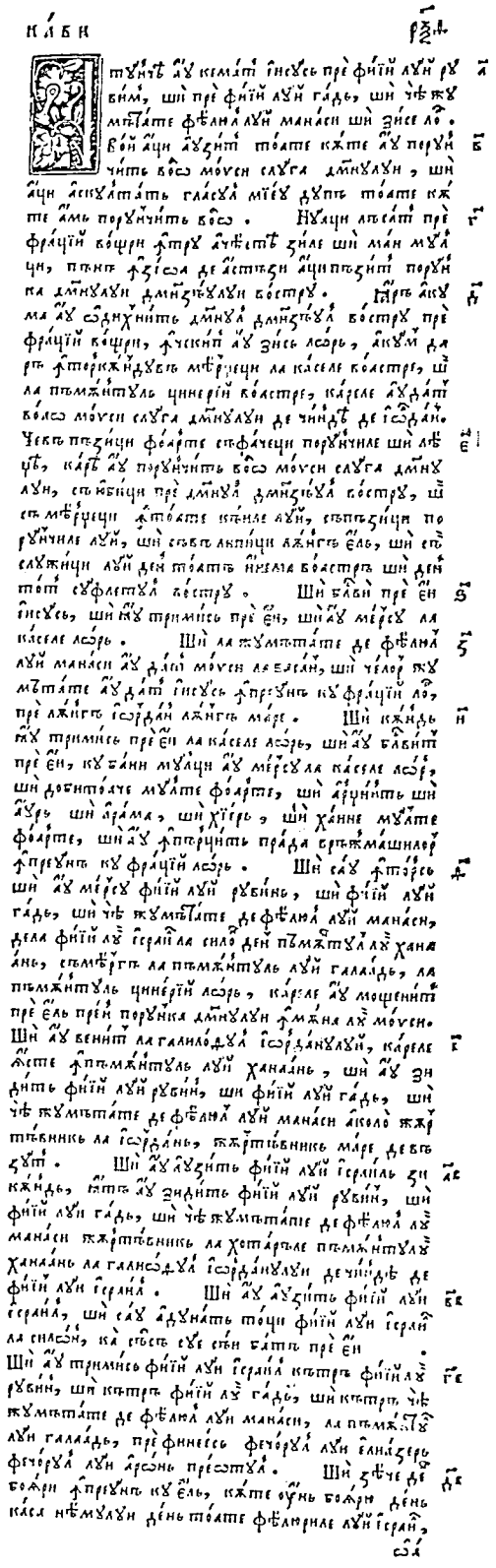

1. Atuncea au chemat Iisus pre fiii lui Ruvim, şi pre fiii lui Gad, şi cea jumătate de fêliul lui Manasi şi zise lor:

2. «Voi aţi auzit toate cîte au poruncit voao Moisi, sluga Domnului, şi aţi ascultat glasul mieu după toate cîte am poruncit voao.

3. Nu aţi lăsat pre fraţii voştri întru acêstea zile şi mai mulţi, pînă în zioa de astăzi, aţi păzit porunca Domnului Dumnezăului vostru.

4. Iară acuma au odihnit Domnul Dumnezăul vostru pre fraţii voştri, în ce chip au zis lor. Acum dară întorcîndu-vă mêrgeţi la casele voastre, şi la pămîntul ţinerii voastre, carele au dat voao Moisi, sluga Domnului, decindea de Iordan.

5. Ce vă păziţi foarte să faceţi poruncile şi lêgea carea au poruncit voao Moisi, sluga Domnului, să iubiţi pre Domnul Dumnezăul vostru şi să mêrgeţi în toate căile lui, să păziţi poruncile lui, şi să vă lipiţi lîngă el, şi să-i slujiţi lui den toată inema voastră şi den tot sufletul vostru».

6. Şi blagoslovi pre ei Iisus, şi i-au trimis pre ei şi au mersu la casele lor.

7. Şi la jumătate de fêliul lui Manasi au dat Moisi la Vasan, şi celor jumătate au dat Iisus împreună cu fraţii lor pre lîngă Iordan lîngă mare. [8] Şi cînd i-au trimis pre ei la casele lor, şi au blagoslovit pre ei,

8. Cu bani mulţi au mersu la casele lor, şi dobitoace multe foarte, şi argint, şi aur, şi arama, şi hier, şi haine multe foarte, şi au împărţit prada vrăjmaşilor împreună cu fraţii lor.

9. Şi s-au întors şi au mersu fiii lui Ruvin, şi fiii lui Gad, şi cea jumătate de fêliul lui Manasi, de la fiii lui Israil la Silon den pămîntul lui Hanaan, să meargă la pămîntul lui Galaad, la pămîntul ţinerii lor, carele au moştenit pre el pren porunca Domnului în mîna lui Moisi.

10. Şi au venit la Galilothul Iordanului, carele iaste în pămîntul lui Hanaan, şi au zidit fiii lui Ruvin, şi fiii lui Gad, şi cea jumătate de fêliul lui Manasi acolo jîrtăvnic la Iordan, jîrtăvnic mare de văzut.

11. Şi au auzit fiii lui Israil zicînd: «Iată, au zidit fiii lui Ruvin şi fiii lui Gad, şi cea jumătate de fêliul lui Manasi jîrtăvnic la hotarăle pămîntului Hanaan, la Galiothul Iordanului decindea de fiii lui Israil».

12. Şi au auzit fiii lui Israil, şi s-au adunat toţi fiii lui Israil la Silon, ca să să suie să-i bată pre ei.

13. Şi au trimis fiii lui Israil cătră fiii lui Ruvin, şi cătră fiii lui Gad, şi cătră cea jumătate de fêliul lui Manasi, la pămîntul lui Galaad, pre Finees, feciorul lui Eliazer, feciorul lui Aron preotul.

14. Şi zêce den boiêri împreună cu el, cîte un boiêriu den casa neamului den toate fêliurile lui Israil; // oameni boiêri a caselor de

Ms. 45, f. 103 r

1. Atuncea au chemat Iisus pre fiii lui Ruvim, şi pre fiii lui Gad, şi cea jumătate de fêli a lui Manassi [2] Şi dzise lor:

2. «Voi aţi audzit toate cîte au porîncit voao Moisi, sluga Domnului, şi aţi ascultat glasul mieu după toate şi cîte am porîncit voao.

3. Nu aţi lăsat pre fraţii voştri întru acêstea dzile şi mai multe pănă în dzua de astădzi, aţi păzit porînca Domnului Dumnedzăului vostru.

4. Iară acu au odihnit Domnul Dumnedzăul vostru pre fraţii voştri în ce chip au dzis lor. Acum dară întorcîndu-vă păsaţi la casele voastre, şi la pămîntul ţinerii voastre, carele au dat voao Moisi, sluga Domnului, decinde de Iordan.

5. Ci vă păziţi foarte să faceţi porîncele şi lêgea carea au porîncit voao Moisi, sluga Domnului: să iubiţi pre Domnul Dumnedzăul vostru, şi să mêrgeţi întru toate căile lui, să păziţi porîncele lui, şi să vă lipiţi lîngă el[1], şi să-i slujiţi lui dentru toată inima voastră şi dentru tot sufletul vostru».

6. Şi blagoslovindu pre ei Iisus, i-au trimis pre ei Iisus şi au mersu la casele lor.

7. Şi la cea jumătate de fêli a lui Manassi au dat Moisi la Vasan[2], şi celora jumătate au dat Iisus împreună cu fraţii lor[3] pre lîngă Iordan[4], lîngă maare. Şi cîndu i-au trimis pre ei la casele lor, şi i-au blagoslovit pre ei,

8. [7] Dzicîndu: [8] «Şi[5] cu bani[6] mulţi au mersu la casele lor, şi dobitoace multe foarte, şi argintu, şi aur, şi aramă, şi hier, şi îmbrăcăminte multă foarte, şi au împărţit prada nepriêtenilor lor împreună cu fraţii lor şi s-au întorsu».

9. Şi au mersu fiii lui Ruvim, şi fiii lui Gad, şi cea jumătate de fêli a lui Manassi, de la fiii lui Israil la Silon[7] den pămîntul Hanaan, să margă la pămîntul Galaad, la pămîntul ţinerii lor, carele au moştnenit pre el pren porînca Domnului în mîna lui Moisi.

10. Şi au venit la Galiloth a Iordanului, carea iaste în pămîntul Hanaan, şi au zidit fiii lui Ruvim, şi fiii lui Gad, şi cea jumătate de fêli a lui Manassi acolo cuptoriu[8] la Iordan, cuptoriu mare de vădzut.

11. Şi au audzit fiii lui Israil dzicîndu: «Iată au zidit fiii lui Ruvim, şi fiii lui Gad, şi cea jumătate de fêli a lui Manassi cuptoriu la hotarăle pămîntului Hanaan, la Galioth[9] a Iordanului decinde de fiii lui Israil[10]».

12. Şi s-au adunat toţi fiii lui Israil la Silon, ca să să suie să-i bată pre ei. /

13. Şi au trimis fiii lui Israil cătră fiii lui Ruvim, şi cătră fiii lui Gad, şi cătră cea jumătate de fêli a lui Manassi, la pămîntul lui Galaadu, pre Finees, fiiul lui Eliazar, fiiul lui Aaron preutul.

14. Şi 10 den boiêri împreună cu el, cîte un boiêrin den casa neamului dentru toate fêliurile fii-

Ms. 4389, f. 109 v–110 r

1. Atunci chiemă Isus pre feciorii lui Ruvim, şi pre feciorii lui Gad, şi pre cea jumătate de seminţie a Manasiei [2] şi zise cătră dînşii:

2. «Voi aţi păzit toate cîte au porîncit voaoă Moisei, robul Domnului, şi aţi ascultat cuvîntul mieu de toate cîte am porîncit voaoă.

3. Şi n-aţi năpustit pre fraţii voştri aceştia în zilele acêstea şi mai demult pînă astăzi, păzit-aţi paza poruncii Domnului Dumnezeului vostru.

4. Iară acuma au odihnit Domnul Dumnezeul vostru pre fraţii voştri, cum au zis lor. Ce acuma vă întoarceţi şi vă duceţi la casele voastre, şi la pămîntul moştenirei voastre, care l-au dat voaoă Moisei, robul Domnului, de cêia parte de Iordan.

5. Iară foarte să păziţi şi să faceţi poruncile şi lêgea care au porîncit voaoă Moisei, robul Domnului: să iubiţi pre Domnul Dumnezeul vostru, şi să umblaţi pre căile lui, şi să păziţi porîncile lui, şi să vă adaogeţi cătră dînsele, şi să slujiţi lui cu toată inima voastră şi cu tot sufletul vostru».

6. Şi-i blagoslovi Isus şi-i slobozi, şi se duseră acasă-şi.

7. Şi a jumătate de seminţiia Manasiei îi dêde Moisei moştinare în Vasan, iară ceiêlalte jumătate de seminţie îi dêde moştinare Isus între alalţi fraţi ai săi preste Iordan despre apus. Şi blagoslovi Isus şi pre aceştea, şi-i slobozi pre acasă-şi.

8. Şi zise cătră dînşii: «Iată că vă întoarceţi cu avuţie multă pre la casele voastre şi cu dobitoc mult, şi cu aur, şi cu argint, şi cu aramă, şi cu fier, şi cu haine multe foarte. Împărţiţi prada vrăjmaşilor voştri cu fraţii voştri».

9. Şi întorcîndu-se feciorii lui Ruvim se duseră, şi feciorii lui Gad, şi cea jumătate de seminţiia Manasiei, de la feciorii lui Israil de la Silomul care iaste ţara Hanaanului, să meargă în ţara Galaadului, în pămîntul moştenirei lor, care-l luară cu porunca Domnului prespre mîna lui Moisei.

10. Şi veniră la Galilothul Iordanului, care iaste în ţara Hanaa // nului, şi zidiră feciorii lui Ruvim, şi feciorii lui Gad, şi cea jumătate de seminţie a Manasiei la Iordan altar mare la vedêre.

11. Iară deaca auziră aşa feciorii lui Israil zicînd: «Iată că au zidit feciorii lui Ruvim, şi feciorii lui Gad, şi cea jumătate de seminţie a Manasiei altar în ţara Hanaanului, la Galilothul Iordanului, de cêea parte de feciorii lui Israil».

12. Se adunară toţi feciorii lui Israil la Silom, ca să se rădice să se bată cu dînşii.

13. Şi trimêseră feciorii lui Israil la feciorii lui Ruvim, şi la feciorii lui Gad, şi la cea jumătate de seminţia Manasiei, în ţara Galaadului, pre Finees, feciorul lui Eliazar, feciorul lui Aaron preotul.

14. Şi pre 10 boiêri cu dînsul, un boiêr cîte dentr-o casă a unii seminţii den toate neamurile

Versiunea modernă

1. Atunci Iosua a chemat seminţia lui Ruben, a lui Gad şi jumătate din a lui Manase şi le-a zis:

2. «Voi aţi împlinit toate cîte v-a poruncit Domnul prin Moise şi aţi ascultat cuvintele mele întru toate cîte v-am poruncit;

3. N-aţi lăsat pe fraţii voştri în toată această îndelungată vreme, pînă azi şi aţi împlinit cele ce se cuvenea a împlini după porunca Domnului Dumnezeului vostru.

4. Acum Domnul Dumnezeul vostru a liniştit pe fraţii voştri, cum le făgăduise. Să vă întoarceţi acasă, peste Iordan, în pămîntul moştenirii voastre, pe care vi l-a dat Moise, robul lui Dumnezeu.

5. Siliţi-vă să împliniţi cu grijă poruncile şi legea pe care v-a dat-o Moise, robul lui Dumnezeu: de a iubi pe Domnul Dumnezeul vostru, de a umbla în toate căile lui, de a păzi poruncile lui cu credincioşie, şi de a-l sluji din toată inima voastră şi din tot sufletul vostru».

6. După aceea Iosua i-a binecuvîntat şi i-a slobozit şi ei s-au împărţit pe la corturile lor.

7. Unei jumătăţi din seminţia lui Manase i-a dat Moise parte în Vasan, iar celeilalte jumătăţi i-a dat Iosua parte cu fraţii lui dincoace de Iordan, spre Apus. Şi cînd le-a trimis Iosua la casele lor şi i-a binecuvîntat,

8. Le-a spus: «Vă întoarceţi bogaţi acasă, cu o mulţime de dobitoace, cu argint, cu aur, cu aramă, cu fier şi cu o grămadă de haine: împărţiţi prada cu fraţii voştri».

9. Şi s-au întors fiii lui Ruben şi ai lui Gad şi jumătate din seminţia lui Manase şi au plecat de la fiii lui Israel din Şilo, în Canaan, ca să meargă în ţara Galaadului, în pămîntul moştenirii lor, pe care îl luaseră în stăpînire după porunca Domnului dată prin Moise.

10. Ajungînd în preajma Iordanului, în Canaan, fiii lui Ruben şi fiii lui Gad şi jumătate din seminţia lui Manase au zidit acolo lîngă Iordan jertfelnic, jertfelnic mare la vedere.

11. Şi au auzit fiii lui Israel că se zicea: «Iată fiii lui Ruben şi fiii lui Gad şi jumătate din seminţia lui Manase au zidit jertfelnic pe pămîntul Canaanului, în preajma Iordanului, taman în faţa fiilor lui Israel».

12. Cînd au auzit acestea fiii lui Israel, s-a adunat toată obştea la Şilo, ca să meargă împotriva lor cu război.

13. Dar fiii lui Israel au trimis mai întîi la fiii lui Ruben, la fiii lui Gad şi la jumătate din seminţia lui Manase, în ţara Galaadului, pe Finees, fiul preotului Eleazar,

14. Cu zece căpetenii, cîte o căpetenie de fiecare seminţie a lui Israel de dincoace de Iordan,

Biblia 1688, pag. 170, col. I

ро Іисѹ̀

сѣ́мени сомо́рн а҃кка́елов демоши́н, сѧ́нть пре́сте
ѓ҃ ми́н а҃лѹ̀н ге́раи́лъ. Ш҃н а҃ѵ ме́рех кѣ́ерь фи́нѣ
лѹ̀н рѹ́вин, ш҃н кѹ̀тре фи́ін лѹ̀н га́ддь, ш҃н ла
тѣ̀ ѫ҃мѹ̀тѧ́те де фе́лиа҃ лѹ̀н мана́сн ла пѹ̀мѫ
тѹ̀ лѹ̀н галла́дь, ш҃н а҃ѵ грѣ́нть кѹ̀тре ѣ́н зн
ѕ҃ кѧ́нде. Дѹ̀хесть зѧ́не то́атѣ а҃дѹна́рь до
нѹ̀лѹн, че а҃́сте пѹкѧ́тѹ̀ а҃ѵе́сте, ка́реле а҃ци
грешѝть фнаннѣ́ть дмн҃нѹ̀лѹн дмн҃зѣ́ѹ̀ лѹ̀н ге́ра
на́, сѧ́кть фтоа́рѣци а҃́стѣзи дела дмн҃нѹ̀ дмне
зѣ́ла҃ лѹ̀н ге́раи́ѓ зндна́нде ко́аѕ тѫ́рѣ́кнникь, ѣ҃ѕ
вѣфа́ѣци во́н фнкаѣ́нни а҃́стѣзи дела дмн҃нѹ̀ .
ѕ҃ а҃ѵ до́арѣ мнѣ́ѕ а҃́сте во́аѕ пѹкѧ́тѹ̀ фого́рь ,
кѣ́ѣе нѹнѣ́м кѹ̀рѣци́т де ѣ́ла пѣть фѕ́ѣ́ѕа де а҃
стѣзи ѕ҃ ш҃н са́ѵ фѣкѹ̀т ра́нѣ фтр҃ѵ а҃дѹна́рѣ до
ѯ҃ нѹ̀лѹн ѕ҃ Ш҃н ко́н сѣ́ѣ фтоа́рѣци а҃́стѣзи де
ла дмн҃нѹ̀, ш҃н вафѝ де вѣ́ѣци сѣ́ееви а҃́стѣзи де
ла дмн҃нѹ̀ ш҃н мѫ́нне, пре́сте то́т ге́раи́нѹ̀ вафѝ
ѱ҃ оу҃ѓ҃и́ѧ дмн҃нѹ̀лѹн . Ш҃н а҃ѵѫ́ де а҃́сте во́аѕ
пѫ́ци́нь пѹмѫ́нтѹ̀ль цнн҃тѹ̀лѹн во́стрѹ̀, тр҃ѣ́
чеци ко́н ла пѹмѫ́нтѹ̀ль цнн҃тѹ̀лѹн дмн҃нѹ̀лѹ́, оу҃ѓ҃
делѣкѹ̀ѫще а҃коло ко́ртѹ̀ль дмн҃нѹ̀лѹн, ш҃н мощенни
фтр҃ѵ но́н, ш҃н нѹ̀кь фа́ѣци сѣ́ееви́ци де кѣ́ерь
дмн҃нѹ̀, ш҃н де ла но́н нѹ̀кь сѣ́ееви́ци, пе́нтрѹ̀ кѣ
ѯ҃ ѫци фѣкѹ̀т ко́н тѫ́рѣ́кнникь а҃фа́рь дн҃н тѫ́рѣ́
кнникѣ дмн҃нѹ̀лѹ̀ дмн҃зѣ́ѹ̀лѹ̀ но́ерѹ̀. Ну́ тт҃ѣ а҃ха́
а҃лѹ̀н ѕ҃а́ра кѵ̀ грешѝлать а҃ѵ грешѝть дела а҃нафе
ма, ш҃н пе́сте то́атѣ а҃дѹна́рь лѹ̀н ге́раи́нѹ̀ са́ѵ
фѣкѹ̀т оу҃ѓ҃и́ѧ ѕ҃ ш҃н а҃ѵе́ста оу҃нѹ̀ сни́нгѹрь е́ра,
а҃ѵ до́арь а҃ѵе́сла на́ѵ мѵ́рѝть фтр҃ѵ пѣкѧ́тѹ̀лѹ̀ ѕ҃
кѧ Ш҃н а҃ѵ рѣспѹ́нсѣ фи́ін лѹ̀н рѹ́вин , ш҃н фи́ін лѹ̀н
га́ддь, ш҃н тѣ̀ ѫ҃мѹ̀тѧ́те де фе́лиа҃ лѹ̀н мана́сн,
ш҃н а҃ѵ грѣ́нть че́лов пре́сте мі́и а҃и лѹ̀н ге́раи́нѹ̀ зн
кѳ кѧ́нде. Дмн҃зѣ́ѹ̀ дмн҃зѣ́ѹ̀ дмн҃нѹ̀ а҃́сте, ш҃н
дмн҃зѣ́ѹ̀ дмн҃зѣ́ѹ̀ дмн҃нѹ̀ е́ль ѱ҃ѣе, ш҃н ге́раи́нѹ̀ е́ль
вакѹ́но́ѫще, де а҃́мь грешѝть но́н фтр҃ѵ сѣ́ееви́ре де
наннѣ́ть дмн҃нѹ̀лѹн, сѣнѹ̀не мѫ́нтѹ̀ѣскь пе́нон фѕ
кѯ зи́сѹ а҃ѵе́ста . Ш҃н де а҃́м зндѝть тѫ́рѣ́кнни
но́аѕ на сѣне сѣ́ееви́м но́н дела дмн҃нѹ̀ дмн҃зѣ́ѹ̀
но́ерѹ̀, са́ѵ каѕь сѹ̀но́м но́н пре́сте е́ль тѫ́рѣ́к
тка мѫ́нтѹ̀ѓ҃ѣи́, дмн҃нѹ̀ сѧ́нгѹрь ѣ҃ѕ чѣ́рче .
кѱ Че пе́нтрѹ̀ фрѝка кѵ̀ вѫ́нтѹ̀лѹн а҃́м фѣкѹ̀т а҃ча
ста зникѫ́дь, пе́нтрѹ̀ канѣ́ мѫ́не ѣ҃ѕ зи́кѣ фето
ге́ѣи́ кощри фетѡ́рнлов но́щри, чекоа́ѕ ш҃н дмн҃лѹн
кѳ дмн҃зѣ́ѹ̀лѹн ге́раи́ль . Ш҃н хотѧ́ть а҃ѵ пѹ́ѕь
дмн҃нѹ̀ль фтре́ мнѧ́локѹ̀ѧ́ во́стрѹ̀ ш҃н а҃ль но́ерѹ̀
фи́ін лѹ̀н рѹ́вни ш҃н фи́ін лѹ̀н га́ддь пре ге́ѡрда́н,
ш҃н нѵ̀ а҃́сте во́аѕ па́рте дмн҃нѹ̀лѹ̀н , ш҃н ко́н ѳ
ѕ҃ стреннѧ фи́ін ко́щри пре фи́ін но́щри , пе́нтрѹ̀
кѕ ка сѣнѹ̀ѕе ѳкине дмн҃нѹ̀лѹ̀н. Ш҃н а҃́м зи́сѹ ѣ҃ѕ
фа́ѣм а҃ша ка́сть зндна́м тѫ́рѣ́кнникѹ̀ а҃ѵе́ста ,
нѵ̀ пе́нтрѹ̀ а҃дѹ́ѣри нѣчи пе́нтрѹ̀ тѫ́рѣ́кте .
кѯ Че пе́нтрѹ̀ ка сѣфѓ҃е мѣ́ртѹ̀ѓ҃ѣ а҃ча́ста ѳтре но́и
ш҃н ѳтре во́н, ш҃н ѳ мнѧ́локѹ̀ѧ́ фи́нлов но́щри дѹ
пѣ но́н , ка́сѣ сла́ѫ́ска сла́ѫ́кѣ дмн҃нѹ̀лѹ̀н ѳ
наннѣ́ѳ лѹ̀н , кѵ̀ а҃дѹ́ѣрнле но́аетре ш҃н кѵ̀ тѫ́р
тѣеде но́аетре , ш҃н кѵ̀ тѫ́рѣ́келе мѫ́нтѹ̀ѓ҃ѣи но́а
етре , ш҃н нѵ̀ вор зи́че фи́ін ко́щри фи́нлов но́щри
мѫ́нне, нѵ̀ а҃́сте во́аѕ па́рте мнѹ̀лѹ̀н

moşii sînt preste mii a lui Israil.

15. Şi au mersu cătră fiii lui Ruvin, şi cătră fiii lui Gaad, şi la cea jumătate de fêliul lui Manasi, la pămîntul lui Galaad, şi au grăit cătră ei zicînd:

16. «Acêstea zice toată adunarea Domnului: Ce iaste păcatul acesta[1] carele aţi greşit înaintea Domnului Dumnezăului lui Israil, să vă întoarceţi astăzi de la Domnul Dumnezăul lui Israil, zidind voao jîrtăvnic, să vă faceţi voi ficlêni astăzi de la Domnul?

17. Au doară mic iaste voao păcatul Fogor, căce nu ne-am curăţit de el pînă în zioa de astăzi, şi s-au făcut rană întru adunarea Domnului?

18. Şi voi să vă întoarceţi astăzi de la Domnul. Şi va fi de vă veţi osebi astăzi de la Domnul, şi mîine preste tot Israilul va fi urgia Domnului.

19. Şi acum, de iaste voao puţin pămîntul ţinutului vostru, trêceţi voi la pămîntul ţinutului Domnului, unde lăcuiêşte acolo cortul Domnului, şi moşteniţi întru noi, şi nu vă faceţi osebiţi de cătră Domnul şi de la noi nu vă osebiţi, pentru căci aţi făcut voi jirtăvnic afară den jîrtăvnicul Domnului Dumnezăului nostru.

20. Nu iată Ahar al lui Zara cu graşală au greşit de la anathema, şi peste toată adunarea lui Israil s-au făcut urgia? Şi acesta unul singur era, au doară acesta n-au murit întru păcatul lui?».

21. Şi au răspunsu fiii lui Ruvin, şi fiii lui Gaad, şi cea jumătate de fêliul lui Manasi, şi au grăit celor preste mii ai lui Israil zicînd:

22. «Dumnezău Dumnezău Domnu iaste, şi Dumnezău Dumnezău Domnul el ştie, şi Israil; el va cunoaşte de am greşit noi întru osebire den naintea Domnului, să nu ne mîntuiască pe noi în zioa aceasta.

23. Şi de am zidit jîrtăvnic noao, ca să ne osebin noi de la Domnul Dumnezăul nostru sau ca să suim noi preste el jîrtvă de ardere de tot, sau ca să facem peste el jîrtva mîntuirii, Domnul sîngur să cêrce.

24. Ce pentru frica cuvîntului am făcut aceasta zicînd: Pentru ca nu mîine să zică feciorii voştri feciorilor noştri: Ce voao şi Domnului Dumnezăului Israil?

25. Şi hotară au pus Domnul între mijlocul vostru şi al nostru, fiii lui Ruvin, şi fiii lui Gad, pre Iordan, şi nu iaste voao partea Domnului, şi vor înstreina fiii voştri pre fiii noştri, pentru ca să nu se închine Domnului.

26. Şi am zis: Să facem aşa ca să zidim jîrtăvnicul acesta, nu pentru aduceri, nici pentru jîrtve,

27. Ce pentru ca să fie mărturie aceasta între noi şi între voi, şi în mijlocul fiilor noştri după noi, ca să slujască slujbă Domnului înaintea lui cu aducerile noastre şi cu jîrtvele noastre şi cu jîrtvele mîntuirei noastre, şi nu vor zice fiii voştri fiilor noştri mîine: Nu iaste voao partea Domnului. /

Ms. 45, f. 103 r–103 v

lor Israil, oameni boiêri a casei de moşii sîntu preste mii a lui Israil.

15. Şi au mersu cătră fiii Ruvim, şi cătră fiii lui Gad, şi la cea jumătate de fêli a lui Manassi, la pămîntul Galaad, şi au grăit cătră ei dzicînd:

16. «Acêstea dzice toată adunarea Domnului: Ce iaste păcatul acesta carele aţi greşit înaintea Domnului Dumnedzăului Israil, să vă întoarceţi astădzi de la Domnul Dumnedzăul lui Israil, zidindu voao cuptor, să vă faceţi viclêni voi astădzi de la Domnul?

17. Au doară mic iaste păcatul Fogor voao[11], căce nu ne-am curăţit de el pănă în dzua de astădzi şi s-au făcut rană întru adunarea Domnului.

18. [17] Şi voi să vă întoarceţi astădzi de la Domnul. [18] Şi va fi să veţi usăbi astădzi de la Domnul, şi mîine preste tot Israilul va fi urgiia Domnului.

19. Şi acum, de iaste puţîn pămîntul ţînutului vostru, trêceţi voi la pămîntul ţînutului Domnului, unde lăcuiêşte acolo cortul Domnului, şi moştneniţi întru noi, şi să nu vă faceţi usăbiţi de cătră Domnul[12], pentru căce aţi făcut voao cuptoriu, afară den jirtăvnicul Domnului Dumnedzăului nostru.

20. Nu iată Ahar a lui Zara, cu greşeală au greşit den anathema[13], şi preste toată adunarea Israil s-au făcut urgiia? Şi acesta unul sîngur era, au doară acesta au murit întru păcatul lui?».

21. Şi au răspunsu fiii lui Ruvim, şi fiii lui Gad, şi cea[14] jumătate de fêl a lui Manassi, şi au grăit celora preste mii a lui Israil dzicîndu:

22. «Dumnedzău Dumnedzău Domnu iaste, şi Dumnedzău Dumnedzău, Domnul el ştie şi Israil, el va cunoaşte; de am greşit noi întru usăbire de naintea Domnului, să nu ne mîntuiască pre noi întru dzua aceasta.

23. Şi de am zidit cuptor noao, ca să ne usăbim de la Domnul Dumnedzăul nostru, sau ca să şi suim noi preste el jirtvă de ardere de tot, sau ca să facem preste el jirtvă a mîntuirei, Domnul sîngur să cêrce.

24. Ce pentru frica cuvîntului[15] am făcut aceasta dzicîndu: Pentru ca nu mîine să dzică ficiorii noştri ficiorilor voştri dzicîndu: Ce voao şi Domnului Dumnedzăului Israil?

25. Şi hotară au pus Domnul întru mijlocul vostru şi al nostru, // fiii lui Ruvim, şi fiii lui Gad, pre Iordan şi nu iaste voao parte Domnului, şi vor înstreina fiii voştri pre fiii noştri, pentru ca să nu să închine Domnului.

26. Şi am dzis să facem aşa, ca să zidim cuptoriul acesta, nu pentru aduceri, nice pentru jirtve,

27. Ce pentru ca să fie mărturie acesta între noi şi-ntre voi, şi în mijlocul fiilor noştri după noi, ca să slujască slujbă Domnului înaintea lui cu aducerile noastre şi cu jirtvele noastre, şi cu jirtvele mîntuirelor noástre şi nu vor dzice fiii voştri fiilor noştri mîine: Nu iaste voao partea a

Ms. 4389, f. 110 r

feciorilor lui Israil, boiêri şi bărbaţi den neamurile caselor lor, carii era căpitanii Israilului.

15. Şi mêrseră la feciorii lui Ruvim, şi la ai lui Gad, şi la cea jumătate de seminţie a Manasiei, în ţara Galaadului, şi ziseră cătră dînşii:

16. «Aşa zice tot nărodul Domnului: Ce iaste această greşală carea aţi greşit înaintea Domnului Dumnezeului lui Israil de vă întoarceţi astăzi de la Domnul Dumnezeul lui Israil, şi ziditi voaă altar, să fiţi voi astăzi lepădături de la Domnul?

17. Au doară puţin păcat iaste voaoă cela ce aţi făcut în Elfegor, de care încă pînă astăzi nu sîntem curăţiţi, şi au fost rană mare în nărodul Domnului?

18. Deci acuma de vă veţi întoarce voi astăzi de la Domnul, iară mîine pre tot nărodul lui Israil va fi mîniia Domnului.

19. Ce acuma, deaca iaste voaoă pămînt puţin de-a lăcui pre dînsul, voi trêceţi la pămîntul ţinutului Domnului unde lăcuiêşte cortul Domnului, şi vă moşteniţi între noi, iară nu fiţi lepădători de la Domnul, nici de la noi nu vă usebireţi, făcînd voaoă altar afară de altariul Domnului Dumnezeului nostru.

20. Au doară nu greşi numai Ahar feciorul lui Zare cu greşală de a bleste / mului, iară apoi numai pentru dînsul însuşi fu mînie pre tot Israilul? Măcară deşi greşi numai el sîngur, iară apoi nu muri sîngur pentru păcatul lui».

21. Iară feciorii lui Ruvim, şi feciorii lui Gad, şi jumătate den seminţiia Manasiei, răspunzînd, ziseră cătră căpitanii lui Israil:

22. «Domnul iaste Dumnezeul dumnezeilor, şi însuşi Domnul Dumnezeul dumnezeilor ştie, şi numai Israil însuşi cunoaşte lumina; de am greşit noi întru lepădare înaintea Domnului, să nu ne mîntuiască Dumnezeu astăzi.

23. De vom fi zidit noaoă altar, ca să ne lepădăm noi de Domnul Dumnezeul nostru, sau să rădicăm noi pre dînsul jertvă în ardere de tot, sau ca să facem noi jertvă de mîntuire, Domnul însuşi să cêrce.

24. Ce pentru cuvîntul cel mai adevărat am făcut acest lucru zicînd: Să nu cumva să zică dimineaţă feciorii voştri feciorilor noştri: Ce iaste voaoă şi Domnului Dumnezeului Israil?

25. Hotar au pus Domnul între voi şi între noi, o, feciorii lui Ruvim, şi feciorii lui Gad, rîul Iordanului, şi n-aveţi voi parte de Domnul, şi pentr-aceasta să dăzlipească feciorii voştri pre feciorii noştri şi să-i facă să nu se teamă de Domnul.

26. Pentr-acêea am zis să facem aşa zidire de altar, nu doară pentru aducere, nici pentru jărtve,

27. Ce pentru să fie întru mărturie între noi şi între voi, şi între neamul nostru şi între neamul vostru după noi, ca să slujască slujbă Domnului înaintea lui, în aducerile noastre, şi în jărtvele noastre cêle de mîntuire, şi în jărtvele feciorilor noştri, şi să nu zică dimineaţă feciorii voştri fe-

Versiunea modernă

care erau din spiţa părintească mai mari peste miile de israeliteni.

15. Şi au venit ei la fiii lui Ruben şi la fiii lui Gad şi la jumătatea seminţiei lui Manase la Galaad şi i-au întrebat:

16. «Ce înseamnă nelegiuirea aceasta pe care aţi făcut-o înaintea Domnului Dumnezeului lui Israel? Zidind jertfelnic, v-aţi abătut de la Domnul Dumnezeul lui Israel şi v-aţi răsculat împotriva Domnului.

17. Nu vă ajunge oare păcatul din Peor, de care nu ne-am curăţit nici pînă acum şi pentru care a fost pedepsită obştea de Domnul?

18. Şi iată, astăzi voi vă abateţi de la Domnul! Astăzi voi vă răsculaţi împotriva Domnului, iar mîine se va mînia Domnul pe toată obştea lui Israel.

19. Dacă însă pământul moştenirii voastre vi se pare necurat, atunci treceţi în pământul moştenirii Domnului, unde se află cortul Domnului, luaţi-vă parte între noi, dar nu vă ridicaţi împotriva Domnului, nici împotriva noastră, zidindu-vă jertfelnic afară de cel al Domnului Dumnezeului nostru.

20. Oare n-a făcut un singur om, Acan, fiul lui Zerah, nelegiuire, luînd din cele date nimicirii, dar urgia a venit asupra obştei fiilor lui Israel? Şi oare numai el singur a murit pentru nelegiuire?».

21. Atunci fiii lui Ruben şi fiii lui Gad şi jumătate din seminţia lui Manase au răspuns căpeteniilor lui Israel:

22. «Dumnezeul dumnezeilor este Domnul şi Domnul Dumnezeul dumnezeilor ştie şi să ştie şi Israel: de ne răzvrătim şi ne abatem noi de la Domnul, atunci Domnul să nu ne cruţe!

23. Şi dacă am zidit noi un jertfelnic, ca să ne abatem de la Domnul Dumnezeul nostru şi ca să aducem pe el arderi de tot şi prinos de pîine şi ca să săvîrşim pe el jertfe de împăcare, atunci Domnul să ne ceară socoteală!

24. Dar noi am făcut aceasta de teamă ca nu cumva în viitor fiii voştri să zică fiilor noştri: Ce aveţi voi cu Domnul Dumnezeul lui Israel?

25. Domnul a pus Iordanul drept hotar între noi şi voi, fiii lui Ruben şi fiii lui Gad şi jumătatea seminţiei lui Manase; voi n-aveţi deci nimic de-a face cu Domnul. Şi astfel fiii voştri nu vor îngădui fiilor noştri să se închine Domnului în Şilo.

26. De aceea am zis noi: Să ne facem un jertfelnic, nu pentru arderi de tot, nici pentru jertfe,

27. Ci ca să fie el între noi şi voi, între urmaşii noştri, mărturie că noi putem sluji Domnului cu arderile de tot ale noastre şi cu jertfele noastre şi cu slujbe de împăcare ale noastre, şi pentru ca în vremurile viitoare să nu zică fiii voştri către fiii noştri: Voi nu aveţi nimic de-a face cu Domnul.

Biblia 1688, pag. 170, col. II

КА́ВН

Шн̀ а́м҃ зн҃съ, дѣтвѣ̀ фа́че вре́сѣ дѣнтѡ́дрт шн̀ к҃и
вѡ́р гртн̀ кътрт но́н, а́ѵ кътрт семе́нцїнле но́а
стре мѫ́нке шн̀ вор҃ зн҃че, ведѣ́ц҃ а̂сътътна́рѣ
жѫртѣ́вниклѧ́ѵ дмнклѧ́ѵ, ка́релє а́ѵ фъкѫ́тъ
пърнн̀цїн вѡ́шрн нѫ̀ пентрѫ̀ а̂дѫ́черн нн҃ч пен
трѫ̀ жѫ́ртвъ, че мѫ́ртѫрїе а̂сте фтрѫ̀ ми́лло
клѧ́ но́стрѫ шн̀ фтрѫ̀ мн҃локлѧ́ вѡ́стрѫ, шн̀ ф
трѫ̀ ми́локлѧ́ фе҃ѡрнлор но́шрн. Съ нѫ́съ к҃д
фа́къ да́рѣ но́лсѡ съ не о҃бе҃ни́м дела дмнклѧ
фтрѫ̀ зн҃сѡл де а́ѣстѫ зи кѫ̀сѫне фтѡ́дрѣмъ дела
дмнклѧ, ка съ зндни́м но́лсѡ жѫ́ртвъ а̂дѫ́черлор,
шн̀ жѫ́ртвелор галами́нъ, шн̀ жѫ́ртвѣи мѫ́нтѫ
ирелор, а̂фа́рѣ дн҃ жѫртѣ́вниклѧ́ дмнклѧ́ дмне
зе́клѧ́н но́стрѫ ка́релє а̂с҃ѣ дн҃ наи́нтѣ кортклѧ́
лѧ́н. Шн̀ а̂зѫ́нд финее́съ прессто́ѵ шн̀ то́ц҃ л҃
вожѝн а̂дѫ́нжѝн, шн̀ че́н прессте мѣ́н а́нлѧ́н гера
нль ка́рє е̂рл кѫ̀е́н, кѫкни́тела ка́релє а́ѵ гри́ть
фи́тн̀ лѧ́н рѫ́бнм шн̀ фи́тн̀ лѧ́н гл҃дь шн̀ че́ жѫмъ
тѣ́тє дефе́лнл лѧ́н манасн, шн̀ л҃ѣѵ плъкѫ́тъ
лор҃. Шн̀ зн҃се финее́съ фи́нл лѧ́н е̂лнза́р пре́ л҃а
сотѵ́л, фи́нлор лѧ́н рѫ́бнн шн̀ фи́нлор лѧ́н гл҃дь,
шн̀ ла че́ жѫмътѣ́тє дефе́лнл лѧ́н манасн, а҃
ѣстѫ зи а́мъ конокѫ́тъ кѫ́м кѫно́нє дмнклѧ́, къ
на́ц҃ грешн̀т҃ нн҃и́нтѣ дмнклѧ́ѵ грешѣ́ла а́нлѣста,
шн̀ кънн а́ць мѫ́нтѫи́т҃ пре фи́тн̀ лѧ́н е̂гра́нл дн҃
мѫ́нл дмнклѧ́н. Шн̀ са́ѵ фтѡ́рсѵ финее́съ л҃в
фесто́рль лѧ́н е̂лнза́р престо́ѵ шн̀ вожѝн нѣ
мѫ́рлор, дела фи́тн̀ лѧ́н рѫ́бнн, шн̀ дела фи́тн̀
лѧ́н гл҃дь, шн̀ дела жѫмътѣ́тє дефе́лнл лѧ́н ма
на́сн, дн҃ пъмѫ́нтѫ́л лѧ́н галаа́дь, ла пъмѫ́н
тѫ́л лѧ́н хнаа́н кътрт фи́тн̀ лѧ́н е̂гра́нл, шн̀
а́ѵ респѫ́нсѵ лсо҃р кѫ́вннтеле. Шн̀ а́ѵ плъкѫ́ л҃г
кѫкни́тѫ́л фи́лор лѧ́н е̂гра́нл, шн̀ зн҃не а́ѵ кѫкѫ
тѣ́нт пре дмнезе́ѫ́л фи́лор лѧ́н е̂гра́нл, шн̀ а́ѵ
грѣнт кътрт фи́тн̀ лѧ́н е̂гра́нл шн̀ а́ѵ зн҃сѡ, съ
нѫ́ѣе ма́н съ́е кътрт е́н рѫзбо́н ка съ́ѣ́ѵрпе пъ
мѫ́нтѫ́л фи́лор лѧ́н рѫ́бнн, шн̀ фи́лор лѧ́н
гл҃дь, шн̀ а̂тѫмътѣ́тє дефе́лнл лѧ́н манасн шн̀
а́ѵ а̂пкѫ́нт пре е́ль. Шн̀ а́ѵ нѫ́мнт҃ гнсѣ́ль л҃д
жѫртѣ́вниклѧ́ лѧ́н рѫ́бнн шн̀ лѧ́н гл҃дь шн̀ а̂тѫ
мѣтѣ́тє дефе́лнл лѧ́н манасн шн̀ зн҃се, кънн
мѣртѫ́рїе а́сте фтрѣмн̀клѧ́ лор҃, къ дмнклѧ́
дмнезе́ѫ́л лсо҃р а́сте.

Кл̀ П̀ Кг

нфѳ̀ дѫ̀пъ зн҃ле мѫ́нтѣ дѫ̀пъ че́ а́ѵ сѡ а҃
дн҃нн̀т дмнклѧ́ дмнезе́ѫ́ пре е̂гра́нл де
кътрт то́ц҃ вѣтмѣ́шїн лѧ́н дн҃ пре тѫ́р,
шн̀ гнѣсь сътрн̀н фе́лнгѣ́т кѫ зн҃ле.
Шн̀ а́ѵ кѣма́т гнсѣ́ пре то́ц҃ фи́тн̀ лѧ́н в҃
е̂гра́нл, шн̀ сътрънни́мъ лор҃, шн̀ пресвожѝн лор҃
шн̀ пре жѫдекто́рїи лор҃ шн̀ кѣртѫра́рїи лорь,
шн̀ зн҃се лорь, е́ѵ а́мъ ѣ̂мбътрнн̀т҃ шн̀ мѣ́м ѣ̂
дела́нгѣ́т кѫ зн҃елє. Ѣа́рѣ ко́н а́ць сѫ́ѵ҃т г҃
то́ѣте кѫ́те а́ѵ фъкѫ́т дмнклѧ́ дмнезе́ѫ́л во́
стрѫ ла то́ѣте а́нлѣнле а́ѵ҃ѣстѣ де кътрт фа́ца
во́стрѣ, кънн дмнклѧ́ дмнезе́ѫ́л во́стрѫ а́ѵ҃ѣ
стѧ̀ е́сѣ сътѫпѝ пентрѫ̀ во́и. Ведѣ́цькѫ д҃
а́мъ рѫ́бнн҃т҃ во́лсѡ а́нлѣнле че́ле рѣмасе во́лсѡ
а́ѵ҃ѣстѣ фе́ѣрцн фтрѫ̀ фѣлнрнле во́стре, дела
їсѡ

28. Şi am zis: De să va face vreodănăoară şi vor grăi cătră noi, au cătră semenţiile noastre mîine şi vor zice: Vedeţ asămănarea jîrtăvnicului Domnului, carele au făcut părinţii voştri nu pentru aduceri, nici pentru jîrvă, ce mărturie iaste întru mjlocul nostru şi întru mijlocul vostru şi întru mijlocul feciorilor noştri.

29. Să nu să facă dară noao să ne osebim de la Domnul întru zioa de astăzi, ca să ne întoarcem de la Domnul, ca să zidim noao jîrtvă aducerilor, şi jirtvelor salamin, şi jărtvei mîntuirelor, afară den jîrtăvnicul Domnului Dumnezăului nostru, carele iaste den naintea cortului lui».

30. Şi auzind Finees preotul şi toţ boiêrii adunării, şi cei preste mii ai lui Israil care era cu ei, cuvintele carele au grăit fiii lui Ruvim şi fiii lui Gad şi cea jumătate de fêliul lui Manasi, şi le-au plăcut lor.

31. Şi zise Finees, fiiul lui Eliazar preotul, fiilor lui Ruvin şi fiilor lui Gad şi la cea jumătate de fêliul lui Manasi: «Astăzi am conoscut cum cu noi e Domnul, căci n-aţ greşit înaintea Domnului graşala aceasta, şi căci aţ mîntuit pre fiii lui Israil den mîna Domnul».

32. Şi s-au întorsu Finees, feciorul lui Eliazar preotul, şi boiêrii neamurilor de la fiii lui Ruvin, şi de la fiii lui Gad, şi de la jumătate de fêliul lui Manasi, den pămîntul lui Galaad la pămîntul lui Hanaan, cătră fiii lui Israil, şi au răspuns lor cuvintele.

33. Şi au plăcut cuvîntul fiilor lui Israil, şi bine au cuvîntat pre Dumnezeul fiilor lui Israil, şi au grăit cătră fiii lui Israil şi au zis să nu se mai suie cătră ei războiu ca să surpe pămîntul fiilor lui Ruvin, şi fiilor lui Gad, şi a jumătate de fêliul lui Manasi, şi au lăcuit pre el.

34. Şi au numit Iisus jîrtăvnicul lui Ruvin şi lui Gad şi a jumătate de fêliul lui Manasi şi zise: «Căci mărturie iaste între mijlocul lor că Domnul Dumnezeu Dumnezeul lor iaste».

CAP 23

1. Şi fu după zile multe după ce au odihnit Domnul Dumnezeu pre Israil de cătră toţ vrăjmaşii lui den prejur, şi Iisus bătrîn îndelungat cu zile.

2. Şi au chemat Iisus pre toţi fiii lui Israil, şi bătrînimea lor, şi pre boiêrii lor, şi pre judecătorii lor, şi cărturarii lor, şi zise lor: «Eu am îmbătrînit şi m-am îndelungat cu zilele;

3. Iară voi aţ văzut toate cîte au făcut Domnul Dumnezeul vostru la toate limbile acêstea de cătră faţa voastră, căci Domnul Dumnezeul vostru acesta e ce s-au bătut pentru voi.

4. Vedeţ cum am aruncat voao limbile cêle rămase voao acêstea în sorţi întru fêlurile voastre, de la // Iordan toate limbile le-am

Ms. 45, f. 103 v

Domnului.

28. Şi am dzis: De să va face vrea odinioară şi vor grăi cătră noi, au cătră seminţiile noastre mîine şi vor grăi: Vedeţi asămănarea jirtăvnicului Domnului, carele au făcut părinţii noştri nu pentru aduceri, nice pentru jirtve, ce mărturie iaste întru mijlocul nostru şi întru mijlocul[16] vostru şi întru mijlocul fiilor noştri.

29. Să nu să facă dară noi să ne usăbim de la Domnul, ca să ne întoarcem întru dzua de astădzi de la Domnul, ca să zidim noi jirtăvnic aducerilor, şi jirtvelor samin, şi jirtvei mîntuirei lor, afară den jirtăvnicul Domnului Dumnedzăului nostru, carele iaste den naintea cortului lui».

30. Şi audzind Finees preutul şi toţi boiêrii adunării, şi ceia preste mii[17] carii era cu ei a lui Israil cuvintele carele au grăit fiii lui Ruvim şi fiii lui Gad şi jumătate de fêl a lui Manassi, le-au plăcut lor.

31. Şi dzise Finees, fiiului lui Eleazar preutul, fiilor Ruvim şi fiilor Gad, şi la jumătate de fêli a lui Manassi: «Astădzi am cunoscut cum cu noi Domnul, căce n-aţi greşit înaintea Domnului greşeala aceasta, şi căce aţi mîntuit pre fiii lui Israil den mîna Domnului».

32. Şi s-au întorsu Finees, ficiorul lui Eliazar preutul, şi boiêrii neamurilor de la fiii lui Ruvim, şi de la fiii lui Gad, şi de la jumătate de fêli a lui Manassi, den pămîntul Galaad la pămîntul Hanaan, cătră fiii lui Israil, şi au răspunsu lor cu-vintele.

33. Şi au plăcut cuvîntul fiilor Israil, şi au binecuvîntat pre Dumnedzăul fiilor Israil, şi au grăit cătră fiii lui Israil şi au dzis să nu să mai suie cătră ei la război ca să surpe pămîntul fiilor Ruvim, şi fiilor Gad, şi a jumătate de fêliul lui Manassi şi au lăcuit pre el.

34. Şi au numit Iisus cuptoriul lui Ruvim şi lui Gad, şi a jumătate de fêli Manassi / şi dzise: «Căce mărturie iaste întru mijlocul lor, căce Domnul Dumnedzău Dumnedzău lor iaste».

CAP 23

1. Şi fu după dzile multe după ce au potolit[1] Domnul Dumnedzău pre Israil de cătră toţi nepriêtenii lui de pren pregiur, şi Iisus bătrîn îndelungat cu dzilele.

2. Şi au chemat Iisus pre toţi fiii lui Israil, şi bătrînimea lor, şi pre boiêrii lor, şi pre judecătorii lor, şi pre cărturarii lor, şi dzise lor: «Eu am îmbătrînit şi m-am îndălungat cu dzilele;

3. Iară voi aţi vădzut toate cîte au făcut Domnul Dumnedzăul vostru la toate limbile acêstea de cătră faţa voastră, căce Domnul Dumnedzăul vostru acesta-i ce s-au bătut pen voi.

4. Vedeţi cum am aruncat voao limbile cêle rămase voao acêstea întru sorţii voştri[2] întru fê-

Ms. 4389, f. 110 r–110 v

ciorilor noştri: N-aveţi voi parte în Domnul.

28. Ce am zis: Cînd vor vrea ei să zică aşa cătră noi, sau cătră neamul nostru, iară noi să zicem: Iată închipuirea altariului Domnului, care l-au făcut părinţii noştri, nu pentru aduceri, nici pentru jărtve, ce întru mărturie între noi şi între voi, şi între feciorii noştri.

29. Iară nu dea Dumnezău să ne lăpădăm noi de dînsul, şi să facem noi astăzi altar de aduceri // şi de jărtve de mîntuiri, fără numai altariul Domnului Dumnezeului nostru care iaste înaintea cortului său».

30. Iară deaca auzi Finees preotul şi toţi boiêrii nărodului, şi căpitanii lui Israil carii era cu dînsul cuvintele care grăiră feciorii lui Ruvim şi feciorii lui Gad şi jumătate de seminţiia Manasiei, le plăcură.

31. Şi zise Finees preotul feciorilor lui Ruvim, şi feciorilor lui Gad, şi cei jumătate de seminţie a Manasiei: «Acuma cunoaştem că iaste Domnul cu noi, că n-aţi greşit greşală înaintea Domnului, şi aţi mîntuit pre feciorii lui Israil den mîinile Domnului».

32. Şi se întoarse Finees preotul, şi boiêrii seminţiilor de la feciorii lui Ruvim, şi de la feciorii lui Gad, şi de la jumătate de seminţiia Manasiei, den ţara Galaadului în ţara Hanaanului, la feciorii lui Israil, şi le spuseră acêle cuvinte.

33. Şi plăcură cuvintele acêlea feciorilor lui Israil, şi lăudară feciorii lui Israil pre Domnul, şi de-acii nu mai ziseră să ieşim la dînşii la războiu să potopim ţara feciorilor lui Ruvim, şi a feciorilor lui Gad, şi a jumătate de seminţiia Manasiei, care se-au sălăşluit pre dînsa.

34. Şi puseră feciorii lui Ruvim, şi feciorii lui Gad, şi cea jumătate de seminţie a Manasiei numele altariului aceluia «Mărturiia noastră, iară Domnul însuşi iaste Dumnezeu».

CAP 23

1. De-acii după multă vrême deaca odihni Domnul Dumnezeu pre Israil de toţi vrăjmaşii lor cei de pre-mprejur, şi deaca îmbătrîni Isus.

2. Chiemă Isus pre toţi feciorii lui Israil, şi pre bătrînii lor, şi pre boiêrii lor, şi pre judecătorii lor, şi pre cărturarii lor, şi zise cătră dînşii: «Iată eu am îmbătrînit de zile multe;

3. Iară voi aţi văzut toate cîte au făcut Domnul Dumnezeul vostru tuturor ţărî / lor acestora de pre împrejur, că Domnul Dumnezeul vostru acela se-au bătut pentru voi şi v-au ajutat.

4. Văzut-aţi aiêve că am împărţit voaoă ţările acêstea care au rămas voaoă întru moştinarea se-

Versiunea modernă

28. Şi ziceam noi: Dacă ni se va zice astfel nouă şi urmaşilor noştri, atunci vom răspunde: Priviţi chipul jertfelnicului Domnului pe care l-au făcut părinţii noştri nu pentru arderi de tot şi nu pentru jertfe, ci ca să fie mărturie între noi şi voi şi între fiii noştri şi fiii voştri.

29. Să nu se întîmple una ca asta ca să ne ridicăm noi împotriva Domnului şi să ne abatem acum de la Domnul şi să facem jertfelnic pentru arderi de tot şi pentru prinos de pîine şi pentru jertfe, afară de jertfelnicul Domnului Dumnezeu care se află înaintea cortului».

30. Iar preotul Finees şi toate căpeteniile obştei lui Israel, care erau cu dînsul, auzind cuvintele pe care le-au vorbit fiii lui Ruben şi fiii lui Gad şi jumătatea seminţiei lui Manase, au rămas mulţumiţi.

31. Şi a zis Finees, fiul preotului Eleazar, către fiii lui Ruben şi către fiii lui Gad şi către jumătatea de seminţie a lui Manase: «Astăzi am aflat noi că Domnul este în mijlocul nostru şi că voi n-aţi făcut prin aceasta o nelegiuire; acum aţi mîntuit pe fiii lui Israel din mîna Domnului».

32. Şi s-a întors Finees, fiul preotului Eleazar, şi căpeteniile de la fiii lui Ruben şi de la fiii lui Gad şi de la jumătatea de seminţie a lui Manase din Galaad în Canaan la fiii lui Israel şi le-a adus răspunsul.

33. Şi le-a plăcut aceasta fiilor lui Israel şi au binecuvîntat fiii lui Israel pe Dumnezeu şi au zis să nu se mai ridice împotriva lor cu război, ca să pustiiască ţara în care locuiau fiii lui Ruben şi fiii lui Gad şi jumătate din seminţia lui Manase.

34. Iar fiii lui Ruben şi fiii lui Gad şi jumătate din seminţia lui Manase au numit jertfelnicul Ed, adică mărturie, căci îşi ziceau: «Aceasta este mărturie între noi că Domnul este Dumnezeul nostru».

CAP 23
Ultimul cuvînt al lui Iosua

1. După ce Domnul Dumnezeu a potolit pe Israeliţi, scutindu-i de toţi vrăjmaşii lor din toate părţile, Iosua, bătrîn şi înaintat în vîrstă,

2. A chemat pe toţi fiii lui Israel, pe bătrînii lor, căpeteniile lor, pe judecătorii lor şi pe maimarii oştilor lor şi le-a zis: «Eu am îmbătrînit şi m-am îndelungat cu zilele;

3. Voi aţi văzut ce a făcut Domnul Dumnezeul vostru cu toate aceste popoare, cînd Domnul Dumnezeul vostru însuşi s-a luptat pentru voi.

4. Iată eu v-am împărţit prin sorţi popoarele acestea ce au mai rămas în moştenirea seminţii-

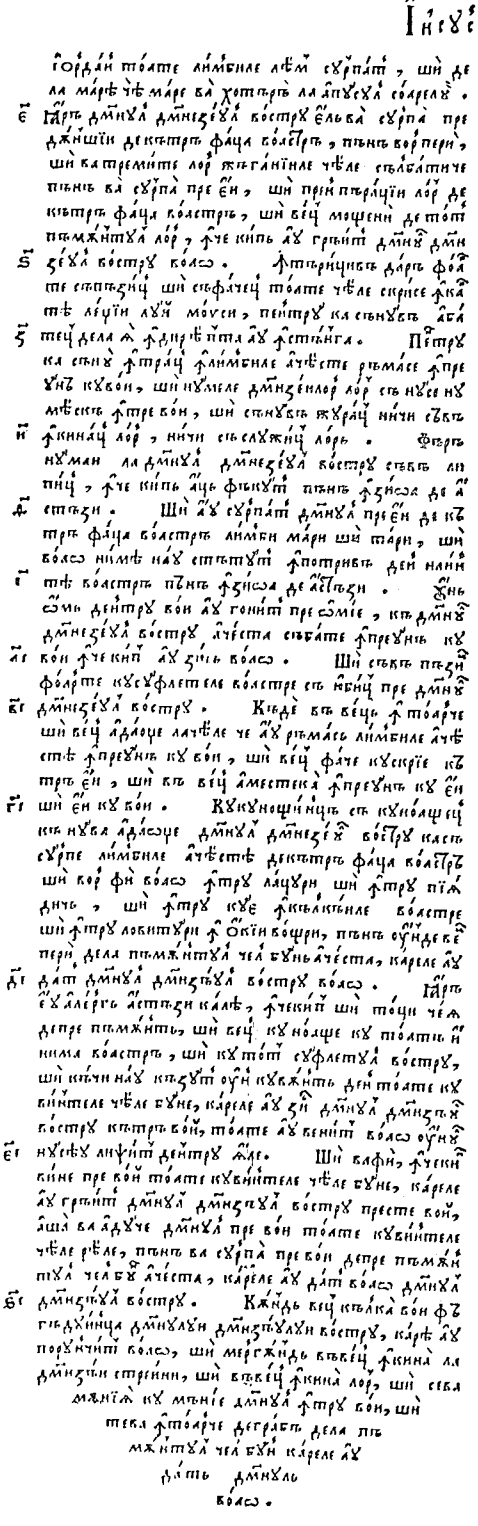

Biblia 1688, pag. 171, col. I

surpat, şi de la Marea cea Mare va hotărî la apusul soarelui.

5. Iară Domnul Dumnezeul vostru el va surpa pre dînşii de cătră faţa voastră, pînă vor peri, şi va tremite lor jîganiile cêle sălbatice pînă va surpa pre ei şi pre-mpăraţii lor de cătră faţa voastră, şi veţ moşteni de tot pămîntul lor, în ce chip au grăit Domnul Dumnezeul vostru voao.

6. Întăriţi-vă dară foarte să păziţ şi să faceţ toate cêle scrise în cartea legii lui Moisi, pentru ca să nu vă abateţ de la ea în direapta au în stînga.

7. Pentru ca să nu întraţ în limbile acêste rămase împreună cu voi, şi numele dumnezeilor lor să nu se numească între voi, şi să nu vă juraţ, nici să vă închinaţ lor, nici să slujiţ lor;

8. Fără numai la Domnul Dumnezeul vostru să vă lipiţ, în ce chip aţ făcut pînă în zioa de astăzi.

9. Şi au surpat Domnul pre ei de cătră faţa voastră, limbi mari şi tari, şi voao nimea n-au stătut împotrivă den naintea voastră pînă în zioa de astăzi;

10. Un om dentru voi au gonit pre o mie, că Domnul Dumnezeul vostru acesta să bate împreună cu voi, în ce chip au zis voao.

11. Şi să vă păziţ foarte cu sufletele voastre să iubiţ pre Domnul Dumnezeul vostru.

12. Că de vă veţ întoarce şi veţ adaoge la cêle ce au rămas limbile acêstea împreună cu voi, şi veţ face cuscrie cătră ei, şi vă veţ amesteca împreună cu ei şi ei cu voi,

13. Cu cunoştinţă să cunoaşteţ că nu va adaoge Domnul Dumnezeul vostru ca să surpe limbile acêstea de cătră faţa voastră şi vor fi voao întru laţuri şi întru piêdici, şi întru cuie în călcîile voastre şi întru lovituri în ochii voştri, pînă unde veţ peri de la pămîntul cel bun acesta, carele au dat Domnul Dumnezăul vostru voao.

14. Iară eu alerg astăzi calea, în ce chip şi toţi ceia de pre pămînt, şi veţ cunoaşte cu toată inima voastră, şi cu tot sufletul vostru, şi căci n-au căzut un cuvînt den toate cuvintele cêle bune, carele au zis Domnul Dumnezăul vostru cătră voi, toate au venit voao, unul nu se-au lipsit dentru êle.

15. Şi va fi în ce chip vine pre voi toate cuvintele cêle bune, carele au grăit Domnul Dumnezăul vostru preste voi, aşa va aduce Domnul pre voi toate cuvintele cêle rêle, pînă va surpa pre voi de pre pămîntul cel bun acesta, carele au dat voao Domnul Dumnezăul vostru.

16. Cînd veţ călca voi făgăduinţa Domnului Dumnezăului vostru, carea au poruncit voao, şi mergînd vă veţ închina la dumnezăi streini, şi vă veţ închina lor şi se va mînia cu mînie Domnul întru voi, şi te va întoarce degrabă de la pămîntul cel bun carele au dat Domnul voao». /

Ms. 45, f. 103 v–104 r

liurile voastre de la Iordan, toate limbile le-am surpat şi de la Marea cea Mare va hotărî la apusul soarelui.

5. Iară Domnul Dumnedzăul nostru el va surpa pre înşii de cătră faţa voastră, pănă vor pieri, şi va trimite lor jiganiile cêle sălbatice pănă-i va surpa pre ei şi pre împăraţii lor de cătră faţa voastră, şi veţi moştneni de tot pămîntul lor, în ce chip au grăit Domnul Dumnedzăul vostru voao.

6. Întăriţi-vă dară foarte să păziţi şi să faceţi toate cêle scrise întru cartea legii lui Moisi, pentru ca să nu vă abateţi de la ea în dreapta au în stînga.

7. Pentru ca să nu întraţi întru limbile acêste rămase împreună cu voi, şi numele dumnedzăilor lor să nu să numască întru voi, şi să nu vă juraţi, nice să vă închinaţi lor, nice să slujiţi lor;

8. Fără numai la Domnul Dumnedzăul vostru să vă lipiţi, în ce chip aţi făcut pănă în dzua de astădzi.

9. Şi i-au surpat pre ei Domnul de cătră faţa voastră, limbi mari şi tari, şi voao nime n-au stătut împotrivă den naintea voastră pănă în dzua de astădzi;

10. Un om dentru voi au gonit pre o mie, că Domnul Dumnedzăul vostru acesta bate împreună cu voi, în ce chip au dzis voao.

11. Şi să vă păziţi foarte sufletile voastre, să iubiţi pre Domnul Dumnedzăul vostru.

12. Că de veţi întoarce şi veţi adaoge la cêlea ce au rămas limbile acêstea ce-s[3] împreună cu voi, şi veţi face cuscríi cătră ei, şi veţi amesteca împreună cu ei şi ei cu voi,

13. Cunoştinţă să cunoaşteţi că nu va adaoge Domnul Dumnedzăul vostru ca să surpe limbile acêstea // de cătră faţa voastră şi vor fi voao întru curse[4] şi întru piêdeci, şi întru cuie întru călcîiele voastre şi întru lovituri întru ochii voştri, pănă unde veţi pieri de la pămîntul cela bun acesta carele au dat Domnul Dumnedzăul vostru voao.

14. Iară eu alergu astădzi calea în ce chip şi toţi ceia de pre pămîntu, şi veţi cunoaşte cu toată inima voastră, şi cu tot sufletul vostru, şi căce n-au căzut cuvîntu unul dentru toate cuvintele cêle bune, carele au dzis Domnul Dumnedzăul vostru cătră voi, toate au venit[5] voao, unul nu s-au lipsit dentru êle.

15. Şi va fi în ce chip vin pre voi toate cuvintele cêle bune, carele au grăit Domnul Dumnedzăul vostru preste voi, aşa va aduce Domnul pre voi toate cuvintele cêle rêle, pănă va surpa pre voi de pre pămîntul cela bun acesta, carele au dat voao Domnul Dumnedzăul vostru.

16. Cîndu veţi călca voi făgăduinţa Domnului Dumnedzăului vostru carea au porîncit voao, şi mergîndu veţi închina la dumnedzăi striini, şi veţi închina lor şi să va mîniia cu mînie Domnul întru voi, şi te va întoarce de sîrgu de la pămîn-

Ms. 4389, f. 110 v–111 r

minţiilor voastre, de la Iordan în toate părţile care limbi le-am potopit de la marea cea mare despre apusul soarelui.

5. Şi Domnul Dumnezeul vostru acela-i va piêrde de la faţa voastră, pînă se vor săvîrşi şi va trimête spre dinţii fiéri cumplite, pînă-i vor potopi dempreună cu împăraţii lor de la faţa voastră, şi veţi moştina ţările lor, cum au grăit voaoă Domnul Dumnezeul vostru.

6. Numai ce vă întăriţi tare şi să păziţi şi să faceţi toate cîte sînt scrise în cărţile legii lui Moisei, să nu vă abateţi dentr-însele nici spre direapta, nici spre stînga.

7. Nici să întraţi după aceasta la limbile cêle ce vor fi între voi, să vă juraţi cu numele dumnezeilor lor, şi să se numenească ei între voi, nici să slujiţi lor, nici să vă închinaţi lor;

8. Ce cătră Domnul Dumnezeul vostru să vă apropiiaţi, cum aţi făcut pînă în zioa de astăzi.

9. Că pentr-acêea au potopit Domnul de la fêţele voastre ţările cêle mari şi putêrnice, cît nu se-au sculat cu mii să stea în poncişul vostru pînă astăzi;

10. Unul dentru voi au gonit pre 1000, că Domnul Dumnezeul vostru era de-i biruia de la voi, cum au zis voaoă.

11. Ce aceasta foarte să păziţi să iubiţi pre Domnul Dumnezeul vostru.

12. Iară de vă veţi întoarce şi vă veţi adaoge[1] cătră limbile acêstea ce au rămas, care sînt cu voi, şi veţi face nunte cu dînşii, şi vă veţi amesteca cu ei, şi veţi mêrge la dînşii şi ei la voi,

13. De-acii voi să ştiţi că nu va mai adaoge Domnul a piêrde ţările acêstea de la faţa voastră ce vă vor fi în cursă şi în zminteală, şi piroane în călcîile voastre şi mărăcini în ochii voştri, pînă veţi peri voi de pre acest pămînt bun care l-au dat voaoă Domnul Dumnezeul vostru.

14. Iară eu iată că merg astăzi pre calea carea merg toţi ceia de pre pămînt, iară voi ştiţi cu toată ini // ma voastră[2], şi cu tot sufletul vostru, că n-au căzut nici un cuvînt den cuvintele cêle bune, cîte au zis cătră voi Domnul Dumnezeul vostru, ce toate sînt întru voi, şi n-au lipsit nici un cuvînt dintr-însele.

15. Şi cum au adus spre voi toate cuvintele cêle bune care au grăit cătră voi Domnul Dumnezeu, aşa va aduce spre voi şi toate cuvintele cêle rêle, pînă vă va potopi de pre acest pămînt bun care l-au dat voaoă Domnul Dumnezeul vostru.

16. Cînd veţi călca făgăduinţa Domnului Dumnezeului vostru carea au porîncit voaoă, şi veţi mêrge de veţi sluji altor dumnezei, şi vă veţi închina lor şi se va mîniia Domnul pre voi, şi veţi peri curînd de pre acest pămînt bun care

Versiunea modernă

lor voastre, toate popoarele pe care eu le-am supus de la Iordan pînă la Marea cea Mare la Apus.

5. Domnul Dumnezeul vostru însuşi le va alunga din faţa voastră şi le va trimite jigănii sălbatice pînă le va stîrpi de tot, ca să primiţi de moştenire ţara lor, cum v-a grăit Domnul Dumnezeu.

6. De aceea siliţi-vă să pliniţi întocmai şi să păziţi cele scrise în cartea legii lui Moise, neabătîndu-vă de la ea nici la dreapta, nici la stînga.

7. Nu vă amestecaţi cu aceste popoare care au mai rămas printre voi, să nu pomeniţi numele dumnezeilor lor, să nu vă plecaţi înaintea lor, nici să le slujiţi sau să vă închinaţi lor;

8. Rămîneţi credincioşi Domnului Dumnezeului vostru, cum aţi făcut pînă astăzi.

9. Domnul a alungat de la voi popoarele mari şi tari şi nimeni nu s-a putut împotrivi;

10. Fiecare dintre voi a alungat peste o mie, căci însuşi Domnul Dumnezeul vostru s-a luptat pentru voi, cum v-a grăit.

11. De aceea siliţi-vă să iubiţi cu sufletele voastre pe Domnul Dumnezeul vostru.

12. Iar de vă veţi întoarce şi vă veţi alătura la popoarele acestea rămase şi veţi intra în înrudire cu ele şi vă veţi duce la ele şi ele vor veni la voi,

13. Atunci să ştiţi că Domnul Dumnezeul vostru nu va mai goni de la voi popoarele acestea, ci ele vor fi pentru voi laţuri şi piedici, bici pentru spinările voastre, cuie în călcîiele voastre şi spin pentru ochii voştri, pînă veţi fi stîrpiţi din pămîntul cel bun pe care vi l-a dat Domnul Dumnezeul vostru.

14. Iată eu astăzi plec în calea pe care merg toţi pămîntenii, iar voi să recunoaşteţi cu toată inima voastră şi cu tot sufletul vostru că n-a rămas zadarnic nici un cuvînt din toate cuvintele bune pe care le-a rostit pentru voi Domnul Dumnezeul vostru: toate s-au împlinit pentru voi şi nici un cuvînt n-a rămas neîmplinit.

15. Dar după cum s-a împlinit cu voi tot cuvîntul bun pe care l-a grăit Domnul Dumnezeul vostru, tot aşa va împlini Domnul asupra voastră şi tot cuvîntul rău pînă vă va stîrpi din această ţară bogată pe care v-a dat-o Domnul Dumnezeul vostru.

16. Dacă veţi călca legămîntul Domnului Dumnezeului vostru, pe care l-a făcut el cu voi şi vă veţi duce să slujiţi la alţi dumnezei şi să vă închinaţi lor, se va aprinde asupra voastră urgia Domnului şi vă va întoarce degrabă din ţara

Biblia 1688, pag. 171, col. II

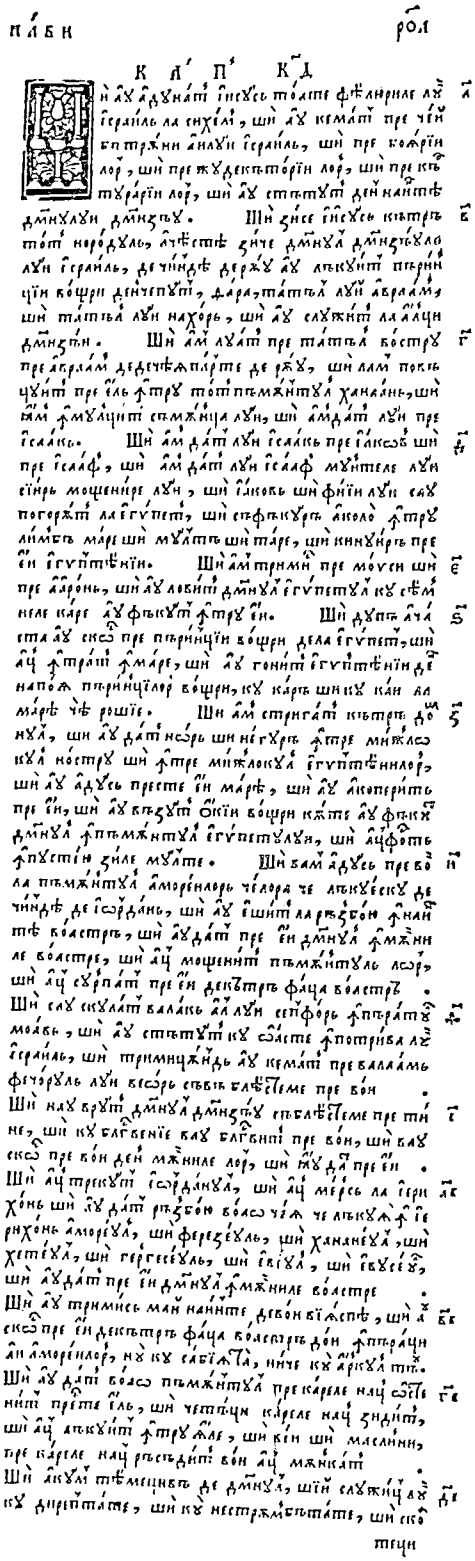

CAP 24

1. Şi au adunat Iisus toate fêliurile lui Israil la Sihem, şi au chemat pre cei bătrîni ai lui Israil, şi pre boiêrii lor, şi pre judecătorii lor, şi pre cărturarii lor, şi au stătut den naintea Domnului Dumnezău.

2. Şi zise Iisus către tot norodul: «Acêstea zice Domnul Dumnezăul lui Israil: Decindea de rîu au lăcuit părinţii voştri de-nceput, Thara, tatăl lui Avraam, şi tatăl lui Nahor, şi au slujit la alţi dumnezăi.

3. Şi am luat pre tatăl vostru, pre Avraam, de de cêea parte de rîu, şi l-am povăţuit pre el întru tot pămîntul Hanaan, şi i-am înmulţit sămînţa lui, şi am dat lui pre Isaac.

4. Şi am dat lui Isaac pre Iacov şi pre Isaaf; şi am dat lui Isaaf muntele lui Siir moştenire lui, şi Iacov şi fiii lui s-au pogorît la Eghipet, şi să făcură acolo întru limbă mare şi multă şi tare, şi chinuiră pre ei eghiptênii.

5. Şi am trimis pre Moisi şi pre Aaron, şi au lovit Domnul Eghipetul cu sêmnele care au făcut întru ei.

6. Şi după aceasta au scos pre părinţii voştri de la Eghipet şi aţ întrat în mare. Şi au gonit eghiptênii den napoia părinţilor voştri, cu cară şi cu cai la Marea cea Roşie.

7. Şi am strigat către Domnul, şi au dat nor şi negură între mijlocul nostru şi între mijlocul eghiptênilor, şi au adus preste ei marea, şi au acoperit pre ei; şi au văzut ochii voştri cîte au făcut Domnul în pămîntul Eghipetului, şi aţ fost în pustiiu zile multe.

8. Şi v-am adus pre voi la pămîntul amoreilor celora ce lăcuiescu decindea de Iordan; şi au ieşit la războiu înaintea voastră, şi au dat pre ei Domnul în mîinile voastre, şi aţ moştenit pământul lor, şi aţ surpat pre ei de către faţa voastră.

9. Şi s-au sculat Valac al lui Sepfor, împăratul Moav, şi au stătut cu oaste împotriva lui Israil, şi trimiţînd au chemat pre Valaam, feciorul lui Veor, să vă blêsteme pre voi.

10. Şi n-au vrut Domnul Dumnezău să blêsteme pre tine, şi cu blagoslovenie v-au blagoslovit pre voi, şi v-au scos pre voi den mîinile lor, şi i-au dat pre ei.

11. Şi aţ trecut Iordanul şi aţ mers la Ierihon şi au dat războiu voao ceia ce lăcuia în Ierihon, amoreul, şi ferezeul, şi hananeul, şi heteul şi ghergheseul, şi eveul, şi evuseul, şi au dat pre ei Domnul în mîinile voastre.

12. Şi au trimis mai nainte de voi viêspea şi au scos pre ei de către faţa voastră, doi împăraţi ai amoreilor, nu cu sabia ta, nice cu arcul tău.

13. Şi au dat voao pământul pre carele n-aţ ostenit preste el, şi cetăţi carele n-aţ zidit, şi aţ lăcuit întru êle; şi vii şi maslini, pre carele n-aţ răsădit, voi aţ mîncat.

14. Şi acum têmeţi-vă de Domnul, şi-i slujiţ lui cu direptate şi cu nestrîmbătate, şi scoa // teţ pre dumnezeii cei streini cărora au

Ms. 45, f. 104 r

tul cela bun, carele au dat Domnul voao».

CAP 24

1. Şi au adunat Iisus toate fêliurile Israil la Sihem, şi au chemat pre ceia bătrîni a lui Israil, şi pre boiêrii lor, şi pre judecătorii lor, şi pre cărturarii lor, şi au stătut de naintea Domnului Dumnedzău.

2. Şi dzise Iisus cătră tot nărodul: «Acêstea dzice Domnul Dumnedzău lui Israil: Decinde de rîu au lăcuit[1] părinţii voştri de-nceput, Tharra, tatăl lui Avraam, şi tatăl lui Nahor, şi au slujit la dumnedzăi striini[2].

3. Şi am luat pre tatăl vostru, pre Avraam, de de cêea parte de rîu, şi l-am poveţit pre el întru tot pămîntul Hanaan, şi i-am înmulţit seminţiia lui, şi i-am dat lui pre Isaac.

4. Şi am dat lui Isaac pre Iacov şi pre Isav; şi am dat lui Isav muntele Siir moştnenire lui, şi Iacov şi fiii lui s-au pogorît la Eghiptu şi să făcură acolo întru limbă mare şi[3] multă şi tare, şi-i chinuiră pre ei eghiptênii.

5. Şi am trimis pre Moisi şi pre Aaron, şi au lovit Domnul Eghiptul cu sêmnele carele au făcut întru ei.

6. Şi după aceasta am scos pre părinţii voştri de la Eghiptu şi aţi întrat în mare. Şi au gonit eghiptênii de napoia părinţilor voştri, cu cară şi cu cai, / la Maarea cea Roşie.

7. Şi am strigat cătră Domnul, şi au dat nor şi negură întru mijlocul vostru[4] şi întru mijlocul eghiptênilor, şi au adus preste ei maarea şi i-au acoperit pre ei; şi au vădzut ochii voştri cîte au făcut Domnul în pămîntul Eghiptului, şi aţi fostu întru pustiiu dzile multe.

8. Şi v-am adus pre voi la pămîntul amorreilor celora ce lăcuiescu decinde de Iordan; şi au ieşit la războiu înaintea voastră, şi i-au dat pre ei Domnul întru mîinile voastre, şi le-aţi moştnenit pămîntul lor, şi i-aţi surpat pre ei de cătră faţa voastră.

9. Şi s-au sculat Valac a lui Sepfor, împăratul Moav, şi au stătut cu oaste împotriva lui Israil, şi trimiţînd au chemat pre Valaam, ficiorul lui Veor, să blasteme pre voi.

10. Şi n-au vrut Domnul Dumnedzău să te piardză pre tine, şi cu blagoslovenie v-au blagoslovit pre voi, şi v-au scos pre voi den mîinile lor, şi i-au dat pre ei.

11. Şi aţi trecut Iordanul şi aţi mersu la Ieriho şi au dat războiu voao ceia ce lăcuia Ieriho, amorreul, şi ferezeul, şi hananeul, şi hetteul, şi ghergheseul, şi eveul, şi ievuseul, şi i-au dat pre ei Domnul întru mîinile voastre.

12. Şi au trimis mainte de voi pre viêspe[5] şi i-au scos pre ei de cătră faţa voastră, 2 împăraţi a amorreilor, nu cu sabiia ta, nice cu arcul tău.

13. Şi au dat voao pămîntu pre carele n-aţi ostenit preste el şi cetăţi carele n-aţi zidit, şi aţi lăcuit întru êle; şi vii şi maslinet, pre carii n-aţi răsădit, voi aţi mîncat.

14. Şi acum têmeţi-vă de Domnul, şi-i slujiţi lui cu dreptate şi cu nestrîmbătate, şi luaţi pre

Ms. 4389, f. 111 r

l-au dat Domnul voaoă».

CAP 24

1. Şi adună Isus toate seminţiile feciorilor lui Israil în Sihem, şi chiemă bătrînii lui Israil, şi boiêrii lor, şi judecătorii lor, şi cărturarii lor, şi stătură înaintea Domnului Dumnezeu.

2. Şi grăi Isus cătră tot nărodul, zicînd aşa: «Aşa grăiêşte Domnul Dumnezeul lui Israil: Dentîi părinţii noştri au lăcuit de cêa parte de[1] rîu, Thara, tatăl lui Avraam, şi tatăl lui Nahor, şi au slujit altor dumnezei.

3. Şi am luat pre tatăl vostru, pre Avraam, dentr-acea lature ‹de›[2] rîu, şi l-am trecut preste toată ţara Hanaanului, şi-am înmulţit seminţiia lui.

4. Şi am dat lui pre Isaac, iară lui Isaac am dat pre Iacov şi pre Isav; şi am dat lui Isav muntele Seirului să lăcuiască într-însul, iară Iacov şi feciorii lui se-au pogorît în Eghipet, [5] şi fu acolo în limbă mare şi mult şi putêrnic, de-acii le făcură eghiptênii rău:

5. Şi am trimes pre Moisei şi pre Aaron, şi am ucis Ehipetul cu sêmnele care am făcut într-însul. [6] Şi v-am scos pre voi

6. Şi pre părinţii voştri şi aţi venit la Marea Roşie. Şi au gonit eghiptênii pre părinţii voştri pre urmă pren Marea Roşie, înarmaţi şi călări».

7. Şi strigară feciorii lui Israil cătră Domnul, şi au dat nor şi ceaţă între noi şi între eghiptêni şi au adus marea preste dînşii şi i-au acoperit; şi au văzut ochii noştri ce au făcut / Domnul ţărîi Eghipetului, şi aţi lăcuit în pustie vrême multă.

8. Şi v-am adus în ţara Ammoreiului carei lăcuia decindea de Iordan; şi se scorniră ei cu oşti asupra voastră, şi i-am dat în mîinile voastre, şi aţi moştinat voi ţara lor, iară pre dînşii i-aţi potopit den naintea fêţei voastre.

9. De-acii se-au sculat Valac, feciorul lui Sepfor, împăratul Moavului, şi se oşti împotriva lui Israil, şi au trimes de au chiemat pre Valaam, feciorul lui Veor, să vă blêsteme.

10. Iară eu n-am vrut să-l ascult, şi în loc de blestem eu v-am blagoslovit, şi v-am luat den mîinile lui.

11. După aceasta aţi trecut Iordanul şi aţi venit la Ierihon, şi se bătură cu voi ceia ce lăcuia în Ierihon, şi ferizeii, şi hananeii, şi hettheii, şi ammoreii, şi ghergheseii, şi eveii, şi evuseii, şi i-am dat în mîinile voastre.

12. Şi am trimes înaintea voastră viespi, şi au gonit de la faţa vostră pre 2 împăraţi ai Ammoreii, nu cu sabiia ta, nici cu arcul tău.

13. Şi am dat voaoă ţara pentru carea nu v-aţi ostenit, şi cetăţile care nu le-aţi zidit voi, şi aţi lăcuit într-însele; şi vii şi măslini, care n-aţi sădit, voi aţi mîncat dentr-însele.

14. De-acii acuma vă têmeţi de Domnul, şi slujiţi lui cu direptate şi cu adeverinţă, şi lepădaţi dumne-

Versiunea modernă

aceasta bogată pe care v-a dat-o Domnul vouă».

CAP 24
Despărţirea de Iosua

1. Apoi a adunat Iosua toate seminţiile lui Israel la Sichem şi a chemat pe bătrînii lui Israel, pe căpeteniile lor, pe judecătorii lor şi pe maimarii oştirii lor; şi s-au înfăţişat ei înaintea Domnului.

2. Şi a zis Iosua către tot poporul: «Aşa zice Domnul Dumnezeul lui Israel: În vechime, strămoşii voştri au trăit dincolo de rîu (Eufrat) şi slujeau la alţi dumnezei, pînă la Terah, tatăl lui Avraam şi tatăl lui Nahor.

3. Atunci am luat pe părintele vostru Avraam, de dincolo de Eufrat, şi l-am îndrumat prin toată ţara Canaan şi am înmulţit sămînţa lui şi i-am dat pe Isaac.

4. Lui Isaac i-am dat pe Iacov şi pe Isav; lui Isav i-am dat muntele Seir de moştenire, iar Iacov şi fiii lui au coborît în Egipt şi au ajuns acolo popor mare, tare şi mult la număr şi Egiptenii au început să-i prigonească.

5. Dar am trimis pe Moise şi pe Aaron şi am lovit Egiptul cu multe semne şi nenorociri; şi apoi v-am scos pe voi.

6. Eu am slobozit pe părinţii voştri din Egipt şi aţi venit la Marea Roşie. Atunci Egiptenii au gonit pe părinţii voştri cu care şi cu călăreţi pînă la Marea Roşie,

7. Iar ei, în nevoia lor, au strigat către Domnul şi el a pus nor între voi şi Egipteni şi a adus asupra lor marea care i-a şi acoperit. Aţi văzut cu ochii voştri ce am făcut eu în Egipt. După aceea aţi rămas voi multă vreme în pustie.

8. Apoi v-am dus eu împotriva Amoreilor care sălăşluiau peste Iordan; şi ei s-au luptat cu voi, dar eu i-am dat pe mîna voastră şi aţi primit ca moştenire ţara lor şi eu i-am dat pieirii, după cum ştiţi.

9. S-a sculat apoi Balac, fiul lui Sefor, craiul Moabului, şi a pornit cu război împotriva lui Israel şi a trimis să cheme pe Valaam, fiul lui Beor, ca să vă blesteme;

10. Dar eu nu i-am dat voie lui Valaam să vă blesteme, iar el atunci v-a binecuvîntat şi eu v-am scos din prinsoarea lui Balac.

11. După aceea aţi trecut Iordanul şi aţi ajuns la Ierihon. Atunci au început locuitorii Ierihonului să se lupte cu voi, apoi Amoreii, Ferezeii, Canaaneii, Heteii, Ghergheseii, Heveii şi Iebuseii, dar eu i-am dat în mîinile voastre pe toţi.

12. Trimis-am înaintea voastră roiuri de viespi care au gonit de la voi pe cei doi crai ai Amoreilor; nu cu sabia ta, nici cu arcul tău ai făcut acestea.

13. Şi v-am dat ţara cu care nu v-aţi ostenit şi cetăţile pe care nu le-ati zidit şi trăiţi în ele; din viile şi din grădinile de măslini pe care nu le-aţi sădit, iată, mîncati roade.

14. Dar să vă temeţi de Domnul şi-i slujiţi lui cu credincioşie şi curăţenie. Lepădaţi dumnezeii

Biblia 1688, pag. 172, col. I

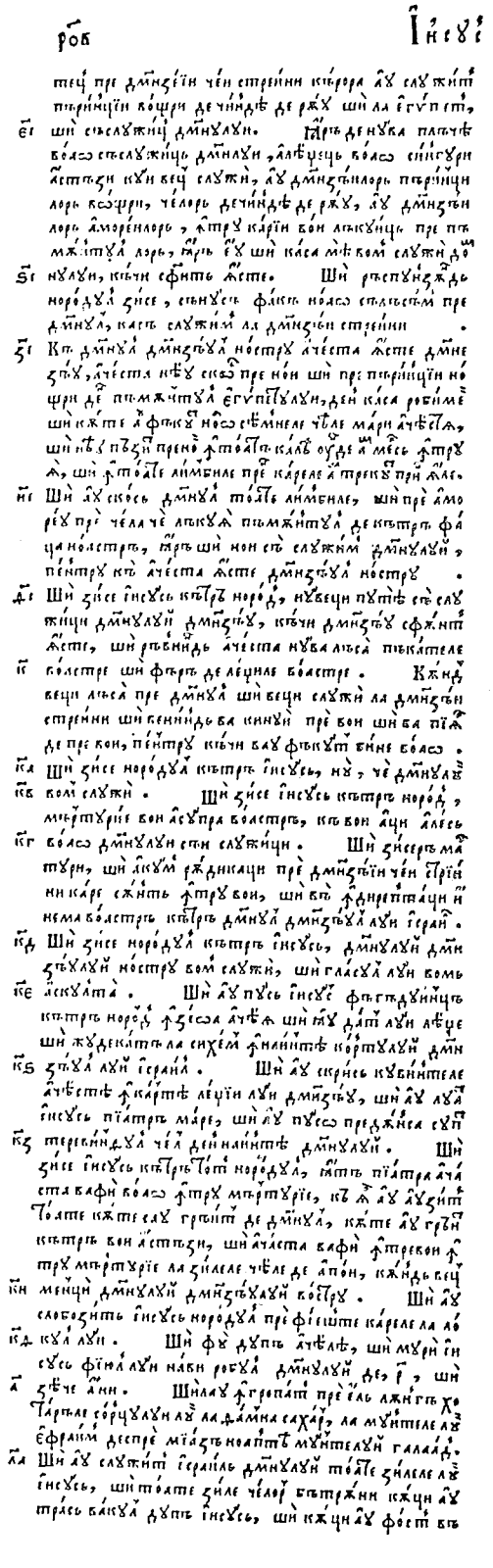

slujit părinţii voştri decindea de rîu şi la Eghipet, şi să slujiţ Domnului.

15. Iară de nu va plăcea voao să slujiţ Domnului, alêgeţi voao singuri astăzi cui veţ sluji: au dumnezăilor părinţilor voştri, celor decindea de rîu, au dumnezăilor amoreilor, întru carii voi lăcuiţ pre pămîntul lor. Iar eu şi casa mea vom sluji Domnului, căci sînt iaste».

16. Şi răspunzînd norodul, zise: «Să nu să facă noao să lăsăm pre Domnul ca să slujim la dumnezăi streini,

17. Că Domnul Dumnezăul nostru acesta iaste Dumnezău, acesta ne-au scos pre noi şi pre părinţii noştri den pămîntul Eghipetului, den casa robimei, şi cîte au făcut noao sêmnele cêle mari acêstea, şi ne-au păzit pre noi în toată calea unde am mers întru ea, şi în toate limbile pren carele am trecut prin êle.

18. Şi au scos Domnul toate limbile, şi pre amoreu pre cela ce lăcuia pămîntul de cătră faţa noastră. Iară şi noi să slujim Domnului, pentru că acesta iaste Dumnezăul nostru».

19. Şi zise Iisus cătră norod: «Nu veţi putea să slujiţi Domnului Dumnezău, căci Dumnezău sfînt iaste, şi rîvnind acesta nu va lăsa păcatele voastre şi fărădelegile voastre.

20. Cînd veţi lăsa pre Domnul şi veţ sluji la dumnezăi streini, şi venind va chinui pre voi şi va piêrde pre voi, pentru căci v-au făcut bine voao».

21. Şi zise norodul cătră Iisus: «Nu, ce Domnului vom sluji».

22. Şi zise Iisus cătră norod: «Mărturie voi asupra voastră, că voi aţi ales voao Domnului să-i slujiţi». [23] Şi ziseră: «Marturi».

23. «Şi acum rîdicaţi pre dumnezăii cei striini care sînt întru voi, şi vă îndireptaţi inema voastră cătră Domnul Dumnezăul lui Israil».

24. Şi zise norodul cătră Iisus: «Domnului Dumnezăului nostru vom sluji şi glasul lui vom asculta».

25. Şi au pus Iisus făgăduinţă cătră norod în zioa acêea şi i-au dat lui lêge şi judecată la Sihem, înaintea cortului Dumnezăului lui Israil.

26. Şi au scris cuvintele acêstea în cartea legii lui Dumnezău, şi au luat Iisus piatră mare, şi au pus-o pre dînsa supt terevinthul cel den naintea Domnului.

27. Şi zise Iisus cătră tot norodul: «Iată piatra aceasta va fi voao întru mărturie, că ea au auzit toate cîte s-au grăit de Domnul, cîte au grăit cătră voi astăzi. Şi aceasta va fi între voi întru mărturie la zilele cêle de apoi, cînd veţ menţi Domnului Dumnezăului vostru».

28. Şi au slobozit Iisus norodul, pre fieştecarele la locul lui.

29. Şi fu după acêlea şi muri Iisus, fiiul lui Navi, robul Domnului, de 100 şi zêce ani.

30. Şi l-au îngropat pre el lîngă hotarăle sorţului lui, la Thamna Sahar, la muntele lui Efraim, despre miazănoaptea muntelui Galaad. [31][1] Şi au pus acolo împreună cu el, la grobniţă[2] unde l-au îngropat pre el acolo, cuţitele cêle de piatră, cu carele au obrezuit pre fiii lui Israil la Galgala Iisus, cînd i-au scos pre ei de la Eghipet, în ce chip au poruncit Domnul, şi acolo sînt pînă în zioa de astăzi.

31. Şi au slujit Israil Domnului toate zilele lui Iisus, şi toate zile celor bătrîni cîţi au tras vacul după Iisus, şi cîţi au fost vă / zut toate

Ms. 45, f. 104 r–104 v

dumnedzăii ceia striini, cărora au slujit părinţii voştri decinde de rîu şi[6] la Eghiptu, şi slujiţi Domnului.

15. Iară de nu vă place voao să slujiţi Domnului, alêgeţi voao sînguri astădzi cui veţi sluji: au dumnedzăilor părinţilor voştri, celora decinde de rîu, au dumnedzăilor amorreilor, întru carii voi lăcuiţi pre pămîntul lor. Iară eu şi casa mea vom sluji Domnului, căce sfîntu iaste».

16. Şi răspundzîndu nărodul, zise: «Să nu să facă noao să lăsăm pre Domnul ca să slujim la dumnedzăi striini,

17. Căce Domnul Dumnedzăul nostru, acesta Dumnedzău iaste, acesta ne-au scos pre noi şi pre părinţii noştri den pămîntul Eghiptului, den casa robimei, şi cîte au făcut noao sêmnele cêle mari acêstea, şi ne-au cruţat pre noi întru toată calea unde am mersu întru ea, şi întru toate limbile pren carele am trecut pren êle.

18. Şi au scos Domnul // toate limbile, şi pre amorreu, pre cela ce lăcuia pămîntul de cătră faţa noastră. Iară noi să slujim Domnului, pentru că acesta Dumnedzăul nostru iaste».

19. Şi dzise Iisus cătră nărod: «Nu veţi putea să slujiţi Domnului Dumnedzău, căce Dumnedzău sfîntu iaste, şi rîvnindu acesta, nu va lăsa păcatele voastre şi fărdelegile voastre.

20. Cîndu veţi lăsa pre Domnul şi veţi sluji la dumnedzăi striini, şi venindu va chinui pre voi şi va potopi pre voi, pentru căce v-au făcut bine voao».

21. Şi dzise nărodul cătră Iisus: «Nu, ce Domnului vom sluji».

22. Şi dzise Iisus cătră nărod: «Marturi voi asupra voastră, căce voi aţi ales voao pre Domnul să-i slujiţi lui?». Şi dziseră: «Marturi».

23. «Şi acum luaţi pre dumnedzăii ceia striini carii sîntu întru voi, şi vă îndreptaţi inima voastră cătră Domnul Dumnedzăul Israil».

24. Şi dzise nărodul cătră Iisus: «Domnului Dumnedzăului nostru vom sluji şi glasului lui vom asculta».

25. Şi au pus Iisus făgăduinţă cătră nărod întru dzua acêea şi i-au dat lui lêge şi judeţ la Sihem înaintea cortului Dumnedzăului lui Israil.

26. Şi au scris cuvintele acêstea în cartea legii lui Dumnedzău, şi au luat Iisus piatră mare şi au pusu-o pre însă suptu tereviṇthul[7] cela de napoia Domnului.

27. Şi dzise Iisus cătră tot nărodul: «Iată piatra aceasta va fi voao întru mărturie, căce el au audzit toate cîte s-au grăit de Domnul, cîte[8] au grăit cătră voi astădzi. Şi acesta va fi întru voi întru mărturie la cêle de apoi dzile, cîndu veţi minţi Domnului Dumnedzăului vostru[9]».

28. Şi au slobodzit Iisus nărodul, pre fieştecarele la locul lui.

29. Şi fu după acêlea şi muri Iisus, fiiul lui Navi, robul Domnului, de 110 ani.

30. Şi l-au îngropat pre el lîngă hotarăle sorţului lui, la Thamna Sahar, la muntele lui Efraim despre miazănoapte muntelui Gaas[10]. [31][11] Şi au pus acolo împreună cu el la gropniţă unde l-au îngropat pre însul acolo, cuţitele cêle de piatră cu carele au obrăzuit pre fiii lui Israil la Galgala Iisus, cîndu i-au scos pre ei de la Eghiptu, în ce chip au porîncit Domnul, şi acolo sîntu pănă în dzua de astădzi.

31. Şi au slujit Israil Domnului toate dzilele lui Iisus, şi toate dzilele celora bătrîni cîţi a tras va-

Ms. 4389, f. 111 r–111 v

zeii cei streini cărora au slujit părinţii voştri, de cêea parte de rîu şi în Eghipet, şi slujiţi Domnului.

15. Iară deaca nu vă place să slujiţi Domnului, voi vă alêgeţi înşivă astăzi cui veţi să slujiţ: sluji-veţi dumnezeilor acelora cărora au slujit părinţii voştri de cêea parte de rîu, au sluji-veţi dumnezeilor ammoreilor, pre al cărora pămînt lăcuiţi voi acuma. Iară eu şi casa mea vom sluji Domnului, că iaste sfînt».

16. Iară nărodul, răspunzînd tot, zise: «Nu dea Dumnezeu să părăsim noi pre Domnul şi să slujim altor dumnezei,

17. Că Domnul Dumnezeul nostru acesta iaste Dumnezeu, şi acesta ne-au scos den ţara Eghipetului, den casa robiei, care au făcut minuni mari înaintea ochilor noştri, şi ne-au păzit în toate // căile în cîte am umblat, şi în toate ţările pren cîte am trecut pentru dînsul.

18. Şi au gonit Domnul toate limbile, şi pre ammoreii carei lăcuia într-această ţară de naintea fêţei noastre. Ce şi noi vom sluji Domnului, că acesta iaste Dumnezeul nostru».

19. Şi zise Isus cătră nărod: «Nu veţi putea sluji Domnului Dumnezeu, că iaste Dumnezeu sfînt, şi mînios, şi nu va ierta voaoă păcatele voastre şi fărădelegile voastre.

20. Iară deaca veţi lăsa pre Domnul şi veţi sluji altor dumnezei streini, el va veni şi vă va sfărîma şi vă va conceni pre urma binelui ce v-au făcut».

21. Iară nărodul tot zise cătră Isus: «Domnului Dumnezeului nostru vom sluji şi glasul lui vom asculta».

22. Şi zise Isus cătră nărod: «Voi înşivă să fiţi mărturii asupra voastră, că voi înşivă aţi ales să slujiţi numai Domnului sîngur». Iară mărturiile ziseră: «Noi am ales şi noi să fim mărturii».

23. Şi iară zise Isus: «Lepădaţi dară dumnezeii cei streini carii sînt între voi, şi îndireptaţi inimele voastre spre Domnul Dumnezeul lui Israil».

24. Iară nărodul tot răspunse şi zise cătră Isus: «Noi Domnului Dumnezeului nostru vom sluji şi glasul lui vom asculta».

25. Şi făgădui Isus făgăduinţă într-acea zi cătră nărod, şi dêde lor pravilă şi judecată în Sihem înaintea cortului Domnului Dumnezeului lui Israil.

26. Şi scrise Isus acêste cuvinte în cărţile legii Domnului, şi luoă o piiatră mare şi o puse în terevinthul care iaste înaintea Domnului.

27. Şi zise cătră nărod: «Iată această piiatră să vă fie în mărturie, carea aude toate cîte se-au grăit de la Domnul, cîte au grăit astăzi cătră voi. Şi aceasta să fie întru mărturie pînă la sfîrşitul zilelor, ca să nu minţiţi Domnului Dumnezeului vostru».

28. Şi slobozi Isus nărodul, pre fieştecare la casa sa, la locurile sale.

29. De-acii după acêstea muri Isus feciorul lui Navi, robul Domnului, şi fu viiaţa lui de 110 ani[3].

30. Şi-l îngropară în hotarăle moşiei lui, în Thamnasahar, în muntele Efraimului, despre miazănoapte spre muntele Gaasului.[4] Şi puseră acolo în mormînt cu dînsul şi cuţitele cêle de piiatră, cu care obrezuise pre feciorii lui Israil în Galgaluri deaca-i scoase den Eghipet, cum porînci Domnul, şi sînt acolo şi pînă astăzi[5].

31. [6] Şi sluji Israil Domnului în toate zilele vieţii lui Isus, şi în toate zilele bătrînilor carei

Versiunea modernă

cărora au slujit părinţii voştri dincolo de rîu şi în Egipt şi slujiţi Domnului.

15. Iar dacă nu vă place să slujiţi Domnului, atunci alegeţi-vă acum cui veţi sluji: sau dumnezeilor cărora au slujit părinţii voştri, cei de peste rîu, sau dumnezeilor Amoreilor, în ţara cărora trăiţi. Eu însă şi casa mea vom sluji Domnului, că sfînt este!».

16. Şi a răspuns poporul şi a zis: «Departe de noi gîndul să părăsim pe Domnul şi să ne apucăm să slujim la alţi dumnezei,

17. Căci Domnul este Dumnezeul nostru; el ne-a scos pe noi şi pe părinţii noştri din ţara Egiptului, din casa robiei şi a făcut înaintea ochilor noştri minuni mari şi ne-a păzit în toată calea pe care am umblat şi printre toate popoarele pe la care am trecut.

18. Domnul a alungat de la noi toate popoarele şi pe Amoreii care trăiau în ţara aceasta. De acea şi noi vom sluji Domnului, căci el este Dumnezeul nostru!».

19. Şi Iosua a mai spus poporului: «Nu veţi putea sluji Domnului Dumnezeu, căci el este Dumnezeu sfînt, Dumnezeu zelos, şi nu va răbda nelegiuirile voastre, nici păcatele voastre.

20. Dacă voi veţi părăsi pe Domnul şi veţi sluji dumnezeilor străini, atunci el va aduce asupra voastră răul şi vă va stîrpi, deşi v-a făcut bine».

21. Iar poporul a zis către Iosua: «Nu, noi Domnului vom sluji».

22. Iosua însă a zis poporului: «Voi veţi aduce mărturie că v-aţi ales pe Domnul să-i slujiţi!» Ei au răspuns: «Sîntem martori!».

23. «Aşadar, a adăugat Iosua, lepădaţi dumnezeii străini pe care îi aveţi şi întorceţi-vă inima către Domnul Dumnezeul lui Israel!»

24. Şi a zis poporul către Iosua: «Domnului Dumnezeului nostru vom sluji şi glasul lui vom asculta!».

25. Şi a încheiat Iosua cu poporul legământ în ziua aceea şi i-a dat legi şi porunci în Sichem, înaintea cortului Domnului Dumnezeului lui Israel.

26. Şi a scris Iosua cuvintele acestea în cartea legii lui Dumnezeu şi a luat o piatră mare şi a pus-o acolo sub stejarul care era lîngă locaşul sfînt al Domnului.

27. Apoi a zis Iosua către tot poporul: «Iată piatra aceasta ne va fi mărturie, căci ea a auzit toate cuvintele Domnului, pe care el le-a grăit astăzi cu noi. Să fie dar ca mărturie împotriva voastră în zilele viitoare, ca să nu minţiţi înaintea Domnului Dumnezeului vostru!».

28. Şi a dat Iosua drumul poporului şi s-a întors fiecare la moştenirea lui.

29. Şi a murit după aceea Iosua, fiul lui Navi, robul lui Dumnezeu, fiind de o sută şi zece ani.

30. Şi l-au îngropat în ţinutul moştenirii sale la Timnat-Serah, în muntele Efraim, la Miazănoapte de muntele Gaaş. Şi au pus acolo cu dînsul, în mormîntul în care l-au îngropat, cuţitele cele de piatră cu care Iosua a tăiat împrejur pe fiii lui Israel în Ghilgal, cînd i-a scos pe ei din Egipt, cum poruncise Domnul, şi sînt ele acolo pînă în ziua de astăzi.

31. În toate zilele lui Iosua, Israel a slujit Domnului ca şi în toate zilele bătrînilor a căror

Biblia 1688, pag. 172, col. II

faptele Domnului cîte au făcut lui Israil[3].

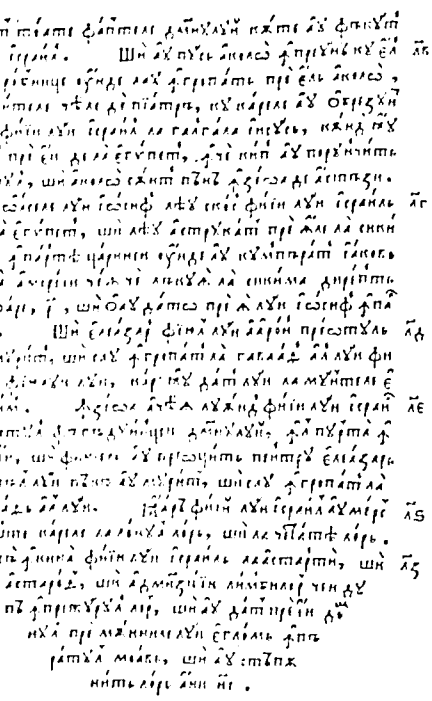

32. [33] Şi oasele lui Iosif le-au scos fiii lui Israil de la Eghipet şi le-au astrucat pe êle la Sichima, în partea ţarinei unde au cumpărat Iacov de la amoreii ceia ce lăcuia la Sichima, direpţ mioare 100, şi o au dat-o pre ea lui Iosif în parte.

33. [34] Şi Eleazar, fiiul lui Aaron preotul, au murit şi s-au îngropat la Gavaath al lui Finees, fiiul lui, care i-au dat lui la muntele Efraim.

34. [35] În zioa acêea luînd fiii lui Israil chivotul făgăduinţei Domnului, îl purta între ei, şi Finees au preoţit pentru Eleazar, tatăl lui, pînă au murit, şi s-au îngropat la Gavaath al lui.

35. [36] Iară fiii lui Israil au mers fieştecarele la locul lor, şi la cetatea lor. [37] Şi să închina fiii lui Israil la Astarti şi la Astaroth şi a dumnezăii limbilor cei după împrejurul lor. Şi au dat pre ei Domnul pre mîinile lui Eglom, împăratul Moav, şi au stăpînit lor ani 18.

Ms. 45, f. 104 v

cul după Iisus şi cîţi au fostu vădzut toate faptele Domnului cîte au făcut lui Israil[12].

32. Şi oasele lui Iosif le-au suit fiii lui Israil de la Eghiptu şi le-au astrucat pre êle la Sichima[13], în partea ţarenii / unde au cumpărat Iacov de la amorrei, ceia ce lăcuiescu la Sichima, dreptu cîrlăniţe 100, şi au datu-o pre ea lui Iosif în parte.

33. Şi Eliazar[14], fiiul lui Aaron, preutul, au murit şi s-au îngropat la Gavaath[15] a lui Finees, fiiului lui, carea i-au dat lui la muntele Efraim.

34. [33] Întru acêea dzi luîndu fiii lui Israil săcriiul făgăduinţei Domnului, o purta prentre ei, şi Finees au preuţit pentru Eliazar, tatăl lui, până au murit şi s-au astrucat la Gavaath[16] a lui.

35. [33] Iară fiii lui Israil au mersu fieştecarele la locul lor şi la cetatea lor. Şi să închina fiii lui Israil la Astarti şi la Astaroth şi la dumnedzăii limbilor celora de pren pregiurul lor. Şi i-au dat pre ei Domnul pre mîinile lui Eglom, împăratul Moav, şi le-au stăpînit lor ani 18.

Ms. 4389, f. 111 v

fusêse în viiaţa lui Isus, după el, carei[7] văzură toate lucrurile Domnului cîte au făcut întru Israil[8].

32. Şi luară feciorii lui Israil şi oasele lui Iosif de la Eghipet şi le îngropară în Sihem, în locul agrului care-l cumpărase Iacov de la feciorii lui Hemor carei lăcuia în Sihem direpţ 100 de sicle de argint, şi fu feciorilor lui Iosif întru moştinare.

33. De-acii după accasta muri şi Eliazar, feciorul lui Aaron preotul, şi-l îngropară în Gavaathul fiiu-său, lui Finees, care fu dat lui în muntele Efraimului[9].

34. [33] Într-acea zi luară fii lui Israil sicriul lui Dumnezeu, şi-l purtară cu dînşii, şi Finees preoţiia în locul tătîne-său, lui Eliazar, pînă ce muri şi el şi-l îngropară în Gavaathul său.

35. [33] Iară feciorii lui Israil se duseră fieştecare pre la locul său, şi pre la cetăţile sale. Şi cinstiia feciorii lui Israil pre Astarthis şi pre Astaroth, dumnezeii ţărîlor care era împrejurul lor. Şi-i dêde Domnul în mîna lui Eglom, împăratul Moavului şi-i stăpîni 18 ani.

Versiunea modernă

viaţă s-a prelungit după Iosua şi care văzuseră toate lucrurile Domnului, pe care le făcuse el pentru Israel.

32. Oasele lui Iosif, pe care le aduseseră fiii lui Israel din Egipt, le-au îngropat în Sichem, în partea de ţarină pe care o cumpărase Iacov de la fiii lui Hemor, tatăl lui Sichem, cu o sută de arginţi, şi care căzuse de moştenire fiilor lui Iosif.

33. După aceasta a murit şi Eleazar, fiul lui Aaron, arhiereul, şi l-au îngropat în Ghibeea, cetatea lui Finees, fiul lui, care i se dăduse în muntele Efraim.

34. Fiii lui Israel au luat chivotul lui Dumnezeu şi l-au dus cu ei, iar Finees a fost preot în locul lui Eleazar, tatăl său, pînă ce a murit şi a fost îngropat în cetatea sa Ghibeea.

35. Iar fiii lui Israel s-au dus fiecare la casele lor şi au început a sluji Astartei şi lui Aştarot şi dumnezeilor popoarelor vecine. De aceea i-a dat Domnul în mîinile lui Eglon, craiul Moabului care i-a stăpînit optsprezece ani.

Biblia 1688, pag. 173, col. I

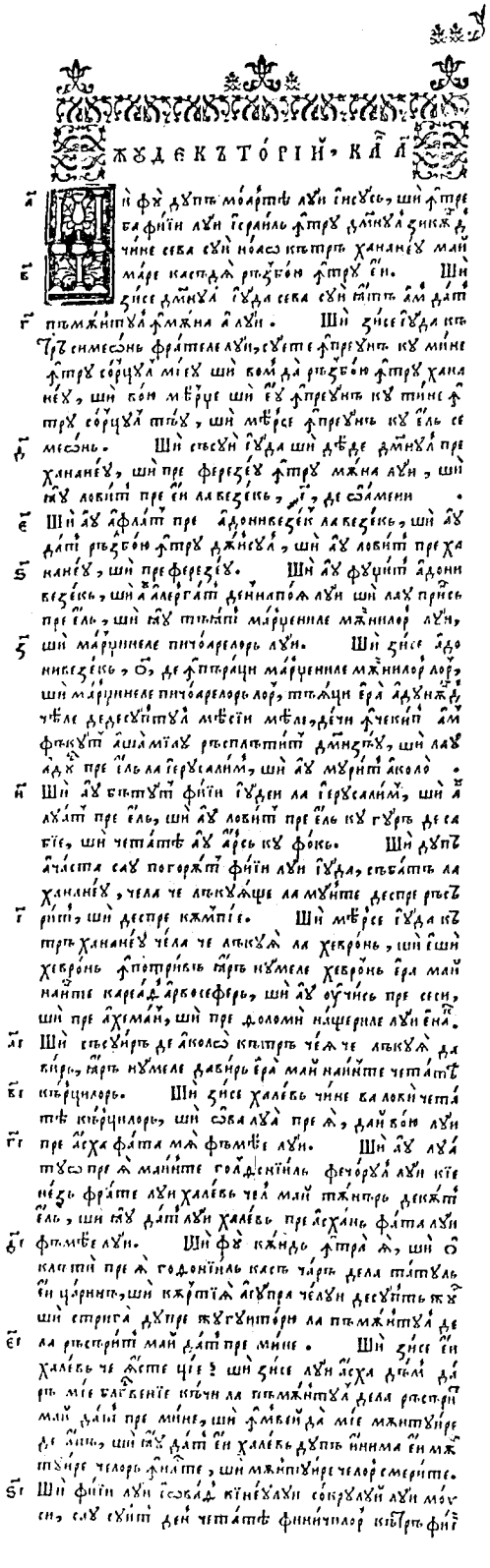

JUDECĂTORII

CAP 1

1. Şi fu după moartea lui Iisus, şi întreba fiii lui Israil întru Domnul zicînd: «Cine se va sui noao cătră hananeu mai mare ca să dea războiu întru ei?».

2. Şi zise Domnul: «Iuda se va sui, iată am dat pămîntul în mîna a lui».

3. Şi zise Iuda cătră Simeon, fratele lui: «Suie-te împreună cu mine întru sorţul mieu şi vom da războiu întru hananeu, şi voiu mêrge şi eu împreună cu tine întru sorţul tău». Şi mêrse împreună cu el Semeon.

4. Şi să sui Iuda şi dêde Domnul pre hananeu, şi pre ferezeu întru mîna lui, şi i-au lovit pre ei la Vezec 10 000 de oameni.

5. Şi au aflat pre Adoni Vezec la Vezec, şi au dat războiu întru dînsul, şi au lovit pre hananeu, şi pre ferezeu.

6. Şi au fugit Adoni Vezec, şi au alergat den napoia lui şi l-au prins pre el, şi i-au tăiat margenile mîinilor lui, şi marginile picioarelor lui.

7. Şi zise Adoni Vezec: «70 de împăraţi, margenile mîinilor lor şi marginile picioarelor lor tăiaţi, era adunînd cêle dedesuptul mêsii mêle. Deci în ce chip am făcut, aşa mi-au răsplătit Dumnezău». Şi l-au adus pre el la Ierusalim, şi au murit acolo.

8. Şi au bătut fiii Iudei la Ierusalim, şi au luat pre el şi au lovit pre el cu gură de sabie, şi cetatea au ars cu foc.

9. Şi după aceasta s-au pogorît fiii lui Iuda să bată la hananeu, cela ce lăcuiêşte la munte despre răsărit, şi despre cîmpie.

10. Şi mêrse Iuda cătră hananeu, cela ce lăcuia la Hevron, şi ieşi Hevron împotrivă, iară numele Hevron era mai nainte Careathar Vosefer; şi au ucis pre Sesi, şi pre Aheman, şi pre Tholomi, naşterile lui Enac.

11. Şi să suiră de acolo cătră ceia ce lăcuia Davir, iară numele Davir era mai nainte Cetatea Cărţilor.

12. Şi zise Halev: «Cine va lovi Cetatea Cărţilor, şi o va lua pre ea, da-i-voiu lui pre Asha, fata mea, fămêie lui».

13. Şi au luatu-o pre ea mainte Gothoniil, feciorul lui Chienez, frate lui Halev, cel mai tînăr decît el, şi i-au dat lui Halev pre Ashan, fata lui, fămêie lui.

14. Şi fu cînd întra ea şi o clăti pre ea Gothoniil ca să ceară de la tatul ei ţarină, şi cîrtiia asupra celui de supt jug şi striga dupre juguitoriu: «La pămîntul de la răsărit m-ai dat pre mine». [15] Şi zise ei Halev: «Ce iaste ţie?».

15. Şi zise lui Asha: «Dă-m dară mie blagoslovenie, căci la pămîntul de la răsărit m-ai dat pre mine, şi îm vei da mie mîntuire de apă». Şi i-au dat ei Halev după inima ei mîntuire celor înalte, şi mîntuire celor smerite.

16. Şi fiii lui Iovath Chineului, socrului lui Moisi, s-au suit den Cetatea Finicilor cătră fiii / Iudei, la pustiiu carea iaste de cătră ră-

Ms. 45, f. 104 v–105 r | *Ms. 4389, f. 112 r* | *Versiunea modernă*

GIUDECĂTORII

CAP 1

1. Şi fu după moartea lui Iisus, şi întreba fiii lui Israil întru Domnul dzicîndu: «Cine să va sui noao cătră hananeu povăţuindu ca să dea războiu întru ei?».

2. Şi dzise Domnul: «Iuda să va sui, iată am dat pămîntul în mîna lui».

3. Şi dzise Iuda cătră Simeon, fratele lui: «Suie-te împreună cu mine întru sorţul mieu şi vom da războiu întru hananeu, şi voi mêrge şi eu împreună cu tine întru sorţul tău». Şi mêrse împreună cu el Simeon.

4. Şi să sui Iuda şi dêde Domnul pre hananeu, şi pre ferezeu întru mîna lui[1], şi i-au lovit[2] pre ei la Vezec 10 000 de oameni.

5. Şi au aflat[3] pre Adoni Vezec, şi au dat războiu întru însul, şi au lovit[4] pre hananeu şi pre ferezeu.

6. Şi au fugit Adoni Vezec, şi au alergat de napoia lui şi l-au prinsu pre el, şi i-au tăiat marginile mînelor lui, şi marginile picioarelor lui.

7. Şi dzise Adoni Vezec: «70 de împăraţi, marginile mînelor lor şi marginile picioarelor lor tăiaţi, era adunîndu cêle de desuptul mêsei mêle. Deci în ce chip am făcut, aşa mi-au răsplătit Dumnedzău». Şi l-au adus pre el la Ierusalim şi au murit acolo.

8. Şi au bătut fiii lui Iuda la Ierusalim şi au luat pre el şi au lovit pre el cu gură de sabie, şi cetatea au arsu-o cu foc.

9. Şi după aceasta s-au pogorît fiii lui Iuda să bată la hananeu, cela ce lăcuiêşte la munte despre răsărit, şi despre cîmpie.

10. Şi mêrse // Iuda cătră hananeu, cela ce lăcuiêşte la Hevron şi ieşi Hevron împotrivă, iară numele Hevron era mainte Cariath Argosefer; şi au ucis pre Sesi, şi pre Ahiman, şi pre Tholomi, naşterile lui Enac.

11. Şi să suiră de acolo cătră ceia ce lăcuia Davir, iară numele Davir era mainte Cetatea Cărţilor.

12. Şi dzise Halev: «Cine va lovi Cetatea Cărţilor şi o va lua pre ea, ii voi da lui pre Asha, fata mea, fămêie».

13. Şi au luatu-o pre ea mainte Gothoniil, ficiorul lui Chenez, fratele lui Halev cela mai tînăr decît el, şi i-au dat lui Halev pre Ashan fata lui fămêie.

14. Şi fu cîndu întra[5] ea şi o clăti pre ea Gothoniil ca să ceară de la tatăl ei ţarină, şi cîrtiia asupra măgariului şi striga de pre măgar: «La pămîntul de la răsărit m-ai dat pre mine». Şi dzise ei Halev: «Ce iaste ţie?».

15. Şi dzise lui Asha: «Dă-mi dară, mie blagoslovenie, căce la pămîntul de la răsărit m-ai dat pre mine şi-mi vei da mie mîntuire de apă». Şi i-au dat ei Halev după inima ei mîntuire a celor înalte şi mîntuire celor smerite.

16. Şi fiii lui lui Iovath[6] Chineului, socrul lui Moisi, s-au suit den Cetatea Finicilor cătră fiii

CARTEA JUDECĂTORILOR LUI ISRAIL
Ovreiêşte Sofetímă

CAPUL DENTÎI

1. Iară după moartea lui Isus, întrebară feciorii lui Israil pre Domnul, zicînd: «Cine se va sui cu noi împotriva hananeiului să ne batem cu dînşii?».

2. Iară Domnul zise: «Sui-se-va Iuda, că iată în mîna lui am dat pămîntul».

3. Şi zise Iuda cătră frate-său Simeon: «Suie-te cu mine în soarta mea să ne batem cu hananeiul, ca să merg şi eu întru soarta ta». Şi mêrse Simeon cu dînsul.

4. Şi se sui Iuda, şi dêde Domnul pre hananei, şi pre ferezei în mîinile lui, şi uciseră în Vezec 10 000 de bărbaţi.

5. Şi aflară pre Adone Vezec în Vezec, şi se oştiră împotriva lui, şi uciseră pre hananei şi pre ferezei.

6. Şi fugi Adoni Zevec şi-l goniră şi-l ajunseră, şi-i tăiară mîinile de pre'nchieturi, şi picioarele den glezne[1].

7. Şi zise Adone Zevec[2]: «A şaptezeci de împăraţi am tăiat eu mîinile şi picioarele, şi era de aduna den fărîmiturile de supt masa mea. Ce cum am făcut eu, aşa au plătit şi mie Dumnezeu»[3]. Şi-l aduseră în Ierusalim şi muri acolo.

8. Şi se oştiră feciorii Iudei asupra Ierusalimului şi-l luară şi-l concenirâ cu sabiia, şi cetatea o arseră cu foc.

9. Iară după aceasta se pogorîră feciorii Iudei să se bată cu hananeii carii lăcuia la munţi despre amiazăzi, şi la cîmpie.

10. Şi mêrse Iuda împotriva hahaneiului, care lăcuia în Hevron, iară numele Hevronului mai nainte era Cariath Arvosefer[4]; şi uciseră pre Sesin, şi pre Ahiman, şi pre Tholomi, neamul lui Enac.

11. Şi de acolo se sculară şi mêrseră la ceia ce lăcuia în Davir, iară numele Davirului era mai nainte Cetatea Cărţilor.

12. Şi / zise Halev: «Cine va bate Cetatea Cărţilor şi o va lua, iară eu să-i dau pre Ashac fata mea să fie lui muiêre».

13. Şi o luoă Gothoniil feciorul lui Chenezei, fratele lui Halev cel mai mic, şi dêde Halev pre fie-sa Ashac să fie muiêre lui Gothoniil.

14. De-acii ducîndu-se ei, iară Gothoniil îndemnă pre Ashac muiêrea lui să cêie de la tată-său agru, iară ea deaca se sui şi săzu pre măgar suspină, iară Halev îi zise: «Ce-ţi iaste?».

15. Iară ea zise: «În pămîntul despre amiazăzi m-ai dat, ce-mi dă blagoslovenie, şi să-mi dai şi ieşire de apă». Şi-i dêde Halev, după pofta inimii ei, ieşirea celor den sus şi ieşirea celor den jos.

16. Iară feciorii lui Chinei, cumnaţii[5] lui Moisei, se suiră de la Cetatea Finicilor la feciorii Iu-

CARTEA JUDECĂTORILOR

CAP 1
Cucerirea Canaanului

1. După moartea lui Iosua fiii lui Israel l-au întrebat pe Domnul: «Cine din noi va purcede ca să înceapă lupta cu Canaaneii?»

2. Iar Domnul a zis: «Iuda va porni războiul, în mîna lui am dat toată ţara».

3. Şi a zis Iuda către Simeon, fratele său: «Vino cu mine să intrăm în ţinutul care mi-a căzut la sorţ; ca să ne luptăm cu Canaaneii şi vom intra în doi în ţinutul care ţi-a căzut la sorţ». Şi Simeon s-a dus cu el.

4. Şi Iuda începu atacul şi Domnul le hărăzi biruinţă la Bezec asupra Canaaneilor şi Ferezeilor ca la zece mii de oameni.

5. Acolo în Bezec l-au aflat pe Adoni-Bezec şi s-au luptat şi cu acesta şi au lovit pe Cananei şi pe Ferezei.

6. Adoni-Bezec a luat-o la fugă dar a fost prins şi i s-au tăiat degetele de la mîini şi de la picioare.

7. Iar Adoni-Bezec cuvîntă: «Şaptezeci de crai şi-au pierdut cîte un deget de la mîini şi de la picioare şi s-au hrănit doar cu fărîmiturile de la masa mea. Deci pentru toate ce am făcut eu, aşa mi-a răsplătit Dumnezeu». Şi l-au adus la Ierusalim unde a şi murit.

8. Fiii lui Iuda au bătut Ierusalimul, l-au trecut prin ascuţişul sabiei şi cetatea au ars-o cu foc.

9. După acestea fiii lui Iuda au început lupte împotriva Canaaneilor care locuiau la munţii din Miazăzi şi dinspre şes .

10. Şi au pornit fiii lui Iuda împotriva Canaaneilor din Hebron, cetate care se numea înainte Chiriat-Arba, şi au învins pe Şeşai, pe Ahiman şi pe Talmai, neamurile lui Enac.

11. De acolo au urcat spre Debir şi au bătut pe locuitorii sălaşului care mai înainte se numea Cetatea Cărţilor.

12. Atunci a zis Caleb: «Cel ce va înfrînge Cetatea Cărţilor şi o va stăpîni, aceluia voi da pe Acsa, fata mea, ca soţie».

13. Şi a biruit Otniel, fiul lui Chenaz, fratele mai mic al lui Caleb, iar acesta i-a dat de soţie pe Acsa, fiica sa.

14. Şi cînd se pregătea ea să plece, Otniel a învăţat-o să ceară de la tatăl ei un lot de pămînt. Şi ea cîrtea şi striga de pe asin: «Mi-ai dat în partea răsăritului». Iar Caleb o întrebă: «Ce te-a apucat?».

15. Iar Acsa îi răspunse: «M-ai trimis în ţinutul din Miazăzi, binecuvîntează-mă şi dăruieşte-mi măcar cîteva izvoare de apă». Şi i-a dat ei Caleb, după inima ei, izvoarele cele de sus şi cele de jos, drept mîntuire celor înalte şi mîntuire celor smerite.

16. Fiii lui Hobab Cheneul, socrul lui Moise, au mers cu mulţimea din Cetatea Finicilor îm-

Biblia 1688, pag. 173, col. II

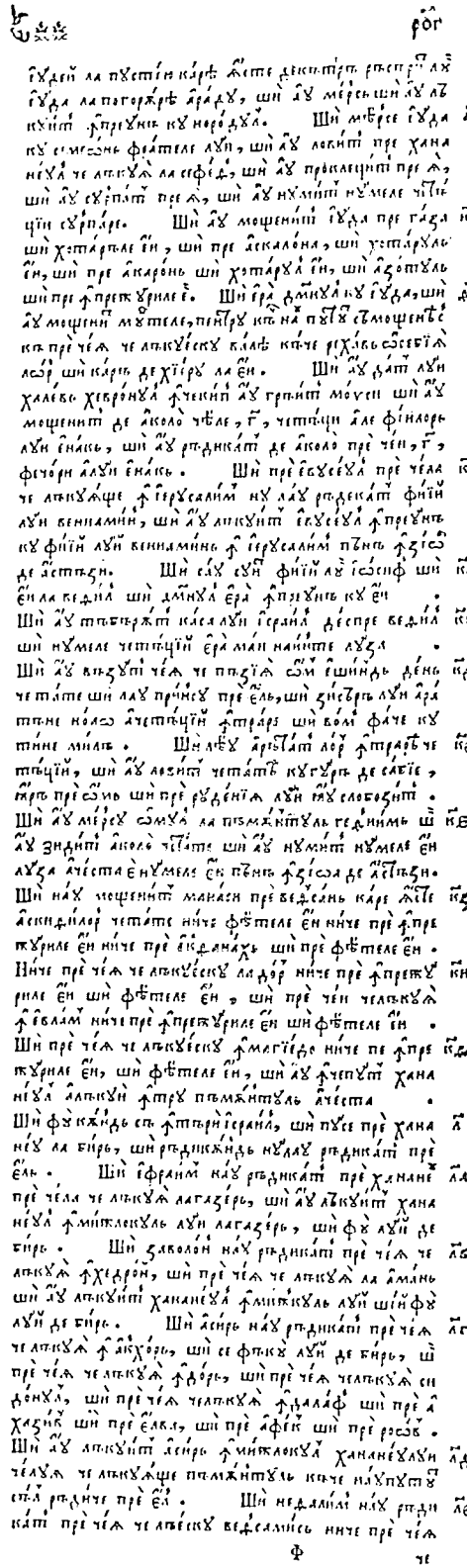

sărit lui Iuda, la pogorîrea Aradu, şi au mers şi au lăcuit împreună cu norodul.

17. Şi mêrse Iuda cu Semeon, fratele lui, şi au lovit pre hananeul ce lăcuia la Sefeth şi au procletit pre ea, şi au surpat pre ea, şi au numit numele cetăţii „Surpare".

18. Şi au moştenit Iuda pre Gaza şi hotarăle ei, şi pre Ascalona şi hotarul ei, şi pre Acaron şi hotarul ei, şi Azotul şi pre împrejurile ei.

19. Şi era Domnul cu Iuda, şi au moştenit muntele, pentru căci n-au putut să moştenească pre ceia ce lăcuiescu valea, căce Rehav osebiia lor şi cară de hieru la ei.

20. Şi au dat lui Halev Hevronul în ce chip au grăit Moisi. Şi au moştenit de acolo cêle 3 cetăţi ale fiilor lui Enac, şi au rădicat de acolo pre cei 3 feciori a lui Enac.

21. Şi pre evuseul pre cela ce lăcuiêşte în Ierusalim nu l-au rădecat fiii lui Veniamin, şi au lăcuit evuseul împreună cu fiii lui Veniamin în Ierusalim pînă în zioa de astăzi.

22. Şi s-au suit fiii lui Iosif şi ei la Vethil şi Domnul era împreună cu ei.

23. Şi au tăbărît casa lui Israil despre Vethil, şi numele cetăţii era mai nainte Luza.

24. Şi au văzut ceia ce păziia om ieşind den cetate, şi l-au prinsu pre el şi zisără lui: «Arată-ne noao a cetăţii întrare şi vom face cu tine milă».

25. Şi le-au arătat lor întrarea cetăţii, şi au lovit cetatea cu gură de sabie, iară pre om şi pre rudeniia lui i-au slobozit.

26. Şi au mersu omul la pămîntul Ghethiim şi au zidit acolo cetate şi au numit numele ei Luza. Acesta e numele ei pînă în zioa de astăzi.

27. Şi n-au moştenit Manasi pre Vethsan care iaste a schithilor cetate, nice fêtele ei, nice pre împrejurile ei, nice pre Ecthanah şi pre fêtele ei, [28] nice pre ceia ce lăcuiescu la Dor, nice pre împrejurile ei şi fêtele ei şi pre cei ce lăcuia în Evlam, nice pre împrejurile ei şi fêtele ei, [29] şi pre ceia ce lăcuiescu în Maghiedo, nice pe împrejurile ei şi fêtele ei. Şi au început hananeul a lăcui întru pămîntul acesta.

28. [30] Şi fu cînd să întări Israil şi puse pre hananeu la bir, şi rădicînd nu l-au rădicat pre el.

29. [31] Şi Efraim n-au rădicat pre hananeu pre cela ce lăcuia la Gazer, şi au lăcuit hananeul în mijlocul lui la Gazer şi fu lui de bir.

30. [32] Şi Zavolon n-au rădicat pre ceia ce lăcuia în Hedron, şi pre ceia ce lăcuia la Aman, şi au lăcuit hananeul în mijlocul lui şi-i fu lui de bir.

31. [33] Şi Asir n-au rădicat pre ceia ce lăcuia în Achor, şi se făcu lui de bir, şi pre ceia ce lăcuia în Dor, şi pre ceia ce lăcuia Sidonul, şi pre ceia ce lăcuia în Dalaf, şi pre Ahaziv, şi pre Elva, şi pre Afec, şi pre Roov.

32. [34] Şi au lăcuit Asir în mijlocul hananeului celuia ce lăcuiêşte pămîntul, căce n-au putut să-l rădice pre el.

33. [35] Şi Nethalim n-au rădicat pre ceia ce lăcuiescu Vethsamis, nice pre ceia // ce lăcuia Vethanah, şi au lăcuit Nethalim în mijlocul

Ms. 45, f. 105 r

Iudei la pustiiu carea iaste[7] de cătră răsărit Iuda, carea iaste[8] la pogorîrea Ared, şi au mersu şi au lăcuit împreună cu nărodul.

17. Şi mêrse Iuda împreună cu Simeon, fratele lui, şi au lovit[9] pre hananeul ce lăcuia la Sefen[10] şi au proclețit pre ea, şi au surpat pre ea[11], şi au numit numele cetăţii „Surpare"[12].

18. Şi au moştnenit Iuda pre Gaza şi hotarul ei, şi[13] Ascalona şi hotarul ei[14], şi pre Accaron şi Azotul şi pren pregiururile ei.

19. Şi era Domnul cu Iuda, şi au moştnenit muntele, pentru căce n-au putut să moştnenească[15] pre ceia ce lăcuiescu valea[16], căce Rihav usăbiia lor şi cară de fier la ei.

20. Şi au dat lui Halev Hevronul în ce chip au grăit Moisi. Şi au moştnenit de acolo cêle 3 cetăţi a fiilor Enac şi au rădicat de acolo pre ceia 3 ficiori a lui Enac.

21. Şi pre ievuseul pre cela ce lăcuiêşte în Ierusalim, nu l-au rădicat[17] fiii lui Veniamin, şi au lăcuit ievuseul împreună cu Venimin în Ierusalim pănă în dzua de astădzi.

22. Şi s-au suit fiii lui Iosif şi ei la Vethil şi Domnul era împreună cu ei.

23. Şi s-au tăbărît casa lui Israil[18] despre Vethil, şi numele cetăţii era mainte Eluza.

24. Şi au văzut ceia ce păziia şi iată[19] om ieşindu den cetate, şi l-au prinsu pre el şi-i / dziseră lui: «Arată-ne noao a cetăţii întrare şi vom face cu tine milă».

25. Şi le-au arătat lor întrarea cetăţii, şi au lovit cetatea cu gură de sabie, iară pre om şi pre semînţiia lui i-au slobodzit.

26. Şi au mersu omul la pămîntul Gheth Thiim[20] şi au zidit acolo cetate şi au numit numele ei Luza. Acesta-i numele ei pănă în dzua de astădzi.

27. Şi n-au moştnenit[21] Manassi pre Vethsan carea iaste a tătarîlor cetate, nice fêtele ei, nice pren pregiururile ei, nice pre Ecthanah[22] şi pre fêtele ei, nice pre ceia ce lăcuiescu Dor, nice pren pregiurul ei, nice[23] fêtele ei şi[24] pre ceia ce lăcuiescu Iemvlam[25], nice pren pregiururile ei şi[26] fêtele ei şi[27] pre ceia ce lăcuiescu Maghedo, nice pren pregiururile ei şi fêtele ei. Nice pre cela ce lăcuiêşte Valac, nice pren pregiururile ei, nice fêtele ei[28]. Şi au început hananeul a lăcui în pămîntul acesta.

28. Şi fu cîndu să întări Israil şi puse[29] pre hananeu la bir, şi rădicîndu nu l-au rădicat pre el.

29. Şi Efraim n-au rădicat pre hananeu pre cela ce lăcuia la Gazer, şi au lăcuit hananeul în mijlocul lui la Gazer, şi-i fu lui de bir.

30. Şi Zavulon n-au rădicat pre ceia ce lăcuia Hedron[30], şi pre ceia ce lăcuia la Amman[31], şi au lăcuit hananeul în mijlocul lui şi-i fu lui de bir.

31. Şi Asir n-au rădicat pre ceia ce lăcuia Achor, şi să făcu lui de bir, şi pre ceia ce lăcuia Dor, şi pre ceia ce lăcuia Sidonul, şi pre ceia ce lăcuia Dalaaf, şi Ahaziv, şi pre Elva[32], şi pre Afec[33], şi pre Roov[34].

32. Şi au lăcuit Iasir în mijlocul hananeului celuia ce lăcuiêşte pămîntul, căce n-au putut să-l rădice pre el.

33. Şi Nefthalim n-au rădicat pre ceia ce lăcuiescu Vethsamis, nice pre ceia ce lăcuiescu Veth-

Ms. 4389, f. 112 r–112 v

dei, fiind în pustie despre amiazăzi spre hotarul Aradului, şi se duseră şi se sălăşluiră cu dînşii.

17. Şi mêrse Iuda şi cu frate-său Simeon, şi bătură pre hananeii carii lăcuia în Sefath, şi-i potopiră, şi puseră numele cetăţii „Piêrdere".

18. Iară după aceasta luoă Iuda Gaza, şi împrejururile ei, şi Acaronul, cu hotarăle lui.

19. Şi era Domnul cu Iuda şi luoă muntele, iară văile nu le putură lua că Rihav au împărat şi avea cară de fier.

20. Şi dêderă lui Halev Hevronul cum zisêse Moisei. Şi[6] se sălăşluiră acolo 3 cetăţi ale feciorilor lui Enac, şi goni de acolo pre cîte trei feciorii lui Enac.

21. Iară pre evuseii carii lăcuia în Ierusalim nu-i goniră feciorii lui Veniamin, ce lăcuia şi evuseii cu feciorii lui Veniamin în Ierusalim şi pînă în zioa de astăzi.

22. Şi se suiră şi feciorii lui Iosif în Vetheil şi era // Domnul cu dînşii.

23. Şi iscodiia feciorii lui Iosif Vethilul, că numele cetăţii mai nainte era Liuza.

24. Şi văzură pre un om pogorînd den cetate, şi-l prinseră şi-i ziseră: «Arată-ne pre unde vom întra în cetate, iară noi vom face milă cu tine».

25. Şi arătă lor pre unde vor întra în cetate, şi mêrseră şi potopiră tot ce era în cetate cu sabiia. Iară pre omul acela care le arătase îl sloboziră cu casa lui.

26. Şi se duse omul acela deaca-l sloboziră în ţara Ghetthimului şi zidi acolo cetate şi-i puse numele Liuza, şi acesta iaste numele ei şi pînă astăzi.

27. Iară Manasiia nu goni pre Vethsan care era cetate tătărască, şi nici pre cei de pre-mprejurul hotarălor lui, nici pre Ethanah, nici pre cei de-mprejurul hotarălor lui, nici pre ceia ce lăcuia în Dor, nici pre ceia ce lăcuia în Elam, nici pre ceia ce lăcuia în Meedon, nici pre nimini de-mprejururile hotarălor lor. Şi începu hanaan a vieţui pre acest pămînt.

28. De-acii deaca se întări Israil, puse pre hanaan să dea bir, iară cu izgoană nu-l goni.

29. Aşijderea şi Efraim nu goni pre hananeii carei lăcuia în Gazer, ce lăcuia cu dînsul şi fu lui birnici.

30. Zavulon nu goni pre ceia ce lăcuia în Hevron, şi pre ceia ce lăcuia în Aman, şi lăcui hananeii între dînşii şi fură[7] lor birnici.

31. Şi Asir nu goni pre ceia ce lăcuia în Achorei, nici pre ceia ce lăcuia în Sidor, nici pre ceia ce lăcuia în Dalath şi în Ahaz, şi în Elvii, şi în Necheth, şi în Rooth.

32. Ce lăcui Asir între hananeii carei lăcuia pre acel pămînt, că nu-l putu goni.

33. Şi Nefthalim nu goni pre ceia ce lăcuia în Vethsamos, nici pre cei den Vethanoh, şi lăcui

Versiunea modernă

preună cu fiii lui Iuda în pustia la Răsărit de Iuda şi la Miazăzi de Arad şi s-au aşezat acolo.

17. Iuda cu fratele său Simeon au mers şi au zdrobit pe Canaaneii ce locuiau la Ţefat şi au blestemat cetatea lor şi au surpat-o şi i-au dat numele de Pierzanie.

18. Şi au moştenit Iudeii şi Gaza, Ascalonul şi Ecronul cu toate împrejurimile lor.

19. Iar Domnul ţinea cu Iuda şi i-a dat ca moştenire partea muntoasă a ţării căci pe cei de din vale nu i-a putut alunga fiind că aveau care de fier.

20. Şi au dat lui Caleb Hebronul aşa cum hotărîse Moise. Şi a căpătat de acolo cele 3 cetăţi ale fiilor lui Enac şi a izgonit de acolo pe cei 3 feciori ai lui Enac.

21. Şi pe Iebuseii cei ce locuiesc în Ierusalim, nu i-au alungat fiii lui Veniamin; şi locuiesc aceştia împreună cu fiii lui Veniamin în Ierusalim pînă în ziua de astăzi.

22. De asemenea şi fiii lui Iosif s-au suit la Betel şi Domnul a ţinut cu ei.

23. Şi s-a aşezat neamul lui Israel la Betel, care se numea mai înainte Luz.

24. Iscoadele au văzut un om ieşind din cetate, l-au prins şi i-au spus: «Arată-ne nouă întrarea în cetate şi ne va fi milă de tine».

25. Şi le-a arătat întrarea cetăţii şi au lovit cetatea cu gură de sabie, iar pe cel prins l-a slobozit cu tot neamul lui.

26. Omul acesta se duse în ţinutul Heteilor unde zidi o nouă cetate cu numele ei pînă astăzi Luz.

27. Şi n-a căpătat Manase Bet-Şean, o cetate a Sciţilor, nici Taanac, nici Dor, nici Ibleam, nici Meghidon cu tot cu metocurile lor. Şi aşa Canaaneii au rămas în pămîntul acesta.

28. Şi cînd Israel s-a întărit, a pus pe Canaanei la bir, dar de izgonit nu i-a izgonit.

29. Nici Efraim nu i-a alungat pe Canaaneii care locuiau în Ghezer împreună şi i-au pus la bir.

30. Nici Zabulon nu i-a alungat pe cei ce locuiau la Chitron şi nici pe cei ce locuiau la Nahalol. Şi au locuit Canaaneii cu ei şi i-au pus la bir.

31. Nici Aşer nu i-a alungat pe cei ce locuiau în Aco, nici pe cei din Dor, nici pe cei din Sidon, nici pe cei din Mahaleb, nici pe cei din Aczib, nici pe cei din Helba, nici pe cei din Afec, nici pe cei din Rehob, care-i plăteau bir.

32. Şi a locuit Aşer în mijlocul Canaaneilor, căci n-a putut să-i alunge de pe pămîntul lor.

33. De asemenea Neftali n-a putut izgoni pe cei ce locuiesc în Bet-Şemeş şi Bet-Anat, şi a

Biblia 1688, pag. 174, col. 1

чє апкѹѧ кедаиа́х҃, шй а҃ѵ апкѹи́т҃ недаліи́м
а҃мо́рцлоукѹ́ ханане́ѹлуй чёлѹѧ челпкѹ́ѧще пъ
мжи́тѹль тр҃ъ чёѧ челпкѹёскѹ ведѣсамі́сь, шй
ѧ҃ѕ ведаиа́х҃ сѣ фпкѹ́рѣ луй ѣи́р нйчи . Шй а҃ѵ
никъжи́т҃ а҃морі́ѹл пр҃ѣ фи́ѣй луй да́й ла мѹ́нте
кѹѣте на́ѵ апсаи́т҃ пр҃ѣ е҃й сѣсѣ погоа́рѣ ла ба́ле .
ѧ҃ѕ Шй а҃ѵ а҃чепѹи́т҃ а҃морі́ѹл а҃пкѹй а҃мѹи́тѣле мнѣ
сниѡнѹлуй оу҃ндесь оу҃ршїй шй кѹ́апиле ла мнрєи
несо́й шй ла салаки́й шй сѣ а҃грєѹѣ мжна ка́еи луй
їѡсі́ф пр҃ѣ а҃морі́ѹл , шй фѫ́ луй ѣи́рнись .
ѧ҃н Шй хота́рѹл а҃морі́ѹлуй а҃сѹпра сѹи́рїй а҃кракиньь
дела́ пїа́трь шй а҃сѹ́сь .

К А П Ѣ

ѧ҃ Ѡ и сѣ сѹи́ а҃гєѹл҃ѹл а҃мнѹлуй дела́ галга́ль
ла локу́л пажи́цєрїи , шй ла ведни́л шй ла
ка́ѧ луй їерали́м , шй зи́се кѣтрѣ е҃й а҃чѣ
сѣ зи́ѣ а҃мнѹл а҃мнѹл а҃м сѹи́тѣ пр҃ѣ
вои дєй є҃гѹпѣтѣ шй ка́м сѣгра́т҃ пр҃ѣ во
ла пъмжи́тѹль ка́рєле а҃мѣ ѫ҃хра́т҃ пърнйцилорь
во҃ѣри сѣкъда́х҃ во́ѧсѡ шй зи́ш нѹкои рѣспи фѣ
гпдхи́ѣца мѣ чёѧ чєѣ кѹ вои а҃бѣчи .
ѧ҃ѳ Шй вои сѣнѫ пѹ́ѣци фѣгъда́хи́ѣца кѹ чёѧ че
шъ́дѫ ла пъмжи́тѹль а҃чёста ни́чє ла а҃мнѣ
зи́ѣй ло́рь съ нѹ́къ ѫ҃инна́ци чє чопли́тєле
лор҃ єи лѣ єфъргжи́ци шй ѫ҃ѫ́рѣтѣ́ничєле лор҃ сѣле сѣ
пла́ч де тот҃, шй на́ци а҃скѫ́тат҃ гласѹ́л мїеѹ
ѧ҃ѳ кжи́дь а҃чёстѣ а҃ци фпкѹ́т҃ . Шй ѣ҃ѵ а҃м зи́ѣ
нѹкои а҃да́ѡуе а҃мѹта́ кѹ апкѧ́шѹл пр҃ѣ норо́дѹл
ка́рє а҃м зи́ѣ сѣль скѡци а҃фа́рѣ нѹкои рѣдни́ пр҃ѣ
е҃й деспѣрѣ фаца во́ѧстѣ, шй вор҃ фи́ во́ѧсѡ ѫ҃тр҃ѹ
єѹпѣрѣрн, шй дмнѕѣ́ѣи лор҃ вор҃ фи́ во́ѧсѡ ѫ҃тр҃ѹ сна҃
ѧ҃ѳ дал҃ . Шй ф҃ѫ дхпъ чє гръи ѫ҃ерѹл а҃мнѹ
луй кѹвѣ́нѣтєле а҃чёстѣ кѣпѣтоци фи́ѣи луй їерали́
шаѫ рѣдниса́т҃ норо́дѹл глаѹ́л лор҃ шй ѧ҃ѵ пажи́нсь.
ѧ҃і Пе́нтрѹ а҃чёѧ сѧ кема́т҃ нѹ́мєле ло́кѹлуй а҃чёѧ
а пажи́єрн шй ѧ҃ѵ жѫ́тѹкѹи́т҃ а҃кола́ѡ а҃мнѹлуй .
ѧ҃ѕ Шй ѧ҃ѵ слоѕозѣи́т҃ їи́сѹсь норо́дѹл шй мѣ́ѣсеѣ фи́ѣи
луй їерали́ фѣ́ѣще ка́рєле ла ло́кѹл луй, шй фѣ́ѣще
ка́рєле ла мошенѣ́рѣ луй ка єѳѕомошенѣ́ѣскѣ дє то
ѕ҃ пр҃ѣ а҃ . Шй ѧ҃ѵ служи́т҃ норо́дѹл а҃мнѹлуй
тоате зи́ѣєле луй їи́сѹсь, шй тоате зи́ѣєле чёлор
ма́и вѣ́трѣни кѫци шаѫ ѫ҃дмнѹгна́т҃ зи́ѣєле дхпѣ
їи́сѹѣ кѫци ѧ҃ѵ конои́скѹт҃ тот҃ фа́пту́л а҃мнѹлуй
ѳ҃ чёл ма́ре ка́рєле ѧ҃ѵ фпкѹи́т҃ луй їерали́ль . Шй
ѧ҃ѵ мѹрі́т҃ їи́сѹсь фі́ѣл луй на́вн ро́бѹл а҃мнѹлуй
і҃ фі́ѣ де ре , а҃нн . Шй лаѵ ѫ҃гропа́т҃ пр҃ѣ е҃ле ѫ҃
мѹи́тѣле мошенѣ́рєи луй ла а҃мна́ а҃рєсь, ѫ҃мѹи́
тѣле єфраи́м, деспѣрѣ а҃мѣзѫ ноапте а҃мѹи́тѣ
і҃а луй галсь . Шй тоате рѣдѣ́нїѧ а҃чёѧ сѧ ѧ҃
да́сѡ, а҃жи́нсь пърнйцїи ло́р, шй сѧ скѧлаи́т҃ ѧ҃ѧ҃ѣ
рѣдѣ дхпъ е҃й ка́рєна́ѵ конои́скѹт҃ пр҃ѣ а҃мнѹл, шй
і҃в фа́пту́л ка́рєле ѧ҃ѵ фпкѹи́т҃ луй їерали́ль . Шй
ѧ҃ѵ фпкѹи́т҃ фі́ѣи луй їерали́ рѣкѧ ѫ҃наи́нѣтѣ дом
і҃г нѹлуй, шй ѧ҃ѵ служи́т҃ ла ва́ла́нми. Шй ѧ҃ѵ ѕ҃
сѧ́т҃ пр҃ѣ а҃мнѹл а҃мнѕѹ́л пърнйцилор҃ ло́рь, пр҃ѣ че
лаѵѣ мѹ єкоѣ пр҃ѣ е҃й дєй пъмжи́тѹл єгѹпѣтѹлуй
шй ѧ҃ѵ мѣ́рєѵ дѣннапо́ѧ ѫ҃мнѕѹ́ѣи стрїи́нн де ла
а҃мнѕѣ́ѣи норо́дѹрилор҃ чёлор҃ дхпъ ѫ҃прежѹ́рѣлеле
шй сѧ ѫ҃ннна́т҃ ло́рь, шй ѧ҃ѵ мънїа́т҃ пр҃ѣ а҃мнѹ.

hananeului celuia ce lăcuiește pământul, iară ceia ce lăcuiescu Vethsamis și Vethanah să făcură lui birnici.

34. [36] Și au necăjit amoreul pre fiii lui Dan la munte, căce n-au lăsat pre ei să să pogoară la vale.

35. [37] Și au început amoreul a lăcui în muntele Mirsinonului, unde-s urșii și vulpile, la Mirsinon și la Salavin, și să îngreuié mîna casei lui Iosif[1] pre amoreul și fu lui birnic.

36. [38] Și hotarul amoreului asupra suirii Acravin, de la Piatră și în sus.

CAP 2

1. Și să sui îngerul Domnului de la Galgal la Locul Plîngerii, și la Vethil și la casa lui Israil, și zise către ei: «Acêstea zice Domnul Domnul:

2. [1] Am suit pre voi den Eghipet și v-am băgat pre voi la pământul carele am jurat părinților voștri să vă dau voao. Și ziș: Nu voiu răsipi făgăduința mea cêea ce e cu voi în vêci. [2] Și voi să nu puneți făgăduința cu ceia ce șăd la pământul acesta, nice la dumnezăii lor să nu vă închinați, ce cioplitele lor să le sfărîmați și jîrtăvnicele lor să le săpați de tot. Și n-ați ascultat glasul mieu cînd acêstea ați făcut.

3. Și eu am zis: Nu voiu adaoge a muta cu lăcașul pre norodul care am zis să-l scoți afară. Nu-i voiu rădica pre ei de către fața voastră și vor fi voao întru supărări, și dumnezăii lor vor fi voao întru scandală».

4. Și fu după ce grăi îngerul Domnului cuvintele acêstea către toți fiii lui Israil, ș-au rădicat norodul glasul lor și au plîns.

5. Pentru acêea s-au chemat numele locului aceluia „Plînsúri". Și au jîrtvuit acolo Domnului.

6. Și au slobozit Iisus norodul și mêrseră fiii lui Israil fieștecarele la locul lui, și fieștecarele la moștenirea lui, ca să o moștenească de tot pre ea.

7. Și au slujit norodul Domnului toate zilele lui Iisus, și toate zilele celor mai bătrîni cîți ș-au îndălungat zilele după Iisus, cîți au conoscut tot faptul Domnului cel mare carele au făcut lui Israil.

8. Și au murit Iisus, fiiul lui Navi, robul Domnului, fiiu de 110 ani.

9. Și l-au îngropat pre el în muntele moștenirei lui, la Thamnat Hares, în muntele Efraim, de către amiază noapte a muntelui Gaas.

10. Și toată rudeniia acêea s-au adaos lîngă părinții lor și s-au sculat altă rudă după ei, care n-au conoscut pre Domnul și faptul carele au făcut lui Israil.

11. Și au făcut fiii lui Israil răul înaintea Domnului, și au slujit la vaalimi.

12. Și au lăsat pre Domnul Dumnezăul părinților lor, pre cela ce i-au scos pre ei den pământul Eghipetului, și au mersu den napoia a dumnezăi striini, de la dumnezăii norodurilor celor după împrejururele lor, și s-au închinat lor, și au mîniat pre Domnul. /

Ms. 45, f. 105 r–105 v

nah, şi au lăcuit Nefthalim în mijlocul hananeului celuia ce lăcuiêşte pământul, iară ceia ce lăcuiescu Vethsamis şi Vethenah[35] să făcură lui birnici.

34. Şi au strînsu amorreul pre fiii lui Dan la munte, căce n-au lăsat pre el să să pogoare la vale.

35. Şi au început amorreul a lăcui în muntele Mirsinonului[36], unde-s[37] urşii şi întru care-s vulpile, la Mirsinon şi la Salavin, şi să îngreuia mîna casei lui Iosif pre amorreu şi fu lui[39] birnic.

36. Şi hotarul amorreului asupra suirei Acravin, de la Piatră şi în sus.

CAP 2 //

1. Şi să şĵi îngerul[1] Domnului de la Galgala la Locul Plîngerii, şi la Vethil, şi la casa lui Israil şi dzise către ei: «Acêstea dzice Domnul:

2. V-am suit pre voi de la Eghiptu şi v-am băgat pre voi la pământul carele am jurat părinţilor voştri să vă dau voao. Şi dziş: Nu voi răşchira făgăduinţa mea cêea ce-i cu voi în vac. [2] Şi voi să nu puneţi făgăduinţă cu ceia ci şedu la pământul acesta, nice la dumnedzăii lor să vă închinaţi, cêle cioplite ale lor să le sfărîmaţi şi jirtăvnicile lor să le săpaţi de tot. Şi n-aţi ascultat glasul mieu cîndu aceasta aţi făcut.

3. Şi eu am dzis: Nu voi adaoge a muta cu lăcaşul nărodul pre care am dzis să-l scoţi afară. Nu-i voi rădica pre ei de către faţa voastră şi vor fi voao întru ţineri, şi dumnedzăii lor vor fi voao întru scandală[2]».

4. Şi fu după ce grăi îngerul Domnului cuvintele acêstea către toţi fiii lui Israil, şi au rădicat nărodul glasul lor şi au plînsu.

5. Pentru acêea s-au chemat[3] numele locului aceluia „Plînsori". Şi au jirtvuit acolo Domnului.

6. Şi au slobozit[4] Iisus nărodul şi mêrseră fiii lui Israil fieştecarele la locul lui, şi fieştecarele la moştnenirea lui, ca să o moştnenească de tot pre ea[5].

7. Şi au slujit nărodul Domnului toate dzilele lui Iisus, şi toate dzilele celor mai[6] bătrîni cîţi ş-au îndălungat dzilele după Iisus, cîţi au cunoscut tot faptul Domnului cela mare carele au făcut lui Israil.

8. Şi s-au săvîrşit Iisus, fiiul lui[7] Navi, robul Domnului, fiiu de 110 ani.

9. Şi l-au îngropat pre el în muntele moştnenirei lui, la Thamna Fares[8], în muntele Efraim, de către miazănoapte a muntelui Gaas.

10. Şi toată rudeniia acêea s-au lipit[9] lîngă părinţii lor şi s-au sculat rudă alta după ei, carii n-au cunoscut pre Domnul şi faptul carele au făcut lui Israil.

11. Şi au făcut fiii lui Israil răul înaintea Domnului, şi au slujit la vaalimi[10].

12. Şi au lăsat pre Domnul Dumnedzăul părinţilor lor, pre cela ce au scos pre ei den pământul Eghipetului, şi au mersu den napoia a dumnedzăi striini de la dumnedzăii nărodurilor[11] ce-

Ms. 4389, f. 112 v

Nefthalim între hanaan care lăcuia pre acest pământ, iară ceia ce lăcuia în Vethsamos şi în Vethanoh fură lui birnici.

34. Şi goniră feciorii lui Dan pre ammorei în munte, şi nu-i lăsa să se pogoară la cîmp.

35. Şi fu drag lui ammorei să lăcuiască în munte la piêtre, în Mersion şi în Salavin, şi se îngreuie mîna feciorilor lui Iosif asupra ammoreilor, şi fură lor birnici.

36. Iară hotarăle ammoreilor era[8] den susul suirei Acravinului, de la Piiatră în sus. /

CAP 2

1. Şi se sui îngerul Domnului de la Galgalul Plîngerii la Vethil, la casa lui Israil, şi zise către dînşii: «Aşa grăiêşte Domnul,

2. Cela ce v-au scos den Eghipet şi v-au adus la pământul care se-au jurat părinţilor voştri cînd v-a dat voaoă, şi au zis că: Nu voiu strica făgăduinţa mea carea iaste cu voi în vêci. [2] Iară voi să nu făgăduiţi făgăduinţă cu ceia ce vor şădea pre acest pământ, nici dumnezeilor lor să nu vă închinaţi, ce cêle cioplite ale lor să le sfărîmaţi, altarele lor să le săpaţi, iară voi n-aţi ascultat glasul mieu. Căci aţi făcut aşa?

3. Eu am zis că nu voiu mai adaoge să-i gonesc de la faţa voastră şi vor fi voaoă ei în mărăcini, iară dumnezeii lor întru zminteală».

4. De-acii deaca grăi îngerul Domnului acêste cuvinte către toţi feciorii lui Israil, iară ei rădicară glas şi plînseră.

5. Şi pentr-acêea se chiemă numele acelui loc „Plîngere". Şi puseră acolo jărtvă Domnului.

6. Şi slobozi Isus nărodul şi se duseră feciorii lui Israil toţi cineşi pre la locul său, şi pre la casele lor, să moştinêze acel pământ.

7. Şi slujiră oamenii Domnului în toate zilele lui Isus, şi în toate zilele bătrînilor cît trăiră ei după Isus, şi cît pricepură ei lucrul Domnului cel mare care au făcut lui Israil.

8. Şi muri Isus, robul Domnului, feciorul lui Navi, fiind de 110 ani.

9. Şi-l îngropară în hotarăle moşiei lui în Thamnat Hares, în muntele Efraimului, despre miazănoapte spre muntele Gaathului.

10. Şi tot neamul acela se adaose către părinţii lor şi se sculă alt neam după dînşii, care nu ştiia pre Domnul, nici lucrurile care făcuse în Israil.

11. Şi făcură feciorii lui Israil rău înaintea Domnului, şi slujiră lui Vaal.

12. Şi lăsară pre Dumnezeul părinţilor lor, care îi scosêse den Eghipet, şi mêrseră pre urma altor dumnezei, den dumnezeii laturilor care era împrejurul lor, şi se închinară lor, şi mîniiară pre

Versiunea modernă

trăit Neftali pe pământul lor, iar cei ce locuiesc la Bet-Şemeş şi Bet-Anat fură puşi la bir.

34. Şi au necăjit Amoreii pe fiii lui Dan împingîndu-i la munte, căci nu i-au lăsat să coboară la vale.

35. Şi au început Amoreii să se aşeze în muntele Mirţilor, la Aialon şi la Şaalbim, acolo unde sînt urşii şi vulpile, dar mîna fiilor lui Iosif a fost puternică asupra Amoreilor aşa încît aceştia au devenit birnicii lor.

36. Iar hotarul Amoreilor se întindea pînă dincolo de plaiul Acrabimului şi de Stînca cea de sus.

CAP 2
Se vestesc nenorociri peste Israeliţii care-l trădează pe Dumnezeu

1. Şi îngerul Domnului se urcă de la Ghilgal spre Bochim (Locul Plîngerii), spre Betel şi la sălaşele lui Israel şi le vorbi: «Aşa zice Domnul:

2. V-am slobozit pe voi din Egipt şi v-am adus pe voi la pământul pe care l-am făgăduit părinţilor voştri să vi-l dau vouă. Nu voi risipi făgăduinţa mea în veci. Dar nici voi să nu vă legaţi cu jurămînt faţă de cei ce locuiesc în această ţară, să nu vă închinaţi la chipuri cioplite, ci să le nimiciţi şi să le sfărîmaţi jertfelnicele lor. Dar n-aţi ascultat de sfatul meu. Cum v-aţi încumetat?

3. De aceea vă zic: nu voi muta lăcaşul poporului pe care vorbeam să-l izgoniţi, nu-i voi ridica din faţa voastră, iar ei vă vor face multe supărări şi dumnezeii lor vor fi vouă pricină de scandal».

4. După ce a spus îngerul Domnului cuvintele acestea toţi fiii lui Israel au plîns cu mare jale.

5. Pentru aceasta s-a dat numele locului aceluia Bochim ('Jelanie'). Acolo au adus jertfă Domnului.

6. Şi a slobozit Iosua poporul, şi fiii lui Israel s-au întors acasă, fiecare la locul lui, la ţărina lui, ca să apuce ce a mai rămas de moştenire.

7. Poporul a slujit Domnului în toate zilele cît a mai trăit Iosua şi cei mai bătrîni care şi-au îndelungat zilele după Iosua, toţi cunoscînd binefacerile Domnului către Israel.

8. Şi a murit Iosua, fiul lui Navi, robul lui Dumnezeu, în vîrstă de 110 ani.

9. Şi l-au îngropat în ţinutul obîrşiei sale la Timnat-Eres, în muntele lui Efraim, spre Miazănoapte de Gaaş.

10. Şi toate rudele s-au îngropat lîngă părinţii lor şi au crescut alte rude după ei, care n-au cunoscut pe Domnul, nici faptele bune către Israel.

11. Şi fiii lui Israel s-au apucat de rele şi n-au mai slujit Domnului, ci Baalilor.

12. Şi s-au lepădat de Domnul Dumnezeul părinţilor lor, de Cel ce i-a scos din pământul Egiptului, şi au urmat dumnezeilor străini ai popoarelor învecinate şi li s-au închinat lor de s-a mî-

Biblia 1688, pag. 174, col. II

тоүїи

Ши лаѫ лъсат пре ёлъ, шаѫ служит ваалїи ши а
стартелорь. Ши сѫ мънїат кѫ мъниє домъ
нѫ пре їсраиль, ши ѫ дат прёи фмжна челор
че прадъ, ши ѫ прадат пре ёи ши ѫ дат пре
ёи фмжна врътмашилор лорь, дупре фпрежюр ши
наѫман пѫтѫт фкъ ацеа фпотривъ фнаинтъ
фцїїи врътмашилор лорь, фтрѫ тоате карїле мер
ѫе. Ши мжна домнѫлуй ера фтрѫ ёи спре ёл
рёле фнтр кинт аѫ гръит домнѫл, ши фнтр кинт аѫ
тжрат лор домнѫл, ши аѫ сѫпърат пре ёи фоарте.
Ши аѫ рёдикат домнѫл тѫдекътори, ши ѫ мж
тѫнит пре ёи домнѫл дин мжна челора че тъфѫ
пре ёи. Ши фкъ тѫдекътори лор лорь, нѫ
ацкѫтат кътн аѫ кѫркат дюмнезо алтор дѫ
мнезъи ши сѫ фкинат лор, ши аѫ мънїат пре
домнѫл ши сѫ ацъртѫт кѫрѫндо дин кале карь
аѫ мерс търинїїи лорь на кь ацкѫтате порѫнчиле
домнѫлуй нѫ фкѫкът ашѫ. Ши кътн аѫ ри
дикат домнѫл лор тѫдекътори, ши ера домнѫл кѫ
тѫдекъторнѫ ши аѫ мънтѫнит пре ёи, дин мж
на врътмашилор лор, тоате зилеле тѫдекъторн
луй кътн ць мжнїѫ домнѫл де кътрь сѫспинѫ
лор де кътрь фаца челора че фкѫкътѫ пре ёи,
ши кинѫ пре ёи. Ши фх кжнд мѫрїа тѫ
декъторнѫ, ши ць фторнѫ ши пърюши пзрика мал
мѫлть де кът търинїїи лор на ць мърць дюмне
зо ацтор домнѫлуй ць сѫвлъскь лор, ши цесть ф
кинеле лорь нѫ лепъдат депринъзърле лорь, де кь
трь калеа лор ць нецлинцть. Ши ць мънїї
кѫ мъниє домнѫл пре їсраиль, ши зисе пънтрѫ кь
ци, кътре аѫ лъсат нимїа ацѫтъ фцътъдѫинца мѫ
карь ам порънчит лор, ши пзрнцнаь ць ши нѫ ацс
тат глась мєй. Ши ёѫ нѫмай мѫ адаос
ре каре рѫдникѫмь дентрѫ фаца лор дентрѫ нѫ
мале карь аѫ лъсат іисѫс фінл луй нави ши аѫ
лъсат. Каць испитѣць кѫ ёи пре їсраиль
де вор пъзи кале домнѫлуй, цт мєрць фтрѫ ѫ
фтелкинѫ аѫ пъзит пъринїїи лор ацса. Ши
аѫ лъсат домнѫл нимїале ацѣтѣ, ка ць нѫле
рѫдъче пре ѫле деграбь, ши нѫлѣѫ дат пре
ѫле фмжна луй іисѫс.

К Л̀ П̀ Г̀

Н ацѣтѣ нимїи ацѫлъсат домнѫле, ка
ць испитѣць кѫ ѫле пре їсраиль претѣ
тѣѫ че нѫу кѫнескѫт рѫзбоаеле дин ха
нань. Фнтр кът принтрѫ семїи
цїиле фїилор їсраиль каць ѫвѣце пре ёи рѫ
збоиу че тѣѫ дин наинтѣ лор нѫу кѫноскѫт ацѣ
тѣ. Цїле чинчи ѡблъдѫири ацелор стре
нии де нѣм воевоз, ши пре тѣт хананѣѫ, ши
пре сидонїи ши пре ёвеу тѣла че лъкѫѣще ливанѫ
дела мѫнтеле луй ваал ёрмон пзнѣ ла лавоемѫ.
Ши сѫ фнкѫт каць испитѣць кѫ ёи пре
їсраиль съкѫноаскь де вор аскѫта порѫнчиле домн
луй, кареле аѫ порънчит домнѫл пърінцилор лор,
пре мжна луй моїсеи. Ши фїїи луй їсраиль
аѫ лъкуит фмїжлокѫл хананеѫлуй, ши хетїѫ
луй, ши амореѫлуй ши ферезеѫлуй, ши евеѫлуй
ши гергесеѫлуй, ши евѫзеѫлуй. Ши аѫ лѫ
ѫт

13. Şi l-au lăsat pre el, ş-au slujit vaalii şi Astartelor.

14. Şi s-au mîniat cu mînie Domnul pre Israil, şi i-au dat pre ei în mîna celor ce pradă, şi i-au prădat pre ei. Şi i-au dat pre ei în mîna vrăjmaşilor lor dupre împrejur şi n-au mai putut încă a sta împotrivă înaintea feţii vrăjmaşilor lor întru toate carele mergea.

15. Şi mîna Domnului era întru ei spre rêle, în ce chip au grăit Domnul, şi în ce chip au jurat lor Domnul, şi au supărat pre ei foarte.

16. Şi au rădecat Domnul judecători, şi i-au mîntuit pre ei Domnul den mîna celora ce jăfuia pre ei.

17. Şi încă judecătorilor lor n-au ascultat, căci au curvit den napoia altor dumnăzăi şi s-au închinat lor, şi au mîniat pre Domnul; şi s-au abătut curînd den calea carea au mers părinţii lor, ca să asculte poruncile Domnului. N-au făcut aşa.

18. Şi căci au rădicat Domnul lor judecători, şi era Domnul cu judecătoriul şi au mîntuit pre ei den mîna vrăjmaşilor lor toate zilele judecătoriului, căci să mîngîie Domnul de cătră suspinul lor, de cătră faţa celora ce încunjura pre ei şi chinuia pre ei.

19. Şi fu cînd muriia judecătoriul, şi să întorcea şi iarăşi strica mai mult decît părinţii lor, ca să meargă den napoia altor dumnezăi, să slujască lor, şi să să închine lor; n-au lepădat deprinderile lor de cătră calea lor cea nesîlnecă.

20. Şi să mînié cu mînie Domnul pre Israil, şi zise: «Pentru căci cîte au lăsat limba aceasta făgăduinţa mea carea am poruncit lor, şi părinţilor lor, şi n-au ascultat glasul mieu,

21. Şi eu nu voiu mai adaoge ca să rădic om dentru faţa lor, dentru limbile care au lăsat Iisus, fiiul lui Navi, şi au lăsat,

22. Ca să ispitească cu ei pre Israil de vor păzi calea Domnului, să meargă întru ea, în ce chip au păzit părinţii lor au ba».

23. Şi au lăsat Domnul limbile acêstea ca să nu le rădice pre êle degrabă, şi nu le-au dat pre êle în mîna lui Iisus.

CAP 3

1. Şi acêstea limbi au lăsat Domnul ca să ispitească cu êle pre Israil, pre toţ ceia ce n-au cunoscut războaiele den Hanaan,

2. Fără cît prentru semenţiile fiilor Israil, ca să învêţe pre ei războiu ce ceia den naintea lor n-au cunoscut acêstea:

3. Cêle cinci oblăduiri a celor streini de neam voievoz, şi pre tot hananeul, şi pre sidonii, şi pre eveu cela ce lăcuiêşte Livanul de la muntele lui Vaal Ermon pînă la Lavoemath.

4. Şi s-au făcut ca să ispitească cu ei pre Israil, să cunoască de vor asculta poruncile Domnului, carele au poruncit Domnul părinţilor lor pren mîna lui Moisi.

5. Şi fiii lui Israil au lăcuit în mijlocul hananeului, şi heteului, şi amoreului, şi ferezeului, şi eveului, şi ghergheseului, şi evuseului.

6. Şi au lu // at pre fêtele lor loruş fămei, şi fêtele lor au dat fiilor

Ms. 45, f. 105 v–106 r

lor de pren pregiururile lor, şi s-au închinat lor, şi au mîniat pre Domnul.

13. Şi l-au lăsat pre el, şi au slujit ii Vaal şi Astartelor.

14. Şi s-au mîniat cu urgie Domnul pre Israil, şi i-au dat pre ei în mîna celora ce prădă. Şi i-au prădat pre ei în mîna nepriê / tenilor lor pren pregiur şi n-au mai putut încă a sta împotrivă înaintea fêţei nepriêtenilor lor întru toate carele mergea.

15. Şi mîna Domnului era întru[12] ei de rêle, în ce chip au grăit Domnul, şi în ce chip au jurat lor Domnul şi i-au surpat pre ei foarte.

16. Şi au rădicat[13] Domnul judecători, şi i-au mîntuit pre ei den mîna celora ce jecuia pre ei.

17. Şi încă judecătorilor lor n-au ascultat, căce au curvit den napoia a dumnedzăi alţii şi s-au închinat lor, şi au scîrbit pre Domnul; şi s-au abătut curîndu den calea carea au mersu părinţii lor, ca să asculte porîncele Domnului. N-au făcut aşa.

18. Şi căce au rădicat Domnul lor judecători, şi era Domnul cu judecătoriu şi l-au[14] mîntuit pre el[15] den mîna nepriêtenilor lor toate dzilele judecătoriului, căce să mîngîia[16] Domnul de cătră suspinul lor, de cătră faţa celora ce încungiura pre ei şi chinuia pre ei.

19. Şi fu cîndu muriia judecătoriul, şi să întorcea şi iarăşi strica mai multu decît părinţii lor, să margă de napoia a dumnedzăi striini[17], să slujască lor, şi să să închine lor; n-au lăpădat deprinderile[18] lor de cătră calea lor[19] cea năsîlnică.

20. Şi să mînie cu mînie Domnul pre Israil, şi dzise: «Pentru carele cîte au lăsat limba aceasta făgăduinţa mea carea am porîncit lor şi părinţilor lor, şi n-au ascultat glasul mieu,

21. Şi eu nu voi mai adaoge ca să rădic om dentru faţa lor, dentru limbile cîte au lăsat Iisus, fiiul Navi întru pămîntu[20], şi au lăsat,

22. Ca să ispitească cu ei pre Israil să vor păzi calea Domnului, ca să margă întru ea, în ce chip au păzit părinţii lor au ba».

23. Şi au lăsat Domnul limbile acêstea ca să nu le rădice pre êle de sîrgu, şi nu[21] le-au dat pre êle în mîna lui Iisus.

CAP 3

1. Şi acêstea limbi au lăsat Domnul ca să ispitească cu êle pre Israil, şi pre toţi ceia ce n-au cunoscut războaiele Hanaan.

2. Fără pentru săminţiile fiilor Israil, ca să-i învêţe pre ei război, fără ceia den naintea lor n-au cunoscut acêstea:

3. Cêle 5 oblăduinţe[1] a celor striini de fêli[2], şi pre tot hananeul, şi pre sidoneu, şi pre eveu cela ce lăcuiêşte Livanul den muntele lui Vaal Ermon pănă la Voemeth[3].

4. Şi s-au făcut ca să-i ispitească cu ei pre Israil, să cunoască: au asculta-vor porîncele Domnului, carele au porîncit Domnul părinţilor lor pren mîna lui Moisi? //

5. Şi fiii lui Israil au lăcuit în mijlocul hananeului, şi hetteului, şi amorreului, şi ferezeului, şi eveului, şi ghergheseului, şi ievuseului.

6. Şi au luat pre fêtele lor ţie fămei, şi fêtele

Ms. 4389, f. 112 v–113 r

Domnul.

13. Şi pără // sără pre Domnul, şi slujiră lui Vaal, şi lui Astart[1].

14. Şi se mînie Domnul cu urgie spre Israil, şi-l dêde în mîna celui ce prăda, şi-i robiră. Şi-i dêderă în mîinile vrăjmaşilor lor celor de-mprejur, şi nu putură sta împotriva vrăjmaşilor lor.

15. Şi pretutindinea pre unde trecea, era mîna Domnului asupra lor spre rău, cum grăise Domnul, şi cum se jurase Domnul foarte.

16. Apoi rădică lor Domnul judecători, şi-i mîntuia den mîinile celor ce-i robise.

17. [16] Iară ei nici pre judecători nu ascultară, [17] ce curviră după alţi dumnezei şi se închinară lor, şi mîniiară pre Domnul şi se dêderă curînd den cale în laturi de pre carea umblară părinţii lor, şi asculta poruncile Domnului. Ei nu făcură aşa.

18. Şi deaca rădică lor Domnul judecători, era Domnul cu judecătoriul şi-i mîntui de vrăjmaşii lor în toată viiaţa judecătoriului, că se umili Domnul spre suspinile lor, care avea de la ceia ce se oştiia împotriva lor şi de la ceia ce-i răniia.

19. De-acii deaca muri judecătoriul, ei iară se întorcea şi se izvrătiia şi iară strica mai rău decît părinţii lor, şi mergea pre urma altor dumnezei, de slujiia lor, şi se închina lor; nu părăsiră faptele lor, nici se feriră de calea lor cea rea.

20. Şi se mînie Domnul cu urgie spre Israil, şi zise: «Căci au lăsat neamul acesta făgăduinţa mea carea am porîncit părinţilor lor, şi n-au ascultat glasul mieu,

21. Nici eu nu voiu mai adaoge a mai goni pre nimini de la faţa lor, dentr-acêste neamuri care le-au lăsat Isus, feciorul lui Navi, pre pămînt, şi au murit,

22. Ca să ispitesc cu dînsele pre Israil, să văz păzi-vor calea Domnului, să umble într-însa, cum o au păzit părinţii lor au ba».

23. Şi lăsă Domnul toate neamurile acêlea de nu le goni curînd, nici le dêde în mîinele lui Isus.

CAP 3

1. Acêstea sînt limbile care le lăsă Domnul ca să ispitească cu dînsele pre Israil, şi pre toţi carei n-au cunoscut războiul Hanaanu / lui.

2. Ca să se învêţe feciorii lui Israil mai pre urmă şi să ştie la războiu, însă carii n-au ştiut mai nainte de aceasta:

3. 5 voievozi de alt neam, tot hananeiul, şi Sidonul, şi eveii, şi pre cela ce lăcuia în Livan de la muntele Vaalului Emon, pînă unde întră la Ematha, şi Filistimul.

4. De-acii deaca ispiti cu dînşii pre Israil, să se cunoască au doară vor fi ascultînd şi ei porunca Domnului, carea au porîncit părinţilor lor cu mîna lui Moisei.

5. Şi se sălăşluiră feciorii lui Israil între hananei, şi între hetthei, şi între ammorei, şi între ferizei, şi între evei, şi între gherghesei, şi între evusei.

6. Şi luară pre fêtele acelora lor muieri, şi fê-

Versiunea modernă

niat Domnul.

13. Şi l-au părăsit pe el şi au slujit lui Baal şi Astartelor.

14. Şi s-a mîniat cu mînie Domnul pe Israel şi i-a dat pe mîna celor ce prădă şi i-au prădat pe ei. Şi i-a dat pe mîna vrăjmaşilor dimprejurul lor şi n-au mai putut să se apere de aceştia.

15. Şi mîna Domnului era împotriva lor, spre rele, aşa cum Domnul grăise şi se jurase. Şi foarte i-a supărat.

16. Şi a numit Domnul judecători şi i-a scos pe aceştia din mîna celor ce îi jefuiau.

17. Şi nici judecătorilor nu le-au dat ascultare, ci s-au destrăbălat umblînd după alţi dumnezei cărora li s-au închinat. Şi au mîniat pe Domnul, că s-au abătut curînd din calea părinţilor care ascultau poruncile Domnului.

18. Şi le-a dat Domnul judecători şi a ţinut Domnul cu judecătorul toate zilele slujbei lui şi i-a scăpat pe ei din mîna vrăjmaşilor, căci s-a milostivit Domnul de suspinele lor.

19. Şi cînd murea vreun judecător, se întorceau şi iarăşi păcătuiau mai mult decît părinţii lor, mergînd după alţi dumnezei, să le slujească lor şi să li se închine lor; n-au lepădat deprinderile lor pe calea lor cea rea.

20. Şi Domnul s-a mîniat pe Israel cu mînie şi a zis: «Deoarece neamul acesta calcă poruncile şi făgăduinţa dată părinţilor lor şi n-au ascultat glasul meu,

21. Eu nu voi mai izgoni nici măcar un om din neamurile pe care le-a lăsat Iosua, fiul lui Navi,

22. Iar Israel va fi pus la încercare ca să se vadă dacă va ţine sau nu calea Domnului ca părinţii lui».

23. Şi Domnul n-a alungat neamurile acestea degrabă şi nu le-a dat în mîna lui Iosua.

CAP 3

Neamurile străine în Canaan

1. Iată popoarele pe care le-a lăsat Domnul ca să pună la încercare pe Israel şi pe toţi cei ce n-au cunoscut războaiele din Canaan.

2. În privinţa semînţiilor israelite, aceştia să-i înveţe meşteşugul războiului pe care cei tineri nu-l cunoşteau dinainte.

3. Erau cele cinci orînduiri a străinilor de neam ales, Filisteni, toţi Canaaneii, Sidonienii şi Heveii care locuiau în Liban, de la muntele Baal-Hermon pînă la Hamat.

4. Şi s-a hotărît ca aceştia să ispitească pe Israel, să afle dacă ascultă poruncile Domnului, pe care Domnul le-a poruncit părinţilor prin Moise.

5. Şi fiii lui Israel au locuit între Canaanei, Hetei, Amorei, Ferezei, Hevei, Gherghesei şi Iebusei.

6. Şi au luat pe fetele lor ca soţii şi au slujit

Biblia 1688, pag. 175, col. I

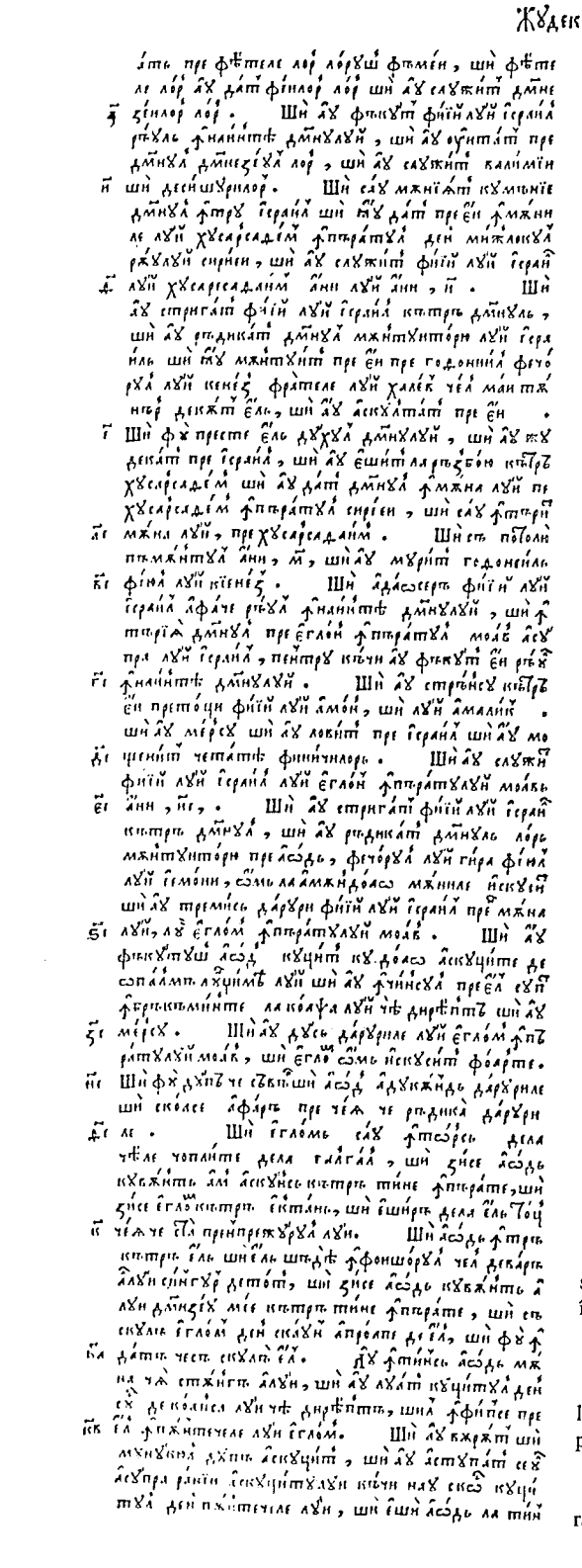

Жѹдеѕ

лтъ пре фѣтеле лор лорѹш фтмéн, шн фѣте
ле лор âх дáт фíнлор лор шн âх слѫжит дмне
ѕ ѕéнлор лор. Шн âх фтсѹт фíйн лѹй Ісраíл
рѣзле дннтѣ дмнезѹл, шн âх вѹндáт пре
дмнзл дмнезéзл лор, шн âх слѫжит калимíн
й шн десéшѹрилор. Шн слх мжнéáт кзмнъїе
дмнзл фтрх Ісраíл шн мх дáт пре ѣн фмжни
ле лѹй Хѹсарсадéм фпрáтзл ден мнáлкзл
рѫзлѹй сирíен, шн âх слѫжит фíйн лѹй Ісраи
л лѹй Хѹсарсадáнм âни лѹй âни, й. Шн
âх стрнгáт фíйн лѹй Ісраíл кътръ дмнзле,
шн âх рздикáт дмнзл мжнтхитóрн лѹй Іса
íле шн мх мжнтхít пре ѣн пре годонíл фето
рзл лѹй кенéз фрáтеле лѹй халéв чéл маи тж
нър декът ѣле, шн âх âскзлтáт пре ѣн.
г Шн фѫ престє ѣле дхѫзл дмнзлѹй, шн âх ѫх
декáт пре Ісраíл, шн âх ешít алръбóи кътр
Хѹсарсадéм шн âх дáт дмнзл фмжна лѹй пе
Хѹсарсадéм фпрáтзл сирíен, шн слх фтрн
дс мжна лѹй, пре Хѹсарсадáнм. Шнєт пóлн
пъмжнтзл âни, м, шн âх мърít гедонíнле
кг фíнл лѹй кенéз. Шн âдáсєрт фíйн лѹй
Ісраíл âфáте рѣзл фнаíнтє дмнзлѹй, шн ф
тръ дмнзл пре Єглóн фпрáтзл моáв âсѹ
пря лѹй Ісраíл, пентрѹ кăчи âх фкът ѣн рѣ
гі фнаíнтє дмнзлѹй. Шн âх стрнсѹ кътр
ѣн претóци фíйн лѹй âмóн, шн лѹй âмалíк.
шн âх мérсѫ шн âх ловít пре Ісраíл шн âх мо
дкі цнít четáтє фíнíчилор. Шн âх слѫжит
фíйн лѹй Ісраíл лѹй Єглóн фпрáтзлѹй моáв
кѳ âни, йг. Шн âх стрнгáт фíйн лѹй Ісраи
л кътръ дмнзл, шн âх рздикáт дмнзл лóр
мжнтхитóрн пре âсáдь, фетóрзл лѹй гíра фíнл
лѹй âемíни, сóмь ллáмжндóасо мжíнле íскзсѣн
шн âх тремíсь дáрзрн фíйн лѹй Ісраíл пре мжна
кѳі лѹй, лѫ Єглóм фпрáтзлѹй моáв. Шн âх
фкѹсѹш âсáдь кѹцнт кѹ дóасо âскѹцíте де
сопááмт ахѹнмъ лѹй шн âх фзнísл пре ѣле
фермкъмíнте ллкóапсл лѹй чь дрептъ шн âх
кѳ мérсѫ. Шн âх дзсь дáрзрнле лѹй Єглóм фпъ
рáтзлѹй моáв, шн Єглóн сóмь íскзсít фóарте.
кѳі Шн фѫ дхпъ че сзвършн âсáдь âдзкжндь дáрзрнле
шн сколесе âфáрт пре чéл че рздикà дáрзрн
кѳ ле. Шн Єглóмь сâх фтсóрсь дела
чéле чоплíнте дела галгáл, шн зисе âсáдь
кзкжнтъ âмí âскзнсь кътръ тíне фпрáте, шн
зисе Єглóн кътръ ѣ, шн ешíрт дела ѣле Тоц
й чéлче ѣл прнпрезкзрзл лѹй. Шн âсáдь фтрн
кътръ ѣле шн ѣле шкдє ффоншорзл чел декáрт
âлѹй сíнгзр детóт, шн зисе âсáдь кзкжнтъ â
лѹй дмнезéх мéе кътръ тíне фпрáте, шн ел
сколе Єглóм дин скаѹн апроапе де ѣл, шн фѫ ф
кѳа дáтъ чест скзлъ ѣл. Шн фтíнсь âсáдь мâ
на чâ стжíнгт âлѹй, шн âх лзлáт кѹцítзл ден
ех декóлнсл лѹй чь дрептъ, шнл ффíпсе пре
кѳй ѣл фпжнтечеле лѹй Єглóм. Шн âх кжрт шн
мкнѹкнл дзпъ âскцít, шн âх âстзпáт сеа
âсзпра ранíй âскцítзлѹй кăчи нâх сесѫ кѹцí
тзл ден пкнтечеле лѹй, шн ешн âсáдь ла тíн

lor şi au slujit dumnezeilor lor.

7. Şi au făcut fiii lui Israil răul înaintea Domnului, şi au uitat pre Domnul Dumnezeul lor, şi au slujit valimii şi desişurilor.

8. Şi s-au mîniiat cu mînie Domnul întru Israil şi i-au dat pre ei în mînile lui Husarsathem, împăratul den Mijlocul Rîului Siriei, şi au slujit fiii lui Israil lui Husaresathaim ani lui, ani 8.

9. Şi au strigat fiii lui Israil către Domnul, şi au rădicat Domnul mîntuitoriu lui Israil şi i-au mîntuit pre ei, pre Gothoniil, feciorul lui Chenez, fratele lui Halev, cel mai tînăr decît el, şi au ascultat pre ei.

10. Şi fu preste el duhul Domnului, şi au judecat pre Israil. Şi au ieşit la războiu către Husarsathem, şi au dat Domnul în mîna lui pe Husarsathem, împăratul Siriei, şi s-au întărit mîna lui pre Husarsathaim.

11. Şi să potoli pămîntul ani 40, şi au murit Gothoneil, fiiul lui Chienez.

12. Şi adaoseră fiii lui Israil a face răul înaintea Domnului, şi întăriia Domnul pre Eglon, împăratul Moav, asupra lui Israil, pentru căci au făcut ei răul înaintea Domnului.

13. Şi au strînsu către ei pre toţi fiii lui Amon şi lui Amalic, şi au mersu şi au lovit pre Israil şi au moştenit Cetatea Finicilor.

14. Şi au slujit fiii lui Israil lui Eglon, împăratului Moav, ani 18.

15. Şi au strigat fiii lui Israil către Domnul, şi au rădicat Domnul lor mîntuitoriu pre Aod, feciorul lui Ghira, fiiul lui Iemoni, om la amîndoao mînile iscusit. Şi au tremis daruri fiii lui Israil pren mîna lui lui Eglom, împăratului Moav.

16. Şi au făcutu-ş Aod cuţit cu doao ascuţite, de o palmă lungimea lui, şi au încinsu-l pre el supt îmbrăcăminte, la coapsa lui cea direaptă.

17. [16] Şi au mersu [17] şi au dus darurile lui Eglom, împăratului Moav. Şi Eglom, om iscusit foarte.

18. Şi fu după ce săvîrşi Aod aducînd darurile, şi scoase afară pre ceia ce rădica darurile.

19. Şi Eglom s-au întors de la cêle cioplite de la Galgal, şi zise Aod: «Cuvînt am ascuns către tine, împărate». Şi zise Eglom către el: «Taci!»[1], şi ieşiră de la el toţ ceia ce sta pren prejurul lui.

20. Şi Aod întră către el şi el şădea în foişorul cel de vară al lui singur de tot. Şi zise Aod: «Cuvînt a lui Dumnezeu mie către tine, împărate». Şi să sculă Eglom den scaun, aproape de el.

21. Şi fu îndată ce să sculă el, [21] au întins Aod mîna cea stîngă a lui, şi au luat cuţitul den sus de coapsa lui cea direaptă, şi-l înfipse pre el în pîntecele lui Eglom.

22. Şi au vîrît şi munuchiul după ascuţit, şi au astupat seul asupra ranii ascuţitului, căci n-au scos cuţitul den pîntecele lui.

23. [22] Şi ieşi Aod la tin / dă, [23] şi ieşi Aod den cei rînduiţi şi

Ms. 45, f. 106 r

lor au dat fiilor lor şi au slujit dumnedzăilor lor.

7. Şi au făcut fiii lui Israil răul înaintea Domnului, şi au uitat pre Domnul Dumnedzăul lor, şi au slujit ii Vaal[4] şi desimilor[5].

8. Şi s-au mîniiat cu mînie Domnul întru Israil şi i-au dat pre ei în mîinile lui Husarsathem, împăratul Mijlocul Rîului Siriei şi au slujit fiii lui Israil lui Husanresathaim[6] ani lui, ani 8.

9. Şi au strigat fiii lui Israil către Domnul, şi au rădicat Domnul mîntuitoriu lui Israil şi i-au mîntuit pre ei, pre Gothoniil, ficiorul lui Chenez, frate lui Halev, cela mai tînăr decît el, şi au ascultat pre el.

10. Şi fu preste el duhul Domnului, şi au judecat pre Israil. Şi au ieşit la războiu către Husarsathem, şi au dat Domnul în mîna lui pre Husarsathem, împăratul Siriei Rîului[7], şi s-au întărit mîna lui pre Husarsathaim.

11. Şi să potoli pămîntul ani 40, şi muri Gothoniil, fiiul lui Chenez.

12. Şi adaosără fiii lui Israil a face răul înaintea Domnului, şi întări Domnul pre Eglom, împăratul Moav, asupra lui Israil, pentru căce au făcut ei răul înaintea Domnului.

13. Şi au strînsu către el pre toţi fiii lui Ammon şi lui Amalic, şi au mersu şi au lovit pre Israil şi au moştnenit Cetatea Finicilor.

14. Şi au slujit fiii lui Israil lui Eglom, împăratul Moav, ani 18.

15. Şi au strigat fiii lui Israil către Domnul, şi au rădicat Domnul lor mîntuitoriu pre Aod, ficiorul lui Ghira, fiiu lui Iemeni, om la amîndoao mîinile dreptu. Şi au trimis daruri fiii lui Israil pren mîna lui lui Eglom, împăratul Moav.

16. Şi au făcut şie Aod cuţît cu doao ascuţite, de o palmă lungimea ei[8], şi au încinsu-l pre el suptu îmbrăcămintea la stînghea lui cea dreaptă.

17. Şi au mersu şi aduse darurile lui Eglom, împăratul Moav. Şi Eglom om iscusit foarte.

18. Şi fu după ce săvîrşi Aod aducîndu[9] darurile, şi scoase afară pre ceia ce rădica darurile.

19. Şi Eglom s-au întorsu de la cêle cioplite de la Galgal, şi dzise Aod: «Cuvîntu am ascunsu către tine, împărate». Şi dzise Eglom către el: «Taci!», şi ieşiră de la el toţi ceia ce sta pren pregiurul lui.

20. Şi Aod întră către el şi el / şedea întru ceardacul cela de vară a lui sîngur de tot. Şi dzise Aod: «Cuvîntu a lui Dumnedzău mie către tine, împărate». Şi să sculă Eglom den scaun, aproape de el.

21. Şi fu îndată ce să sculă el, au întinsu Aod mîna cea stîngă a lui, şi au luat cuţîtul den sus de stînghea lui cea dreaptă, şi-l înfipse pre el în pîntecile lui Eglom.

22. Şi au vîrît şi munuchiul după ascuţit[10] pre urma ranei, şi au astupat cu săul asupra ranei, căce n-au scos cuţîtul den pîntecile lui.

23. Şi ieşi Aod la tindă, şi ieşi Aod den ceia

Ms. 4389, f. 113 r–113 v

tele lor le[1] dêderă muieri feciorilor acelora, şi slujiră dumnezeilor lor.

7. Şi făcură feciorii lui Israil rău înaintea Domnului, şi uitară pre Domnul Dumnezeul lor, şi slujiră lui Vaal şi lui Astaroth.

8. Şi se mînie Domnul cu urgie pre Israil, şi-l dêde în mîna lui Husan Rasathemul, împăratul Mijlocului Rîului[2] şi al Siriei, şi lucrară lui 8 ani.

9. Şi strigară feciorii lui Israil către Domnul, şi rădică Domnul mîntuire lui Israil, şi-l mîntui Gothoniil, feciorul lui Chenezei, fratele lui Halev, cel mai mic.

10. Şi fu pre dînsul Duhul Domnului, şi judecă pre Israil. Şi ieşi la războiu asupra lui Husan Rasathemul, împăratul Siriei, şi-l dêde Domnul în mîna lui, şi se întări mîna lui pre Husan Rasathemul al Siriei.

11. Şi fu pămîntul în odihnă 40 de ani, de-acii muri Gothoniil[3], feciorul lui Chenezei.

12. Şi iară începură feciorii lui Israil a face rău înaintea Domnului, şi întări Domnul pre Eglom, împăratul Moavului asupra lui Israil, pentru căci făcuse rău înaintea Domnului.

13. Şi strînse la dînsul pre toţi feciorii lui Ammon, şi ai lui Ammalic, şi mêrse şi bătu pre Israil, şi luoă Cetatea Finicilor.

14. Şi lucrară feciorii lui Israil lui Eglon, împăratul Moavului, 18 ani.

15. De-acii strigară feciorii lui Israil către Domnul, şi // rădică lor Domnul mîntuire, pre Aod, feciorul lui Gará, feciorul lui Emiei, bărbat stîngaci. Şi trimêseră feciorii lui Israil cu dînsul daruri lui Eglom, împăratul Moavului.

16. Şi-şi făcu Aod un hangêr de amîndoaoă părţile ascuţit, şi de o palmă de lung, şi-l încinse la mijlocul său despre partea cea despre direapta.

17. Şi mêrse şi duse darurile lui Eglom, împăratul Moavului. Iară Eglom era om slab foarte.

18. De-acii deaca sfîrşi Aod de-aş da darurile, şi ceia ce ducea darurile care venise cu dînsul.

19. Şi se întoarse de la Galgaal de unde era idolii, zise Aod către Eglom, împăratul: «Împărate, am a grăi ţie un cuvînt în tainá». Iară Eglom zise tuturor celor ce sta înaintea lui să iasă afară, şi ieşiră toţi.

20. Iară Aod se apropie de dînsul, iară el şădea într-un foişor de vară sîngur. Şi zise Aod: «Împărate, am să grăiesc către tine cuvîntul lui Dumnezeu». [21] Iară Eglom se sculă den jăţiu, şi mêrse la dînsul.

21. Iară Aod îşi tinse mîna sa cea stîngă, şi scoase hangêriul care era la laturea lui cea despre direapta, şi-l înfipse în pîntecele lui Eglom[4].

22. Şi împinse şi plăsêlele supt piêle, şi osînza astupă rana, că nu scoase hangêriul den pîntece-i.

23. [22] Şi ieşi afară în tindă, [23] şi încuie

Versiunea modernă

dumnezeilor lor.

7. Şi-au greşit fiii lui Israel înaintea Domnului că l-au uitat pe Domnul Dumnezeul lor slujind Baalilor şi Astartelor.

8. Şi Domnul s-a mîniat cu mînie împotriva Israeliţilor şi i-au dat în mîinile lui Cuşan-Rişeataim, craiul din Mijlocul Siriei, unde fiii lui Israel au slujit lui Cuşan-Rişeataim opt ani.

9. Şi au strigat fiii lui Israel către Domnul şi a trimis Domnul un mîntuitor, Otniel, fiul lui Chenaz, fratele mai mic al lui Caleb, care i-a slobozit.

10. Şi a fost peste el duhul Domnului şi a fost judecător lui Israel. Şi a ieşit la război împotriva lui Cuşan-Rişeataim, şi i-a dat Domnul putere asupra lui Cuşan-Rişeataim, craiul Siriei, şi s-a întărit mîna lui pe Cuşan-Rişeataim.

11. Şi s-a potolit pămîntul patruzeci de ani şi a murit Otniel, fiul lui Chenaz.

12. Dar fiii lui Israel iarăşi s-au înrăit înaintea Domnului şi i-a dat Domnul putere asupra Israelului lui Eglon, craiul Moabului, pentru că au păcătuit înaintea Domnului.

13. El a adunat pe toţi fiii lui Amon şi ai lui Amalic şi au mers şi au lovit pre Israel şi au cucerit Cetatea Finicilor.

14. Şi au slujit fiii lui Israel lui Eglon, craiul Moabului, optsprezece ani.

15. Şi au strigat fiii lui Israel către Domnul şi Domnul a trimis drept mîntuitor pe Aod, fiul lui Ghera, fiul lui Veniamin, care era stîngaci. Şi au trimis fiii lui Israel prin mîna lui daruri lui Eglon, craiul Moabului.

16. Şi şi-a făcut Aod cuţit cu două tăişuri, lung de o palmă, şi l-a încins sub îmbrăcăminte, la coapsa dreaptă.

17. Şi a mers şi a dus darurile lui Eglon, craiul Moabului. Şi Eglon era om gras.

18. Şi după ce a depus Aod toate darurile a însoţit pe cei ce le căraseră pînă la Ghilgal.

19. La întoarcere de la idolii de la Ghilgal, a zis Aod: «Am o solie tainică pentru tine, împărate». Şi a şoptit Eglon: «Mai încet!». Atunci ieşiră toţi cei ce erau împrejurul lui.

20. Şi Aod intră la el şi el şedea în foişorul cel de vară al lui singur de tot. Şi a zis Aod: «Eu, îţi aduc, împărate, un cuvînt al lui Dumnezeu către tine». Şi se sculă Eglon din scaun, aproape de el. Şi cînd s-a sculat el,

21. Aod a întins mîna stîngă şi a luat cuţitul de la coapsa dreaptă şi-l înfipse în pîntecele lui Eglon.

22. Şi a vîrît pînă şi mînerul şi a astupat seul rana cuţitului, căci n-a scos cuţitul din pîntecele lui.

23. Şi a ieşit Aod în tindă trăgînd după el uşa

Biblia 1688, pag. 175, col. II

au închis uşile cerdacului pre el, şi au zăvorît.

24. [23] Şi el au ieşit, [24] şi slugile lui întrară şi văzură, şi iată uşile cerdacului zăvorîte, şi ziseră: «Cîndai să nu şază la jeţuri întru depărtarea culcuşului».

25. Şi aşteptară ruşinîndu-se, şi iată nu era cela să deşchiză uşile cerdacului, şi luară chiêia şi deşchiseră, şi iată domnul lor căzut pre pămînt mort.

26. Şi Aod au scăpat pînă să gîlceviia ei, şi nu era cine să-l ia aminte pre el, şi el au trecut cêle cioplite, [27] şi scăpă la Tirotha.

27. Şi fu cînd[2] veni Aod la pămîntul Israil, şi au trîmbiţat cu buciune în muntele Efraim, şi să pogorîră împreună cu el fiii lui Israil de la munte, şi el înaintea lor.

28. Şi zise către ei: «Pogorîţi-vă den napoia mea, căci au dat Domnul Dumnezăul nostru pre vrăjmaşii noştri, pre Moav, întru mîna noastră». Şi s-au pogorît den napoia lui, şi au apucat trecătorile Iordanului ale Moavului, şi n-au lăsat om să treacă.

29. Şi au lovit pre Moav în zioa acêea ca vro 10 000 de oameni, pre toţi războinicii carii era întru ei, şi pre tot omul puterii, şi n-au scăpat dentru ei om.

30. Şi s-au înfrînt Moav în zioa acêea supt mîna lui Israil, şi s-au potolit pămîntul 80 de ani, şi i-au judecat pre ei Aod pînă unde au murit.

31. Şi după el s-au sculat Samegar, feciorul lui Anath, şi au lovit pre cei streini den neam, ca vro 600 de oameni, cu piciorul plugului boilor, şi au mîntuit şi el pre Israil.

CAP 4

1. Şi au adaos fiii lui Israil să facă răul înaintea Domnului, şi Aod au murit.

2. Şi i-au dat pre ei Domnul în mîna lui Iavin, împăratului Hanaan, carele au împărăţit la Asor, şi boiêrinul puterii lui Sisara, şi el lăcuia la Arisothul Limbilor.

3. Şi au strigat fiii lui Israil cătră Domnul, căci 900 de cară de fier era la el, şi acesta chinui pre Israil desăvîrşit 20 de ani.

4. Şi Devora, fămêie prorociţă, fămêie Lafidoth, aceasta judeca pre Israil întru vrêmea acêea.

5. Şi ea şădea supt finicul Devora, întru mijlocul Rama, şi întru mijlocul Vethil, întru muntele lui Efraim, şi să suia cătră ea fiii lui Israil acolo a se judeca.

6. Şi au trimis Devora şi au chiemat pre Varac, feciorul lui Aveneem, de la Cadis Nethalim, şi au zis cătră el: «N-au poruncit ţie Domnul Dumnăzeul lui Israil ţie? Şi vei mêrge la muntele Thavor şi vei lua împreună cu tine 10 mii de oameni dentru fiii lui Nethalim, şi dentru fiii lui Zavulon.

7. Şi voiu aduce cătră tine la pîrîul Chison pre Sisara, boiêrenul puterii lui Navin, şi carăle lui şi mulţimea lui, şi-l voiu da pre el întru mîna ta».

8. Şi zise cătră ea Varac: «De vei mêrge împreună cu mine, voiu mêrge, // iară să nu vei mêrge cu mine, nu voiu mêrge, căci nu ştiu

Ms. 45, f. 106 r–106 v

rînduiţi, şi au închis uşile cerdacului pre el, şi au zăvorît.

24. Şi el au ieşit, şi slugile lui întrară, şi văzură, şi iată uşile cerdacului închise[11], şi dziseră: «Cîndai să nu şază la jeţuri întru depărtarea culcuşului[12]»[13].

25. Şi aşteptară stidindu-să, şi iată nu era cela ce să dăşchidză uşile ceardacului, şi luară cheia şi deşchiseră, şi iată domnul lor căzdut pre pămîntu mortu.

26. Şi Aod au scăpat pănă să gîlceviia ei, şi nu era cine să-l ia aminte pre el, şi el au trecut cêle cioplite şi scăpă la Tirotha[14].

27. Şi fu cîndu veni Aod la pămîntul Israil, şi au trîmbiţat cu trîmbiţe[15] întru muntele Efraim, şi să pogorîră împreună cu el fiii lui Israil de la munte şi el înaintea lor.

28. Şi dzise către ei: «Pogoriţi-vă den napoia mea, căce au dat Domnul Dumnedzăul nostru pre nepriêtênii noştri, pre Moav, întru mîna noastră». Şi s-au pogorît den napoia lui, şi au apucat trecătorile Iordanului ai Moav, şi n-au lăsat om să să pogoare.

29. Şi au lovit pre Moav întru dzua acêea ca vro 10 000 de oameni, pre toţi războinicii[16] carii era întru ei, şi tot omul puterii, n-au scăpat dentru ei om.

30. Şi s-au înfrîntu Moav întru dzua acêea suptu mîna lui Israil, şi s-au potolit pămîntul 80 de ani, şi au judecat pre ei Aod pănă unde au murit.

31. Şi după el s-au sculat Samegar, ficiorul lui Anath[17], şi au lovit pre ceia striini de fêli, ca vro 600 de oameni, cu piciorul plugului[18] boilor, şi au mîntuit şi el pre Israil.

CAP 4

1. Şi au adaos fiii lui Israil să facă răul înaintea Domnului, şi Aod au murit.

2. Şi i-au dat pre ei Domnul întru mîna lui Iavin, împăratul Hanaan, carele au împărăţit la Asor, şi boiêrinul puterii lui Sisara, şi el lăcuia la Asiroth a Limbilor.

3. Şi au // strigat fiii lui Israil către Domnul, căce 900 de cară de fier era la el, şi acesta chinui pre Israil preste tot[1] 20 ani.

4. Şi Devorra, fămêie prorociţă, fămêie Lafidoth, aceasta judeca pre Israil întru vrêmea acêea.

5. Şi ea şedea suptu finicul Devorra, întru mijlocul ii Rama şi întru mijlocul ii Vethil, întru muntele Efraim, şi să suia acolo fiii lui Israil a să judeca.

6. Şi au trimis Devorra şi au chemat pre Varac, ficiorul Avineem, de la Chedes Nefthalim, şi au dzis către el: «N-au porîncit Domnul Dumnedzăul Israil ţie? Şi vei mêrge la muntele Thavor şi vei lua împreună cu tine 10 000 de oameni dentru fiii lui Nefthalim, şi dentru fiii lui Zavulon.

7. Şi voi aduce către tine la pîrîul Chison pre Sisara, boiêrinul puterii Iavin, şi carăle lui şi mulţimea lui, şi-l voi da pre el întru mîna ta».

8. Şi dzise către ea Varac: «De vei mêrge împreună cu mine, voi mêrge, iară de nu vei mêr-

Ms. 4389, f. 113 v

Aod uşa foişorului.

24. De-acii deaca ieşi el, veniră slugile lui şi văzură, şi iată uşa foişorului era încuiată, şi ziseră: «Poate că se va fi dat în laturi de la patu-şi de va fi făcînd cevaşi».

25. Şi dîndu-se în laturi, tăcură şi mai îngăduiră, iară văzînd că nu iaste nimini să dăşchizâ uşa foişorului, luară chêia şi dăşchiseră, şi iată stăpînul lor zăcea pre pămînt mort.

26. Iară pînă a căuta ei pre împrejur şi a gîlcevi, Aod fugi, şi trecînd idolii, mêrse în Seroth.

27. Şi îndată bucină cu bucinul în muntele Efraimului, şi se pogorîră cu dînsul feciorii lui Israil, iară el mergea înaintea lor.

28. Şi zise către dînşii: «Veniţi după mine, că au dat Domnul pre moavitêni, vrăjmaşii noştri, în mîinile noastre». Şi se pogorîră du / pă dînsul, şi apucară mai nainte vadurile Iordanului care trecea la Moav, şi nu lăsa‹ră› pre nimini să treacă.

29. Şi loviră pre Moav într-acea vrême, şi uciseră ca la 10 000 de oameni, pre toţi ostaşii carii era într-însul, şi pre tot bărbatul putêrnic, şi nu rămase să scape nici unul.

30. Şi se plecă Moavul în zioa acêea supt mîna lui Israil, şi fu pămîntul în odihnă 80 de ani, şi judecă Aod pre Israil pînă muri el.

31. Iară după dînsul se sculă Samegar, feciorul lui Anath, acesta ucise cu raliţa plugului 600 de bărbaţi dentr-alt neam, şi mîntui şi acesta pre Israil.

CAP 4

1. Şi iară adaoseră feciorii lui Israil a face rău înaintea Domnului deaca muri Aod.

2. Şi-i dêde Domnul în mîinile lui Iavin, împăratul Hanaanului, care împărăţiia în Asor, iară pre voievodul lui cel mai mare îl chiema Sisara, acesta lăcuia în laturea Arisothului.

3. Şi strigară feciorii lui Israil către Domnul, că avea el 900 de cară fericate cu fier, şi năcăji acesta pre Israil foarte 20 de ani.

4. Şi într-acea vrême judeca pre Israil Devora prorociţa, muiêrea lui Lafid[1].

5. Şi lăcuia ea supt finicul Devorei, între Rama şi între Vethil, în muntele Efrainului, şi acolo la dînsa se suia feciorii lui Israil la judecată.

6. Şi trimêse Devora şi chiemă pre Varac, feciorul lui Avinem, den seminţiia lui Nefthalim, şi zise către dînsul: «Dară n-au porîncit ţie Domnul Dumnezeul lui Israil să mergi în muntele Thavorului, şi să iêi cu tine 10 000 de bărbaţi den feciorii lui Nefthalim, şi den feciorii lui Zavulon?

7. Iară eu să aduc la tine la pîrîul Chisonului pre Sisara, voievodul puterii lui Iavin, şi carăle lui şi mulţimea oştilor lui, şi să-l dau în mîinile tale».

8. Iară Varac zise către dînsa: «Deaca vei mêrge şi tu cu mine eu voiu mêrge, iară de nu

Versiunea modernă

foişorului şi a zăvorît-o.

24. Şi după ce a ieşit el, au intrat paznicii şi au găsit uşile foişorului zăvorîte şi au zis: «Se vede că a ieşit la jeţuri pentru sine».

25. Ei se retraseră şi ruşinîndu-se au aşteptat, dar uşile nu s-au deschis. Şi au luat ei cheia, au descuiat şi au aflat pe domnul lor mort la pămînt.

26. Între timp, pe cînd paznicii se gîlceveau, Aod a fugit şi n-a fost nimeni să-şi aducă aminte de el, şi trecînd pe lîngă idoli, a scăpat în Seira.

27. Ajuns în ţara lui Israel, Aod a trîmbiţat cu buciume în muntele Efraim, iar fiii lui Israel s-au coborît cu el de la munte, iar el mergea în fruntea lor.

28. Şi îi îmbărbăta: «Veniţi după mine, că Domnul Dumnezeul nostru a dat în mîna noastră pe vrăjmaşii noştri din Moab». Şi l-au urmat şi au ocupat trecătorile Iordanului din Moab, aşa că nimeni n-a mai putut să treacă.

29. Şi au pierdut oştile Moabului în ziua aceea ca la zece mii de oameni, toţi sănătoşi şi voinici, şi nimeni n-a scăpat.

30. În ziua aceea a fost înfrînt Moabul prin mîna lui Israel, optzeci de ani s-a potolit pămîntul, iar Aod a fost judecător pînă a murit.

31. După el a fost judecător Şamgar, fiul lui Anat, care a junghiat cu un fier de plug pe venetici, ca la şase sute de oameni, şi aşa au cunoscut Israeliţii mîntuirea.

CAP 4
Debora şi Barac

1. Şi nu s-au abţinut fiii lui Israel să facă răul înaintea ochilor Domnului. Aod însă murise.

2. Şi Domnul i-a încredinţat pe ei lui Iabin, craiul Canaanului, care domnea în Haţor, căpetenia oştilor era Sisara, care locuia în Haroşet-Goim.

3. Iar fiii lui Israel s-au plîns Domnului că Iabin avea nouă sute de care de fier, cu care chinuia pe Israeliţi de douăzeci de ani.

4. În vremea aceea era judecător în Israel o femeie, Debora proorociţa, soţia lui Lapidot.

5. Şi ea împărţea dreptate sub finicul Debora, între Rama şi Betel, pe muntele Efraim, iar fiii lui Israel urcau acolo să se judece.

6. Şi a trimis Debora de au chemat pe Barac, fiul lui Abinoam, din Chedeşul Neftalimului, şi i-a zis: «Nu ţi-a poruncit ţie Domnul Dumnezeul lui Israel să mergi la muntele Tabor şi să iei cu tine zece mii de oameni dintre fiii lui Neftali şi ai lui Zabulon?

7. Iată eu voi aduce la pîrîul Chişon pe Sisera, căpetenia oştilor lui Iabin, şi şi-l voi da în mîna ta cu toate carele şi mulţimea războinicilor lui».

8. Iar Barac i-a zis: «Dacă mergi şi tu cu mine, voi merge, dar dacă nu mergi cu mine, nu mă

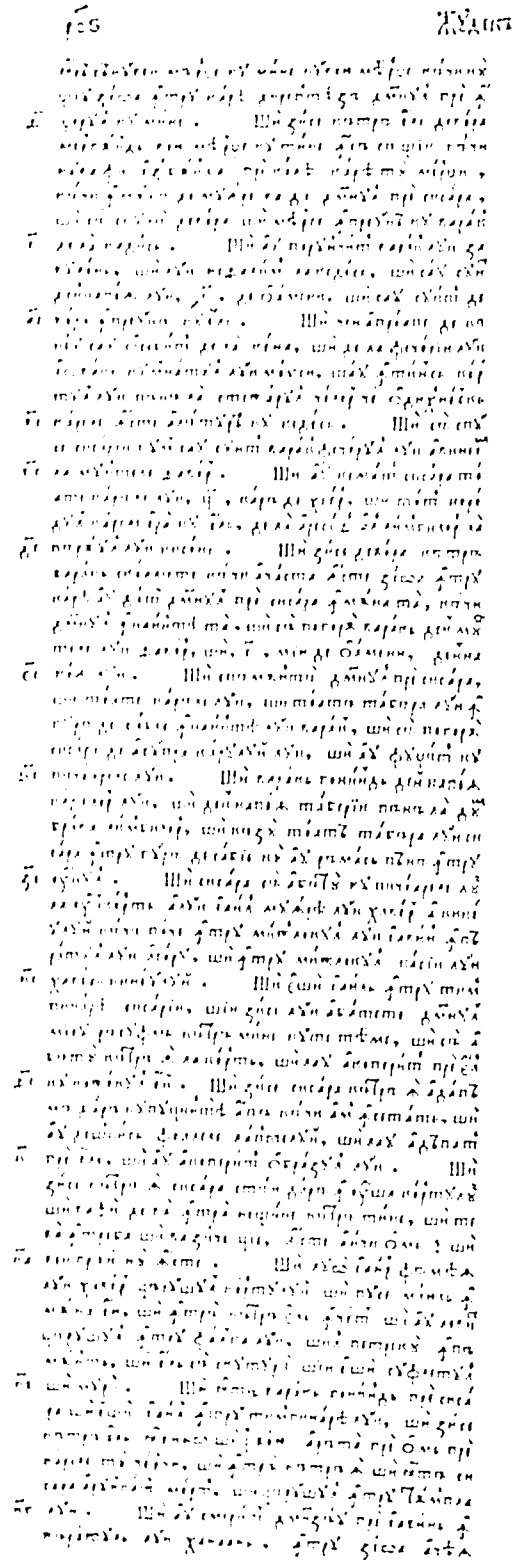

Biblia 1688, pag. 176, col. 1

zioa întru carea dirieptează Domnul pre îngerul cu mine».

9. Şi zise către el Devora: «Mergînd voiu mêrge cu tine, însă să ştii căci nu va fi izbînda pre calea carea tu mergi, căci în mînă de muiêre va da Domnul pre Sisara». Şi să sculă Devora şi mêrse împreună cu Varac de la Cadis.

10. Şi au poruncit Varac lui Zavulon, şi lui Nethalim la Chedes, şi s-au suit den napoia lui 10 000 de oameni, şi s-au suit Devora împreună cu el.

11. Şi cei aproape de Chineu s-au osebit de la Chena, şi de la feciorii lui Iovac, cumnatul lui Moisi, ş-au întins cortul lui pînă la stejarul Celor ce Odihnesc, carele iaste alăturea cu Chedes.

12. Şi să spuse Sisarii cum s-au suit Varac, feciorul lui Avineem, la muntele Thavor.

13. Şi au chemat Sisara toate carăle lui, 900 cară de hier, şi tot norodul carele era cu el, de la Aresoth al Limbilor la pîrîul lui Chison.

14. Şi zise Devora către Varac: «Scoală-te, căci aceasta iaste zioa întru carea au dat Domnul pre Sisara în mîna ta, căci Domnul înaintea ta». Şi să pogorî Varac den muntele lui Thavor, şi 10 mii de oameni den napoia lui.

15. Şi spămîntă Domnul pre Sisara, şi toate carăle lui, şi toată tabăra lui în gură de sabie înaintea lui Varac; şi să pogorî Sisara de asupra carului lui şi au fugit cu picioarele lui.

16. Şi Varac gonind den napoia carălor lui, şi den napoia taberii, pînă la Dumbrava Limbilor, şi căzu toată tabăra lui Sisara întru gură de sabie, nu au rămas pînă întru unul.

17. Şi Sisara să abătu cu picioarele lui la un cort a lui Iail, muiêrea lui Haver a Chineului, căci pace întru mijlocul lui Iavin, împăratul lui Asoru, şi întru mijlocul casii lui Haver Chineului.

18. Şi ieşi Iail întru timpinarea Sisarii, şi-i zise lui: «Abate-te, domnul mieu, răsuflă către mine, nu te tême». Şi să abătu către ea la cort, şi l-au acoperit pre el cu cojocul ei.

19. Şi zise Sisara către ea: «Adapă-mă dară cu puţintea apă, căci am însetat». Şi au deşchis foalele laptelui, şi l-au adăpat pre el, şi au acoperit obrazul lui.

20. Şi zise către ea Sisara: «Stăi dară în uşa cortului şi va fi de va întra neştine către tine, şi te va întreba şi va zice ţie: Iaste aici om? Şi vei grăi: Nu iaste».

21. Şi luo Iail[1], fămêia lui Haver, ţăruşul cortului şi puse maiul în mîna ei şi întră către el încet, şi au lovit ţăruşul întru falca lui, şi-l petrecu în pămînt; şi el să scutură şi-i ieşi sufletul şi muri.

22. Şi iată Varac gonind pre Sisara, şi ieşi Iail întru timpinarea lui şi zise către el: «Ia vino şi-ţ voiu arăta pre om pre carele tu cerci». Şi întră către ea şi iată Sisara aruncat mort, şi ţăruşul întru tîmpla lui.

23. Şi au smerit Dumnezău pre Iavin, împăratul lui Hanaan, întru zioa aceea / înaintea fiilor[2] lui Israil.

Ms. 45, f. 106 v

ge, nu voi mêrge, căce nu ştiu dzua întru carea îndrepteadză Domnul pre înger cu mine».

9. Şi dzise cătră el Devorra: «Mergîndu voi mêrge cu tine, încă să ştii căce nu va fi izbînda[2] ta pre calea carea tu mergi, căce în mînă de muiêre va da Domnul pre Sisara». Şi să sculă Devorra[3] şi mêrse împreună cu Varac la Cadis.

10. Şi au porîncit Varac lui Zavulon, şi lui Nefthalim la Chedes[4], şi s-au suit den napoia lui 10 000 de oameni, şi s-au suit Devorra împreună cu el.

11. Şi ceia aproape de Chineu[5] s-au usăbit de la Chena, şi de la ficiorii lui Iovac[6], cumnatul lui Moisi, şi au întinsu cortul lui până la copaciu[7] Celora ce Odihnescu, carele iaste alaturea cu Chedes.

12. Şi să spuse Sisarei cum s-au suit Varac, ficiorul lui Aveneem, la muntele Thavor.

13. Şi au chemat Sisara toate carăle lui, 900 cară de fier, şi tot nărodul carele era cu el de la Asiroth a Limbilor, la părăul lui Chison.

14. Şi dzise Devorra cătră Varac: «Scoală-te, căce aceasta iaste dzua întru carea au dat Domnul pre Sisara întru mîna ta, căce Domnul va mêrge[8] înaintea ta». Şi să pogorî Varac den muntele Thavor, şi 10 000 de oameni den napoia lui.

15. Şi spămîntă Domnul pre Sisara şi toate carăle lui, şi toată tabăra lui în gură de sabie, înaintea lui Varac; şi să pogorî Sisara deasupra carului lui şi au fugit cu picioarele lui.

16. Şi Varac au gonit de napoia carălor lui, şi den napoia taberii, până la Dumbrava Limbilor şi căzdu toată tabăra lui Sisara în- / tru gură de sabie, şi n-au rămas până într-unul.

17. Şi Sisara să abătu[9] cu picioarele lui la un cortu a lui Iail, muiêrea Haver a Chineului[10], căce pace întru mijlocul lui Iavin, împăratul Asor, şi întru mijlocul casei lui Haver Chineului.

18. Şi ieşi Iail întru tîmpinarea Sisarei, şi-i dzise lui: «Răsuflă[11], domnul mieu, răsuflă[12] cătră mine, nu te tême». Şi să abătu cătră ea la cortu, şi l-au acoperit pre el cu piêlea ei[13].

19. Şi dzise Sisara cătră ea: «Adapă-mă dară puţinea apă, căce am însătat». Şi au deşchis foalele laptelui, şi l-au adăpat pre el, şi au acoperit obrazul lui.

20. Şi dzise cătră ea Sisara: «Stă dară în uşê cortului şi va fi de va întra[14] neştine[15] cătră tine, şi te va întreba pre tine şi[16] va dzice ţie: Iaste aicea om? Şi vei grăi: Nu iaste».

21. Şi luă Iail, fămêia lui Haver, ţăruşul cortului şi puse maiul în mîna ei şi întră cătră el încet[17], şi au lovit ţăruşul întru falca[18] lui şi-l petrecu în pămîntu; şi el să scutură[19] şi-i ieşi sufletul şi muri[20].

22. Şi iată Varac gonind pre Sisara, şi ieşi Iail întru timpinarea lui şi dzise cătră el[21]: «Ia-mblă[22] şi-ţi voi arăta pre om, pre carele tu cerci». Şi întră cătră ea şi iată Sisara aruncat mortu, şi ţăruşul întru tîmpla lui.

23. Şi au smerit Dumnedzău pre Iavin, împăratul Hanaan, întru dzua acêea înaintea fiilor Is-

Ms. 4389, f. 113 v–114 r

vei mêrge tu, nici eu nu voiu mêrge».

9. Iară Devora zise: «Eu voiu mêrge cu tine, iară să ştii că nu va fi ţie cu cinste şi cu laudă această cale în care vei mêrge, că în mînă // de muiêre va da Domnul pre Sisara». Şi se sculă Devora şi mêrse cu Varac la Cadis.

10. Şi chiemă Varac pre Zavulon, şi pre Nefthalim, şi le porînci să meargă după dînsul 10 000 de bărbaţi, şi mêrse şi Devora cu dînşii.

11. Iară ceia ce era aproape de Chenei se usebise de la Chinei, care era den feciorii lui Iovac cumnatul lui Moisei, şi întinsêse cortul său pînă la stăjariul Răposătorilor, care iaste în Caddis.

12. Şi spuseră Sisarei că se-au suit Varac, feciorul lui Avinem, la muntele Thavorului.

13. Şi strînse Sisara toate carăle sale, 900 de cară cu fier, şi toţi oamenii cu dînsul, de la latura despre Arisoth, la pîrîul Chisului.

14. Şi zise Devora cătră Ravac: «Scoală, că aceasta iaste zioa în carea au dat Domnul pre Sisara în mîna ta, că Domnul iaste ţie ajutor». Şi se pogorî Varac den muntele Thavorului, şi după dînsul 10 000 de bărbaţi.

15. Şi înfricoşă Domnul pre Sisara şi toate carăle lui, şi toată tabăra lui în gură de sabie înaintea lui Varac; şi se pogorî Sisara den căruţa lui şi fugiia pedestru.

16. Iară Varac goniia după căruţele lui, şi după tabăra lui până la Dumbrava Limbilor, şi căzu toată tabăra Sisarei de sabie ascuţită, şi nu rămase nici unul.

17. Iară Sisara fugi pedestru supt cortul Iailei, muiêrea lui Haver Chineiul, că era pace între Iavin, împăratul Asorului, şi între casa lui Haver Chineiul.

18. Şi ieşi Iaila înaintea Sisarei, şi zise: «Abate-te la mine, stăpînul mieu, abate-te şi nu te tême». Şi se abătu la dînsa în cort, şi-l acoperi cu dulama ei.

19. Şi zise Sisara cătră dînsa: «Dă-mi puţină apă să beau». Iară ea dăzlegă un foale cu lapte, şi-i dêde de bău, şi-l acoperi iarăşi.

20. Şi zise Sisara cătră dînsa: «Stăi în uşa cortului şi de va veni cineva la tine şi te va întreba: Iaste cinevaşi acii? Tu vei zice: Ba nu iaste nimini».

21. Şi luoă Iaila, muiêrea lui Haver, un păruş de cort în mî / na ei şi mêrse cătră el încetişor, şi puse păruşul în moalele[2] capului lui şi lovi dăsupra cu maiul, şi-l pătrunse pînă în pămînt[3], iară el fiind ostenit de cale adormise; şi se cutremură şi muri.

22. De-acii Varac goniia pre Sisara, iară Iaila ieşi înaintea lui şi zise: «Vino să-ţi arăt pre bărbatul cela ce-l goneşti tu». Şi întră la ea şi iată Sisara zăcea mort, şi păruşul în tîmpla capului lui.

23. Şi plecă Domnul Dumnezeu într-acea zi pre Iavin, împăratul Hanaanului, înaintea feciо-

Versiunea modernă

voi duce, căci nu ştiu ziua cînd îşi va îndrepta Domnul îngerul lui spre mine».

9. Debora răspunse: «Voi merge cu tine, însă să ştii că nu va fi izbîndă pe calea pe care tu mergi, căci în mîna unei femei va da Domnul pe Sisera». Şi s-a sculat Debora şi a mers cu Barac la Chedeş.

10. Acolo i-a chemat Barac pe Zabulon şi Neftalim la Chedeş şi au venit după el zece mii de oameni; şi s-a dus şi Debora cu el.

11. Dar Heber-Cheneul s-a despărţit de Chenei, fiii lui Hobab, rudenia lui Moise, şi şi-a întins cortul la stejarul Celor ce Odihnesc, lîngă Chedeş.

12. Şi i s-a spus lui Sisera că s-a suit Barac, fiul lui Abinoam, pe muntele Tabor.

13. Şi a chemat Sisera toate carele sale – nouă sute care ferecate – şi tot poporul care venise cu el de la Haroşet-Goim la rîul Chişon.

14. Şi a zis Debora lui Barac: «Scoală-te, căci aceasta este ziua în care a dat Domnul pe Sisera în mîna ta, căci însăşi Domnul va merge înaintea ta». Şi Barac coborî din muntele Tabor cu zece mii de oameni după el.

15. Atunci Domnul a spăimîntat prin sabia lui Barac pe Sisera cu toate carele lui şi cu toată oştirea lui. Şi a sărit Sisera din carul său şi a luat-o la fugă pe jos.

16. Iar Barac i-a fugărit carele şi toată tabăra lui pînă la Haroşet-Goim. Şi a căzut toată tabăra lui Sisera de sabie pînă la ultimul om.

17. Şi Sisera s-a dus pe jos pînă la cortul Iaelei, femeia lui Heber Cheneul, căci între Iabin, craiul Haţorului, şi casa lui Heber Cheneul era pace.

18. Şi a ieşit Iaela în întîmpinarea lui Sisera şi i-a zis: «Abate-te, domnul meu, răsuflă, nu te teme». Şi a intrat la ea în cort şi ea l-a acoperit cu cojocul ei.

19. Şi îi zise Sisera: «Adapă-mă cu puţintică apă, căci am însetat». Şi ea a deschis un burduf cu lapte, i-a dat să bea şi i-a acoperit faţa cu o perdea.

20. Apoi Sisera i-a zis: «Stai la uşa cortului şi dacă va veni cineva şi te va întreba: Nu este aici cineva? Tu să-i spui: Nu este».

21. Apoi a luat Iaela, femeia lui Heber, un ţăruş de la cort şi un mai în mînă şi a intrat încet la el şi i-a înfipt ţăruşul în falca lui şi l-a străpuns pînă în pămînt; şi el se scutură, îşi dete sufletul şi muri.

22. Şi iată, lui Barac, gonind pe Sisera, îi ieşi în întîmpinare Iaela care îi zise: «Ia vino şi-ţi voi arăta pe omul pe care tu îl cauţi». Şi intrînd după ea, iată, l-a văzut pe Sisera aruncat mort şi ţăruşul înfipt în tîmpla lui.

23. Şi în ziua aceea Dumnezeu a smerit pe Iabin, craiul Canaanului, în faţa fiilor lui Israel.

Biblia 1688, pag. 176, col. II

24. Şi mergea mîna fiilor lui Israil mergînd, şi întărindu-se pre Acvin, împăratul lui Hanaan, pînă unde l-au surpat pre el.

CAP 5

1. Şi cîntă Devora şi Varac, feciorul lui Aviniem, întru zioa acêea şi zise:

2. «Cînd au stăpînit domni întru Israil întru vrêrea norodului, blagosloviţi pre Domnul.

3. Ascultaţi, împăraţi, şi băgaţi în urechi, voivozi! Eu Domnului voiu peveţui şi voiu cînta Dumnezăului lui Israil:

4. Doamne, întru ieşirea ta den Siir, cînd te rădicai tu den ţarina lui Edom, pămîntul s-au clătit, şi ceriul s-au turburat. Şi norii au picat apă.

5. Munţii s-au clătit de cătră faţa a Domnului Eloi, aceasta Sina de cătră faţa Domnului Dumnăzăului Israil.

6. Întru zilele lui Samegar, fiiu lui Anath, în zilele lui Iail, au lipsit împăraţi şi au mers cărări, au mers căi strîmbe.

7. Lipsit-au cei putêrnici a lu Israil, lipsit-au pînă unde s-au sculat Devora, pînă unde s-au sculat maică în Israil.

8. Alêseră ca pîinea de orzu dumnezăi deşărţi. Atuncea s-au bătut cetăţi boiereşti, acoperire a fecioarelor ce-s cu suliţe de se va ivi şi suliţe în 40 de mii întru Israil.

9. Inema mea la cêle orînduite ale lui Israil. Silnicii norodului, blagosloviţi pre Domnul!

10. Încălecînd pre asini la amiazăzi şi pre năsilii, şăzînd la judecată şi mergînd la calea sfêtnicelor, grăiţi.

11. Glasul celor ce răsună întru mijlocul celor ce să veselesc. [12] Acolo vor da direptatea Domnului, direptăţi întărêşte întru Israil. Atuncea s-au pogorît la cetăţile lui norodul Domnului.

12. Scoală-te, scoală-te, Devoro, scoală, scoală, grăiêşte cu cîntare. Scoală-te, Varac, şi întărêşte, Devoro, pre Varac. Şi robêşte robimea ta, fiiul lui Avineem.

13. Atuncea s-au mărit putêrea lui norodul Domnului. Doamne, smerêşte mie pre cei mai vîrtoşi decît mine.

14. Norodul lui Efraim încă i-au certat pre ei în vale. Frate-tău, Veniamin, întru noroadele tale. De la mine Mahir s-au pogorît cerCînd şi de la Zavulon, avînd putêre întru toiagul povestirei cărturariului.

15. Şi nacealnici întru Isahar cu Devora, şi Varac, aşa Varac în vale au trimis pedestrii lui la vale. La împărţeala lui Ruvin multe cercetări ale inemii.

16. Pentru căci şăzi mie întru mijlocul mosfethamilor? Ca să asculţi şuierăturile celor ce să scoală ca să vie la ale lui Ruvin mari cercetări ale inemii!

17. Galaad decindea de Iordan au întins corturile. Şi Dan, pentru căci prişleşiş la vase? Asir au preşleşit lîngă marginea mării şi pre la ieşirile lui au întinsu corturi.

18. Zavolon, norod ponosluind sufletului la moarte, şi Nethalim la înălţimile ţarinii.

19. Venit-au la el împăraţi şi s-au rînduit. Atuncea au dat războiu împăra // ţii lui Hanaan, la Thanaah, la apa Magghedo, lăcomiia ar-

Ms. 45, f. 106 v–107 r

rail.

24. [23] Şi mergea mîna fiilor Israil mergîndu, şi învîrtoşindu-să pre Iavin, împăratul Hanaan, pănă unde l-au surpat pre el.

CAP 5

1. Şi cîntă Devorra şi Varac, ficiorul lui Aveniem, întru dzua acêea şi dzise[1]:

2. «Cîndu au stăpînit[2] domni întru Israil întru vrêmea nărodului[3], blagosloviţi pre Domnul.

3. Ascultaţi, împăraţi, şi băgaţi în urechi, voivozi[4]. Eu sîntu[5] Domnului eu sîntu[6] voi pevetui şi voi cînta Domnulu[7] Dumnedzăului Israil:

4. Doamne, întru ieşirea ta den ţarina lui Edom, pămîntul s-au clătit, şi ceriul s-au întristat[8]. Şi norii au picat apă.

5. Munţii s-au clătit de cătră faţa Domnului Eloi, acesta Sina de cătră faţa Domnului Dumnedzăului Israil.

6. Întru dzilele Samegar, fiiul[9] lui Anath, întru dzilele Iail au lipsit împăraţi[10] şi au mersu cărări, au mersu căi strîmbe.

7. Lipsit-au ceia ce lăcuiescu Israil[11], lipsit-au pănă unde s-au sculat Devorra, pănă unde s-au sculat maică întru Israil.

8. Alêsără ca pîinea de ordzu dumnedzăi deşerţi. Atuncea s-au bătut cetăţi boiereşti, acoperire a ficioarelor[12] ce-s cu // pavete[13] de să vor ivi şi pavăţă[14] în 40 000 întru Israil.

9. Inima mea la cêle orînduite a lui Israil. Sîlnicii[15] nărodului[16], blagosloviţi pre Domnul!

10. Fiindu călare pre asini amiazădzi luminoşi[17], şedzînd la[18] judeţi şi mergîndu la calea sfêtnicilor pre cale[19] răspundeţi[20].

11. De[21] glas acelora ce răsună în mijlocul celora ce să veselescu, acolo vor da dreptatea Domnului[22], dreptăţi întărêşte întru Israil. Atuncea s-au pogorît la cetăţile lui nărodul Domnului.

12. Scoală-te, scoală-te, Devorra, scoală, scoală, grăiêşte cu cîntare. Scoală-te, Varac, şi întărêşte, Devorra, pre Varac. Şi robêşte robimea ta, fiiul Avineem.

13. Atuncea s-au mărit putêrea lui[23], nărodul Domnului. Doamne, smerêşte-mi mie pre ceia mai vîrtoşi decît mine[24].

14. Nărodul lui Efraim încă i-au certat pre ei întru vale[25]. Fratele tău[26], Veniamin, întru năroadele tale. De la mine Mahir s-au pogorît cercîndu şi de la Zavulon, avîndu[27] putêre întru buzdugan a vestuirei cărturariului.

15. Şi nacealnicii întru Isahar cu Devorra, şi Varac, aşa Varac întru vale au trimis pedestrii lui la vale. La împărţala[28] lui Ruvim multe[29] cercetări a inimei.

16. Pentru căce şedzi mie întru mijlocul mosfetham[30]? Ca să asculţi suierile acelora ce să scoală[31] la ale[32] lui Ruvim mari cercetări ale inemii!

17. Galaad decinde de Iordan unde[33] au întinsu corturi. Şi Dan pentru căci[34] nemericeşti[35] la vase? Asir au nemernicit[36] lîngă marginea mării[37] şi pre la tăriile lui[38] au întinsu corturi.

18. Zavulon, nărodu ponosluindu sufletul lui la moarte, şi Nefthalim la înălţimile ţarenii.

19. [18] Venit-au la el [19] împăraţi şi s-au rînduit. Atuncea au dat războiu împăraţii Hanaan, la

Ms. 4389, f. 114 r–114 v

rilor lui Israil.

24. Şi creştea mîna feciorilor lui Israil, şi se întăriia asupra lui Iavin, împăratul Hanaanului, care îi năcăjia, pînă-l potopiră.

CAP 5

1. Şi strigă Devora şi Varac feciorul lui Avinem într-acea zi şi ziseră:

2. «Cînd au dat izbîndă spre ceia ce năcăjia pre Israil în voia oamenilor, blagosloviţi pre Domnul!

3. Auziţi, împăraţilor, şi luaţi aminte, domnilor! Eu voiu cînta Domnului şi voiu lăuda pre Dumnezeul lui Israil:

4. Doamne, în ieşirea ta de la Seir şi cînd ai trecut preste împărăţia Edomului, pămîntul se-au cutremurat, şi ceriul se-au înfricoşat. Şi norii au picat apă.

5. Munţii se-au clătit de faţa Domnului, şi muntele Sinaei de faţa Domnului Dumnezeului lui Israil.

6. În zilele lui Samegar, feciorul lui Enath, în zilele lui Iail slăbiră de-a cînta şi umbla fără de rînduială, şi umblară pre căi strîmbe.

7. Se împuţinară ceia ce lăcuia în Israil, se împuţinară pînă mă sculaiu eu, Devora, mumă întru Israil.

8. Cînd voiră[1] pre[2] dumnezeii cei noi ca pîinea de orz. Atunci avea pre vrăjmaşi în uşile lor, şi bătea cetăţile lor, şi nu se arăta praştie, nici suliţă în cêle 40 000 ale lui Israil.

9. Inima mea cătă cêle ce-s porîncite lui Israil. Putêrnicii nărodului, blagosloviţi pre Domnul!

10. Ceia ce şădeţi pre măgari albi, şi mêrgeţi la judecata sfatului,

11. Răspundeţi celor ce plesnesc în mijlocul celor ce se veselesc, acolo să dea direptate Domnului, direptăţii // să întăreşti în Israil. Acuma să se răsipească nărodul Domnului pren cetăţile lor.

12. Scoală, Devora, scoală, scoală şi grăiêşte cîntare! Scoală, Varac[3]. Şi robêşte robiciunea ta feciorul lui Avinem.

13. Acuma se va mări cela ce au rămas întru boiêrii nărodului, că Domnul au plecat noaoă pre cei mai putêrnici decît noi.

14. Nărodul lui Efraim i-au năcăjit în vale. Veniamin, frate-tău cel mai de apoi, întru nărodul său fu. De la mine Mahir se pogorî cercînd pre tine, şi de la Zavulon ceia ce se întăriia în buzdugan arătînd scriptura.

15. Cei mai mari în Isahar cu Devora, şi cu Varac, aşijderea şi Varac au slobozit oamenii săi pedestri spre cîmpie, tinse picioarele sale. La împărţeala lui Ruvim, întrebarea cea mare a inimii.

16. Şi Varac: Pentru ce-mi iaste a şădea între Mosthetham? Să auz suirile celor ce se vor scula să treacă împotriva lui Ruvim cercările cêle mari ale inimii!

17. Galaadul de cêea parte de Iordan se sălăşlui. Şi Dan, pentru ce lăcuieşti în mulţime? Asir lăcui lîngă marginile mării, [18] şi la curăturile lui au întins corturile.

18. Zavulon, oamenii badjocoriră sufletul lui spre moarte, şi Nethalim la înălţarea agrului.

19. Venit-au la dînsul împăraţi şi se înoştiră. Atunci se bătură împăraţii Hanaanului, în

Versiunea modernă

24. Iar mîna lor s-a întărit asupra lui Iabin, craiul Canaanului, pînă ce l-au stîrpit.

CAP 5

Cîntecul Deborei şi al lui Barac

1. În ziua aceea au cîntat Debora şi Barac, fiul lui Abinoam, un cîntec şi au zis:

2. «În Israel au stăpînit domnii cu vrerea poporului. Binecuvîntaţi pe Domnul!

3. Auziţi, voi crai, şi luaţi aminte, voievozi! Eu voi cînta Domnului, voi cînta Dumnezeului lui Israel:

4. Doamne, cînd ai ieşit tu din Seir, cînd te-ai ridicat tu din ţarina lui Edom, pămîntul s-a cutremurat şi cerul s-a tulburat şi norii au picurat de ploaie.

5. Şi munţii s-au cutremurat în faţa lui Elohim Domnul precum Sinai în faţa Domnului Dumnezeului lui Israel.

6. În zilele lui Şamgar, fiul lui Anat, pe vremea Iaelei, toate drumurile erau pustii. Iar călătorii umblau pe strîmbe căi.

7. Neputincioşi erau puternicii lui Israel pînă s-a sculat Debora, pînă ce s-a ridicat o mamă în Israel.

8. Pe atunci şi-au ales dumnezei noi, doriţi ca pîinea de orz; războiul bătea la porţi; dar nu se vedea nici scut, nici suliţă la cei patruzeci de mii din Israel.

9. Inima mea este la căpeteniile lui Israel, la cei ce plecau din popor de voie bună la război. Binecuvîntaţi pe Domnul!

10. Voi cei ce călăriţi pe asini albi, voi ce odihniţi pe moi covoare, mergînd pe jos de-alungul uliţelor,

11. Luaţi aminte la zarva păstorilor, la orice fîntînă unde adapă vitele lor, acolo veselindu-se vor lăuda dreptatea Domnului care întăreşte pe Israel. Atunci poporul Domnului ieşea la porţi.

12. Scoală-te, scoală-te, Debora, scoală, scoală, cîntă cu bucurie. Scoală şi tu, Barac, iată, Debora te întăreşte. Scoală, fiul lui Abinoam. Ia în robie pe cei ce te-au robit.

13. Atunci poporul Domnului s-a trezit. Rămăşiţele lui s-au adunat pe lîngă cei viteji. Smereşte-mi, Doamne, pe cei mai vîrtoşi decît mine.

14. Poporul lui Efraim s-a întîlnit, în vale la Chişon, cu frate-tău, Veniamin cu toate noroadele tale. Din Machir şi de la Zabulon au coborît cei care aveau putere din toiagul povestirii cărturarului.

15. Principii din Isahar au ţinut cu Debora şi Barac; el a trimis de vale pedestrimea. Şi judecata lui Ruben a cerut cercetări în adîncul inimilor lor.

16. Pentru ce ai rămas tu în mijlocul staulelor? Ca să asculţi şuierăturile păstorilor? Şi judecata lui Ruben a cerut cercetări în adîncul inimilor lor.

17. Galaad a poposit dincolo de Iordan. Şi Dan, pentru ce a rămas la vase? Aşer s-a oprit la marginea mării şi şi-a întins corturile la liman.

18. Zabulon este un popor care înfruntă moartea, nu mai puţin ca el este Neftali care locuieşte pe podiş.

19. Venit-au la el craii şi s-au rînduit şi au dat război craii Canaanului, la Taanac, pe apa Me-

Biblia 1688, pag. 177, col. I

Жѹдеіс

цїй лю҃ хнанáнь ла дванáдѣ лáпа млт҃гéдо лтко
к мнѣ ариíнтѹлю҃ нáѹ лѧ҃т . Дéй чéрн сáѹ
рждѹнть стѣлѣ дéй рждѹнáла лóрь сáѹ рждѹ
кѧ нт҃ кѹсисáра . Пѹраеле кисóн тáѹ сúсь пре éн
пѹраеле кадимíнь пѹраеле кгсóнь кълáка дéто
кв пре éѧ сѹфлетѹл мóéѹ чéл тáре . Дтѹнѹ сѧ
тѣмт҃ вúнеле кължúлорь кáнлор , шн ка нéпсзн
пре éн кължúль мóéѹ , сѹдѣлúле фтрн
кг стрíїн лсóрь . Блстемáци пре мазóрь
зúсе фгерлъ домнлю҃н , кй блестéмь
ст блестемáц пре чéл челокéсѹ пре ѧ , кѣчн
нáѹ вени҃т ладюторнл дмнлю҃н , дюторн
кд дмнлю҃л фтрѣтѣвонницн . Блгословéсѣ дéй мѹ
éри гáнл мѹжéрѣ лю҃й дхтéр дмнéлю҃й дéнтрѹ
кє мѹéрн фтрѹ кóртѹ ст блгословéсѣ . Дпа чé
шѹ éй шн лáпте мѹ дáт лю҃й фтрѹ легéн дмн
кѕ лор ждѹее оѹ҃нть . Мжна éй чѣ стѣнга ла
цирúш дѹ фтúнéѹ шн дирѣпта éй кладесѣтр
шнт ст сѹ҃рпе латтéрн , сóстенницлор шн тѣѧ
пре сисáра , дѹ рѣзбúт тжúпла лю҃й дѹ рѣзбúт
кз кáпѹл лю҃й шн дѹ лобúт . Фтрѹ мúжлоцѹл
пнуóарелор éй фгрехúндусе дѹ кѣзѹ҃т , шн дѹ ѧ
дормúт фтрѹ мúжлоцѹл флѹерилор éй , фтрѹ кá
ре сáѹ плекáт фчѣ кúт сáѹ крúнсь дколо дѹ кѣ
кн ѕѹ҃т тнкѣлошáще . Прéн фереѣстрѣ сѣ пле
кá мáйка сисáрїн , прéн мрежѹрн пéнтрѹ кѣчн
дѹ фтрéзнúт кáрлл лю҃й дéвнн , пéнтрѹ кѣчн
кф дѹ ѕѹбтúнт оѹ҃рмеле кáрлор лю҃й .
Дце лéптеле кѹпѹнéселор éй дѹ рѣспѹнс кѣтрѣѧ
шн мшь рѣспѹндѣ кѹвúнтеле éй ладжúса .
л Нѹ҃л вор дфла пре éл фтърúнд прúзн фтрѣ
тенúнд кѹ прилтенúй лакáпѹл сóмѹлю҃й снáнúк ,
прúзнле вѣчѣлор сисáрїн , прúзнле вѣчѣлео
р фпистрúрїн вѣчѣль ф дмпистрѹторнлор ѣчѣ
ла сїѣ грѹмáзелор лю҃й прúзн . Дша сѣ пїарь
тóцн врѣжмáшїй тнн дмне , шн чéй чéл нéт
ескѹ пре éл фченúт рѣсърúтѹл соáрелн фтрѹ
вѹтѣрѣ лю҃й , шн сóднхнн пѣмжúтѹль
патрѹ зéчн де áнн .

К Л Ї Ѕ

л Ѝ фѣкѹрь фúїй лю҃й гсрáнл рѣѹ фнáнй
тѣ дмнлю҃й , шн дѹ дáт пре éй дмнѣ
фмжна лю҃й мадїáм шáпте áнн .
в Шн ст фтърн мжна лю҃й мадиáмь пре
гсрáнл шн дѹ фѣкѹт фúїй лю҃й гсрáнл
де кътрь фáца лю҃й мадїáм стжнеле фмѹнцн
г шн фпéшгрн шн фтърїн . Шн фѣ кжнд ст
мжна сóмь гсранáтѣнѣ шн се ѣѧ мадїáм шн
амалúк , шн фúїй рѣсърúтѹлор , шн ст сѣѧ
д престе éл . Шн стбрѣзѣѧ дѣѹпра лóр , шн
стрúсѣ фтотчúнеле пмжúнтѹлю҃й , пнтр двéн
ла гáза шн нѣ рѣмънѣ стáре девїць фтрѹ
гсрáнл , шн тѹрмт шн внцéл шн мжгáрн .
е Кѣчн шн éй шн довнтóачеле лóр сѣѧ шн кор
тѹрнле лóр пѹрта , шн бúнѣ калькѹста ф
мѹлцúме,шн лóр шн кѣмúлелор лóр нѹ éра нѹ
мúр , шн мúрѣ ла пѣмжúнтѹл лю҃й гсрáнл ка
ѕ сѣл стрúче пре éл . Шн стрúгѣ гсрáнлль
з фóарте дéнтрь фáца лю҃й мадїáм . Шн

gintului n-au luat.

20. Den ceriu s-au rînduit stêlele, den rînduiala lor s-au rînduit cu Sisara.
21. Pîraiele Chison i-au scos pre ei pîraiele Cadimin, pîraiele Chison. Călca-va de tot pre el sufletul mieu cel tare!

22. Atuncea s-au tăiat vinele călcîilor cailor, şi va netezi pre ei călcîiul mieu, sudălmile întristării lor.

23. Blestemaţi pre Mazor, zise îngerul Domnului. Cu blestem să blestemaţ pre ceia ce lăcuiescu pre ea, căci n-au venit la agiutoriul Domnului, ajutoriu Domnul, întru războinici.

24. Blagoslovească den mueri Iail, muiêrea lui Ahver, a Chineului, dentru mueri întru cortu să să blagoslovească.

25. Apă cerşu ei, şi lapte i-au dat lui; întru leghen domnilor aduse unt.

26. Mîna ei cea stînga la ţiruş au întinsu, şi direapta ei, ca desăvîrşit să surpe, la tăieri ostenitilor. Şi tăia pre Sisara, au răzbit tîmpla lui, au răzbit capul lui şi au lovit.

27. Întru mijlocul picioarelor ei îngreuindu-se au căzut, şi au adormit întru mijlocul fluierilor ei, întru care s-au plecat. În ce chip s-au închis acolo au căzut ticăloşaşte.

28. Pren fereastră să pleca maica Sisarii, pren mrejuiri: Pentru căci au întîrziat carul lui a veni? Pentru căci au zăbăvit urmele carălor lui?

29. Înţelêptele jupunêselor ei au răspuns cătră ea, şi ea-ş răspundea cuvintele ei la dînsa:
30. Nu-l vor afla pre el împărţind prăzi, împrietenind cu priêtenii la capul omului silnic, prăzile văpsêlelor Sisarii, prăzile văpsêlelor a împistririi, văpseală a împistritorilor, acêstea, grumazelor lui prăzi.

31. Aşa să piară toţi vrăjmaşii tăi, Doamne! Şi cei ce-l iubăscu pre el, în ce chip răsăritul soarelui întru putêrea lui!». Şi odihni pămîntul patruzeci de ani.

CAP 6

1. Şi făcură fiii lui Israil rău înaintea Domnului, şi au dat pre ei Domnul în mîna lui Madiam şapte ani.

2. Şi să întări mîna lui Madiam pre Israil, şi au făcut fiii lui Israil de cătră faţa lui Madiam stînele în munţi, şi în peşteri, şi în tării.

3. Şi fu cînd sămăna om israilltean, şi se suia Madiam şi Amalic, şi fiii răsărîturilor, şi să suia preste el.

4. Şi să tăbărîia asupra lor şi strica fătăciunele pămîntului pînă a veni la Gaza, şi nu rămînea stare de viaţă întru Israil, şi turmă, şi viţel, şi măgariu.

5. Căci şi ei şi dobitoacele lor să suia, şi corturile lor purta, şi veniia ca lăcusta în mulţime, şi lor şi cămilelor lor nu era număr şi mergea la pămîntul lui Israil ca să-l strice pre el.

6. Şi sărăci Israilul foarte de cătră faţa lui Madiam.

7. Şi / fiii lui Israil cătră Domnul au strîgat, şi fu cînd au strîgat

Ms. 45, f. 107 r

Thanaah, la apa Magghedo, lăcomiia[39] argintului n-au luat.

20. Den ceriu s-au rînduit stêlele, den rînduiala[40] lor s-au rînduit cu Sisara.

21. Părăiele Chison i-au scos pre ei, părăiele Cadimin[41], părăiele Chison[42]. Călca-va de tot pre el sufletul mieu cela tare!

22. Atuncea s-au tăiat vineli[43] călcîielor cailor[44], şi va netezi pre ei călcîiul mieu[45], sudălmile întristării lor.

23. Blăstămat Mazor[46], dzise îngerul Domnului. Cu blăstăm să blăstămaţi pre ceia ce lăcuiescu pre ea[47], căce n-au venit la ajutoriul Domnului, ajutori Domnul întru războinici[48].

24. Blagoslovască-să den muieri Iail, muiêrea lui Haver Chineului, dentru muieri întru cortu[49] să să blagoslăvască. /

25. Apă cerşu ei, şi lapte i-au dat lui; întru medelniţa a domnilor, dentru averi[50] aduse untu.

26. Mîna ei cea stîngă la ţăruş au întinsu[51], şi dreapta ei, ca desăvîrşit să surpe la tăieri[52] a ostenitilor. Şi tăie pre Sisara, au răzbit tîmpla lui[53], şi au lovit.

27. Întru mijlocul picioarelor ei îngreuindu-să[54] au căzdut, şi au adurmit întru mijlocul vinelor[55] ei întru care s-au[56] plecat[57]. În ce chip s-au închis acolo aù căzdut ticăloşêşte[58].

28. Pren fereastră să pleca maica Sisarei, pren farmacuri: Pentru căce au întîrziiat carul lui a veni[59]? Pentru căce au zăbăvit urmele carului[60] lui?

29. Înţelêpte a boiêrilor, ei au răspunsu către ea. Şi ea îş răspundea cuvintele ei şie:

30. Nu-l vor afla pre el împărţindu prăzi, împrietenindu priêtenilor[61] la capul omului sîlnic[62], prăzile văpsêlelor Sisarei, prăzi a împistririi văpsêlelor, văpsală[63] a împistritorilor acêstea grumadzilor lui prăzi.

31. Aşa să piară toţi nepriêtenii tăi, Doamne! Şi ceia ce-l iubescu pre el în ce chip răsăritul[64] soarelui întru putêrea lui!». [32] Şi odihni pămîntul 40 de ani.

CAP 6

1. Şi făcură fiii lui Israil răul înaintea Domnului, şi i-au dat pre ei Domnul în mîna lui Madiam 7 ani.

2. Şi să întări mîna lui Madiam pre Israil, şi au făcut şie fiii lui Israil de către faţa lui Madiam stînele în munţi, şi în peşteri, şi în tării[1].

3. Şi fu cîndu sămăna om israilltean, şi să suia Madiiam şi Amalic şi fiii răsăriturilor şi să suia preste el[2].

4. Şi să tăbărîia asupra lor[3] şi strîca fătăciunile[4] pămîntului până a veni la Gaza, şi nu rămînea[5] stare de viaţă întru Israil, şi turmă, şi viţăl, şi măgar[6],

5. Căce şi ei şi dobitoacele lor să suia, şi corturile lor purta, şi veniia ca lăcusta în mulţime, şi lor, şi cămilele lor nu era număr, şi mergea[7] la pămîntul Israil ca să-l strice[8] pre el.

6. Şi sărăci Israil foarte de către faţa lui Madiam.

7. Şi fiii lui Israil către Domnul au strigat, şi

Ms. 4389, f. 114 v

Thanah, la apa Maghedului, şi nimică den mulţimea argintului n-au luat.

20. Den cer se oştiră stêlele den rînduiala lor, şi se bătură cu Sisara.

21. În pîrîul lui Chis şi-l goni pîrîul Caduminului, pîrîul Chisului. Şi l-au călcat sufletul mieu cu putêre!

22. Atunci au tăiat copitele cailor, şi se muiară de alergarea lor cea cu vîrtute.

23. Blestemul pămîntului Mazorului, zise îngerul Domnului. Cu blestem să blestemaţi pre ceia ce lăcuiesc pre dînsul, că n-au venit în ajutoriul Domnului, în ajutoriul puterilor Domnului.

24. Blagoslovită între muierile lui Israil muiêrea lui Haver Chineiul, şi blagoslovită să fie între muierile cêle den cort.

25. Apă au cerşut de la dînsa, iară ea îi dêde lapte; în păharul celor putêrnici / aduse unt.

26. Mîna cea stîngă o întinse la păruş, iară cea direaptă la maiul celor ce lucra. Şi ucise pre Sisara, şi-i pătrunse capul, şi-i dăzlipi fălcile.

27. Şi ucise pre bărbat cu picioarele ei, plecîndu-se căzu ostenit şi muri. [27] Între picioarele ei căzu cel necredincios.

28. Pre fereastră căuta muma Sisarei pre fereastră, pren parmaci[4]. Ce zăbovi căruţa lui a veni? Căci au întărziiat urmele armei lui?

29. Una mai înţeleaptă den muierile ei răspunse ei cuvintele acêstea a dînsia-şi:

30. Nu vor afla pre dînsul împărţînd prăzile, împrietenind priêteni spre capul bărbatului celui putêrnic, haine în multe fêliuri, prada lui Sisar[5], multe fêliuri de haine frumoase şi multe fêliuri de cusături ale grumazilor lui.

31. Aşa să piêe toţi vrăjmaşii tăi, Doamne, iară ceia ce te iubesc să luminêze ca răsăritul soarelui în putêrea sa!». [32] Şi fu pămîntul în răpaos 40 de ani.

CAP 6

1. Şi făcură feciorii lui Israil rău înaintea Domnului, şi-i dêde Domnul în mîna Madiamului 7 ani.

2. Şi se întări mîna Madiamului pre Israil, şi-şi făcură feciorii lui Israil pentru madiiani stîni în munţi, şi în peşteri, şi la locuri tari.

3. Că deaca sămîna israiltênii, se suia madiianii şi ammalicul şi feciorii răsăriturilor acolo.

4. Şi se tăbărîia pre arături şi strica roadele pămîntului, pînă întra la Gaza, şi nu lăsa nimică de viiaţa Israilului, nici den turmele oilor, nici den cirezile boilor, nici măgari.

5. Că întra ei şi ducea dobitoacele lor, şi corturile lor, şi mergea mulţi ca lăcustele şi ei şi cămilele lor n-avea număr, că mergea asupra pămîntului lui Israil să-l strice.

6. Şi sărăci Israil foarte de faţa Madiamului.

7. Şi strigară feciorii lui Israil către Domnul.

Versiunea modernă

ghidonului. Dar n-au luat pradă, nici argint, nici bani.

20. Şi stelele de sus s-au luptat atunci cu Sisera.

21. Pîraiele Chişonului, pîraie străvechi, i-au scos pe duşmani şi i-au măturat. Călca-va de tot pe sufletul meu cel tare!

22. Atunci copitele cailor loveau pămîntul tropotind.

23. Blestem cetăţii Meroz, zise îngerul Domnului. Blestem, blestem celor ce locuiesc în ea, căci n-au venit în ajutorul Domnului, în ajutorul Domnului între războinici.

24. Binecuvîntată să fie între femei Iaela, femeia lui Heber Cheneul! Binecuvîntată să fie între femeile ţării.

25. Apă i-a cerut Sisera şi ea i-a dat lapte, în strachini scumpe i-a dat lapte şi mîncarea domnilor, unt.

26. Mîna ei stîngă a întins-o la ţăruş, iar dreapta ei la maiul de bătut. Cu maiul i-a zdrobit lui Sisera capul, cu ţăruşul i-a străpuns tîmpla.

27. El s-a zvîrcolit la picioarele ei, unde a şi murit. Apoi s-a dus cum a venit.

28. Prin fereastră să plecă neliniştită maica lui Sisera, pentru că întîrziau carele lui: Unde e? De ce zăboveşte aşa de mult?

29. Cea mai înţeleaptă dintre jupînese zicea şi singură răspundea la întrebări:

30. Se vede că au găsit pradă bogată şi o împart; o fată sau două pe cap de bărbat, haine pestriţe pentru Sisera, haine cu aur cu sute; şi pentru grumajii viteazului două, trei şaluri vărgate.

31. Aşa să piară toţi vrăjmaşii tăi, Doamne! Iar cei ce te iubesc pe tine, să fie ca soarele cînd răsare în toată strălucirea lui!». După aceasta pămîntul s-a bucurat de pace patruzeci de ani.

CAP 6
Ghedeon şi Madianiţii

1. Fiii lui Israel s-au dedat iarăşi la rele faţă de Domnul şi Domnul i-a dat pentru şapte ani pe mîinile Madianiţilor.

2. Şi mîna Madianiţilor era o mînă grea, iar fiii lui Israel şi-au făcut ascunzători în munţi şi peşteri şi stînci greu de pătruns.

3. Şi cînd Israel semăna, veneau la el Madianiţii, Amaleciţii şi locuitorii din pustie

4. Şi stăteau la el în corturi şi mîncau toate roadele pămîntului pînă la Gaza, şi nu lăsau pentru hrana lui Israel nici oaie, nici bou, nici asin.

5. Ei veneau cu dobitoacele şi corturile lor, veneau mulţi ca lăcustele; cămilele lor erau fără număr; cutreierau ţara lui Israel şi o pustiau.

6. Şi Israel a sărăcit foarte mult din cauza Madianiţilor.

7. Şi din nou au strigat fiii lui Israel către

Biblia 1688, pag. 177, col. II

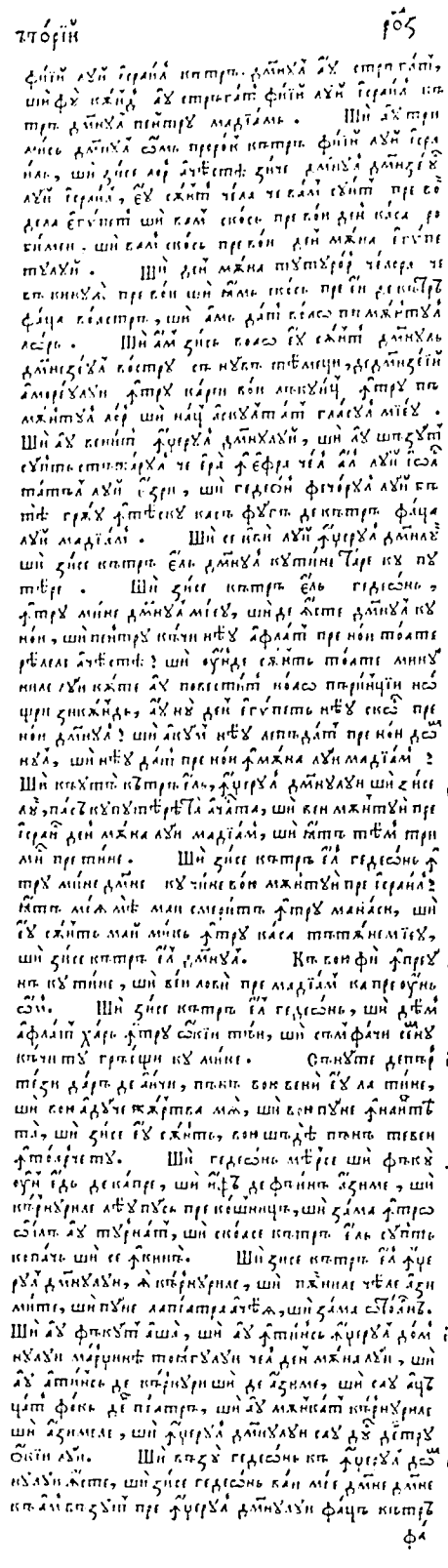

fiii lui Israil către Domnul pentru Madiam.

8. Şi au trimis Domnul om proroc către fiii lui Israil şi zise lor: «Acêstea zice Domnul Dumnezeul lui Israil: Eu sînt Cela ce v-am suit pre voi de la Eghipet şi v-am scos pre voi den casa robimei;

9. [8] Şi v-am scos pre voi den mîna Eghipetului [9] şi den mîna tuturor celora ce vă chinuia pre voi; şi i-am scos pre ei de către faţa voastră, şi am dat voao pămîntul lor.

10. Şi am zis voao: Eu sînt Domnul Dumnezeul vostru; să nu vă têmeţi de dumnezeii amoreului, întru carei voi lăcuiţ întru pămîntul lor. Şi n-aţ ascultat glasul mieu».

11. Şi au venit îngerul Domnului, şi au şăzut supt stăjarul ce era în Efra cel al lui Ioas, tatăl lui Ezri; şi Ghedeon, feciorul lui, bătea grîu în teascu, ca să fugă de către faţa lui Madiam.

12. Şi se ivi lui îngerul Domnului şi zise către el: «Domnul cu tine, tare cu putêre».

13. Şi zise către el Ghedeon: «Întru mine, Domnul mieu, şi de iaste Domnul cu noi, şi pentru căci ne-au aflat pre noi toate rêlele acêstea? Şi unde sînt toate minunile lui, cîte au povestit noao părinţii noştri, zicînd: Au nu den Eghipet ne-au scos pre noi Domnul? Şi acum ne-au lepădat pre noi Domnul şi ne-au dat pre noi în mîna lui Madiam!».

14. Şi căută către el îngerul Domnului şi zise lui: «Pasă cu putêrea ta aceasta, şi vei mîntui pre Israil den mîna lui Madiam. Şi iată te-am trimis pre tine».

15. Şi zise către el Ghedeon: «Întru mine, Doamne, cu cine voiu mîntui pre Israil? Iată miia mea mai smerită întru Manasi, şi eu sînt mai mic întru casa tătîne-mieu». Şi zise către el Domnul:

16. «Că voiu fi împreună cu tine, şi vei lovi pre Madiam ca pre un om».

17. Şi zise către el Ghedeon: «Şi de-am aflat har întru ochii tăi, şi să-m faci semnu căci tu grăieşti cu mine.

18. Să nu te depărtezi dară de aici pînă voiu veni eu la tine, şi voiu aduce jărtva mea, şi voiu pune înaintea ta». Şi zise: «Eu sînt, voiu şădea pînă te vei întoarce tu».

19. Şi Ghedeon mêrse şi făcu un ied de capre, şi ifă de făină azime, şi cărnurile le-au pus pre coşniţă, şi zama într-o oală au turnat, şi scoase către el supt copaci şi se închină.

20. Şi zise către el îngerul Domnului: «Ia cărnurile şi pîinile cêle azimite şi pune la piatra acêea, şi zama o toarnă». [21] Şi au făcut aşa.

21. Şi au întins îngerul Domnului marginea toiagului cel den mîna lui şi au atins de cărnuri şi de azime, şi s-au aţîţat foc den piatră şi au mîncat cărnurile şi azimele. Şi îngerul Domnului s-au dus dentru ochii lui.

22. Şi văzu Ghedeon că îngerul Domnului iaste, şi zise Ghedeon: «Vai mie, Doamne, Doamne, că am văzut pre îngerul Domnului faţă către // faţă».

Ms. 45, f. 107 r–107 v

fu cîndu au strigat fiii lui Israil cătră Domnul pentru Madiam.

8. Şi au trimis Domnul om proroc cătră fiii lui Israil şi dzise lor: «Acêstea dzice Domnul Dumnedzăul Israil: Eu sîntu Cela ce v-am suit pre voi[9] den casa robimei.

9. Şi v-am scos[10] pre voi den mîna[11] Eghip // tului şi den mîna tuturor ce chinuia pre voi; şi i-am scos pre ei de cătră faţa voastră, şi am dat voao pămîntul lor.

10. Şi am dzis voao: Eu sîntu Domnul Dumnedzăul vostru; să nu vă têmeţi de dumnedzăii amorreilor, întru carii voi lăcuiţi întru pămîntul lor. Şi n-aţi ascultat glasul mieu».

11. Şi au venit îngerul Domnului, şi au şedzut suptu copaciul[12] ce iaste în Efra, cela ce-i a lui Ioas, tatăl lui Ezri; şi Ghideon, ficiorul lui, bătea grîu într-un teascu[13], ca să fugă de cătră faţa lui Madiam.

12. Şi să ivi lui îngerul Domnului şi dzise cătră el: «Domnul cu tine, tare cu putêrea».

13. Şi dzise cătră el Ghideon: «Întru mine, Domnul mieu, şi de iaste Domnul împreună cu noi, şi pentru căce ne-au aflat pre noi toate rêlele acêstea? Şi unde-s toate minunele lui, cîte au povestit părinţii noştri dzicîndu: Nu den Eghiptu ne-au scos pre noi Domnul. Şi acum ne-au întinsu[14] pre noi Domnul şi ne-au dat pre noi întru mîinile Madiam».

14. Şi căută cătră el îngerul Domnului şi dzise cătră el: «Pasă cătră el cu putêrea ta aceasta, şi vei mîntui pre Israil den mîna lui Madiam. Şi iată te-am trimis pre tine».

15. Şi dzise cătră el îngerul Domnului: «Ghideon întru mine, Doamne, cu cine voi mîntui pre Israil? Iată, miia mea mai smerită întru Manasi, şi eu sîntu mai mic întru casa tătîne-miieu». [16] Şi dzise cătră el Domnul:

16. «Căce voi fi împreună cu tine, şi vei lovi pre Madiam ca pre un om».

17. Şi dzise cătră el Ghideon: «Şi de am aflat har întru ochii tăi, şi să-mi faci sămnu mie căce tu grăieşti cu mine.

18. Să nu te dăpărtedzi dară de aicea pănă voi veni eu la tine, şi voi aduce jirtva mea, şi voi pune înaintea ta». Şi dzise: «Eu sîntu, voi şedea pănă te vei întoarce tu».

19. Şi Ghideon mêrse şi făcu un ied de capre, şi ifi de făninâ azime, şi cărnurile le-au pus pre coşniţă şi dzama au turnat întru o oală, şi scoase cătră el suptu copaci şi să închină.

20. Şi dzise cătră el îngerul Domnului: «Ia cărnurile şi pîinile cêle azime şi pune la piatra acêa, şi dzama o toarnă». Şi au făcut aşa.

21. Şi au întinsu îngerul Domnului marginea toiagului cela den mîna lui şi au atinsu de cărnuri şi de azime, şi s-au aţiţat foc den piatră şi au mîncat cărnurile şi azimile. Şi îngerul Domnului s-au dus dentru ochii lui.

22. Şi vădzu Ghideon că îngerul Domnului iaste, şi dzise Ghideon: «Vai mie, Doamne, Doamne, / căce am vădzut pre îngerul Domnului

Ms. 4389, f. 114 v–115 r

De-acii deaca strigară feciorii lui Israil cătră Domnul pentru Madiam.

8. Trimêse Domnul la dînşii proroc şi le zise: // «Aceasta grăiêşte Domnul Dumnezeul lui Israil: Eu sînt Cela ce v-am scos den Eghipet şi v-am luat den casa robiei;

9. Şi cela ce v-am mîntuit den mîinile eghiptênilor şi den mîinile tuturor celor ce vă făcea rău; şi i-am gonit de la faţa voastră, şi am dat voaoă ţara lor.

10. Şi am zis voaoă: Eu sînt Domnul Dumnezeul vostru; nu vă têmeţi de dumnezeul ammoreilor, într-a cărora ţară lăcuiţi voi. Şi n-aţi ascultat glasul mieu».

11. Şi veni îngerul Domnului, şi şăzu supt stăjariul care era în Efra, care au fost al lui Ioas, tatăl lui Ezri; şi Ghedeon, fiiu-său, mlătiia[1] grîu la ariia lui, ca să scape cu dînsul şi să fugă de faţa madiianilor.

12. Şi se arătă lui îngerul Domnului şi-i zise[2]: «Cu tine iaste Domnul, bărbat putêrnic».

13. Iară Ghedeon zise lui: «Domnul mieu dară deaca iaste Domnul întru noi, pentru căci ne-au aflat acêste răotăţi toate? Unde sînt toate minunile lui cîte spunea noaoă părinţii noştri zicînd: Au doară n-au scos pre noi Dumnezeu den Eghipet, iară acuma ne-au lepădat Domnul şi ne-au dat în mîna Madiamului».

14. Iară îngerul Domnului, căutînd spre dînsul, zise: «Pasă într-această tărie a ta, şi-i vei mîntui pre Israil den mîinile Madiamului. Şi să ştii că te trimeţ».

15. Iară Ghedeon zise cătră dînsul: «Doamne, dară cu ce voiu mîntui pre Israil? Şi iată miia[3] mea mai smerită iaste întru Manasiia, şi eu sînt mai mic în casa tătăne-mieu». [16] Iară Domnul zise lui:

16. «Căci voiu fi eu cu tine, pentr-acêea vei bate pe Madiam ca pre un om sîngur».

17. Iară Ghedeon zise: «Deaca am aflat milă înaintea ochilor tăi, să faci semn că tu eşti cela ce grăieşti cu mine.

18. Să nu te dăpărtezi de acii pînă voiu veni la tine, şi să aduc jărtva mea, şi să o pui înaintea ta». El zise: «Eu voiu aştepta pînă te vei întoarce».

19. Şi mêrse Ghedeon şi fiêrse un ied den capre, şi a patra efi de făină azimă, şi o puse în coşniţă cu carnea, şi zeama o băgă într-o oală, şi le duse la dînsul supt stejar şi le puse.

20. Iară îngerul Domnului zise lui: «Ia carnea şi azima de pîine / şi le pune la acea piiatră, şi zeama o varsă aproape». Şi făcu aşa.

21. Iară îngerul tinse toiagul lui şi atinse cu vîrful lui de carne şi de azima de pîi‹ne›[4], şi se aprinse foc den piiatră şi arse carnea şi azimile[5]. Şi îngerul Domnului se duse den ochii lui.

22. Şi văzu Ghedeon că fu îngerul Domnului şi zise: «O, Doamne, Doamne, dară pentru aceasta am văzut îngerul Domnului faţă făţiş?».

Versiunea modernă

Domnul împotriva Madianiţilor,

8. Şi Domnul a trimis un om, prooroc, şi le-a zis: «Aşa cuvîntă Domnul Dumnezeul lui Israel: Eu v-am slobozit din Egipt şi v-am scos din casa robiei

9. Şi v-am scăpat din mîinile Egiptenilor şi din mîinile tuturor celor care v-au chinuit; pe aceştia i-am alungat de la voi şi ţara lor am dat-o vouă.

10. Şi v-am spus: Eu sînt Domnul Dumnezeul vostru, să nu ascultaţi de dumnezeii Amoreilor, în ţara cărora trăiţi. Dar voi n-aţi ascultat glasul meu».

11. A venit îngerul Domnului şi a şezut sub stejarul din Ofra, cel al lui Ioaş, tatăl lui Abiezer; şi Ghedeon, fiul lui, bătea grîu în arie ca să-l ascundă de Madianiţi.

12. Şi i s-a arătat îngerul Domnului lui Ghedeon şi i-a zis: «Domnul cu tine, să rămîi puternic şi tare!»

13. Şi Ghedeon i-a răspuns: «Domnul meu, dacă Dumnezeu e cu noi, pentru ce ne-a trimis toate aceste necazuri peste noi? Unde sînt toate minunile lui, cîte ne-au istorisit părinţii noştri, anume că Domnul ne-a scos din Egipt. Iată că Domnul acum ne-a părăsit, ne-a dat pe mîna Madianiţilor».

14. Şi cătînd Domnul spre el, a cuvîntat: «Eu te trimit pe tine şi tu, prin puterea ta, vei mîntui pe Israel din mîna Madianiţilor. Iată eu te trimit!»

15. Atunci Ghedeon a zis: «Doamne, cu cine aş putea eu mîntui pe Israel? Iată neamul meu este cel mai sărac din seminţia lui Manase, iar eu sînt cel mai mic din casa tatălui meu». Domnul însă i-a zis:

16. «Eu voi fi împreună cu tine şi tu vei înfrînge pe Madianiţi ca pe un singur om».

17. Iar Ghedeon zise: «De-am aflat eu trecere în ochii tăi, fă-mi un semn ca să dovedeşti că e vorba de mine.

18. Pînă nu mă voi întoarce eu, tu să nu te duci de aici şi îţi voi aduce jertfa mea şi o voi pune înaintea ta». Şi Domnul a zis: «Eu sînt, voi sta pînă te vei întoarce».

19. Şi Ghedeon s-a dus şi a pregătit un ied şi dintr-o efă de făină azimă; cărnurile le-a pus pe grătar de piatră şi a turnat zeama într-o oală pe care a adus-o cu celelalte la stejar unde Domnul l-a aşteptat.

20. Îngerul Domnului i-a zis: «Ia cărnurile şi azimele şi pune-le pe piatra aceasta şi toarnă zeama peste ele». Şi a făcut aşa.

21. Atunci îngerul Domnului a atins cu vîrful toiagului din mîna lui cărnurile şi azimele şi a izbucnit foc din piatră şi au mîncat cărnurile şi azimele. Apoi îngerul Domnului s-a făcut nevăzut.

22. Şi a priceput Ghedeon că fusese îngerul Domnului, de aceea a zis: «Vai de mine, Doamne, Doamne, că am stat cu îngerul Domnului

Biblia 1688, pag. 178, col. I

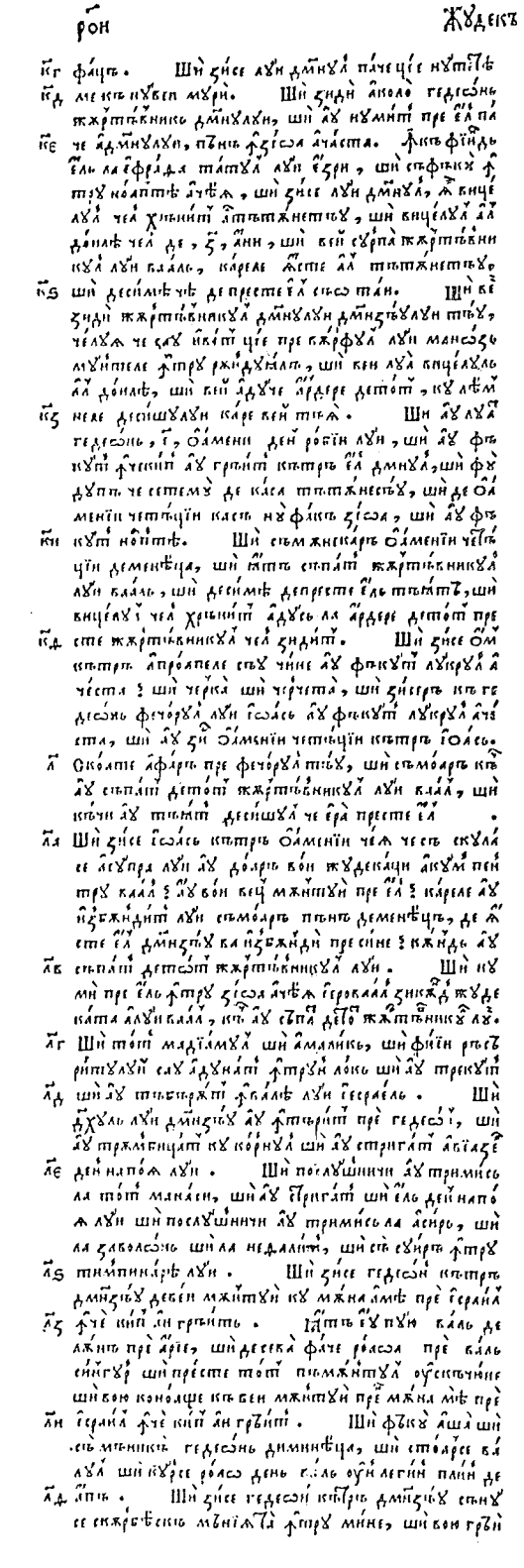

23. Şi zise lui Domnul: «Pace ţie, nu te tême, că nu vei muri».

24. Şi zidi acolo Ghedeon jîrtăvnic Domnului, şi au numit pre el Pace a Domnului, pînă în ziua aceasta, [25] încă fiind el la Efratha, tatul lui Ezri.

25. Şi să făcu întru noaptea acêea şi zise lui Domnul: «Ia viţelul cel hrănit al tătîne-tău, şi viţelul al doilea, cel de 7 ani, şi vei surpa jîrtăvnicul lui Vaal, carele iaste al tătîne-tău, şi desimea cea de preste el să o tai.

26. Şi vei zidi jîrtăvnicul Domnului Dumnezăului tău, celuia ce s-au ivit ţie pre vîrful lui Manoz muntele întru rînduială, şi vei lua viţelul al doilea şi vei aduce ardere de tot cu lêmnele desişului care vei tăia».

27. Şi au luat Ghedeon 10 oameni den robii lui, şi au făcut în ce chip au grăit cătră el Domnul. Şi fu după ce se temu de casa tătîne-său şi de oamenii cetăţii ca să nu facă zioa, şi au făcut noaptea.

28. Şi să mînecară oamenii cetăţii demeneaţa, şi iată săpat jîrtăvnicul lui Vaal şi desimea de preste el tăiată, şi viţelul cel hrănit adus la ardere de tot preste jîrtăvnicul cel zidit.

29. Şi zise om cătră aproapele său: «Cine au făcut lucrul acesta?». Şi cerca şi cerceta şi ziseră că Ghedeon, feciorul lui Ioas, au făcut lucrul acesta.

30. [29] Şi au zis oamenii cetăţii cătră Ioas: [30] «Scoate afară pre feciorul tău şi să moară, căci au săpat de tot jîrtăvnicul lui Vaal, şi căci au tăiat desişul ce era preste el».

31. Şi zise Ioas cătră oamenii ceia ce să sculase asupra lui: «Au doară voi judecaţi acum pentru Vaal? Au voi veţ mîntui pre el? Carele au izbîndit lui, să moară pînă demeneaţă. De iaste el dumnezău, va izbîndi pre sine, cînd au săpat de tot jîrtăvnicul lui».

32. Şi numi pre el întru ziua acêea Ierovaal, zicînd: „Judecata a lui Vaal", căci au săpat de tot jîrtăvnicul lui.

33. Şi tot Madiamul, şi Amalic, şi fiii răsăritului s-au adunat într-un loc şi au trecut şi au tăbărît în valea lui Iesrael.

34. Şi duhul lui Dumnezău au întărit pre Ghedeon, şi au trîmbiţat cu cornul şi au strigat Aviazer den napoia lui.

35. Şi poslușnici au trimis la tot Manasi, şi au strigat şi el den napoia lui, şi poslușnici au trimis la Asir, şi la Zavolon, şi la Nethalim, şi să suiră întru timpinarea lui.

36. Şi zise Ghedeon cătră Dumnezău: «De vei mîntui cu mîna a mea pre Israil în ce chip ai grăit,

37. Iată eu puiu val de lînă pre arie, şi de se va face roaua pre val singur, şi preste tot pămîntul uscăciune, şi voiu conoaşte că vei mîntui pren mîna mea pre Israil, în ce chip ai grăit».

38. Şi făcu aşa; şi să mînică Ghedeon dimineaţa, şi stoarse valul şi curse roao den val un leghin plin de apă.

39. Şi zise Ghedeon cătră Dumnezău: «Să nu se scîrbească mîniia ta întru mine, şi voiu grăi / încă o dată şi voiu ispiti încă o dată cu

Ms. 45, f. 107 v–108 r

față către față».

23. Și dzise lui[15] Domnul: «Pace ție, nu te téme, nu vei muri».

24. Și zidi acolo Ghedeon jirtăvnic Domnului, și au numit pre el pacea Domnului, încă fiindu el la Efratha, tatăl lui Ezri, până în dzua de astădzi.

25. Și să făcu întru noaptea acêea ți-i dzise lui Domnul: «Ia viţălul cela hrănit a tătîne-tău[16], și viţălul al doilea cela de 7 ani și vei surpa jirtăvnicul lui Vaal, carele iaste a tătîne-tău, și desimea ce-i preste el să-l tai.

26. Și vei zidi jirtăvnicul Domnului Dumnedzăului tău, celuia ce și s-au ivit ție pre vîrvul lui Manoz muntele întru rînduială, și vei lua viţălul al doilea și vei aduce arderi de tot cu lêmnele desișului căruia vei tăia».

27. Și au luat Ghedeon 10 oameni dentru robii lui, și au făcut în ce chip au grăit către el Domnul. Și fu după ce să temu de casa tătîne-său și de oamenii cetăţii ca să nu facă dzua, și au făcut noaptea.

28. Și să mînecară oamenii cetăţii dimineaţă, și iată săpat jirtăvnicul lui Vaal și desimea de preste el tăiată, și viţălul cela hrănit au[17] adus la arderi de tot preste jirtăvnicul cela zidit.

29. Și dzise om către aproapele său: «Cine au făcut lucrul acesta?». Și certa și cerceta și dzisera că Ghedeon, ficiorul lui Ioas, au făcut lucrul acesta.

30. Și au dzis oamenii cetăţii către Ioas: «Scoate afară pre ficiorul tău și să moară, căce au săpat de tot jirtăvnicul lui Vaal, și căce au tăiat desișul ce era preste el».

31. Și dzise Ghedeon, ficiorul lui[18] Ioas, către toţi[19] oamenii ceia ce să sculase asupra lui: «Au doară voi judecaţi acum pentru Vaal? Au voi îl veţi mîntui pre el? Carele au izbîndit lui, să moară până dimineaţă. Dă iaste dumnedzău, va izbîndi pre sine, căce i-au săpat de tot jirtăvnicul lui».

32. Și numiră pre el întru dzua acêea Ierovaal, dzicîndu „Judeţ a lui Vaal", căce au săpat de tot jirtăvnicul lui.

33. Și tot Madiamul și Amalic și fiii răsăritului s-au adunat într-un loc și au trecut și au tăbărît în valea Iezrael.

34. Și duh a lui Dumnedzău au întărit pre Ghedeon, și au trîmbiţat cu cornul și au strigat Aviezer den napoia lui.

35. Și poslaneţi au trimis la tot Manassi, și au strigat și el de napoia lui, și poslaniţi au trimis la Asir, // și la Zavulon, și la Nefthalim, și să suiră întru tîmpinarea lui.

36. Și dzise Ghedeon către Dumnedzău: «De vei mîntui cu mîna mea pre Israil, în ce chip ai grăit,

37. Iată eu razăm[20] ghemul[21] lînii la arie, și de să va face roao pre ghem sîngură, și preste tot pămîntul uscăciune, și voi cunoaște că vei mîntui pren mîna mea pre Israil în ce chip ai grăit».

38. Și să făcu așa; și să mînecă Ghedeon dimineaţa și stoarse ghemul și curse roaă den ghemu o medelniţă plină de apă.

39. Și dzise Ghedeon către Dumnedzău: «Să nu să scîrbască mîniia ta întru mine, și voi mai

Ms. 4389, f. 115 r–115 v

23. Iară Domnul zise lui: «Pace ţie, nu te téme, nu vei muri».

24. Și zidi acolo Ghedeon altar Domnului, și-i puse numele „Pacea Domnului", și pînă astăzi, și încă fiind el la Efratha, tatăl lui Ezrei.

25. Zise lui Domnul într-acea noapte: «Ia un viţel hrănit den dobitoacele tătîne-tău, și ș-alt taur de 7 ani, și răsipêște altarul lui Vaal, care iaste al tătîne-tău, și sădirea[6] carea iaste la dînsul să tai.

26. Și să zideşti altar Domnului Dumnezeului tău, căruia și se-au arătat în vîrful acestui munte întru rînduială, și să iêi taurul cel al doilea și să-l rădici în ardere de tot pre lêmnele sădirilor[7] celor ce le vei tăia».

27. Și luoă Ghedeon 10 bărbaţi den slugile sale, și făcu cum porîncise lui Domnul. Și-i fu frică de casa tătîne-său și de oamenii cetăţii să facă acesta lucru zioa, ce-l făcu noaptea.

28. De-acii cînd mînecară oamenii cetăţii a doaoa, zi văzură și iată altariul lui Vaal era săpat și prisăzile de pre-mprejurul lui tăiate, și viţelul cel hrănit rădicat spre ardere de tot pre altar nou zidit.

29. Și ziseră unul către altul: «Cine au făcut acest lucru?». Și căutară și aflară și ziseră: «Ghedeon, feciorul lui Ioas, au făcut acest lucru».

30. Și ziseră către Ioas bărbaţii cetăţii: «Scoate pre feciorul tău să moară, că au săpat altariul lui Vaal, și au tăiat prisăzile care era la dînsul».[8]

31. Iară Ioas zise către bărbaţii ceia ce se scornise asupra lui: «Dară voi grăiţi acuma pîră pentru Vaal. Aoi veţi să-l mîntuiţi? Carele va face lui izbîndă, să moară pînă dimineaţă. Iară de iaste dumnezeu, el să izbîdească pre cela ce // au săpat altariul lui».

32. Și-i puseră numele lui Ghedeon într-acea zi Ierovoal, zicînd: «Să izbîndească Vaal pre cela ce au săpat altariul lui».

33. Și se adună tot Madiamul și Ammalicul și fiii răsăriturilor la un loc și trecură rîul și stătură în șăsul Israilului.

34. Iară Duhul Domnului întăriia pre Ghedeon, și bucină cu bucinul și strigă Aviezer după dînsul.

35. Și trimêse soli la tot Manasiia, și se chiemă și el după dînsul. De-acii trimêse soli în Asir, și în Nefthalim, și la Zavulon, și se suiră întru întimpinarea lor.

36. Și zise Ghedeon către Dumnezeu: «De vrême ce cu adevărat vei mîntui pre Israil cu mîna mea cum ai zis,

37. Iată eu voiu pune un ghem de lînă în arie, deci de va cădea roaoă numai pre ghiem, iară preste pămînt preste tot să fie uscăciune, eu voiu cunoaște că vei mîntui pre Israil cu mîna mea, cum ai zis».

38. Și fu așa; și mînecînd Ghedeon dimineaţa și întoarse ghiemul și curse roaoa den ghiem[9] și umplu un păhar de apă.

39. Și zise Ghedeon către Dumnezeu: «Să nu se mînie urgiia ta pre mine, ce să mai grăiesc în-

Versiunea modernă

față către față.

23. Iar Domnul îi zise: «Pace ţie, nu te teme, că n-ai să mori».

24. Ghedeon zidi acolo Domnului un jertfelnic cu numele de „Pacea Domnului" care se află și astăzi în Ofra lui Abiezer.

25. Și în aceeași noapte Domnul îi porunci: «Ia un viţel hrănit de tatăl tău și un viţel al doilea, de șapte ani, și du-te să surpi jertfelnicul lui Baal, care e pe moșia tatălui tău, și taie copacul cel sfînt de lîngă el.

26. Și vei zidi jertfelnic Domnului Dumnezeului tău, care s-a arătat pe vîrful stîncii acesteia. Și vei face ardere de tot cu viţelul pe lemnele copacului tăiat».

27. Atunci Ghedeon a luat zece oameni dintre slugile sale și a făcut tot ce îi poruncise Domnul. Și fiindu-i frică de slujitorii casei tatălui său ca și de oamenii cetăţii, le-a făcut noaptea.

28. Și dimineaţa, cînd s-au sculat locuitorii cetăţii, au văzut jertfelnicul lui Baal dărîmat și copacul de alăturea tăiat și viţelul adus ardere de tot pe jerfelnicul cel nou.

29. Și vorbeau oamenii între ei: «Cine a făcut lucrul acesta?» Și au cercat și cercetat și au zis că Ghedeon, fiul lui Ioaș, a făcut lucrul acesta.

30. Și i-au spus oamenii cetăţii lui Ioaș: «Scoate afară pe fiul tău să-l dăm morţii, căci a dărîmat de tot jertfelnicul lui Baal și a tăiat copacul de alăturea».

31. Și zise Ioaș oamenilor care se sculaseră împotriva lui: «Au doară voi vă credeţi acum părtașii lui Baal? Au voi îl veţi mîntui pe el? Să moară acela care va trece de partea lui chiar în dimineaţa aceasta. Dar dacă el este dumnezeu, să se apere singur pe sine, pentru că i s-a stricat jertfelnicul».

32. Și din ziua aceea i s-a mai spus lui Ghedeon Ierubaal, adică «Judecâta lui Baal», căci a stricat de tot jertfelnicul lui.

33. Și s-au adunat toţi Fiii Răsăritului și Madianiţii și Amaleciţii și trecînd rîul s-au așezat în valea lui Izreel.

34. Și duhul lui Dumnezeu a întărit pe Ghedeon și a trîmbiţat din corn și a strigat la Abiezer să meargă cu dînsul.

35. Și a trimis soli în ţinutul lui Manase și au răspuns că merge cu dînsul. Și tot așa s-au trimis soli la Așer, la Zabulon și la Neftali și mulţi au venit în întîmpinarea lui.

36. Și zise Ghedeon către Dumnezeu: «De vei mîntui cu mîna mea pe Israel, așa cum te-ai gîndit,

37. Iată, eu pun val de lînă în arie și, de se va face roua numai pe val și peste tot pămîntul uscaciune, eu voi cunoaște că vei mîntui prin mîna mea pe Israel, precum ai spus».

38. Și s-a făcut așa; dimineaţa Ghedeon a stors valul și roua a curs din el cît un lighean plin de apă.

39. Și zise Ghedeon către Dumnezeu: «Să nu te scîrbești cu mînie pe mine, cînd voi mai grăi o

Biblia 1688, pag. 178, col. II

valul, şi să să facă uscăciune pre val singur, iară preste tot pămîntul să să facă roao».

40. Şi au făcut Domnul aşa întru noaptea acêea, şi s-au făcut uscăciune pre val singur, iară preste tot pămîntul s-au făcut roao.

CAP 7

1. Şi au mînecat Ierovaal, acesta iaste Ghedeon, şi tot norodul ce era cu el, şi s-au tăbărît la izvorul lui Ared, şi tabăra lui Madiam şi a lui Amalic era lui de cătră miazănoapte, la muntele lui Mose, Gavaath-Amore, celuia den vale.

2. Şi zise Domnul cătră Ghedeon: «Mult e norodul care e cu tine, ca să nu dau pre Madiam întru mîinele lor, pentru ca să nu să laude Israil pre mine, zicînd: Mîna a mea m-au mîntuit.»

3. [2] Şi zise Domnul cătră el: [3] «Grăieşte dară în urechile norodului, zicînd: Cine e cel ce să sparie[1] şi fricos, întoarcă-să». Şi s-au pornit den muntele lui Galaad şi s-au întors de la norod 22 000, şi 10 000 au rămas.

4. Şi zise Domnul cătră Ghedeon: «Încă norodul mult iaste; pogoară-i pre ei la apă, şi voiu ispiti pre dînşii ţie acolo, şi va fi pre carele voiu zice cătră tine: acela va mêrge împreună cu tine, acela va mêrge cu tine, şi tot carele voiu zice că nu va mêrge cu tine, şi acela nu va mêrge cu tine».

5. Şi au pogorît norodul la apă, şi zise Domnul cătră Ghedeon: «Tot cela ce va limpi cu limba a lui dentru apă, în ce chip ar limpi cîinele, să-l pui pre el deosebi; şi tot cela ce va îngenunchea pre genunchele lui să bea, să-l osebeşti pre el deosebi».

6. Şi fu numărul celor ce au limpit cu mîna lor, cu limba lor, 300 de oameni, şi tot norodul ce au rămas s-au plecat pre genunchele lor ca să bea apă.

7. Şi zise Domnul cătră Ghedeon: «Întru cei 300 de oameni ce au limpit voiu mîntui pre voi, şi voiu da pre Madiam în mîna a ta, şi tot norodul alêrge om cineş la locul lui».

8. Şi au luat bucatele norodului întru mîna lor, şi buciunele lor, şi pre tot omul Israil au trimes om la lăcaşul lui, iară pre cei 300 de oameni i-au oprit; iară tabăra lui Madiam era acolo dedesupt, în vale.

9. Şi fu întru noaptea acêea, şi zise cătră el Domnul: «Scoală şi te pogoară curînd de aicea la tabără, căci am datu-o pre ea în mîna ta.

10. Iară de te temi tu a te pogorî, pogoară-te tu şi copilaşul tău, Fara, la tabără.

11. Şi vei auzi ce vor grăi, şi după acêea se vor întări mîinile tale, şi te vei pogorî în tabără». Şi s-au pogorît el şi Fara, copilaşul lui, la o parte a celor cincizeci ce era în tabără.

12. Şi Madiam şi Amalic şi toţ fiii răsăriturilor să tăbărîse în vale ca lăcusta în mulţime; şi la cămilele lor nu era număr, ce era ca năsipul cel den marginea mării în mulţime.

13. Şi întră Ghedeon, şi iată om povestiia aproapelui lui vis, şi zise: «Iată am visat vis // şi iată turte de pîine de orz tăvălindu-să

Ms. 45, f. 108 r

grăi încă o dată şi voi ispiti încă o dată cu ghemul, şi să să facă uscăciune pre ghem sîngur, şi preste tot pămîntul să să facă roao».

40. Şi au făcut Dumnedzău aşê întru noaptea acêea, şi s-au făcut uscăciune pre ghem sîngur, iară preste tot pămîntul s-au făcut roao.

CAP 7

1. Şi s-au mînecat Ierovaal, acesta iaste Ghideon, şi tot nărodul ce era cu el, şi s-au tăbărît la izvoriul Ared[1], şi Amalic era lui de către miazănoapte, la muntele lui Mose Gavaath Amore, celui den vale.

2. Şi dzise Domnul către Ghedeon: «Multu-i nărodul acesta cu tine, ca să nu dau pre Madiam întru mîinile lor, pentru ca să nu să laude Israil pre mine dzicîndu: Mîna mea m-au mîntuit pre mine».

3. Şi dzise către el: «Grăiêşte în urechile nărodului dzicîndu: Cine-i cela ci să spăriie şi fricos, să să întoarcă». Şi s-au pornit den muntele Galaad şi s-au întorsu de la nărod 22 000, şi 10 000 au rămas.

4. Şi dzisê Domnul către Ghedeon: «Încă nărodul multu iaste; pogoară-i pre ei la apă, şi voi ispiti pre înşii ţie acolo şi va fi pre carele voi dzice către tine: acela va mêrge cu tine împreună şi tot, carele voi dzice către tine[2] cum nu va mêrge cu tine, şi acela nu va mêrge cu tine».

5. Şi au pogorît nărodul la apă şi dzise Domnul către Ghedeon: «Tot cela ce va limpi cu limba lui dentr-apă în ce chip ară limpi cîinele, să-l pui pre el deosebi; şi tot cela ce va îngenuchea pre genuchele lui să bea, să-l usăbeşti deusebi».

6. Şi fu numărul celora ce au limpit cu mîna lor, cu limba lor, 300 oameni, şi tot nărodul ce au rămas s-au plecat / pre genunchile lor ca să bea apă.

7. Şi dzise Domnul către Ghedeon: «Întru ceia 300 de oameni ce au limpit voi mîntui pre voi, şi voi da pre Madiam în mîna ta, şi tot nărodul alêrge cineţi la locul lui».

8. Şi au luat bucatele nărodului întru mîna lor, şi buciunile lor, şi pre tot omul Israil au trimis om la lăcaşul lui, iară pre ceia 300 de oameni i-au oprit; iară tabăra lui Madiam era acolo dedesuptu, în vale.

9. Şi fu întru noaptea acêea, şi dzise către el Domnul: «Scoală-te, pogoară-te curîndu de aicea la tabără, căce o am datu-o pre ea întru mîna ta.

10. Iară dă te temi tu a te pogorî, pogoară-te tu şi copilaşul tău, Fara, la tabără.

11. Şi vei audzi ce vor grăi, şi după acêea să vor întări mîinele tale, şi te vei pogorî în tabără». Şi s-au pogorît el şi Fara, copilaşul lui, la o parte a celor 50 ce era în tabără.

12. Şi Madiam şi Amalic şi toţi fiii răsăriturilor şi să tăbărî în vale ca lăcusta în mulţime; şi cămilelor lor nu era număr, ce era ca arina cea de la marginea mării în mulţime.

13. Şi întră Ghedeon, şi iată om povestiia aproapelui său vis, şi dzise: «Iată, am visat vis şi

Ms. 4389, f. 115 v

că o dată, şi să mai ispitesc încă o dată cu acest ghiem, să fie numai pre ghiem uscăciune, iară pre pămînt preste tot să fie roaoă».

40. Şi făcu Dumnezeu într-acea noapte aşa, şi fu numai pre ghiem uscăciune, iară pre pămînt preste tot roaoă.

CAP 7

1. Şi mînecă Ierovoal, adecă Ghedeon, şi toţi oamenii carii era cu dînsul, de se tăbărîră la izvorul care se chiiamă Ared, iară tabăra Madiamului era în vale, şi a Ammalicului, despre miazănoapte, la muntele Mosului Ravaath al Ammoreiului.

2. Şi zise Domnul către Ghedeon: «Mulţi oameni sînt cu tine, pentr-acêea nu voiu da Madiamul în mîinile lor, ca să nu se laude Israil împotriva mea şi să zică: Mîna mea m-au mîntuit».

3. Ce grăiêşte către / nărod şi zi: «Cine iaste fricos şi-i iaste teamă, să se întoarcă». Şi se porni dimineaţa de la muntele Galaadului, şi se întoarseră den tabără 22 000 şi rămaseră 10 000.

4. Şi zise Domnul către Ghedeon: «Tot sînt oameni mulţi; ce-i du la apă, să ţi-i ispitesc acolo. Deci pre care şi-l voiu arăta eu, acela să meargă cu tine, iară care nu ţi-l voiu arăta, el să se întoarcă».

5. Şi deaca se pogorî nărodul la apă, zise Domnul către Ghedeon: «Tot cela ce va limpi cu limba den apă cum limpêşte cîinele, să-l pui de eluşi[1]; iară pre cela ce va îngenuchea şi va bea apă de jos, iară să-l pui de eluşi».

6. Şi fu numărul celor ce limpiia cu limba den mînă 300 de oameni, iară alalţi[2] oameni cîţi rămaseră toţi se plecară să bea apă de-a îngenuchele.

7. Şi zise Domnul către Ghedeon: «Cu aceşti 300 de oameni ce au limpit apă vă voiu mîntui, şi voiu da Madiamul în mîna ta, iară mulţimea ce au rămas să se întoarcă toată pre la case-şi».

8. Şi-şi luară merinde de la nărod, şi bucine în mîinile lor, iară pre Israil slobozi la locul său, iară numai pre acêle 300 de oameni opri; iară tabăra Madiamului era den josul lui, în vale.

9. Iară într-acea noapte zise Domnul către dînsul: «Scoală şi te pogoară de aici curînd în tabără, că i-am dat în mîna ta.

10. Iară de-ţi iaste frică să te pogori sîngur, să se pogoară cu tine şi sluga ta, Fara.

11. Şi deaca vei auzi ce vor grăi ei, se vor întări mîinile tale, şi te vei pogorî în tabără». Şi se pogorî el şi Fara, sluguliţa lui, despre partea unde era 50 la o ceată.

12. Iară Madiamul şi Ammalicul şi toţi feciorii răsăriturilor sta în şăs, mulţi ca lăcustele; iară cămilele lor nu avea număr, să era multe ca năsipul după marginile mării.

13. Şi întră Ghedeon acolo, şi iată unul povestiia visul lui către o soţie de ale lui, şi zise[3]:

Versiunea modernă

dată şi voi aştepta să se facă uscăciune numai pe valul de lînă, iar peste tot locul să se facă rouă».

40. Şi în noaptea aceea a făcut Domnul aşa că a fost uscăciune numai pe val, iar peste tot locul a fost rouă.

CAP 7
Dumnezeu are greutăţi cu militarii

1. Şi Ierubaal, adică Ghedeon, s-a sculat dis-de-dimineaţă cu tot poporul care îl însoţise, şi s-a aşezat la izvorul lui Harod, iar tabăra Madianiţilor era spre Miazănoapte, la muntele lui More, din vale.

2. Şi zise Domnul lui Ghedeon: «E prea mult popor cu tine; eu nu dau pe Madiam în mîinele lor, pentru ca să nu se laude Israel înaintea mea zicînd: Mîna mea m-a izbăvit».

3. Şi mai zise Domnul: «Bagă-le în urechi: Cui îi este frică şi se teme, acela să se întoarcă acasă». Şi s-au întors din muntele Galaad o mulţime de douăzeci şi două de mii şi zece mii au rămas.

4. Şi zise Domnul lui Ghedeon: «Tot e prea mult popor, mînă-i la apă, şi îi voi alege eu însumi. Am să-ţi spun cine merge cu tine şi cine nu».

5. Şi a coborît poporul la apă şi zise Domnul către Ghedeon: «Cela ce va limpăi cu limba lui din apă cum ar limpăi cîinele, să-l pui deoparte; cela ce se va lăsa ca să bea în genunchi, să-l pui de altă parte»

6. Trei sute de oameni au sorbit apa din pumni, iar ceilalţi s-au plecat în genunchi ca să bea apă.

7. Şi zise Domnul către Ghedeon: «Cu cei trei sute de oameni ce au limpăit vă voi mîntui pe voi şi voi da pe Madianiţi în mîinile voastre, iar ceilalţi să se ducă toţi la vetrele lor».

8. Ghedeon a dat drumul tuturor Israeliţilor şi a oprit pe cei trei sute de oameni. Aceştia au luat de la popor merindele şi trîmbiţele. Iar tabăra Madianiţilor era mai jos, în vale.

9. În noaptea aceea zise Domnul către Ghedeon: «Scoală şi coboară repede la tabără, că eu o voi da în mîinile tale.

10. Dacă te temi să te duci singur, atunci coboară tu şi feciorul tău, Pura, la tabără.

11. Şi vei auzi ce vor grăi şi după aceea se vor întări mîinile tale şi vei intra în tabără». Şi a coborît el cu Pura, feciorul, pînă la cele dintîi străji ale taberei.

12. Şi Madianiţii şi Amaleciţii şi toţi Fiii Răsăritului, mulţi ca lăcustele, s-au repezit în vale; şi cămilele lor erau fără număr, ca nisipul de pe marginea mării.

13. Cînd Ghedeon ajunse, auzi pe un om povestindu-i aproapelui lui un vis: «Iată, am visat

Biblia 1688, pag. 179, col. I

ЖѮДЕК

шн̑ ѝтъ тѫ́бре де пѫ́нине де сѫ́съ тъкълиндѫ̂ ѿтрѫ тавѫ́ра лѫ̑и мадиа́м шн̑ а̑ѫ венѝт пънѣ ла кѫ́ртѧ лѫ̑и мадиа́м, шн̑ а̑ѫ ловѝт пре е́ле, шн̑ а̑ѫ кѣзѫ́т шн̑ а̑ѫ ѥ̑ѯпа́т пре е́ле шн̑ а̑ѫ кѣ
ѧ̑г ѕѫ́т кѫ́ртѧ. Шн̑ рѣспѫ́нсе а̑проапеле лѫ̑и шн̑ зи́се, нѫ̀ а̑ѣ́сте а̑ѵе́ста ченѫ́мли е́лѣ̀а лѫ̑и гедеѡ́н, фи́ѣ лѫ̑и і҃оа́ш о́мѫлѫ̑и лѫ̑и ѥ̑рраи́л а̑ѫ да́т домнѕе́ѫ ѿмѫ́на лѫ̑и пре мадиа́м шн̑ то́л
ѥ̑г тъ тавѫ́ра. Шн̑ фѫ̀ дѫ́пъ че а̑ѫ зи́с гедеѡ́н покѣѣтъ вне́ѣлѫ̑и, шн̑ а̑ѣтъмъна́рѣ лѫ̑и шн̑ съ фки́ нѣ домнѫлѫ̑и, шн̑ съ ѿтоа́рсе ла тавѫ́ра лѫ̑и ѥ̑рраи́л шн̑ зи́се скѫла́цнѣ, кѣчи а̑ѫ да́т домнѫ̑
ѕ҃г тавѫ́ра лѫ̑и мадиа́м ѿмъ́нле кѣ́лѣре. Шн̑ а̑ѫ ѿтрѣ́ѵит пре че́н ѿ҃т, де сѣ́ѣмени ѿтре́н пъ́ѵ ци шн̑ а̑ѫ да́т кѫ́ртѫри ѿмъ́нле тѫтѫ́рѣ шн̑ до́ми це деша́рте шн̑ фѫкли́н ѿмнѣлокѫ̑ до́ницелѣ́.
ѕ҃д Шн̑ зи́се кѫтрѣ е́н деми́не вс҃ѣ̀ ведѣ́ шн̑ а̑ша съ фа́чѣ̀ шн̑ нѣ́тъ е́ѫ ме́рѕѫ ѿтрѫ̀ мнѣлокѫ̑ та ерѣ́ѵи, шн̑ ва фѝ ѿче ю́ѣ́п вс҃ѣ̀ фа́чѣ̀ а̑ша вс҃ѣ̀ѡ
ѕ҃е фа́че. Шн̑ во́н трѫ́мбица кѫ̀ вѫ́ннѫ̑ е́ѫ шн̑ тоа̑ че́н кѫ̀ ми́не шн̑ вс҃ѣ̀ Трѫ́мбица кѫ̀ кѫ́рнѫ̑рнле шн̑ во́н пре ѿпрежѫ̑ѫ̑ а̑тоа́тъ тавѫ́ра, шн̑ вс҃ѣ̀
ѕ҃з гръ́ѵи е́лѣ̀а домнѫлѫ̑и шн̑ лѫ̑и гедеѡ́н. Шн̑ ѿтрѣ̀ гедеѡ́н шн̑ чѣ́ѳ҃, ѳ҃, де о́амени че е́рѫ кѫ̀ е́ле, ѿтро па́рте де тавѫ́ра ѳ҃чепѫ́нду се Пра́ѕна чѣ́ дин мнѣлокѫ̑ ѳ҃сѣ кѫ скѫла́ре ѿ҃ѫ̑ скѫла́т пре че́ѳ҃ че стръ́кѫ̑ѫ̑ шн̑ а̑ѫ вѫ́ннѫ́т кѫ̀ вѫ́ннеле, шн̑ а̑ѫ скѫтѫра́т до́ницеле чѣ́ле дин мѫ́нле лѣ́ѳ҃
ѕ҃к Шн̑ а̑ѫ вѫ́ннѫ́т чѣ́ле трѣ́и пъ́рци кѫ̀ вѫ́ннеле, шн̑ а̑ѫ сфържма́тъ до́ницеле шн̑ а̑ѫ лѫ́ѫ́т ѳ҃мѣ на ло́р чѣ́ пра́нъ фъкли́нле, шн̑ ѳ҃мѣ́на чѣ́ дн рѣ́ѵиъ а̑ло́р вѫ́ннеле а̑тръмѣ́нца шн̑ а̑ѫ пръ
ѕ҃ка сѫ́ѣ́ѳ҃ домнѫлѫ̑и шн̑ а̑лѫ̑и гедеѡ́нъ. Шн̑ а̑ѫ стъту́т чи́ниш дѫ́пъ сѝне ѿпрежѫ̑ѫ̑ тавѣ́рѣи шн̑ а̑ѫ а̑лергѫ́т ѿоа́тъ тавѫ́ра шн̑ а̑ѫ да́т семн
ѕ҃кѕ нѫ шн̑ а̑ѫ фѫѵи́т. Шн̑ а̑ѫ трѫ́мбицѫ́т чѣ́ле ѳ҃, де вѫ́ннѣ, шн̑ а̑ѫ пъ́съ домнѫ̑ сѫ́ѣ́ѳ҃ сѫ̀ мѫлѫ̑и ѿтрѫ̀ а̑проапеле лѫ̑и, шн̑ ѿтрѫ̀ тоа́тъ тавѫ́ра шн̑ а̑ѫ фѫѵи́т тавѫ́ра пънѣ ла вѫ́нда
ѕ҃кг е́ѳ҃та, шн̑ а̑ѫ стрѫ́нсѫ̑ пънѣ ла ма́рѕинѣ лѫ̑и а̑кель маѵла шн̑ ла тавѣ́ѳ҃. Шн̑ а̑ѫ трѫга́т сѫ́мъ ѥ̑рраи́тѣ́н дин недалѣ́м шн̑ дин а̑ѕи́р, шн̑ дин то́т манѧ́сн шн̑ а̑ѫ гонѝт дин напо́а лѫ̑и
ѕ҃кд мадиа́м. Шн̑ послѫ́шнинъ а̑ѫ трими́съ гедеѡ́н ѿтрѫ̀ то́т мѫ́нтеле лѫ̑и е̑фраи́м, зикѫ́нд пого рѫ́цѣтъ ѿтрѫ̀ Тѣмпина́рѣ лѫ̑и мадиа́м шн̑ а̑пѫ ка́ѫ̀ ло́р а̑па пънѣ ла кѣвера шн̑ і҃ѡрда́нѫ̑ шн̑
а̑ѫ стрнга́т то́т сѫ́мѫ̑ лѫ̑и е̑фраи́м, шн̑ а̑ѫ а̑пѫ ка́ѫ̀ а̑па пънѣ ла кѣвера шн̑ і҃ѡрда́нѫ̑.
ѕ҃ке Шн̑ а̑ѫ прѝнсѫ пре че́н до́ѳ҃ боѥ́ри а̑лѫ̑и мадиа́мъ пре ѡ́рив шн̑ пре зи́в, шн̑ а̑ѫ о҃морѫ́т пре ѡ́рив ла сур о́рев шн̑ пре зи́в ла́ѫ̑ о҃морѫ́т ла кѣвер зи́в шн̑ а̑ гонѝт пре мадиа́м, шн̑ ка́пъ лѫ̑ о҃рив шн̑ лѫ̑
зи́в а̑дусе кѣтрѣ гедеѡ́н де динко́ѫ̑ де і҃ѡрда́н.

К А́ П Н̑

ѕ҃кѕ Ши зи́серѣ кѫтрѣ гедеѡ́н ѡ́мъ е̑фраи́м че кѫкѫ́нтѫ̑ а̑ѵе́ста а̑и фкѫ́ѫ̑ на́ѳ҃ ка съ нѫ́не кѣ́мн пре но́и кѫ́нд е̑ши́и а̑тъ рѫдѫ̑и ѿтрѫ̀ мадиа́м? шн̑ съ ѫ̑дека

întru tabăra lui Madiam şi au venit pînă la cortul lui Madiam, şi au lovit pre el, şi au căzut şi au surpat pre el şi au căzut cortul».

14. Şi răspunse aproapele lui şi zise: «Nu iaste acesta, ce numai sabiia lui Ghedeon, fiiul lui Ioas, omului lui Israil; au dat Dumnezeu în mîna lui pre Madiam şi toată tabăra».

15. Şi fu după ce auzi Ghedeon povêstea visului, şi asămănarea lui, şi să închină Domnului, şi să întoarse la tabăra lui Israil şi zise: «Sculaţi-vă, căci au dat Domnul tabăra lui Madiam în mînile voastre».

16. Şi au împărţit pre cei 300 de oameni în trei părţi şi au dat cornuri în mînile tuturor şi doniţe deşarte şi făclii în mijlocul doniţelor.

17. Şi zise cătră ei: «De mine veţ vedea şi aşa să faceţ. Şi iată eu mergu întru mijlocul taberii, şi va fi în ce chip voi faceţ, aşa veţ face.

18. Şi voi trîmbiţa cu bucinul eu şi toţ cei cu mine, şi veţ trîmbiţa cu cornurile şi voi pre împrejurul a toată tabăra, şi veţ grăi: Sabiia Domnului şi lui Ghedeon».

19. Şi întră Ghedeon şi cea 100 de oameni ce era cu el într-o parte de tabără începîndu-se straja cea den mijlocu, însă cu sculare au sculat pre ceia ce străjuia şi au bucinat cu buciunele, şi au scuturat doniţele cêle den mînile lor.

20. Şi au buciunat cêle trei părţi cu buciunele, şi au sfărîmat doniţele şi au luat în mîna lor cea stîngă făcliile, şi în mîna cea direaptă a lor buciunele a trîmbiţa şi au strigat: «Sabiia Domnului şi a lui Ghedeon!».

21. Şi au stătut cineş după sine împrejurul taberei şi au alergat toată tabăra şi au dat semnu şi au fugit.

22. Şi au trîmbiţat cêle 300 de buciune, şi au pus Domnul sabiia omului întru aproapele lui, şi întru toată tabăra şi au fugit tabăra pînă la Vithaseta, şi au strînsu pînă la marginea lui Avel-Maula şi la Taved.

23. Şi au strigat om israiltean den Nethalim, şi den Asir, şi den tot Manasi şi au gonit den napoia lui Madiam.

24. Şi poslușnici au trimis Ghedeon întru tot muntele lui Efraim zicînd: «Pogorîţi-vă întru tîmpinarea lui Madiam şi apucaţ lor apa pînă la Vethvera şi Iordanul». Şi au strigat tot omul lui Efraim, şi au apucat apa pînă la Vethvera şi Iordanul.

25. Şi au prinsu pre cei doi boiêreni a lui Madiam, pre Oriv şi pre Ziv, şi au omorît pre Oriv la Sur Orev şi pre Ziv l-au omorît la Ieachev Ziv şi au gonit pre Madiam. Şi capul lui Oriv şi lui Ziv au adus cătră Ghedeon, de decindea de Iordan.

CAP 8

1. Şi ziseră cătră Ghedeon om Efraim: «Ce cuvîntul acesta ai făcut noao ca să nu ne chemi pre noi cînd ieşiiai a te rîndui întru Madiam?». Şi să judeca / cu el tare.

Ms. 45, f. 108 r–108 v

iată puldzu[3] de pîine de ordzu tăvălindu-să întru tabăra Madiam şi au venit până la cortul Madiam, şi au lovit pre el, şi au căzdut şi au surpat pre el şi au căzdut cortul».

14. Şi răspunse aproapele lui şi dzise: «Nu iaste aceasta, ce numai sabiia lui Ghedeon, fiiul Ioas, bărbatul lui Israil; au dat Dumnezdău întru mîna lui pre Madiam şi toată tabăra».

15. Şi fu după ce audzi Ghedeon povêstea visului şi asămănarea lui, şi să închină Domnului, şi să întoarseră la tabăra lui Israil şi dzise: «Sculaţi-vă, căce au dat Domnul întru mîinile noastre tabăra lui Madiam».

16. Şi au împărţit pre ceia 300 de oameni în trei părţi şi le-au dat cornuri[4] întru mîinile tuturor şi cane[5] deşêrte şi făclii în mijlocul canelor.

17. Şi zise către ei: «De mine veţi vedea şi aşa să faceţi. Şi iată eu mergu în lontru în mijlocul taberii, şi va fi în ce chip voi face, aşa veţi face.

18. Şi voi trîmbiţa cu bucinul eu şi toţi ceia cu mine, şi veţi trîmbiţa cu cornurile şi voi pren pregiurul a toată tabăra, şi veţi grăi: Sabie Domnului şi lui Ghedeon». //

19. Şi întră Ghedeon şi cea 100 de oameni ce era cu el împreună într-o parte de tabără, începîndu-să straja cea de mijloc, însă cu sculare au sculat pre ceia ce stăjuia şi au buciunat cu buciunele, şi au scuturat canele cêle ce era în mîinile lor.

20. Şi au buciunat cêli 3 părţi cu buciunile, şi au sfărîmat canele şi au prinsu în mîna lor cea stîngă făcliile[6], şi în mîna cea dreaptă a lor buciunile a trîmbiţa şi au strigat: «Sabie Domnului şi lui Ghidion!».

21. Şi au stătut cineş după sine împregiurul taberii şi au alergat toată tabăra şi au dat sămnu.

22. Şi au fugit şi au trîmbiţat cêle 300 de buciuni, şi au pus Domnul sabiia Domnului[7] întru aproapele lui, şi întru toată tabăra şi au fugit tabăra până la Vithaseta, şi au strînsu până la marginea Avel-Maula şi la Taved.

23. Şi au strigat om israiltean den Nefthalim, şi den Asir, şi den tot Manassi şi au gonit de napoia lui Madiam.

24. Şi poslaneţi au trimis Ghedeon întru tot muntele Efraim dzicîndu: «Pogorîţi-vă întru tîmpinarea Madiam şi apucaţi lor apa până la Veth Thara şi Iordanul. Şi au strigat tot omul Efraim, şi au apucat apa până la Veth Thira şi Iordanul.

25. Şi au prinsu pre ceia doi boiêri a lui Madiam, pre Oriv şi pre Ziv[8], şi au ucis pre Oriv şi pre Ziv, l-au ucis la Iachevziv şi au gonit pre Madiam. Şi capul lui Oriv şi lui Ziv au adus către Ghedeon, decinde de Iordan.

CAP 8

1. Şi ziseră către Ghedeon om Efraim: «Ce cuvîntul acesta ai făcut noao ca să nu ne chemi pre noi cîndu ieşiiai a te rîndui asupra[1] lui Ma-

Ms. 4389, f. 115 v–116 r

«Văzuiu un vis şi se făcea unde era o turtă de pîine de orz şi se răstogoliia în tabăra Madiamului // şi veni la cortul Madiamului, şi-l lovi, şi-l surpă[4], şi căzu jos».

14. Iară soţiia lui răspunse şi zise: «Nu iaste aceasta turtă, ce iaste sabiia lui Ghedeon, feciorul lui Ioas, bărbatul israilteanic, că au dat Domnul în mîna lui pre Madiam şi pre toată tabăra lui».

15. De-acii Ghedeon, deaca auzi visul şi izbîndirea lui, se închină Domnului, şi se întoarse în tabăra lui Israil şi zise: «Sculaţi, că au dat Domnul tabăra Madiamului în mîinile noastre».

16. Şi împărţi acêle 300 de oameni în trei cête, şi dêde în mîinile tuturor bucine şi oale dăşarte şi lumînări în mijlocul oalelor.

17. Şi le zise: «Mie să căutaţi. Cum voiu face eu, aşa să faceţi şi voi, şi deaca voiu întra eu într-o parte de tabără, cum voiu face eu, aşa să faceţi şi voi.

18. Şi cînd voiu bucina eu cu bucinul şi toţi cîţi vor fi cu mine, să bucinaţi şi voi toţi împrejurul taberii, şi să ziceţi: Sabiia lui Dumnezeu şi a lui Ghedeon».

19. Şi întră Ghedeon şi cea 100 de oameni care era cu dînsul la o parte de tabără la straja cea de la mijloc, [20] şi dăşteptară şi sculară pre ceia ce străjuia, şi bucinară cu bucinele, şi sparseră oalele care era în mîinile lor.

20. Şi bucinară de 4 părţi cu bucinele, şi sparseră oalele şi luară în mîna cea stîngă lumînările, şi în cea direaptă bucinele cu cêle ce trîmbita, şi strigară: «Sabiia lui Dumnezeu şi a lui Ghedeon!».

21. Şi strigară toţi deosebi împrejurul taberii, şi se turbură toată tabăra şi se înfricoşară şi fugiră.

22. Iară ceştea bucinară în 300 de bucine, şi puse Domnul pre dînşii sabiia în fieştecui, pre soţiia lui în toată tabăra [23] şi fugi tabăra până la Vithasep, şi până la Avelmaul, în Tavith.

23. Şi se strigară bărbaţii israiltênii de la Nethalim, şi de la Asir, şi de la tot Manasiia şi goniră pre Madiam.

24. Şi trimêse Ghedeon sol în tot hotarul Efraimului zicînd / : «Pogorîţi înaintea Madiamului, şi apucaţi lor apa până la Vethir şi până la Iordan». Şi se strigară toţi oamenii Efraimului, şi apucară apa până la Vethir şi la Iordan.

25. Şi prinseră pre cei 2 boiêri ai Madiamului, pre Oriva şi pre Ziva, şi uciseră pre Oriva la Sir, iară pre Ziva uciseră la[5] Iachev. Şi goniră pre Madiam. Iară capul Orivei şi al lui Ziva le duseră la Ghedeon, de dăcindea de Iordan.

CAP 8

1. Şi ziseră către dînsul bărbaţii Efraimului: «Ce ai făcut de nu ne-ai chiemat cînd ai mers să te baţi cu Madiamul?». Şi se certa cu dînsul

Versiunea modernă

vis, cum o turtă de pîine de orz se rostogolea în tabăra lui Madiam pînă la un cort pe care l-a surpat de a căzut».

14. Şi cel ce asculta zise: «Nu cumva înseamnă aceasta numai sabia lui Ghedeon, fiul lui Ioaş, omul lui Israel, căruia Dumnezeu i-a dat în mînă pe Madianiţi şi toată tabăra lor».

15. Auzind povestea visului şi tălmăcirea lui, Ghedeon se închină Domnului şi se întoarse în tabăra Israeliţilor şi zise: «Sculaţi! Căci a dat Domnul tabăra Madianiţilor în mîinile voastre».

16. După ce cei trei sute de oameni au fost împărţiţi în trei grupe li s-au dat cornuri şi trîmbiţe şi cîte o făclie pe care le-au pus în mijlocul doniţelor goale.

17. Şi le-a zis: «Să faceţi ce veţi vedea că fac eu. Iată eu cobor în mijlocul taberii şi ce voi face eu să faceţi şi voi.

18. Cînd voi trîmbiţa cu buciumul şi cornul şi voi toţi care sînteţi cu mine veţi trîmbiţa cu cornurile împrejurul taberei întregi, veţi striga: Sabia Domnului, sabia lui Ghedeon!».

19. Cînd straja de mijloc s-a schimbat, se apropie de tabără Ghedeon cu cei o sută de oameni din grupul lui şi au trîmbiţat cu buciumele lor şi au scuturat doniţele de au sculat pe străjeri.

20. Au trîmbiţat din trei părţi cu buciumele şi au sfărîmat doniţele şi au luat în mîna stîngă făcliile şi în mîna dreaptă buciumele şi au strigat: «Sabia Domnului, sabia lui Ghedeon!»

21. Şi au stat ei împrejurul taberei pînă ce cei din tabără au început să mişune şi să strige spăimîntaţi şi au luat-o la fugă.

22. Pe cînd cei trei sute de oameni sunau din trîmbiţe, Domnul a întors sabia unora asupra altora şi s-au bulucit tabăra spre Ţerera pînă la Betşita şi în ţinuturile lui Abelmehola, aproape de Tabat.

23. Atunci au fost chemaţi Israeliţii din seminţiile lui Neftali şi Aşer, din toată seminţia lui Manase ca să gonească pe Madianiţi.

24. Iar Ghedeon a trimis soli peste tot în muntele lui Efraim, ca să spună: «Ieşiţi în calea Madianiţilor pînă la Betbara şi Iordan şi căutaţi vadul cel bun». Şi s-au adunat toţi Efraimiţii şi au ocupat vadul la Betbara şi Iordan.

25. Şi au prins pe cele două căpetenii ale Madianiţilor, pe Oreb (cioară) şi pe Zeeb (lup), l-au omorît pe Oreb la Ţur-Oreb (Stînca Ciorii) şi pe Zeeb l-au omorît la Iecheb-Zeeb (Teascul lupului) şi au gonit pe Madianiţi; şi capetele lui Oreb şi al lui Zeeb le-au adus lui Ghedeon, dincolo de Iordan.

CAP 8

Madianiţii biruiţi

1. Şi l-au întrebat Efraimiţii pe Ghedeon: «De ce te-ai dus la luptă cu Madianiţii şi nu ne-ai chemat?» Şi l-au mustrat tare.

Biblia 1688, pag. 179, col. II

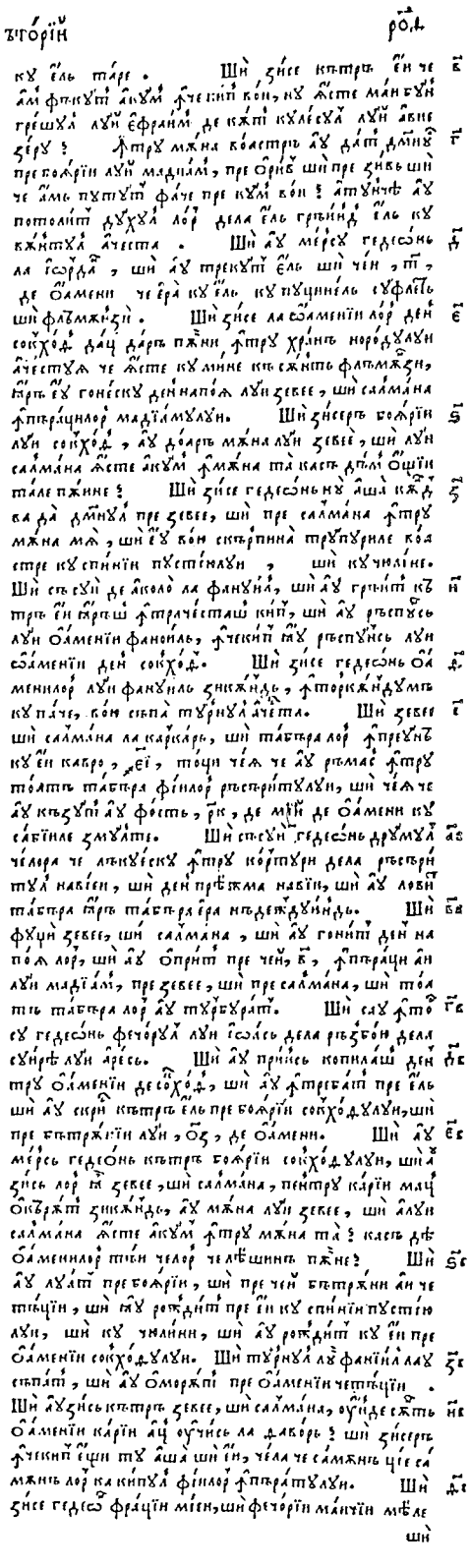

2. Şi zise către ei: «Ce am făcut acum în ce chip voi? Nu iaste mai bun greşul lui Efraim decît culesul lui Aviezeru?

3. Întru mîna voastră au dat Domnul pre boiêrii lui Madiam, pre Oriv şi pre Ziv, şi ce am putut face precum voi?». Atuncea au potolit duhul lor de la el, grăind el cuvîntul acesta.

4. Şi au mersu Ghedeon la Iordan, şi au trecut el şi cei 300 de oameni ce era cu el, cu puţinel suflet şi flămînzi.

5. Şi zise la oamenii lor den Sochoth: «Daţ dară pîini întru hrană norodului acestuia ce iaste cu mine, că sînt flămînzi; iară eu gonescu den napoia lui Zevee, şi Salmana, împăraţilor Madiamului».

6. Şi ziseră boiêrii lui Sochoth: «Au doară mîna lui Zevee şi lui Salmana iaste acum în mîna ta ca să dăm oştii tale pîine?».

7. Şi zise Ghedeon: «Nu aşa! Cînd va da Domnul pre Zevee, şi pre Salmana întru mîna mea, şi eu voiu scărpina trupurile voastre cu spinii pustiiului, şi cu ciuline».

8. Şi să sui de acolo la Fanuil şi au grăit către ei iarăş într-acestaş chip, şi au răspuns lui oamenii Fanoil, în ce chip i-au răspuns lui oamenii den Sochoth.

9. Şi zise Ghedeon oamenilor lui Fanuil zicînd: «Întorcîndu-mă cu pace, voiu săpa turnul acesta».

10. Şi Zevee şi Salmana la Carcar, şi tabăra lor împreună cu ei, ca vro 15 000, toţi ceia ce au rămas întru toată tabăra fiilor răsăritului, şi ceia ce au căzut au fost 120 de mii de oameni cu sabiile zmulte.

11. Şi să sui Ghedeon drumul celora ce lăcuiescu întru corturi de la răsăritul Naviei, şi den preajma Navii, şi au lovit tabăra, iară tabăra era nădejduind.

12. Şi fugi Zevee şi Salmana, şi au gonit den napoia lor, şi au oprit pre cei 2 împăraţi ai lui Madiam, pre Zevee şi pre Salmana, şi toată tabăra lor au turburat.

13. Şi s-au întorsu Ghedeon, feciorul lui Ioas, de la războiu de la suirea lui Ares.

14. Şi au prins copilaş dentru oamenii de Sochoth şi au întrebat pre el, şi au scris către el pre boiêrii Sochothului, şi pre bătrînii lui, 77 de oameni.

15. Şi au mers Ghedeon către boiêrii Sochothului şi au zis lor: «Iaţă» Zevee şi Salmana, pentru carii m-aţi ocărît, zicînd: Au mîna lui Zevee şi a lui Salmana iaste acum întru mîna ta, ca să dea oamenilor tăi, celor ce lêşină, pîine?».

16. Şi au luat pre boiêrii şi pre cei bătrîni ai cetăţii, şi i-au rojdit pre ei cu spinii pustiiului şi cu ciulini, şi au rojdit cu ei pre oamenii Sochothului.

17. Şi turnul lui Faniil l-au săpat, şi au omorît pre oamenii cetăţii.

18. Şi au zis către Zevee şi Salmana: «Unde sînt oamenii carii aţ ucis la Thavor?». Şi ziseră: «În ce chip eşti tu, aşa şi ei, cela ce samănă ţie samănă lor ca chipul fiilor împăratului».

19. Şi zise Ghedeon: «Fraţii miei, şi feciorii maicii mêle // sînt».

Ms. 45, f. 108 v

diam?». Şi să judeca cu el tare.

2. Şi dzise către ei: «Ce am făcut acum, în ce chip voi? Nu iaste mai bun greşul lui Efraim decît culesul lui Aviezer.

3. Întru mîna voastră au dat Domnul pre boiêrii Madiam, pre Oriv şi pre Ziv, şi ce am putut face în ce chip voi?». Atuncea le-au potolit duhul lor de la el, grăind el cuvîntul acesta.

4. Şi au mersu Ghedeon la Iordan, şi au trecut el şi ceia 300 de oameni ce era cu el, cu puţinel suflet şi flămîndzi.

5. Şi dzise la oamenii Sochoth: «Daţi dară pîini întru hrană nărodului acestuia ce iaste cu / mine, căce sîntu flămîndzi; iară eu gonescu de napoia lui Zevee şi Salmana, împăraţilor Madiam».

6. Şi dziseră boiêrii Sochoth: «Au doară mîna lui Zevee şi lui Salmana iaste acum în mîna ta ca să dăm oştii tale pîini?».

7. Şi dzise Ghedeon: «Nu aşa! Cîndu va da Domnul pre Zevee, şi pre Salmana întru mîna mea, şi eu voi scărpina trupurile voastre cu spinii pustiiului, şi cu vorconiim[2]».

8. Şi să sui de acolo la Fanuil şi au grăit către ei iarăşi într-acesta chip, şi au răspunsu lui iarăşi într-acesta chip şi au răspunsu lui oamenii Fanuil, în ce chip i-au răspunsu lui oamenii Sochoth.

9. Şi dzise Ghedeon oamenilor Fanuil dzicîndu: «Întorcîndu-mă cu pace, voi săpa turnul acesta».

10. Şi Zevee şi Salmanan la Carcal, şi tabăra lor împreună cu ei, ca vro 15 000 toţi ceia ce au rămas întru toată tabăra fiilor răsăritului, şi ceia ce au căzdut au fostu 120 000 oameni cu sabiele zmulte.

11. Şi să sui Ghedeon drumul celora ce lăcuiescu întru corturi de la răsăritul Navai, şi den preajma Nave şi au lovit tabăra, iară tabăra era nădăjduindu.

12. Şi fugi Zevee şi Salmana, şi au gonit de napoia lor, şi au oprit pre ceia doi împăraţi Madiam, pre Zevee şi pre Salmana, şi toată tabăra lor au întristatu-o.

13. Şi s-au întorsu Ghedeon, ficiorul lui Ioas, de la războ, de la suirea Ares.

14. Şi au prinsu copilaş dentru oamenii Sochoth şi au întrebat pre el, şi au scris către el pre boiêrii Sochoth şi pre bătrînii ei, 77 de oameni.

15. Şi au mersu Ghedeon către boiêrii Sochoth şi au dzis lor: «Iată Zevee şi Salmana, pentru carii m-aţi ocărît, dzicîndu: Au mîna lui Zevee şi lui Salmana iaste acum întru mîna ta, ca să dăm oamenilor tăi celora ce lêşină pîini?».

16. Şi au luat pre boiêri şi pre ceia bătrîni a cetăţii, şi i-au scărpinat[3] pre ei şi spinii pustiiului şi pre varniim, şi i-au rojdit cu êle pre oamenii Sochoth.

17. Şi turnul Fanuil l-au săpat, şi au omorît pre oamenii cetăţii.

18. Şi au dzis către Zevee şi Salmana: «Unde-s oamenii carii aţi ucis la Thavor?». Şi dziseră: «În ce chip eşti tu, aşa şi ei, cela ce samănă ţie samănă lor ca chipul fiilor împăratului».

19. Şi dzise Ghedeon: «Fraţii miei, şi ficiorii

Ms. 4389, f. 116 r–116 v

vîrtos.

2. Iară Ghedeon zise către dînşii: «Dară n-am făcut acuma aşa ca şi voi, dară nu iaste mai bun culesul cel mai de apoi al lui Efraim, decît culesul lui Aviezer?

3. În mîna voastră au dat Domnul pre boiêrii Madiamului, pre Oriva[1] şi pre Ziva, dară ce am putut face eu mai într-alt chip decît voi?». Atunci deaca grăi acest cuvînt, se potoli duhul lor de asupra lui.

4. Şi veni Ghedeon la Iordan, şi trecu el însuşi şi cu cei 300 de oameni ce era cu dînsul, oameni osteniţi den gonire şi flămînzi.

5. Şi zise către oamenii lui Sochoth: «Daţi cestor oameni ce sînt cu mine pîine, că sînt flămînzi. Ca să poci goni pre Zevei şi pre Salman, împăraţii Madiamului».

6. Iară boiêrii Sochotului răspunseră zicînd: «Au doară capetele lui Zevei şi al Salmanii sînt în mîinile tale acuma, să dăm noi oştilor tale pîine?».

7. Iară Ghedeon zise: «Nu aşa! Că deaca va da Domnul pre Zevei, şi pre Salman în mîinile mêle, eu voiu dărăpăna trupurile voastre cu mărăcinii pustiiei, şi cu ciulini».

8. Şi de acolo se sui în Fanuil, şi zise lor iară aşa, iară ei îi răspunseră, cumu-i răspunsêse şi oamenii de la Sochoth.

9. Iară Ghedeon zise bărbaţilor de la Fanuil: «Deaca mă voiu întoarce cu pace, voiu să sap acest turn».

10. Iară Zevei şi Salmon era în Carcar, şi tabăra lor cu dînşii, ca la // 15 000 de oameni carei rămasêse den toată tabăra feciorilor răsăriturilor, iară morţi era ca la 120 000[2] bărbaţi de-a purta sabie.

11. Şi se sui Ghedeon pre calea celor ce lăcuia în colibi despre răsărit, despre partea Naviei, împotriva Navei, şi lovi tabăra, iară tabăra era nădăjduindu-se.

12. Şi fugiră Zavei şi Salmana, iară Ghedeon îi goni şi prinse pre împăraţii Madiamului pre amîndoi, şi toată tabăra lor o sparse.

13. Şi se întoarse Ghedeon, feciorul lui Ioas, de la războiu mai nainte de suirea soarelui.

14. Şi prinse un copil den bărbaţii Sochothului şi-l întrebă, şi scrise den spunerea lui boiêri şi bătrîni de-ai Sochothului, 77 de bărbaţi.

15. Şi veni Ghedeon la bărbaţii Sochothului şi zise lor: «Iată Zevei şi Salmana, pentru carii mă badjocoriiaţi zicînd: Au doară sînt acuma capetele lui Zevei şi al Salmanei în mîinile tale, să dăm oamenilor tăi celor osteniţi pîine?».

16. Şi luoă pre bătrînii şi pre boiêrii cetăţii, şi luoă mărăcini den pustiie, şi căzni cu dînşii pre oamenii Sochothului.

17. Şi săpă turnul Fanuilului, şi ucise pre oamenii den cetate.

18. Şi zise către Zevei şi către Salmana: «În ce chip era oamenii care i-aţi ucis în Thavor?». Ei ziseră: «Cum eşti tu, aşa era şi aceia, tu-ţi sêmini cu dînşii, şi era toţi ca nişte feciori de împăraţi».

19. Ghedeon zise: «Fraţii miei, şi feciorii mai-

Versiunea modernă

2. Iar el le zise: «Ce am făcut eu acum nu se aseamănă cu ceea ce aţi făcut voi. E oare mai fericit Efraim care a cules toată via faţă de Abiezer care a cules cîţiva ciorchini?

3. În mîinele voastre a dat Domnul pe căpeteniile Madianiţilor, pe Oreb şi pe Zeeb şi ce am putut face eu faţă de voi?». Cu aceste cuvinte el a potolit duhul lor duşmănos.

4. Şi apoi s-a călătorit Ghedeon şi a trecut Iordanul cu cei trei sute de însoţitori care erau înfometaţi şi abia îşi trăgeau sufletul de oboseală.

5. Şi a zis locuitorilor din Sucot: «Daţi pîini pentru hrana acestor oameni care sînt cu mine, că sînt flămînzi; noi sîntem în urmărirea lui Zebah şi Ţalmuna, craii Madianiţilor».

6. Iar căpeteniile lui Sucot au răspuns: «Trebuie să dăm oştirii tale pîine, fiindcă mîinile lui Zebah şi Ţalmuna sînt în mîna ta?»

7. Iar Ghedeon zise: «Nu aşa! Cînd va da Domnul pe Zebah şi pe Ţalmuna în mîna mea, eu vă voi scărpina trupurile cu spinii pustiei şi cu ciulini».

8. De acolo a suit la Panuel şi a grăit în acelaşi chip locuitorilor cetăţii, iar aceştia i-au răspuns la fel ca oamenii din Sucot.

9. Şi zise Ghedeon oamenilor din Penuel: «Dacă mă întorc teafăr, voi dărîma turnul acesta».

10. Zebah şi Ţalmuna erau în Carcor, şi cu ei oştirile lor cu vro cincisprezece mii de ostaşi care rămăseseră în tabăra Fiilor Răsăritului; o sută douăzeci de mii de purtători de sabie au căzut.

11. Apoi a trecut Ghedeon pe drumul de la marginea pustiei, la răsărit de Nobah şi aproape de Iogheba şi a lovit tabăra Madianiţilor, tocmai cînd erau mai fără grijă.

12. Şi au fugit Zebah şi Ţalmuna şi el a alergat după ei, i-a oprit pe cei doi crai ai Madianiţilor, pe Zebah şi pe Ţalmuna, iar toată tabăra a fost înspăimîntată.

13. Şi s-a întors Ghedeon, fiul lui Ioaş, de la războiul de pe plaiul Heres.

14. Şi a prins un tînăr din Sucot şi l-a întrebat, şi l-a pus să scrie numele maimarilor şi ale bătrînilor din cetatea lui, în număr de şaptezeci şi şapte de oameni.

15. Şi a mers Ghedeon la căpeteniile Sucotului şi le-a zis: «Iată pe Zebac şi Ţalmuna, din cauza cărora m-aţi batjocorit zicînd: Trebuie să dăm oştirii tale pîine, fiindcă mîinile lui Zebah şi Ţalmuna sînt în mîna ta?».

16. Şi i-a luat pe maimarii şi pe bătrînii ce-tăţii şi i-a bătut cu spini şi cu ciulini din pustie.

17. Iar turnul lui Penuel l-a dărîmat, şi a ucis pe toţi oamenii din cetate.

18. Şi a întrebat pe Zebah şi Ţalmuna: «Cum arătau bărbaţii aceia pe care i-aţi ucis la Tabor?» Şi ei au răspuns: «Arătau cum arăţi tu, fiecare cu înfăţişarea unui fecior de crai».

19. Şi zise Ghedeon: «Sînt fraţii mei şi feciorii

Biblia 1688, pag. 180, col. I

Şi să jură lor: «Viu iaste Domnul, de i-aţi fi cruţat vii, nu v-aş fi ucis pre voi».

20. Şi zise lui Iether, celui dentîiu născut a lui: «Sculîndu-te, omoară pre ei». Şi n-au zmult copilul lui sabiia lui, că s-au spăriat, căci mai tînăr era.

21. Şi zise Zevee şi Salmana: «Scoală-te dară tu şi ne timpină noao, căci ca unui om putêrea lui». Şi să sculă Ghedeon şi ucisă pre Zevee şi pre Salmana, şi luo spogîrnicêlele cêle ce era în grumazii cămilelor lor.

22. Şi zise om israiltean către Ghedeon: «Domnêşte noao şi tu, şi fiii tăi, şi fiiul feciorului tău, căci tu ne-ai mîntuit pre noi den mîna lui Madiam».

23. Şi zise către ei Ghedeon: «Nu voiu domni eu voao, şi nu va domni fiiul mieu voao, Domnul va domni voao».

24. Şi zise către ei Ghedeon: «Cêre-voiu de la voi cêrere şi-m dea mie om cercel dentru prăzile lui; căce cercei de aur era la ei, căci era ismailtêni».

25. Şi ziseră: «Dînd vom da». Şi-ş întinse haina sa şi au aruncat omu acolo cercel dentru prăzile lui.

26. Şi s-au făcut trasul cerceilor de aur cărora au cerşut sicli 1 000 şi 700 de aur, afară den rathuri, şi den lanţuri întru foth, şi îmbrăcămînţilor celor mohorîte ce era pre împăraţii Madiamului, şi afară den lanţurile cêlea ce era întru grumazii cămilelor lor.

27. Şi făcu aceasta Ghedeon întru efud şi au pus pre el întru cetatea lui Efrath, şi au curvit tot Israilul den napoia lui acolo, şi să făcu lui Ghedeon şi casii lui întru dodeială.

28. Şi se înfrînsă Madiam înaintea fiilor Israil şi n-au mai adaos a rădicarea capul lor, şi au odihnit pămîntul 40 de ani întru zilele lui Ghedeon.

29. Şi au mers Ierovaal, fiiul lui Ioas, şi au lăcuit întru casa lui.

30. Şi lui Ghedeon era fii 70 ieşind den coapsele lui, căce muieri multe era la el.

31. Şi ţiitoarea lui cêea de la Sichima i-au născut lui şi încă şi ea fecioru şi i-au pus numele Avimeleh.

32. Şi au murit Ghedeon, feciorul lui Ioas, întru bătrînêţe bune, şi s-au îngropat întru grobniţa lui Ioas, tatăl lui, la Efratha, tatăl lui Ezri.

33. Şi fu după ce muri Ghedeon, şi să întoarsără fiii lui Israil şi au curvit den napoia vaalimilor, şi au pus lor lui Vaal Verith făgăduinţă ca să fie lor el întru dumnezău.

34. Şi nu ş-au adus aminte fiii lui Israil de Domnul Dumnezăul lor, celuia ce au mîntuit pre ei den mîna a tuturor vrăjmaşilor lor de pe împrejur.

35. Şi n-au făcut milă cu casa lui Ierovaal, acesta iaste Ghedeon, după toată bunătatea carea au făcut cu Israil.

CAP 9

1. Şi mêrse Avimeleh, feciorul lui Ierovaal, la Sichima, către fraţii maicii lui, şi au grăit către ei şi către toată rudeniia casii tatului maicii lui, / zicînd:

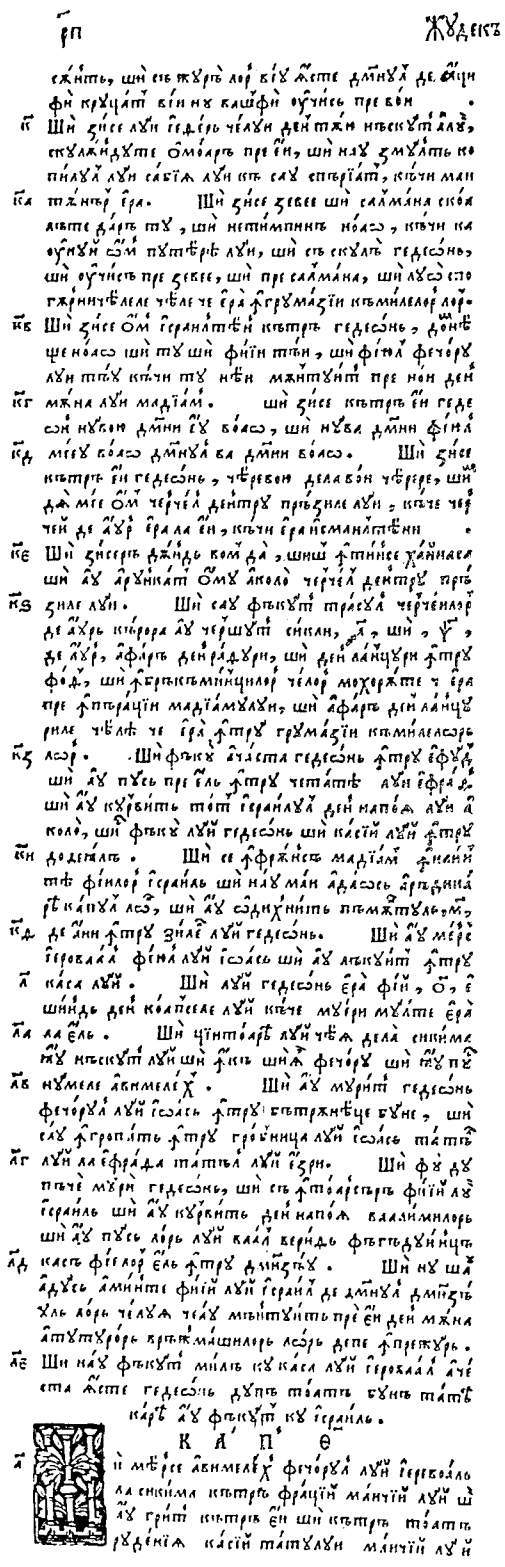

Ms. 45, f. 108 v–109 r

maicii mêle sîntu». Şi să jură lor: «Viu iaste Domnul, să-i fiţi // cruţat vii pre ei[4], nu v-aş fi ucis pre voi».

20. Şi dzise lui Iether, celui dentăi născut a lui: «Sculîndu-te, omoară-i pre ei». Şi n-au zmultu copilul lui sabiia lui, căce s-au spăriat, căce mai tînăr era.

21. Şi dzise Zevee şi Salmana: «Scoală-te dară tu şi ne tîmpină noao, căce ca unui om putêrea lui». Şi să sculă Ghedeon şi ucise pre Zevee şi pre Salmana, şi luă lunişoarăle[5] cêlea ce era în grumadzii cămilelor lor.

22. Şi dzise om israiltean cătră Ghedeon: «Domnêşte noao, tu şi fiii tăi, şi fiiul fiiului tău, căce tu ne-ai mîntuit pre noi den mîna lui Madiam».

23. Şi dzise cătră ei Ghedeon: «Nu voi domni eu voao şi nu va domni fiiul mieu voao, Domnul va domni voao».

24. Şi dzise cătră ei Ghedeon: «Cêre-voi de la voi cêrere, şi-mi dea mie omul cercel dentru prăzile lui; căce cercei de aur era la ei, pentru căce era ismailtêni».

25. Şi dziseră: «Dîndu vom da». Şi-ş întinse haina sa şi au aruncat omul acolo cercel dentru prăzile lui.

26. Şi s-au făcut trasul cerceilor de aur cărora au cerşut, sicli 1 000 şi 700 de aur, afară den rafturi[6], şi den lanţuje întru foth[7], şi îmbrăcămînţilor celor mohorîte ce era pre împăraţii Madiam, şi afară den lanţujile cêlea ce era în grumadzii cămilelor lor.

27. Şi făcu aceasta Ghedeon întru efud şi au pus pre el întru cetatea lui în Efratha, şi au curvit tot Israil den napoia lui acolo, şi să făcu lui Ghedeon şi casei lui întru dodeială.

28. Şi să înfrînse Madiam înaintea fiilor Israil şi n-au mai adaos a rădica capul lor, şi au odihnit pămîntul 40 de ani întru dzilele Ghedeon.

29. Şi au mersu Ierovaal, şi au lăcuit întru casa lui.

30. Şi lui Ghedeon era[8] 70 ieşindu den stînghele lui, căce muieri multe era la el.

31. Şi ţiitoarea lui cea de la Sichima i-au născut lui, şi-ncă şi ea ficior şi i-au pus numele lui Avimeleh.

32. Şi au murit Ghedeon, ficiorul lui Ioas, întru bătrînime bună, şi s-au îngropat întru gropniţa lui Ioas, tatăl lui, la Efratha, tatăl lui Ezri.

33. Şi fu după ce muri Ghedeon şi să întoarseră fiii lui Israil şi au curvit de napoia lor vaalim, şi au pus lor lui[9] pre Vaal[10] făgăduinţă ca să le fie lor el dumnedzău[11].

34. Şi nu ş-au adus aminte fiii lui Israil de Domnul Dumnedzăul lor, celuia / ce i-au mîntuit pre ei den mîna tuturor nepriêtenilor lor de pren pregiur.

35. Şi n-au făcut milă cu casa lui Ierovaal, acesta iaste Ghedeon, după toată bunătatea carea au făcut cu Israil.

CAP 9

1. Şi mêrse Avimeleh, ficiorul lui Ierovaal, la Sichima, cătră fraţii maicii lui, şi au grăit cătră ei, şi cătră toată rudenia casei tatălui maicei lui,

Ms. 4389, f. 116 v–117 r

cei mêle au fost aceia, ce viu Domnul, că de i-aţi fi lăsat vii, nici eu n-aş fi omorît pre voi».

20. Şi zise lui Iether, feciorului său celui dentîi născut: «Scoală şi-i omoară». Iară el nu scoase sabiia, că se spăré, că era copil tînăr.

21. Şi zise Zevea şi Salman: «Scoală tu împotriva noastră, că cum iaste omul aşa iaste şi putêrea lui». Şi se sculă Ghedeon şi ucise pre Ziva şi pre Salman, şi luoă rafturile cêle ce era la grumazii cămilelor lor.

22. Şi ziseră bărbaţii lui Israil lui Ghedeon: «Domnêşte tu pre noi, / şi feciorii feciorilor tăi, că tu ne-ai mîntuit den mîinile Madiamului».

23. Iară Ghedeon zise cătră dînşii: «Nu voiu domni eu pre voi, nici feciorul mieu nu vă va domni, ce Domnul vă va domni».

24. Şi le zise Ghedeon: «Un lucru voiu să ceiu de la voi, să-mi dea tot omul cercel den dobînda lui; că cercei de aur avea mulţi, că era izmailtêni».

25. Iară ei răspunseră: «Daţi-vom». Şi întinseră o haină şi aruncară oamenii acolo cercei de aur den prăzile lor.

26. Şi fu măsura cerceilor celor de aur care cerşu 1 700 de sicle de aur, fără de rafturi, şi fără de lefturi, şi fără de haine, şi fără de hainele cêle gravani, care era pre împăraţii Madiamului, şi fără de rafturile şi gherdanele[3] cêle de aur ce era la cămilele lor.

27. Şi făcu Ghedeon dentr-însele efud, şi-l puse în cetatea sa în Efratha, şi curvi tot Israilul după dînsul acolo, şi fu lui Ghedeon şi a toată casa lui în zminteală.

28. Şi se plecă Madiamul înaintea feciorilor lui Israil, şi nu mai adaoseră să-şi rădice capetele, şi fu ţara în odihnă 40 de ani în zilele lui Ghedeon.

29. Şi se duse Ierovaal, feciorul lui Ioas, şi şăzu acasă-şi.

30. Şi avea Ghedeon 70 de feciori[4] care ieşise tot den trupul lui, că avea muieri multe.

31. Şi posadnica lui, carea lăcuia în Sihem, şi acêea născu lui fecior şi-i pusele numele Avimeleh.

32. Şi muri Ghedeon, feciorul lui Ioas, în bătrînêţe bune, şi se-au îngropat în mormîntul tătîne-său, lui Ioas, în Efratha, de neamul lui Ezri.

33. De-acii deaca muri Ghedeon, se răzvrătiră feciorii lui Israil şi curviră cu Vaalim, şi făcură făgăduinţă cu Vaal ca să le fie el dumnezeu.

34. Şi nu-şi aduseră aminte feciorii lui Israil de Domnul Dumnezeul lor, care îi mîntuise den mîinile tuturor vrăjmaşilor celor de-mprejurul lor.

35. Şi nu făcură milă cu casa lui Ierovaal, adecă cu a lui Ghedeon, pentru mila carea făcuse el feciorilor lui Israil.

CAP 9 //

1. Şi mêrse Avimeleh, feciorul lui Ierovaal, la Sihem, la fraţii mîne-sa, şi zise cătră dînşii şi cătră toată seminţiia neamului tatălui mume-sei,

Versiunea modernă

maicii mele». Şi se jură lor: «Viu este Domnul, de i-aţi fi cruţat vii, nu v-aş fi ucis eu pe voi».

20. Apoi i-a zis lui Ieter, celui dintîi născut: «Scoală şi ucide-i!» Dar copilul n-a smuls sabia, că s-a speriat, fiind prea tînăr.

21. Şi ziseră Zebah şi Ţalmuna: «Scoală tu, şi ne întîmpină, căci după cum este omul, aşa este puterea lui». Şi s-a ridicat Ghedeon şi a ucis pe Zebah şi pe Ţalmuna şi a luat bănuţii de pe grumazii cămilelor lor.

22. Şi au grăit Israeliţii către Ghedeon: «Domneşte peste noi, tu şi fiul tău şi fiii fiului tău, căci tu ne-ai scăpat din mîna Madianiţilor».

23. Iar Ghedeon le-a răspuns: «Nu voi domni peste voi şi nici fiul meu, ci Domnul va domni peste voi».

24. Şi mai zise încă: «Dar voi cere de la voi ca fiecare să-mi dea mie cîte un cercel din prăzile lui; vrăjmaşii aveau mulţi cercei de aur căci erau Ismaeliţi».

25. Şi ziseră ei: «Îţi dăm». Iar el a întins haina sa şi ei au aruncat fiecare cîte un cercel din prada lor.

26. Şi greutatea cerceilor de aur ceruţi a fost o mie şapte sute de sicli de aur, afară de verigi, de nasturi şi de îmbrăcămintea de purpură a celor doi crai ai Madianiţilor şi afară de lanţurile de aur care erau la grumazii cămilelor lor.

27. Şi Ghedeon a făcut din ele un efod şi l-a pus în cetatea sa, la Ofra, şi acesta a ajuns loc de curvie pentru tot Israelul, iar lui Ghedeon şi casei sale le-a fost pricină de poticnire.

28. Madianiţii s-au supus înaintea fiilor lui Israel şi n-au mai ridicat capul. Şi sub Ghedeon pământul s-a liniştit pentru patruzeci de ani.

29. Apoi s-a dus Ierubaal, fiul lui Ioaş, şi a locuit în casa sa.

30. Şi Ghedeon a avut şaptezeci de copii din coapsele lui, căci a avut multe femei.

31. Şi ţiitoarea lui, de la Sichem, i-a născut un fiu căruia i-a dat numele Abimelec.

32. Şi a murit Ghedeon, fiul lui Ioaş, la adînci bătrîneţe şi a fost înmormîntat în mormîntul tatălui său, în Ofra lui Abiezer.

33. După moartea lui Ghedeon, s-au întors fiii lui Israel şi au preacurvit pe urma Baalilor şi au pus drept dumnezeu pe Baal-Berit.

34. Nu şi-au mai adus aminte fiii lui Israel de Domnul Dumnezeul lor, de acela ce i-a mîntuit din mîinile tuturor vrăjmaşilor de primprejur.

35. Şi nu le-a fost milă de casa lui Ierubaal, adică Ghedeon, după toate binefacerile pe care le-a făcut el lui Israel.

CAP 9

Abimelec vrea să ajungă împărat

1. Abimelec, fiul lui Ierubaal, s-a dus la Sichem, la fraţii maicii sale şi la rudeniile tatălui maicii sale şi i-a zis:

Biblia 1688, pag. 180. col. II

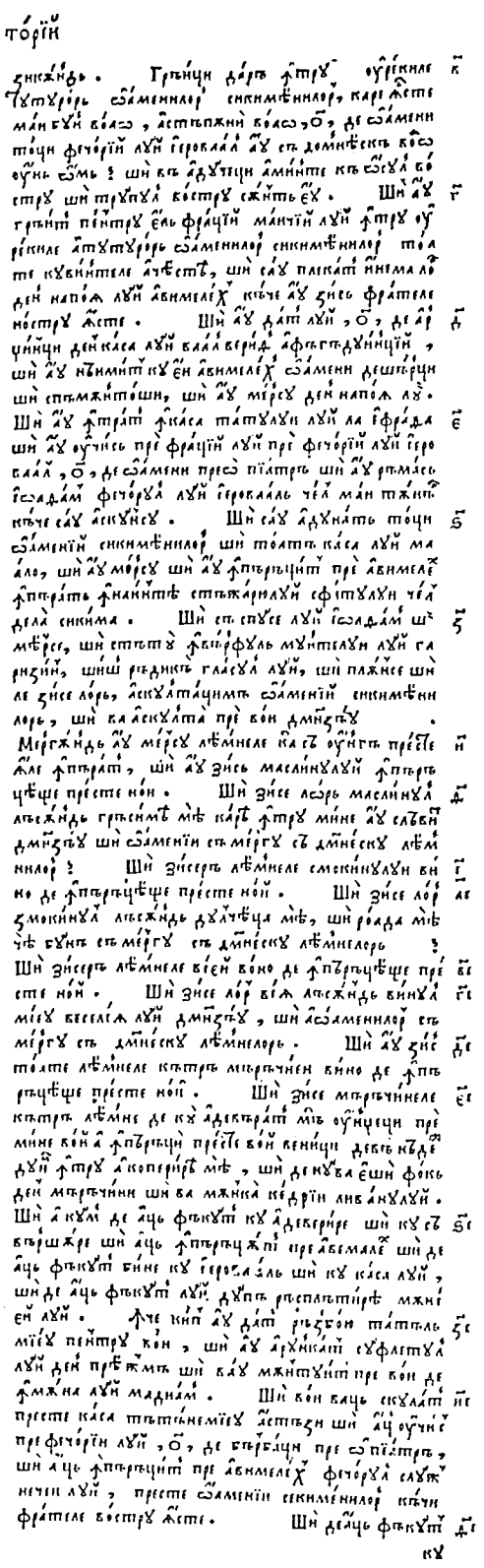

2. «Grăiţi dară întru urechile tuturor oamenilor sichimênilor. Care iaste mai bun voao? A stăpîni voao 70 de oameni, toţi feciorii lui Ierovaal, au să domnească voao un om? Şi vă aduceţi aminte că osul vostru şi trupul vostru sînt eu».

3. Şi au grăit pentru el fraţii maicii lui întru urechile a tuturor oamenilor sichimênilor toate cuvintele acêstea, şi s-au plecat inema lor den napoia lui Avimeleh, căce au zis: «Fratele nostru iaste».

4. Şi au dat lui 70 de arginţi den casa lui Vaal Verith, a făgăduinţii, şi au năimit cu ei Avimeleh oameni deşărţi şi spămîntoşi, şi au mersu den napoia lui.

5. Şi au întrat în casa tatului lui, la Efratha, şi au ucis pre fraţii lui, pre feciorii lui Ierovaal, 70 de oameni, pre o piatră şi au rămas Ioatham, feciorul lui Ierovaal, cel mai tînăr, căce s-au ascunsu.

6. Şi s-au adunat toţi oamenii sichimênilor, şi toată casa lui Maalo, şi au mersu şi au împărăţit pre Avimeleh împărat înaintea stăjariului sfatului, cel de la Sichima.

7. Şi să spuse lui Ioatham şi mêrse, şi stătu în vîrful muntelui lui Garizin, şi-ş rădică glasul lui, şi plînse şi le zise lor: «Ascultaţi-mă, oamenii sichimênilor, şi va asculta pre voi Dumnezău.

8. Mergînd au mersu lêmnele ca să ungă preste êle împărat şi au zis maslinului: Împărăţêşte preste noi.

9. Şi zise lor maslinul: Lăsînd grăsimea mea, carea întru mine au slăvit Dumnezău şi oamenii, să mergu să domnescu lêmnilor?

10. Şi ziseră lêmnele smochinului: Vino de împărăţêşte preste noi.

11. Şi zise lor zmochinul: Lăsînd dulceaţa mea şi roada mea cea bună, să mergu să domnescu lêmnelor?

12. Şi ziseră lêmnele viei: Vino de împărăţêşte preste noi.

13. Şi zise lor viia: Lăsînd vinul mieu, veseliia lui Dumnezău şi a oamenilor, să mergu să domnescu lêmnelor?

14. Şi au zis toate lêmnele cătră mărăcine[1]: Vino de împărăţêşte preste noi.

15. Şi zise mărăcinele cătră lêmne: De cu adevărat mă ungeţi pre mine voi a împărăţi preste voi, veniţi de vă nădejduiţ întru acoperirea mea, şi de nu, va ieşi foc den mărăcini şi va mînca chedrii Livanului.

16. Şi acum, de aţ făcut cu adeverire şi cu săvîrşîre şi aţ împărăţît pre Avemaleh, şi de aţ făcut bine cu Ierovaal şi cu casa lui, şi de aţ făcut lui după răsplătirea mîniei lui?

17. În ce chip au dat războiu tatăl mieu pentru voi, şi au aruncat sufletul lui den preajmă şi v-au mîntuit pre voi den mîna lui Madiam.

18. Şi voi v-aţ sculat preste casa tătîne-mieu astăzi şi aţ ucis pre feciorii lui, 70 de bărbaţi pre o piatră, şi aţ împărăţit pre Avimeleh, feciorul slujnecei lui, preste oamenii sechimenilor, căci fratele vostru iaste.

19. Şi de aţ făcut // cu adevăr şi cu săvîrşire cu Ierovaal şi cu casa

Ms. 45, f. 109 r–109 v

dzicîndu:

2. «Grăiţi dară întru urechile a tuturor oamenilor sichimilor: Care iaste mai bună voao? A stăpîni voao 70 de oameni, toţi ficiorii lui Ierovaal, au să domnească voao un om? Şi vă aduceţi aminte că osul vostru şi trupul vostru sîntu eu».

3. Şi au grăit pentru el fraţii maicii lui întru urechile a tuturor oamenilor sichimilor toate cuvintele acêstea, şi s-au plecat inima lor den napoia lui Avimeleh, căce au dzis: «Frate noao iaste».

4. Şi i-au dat lui 70 de argintu den casa Vaal Verith, a făgăduinţei, şi au năimit cu ei Avimeleh oameni deşerţi şi spămîntoşi, şi au mersu de napoia lui.

5. Şi au întrat în casa tatălui lui, la Efratha, şi au ucis pre fraţii lui, pre ficiorii lui Ierovaal, 70 de oameni, pre o piatră şi au rămas Ioatham, ficiorul lui Ierovaal cela mai tînăr, căce s-au ascunsu.

6. Şi s-au adunat toţi oamenii sichimilor, şi toată casa Maalo, şi au mersu şi au împărăţit pre Avimeleh împărat înaintea ştejariului pricei, ceia de la Sichima.

7. Şi să spuse lui Ioatham şi mêrse, şi stătu în vîrvul muntelui Garizin, şi-ş rădică glasul lui, şi-i chemă şi dzise lor: «Ascultaţi mie, oameni sichimilor, şi să asculte pre voi[1] Dumnedzău.

8. Mergîndu au mersu lêmnele ca să ungă preste êle împărat şi au dzis maslinului: Împărăţêşte preste noi.

9. Şi dzise lor maslinul: Lăsîndu grăsimea mea carea întru mine au slăvit Dumnedzău şi oamenii şi mergîndu să domnescu lêmnelor?

10. Şi dziseră lêmnele smochinului: Ia-mblă[2] de împărăţêşte preste noi.

11. Şi dzise lor zmochinul: «Lăsîndu dulceaţa mea şi roada mea cea bună să mergu să domnescu lêmnelor?».

12. Şi dziseră lêmnele viei: Ia-mblă de împărăţêşte preste noi.

13. Şi dzise lor via: Lăsîndu vinul mieu, veseliia lui // Dumnedzău şi a oamenilor, să mărgu să domnescu lêmnelor?

14. Şi au dzis toate lêmnele cătră rug[3]: Ia-mblă de împărăţêşte preste noi.

15. Şi dzise mărăcinele cătră lêmne: De iaste cu adevărat de mă ungeţi pre mine voi a împărăţi preste voi, veniţi de vă nădăjduiţi întru acoperirea mea, şi de nu, va ieşi foc den spin şi va mînca chedrii Livanului.

16. Şi acum, de aţi făcut cu adeverire şi cu săvîrşire şi aţi împărăţit pre Avimeleh şi de aţi făcut bine cu casa lui Ierovaal şi cu însul, şi de aţi făcut lui după darea mîinei lui?

17. În ce chip au războit tatăl mieu pentru voi, şi au aruncat trupul lui deoparte şi v-au mîntuit den mîna lui Madiam.

18. Şi voi v-aţi sculat preste casa tătîne-miieu astădzi şi aţi ucis pre ficiorii lui, 70 de oameni pre o piatră, şi aţi împărăţit pre Avimeleh, ficiorul slujnicii lui, preste oamenii sichimilor, căce frate voao iaste.

19. Şi de aţi făcut cu adevăr şi cu săvîrşire cu

Ms. 4389, f. 117 r

grăind:

2. «Ziceţi aşa în auzul tuturor[1] bărbaţilor Sihemului: Ce iaste voaoă mai bine? Mai bine vă iaste să vă stăpînească 70 de bărbaţi, feciorii lui Ierovaal toţi, au mai bine să vă stăpînească un bărbat? Aduceţi-vă aminte că eu sînt carnea vostră şi osul vostru».

3. Şi grăiră pentru dînsul fraţii mîne-sa în auzul a tot Sihemul, şi se plecară inimile lor spre Avimeleh, că ziseră: «Frate al nostru iaste».

4. Şi-i dêderă 70 de arginţi den casa lui Vaal Ferith, şi năimí Avimeleh cu dînşii bărbaţi tineri şi frumoşi, şi umbla după dînsul.

5. Şi veni la casa tătîne-său, în Efratha, şi ucise pre fraţii lui[2], feciorii tătîne-său, lui Ierovaal, pre 70 de bărbaţi, tot pre o piatră, numai ce rămase Ioatham, den feciorii lui Ierovaal cel mai mic, că se ascunse.

6. Şi se adunară toţi bărbaţii Sihemului, şi toată casa lui Maal, şi mêrseră şi puseră pre Avimeleh împărat împotriva stăjariului, care sta la Sihem.

7. Şi deaca auzi Ioatham aşa, se sui şi stătu în vîrful muntelui Garizinului, şi rădincîndu-şi glasul, strigă şi zise: «Auziţi pre mine, bărbaţii Sihemului, ca să auză şi pre voi Dumnezeu.

8. Copacii mêrseră să-şi puie împărat şi ziseră măslinului: Fii noao împărat.

9. Iară măslinul zise: Dară lăsare-aş eu unsoarea mea ce iaste întru mine, cu care se ung dumnezeii şi oamenii, şi să merg să stăpînesc copacii?

10. Şi ziseră copacii zmochinului: Vino şi fii noaoă împărat.

11. Iară zmochinul le zise lor: Dară cum aş lăsa eu dulceaţa mea şi roada cea bună şi să merg să domnesc copacilor?

12. De-acii ziseră copacii cătră[3] vie: Vino şi fii noaoă împărat.

13. Iară viia zise lor: Dară cum aş lăsa eu / vinul mieu şi veseliia oamenilor, şi să merg să stăpînesc copacii?

14. Apoi ziseră toţi copacii mărăcinelui: Vino şi ne fii împărat.

15. Iară mărăcinele zise cătră copaci: De vrême ce mă alêgeţi cu adevărat să fiu voaoă împărat, voi veniţi şi întraţi supt umbra mea, iară de nu, va ieşi foc den mărăcini şi va arde pre tot chiedrii Livanului.

16. Deci şi acuma de aţi făcut lucru deplin şi adevărat, căci aţi pus voaoă pre Avimeleh împărat, şi de aţi făcut bine lui Ierovaal şi casei lui, şi de aţi făcut lui după lucrul mîinilor sale?

17. Căci au bătutu-se tată-mieu cu oaste pentru voi, [17] şi au dat sufletul lui mîntuire pentru voi şi v-au mîntuit den mîinile Madiamului.

18. Iară voi v-aţi sculat asupra tătîne-mieu şi a casei lui, şi aţi ucis pre feciorii lui, 70 de bărbaţi pre o piatră, şi aţi pus împărat pre Avimeleh, feciorul roabei lui, preste bărbaţii Sihemului, căci iaste frate al vostru.

19. Deci de aţi făcut lucru de ispravă şi direpţ

Versiunea modernă

2. «Vorbiţi cu toţi locuitorii din Sichem în şoapte şi întrebaţi-i, dacă e mai bine să domnească peste toţi cei şaptezeci de fii ai lui Ierubaal, sau să domnească numai unul? Amintiţi-vă însă că eu sînt osul şi trupul vostru».

3. Şi au şoptit fraţii maicii sale toate aceste cuvinte în urechile tuturor locuitorilor lui Sichem cărora li s-a înmuiat inima pentru Abimelec căci îşi ziceau: «E fratele nostru».

4. Şi au dat şaptezeci de sicli din casa făgăduinţei lui Baal-Berit, iar Abimelec a năimit oameni deşerţi şi spăimîntoşi care l-au urmat.

5. Apoi s-a dus la casa tatălui său în Ofra şi a ucis pe o piatră pe fraţii lui, pe fiii lui Ierubaal, şaptezeci la număr, dar a rămas în viaţă Iotam, mezinul lui Ierubaal, care s-a ascuns.

6. Şi s-au adunat toţi locuitorii Sichemului şi toată casa lui Milo şi s-au dus la stejarul cel de la Sichem, şi l-au pus pe Abimelec crai.

7. Dacă i s-a spus lui Iotam toate acestea el a urcat pe vîrful muntelui Garizim şi, ridicînd glasul, a plîns şi a strigat: «Ascultaţi-mă, oameni din Sichem, şi Dumnezeu vă va asculta pe voi.

8. Odată s-au dus copacii să aleagă peste ei împărat şi au vorbit cu măslinul: Domneşte peste noi.

9. Iar măslinul i-a răspuns: Voi lăsa eu oare unsoarea mea, cu care se cinsteşte Dumnezeu şi oamenii se mîndresc, ca să domnesc peste copaci?

10. Şi ziseră copacii către smochin: Vino tu şi domneşte peste noi.

11. Şi smochinul le-a zis: Voi lăsa eu oare dulceaţa mea şi rodul meu cel bun, ca să domnesc peste copaci?

12. Şi ziseră copacii către viţa de vie: Vino de împărăţeşte peste noi.

13. Iar viţa de vie răspunse: Să las eu vinul meu, veselia lui Dumnezeu şi a oamenilor, să merg să domnesc peste copaci?

14. Şi au zis toţi copacii către mărăcine: Vino de împărăţeşte peste noi.

15. Şi zise mărăcinele către copaci: De mă ungeţi pe mine cu adevărat, voi împărăţi peste voi; veniţi să vă odihniţi sub acoperămîntul meu, iar de nu, va ieşi foc din mărăcini şi se vor mistui cedrii Libanului.

16. Ascultaţi-mă bine: Aţi făcut după dreptate şi adevăr cînd aţi pus domn pe Abimelec? Dar ce aţi făcut cu casa lui Ierubaal care v-a adus atîtea binefaceri?

17. Tatăl meu s-a luptat pentru voi şi şi-a pus sufletul să vă cruţe viaţa şi v-a izbăvit din mîinile Madianiţilor.

18. Şi voi v-aţi sculat împotriva casei tatălui meu şi aţi ucis pe cei şaptezeci de fii ai tatălui meu pe o piatră şi aţi pus crai peste Sichem pe Abimelec, fiul unei roabe ale lui, pentru că e fratele vostru.

19. Dacă purtarea voastră a fost după adevăr şi

Biblia 1688, pag. 181, col. I

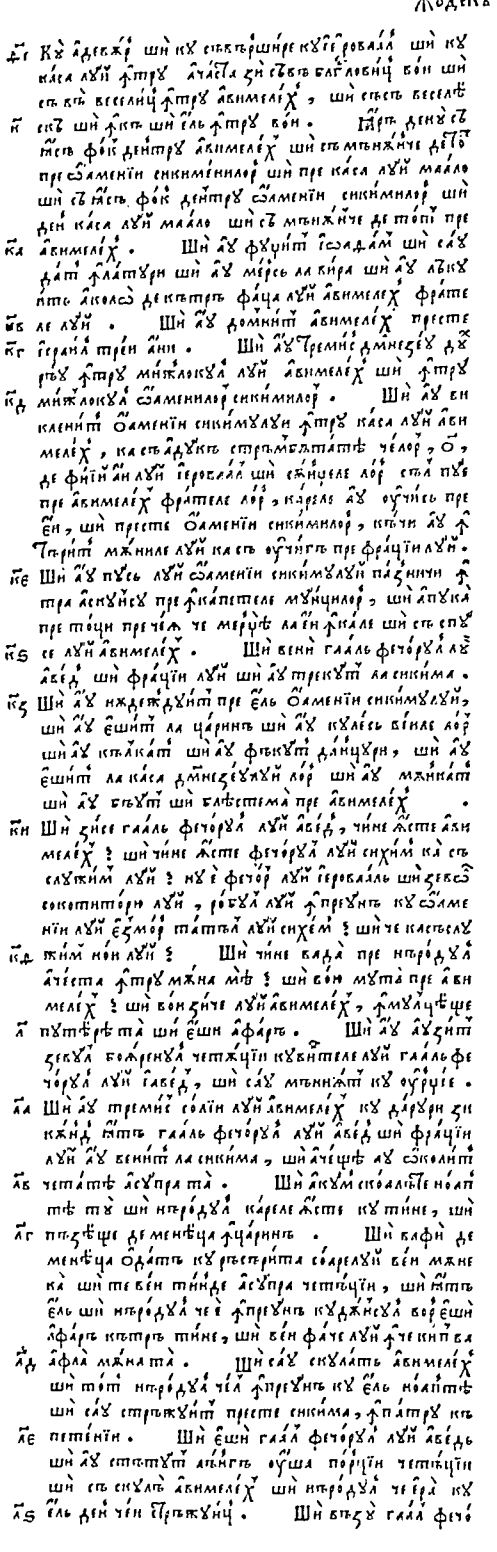

lui întru aceasta zi să vă blagosloviţ voi şi să vă veseliţ întru Avimeleh, şi să să veselească şi încă şi el întru voi.

20. Iară de nu, să iasă foc dentru Avimeleh şi să mănînce de tot pre oamenii sichimenilor şi pre casa lui Maalo, şi să iasă foc dentru oamenii sichimilor şi den casa lui Maalo şi să mănînce de tot pre Avimeleh».

21. Şi au fugit Ioatham şi s-au dat în laturi, şi au mers la Vira şi au lăcuit acolo de cătră faţa lui Avimeleh, fratele lui.

22. Şi au domnit Avimeleh preste Israil trei ani.
23. Şi au tremis Dumnezeu duh rău întru mijlocul lui Avimeleh şi întru mijlocul oamenilor sichimilor, [24] şi au viclenit oamenii Sichimului întru casa lui Avimeleh,

24. Ca să aducă strîmbătatea celor 70 de fiii ai lui Ierovaal, şi sîngele lor să-l puie pre Avimeleh, fratele lor, carele au ucis pre ei, şi preste oamenii sichimilor, căci au întărit mînile lui ca să ucigă pre fraţii lui.

25. Şi au pus lui oamenii Sichimului paznici într-ascunsu pren capetele munţilor, şi apuca pre toţi pre ceia ce mergea la ei în cale, şi să spuse lui Avimeleh.

26. Şi veni Gaal, feciorul lui Aved, şi fraţii lui şi au trecut la Sichima. [27] Şi au nădejduit pre el oamenii Sichimului.

27. Şi au ieşit la ţarină şi au cules viile lor, şi au călcat şi au făcut danţuri, şi au ieşit la casa dumnezeului lor, şi au mîncat şi au băut şi blêstema pre Avimeleh.

28. Şi zise Gaal, feciorul lui Aved: «Cine iaste Avimeleh, şi cine iaste feciorul lui Sihim ca să slujim lui? Nu e fecior lui Ierovaal? Şi Zevol socotitoriu lui, robul lui, împreună cu oamenii lui Ezmor, tatăl lui Sihem? Şi ce ca să slujim noi lui?

29. Şi cine va da pre nărodul acesta întru mîna mea? Şi voiu muta pre Avimeleh. Şi voi zice lui Avimeleh: Înmulţêşte putêrea ta şi ieşi afară».
30. Şi au auzit Zevul, boiêrenul cetăţii, cuvintele lui Gaal, feciorul lui Iaved, şi s-au mîniiat cu urgie.

31. Şi au tremis solii lui Avimeleh cu daruri, zicînd: «Iată Gaal, feciorul lui Aved, şi fraţii lui au venit la Sichima şi aceştea au ocolit cetatea asupra ta.

32. Şi acum scoală-te noaptea, tu şi nărodul carele iaste cu tine, şi păzêşte demeneaţa în ţarină.

33. Şi va fi demeneaţa, odată cu răsărita soarelui, vei mîneca şi te vei tinde asupra cetăţii, şi iată el şi nărodul ce e împreună cu dînsul vor ieşi afară cătră tine, şi vei face lui în ce chip va afla mîna ta».

34. Şi s-au sculat Avimeleh şi tot nărodul cel împreună cu el noaptea, şi s-au străjuit preste Sichima în patru căpetenii.

35. Şi ieşi Gaal, feciorul lui Aved, şi au stătut lîngă uşa porţii cetăţii, şi să sculă Avimeleh şi nărodul ce era cu el den cei străjuiţ.

36. Şi văzu Gaal, fecio / rul lui Aved, pre nărod şi zise cătră Ze-

Ms. 45, f. 109 v

Ierovaal şi cu casa lui întru aceasta dzi, să vă blagosloviţi voi şi să vă veseliţi întru Avimeleh, şi să să veselească şi-ncă şi el întru voi.

20. Şi de nu, să iasă foc dentru Avimeleh şi să mănince de tot pre oamenii sichimilor şi pre casa Maalo, şi să iasă foc dentru oamenii sichimilor şi den casa Maalo şi să mănince de tot pre Avimeleh».

21. Şi au fugit Ioatham şi au scăpat, şi au mersu la Vira şi au lăcuit acolo de cătră faţa lui Avimeleh, fratele lui.

22. Şi au domnit Avimeleh preste Israil 3 ani.

23. Şi au trimis Dumnedzău duh rău întru mijlocul lui Avimeleh şi întru mijlocul oamenilor sichimilor, şi au răcoşit oamenii Sichimului întru casa lui Avimeleh,

24. Ca să aducă strîmbătatea celor 70 de fii a lui Ierovaal, şi sîngele lor să-l puie pre Avimeleh, fratele lor, carele i-au ucis pre ei, şi preste oamenii sichimilor, căce i-au întărit mîinile lui ca să ucigă pre fraţii lui.

25. Şi au pus lui oamenii Sichimului aleş[4] pren capetile munţilor, şi apuca pre toţi pre ceia ce mergea la ei în cale, şi să spuse lui Avimeleh.

26. Şi veni Gaal, ficiorul lui Avid, şi fraţii lui şi au trecut la Sichima. Şi au nădăjduit preste el oamenii Sichimului.

27. Şi au ieşit la ţarină şi au cules viile lor, şi călca şi au făcut danţuri, şi au ieşit la casa dumnedzăului lor, şi au mîncat / şi au băut şi blăstăma pre Avimeleh.

28. Şi dzise Gaal, ficiorul lui Gavid: «Cine iaste Avimeleh şi cine iaste ficiorul lui Sihem ca să slujim lui, nu-i ficior lui Ierovaal? Şi Zevul socotitoriul lui, robul lui, împreună cu oamenii Emmor, tatăl lui Sihem? Şi căce ca să slujim noi lui?

29. Şi cine va da pre nărodul acesta întru mîna mea, şi voi muta pre Avimeleh şi voi dzice lui Avimeleh: Înmulţêşte putêrea ta şi ieşi afară».

30. Şi au audzit Zevul, boiêrinul cetăţii, cuvintele lui Gaal, ficiorul lui Aved, şi s-au mîniat cu urgie.

31. Şi au trimis soli la Avimeleh cu daruri, dzicîndu: «Iată Gaal, ficiorul lui Aved, şi fraţii lui au venit la Sichima, şi aceştea au rocoşit cetatea asupra ta.

32. Şi acum scoală-te noaptea tu şi nărodul carele iaste cu tine, şi te pune aleş dimineaţa întru ţarină.

33. Şi va fi dimineaţă, odată cu răsărita soarelui vei mîneca şi vei sîrgui asupra cetăţii, şi iată el şi nărodul ceia împreună cu însul vor ieşi afară cătră tine, şi vei face lui în ce chip vra fi la mîna ta».

34. Şi s-au sculat Avimeleh şi tot nărodul cela împreună cu el noaptea, şi s-au leşuit preste Sichima în 4 căpetenii.

35. Şi ieşi Gaal, ficiorul lui Aved, şi au stătut lîngă uşa porţii cetăţii, şi să sculă Avimeleh şi nărodul ce era cu el den aleşiuri.

36. Şi vădzu pre Gaal, ficiorul lui Aved, pre

Ms. 4389, f. 117 r–117 v

cu Ierovoal şi cu casa lui astăzi, voi să fiţi blagosloviţi, şi vêseli de Avimeleh şi el de voi.

20. Iară de nu, să iasă foc den Avimeleh şi să arză pre bărbaţii Sihemului şi casa lui Moal, apoi să iasă foc de la oamenii Sihemului şi de la casa lui Moal şi să arză pre Avimeleh».

21. Şi deaca zise Ioatham aşa, se duse şi fugi de faţa frăţine-său, lui Avimeleh, în Vira.

22. Şi împărăţi Avimeleh pre Israil 3 ani.

23. Şi trimêse Dumnezeu duhul cel rău între Avimeleh şi între oamenii Sihemului, şi se împoncişară oamenii Sihemului lui Avimeleh,

24. Ca să se suie izbînda celor 70 de feciori ai lui Ierovaal, şi să se rădice sîngele lor pre Avimeleh, fratele lor, care i-au ucis, şi spre bărbaţii Sihemului, care i-au întărit mîna lui să ucigă pre fraţii săi.

25. Şi puseră spre dînsul aleş în vîrful munţilor, şi jăhuia pre toţi ceia ce mergea pre cale la dînsul, şi spuseră de aceasta lui Avimeleh.

26. De-acii // veni Gaal, feciorul lui Aved şi fraţii lui, şi trecură în Sihem. [27] Şi se nădăjduiră pre dînsul oamenii Sihemului.

27. Şi ieşiră la agruri şi ocoliră viile, şi le călcară şi făcură danţuri, şi întrară în casele dumnezeilor lor, şi mîncară şi băură şi blestemară pre Avimeleh.

28. Şi strigă Gaal feciorul lui Aved şi zise: «Cine iaste Avimeleh, şi ce iaste Sihemul să slujim lui? Au doară nu iaste el feciorul lui Ierovaal, şi Zevul, paznicul lui. Mai bine să slujim bărbaţilor Eromului tatăl lui Sihemului. Iară acestuia pentru ce să slujim?

29. De-ară da cinevaşi acest nărod pre mîna mea, să-l scoţ dentre Avimeleh! Şi zise lui Avimeleh: Înmulţêşte-ţi putêrea ta şi ieşi».

30. Şi auzi acêstea Zevul, domnul cetăţii, şi se mînie pentru acêste cuvinte.

31. Şi trimêse soli la Avimeleh cu înşălăciune, zicînd: «Iată Gaal, feciorul lui Oved, şi fraţii lui au venit în Sihem, şi aceştea scornesc cetatea asupra ta.

32. Ce acuma te scoală la noapte tu şi toţi oamenii tăi cu tine, şi şăzi pînă dimineaţă la cîmp.

33. Iară dimineaţă să mîneci şi să te tinzi spre cetate în răsărita soarelui, de-acii, de va[4] ieşi el împotriva ta şi cu oamenii carii vor fi cu dînsul, tu vei face lui cum va putea mîna ta».

34. Şi se sculă Avimeleh noaptea şi toţi oamenii carii era cu dînsul, şi se răvărsară împotriva Sihemului în patru locuri.

35. Iară cînd fu dimineaţa ieşi Gaal, feciorul lui Aved, şi stătu înaintea porţii cetăţii, şi se sculă şi Avimeleh şi oamenii carii era cu dînsul de unde era ascunşi.

36. Şi văzu Gaal, feciorul lui Aved, oamenii şi

Versiunea modernă

dreptate faţă de Ierubaal şi casa lui, atunci să fiţi binecuvîntaţi, să vă bucuraţi de Abimelec şi să se bucure şi el de voi.

20. Dacă nu e aşa, să iasă foc din Abimelec şi să ardă toţi locuitorii Sichemului ca şi casa lui Milo, să iasă foc din locuitorii Sichemului şi din casa lui Milo ca să ardă pe Abimelec».

21. Apoi a fugit Iotam la Beer unde a trăit ascunzîndu-se de fratele său Abimelec.

22. Iar Abimelec a domnit peste Israel trei ani.

23. Dar Dumnezeu a trimis un duh rău între Abimelec şi locuitorii Sichemului care n-au mai vrut să se supună lui,

24. Ca astfel să fie răzbunaţi cei şaptezeci de fiii ai lui Ierubaal şi sîngele lor să se întoarcă asupra lui Abimelec, fratele lor, care i-a ucis pe ei, şi asupra locuitorii Sichemului, care au întărit mî-na lui să-şi ucidă fraţii.

25. Şi au trimis locuitorii Sichemului oameni de pază în ascuns, pe vîrfurile munţilor, ca să prade pe toţi ce vor trece şi să spună tot ce s-a întîmplat lui Abimelec.

26. Şi a venit Gaal, fiul lui Ebed, cu fraţii lui, şi au trecut la Sichem. Şi au colindat tot Sichemul, iar locuitorii cetăţii i-au dat încredere.

27. Apoi au intrat ei în ţarină şi au cules viile, au stors strugurii şi au întins praznic mare cu dansuri, şi s-au dus la casa dumnezeului lor şi au mîncat, au băut şi au blestemat pe Abimelec.

28. Gaal însă, fiul lui Ebed, vorbi: «Cine este Abimelec şi ce este Sichemul, ca să-i slujim? Nu e oare fiul lui Ierubaal şi căpetenia mai de seamă a Sichemului nu este oare Zebul? Slujiţi mai degrabă urmaşilor lui Hemor, tatăl lui Sichem, iar aceluia de ce să-i slujim?

29. De mi-a da cineva poporul acesta în mîna mea, eu aş alunga pe Abimelec şi i-aş zice: Cheamă-ţi tovarăşii de luptă şi fii gata!».

30. Iar Zebul, întîistătătorul cetăţii, auzind cuvintele lui Gaal, fiul lui Ebed, s-a mîniat grozav.

31. Şi a trimis soli lui Abimelec cu daruri care au spus: «Iată Gaal, fiul lui Ebed, a venit cu fraţii lui în Sichem şi aţiţă cetatea împotriva ta.

32. Scoală-te la noapte, tu şi poporul care este cu tine, şi stai de pîndă în ţarină.

33. Şi dimineaţa, la răsăritul soarelui, să te apropii de cetate şi el ca şi poporul care este cu dînsul vor ieşi afară împotriva ta şi vei face cum se va pricepe mîna ta».

34. Şi s-a sculat Abimelec şi tot poporul ce era cu el şi au străjuit noaptea la Sichem în patru căpetenii.

35. Şi Gaal, fiul lui Ebed, a ieşit şi a stat în poarta cetăţii, iar Abimelec şi poporul ce era cu el s-au sculat din ascunzişul lor.

36. Şi văzu Gaal, fiul lui Ebed, atîta popor şi

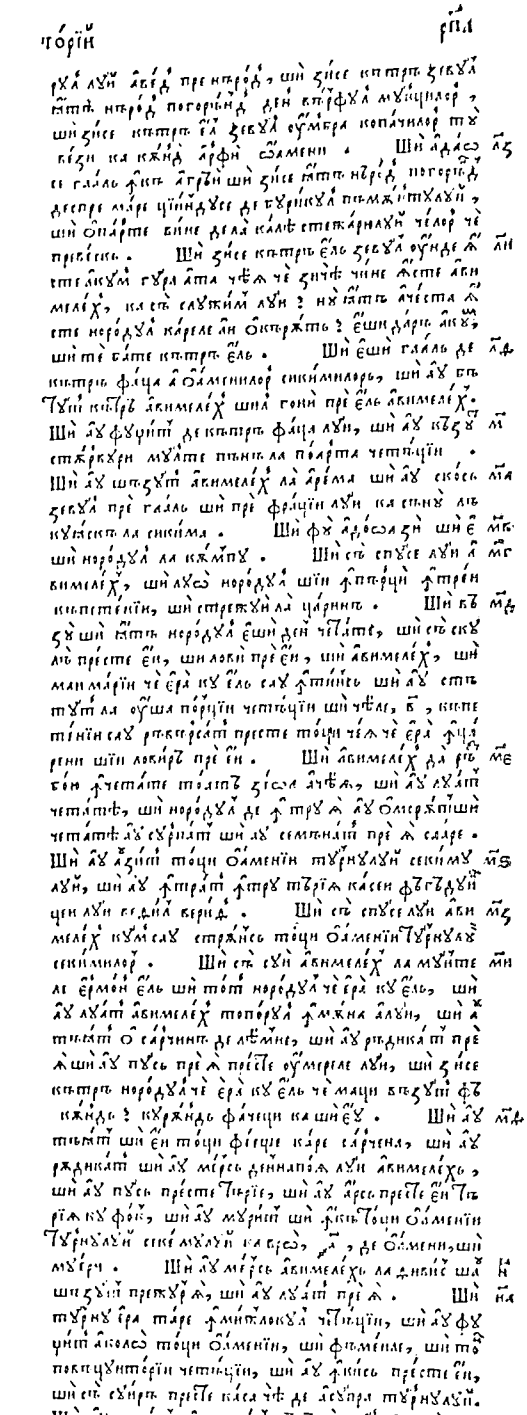

Biblia 1688, pag. 181, col. II

vul: «Iată nărod pogorînd den vîrful munţilor». Şi zise către el Zevul: «Umbra copacilor tu vezi ca cînd ar fi oameni».

37. Şi adaose Gaal încă a grăi, şi zise: «Iată nărod pogorînd despre mare, ţiindu-se de Buricul Pămîntului, şi o parte vine de la calea Stejariului Celor ce Prevesc».

38. Şi zise către el Zevul: «Unde iaste acum gura a ta, cêea ce zicea: Cine iaste Avimeleh, ca să slujim lui? Nu iată acesta iaste norodul carele ai ocărît? Ieşi dară acum şi te bate către el».

39. Şi ieşi Gaal de către faţa a oamenilor sichimilor, şi au bătut către Avimeleh. Şi-l goni pre el Avimeleh.
40. Şi au fugit de către faţa lui, şi au căzut stîrvuri multe pînă la poarta cetăţii.

41. Şi au şăzut Avimeleh la Arema; şi au scos Zevul pre Gaal şi pre fraţii lui ca să nu lăcuiască la Sichima.

42. Şi fu a dooa zi şi ieşi norodul la cîmpu; [43] şi să spuse lui Avimeleh.
43. Şi luo norodul şi-i împărţi în trei căpetenii şi strejui la ţarină. [44] Şi văzu şi iată norodul ieşi den cetate şi să sculă preste ei, şi lovi pre ei.

44. Şi Avimeleh şi mai-marii ce era cu el s-au întins şi au stătut la uşa porţii cetăţii, şi cêle 2 căpetenii s-au răvărsat preste toţi ceia ce era în ţareni şi-i loviră pre ei.

45. Şi Avimeleh da războiu în cetate toată ziua acêea, şi au luat cetatea şi norodul dentru ea au omorît, şi cetatea au surpat şi au semănat pre ea saare.

46. Şi au auzit toţi oamenii turnului Sechimului, şi au întrat întru tăriia casei făgăduinţei lui Vethil Verith.

47. Şi să spuse lui Avimeleh cum s-au strîns toţi oamenii turnului sechimilor.
48. Şi să sui Avimeleh la muntele Ermon, el şi tot norodul ce era cu el, şi au luat Avimeleh toporul în mîna a lui şi au tăiat o sarcină de lêmne, şi au rădicat pre ea şi au pus pre ea preste umerele lui, şi zise către norodul ce era cu el: «Ce m-aţi văzut făcînd, curînd faceţi ca şi eu».

49. Şi au tăiat şi ei toţi fieştecare sarcena, şi au rădicat şi au mers den napoia lui Avimeleh, şi au pus preste tărie, şi au ars preste ei tăriia cu foc; şi au murit şi încă toţi oamenii turnului Sechemului, ca vro 1000 de oameni şi mueri.

50. Şi au mers Avimeleh la Thivis ş-au şăzut prejur ea, şi au luat pre ea.
51. Şi turnu era tare în mijlocul cetăţii, şi au fugit acolo toţi oamenii, şi fămeile şi toţ povăţuitorii cetăţii, şi au închis preste ei, şi să suiră preste casa cea de asupra turnului.

52. Şi au venit Avimeleh pînă la turnu, şi l-au bătut pre el, şi s-au apropiat Avimeleh pînă la uşa turnului ca să-l arză pre el cu foc.

53. Şi au aruncat o muiêre o bucată de rîşniţă preste capul lui Avimeleh, şi i-au fărîmat capul.

54. Şi au strigat de sîrg către copi // laşul cela ce rădeca hainele

Ms. 45, f. 109 v–110 r

nărod şi dzise cătră Zevul: «Iată nărodu pogorîndu den vîrvurile munţilor». Şi dzise cătră el Zevul: «Umbra copacilor tu vedzi ca oameni».

37. Şi adaose Gaal a grăi şi dzise: «Iată nărodu pogorîndu despre maare, de unde să ţin cu Buricul Pămîntului, şi o parte vine de la calea Copaciului Celora ce Privescu[5]».

38. Şi dzise cătră el Zevul: «Unde iaste acum gura ta cêea ce dzicea: Cine iaste Avimeleh, ca să-i slujim lui? Nu iată acesta iaste nărodul carele ai ocărît? Ieşi dară acum şi te bate cătră el».

39. Şi ieşi Gaal de cătră faţa oamenilor sichimênilor, şi s-au bătut cătră Avimeleh.

40. Şi au fugit de cătră faţa lui, şi-l goni pre el Avimeleh. Şi au cădzut stîrvuri multe pănă la porţile cetăţii.

41. Şi au şedzut Avimeleh la Arima; şi au scos Zevul pre Gaal şi pre fraţii lui ca să nu lăcuiască la Sichima.

42. Şi fu a doao dzi şi ieşi nărodul // la cîmpu şi să spuse lui Avimeleh.

43. Şi luă nărodul şi-i împărţi în 3 căpetenii şi-i aleşui lui la cîmpu[6]. Şi vădzu şi iată nărod ieşi den cetate şi să sculă preste ei, şi-i lovi pre ei.

44. Şi Avimeleh şi mai-marii ce era cu el s-au întinsu şi au stătut lîngă uşa porţii cetăţii, şi cêle doao căpetenii s-au rădicat preste toţi ceia ce era în ţarină şi-i loviră pre ei.

45. Şi Avimeleh da războiu în cetate toată dzua acêea, şi luă cetatea şi nărodul dentru ea l-au omorît, şi cetatea au surpat şi au sămănat pre ea sare.

46. Şi au audzit toţi oamenii turnului Sichimului, şi au întrat în tăriia casei Vethil-Verith, făgăduinţei.

47. Şi să spuse lui Avimeleh cum s-au strînsu toţi oamenii a turnului sichimilor.

48. Şi să sui Avimeleh la muntele Ermon, el şi tot nărodul ce era cu el, şi au luat Avimeleh toporul în mîna lui şi au tăiat o sarcină de lêmne, şi au rădicat pre ea şi au pus pre ea preste umerile lui, şi dzise cătră nărodul ce era cu el: «Ce m-aţi văzut făcîndu, curîndu faceţi ca şi eu».

49. Şi au tăiat şi-ncă toţi ei careleş sarcina, şi au rădicat şi au mersu den napoia lui Avimeleh, şi au pus preste tărie, şi au arsu preste ei tăriia cu foc; şi au murit şi-ncă toţi oamenii a turnului Sichimului, ca vro mie de oameni şi muieri.

50. Şi au mersu Avimeleh la Thevis şi au şedzut pregiur ea, şi au luoatu-o pre ea.

51. Şi turnu era tare în mijlocul cetăţii, şi au fugit acolo toţi oamenii, şi fămeile şi toţi povăţuitorii cetăţii, şi au închis preste ei, şi să suiră preste casa cea de asupra turnului.

52. Şi au venit Avimeleh pănă la turnu, şi l-au bătut pre el, şi s-au apropiat Avimeleh pănă la uşa turnului, ca să-l ardză pre el cu foc.

53. Şi au aruncat o muiêre o bucată de moară[7] preste capul lui Avimeleh, şi i-au sfărîmat capul lui.

54. [53] Şi au strigat de sîrgu cătră copilaşul

Ms. 4389, f. 117 v–118 r

zise cătră Zevul: «Iată nărod de oameni se pogoară den vîrful muntelui». Iară Zevul răspunse: «Umbra pădurii vezi tu ca pre nişte oameni».

37. Şi iară mai zise Gaal: «Iată oameni se pogoară den Nălţimea Pămîntului, şi o ceată vine pre / calea cea de pren Branişte».

38. Iară Zevul îi zise: «Unde sînt acuma buzele tale care zicea: Cine iaste Avimeleh, să slujim lui? Au doară nu sînt aceştea oamenii care îi badjocoriiai tu? Ieşi acuma şi te bate cu dînsul».

39. Şi ieşi Gaal înaintea oamenilor Sihemului, şi se puse împotriva lui Avimeleh.

40. Şi-l goni Avimeleh, iară el fugi de faţa lui. Şi căzură mulţi tăiaţi pînă în poarta cetăţii.

41. Şi şăzu Avimeleh la Arima; iară goni pre Gaal şi pre fraţii lui să nu lăcuiască în Sihem.

42. De-acii a doaoa zi ieşiră oamenii la cîmp şi spuseră lui Avimeleh.

43. Şi luoă oamenii săi şi împărţi în trei cête şi-i răvărsă preste cîmp. Şi văzu unde ieşiia oamenii den cetate şi se rădică asupra lor, şi-i ucise.

44. Iară Avimeleh şi boiêrii carii era cu dînsul se traseră şi stătură la poarta cetăţii, iară 2 cête se răvărsară spre toţi carei era la cîmp şi loviră.

45. Iară Avimeleh dêde războiu în cetate în toată zioa acêia, şi o luoă şi tăie toţi oamenii dentr-însa, şi sparseră cetatea şi sămînară într-însa sare[5].

46. Şi auziră aceasta toţi oamenii turnului Sihemului, şi întrară în cula casei dumnezeului lor, lui Verith.

47. Şi spuseră lui Avimeleh că se-au adunat acolo toţi oamenii turnului Sihemului.

48. Şi se sui Avimeleh în muntele Emonului, el şi tot nărodul care era cu dînsul, şi luoă Avimeleh o săcure în mîinile sale şi tăie un maldăr de ramuri de copaci, şi-l rădică şi şi-l puse în umere, şi zise oamenilor care era cu dînsul: «Faceţi şi voi curînd cum vedeţi că fac şi eu».

49. Şi tăiară toţi oamenii ramuri, şi luară şi mêrseră după Avimeleh, şi puseră împrejurul culei şi aprinseră cu dînsele cula; şi muriră toţi oamenii turnului Sihemului, ca la 1 000 de bărbaţi şi de muieri. //

50. De-acii mêrse Avimeleh în Theves şi-l ocoli, şi-l luoă.

51. Iară în mijlocul cetăţii era un turn tare, şi fugiră într-însul toţi oamenii, şi muierile, şi toţi boiêrii cetăţii, şi se încuiară, şi se suiră desupra turnului.

52. Iară Avimeleh mêrse la turn şi se puse împotriva lui să-l bată, şi se apropie Avimeleh de uşa turnului vrînd să-l aprinză cu foc.

53. Iară o muiêre aruncă o frămtură de o rîşniţă şi lovi pre Avimeleh în cap, şi-i turti moalele capului[6].

54. Iară Avimeleh strigă de pripă pre sluga lui

Versiunea modernă

zise către Zebul: «Iată nişte oameni ce coboară din vîrful munţilor». Iar Zebul i-a răspuns: «Tu vezi umbrele copacilor parcă ar fi oameni».

37. Şi a grăit iarăşi Gaal: «Iată oameni coborînd pe „Buricul Pămîntului", şi o parte vine de la stejarul Meonim».

38. A zis atunci Zebul: «Unde este acum gura ta, ceea ce zicea: Cine este Abimelec, ca să-i slujim? Iată, acesta este poporul ocărît de tine. Ieşi acum şi luptă cu el».

39. Şi Gaal s-a dus în fruntea locuitorilor din Sichem şi s-au luptat cu Abimelec.

40. Şi s-a năpustit Abimelec asupra lui, iar el a fugit din faţa lui. Iar pînă la porţile cetăţii se umpluse cîmpul de stîrvuri.

41. Abimelec însă a rămas la Aruma; iar pe Gaal şi pe fraţii lui i-a surghiunit Zebul ca să nu mai locuiască în Sichem.

42. A doua zi a ieşit poporul la cîmp şi a povestit lui Abimelec.

43. El împărţi poporul în trei căpetenii şi puse străji la ţarină. Şi văzînd poporul ieşind din cetate, s-a ridicat şi i-a ucis.

44. Abimelec şi căpeteniile care erau cu el s-au întins şi au stat la poarta cetăţii, iar alte două căpetenii au tăbărît peste toţi cei erau în cîmp şi i-au ucis pe toţi.

45. Şi s-a luptat Abimelec toată ziua, a luat cetatea şi a ucis pe toţi locuitorii ei, a dărîmat cetatea şi a presărat peste ea sare.

46. Oamenii turnului Sichemului au auzit toate acestea şi s-au dus în turnul capiştei lui Baal-Berit.

47. I s-a spus lui Abimelec că s-au adunat acolo toţi oamenii din turnul Sichemului.

48. Şi Abimelec s-a dus la muntele Ţalmon, şi tot poporul ce era cu el, şi a luat Abimelec un topor în mînă şi a tăiat o sarcină de lemne şi a ridicat-o pe umeri şi a zis: «Faceţi repede ceea ce aţi văzut că am făcut eu».

49. Şi au tăiat ei toţi cîte o sarcină şi au ridicat-o şi au mers după Abimelec, şi le-au pus sub turn şi le-au aprins; şi au ars toţi cei ce erau în turn, aproape o mie de bărbaţi şi femei.

50. Şi s-a dus Abimelec la Teveţ şi a împresurat cetatea şi a cucerit-o.

51. Şi în mijlocul cetăţii era un turn întărit în care s-au suit toţi bărbaţii şi toate femeile cu povăţuitorii cetăţii; s-au închis şi s-au căţărat pe acoperişul turnului.

52. S-a apropiat Abimelec de turnul împresurat ca să-i dea foc.

53. Atunci a aruncat o femeie o piatră de rîşniţă în capul lui Abimelec şi i-a spart capul.

54. Abimelec a chemat pe armurierul său şi i-a

Biblia 1688, pag. 182, col. I

ѓпв Ждекъ

лѧшѫ́ чѣлѧ́чѣ рѧдїкѫ̀ хѧ́ннелѣ лѫ́н, шѝ зн́сѣ лѫ́н, змѫ́ѧце сѧ́ѣ҃тѫ̀, шѝ мѝ ѡмо́арѣ пѣ́нтрѫ̀ ка сѣ нѫ̀ зн́кѣ ѡдн́ни ѡа́рѣ кѫ́мѝ мѫ́рѣ лѧ́ѓ ѡу҃чнсь прѣ е҃ль, шнѧ́ жѫ́нгѣ прѣ е҃ль копнлѧ́шѫ́ лѫ́н, шѝ ѧ́ѓ
ѝѣ мѫ́рнт҃. Шѝ ѧ́ѓ вп҃зѫ́т҃ ѡ́мь ѓерѧнѧ́т҃ѣ́ кѫ̀ ѧ́ѓ мѫ́рнт҃ ѧ́кнмелѣ́х҃, шѝ сѧ́ѓ дѫ́ѣ ѡ́м ла лѡ́кѫ̀ сѣ.
ѝѕ Шѝ ѧ́ѓ ѳто́рсь дмн҃зѣ́ѓ рѣ́ѓѫ лѫ́н ѧ́кнмелѣ́х҃ кѡ́ре ле ѧ́ѓ фѣкѫ́т҃ тѧ́тѫ́лѫ́т҃ лѫ́н, кл сѣ ѡу҃чнгъ прѣ чѣ
ѝ҃ѕ ѡ҃дѣ фрѧцн ѧнлѫ́н. Шѝ тѡ́т҃ рѣ́ѓѫ ѡ́мени лоу҃ сенѝмѫ́лѫ́т҃, ѧ́ѓ ѳто́рсь дмн҃зѣ́ѓ ла кѧпѫ́ лоу҃ шѝ ѧ́ѓ венѝт҃ лѣ́хпра лоу҃, слѣ́ѣтемѫ́ѓ лѫ́н ѓѡѧдѣ
фѝнѧ́ѓ лѫ́н ѓерова́ль.

К Л́ П І

ѝ сѣ сѫ́ѓ дѫ́хъ ѧ́кнмелѣ́х҃ ѧмнжѫ́т҃ пре ѓерѧнѧ́ль дѫ́ѓа фечо́рѫ́ѓ лѫ́н фѫ́ѓа, фѝ́н ѡу҃нкнѧ́ѓ лѫ́н ѡ́зь ѓѧлѧхарѣ́н, шѝ е҃ль лѣ кѫ́ѧ ла самарі҃ѧ, ѳмѫ́т҃еле е҃фрѧ́имь.
ѕ Шѝ ѧ́ѓ жѫ́дескат҃ прѣ ѓерѧнѧ́, кг҃ ,де́нн, шѝ ѧ́ѓ мѫ́рнт҃ шѝ сѧ́ѓ ѳгропа́т҃ ла самарі҃ѧ.
ѯ Шѝ сѧ́ѓ сѫ́ѓѧлат҃ дѫ́хъ ѧ́чѣстѧ ѓа́нрь галаа́дѣ-тѣнѫ́ль, шѝ ѧ́ѓ жѫ́дескат҃ прѣ ѓерѧнѧ́ль, кг҃ ,де́нн, шѝ ѧ́ѓ мѫ́рнт҃ шѝ сѧ́ѓ ѳгропа́т҃ ла самарі҃ѧ.
ѱ Шѝ сѧ́ѓ сѫ́ѓѧлат҃ дѫ́хъ ѧ́чѣстѧ ѓа́нрь галаа́дѣ-тѣнѫ́ль, шѝ ѧ́ѓ жѫ́дескат҃ прѣ ѓерѧнѧ́ль, кг҃ ,де́нн, шѝ ѧ́ѓ мѫ́рнт҃ шѝ сѧ́ѓ ѳгропа́т҃ ла самарі҃ѧ.
ѳ҃ Шѝ сѣ нѣсѫ́ѓъ лѫ́н, лѣ҃ ,де́ѳн ѳтъѧѕнкнѧ́дѣ прѣ сте ,лѣ҃ ,де мнѫ́кѫ, шѝ ,лѣ҃ ,четы́ѯ҃ лоу҃, шѝ прѣ жѧ́ле лѣ҃ нѫмн҃т҃ сѧ́тѣле лѫ́н ѝа́нрь, пѣнѣ ѳ҃ѕісѣ ѧ́ѓѧстѧ, кѧ́рѣле сѫ́нт҃ ѳ҃тъмнжнтѫ́ лѫ́н галаа́дѣ-тѣнѫ́ль.
ѵ҃ Шѝ мѫ́рн ѓа́нрь, шѝ сѣ ѳгропѣ́ ла камѡ́нь.
ѳ҃ Шѝ ѧ́ддѧсѣ́ѓъ ѳ́нѳн лѫ́н ѓерѧнѧ́ль, ѧ́ѳѧѓе рѣ́ѓѫ ѳ҃ ма́нѣ́т҃ь дмн҃зѫ́ѓн, шѝ ѧ́ѓ. слѫ́жнт҃ ла ба́лнм, шѝ ла ѧ́старѡ́ѳ, шѝ ла дмн҃зѣ́ѓн сѝрнѓн, шѝ ла дмнѣ ѕе́ѓн сндѡ́нѫ́лѫ́н, шѝ ла дмн҃зе́ѓн моа́вѫ́лѫ́н, шѝ ла дмн҃зе́ѓн ф҃нлѡ́р ѧ́мѡ́нь, шѝ ла дмн҃зе́ѓн че́лорь дефе́ѧн стрѣ́нь, шѝ ѧ́ѓ ѧпсѧ́т҃ прѣ дмнѫ́ѓ, шѝ нѫ́ѓ слѫ́жнт҃ лѫ́н.
ѯ҃ Шѝ сѧ́ѓ мѧнѫ́т҃ нсѫ́ѓѣ дмнѫ́ѓ ѳ҃тъ ѓерѧнѧ́ль, шѝ ѧ́ѓ дѧ́т҃ прѣ ѓн, ѳ҃мѧнѣ че́лорь стрѣ́нни дефе́ѧн, шѝ ѳ҃мѧ́на ф҃нлѡ́р ѧ́мѡ́нь.
ѱ Шѝ ѧ́ѓ пѫтрѣзнт҃, шѝ ѧ́ѓ здроѕнт҃ префнѝ лѫ́н ѓерѧнѧ́ль, ѳ҃тъ вре́мѧ лѣ҃ѧ ѳ҃ѕ҃, ѧ́нн, прѣ́ѯн фнѝ лѫ́н ѓерѧнѧ́ль, прѣчѣ́н дѣтнкѧ́ѣ де ѓѡрда́нь, ѳ҃ пѣмжѫ́т҃ѫ́ ѧ́морѣ́хлѫ́н ла галаа́дѣ.
ѳ҃ Шѝ ѧ́ѓ прѣ кѫ́т҃ фечо́рїн лѫ́н ѧ́мѡ́нь ѓѡрда́нѫ́, кастѧ́ѧ рѣ́ѓ ѣо́н, шѝ ѳ҃тъ їѫ́дѫ, шѝ ѳ҃тъ венїѧ́мннь, шѝ ѳ҃тъ ѓ҃ кѧ́са лѫ́н ефрѧ́нм, шѝ сѣкнннѫ́ѓъ фнѝн лѫ́н ѓерѧнѧ́ль фѡ́арѣ.
ѳ҃ Шѝ ѧ́ѓ стригѧ́т҃ фнѝн лѫ́н ѓерѧнѧ́ль кѣ́тъ дмн҃зѫ́ зникнѧ́дь, ѧ́м грешн҃т҃ цѣ́, кѣчн ѧ́м ѧпсѧ́т҃ прѣ дмн҃зѫ́ѓ нѡ́стръ, шѝ ѧ́м сѧ́ѓ жнт҃ ла ба́лнм.
ѳ҃ Шѝ ѕнсѣ дмнѫ́ кѣ́тъ фнѝн лѫ́н ѓерѧнѧ́ль ѧ́ѓ нѫ̀ ѣгѵптѣнѣ́н, шѝ ѧ́морѣ́н, шѝ фнѝн лѫ́н ѧ́мѡ́нь, шѝ моавь, шѝ стрѣ́нни дефе́ѧн.
ѳ҃ Шѝ сндонѣ́н, шѝ малнкь, шѝ ханаа́нь, ѓа́кн нѫ́н҃т҃ прѣ ѣо́н, шѝ ѧ́ц҃ стригѧ́т҃ кѣтъ мине, шѝ
ѳ҃ ѓа́м мжнтѫ́н҃т҃ прѣ ѣо́н, дѣ́н мѧна лоу҃; Шѝ ѣо́н мац҃ ѧпсѧ́т҃ пре мине, шѝ ѧ́ц҃ слѫ́жнт҃ ла ба́лцн дмн҃зѣ́н пѣнтрѫ̀ ѧ́чѣѧ нѫ́ѣон маѝ ѧ́дѧсѫе ѧ́ѣъ мжнтѫ́н прѣ ѣо́н҃; Мѣ́ѓецн шѝ стригѧ́ц҃ къ тъ дмн҃зѣ́н чѣѧ чѣ ѧ́ц҃ ла́ѓ ѳ҃тъ ѣ́н, шѝ ѣ́н сѣѕ мжнтѫ́нѣсъ прѣ ѣо́н, ѳ҃тъ врѣ́мѧ прнмѣ́ждїн ѣо҃
ѳ҃ стъ. Шѝ ѕнсѣтъ фнѝн лѫ́н ѓерѧнѧ́ль кѣтъ дѡ нѫ́ль, грешн҃тѫ́м ф҃ѣ тѫ́ нѡ́ѧсѡ дѫ́хъ тѡ́лтѣ нсѫ

lui, şi zise lui: «Zmulge sabiia ta şi mă omoară, pentru ca să nu zică odinioară cum muiêrea l-au ucis pre el». Şi-l junghé pre el copilaşul lui, şi au murit.

55. Şi au văzut om israilteanu cum au murit Avimeleh, şi s-au dus om la locul său.
56. Şi au întors Dumnăzău răul lui Avimeleh, carele au făcut tatului lui, ca să ucigă pre cei 70 de fraţi ai lui.

57. Şi tot răul oamenilor Sechimului au întors Dumnezău la capul lor, şi au venit asupra lor blestemul lui Ioatham, fiiul lui Ierovaal.

CAP 10

1. Şi să sculă după Avimeleh a mîntui pre Israil Thula, feciorul lui Fua, fiiul unchiului lui Oz, isaaharean. Şi el lăcuia la Samariia, în muntele Efraim.

2. Şi au judecat pre Israil 23 de ani, şi au murit şi s-au îngropat la Samariia.
3. Şi s-au sculat după acesta Iair Galaadeteanul, şi au judecat pre Israil doaozeci şi doi de ani.
4. Şi să născură lui 32 de fii încălecînd preste 32 de mînji, şi 32 cetăţi lor, şi pre êle le-au numit Satele lui Iair pînă în ziua aceasta, carele sînt în pămîntul lui Galaad.

5. Şi muri Iair, şi să îngropă la Camon.
6. Şi adaosără fiii lui Israil a face răul înaintea Domnului, şi au slujit la Valim, şi la Astaroth, şi la dumnezăii Siriii, şi la dumnezeii Sidonului, şi la dumnezeii Moavului, şi la dumnezeii fiilor Amon, şi la dumnezeii celor de fêliu strein, şi au lăsat pre Domnul şi n-au slujit lui.

7. Şi s-au mîniat cu urgie Domnul întru Israil, şi au dat pre ei în mîna celor streini de fêliu, şi în mîna fiilor Ammon.

8. Şi au putrezit, şi au zdrobit pre fiii lui Israil întru vrêmea acêea, în 18 ani, pre toţi fiii lui Israil, pre cei decindea de Iordan, în pămîntul amoreului, la Galaad.

9. Şi au trecut feciorii lui Amon Iordanul ca să dea războiu şi întru Iuda, şi întru Veniamin, şi întru casa lui Efraim, şi să chinuiră fiii lui Israil foarte.

10. Şi au strigat fiii lui Israil către Domnul zicînd: «Am greşit ţie, căci am lăsat pre Dumnezăul nostru şi am slujit la Vaalim».

11. Şi zise Domnul către fiii lui Israil: «Au nu eghiptênii, şi amoreii, şi fiii lui Amon, şi Moav, şi streini de fêliu,

12. Şi sidonênii, şi Malic, şi Hanaan v-au chinuit pre voi, şi aţ strigat către mine, şi v-am mîntuit pre voi den mîna lor?

13. Şi voi m-aţ lăsat pre mine şi aţ slujit la alţi dumnezei? Pentru acêea, nu voiu mai adaoge a vă mîntui pre voi!

14. Mêrgeţi şi strigaţ către dumnezeii ceia ce aţ ales întru ei, şi ei să vă mîntuiască pre voi întru vrêmea primejdiii voastre».

15. Şi ziseră fiii lui Israil către Domnul: «Greşit-am, fă tu noao după toate cî / te vor plăcea înaintea ta, fără numai ne scoate pre noi

Ms. 45, f. 110 r

cela ce rădica hainele[8] lui : «Zmulge sabiia ta şi mă omoară, pentru ca nu doară să dzică odinioară cum muiêre l-au ucis pre el». Şi-l junghe pre el copilaşul lui, şi au murit.

55. [53] Şi au vădzut omul Israil cum au murit Avimeleh, şi s-au dus om la locul său.

56. [53] Şi au întorsu Dumnedzău răul lui Avimeleh, carele au făcut tatălui lui, ca să ucigă pre ceia 70 de fraţi ai lui.

57. [53] Şi tot răul oamenilor Sichimului au întorsu Dumnedzău întru capetile lor, şi au venit asupra lor blăstămul lui Ioatham, fiiul lui Ierovaal. /

CAP 10

1. Şi să sculă după Avimeleh a mîntui pre Israil Thola, ficiorul lui Fua, fiiu a unchiul lui, om isaharean. Şi el lăcuia la Samariia, în muntele Efraim.

2. Şi au judecat pre Israil 23 ani, şi au murit şi s-au îngropat la Samaria.

3. Şi s-au sculat după acesta Iair galaaditeanul, şi au judecat pre Israil 22 ani.

4. Şi să născură lui 32 de fii încălecîndu preste 32 de mînzi, şi 32 cetăţi lor, şi pre êle le-au numit satele lui[1] Iair pănă în dzua aceasta, carele sîntu în pămîntul Galaad.

5. Şi muri Iair, şi s-au îngropat la Camon.

6. Şi adaosără fiii lui Israil a face răul înaintea Domnului şi au slujit la Vaalim, şi la Astaroth, şi la dumnedzăii Siriei, şi la dumnedzăii Sidonului şi la dumnedzăii Moav, şi la dumnedzăii fiilor Ammon, şi la dumnedzăii celor de fêli striini, şi au lăsat pre Domnul şi n-au slujit lui.

7. Şi s-au mîniat cu urgie Domnul întru Israil, şi i-au dat pre ei în mîna celor striini de fêli, şi în mîna fiilor Ammon.

8. Şi au putredzit şi au înfrîntu pre fiii lui Israil întru vrêmea acêea, 18 ani, pre toţi fiii lui Israil, pre ceia decinde de Iordan, în pămîntul amorreului, la Galaad.

9. Şi au trecut ficiorii lui Ammon Iordanul ca să dea războiu şi întru Iuda, şi întru Veniamin, şi întru casa lui Efraim, şi să chinuiră fiii lui Israil foarte.

10. Şi au strigat fiii lui Israil cătră Domnul dzicîndu: «Am greşit ţie, căce am lăsat pre Dumnedzăul nostru şi am slujit la Vaalim».

11. Şi dzise Domnul cătră fiii lui Israil: «Au nu eghiptênii, şi amorreii, şi fiii lui Ammon, şi striinii de fêli,

12. Şi sidonênii, şi Amalic, şi Hanaan, v-au chinuit pre voi, şi aţi strigat cătră mine şi v-am mîntuit pre voi den mîna lor?

13. Şi voi m-aţi lăsat pre mine şi aţi slujit la dumnedzăi alţii? Pentru acêea nu voi mai adaoge a vă mîntui pre voi!

14. Mêrgeţi şi strigaţi cătră dumnedzăii ceia ce aţi ales întru ei, şi ei[2] să vă mîntuiască pre voi întru vrêmea primejdiei voastre».

15. Şi dzisără fiii lui Israil: «Greşit-am, fă tu noao după toate cîte vor plăcea înaintea ta, fără

Ms. 4389, f. 118 r

care purta armele lui şi-i zise: «Scoate-ţi sabiia şi mă omoară, ca să nu zică că o muiêre l-au ucis». Şi-l junghé sluga lui, şi muri acolea.

55. Iară bărbaţii israiltênii, deaca văzură că au murit Avimeleh, să duseră cineşi pre la locul lor.

56. Şi dêde Dumnezeu rău lui Avimeleh, pentru care au făcut tătîne-său, de au ucis pre 70 de fraţi ai săi.

57. Aşijderea şi toate răotăţile oamenilor Sihemului le dêde Dumnezeu spre capetele lor, şi se sui spre dînşii blestemul lui Ioatham, feciorul lui Ierovaal.

CAP 10

1. Iară după Avimeleh se sculă Thula, feciorul Fuiei, feciorul fratelui tătîne-său, om den Isahar, să mîntuiască pre feciorii lui Israil. Şi el lăcuia în Samariia în muntele Efraimului.

2. Şi judecă Israilul 23 de ani, de-acii muri, şi se îngropă în Samariia.

3. Iară după dînsul se sculă Iair Galaaditinul, şi judecă pre Israil 22 de ani.

4. Şi avea 30 de feciori, care şădea pre 30 de măgari, şi 30 de cetăţi, şi le chiema cetăţile lui Iair şi pînă astăzi, care sînt în ţara Galaadului.

5. Şi muri Iair, şi fu îngropat în Camon.

6. Şi adaoseră feciorii lui Israil a face rău înaintea Domnului şi slujiră idolului lui Vaal, şi / lui Astaroth, şi dumnezeilor sirieneşti, şi dumnezeilor sidoneşti, şi dumnezeilor moaviteneşti, şi dumnezeilor feciorilor lui Ammon, şi dumnezeilor celor de alte neamuri, iară pre Domnul părăsiră şi nu slujiră lui.

7. Şi se mînie Domnul cu urgie pre Israil, şi-l dêde în mîinile filistimlênilor, şi în mîinile feciorilor lui Ammon.

8. Şi-i năcăjiia şi căzniră pre feciorii lui Israil într-acea vrême, 18 ani, pre toţi feciorii lui Israil care lăcuia de cêia parte de Iordan, în ţara ammoreilor, carea iaste în Galaad.

9. De-acii trecură feciorii lui Ammon Iordanul să se bată cu Iuda, şi cu Veniamin, şi cu casa lui Efraim, şi se întristară feciorii lui Israil foarte.

10. Şi strigară cătră Domnul zicînd: «Greşit-am ţie, că am părăsit pre Dumnezeul nostru şi am slujit lui Vaal».

11. Iară Domnul zise cătră feciorii lui Israil: «Au doară nu v-am mîntuit den Eghipet şi de la ammorei, şi de la feciorii lui Ammon, şi de la filistimlêni,

12. Şi de la sidonêni, şi de la Ammalic, şi de la Madiam, carei vă căzniia, căci aţi strigat cătră mine şi v-am scos den mîinile lor?

13. Iară voi iară m-aţi lăsat şi aţi slujit altor dumnezei. Deci nu voiu mai adaoge a vă mîntui!

14. Păsaţi şi strigaţi cătră dumnezeii care vă i-aţi ales voi, şi aceia să vă mîntuiască în vrêmea întristăciunii voastre».

15. Iară feciorii lui Israil ziseră cătră Domnul: «Greşit-am, fă noaoă cumu-ţi iaste voia şi cum

Versiunea modernă

zis: «Ia sabia şi ucide-mă, ca să nu se zică despre mine cîndva că am fost ucis de o muiere». Şi l-a străpuns acel tînăr armurier şi a murit.

55. Cînd au văzut Israeliţii că a murit Abimelec s-a dus fiecare la treaba lui.

56. Şi aşa a plătit Dumnezeu lui Abimelec pentru nelegiuirea faţă de tatăl său, cînd a ucis pe cei şaptezeci de fraţi ai lui.

57. Şi tot răul oamenilor Sichemului a întors Dumnezeu asupra capului lor şi s-a împlinit blestemul lui Iotam, fiul lui Ierubaal.

CAP 10

Următorii judecători

1. După Abimelec s-a ridicat ca mîntuitor al Israelului Tola, fiul lui Pua, fiul lui Dodo, din seminţia lui Isahar. Acesta a trăit în Şamir, pe muntele Efraim.

2. El a fost judecător pentru Israel douăzeci şi trei de ani; şi a murit şi a fost îngropat la Şamir.

3. După el s-a sculat Iair din Galaad şi a fost judecător pentru Israel douăzeci şi doi de ani.

4. Acestuia i s-au născut treizeci şi doi de fii, care au încălecat pe treizeci şi doi de mînji şi au stăpînit treizeci şi doi de cetăţi. Aceste cetăţi sînt în pămîntul lui Galaad şi le-au numit Satele lui Iair pînă în ziua de azi.

5. Şi a murit Iair şi l-au îngropat la Camon.

6. Iar fiii lui Israel s-au apucat din nou de rele împotriva Domnului şi au slujit Baalilor şi Astartelor şi dumnezeilor Siriei şi dumnezeilor Sidonului şi ai Moabului şi dumnezeilor Amoniţilor şi dumnezeilor Filistenilor, iar pe Domnul l-au părăsit şi nu i-au mai slujit.

7. Cu mare urgie s-a mîniat Domnul pe Israel şi l-a dat în mîinile Filistenilor şi ale Amoniţilor.

8. Şi 18 ani în şir aceştia i-au asuprit pe fiii lui Israel de dincolo de Iordan, din ţara Amoreilor, la Galaad.

9. Şi au trecut fiii lui Amon Iordanul ca să se bată cu Iuda, cu Veniamin şi cu casa lui Efraim, aşa că fiii lui Israel au fost foarte prigoniţi.

10. Şi au strigat fiii lui Israel către Domnul şi au zis: «Am greşit faţă de tine, pentru că am părăsit pe Dumnezeul nostru şi am slujit Baalilor».

11. Şi a zis Domnul către fiii lui Israel: «Nu v-au împilat oare Egiptenii, Amoreii, Amoniţii şi Filistenii,

12. Şi Sidonienii, Amaleciţii şi Moabiţii şi cînd aţi strigat către mine nu v-am scăpat din mîna lor?

13. Dar voi m-aţi părăsit şi aţi slujit la alţi dumnezei! De aceea, nu vă voi mai mîntui pe voi!

14. Mergeţi şi rugaţi-vă la dumnezeii pe care vi i-aţi ales, să vă scape pe voi din primejdii».

15. Iar fiii lui Israel au grăit către Domnul: «Greşit-am foarte, fă tu cu noi cum îţi va plăcea,

Biblia 1688, pag. 182, col. II

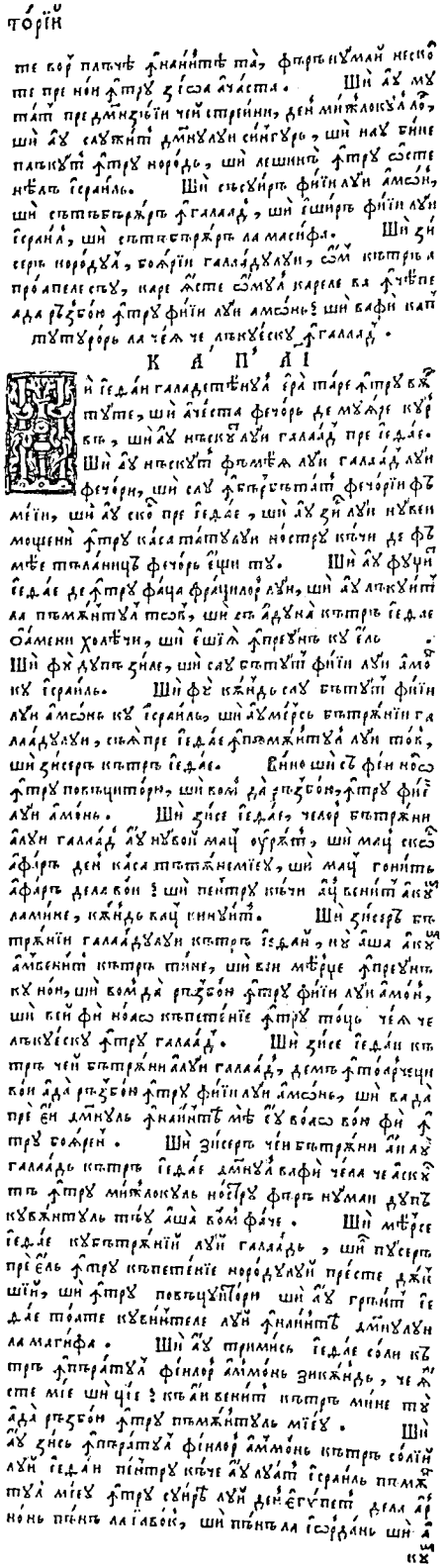

întru ziua aceasta».

16. Şi au mutat pre dumnăzăii cei streini den mijlocul lor, şi au slujit Domnului singur, şi n-au bineplăcut întru norod. Şi leşină întru osteneală Israil.

17. Şi să suiră fiii lui Amon şi să tăbărîră în Galaad, şi ieşiră fiii lui Israil şi să tăbărîră la Masifa.

18. Şi ziseră norodul, boiêrii Galaadului, om cătră aproapele său: «Care iaste omul carele va începe a da războiu întru fiii lui Amon? Şi va fi cap tuturor la ceia ce lăcuiescu în Galaad».

CAP 11

1. Şi Iethai galadeteanul era tare întru vîrtute. Şi acesta fecior de muiêre curvă, şi au născut lui Galaad pre Iethae.

2. Şi au născut fămêia lui Galaad lui feciori. Şi s-au îmbărbătat feciorii fămeii, şi au scos pre Iethae, şi au zis lui: «Nu vei moşteni întru casa tatului nostru, căci de fămêie tălaniţă fecior eşti tu».

3. Şi au fugit Iethae dentru faţa fraţilor lui şi au lăcuit la pămîntul Tov. Şi să aduna cătră Iethae oamenii holêci, şi ieşiia împreună cu el.

4. Şi fu după zile, şi s-au bătut fiii lui Amon cu Israil.

5. Şi fu cînd s-au bătut fiii lui Amon cu Israil, şi au mers bătrînii Galaadului să ia pre Iethae în pămîntul lui Tov.

6. [5] Şi ziseră cătră Iethae: [6] «Vino şi să fii noao întru povăţitoriu, şi vom da războiu întru fiii lui Amon».

7. Şi zise Iethae celor bătrîni a lui Galaad: «Au nu voi m-aţ urît, şi m-aţ scos afară den casa tătîne-mieu, şi m-aţ gonit afară de la voi? Şi pentru căci aţ venit acum la mine cînd v-aţ chinuit?».

8. Şi ziseră bătrînii Galaadului cătră Iethai: «Nu aşa, acum am venit cătră tine, şi vei mêrge împreună cu noi, şi vom da războiu întru fiii lui Amon, şi vei fi noao căpetenie întru toţ ceia ce lăcuiescu întru Galaad».

9. Şi zise Iethai cătră cei bătrîni a lui Galaad: «De mă întoarceţi voi a da războiu întru fiii lui Amon şi va da pre ei Domnul înaintea mea, eu voao voiu fi întru boiêren».

10. Şi ziseră cei bătrîni ai lui Galaad cătră Iethae: «Domnul va fi cela ce ascultă întru mijlocul nostru, fără numai, după cuvîntul tău, aşa vom face».

11. Şi mêrse Iethae cu bătrînii lui Galaad, şi-l puseră pre el întru căpetenie norodului preste dînşii, şi întru povăţuitoriu. Şi au grăit Iethae toate cuvintele lui înaintea Domnului, la Masifa[1].

12. Şi au trimis Iethae soli cătră împăratul fiilor Ammon zicînd: «Ce iaste mie şi ţie că ai venit cătră mine tu a da războiu întru pămîntul mieu?».

13. Şi au zis împăratul fiilor Ammon cătră solii lui Iethai: «Pentru căce au luat Israil pămîntul mieu întru suirea lui den Eghipet, de la Arnon pînă la Iavoc, şi pînă la Iordan. Şi a // cum întoarce-l pre el

Ms. 45, f. 110 r–110 v

numai ne scoate pre noi întru dzua aceasta».

16. Şi au mutat pre dumnedzăii ceia striini den mijlocul lor, şi au slujit Domnului sîngur. Şi leşină întru ostenală // Israil.

17. Şi să suiră fiii lui Ammon şi să tăbărîră întru Galaad, şi ieşiră fiii lui Israil şi să tăbărîră la Masifa.

18. Şi dzisără nărodul, boiêrii Galaad, om cătră aproapele său: «Carele iaste omul, carele va începe a da războiu întru fiii lui Ammon, şi va fi întru cap la toţi ceia ce lăcuiescu Galaad».

CAP 11

1. Şi Iefthae galaaditeanul era tare întru vîrtute. Şi acesta ficior a muieri curve, şi au născut lui Galaad pre Iefthae.

2. Şi au născut fămêia lui Galaad lui ficiori. Şi s-au îmbărbătat[1] ficiorii fămeii, şi au scos pre Iefthae, şi au dzis lui: «Nu vei moştneni întru casa tatălui nostru, căce a fămei tălaniţă ficior eşti tu».

3. Şi au fugit Ieftae dentru faţa fraţilor lui şi au lăcuit la pămîntul Tov. Şi să aduna cătră Iefthae oameni prostateci[2], şi ieşiia împreună cu el.

4. Şi fu după dzile, şi s-au bătut fiii lui Ammon cu Israil, şi fu cînd s-au bătut fiii lui Ammon cu Israil.

5. Şi au mersu bătrînii Galaad să ia pre Iefthae de la pămîntul Tov.

6. Şi dziseră cătră Iefthae: «Ia-mblă[3] şi să fii noao întru povăţuitor şi vom da război întru fiii lui Ammon».

7. Şi dzise Iefthae celor bătrîni a lui Galaad: «Au nu voi m-aţi urît, şi m-aţi scos afară den casa tătîne-miieu, şi m-aţi gonit afară de la voi? Şi căce aţi venit acum la mine cînd v-aţi chinuit?».

8. Şi dziseră bătrînii Galaad cătră Iefthae: «Nu aşa, acum am venit cătră tine, şi vei mêrge împreună cu noi şi vom da război întru fiii lui Ammon, şi vei fi noao întru cap la toţi ceia ce lăcuiescu Galaad».

9. Şi dzise Iefthae cătră ceia bătrîni a lui Galaad: «Să mă întorceţi voi a da război întru fiii lui Ammon şi-i va da pre ei Domnul înaintea mea, eu voao voi fi întru boiêrin».

10. Şi dziseră ceia bătrîni Galaad cătră Iefthae: «Domnul va fi cela ce ascultă întru mijlocul nostru, de nu, după cuvîntul tău, aşa vom face».

11. Şi mêrse Iefthae cu bătrînii Galaad şi-l puseră pre el întru căpetenie nărodul preste înşii şi întru povăţuitor. Şi au grăit Iefthae toate cuvintele lui înaintea Domnului la Masifa.

12. Şi au trimis Iefthae soli cătră împăratul fiilor Ammon, dzicîndu: «Ce iaste mie şi ţie că ai venit cătră mine tu a da / întru pămîntul mieu?».

13. Şi au dzis împăratul fiilor Ammon cătră solii lui Iefthae: «Pentru căce au luat Israil pămîntul mieu întru suirea lui dentru Eghiptu, de

Ms. 4389, f. 118 r–118 v

place înaintea ochilor tăi, numai ne izbăvêşte într-această zi».

16. Şi lepădară dumnezeii cei streini dentre dînşii, şi slujiră numai Domnului însuşi. Şi se milcui spre Israil şi-l milui.

17. Şi se adunară feciorii lui Ammon şi stătură în Galaad, şi se adunară şi feciorii lui Israil şi se tăbărîră în Masith.

18. Şi ziseră boiêrii nărodului Galaadului: «Orice om carele va încêpe a se bate cu feciorii lui Ammon, acela să fie cap tuturor care lăcuiesc în Galaad». //

CAP 11

1. Şi fu într-acea vrême Etha Galaaditeanul, bărbat viteaz, şi tare, şi vîrtos. Şi era fecior unii muieri curve, carea născu lui Galaad pre Etha.

2. Iară Galaad avea altă muiêre a lui den carea se născuse lui alţi feciori. De-acii deaca se făcură feciorii muierii lui mari, goniră pre Etha, şi-i ziseră: «Nu vei moştina tu în casa tătîne-nostru, că tu eşti al unii muieri curve».

3. Şi fugi Etha de la faţa fraţilor lui şi se sălăşlui în pămîntul lui Tov. Şi se adunară la dînsul oamenii proşti, şi umbla cu dînsul.

4. Iară într-acea vrême se oştiră feciorii lui Ammon împotriva lui Israil.

5. Iară cînd se oştiră feciorii lui Ammon asupra lui Israil, mêrseră bătrînii Galaadului să iêi pre Etha den pămîntul lui Tov.

6. Şi ziseră cătră dînsul: «Vino să ne fii cap şi să ne oştim împotriva feciorilor lui Ammon».

7. Iară el le răspunse zicînd: «Dară au nu sînteţi voi ceia ce m-aţi urît, şi m-aţi gonit den casa tătîne-mieu, şi m-aţi trimes de la voi, dară acuma cînd aveţi nevoie pentru căci veniţi la mine?».

8. Iară bătrînii Galaadului ziseră cătră Etha: «Pentr-acêia am venit acuma la tine, ca să mergi cu noi, şi să ne oştim spre feciorii lui Ammon, şi să fii noaoă cap tuturor carii lăcuim în Galaad».

9. Etha zise cătră dînşii: «Dară deaca mă veţi întoarce să dau războiu asupra feciorilor lui Ammon şi de-i va da Domnul înaintea mea, de-acii fi-voiu eu voaoă cap?».

10. Iară bătrînii Galaadului ziseră: «Domnul să fie mărturii între tine şi între noi, deaca nu, vom face noi după acest cuvînt al tău».

11. Şi mêrse Etha cu bătrînii Galaadului, şi-l puse nărodul preste dînşii să le fie cap şi purtător şi domn. Şi grăi Ethai toate cuvintele sale înaintea Domnului în Masith.

12. De-acii trimêse Ethai soli la împăratul feciorilor lui Ammon, zicînd: «Ce iaste mie şi ţie, de ai venit asupra mea să te baţi în ţara mea?».

13. Iară împăratul feciorilor lui Ammon răspunse cătră solii lui Ethai şi zise: «Dară Israil pentru căci au luat ţara mea cînd i-au scos den

Versiunea modernă

dar scoate-ne în ziua aceasta».

16. Şi au mutat pe dumnezeii cei streini din mijlocul lor şi au slujit Domnului singur. Şi s-a milostovit Domnul de ei.

17. Şi s-au adunat fiii lui Amon şi şi-au întins tabăra în Galaad. Iar fiii lui Israel au tăbărît la Miţpa.

18. Şi vorbeau poporul şi căpeteniile Galaadului unul către altul: «Cel ce va începe lupta împotriva Amoniţilor, acela va fi căpetenia tuturor locuitorilor din Galaad».

CAP 11
Ieftae cere dreptate

1. Ieftae Galaaditul era un războinic viteaz. El era fiul unei femei desfrînate zămislit de Galaad.

2. Dar şi soţia lui Galaad îi născuse acestuia fii. Cînd s-au făcut mari, fii soţiei au izgonit pe Ieftae spunîndu-i: «În casa tatălui nostru tu nu poţi fi moştenitor fiindcă eşti fiul altei femei».

3. Atunci Ieftae a fugit de lîngă fraţii săi şi a stat în ţinutul Tob. Acolo s-au adunat împrejurul lui Ieftae oamenii uşernici, fără căpătîi care îl însoţeau.

4. După o vreme, Amoniţii au pornit război împotriva lui Israel.

5. Şi în timpul bătăliei s-au dus bătrînii din Galaad ca să ia pe Ieftae din ţinutul Tob.

6. Şi ziseră către Ieftae: «Vino să ne fii povăţuitor şi căpetenie în lupta cu Amoniţii».

7. Ieftae le răspunse: «Voi cei ce m-aţi urît şi m-aţi alungat din casa tatălui meu veniţi acum la mine să-mi cereţi ajutorul cînd sînteţi la necaz?»

8. Şi zis-au bătrînii Galaadului către Ieftae: «De aceea am venit acum ca să mergi cu noi să ne luptăm cu Amoniţii. Să ne fii căpetenie tuturor locuitorilor din Galaad».

9. Şi Ieftae a zis: «Dacă mă luaţi cu voi să mă lupt cu Amoniţii şi dacă Domnul îmi va da mie izbîndă, aş mai domni eu peste voi?».

10. Bătrînii Galaadului au grăit: «Domnul să ne fie martor că vom face aşa cum zici tu».

11. Şi a mers Ieftae cu bătrînii Galaadului şi l-au ridicat pe el ca povăţuitor peste ei, şi căpetenie a poporului. Şi Ieftae a cuvîntat toate aceste cuvinte în faţa Domnului, la Miţpa.

12. Şi a trimis Ieftae soli la craiul Amoniţilor să-i spună: «Ce te-a apucat să vii în pămîntul meu să te războieşti?».

13. Iar craiul Amoniţilor a răspuns solilor lui Ieftae: «Cînd a venit Israel din Egipt, a luat pămîntul meu de la Arnon pînă la Iavoc şi Iordan.

Biblia 1688, pag. 183, col. I

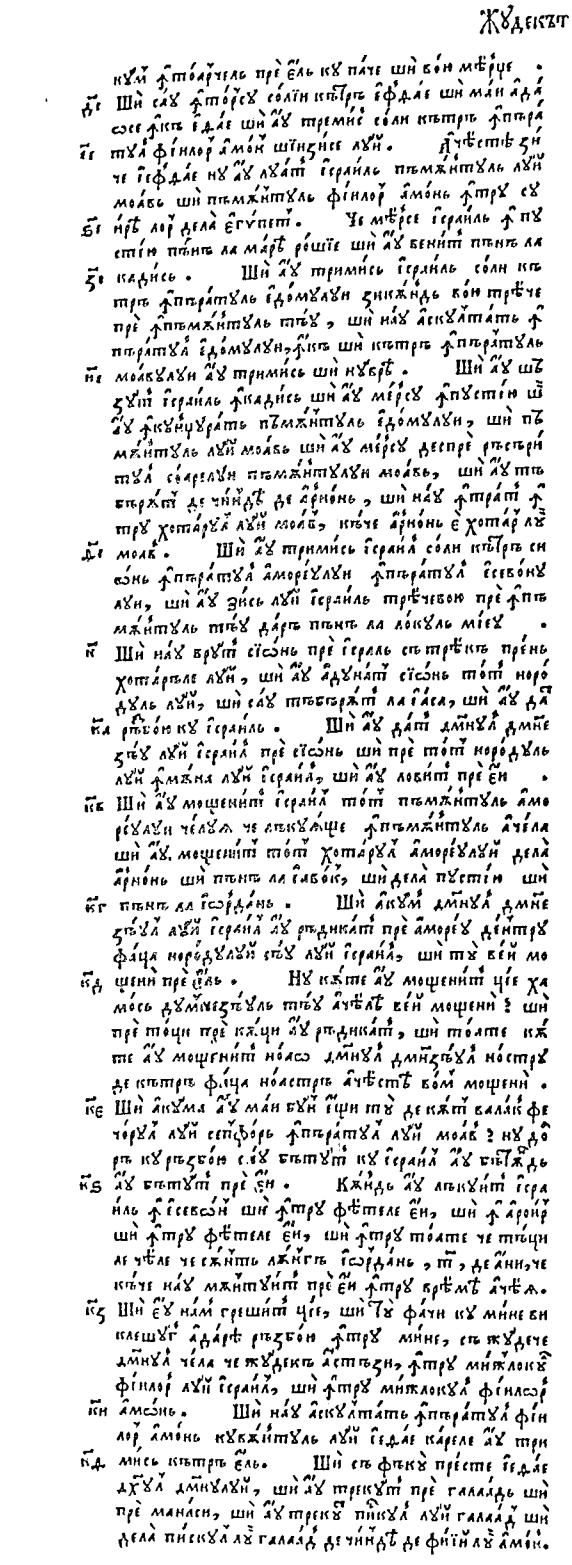

cu pace şi voiu mêrge».

14. Şi s-au întorsu solii cătră Efthae, şi mai adaose încă Ethae şi au tremis soli cătră împăratul fiilor Amon.

15. [14] Şi-i zise lui: [15] «Acêstea zice Iefthae: Nu au luat Israil pământul lui Moav, şi pământul fiilor Amon.

16. [15] Întru suirea lor de la Eghipet [16] ce mêrse Israil în pustiiu pînă la Marea Roşie şi au venit pînă la Cadis.

17. Şi au trimis Israil soli cătră împăratul Edomului, zicînd: Voiu trêce pren pământul tău. Şi n-au ascultat împăratul Edomului. Încă şi cătră împăratul Moavului au trimis, şi nu vrea. [18] Şi au şăzut Israil în Cadis.

18. Şi au mersu în pustiiu şi au încungiurat pământul Edomului, şi pământul lui Moav, şi au mersu despre răsăritul soarelui pământului Moav, şi au tăbărît decindea de Arnon, şi n-au întrat întru hotarul lui Moav, căce Arnon e hotar lui Moav.

19. Şi au trimis Israil soli cătră Sion, împăratul amoreului, împăratul Esevonului, şi au zis lui Israil: Trêce-voiu pren pământul tău dară, pînă la locul mieu.

20. Şi n-au vrut Sion pre Israil să treacă pren hotarăle lui, şi au adunat Sion tot norodul lui, şi s-au tăbărît la Iasa, şi au dat războiu cu Israil.

21. Şi au dat Domnul Dumnezău lui Israil pre Sion şi pre tot norodul lui în mîna lui Israil, şi au lovit pre ei, [22] şi au moştenit Israil tot pământul amoreului, celuia ce lăcuiêşte în pământul acela.

22. Şi au moştenit tot hotarul amoreului, de la Arnon şi pînă la Iavoc, şi de la pustiiu şi pînă la Iordan.

23. Şi acum Domnul Dumnezăul lui Israil au rădicat pre amoreu dentru faţa norodului său, lui Israil, şi tu vei moşteni pre el?

24. Nu cîte au moştenit ţie Hamos, dumnezăul tău, acêlea vei moşteni? Şi pre toţi pre cîţi au rădicat, şi toate cîte au moştenit noao Domnul Dumnăzăul nostru de cătră faţa noastră, acêstea vom moşteni.

25. Şi acuma au mai bun eşti tu decît Valac, feciorul lui Sepfor, împăratul lui Moav? Nu doară cu războiu s-au bătut cu Israil, au bătînd au bătut pre ei?

26. Cînd au lăcuit Israil în Esevon şi întru fêtele ei, şi în Aroir şi întru fêtele ei, şi întru toate cetăţile cêle ce sînt lîngă Iordan, 300 de ani; ce căce n-au mîntuit pre ei întru vrêmea acêea?

27. Şi eu n-am greşit ţie, şi tu faci cu mine vicleşug a darea războiu întru mine. Să judece Domnul cela ce judecă astăzi, întru mijlocul fiilor lui Israil şi întru mijlocul fiilor Amon».

28. Şi n-au ascultat împăratul fiilor Amon cuvîntul lui Iethae carele au trimis cătră el.

29. Şi să făcu preste Iethae duhul Domnului, şi au trecut pre Galaad şi pre Manasi, şi au trecut piscul lui Galaad, şi de la piscul lui Galaad decindea de fiii lui Amon. /

Ms. 45, f. 110 v–111 r

la Arnon până la Iavoc, şi până la Iordan[4]. Şi acum întoarce-l pre el cu pace şi voi mêrge».

14. [13] Şi s-au întorsu îngerii cătră Iefthae, [14] şi mai adaose încă Iefthae şi au trimis soli cătră împăratul fiilor Ammon.

15. Şi-i dziseră lui: «Acêstea dzice Iefthae: N-au luat Israil pămîntul Moav, şi pămîntul fiilor Ammon.

16. Întru suirea lor de la Eghiptu, ce mêrse Israil întru pustiiu până la Marea Roşie şi au venit până la Cadis.

17. Şi au trimis Israil soli cătră împăratul Edom, dzicîndu: Voi trêce pren pămîntul tău. Şi n-au ascultat împăratul Edom şi-ncă cătră împăratul Moav au trimis, şi nu vrea. Şi au şedzut Israil în Cadis.

18. Şi au mersu în pustiiu şi au încungiurat pămîntul Edom, şi pămîntul Moav şi au mersu despre răsăritul soarelui a pămîntului Moav, şi au tăbărît decinde de Arnon, şi n-au întrat întru hotarul Moav, căce Arnon hotar Moav.

19. Şi au trimis Israil soli cătră[5] împăratul amorreului, împăratul Esevon, şi au dzis lui Israil: Trêce-voi pren pămîntul tău dară, până la locul[6] mieu.

20. Şi n-au vrut Sion pre Israil să treacă pren pămîntul lui[7], şi au adunat Sion tot nărodul lui, şi s-au tăbărît la Iasa, şi au dat războiu cu Israil.

21. Şi au dat Domnul Dumnedzăul lui Israil pre Sion şi pre tot nărodul lui în mîna lui Israil, şi i-au lovit pre ei şi i-au moştenit Israil tot pămîntul amorreului, celuia ce lăcuiêşte în pămîntul acela.

22. [21] Şi au moştenit tot hotarul amorreului, [22] de la Arnon şi[8] până la Iavoc, şi de la pustiiu şi până la Iordan.

23. Şi acum Domnul Dumnedzăul lui Israil au rădicat pre amorreu dentru faţa nărodului său, lui Israil, şi tu vei moştneni pre el?

24. Nu cîte au moştenit ţie Hamos, dumnedzăul tău, acêlea vei moştneni? Şi pre toţi pre carii[9] au rădicat, şi toate cîte ne-au moştenit no-ao Domnul Dumnedzăul nostru de cătră faţa noastră, acêstea vom moştneni.

25. Şi acum au mai bun eşti tu decît Valac, ficiorul lui Sepfor, împăratului Moav? Au cu războiu s-au bătut cu Israil, au bătîndu au bătut pre ei?

26. Cînd au lăcuit Israil în Esevon şi întru fêtele ei şi în Aroir şi întru fêtele ei şi întru toate cetăţile cêlea ce-s lîngă Iordan, 300 ani; căce că nu[10] i-au mîntuit pre ei întru vrêmea acêea?

27. Şi // eu n-am greşit ţie, şi tu faci cu mine vicleşug a da războiu întru mine. Să judece Domnul cela ce judecă astădzi, întru mijlocul fiilor Israil şi întru mijlocul fiilor Ammon».

28. Şi n-au ascultat împăratul fiilor Ammon cuvintele lui Iefthae carele au trimis cătră el.

29. Şi să făcu pre Iefthae duhul Domnului şi au trecut pre Galaad, şi au trecut pre Manassi şi au trecut piscul Galaad, şi de la piscul Galaad

Ms. 4389, f. 118 v–119 r

Eghipet, de la Arnon pînă la Iavoc, şi pînă la Iordan? De-acii acuma întoarce-mi ţara şi mă voiu duce cu pace».

14. Şi se întoarseră solii la Ethai, iară Ethai iară trimêse soli la împăratul feciorilor lui Ammon,

15. [14] Şi-i ziseră: / [15] «Aşa zice Ethai: N-au luat Israil ţara Moavului, nici ţara feciorilor lui Ammon.

16. Ce cînd au ieşit den ţara Eghipetului, şi au mers Israil pren pustiie pînă la Marea Roşie şi au venit la Caddis.

17. Au trimes soli la împăratul Edomului, zicînd: Dă-mi loc să trec pren ţara ta. Iară împăratul Edomului nu l-au ascultat. De-acii au trimes şi la împăratul Moavului iară aşa, şi n-au vrut nici el. De-acii au rămas Israil în Caddis.

18. Apoi au mers pren pustiie şi au ocolit ţara Edomului, şi ţara Moavului, şi au venit la răsăritul soarelui la ţara Moavului, şi se-au tăbărât de cêea parte[1] de Arnon, iară în hotarul Moavului n-au întrat, că Arnonul era hotarul Moavului.

19. Şi au trimes Israil soli la Sion, împăratul Ammoreiului, care lăcuia în Esevon, şi au zis Israil cătră dînsul: Să trêcem pren ţara ta, pînă la locul mieu.

20. Şi n-au vrut nici Sion să lase pre Israil pren hotarul lui, ce au adunat Sion toată mulţimea lui de oameni, şi se oşti spre Israil, spre Iasa, şi dêde războiu cu Israil.

21. Iară Domnul au dat pre dînsul în mîna lui Israil, şi pre toţi oamenii lui şi-i ucise, şi au luat Israil ţara toată a ammoreiului, care lăcuia într-acea ţară.

22. Şi tot hotarul lui, de la Arnon pînă la Iavoc, şi de la pustiie pînă la Iordan.

23. Iară acuma că Domnul Dumnezeul lui Israil au gonit pre ammorii de la faţa lui Israil, oamenii săi, iară tu vei să moştinezi ţie ţara lor?

24. Ba nu poate fi acêea, ce ce moştinare au dat ţie Hanos, dumnezeul tău, acêea să moştinezi! Iară ce au gonit Domnul Dumnezeul nostru de la faţa noastră, acêea noi vom moştina.

25. Dară acuma au mai bun eşti tu decît Valac, feciorul lui Sepfor, împăratul Moavului? Au doară el se-au bătut cu Israil, şi el au doară n-au rădicat războiu spre dînsul?

26. Cînd se sălăşlui Israil în Esevon şi în hotarăle lui, şi în Aroir şi în satele lui, şi în toate cetăţile cîte era în hotarăle Arnonului, împotriva Iordanului 300 de ani; ce căci nu i-aţi ucis atunci într-acea vrême?

27. Iară acuma eu nu sînt ţie vinovat, ce tu faci cu // mine răotate de rădici războiu asupra mea. Ce să judece Domnul care judecă astăzi, între mine şi între tine, între feciorii lui Israil şi între feciorii lui Ammon».

28. Iară împăratul feciorilor lui Ammon nu ascultă cuvintele lui Ethai carele trimêse la dînsul.

29. Şi fu pre Ethai Duhul Domnului, şi trecu Galaadul, şi pre Manasiia, şi straja Galaadului, şi de la straja Galaadului mêrse de cêea parte de

Versiunea modernă

Dă-mi-l de bunăvoie înapoi».

14. S-au întors solii la Ieftae, dar el i-a trimis a doua oară,

15. Ca să spună craiului Amoniţilor: «Uite ce, zice Ieftae, Israel n-a luat pămîntul Moabiţilor şi nici pămîntul Amoniţilor;

16. Cînd a pornit din Egipt, Israel a rătăcit în pustie către Marea Roşie şi apoi a venit la Cadeş.

17. De acolo a trimis Israel soli la craiul Edomului ca să-i spună: Lasă-mă să trec prin ţara ta. Dar craiul Edomului n-a voit să audă şi a mai trimis Israel soli şi la împăratul Moabului, dar nici acela nu l-a ascultat. De aceea a rămas la Cadeş.

18. A plecat apoi în pustie ocolind pămîntul Edomului şi pămîntul Moabului, la Răsărit. Şi au întins tabăra dincolo de Arnon şi nu au intrat în hotarele Moabului, căci Arnon e hotarul spre Moab.

19. De acolo a trimis Israel soli la Sihon, craiul Amoreilor, craiul Heşbonului, şi i-a zis Israel: Lasă-mă să trec prin ţara ta să ajung în ţara mea.

20. Dar Sion n-a vrut să-l lase pe Israel să treacă hotarul şi a adunat poporul lui şi din tabăra de la Iahta a pornit război cu Israel.

21. Şi a dat Domnul Dumnezeu în mîna lui Israel pe Sion cu tot poporul lui; i-a biruit şi aşa a moştenit Israel tot pămîntul Amoreilor cu locuitorii săi.

22. Şi au moştenit tot ţinutul Amoreilor, de la Arnon pînă la Iaboc, şi de la pustie pînă la Iordan.

23. Şi aşa Domnul Dumnezeul lui Israel i-a alungat pe Amoreii din faţa poporului său, Israel, şi tu vrei să iei acum moştenirea?

24. Nu-ţi ajunge ce ţi-a dat Chemoş, dumnezeul tău, ca moştenire? Aşa şi noi şi poporul nostru păstrăm ce ne-a dat nouă de moştenire Domnul Dumnezeul nostru.

25. Eşti tu mai bun decît Balac, fiul lui Sefor, craiul Moabiţilor? S-a certat el sau a luptat cu Israel?

26. De mai bine de trei sute de ani trăieşte Israel în Heşbon şi în localităţile stăpînite de el, de asemenea în Aroer şi în împrejurimi ca şi în toate cetăţile Arnonului; de ce nu ni le-aţi luat pînă acum?

27. Deşi eu n-am greşit în faţa ta, tu umbli cu vicleşug şi pregăteşti război împotriva mea. Să judece Domnul între fiii lui Israel şi Amoniţi».

28. Dar n-a ascultat craiul Amoniţilor cuvîntul lui Ieftae, trimis prin soli.

29. Atunci a coborît peste Ieftae duhul Domnului şi l-a însoţit prin pămîntul lui Galaad şi al lui Manase, peste piscul lui Galaad, şi de acolo

Biblia 1688, pag. 183, col. II

30. Şi s-au făgăduit Iethae făgăduinţă Domnului şi au zis: «De-m vei da cu dare mie pre fiii lui Ammon întru mîna mea,

31. Şi va fi cela ce va ieşi ori la care va ieşi den uşăle casei mêle, întru întîmpinarea mea, întru întoarcerea mea cu pace de la fiii lui Amon, şi va fi Domnului, aduce-voiu pre el ardere de tot».

32. Şi au trecut Iethae către fiii lui Amon ca să dea războiu întru ei, şi au dat pre ei Domnul întru mîna a lui.

33. Şi au lovit pre ei de la Aroir pînă a veni la Semenith, 20 de cetăţi, şi pînă la viele lui Avel rană mare foarte, şi să înfrînseră fiii lui Amon de către faţa fiilor Israil.

34. Şi au venit Iethae la Masifa, la casa lui, şi iată fata a lui ieşiia înaintea lui în timpinare, cu tîmpene şi cu danţuri; şi aceasta singură născută lui iubită, şi nu era lui afară den ea, fiiu au fată.

35. Şi fu cînd au văzutu-o pre ea el, şi-ş rupse hainele lui, şi zise: «Vai de mine, fata mea, mă împiedecaşi; întru piêdecă te făcuşi întru ochii miei, şi eu am deşchis gura mea pentru tine către Domnul, şi nu voiu putea să întorc».

36. Şi zise către el: «De ai deşchis întru mine gura a ta către Domnul, fă mie în ce chip au ieşit den gura ta, pentru carele au făcut ţie Domnul izbîndiri den vrăjmaşii tăi, den fiii lui Amon».

37. Şi zise către tatul ei: «Şi-m fă mie cuvîntul acesta: Lasă-mă doao luni şi voiu mêrge şi mă voiu pogorî preste munţi şi voiu plînge preste fecioriele mêle eu şi suratele mêle».

38. Şi zise: «Pasă». Şi o trimêse pre ea 2 luni. Şi au mers şi ea şi suratele ei şi au plîns preste fecioriele ei preste munţi.

39. Şi fu după săvîrşirea acelor 2 luni, şi s-au întors către tatul ei, şi au făcut cu ea făgăduiala lui carea au făgăduit, şi ea n-au conoscut bărbat.

40. Şi să făcu întru poruncă întru Israil, den zile în zile mergea împreună fêtele lui Israil a plînge pre fata lui Iethae galaaditeanul patru zile într-un an.

CAP 12

1. Şi să adunară fiii lui Efraim, şi au venit la Sifina, şi au zis către Iethae: «Ce căci ai mers a darea războiu către fiii lui Amon şi pre noi nu ne-ai chemat ca să mêrgem împreună cu tine? Casa a ta o vom arde preste tine cu foc».

2. Şi zise către ei Iethae: «Om izbîndind eram eu şi norodul mieu, şi fiii lui Amon mă smeriia foarte, şi am strigat către voi, şi nu m-aţi mîntuit pre mine den mîinele lor.

3. Şi am văzut cum nu era cela ce mîntuiêşte, şi am pus sufletul mieu în mîna mea, şi am trecut către fiii lui Amon, şi au dat Domnul pre ei în mîna mea. Şi pentru căci v-aţi suit către mine întru ziua aceasta a da războiu întru mine?».

4. Şi au adunat Iethae pre toţi oamenii galaaditêni, şi bătea pre Efraim, // şi au lovit oamenii Galaadului pre Efraim, căci au zis:

Ms. 45, f. 111 r

decinde a fiilor Ammon.

30. Şi s-au rugat Iefthae rugă Domnului şi au dzis: «Să-mi vei da cu dare mie pre fiii lui Ammon întru mîna mea,

31. Şi va fi cela ce va ieşi afară, cela ce va ieşi den uşele casei mêle, întru tîmpinarea mea, întru întoarcerea mea cu pace de la fiii lui Ammon, şi va fi Domnului, aduce-l-voi pre el ardere de tot».

32. Şi au trecut Iefthae către fiii lui Ammon ca să dea războiu întru ei, şi i-au dat pre ei Domnul întru mîna lui.

33. Şi i-au lovit pre ei de la Aroir pănă a veni la Semenith 20 de cetăţi, şi pănă la viile Avel rană mare foarte, şi să înfrînseră fiii lui Ammon de către faţa fiilor Israil.

34. Şi au venit Iefthae la Masifa, la casa lui, şi iată fata lui ieşiia înaintea lui în tîmpinare, cu tîmpene şi cu danţuri; şi aceasta născută lui sîngură iubită, şi nu iaste lui afară de ea fiiu au fată.

35. Şi fu cînd au vădzutu-o pre ea el, şi-ş rupse hainele lui şi dzise: «Vai de mine, fata mea, mă împiedecaşi; întru cursă te făcuş întru ochii miei şi eu am deşchis gura mea pentru tine către Domnul, şi nu voi putea să întorcu».

36. [37][11] Şi dzise către el: «Tată[12], de ai deşchis gura ta întru mine către Domnul, fă-mi mie în ce chip au ieşit den gura ta, pentru carele au făcut ţie Domnul izbîndiri den nepriêtenii tăi, den fiii lui Ammon».

37. Şi dzise către tatăl ei: «Şi-mi fă mie cuvîntul acesta: lasă-mă doao luni şi voi mêrge şi mă voi pogorî preste munţi şi voi plînge preste ficioriile mêle, eu şi tovarăşile mêle».

38. Şi dzise: «Pasă». Şi o trimise pre ea doao luni şi au mersu şi ea şi tovarăşili ei şi au plînsu ficioriile ei preste munţi.

39. Şi fu după săvîrşirea acelor doao luni, şi s-au întorsu către tatăl ei, şi au făcut cu ea ruga lui carea s-au rugat, şi aceasta n-au cunoscut bărbat.

40. [39] Şi să făcu întru porîncă întru Israil, [40] dentru dzile în dzile mergea împreună fêtele lui Israil a plînge fata lui Iefthae / galaaditeanul 4 dzile într-un an.

CAP 12

1. Şi să adunară fiii lui Efraim, şi au venit la Sefina, şi au dzis către Iefthae: «Ce căce ai mersu a da războiu către fiii lui Ammon, şi pre noi nu ne-ai chemat ca să mêrgem împreună cu tine? Casa ta vom arde-o preste tine cu foc».

2. Şi dzise către ei Iefthae: «Om izbîndindu eram eu şi nărodul mieu, şi fiii lui Ammon mă smeriia foarte, şi am strigat către voi, şi nu m-aţi mîntuit pre mine den mîinile lor.

3. Şi am vădzut cum nu era[1] cela ce mîntuiêşte şi am pus sufletul mieu întru mîna mea, şi am trecut către fiii lui Ammon, şi i-au dat pre ei Domnul întru mîna mea. Şi pentru căce v-aţi suit către mine întru dzua aceasta a da războiu întru mine?».

4. Şi au adunat Iefthae pre toţi oamenii Galaad şi bătea pre Efraim, şi au lovit oamenii

Ms. 4389, f. 119 r

feciorii lui Ammon.

30. Şi se rugă Ethai cu rugăciune către Domnul şi zise: «Doamne, de vei da pre feciorii lui Ammon în mîna mea,

31. De-acii orice va ieşi pre uşa casei mêle, întru întimpinarea mea, cînd mă voiu întoarce cu pace de la feciorii lui Ammon, acela să fie al Domnului, sau să-l rădic spre ardere de tot».

32. Şi trecu Ethai la feciorii lui Ammon să se lovească cu dînşii, şi dêde pre dînşii Domnul în mîinile lui.

33. Şi-i tăie de la Aroir pînă veniră la Minoth, la 20 de cetăţi, şi pînă la Avea şi la vii rană mare foarte, şi se plecară feciorii lui Amon înaintea fêţelor feciorilor lui Israil.

34. Şi se întoarse Ethai în Masith, la casa lui, şi iată fata lui ieşiia în timpinarea lui[2] cu timpane şi cu danţuri; şi numai pre aceasta avea el fecior şi-i era dragă, iară alt fecior sau altă fată dară de-aceasta nu mai avea.

35. Iară deaca o văzu el, îşi rupse hainele de pre dînsul şi zise: «O, fata mea, cu întristăciune mă întristaşi; şi acuma tu fuseşi întru jale înaintea ochilor miei, că eu am dăşchis gura mea către Domnul, şi nu poci să întorc îndărăt».

36. Iară fie-sa zise către dînsul: «Tată, de vrême ce ai dăşchis gura ta către Domnul, fă mie după cum au ieşit den gura ta, că au făcut Domnul izbîndă spre vrăjmaşii tăi, feciorii lui Ammon».

37. Şi iară zise către tată-său: «Tată, acest cuvînt să faci, să mă laşi 2 luni, să merg şi să mă suiu în munţi, şi să-mi plîng fetiia mea, eu şi soţiile[3] mêle».

38. Iară tată-său îi zise: «Pasă». Şi o lăsă în 2 luni. Şi mêrse ea şi soţiile ei şi plînse fetiia în munţi. /

39. Iară deaca se umplură 2 luni, se întoarse la tată-său, şi făcu ei Ethai[4] după cum se făgăduise, şi aceasta fu aşa că nu cunoscu bărbat[5].

40. [39] Şi fu aceasta în poruncă întru Israil, den vrême în vrême, [40] şi după aceasta ieşiia fêtele lui Israil să plîngă pentru[6] fata lui Ethai galaaditinul 4 zile într-un an.

CAP 12

1. Şi se adunară bărbaţii lui Efraim, şi veniră în Sefin, şi ziseră către Ethai: «Căci ai mers de te-ai bătut cu feciorii lui Ammon, şi pre noi nu ne-ai chiemat să mêrgem cu tine? Casa ta şi pre tine vom să ardem cu foc».

2. Iară Ethai zise: «Gîlceavă mare am avut eu şi oamenii miei cu feciorii lui Ammon, şi năcăjia pre mine şi oamenii miei foarte, iară eu am chiemat pre voi, şi nu m-aţi mîntuit den mîinile lor.

3. De-acii văzînd că nu iaste cine să mă mîntuiască, am pus sufletul mieu în mîna mea şi am mers la feciorii lui Ammon, şi au dat pre dînşii Domnul în mîinile mêle. Dară acuma la ce aţi venit astăzi la mine, au doară să vă rădicaţi cu războiu asupra mea?».

4. Şi chiemă Ethai pre toţi bărbaţii Galaadului şi se oşti asupra lui Efraim, şi loviră galaadi-

Versiunea modernă

au început războiul cu fiii lui Amon.

30. Şi a făgăduit Ieftae Domnului: «De-i vei da în mîna mea pe fiii lui Amon,

31. Şi dacă mă întorc teafăr, cu pace, oricine va ieşi pe uşile casei mele să mă întîmpine, va fi al Domnului şi eu îl voi aduce ardere de tot».

32. Pe urmă a venit Ieftae la Amoniţi, să se bată cu ei, iar Domnul i-a dat în mîinile lui.

33. Şi i-a biruit, făcîndu-le mari pagube, în douăzeci de cetăţi, de la Aroer pînă la Minit şi pînă la viile lui Abel-Cheramim, aşa că Amoniţii au fost umiliţi de fiii lui Israel.

34. Apoi Ieftae s-a întors la casa lui, la Miţpa, şi iată, fata lui i-a ieşit în întîmpinare, cu tîmpane şi cu danţuri; şi îi era singurul copil, pe care îl iubea, neavînd alţi băieţi sau fete.

35. Şi cînd a văzutu-o pe ea, el şi-a rupt hainele şi a zis: «Vai de mine, fata mea, cît rău mi-ai făcut de mi-ai tulburat biruinţa; pentru tine am deschis gura şi am făgăduit Domnului şi acum nu pot s-o întorc făgăduinţa mea».

36. Şi ea zise către el: «Tată, dacă ai deschis pentru mine gura ta către Domnul, fă-mi atunci mie ce ai făgăduit Domnului, pentru care Domnul te-a izbăvit de Amoniţi, vrăjmaşii tăi».

37. Şi fata a mai zis către tatăl ei: «Împlineşte-mi cererea mea: Lasă-mă două luni să trec munţii şi voi plînge cu prietenele mele fecioria mea».

38. Şi el a zis: «Pasă!» Şi a lăsat-o două luni. Şi s-a dus cu suratele ei şi ş-au plîns fecioria în munţi.

39. După ce au trecut cele două luni, s-a întors la tatăl ei, iar el şi-a împlinit ceea ce făgăduise; dar ea n-a cunoscut bărbat.

40. Şi a rămas obicei în Israel, ca în fiecare an fiicele lui Israel să meargă patru zile să plîngă pe fata lui Ieftae galaaditeanul.

CAP 12
Lupta cu Efraimiţii

1. S-au adunat Efraimiţii la Ţafon şi l-au întrebat pe Ieftae: «De ce ai mers la război împotriva fiilor lui Amon şi nu ne-ai chemat şi pe noi să mergem cu tine? Vom da foc casei tale să arzi şi tu».

2. Ieftae le-a zis: «Eu şi poporul meu am avut cu Amoniţii ceartă mare şi v-am chemat în ajutor, iar voi nu ne-aţi slobozit din mîinile lor».

3. Văzînd însă că nu găsesc mîntuitor, mi-am pus sufletul meu în mîna mea şi am trecut spre fiii lui Amon, iar Domnul mi i-a dat în mîna mea. Ce vreţi acum, aţi venit să vă bateţi cu mine?».

4. Şi Ieftae a adunat tot poporul din Galaad şi s-a bătut cu Efraimiţii care ziceau: «Voi sînteţi

Biblia 1688, pag. 184, col. I

«Cei scăpaţi ai lui Efraim voi galaaditênii în mijlocul lui Efraim şi în mijlocul lui Manasi».

5. Şi au apucat Galaad trecătorile Iordanului lui Efrem, şi fu cînd ziseră cei mîntuiţi ai lui Efraim: «Să trêcem dară», şi ziseră lor oamenii den Galaad: «Au doară dentr-ai lui Efraim sînteţi voi?». Şi ziseră: «Nu sîntem».

6. Şi ziseră lor: «Ziceţi dară: haslă»[1], şi nu s-au îndireptat a grăi aşa. Şi-i prindea pre ei şi-i junghea la trecătorile Iordanului. Şi au căzut în vrêmea acêea dentru Efraim patruzeci şi doao de mii.

7. Şi au judecat Iethae pre Israil şase ani, şi au murit Iethae galaaditeanul, şi s-au îngropat în cetatea lui Galaad.

8. Şi au judecat după aceasta pre Israil Esevon den Vithlêem.

9. Şi să născură lui 30 de feciori şi 30 de fête, scoase afară, şi 30 de mueri au adus fiilor lui de afară, şi au judecat pre Israil 7 ani.

10. Şi au murit Esevon şi s-au îngropat în Vithlêem.

11. Şi au judecat după aceasta pre Israil Elon zavuloneanul, şi au judecat pre Israil 10 ani.

12. Şi au murit Elon zavuloniteanul şi s-au îngropat în Elim, în pămîntul lui Zavulon.

13. Şi au judecat după acesta pre Israil Avdon, feciorul lui Elih farathoniteanul.

14. Şi să născură lui 40 de feciori şi 30 de feciori feciorilor lui, încălecînd pre 70 de mînji, şi au judecat pre Israil 8 ani.

15. Şi au murit Avdon, feciorul lui Elih farathoniteanul, şi s-au îngropat în Farathon, întru muntele lui Amalic.

CAP 13

1. Şi adaoseră încă fiii lui Israil a face răul înaintea Domnului, şi au dat pre ei Domnul în mîna celor de fêliu streini 40 de ani.

2. Şi fu un om den Saara, den fêliul lui Dan, şi numele lui Manoe, şi fămêia lui stearpă şi nu năştea.

3. Şi să ivi îngerul Domnului cătră muiêre şi zise cătră ea: «Iată dară tu stearpă şi nu ai născut, şi în zgău vei zemisli, şi vei naşte fiiu.

4. Şi acum păzêşte-te dară şi să nu bêi vin şi rachiu, şi să nu mănînci tot necuratul.

5. Că iată tu în pîntece vei zemisli, şi vei naşte fiiu, şi fier preste capul lui să nu să suie, căci sfinţit lui Dumnezeu va fi copilaşul den pîntece, şi acesta va încêpe a mîntui pre Israil den mîna filistiimilor».

6. Şi întră muiêrea şi zise bărbatului ei zicînd: «Om aĭ lui Dumnezeu au venit cătră mine, şi vedêrea lui ca vedêrea îngerului lui Dumnezeu luminat foarte, şi-l întrebam pre el de unde iaste, şi numele lui nu mi-l spuse mie.

7. Şi-m zise mie: Iată tu în pîntece vei zemisli, şi vei naşte fiiu, şi acum te păzêşte şi să nu bêi vin şi îmbătarea şi să nu mănînci toată necurăţiia, / căci sfinţit lui Dumnezeu va fi copilaşul den pîntece pî-

Ms. 45, f. 111 r–111 v

Galaad pre Efraim, cît au dzis ceia scăpaţi a lui Efraim: «Voi Galaad în mijlocul lui Efraim şi în mijlocul lui Manasi».

5. Şi au apucat Galaad trecătorile Iordanului lui Efraim, şi fu cîndu dziseră ceia mîntuiţi a lui Efraim: «Să trêcem dară», şi dziseră lor oamenii Galaad: «Au doară dentru ai lui Efraim voi?». Şi dziseră: «Nu sîntem».

6. Şi dziseră lor: «Dziceţi dară hasnă», şi nu s-au îndreptat a grăi aşa. Şi să prindea de ei şi-i junghea pre ei la trecătorile Iordanului. Şi au căzut întru vrêmea acêea dentru Efraim 42 000.

7. Şi au judecat Iefthae pre Israil 6 ani, şi au murit Iefthae galaaditeanul, şi să îngropă în cetatea lui Galaad.

8. Şi au judecat după acesta pre Israil Esevon den Vithlêem.

9. Şi să născură lui 30 de ficiori şi 30 de fête scoase afară şi 30 de muieri au adus fiilor lui den afară şi au judecat pre Israil 7 ani.

10. Şi au murit Esevon şi s-au îngropat în Vithlêem.

11. Şi au judecat după acesta pre Israil Elon zavolineanul, şi au judecat pre Israil 10 ani.

12. Şi au murit Elon zavuloniteanul şi s-au îngropat în Elim, în pămîntul Zavulon.

13. Şi au judecat după acesta pre Israil Avdon, ficiorul lui Elih[2].

14. Şi să născură lui 40 de ficiori şi 30 de ficiori ficiorilor lui, încălecîndu pre 70 de mîndzi, şi au judecat pre Israil 8 ani.

15. Şi au murit Avdon, ficiorul lui Elih farathoniteanul, şi s-au îngropat întru // Farathon, întru muntele Amalic.

CAP 13

1. Şi adaosără încă fiii lui Israil a face răul înaintea Domnului, şi i-au dat pre ei Domnul în mîna celor de fêli striini 40 ani.

2. Şi fu un om den Saraa, den fêliul lui Dan, şi numele lui Manoe, şi fămêia lui stearpă şi nu năştea.

3. Şi să ivi îngerul Domnului cătră muiêre şi dzise: «Iată tu dară stearpă şi n-ai născut, şi în zgău vei zemesli, şi vei naşte fiiu.

4. Şi acum păzêşte-te dară şi să nu bêi vin şi îmbătare, şi să nu măninci tot necuratul.

5. Căce iată tu în pîntece vei zemisli, şi vei naşte fiiu şi fier preste capul lui să nu să suie, căce făgăduit[1] Domnului va fi copilaşiul den pîntece, şi acesta va încêpe a mîntui pre Israil den mîna filistiimilor».

6. Şi întră muiêrea şi dzise bărbatului ei dzincîndu: «Om a lui Dumnedzău au venit cătră mine, şi vedêrea lui ca vedêrea a îngerului lui Dumnedzău luminat foarte, şi-l întrebam pre el de unde iaste, şi numele lui nu mi-l spuse mie.

7. Şi dzise mie: Iată tu în pîntece vei zemisli, şi vei naşte fiiu, şi acum te păzêşte şi să nu bêi vin şi sichera[2] şi să nu măninci toată necurăţia,

Ms. 4389, f. 119 r–119 v

tênii pre Efraim, că zicea că aceştea sînt pribêgi de-ai lu Efraim, şi lăcuiesc între Galaad şi între Manasiia.

5. Şi apucară galaaditênii vadurile Iordanului pre unde trecea Efraim, de-acii cînd ziseră bărbaţii lui Efraim: «Venim să trêcem», aceia ce scăpase, iară bărbaţii galaaditêni ziseră «Au de ai lui Efraim sînteţi voi?». Iară ei ziseră: «Ba nu sîntem de aceia».

6. Ei le ziseră: «Spuneţi dară hasna», iară ei nu se putură îndirepta să spuie hasna». De-acii ei îi prinseră şi-i junghiară la vadul Iordanului. Şi căzură într-acea vrême den Efraim 42 000.

7. Şi judecă Ethai pre Israil 10 ani şi muri Ethai galaaditinul, şi fu îngropat în cetatea lui în Galaad.

8. Iară după dînsul judecă pre Israil Esevon de la Vithleem.

9. Acesta avea 30 de feciori şi 30 de fête, care le dedêse de la el după bărbaţi, iară feciorilor lui le adusêse de afară // 30 de muieri, şi judecă pre Israil 7 ani.

10. De-acii muri şi se îngropă în Vithleem.

11. Iară după dînsul judecă pre Israil Ellon zavulonitul 10 ani.

12. Şi muri şi se îngropă în pămîntul Zavulonului.

13. Iară după dînsul judecă pre Israil Avdon, feciorul lui Elih farathonitinul.

14. Acesta avea 40 de feciori şi dentr-înşii 30 de nepoţi, care încăleca măgari 70, şi judecă pre Israil 8 ani.

15. De-acii muri Avdon feciorul lui Elih farathonitinul, şi-l îngropară în Farathon, în pămîntul lui Efraim, în muntele Ammalicului.

CAP 13

1. Şi încă mai adaoseră feciorii lui Israil a face rău înaintea Domnului, şi-i dêde în mîinile filistimlênilor 40 de ani.

2. Şi era un bărbat în Sarna, den seminţiia lui Dan, pre care-l chiema Manoe, şi avea muiêre stearpă.

3. Şi se arătă îngerul Domnului[1] muierii şi-i zise: «Iată tu eşti stearpă şi vei naşte.

4. Iată că vei îngreca, şi vei naşte fiiu, şi să[2] nu bêi vin şi rachiu[3], nici să mănînci nimică necurat.

5. Că tu vei încêpe în pîntece şi vei naşte fiiu, şi fier[4] pre capul lui nu se va sui, că Nazirei[5] va fi Domnului copilaşul acela den pîntece, şi acela va încêpe a mîntui pre Israil den mîinile filistimlênilor».

6. Şi mêrse muiêrea şi spuse bărbatului ei zicînd: «Un om al lui Dumnezeu au venit la mine, şi obrazul lui era ca obrazul îngerului lui Dumnezeu foarte înfricoşat, şi l-am întrebat: De unde eşti? şi nu mi-au spus numele lui.

7. Ce mi-au zis aşa: Iată tu vei încêpe în pîntece, şi vei naşte fiiu, ce acuma să nu bêi vin, nici alte băuturi, nici să mănînci nimică spurcat,

Versiunea modernă

doar nişte fugari din Efraim, Galaadul vostru fiind între Efraim şi Manase».

5. Şi au luat Galaaditenii vadul Iordanului de la Efraimiţi şi cînd vreun Efraimit venea şi zicea: «Îngăduiţi-ne să trecem», oamenii din Galaad întrebau: «Nu cumva sînteţi şi voi Efraimiţi?» Iar aceştia răspundeau: «Nu, nu sîntem!».

6. Şi ziseră lor: «Ziceţi: *Şibbolet*». Ei însă spunea *Sibbolet*, că nu puteau zice altfel. Aşa au căzut la vadul Iordanului patruzeci şi două de mii de Efraimiţi, junghiaţi acolo.

7. Ieftae Galaaditeanul a fost şase ani judecător în Israel, apoi a murit şi a fost îngropat într-o cetate din Galaad.

8. După el a fost judecător în Israel Ibţan din Betleem.

9. Acesta a avut treizeci de băieţi şi treizeci de fete a dat în căsătorie, şi a luat treizeci de fete din afară pentru fiii lui; şi a fost judecător în Israel şapte ani.

10. Apoi a murit Ibţan şi a fost îngropat în Betleem.

11. După dînsul a fost judecător Elon Zabuloneanul care a judecat în Israel zece ani.

12. Apoi a murit Elon Zabuloneanul şi a fost îngropat la Aialon, în pămîntul lui Zabulon.

13. După acesta a judecat în Israel Abdon, fiul lui Hilel Piratoneanul.

14. Acesta a avut patruzeci de fii şi treizeci de nepoţi, care încălecînd pe şaptezeci de mînji a judecat în Israel opt ani.

15. Şi a murit Abdon, fiul lui Hilel Piratoneanul, şi a fost îngropat în Piraton, pe muntele lui Amalec.

CAP 13
Naşterea lui Samson

1. Şi fiii lui Israel s-au apucat iarăşi de rele în văzul Domnului, iar Domnul i-a dat în mîinile Filistenilor pentru patruzeci de ani.

2. La Ţora trăia în vremea aceea un om din seminţia lui Dan, pe numele său Manoe, iar soţia lui era stearpă şi nu năştea.

3. Odată s-a arătat îngerul Domnului femeii şi a grăit: «Iată tu eşti stearpă şi nu naşti; dar vei zămisli şi vei naşte un fiu.

4. Păzeşte-te dar, să nu bei vin şi rachiu şi să nu mănînci nimic necurat.

5. Că iată ai să zămisleşti şi ai să naşti un fiu; să nu i se tundă părul, pentru că el va fi copilaş sfinţit lui Dumnezeu din pîntece pînă în ziua morţii şi va începe să scoată pe Israel din mîna Filistenilor».

6. Şi a mers femeia şi a spus bărbatului ei: «A venit un om al lui Dumnezeu la mine şi înfăţişarea unui înger al lui Dumnezeu, foarte luminos, dar eu nu l-am întrebat de unde este şi nu mi-a spus numele lui.

7. Şi mi-a zis: Iată, tu vei zămisli şi vei naşte un fiu, păzeşte-te să nu bei vin şi să nu mănînci nimic necurat, căci copilaşul va fi sfinţit lui

Biblia 1688, pag. 184, col. II

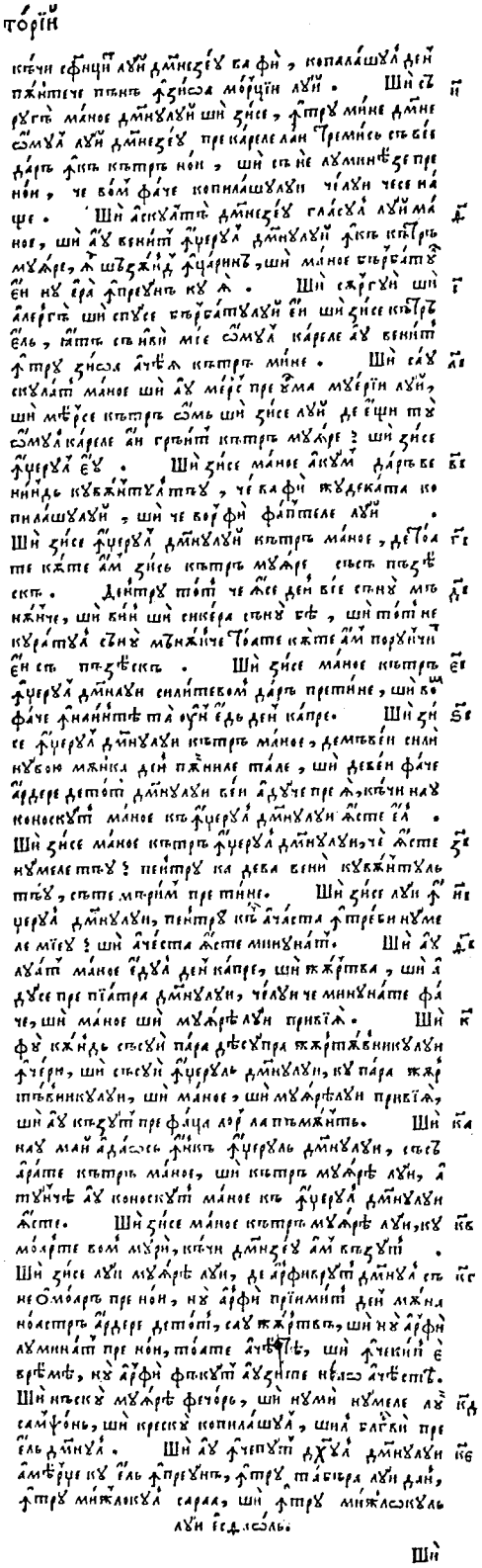

нă în zioa morţii lui».

8. Şi să rugă Manoe Domnului şi zise: «Întru mine, Doamne, omul lui Dumnezeu pre carele l-ai tremis să vie dară încă cătră noi şi să ne luminêze pre noi ce vom face copilaşului celui ce se naşte».

9. Şi ascultă Dumnezeu glasul lui Manoe, şi au venit îngerul Domnului încă cătră muiére, ea şăzînd în ţarină, şi Manoe, bărbatul ei, nu era împreună cu ea.

10. Şi sîrgui şi alergă şi spuse bărbatului ei şi zise cătră el: «Iată să ivi mie omul carele au venit întru ziua acêea cătră mine».

11. Şi s-au sculat Manoe şi au mers pre urma muierii lui, şi mêrse cătră om şi zise lui: «De eşti tu omul carele ai grăit cătră muiére?». Şi zise îngerul: «Eu».

12. Şi zise Manoe: «Acum dară venind cuvîntul tău, ce va fi judecata copilaşului şi ce vor fi faptele lui?».

13. Şi zise îngerul Domnului cătră Manoe: «De toate cîte am zis cătră muiére, să să păzească.

14. Dentru tot ce iêse den vie să nu mănînce, şi vin şi sichera să nu bea, şi tot necuratul să nu mănînce; toate cîte am poruncit ei să păzească».

15. Şi zise Manoe cătră îngerul Domnului: «Sili-te-vom dară pre tine şi vom face înaintea ta un ied den capre».

16. Şi zise îngerul Domnului cătră Manoe: «De mă vei sili, nu voiu mînca den pîinile tale; şi de vei face ardere de tot Domnului, vei aduce pre ea». Căci n-au conoscut Manoe că îngerul Domnului iaste el.

17. Şi zise Manoe cătră îngerul Domnului: «Ce iaste numele tău? Pentru ca, de va veni cuvîntul tău, să te mărim pre tine».

18. Şi zise lui îngerul Domnului: «Pentru căci aceasta întrebi numele mieu? Şi acesta iaste minunat».

19. Şi au luat Manoe iedul den capre, şi jîrtva, şi aduse pre piatra Domnului, celui ce minunate face, şi Manoe şi muiêrea lui priviia.

20. Şi fu cînd să sui para deasupra jîrtăvnicului în ceriu, şi să sui îngerul Domnului cu para jîrtăvnicului, şi Manoe şi muiêrea lui priviia, şi au căzut pre faţa lor la pămînt.

21. Şi n-au mai adaos încă îngerul Domnului să să arate cătră Manoe şi cătră muiêrea lui, atuncea au conoscut Manoe că îngerul Domnului iaste.

22. Şi zise Manoe cătră muiêrea lui: «Cu moarte vom muri, căci Dumnezeu am văzut».

23. Şi zise lui muiêrea lui: «De ar fi vrut Domnul să ne omoară pre noi, nu ar fi priimit den mîna noastră ardere de tot sau jîrtvă, şi nu ar fi luminat pre noi toate acêstea, şi în ce chip e vrêmea nu ar fi făcut auzite noao acêstea».

24. Şi născu muiêrea fecior, şi numi numele lui Sampson. Şi crescu copilaşul, şi-l blagoslovi pre el Domnul.

25. Şi au început duhul Domnului a mêrge cu el împreună, întru tabăra lui Dan, întru mijlocul Saraa şi întru mijlocul lui Esthaol. //

Ms. 45, f. 111 v

căce obricit va fi lui Dumnedzău copilaşul den pîntece pănă în dzua morţii lui».

8. Şi să rugă Manoe Domnului şi dzise: «Întru mine, Doamne Adonae[3], omul lui Dumnedzău pre carele ai trimis să vie dară încă cătră noi şi să ne luminêdze pre noi ce vom face copilaşului celui ce să naşte».

9. Şi ascultă Dumnedzău glasul lui Manoe, şi au venit îngerul Domnului încă cătră muiêre, şi[4] ea şedzînd în ţarină, şi Manoe, bărbatul ei, nu era împreună cu ea.

10. Şi sîrgui muiêrea şi alergă şi spuse bărbatului ei şi dzise cătră el: «Iată s-au ivit mie omul carele au venit întru dzua acêea cătră mine».

11. Şi s-au sculat şi au mersu Manoe de napoia muierii lui şi mêrse cătră om şi dzise lui : «Au tu eşti omul carele au grăit cătră muiêre?». Şi dzise îngerul: «Eu».

12. Şi dzise Manoe: «Acum dară venindu cuvîntul tău, ce va fi judeţul copilaşului şi ce-i vor fi faptele lui?».

13. Şi dzise îngerul Domnului cătră Manoe: «De toate cîte am dzis cătră muiêre, să să păzască.

14. Dentru tot ce iêse din vie să nu mănince, şi vin şi rachiu[5] să nu bea, şi tot necuratul să nu mănince; toate cîte am porîncit ei să să păzască».

15. Şi dzise Manoe că- / tră îngerul Domnului: «Sili-te-vom dară pre tine şi vom face înaintea ta un ied den capre».

16. Şi dzise îngerul Domnului cătră Manoe: «De mă vei sili, nu voi mînca den pîinile tale; şi de vei face ardere de tot Domnului, vei face pre ea». Căce n-au cunoscut Manoe că îngerul Domnului iaste el.

17. Şi dzise Manoe cătră îngerul Domnului: «Ce-ţi iaste numele tău? Pentru că, daca va veni cuvîntul tău, să te mărim pre tine».

18. Şi dzise lui îngerul Domnului: «Pentru căce acesta întrebi numele mieu? Şi acesta iaste minunat».

19. Şi au luat Manoe iedul den capre, şi jirtva, şi aduse pre piatră Domnului, celui ce minunat face şi Manoe şi muiêrea lui priviia.

20. Şi fu cînd să sui para deasupra jirtăvnicului în cer, şi să sui îngerul Domnului cu văpaia jirtăvnicului, şi Manoe şi muiêrea lui priviia, şi au căzdut pre faţa lor la pămîntu.

21. Şi n-au mai adaos încă îngerul Domnului să să arate cătră Manoe şi cătră muiêrea lui, atuncea au cunoscut Manoe că îngerul Domnului iaste.

22. Şi dzise Manoe cătră muiêrea lui: «Cu moarte vom muri, căce Dumnedzău am vădzut».

23. Şi dzise lui muiêrea lui: «De ară fi vrut Domnul să ne omoară pre noi, n-are fi priimit den mîna noastră ardere de tot sau jirtvă, şi nu ne are luminat pre noi toate acêstea, şi în ce chip îi vrêmea nu are fi făcut audzite noao acêstea».

24.[6] Şi născu muiêrea ficior, şi numi numele lui Sampson. Şi crescu copilaşul, şi-l blagoslovi pre el Domnul.

25.[7] Şi au început duhul Domnului a mêrge împreună cu el, întru tabăra lui Dan, întru mijlo-

Ms. 4389, f. 119 v–120 r

că făgăduit va fi copilaşul încă den pîntece pînă în zioa morţii lui».

8. Şi se rugă Manoe cătră Domnul şi zise: «O, Doamne, să vie la noi omul lui Dumnezeu şi să ne învêţe ce vom face copilaşului deaca va naşte».

9. Şi ascultă Dumnezeu rugăciunile lui Manoe, şi iară veni îngerul / la muiêre, iară ea şădea atunci la agru, iară Manoe, bărbatul ei, nu era cu dînsa, iară ea deaca văzu pre înger,

10. Sili şi alergă şi spuse bărbatului ei zicînd: «Iată iară mi se arătă bărbatul cela ce venise la mine în cutare zi».

11. Iară Manoe se sculă şi mêrse după muiêrea lui, şi se duse la acel bărbat şi-i zise: «Tu eşti bărbatul cela ce au grăit cătră muiêrea mea?». Iară el răspunse: «Eu sînt».

12. Manoe îi zise: «Să vie dară acuma cuvîntul tău, ce va să fie judecata copilaşului, şi ce iaste fapta lui?».

13. Iară îngerul Domnului zise cătră Manoe: «De toate de cîte am zis muierii, să se păzească.

14. Şi nimică den ce se va naşte den vie să nu mînînce, şi vin, băutură de îmbătare, să nu bea, şi nimică spurcat să nu mînănce; ce tot ce am porîncit să păzească».

15. Şi zise Manoe cătră îngerul Domnului: «Supăru-te să îngăduieşti să facem înaintea ta un ied den capre».

16. Iară îngerul Domnului îi zise: «Măcară de mă vei şi supăra, iară nu voiu mînca den pîinea ta; iară de vei să faci ardere de tot Domnului, tu rădică». Şi nu ştiia Manoe că iaste îngerul Domnului.

17. Şi zise Manoe cătră îngerul Domnului: «Dară cum te chiiamă? Ca, deaca se va umplea cuvîntul tău, să te proslăvim».

18. Iară îngerul Domnului îi zise: «Dară pentru ce întrebi de numele mieu? Că numele mieu iaste minunat».

19. Şi luoă Manoe un ied den capre, şi jărtva, şi rădică pre o piatră Domnului, celui ce face minuni, iară Manoe şi muiêrea lui priviia.

20. De-acii deaca se înălţă văpaia desupra altariului pînă la cer, şi se sui îngerul Domnului cu văpaia altariului, iară Manoe şi muiêrea lui priviia, ei căzură cu fêţele pre pămînt.

21. Şi nu mai adaose mai mult a se arăta îngerul Domnului lui Manoe şi muierii lui, şi atunci pricepu Manoe că au fost îngerul Domnului.

22. Şi zise Manoe cătră muiêrea lui: «Cu moarte vom să murim, că am văzut pre Domnul».

23. Iară // muiêrea zise lui: «De ară fi vrut Domnul să ne ucigă, n-ară fi luat den mîinile noastre jărtva şi arderea de tot, nici ară fi arătat noaoă acêstea de tot, nici ară fi făcut să fim auzit noi acêstea cîte au grăit».

24. Şi îngrecă muiêrea şi născu fiiu, şi-i puse numele Sampson. Şi crescu copilaşul, şi-l blagoslovi Dumnezeu.

25. Şi începu duhul Domnului a umbla cu dînsul, în nărodul lui Dan, în mijlocul Sarnanului şi

Versiunea modernă

Dumnezeu din pîntece pînă în ziua morţii lui».

8. Şi se rugă Manoe de Domnul şi zise: «Doamne, fă să vină iarăşi omul lui Dumnezeu pe care l-ai trimis odată la noi să ne lumineze ca să ştim ce vom face cu copilaşul care se va naşte».

9. Şi ascultă Dumnezeu glasul lui Manoe şi a venit îngerul Domnului iarăşi la femeia care şedea în ţarină; şi Manoe, bărbatul ei, nu era împreună cu ea.

10. Ea a alergat îndată şi a povestit bărbatului ei: «Iată, mi s-a arătat omul care a venit în ziua aceea la mine!».

11. Şi s-a sculat Manoe şi a mers pe urma muierii lui la omul acela şi i-a zis: «Eşti tu cel ce a grăit cu femeia?» Şi zise îngerul: «Eu».

12. Iar Manoe a zis: «Dacă se va împlini cuvîntul tău, cum să ne purtăm cu copilaşul şi care vor fi faptele lui?».

13. Şi îngerul Domnului a zis: «De toate cîte am zis femeii, să se păzească şi el.

14. Din toate roadele viţei de vie să nu mănînce nimic, să nu bea vin nici rachiu şi să nu mănînce nimic necurat; toate cîte am poruncit ei să păzească».

15. Şi zise Manoe către îngerul Domnului: «Aşteaptă puţin pînă vom pregăti un ied».

16. Iar îngerul Domnului zise: «Deşi mă vei opri, eu nu voi mînca pîinea ta. Dar dacă vrei să faci ardere de tot Domnului, adu-o». Dar Manoe nu ştia că vorbea cu îngerul Domnului.

17. Şi zise Manoe către îngerul Domnului: «Care îţi este numele? Ca să te mărim, cînd cuvîntul ţi se va împlini».

18. Iar îngerul Domnului zis-a către el: «Pentru ce mă întrebi? Numele meu e tăinuit».

19. Şi a ales Manoe iedul dintre capre şi, împreună cu prinosul de pîine, le-a adus jertfă pe o piatră Domnului cel care face minuni în ascuns.

20. Şi cînd se sui para deasupra jertfelnicului spre cer, se sui şi îngerul Domnului cu flăcările, iar Manoe şi femeia lui văzînd aceasta au căzut cu faţa la pămînt.

21. Şi s-a făcut îngerul Domnului nevăzut de cei doi, iar Manoe s-a dumerit că acela fusese îngerul Domnului.

22. Şi zise Manoe către femeia lui: «Cu moarte vom muri, căci am văzut pe Dumnezeu».

23. Iar femeia lui i-a zis: «Dacă Domnul ar fi voit să ne omoare, n-ar fi primit din mîinile noastre prinosul de pîine şi arderea de tot. Nu ne-ar fi arătat toate acelea şi nu ne-ar fi lăsat să le descoperim».

24. Şi a născut femeia un fiu şi i-au pus numele Samson. Şi copilul a crescut binecuvîntat de Domnul.

25. Iar Duhul Domnului a început să lucreze prin el în tabăra lui Dan, de la Ţora la Eştaol.

Biblia 1688, pag. 185, col. I

ЖѢДЕЇСТ

CAP 14

1. Şi să pogorî Sampson la Thamnatha şi văzu muiêre în Thamnatha den fêtele celor den fêliu striini, şi plăcu înaintea lui.

2. Şi să sui şi spusă tătîne-său, şi mîine-sa, şi zise: «Muiêre am văzut la Thamnatha dentru fêtele celor de fêliu strein, şi acum luaţi-mi-o mie pre ea fămêie».

3. Şi zise lui tatul lui şi maica lui: «Au doară nu iaste den fêtele fraţilor tăi şi întru tot nărodul mieu muiêre, căci tu mergi să iêi muiêre den fêtele celor streini de fêliu, celor neobrezuiţi?». Şi zise Sampson cătră tatul lui: «Pre aceasta ia mie, căci aceasta mi-au plăcut întru ochii miei».

4. Şi tatul lui şi maica lui n-au conoscut că de la Domnul iaste, căci el izbîndire cêre dentru cei streini de fêliu. Şi în vrêmea acêea cei streini de fêliu stăpîniia fiilor lui Israil.

5. Şi pogorî Sampson, şi tatul lui şi maica lui la Thamnatha, şi s-au abătut la o vie den Thamnatha, şi iată puiu de leu răcnind întru întîmpinarea lui.

6. Şi-l îndireptă preste el duhul Domnului, şi-l spintecă pre el ca pre un ied den capre, şi ca nemica nu era întru mîna lui. Şi n-au spus tătîne-său sau mîine-sa ce au făcut.

7. Şi s-au pogorît şi au grăit muierii, şi plăcu înaintea lui Sampson.

8. Şi să întoarsă după zile să o ia pre dînsa, şi să abătu să vază stîrvul leului, şi iată învăluire de albine în gura leului, şi miêre.

9. Şi au luat pre ea în gura lui şi mergea mergînd şi mîncînd, şi au mers cătră tatul lui şi cătră maica lui, şi le-au dat lor şi au mîncat, şi nu le-au spus lor că den gura leului au luat miêrea.

10. Şi s-au pogorît tatul lui cătră muiêre, şi au făcut acolo Sampson băuturi 7 zile, căci aşa făcea tinerii.

11. Şi fu temîndu-se ei de el, au pus înaintea lui tovarăşi 30 şi era împreună cu el.

12. Şi zise lor Sampson: «Pune-voiu înainte dară voao gîcitoarea mea, şi de-m veţi spune pre ea în cêste 7 zile ale băuturei şi veţi afla, voiu da voao 30 de cearşafuri şi 30 de îmbrăcăminte de haine.

13. Iară de nu veţi putea pre ea să-m spuneţi mie, şi-m veţi da voi mie 30 de cearşafuri şi 30 de îmbrăcăminte de haine». Şi ziseră lui: «Pune înainte gîcitoarea ta şi să o auzim pre ea».

14. Şi zise lor: «Dentru cêea ce mănîncă ieşi mîncare, şi den cel tare ieşi dulce». Şi nu au putut să gîcească gîcitoarea în trei zile.

15. Şi fu în zioa a patra, şi ziseră muierii lui Sampson: «Amăgêşte dară pre bărbatul tău, şi să-ţi spuie ţie pilda, pentru ca să nu cîndai vom arde pre tine şi pre casa tătîne-tău cu foc. Au doară să ne sărăciţi ne-aţi chemat pre noi?».

16. Şi plînse muiêrea lui Sampson cătră el şi zise lui: «Însă m-ai urît şi nu m-ai iubit pre mine, căci pilda carea ai pus / înaintea fiilor

Ms. 45, f. 111 v–112 r

cul Saraa şi întru mijlocul Esthaol.

CAP 14

1. Şi să pogorî Sampson la Thamnatha şi vădzu muiêre în Thamnatha den fêtele celor de fêli striini, şi plăcu înaintea lui.

2. Şi să sui şi spuse tătîne-său, şi mîne-sa şi dzise: «Muiêre am vădzut la Thamnatha dentru fêtele celor striini de neam, şi acum luaţi-o mie întru muiêre pre ea».

3. Şi dzise lui tatăl lui şi maica lui: «Au doară nu iaste den fêtele fraţilor tăi şi întru tot nărodul mieu muiêre, că tu mergi să iêi muiêre den fêtele acestor striini de fêl, acestor neobrăzuiţi?». Şi dzise Sampson cătră tatăl lui: «Pre aceasta ia mie, căce aceasta mi-au plăcut întru ochii miei».

4. Şi tatăl lui şi maica lui n-au cunoscut că de la Domnul iaste, căce el izbîndire cêre dentru ceia striini de neam. // Şi întru vrêmea acêea, ceia striini de fêli stăpîniia[1] fiilor Israil.

5. Şi pogorî Sampson şi tatăl lui şi maica lui la Thamnatha, şi s-au abătut la o vie ai Thamnatha, şi iată încu de leu răcnind întru împinarea lui.

6. Şi-l îndreptă preste el duhul Domnului, şi-l spintecă pre el ca pre un ied de capre, şi ca nimică nu era întru mîna lui. Şi n-au spus tătîne-său au mîne-sa ce au făcut.

7. Şi s-au pogorît şi au grăit muierii, şi plăcu înaintea lui Sampson.

8. Şi să întoarse după dzile să o ia pre însă, şi să abătu să vază stîrvul leului, şi iată adunare[2] de albine în gura leului, şi miêre.

9. Şi au luat pre ea în gura lui şi mergea mergînd şi mîncîndu, şi au mersu cătră tatăl lui şi cătră maica lui şi le-au dat lor şi au mîncat, şi nu le-au spus lor că den fiinţa[3] leului au luat miêre.

10. Şi s-au pogorît tatăl lui cătră muiêre, şi au făcut acolo Sampson băutură[4] 7 dzile, căce aşa făcea tinereii.

11. Şi fu temîndu-să ei de el, au pus înaintea lui tovarăş 30 şi era împreună cu el.

12. Şi dzise lor Sampson: «Pune-voi înainte dară voao pilda mea[5], şi de spuind îmi veţi spune pre ea în cêste 7[6] dzile a băuturii, şi veţi afla, voi da voao 30 de prostiri şi 30 de îmbrăcăminte de haine.

13. Iară de nu veţi putea pre ea să-mi spuneţi mie, şi-mi veţi da voi mie 30 de prostiri şi 30 de rînduri de haine». Şi dziseră lui: «Pune înainte pilda ta şi să o audzim pre ea».

14. Şi dzise lor: «Dentru cela ce mănîncă ieşi mîncare, şi den cela tare ieşi dulce». Şi n-au putut să-i gîcească pilda în trei dzile.

15. Şi fu întru dzua a patra, şi dziseră muierii lui Sampson: «Înşală dară pre bărbatul tău, şi să-ţi spuie pilda pentru ca să nu cîndai vom arde pre tine şi pre casa tătîne-tău cu foc. Au doară să ne sărăciţi ne-aţi chemat pre noi?».

16. Şi plînse muiêrea lui Sampson cătră el şi-i dzise lui: «Însă m-ai urît şi nu m-ai iubit pre mi-

Ms. 4389, f. 120 r

al Estaonului.

CAP 14

1. De-acii se pogorî Sampson în Thamnath şi văzu o muiêre în Thamnath den fêtele filistimlênilor, şi-i plăcu.

2. Şi se sui de spuse tătîne-său, şi mîne-sa zicînd: «Văzut-am o muiêre în Thamnath den fêtele filistimlênilor, ce acuma să o luaţi să fie mie muiêre».

3. Iară tată-său şi mumă-sa îi ziseră: «Dară nu sînt fête dentre fraţii tăi şi muieri den toţi oamenii miei, ce vei tu să iêi muiêre den fêtele celor de alt neam, carei nu sînt obrezuiţi?». Iară Sampson zise cătră tatu-său: «Pre acêea să mi-o iêi, că acêea-mi place înaintea ochilor miei».

4. Iară tată-său şi mumă-sa nu pricepură că acest lucru iaste de la Domnul, şi caută vină întru filistimlêni, că într-acea vreme filistimlênii stăpîniia pre feciorii lui Israil.

5. Şi se pogorî Sampson şi tată-său şi mumă-sa în Thamnath, şi merseră pînă la Viile Thamnathênilor, şi iată un puiu de leu răcni împotriva lui.

6. Iară Duhul Domnului se pogorî pre dînsul, şi apucă leul şi-l zdrobi[1] ca pre un ied den capre, şi n-avea nimică în mînă. Şi nu spuse nimică tătîne-său şi mume-sei ce au făcut.

7. Şi mêrse şi grăi cu muiêrea carea plăcu lui Sampson.

8. Şi după cîteva zile se întoarse să o ia, şi se abătu să vază stîrvul leului, şi iată un roiu de stup se prinsêse în gura leului, şi era cu miêre.

9. Şi luoă fagurii în mîinile lui şi mergea pre cale mîncînd, şi dêde şi tătîne-său şi mume-sei şi mîncară, iară nu le spuse că den stîrvul leului au luat acea miêre.

10. Şi se pogo / rî tată-său la nevastă, şi făcu acolo Sampson ospăţ 7 zile, că aşa era obicina de făcea tinerii.

11. De-acii deaca începură oroşanii cetăţii a se tême de dînsul, îi dêderă 30 de soţii să fie cu dînsul.

12. Iară Sampson le zise: «Să vă spuiu acuma o gîcitoare, deci de o veţi gîci şi mi-o veţi spune într-acêste 7 zile ale acestui ospăţ, eu să vă dau 30 de zăvêse[2] şi 30 de rînduri de haine.

13. Iară de nu veţi putea gîci, să-mi daţi voi mie 30 de zăvêse[3] şi 30 de rînduri de haine». Ei ziseră: «Spune gîcitoarea ta să o auzim».

14. El zise lor: «Den ce mănîncă au ieşit ce se mănîncă, şi den cel tare au ieşit dulceaţă[4]». Şi nu putură să gîcească gîcitura pînă în trei zile.

15. Iară a patra zi, deaca începu a se mai apropiia zioa a şaptea, ei ziseră muierii lui Sampson: «Amăgêşte pre bărbatul tău, să-ţi spuie această gîcitoare deaca-ţi iaste voia să nu te ardem pre tine şi casa tătîne-tău. Au ne-aţi chiemat voi ca să ne sărăciţi?».

16. Şi plînse muiêrea lui Sampson cătră Sampson, bărbatul ei şi zise: «Pentru ce mă urăşti şi

Versiunea modernă

CAP 14
Isprăvile lui Samson

1. În vremea aceea coborî Samson la Timna, şi a văzut acolo o femeie din fetele celor străini, şi aceasta i-a plăcut.

2. Şi s-a întors şi povesti tatălui său şi mamei sale: «Am văzut la Timna o străină şi acum luaţi-o mie de soţie».

3. Iar părinţii lui i-au răspuns: «Au doară n-ai găsit printre fiicele fraţilor tăi sau din tot poporul meu o femeie, ca să te duci tu să-ţi iei o fată printre străinii celor netăiaţi împrejur?». Iar Samson grăi: «Aceea a plăcut ochilor mei, să mi-o luaţi».

4. Şi tatăl său şi maica sa n-au înţeles că Domnul caută prilej să se răzbune pe Filisteni, care domneau pe atunci peste Israel.

5. Şi merse Samson cu părinţii săi la Timna şi s-au abătut pe la viile Timnei, şi iată că un pui de leu le-a ieşit răcnind în cale.

6. Şi s-a coborît peste el Duhul Domnului şi el a sfîşiat leul ca pe un ied, deşi n-a avut nimic în mînă. Şi n-a spus părinţilor ce a făcut.

7. În Timna s-a întîlnit cu femeia ce i-a plăcut.

8. Şi după cîteva zile a revenit ca să o ia şi s-a abătut să vadă stîrvul leului; şi iată că un roi de albine zburã de acolo şi în gura leului a găsit miere.

9. A luat un fagure şi mîncînd din el s-a dus pe cale pînă la părinţii săi şi le-a dat de au mîncat şi ei din fagure. Dar nu le-a spus că luase fagurele din gura leului celui mort.

10. Apoi a mers tatăl său la acea femeie şi Samson a făcut acolo ospăţ de şapte zile, cum era obiceiul la miri.

11. Filistenii, temîndu-se de el, au ales treizeci de tineri să fie împreună cu dînsul.

12. Iar Samson le zise: «Vă voi spune o ghicitoare, şi dacă mi-o veţi ghici în timpul ospăţului şi mi-o veţi dezlega, eu vă voi da treizeci de cearşafuri şi treizeci de rînduri de îmbrăcăminte.

13. Dar dacă nu o veţi putea dezlega, îmi veţi da mie treizeci de cearşafuri şi treizeci de rînduri de îmbrăcăminte». Ei spuseră: «Spune-ne ghicitoarea să o auzim toţi».

14. Le-a zis: «Din cel ce mănîncă a ieşit mîncare şi din cel tare a ieşit dulceaţă». Iar ei n-au putut în trei zile să dezlege ghicitoarea.

15. În ziua a patra au zis femeii lui Samson: «Amăgeşte-l pe bărbatul tău să-ţi spună ţie ghicitoarea, iar dacă nu, te vom arde pe tine şi casa tatălui tău. Au oare ne-aţi chemat pe noi ca să ne jefuiţi?».

16. Şi a plîns soţia lui Samson în faţa lui şi i-a zis: «Tu mă urăşti şi nu mă iubeşti, căci ghici-

Biblia 1688, pag. 185, col. II

norodului mieu nu mi-ai spus şi mie pre dînsa». Şi zise către ea Sampson: «Iată tătîne-mieu şi maicii mêle n-am spus pre ea, şi ţie să o spuiu?».

17. Ş-au plîns preste el întru cêle 7 zile, întru carele era într-însele băutura, şi fu întru zioa a şaptea şi i să spuse ei, căci l-au dodeit pre el.

18. [17] Şi ea au spus fiilor norodului ei. [18] Şi ziseră lui oamenii cetăţii întru zioa a şaptea, mai nainte de a apune soarele: «Ce iaste mai dulce decît mierea şi ce e mai vîrtucios decît leul?». Şi zise lor Sampson: «De nu aţ fi supus junicea[1] mea, nu aţi fi aflat pilda mea»

19. Şi să îndereptă preste el Duhul Domnului, şi să pogorî la Ascalona, şi lovi de acolo 30 de oameni şi le luo îmbrăcămintele lor şi au dat îmbrăcămînţile celora ce au spus pilda. Şi să mînie cu urgie Sampson şi să sui la casa tatului lui.

20. Şi lăcui acolo împreună muierea lui Sampson cu aducătoriul de nevasta lui, carele-i era priêten lui.

CAP 15

1. Şi fu după zile, întru zilele sêcerii de grîu, şi au socotit Sampson pre muierea lui aducînd pre un ied den capre şi zise: «Întra-voiu către muierea mea, şi la culcuş». Şi n-au lăsat pre el tatul ei să între.

2. [1] Şi zise tatul ei: [2] «Zicînd am zis că urînd ai urît pre ea, şi am datu-o pre ea unuia dentru tovarăşii tăi. Nu iată sora ei cea mai tînără mai bună decît ea iaste. Fie dară ţie pentru ea».

3. Şi zise lui Sampson: «Nevinovăţitu-m-am o dată de către cei streini de fêliu, căci fac eu cu voi rêle».

4. Şi au mers Sampson şi au prins 300 de vulpi, şi au luat făclii, şi au legat coadă către coadă, şi au legat cîte o făclie întru mijlocul a doao coade.

5. Şi le dereptă şi aprinse făcliile, şi le-au trimis întru spicele celor streini de fêliu, şi le-au ars spicele den arie şi pînă în spicele cêle den picioare, şi viele, şi maslinele.

6. Şi ziseră cei streini de fêliu: «Cine au făcut aceasta[1], fără de numai Sampson, ginerele thamnateului, căci au luat pre muierea lui şi au datu-o tovarăşului lui». Şi s-au suit cei streini de fêliu, şi au ars casa tatului ei şi pre dînsa în foc.

7. Şi zise lor Sampson: «De veţi face aşa pre ea, nu bine voiu vrea, ce izbînda mea dentru unul fieştecarele den voi voiu face».

8. Şi au lovit pre ei pulpă preste coapsă rană mare, şi să pogorî şi lăcuia lîngă pîrîu, la peştera pietrii lui Itam.

9. Şi s-au suit cei streini de fêliu şi tăbărîră în Iuda, şi să răsfirară în Lehi.

10. Şi zise lor tot omul Iudei: «Pentru căci v-aţ suit preste noi?». Şi ziseră cei streini de fêl: «Să legăm pre Sampson ne-am suit şi să-i facem lui în ce chip ne-au făcut noao».

11. Şi să pogorîră dentru Iuda 3 000 de oameni la gura pietrii lui Itaam şi au zis către Sampson: «Nu ştii că stăpînescu cei // streini

Ms. 45, f. 112 r

ne, căce pilda carea ai pus înaintea fiilor nărodului mieu, nu mi-ai spus şi mie pre însă». Şi dzise cătră ea Sampson: «Iată tătîne-miieu şi maicii mêle n-am spus pre însă, şi ţie să o spuiu».

17. Şi au plînsu preste el întru cêle 7 dzile, întru carele era întru însă băutura, şi fu întru dzua a şaptea şi-i spuse ei căce l-au dodeit pre el.

18. [17] Şi ea au spus fiilor nărodului ei. [18] Şi-i dziseră lui oamenii cetăţii întru dzua a şaptea, mainte de apune soarele: «Ce iaste mai dulce decît miêrea şi ce-i mai vîrtos / decît leul?». Şi dzise lor Sampson: «De nu aţi fi supus junicea[1] mea, nu aţi fi aflat pilda mea».

19. Şi să îndreptă preste el duhul Domnului, şi să pogorî la Ascalona, şi lovi de acolo 30 de oameni şi le luă îmbrăcămintele lor şi au dat îmbrăcămintele celora ce au spus pilda. Şi să mînie cu urgie Sampson şi să sui la casa tatălui lui.

20. [19] Şi lăcui împreună muiêrea lui Sampson cu aducătoriul de mireasă lui, carele era tovarăş lui.

CAP 15

1. Şi fu după dzile, întru dzilele sêcerii grîului, şi au socotit Sampson pre muiêrea lui aducîndu pre un ied den capre şi dzise: «Întra-voi cătră muiêrea mea şi la culcuş». Şi nu l-au lăsat pre el tatăl ei să între.

2. Şi dzise tatăl ei: «Dzicînd ai dzis că urînd am urît pre ea, şi am datu-o pre ea unuia dentru tovarăşii tăi. Nu iată sora ei cea mai tînără mai bună decît ea iaste. Fie ţie pentru ea».

3. Şi dzise lor Sampson: «Nevinovăţitu-mi-am o dată de cătră ceia striini de fêli, căce fac eu[1] cu voi rêle».

4. Şi au mersu Sampson şi au prinsu[2] 300 de vulpi, şi au luat făclii, şi au legat coadă lîngă coadă, şi au legat cîte o făclie în mijlocul a doao coade şi le îndreptă.

5. Şi aprinse foc în făclii, şi le-au trimis întru spicele celor striini de fêli şi le-au arsu spicele den arie, şi pănă în spicele cêle în picioare, şi viele, şi maslinii.

6. Şi dzisără ceia striini de fêli: «Cine au făcut acêstea, fără numai Sampson, ginerile themnateului, căce i-au luat pre muiêrea lui şi au datu-o tovarăşului lui». Şi s-au suit ceia striini de fêli, şi au arsu casa tatălui ei şi pre însă în foc.

7. Şi dzise Sampson: «De o veţi face aşa pre ea, nu biine voi vrea, ce izbînda mea dentru unul fieştecarele de voi voi face».

8. Şi i-au lovit pre ei pulpă preste stînghe[3] rană mare, şi să pogorî şi lăcuia lîngă părăul la peşterea pietrii Itam.

9. Şi s-au suit ceia striini de fêli şi s-au tăbărît întru Iuda, şi să răşchirară în Lehim.

10. Şi dzise lor tot omul Iuda: «Pentru căce v-aţi suit preste noi?». Şi dziseră ceia striini de fêli: «Să legăm pre Samson ne-am suit şi să-i facem lui în ce chip ne-au făcut noao».

11. Şi să pogorîră 3 000 dentru Iuda oameni la gaura pietrii Itam şi au dzis cătră Sampson: «Nu

Ms. 4389, f. 120 r–120 v

nu-ţi sînt dragă, c-acea gîcitoare carea o ai pus înaintea oamenilor nărodului[5] mieu de nu mi-o ai spus mie!». Iară Sampson îi zise: «Tătîne-mieu şi mîne-mea nu o am spus, iară ţie eu să o spuiu?».

17. Iară ea plînse cătră dînsul într-acêle 7 zile ce fu ospăţul, iară în zioa a şaptea ei îi spuse, că-l foarte supără.

18. [17] Iară ea numaidecît spuse oamenilor ei. [18] Şi a şaptea zi mai nainte de apusul soarelui ziseră lui oamenii cetăţii: «Ce iaste mai dulce decît miêrea şi ce iaste mai tare decît leul?». Iară Sampson zise cătră dînşii: «De n-aţi fi supărat junicea[6] mea, voi n-aţi fi ştiut gîcitura mea».

19. Şi căzu pre dînsul Duhul Domnului, şi se pogorî în Ascalon, şi ucise acolo 30 de oameni şi le luoă hainele şi le dêde celor ce gîciră gîcitoarea. Şi se mînie Sampson foarte şi ieşi den casa tătîne-său.

20. Iară muiêrea lui mêrse după alt bărbat, după unul den ceia ce era den soţiile lui la ospăţ. //

CAP 15

1. De-acii după cîtăva vrême, în vrêmea secerişului de grîu, veni Sampson să cercetêze pre muiêrea sa şi-i duse un ied den capre şi zise: «Să întru în casă la muiêrea mea», iară tatăl ei nu-l lăsă,

2. [1] Zicînd: [2] «Socotit-am că cu urîciune o ai urît, şi o am dat după unul den soţiile tale. Ce iată aceasta soru-sa cea mai mică mai frumoasă iaste decît dînsa. Ce să fie ea acuma ţie în locul aceiia».

3. Iară Sapson răspunse: «Acuma să fiu curat de filistimlêni, măcară de voiu şi face cu ei rău».

4. Şi mêrse Sampson şi prinse 300 de vulpi şi luoă 300 de lumînări, şi le legă pre toate de-a rîndul de coade, şi legă între 2 coade o lumînare[1].

5. Şi le aprin‹se› cu foc, şi le slobozi în arăturile filistimlênilor, şi aprinseră den arături pînă la arii, şi la vii, şi la măslini.

6. Şi ziseră filistimlênii: «Oare cine au făcut lucrul acesta?». Ei le răspunseră: «Sampson, ginerele lui Thamnathii, că au dat muiêrea lui după alt bărbat». Şi se duseră filistimlênii şi arseră pre muiêre şi pre tatăl ei cu foc.

7. Iară Sampson zise lor: «Măcară de aţi şi făcut voi ei aşa, iară eu tot nu voiesc bine, ce tot voiu să fac izbînda mea pre fieştecare den voi. De-acii mă voiu aşăza».

8. Şi lovi pre dînşii cu braţul preste dăşărturi cu rană mare, şi se pogorî şi se sălăşlui la pîrîu, în peştera pietrii Ethamului.

9. Şi mêrseră filistimlênii şi se oştiră în pămîntul Iudei, şi se răsfirară în Lahis.

10. Şi ziseră cătră dînşii semniţiia Iudei: «Căci aţi venit asupra noastră?». Ei răspunseră: «Venit-am să legăm pre Sampson şi să facem lui cum au făcut şi el noaoă».

11. De-acii se pogorîră 3 000 de bărbaţi de ai Iudei la peştera pietrii Ethamului şi ziseră cătră

Versiunea modernă

toarea pe care ai dat-o fiilor poporului meu nu mi-ai dezlegat-o». Şi Samson a răspuns: «Iată, nici tatălui meu sau mamei mele n-am spus-o, iar ţie s-o spun?».

17. Iar ea a plîns şapte zile, cît a ţinut ospăţul, lîngă el. Şi fiindcă îl ruga stăruitor, în sfîrşit, în ziua a şaptea, i-a dezlegat-o.

18. Şi ea a spus dezlegarea ghicitorii fiilor poporului ei. Şi îi ziseră oamenii cetăţii în ziua a şaptea, înainte de apusul soarele: «Ce este mai dulce ca mierea şi ce e mai vîrtos ca leul?». Şi Samson zise: «Dacă n-aţi fi supărat-o pe junicea mea, n-aţi fi aflat pilda mea».

19. Atunci s-a coborît peste el Duhul Domnului şi s-a dus la Ascalon unde a ucis treizieci de oameni; i-a dezbrăcat şi a dat îmbrăcămintea lor celora ce au ghicit pilda. Şi Samson, mînios foc, a mers la casa tatălui său.

20. Iar femeia lui Samson s-a măritat cu unul din nuntaşii care au fost cu ei.

CAP 15
Samson se răzbună

1. După cîteva zile, în vremea secerişului de grîu, a venit Samson să se vadă cu femeia lui şi, aducîndu-i un ied, a spus: «Am venit să intru la culcuş cu femeia mea». Dar tatăl ei nu l-a lăsat să intre.

2. Şi zise tatăl ei: «Eu am socotit că ai urît-o şi am măritat-o cu un prieten al tău; iată sora ei mai mică e mai bună decît ea. Să fie asta a ta».

3. Samson le-a zis: «Eu nu voi mai fi vinovat faţă de venetici, de le voi face rău».

4. Apoi s-a dus Samson şi a prins trei sute de vulpi şi a luat făclii; le-a legat cozile vulpilor, două cîte două, şi în mijloc cîte o făclie.

5. După aceea a aprins făcliile şi a mînat vulpile în lanurile Filistenilor, de le-au ars spicele din arie, snopii, clăile şi viile şi măslinii.

6. Şi au cugetat Filistenii: «Cine a făcut aceasta, numai Samson, ginerele Timneanului a putut face aceasta, căci i-a luat femeia şi i-a dat-o tovarăşului lui». Şi Filistenii s-au dus şi i-au dat foc ei şi casei tatălui ei.

7. Dar Samson le-a zis: «Dacă de ăştia îmi sînteţi, eu am să mă răzbun pe voi ca să mă liniştesc».

8. Şi le-a sfărîmat fluierele picioarelor rănindu-i rău, apoi s-a retras în peştera pietrii lui Etam, lîngă pîrîu.

9. Şi au plecat veneticii şi şi-au aşezat tabăra în Iuda şi s-au întins pînă la Lehi.

10. Şi întreba tot omul Iudei: «Pentru ce aţi năvălit peste noi?» Şi Filistenii au zis: «Noi am venit să legăm pe Samson şi să-i facem lui cum ne-a făcut el nouă».

11. Şi s-au dus atunci trei mii de oameni din Iuda la peştera lui Etam şi au zis lui Samson:

Biblia 1688, pag. 186, col. I

ѓпѕ Ждецѣ

стрѣ́ини дѣ фѣ́ли но́асѡ, шѝ пе́нтрѫ кѣ́чи а̑н фъ
кѫ́нт а̑ча́стѧ но́асѡ? шѝ зи́се лоу̀ самѫ́и̑л фчекі́и̑
ѕг мі́ѧ́ѫ фъкѫ́нт мі́е а̑ша а̑м фъкѫ́нт лесѫ́. Шѝ
зи́серѣ лѫ́и̑ сѫ́нте легѣ́мъ не́а́м погорі́т сѫ́нте дѣ
фмжни́ле че́лоу̀ стрѣ́ини дѣ фѣ́ли, шѝ зи́се лесѫ́
тхра́ицѣ мі́е шѝ сѫ́нт нѫ́мъ оуґи́дец вон, шѝ мъ
да́ц вон пе́нтрѫ кжда́и сѣнѫ тимпина́ц вон фѧ
ѕд трѫ́ мине. Шѝ сѫ́нт тхра́рѣ лѫ́и̑ зи́кжда нѫ,
че нѫ́ман кѫлегѫ́тѫрѣ тебо́м легà шѝ тебо́м да
пре ти́не фмжна лоу̀, ѣ̀рѣ кѫ моа́рте нѫ́те бо́м
сѡмо́рѣ, шѝ ла́ѫ легà́т пре е̑ль кѫ до́асѡ щрѣ́нгѫ́
но́асѡ, шѝ а̑ сѫ́нрѣ пре е̑ль дела пі́а́тра а̑чѣа.
ѕд Шѝ е̑ль а̑ѫ венѝ́т мѣнѣ ла сѡфа́́лкѣ шѝ че́н стре
ни́и дѣ фѣ́ли, а̑ѫ кі́ѫ́нт шѝ а̑ѫ а́ле́ґа́т фтрѫ
тимпина́рѣ лѫ́и̑, шѝ сѣ фдре́пѣ́тѫ престе е̑ль дѫ
хѫ́ дмнѫ́лѫ́и̑, шѝ сѣ фпкѫ́рѣ щрѣ́нгѫ́рнле че́ле
дин ґра́целе лѫ́и̑ка ни́ще кжа́ци кжда́ вор мирѣ́сі
фо́и̑, шѝ сѣ ѕопи́рѣ легѣ́тѫ́рнле лѫ́и̑ дін трѫ́ ґра
ѕе че́ле лѫ́и̑. Шѝ а̑фа́ѣ сѡфа́́лкѣ де мѣ́ґа́рю ле
пѣда́ѣ шѝ фтѝ́нсе мжна лѫ́и̑ шѝ лѫсѡ пре дмн
ѕѵ са, шѝ оу́ѕи́се кѫ́ѫ, ѫ́ѫ, де о̑́ѡмени. Шѝ зи
се самѫ́и̑л кѫ фа́́лка мѣ́ґа́рнлѫ́и̑ сѝнґжда, ѣ̑мъ
стѝ́нсѫ пре е̑ѫ, кѣ́чи кѫ фа́́лка мѣ́ґа́рнлѫ́и̑ а̑мъ
ѕѳ оу́ѕи́сѣ, ѫ́ѫ, де сѡ́мени. Шѝ фѫ кжда сѣвѣ́рѣ
шѝ а́ґрѣ́нрѣ, шѝ а́рѫ́нсѣ фа́́лка дінтрѫ́ мжна лѫ́
шѝ нѫ́мі лѡ́кѫ́ а́чѣ́ла оу́ѕи́дере де фа́́лкѣ.
ѕѳ Шѝ фсѣ́ѣ́ш фо́а́рте шѝ стрѝгѣ́ сѣ́тѣ́рѣ дмнѣ́
шѝ зи́се, ті̀ а̑ѫ фдре́пѣ́та́т фмжна роѫ́ѫ́лѫ́ тѣѫ
мѣ́нтѫ́нрѣ а́чѣ́стѣ́ маре, шѝ а́кѫ́м вом мѫ́рі
де сѣ́те шѝ вом кѣ́дѣ фмжна а́чѣ́стор не о̑́бр
ѕѵ зѫ́и́ци. Шѝ деше́кнсе дмнѕе́ рана́ѣ дѣ́трѫ фа
кѣ шѝ е̑ши́рѣ дінтрѫ́ а̑́ле шѝ сѣ́ѫ, шѝ се фто́а́рсе
дхѫ́ѫ лѫ́и̑ шѝ сѣ рѣѫ́ѡрі, пе́нтрѫ а́чѣ́а
сѣ́семѫ нѫ́мѣле е̑ѫ и̑зво́рѫ́ че́лѫ́а че сѣ́ѡа́ѕѣ ка
рѣ а̑́сте ффа́́лкѣ, пѣнѣ фзи́сѫ а́ѫ́ѣ́ста.
ѕк Шѝ сѫ́децѣ пре ґера́ра фзи́леле че́лоу̀ стрѣ́ини
дефѣ́ли, кѡ́де а̑́ни.

К А П. ѕі

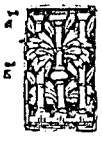

а̑ Ѝ мѣ́рсе самѫ́и̑л ла га́ѕа шѝ вѣ́ѕѣ а̑кѡ
ѡ мѫ́а́ре кѫ́рвѣ, шѝ фтрѣ кѣтрѣ а̑́. Шѝ
ѕѳ ѕѣ́ѣ́де сѣ́ѣ́те га́ѕе́нілоу̀ зи́кжда а̑ѫ
венѝ́т самѫ́и̑л а̑́ічѣ, шѝ а̑ѫ фкѫ́нџирѫ
шѝ а̑ѫ стрѣ́ѫ́кѫ́т пре е̑ль тоа́тѣ ноа́п
тѣ ла оу́ша четѣ́цѣ́шѝ а̑ѫ тѣ́кѫ́т тоа́тѣ но
а́пте, зи́кжда пѣнѣ сѣ́ѣ́а лѫ́мінѧ ѕе зо́рі сѣ
ѕг а̑ше́ѣ́а́м шѝа́ во́м оу́ци́де пре е̑ль. Ши ѕо
мѝ самѫ́и̑л пѣнѣ ламіа́ѕѣ ноа́пте шѝ сѣ ски
лѣ ла мѫ́мѣ́та́те ѕе ноа́пте шѝ а̑пѫ́кѣ, че́ле
до́асѡ оу́ши а̑ле порцѣ́и̑ четѣ́цѣ́и̑ кѫ а̑мжда́о́и̑ сѣ́к
пѣи, шѝ лѣ́ѫ цинѫ́т пре а̑́ле фперѫ́нѣ нѫ зѣ́ѣ́о
рѫ́а́ шѝ лѣ́ѫ пѫ́ѕѣ пре а̑́ле престе оу́мѣ́рѫ́а́ лѫ́и̑,
шѝ лѣ́ѫ дѫ́ѕѣ пре а̑́ле престе вѫ́рфѫ́а́ мѫ́мѣ́телѫ́и̑
ка́реле а̑́сте де кѣтрѣ фа́ца лѫ́и̑ хевро́н, шѝ лѣ́ѫ
ѧ пѫ́ѕе пре а̑́ле а̑кола́. Ши фѫ дѫ́пѣ а́чѣ́ста шѝ
а̑ѫ нѣ́нѣ́т мѫ́а́ре дела пѫржа́ лѫ́и̑ сорѝхѣ, ши нѫ
ѕ меле е̑ѫ дали́да. Ши сѣ ѣ́ѣ́рѣ кѣтрѣ а̑́. Ѡ
а́рі́и̑ че́лоу̀ стрѣ́ини дѣ фѣ́ли, шѝ зи́сѣрѣ е̑ѫ а̑мъ
ґѣ́ѣ́ѣ́ѧ пре е̑ль шѝ вѣ́ѕи фтрѫ́ че а̑́сте вѣ́рѫ́тѫ́т
лѫ́и̑ че́ѣ ма́ре, ши кѫ́че вом пѫ́тѣ кѣтрѣ е̑ль,

de fêliu noao? Şi pentru căci ai făcut aceasta noao?». Şi zise lor Sampson: «În ce chip mi-au făcut mie, aşa am făcut lor».

12. Şi ziseră lui: «Să te legăm ne-am pogorît, să te dăm în mînile celor streini de fêliu». Şi zise lor: «Juraţi-vă mie şi să nu mă ucideţ voi, şi mă daţ voi, pentru cîndai să nu timpinaţ voi întru mine».

13. Şi să jurară lui zicînd: «Nu, ce numai cu legătură te vom lega şi te vom da pre tine în mîna lor, iară cu moarte nu te vom omorî». Şi l-au legat pre el cu doao ştreanguri noao, şi-l suiră pre el de la piatra acêea.

14. Şi el au venit pînă la o falcă, şi cei streini de fêliu au chiuit şi au alergat întru timpinarea lui. Şi să îndreptă preste el Duhul Domnului, şi să făcură ştreangurile cêle den braţele lui ca nişte cîlţi cînd vor mirosi foc, şi să topiră legăturile lui dentru braţele lui.

15. Şi află o falcă de măgariu lepădată şi întinse mîna lui şi luo pre dînsa, şi ucise cu ea 1 000 de oameni.

16. Şi zise Sampson: «Cu falca măgariului stingînd i-am stinsu pre ei, căci cu falca măgariului am ucis 1 000 de oameni».

17. Şi fu cînd săvîrşi a grăirea, şi aruncă falca dentru mîna lui, şi numi locul acela „Ucidere de Falcă".

18. Şi însătoşă foarte şi strigă cătră Domnul, şi zise: «Tu ai îndireptat în mîna robului tău mîntuirea această mare, şi acum voiu muri de sête şi voi cădea în mîna acestor neobrăzuiţi».

19. Şi deşchise Dumnezeu rana cea dentru falcă şi ieşiră dentru ea ape şi bău, şi se întoarse duhul lui şi să răcori. Pentru acêea se chemă[2] numele ei „Izvorul celuia ce să roagă", carea iaste în Falcă pînă în zioa aceasta.

20. Şi judecă pre Israil în zilele celor streini de fêliu 20 de ani.

CAP 16

1. Şi mêrse Sampson la Gaza şi văzu acolo muiêre curvă şi întră cătră ea.

2. Şi să dêde vêste gazeilor zicînd: «Au venit Sampson aicea». Şi au încungiurat şi au străjuit pre el toată noaptea la uşa cetăţii şi au tăcut toată noaptea, zicînd: «Pînă să va lumina de zori să aşteptăm şi-l vom ucide pre el».

3. Şi dormi Sampson pînă la miazănoapte şi să sculă la jumătate de noapte şi apucă cêle doao uşi ale porţii cetăţii cu amîndoi stîlpii, şi le-au ţinut pre êle împreună cu zăvorul şi le-au pus pre êle preste umărul lui, şi le-au dus pre êle preste vîrful muntelui carele iaste de cătră faţa lui Hevron, şi le-au pus pre êle acolo.

4. Şi fu după aceasta şi au iubit muiêre de la pîrîul lui Sorih, şi numele ei Dalida.

5. Şi să suiră cătră ea boiêrii celor streini de fêliu, şi zisără ei: «Amăgêşte-l pre el şi vezi întru ce iaste vîrtutea lui cea mare, şi cu ce vom putea cătră el, / şi-l vom lega pre el ca să-l smerim pre el, şi

Ms. 45, f. 112 r–112 v

ştii că stăpînescu ceia striini de fêli noao? Şi pentru căce ai făcut aceasta noao?». Şi dzise lor Sampson: «În ce chip mi-au făcut mie, aşa am făcut lor».

12. Şi dzisără lui: «Să te legăm ne-am pogorît, ca să te dăm pre[4] // mîinile celor striini de fêli». Şi dzise lor Sampson[5]: «Juraţi-vă mie şi să nu mă ucideţi voi, şi mă daţi voi pre mîna lor, pentru cîndai să nu tîmpinaţi voi întru mine».

13. Şi să jurară lui dzicînd: «Nu, ce cu legătură te vom lega şi te vom da pre tine în mîinile lor, iară cu moarte nu te vom omorî». Şi l-au legat pre el şi-l legară pre el cu doao ştreanguri noao, şi-l suiră pre el de la piatra acêea.

14. Şi el au venit pănă la o falcă, şi ceia striini de fêli au chiuit şi au alergat întru tîmpinarea lui. Şi să îndreptă preste el duhul Domnului, şi să făcură ştreangurile cêle den braţele lui ca nişte cîlţi cîndu vor mirosi foc, şi să topiră legăturile lui dentru braţele lui.

15. Şi află o falcă de măgar lepădată şi întinse mîna lui şi luă pre însă, şi ucise cu ea 1 000 de oameni.

16. Şi dzise Sampson: «Cu falca măgariului stingîndu i-am stînsu pre ei, căce cu falca măgariului am ucis 1 000 de oameni».

17. Şi fu cînd săvîrşi a grăirea, şi aruncă falca dentru mîna lui şi numi locul acela „Ucidere de Falcă".

18. Şi însătă foarte şi strigă cătră Domnul, şi dzise: «Tu ai îndreptat întru mîna robului tău mîntuirea aceasta mare, şi acum voi muri întru sête şi voi cădea întru mîna acestor neobrăzuiţi».

19. Şi dăşchise Dumnedzău rana cea dentru falcă şi ieşiră dentru ea ape şi bău, şi să întoarse duhul lui şi să răcori. Pentru acêea să chemă numele ei „Izvorul celuia ci să roagă" carele iaste în Falcă pănă în dzua aceasta.

20. Şi judecă pre Israil ce-s întru dzilele acelor striini de fêli 20 de ani.

CAP 16

1. Şi mêrse Sampson la Gaza şi vădzu acolo muiêre curvă şi întră cătră ea.

2. Şi să povesti gazeilor dzicînd: «Au venit Sampson aicea». Şi au încungiurat şi au leşuit pre el toată noaptea la uşa cetăţii şi au amuţit[1] toată noaptea, dzicînd: «Pănă să va lumina mînecatul să aşteptăm şi-l vom ucide pre el».

3. Şi dormi Sampson pănă la miadzănoapte şi să sculă la jumătate de noapte şi să apropié de cêle doao uşi a porţii cetăţii cu amîndoi umşorii, şi le au ţînut pre êli împreună cu zăvoarăle şi le-au pus pre êle preste umărul lui, şi le-au adus pre êle preste vîrvul muntelui carele iaste de cătră faţa-i Hevron, şi le-au pus pre êle acolo.

4. Şi fu după aceasta şi au iubit muiêre dentru părăul Sorih, şi numele ei Dalida.

5. Şi să suiră cătră ea boiêrii celor striini de fêli, şi dzisără ei: «Amăgêşte-l pre el şi vedzi întru cine vîrtutea / lui cea mare, şi cu carele vom

Ms. 4389, f. 120 v–121 r

Sampson: «Dară nu ştii că filistimlênii stăpînesc pre noi? Căci ai făcut noaoă aceasta?». Iară Sampson zise: «Cum au făcut ei mie, aşa am făcut şi eu lor».

12. Ei ziseră lui: / «Noi am venit să te legăm şi să te dăm în mîinile filistimlênilor». Iară Sampson le răspunse: «Juraţi-vă cum nu mă veţi ucide voi».

13. Iară ei ziseră: «Nu vom ucide, ce te vom lega cu ştreang şi te vom da în mîna lor, iară cu moarte nu te vom omorî». Şi-l legară cu 2 funii noaoă şi-l scoaseră dentr-acea piiatră, şi-l duseră pînă la o falcă.

14. Iară filistimlênii deaca-l văzură chiuiră şi alergară la dînsul. Iară Duhul Domnului se pogorî pre dînsul, şi fură funile în mîinile lui ca nişte puzderii[2] cîndu-i prigorêşte focul, şi se rupseră funile den mîinile lui.

15. Şi găsi o falcă de măgar lepădată, şi tinzîndu-şi mîna o luoă, şi ucise cu dînsa 1 000 de oameni.

16. Şi zise Sampson: «Cu falca măgariului pierzîndu-i îi pierduiu şi cu falcă de măgar am ucis 1 000 de bărbaţi[3]».

17. De-acii deaca tăcu de-a grăi, lepădă falca den mînă şi puse numele acelui loc „Uciderea Fălcii".

18. Şi însetoşă foarte şi strigă cătră Domnul, şi zise: «Tu ai dat în mîna robului tău această mîntuire mare, ce acuma moriu de sête şi voiu cădea în mîinile celor neobrezuiţ».

19. Şi dăşchise Dumnezeu rană în falcă, şi ieşi dentr-însa apă şi bău, şi se întoarse sufletul lui, şi răsuflă, drept acêea se chiemă numele ei „Izvorul celuia ce chiiamă", care iaste în Falcă şi pînă într-aceasta zi.

20. Şi judecă pre Israil în zilele filistimlênilor 20 de ani.

CAP 16

1. Şi mêrse Sampson în Gaza şi văzu acolo o muiêre curvă şi întră la dînsa.

2. Şi spuseră gazênilor zicînd: «Venit-au Sampson aici». Şi-l ocoliră şi-l păziră toată noaptea la porţile cetăţii, şi se ascunseră în toată noaptea acêea, zicînd: «Pînă va lumina dimineaţă ce-l vom ucide». //

3. Şi dormi Sampson pînă la miezul nopţii, de-acii de la miezul nopţii se sculă şi luoă porţile cetăţii cu amîndoaoă ţîţînile, şi le rădecă cu încuietorile şi le puse la umere, şi le sui în vîrful muntelui care era înaintea Hevronului, şi le puse acolo.

4. De-acii după aceasta îndrăgi o muiêre de la pîrîul Sorihului, pre carea o chiema Dalida.

5. Şi mêrseră la dînsa boiêrii filistimlênilor, şi-i ziseră: «Amăgêşte-l şi vezi în ce iaste putêrea lui aşa mare, şi cu ce-l vom putea birui, şi să-l

Versiunea modernă

«Nu ştii tu oare că Filistenii domnesc peste noi? De ce ne-ai făcut tu una ca asta?» Şi el glăsui: «Cum mi-au făcut ei mie, aşa le-am făcut eu lor».

12. Dar ei ziseră: «Noi am venit să te dăm legat Filistenilor». Atunci Samson grăi: «Juraţi-vă că nu mă veţi ucide».

13. Iar ei au răspuns: «Nu, noi te vom lega numai şi te vom da în mîinile lor; de omorît nu te vom omorî». Şi l-au legat cu două funii noi şi l-au scos din peşteră.

14. Dar cînd s-au apropiat de Lehi, Filistenii l-au întîmpinat cu strigăte şi chiuituri. Şi a coborît peste el Duhul Domnului şi se făcură funiile de la mîini ca nişte cîlţi aprinşi şi cu miros foarte se topiră.

15. Iar el, găsind o falcă de măgar lepădată acolo, întinse mîna şi cu ea ucise o mie de oameni.

16. Şi cuvînta apoi Samson: «Numai cu o falcă de măgar am ucis o mie de oameni şi aşa i-am stins şi pe ei».

17. Şi săvîrşi grăirea lui şi luă falca şi o aruncă din mîna lui, iar locul acela s-a numit de atunci Ramat-Lehi, adică Colina Fălcii.

18. Simţind însă sete mare s-a văietat şi a zis Domnului: «Iată eu mor de sete şi voi cădea în mîinile celor netăiaţi împrejur, dar tu ai izbăvit poporul prin mîna robului tău».

19. Şi Dumnezeu deschise o gaură într-o stîncă din Lehi şi a curs din ea apă. Şi bău şi se întoarse duhul lui şi se răcori. De aceea s-a numit locul acela «Izvorul strigătorului» şi este în Lehi pînă în ziua de astăzi.

20. Şi a fost Samson judecător în Israel vreme de douăzeci de ani.

CAP 16
Peripeţiile lui Samson

1. Odată se duse Samson la Gaza şi văzu acolo o femeie desfrînată şi intră la ea.

2. Şi li s-a spus locuitorilor din Gaza: «Samson a venit aici». Atunci aceştia l-au înconjurat şi l-au pîndit toată noaptea la porţile cetăţii şi ziceau: «Aşteptăm pînă se va lumina de zori şi-l vom ucide».

3. Samson dormi pînă la miezul nopţii, şi sculîndu-se la jumătate de noapte, ridică porţile cetăţii, împreună cu amîndoi uşorii şi cu zăvoarele şi le puse pe umeri şi le duse pe vîrful muntelui, pe drumul înspre Hebron, şi le lăsa acolo.

4. După acestea s-a drăgostit cu o femeie din valea Sorec; numele ei era Dalila.

5. La ea au venit căpeteniile Filistenilor şi i-au zis: «Amăgeşte-l ca să vezi în ce stă vîrtutea lui cea mare şi cum l-am putea prinde ca să-l legăm

Biblia 1688, pag. 186, col. II

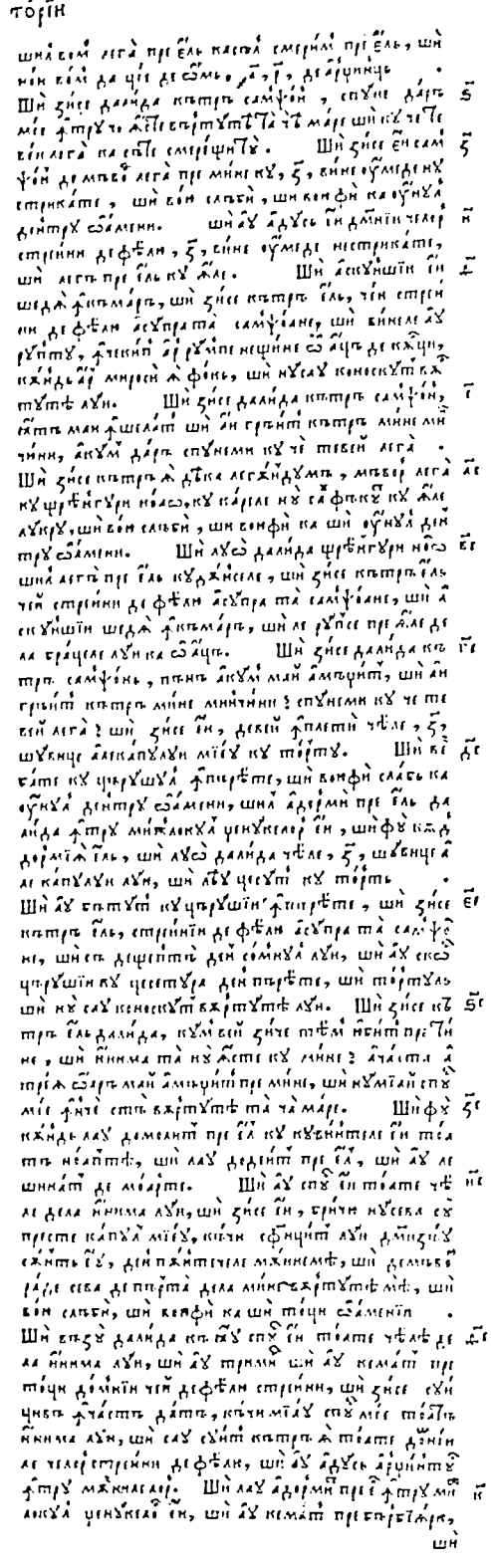

noi vom da ţie de om 1 100 de arginţ».

6. Şi zise Dalida către Sampson: «Spune dară mie întru ce iaste vîrtutea ta cea mare şi cu ce te vei lega ca să te smereşti tu?».

7. Şi zise ei Sampson: «De mă vor lega pre mine cu 7 vine umede nu stricate, şi voiu slăbi, şi voiu fi ca unul dentru oameni».

8. Şi au adus ei domnii celor streini de fêliu 7 vine umede nestricate, şi legă pre el cu êle.

9. Şi ascunşii ei şedea în cămară, şi zise către el cei streini de fêliu: «Asupra ta, Sampsoane!». Şi vinele au ruptu, în ce chip ar rumpe neştine o aţă de cîlţi, cînd ar mirosi ea foc, şi nu s-au conoscut vîrtutea lui.

10. Şi zise Dalida către Sampson: «Iată, m-ai înşelat şi ai grăit către mine minciuni. Acum dară spune-mi cu ce te vei lega?».

11. Şi zise către ea: «Deaca legîndu-mă mă vor lega cu ştreanguri noao, cu carele nu s-au făcut cu êle lucru, şi voiu slăbi, şi voiu fi ca şi unul dentru oameni».

12. Şi luo Dalida ştreanguri noao şi-l legă pre el cu dînsele, şi zise către el cei streini de fêliu: «Asupra ta, Sampsoane!». Şi ascunşii şedea în cămară. Şi le rupse pre êle de la braţele lui ca o aţă.

13. Şi zise Dalida către Sampson: «Pînă acum m-ai amăgit şi ai grăit către mine minciuni. Spune-mi cu ce te vei lega?». Şi zise ei: «De vei împleti cêle 7 şuviţe ale capului mieu cu tortu [14] şi vei bate cu ţăruşul în părête, şi voiu fi slab ca unul dentru oameni».

14. Şi-l adormi pre el Dalida întru mijlocul genuchelor ei. Şi fu cînd dormiia el, şi luo Dalida cêle 7 şuviţe ale capului lui şi le-au ţesut cu tort. [15] Şi au bătut cu ţăruşii în părête şi zise către el: «Streinii de fêliu asupra ta, Sampsoane!». Şi să deşteptă den somnul lui şi au scos ţăruşii cu ţesetura den părête, şi tortul şi nu s-au conoscut vîrtutea lui.

15. [16] Şi zise către el Dalida: «Cum vei zice: Te-am iubit pre tine, şi inima ta nu iaste cu mine? Aceasta a treia oară m-ai amăgit pre mine, şi nu mi-ai spus mie în ce stă vîrtutea ta cea mare».

16. [17] Şi fu cînd l-au domolit pre el cu cuvintele ei toată noaptea, şi l-au dodeit pre el, şi au leşinat de moarte.

17. [18] Şi au spus ei toate cêle de la inima lui şi zise ei: «Briciu nu se va sui preste capul mieu, căci sfinţit lui Dumnezău sînt eu den pîntecele mîine-mea; şi de mă voiu rade, se va depărta de la mine vîrtutea mea, şi voiu slăbi, şi voiu fi ca şi toţi oamenii».

18. [19] Şi văzu Dalida că i-au spus ei toate cêlea de la inima lui, şi au trimis şi au chemat pre toţi domnii cei de fêliu streini, şi zise: «Suiţi-vă în ceastă dată, căci mi-au spus mie toată inima lui». Şi s-au suit către ea toate domniile celor streini de fêliu, şi au adus argintul întru mîinile lor.

19. [20] Şi l-au adormit pre el întru mijlocul genuchelor ei, şi au chemat pre bărbiêriu // şi au ras pre cêle 7 viţe ale capului lui, şi au

Ms. 45, f. 112 v–113 r

putea către el, şi-l vom lega pre el ca să-l smerim pre el, şi noi vom da ţie om 1 100 de argintu».

6. Şi dzise Dalida către Sampson: «Spune dară mie întru ce iaste vîrtutea ta cea mare şi cu ce te vei lega ca să te smereşti tu?».

7. Şi dzise ei Sampson: «De mă vor lega pre mine cu 7 vine[2] umede nu stricate, şi voi slăbi şi voi fi ca unu dentru oameni».

8. Şi i-au adus ei domnii celor striini de fêli 7 vine umede, nu stricate, şi legă pre el cu êle.

9. Şi alejul ei şedea în cămară, şi dzise către el ceia striini de fêli: «Asupra ta, Sampsoane!». Şi vinele le-au surpat, în ce chip are rumpe neştine o aţă de cîlţ, cîndu are mirosi ea foc. Şi nu s-au cunoscut vîrtutea lui.

10. Şi dzise Dalida către Sampson: «Iată m-ai înşelat şi ai grăit către mine minciuni. Acum dară spune-mi cu ce te vei lega?».

11. Şi dzise către ea: «De legîndu mă vor lega cu şreanguri noao, cu carele nu s-au făcut cu êle lucru, şi voi slăbi, şi voi fi ca şi unul dentru oameni».

12. Şi luă Dalida şreanguri noao şi-l legă pre el cu însele, şi dzise către el: «Ceia striini de fêli asupra ta, Sampsoane!». Şi aleşiul şedea în cămară. Şi le rupsă pre êle de la braţele lui ca o aţă.

13. Şi dzise Dalida către Sampson: «Pănă acum m-ai amăgit şi ai grăit către mine minciuni. Spune-mi cu ce te vei lega?». Şi dzise ei: «De vei ţêse ceia 7 ciuci[3] a capului mieu cu tortu şi vei bate ţăruşul în părête, şi voi fi slab ca unul dentru oameni».

14. [13] Şi-l dormi pre el Dalida întru mijlocul genunchelor ei. [14] Şi fu cîndu dormiia el şi luă Dalida cêle 7 cosiţe a capului lui şi le-au ţăsut cu tortu. Şi au bătut ţăruşii în părête şi dzise către el: «Striinii de fêli asupra ta, Sampsoane!». Şi să dăşteptă den somnul lui şi au scos ţăruşii cu ţăsătura den părête, şi tortul şi nu s-au cunoscut vîrtutea lui.

15. Şi dzise către el Dalida: «Cum vei dzice că: Te-am iubit pre tine, şi inima ta nu iaste cu mine, şi nu mi-ai spus mie întru ce iaste vîrtutea ta cea mare? Aceasta a treia oară m-ai înşelat pre mine».

16. Şi fu cîndu l-au domolit pre el cu cuvintele ei toată noaptea şi l-au dodeit pre el, şi au leşinat de moarte.

17. Şi i-au spus ei toate cêle de la inima lui şi dzise ei: «Brici nu să va sui preste capul mieu, căce obricit a lui Dumnedzău sîntu eu den pîntecile mîne-miea; şi de mă voi rade, să va depărta de la mine vîrtutea mea, şi voi slăbi, şi voi fi ca şi toţi oamenii».

18. Şi dzise Dalida că i-au spus ei toate cêlea de la inima lui, şi au trimis şi au chemat pre toţi domnii celor striini de fêli, dzicînd: «Suiţi-vă această dată, // căce mi-au spus mie toată inima lui». Şi s-au suit către ea toate domniile celor striini de fêli, şi au adus argintul întru mîinile lor.

19. Şi l-au adormit pre el întru mijlocul genunchelor ei, şi au chemat pre bărbiêri şi au ras pre

Ms. 4389, f. 121 r

legăm ca să-l smerim[1], iară noi îţi vom da 1 100 de arginţi».

6. Şi zise Dalida către Sampson: «Spune-mi în ce iaste putêrea ta aţa mare şi cu ce te-ai lega şi să te slăbeşti?».

7. Iară Sampson îi zise: «De mă vor lega cu 6 coarde[2] ude şi neputrede, eu voiu slăbi şi voiu fi ca fieştece om».

8. Şi aduseră la dînsa boiêrii filistimlênilor 6 coarde ude şi neputrede, şi-l legă cu dînsele.

9. Şi se dêderă ei[3] de-o laturi în casă, şi zise lui Dalida: «Sampsóne, iată filistimlênii asupra ta!». Şi se rupseră coardele, ca cum ară rupe cinevaşi fi pe cinevaşi o aţă de cîlţi, cînd o prigorêşte focul, şi nu se ştiu tăriia lui.

10. Şi zise Dalida către Sampson: «Iară m-ai înşălat şi ai grăit către mine minciună. Iară acuma tu-mi spune cu ce te vei lega?».

11. Iară el îi răspunse: «De mă vor lega cu şreanguri noaoă, cu care să nu se fie lucrat nimică, voiu slăbi, şi voiu fi ca fieştece om».

12. Şi luoă Dalida un ştreang nou şi legă cu dînsul pre Sampson, şi zise: «Sampsóne, iată filestimlênii asupra ta!». Iară ei şidea în casă de-o latură ascunşi. Şi se rupse ştreangul den mîinile lui ca o sforăcea.

13. Şi zise Dalida către Sampson: «Pînă acuma tot m-ai înşălat şi ai grăit către mine minciună. Spune-mi cu ce te vei lega?». Iară Sampson îi răspunse: «De vei împleti 6 viţe ale părului capului mieu cu tort şi să baţi cu un cuiu în părête, eu voiu fi slab ca fieştece om».

14. De-acii îl adormi / Dalida între genuchele ei; iară deaca adormi, luoă Dalida 6 viţe den părul capului lui şi le împleti cu tort. Şi le înfipse cu un cuiu în părête şi zise: «Iată filistimlênii asupra ta, Sampsóne!». Iară el dăşteptîndu-se, scoase cuiul cu împletitura den părête şi nu se ştiu tăriia lui.

15. Şi zise către dînsul Dalida: «Cum zici că: Îmi eşti dragă, iară inima ta nu iaste cu mine? Iată că de trei ori m-ai înşălat, şi nu mi-ai spus în ce iaste putêrea ta cea mare».

16. De-acii tot supărîndu-l ea în toate zilele cu cuvintele ei şi cu supărarea ei cea mare, slăbi pînă spre moarte.

17. Atunci spuse ei tot lucrul ce-l adevărat al inimii sale şi zise: «Brici pre capul mieu nu se-au suit, că eu sînt Nazirei Domnului den pîntecele mîne-mea; ce de mă voiu rade, va fugi de la mine tăriia mea, şi voiu slăbi, şi voiu fi ca fieştece om».

18. Şi văzu Dalida că au spus ei toată inima lui, şi trimêse şi chiemă boiêrii filistimlênilor, zicînd: «Mai veniţi încă o dată, că iată că mi-au spus toată inima lui». Şi se suiră la dînsa toţi boiêrii filistimlênilor, şi aduseră argintul în mîinile ei.

19. Iară ea adormi pre Sampson în poalele ei, şi chiemă pre un bărbiêr şi rase 6 viţe ale părului

Versiunea modernă

şi să-l supunem; noi îţi vom da ţie o mie o sută de sicli de argint».

6. Şi i-a spus Dalila lui Samson: «Spune-mi şi mie în ce stă vîrtutea ta cea mare şi cu ce ar trebui să te lege cînd te vor supune».

7. Şi Samson i-a răspuns: «De mă vor lega pe mine cu şapte vine umede, nu stricate, voi slăbi şi voi fi ca şi ceilalţi oameni».

8. Şi atunci au venit fruntaşii veneticilor cu şapte vine umede, nestricate, şi ea l-a legat cu ele.

9. Însă în cămara ei şedeau ascunşi cîţiva venetici; şi ea a spus: «Ei vin asupra ta, Samsoane!». Atunci el a rupt vinele, cum ar fi rupt o aţă de cîlţi arşi. Şi ei n-au aflat vîrtutea lui.

10. Şi zise Dalila către Samson: «Iată, tu m-ai înşelat şi mi-ai spus minciuni. Spune dară cu ce să te lege?».

11. Samson îi răspunse: «De mă vor lega cu funii noi, care n-au fost întrebuinţate, eu voi slăbi şi voi fi ca oricare om».

12. Şi luă Dalila funii noi şi-l legă fedeleş şi a spus: «Păzea, Samsoane!». Şi el le-a rupt de pe mîinile sale ca pe nişte aţe.

13. Şi a zis Dalila către Samson: «Pînă acum m-ai amăgit şi mi-ai spus minciuni. Spune-mi cu ce să te lege». El răspunse: «Dacă vei împleti cele şapte şuviţe de păr din capul meu şi le vei ţese cu tort şi le vei prinde cu un cui, eu voi slăbi şi voi fi ca oricare om».

14. Şi l-a adormit Dalila pe braţele sale. Iar cînd dormea el, a luat Dalila cele şapte şuviţe din capul lui şi le-a pironit cu tort de sulul de la război. Şi a bătut un ţăruş în perete şi i-a zis: «Păzea, Samsoane, veneticii sînt pe urma ta». Atunci el s-a deşteptat din somn şi a smucit războiul împreună cu ţesătura şi n-au aflat de unde vine vîrtutea lui cea mare.

15. Şi îi zise Dalila: «Cum poţi zice că mă iubeşti, dacă inima ta nu este cu mine? M-ai amăgit de trei ori şi nu mi-ai spus în ce stă vîrtutea ta cea mare».

16. Şi fiindcă ea tot stăruia şi-l necăjea în fiecare zi cu vorba ei, s-a tulburat de moarte.

17. Atunci i-a spus ei tot ce avea pe inima lui: «Nu m-am tuns, căci sînt sfinţit lui Dumnezeu încă din pîntecele maicii mele; şi, dacă mă voi rade, vîrtutea mea se va depărta de la mine, voi slăbi şi voi fi ca oricare om».

18. Şi văzînd Dalila că i-a spus tot ce avea el pe inimă, a dat veste fruntaşilor venetici: «Veniţi de data asta, că mi-a deşertat mie toată inima lui». Şi au alergat spre ea toate căpeteniile celor străini care au adus argintul cuvenit.

19. Şi l-a adormit ea pe genunchii ei şi a chemat pe bărbier ca să tundă cele şapte şuviţe din

Biblia 1688, pag. 187, col. I

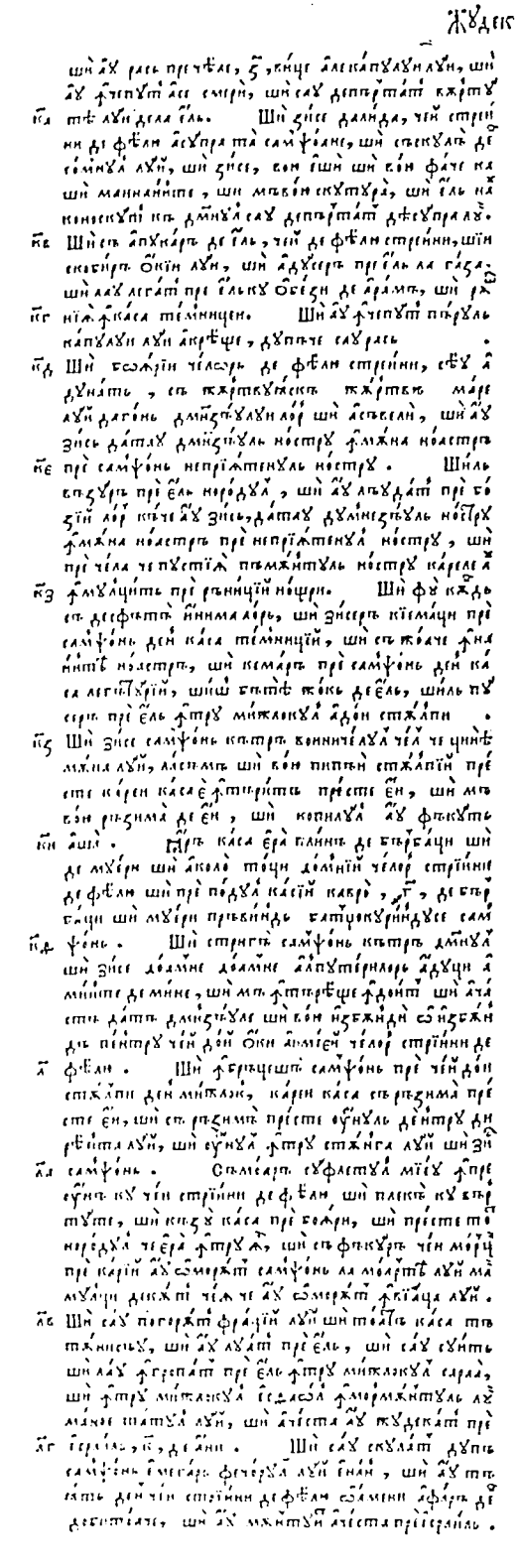

început a se smeri, şi s-au depărtat vîrtutea lui de la el.

20. [21] Şi zise Dalida: «Cei streini de fêliu asupra ta, Sampsoane». Şi să sculă den somnul lui şi zise: «Voiu ieşi şi voiu face ca şi mai nainte, şi mă voiu scutura». Şi el n-au conoscut că Domnul s-au depărtat de asupra lui.

21. [22] Şi să apucară de el cei de fêliu streini, şi-i scobiră ochii lui, şi aduseră pre el la Gaza, şi l-au legat pre el cu obezi de aramă, şi rîşniia în casa temniţei.

22. [23] Şi au început părul capului lui a crêşte, după ce s-au ras.

23. [24] Şi boiêrii celor de fêliu streini se-au adunat să jîrtvuiască jîrtvă mare lui Dagon, dumnăzăului lor, şi a să vesăli[1], şi au zis: «Dat-au dumnezăul nostru în mîna noastră pre Sampson, nepriêtenul nostru».

24. [25] Şi-l văzură pre el norodul, şi au lăudat pre bozii lor, căce au zis: «Dat-au dumnezăul nostru în mîna noastră pre nepriêtenul nostru, şi pre cela ce pustiia pămîntul nostru, carele au înmulţit pre răniţii noştri».

25. [26] Şi fu cînd să desfătă inima lor, şi ziseră: «Chiemaţi pre Sampson den casa temniţii, şi să joace înaintea noastră». Şi chemară pre Sampson den casa legăturii, şi-ş bătea joc de el, şi-l puseră pre el întru mijlocul a doi stîlpi.

26. [27] Şi zise Sampson cătră voinicelul cel ce ţinea mîna lui: «Lasă-mă şi voiu pipăi stîlpii preste carei casa e întăritä preste ei, şi mă voiu răzima de ei». Şi copilul au făcut aşa.

27 [28] Iară casa era plină de bărbaţi şi de muieri, şi acolo toţi domnii celor striini de fêliu, şi pre podul casii ca vro 3 000 de bărbaţi şi muieri, prăvind batgiocurindu-se Sampson.

28 [29] Şi strigă Sampson cătră Domnul şi zise: «Doamne, Doamne al puterilor, adu-ţi aminte de mine, şi mă întărêşte îndoit şi această dată, Dumnezăule, şi voiu izbîndi o izbîndă pentru cei doi ochi ai miei celor striini de fêliu».

29 [30] Şi îmbrăţeşă Sampson pre cei doi stîlpi den mijloc, carei casa să răzima preste ei, şi să răzimă preste unul dentru direapta lui, şi unul întru stînga lui.

30. Şi zise Sampson: [31] «Să moară sufletul mieu împreună cu cei striini de fêliu». Şi plecă cu vîrtute, şi căzu casa pre boiêri, şi preste tot norodul ce era întru ea. Şi să făcură cei morţi pre carii au omorît Sampson la moartea lui mai mulţi decît ceia ce au omorît în viaţa lui.

31. [32] Şi s-au pogorît fraţii lui şi toată casa tătîni-său şi au luat pre el, şi s-au suit şi l-au îngropat pre el întru mijlocul Esthaol, în mormîntul lui Manoe, tatul lui. Şi acesta au judecat pre Israil 20 de ani. [33] Şi s-au sculat după Sampson Emegar, feciorul lui Enan, şi au tăiat den cei striini de fêliu oameni, afară den dobitoace, şi au mîntuit acesta pre Israil. /

Ms. 45, f. 113 r

ceia 7 ţulufi a capului lui, şi au început a să smeri, şi s-au depărtat vîrtutea lui de la el.

20. Şi dzise Dalida: «Ceia striini de fêli asupra ta, Samsoane!». Şi să sculă dentru somnul lui şi dzise: «Voi ieşi, voi face în ce chip pururea şi mă voi scutura». Şi el n-au cunoscut că Domnul s-au depărtat de asupra lui.

21. Şi să apucară de el ceia striini de fêli, şi-i scobiră ochii lui, şi l-au adus pre el la Gaza, şi l-au legat pre el cu obezi de aramă, şi rîşniia în casa temniţii.

22. Şi au început părul capului lui a crêşte, după ce s-au ras.

23. Şi boiêrii celor striini de fêli s-au adunat să jirtvuiască jirtvă mare lui Dagon, dumnedzăului lor, şi a să veseli, şi au dzis: «Dat-au dumnedzăul nostru în mîna noastră pre Sampson, nepriêtenul nostru».

24. Şi-l vădzură pre el nărodul, şi au lăudat pre bodzii lor, căce au dzis: «Dat-au dumnedzăul nostru în mîna noastră pre nepriêtenul nostru, pre cela ce pustiia pămîntul nostru, carele au mulţit răniţii noştri».

25. Şi fu cînd să desfătă inima lor şi dziseră: «Chemaţi pre Sampson den casa temniţii, şi să joace înaintea noastră». Şi chemară pre Sampson den casa temniţii[4], şi giuca lui[5], şi-l pălmuia pre el[6], şi-l puseră pre el întru mijlocul a doi stîlpi.

26. Şi dzise Sampson cătră voinicelul cela ce ţinea mîna lui: «Lasă-mă şi voi pipăi stîlpii preste carei casa iaste răzămată preste ei, şi mă voi răzăma de ei». Şi copilaşul au făcut aşa[7].

27. Şi casa era plină de bărbaţi şi de muieri, şi acolo toţi domnii celor striini de fêli, şi pre podul casei ca vro 3 000 bărbaţi şi muieri, privind batgiocurindu-să Sampson.

28. Şi strigă Sampson cătră Domnul şi dzise: «Doamne, Doamne a puterilor, adu-ţi aminte de mine şi mă întărêşte îndoit şi aceasta, Doamne Dumnedzăule, şi voi izbîndi o izbîndă pentru ceia 2 ochi ai miei celor striini de fêli».

29. Şi îmbrăţeşe Sampson pre ceia 2 stîlpi den mijloc, cărora casa să răzăma preste ei, şi să răzămă preste ei, unul în dreapta lui şi unul în stînga lui.

30. Şi dzise Sampson : «Să moară sufletul mieu împreună cu ceia striini de fêli». Şi-i plecă cu vîrtute, şi căzu casa preste boiêri, şi preste tot nărodul ce era întru ea şi să făcură ceia morţi pre carii au omorît Sampson la moartea lui mai mulţi / decît ceia ce au ucis întru viaţa lui.

31. Şi s-au pogorît fraţii lui şi toată casa tătînesău şi l-au luat pre el, şi s-au suit şi l-au îngropat pre el în mijlocul Saraa şi în mijlocul Esthool, întru gropniţa lui Manoe, tatălui lui. Şi acesta au judecat pre Israil 20 de ani. Şi s-au sculat după Sampson Emegar, ficiorul lui Enan, şi au tăiat

Ms. 4389, f. 121 r–121 v

capului lui, şi începu a slăbi, şi se dăpărtă tăriia lui de la dînsul.

20. Şi zise Dalida: «Iată filistimlênii asupra ta, Sampsóne!». El se dăşteptă den somn şi zise: «Ieşi-voiu ca şi de alte ori şi mă voiu scutura[4]». Şi nu pricepu că Domnul se-au dat în laturi de la dînsul.

21. Şi-l prinseră filistimlênii, şi-i împunseră[5] ochii[6], şi-l duseră în Gaza, şi-l fericară cu obêde de aramă, şi rîşniia în casa puşcăriei.

22. Şi începu părul lui a crêşte, după ce-l raseră.

23. Iară boiêrii filestimlênilor se adunară să facă jărtvă mare lui Dagon dumnezeului lor, şi să se veselească, şi ziseră: «Dat-au dumnezeul nostru pre Sampson, vrăjma // şul nostru, în mîinile noastre».

24. Şi-l văzură oamenii, şi lăudară pre dumnezeul lor, zicînd că «Au dat dumnezeul nostru pre vrăjmaşul nostru în mîinile noastre, pre carele căzniia ţara noastră, şi carei au înmulţit ranele noastre».

25. De-acii, deaca se veselirâ inimile lor, ziseră: «Aduceţi pre Sampson den casa puşcăriei, să joace înaintea noastră». Şi-l chiemară den casa puşcăriei, şi jucară cu dînsul, şi-l puseră între stîlpi.

26. Iară Sampson zise cătră copilaşul cela ce-l ţinea de mînă: «Lasă-mă să mă ating de cei 2 stîlpi pre carei iaste această casă întărită, să mă razim de dînşii». Iară copilaşul făcu aşa.

27. Iară casa era plină de bărbaţi şi de muieri, şi toţi boiêrii filistimlênilor era într-acea casă, bărbaţi şi muieri ca la 3 000 de suflete, de priviia şi-şi bătea joc de Sampson.

28. Iară Sampson strigă cătră Dumnezeu şi zise: «Doamne Domnul puterilor, ado-ţi aminte acuma de mine şi mă întărêşte încă această dată, Dumnezeule, să dau o izbîndire pentru ochii miei pentru amîndoi asupra filistimlênilor».

29. Şi apucă Sampson amîndoi stîlpii cei den mijloc, pre carii era întăritâ bolta casei, şi sta ţiind unul cu mîna cea direaptă, iară altul cu mîna cea stîngă.

30. Şi zise Sampson: «Să moară şi sufletul mieu cu filistimlênii aceştea». Şi se plecă[7] cu vîrtute, şi căzu casa pre boiêri, şi pre toţi oamenii carii era cu dînşii. Şi fură cei morţi carei îi omorî Sampson la moartea lui mai mulţi decît ceia ce-i omorîse în viiaţă-şi[8].

31. Şi se pogorîră fraţii lui şi toată casa tătîne-său şi-l luară şi-l suiră şi-l îngropară între Saran şi între Ertaol, în mormîntul tătîne-său, lui Manoe. Şi acesta judecă pre Israil 20 de ani. Iară după Sampson se sculă Imegar, feciorul lui Enan, şi ucise[9] den cei de alt neam, den afară de

Versiunea modernă

capul lui, şi a început a slăbi şi vîrtutea sa s-a depărtat de la el.

20. Iar Dalila strigă: «Samsoane, vin veneticii asupra ta». Şi se sculă din somnul său şi zise: «Voi face ca mai înainte şi mă voi scutura de ei». Dar el n-a cunoscut că Domnul s-a depărtat de el.

21. Şi atunci l-au luat veneticii şi îi scoaseră ochii şi l-au dus legat cu două lanţuri de aramă la Gaza, unde l-au pus să rîşnească în temniţă.

22. Şi a început părul să-i crească unde fusese tuns.

23. Şi căpeteniile veneticilor s-au adunat să jertfească jertfă mare lui Dagon, dumnezeului lor, şi a se veseli şi au zis: «Dat-a dumnezeul nostru în mîna noastră pe Samson, neprietenul nostru».

24. Şi-l văzură pe el poporanii şi au lăudat pe bozii lor şi au zis: «Dat-a dumnezeul nostru în mîna noastră pe vrăjmaşul nostru, cela ce a pustiit pămîntul nostru, care a ucis pe mulţi dintre noi».

25. Şi după ce s-a veselit, mulţimea a zis: «Aduceţi-l pe Samson din temniţă ca să mai rîdem de el». Şi l-au scos pe Samson din temniţă şi rîdeau de el şi-l trăgeau de urechi şi l-au pus între doi stîlpi.

26. Atunci a zis Samson tînărului care îl ducea de mîna: «Lasă-mă să pipăi stîlpii pe care este întemeiată casa mea şi mă voi răzema de ei». Şi tînărul a făcut aşa.

27. Casa însă era plină de bărbaţi şi de femei, căci au fost acolo toţi fruntaşii Filistenilor, iar pe acoperiş se aflau ca la trei mii de oameni, bărbaţi şi femei, care se uitau şi rîdeau de Samson.

28. Şi Samson se ruga Domnului: «Doamne, Doamne al puterilor, adu-ţi aminte de mine şi mă întăreşte încă odată, o, Dumnezeule, ca să mă răzbun pe Filisteni pentru cei doi ochi ai mei».

29. Şi îmbrăţişă Samson cei doi stîlpi din mijloc pe care se rezema casa.

30. Şi zise: «Mori, suflete al meu, împreună cu aceşti venetici». S-a sprijinit cu toată puterea pe cei doi stîlpi şi i-a urnit şi a căzut casa peste căpeteniile Filistenilor şi peste tot poporul ce era înăuntru. Şi, la moartea sa, Samson a omorît mai mulţi decît în tot timpul vieţii lui.

31. Atunci au venit fraţii lui şi toată casa tatălui lui, l-au luat şi l-au dus şi l-au îngropat în mormîntul lui Manoe, la un loc între Ţora şi Eştaol. Samson a fost judecător în Israel douăzeci de ani. Iar după Samson s-a ridicat Emegar, fiul lui Enan, care a ucis, afară de dobitoace, şase

Biblia 1688, pag. 187, col. II

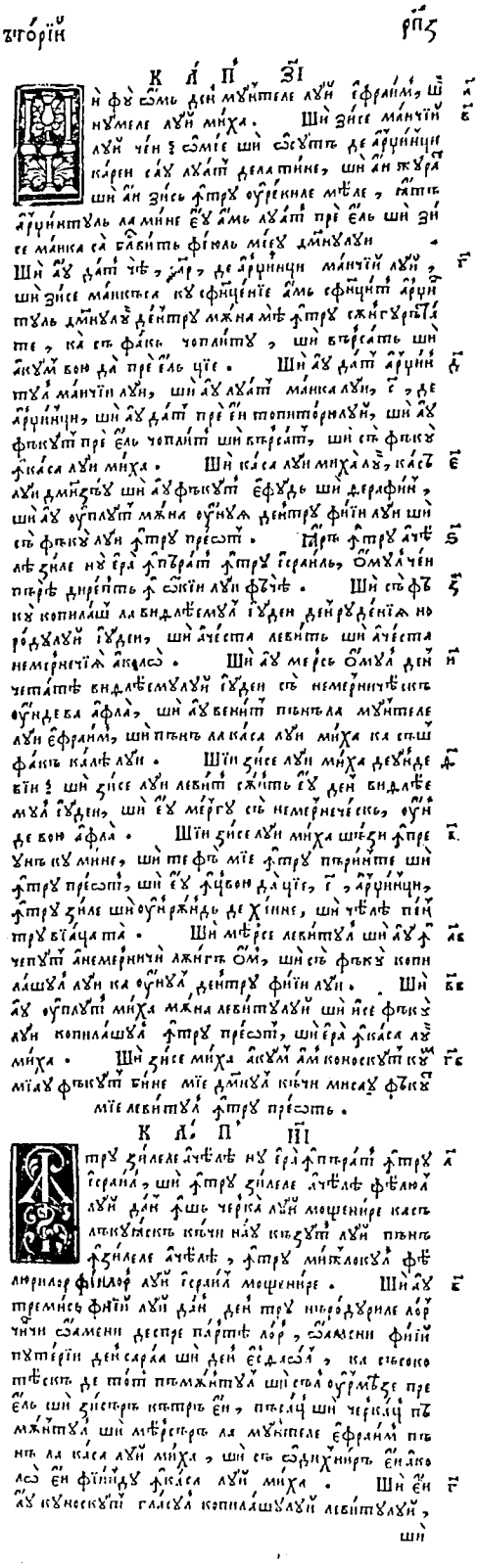

CAP 17

1. Şi fu om den muntele lui Efraim, şi numele lui Miha.

2. Şi zise maicii lui: «Cei o mie şi o sută de arginţi carei s-au luat de la tine, şi ai jurat şi ai zis întru urechile mêle, iată argintul la mine, eu am luat pre el». Şi zise maica sa: «Blagoslovit fiiul mieu Domnului».

3. Şi au dat cea 1 100 de arginţi maicii lui, şi zise maică-sa: «Cu sfinţenie am sfinţit argintul Domnului dentru mîna mea întru sîngurătate, ca să fac cioplitu şi vărsat, şi acum voiu da pre el ţie».

4. Şi au dat argintul maicii lui, şi au luat maica lui 200 de arginţi, şi au dat pre ei topitoriului, şi au făcut pre el cioplit şi vărsat, şi să făcu în casa lui Miha.

5. Şi casa lui Miha, lui casă lui Dumnăzău, şi au făcut efud şi therafin, şi au umplut mîna unuia dentru fiii lui şi să făcu lui întru preot.

6. Iară întru acêlea zile nu era împărat întru Israil. Omul ce-i părea direpţ în ochii lui făcea.

7. Şi să făcu copilaş la Vithlêemul Iudei den rudeniia norodului Iudei, şi acesta levit, şi acesta nemerneciia acolo.

8. Şi au mers omul den cetatea Vithlêemului Iudei să nemerniceascâ unde va afla. Şi au venit pînă la muntele lui Efraim, şi pînă la casa lui Miha ca să-ş facă calea lui.

9. Şi-i zise lui Miha: «De unde vii?». Şi zise lui: «Lêvit sînt eu den Vithlêemul Iudei, şi eu mergu să nemernecesc unde voiu afla».

10. Şi-i zise lui Miha: «Şăzi împreună cu mine, şi te fă mie întru părinte şi întru preot, şi eu îţ voiu da ţie 10 arginţi întru zile şi un rînd de haine şi cêlea pentru viaţa ta».

11. Şi mêrse levitul şi au început a nemernici lîngă om, şi să făcu copilaşul lui ca unul dentru fiii lui.

12. Şi au umplut Miha mîna levitului şi i se făcu lui copilaşul întru preot, şi era în casa lui Miha.

13. Şi zise Miha: «Acum am conoscut cum mi-au făcut bine mie Domnul, căci mi s-au făcut mie levitul întru preot».

CAP 18

1. Întru zilele acêlea nu era împărat întru Israil; şi întru zilele acêlea fêliul lui Dan îş cerca lui moştenire ca să lăcuiască, căci n-au căzut lui pînă în zilele acêlea întru mijlocul fêliurilor fiilor lui Israil moştenire.

2. Şi au tremis fiii lui Dan dentru nărodurile lor cinci oameni despre partea lor, oameni fiii puterii den Saraa şi den Esthaol, ca să socotească de tot pămîntul şi să-l urmêze pre el, şi zisără cătră ei: «Păsaţ şi cercaţ pămîntul». Şi mêrsără la muntele Efraim pînă la casa lui Miha, şi să odihniră ei acolo, ei fiindu în casa lui Miha.

3. Şi ei au cunoscut glasul copilaşului levitului, // şi s-au abătut

Ms. 45, f. 113 r–113 v

den ceia striini de fêli oameni, afară den dobitoace, şi au mîntuit acesta pre Israil.

CAP 17

1. [2] Şi fu om den muntele Efraim, şi numele lui Miha.
2. Şi dzise maicii lui: «1 100 de arginţi ceia ci ţi s-au furat, şi ai jurat şi ai dzis întru urechilie mêle. Iată argintul la mine, eu am luat pre el». Şi dzise maica fiiului său: «Blagoslovit fiiul mieu Domnului».
3. Şi au dat cea 1 100 de arginţi maicii lui, şi dzise maica lui: «Cu sfinţenie am sfinţit argintul Domnului dentru mîna mea[1], ca să fac cioplit şi vărsat, şi acum şi-l voi da pre el ţie».
4. Şi au dat argintul maicii lui, şi au luat maica lui 200 de argintu, şi au dat pre ei topitoriului şi au făcut pre el cioplit şi vărsat, şi să făcu întru casa lui Miha.
5. Şi casa lui Miha lui, casă lui Dumnedzău, şi au făcut efud şi therafin, şi au împlut mîna unuia dentru fiii lui şi să făcu lui întru popă.
6. Iară întru acêlea dzile nu era împărat întru Israil. Omul ce-i părea dreptu în ochii lui făcea.

7. Şi să făcu copilaş la Vithlêemul Iudei den rudeniia nărodului Iudei, şi acesta levit şi acesta nemerniciia acolo.
8. Şi au mersu omul den cetatea Vithlêem Iuda să nemernicească unde va afla loc[2]. Şi au venit pănă la muntele Efraim, şi pănă la casa lui Miha, ca să-ş afle calea lui.
9. Şi-i dzisă lui Miha: «De unde vii?». Şi dzise lui: «Levit sîntu eu den Vithlêem Iuda, şi eu mergu să nemernicescu unde voi afla loc[3]».

10. Şi-i dzise lui Miha: «Şezi împreună cu mine, şi te fă mie întru părinte şi întru preut, şi eu îţi voi da ţie 10 de argintu întru dzile şi un rîndu de haine şi cêle pentru viaţa ta».
11. Şi mêrse levitul şi au început a nemernici lîngă om, şi să făcu copilaşul lui ca unul dentru fiii lui.
12. Şi au împlut Miha mîna levitului şi să făcu lui copilaşul întru preut, şi era în casa lui Miha.
13. Şi dzise Miha: «Acum am cunoscut cum mi-au făcut bine mie Domnul, căce mi s-au făcut mie levitul întru preut».

CAP 18 //

1. Întru dzilele acêlea nu era împărat întru Israil; şi întru dzilele acêlea fêliul lui Dan cerca şie moştenire ca să lăcuiască, căce n-au căzdut ei pănă întru dzilele acêlea întru mijlocul fêliurilor fiilor Israil moştenire.
2. Şi au trimis fiii lui Dan dentru nărodurile lor 5 oameni despre partea lor, oameni fii a puterii, den Saraa şi den Esthaol, ca să socotească de tot pămîntul şi să-l urmêdze pre el, şi dzisără către ei: «Păsaţi şi cercaţi pămîntul». Şi mêrseră la muntele lui Efraim pănă la casa lui Miha, şi să odihniră acolo.
3. Ei fiind întru casa lui Miha şi ei au cunos-

Ms. 4389, f. 121 v–122 r

dobitoace, şi mîntui şi el pre Israil.

CAP 17

1. Şi fu un bărbat den muntele Efraimului, pre care-l chiema Miha.
2. Şi zise mume-sei: «Iată cea 1 100 de arginţi care au perit ţie şi tu blêstemi; eu am auzit acêea, şi argintul tău eu l-am luat, iată-ţi-l». Iară ea îi zise: «Blagoslovit tu, fătul mieu, Domnului».

3. Şi dêde arginţii mume-sei, iară mumă-sa zise: «Sfinţind am sfinţit arginţii Domnului, ca să-l ia fiiul mieu den mîinile mêle şi să facă chip cioplit şi vărsat, ce acuma eu îi dau ţie».
4. Şi dêde arginţii mume-sei, iară mumă-sa luoă 200 de arginţi, şi-i dêde la zlătar, şi făcu lor chip cioplit şi vărsat, şi fu acela în casa lui Mihei.
5. Şi casa lui Mihei, casă lui Dumnezeu, şi făcu efud şi therathen, şi umplu mîna unuia den feciorii lui şi fu lui preot.
6. Iară într-acea vrême nu era împărat întru Israil. Ce cui cum se părea că iaste direpţ, aşa făcea.
7. Şi fu un voinic de la Vithleemul Iudei, şi den neamul şi den seminţiia Iudei, şi era acest voinic levitin şi lăcuia acolo.
8. De-acii mêrse acel voinic de la cetatea Vithleemului Iudei să lăcuiască într-alt loc unde va putea găsi. Şi se duse la muntele Efraimului, şi mergea spre casa Mihei pre calea sa.
9. Iară Miha îi zise: «De unde vii?». Iară levitinul zise: «Eu sînt den Vithleemul Iudei şi sînt levit, şi mă duc unde voiu putea afla un loc să lăcuiesc şi eu».
10. Iară Miha îi zise: «Şăzi cu mine, şi-mi fii tată şi preot, iară eu îţi voiu da într-un an 10 arginţi şi 2 haine şi ce-ţi va trebui de hrana ta».

11. Şi mêrse levitul după dînsul şi lăcui la dînsul, şi-i fu ca un fecior al lui.

12. Şi umplu Miha mîna preotului, şi fu acel voinic preot în casa lui.
13. Şi zise Miha: «Acuma ştiu că au făcut mie Dumnezeu bine, că am preot de neam levitin».

CAP 18

1. Iară într-acêle zile nu era împărat întru Israil; şi într-acea vrême-ţi cerea seminţiia lui Dan moştinare să lăcuiască, că pînă într-acêle vrêmi nu luase soartă încă între seminţiile cêlêlalte ale feciorilor lui Israil. //
2. Şi trimêseră feciorii lui Dan 5 bărbaţi den partea lor, bărbaţi[1] tari, den Sarac şi den Etheol, să iscodească pămîntul şi să iasă acolo, şi ziseră către dînşii: «Păsaţi şi cercaţi pămîntul». Şi mêrseră în muntele Efraimului, la casa lui Mihei, şi stătură acolo.

3. Şi înţelêseră glasul voinicului aceluia levi-

Versiunea modernă

sute de Filisteni. Acesta a izbăvit pe Israel.

CAP 17
Un levit de la Betleem

1. În muntele lui Efraim trăia un om cu numele Mica.
2. Acesta zise maicii lui: «Cei o mie şi o sută de sicli de argint care ţi s-au luat şi pentru care ai blestemat în urechile mele, sînt la mine. Eu i-am luat». Şi zise maica sa: «Domnul să întoarcă blestemul în binecuvîntare».
3. Şi a dat el cei o mie o sută de arginţi maicii lui, iar aceasta zise: «Cu sfinţenie am închinat argintul Domnului din mîna mea pentru tine, ca să fac din el chip cioplit şi turnat. Acum şi-l voi da ţie».
4. Şi a dat înapoi argintul maicii lui şi a luat maica sa două sute de arginţi şi i-a dat la topit şi a făcut din el, în casa lui Mica, un idol cioplit şi vărsat.
5. Şi în casa lui Mica era locaşul lui Dumnezeu şi a făcut un efod şi un terafim şi unul din fiii săi s-a preoţit.
6. În vremea aceea nu era crai în Israel. Omul făcea ce i se părea drept.

7. La Betleem trăia atunci un tînăr levit din seminţia lui Iuda.

8. Şi a mers omul acesta din cetatea Betleemului lui Iuda ca să se aşeze unde va putea. Şi a ajuns la muntele lui Efraim, pînă la casa lui Mica.
9. Şi Mica îl întrebă: «De unde vii?». El răspunse: «Eu sînt levit din Betleemul Iudei, merg să caut de lucru».

10. Iar Mica rosti aşa: «Rămîi la mine să-mi fii părinte şi preot, eu te voi plăti cu zece sicli pe an şi un rînd de haine şi cele trebuincioase».

11. Iar levitul s-a învoit şi a rămas la Mica, şi era ca unul din fiii lui.

12. Şi Mica l-a făcut preot şi l-a ţinut în casa lui.
13. Şi zise Mica: «Acum am cunoscut ce bine mi-a făcut mie Domnul, pentru că mi-a dăruit preot pe un levit».

CAP 18
Dan caută o patrie

1. În zilele acelea nu era crai în Israel; tot în zilele acelea seminţia lui Dan căuta un loc unde să se aşeze, căci la împărţirea loturilor nu căpătaseră nimic.

2. Şi fiii lui Dan au trimis cinci bărbaţi puternici din neamul lor, din Ţora şi din Eştaol, ca să cerceteze ţara şi s-o cunoască. Şi li se spuse: «Duceţi-vă să cunoaşteţi ţara aceasta». Şi au mers la muntele Efraim, la casa lui Mica, şi s-au odihnit acolo.

3. Ei au cunoscut glasul tînărului levit şi ajun-

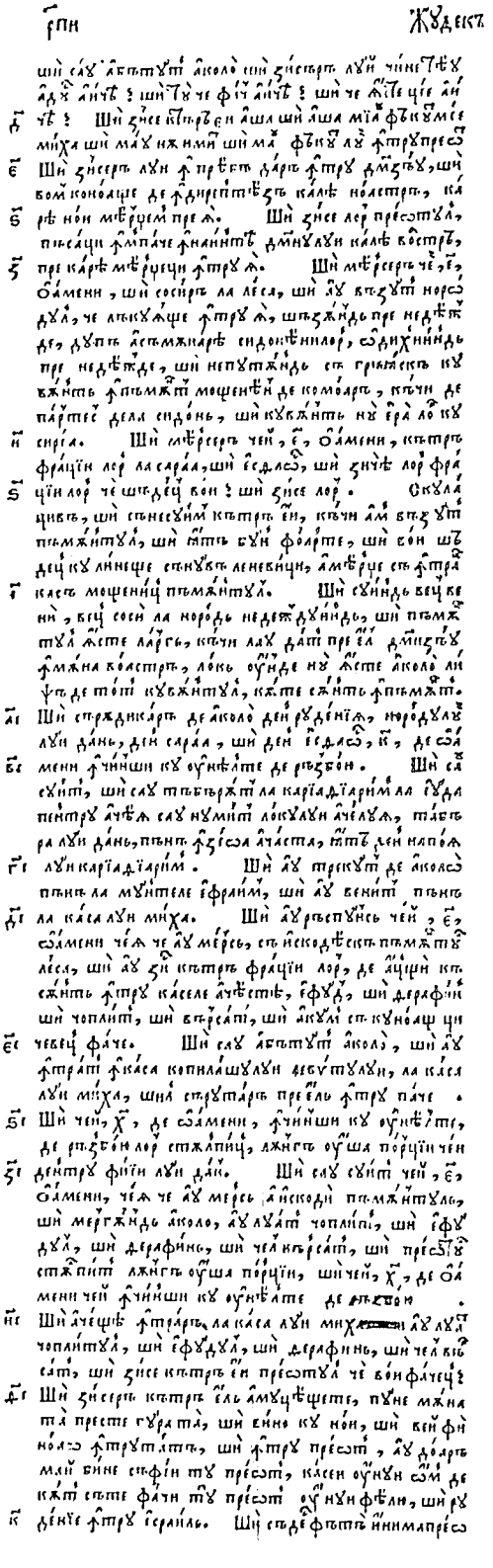

Biblia 1688, pag. 188, col. I

acolo şi zisără lui: «Cine te-au adus aicea? Şi tu ce faci aicea? Şi ce iaste ţie aicea?».

4. Şi zise către ei: «Aşa şi aşa mi-au făcut mie Miha şi m-au năimit, şi m-au făcut lui întru preot».

5. Şi ziseră lui: «Întreabă dară întru Dumnezău, şi vom conoaşte de îndireptează calea noastră carea noi mêrgem pre ea».

6. Şi zise lor preotul: «Păsaţi în pace înaintea Domnului calea voastră pre carea mêrgeţi întru ea».

7. Şi mêrseră cei 5 oameni şi sosiră la Lesa, şi au văzut norodul ce lăcuiêşte întru ea şăzînd pre nedêjde după asămănarea sidonênilor, odihnind pre nedêjde şi neputînd să grăiască cuvînt în pământ, moştenean de comoară, căci departe-s de la Sidon, şi cuvînt nu era lor cu Siria.

8. Şi mêrseră cei 5 oameni către fraţii lor la Saraa şi Esthaos, şi zicea lor fraţii lor: «Ce şădeţ voi?».

9. [8] Şi zise lor: [9] «Sculaţi-vă, şi să ne suim către ei, căci am văzut pământul şi iată bun foarte, şi voi şădeţ cu lineşte. Să nu vă leneviţi a mêrge să întraţ, ca să moşteniţ pământul.

10. Şi suind veţ veni, veţ sosi la norod nedejduind, şi pământul iaste larg, căci l-au dat pre el Dumnezău în mîna voastră, loc unde nu iaste acolo lipsă de tot cuvîntul, cîte sînt în pământ».

11. Şi să rădicară de acolo den rudeniia norodului lui Dan, den Saraa, şi den Esthaos, 20 de oameni încinşi cu unêlte de războiu.

12. Şi s-au suit şi s-au tăbărît la Cariathiarim la Iuda. Pentru acêea s-au numit locului aceluia Tabăra lui Dan pînă în ziua aceasta, iată den napoia lui Cariathiarim.

13. Şi au trecut de acolo pînă la muntele Efraim, şi au venit pînă la casa lui Miha.

14. Şi au răspuns cei 5 oameni, ceia ce au mers să iscodească pământul Lesa, şi au zis către fraţii lor: «De aţ şti că sînt întru casele acêstea efud, şi therafin, şi cioplit, şi vărsat! Şi acum să cunoaşteţi ce veţ face».

15. Şi s-au abătut acolo, şi au întrat în casa copilaşului levitului, la casa lui Miha, şi-l sărutară pre el întru pace.

16. Şi cei 600 de oameni încinşi cu unêlte de războiu lor, stîlpiţ lîngă uşa porţii, cei dentru fiii lui Dan.

17. Şi s-au suit cei 5 oameni, ceia ce au mers a iscodi pământul, şi mergînd acolo au luat cioplit, şi efudul, şi therafin, şi cel vărsat, şi preotul stîlpit lîngă uşa porţii, şi cei 600 de oameni, cei încinşi cu unêlte de războiu.

18. Şi aceştea întrară la casa lui Miha şi au luat cioplitul, şi efudul, şi therafin, şi cel vărsat, şi zise către ei preotul: «Ce voi faceţ?».

19. Şi ziseră către el: «Amuţêşte-te, pune mîna ta preste gura ta şi vino cu noi, şi vei fi noao întru tată şi întru preot; au doară mai bine să fii tu preot casei unui om, decît să te faci tu preot unui fêliu şi rudenie întru Israil?».

20. Şi să desfătă inima preo / tului şi au luat efudul, şi therafin, şi

Ms. 45, f. 113 v

cut glasul copilaşului levitului, şi s-au abătut acolo şi dziseră lui: «Cine te-au adus aicea? Şi tu ce faci aicea? Şi ce iaste ţie aicea?».

4. Şi dzise către ei: «Aşa şi aşa mi-au făcut mie Miha şi m-au năimit, şi m-am făcut lui întru preut».

5. Şi dziseră lui: «Întreabă dară întru Dumnedzău, şi vom cunoaşte de îndrepteadză calea noastră, carea noi mêrgem pre ea».

6. Şi dzise lor preutul: «Păsaţi în pace înaintea Domnului calea voastră pre carea mêrgeţi întru ea».

7. Şi mêrseră ceia 5 oameni şi să suiră la Lesa, şi au vădzut nărodul ce lăcuiêşte întru ea şedzînd pre nădêjde după asămănarea sidonênilor, odihnind pre nădêjde, şi nu putu să grăiască cuvîntu[1] moştnêan de odor, căce departe-s de la Sidon, şi cuvîntu nu era lor cu Siriia.

8. Şi mêrseră ceia 5 oameni cătră fraţii lor la Saraa şi la Isthaol, şi dzicea lor: «Fraţilor, ce şedeţi voi?».

9. Şi dziseră: «Sculaţi-vă şi să ne suim cătră ei, căce am vădzut pămîntul şi iată bun foarte şi voi şedeţi mîlcom să nu vă leniţi a mêrge să întraţi, să moştneniţi pămîntul.

10. Şi cînd veţi veni, veţi sosi la nărod nădăjduindu, şi pămîntul îi largu, căce l-au dat pre el Dumnedzău întru mîna voastră, loc unde nu iaste acolo lipsă de tot cuvîntul, cîte sîntu în pămîntu».

11. Şi să rădicară de acolo den rudeniia nărodurilor lui Dan, den Saraa, şi den Esthaol 20 de oameni încinşi cu cinii de războiu.

12. Şi s-au suit şi s-au tăbărît la Cariatharim la Iuda. Pentru acêea s-au numit locului aceluia tabăra lui Dan pănă în dzua aceasta, iată de napoia Cariiatharim.

13. Şi au trecut de acolo pănă la muntele Efraim, şi au venit pănă la casa lui Miha.

14. Şi au răspunsu ceia 5 oameni, ceia ce au mersu să iscodească pămîntul Lesa, şi au dzis cătră fraţii lor: «De aţi şti că sîntu întru casele acêstea efud, şi therafin, şi cioplit, şi vărsat! Şi acum să cunoaşteţi ce veţi face».

15. Şi s-au abătut acolo, şi au întrat în casa copilaşului levitului, la casa lui Miha, şi-l sărutară pre el întru pace.

16. Şi ceia 600 de oameni încinşi cinii de război a lor, stîlpiţi lîngă uşea porţii, ceia dentru fiii lui Dan.

17. Şi s-au suit ceia 5 oameni, ceia ce au mersu a iscodi pămîntul, şi mergîndu acolo au luat cela cioplit, şi cela vărsat, şi therafin, şi şi preutul stîlpit lîngă uşa porţii, şi ceia 600 de oameni ceia încinşi cu unêlte de război.

18. [17] Şi aceştea au întrat la casa lui Miha, [18] şi au luat cioplitul, şi efudul, şi therafin, şi cela vărsat, şi dzise cătră ei preutul: «Ce voi faceţi?».

19. Şi dzisără cătră el: «Amuţêşte-te, pune-ţi mîna ta preste gura ta şi vino cu noi şi vei fi noao întru tată şi întru preut; au doară mai bine să fii tu preut a casei unui om, au să te faci tu preut a unui fêli şi rudenie întru Israil?».

20. Şi să dăsfătă inima preutului şi au luat efu-

Ms. 4389, f. 122 r

tul, şi se abătură acolo, şi-i ziseră: «Cine te-au adus încoace? Şi ce[2] faci într-acest loc? Şi ce lucru ai?».

4. El le răspunse: «Ceasta şi ceasta mi-au făcut Miha, şi m-au năimit să-i fiu preot».

5. Iară ei îi ziseră: «Întreabă dară pre Dumnezeu să ştim, iaste plăcută calea noastră pre carea umblăm noi?».

6. Preotul le zise: «Păsaţi cu pace că înaintea Domnului iaste calea voastră în carea umblaţi voi».

7. Şi se duseră acei 5 bărbaţi şi mêrseră în Lais, şi văzură oameni lăcuind într-însul şi şăzînd cu nădêjde şi cu rînduială şi cu linişte, şi nu putea să grăiască vreun cuvînt că era departe de la Sidon, şi nu avea vorbă nici cu un om.

8. Şi mêrseră acei 5 oameni cătră fraţii lor la Sarac şi la Etheol, şi ziseră cătră dînşii: «Fraţilor, [9] ce şădeţi?».

9. Sculaţi să mêrgem la dînsul, că am văzut pămîntul şi iaste foarte bun, iară voi şădeţi în zadar. Nu vă leniviţi a mêrge, să moştinăm pămîntul.

10. Şi cînd veţi mêrge şi veţi întra în oamenii carii viеţuiesc cu nedêjde veţi vedea că pămîntul iaste larg de-al lucra, că l-au dat Domnul Dumnezeu în mîinile noastre, locul în care nu iaste lipsă de nimică, den cîte sînt pre pămînt».

11. Şi se rădicară de acolo den neamul lui Dan, de la Sarac, şi de la Etheol 600 de bărbaţi încinşi cu arme şi gătiţi de războiu.

12. Şi se suiră şi se tăbărîră în Cariatherim în Iuda. Pentr-acêea se chiemă locul acela de atunci Tabăra lui Dan şi pînă în zioa de astăzi, şi iaste după Cariatherim.

13. Şi de acolo au trecut la muntele Efraimului, şi au mers la casa Mihaei.

14. Şi răspunzînd cei 5 bărbaţi, carii mersêse să iscodească pămîntul, ziseră cătră fraţii lor: «Înţeles-aţi voi că într-această casă iaste efud, şi terafim, şi lucru cioplit, şi sleit! Ce acuma să ştiţi ce veţi face».

15. Şi se a / bătură de-acolea puţinel, şi întrară în casă la voinicul levitin, la casa lui Miha, şi-l întrebară cu cuvinte de pace.

16. Iară cêle 600 de bărbaţi care era încinşi cu arme şi gătiţi de războiu, den semînţiia lui Dan sta la uşile porţii.

17. Iară cei 5 bărbaţii, carei umblase să iscodească pămîntul, mêrseră acolo şi luară cioplitul, şi efudul, şi therafimul, şi vărsatul, iară preotul sta la uşile porţii şi cei 600 de bărbaţi înarmaţi.

18. Şi întrară în casa Mihăi, şi luară efudul, şi therafimul, şi cel cioplit, şi cel vărsat, iară preotul le zise: «Ce aţi făcut voi?».

19. Iară ei îi răspunseră şi ziseră: «Taci şi-ţi pune mîna la gură şi vino cu noi şi să ne fii tată şi preot; au mai bine iaste ţie să fii preot casii unui om, decît să fii preot semînţiei şi casei şi nărodului lui Israil?».

20. Şi se veseli inima preotului, şi luoă efudul,

Versiunea modernă

gînd la el, l-au întrebat: «Cine te-a adus aici? Ce faci aici? Pentru ce stai tu aici?».

4. Iar el le-a răspuns: «Uite aşa mi-a făcut mie Mica şi m-a tocmit, şi m-a luat ca preot la casa lui».

5. Ei ziseră: «Întreabă dară pe Dumnezeu ca să aflăm dacă sîntem pe calea dreaptă pe care am plecat».

6. Iar preotul le-a zis: «Mergeţi cu pace, calea voastră este calea Domnului».

7. Şi merseră cei cinci oameni pînă la Laiş unde au văzut că poporul trăieşte în pace după obiceiul Sidonienilor, liniştit şi fără grijă, fiindcă nu era nimeni în ţara aceea să-i prigonească; Sidonienii trăiau departe şi nu aveau cu ei nici o treabă.

8. Atunci s-au întors cei cinci bărbaţi la fraţii lor, în Ţora şi Eştaol, care i-au întrebat: «Ce ne sfătuiţi?».

9. Iar ei au răspuns: «Să ne ridicăm şi să mergem împotriva lor. Am văzut că au o ţară foarte bună. Nu staţi pe gînduri şi nu zăboviţi să luaţi ţara aceea în stăpînire.

10. Acolo veţi da de un popor fără grijă şi de o ţară bogată; Dumnezeu o va da în mîinile voastre; acolo este un loc unde nu lipseşte nimic din ce dă pământul».

11. Şi au pornit la luptă şase sute de oameni din seminţia lui Dan, încinşi cu arme.

12. Şi s-au suit şi au făcut tabără la Chiriat-Iearim în Iuda. Şi aşa se numeşte locul acela Tabăra lui Dan pînă în ziua de azi şi e în dosul lui Chiriat-Iearim.

13. Şi au trecut de acolo pînă la muntele Efraim, la casa lui Mica.

14. Şi au spus cei cinci oameni, cei ce au mers să iscodească pământul Laiş, către fraţii lor: «Ştiţi voi oare că în una din casele acestea este un efod, un terafim şi un idol cioplit şi turnat? Aşadar gîndiţi-vă ce trebuie să faceţi».

15. Şi au plecat şi au întrat în casa levitului celui tînăr, în casa lui Mica, şi i-au dat bună ziua.

16. Şi şase sute de oameni din fiii lui Dan, încinşi cu arme, au stat nemişcaţi lîngă poarta cetăţii.

17. Iar cei cinci oameni care au mers să iscodească pământul s-au suit şi au luat chipul cioplit şi efodul şi terafimul şi chipul cel vărsat. Preotul a stat înmărmurit lîngă poartă cu cei şase sute de oameni, cei încinşi cu arme.

18. Şi preotul i-a întrebat: «Ce faceţi voi aici?».

19. Iar ei răspunseră: «Amuţeşte şi pune mîna peste gura ta şi vino cu noi şi ne vei fi părinte şi preot; căci e mai bine să fii preot într-o seminţie de oameni în Israel decît în casa unui singur om».

20. Şi s-a desfătat inima preotului şi a luat efo-

Biblia 1688, pag. 188, col. II

тоѓїй

мѵахи, шн ѧѵ ахѧт ѣфѵдха, шн дерафимь, шн
тепафимъ, шн єпрєатѵха, шн ѧѵ ѳтпрѧтї ѳмнѧлъ
ихѧ нарідахи. Шн єѧѵ ѳтпѣрсѣ, шн єѧѵ дѵ кѣ
шн ѧѵ пѵсѣ мѣрфа, шн ѧгоннсита лор тѣ де чи
єте ѳмаинтѣ мѣ. Шн їи фїиндь де кѳ
потрѧци де кѧса ахи миха, шн ѻѧменїи тєѧ
де пре ѳмѣсе ѳпрівнть кѵ кѧса ахи миха.
Стрига, шн ѧѵ ѧкѵзнсь пре фїиї ахи дѧн, шнѧ кѓ
стрігѧтї котрѣ фїиї ѧ дѧнь, шн шѧѵ ѳпѣсь
фетѣрїи ахи дѧнь сѫрѧгіле лор, шн зїсѣрь кѣ
трѣ миха ці ѧєте цїе кѣ ѧи стрігатї?
Шн зїсе миха вѣле пре дѵмнезеїи мїеи, пре кѧ кѕ
ри мї ѧмѣ фѣкѵтї мїе мїаи ахѧтї, шн пре попа
шн кѧци дѵсь, шн ці мїе ѳмѣ? шн ці мїе зїче
ѧѣстѧ? ці ѧѣстѧ стрїи. Шн зїсе кѣтрѣ кѕ
єѧѣ фїиѧлѵи дѧн, сѣнѵїе ѧѵгѣ дѧрѣ глаѕѵ тѣѵ
ѳпрївнть кѵ нїи, пїнтрѵ кѧ сѣнѵѣть тѣмїпиле бѣ
лєѕ ѻѧменїи, єѵпорѧци ле єѵфлетѵ лор, шн кѣ
ѧдѧѕоуе єѵфлетѵ тѣѵ шн єѵфлетѵ кѧсїи тѣле.
Шн ѧѵ мїсѣ фетѣрїи ахи дѧнь, ле кѧлѣ лор, шн кѵ
єпѵѕѣ миха, пе мантїи де кѫпї дѫнсѵ єѧѣ,
шн сѣ ѧсѣпѣ шн сѣ ѳпѣрсе ле кѧса ахи.
Шн їи ѧѵ ахѧт пѧте ѧѵ фѣкѵтї михѧ, шн пре пре кѕ
сотѵ ѧ кѧпїи єрѧ ахи, шнѧѵ венїтї ѧсѵпра лѣѕїи
прїсте нарѻ ці ѻдихнїѣ шн недеѳдѫхѧ пре недѣѳ
де, шн ѧѵ лоѵїтї пре ѣи ѳпѵѵ гѵрѣ де фокѣ, шн
четѧтѣ ѧѵ ѧрсѵѕ кѵ фокѣ. Шн нѵ ѧєте ци кѳ
не сѣ ѕи сїѧцѣ, кѣчи депѧрте ѧєте де ла сидонѣ,
шн кѵвїнтѣ нѵ ѧєте лор ѳпрївнть кѵ ѻмь, шн
ѧѵѣстѧ ѳѵѧлѣ, кѧрѣ ѧєте ѧпроапе ахи реѕѵѣ, шн
ѧѵ ѕидѵнї четѧтѣ шн ѧѵ лѣкѵї ѳмѵѵ ѧ.
Шн ѧѵ нѵмїнї нѵмеле четѣцїи дѧнь, ѳмѵѵ нѵ кѓ
меле ахи дѧнь, тѧтѣлѵї лор, кѧре єѵ нѣскѵт
ахи їсраиль, шн їрѧ лѣсь нѵмеле четѣцїи мѧи нѧи
нте. Шн ѧѵ рѧдїкѧтъ лор фїиїи ахи дѧнь, чї кѧ
тепафимї шн їѡнаѳѧнъ фїиѧ ахи гершѡнь, фїиль
ахи манасїи, ѣле шн фїиїи ахи ѣрѧ преѡцї, фѣѧ
ахи ахи дѧнь, пѧнъ ла зїуа мѵтѣрїи пѧмѧнтѵ
ахи. Шн ѧѵ рѧдїкѧтъ лор тепафимѣ ахи мї кѧ
хѧ, кѧре ѧѵ фѣкѵтъ михѧ тѣѧте сѫлеле, кѣ
те ѣрѧ, кѧса ахи дѵмнезѣѵ ѳѵнаѻ, шнфѣ ѳѵѵ
сѫлеле ѧѵѣлѣ, нѣ ѣрѧ ѳѵпрѧѵ ѳѵѵ їсраиль.

К Л Ц ѲІ

Ѩфѣ ѡѕь лєкѵї, немїрнїнѣ, ѳѵѻлце кѓ
ле мѵнтелѵи ефремї, шн ѧѵ ахѧт ахи
мѧре ціитоѧре дин вндлеємѣ їѵдеи. кѕ
Шн єѣ мѧнї пре єѧѣ ціїтоѧрѣ ахи, шн
єѧѵ дѣсь дѧла єѧѣ ла кѧса тѧтѵлѵи ѣи,
ла вндлеємѣ їѵдеи, шнѧѵ фѣсѣ ѧоуѡ сѫле
, ѳ, ѕїле. Шн єѧѵ вѣзѧтъ єпрѣтїї ѣи, кѳ
шн ѧѵ мїсѣ дїнаинѣ ѣи, кѧ єѣ пѧрїнѣ
їнїма ѣи, кѧ сѵѡ ѳѵпѧце пре ѣѣ кѵ сине, шн єѣ
ѳѵпѧрѣ пре ѣѣ ѳѵрѧѣ котрѣ сине, шн копїлѧ
шѣ ѧѵѣлѵи кѵ ѣѣ, шн ѡѵпрѣѣе дѣ мїзѣрѧ, шнѧѵ кѳ
мїсѣ пѧнъ ла кѧса тѧтѵлѵи ѣи. Шн ѧѵ кѳ
єпѵѕѵтъ пре ѣѣ тѧтѵлѣ фѣтїи, шн вѣзѵ ѳѵѵ
ѳѵпїлѵїпнѧрѣ ѧѵѣлѵи, шнѣ ѧдѵсь пре ѣѣ сѣнѵѣ ѧѵѣ
Тѧтѵлѣ фѣтїѣ, шн ѧѵ шѣзѣ ѳѵпрївнѣ кѵ ѣѣ трїи зї
ле шн ѧѵ мѧнїнкѧ, шн ѧѵ бѣвѵтъ шн ѧѵ дормїтъ ѧколо.
шн

Ş-au întors şi s-au dus, şi au pus marfa şi agonisita lor cea
cioplit, şi vărsatul, şi au întrat în mijlocul norodului.

21. Şi s-au întors şi s-au dus, şi au pus marfa şi agonisita lor cea de cinste înaintea lor.

22. Şi ei fiind depărtaţi de casa lui Miha, şi oamenii ceia de pren case împreună cu casa lui Miha [23] striga, şi au ajuns pre fiii lui Dan

23. Şi au strigat către fiii lui Dan, şi ş-au întors feciorii lui Dan obrazele lor, şi zisără către Miha: «Ce iaste ţie că ai strigat?».

24. Şi zise Miha: «Căce pre dumnezeii miei, pre carei mi-am făcut mie, mi-aţi luat, şi pre popa, şi v-aţi dus, şi ce mie încă? Şi ce mie ziceţ aceasta: Ce aceasta strigi?».

25. Şi zise către el fiiul lui Dan: «Să nu se audă dară glasul tău împreună cu noi, pentru ca să nu vă timpine voao oameni supăraţi la sufletul lor, şi vei adaoge sufletul tău şi sufletul casii tale».

26. Şi au mers feciorii lui Dan la calea lor. Şi văzu Miha că mai tari decît dînsul sînt, şi să abătu şi să întoarse la casa lui.

27. Şi ei au luat cîte au făcut Miha, şi pre preotul carele era lui, şi au venit asupra Lêsii, preste norod ce odihniia şi nedejduia pre nedêjde, şi au lovit pre ei întru gură de sabie şi cetatea au arsu-o cu foc.

28. Şi nu iaste cine să-i scoaţă, căci departe iaste de la Sidon, şi cuvînt nu iaste lor împreună cu om, şi aceasta e în vale carea iaste a casei lui Roov. Şi au zidit cetatea şi au lăcuit întru ea.

29. Şi au numit numele cetăţii Dan, întru numele lui Dan, tatălui lor, carele s-au născut lui Israil, şi era Les numele cetăţii mai nainte.

30. Şi au rădicat lor fiii lui Dan cel cioplit. Şi Ionathan, fiiul lui Gherson, fiiul lui Manasi, el şi fiii lui era preoţi fêliului lui Dan pînă la zua mutării pămîntului.

31. Şi au rînduit lor cioplitul lui Miha, carele au făcut Miha, toate zilele cîte era casa lui Dumnezău în Silom.

CAP 19

1. [31] Şi fu întru zilele acêlea, nu era împărat întru Israil. [1] Şi fu om levit, nemernicind în coastele muntelui Efraim, şi au luat lui muiêre ţiitoare den Vithlêemul Iudei.

2. Şi să mînié pre el ţiitoarea lui, şi s-au dus de la el la casa tatului ei, la Vithlêemul Iudei, şi au fost acolo zile 4 luni.

3. Şi s-au sculat bărbatul ei, şi au mers den napoia ei, ca să trăiască după inema ei, ca să o împace pre ea cu sine şi să o întoarcă pre ea iarăş către sine. Şi copilaşul lui cu el, şi o părêche de măgari, şi au mers pînă la casa tatălui ei.

4. Şi l-au văzut pre el tatăl fêtei, şi veni întru întîmpinarea lui, şi-l adusă pre el socrul lui, tatăl fêtei, şi au şăzut împreună cu el trei zile şi au mîncat, şi au băut şi au dormit acolo. //

Ms. 45, f. 113 v–114 r

dul, şi therafin, şi cioplitul, şi vărsatul, şi au întrat în mijlocul nărodului.

21. Şi s-au întorsu şi s-au dus, şi au pus marfa şi agonisita lor cea de cinste înaintea lor.

22. Şi ei fiind depărtaţi de la casa lui Miha, şi oamenii ceia de pren casă împreună cu casa lui Miha striga, şi au ajunsu pre fiii lui Dan şi au strigat fiii lui Dan.

23. Şi ş-au întorsu ficiorii lui Dan obrazele lor, şi dziseră cătră Miha: «Ce iaste ţie că ai strigat?».

24. Şi dzise Miha: «Căce pre dumnedzăii miei, pre carii mi-am făcut mie, mi-aţi luat, şi pre popa, şi v-aţi dus, şi ce mi-i încă? Şi-mi dziceţi aceasta: Ce iaste aceasta strigi?».

25. Şi dzise cătră el fiii lui Dan: «Să nu să audză dară glasul tău împreună cu noi, pentru ca să nu vă tîmpine voao oameni supăraţi la sufletul lor, şi vei adaoge sufletul tău şi sufletul casei tale».

26. Şi au mersu ficiorii lui Dan la calea lor. Şi vădzu Miha că mai tari decît însul sîntu, şi să abătu şi să întoarse la casa lui.

27. Şi ei au luat cîte au făcut Miha, şi pre preut carele era lui, şi au venit asupra Lesa, pre nărod odihnind şi nădăjduindu pre nădêjde, şi i-au lovit pre ei cu gură de sabie şi cetatea au arsu-o cu foc.

28. Şi nu iaste cine să-i scoaţă, căce departe iaste de la Sidon, şi cuvîntu nu iaste lor împreună cu om, şi aceasta-i în vale, carea iaste a casei Roov. Şi au zidit cetatea şi au lăcuit întru ea.

29. Şi au numit numele cetăţii Dan, întru numele lui Dan, tatălui lor, carele s-au născut lui Israil, şi era Les numele cetăţii mainte.

30. Şi au rădicat şie fiii lui Dan cela cioplit şi cela vărsat[2]. Şi Ioanathan, fiiul lui Ghirson, fiiul lui // Manasi, el şi fiii lui era preuţi fêliului Dan pănă la dzua mutării pămîntului.

31. Şi au rînduit lor cioplitul Miha toate dzilele carele au făcut Miha cîte era casa lui Dumnedzău în Silom.

CAP 19

1. [31] Şi fu întru dzilele acêlea, nu era împărat întru Israil. [1] Şi fu om levit nemernicindu în coaste muntelui Efraim, şi au luat şie muiêre ţiitoare den Vithlêem Iuda.

2. [1] Şi să mînie pre el ţiitoarea lui, [2] şi s-au dus de la el la casa tatălui ei, la Vithlêem Iuda, şi au fostu acolo dzile 4 luni.

3. Şi s-au sculat bărbatul ei şi au mersu de napoia ei, ca să grăiască după inima ei, ca să o împace pre ea cu sine[1]. Şi copilaşul lui cu el, şi o părêche de măgari, şi au mersu pănă la casa tatălui ei.

4. [3] Şi l-au vădzut pre el tatăl fêtei, şi veni întru timpinarea lui, [4] şi-l aduse pre el socrul lui, tatăl fêtei, şi au şedzut împreună cu el 3

Ms. 4389, f. 122 r–122 v

şi therafimul, şi vărsatul, şi cioplitul, şi întră în mijlocul oamenilor.

21. Şi se întoarseră şi se duseră, şi puseră înaintea lui copiii şi dobitocul şi agoniseala lui cea mai de cinste.

22. Iară deaca se dăpărtară ei de casa lui Miha, iară bărbaţii carii era den casa lui Miha se strînseră şi mêrseră de ajunseră pre feciorii lui Dan.

23. [22] Şi începură a striga, [23] iară ei se întoarseră spre dînşii, şi ziseră cătră Miha: «Ce-ţi iaste ţie de te-ai adunat aşa? Căci strigi?».

24. Iară Miha zise: «Cioplitura mea, carea am făcut, aţi luat, şi preotul mi l-aţi dus, şi încă-mi ziceţi ce-mi iaste?».

25. Iară feciorii lui Dan ziseră cătră dînsul: «Să nu se mai auză glasul tău după noi, să nu se scoale apoi asupra voastră bărbaţii cei cu suflet cumplit, şi vei pune sufletul tău şi sufletul a toată casa ta».

26. Şi se duseră feciorii lui Dan pre calea lor. Şi deaca văzu Miha că sînt ei mai putêrnici decît dînsul, se întoarse acasă-şi.

27. Iară feciorii lui Dan luară ce făcuse Miha, şi pre preot şi ce fu la el, şi se duseră în Lais, la oamenii carii tăcea şi să nădăjduia cu nădêjde, // şi-i tăiară cu sabiia şi cetatea o arseră cu foc.

28. Şi nu era nimini să-i scoaţă că era dăparte de sidonêni, şi vorbă sau amestecătură nu avea cu oamenii, ce era această cetate în valea carea nu era dăparte de Rooav. Şi zidiră acolo cetate şi se sălăşluiră într-însa.

29. Şi puseră numele cetăţii Dan, pre numele lui Dan tatăl lor, care se născuse lui Israil, iară numele cetăţii mai nainte era Lais.

30. Şi puseră feciorii lui Dan lor cioplit. Iară Ioanathan şi feciorii lui era preoţi seminţiei lui Dan pînă în zioa mutării pămîntului.

31. Şi puseră lor cioplitul care-l făcuse Miha şi stătu în toate zilele cît fu casa lui Dumnezeu în Silom.

CAP 19

1. Că într-acêlea zile nu era împărat întru Israil. [1] Şi fu bărbat levitin care lăcuia de o latură a muntele Efraimului, şi-şi luoă muiêre posadnică den Vithleemul Iudei.

2. Şi se mînie pre dînsul ţiitoarea lui, şi fugi de la el la casa tătîne-său în Vithleemul Iudei, şi fu acolo 4 luni.

3. De-acii se sculă bărbatul ei şi mêrse după dînsa ca să o îmblînzească şi să o împace cu sine şi să vie iară la dînsul. Şi era sluguliţa lui cu dînsul, şi 2 măgari, şi se duse la casa tatălui ei.

4. [3] Iară deaca-l văzu socru-său ieşi cu veselie întru întîmpinarea lui, [4] şi-l opri socru-său, tatăl fêtei, şi fu la dînsul 3 zile, şi mîn-

Versiunea modernă

dul şi terafimul şi idolul cioplit şi turnat şi a întrat în mijlocul poporului.

21. Şi s-au întors şi au plecat şi au pus copiii, dobitoacele şi avutul lor în frunte.

22. Iar după ce s-au depărtat de casa lui Mica, acesta, împreună cu oamenii caselor vecine au fugit după fiii lui Dan şi i-au ajuns.

23. Şi au strigat către fiii lui Dan care s-au întors şi au zis către Mica: «De ce strigi aşa?».

24. Mica cuvîntă: «Voi mi-aţi luat dumnezeul meu, pe care l-am făcut eu, şi pe preotul meu şi v-aţi dus. Ce îmi mai rămîne? Şi mai întrebaţi ce am?».

25. Iar fiii lui Dan au zis: «Taci, să nu-ţi mai auzim gura. Altfel, supărîndu-se, unii din noi vor tăbărî pe tine, şi vei pieri şi tu şi familia ta».

26. Şi s-au dus fiii lui Dan acasă. Şi Mica văzînd că ei sînt mai tari decît el, s-a întors şi el la casa lui.

27. Iar fiii lui Dan au luat cîte a făcut Mica şi pre preotul care era la el şi au venit la Laiş la un popor liniştit şi fără grijă şi l-au lovit cu sabia şi cetăţii i-au dat foc.

28. Şi nu a fost nimeni să-i scoată, căci erau departe de Sidon şi nici legături cu nimeni nu aveau. Laiş se afla la vale, în preajma lui Bet-Rehob. Şi au zidit din nou cetatea şi au locuit într-însa.

29. Şi au dat nume cetăţii Dan, după numele strămunului lor Dan, fiul lui Israel; mai înainte însă numele cetăţii a fost Laiş.

30. Şi au ridicat fiii lui Dan idolul la ei; şi Ionatan, fiul lui Gherşom, şi fiii săi au fost preoţi în seminţia lui Dan pînă în ziua strămutării.

31. Şi au păstrat idolul cioplit al lui Mica, tot timpul cît era cortul lui Dumnezeu în Şilo.

CAP 19
Nelegiuirea gloatelor

1. În zilele acelea, cînd nu erau crai în Israel, pe coasta Muntelui Efraim trăia un levit. Acesta şi-a luat o ţiitoare din Betleemul Iudei.

2. Ea s-a certat cu el şi s-a dus de la el înapoi la casa tatălui ei în Betleemul Iudei; acolo a stat patru luni.

3. Atunci bărbatul ei s-a sculat şi s-a dus după ea, ca să se împace cu ea şi s-o aducă acasă. Cu el mai era o slugă şi doi asini, pe care i-a dus în casa tatălui ei.

4. Socrul său, tatăl tinerei femei, l-a întîmpinat cu bucurie, iar el a rămas acolo trei zile. Au mîncat şi au băut.

Biblia 1688, pag. 189, col. I

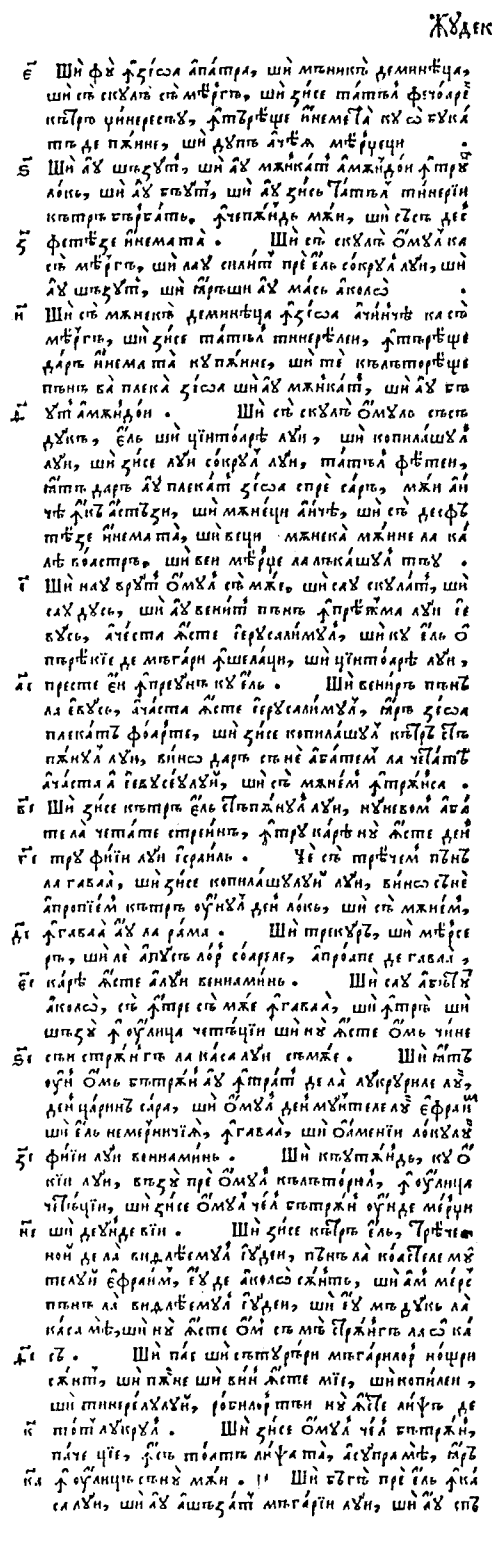

Ждек

5. Şi fu în ziua a patra şi mînică demineaţa şi să sculă să meargă. Şi zise tatăl fecioarei către ginere-său: «Întărêşte inema ta cu o bucată de pîine, şi după acêea mêrgeţi».

6. Şi au şăzut, şi au mîncat amîndoi într-un loc, şi au băut. Şi au zis tatăl tinerii către bărbat: «Începînd mîi, şi să să desfetêze inema ta».

7. Şi să sculă omul ca să meargă, şi l-au silit pre el socrul lui şi au şăzut, şi iarăşi au mas acolo.

8. Şi să mînecă demineaţa, în ziua a cincea, ca să meargă, şi zise tatăl tinerêlei: «Întărêşte dară inema ta cu pîine, şi te călătorêşte pînă va pleca ziua». Şi au mîncat şi au băut amîndoi.

9. Şi să sculă omul să să ducă, el şi ţiitoarea lui, şi copilaşul lui. Şi zise lui socrul lui, tatăl fêtei: «Iată dară au plecat zioa spre sară. Mîi aicea încă astăzi, şi mîneţi aicea, şi să desfătêze inema ta, şi veţi mîneca mîine la calea voastră, şi vei mêrge la lăcaşul tău».

10. Şi n-au vrut omul să mîie, şi s-au sculat, şi s-au dus, şi au venit pînă în preajma lui Ievus, acesta iaste Ierusalimul, şi cu el o părêchie de măgari înşelaţi, şi ţiitoarea lui preste ei împreună cu el.

11. Şi veniră pînă la Evus, aceasta iaste Ierusalimul. Iară zioa plecată foarte, şi zise copilaşul către stăpînul lui: «Vino dară să ne abatem la cetatea aceasta a Ievuseului şi să mînem într-însa».

12 Şi zise către el stăpînul lui: «Nu ne vom abate la cetate streină întru carea nu iaste dentru fiii lui Israil, [13] ce să trêcem pînă la Gavaa».

13. Şi zise copilaşului lui: «Vino să ne apropiem către unul den loc, şi să mînem în Gavaa au la Rama».

14. Şi trecură şi mêrseră, şi le apusă lor soarele aproape de Gavaa, carea iaste a lui Veniamin.

15. Şi s-au abătut acolo să între să mîie în Gavaa. Şi între şi şăzu în uliţa cetăţii, şi nu iaste om cine să-i strîngă la casa lui să mîie.

16. Şi iată un om bătrîn au întrat de la lucrurile lui den ţarină sara; şi omul den muntele lui Efraim, şi el nemerniciia în Gavaa. Şi oamenii locului fiii lui Veniamin.

17. Şi căutînd cu ochii lui, văzu pre omul călătoriul în uliţa cetăţii, şi zise omul cel bătrîn: «Unde mergi şi de unde vii?».

18. Şi zise către el: «Trêcem noi de la Vithlêemul Iudei pînă la coastele muntelui Efraim. Eu de acolo sînt, şi am mers pînă la Vithlêemul Iudei, şi eu mă duc la casa mea, şi nu iaste om să mă strîngă la o casă.

19. Şi paie şi săturări măgarilor noştri sînt, şi pîine şi vin iaste mie; şi copilei şi tinerelului, robilor tăi, nu iaste lipsă de tot lucrul».

20. Şi zise omul cel bătrîn: «Pace ţie, însă toată lipsa ta asupra mea, iară în uliţă să nu mîi».

21. Şi băgă pre el în casa lui, şi au aşăzat măgarii lui, şi au spă / lat

Ms. 45, f. 114 r

dzile, şi au mîncat, şi au băut şi au dormit acolo.

5. Şi fu în dzua a patra şi să mînecă dimineaţă şi să sculă să margă. Şi dzise tatăl tinerii către ginere-său: «Întăreşte inima ta cu o bucată de pîine, şi după acêea mêrgeţi».

6. Şi au şedzut şi au mîncat amîndoi într-un loc şi au băut. Şi au dzis tatăl tinerêlei către bărbat: «Începînd mîi, şi să desfătêdze inima ta».

7. Şi să sculă omul ca să margă, şi l-au silit pre el socrul lui şi au şedzut, şi iarăşi au mas acolo.

8. Şi să mînecă dimineaţa, în dzua a cincea, ca să margă şi dzise tatăl tinerêlii: «Întăreşte dară inima ta cu pîine, şi te aşeadză pănă va pleca dzua». Şi au mîncat şi au băut amîndoi.

9. Şi să sculă omul să să ducă, el şi ţiitoarea lui, şi copilaşul lui. Şi-i dzise lui socrul lui, tatăl fêtei: «Iată dară au plecat dzua la sară. Mîi aicea încă astădzi şi mîneţi aicea şi să desfătêdze inima ta. Şi veţi mîneca mîine la calea voastră, şi vei mêrge la lăcaşul tău».

10. Şi n-au vrut omul să mîie, şi s-au sculat şi s-au dus, şi s-au dus pănă în preajma Ievus, acesta-i Ierusalimul, şi cu el o părêche de măgari înşelaţi, şi ţiitoarea lui preste ei împreună cu el.

11. Ei în preajma Ievus, acesta-i Ierusalimul. Şi dzua plecată foarte, şi dzise copilaşul către stăpînul lui: «Ia-mblă dară şi să ne abatem la cetatea Ievuseului aceasta şi să mînem întru însă».

12. Şi dzise către el stăpînul lui: «Nu ne vom abate la cetate a striin întru carea nu iaste dentru fiii lui Israil, şi vom trêce pănă la Gavaa».

13. Şi dzise / copilaşului lui: «Vino şi să ne apropiem la unul den locuri, şi să mînem la Gavaa au la Rama».

14. Şi trecură şi mêrseră, şi apuse lor soarele apropiindu-să de Gavaa, carea iaste a lui Veniamin.

15. Şi s-au abătut acolo a întra în Iontru să mîie la Gavaa. Şi întră şi şedzu în uliţa cetăţii, şi nu iaste om cine să-i strîngă pre ei ca să poposască.

16. Şi iată om bătrîn au întrat de la lucrurile lui den ţarină sara; şi omul den muntele Efraim, şi el nemerniciia în Gavaa. Şi oamenii locului, fiii lui Veniamin.

17. Şi căutîndu cu ochii lui, vădzu pre om pre călători[2] întru uliţa cetăţii, şi dzise omul cela bătrîn: «Unde mergi şi de unde vii?».

18. Şi dzise către el: «Trêcem noi de la Vithlêem a Iudei pănă la coastele muntelui Efraim. Eu de acolo sîntu, şi am mersu pănă la Vithlêem Iuda şi la casa mea eu mă duc, şi nu iaste om să mă strîngă la o casă.

19. Şi paie şi fîn sîntu măgarilor noştri, şi pîine şi vin iaste mie, şi copilei şi tinerelului, robilor tăi nu iaste lipsă de tot lucrul».

20. Şi dzise omul cela bătrîn: «Pace ţie, însă toată lipsa ta asupra mea, iară în uliţă să nu mîi».

21. Şi-l bägă pre el întru casa lui, şi au pus den

Ms. 4389, f. 122 v–123 r

cară şi băură şi maseră acolea.

5. Iară a patra zi se sculă de dimineaţă şi mînecă să se ducă. Iară tatăl fêtei zise către ginere-său: «Întăreşte-ţi inima cu o fărîmă de pîine, de-acii veţi mêrge».

6. Şi şăzură amîndoi depreună de mâncară şi băură şi zise tatăl fêtei către ginere-său: «Mîi aici, şi să se dăsfetêze inima ta».

7. Iară el se sculă să se ducă, iară socru-său îl opri, şi mase acolea.

8. Iară a cincea zi el mînecă de dimineaţă să purceagă, iară socru-său îi zise: «Întăreşte-ţi inima cu pîine şi vei mêrge». Şi aşa întîrzie mîncînd şi bînd / pînă plecă îndeseară.

9. Şi să sculă să meargă şi muiêrea lui, cu dînsul şi sluguliţa. Iară socru-său îi zise: «Iată acuma iaste aproape deseară. Ce mîi aici, şi şi se dăsfătêze inima, iară dimineaţă veţi mîneca în calea voastră, şi veţi mêrge acasă-vă».

10. Iară el nu vru să asculte pre socru-său, ce se sculă şi se duse, şi mêrse pînă împotriva Evusului, carei[1] într-alt chip se chiema Ierusalim, şi cu dînsul măgarii amîndoi înşălaţi, şi posadnica lui cu dînsul.

11. De-acii deaca mêrseră pînă împotriva Evusului. Iară zioa plecă îndeseară de tot, şi zise sluguliţa către stăpînu-său: «Blăm să ne abatem la cea cetate la Evus să mînem acolea».

12. Iară stăpînu-său îi răspunse: «Nu ne vom abate la cetate streină carea nu iaste de ale feciorilor lui Israil, ce voiu trêce la Gavaon».

13. Şi zise către slugă: «Blăm să ne apropiem de un ţinut de al Gavaonului, şi vom mînea sau la Gavaon sau la Rama».

14. Şi trecură Evusul şi mêrseră, şi le apuse soarele aproape de Gavaon, care iaste în semiţiia lui Veniamin.

15. Şi se abătură acolo să mêargă să mîie în Gavaon. Şi deaca întră înlăuntru dăscălecă şi şăzu în uliţă, şi nu fu om care să-l ducă la dînsul să mîie.

16. De-acii iată veni un bărbat bătrîn care veniia de la lucrul lui de la cîmp seara; şi era şi el om den muntele Efraimului, şi lăcuia în Gavaon. Iară oamenii cetăţii era den feciorii lui Veniamin.

17. Şi rădicîndu-şi ochii, văzu pre acel om călător în uliţa cetăţii, şi zise acel bătrîn călătoriului: «De unde vii şi încătrouă mergi?».

18. Iară el îi răspunse zicînd: «De la Vithleemul Iudei venim şi mêrgem la laturea muntelui Efraimului, că eu sînt de acolo, ce am fost pînă la Vithleemul Iudei, ce acuma merg acasă, şi nu iaste nimini să mă ducă la o gazdă să mîiu.

19. Iară paie şi fîn de măgarii noştri avem noi, şi pîine şi vin pentru mine, şi pentru roaba ta şi pentru slugă iaste, nu ne lipsêşte nici de unele».

20. Iară bătrînul acela // zise către dînsul: «Pace ţie, iară şi ce va lipsi ţie iaste la mine, numai nu mînea în uliţă».

21. Şi-l duse la casa lui, şi puse înaintea măga-

Versiunea modernă

5. A patra zi s-au sculat ei devreme şi s-au pregătit de plecare. Iar tatăl tinerei femei a zis către ginerele său: «Ia o bucăţică de pîine ca să-ţi întăreşti inima. Apoi poţi să pleci».

6. Şi el a rămas şi au mîncat şi au băut amîndoi împreună. Apoi tatăl femeii a zis din nou: «Rămîi şi noaptea asta, ca să se veselească inima ta».

7. Omul însă s-a sculat să plece, dar socrul l-a rugat să a mai rămînă o noapte.

8. A cincea zi s-a sculat el de dimineaţă ca să plece. Şi tatăl tinerei femei i-a zis: «Întăreşte-ţi inima ta cu pîine şi zăboveşte pînă va trece soarele spre asfinţit». Şi amîndoi au mîncat şi au băut împreună.

9. Apoi omul acela s-a sculat ca să plece cu ţiitoarea sa şi cu sluga sa. Iar socrul său a zis: «S-a plecat ziua spre seară, rămîi, te rog, fiindcă ziua se va sfîrşi curînd, rămîi aici, să se veselească inima ta! Mîine dimineaţă vă veţi scula şi veţi pleca la drum şi tu vei ajunge la casa ta».

10. Dar musafirul n-a vrut să rămînă, ci s-a sculat şi a plecat şi a venit pînă la Iebus, care acum este Ierusalimul. Cu el erau doi asini încărcaţi şi ţiitoarea lui.

11. Dar cînd ei au fost aproape de Iebus, s-a înserat. Atunci sluga a zis către stăpînul său: «Să intrăm în cetatea asta a Iebuseilor să înoptăm aici».

12. Stăpînul însă i-a zis: «Nu, nu ne băgăm în cetatea unor oameni de alt neam, care nu sînt fiii lui Israel, ci să mergem pînă la Ghibeea».

13. Şi omul i-a zis iară slugii: «Să mergem pînă la unul din aceste locuri şi să stăm în Ghibeea sau Rama».

14. Şi au mers şi au ajuns aproape de Ghibeea şi, cînd au ajuns la Ghibeea lui Veniamin, soarele a asfinţit.

15. Şi s-au abătut din calea lor şi au venit în Ghibeea şi au rămas în uliţa cetăţii, căci nimeni nu i-a poftit în casă ca să-i găzduiască.

16. Iată însă că un bătrîn se întorcea seara de la lucru din cîmp; acesta era de neam din Muntele Efraim şi trăia în Ghibeea. Iar locuitorii din cetatea aceasta erau din fiii lui Veniamin.

17. Bătrînul, ridicîndu-şi ochii, a văzut nişte trecători pe uliţa cetăţii şi i-a întrebat: «Încotro mergeţi şi de unde veniţi?».

18. Şi i s-a răspuns: «Noi mergem de la Betleemul Iudei la muntele lui Efraim, de unde sînt eu; am fost la Betleemul Iudei şi acum mă duc la casa Domnului; dar nimeni nu mă cheamă în casă.

19. Noi avem şi paie şi nutreţ pentru asinii noştri; avem pîine şi vin pentru mine, pentru femeia mea şi pentru sluga mea; n-avem nevoie de nimic».

20. Atunci bătrînul a zis: «Fiţi pe pace, nu vă va lipsi nimic; numai să nu rămîneţi în uliţă».

21. Apoi l-a dus în casa sa, a dat nutreţ asini-

Biblia 1688, pag. 189, col. II

picioarele lor, şi au mîncat şi au băut.

22. Şi ei desfătîndu-se cu inema lor, şi iată oamenii cetăţii, fiii celor fără de lêge, au încunjurat casa, şi au lovit la uşă, şi au zis către omul, stăpînul casei, cel bătrîn zicînd: «Scoate pre om, pre cela ce au întrat în casa ta, pentru ca să-l cunoaştem pre el».

23. Şi ieşi către ei omul, stăpînul casei, şi zise către ei: «Nici într-un chip, fraţilor, să nu faceţi rău dară, după ce au întrat omul acesta în casa mea, să nu faceţi nebuniia aceasta.

24. Iată fata mea cea fecioară, şi ţiitoarea lui, scoate-le-voiu pre êle dară afară, şi le smeriţi pre êle şi faceţi lor ce e bun în ochii voştri, şi omului acestuia să nu faceţi cuvîntul nebuniei aceştiia».

25. Şi oamenii n-au vrut să asculte pre el, şi să apucă omul de ţiitoarea lui şi au scosu-o pre ea către ei afară, şi au conoscutu-o pre ea, şi ş-au bătut joc de ea toată noaptea pînă demineaţa, şi au trimisu-o pre ea odată cînd să suia zorile.

26. Şi veni muiêrea de către demineaţă şi au căzut la uşa porţii casei omului unde-i era domnul ei acolo, pînă s-au luminat.

27. Şi să sculă stăpînul ei demineaţa şi deşchisă uşile casei, şi ieşi ca să meargă în calea lui, şi iată fămêia lui, ţiitoarea, căzută lîngă uşa casei, şi mîinile ei preste prag.

28. Şi zise către ea: «Scoală-te şi să mêrgem». Şi nu i-au răspuns lui, că au fost moartă, şi o rădică pre ea preste măgariu, şi să sculă omul şi să duse la locul lui.

29. Şi au întrat în casa lui şi luo sabiia, şi să apucă de ţiitoarea lui şi au împărţitu-o pre ea după oasele ei în 12 părţi şi le-au trimis pre êle la toate fêliurile lui Israil.

30. Şi fu tot cela ce vedea zicea: «Nici s-au făcut, nici s-au ivit aşa den zioa suirii fiilor lui Israil de la Eghipet pînă în zioa de astăzi». Şi au poruncit oamenilor pre carii au trimis zicînd: «Acêstea să grăiţ către tot Israilul, de s-au făcut după cuvîntul acesta! Puneţ dară voao pentru ea sfat şi grăiţi».

CAP 20

1. Şi ieşiră toţi fiii lui Israil, şi să adunară toată adunarea ca un om, de la Dan pînă la Varsavie, şi în pămîntul lui Galaad, către Domnul, la Masifa.

2. Şi au stătut adunarea a tot nărodul, toate fêliurile lui Israil, întru adunarea nărodului lui Dumnezău, 400 000 de oameni pedestri, zmulgînd sabii.

3. Şi au auzit fiii lui Veniamin că s-au suit fiii lui Israil la Masifa. Şi ziseră fiii lui Israil: «Grăiţi, unde s-au făcut răutatea aceasta?».

4. [3] Şi răspunse omul levitul, bărbatul muierii ceii ucise, [4] şi zise: «La Gavaa a lui Veniamin am venit eu şi ţiitoarea mea să mîném.

5. Şi s-au sculat asupra mea oamenii cei de la Gavaa, şi au încun // jurat asupra mea la casă, noaptea, şi pre mine au vrut să mă o-

Ms. 45, f. 114 r–114 v

naintea măgarilor lui, şi au spălat picioarele lor, şi au mîncat şi au băut.

22. Şi ei dăsfătîndu-să cu inima lor, şi iată oameni a cetăţii, fii a fără de legii, au ocolit casa şi au lovit la uşe şi au dzis cătră omul, stăpînul casei, cela bătrîn dzicîndu: «Scoate-ţi pre om pre cela ce au întrat în casa ta, pentru ca să-l cunoştem pre el».

23. Şi ieşi cătră ei omul, stăpînul casei, şi dzise cătră ei: «Nice într-un chip, fraţilor, să nu faceţi dară rău, după ce au întrat omul acesta în casa mea, să nu faceţi nebuniia aceasta.

24. Iată fata mea cea fecioară, şi ţiitoarea lui, scoate-le-voi pre ele dară afară, şi le smeriţi pre ele şi faceţi lor ce-i bun în ochii voştri, şi omului acestuia să nu faceţi cuvîntul nebuniei aceştiia».

25. Şi n-au vrut oamenii să asculte pre el, şi să apucă omul de ţiitoarea lui şi au scosu-o pre ea cătră ei afară, şi au cunoscutu-o pre ea şi ş-au bătut joc de ea toată noaptea pănă dimineaţă, şi au trimisu-o pre ea cîndu să suia zorile.

26. Şi veni muiêrea de cătră dimineaţă[3] şi au cădzut la uşa porţii a casei omului unde era domnul ei acolo, pănă s-au luminat.

27. Şi să sculă stăpînul ei dimineaţă şi deşchise uşile casei, şi ieşi ca să margă în calea lui, // şi iată fămêia lui, ţiitoarea, cădzută lîngă uşa casei, şi mîinele ei preste prag.

28. Şi dzise cătră ea: «Scoală-te şi să mêrgem». Şi nu i-au răspunsu lui, ce au fostu murit, şi o rădică pre ea preste măgariu şi să sculă omul şi să duse la locul lui, şi au întrat în casa lui.

29. Şi luă sabiia, şi să apucă de ţiitoarea lui şi au împărţitu-o pre ea după oasele ei în 12 părţi şi le-au trimis pre êle la toate fêliurile lui Israil.

30. Şi fu toţ cela ce vedea dzicea: «Nice s-au făcut, nice s-au ivit aşa dentru dzua suirei fiilor lui Israil de la Eghiptu pănă în dzua de astădzi». Şi au porîncit oamenilor pre carii au trimis dzicîndu: «Acêstea să grăiţi cătră tot Israil, de s-au făcut după cuvîntul acesta[4]! Puneţi dară voao pentru însă sfat şi grăiţi».

CAP 20

1. Şi ieşiră toţi fiii lui Israil, şi să adunară toată adunarea ca un om, de la Dan pănă la Virsavee, şi în pămîntul Galaad, cătră Domnul, la Masifa.

2. Şi au stătut fruntea[1] a tot nărodul, toate fêliurile lui Israil, întru adunarea nărodului[2] lui Dumnedzău, 400 000 de oameni pedestri zmulgînd sabii.

3. Şi au audzit fiii lui Veniamin că s-au suit fiii lui[3] Israil la Masifa, şi viind[4]. Şi dziseră fiii lui Israil: «Grăiţi unde s-au făcut răutatea aceasta».

4. Şi răspunse omul levitul, bărbatul muierii ceia ucise, şi dzise: «La Gavaa a lui Veniiamin am venit eu şi ţiitoarea mea să poposescu.

5. Şi s-au sculat asupra mea oameni, ceia de la Gavaa, şi au încungiurat asupra mea la casă,

Ms. 4389, f. 123 r

rilor lui notreţ, iară lor le spălă picioarele, şi mîncară şi băură.

22. De-acii deaca se mai bucurară inimile lor, iată bărbaţii cetăţii, oameni făcători de fărădelêge, ocoliră curtea şi bătea în porţi şi ziseră stăpînului casei celui bătrîn grăind: «Scoate pre bărbatul cela ce au întrat în casa ta, să ne culcăm cu dînsul».

23. Iară stăpînul casei ieşi la dînşii, şi le zise: «Ba, fraţilor, să nu faceţi răotate acestui om ce au întrat în casa mea, nici să faceţi această nebunie.

24. Ce iată eu am fată fecioară, şi bărbatul acesta are posadnică, ce să le scoţ amîndoaoă să le faceţi strămbătate şi[2] faceţi cu êle cum va plăcea mai bine ochilor voştri, iară bărbatului nici într-un chip să nu-i faceţi nebuniia aceasta».

25. Ei nu vrea să-l asculte, iară bărbatul acela luoă pre posadnica lui şi o scoase la dînşii, iară ei o apucară şi fură cu dînsa toată noaptea acêea pînă despre zioă, şi o lăsară dimineaţa.

26. Şi veni muiêrea dimineaţa şi căzu la uşa porţii curţii bărbatului la care era bărbatul ei.

27. Iară a doaoa zi se sculă bărbatul şi dăşchise uşile casei şi ieşi să meargă pre calea sa, iară posadnica lui iată zăcea, şi mîinile ei era preste prag.

28. Iară el îi zise: «Scoală să mêrgem». Iară ea nu-i răspunse, că era moartă, iară el o luoă şi o puse pre măgar şi se sculă de mêrse pre calea sa la locul său şi se duse acasă-şi.

29. Şi deaca sosi îşi luoă sabiia, şi-şi apucă posadnica şi o fărîmi pren oase în 12 bucăţi[3] şi o trimêse în toată seminţiia lui Israil.

30. Şi toţi cîţi o văzură ziseră: «N-au fost, nici se-au văzut aşa de cînd au ieşit feciorii lui Israil den Eghipet pînă astăzi». Şi porînci bărbaţilor pre care îi trimesêse cu dînsa zicînd: «Aşa să ziceţi cătră tot Israilul: Socotiţi-vă înşivă! Iată voi să aşăzaţi pentru acest / lucru sfat şi să tocmiţi graiul».

CAP 20

1. Şi ieşiră toţi feciorii lui Israil, şi se adună toată adunarea ca un om, de la Dan pînă la Virsaviia, şi ţara Galaadului, la domnul, la Masifa.

2. Şi stătură căpeteniile a tot nărodul şi a toate seminţiile lui Israil, în tabăra gloatei lui Dumnezeu, 400 000 de oameni pedestri carii purta sabii.

3. Şi auziră feciorii lui Veniamin că au ieşit feciorii lui Israil în Masifa[1]. Şi ziseră feciorii lui Israil: «Unde au fost această răotate?».

4. Iară levitinul acela, bărbatul muierii cei moarte, zise: «În Gavaa lui Veniamin am mers eu şi muiêrea mea să mînem.

5. Iară oamenii Gavaadului se-au rădicat asupra mea noaptea, şi au ocolit curtea, şi au vrut să

Versiunea modernă

lor, iar ei s-au spălat pe picioare, au mîncat şi au băut.

22. Dar după ce li s-a veselit inima, oamenii desfrînaţi dintre locuitorii cetăţii au înconjurat casa, şi, bătînd în uşă, au zis bătrînului, stăpînul casei: «Scoate pe omul care a intrat în casa ta, ca să-l cunoaştem».

23. Atunci stăpînul casei a ieşit la ei şi le-a spus: «Nu, fraţii mei, să nu faceţi rău omului, de vreme ce a intrat în casa mea, să nu faceţi această ticăloşie!

24. Iată, eu am o fiică fecioară şi el are o ţiitoare; vi le voi scoate, ca să le cunoaşteţi, să faceţi cu ele ce vă place; iar pe omul acesta să-l cruţaţi».

25. Dar ei nu l-a ascultat. Atunci oaspetele a luat pe ţiitoarea lui şi a scos-o în uliţă. Ei au siluit-o şi şi-au bătut joc de ea toată noaptea pînă în ziuă. Şi la ivirea zorilor au părăsit-o.

26. Şi în revărsatul zorilor s-a întors femeia şi a căzut în faţa uşii casei omului aceluia, la care era stăpînul ei, şi a zăcut acolo pînă s-a făcut ziuă.

27. Stăpînul ei însă s-a sculat dimineaţă, a deschis uşa şi a ieşit, ca să plece în drumul său; şi iată ţiitoarea sa zăcea la uşa casei şi mîinile ei erau pe prag.

28. Atunci el i-a zis: «Scoală să mergem!». Dar n-a primit nici un răspuns, pentru că murise. Atunci el a pus-o pe un asin şi a plecat la casa sa.

29. Iar dacă a ajuns acasă, a luat un cuţit şi a tăiat-o bucăţică cu bucăţică în douăsprezece părţi şi le-a trimis în toate hotarele lui Israel.

30. Toţi care vedeau acestea ziceau: «Aşa ceva n-a mai fost şi nici nu s-a mai văzut din zilele ieşirii fiilor lui Israel din ţara Egiptului pînă în ziua aceasta». Iar oamenilor trimişi, levitul dădu poruncă: «Aşa să spuneţi la tot Israelul: Au mai fost oare vreodată lucruri asemănătoare cu aceasta? Cugetaţi şi sfătuiţi-vă ca să hotărîţi!».

CAP 20
O seminţie pierdută

1. Atunci au ieşit fiii lui Israel înaintea Domnului şi s-a adunat toată obştea, ca un singur om, de la Dan pînă la Beerşeba, cu ţara Galaadului la Miţpa.

2. Căpeteniile întregului popor şi seminţiile lui Israel s-au înfăţişat înaintea Domnului, la adunarea poporului lui Dumnezeu, ca la patru sute de mii pedeştri, purtători de sabie.

3. Iar fiii lui Veniamin au auzit că fiii lui Israel s-au strîns la Miţpa. Atunci au zis fiii lui Israel: «Spuneţi cum s-a făcut această nelegiuire?».

4. Iar levitul, bărbatul femeii celei ucise, a răspuns: «Eu cu ţiitoarea mea am dorit să rămînem în Ghibeea lui Veniamin.

5. Dar s-au năpustit asupra mea locuitorii din Ghibeea şi ne-au înconjurat casa, noaptea; aveau

Biblia 1688, pag. 190, col. I

ГѲ Жѹдєк

жѹра́т҃ а҆сѹ́пра мѧ̀ ла кі́єв но́апте, шѝ пре ми́не а҆ѹ́брѹ҆т҃ єѕмѣ о҆мо́арте, шѝ пре ц҃ѣнтоа́рте мѧ̀ а҆ѹ̀ смєрнтѹ́со, шѝ шалѹ́єштѹ҆т҃ ѣ́кѣ, шѝ а҆ѹ̀ мѹрѝ.

5 Шѝ мам҃ а҆пѹка́т҃ дє ц҃ѣнтоа́рте мѧ̀, шѝ а҆м҃ дѣмн кѧтѹ́со прѐѧ, шѝ а҆м҃ трѣмн а҆тот҃ хѣстарѹ́ль мощенѣ́рѣи лѹ́и і҃сраи́л҃ь, кѣчи а҆ѹ̀ фѣкѹ́т҃ нєсѹ́нѣе а҆

6 трѹ̀ і҃сраи́л҃ь. Ма҃т҃ѣ бо́нтоцѣ фѝ҃ѣи лѹ́и і҃сраи҃л҃ дѧ́цѣ ко́аса кѹ́вѧ́нѣ, шѝ єфа́т҃ а҆нѣ́ѣ. Шѝ єѕ скѹ́лѣ то́тѣ нтро́дѹ҆л҃ ка оу҆́н҃ о҆́мь ѕнєжѧ́д҃, нѹ́вла а҆тра, о҆́л҃ ла лѣка́шѹ҆л҃ лѹ́и, шѝ нѹ́нєвоѧ а҆ва́тѣ,

7 о҆́мь ла кѧ́са лѹ́и. Шѝ а҆кѹ́ма кѹ́кѧ́нтѹ҆л҃ а҆ѵ́є єта ка́рєле воѧ́ фа́ѵе, ла гавла̀, нєвоѧ́ сѣ́и а҆сѹ́пра

8 ѣ́и кѹ́ сѻ́рцѹ҆. А҆нєвоѧ́ лѹ́л҃ а҆, і҃, сѻ́ѧменѝ дєѝ трѳ҃, р҃, а҆трѹ̀ то́атє фѣ́лнрнле лѹ́и і҃сраи́л҃ь, шиѳ҃р҃, дєнтрѳ, ѳ҃, шѝ, ѳ҃л҃, дєнтрѹ̀, ѳ҃і҃, єѕмѣ̀ єѹ́ кѧ́тє нтро́дѹ҆л҃ѣи кѧєт҃ фа́нѣ҃ ѵєлова ѵє мє́рѕ ла га

9 вла, а҆ѹ̀ вєнѣ҃ѧмі́нь, дѹ́пѣ то́атѣ нєвѹ́нѣ҃ѧ ка

10 рѣ҃ а҆ѹ̀ фѣкѹ́т҃ а҆трѹ̀ і҃сраи́л҃ь. Шѝ єѕ а҆дѹ́нѣ то́т҃ о́мѹ́л҃ лѹ́и і҃сраи́л҃ь ла чєта́тє ка оу҆́н҃ о́мь

11 дєнтрѹ̀ чєтѣ́ци, вєнѝ́ндь. Шѝ а҆ѹ̀ трѝмн҃ фѣ лнрнле лѹ́и і҃сраи́л҃ь, о҆́ѧменѝ а҆трѹ̀ то́т҃ фѣ́ѧнл҃, лѹ́и вєнѣ҃ѧмі́нь ѕнєжѝ́ндь, ѵє ѣ̀ѕ҃тє рѣ̀ѕ а҆ѵ́єстаѕ ка

12 рєлєсѹ̀ фѣкѹ́т҃ а҆трѹ̀ во́н҃. Шѝ а҆кѹ́ма, дѧ̀ пре о҆́ѧменѣ҃ ѵє́н нєкѹ́рѣць, пре ѵє́н дєнѝ гавла̀, пре фєтоу́рѣ лѹ̀ вєлѣ́ѧ, шѝ во҃ѣ҃морѫ̀ пре ѣ̀, шѝ во҃ рѣ́дѝкѣ рѣ̀ѕ

13 дєнтрѹ̀ і҃сраи́л҃ь, шѝ на́ѹ҆ вѹ́кт҃ фѝ҃ѣи лѹ́и вєнѣ҃ѧмі҃ѣ єѕ а҆ѕкѹ́ѧте гла́єѹ҆л҃ фрѧ́цнаор ло́рь, фѝ҃лор лѹ́и і҃сраи

14 и́л҃ь. Шѝ єа́ѹ҆ а҆дѹ́нѧ́тѣ фѝ҃ѣи лѹ́и вєнѣ҃ѧмі́нѣ, дєнѝ чєтѣ́цнле ло҃р ла гавла̀, єѕ мѣ̀ѕ҃ ла рѣ̀ѕбо́н, кѣ

15 тре фѝ҃ѣи лѹ́и і҃сраи́л҃. Шѝ єа́ѹ҆ сокѻ́нтфѝ҃ѣи лѹ́и вєнѣ҃ѧмі́нь, дєнтрѹ̀ чєтѣ́ци ѳ҃ѕ҃сѧ а҆ѵ́єѧ, до́аса ѕє́чи, шѝ чѝнчи дємі́и дєсѻ́ѧменѣ, ѕмѹ́л҃ гѧ́нь єа́ѣ́ а҆ва́рте дєнѵ́єѧ ѵєлѹ́кѧ, ѳ҃гавла̀.

16 Ка́рєи єа́ѹ҆ сокѻнтѝ, ѱ҃, дєсѻ́ѧменѝ а҆ле́ѣ, дєнтрѹ̀ то́т҃ нородѹ́л҃ ла а҆мжнѣ́до́аса мѫ̀нлє днрє́пци, то́цѣ а҆ѵ́єцѣ̀ пръщї́ѧ, ловѝ́ндь кѹпі́єтрнле пѣ

17 рѹ́л҃, шѝ нѹ́ѹ҆ грєшѝ́ндь. Шѝ то́т҃ сѻ́мѹ́л҃ а҆ѣ̀ і҃сраи́л҃ь єа́ѹ҆ сокоѣ́нтѣ, а҆ва́рте дє фѝ҃ѣи лѧ̀ вєнѣ҃ѧмі́нѣ, ѳ҃ѵ҃, дє сѻ́ѧменѝ ѕмѹ́л҃ гѧ́нь єа́ѣ́ѣ, шѝ то́цѣ а҆ѵ́єцѣ̀ сѻ́ѧ

18 менѝ рѣ̀ѕбо́нннтѣ. Шѝ єѕ скѹ́лѣ́рѣ, шѝ єѣ єѹ́и рѣ ла ведѝ́ль, шѝ а҆тре́ѣа́рѣ а҆трѹ̀ дѧ̀ѕ҃ѹ́, шѝ зѹ́єстрѣ фѝ҃ѣи лѹ́и і҃сраи́л҃ь чѣ́не єѣ́ка єѹ́и ноа́со пѻ вѣцѹ́нѝ́ндь, ка єѣ́ѣ єа́тѣ кѹ́ фѝ҃ѣи лѹ́и вєнѣ҃ѧмі҃, шѝ зѹ́єсе дѧ̀нѹ́л҃ і҃ѹ́да єѣ́ка єѹ́и поѣ́ѣцѹ́нѝ́ндь.

19 Шѝ єѕ скѹ́лѣ́рѣ фѝ҃ѣи лѹ́и і҃сраи́л҃ь дѧ̀нѧ́нѣ́ца, шѝ к҃ єѕ єѣ́тѹ́рѣ а҆сѹ́пра гавє́ѣ҃. Шѝ ѣ̀ши то́т҃ сѻ́ мѹ́л҃ лѹ́и і҃сраи́л҃ь, а҆трѹ̀ рѣ̀ѕбо́н, кѹ вєнѣ҃ѧмі́нь, шѝ єѣ ржѝ́ндѹ́нрѣ а҆прєѹ́нѣ кѹ ѣ́и сѻ́мь і҃сраи́л҃ь ла

20 ка рѣ̀ѕбо́н кѣтрѣ гавла̀. Шѝ ѣ̀ши́рѣ фѝ҃ѣи лѹ́и вєнѣ҃ѧмі́нь дєнѵ́єѧ́тѣ, шѝ а҆ѹ̀ сѹ́пѧ́тѣ а҆трѹ̀ і҃сраи́л҃ь а҆ѵ́єѧ, ѳ҃кѣ, дєсѻ́ѧменѝ прѐ пѫ́мѫ́тѣ.

21 кк Шѝ єѕ а҆пѣ́рѣѣ́тѣ́рѣ то́т҃ сѻ́мѹ́л҃ лѹ́и і҃сраи́л҃, шѝ а҆дѧ́сєѣ́рѣ а҆рѣ́ѣ́ѧ́ѹ́и рѣ̀ѕбо́н ѳ҃лѹ́кѹ́л҃ а҆трѹ̀ ка́рєле єа́ѹ҆ рѣ́ѣ́ѧ́ѹ́нѣ а҆ко́ло а҆ѕ҃сѧ ѵѣ́ дєѵ́ тѣ́и.

22 кг Шѝ єѕ сѹ́нрѣ фѝ҃ѣи лѹ́и і҃сраи́л҃ь, шѝ пла́нѣ́трѣ а҆ наннѣ́тѣ дѧ̀нѹ́л҃ѧ пѣ́нѣ єа́ра, шѝ а҆тре́ѣа́рѣ а҆ трѹ̀ дѧ̀нѹ́л҃ѧ ѕнєжѝ́ндь, а҆ѹ̀ мѧ́и а҆дѧ́сѹєѣ́ѹ ѳ҃ѣ́ѣ єѣ мѣ̀ а҆прѻ́пѣи, ла рѣ̀ѕбо́н кѹ вєнѣ҃ѧмі́нь фра́тєле мі́єѹ҆ ѕ҃ шѝ зѹ́єсе дѧ̀нѹ́л҃ сѹ́нцнєѣ́ кѣтрѣ ѣ́ль.

moară, şi pre ţiitoarea mea au smeritu-o şi ş-au bătut joc, şi au murit.

6. Şi m-am apucat de ţiitoarea mea şi am dimicatu-o pre ea, şi am trimis în tot hotarul moştenirii lui Israil, căci au făcut nebunie întru Israil.

7. Iată voi toţi, fiii lui Israil, daţi voao cuvînt şi sfat aicea».

8. Şi să sculă tot nărodul ca un om zicînd: «Nu va întra om la lăcaşul lui, şi nu ne vom abate om la casa lui.

9. Şi acuma cuvîntul acesta carele vom face la Gavaa ne vom sui asupra ei cu sorţu.

10. Însă vom lua 10 oameni dentr-o 100 întru toate fêliurile lui Israil, şi 100 dentr-o 1 000 şi 1 000 dentru 10 000, să ia bucate nărodului, ca să facă celora ce merg la Gavaa, a lui Veniamin, după toată nebuniia carea au făcut întru Israil».

11. Şi să adună tot omul lui Israil la cetate, ca un om dentru cetăţi venind.

12. Şi au trimis fêliurile lui Israil oameni întru tot fêliul lui Veniamin zicînd: «Ce iaste răul acesta carele s-au făcut întru voi?

13. Şi acuma daţ pre oamenii cei necuraţ, pre cei den Gavaa, pre feciorii lui Velial, şi-i vom omorî pre ei, şi vom rădica răul dentru Israil». Şi n-au vrut fiii lui Veniamin să asculte glasul fraţilor lor, fiilor lui Israil.

14. Şi s-au adunat fiii lui Veniamin den cetăţile lor la Gavaa, să iasă la războiu cătră fiii lui Israil.

15. Şi s-au socotit fiii lui Veniamin dentru cetăţi în zioa acêea doaozeci şi cinci de mii de oameni zmulgînd sabie, afară den ceia ce lăcuia în Gavaa, [16] carei s-au socotit 700 de oameni aleş.

16. Dentru tot norodul la amîndoao mîinile direpţi, toţi aceştea prăştiiaş, lovind cu pietrile părul, şi nu greşind.

17. Şi tot omul lui Israil s-au socotit, afară den fiii lui Veniamin, 400000 de oameni zmulgînd sabie, şi toţi aceştea oameni războinici.

18. Şi să sculară, şi să suiră la Vethil, şi întrebară întru Dumnăzău, şi zisără fiii lui Israil: «Cine să va sui noao povăţuind, ca să să bată cu fiii lui Veniamin?». Şi zise Domnul: «Iuda să va sui povăţuind».

19. Şi să sculară fiii lui Israil dimineaţa şi să bătură asupra Gaveii.

20. Şi ieşi tot omul lui Israil întru războiu cu Veniamin, şi să rînduiră împreună cu ei om Israil la războiu cătră Gavaa.

21. Şi ieşiră fiii lui Veniamin den cetate, şi au surpat întru Israil în ziua acêea 22 000 de oameni pre pămînt.

22. Şi să îmbărbătară tot omul lui Israil, şi adaosără a rîndui războiu în locul întru carele s-au rînduit acolo în zioa cea dentîi.

23. Şi să suiră fiii lui Israil şi plînsără înaintea Domnului pînă sara, şi întrebară întru Domnul, zicînd: «Au mai adaoge-voiu încă să mă apropiiu la războiu cu Veniamin, fratele mieu?». Şi zise Domnul: «Suiţi-vă cătră el». /

Ms. 45, f. 114 v

noaptea, şi pre mine au vrut să mă omoară, şi pre ţiitoarea mea au smeritu-o şi ş-au bătut joc, şi au murit.

6. Şi m-am apucat de ţiitoarea mea şi am dămicatu-o pre ea, şi am trimis întru tot hotarul moştnenirei Israil, căce au făcut nebunie întru Israil.

7. Iată voi toţi, fiii lui Israil, daţi[5] voao cuvîntu şi sfat aicea».

8. Şi să sculă tot nărodul ca un om dzicîndu: «Nu vom întra om la lăcaşiul lui, şi nu ne vom abate om la casa lui.

9. Şi acum cuvîntul acesta carele vom face ii Gavaa ne vom sui asupra ei cu sorţu.

10. Însă vom lua 10 oameni la 100 la toate fêliurile lui Israil, şi 100 de la 1 000 şi 1 000 de la 10 000, să ia bucate nărodului ca să facă celora ce mergu la Gavaa, a lui Veniamin, să-i facă ei[6] după toată nebuniia carea au făcut întru Israil».

11. Şi să adună tot omul Israil la cetate, ca un om dentru cetăţi venind.

12. Şi au trimis / fêliurile Israil oameni întru tot fêliul lui Veniamin dzicîndu: «Ce iaste răul acesta carele s-au făcut întru voi?

13. Şi acum daţi pre oamenii ceia necuraţi, pre ceia den Gavaa, pre ficiorii lui Velial, şi-i vom omorî pre ei, şi vom rădica răul dentru Israil». Şi n-au vrut fiii lui Veniamin să asculte glasul fraţilor lor, fiilor Israil.

14. Şi s-au adunat fiii lui Veniamin dentru cetăţile lor la Gavaa, să iasă la războiu cătră fiii lui Israil.

15. Şi s-au socotit fiii lui Veniamin dentru cetăţi întru dzua acêea 25 000 de oameni zmulgîndu sabie, afară den ceia ce lăcuia la Gavaa, carii s-au socotit 700 de oameni aleş.

16. Dentru tot nărodul la amîndoao părţile drepţi toţi aceştea prăştiiaş, lovindu cu pietrile părul, şi nu greşindu.

17. Şi tot omul Israil s-au socotit, afară den fiii lui Veniamin, 400 000 de oameni zmulgîndu sabie, şi[7] toţi aceştea oameni războinici.

18. Şi să sculară şi să suiră la Vethil, şi întrebară întru Dumnedzău, şi dziseră fiii lui Israil: «Cine să va sui noao poveţindu, ca să să bată cu fiii lui Veniamin?». Şi dzise Domnul: «Iuda de-nceput[8] să va sui povăţindu».

19. Şi să sculară fiii lui Israil dimineaţă şi să tăbărîră asupra i Gavaa.

20. Şi ieşi tot omul Israil întru războiu cu Veniamin şi să rînduiră împreună cu ei om Israil întru războiu cătră Gavaa.

21. Şi ieşiră fiii lui Veniam den cetate, şi au surpat întru Israil întru dzua acêea 22 000 de oameni pre pămîntu.

22. Şi să îmbărbătară tot omul Israil şi adaosără a rîndui războiu într-un locul întru carele s-au rîndut acolo întru dzua acea dentăi.

23. Şi să suiră fiii lui Israil şi plînseră înaintea Domnului pănă în sară, şi întrebară întru Domnul dzicînd: «Au mai adaoge-voi încă să mă apropiiu la războiu cu fratele mieu, Veniamin?».

Ms. 4389, f. 123 r–123 v

mă ucigă, şi au ruşinat muiêrea mea, şi ş-au bătut joc de dînsa pînă au murit.

6. De-acii eu am apucat muiêrea mea şi o am făcut tot bucăţi, şi o am trimes în toate hotarăle moştinării lui Israil, că au făcut nebunie în Israil.

7. Ce acuma iată voi toţi, feciorii lui Israil, ce daţi lor răspuns şi sfat precum se va cădea».

8. Şi se sculară toţi oamenii şi grăiră toţi ca unul zicînd: «Nu ne vom întoarce la corturile noastre, nici vom mêrge la case-ne.

9. Ce acest lucru să facem lui Gava.

10. Să alêgem dentr-o sută de bărbaţi zece den toate seminţiile lui Israil, şi dentr-o mie 100, iară den 10 000, 1 000, şi să mêrgem să luoăm bucate oamenilor ce vor mêrge la Gavaa lui Veniamin, ca să facă celor ce lăcuiesc într-însa după toată nebuniia carea au făcut întru Israil».

11. Şi se strînseră toţi bărbaţii lui Israil la cetate, ca unul cu un gînd şi cu un sfat.

12. Şi trimêseră soli la seminţiia lui Veniamin seminţiile lui Israil zicînd: «Ce poate fi această răotate între voi?

13. Acuma să daţi pre bărbaţii cei făcători de fărădelêge, care sînt în Gavaa pre feciorii lui Velial, să-i omorîm, şi să luoăm răotatea dentru Israil». [14] Iară feciorii lui Veniamin nu vrură să asculte cuvîntul fraţilor lor, al feciorilor lui Israil.

14. Ce se strînseră feciorii lui Veniamin den cetă // ţile lor în Gavaa, să se oştească să se bată cu feciorii lui Israil.

15. Şi se socotiră feciorii lui Veniamin cei dentr-alte cetăţi într-acea zi şi fură 25 000 oameni de oaste, fără de ceia ce lăcuia în Gavaa[2], [16] carii era acolo 700 de oameni

16. Într-amîndoaoă mîinile lucrînd, tot prăştiêri buni, de arunca cu piiatra în păr, şi nu-l greşiia.

17. Iară bărbaţii den Israil, fără ai lu Veniamin, fură 400 000 de oameni de oaste tot vitêji.

18. Şi se sculară şi se suiră în Vethil, şi întrebară pre Dumnezeu feciorii lui Israil şi ziseră: «Cine va mêrge înaintea noastră să ne fie căpetenie, să ne batem cu feciorii lui Veniamin?». Iară Domnul zise: «Iuda să meargă întîi».

19. Şi se sculară feciorii lui Israil dimineaţa şi se tăbărîră împotriva Gavaoii.

20. Şi ieşiră toţi israiltênii şi se rînduiră a se bate cu Veniamin.

21. Şi ieşiră şi feciorii lui Veniamin den Gavaa, şi loviră pre Israil şi căzură den ai lui Israil pre pămînt ucişi într-acea zi 22 000 de oameni.

22. Şi iară se îmbărbătă Israil şi adaose a se aduna tabără în locul unde se adunase şi în zioa dentîi.

23. Şi se suiră feciorii lui Israil şi plînseră înaintea Domnului pînă seara, şi întrebară pre Domnul zicînd: «Mai adaoge-vom iarăşi să ne batem cu feciorii lui Veniamin, fratele nostru?».

Versiunea modernă

de gînd să mă ucidă şi au chinuit pe ţiitoarea mea, şi bătîndu-şi joc de ea, au omorît-o.

6. Atunci eu am luat trupul ei, am tăiat-o şi am trimis-o în toate ţinuturile stăpînirii lui Israel, pentru că ei au făcut un lucru ruşinos şi nelegiuit în Israel.

7. Acum voi, fiii lui Israel, cercetaţi cu toţii acest lucru şi hotărîţi pe dreptate».

8. Şi s-a ridicat tot poporul ca un singur om şi a zis: «Nu ne vom duce nici unul la corturile noastre şi nimeni nu se va întoarce la casa lui,

9. Ci iată ce vom face acum cu Ghibeea: Vom trage la sorţi.

10. Şi vom lua cîte zece oameni la sută din toate seminţiile lui Israel, cîte o sută la mie şi cîte o mie la zece mii, ca să aducă merinde pentru poporul care se va duce asupra Ghibeii lui Veniamin, ca să o pedepsească pentru lucrul ruşinos ce s-a petrecut acolo».

11. Şi s-au adunat toţi Israeliţii asupra cetăţii într-un cuget, ca un singur om.

12. Şi au trimis seminţiile lui Israel în toată seminţia lui Veniamin să se spună: «Ce lucru ruşinos s-a făcut la voi?

13. Daţi-ne pe acei oameni ticăloşi care mai sînt în Ghibeea să-i omorîm ca să stîrpim răul din Israel!» Dar fiii lui Veniamin n-au voit să asculte glasul fraţilor lor, adică ai fiilor Iui Israel.

14. Din toate cetăţile la Ghibeea s-au adunat fiii lui Veniamin, ca să pornească război împotriva fiiilor lui Israel.

15. În ziua aceea s-au numărat fiii lui Veniamin veniţi de prin cetăţi; purtători de sabie erau toţi douăzeci şi şase de mii. Iar locuitorii Ghibeii erau şapte sute de oameni aleşi.

16. Din tot poporul acesta erau şapte sute de prăştiaşi, care erau îndemînatici şi nimereau drept la ţintă, chiar atunci cînd aruncau pietre cu praştia într-un fir de păr.

17. Israeliţii însă, afară de fiii lui Veniamin, numărau patru sute de mii de oameni purtători de sabie şi toţi aceştia erau destoinici la luptă.

18. Şi s-au dus fiii lui Israel la casa Domnului ca să întrebe pe Dumnezeu: «Care din noi va pleca întîi la război cu fiii lui Veniamin?» Şi Domnul le-a spus: «Iuda va pleca întîi!».

19. Apoi s-au sculat fiii lui Israel de dimineaţă şi au întins tabăra lîngă Ghibeea.

20. Şi au purces fiii lui Israel la război împotriva lui Veniamin şi s-au orînduit de război în apropiere de Ghibeea.

21. Iar fiii lui Veniamin au ieşit din Ghibeea şi au secerat în ziua aceea douăzeci şi două de mii de israeliţi la pămînt.

22. Dar poporul israelit se îmbărbătă şi începu din nou harţa războiului, în acelaşi loc unde stătuse la început.

23. Şi s-au dus seara fiii lui Israel şi s-au plîns şi l-au întrebat pe Domnul: «Să mai mergem noi la luptă cu fiii lui Veniamin, fratele nostru?». Şi Domnul le-a zis: «Ridicaţi-vă împotriva lor!».

Biblia 1688, pag. 190, col. II

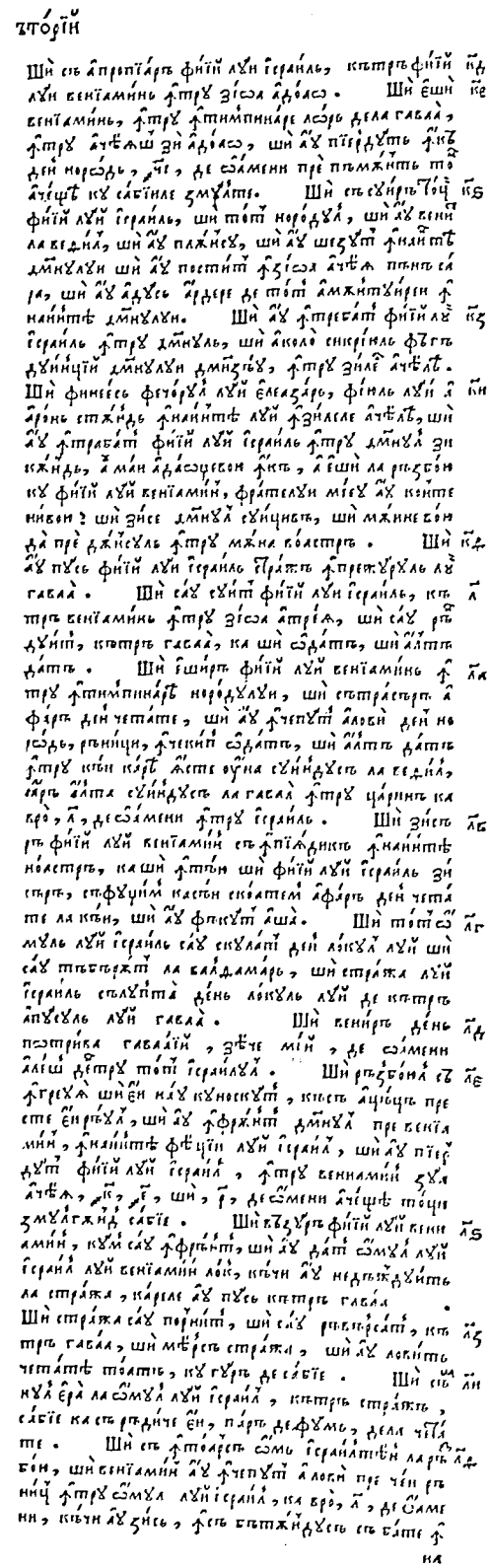

24. Şi să apropiară fiii lui Israil cătră fiii lui Veniamin întru zioa a doao.

25. Şi ieşi Veniamin întru întimpinare lor de la Gavaa, întru acêeaş zi, a doao, şi au pierdut încă den norod 18 000 de oameni pre pământ, toţ aceştea cu sabiile zmulte.

26. Şi să suiră toţi fiii lui Israil, şi tot norodul, şi au venit la Vethil, şi au plînsu, şi au şezut înaintea Domnului şi au postit în ziua acêea pînă sara, şi au adus ardere de tot a mîntuirei înaintea Domnului.

27. Şi au întrebat fiii lui Israil întru Domnul, şi acolo, sicriiul făgăduinţii Domnului Dumnezău întru zilele acêlea.

28. Şi Finees, feciorul lui Eleazar, fiiul lui Aaron, stînd înaintea lui în zilele acêlea. Şi au întrebat fiii lui Israil întru Domnul zicînd: «Au mai adaoge-voiu încă a ieşi la războiu cu fiii lui Veniamin, fratelui mieu, au conteni-voiu?». Şi zise Domnul: «Suiţi-vă şi mîine voiu da pre dînsul întru mîna voastră».

29. Şi au pus fiii lui Israil strajă împrejurul lui Gavaa.

30. Şi s-au suit fiii lui Israil cătră Veniamin întru zioa a treia, şi s-au rînduit cătră Gavaa, ca şi o dată şi altă dată.

31. Şi ieşiră fiii lui Veniamin întru întimpinarea norodului, şi să trasără afară den cetate, şi au început a lovi den norod răniţi, în ce chip o dată şi altă dată întru căi, carea iaste una suindu-să la Vethil, iară alta suindu-să la Gavaa întru ţarină, ca vro 30 de oameni întru Israil.

32. Şi zisără fiii lui Veniamin: «Să împiêdică înaintea noastră ca şi întîiu». Şi fiii lui Israil zisără: «Să fugim ca să-i scoatem afară den cetate, la căi». Şi au făcut aşa.

33. Şi tot omul lui Israil s-au sculat den locul lui şi s-au tăbărît la Valthamar, şi straja lui Israil să lupta den locul lui de cătră apusul lui Gavaa.

34. Şi veniră den potriva Gavaaii zêce mii de oameni aleş dentru tot Israilul, [35] şi războiul să îngreuia; şi ei n-au cunoscut că să aţîţă preste ei răul.

35. Şi au înfrînt Domnul pre Veniamin înaintea fêţii lui Israil şi au pierdut fiii lui Israil întru Veniamin zua acêea 25 000 şi 100 de oameni, aceştea toţi zmulgînd sabie.

36. Şi văzură fiii lui Veniamin cum s-au înfrînt, şi au dat omul lui Israil lui Veniamin loc, căci au nedăjduit la straja carele au pus cătră Gavaa.

37. Şi straja s-au pornit, şi s-au răvărsat cătră Gavaa, şi mêrsă straja şi au lovit cetatea toată cu gură de sabie.

38. Şi sămnul era la omul lui Israil cătră strajă, sabie ca să rădice ei, pară de fum de la cetate.

39. Şi să întoarsă om israilltean la războiu, şi Veniamin au început a lovi pre cei răniţ întru omul lui Israil, ca vro 30 de oameni, căci au zis: «Însă bătîndu-să să bate î // naintea noastră ca şi războiul cel

Ms. 45, f. 114 v–115 r

Şi dzise Domnul: «Suiţi-vă către el».

24. Şi să apropiară fiii lui Israil către fiii lui Veniamin întru dzua a doao.

25. Şi ieşiră fiii lui[9] Veniamin întru tîmpinarea lor de la Gavaa întru acêeaş dzi, a doao, şi au pierdut încă den nărod 18 000 de oameni pre pămîntu, toţi aceştea cu sabiile zmulte.

26. Şi să suiră toţi fiii lui Israil, şi tot nărodul, şi au venit la Vethil, şi au plînsu şi au şedzut înaintea Domnului şi au postit întru dzua acêea până în sară, şi au adus ardere de tot a mîntuirii înaintea Domnului.

27. [26] Şi au întrebat fiii lui Israil întru Domnul, [27] şi acolo săcriiul făgăduinţii Domnului Dumnedzău întru dzilele acêlea.

28. Şi Finees, ficiorul lui Eliazar, fiiul lui Aaron, stîndu înaintea ei întru dzilele acêlea. Şi au întrebat fiii lui Israil întru Domnul dzicîndu: «Au mai adao // ge-voi a ieşi încă la războiu cu fiii lui Veniamin, fratele mieu, au părăsi-voi?». Şi dzise Domnul: «Suiţi-vă şi mîine voi da pre însul întru mîna voastră».

29. Şi au pus fiii lui Israil aleş ii Gavaa pren pregiur.

30. Şi s-au suit fiii lui Israil către Veniamin întru dzua a treia, şi s-au rînduit către Gavaa ca şi o dată şi altă dată.

31. Şi ieşiră fiii lui Veniamin întru tîmpinarea nărodului şi să traseră afară den cetate, şi au început a lovi den nărod răniţi, în ce chip o dată şi altă dată întru căi, carea iaste una suindu-să la Vethil, şi una suindu-să la Gavaa întru ţarină, ca vro 30 de oameni întru Israil.

32. Şi dziseră fiii lui Veniamin: «Să împiedecă înaintea noastră ca şi întăi». Şi fiii lui Israil dziseră: «Să fugim şi să-i scoatem pre ei afară den cetate la căi». Şi au făcut aşa.

33. Şi tot omul Israil s-au sculat dentru locul lui şi s-au tăbărît la Vaalthamar, şi aleşul Israil să lupta den locul lui de către apus ai Gavaa.

34. Şi veniră den potriva i Gavaa 10 000 de oameni aleş dentru tot Israil, şi războiul să îngreuia; şi ei n-au cunoscut că să aţiţă preste ei răul.

35. Şi au înfrîntu Domnul pre Veniamin înaintea fêţei lui Israil şi au pierdut fiii lui Israil întru Veniamin întru dzua acêea 25 000 şi 100 oameni, toţi aceştea zmulgînd sabie.

36. Şi vădzură fiii lui Veniamin cum s-au înfrîntu, şi au dat omul Israil lui Veniamin loc, căce au nădăjduit de aleş carele au pus către Gavaa.

37. Şi aleşul s-au pornit şi s-au răvărsat către Gavaa, şi mêrse aleşul şi au lovit cetatea cu gură de sabie.

38. Şi semnul era la omul Israil către aleş, sabie ca să rădice, ei foc[10] de fum de la cetate.

39. Şi să întoarse om Israil şi vădzură fiii lui Israil că întăi au luat aleşul pre Gavaa şi să rînduiră[11] întru războiu, şi Veniamin au început a

Ms. 4389, f. 123 v–124 r

Iară Domnul le răspunse: «Păsaţi la dînşii!».

24. Şi mêrseră feciorii lui Israil la feciorii lui Veniamin a doaoa zi.

25. Şi ieşiră şi feciorii lui Veniamin den Gavaa împotriva lui Israil, şi iară periră den feciorii lui Israil 18 000 de oameni, bărbaţi de războiu.

26. Şi se suiră toţi feciorii lui Israil şi tot nărodul în Vethil, şi plînseră şi stătură înaintea Domnului ajunînd pînă seara, şi rădicară arderea de tot de mîntuire într-acêeaţi zi înaintea Domnului.

27. Şi întrebară feciorii lui Israil pre Domnul, şi era acolo şi Sicriul făgăduinţei Domnului într-acea vrême.

28. Şi Finees, feciorul lui Eliazar, al fecio / rului lui Aaron, stînd înaintea lui într-acea vrême. Şi întrebară feciorii lui Israil pre Domnul zicînd: «Mai adaoge-vom a ne sui să ne batem cu feciorii fraţi-ne nostru, lui Veniamin, au lăsa-ne-vom?». Iară Domnul le zise: «Suiţi-vă, că dimineaţă îi voiu da în mîinile voastre».

29. Şi puseră feciorii lui Israil oameni ascunşi împrejurul cetăţii Gavaoăi.

30. Şi se suiră[3] feciorii lui Israil spre feciorii lui Veniamin a treia zi, şi se oştiră împotriva Gavaoi ca şi în zioa dentîi şi a doaoa.

31. Şi ieşiră feciorii lui Veniamin împotriva nărodului, şi se traseră den cetate afară, şi începură a lovi pre nărod şi a-l tăia pre drum, ca în zioa dentîi şi a doaoa, care drum unul se suie la Vethil, iară altul la Gavaa, şi periră israiltênii ca la 30 de oameni.

32. Şi ziseră feciorii lui Veniamin: «Iată că cad înaintea noastră ca şi mai nainte». Iară feciorii lui Israil ziseră: «Să fugim pînă-i vom înşira den cetate pre drum». [33] Şi făcură aşa.

33. Şi se sculară toţi bărbaţii israiltêni den locul lor, şi se pogorîră la un loc ce se chiiamă Vaal Thamar, iară cei ascunşi ai lui Israil ieşiră den locul lor despre apusul Gavaei.

34. Şi veniră împotriva Gavaei 10 000 de bărbaţi aleşi den tot Israilul, şi se îngreuie gloata spre Veniamin; iară el nu pricepu că-l ajunge răotatea.

35. Şi bătu Domnul pre Veniamin înaintea feciorilor lui Israil şi periră dentr-înşii într-acea zi înaintea feciorilor lui Israil 25 100, tot oameni de oaste.

36. Iară feciorii lui Veniamin deaca văzură că-o înfrînseră, începură a fugi. Iară feciorii lui Israil le dêderă cale să fugă, că avea nădêjde pre ceia ce era ascunşi împrejurul Gaei.

37. Şi se porniră ceia ce fusêse ascunţi şi se suiră la Gavaa, şi începură a trîmbita şi uciseră tot den cetate cu sabie ascuţită.

38. Iară israiltênii pusêseră semn cu cei ascunşi zicînd: «Deaca vor lua cetatea iară oamenii acei ascunşi să aprinză cetatea // întru semn, şi să se înmulţească fumul în cetate».

39. De-acii deaca se întoarseră feciorii lui Israil dînd războiu iară Veniamin lovi de ucise den Israil, ca la 30 de oameni, şi ziseră: «Iară cad

Versiunea modernă

24. Şi au atacat fiii lui Israel pe fiii lui Veniamin pentru a doua oară.

25. În toiul luptei a ieşit Veniamin din Ghibeea şi a făcut una cu pământul încă optsprezece mii de purtători de sabie dintre fiii lui Israel.

26. Atunci toţi fiii lui Israel şi tot poporul au plecat şi s-au strîns în casa Domnului şi au postit pînă seara şi au adus arderi de tot şi jertfe de împăcare cu Domnul.

27. Pe atunci chivotul legii Domnului se afla acolo. Şi a întrebat dintre fiii lui Israel,

28. Finees, fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron, pe Domnul: «Să mai ies eu oare la luptă cu fiii lui Veniamin, fratele meu, sau nu?» Iar Domnul a zis: «Eu am să ţi-l dau în mîinile tale!».

29. Şi au pus fiii lui Israel oameni la pîndă împrejurul Ghibeii.

30. Apoi s-au bătut fiii lui Israel cu fiii lui Veniamin a treia zi şi s-au orînduit de luptă înaintea Ghibeii, ca şi mai înainte.

31. Iar fiii lui Veniamin au năvălit asupra poporului, depărtîndu-se de cetate, şi au ucis la răscrucea dintre Ghibeea şi Betleem pînă la treizeci de războinici dintre Israeliţi.

32. Atunci au zis fiii lui Veniamin: «Aceştia au să cadă înaintea noastră, ca şi data trecută». Iar fiii Iui Israel au zis: «Să ne prefacem că fugim de ei ca să-i depărtăm de cetate». Şi aşa au făcut.

33. Atunci toţi Israeliţii au făcut front la Baal-Tamar. Iar oamenii de pază s-au ridicat de la posturile lor din partea de apus a Ghibeii.

34. Şi au sosit înaintea Ghibeii zece mii de oameni aleşi pe sprînceană din tot Israelul. Războiul însă se îngreuia; dar ei n-au priceput că se aţiţă peste ei răul.

35. Şi a învins Domnul pe Veniamin în faţa lui Israel şi Israeliţii au răpus în ziua aceea douăzeci şi cinci de mii şi o sută de oameni purtători de sabie.

36. Atunci şi-au dat seama fiii lui Israel că au fost înfrînţi. Israeliţii nu se retrăgeau din faţa fiilor lui Veniamin, fiindcă se mai bizuiau pe oamenii pe care îi puseseră de pază la Ghibea.

37. Aceştia, puşi la pîndă, au intrat în cetate şi au trecut prin ascuţişul sabiei pe toţi locuitorii.

38. Israeliţii însă se înţeleseseră cu oamenii de pază ca să le facă un semn al năvălirii prin fumul ce se va ridica din cetate.

39. Deci cînd Israeliţii s-au retras de la locul de luptă, fiii lui Veniamin au început să lovească şi au rănit vreo treizeci de Israeliţi, şi ziceau: «O

Biblia 1688, pag. 191, col. I

Жѹдец

наи́нтѣ но́лстрѣ, нашѝ рѣ҃зѣ́нѧ че́ѧ де́н тѣ́н.
м҃ Шѝ сѣ́мнѹ́ѧ сѣ сѹ́нѝ мѧ́н мѹ́ѧ́т дѧ́нчетѧ́те, сѣ́п҃
дѣфѹ́мѣ, шѝ кѣ́ѹтѣ венїамѝ́н, де́н дѣрѣ́тѹ́лѹ
лѹ́ѝ, шѝ нѧ́тѣ сѣ сѹ́нѝ сѣкѣ́рѹшире четъ҃цѣ́ѝ фѹ́ѣрѧ.
мѧ Шѝ о́мѣ їерѧ́лѧтѣ́ѝ сѧ́ѹ ѧ́тѹ́рѣсѣ, шѝ сѣ́рѣгѹ́ѝ сѹ́
мѹ́ѧ, венїамѝ́н, шѝ кѣ́зѣ́, кѣ сѧ́ѹ ѧ́цѣцѧ́т лѹ́
рѣ́ѹлѣ. Шѝ ѧ́ѹ дѧ́т дѣ́сѹ́ѧ ѧ́нѧ́нѧтѣ сѹ́мѹлѹ́
лѹ́ѝ їерѧ́лѧ, ла кѧ́лѣ пѹ́стїѧлѹ́ѝ, шѝ рѣ́зѣ́нѧ́ ѧ́ѹ
ѧ́ѫ́ѹнѣ́ѣ пре́ѣ́ѣ ѣ́н, шѝ чѣ́н де пре́н четъ҃цѣ́ѝ сѹ́ѣ́пѧ
мг пре́ѣ́ѣ, ѧ́мѝ́кѣлюкѧ́лсѹ́ѣ. Шѝ ѧ́ѹ тъ҃мѣ
пре венїамѝ́н, шѝ лѧ́ѹ гонѝ́т пре́ѣ́ѣ, дела нѹ́ѧ,
де́н напо́ѧ лѹ́ѝ, пѣнѣ ѧ́пре́ѫ́мѧ лѹ́ѝ габѧ́ѧ, ка
сѣ́ѧ о́дѝхнѣ́ѣсѣ пре́ѣ́ѣ со́дѝхнѣ шѝ лѧ́ѹ кѣ́лкѧ́т
пре́ѣ́ѣ, пѣнѣ ѧ́пре́ѫ́мѧ лѹ́ѝ габѧ́ѧ, кѣ́ѣрѣ рѣ́сѣ
мд рѝтѹ́ѧ́ со́ѧрелѹ́ѝ. Шѝ ѧ́ѹ кѣ́зѹ́т дела венїа
мѝ́н, ѧ́ѫ́, де со́ѧмени, то́ци ѧ́ѹе́щѣ о́ѧмени тѧ
ме ри. Шѝ ѧ́ѹ кѣ́ѹтѧ́т че́ѧ лѧ́ѧци, шѝ ѧ́ѹ фѹ
ѹнѝ́т ла пѹ́стїѝ ла пїѧ́тра лѹ́ѝ ре́мо́ѝ, шѝ лѧ́ѹ
здрѣ́мнѝкѧ́т пре́ѣ́ѣ, ѧ́трѹ́ кѣ́ѣ, ѧ́ѫ́, де со́ѧме
нѝ, шѝ сѧ́ѹ лнпѝ́т дѣ́ѝ напо́ѧ лѹ́рь, пѣнѣ ла га
дѧ́мь, шѝ ѧ́ѹ ѹ҃чѝ́нѣ́ дѣнтрѹ́ ѣ́н, ѧ́к, де со́ѧмени.
мѕ Шѝ сѣ ѳѣкѣ́рѣ то́ц че́ѧ че ѧ́ѹ кѣ́зѹ́т ѧ́трѹ́ вени
амѝ́н, ѧ́ѫ́, ѧ́к, де́ о́ѧмени, сѹ́мѹ́гѧ́нѣ́ сѧ́ѣ́ѣ ѧ́
сѹ́ѧ ѧ́ѹе́ѧ, то́ц ѧ́ѹе́щѣ о́ѧмени́ пѹ́тѣрїи.
мз Шѝ сѣ ѧ́вѣ́ѣ́ѣрѣ че́ѧ ла́ѧци, шѝ ѳѹ́нѣ́ ла пѹ́стїѝ,
ла пїѧ́тра лѹ́ѝ ре́мо́ѝ, ѯ, де о́ѧмени, шѝ ѧ́ѹ шѣ
сѹ́тѣ ла пїѧ́тра лѹ́ѝ ре́мо́ѝ, пѧ́трѹ́ лѹ́ни.
мн Шѝ о́мѹ́ѧ лѹ́ѝ їерѧ́лѧ сѧ́ѹ ѧ́тѹ́рнѧ́т ла фѝ́ѝ лѹ́ѝ
венїамѝ́н, шѝ нѧ́ѹ лобнѝ́т пре́ѣ́ѣ, кѹ гѹ́рѣ де сѧ
сѣ́ѣ, дела четѧ́те пре рѣ́нѧ́ѫ, пѣнѣ ла доспѣ́о́ѝ,
пѣнѣ ла то́т че сѧ́ѹ ѧ́ѳлѧ́т ла́ѣ́ѧте четъ҃цнле,
шѝ чѣ́ѣ́ъ҃цнле кѧ́те сѧ́ѹ ѧ́ѳлѧ́т лѣ́ѹ ѧ́рѣ кѹ фо́ѝ.

К Л Ѧ Ц К Ѧ

а҃ Ѝ фѝ́ѝ лѹ́ѝ їерѧ́лѧ сѧ́ѹ кѹ́рѧ́т, ѧ́мѧсѝфѧ
гнкжѧ́нѧ, о́мь дѣнтрѹ́ но́н нѹ́ѣа да пре
ѳѧ́та лѹ́ѝ, лѹ́ѝ венїамѝ́н, ѧ́трѹ́ фѣ
мѣ́е. Шѝ ѧ́ѹ мѣ́рѣсь, то́т нтро́дѹ́ѧ
лаведѝ́ѧ, шѝ ѧ́ѹ шѣкѹ́т ѧ́коло пѣнѣсѧ
ра ѧ́нѧ́нѧтѣ лѹ́ѝ дѧ́мнзе́ѹ́, шѝ ѧ́ѹ рѣдникѧ́т глаѣ́ѣ
ло́р, шѝ ѧ́ѹ пажѝ́сь пажѝ́сѣре ма́ре, шѝ ѧ́ѹ гнѣ́сь.
г҃ Пѣнтрѹ́ кѣ́чѝ дѧ́мне дѧ́мнзе́ѹ́ѧ лѹ́ѝ їерѧ́ль, сѧ́ѹ
фѣкѹ́т ѧ́чѧ́ста ѣ́ѣстѣ, ѧ́трѹ́ їерѧ́ѝ, ѧ́ѣ́ѣ сѣ́ри
кѧ ѧ́трѹ́ їерѧ́ѝ оуѝ́ѳѣ́ли. Шѝ фѹ ѧ́дѹ́ѣ, ѯ,
шѝ съ мжнѣкѣ нтро́дѹ́ѧ шѝ гнди́рѣ ѧ́коло жѧ
тѣ́ѣнѝкѣ, шѝ ѧ́ѹ ѧ́дѹ́ѣ ѧ́рдере де тѣ́тѣ ѧ́мжѝтѹ́ѝ
е҃ рѝ́ѝ, шѝ ѧ́ѣ́ѣ фѝ́ѝ лѹ́ѝ їерѧ́ль. Чѝне́ чѣ́ла че
нѹ́сѧ сѹ́нѝ ѧ́трѹ́ ѧ́дѹ́нарѣ? дѣнтрѹ́ го́ате фѣ́ли
рнле лѹ́ѝ їерѧ́ль, кѣтрѣ дѧ́мнѹ́, кѣ́чѝ жѹ́рѣмѧ́ѝ
тѹ́ѧ ма́ре ѣ́ра, чѣ́ѧ че нѹ́сѧ сѹ́нѝ кѣтрѣ до́м
нѹ́ѧ ла масѝ́фа гнкжѧ́нде, кѹ мо́ѧрте съ мо́ѧрте.
ѕ҃ Шѝ сѧ́ѹ мжнгжѧ́т фѝ́ѝ лѹ́ѝ їерѧ́ль, пѣнтрѹ́ ве
нїамѝ́нѹ фра́теле ло́р, шѝ гнѣтрѣ, рждникѧ́тсѧ́
ѣ́ѣстѣ, оуѝ́ фѣ́ли дѣнтрѹ́ їерѧ́ль, чѣ́вѣ́ фа́че
з҃ ѧ́ѹе́сторе че ѧ́ѹ рѣмѧ́ пѣнтрѹ́ фѣмѣ́и? Шѝ нѣ́н
нѣ́ѣ жѹ́рѧ́т дѧ́мнѹ́ѧ, кѧ́ѣ нѹ́ле дѣ́ѣ́ ло́р, дѣ́н
и҃ трѹ́ фѣ́тѣле но́лстре ѧ́трѹ́ фѣмѣ́и. Шѝ гнѣ
сѣрѣ кѧ́рѣ ѣ́сте оуна дѣ́и фѣ́ѧнѹле лѹ́ѝ їерѧ́ль,
кѣ́рѣ нѹ́ѧ сѹ́нѝ кѣтрѣ дѧ́мнѹ́ѧ ла масѝ́фа, шѝ
тѣ́тѣ нѧ́ѹ венѝ́т со́мь ла та́ѣ́ѣрѣ, дела ѣ́лбѝ ѧ́ѣ́ѣ

40. Şi sămnul să sui mai mult den cetate stîlp de fum, şi căută Veniamin den'dărătul lui, şi iată să sui săvîrşire cetăţii în ceriu.

41. Şi om israiltean s-au întors, şi sîrgui omul Veniamin, şi văzură că s-au aţîţat lui răul.

42. Şi au dat dosul înaintea omului lui Israil, la calea pustiiului; şi războiul au ajuns preste ei, şi cei de pren cetăţi surpa pre el în mijlocul lor.

43. Şi au tăiat pre Veniamin şi l-au gonit pre el de la Nua den napoia lui pînă în preajma lui Gavaa, ca să-l odihnească pre el odihnă, şi l-au călcat pre el pînă în preajma lui Gavaa, cătră răsăritul soarelui.

44. Şi au căzut de la Veniamin 18 000 de oameni, toţi aceştea oameni tari.

45. Şi au căutat ceialalţi, şi au fugit la pustiiu, la piatra lui Remmon, şi l-au zdrumicat pre el întru căi 5 000 de oameni; şi s-au lipit den napoia lor pînă la Gadaam, şi au ucis dentru ei 2 000 de oameni.

46. Şi să făcură toţ ceia ce au căzut întru Veniamin 25 000 de oameni zmulgînd sabie în zua acêea, toţ aceştia oamenii puterii.

47. Şi să abătură ceialalţi, şi fugiră la pustiiu, la piatra lui Remmon 600 de oameni, şi au şăzut la piatra lui Remmon patru luni.

48. Şi omul lui Israil s-au înturnat la fiii lui Veniamin, şi i-au lovit pre ei cu gură de sabie, de la cetate pre rîndu pînă la dobiţoc, pînă la tot ce s-au aflat la toate cetăţile, şi cetăţile cîte s-au aflat le-au ars cu foc.

CAP 21

1. Şi fiii lui Israil s-au jurat în Masifa zicînd: «Om dentru noi nu va da pre fata lui lui Veniamin întru fămêie».

2. Şi au mers tot nărodul la Vethil şi au şăzut acolo pînă sara înaintea lui Dumnezeu, şi au rădicat glasul lor, şi au plîns plînsoare mare,

3. [2] Şi au zis: [3] «Pentru căci, Doamne Dumnezeul lui Israil, s-au făcut aceasta astăzi întru Israil, a să strica întru Israil un fêliu?».

4. Şi fu a doo zi, şi să mînecă nărodul şi zidiră acolo jîrtăvnic, şi au adus ardere de tot a mîntuirei.

5. [4] Şi au zis fiii lui Israil: [5] «Cine e cela ce nu s-au suit întru adunare dentru toate fêliurile lui Israil cătră Domnul?». Căci jurămîntul mare era celuia ce nu s-au suit cătră Domnul la Masifa, zicînd cu moarte să moară.

6. Şi s-au mîngîiat fiii lui Israil pentru Veniamin, fratele lor, şi zisără: «Rădicatu-s-au astăzi un fêliu dentru Israil.

7. [6] Ce vom face acestora ce au rămas pentru fămei? [7] Şi noi ne-am jurat Domnului ca să nu le dăm lor dentru fêtele noastre întru fămei».

8. Şi ziseră: «Carea iaste una den fêliurile lui Israil carea nu s-au suit cătră Domnul la Masifa?». Şi iată n-au venit om la tabără de la Iavis a lui / Galaad la adunare.

Ms. 45, f. 115 r

lovi răniți întru omul Israil, ca vro 30 de oameni, căce au dzis: «Însă bătîndu-să să bate înaintea noastră ca și războiul cela dentăi».

40. Și semnul să sui mai multu den cetate stîlpu de fum, și căută Veniamin den drăptul lui, și iată să sui săvîrșirea cetății în cer.

41. Și om Israil s-au întorsu, și sîrgui omul Veniamin, și vădzură că s-au ațîțat lui[12] răul.

42. Și au dat dosul înaintea omului Israil la calea pustiiului; și războiul au ajunsu pre ei, și ceia de pren cetăți surpa pre el în mijlocul lor.

43. Și au tăiat pre Veniamin și l-au gonit pre el de la Nua / de napoia lui pănă în preajma Gavaa, ca să-l odihnească pre el odihnă, și l-au călcat pre el pănă în preajma ii Gavaa, cătră răsărita soarelui.

44. Și au căzdut de la Veniamin 18 000 de oameni, toți aceștea oameni tari.

45. Și au căutat ceialalți și au fugit la pustii la piatra Remmon, și l-au zdrumicat pre el întru căi 5 000 de oameni; și s-au lipit den napoia lor pănă la Gadaam, și au ucis dentru ei 2 000 de oameni.

46. Și să făcură toți ceia ce au căzdut întru Veniamin 25 000 de oameni zmulgînd sabie întru dzua acêea, toți aceștea oameni ai puterii.

47. Și să abătură ceialalți și fugiră la pustii, la piatra Remmon 600 de oameni, și au ședzut la piatra Remmon 4 luni.

48. Și omul Israil s-au înturnat la fiii lui Veniamin, și i-au lovit pre ei cu gură de sabie, de la cetate pre rîndu pănă la dobitoc, pănă la tot la ce s-au aflat la toate cetățile, și cetățile cîte s-au aflat le-au arsu cu foc.

CAP 21

1. Și fiii lui Israil s-au jurat în Masifa dzicîndu: «Om dentru noi nu va da pre fata lui lui Veniamin întru fămêie».

2. Și au mersu tot nărodul la Vethil și au ședzut acolo pănă în sară înaintea lui Dumnedzău, și au rădicat glasul lor, și au plînsu plînsoare mare,

3. Și au dzis[1]: «Pentru căce, Doamne Dumnedzăul lui Israil, s-au făcut aceasta astădzi întru Israil, a să strica întru Israil un fêli?».

4. Și fu a doao dzi, și să mînecară nărodul și zidiră acolo jirtăvnic, și aduse arderi de tot a mîntuirei.

5. Și au dzis fiii lui Israil: «Cine-i cela ce nu s-au suit întru adunare dentru toate fêliurile lui Israil cătră Domnul?». Căce jurămîntul mare era celuia ce nu s-au suit cătră Domnul la Masifa, dzicîndu că cu moarte să moară.

6. Și s-au mîngîiat fiii lui Israil pentru Veniamin, fratele lor, și dziseră: «Rădicatu-s-au astădzi un fêl dentru Israil.

7. Ce vom face acestora ce au rămas pentru fămei? Și noi ne-am jurat Domnului ca să nu le dăm lor dentru fêtele noastre întru fămei».

8. Și dziseră: «Carea una dentru fêliurile Israil carea nu s-au suit cătră Domnul la Masifa?». Și iată n-au venit om la tabără de la Iavis Galaad

Ms. 4389, f. 124 r

înaintea noastră cu cădêre ca și la războiul dentîi[4]».

40. Iară deaca se văzură că iêse foc den cetate turn de fum, căută Veniamin îndărătu-și, și iată se suia conceniia cetății pînă la cer.

41. Iară omul lu Israil se întoarse, iară oamenii lui Veniamin fugi, că văzură că se-au întors spre dînșii răotatea.

42. Și fugiră de naintea feciorilor lui Israil pre calea pustiiei; iară oastea se întăriia asupra lor, iară cei den cetate îi fărîma în mijlocul lor.

43. Și bătură pre Veniamin și-l goniră pînă la Nua și tot concenieră pînă la Gavaa, despre răsăritul soarelui, nemaicontenindu-se.

44. Și căzură den Veniamin 18 000 de bărbați, tot oameni tari.

45. De-acii deaca văzură cei den Veniamin așa, fugiră cîți mai rămăsêse în pustiie la piiatra carea se chiiamă Remmon, și-i aduna de pre cale ca pre niște rămași de la vin și fură zdrumicați 5 000 de oameni; și-i goniră pînă la Gadam, și încă mai uciseră 2 000 de oameni.

46. Și fură toți oamenii cîți periră den Veniamin într-acea zi 25 000 de oameni de oaste, tot oameni vîrtoși.

47. Iară cîți rămaseră fugiră la pustiie, la piiatra Remmonului 600 de oameni, și șăzură la piiatra Remmonului 4 luni.

48. Iară feciorii lui Israil se întoarseră pre la cetățile feciorilor lui Veniamin și uciseră pre ceia ce era într-însele cu sabiia de la om pînă la dobitoc, iară cetățile le arseră cu foc.

CAP 21

1. Și se jurară feciorii lui Israil în Masuth zicînd: «Nimini dentru noi să nu dea fata sa să fie muiêre neamului lui Veniamin».

2. Și veniră toți la cortul domnului la Vethil și șăzură acolo pînă seara înaintea Domnului, și rădicară glasurile lor, și începură a plînge cu plîngere mare,

3. [2] Zicînd: [3] «Pentru ce, Doamne Dumnezeul lui Israil, fu astăzi această răotate întru Israil, de se usebi o semniție den Israil?».

4. Iară a doaoa zi mînecară oamenii și zidiră acolo altariu, și rădicară ardere de tot a mîntuirei.

5. Și ziseră feciorii lui Israil: «Cine iaste care să nu se fie suit în adunare cătră Domnul dentru toate seminții le lui Israil?». Că fusêse jurămînt mare, cine nu se va sui la Domnul în Masitha ziseră să moară cu moarte.

6. Și jăliră feciorii lui Israil pentru Veniamin, frate-său, zicînd: «Dăzlipise astăzi de la Israil o seminție.

7. Dară celor ce au rămas ce le vom face de unde vor să-și ia muieri? Că noi ne-am jurat pre numele Domnului să nu dăm fêtele noastre să fie lor muieri».

8. Și ziseră: «Iaste cinevași den neamul lui Israil care să nu se fie suit la Domnul în Masitha?». Și iată nu venise ceata carea lăcuia în

Versiunea modernă

să cadă înaintea noastră, ca și în luptele dinainte!».

40. Atunci a început să se ridice din cetate un stîlp de fum, și s-a uitat Veniamin înapoi și văzu cum din cetate se înalța un fum spre cer.

41. În clipa aceasta Israeliții s-au întors, iar Veniamin și oamenii lui s-au speriat, cînd au văzut că îi paște primejdia.

42. Și au fugit ei de Israeliți pe calea ce duce spre pustie; dar prigoana îi urmărea, cînd ieșeau din cetate erau uciși pe loc.

43. Iar Israeliții l-au împresurat pe Veniamin și l-au urmărit pînă în partea răsăriteană a Ghibeii și pînă la Menoha,

44. Unde au căzut optsprezece mii de războinici din fiii lui Veniamin.

45. Iar cei ce au rămas în viață au fugit în pustie spre piatra lui Rimon și au mai ucis Israeliții pe drum cinci mii de oameni; și încă două mii alergînd după ei pînă la Ghideom.

46. Din toți fiii lui Veniamin care au căzut în ziua aceea au fost douăzeci și cinci de mii purtători de sabie, toți bărbați chipeși și voinici.

47. Și au rămas patru luni în pustie, la piatra lui Rimon, ca la șase sute de oameni pe muntele cel stîncos.

48. Iar Israeliții s-au întors la fiii lui Veniamin, i-au biruit cu sabia în cetate, iar tot ce le-a ieșit în cale prin cetăți, oameni și dobitoace și tot ce au întîlnit, le-au dat foc.

CAP 21

Seminția lui Veniamin renaște

1. În Mițpa s-au jurat Israeliții: «Nimeni din noi să nu-și dea fetele de soții fiilor lui Veniamin».

2. Apoi a mers poporul la Betel și a rămas acolo pînă seara înaintea lui Dumnezeu, și a ridicat glasul și s-a jelit cu jale mare:

3. «Doamne, Dumnezeul lui Israel, cum de s-a putut petrece așa ceva în Israel? Iată acum ne lipsește o seminție».

4. Iar a doua zi s-a sculat poporul de dimineață și au făcut jertfelnic, arderi de tot și jertfe de izbăvire.

5. Apoi au zis fiii lui Israel: «Cine oare n-a venit la adunarea ce s-a ținut înaintea Domnului din toate seminții le lui Israel?». Căci blestem mare se rostise asupra acelora care n-au venit înaintea Domnului în Mițpa, ba chiar ziseră să fie dați morții.

6. Și s-au înduioșat fiii lui Israel față de Veniamin; fratele lor: «Acum s-a stins o seminție din Israel.

7. Ce vom face pentru a găsi femei celor care au rămas, deoarece ne-am jurat înaintea Domnului să nu le dăm femei din fetele noastre?».

8. Atunci s-a văzut că din Iabeș-Galaad nu venise nimeni înaintea Domnului la adunarea din tabără.

Biblia 1688, pag. 191, col. II

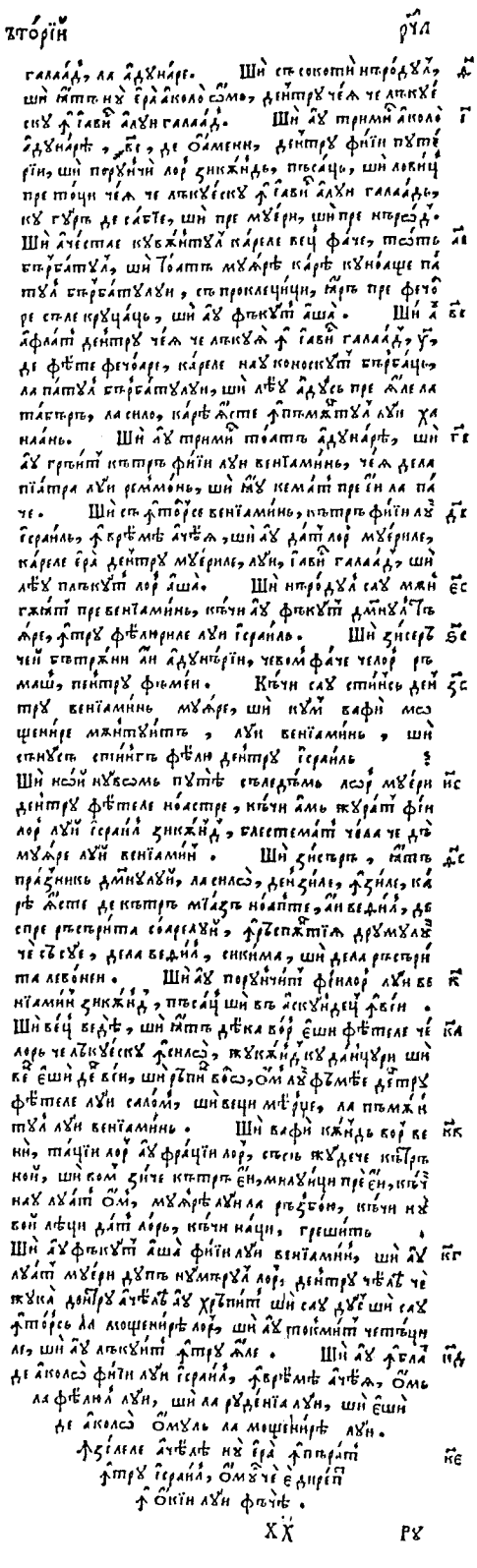

9. Şi să socoti nărodul, şi iată nu era acolo om dentru ceia ce lăcuiescu în Iavis a lui Galaad.

10. Şi au trimis acolo adunarea 12 000 de oameni dentru fiii puterii, şi porunci lor zicînd: «Păsaţ şi loviţ pre toţi ceia ce lăcuiescu în Iavis a lui Galaad cu gură de sabie, şi pre muieri, şi pre nărod.

11. Şi acesta e cuvîntul carele veţ face: tot bărbatul, şi toată muiêrea carea cunoaşte patul bărbatului, să procleţiţi, iară pre fecioare să le cruţaţ». Şi au făcut aşa.

12. Şi au aflat dentru ceia ce lăcuia în Iavis Galaad 400 de fête fecioare, carele n-au conoscut bărbaţ, la patul bărbatului, şi le-au adus pre êle la tabără la Silo, carea iaste în pămîntul lui Hanaan.

13. Şi au trimis toată adunarea, şi au grăit cătră fiii lui Veniamin, ceia de la piatra lui Remmon, şi i-au chemat pre ei la pace.

14. Şi să întoarse Veniamin cătră fiii lui Israil, în vrêmea acêea, şi au dat lor muierile carele era dentru muierile lui Iavis Galaad, şi le-au plăcut lor aşa.

15. Şi nărodul s-au mîngîiat pre Veniamin, căci au făcut Domnul tăiêre întru fêliurile lui Israil.

16. Şi ziseră cei bătrîni ai adunării: «Ce vom face celor rămaş pentru fămei? [17] Căci s-au stins dentru Veniamin muiêre.

17. Şi cum va fi moştenire mîntuită lui Veniamin, şi să nu să stingă fêliu dentru Israil?

18. Şi noi nu vom putea să le dăm lor muieri dentru fêtele noastre, căci am jurat fiilor lui Israil, zicînd: Blestemat cela ce dă muiêre lui Veniamin».

19. Şi zisără: «Iată, praznic Domnului la Silo, den zile în zile, carea iaste de cătră miazănoapte ai Vethil, despre răsărita soarelui, în răspîntiia drumului ce să suie de la Vethil [la] Sichima, şi de la răsărita Levonei».

20. Şi au poruncit fiilor lui Veniamin zicînd: «Păsaţ şi vă ascundeţ în vii.

21. Şi veţ vedea, şi iată deaca vor ieşi fêtele celor ce lăcuiescu în Silo jucînd cu danţuri, şi veţ ieşi den vii, şi răpiţ voao om lui fămêie dentre fêtele lui Silom[1], şi veţi mêrge la pămîntul lui Veniamin.

22. Şi va fi cînd vor veni taţii lor au fraţii lor să să judece cătră noi, şi vom zice cătră ei: Miluiţi pre ei, căci n-au luat om muiêrea lui la războiu, căci nu voi le-aţi dat lor, căci n-aţi greşit».

23. Şi au făcut aşa fiii lui Veniamin, şi au luat muieri după numărul lor, dentru cêlea ce juca, dentru acêlea au hrăpit şi s-au dus şi s-au întors la moştenirea lor, şi au tocmit cetăţile şi au lăcuit întru êle.

24. Şi au îmblat de acolo fiii lui Israil, în vrêmea acêea, om la fêliul lui, şi la rudenia lui, şi ieşi de acolo omul la moştenirea lui.

25. În zilele acêlea nu era împărat întru Israil, omul ce e dirept în ochii lui făcea.

Ms. 45, f. 115 r–115 v

la adunare.

9. Şi să socoti nărodul, şi iată nu iaste acolo om dentru ceia ce lăcuiescu Iavis Galaad.

10. Şi au trimis acolo adunarea 12 000 de oameni dentru fiii puterii, şi porînci lor dzicîndu: «Păsaţi şi loviţi pre toţi ceia ce lăcuiescu Iavis Galaad cu gură de sabie, şi pre muieri, şi pre nărod».

11. Şi acesta-i cuvîntul // carele veţi face, tot bărbatul şi toată muiêrea carea cunoaşte patul bărbatului să proclețiţi, iară pre ficioare să cruţaţi». Şi au făcut aşa.

12. Şi au aflat dentru ceia ce lăcuiescu Iavis Galaad 400 de fête ficioare, carele n-au cunoscut bărbaţi la patu bărbatului, şi le-au adus pre êle la tabără la Silo, carea iaste în pămîntul Hanaan.

13. Şi au trimis toată adunarea, şi au grăit către fiii lui Veniamin ceia de la piatra Remmon, şi i-au chemat pre ei întru pace.

14. Şi să întoarse Veniamin către fiii lui Israil întru vrêmea acêea, şi au dat lor muierile care era dentru muierile Iavis Galaad, şi le-au plăcut lor aşa.

15. Şi nărodul s-au mîngîiat pre Veniamin, căce au făcut Domnul tăiêre întru[2] Israil.

16. Şi dziseră ceia bătrîni a adunării: «Ce vom face celor rămaşi pentru fămei, căce s-au stinsu dentru Veniamin muiêre?

17. Şi cum va fi moştnenire mîntuită lui Veniamin, şi să nu să stingă fêli dentru Israil?

18. Şi noi nu vom putea să le dăm lor muieri dentru fêtele noastre, căce am jurat fiii lui Israil dzicînd: Blăstămat cela ce dă muiêre lui Veniamin».

19. Şi dziseră: «Iată praznic Domnului la Silo, dentru dzile în dzile, carea iaste de către miadzănoapte ai Vethil, despre răsărita soarelui, întru răspîntiile drumului ce să suie de la Vethil la Sichima, şi de la răsărit a lui Levona».

20. Şi au porîncit fiilor Veniamin dzicînd: «Păsaţi şi vă aleşuiţi întru vii.

21. Şi veţi vedea, şi iată dacă vor ieşi fêtele celora ce lăcuiescu Silo giucîndu cu danţuri, şi veţi ieşi dentru vii şi jecuiţi voao om şie fămêie dentru fêtele Silom, şi veţi mêrge la pămîntul Veniamin.

22. Şi va fi cînd vor veni părinţii lor au fraţii lor să să judece către noi, şi vom dzice către ei: Miluiţi pre ei, căce n-au luat om muiêrea lui la război, căce nu voi le-aţi dat lor, căce n-aţi greşit».

23. Şi au făcut aşa fiii lui Veniamin, şi au luat muieri după numărul lor dentru cêlea ce juca[3], dentru acêlea au jecuit, şi s-au dus şi s-au întorsu la moştnenirea lor, şi au tocmit cetăţile şi au lăcuit întru êle.

24. Şi au îmblat de acolo fiii lui Israil, întru vrêmea acêea, om la fêliul lui, şi la rudenia lui, şi ieşi de acolo omul la moştnenirea lui.

25. Întru dzilele acêlea nu era împărat întru Israil, omul ce-i dreptu în ochii lui făcea.

Ms. 4389, f. 124 r–124 v

Avisul Galaadului într-acea adunare.

9. Şi făcură căutare şi nu se află nici un bărbat den ceia ce lăcuia în Avisul Galaadului[1].

10. Şi trimêse nărodul acolo 12 000 de oameni vitêji, şi porînciră lor aşa, zicîndu-le: «Păsaţi şi ucideţi pre toţi ceia ce lăcuiesc în Avisul Galaadului, aşijderea şi pre muieri, ca şi pre copiii lor.

11. Însă aşa să faceţi numai celor ce vor fi parte bărbătească, şi muierilor care vor fi cunoscut seminţie de pat bărbătesc, iară pre care vor fi fête curate voi să le cruţaţi vii». [12] Şi mêrseră şi făcură aşa.

12. Şi aflară întru ceia ce lăcuia în Avisul Galaadului 400 de fête curate, care nu cunoscuse pat bărbătesc, şi le aduseră la tabără în Silom, carele iaste în ţara Hanaanului.

13. Şi trimêse toată adunarea soli la feciorii lui Veniamin, şi ziseră să se întoarcă cu pace de la piiatra Remmonului.

14. Şi se întoarse Veniamin la feciorii lui Israil într-acea vrême, şi le dêderă feciorii lui Israil muieri lor pre fêtele cêle ce la cruţase vii den Avisul Galaadului, şi aşa îi împăcară.

15. Iară oamenilor lui Israil le păru rău de Veniamin, căci au usebit Domnul // o seminţie den neamul lui Israil.

16. Şi ziseră mai marii nărodului: «Dară cestor ce-au rămas ce vom să le facem pentru muieri, că n-au? Şi muierile den Veniamin au perit.

17. Şi cum vom face să fie moştinare celor ce au scăpat den Veniamin, să nu se stingă o seminţie den Israil?

18. Că fêtele noastre noi nu putem să le dăm să fie lor muieri, că feciorii lui Israil se-au jurat zicînd: Blestemat să fie cela ce va da fata lui să fie muiêre lui Veniamin».

19. Şi ziseră: «Iată se face sărbătoarea Domnului în Silom, care iaste despre miazănoapte spre Vethiil, către răsăritul soarelui, la răspîntiile care se suie de la Vethil la Sihem, şi despre răsăritul[2] Levonii».

20. Şi porînciră feciorilor lui Veniamin zicînd: «Păsaţi şi vă ascundeţi în vii.

21. Şi cînd vor ieţi fêtele celor ce lăcuiesc în Silom să joace / în horă, iară voi să ieşiţi den vii şi să vă luaţi voaă tot bărbatul muiêre den fêtele Silomului, şi să vă duceţi la pămîntul lui Veniamin.

22. Iară deaca vor veni părinţii lor şi fraţii lor să vă pîrască la noi, noi le vom zice: Iertaţi-i, că n-au luat ei muieri cu războiu, ce au venit de au cerut; iară deaca n-aţi vrut să le daţi, şi-au luat ei; şi a voastră iaste vina».

23. Şi făcură feciorii lui Veniamin aşa, şi-şi luară muieri după numărul lor den cêle ce juca, şi deaca le răpiră, se duseră şi se întoarseră la moşiia lor, şi zidiră cetăţi şi se sălăşluiră într-însele.

24. Şi într-acea vrême se duseră feciorii lui Israil de acolo, şi fieştece bărbat mêrse la locul lui, şi la seminţiia lui, şi mêrseră toţi pre la ţinuturile lor.

25. [24] Şi într-acea vrême nu era împărat întru Israil, ce cum se părea omului că iaste bine, aşa făcea.

Versiunea modernă

9. Şi s-a cercetat poporul şi iată nu era acolo nici unul din locuitorii Iabeşului din Galaad.

10. Atunci obştea a trimis acolo douăsprezece mii de oameni, bărbaţi voinici şi li s-a poruncit: «Mergeţi şi sfărîmaţi cu sabia pe locuitorii din Iabeşul Galaadului, de asemenea pe femei şi pe copii.

11. Şi iată ce să mai faceţi: pe orice bărbat şi orice femeie care a cunoscut bărbat, să-i daţi pierzaniei, pe fete lăsaţi-le cu viaţă». Şi aşa au făcut.

12. Şi au găsit ei printre locuitorii din Iabeş-Galaad patru sute de fete care nu cunoscuseră bărbat şi le-au adus în Canaan, în tabăra de la Şilo.

13. Atunci a trimis adunarea soli să grăiască cu fiii lui Veniamin cei ascunşi la piatra lui Rimon şi au vestit pace.

14. Şi s-au întors fiii lui Veniamin la Israeliţi şi Israeliţii le-au dat soţii din femeile rămase în viaţă la Iabeş. Dar curînd s-a văzut că acestea nu erau de ajuns.

15. Poporul însă s-a plîns lui Veniamin că Domnul n-a păstrat în întregime seminţiile lui Israel.

16. Iar bătrînii obştii au zis: «Ce să facem cu cei rămaşi fără femei, căci au fost stîrpite femeile din neamul lui Veniamin?».

17. Apoi au zis: «Pămîntul de moştenire să rămînă în întregime fiilor lui Veniamin, ca să nu piară seminţia lui din Israel.

18. Dar noi nu le putem da femei din fetele noastre, căci fiii lui Israel s-au jurat: Blestemat să fie cel ce va da femei lui Veniamin!».

19. Şi au mai zis: «În fiecare an se face sărbătoarea Domnului în Şilo, un loc aşezat la Miazănoapte de Betel şi la Miazăzi de Lebona».

20. Drept aceea au poruncit fiilor lui Veniamin şi au zis: «Băgaţi-vă în vii la pîndă.

21. Dar băgaţi de seamă cînd vor ieşi fetele din Şilo să joace la horă; atunci să ieşiţi din ascunzişul din vii şi să vă luaţi femei din fetele din Şilo şi mergeţi în pămîntul lui Veniamin.

22. Iar cînd vor veni părinţii sau fraţii lor cu plîngeri la noi, noi le vom zice: Iertaţi-i pentru noi, căci noi n-am luat în război femei pentru fiecare dintre ei şi nici voi nu ni le-aţi dat; acum împărţim vina împreună».

23. Şi fiii lui Veniamin aşa au şi făcut, şi-au luat femei după numărul celor care dansau; le-au răpit şi s-au dus înapoi în moştenirea lor şi au zidit cetăţi în care au viețuit.

24. Şi Israeliţii s-au despărţit acolo şi s-a dus fiecare în seminţia sa şi la moştenirea lui.

25. În zilele acelea nu era împărat în Israel şi fiecare făcea ce i se părea că e drept.

Biblia 1688, pag. 192, col. I

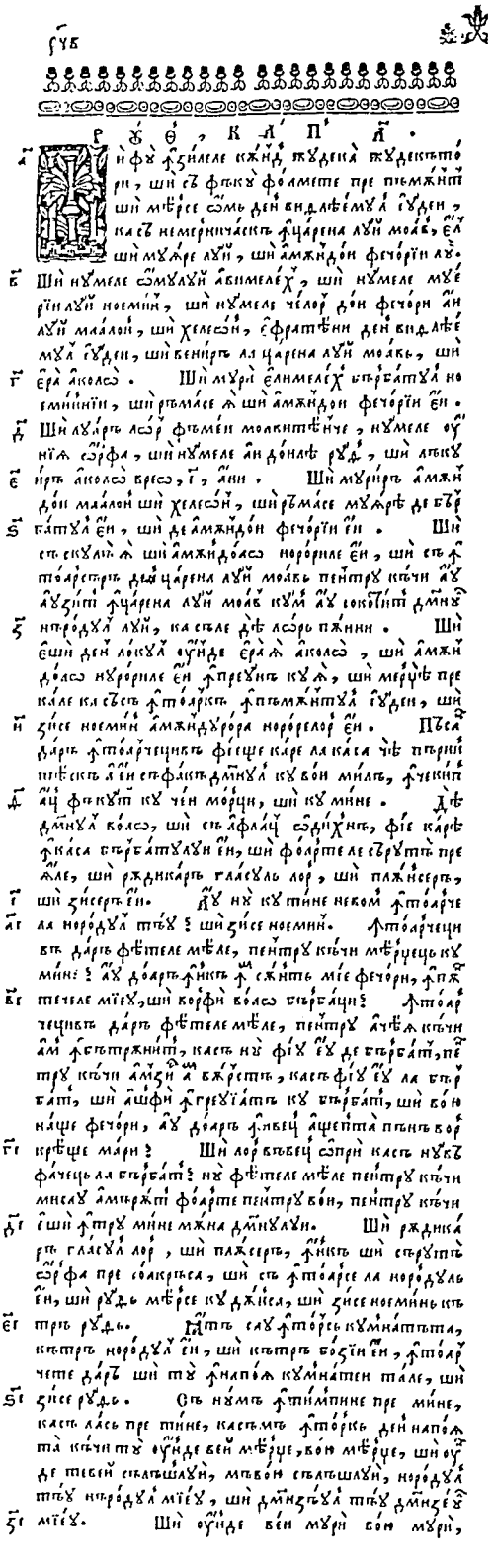

RUTH

CAP 1

1. Şi fu în zilele cînd judeca judecători, şi să făcu foamete pre pămînt. Şi mêrse om den Vithlêemul Iudei ca să nemernicească în ţarena lui Moav, el şi muiêre lui şi amîndoi feciorii lui.

2. Şi numele omului Evimeleh[1], şi numele muiêrii lui Noemin, şi numele celor doi feciori ai lui Maalon şi Heleon, efratêni den Vithlêemul Iudei, şi veniră la ţarena lui Moav şi era acolo.

3. Şi muri Elimeleh, bărbatul Noeminii, şi rămase ea şi amîndoi feciorii ei.

4. Şi luară lor fămei moavitênce, numele uniia Orfa, şi numele ai doilea Ruth. Şi lăcuiră acolo vreo 10 ani.

5. Şi muriră amîndoi, Maalon şi Heleon, şi rămase muiêrea de bărbatul ei şi de amîndoi feciorii ei.

6. Şi să sculă ea şi amîndoao nororile ei, şi să întoarsără den ţarena lui Moav, pentru căci au auzit în ţarena lui Moav cum au socotit Domnul nărodul lui, ca să le dea lor pîini.

7. Şi ieşi den locul unde era ea acolo, şi amîndoao nurorile ei împreună cu ea, şi mergea pre cale ca să să întoarcă în pămîntul Iudei,

8. [7] Şi zise Noemin amîndurora nororelor ei: [8] «Păsaţi dară, întoarceţi-vă fieştecare la casa cea părintească a ei, să facă Domnul cu voi milă, în ce chip aţ făcut cu cei morţi, şi cu mine.

9. Dea Domnul voao şi să aflaţ odihnă fiecarea în casa bărbatului ei», şi foarte le sărută pre êle. Şi rădicară glasul lor şi plînseră,

10. [9] Şi ziseră ei: [10] «Au nu cu tine ne vom întoarce la norodul tău?

11. Şi zise Noemin: «Întoarceţi-vă dară, fêtele mêle, pentru căci mêrgeţ cu mine?Au doar ă încă îm sînt mie feciori în pîntecele mieu şi vor fi voao bărbaţi?

12. Întoarceţi-vă dară, fêtele mêle, pentru acêea căci am îmbătrînit ca să nu fiu eu de bărbat, pentru căci am zis am vîrstă ca să fiu eu la bărbat şi aş fi îngreuiată cu bărbat, şi voiu naşte feciori.

13. [12] Au doară îi veţ aştepta pînă vor crêşte mari?[13] Şi lor vă veţ opri ca să nu vă faceţ la bărbat?Nu, fêtele mêle, pentru c ăci mi s-au amărît foarte pentru voi, pentru căci ieşi întru mine mîna Domnului».

14. Şi rădicară glasul lor şi plînseră încă, şi sărută Orfa pre soacră-sa şi să întoarse la norodul ei, şi Ruth mêrse cu dînsa.

15. [14] Şi zise Noemin cătră Ruth: [15] «Iată s-au întors cumnată-ta cătră norodul ei şi cătră bozii ei. Întoarce-te dară şi tu înapoia cumnatei tale».

16. [15] Şi zise Ruth: [16] «Să nu mă întîmpine pre mine ca să las pre tine ca să mă întorc den napoia ta; căci tu unde vei mêrge, voiu mêrge, şi unde te vei sălăşlui, mă voiu sălăşlui, norodul tău, nărodul mieu, şi Dumnezăul tău, Dumnezeul mieu.

17. Şi unde vei muri, voiu muri, / şi acolo mă voiu îngropa. Acês-

Ms. 45, f. 115 r–116 r | *Ms. 4389, f. 124 v–125 r* | *Versiunea modernă*

RUTH

CAP 1

1. Şi fu întru dzilele cînd judeca judecătorii, şi să făcu foamete pre pămîntu. Şi mêrse om den Vithlêem a Iudei ca să nemernicească întru ţarina lui Moav, el şi muiêrea lui şi amîndoi ficiorii lui.

2. Şi numele omului Elimeleh, şi numele muierii lui Noemin, şi numele celor 2 ficiori ai lui Maalon şi Heleon, efrathêni den Vithlêemul Iudei, şi veniră la ţarina lui Moav şi era acolo.

3. Şi muri Elimeleh, bărbatul ii Noemin, şi rămase ea şi amîndoi ficiorii ei.

4. Şi luară lor fămei moavitênce, numele unii Orfa, şi numele al doilea Ruth, şi lăcuiră acolo vro 10 ani.

5. Şi muriră amîndoi, Maalon şi Heleon, şi rămase muiêrea de la bărbatul ei şi de la amîndoi ficiorii ei.

6. Şi să sculă ea şi amîndoao nurorile ei, şi să întoarseră den ţarina lui Moav, pentru căce au audzit în ţarina lui Moav cum au socotit Domnul nărodul lui, ca să le dea lor pîini.

7. Şi ieşi den locul unde era acolo, ea şi amîndoao nurorile ei împreună cu însă, şi mêrgea pre cale ca să să întoarcă în pămîntul Iudei,

8. Şi dzise Noemin amînduror nurorilor ei: «Păsaţi dară, întoarcă-să fieştecarea la casa cêea a tatăl ei, să facă Domnul cu voi milă, în ce chip aţi făcut cu cei morţi şi cu mine.

9. Dea Domnul voao şi să aflaţi odihnă fieştecarea în casa bărbatului ei», şi le prea sărută pre êle, şi rădicară glasul lor şi plînseră,

10. Şi dziseră ei: «Nu, cu tine ne vom întoarce la nărodul tău».

11. Şi dzise Noemin: «Întoarceţi-vă dară, fêtele mêle, pentru căce mêrgeţi cu mine?Au doar ă am ficiori în pîntecile mieu şi vor fi voao bărbaţi?

12. Întoarceţi-vă dară, fêtele mêle, pentru acêea căce am îmbătrînit ca să nu fiu eu de bărbat. Pentru căce am dzis: am avêre, ca să fiu eu la bărbat şi fuiu îngrecată[1] cu bărbat, şi voi naşte ficiori?

13. Au doară pre ei veţi aştepta pănă vor crêşte mari? Şi lor veţi opri ca să nu vă faceţi la bărbat?Nu dar ă[2], fêtele mêle, pentru căce mi s-au amărît foarte pentru voi, pentru căce e şi întru mine mîna Domnului».

14. Şi rădicară glasul lor şi plînseră încă, şi sărută Orfa pre soacră-sa şi să întoarse la nărodul ei, şi Ruth mêrse cu însă.

15. Şi dzise Noemin cătră Ruth: «Iată s-au întorsu cea împreună cu tine nor cătră nărodul ei şi cătră bodzii ei. // Întoarce-te dară şi tu înapoia nororei, soţiei tale[3]».

16. Şi dzise Ruth: «Să nu mă tîmpine pre mine ca să las pre tine ca să mă întorcu den napoia ta; căce tu unde vei mêrge, voi mêrge, şi unde te vei sălăşlui, mă voi sălăşlui; nărodul tău, nărodul mieu, şi Dumnedzăul tău, Dumnedzăul mieu.

17. Şi oriunde[4] vei muri, voi muri, şi acolo mă

CARTEA RUTHEI

CAPUL DENTÎI

1. De-acii cînd judeca judecătorii fu foamete în ţară. Şi se duse un bărbat den Vithleemul Iudei să lăcuiască în ţinutul Moavului, el şi muiêrea lui şi 2 feciori ai lui.

2. Şi pre acel bărbat îl chiema Elimeleh. Şi pre muiêrea lui o chiema Noemina, iară feciorii lor pre unu-l chiema Maalon, iară pre altul Helion, efrathêni den Vithleemul Iudei, şi mêrseră în ţinutul Moavului şi lăcuiră acolo.

3. Şi muri Elimeleh şi rămaseră feciorii amîndoi.

4. Şi-şi luară muieri moavitêne, pre una chiema Ortha, iară pre alta Ruth, şi lăcuiră acolo 10 ani.

5. Şi muriră şi feciorii amîndoi, Maalon şi Helion, şi rămase muiêrea după bărbatu-şi şi după amîndoi feciorii ei.

6. Şi se sculă ea şi nurorile ei amîndoaoă, şi se întoarseră den ţinutul Moavului, că înţelêse că au dat Domnul hrană în neamul ei.

7. Şi se duse de acolea den locul den care lăcuia ea şi nurorile ei, amîndoaoă cu / dînsa, şi mergînd pre cale să se întoarcă în ţara Iudei,

8. Zise Noemina nurorilor sale amînduror: «Păsaţi şi vă întoarceţi la casele părinţilor voştri, să facă Domnul milă cu voi, cum au făcut şi cu cei morţi şi cu mine.

9. Să dea voaoă Domnul Dumnezeu să aflaţi odihnă carea la casa bărbatului său», şi le sărută, iară iêle rădicară glasurile lor şi plînseră,

10. Şi ziseră cătră soacră-sa: «Ba nu ne vom întoarce, ce vom mêrge cu tine la oamenii tăi».

11. Iară Noemina le zise: «Întoarceţi-vă, fêtele mele, pentru ce să mêrgeţi cu mine?Au doar ă mai sînt în pîntecele mieu feciori ai miei să fie voaoă bărbaţi?

12. Întoarceţi-vă, fêtele mele, şi vă duceţi, că eu am îmbătrînit şi bărbat nu voiu mai lua şi, măcară de-aş şi zice, [13] am eu avuţie ca să iau bărbat, şi să fac feciori?

13. Dară voi au aştepta-i-aţi pînă ară crêşte să-i luaţi, iară să nu vă luaţi alţi bărbaţi?Ba, fêtele mele, că mie-mi iaste jale mai multă decît[1] voaoă, că se-au suit pre mine mîna Domnului».

14. Şi rădicară glasurile lor şi plînseră iarăşi. Şi săru // tă Ortha pre soacră-sa şi se întoarse în oamenii ei, iară Ruth mêrse după soacră-sa.

15. Iară soacră-sa îi zise: «Iată că cumnată-ta Ortha se-au întors la oamenii ei şi la dumnezeii ei. Deci te întoarce şi tu după dînsa şi te du cu ea».

16. Iară ea îi răspunse, zicînd: «Nu întimpene pre mine acel gînd să las pre tine şi să mă întorc; ce unde vei mêrge tu şi eu voiu mêrge acolo, şi unde vei fi tu şi eu voiu fi; şi oamenii tăi să fie oamenii miei, şi Dumnezeul tău să fie Dumnezeul mieu.

17. Şi în ce loc vei muri tu, acolo să moriu şi

RUT

CAP 1

Familia lui Elimeleh. Noemi şi Rut

1. Pe cînd mai cîrmuiau încă în Israel judecătorii, a fost în ţară o mare foamete; de aceea, un bărbat din Betleemul lui Iuda s-a strămutat vremelnic în podişul Moab, cu soţia şi cu cei doi fii ai săi.

2. El se numea Elimeleh, soţia sa – Noemi, iar numele celor doi fii era Maalon şi Chilion, din neamul lui Efrat din marginile Betleemului.

3. Şi iată că Elimeleh a murit şi Noemi a rămas singură cu cei doi fii.

4. Aceştia şi-au luat neveste din Moab; numele uneia era Orfa, numele celei de-a doua – Rut; ei locuiră acolo ca la zece ani.

5. Murind Maalon şi Chilion, văduva rămase fără fii.

6. Auzind ea că s-a îndurat Domnul de poporul său şi i-a dat iarăşi pîine, s-a hotărît să se întoarcă acasă din Moab.

7. Şi plecară toate trei din acel loc spre ţinutul lui Iuda, dar, pe drum,

8. Noemi zise către cele două nurori: «Întoarceţi-vă la mamele voastre şi Dumnezeu să vă răsplătească mila faţă de mine şi faţă de cei ce-au murit.

9. Să vă ajute Domnul, să vă căsătoriţi din nou şi să aveţi parte de casă fericită». Apoi le-a sărutat, dar ele începură a se tîngui,

10 Şi-i ziseră: «Noi vrem să mergem cu tine, la neamurile tale».

11. «Întoarceţi-vă, fiicele mele», răspunse Noemi, «mai pot eu, oare, naşte feciori care să vă ia?

12. Întoarceţi-vă, că eu sînt prea bătrînă să mă mai pot mărita şi, chiar dacă aş cugeta că mai pot trage nădejde, chiar dacă la noapte aş fi a unui bărbat şi aş naşte fii,

13. I-aţi aştepta voi, oare, pînă vor creşte?V ă veţi lipsi voi, atîta vreme, de soţ?Nu, fiicele mele, Domnul m-a asuprit şi mie mi-e milă de voi».

14. Dar ele se tînguiră mai tare. În cele din urmă, Orfa sărută pe soacra sa, îşi luă rămas bun de la ea şi plecă înapoi; Rut, însă, nu voi să se despartă.

15. Noemi grăi către Rut: «Iată, cumnata ta s-a întors la neamul şi la zeul ei. Du-te şi tu cu eaÞ

16. Dar Rut răspunse: «Nu mă sili să te părăsesc, lasă-mă să merg cu tine. Unde vei merge tu, eu te voi însoţi; unde vei trăi tu, vreau să trăiesc şi eu; poporul tău va fi poporul meu şi Dumnezeul tău va fi Dumnezeul meu.

17. Unde o fi să mori, vreau să mor şi eu, să

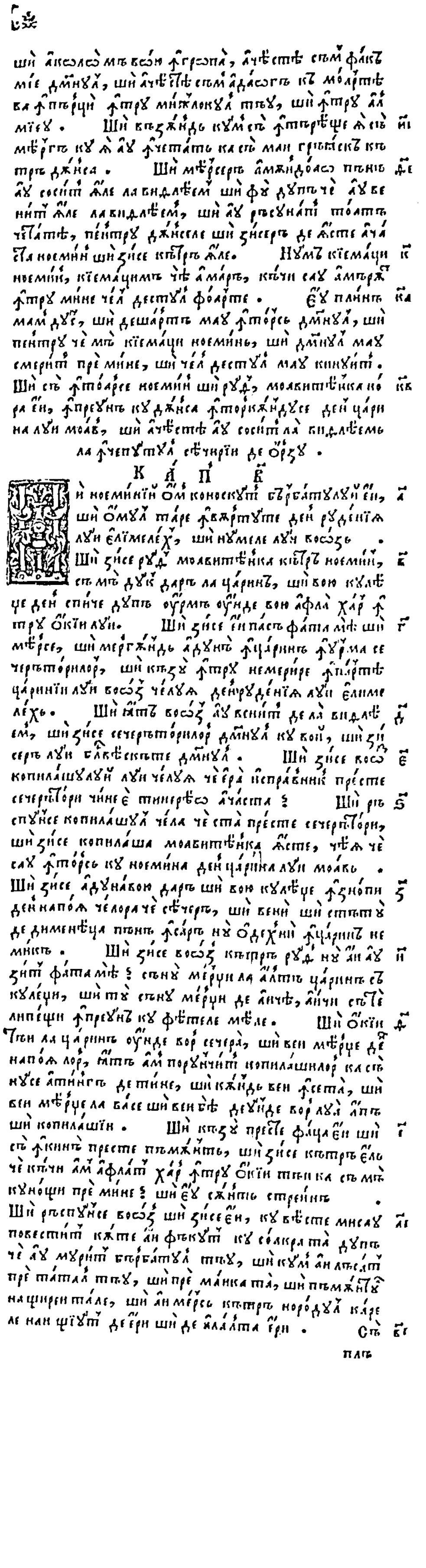

Biblia 1688, pag. 192, col. II

tea să-m facă mie Domnul şi acêstea să-m adaogă, că moartea va împărţi întru mijlocul tău şi întru al mieu».

18. Şi văzînd cum să întărêşte ea să meargă cu ea, au încetat ca să mai grăiască către dînsa.

19. Şi mêrseră amîndoao pînă au sosit êle la Vithlêem. Şi fu după ce au venit êle la Vithlêem, şi au răsunat toată cetatea pentru dînsele, şi ziseră: «De iaste aceasta Noemin?.

20. [19] Şi zise către êle: [20] «Nu mă chiemaţi Noemin, chiemaţi-mă „Cea Amară", căci s-au amărît întru mine Cel Destul foarte.

21. Eu plină m-am dus, şi deşartă m-au întors Domnul. Şi pentru ce mă chiemaţi Noemin, şi Domnul m-au smerit pre mine, şi Cel Destul m-au chinuit».

22. Şi să întoarse Noemin şi Ruth moaviteanca, nora ei, împreună cu dînsa, întorcîndu-se cu dînsa den ţarina lui Moav, şi acêstea au sosit la Vithlêem la începutul sêcirii de orzu.

CAP 2

1. Şi Noeminii om conoscut bărbatului ei, şi omul tare în vîrtute den rudeniia lui Elimeleh, şi numele lui Vooz.

2. Şi zise Ruth moaviteanca către Noemin: «Să mă duc dară la ţarină, şi voiu culêge den spice după urmă unde voiu afla har întru ochii lui». [3] Şi zise ei: «Pasă, fata mea».

3. Şi mêrse, şi mergînd adună în ţarină în urma secerătorilor, şi căzu întru nemerire în partea ţarinii lui Vooz, celuia den rudeniia lui Elimeleh.

4. Şi iată Vooz au venit de la Vithlêem, şi zise secerătorilor: «Domnul cu voi». Şi ziseră lui: «Blagoslovească-te Domnul».

5. Şi zise Vooz copilaşului lui, celuia ce era ispravnic preste secerători: «Cine e tinereao aceasta?.

6. Şi răspunse copilaşul cela ce sta preste secerători şi zise: «Copilaşa moaviteanca iaste, cêea ce s-au întors cu Noemina den ţarina lui Moav.

7. Şi zise: Aduna-voiu dară şi voiu culêge în znopi den napoia celora ce sêceră. Şi veni, şi stătu de dimeneaţa pînă în sară, nu odehni în ţarină nemică».

8. Şi zise Vooz către Ruth: «Nu ai auzit, fata mea, să nu mergi la altă ţarină să culegi, şi tu să nu mergi de aicea, aici să te lipeşti, împreună cu fêtele mêle.

9. Şi ochii tăi la ţarină unde vor secera, şi vei mêrge den napoia lor. Iată am poruncit copilaşilor ca să nu se atingă de tine, şi cînd vei înseta, şi vei mêrge la vase şi vei bea de unde vor lua apă şi copilaşii».

10. Şi căzu preste faţa ei şi să închină preste pămînt, şi zise către el: «Ce căci am aflat har întru ochii tăi ca să mă cunoşti pre mine, şi eu sînt streină?.

11. Şi răspunse Vooz şi zise ei: «Cu vêste mi s-au povestit cîte ai făcut cu soacra ta după ce au murit bărbatul tău, şi cum ai lăsat pre tatal tău, şi pre maica ta, şi pămîntul naştirei tale, şi ai mers către norodul carele n-ai ştiut de ieri şi de alaltaieri.

12. Să // plătească Domnul lucrul tău, şi facă-se plata ta plină de la

Ms. 45, f. 116 r

voi îngropa. Acêstea să-mi facă mie Domnul şi acêstea să-mi adaogă, că moartea va împărţi întru mijlocul tău şi într-al mieu.

18. Şi vădzînd Noemin[5] cum să întărêşte ea să margă cu însă, au încetatu ca să mai grăiască cătră însă încă[6].

19. Şi mêrseră amîndoao pănă au sosit êle la Vithlêem. Şi fu după ce au venit êle la Vithlêem, şi au răsunat toată cetatea pentru însele şi dziseră: «Au aceasta iaste Noemin?.

20. [19] Şi dzise cătră êle: «Nu mă chemaţi Noemin, chemaţi-mă „Cea Amară", căce s-au amărît întru mine Cel Destul foarte.

21. [19] Eu plină m-am dus, şi deşartă m-au întorsu Domnul. Şi pentru căce mă chemaţi Noemin, şi Domnul m-au smerit pre mine, şi Cel Destul m-au chinuit».

22. [19] Şi să întoarse Noemin şi Ruth moaviteanca, nora ei, împreună cu însă, întorcîndu-să den ţarina Moav, şi acêstea au sosit la Vithlêem la începutul sêcerii de ordzu.

CAP 2

1. Şi-i Noemin om cunoscut bărbatului ei, şi omul tare în vîrtute den rudeniia lui Elimeleh, şi numele lui Vooz.

2. Şi dzise Ruth moaviteanca cătră Noemin: «Să mă duc dară la ţarină şi voi culêge den spice pre urma unde voi afla har întru ochii lui». Şi dzise ei: «Pasă, fata mea».

3. Şi mêrse, şi mergîndu adună în ţarină în urma săcerătorilor, şi căzdu întru nemerire în partea ţarinei Vooz, celuia den rudenia lui Elimeleh.

4. Şi iată Vooz au venit de la Vithlêem, şi dzise secerătorilor: «Domnul cu voi». Şi dzise lui: «Blagoslovască-te Domnul pre tine».

5. Şi dzise Vooz copilaşului lui, celuia ce era pristav preste secerători: «Cine-i tinereaoa aceasta?.

6. Şi răspunse copilaşul cela ce sta preste săcerători şi dzise: «Copilaşea moaviteanca iaste, cêea ce s-au întorsu cu Noemin den ţarina lui Moav.

7. Şi dzise: Aduna-voi dară şi voi culêge întru snopi de napoia celora ce sêceră. Şi veni şi stătu de dimineaţă pănă în sară, nu odihni întru ţarină nimică».

8. Şi dzise Vooz cătră Ruth: «N-ai audzit, fata mea, să nu mergi la altă ţarină să culegi, şi tu să nu mergi de aicea, aicea te lipêşte împreună cu fêtele mêle.

9. Şi ochii tăi la ţarină unde / vor secera, şi vei mêrge de napoia lor. Iată am porîncit copilaşilor ca să nu să atingă de tine. Şi cînd vei înseta, şi vei mêrge la vase şi vei bea de unde vor lua apă şi copilaşii».

10. Şi căzdu preste faţa ei şi să închină preste pămîntu, şi dzise cătră el: «Ce căce am aflat har întru ochii tăi, ca să mă cunoşti pre mine, şi eu sîntu striină?.

11. Şi răspunse Vooz şi dzise ei: «Cu vêste mi s-au povestit cîte ai făcut cu soacră-ta după ce au murit bărbatul tău, şi cum ai lăsat pre tată-tău şi pre maică-ta, şi pămîntul naşterii tale, şi ai mersu cătră nărodul carele n-ai ştiut de ieri şi alaltaieri.

12. Să plătească Domnul lucrul tău, şi facă-să

Ms. 4389, f. 125 r

eu, şi unde te vei îngropa tu acolo să mă îngrop şi eu. Acêstea să facă mie Dumnezeu şi acêstea să-mi dea, că moartea va fi dăspărţeală între tine şi între mine».

18. Iară Noemina văzînd că tot întărêşte să meargă cu dînsa, de-acii tăcu de-ai mai grăi de aceasta.

19. Şi mêrseră amîndoaoă pînă ajunseră la Vithleem. De-acii, deaca sosiră êle, iară cetatea toată prinse de vêste şi zise: «Au aceasta iaste Noemina?.

20. Iară ea zise: «Nu-mi ziceţi Noemina, ce-mi ziceţi „Cea Amară", că Cela ce iaste Atotţiitor m-au umplut de amărăciune foarte.

21. Că m-am dus plină, şi am venit dăşartă, că aşa m-au întors Domnul. Dară căci să-mi ziceţi Noemina, cînd m-au plecat Domnul şi m-au chinuit cu lipsă?.

22. Şi veni Noemina şi noru-sa, Ruth moaviteanina, cu dînsa, deaca se întoarseră den ţinutul Moavului şi mêrseră în Vithleem cînd începea a se secera orzul.

CAP 2

1. Şi era o rudenie a bărbatului Noeminei, bărbat cu putêre den neamul lui Elimeleh, pre care-l chiema Vooz.

2. Şi zise Ruth moaviteanina cătră soacră-sa Noemina: «Să mă duc la cîmp să adun spice pre urma secerătorilor, unde voiu afla milă înaintea ochilor vreunui om?. Iar ă Noemina îi zise: «Pasă, fata mea».

3. Şi se duse să meargă să adune spice pre urma secerătorilor, şi neştiind ea nemeri la locurile lui Vooz, care era de rudeniia lui Elimeleh, unde secera.

4. Şi iată veni şi Vooz de la Vithleem, şi zise secerătorilor: «Domnul cu voi». Iară ei îi răspunseră şi ziseră: «Domnul să te blagoslovească».

5. Şi zise Vooz / slugii lui carea era după seceretori: «Cine iaste cêea ce adună spice?.

6. Iară sluga îi răspunse zicînd: «Iaste fată moaviteană, carea au venit cu Noemina den ţinutul Moavului.

7. Şi mi se rugă zicînd: Să strîng vreun znop de pre urma seceretorilor. Şi de de-astă ‹dimineaţă[1] de cînd au venit la cîmp nimic, nici o fărîmă nu se-au odihnit pînă iată acuma seara».

8. Şi zise Vooz cătră Ruth: «Ascultă, fată, să nu mergi într-altă parte să aduni, nici să te duci de aici, ce şăzi aici cu fêtele[2] mêle.

9. Şi să iêi aminte la secerători, şi să fii după dînşii. Şi iată că porîncesc slugilor mêle nimică să nu se lêge de tine. Şi cîndu-ţi va fi sête, să mergi să bêi den vasul den care iau secerătorii».

10. Iară ea căzu cu faţa la pămînt şi se închină lui zicînd: «Dară ce bine am făcut înaintea ochilor tăi de mă cunoscuşi, fiind eu o streină?.

11. Iară Vooz răspunse şi-i zise: «Spusu-se-au mie toate cîte ai făcut cu soacră-ta după moartea bărbatului tău, şi cum ai lăsat pre tată-tău, şi pre mumă-ta, şi pămîntul neamului tău, şi ai venit în oamenii care nu i-ai ştiut de ieri sau mai de alaltaieri.

12. Să plătească Domnul lucrul tău, şi să fie

Versiunea modernă

mă îngroape lîngă tine; să facă Domnul orice din mine, numai moartea ne va despărţi».

18. Şi văzînd-o Noemi atît de hotărîtă să meargă cu dînsa, nu mai spuse nimic.

19. Şi au călătorit ele pînă la Betleem. Cînd au ajuns acolo, tot tîrgul începu a forfoti şi femeile se mirau: «Noemi!Oare aceasta e Noemi?.

20. «Să nu-mi spuneţi Noemi – 'cea norocoasă' –» zicea ea, «ci numiţi-mă Mara – 'cea amărîtă' –, că Dumnezeu cel atotputernic amar m-a pedepsit.

21. În plinătate am plecat de aici şi Domnul mă aduce cu mîinile goale. Nu-mi mai spuneţi 'cea norocoasă' că atotputernicul Dumnezeu m-a umilit şi m-a urgisit».

22. Astfel s-a întors Noemi din Moab, însoţită de nora ei Rut, moabiteanca, şi au ajuns la Betleem cînd începea secerişul orzului.

CAP 2

Rut în ţarina lui Booz

1. Noemi cunoştea pe o rudenie de-a soţului ei, om cu stare şi fruntaş din neamul lui Elimeleh, al cărui nume era Booz.

2. Şi Rut o rugă pe Noemi: «Dă-mi voie să mă duc pe cîmp, să culeg spice de pe urma vreunui om milos care mă va lăsa». Noemi îi răspunse: «Du-te, fată».

3. Deci plecă Rut în ţarină şi începu să adune spice de pe urma secerătorilor. Spre norocul ei, nimerise tocmai pe lanurile lui Booz, ruda lui Elimeleh.

4. Curînd veni şi Booz de la Betleem şi dădu bineţe secerătorilor zicînd: «Domnul să fie cu voi"». Iar aceştia îi răspunseră cu salutul străvechi: «Domnul să te binecuvîntezeł.

5. Booz întrebă pe vătavul secerătorilor: «A cui e fata asta?.

6. Vătaful răspunse: «E moabiteanca aceea care a venit cu Noemi.

7. M-a rugat să-i dau voie să culeagă spice pe urma noastră. De dimineaţă, de cînd a venit, abia acum se odihneşte puţin sub umbrar».

8. Atunci Booz zise către Rut: «Ascultă, draga mea, să nu te duci în altă parte să culegi; ţine-te mai bine de slugile mele.

9. Vezi unde se seceră şi rămîi cu ele. Am să le poruncesc să nu se atingă de tine. Dacă ţi-e sete, du-te oricînd şi bea din apa adusă de ele».

10. Rut se aplecă cu faţa pînă la pămînt şi-i vorbi astfel: «Cum de m-am învrednicit de mila ta, eu, o străină?.

11. «Mi s-a povestit», îi răspunse Booz, «tot ce ai făcut pentru soacra ta, după ce ţi-a murit soţul; cum ţi-ai lăsat pe tatăl tău şi pe mama ta, cum ţi-ai părăsit ţara şi ai venit la un popor pe care nu-l cunoşteai înainte.

12. Domnul să-ţi răsplătească deplin fapta ta,

Biblia 1688, pag. 193, col. I

Domnul Dumnezăul tău lui Israil, cătră carele ai venit ca să nedejduieşti supt arepile lui».

13. Şi ea zise: «Să fiu aflat har întru ochii tăi, Doamne. Căci m-ai mîngîiat, şi căci ai grăit pre inema roabei tale, şi iată eu nu voiu fi ca una dentru roabele tale».

14. Şi zise ei Vooz: «Acum iaste ceasul de mîncat; apropie-te dară aici şi vei mînca den pîinele mêle, şi vei întinge pîinea ta în oţet». Şi şăzu Ruth de laturea secerătorilor[1] şi-i frînse ei Vooz pîine şi mîncă şi să sătură, şi rămase.

15. Şi să sculă a culêge, şi porunci Vooz copilaşilor lui zicînd: «Şi pentre snopi să adune, şi să nu o ruşinaţ pre dînsa.

16. Şi ţiind ţineţ şi încă puind veţ pune ei de cêle frînte[2], şi lăsaţi-o pre dînsa şi va mînca şi va aduna şi să nu o dojăniţ pre ea».

17. Şi adună în ţarenă pînă în sară, şi bătu cêle ce au strîns, şi să făcu ca o ifi de orz.

18. Şi rădică şi întră în cetate, şi văzu soacră-sa cêle ce au adunat, şi aducînd Ruth, au dat ei carele au lăsat den carele s-au săturat.

19. Şi zise ei soacră-sa: «Unde ai adunat astăzi, şi unde ai făcut? Fie cela ce te-au cunoscut blagoslovit». Şi spuse Ruth soacră-sa unde au făcut şi zise: «Numele omului cu carele am făcut astăzi Vooz».

20. Şi zise Noemin norori-sa: «Blagoslovit iaste Domnului pentru căci n-au lăsat mila lui cu cei vii şi cu cei morţi». Şi zise ei Noemin: «Apropie-să noao omul, dentru rudeniile noastre iaste».

21. Şi zise Ruth cătră soacră-sa: «Şi încă căci au zis cătră mine: Cu fêtele mêle să te lipeşti pînă vor sfîrşi toată sêcerea carea iaste la mine».

22. Şi zise Noemin cătră Ruth, noru-sa: «Bine, fata mea, căci ai ieşit cu fêtele lui, şi nu te vor călca pre tine de tot într-alte ţareni».

23. Şi să lipi Ruth cu fêtele lui Vooz a aduna pînă a săvîrşi sêcerea orzului şi sêcerea grîului. [1] Şi şăzu împreună cu soacră-sa.

CAP 3

1. Şi zise ei Noemin soacră-sa: «Fata mea, să nu-ţ cercu ţie odihnă, pentru ca bine să ţi să facă.

2. Şi acum au doară Vooz nu iaste cunoscut noao, unde ai fost cu fêtele lui? Iat ă el vîntură aria orzului într-această noapte.

3. Iară tu să te scalzi, şi să te ungi, şi vei pune prejur tine îmbrăcămintea ta, şi te vei sui pre arie; să nu te cunoşti omului pînă va săvîrşi el a mînca şi a bea.

4. Şi va fi culcîndu-să el şi vei cunoaşte locul unde doarme acolo, şi vei mêrge şi vei descoperi cêle de lîngă picioarele lui, şi vei dormi, şi el va spune ţie cêle ce vei face».

5. Şi zise Ruth cătră ea: «Toate cîte-m vei zice[1] mie voiu face».

6. Şi să pogorî la arie şi făcu după toate cîte i-au poruncit ei soacră-sa.

7. Şi mîncă Vooz şi bău, şi să / veseli inema lui, şi veni să doarmă

Ms. 45, f. 116 r–116 v

plata ta plină de la Domnul Dumnedzăul lui Israil, cătră carele ai venit ca să nădăjduieşti suptu aripile lui».

13. Şi ea dzise: «Să aflu har întru ochii tăi, Doamne. Căce m-ai mîngîiat, şi căce ai grăit pre inima roabei tale, şi iată eu au nu voi fi ca una dentru roabele tale».

14. Şi dzise Vooz: «Acumu-i ceasul de mîncat; apropii-te dară aicea şi vei mînca den pîinile mêle, şi vei întinge pîinea ta întru oţăt». Şi şedzu Ruth den alaturea secerătorilor, şi frînse ei Vooz pîine, şi mîncă şi să sătură, şi rămase.

15. Şi să sculă a culêge, şi porînci Vooz copilaşilor lui dzicînd: «Şi prentre znopi să adune, şi să nu o ruşinaţi pre însă.

16. Şi ţiindu ţineţi şi încă puind veţi pune ei de cêle înfrînte[1], şi lăsaţi-o pre însă şi va mînca şi va aduna, şi să nu o dojeniţi pre ea».

17. Şi adună în ţarină pănă în sară, şi bătu carele au strînsu, şi să făcu ca o ifi de ordzu.

18. Şi rădică şi întră în cetate, şi văzdu soacră-sa carele au strînsu, şi aducîndu Ruth, au dat ei carele au lăsat den carele s-au săturat.

19. Şi dzise ei soacră-sa: «Unde ai adunat astădzi şi unde ai făcut? Fie cela ce te-au cunoscut blagoslovit». Şi spuse Ruth soacră-sa unde au făcut şi dzise: «Numele omului cu carele am făcut astădzi, Vooz».

20. Şi dzise Noemin nurori-sa: «Blagoslovit iaste Domnului pentru căce n-au lăsat mila lui cu cei vii şi cu cei morţi». Şi dzise ei Noemin: «Apropie-să noao omul, dentru rudeniile noastre iaste».

21. Şi dzise Ruth cătră soacră-sa: «Şi încă căce au dzis cătră mine: Cu fêtele ale mêle să te lipeşti pănă vor sfîrşi toată sêcerea carea iaste la mine».

22. Şi dzise Noemin cătră Ruth, noru-sa: «Bine, fata mea, căce ai ieşit cu fêtele lui, şi nu te vor călca pre tine de tot într-altă ţarină».

23. Şi să lipi Ruth cu fêtele lui Vooz a aduna // pănă a săvîrşi sêcerea ordzului şi sêcerea grîului. [1] Şi şedzu împreună cu soacră-sa

CAP 3

1. Şi dzise ei Noemin, soacră-sa: «Fata mea, să nu-ţi cercu ţie odihnă, pentru ca bine să ţi să facă?

2. Şi acum au doară Vooz nu iaste cunoscut noao, unde ai fostu[1] cu fêtele lui? Iat ă el vîntură ariia orzului întru aceasta noapte.

3. Iară tu să te scaldzi, şi să te ungi, şi vei pune pregiur tine îmbrăcămintea ta, şi te vei sui pre arie; să nu te cunoşti omului pănă va săvîrşi el a mînca şi a bea.

4. Şi va fi culcîndu-să el şi vei cunoaşte locul unde doarme acolo, şi vei mêrge şi vei dăscoperi cêlea de lîngă picioarele lui, şi vei dormi şi el va spune ţie carè vei face».

5. Şi dzise Ruth cătră ea: «Toate cîte-mi vei dzice mie voi face».

6. Şi să pogorî la arie şi făcu după toate cîte i-au porîncit ei soacră-sa.

7. Şi mîncă Vooz şi bău, şi să veseli inima lui,

Ms. 4389, f. 125 r–125 v

plata ta deplin de la Domnul Dumnezeul lui Israil, la care ai venit nădăjduindu-te supt aripile lui».

13. Iară ea zise: «Aflaiu milă înaintea ochilor tăi, domnul mieu. Că m-ai mîngîiat, şi grăişi îmblînzirea inimii mêle, roabei tale, şi iată eu voiu fi ca fieştecare den argatele tale».

14. Iară Vooz îi zise: «Iaste vrêmea de mîncare; ce te apropie încoace să mănînci den pîinea mea, şi să întingi în oţet». Şi şăzu Ruth deoparte de secerători, şi-i dêde Vooz un codru de pîine, şi mîncă şi deaca se sătură, se sculă şi luoă ce-i mai rămăsêse.

15. Şi deaca se sculă, mêrse iară să adune spice, iară Vooz porînci slugilor lui zicînd: «Şi pren mijlocul znopilor să adune, şi să nu o înfruntaţi, şi să-şi ducă ea.

16. Şi-i daţi şi den cêle den frunte spice, şi nu o siliţi să adune, şi de mîncare să nu-i opriţi».

17. Şi adună în holdă pînă seara, şi-mblăti ce strînsêse, şi fu la măsură ca 2 obroace de orz.

18 Şi luoă şi se întoarse de mêrse în cetate, // şi arătă soacră-sa ce au adunat şi, luînd Ruth den braţe-şi[3], dêde soacre-sei ce lăsase den care se-au săturat.

19. Şi zise soacră-sa: «Unde ai adunat astăzi şi unde ai lucrat? S ă fie blagoslovit cela ce te-au cunoscut». Şi spuse Ruth soacră-sa unde au fost şi zise: «Vooz chiema pre bărbatul acela la care am fost astăzi».

20. Iară Noemina zise nurori-sa: «Blagoslovit iaste Domnul care n-au lipsit mila sa cu cei vii şi cu cei periţi». Şi-i zise Noemina: «Acel bărbat ne iaste rudă şi iaste den neamul nostru».

21. Iară Ruth zise cătră soacră-sa: «Şi mie mi-au zis: Fii cu argatele mêle pînă vor săvîrşi toată secerătura mea».

22. Noemina zise nurori-sa: «Mai bine, fata mea, să fii cu argatele lui decît să te duci să umbli în holdele altor streini».

23. Şi se alătură Ruth cătră argatele lui Vooz, adunînd spice pînă se săvîrşi secerişul orzului şi al grîului. Şi şăzu cu soacră-sa.

CAP 3

1. Şi zise Noemina nurori-sa: «Fata mea, dară eu să nu caut ţie răpaos. Şi să-ţi fie bine?

2. Iată acuma Vooz iaste neamul nostru la care ai fost cu slujnicele lui. Şi acuma într-această noapte iaste de vîntură orzul la ariia lui.

3. Iară tu te spală, şi te unge la obraz[1], şi te îmbracă în hainele tale cêle mai frumoase, şi să mergi la arie, şi să nu te iveşti la el pînă va mînca şi va bea.

4. De-acii, cînd va vrea să se culce, iară tu să ştii în ce loc se va culca, şi să mergi acoló şi să-l dăscoperi despre picioare, şi să te culci acolea, de-acii el îţi va spune ce vei face».

5. Ruth zise: «Toate cîte ai zis eu voiu face».

6. Şi se duse la arie şi făcu cum îi porînci soacră-sa.

7. Şi mîncă Vooz şi bău, şi i se dăsfătă inima,

Versiunea modernă

Domnul Dumnezeul lui Israel sub al cărui acoperămînt ai venit».

13. Iar ea spuse: «Vorbele domniei tale m-au mîngîiat şi îţi mulţumesc, deşi eu nu mă socot nici măcar cît una din roabele de aici».

14. Fiind vremea prînzului, Booz o pofti: «Stai cu noi la masă; uite pîine, întinge-o în acriturã». Ea se aşeză lîngă secerători, iar Booz îi dădu bob prăjit pe care-l mîncă şi se sătură de-i mai rămase.

15. După ce Rut se sculă şi începu a culege din nou, Booz porunci slugilor: «Lăsaţi-o să adune şi printre snopi, nu cumva să o opriţi.

16. Ba să rupeţi chiar din mănunchiuri spice şi aruncaţi-le în calea ei, să le culeagă şi să n-o dojeniţi».

17. Astfel strînse ea pînă în seară, bătu spicele de-i ieşi aproape o baniţă de orz.

18. Şi se întoarse cu orzul în spinare acasă şi i-l arătă soacrei, apoi îi dădu acesteia din cele ce păstrase de la prînz.

19. Noemi o întrebă: «Unde ai adunat astăzi, într-a cui ţarină ai fost? Binecuvîntat s ă fie cel ce ţi-a dat voie să culegi». Iar Rut povesti soacrei sale cum a lucrat în ţarina unui om numit Booz.

20. Atunci Noemi strigă: «Dumnezeu care, în îndurarea lui, nu părăseşte nici pe cei vii, nici pe cei morţi, să-l binecuvînteze». Şi adăugă: «Booz e rudă apropiată care, după lege, trebuie să se îngrijească de moştenirea noastră».

21. «Într-adevăr», îi povesti Rut, «m-a îndemnat să rămîn cu slugile lui pînă la sfîrşitul secerişului».

22. Noemi zise: «E foarte bine aşa, fata mea, rămîi cu slugile lui, ca să nu ţi se întîmple ceva pe altă ţarină».

23. Şi astfel lucră Rut pe lîngă oamenii lui Booz şi culese spice pînă se isprăvi secerişul orzului şi al grîului. Stătea însă la soacra ei.

CAP 3

Pregătirile de căsătorie

1. Într-o zi, Noemi îi spuse nurorii: «Rut, tare aş vrea să te văd mulţumită, la casa ta.

2. Mă tot gîndesc la Booz, ruda noastră, cu ale cărui slugi ai lucrat. Deseară, el începe vînturatul orzului pe arie.

3. Îmbăiază-te, dă-te cu miresme, îmbracă-te frumos şi du-te la arie, dar să nu te arăţi pînă ce el nu va sfîrşi de mîncat şi de băut.

4. Bagă de seamă unde se culcă. Şi cînd a adormit, du-te şi vîră-te binişor în aşternutul lui, iar el îţi va spune ce să faci».

5. Rut îi răspunse: «Voi îndeplini tot ce mi-ai spus».

6. Şi ducîndu-se la arie, făcu tot ce-i spusese soacră-sa.

7. După ce a mîncat şi a băut, Booz s-a dus

Biblia 1688, pag. 193, col. II

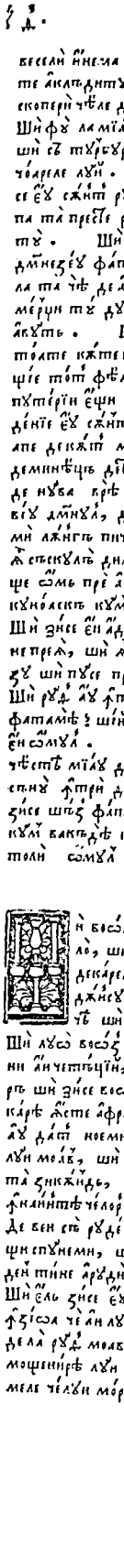

într-o parte a clăditurii. Şi ea veni pre ascuns şi descoperi cêle de lîngă picioarele lui şi să culcă.

8. Şi fu la miazănoapte, şi să spămîntă omul şi să turbură, şi iată muiêre dormiia la picioarele lui.

9. Şi zise: «Cine eşti tu? Şi ea zise: «Eu sînt Ruth, roaba ta. Şi vei învăli cu aripa ta preste roaba ta, pentru că rudenie eşti tu».

10 Şi zise Vooz: «Blagoslovită tu Domnului Dumnezeu, fata mea, pentru că ai îmbunătit mila ta cea de apoi decît cea dentîi, ca să nu mergi tu după tineri, măcară sărac, măcară avut.

11. Şi acum, fata mea, nu te tême; toate cîte vei zice face-ţ-voiu ţie pentru că ştie tot fêliul nărodului mieu că muiêre a puterii eşti tu.

12. Şi acum adevărat rudenie eu sînt, şi încă iaste rudenie mai aproape decît mine.

13. Mîi noaptea şi va fi demineaţă; de te va rudi, bine, rudeasc-că-te, iară de nu va vrea să te rudească, rudi-te-voiu eu. Viu Domnul. Dormi pînă dimineaţa».

14. Şi dormi lîngă picioarele lui pînă dimineaţă. Şi ea să sculă dimineaţa mai nainte decît a cunoaşte om pre aproapele lui. Şi zise Vooz: «Să nu să cunoască cum au venit muiêrea la arie».

15. Şi zise ei: «Adu-ţi fota de preste tine şi ţine pre ea». Şi ea ţinu pre ea, şi măsură 6 de orzu şi puse preste ea, şi întră în cetate.

16. Şi Ruth au întrat la soacră-sa, şi ea zise: «Ce iaste, fata mea? Şi-i spuse toate cîte au făcut ei omul.

17. Şi zise ei: «Cêle 6 de orzu, acêstea mi-au dat mie căce au zis cătră mine: Să nu întri deşartă la soacră-ta».

18. Şi ea zise: «Şăz, fata mea, pînă a te conoaşte pre tine cum va cădea cuvîntul, pentru că nu se va potoli omul pînă se va săvîrşi cuvîntul astăzi».

CAP 4

1. Şi Vooz să sui pre poartă şi şăzu acolo, şi iată rudenia mergea pre aproape de carele au zis Vooz. Şi zise cătră dînsul Vooz: «Abătîndu-te, şăzi aicea». Şi el să abătu şi şăzu.

2. Şi luo Vooz 10 oameni den cei mai bătrîni ai cetăţii şi zise: «Şădeţi aicea». Şi şăzură.

3. [2] Şi zise Vooz rudeniei: [3] «Partea ţarenii carea iaste a fratelui nostru, a lui Elimeleh, care au dat Noemin, ceea ce s-au întors den ţarina lui Moav, şi eu am zis: Descoperi-voiu urechiia ta zicînd: ia-ţi înaintea celora ce şăd şi înaintea celor mai bătrîni ai norodului mieu.

4. De vei să rudeşti, rudêşte, iară de nu vei să rudeşti, spune-mi, şi voiu conoaşte că nu iaste afară den tine a rudi, şi eu sînt după tine». [5] Şi el zise: «Eu sînt şi voiu rudi».

5. Şi zise Vooz: «În zioa ce ai luat ţarina den mîna Noeminii şi de la Ruth moaviteanca, muiêrea celui mort, pre moştenirea lui să agoniseşti ţie, ca să rădici numele celui mort preste moştenirea lui».

6. Şi // zise rudeniia: «Nu voiu putea să rudesc mie, pentru ca să

Ms. 45, f. 116 v

şi veni să doarmă întru o parte a clăditurei. Şi ea veni pre ascunsu şi descoperi cêle de lîngă picioarele lui şi să culcă.

8. Şi fu la miadzănoapte, şi să spămîntă omul şi să întristă şi iată, muiêre durmiia la picioarele lui.

9. Şi dzise: «Cine eşti tu? Şi ea dzise: «Eu sîntu Ruth, roaba ta. Şi vei învăli aripa ta preste roaba ta, pentru căce rudenie eşti tu».

10. Şi dzise Vooz: «Blagoslovită tu Domnului Dumnedzău, fata mea, pentru că ai îmbunătit mila ta cea de apoi decît cea dentăi, ca să nu mergi tu după tinerei, şi măcar sărac, măcar avut.

11. Şi acum, fata mea, nu te tême; toate cîte vei dzice face-ţi-voi ţie, pentru că ştie tot fêliul nărodului mieu cum muiêre a puterii eşti tu.

12. Şi acum adevărat rudenie eu sîntu, şi încă iaste rudenie mai aproape decît mine.

13. Mîi noaptea, şi va fi dimineaţă; dă te va rudi, bine, rudească-te, iară de nu va vrea să te rudească pre tine, rudi-te-voi eu pre tine. Viu Domnul. Dormi pănă dimineaţă».

14. Şi dormi lîngă picioarele lui pănă dimineaţă. Şi ea să sculă dimineaţa mainte decît a cunoaşte om pre aproapele lui. Şi dzise Vooz: «Să nu fie[2] cum au venit muiêre la arie».

15. Şi dzise ei: «Adu-ţi fota ta de pregiur tine şi ţine pre ea». Şi ea ţinu pre ea, şi măsură 6 de ordzu şi puse preste ea, şi întră în cetate.

16. Şi Ruth au întrat la soacră-sa, şi ea dzise: «Ce iaste, fata mea? Şi-i spuse ei toate cîte i-au făcut ei omul.

17. Şi dzise / ei: «Cêle 6 a ordzului, acêstea mi-au dat mie căce au dzis cătră mine: Să nu întri deşeartă cătră soacră-ta».

18. [17] Şi ea dzise: «Şedzi, fata mea, pănă a te cunoaşte pre tine cum va cădea cuvîntul, pentru că nu va potoli omul pănă să va săvîrşi cuvîntul astădzi».

CAP 4

1. Şi Vooz să sui pre poartă şi şedzu acolo, şi iată rudenie mergea pre aproape, pre carele au dzis Vooz. Şi dzise cătră însul Vooz: «Abătîndu-te, şedzi aicea». Şi el să abătu şi şedzu.

2. Şi luă Vooz 10 oameni den cei mai bătrîni ai cetăţii şi dzise: «Şedeţi aicea». Şi şedzură.

3. Şi dzise Vooz rudeniii: «Partea ţarenii carea iaste a fratelui nostru, a lui Elimeleh, căruia au dat Noemin, cêea ce s-au întorsu den ţarina lui Moav», [4] şi eu am dzis: Descoperi-voi urêchea ta dzicînd: ia-ţi[1] înaintea celor ce şed şi înaintea celor mai bătrîni a nărodului mieu.

4. De vei să rudeşti, rudêşte, iară de nu vei să rudeşti, spune-mi mie, şi voi cunoaşte căce nu iaste afară den tine a rudi, şi eu sîntu după tine». Şi el dzise: «Eu sîntu şi voi rudi».

5. Şi dzise Vooz: «În dzua ce ai luat tu ţarina den mîna Noemin şi de la Ruth moaviteanca, muiêrea celui mortu, pre moştnenirea lui să agoniseşti ţie, cum au rădicat[2] numele celui mortu preste moştnenirea lui».

6. Şi dzise rudenia: «Nu voi putea să rudescu

Ms. 4389, f. 125 v–126 r

şi mêrse să se culce de o parte de năsadă şi se culcă. Iară ea se duse într-ascuns şi dăscoperi la picioarele lui şi se culcă.

8. Iară cînd fu la miezul nopţii se dăşteptă bărbatul, şi se spăré şi se turbură, iară muiêrea era culcată la picioarele lui.

9. Şi zise Vooz: «Cine eşti? Ea r ăspunse: «Eu sînt Ruth, roaba ta, să pui aripa ta preste roaba ta, că de neamul mieu eşti tu». /

10. Iară el zise: «Blagoslovită tu, fata mea, Domnului Dumnezeu, că mai bună iaste mila ta cea mai de apoi decît cea dentîi, că nu vei mai mêrge după alt voinic bogat sau sărac.

11. Ce acuma nu te tême, că tot ce ai zis voiu face ţie, că ştie tot neamul seminţiei mêle care lăcuiêşte în cetatea noastră că tu eşti muiêre a vîrtutei[2].

12. Şi cu adevărat eu rudenie-ţi sînt, ce încă iaste ş-altă rudenie mai aproape decît mine.

13. Dece[3] mîi aici la mine într-această noapte, iară dimineaţă, deaca te va lua bine va fi, iară deaca nu va vrea el să te ia, de-acii te voiu lua eu. Viu Domnul. Mîi pînă dimineaţă».

14. Şi dormi la picioarele lui pînă dimineaţa. Şi se sculă dimineaţa mai nainte încă pînă nu simţi soţiia lui. Şi-i zise Vooz: «Păzêşte să nu te arăţi că ai venit la arie».

15. Şi iară-i zise: «Ado-ţi fota carea iaste preste tine şi o ţine». Iară ea o ţinu şi-i măsură 6 baniţe de orz, şi-i puse în umere, de-acii ea mêrse în cetate.

16. Şi se duse Ruth la soacră-sa, iară soacră-sa îi zise: «Ce iaste, fata mea? De-aicii ea îi spuse cîte-i făcuse bărbatul acela.

17. [16] Şi zise: [17] «Iată 6 baniţe de orz mi-au dat şi mi-au zis: Să nu mergi la soacră-ta fără de nimic».

18. Iară soacră-sa îi zise: «Şăzi, fata mea, pînă vom vedea cum se va aşăza cuvîntul, că omul acela nu va tăcea pînă nu va isprăvi cuvîntul astăzi».

CAP 4

1. Şi mêrse Vooz la poartă şi şăzu acolo, şi iată rudeniia acêea trecea, de care se zise mai nainte[1], iară Vooz zise: «Întoarce-te şi şăzi aici». Iară el se întoarse şi şăzu.

2. Şi luoă Vooz 10 bărbaţi den bătrînii lui Israil şi le zise: «Şădeţi aici». Şi şăzură.

3. De-acii zise Vooz acei rudenii: «Partea agrulului fratelui nostru, lui Elimeleh, carea o au dat Noeminei, iară ea se-au întors acuma den ţinutul Moavului. [4] Eu am socotit cu mintea mea să-ţi grăiesc înaintea bătrînilor să o iêi.

4. Deci de vei să o iêi şi să apropii rudeniia, tu să iêi, iară de nu, tu să-mii spui să ştiu că au iaste altul mai aproape de tine să rudească, de-acii după tine sînt eu». El zise: // «Eu voiu rudi».

5. Vooz zise: «De vrême ce vei să moştinezi şi să rudeşti agrul den mîna Neeminei, tu să iêi şi pre Ruth moaviteanina, muiêrea celui mort în moştinarea lui, că şi pre dînsa se cade să o iêi, să rădici sămînţa celui mort întru moştinarea lui».

6. El răspunse: «Nu voiu putea să rudesc dară

Versiunea modernă

bun bucuros să se culce la maginea girezii. Rut veni pe furiş, ridică învelitoarea şi se întinse lîngă el.

8. Pe la miezul nopţii, Booz se trezi şi, întorcîndu-se, descoperi o femeie culcată lîngă el şi se miră.

9. «Cine eşti tu? o întreb ă. Iar ea răspunse: «Eu sînt, Rut, roaba ta prea plecată. Acoperă-mă cu îndurarea ta că-mi eşti rudă şi, după lege, sprijinul meu».

10. «Dumnezeu să te binecuvînteze», spuse el, «fiindcă te arăţi acum şi mai credincioasă faţă de neamul nostru decît atunci cînd te-ai îngrijit de Noemi; te-ai fi putut duce oricînd după nişte tinerei, să fi fost aceştia săraci sau bogaţi.

11. Fii pe pace, Rut, tot ce doreşti îţi voi îndeplini. Lumea, în tîrg, te ştie de femeie vrednică.

12. E drept că sînt ruda ta şi trebuie să mă îngrijesc de tine, dar mai este un bărbat care ţi-e rudă mai apropiată.

13. Rămîi noaptea asta aici şi, mîine dimineaţă, ne vom înfăţişa să vedem dacă acela te vrea; dacă nu, cu atît mai bine, pe Dumnezeul cel viu îţi făgăduiesc că-ţi voi purta eu de grijă. Culcă-te şi dormi pînă mîine».

14. Astfel rămase Rut acolo, dar se sculă înainte de a se crăpa de ziuă, pentru că Booz nu voia să se afle că a venit o femeie la el, la arie.

15. Şi-i spuse Booz: «Dezbracă-ţi haina de deasupra şi întinde-o jos». Apoi îi măsură 6 măsuri de orz, îi puse sarcina pe umăr şi ea se întoarse în tîrg.

16. Acasă, soacră-sa o întrebă: «Cum e, draga mea? Rut îi povesti am ănunţit ce a făcut Booz pentru ea.

17. Şi adăugă: «Mi-a dat tot orzul acesta, zicînd să nu mă întorc la soacra mea cu mîinile goale».

18. Noemi îi spuse: «Nu te nelinişti, Rut, că ai să vezi ce o să se întîmple. Nu va trece ziua şi Booz o să aducă lucrurile la bun sfîrşit».

CAP 4

Căsătoria lui Booz cu Rut

1. Booz se duse la poarta tîrgului şi se aşează acolo, cînd, iată că omul acela despre care vorbise el tinerei văduve, tocmai trecea pe aproape. Booz îl chemă: «Om bun, vino şi stai aici». Şi acela veni şi stătu.

2. Şi mai pofti Booz zece din bătrînii tîrgului la sfat. Şi ei şezură.

3. Şi spuse rudeniei: «Noemi, care s-a întors din Moab, vrea să vîndă partea de ţarină cuvenită rudei noastre Elimeleh. M-am hotărît să-ţi fac o propunere: Dacă vrei s-o cumperi, spune-o aici, în faţa sfatului, în faţa bătrînilor poporului.

4. Deci, dacă vrei s-o cumperi, cumpăr-o, iar de nu vrei s-o cumperi, spune-mi, ca să ştiu. Nu mai e nimeni cu aceleaşi drepturi ca şi tine, s-o cumpere, dar, după tine, e rîndul meu». Bărbatul răspunse: «Vreau s-o cumpăr».

5. «Bine», îi spuse Booz, «de vei lua ţarina de la Noemi, trebuie s-o iei şi pe Rut moabiteanca, văduva fiului lui Elimeleh, astfel ca, zămislind copii, numele celui mort să nu se piardă».

6. Bărbatul răspunse: «Dacă e aşa, nu pot,

Biblia 1688, pag. 194, col. I

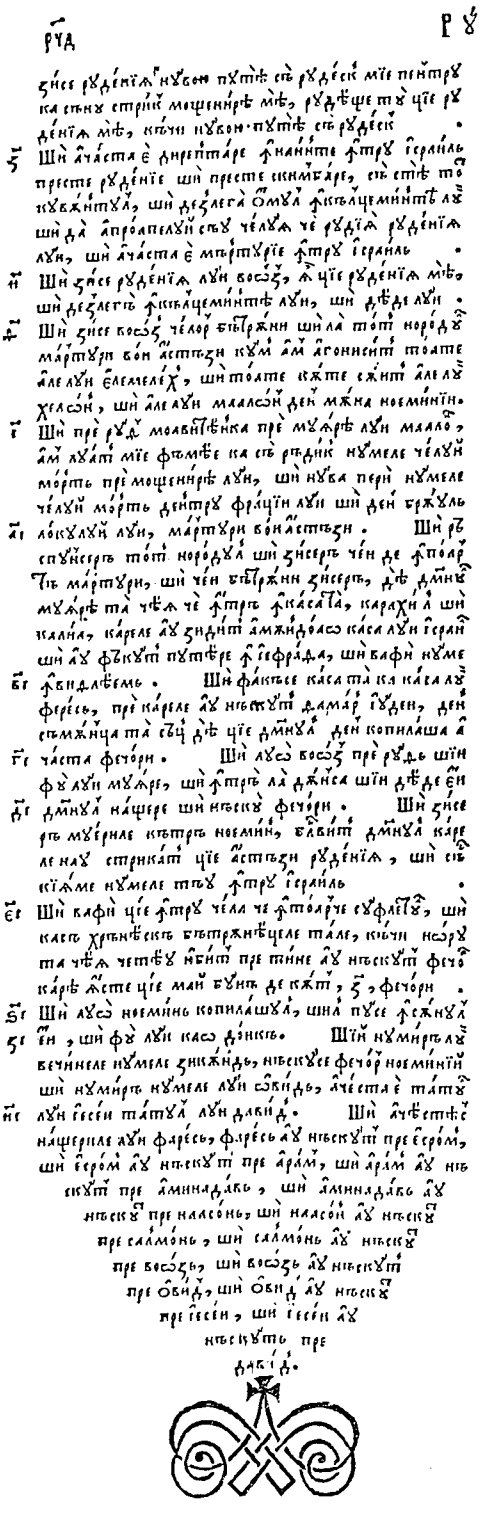

nu stric moştenirea mea. Rudêşte tu ţie rudeniia mea, căci nu voiu putea să rudesc».

7. Şi aceasta e direptare înainte întru Israil preste rudenie, şi preste schimbare, să stea tot cuvîntul; şi dezlega omul încălţemintea lui şi da aproapelui său, celuia ce rudiia, rudeniia lui, şi aceasta e mărturie întru Israil.

8. Şi zise rudeniia lui Vooz: «Ia ţie rudeniia mea», şi dezlegă încălţemintea lui şi dêde lui.

9. Şi zise Vooz celor bătrîni şi la tot norodul: «Marturi voi astăzi cum am agonisit toate ale lui Elemeleh, şi toate cîte sînt ale lui Helon, şi ale lui Maalon den mîna Noeminii.

10. Şi pre Ruth moaviteanca, pre muiêrea lui Maalon, am luat mie fămêie, ca să rădic numele celui mort pre moştenirea lui, şi nu va pieri numele celui mort dentru fraţii lui şi den brîul locului lui, marturi voi astăzi».

11. Şi răspunseră tot norodul şi ziseră cei den poartă: «Marturi». Şi cei bătrîni ziseră: «Dea Domnul muiêrea ta, cêea ce întră în casa ta, ca Rahil şi ca Lia, carele au zidit amîndoao casa lui Israil şi au făcut putêre în Iefratha, şi va fi nume în Vithlêem.

12. Şi facă-se casa ta ca casa lui Feres, pre carele au născut Thamar Iudei, den sămînţa ta să-ţ dea ţie Domnul den copilaşa aceasta feciori».

13. Şi luo Vooz pre Ruth şi-i fu lui muiêre, şi întră la dînsa, şi-i dêde ei Domnul naştere şi născu fecior[1].

14. Şi ziseră muierile către Noemin: «Blagoslovit Domnul carele n-au stricat ţie astăzi rudeniia, şi să să chiême numele tău întru Israil.

15. Şi va fi ţie întru cela ce întoarce sufletul, şi ca să hrănească bătrînêţele tale, căci noru-ta cêea ce te-au iubit pre tine au născut fecior, carea iaste ţie mai bună decît 7 feciori».

16. Şi luo Noemin copilaşul, şi-l puse în sînul ei, şi fu lui ca o doică.

17. Şi-i numiră lui vecinele numele zicînd: «Născu-se fecior Noeminiiь», şi numiră numele lui Ovid. Acesta e tatul lui Iesei, tatul lui David.

18. Şi acêstea-s naşterile lui Fares: Fares au născut pre Esrom,

19. [18] Şi Esrom au născut pre Aram, şi Aram au născut pre Aminadav,

20. [18] Şi Aminadav au născut pre Naason, şi Naason au născut pre Salmon,

21. [18] Şi Salmon au născut pre Vooz, şi Vooz au născut pre Ovid, şi Ovid au născut pre Iesei,

22. [18] Şi Iesei au născut pre David.

Ms. 45, f. 116 v–117 r

mie pentru ca să nu stric moştnenirea mea. Rudêşte tu ţie rudenia mea, căce nu voi putea să rudescu».

7. Şi aceasta îndreptare înainte[3] întru Israil preste rudenie, şi preste schimbare ca să puiu[4] tot cuvîntul; şi dăzlega omul încălţămintea sa[5] şi da aproapelui său, celuia ce rudea, rudeniia lui, şi aceasta mărturie întru Israil.

8. Şi dzise rudeniia lui Vooz: «Ia ţie rudenia mea», şi dezlegă încălţămintea lui şi-i dêde lui.

9. Şi dzise Vooz celor bătrîni şi la tot nărodul: «Marturi voi astădzi cum am luat toate a lui Elimeleh, şi toate cîte sîntu a lui Helon şi lui Maalon den mîna ii Noemin.

10. Şi pre Ruth moaviteanca, pre muiêrea lui Maalon, am luat mie fămêie, ca să rădic numele celui mortu pre moştnenirea lui, şi nu va pieri numele celui mortu dentru fraţii lui şi den brîul mijlocului lui, marturi voi astădzi».

11. Şi răspunse tot nărodul şi dziseră cei den poartă: «Marturi». Şi cei bătrîni dziseră: «Dea Domnul muiêrea ta, cêea ce întră în casa ta, ca Rahil şi ca Lia, carele au zidit amîndoao // casa lui Israil şi au făcut putêre în Efratha, şi va fi nume în Vithlêem.

12. Şi facă-să casa ta ca casa lui Fares, pre carele au născut Thamar Iudei, den sămînţa ta să-ţi dea ţie Domnul den copilaşa aceasta ficiori».

13. Şi luă Vooz pre Ruth şi-i fu lui muiêre, şi întră la însă şi-i dêde ei Domnul naştere şi născu ficior.

14. Şi dziseră muierile cătră Noemin: «Blagoslovit Domnul carele n-au surpat astădzi ţie pre rudenie, şi să chême numele tău întru Israil.

15. Şi va fi ţie întru cela ce întoarce sufletul, şi ca să hrănească bătrînêţele tale, căce noru-ta cêea ce te-au iubit pre tine au născut fi / cior, carea iaste ţie bună decît 7 ficiori».

16. Şi luă Noemin copilaşul, şi-l puse pre el întru sînul ei, şi-i fu lui ca o mancă.

17. Şi-i numiră lui vecinele numele dzicîndu: «Născu-să ficior ii Noemin», şi-i numiră numele lui Ovid. Acesta-i tatăl lui Iese, tatăl lui David.

18. Şi acêstea-s naşterile lui Fares: Fares au născut pre Esrom,

19. Şi Esrom au născut pre Aram, şi Aram au născut pre Aminadav,

20. Şi Aminadav au născut pre Naason, şi Naason au născut pre Salmon,

21. Şi Salmon au născut pre Vooz, şi Vooz au născut pre Ovid, [22] şi Ovid au născut pre Iese

22. Şi Iese au născut pre David.

Ms. 4389, f. 126 r

să nu cumva să răsfir şi să răsipesc şi moştenirea mea. Ce rudêşte tu ţie, că eu nu poci rudi».

7. Iară în Israil acest obicêiu era mai nainte pentru apropiêrea rudeniei, şi pentru schimbare, pentru adeverinţa şi pentru întărirea a tot cuvîntul: dăzlega bărbatul încălţămintea lui şi o da vecinului său, care vrea să rudească, rudeniia lui, şi acêea era mărturie întru Israil.

8. Şi zise rudeniia cêealaltă lui Vooz: «Dobîndêşte tu rudeniia mea», şi dăzlegîndu-şi încălţămintea, o dêde lui.

9. Iară Vooz zise bătrînilor şi tuturor oamenilor: «Fiţi voi astăzi mărturii, că astăzi am dobîndit tot ce au fost al lui Elimeleh, şi ce iaste al lui Hemeon şi al Maalonei den mîinile Noeminei.

10. Şi pre Ruth moaviteanina, carea au fost muiêre lui Maalon, o iau să fie mie muiêre, să rădic numele celui mort întru moşiia lui, iară să nu piêie numele celui mort dentre fraţii lui şi den neamul lui, şi pentru acest lucru să fiţi voi astăzi mărturii».

11. Iară bărbaţii cei bătrîni cîţi era la poartă ziseră: «Noi sîntem mărturii, şi să dea Domnul acei muieri carea va întra în casa ta, ca Rahilei / şi ca Liei, carele dobîndi pre amîndoaoă casa lui Israil, ca să fie asămănare în Efrath, şi să fie numele tău în Vithleem.

12. Şi să fie casa ta ca casa[2] lui Fares, pre care-l născu Thamar Iudei, şi să dea ţie[3] Domnul fecior dentr-această nevastă».

13. Şi luoă Vooz pre Ruth şi fu lui muiêre, şi întră la dînsa, şi-i dêde Domnul să îngrecêze, şi născu fiiu.

14. Şi ziseră muierile cătră Noemina: «Blagoslovit Domnul Dumnezeul tău care n-au răsipit neamul tău astăzi, ce au dat să se pomenească numele lui întru Israil.

15. Şi va fi întru întoarcerea sufletului tău, şi întru hrana bătrînêţelor tale, că noru-ta carea te iubiia născu ţie fiiu, carea iaste ţie mai bună decît 7 feciori».

16. Şi luoă Noemina copilaşul, şi-l puse în poala ei, şi-i fu ea doică.

17. Iară vecinele ei ziseră: «Născutu-se-au Noeminei fiiu» şi-i puseră numele Ovid. Acesta iaste tatăl lui Iesei, tatăl lui David.

18. Şi neamurile lui Fares sînt acêstea: Fares născu pre Esrom,

19. Esrom născu pre Aram, Aram născu pre Aminadav,

20. Aminadav născu pre Naasson, Naasson născu pre Salmon,

21. Salmon născu pre Vooz, Vooz născu pre Ovid, [22] iară Ovid născu pre Iesei.

22. Iară Iesei născu pre David.

Versiunea modernă

căci ar însemna să mă păgubesc pe mine însumi şi pe moştenitorii mei. Îţi dau ţie dreptul meu».

7. Pe atunci era obiceiul în Israel ca orice schimb sau negoţ să fie întărit astfel: cel ce dădea îşi descălţa sandala şi o dăruia celuia ce lua, ca semn că-i dă şi toate drepturile asupra cumpărăturii, precum mărturiseau israelitenii din vechime.

8. Deci grăi bărbatul acela către Booz: «A ta să fie», şi îşi descălţă sandala şi i-o dete.

9. La acestea, Booz cuvîntă bătrînilor şi tuturor celor de faţă: «Sînteţi martori că astăzi eu cumpăr de la Noemi toate ale lui Elimeleh, moştenite de Chilion şi de Maalon.

10. De asemenea, pe Rut moabiteanca, văduva lui Maalon, o iau de soţie, ca să păstrez moştenirea numelui celui mort şi să rămînă în neam de neam pomenirea lui aici; martori aţi fost şi veţi putea mărturisi oricînd tot ce aţi văzut».

11. Iar bătrînii şi poporul de faţă rostiră: «Aşa este, martori sîntem!S ă facă Domnul pe femeia care îţi intră în casă ca pe Rahila şi pe Lia, cele ce au ridicat casa lui Israel. Să te chiverniseşti între efrateni şi numele tău să fie mărit în Betleem!

12. Să fie casa ta cum a fost casa lui Fares, fiul Tamarei şi al lui Iuda, prin pruncii ce ţi-i va da Domul din această femeie tînără».

Moştenitorul

13. Astfel se căsători Booz cu Rut şi Dumnezeu îi binecuvîntă şi ea născu un fiu.

14. Iar femeile din Betleem ziceau către Noemi: «Slavă Domnului, cel ce nu te-a părăsit, că ai acum moştenitor care să te îngrijească; numele lui să fie lăudat în Israel!

15. Nora ta, care te iubeşte atît şi care a făcut pentru tine mai mult decît şapte fii laolaltă, ţi-a dăruit un nepot care te va bucura cu viaţă nouă şi-ţi va fi sprijin bătrîneţelor».

16. Şi Noemi ridicînd copilaşul în braţe, îl luă sub paza ei.

17 Vecinele îl numiră Obed şi ziceau: «Noemi are acum un moştenitor». Ac esta este părintele lui Iesei, tatăl lui David.

Familia lui David

18. Iată deci spiţa neamului de la Fares pînă la David: lui Fares i s-a născut Esron,

19. Lui Esron i s-a născut Aram, lui Aram i s-a născut Aminadab,

20. Lui Aminadab i s-a născut Naason, lui Naason i s-a născut Salmon,

21. Lui Salmon i s-a născut Booz; lui Booz i s-a născut Obed, lui Obed i s-a născut Iesei,

22. Lui Iesei i s-a născut David.

NOTE

IISUS NÁVI

BIBLIA DE LA 1688

CAP 2

[1] În text, greşit: „nevinovaţi".

CAP 11

[1] În text, greşit: „Masira".

CAP 15

[1] În text, greşit: „meştenirea".

CAP 19

[1] În text, greşit: „noroadelor".

CAP 21

[1] În text, greşit : „pren".

CAP 22

[1] În text, greşit: „aceste".

CAP 24

[1] În text, greşit: „grobniţe".

[2] Fragmentul următor din versetul 30 a fost transferat de la sfîrşitul versetului 31 unde fusese plasat, probabil după **Ms. 45**.

[3] Fragmentul următor din versetul 31 a fost transferat la sfîrşitul versetului 30.

MS. 45

CAP 1

[1] Pe margine, de aceaşi mînă: „apucaţi".

CAP 2

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „bărbaţii".
[2] Idem: „în podul".
[3] Idem: „clădiţi".
[4] Idem: „funişoara".
[5] Între croşete: „vom fi".

CAP 3

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „el".
[2] Idem: „lui".
[3] Idem: „ea".
[4] Între croşete: „acum".
[5] Urmează: „să" la sfîrşit de rînd, reluat în rîndul următor în cuvîntul „săcriiul".
[6] Pe margine, de altă mînă: „iar Iordanul".

CAP 4

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ei".
[2] Idem: „într-armaţi".
[3] Idem: „adaos".
[4] Idem: „martu".
[5] Idem: „ѫ", litera chirilică prin care se propune modificarea ultimei litere a cuvîntului „Galgala" din text în *Galgali* (pl.). După cum a arătat N.A. Ursu în studiul *Noi informaţii privitoare la manuscrisul autograf şi la textul revizuit al Vechiului Testament tradus de Nicolae Spătarul (Milescu)*, publicat în „Limba română", XXXVII, 1988, nr. 5, p. 455-468 (I), nr. 6, p. 521-534 (II), XXXVIII, 1989, nr. 1, p. 31-46 (III), nr. 2, p. 107-121 (IV), nr. 5, p. 463-470 (V), şi reprodus cu unele adaosuri în volumul autorului, *Contribuţii la istoria culturii româneşti în secolul al XVII-lea. Studii filologice*, Iaşi, 2003, p. 354-449, propunerea unor variante în notele marginale aparţine revizorului moldovean care a făcut prima revizie a textului după care a fost copiat **Ms. 45**, variante întîlnite de el mai ales în versiunea greacă a *Vechiului Testament* editată de R. Daniel, Londra, 1653, sau Cambridge, 1655, pe care a utilizat-o pentru comparaţie, pînă la *1 Paralipomenon*. Notele marginale ale **Ms. 45** conţin însă şi „glosările unui mare număr de cuvinte din text, precum şi îndreptările numeroaselor greşeli de copist, de la corectarea unei litere pînă la întregirea unor fraze cu fragmente mai mari de text sărite la copiere". Aceste îndreptări ale greşelilor de copist sînt făcute atît de către însuşi copistul manuscrisului (*Dumitru* din Cîmpulung, Muscel), probabil cînd el îşi revedea imediat fiecare pagină terminată de scris, cît şi de altă persoană, identificată a fi cunoscutul grămătic şi copist de manuscrise *Nicola*, aflat prin anii 1685-1686 la mănăstirea din Cîmpulung, iar mai tîrziu devenit logofăt al mitropoliei Ţării Româneşti, care a revăzut copia din **Ms. 45** (vezi studiul citat, (IV), p. 117-118, iar în volum, p. 432-434).
[6] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vor întreba".
[7] Între croşete: „acesta".
[8] Pe margine, de aceeaşi mînă „n", prin care se propune modificarea pron. pos. „vostru" în „nostru" (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5).
[9] Pe margine, de altă mînă: „înaintea voastră".

CAP 5

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „colţurată".
[2] Între croşete: „oarecîndu".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vîrtit", prin care se propune modificarea cuvîntului „în/*văluit*" din text (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, cap 4).
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „însănătoşit".
[5] Idem: „chemă".
[6] Idem: „mai mari preste oşti".

CAP 6

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „coarne de berbêce".
[2] Nu apare cifra „4" care să indice numărul versetului.
[3] Nu apare cifra „6" care să indice numărul versetului.
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „bun glas".
[5] În ms., greşit „dentăi", suprascris de aceeaşi mînă: „a doao".
[6] Idem: „suirea".
[7] Idem: „făgăduinţă".
[8] Idem: „Savvaoth".
[9] Între croşete: „foarte".
[10] Idem : „împreună".
[11] Pe margine, de aceeaşi mînă: „la vistiêriul".
[12] Idem: „prinsu".

CAP 7

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „den anathema".
[2] Idem: „dedesuptul lor".
[3] Pe margine, de altă mînă: „suptu".
[4] Între croşete: „şi-l suiră pre el la valea Ahor".

CAP 8

[1] Între croşete, repetat din greşeală: „şi i-au trimis pre ei noaptea", notat pe margine „*greş*".
[2] În ms., greşit : „Ghea".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „lui".
[4] Idem: „carele era cu el".
[5] Idem: „Israil".
[6] Idem: „pogorîră".
[7] Idem: „pravilă".
[8] Între croşete: „şi".
[9] Idem: „era".

CAP 9

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „să grijiră".
[2] Idem: „măgarii lor".
[3] Între croşete: „vechi".
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „e", prin care se propune modificarea ultimei litere din cuvîntul „vechi" (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, cap 4).
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „mucede".
[6] Idem: „la".
[7] Idem: „a", prin care se propune modificarea ultimei litere din cuvîntul „tabără" (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, cap 4).
[8] Între croşete: „către horreu".
[9] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cărător".
[10] Idem: „pare".

CAP 10

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Fidon".
[2] Idem: „Seftha".
[3] Idem: „Davin".
[4] Idem: „Odollam".
[5] Idem: „fiilor".
[6] Idem: „Oronin".
[7] Idem.
[8] Pe margine, de aceeaşi mînă: „grindine".
[9] Idem: „Ialon", „Surilor".
[10] Între croşete: „lor".
[11] Pe margine, de aceeaşi mînă: „o dzi deplin".
[12] Idem: „şi tot Israil împreună cu el".
[13] Idem: „Odollam".
[14] În ms., greşit: „turor".
[15] Pe margine, de aceeaşi mînă: „în sară".

16 Idem: „suflător".
17 Adăugat deasupra, de altă mînă: „și".
18 Între croșete: „și".
19 Pe margine, de aceeași mînă: „Odollam".
20 Idem: „Israil".
21 Idem: „Odollam".

CAP 11

1 Pe margine, de aceeași mînă: „Iavis".
2 Idem: „Maron".
3 Idem: „Azif".
4 Idem: „Simoon".
5 Idem: „și la Aravath".
6 Idem: „Chineroth".
7 Idem: „Fanadedor".
8 Adăugat deasupra de aceeași mînă: „a".
9 Pe margine, de aceeași mînă: „ma", prin care se propune modificarea ultimei silabe din cuvîntul „Masifa" în „Masima" (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, cap 4; cf. studiul citat, în volum, p. 447).
10 Pe margine, de aceeași mînă: „Maseron".
11 Idem: „Massoh".
12 Idrem: „șențuite".
13 Idem: „Israil".
14 Idem: „Hilha".
15 Idem: „să suie".
16 Idem: „Valagad".
17 Între croșete: „pre ei".
18 Pe margine, de aceeași mînă: „luoatu-o".
19 Idem: „Israil".
20 Idem: „Anavoth".
21 Idem: „nu s-au lăsat".
22 Idem: „Asido".
23 Idem: „bătîndu-să".

CAP 12

1 Pe margine, de aceeași mînă: „Asimoth".
2 Idem: „Sechea".
3 Idem: „Helha".
4 Idem: „Siir".
5 Idem: „Ialam".
6 Idem: „Davir".
7 Idem: „Ermath".
8 Idem: „Ilath".
9 Idem: „Mafut".
10 Idem: „de la Aroir".
11 Idem: „Asom".
12 Idem: „Simoon".
13 Idem: „Mamvroth".
14 Idem: „Azif".
15 Idem: „Zahac".
16 Idem: „Maredoth".
17 Idem: „Cadis".
18 Idem: „Iecom".
19 Idem: „Odollam".
20 Idem: „Fenneddor".

CAP 13

1 Pe margine, de aceeași mînă: „Afec".
2 Idem: „Galiath".
3 Idem: „Memfomaim".
4 Idem: „Gheseri".
5 Idem: „ti", prin care se propune modificarea ultimelor litere din „Mahathi" (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, cap 4).
6 Pe margine, de aceeași mînă: „Esha".
7 Pe margine, de altă mînă: „la Aravoth – Moav".
8 Pe margine, de aceeași mînă: „Devon – Vemon".
9 Idem: „Vemon".
10 Idem: „Meelvoth".
11 Idem: „Vasan".
12 Idem: „Vachedmoth".
13 Idem: „Cariathem".
14 Idem: „Serada".
15 Idem: „Sion".
16 Idem: „Enav".
17 Idem: „o", prin care se propune modificarea cuvîntului „Vethfagor" în „Vethfogor" (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, cap 4).
18 Pe margine, de aceeași mînă: „Vetthasinoth".
19 Idem: „Rovoc".
20 Idem: „Rove".
21 Idem: „Sion".
22 Idem: „satele".
23 Idem: „Arad".
24 Idem: „Aravoth".
25 Idem: „Massifa".
26 Idem: „Maan".
27 Idem: „Devon".
28 Idem: „Enadom".
29 Idem: „ Șiothargai".
30 Idem: „Venthana – Ara".
31 Idem: „Sokhitha".
32 Între croșete: „după năroadele lor cerbicea vor întoarce împotriva dușmanilor lor, căce să făcu după năroadele lor cetățile lor și odăile lor".
33 Pe margine, de aceeași mînă: „Maan".
34 Între croșete: „fiilor Manassi".
35 În ms., greșit: „nănăroadele".

CAP 14

1 În ms., greșit, se repetă: „dobitoacelor lor".
2 Pe margine, de aceeași mînă: „lui".
3 Idem: „inima".
4 Idem: „sus".
5 Idem: „Argov".

CAP 15

1 Pe margine, de aceeași mînă: „amiadzădzi".
2 Idem: „vine".
3 Idem: „Asoron".
4 Idem: „Sarada".
5 Pe margine, de altă mînă: „Cadir".
6 Pe margine, de aceeași mînă: „de".
7 Idem: „Vethaglaam.
8 Între croșete: „va" în cuvîntul Vethrava
9 Pe margine, de aceeași mînă: „Veon".
10 Între croșete: „spre a patra parte".
11 Pe margine, de aceeași mînă: „Adammin".
12 Idem: „amiazădzi".
13 Idem: „la valea".
14 Idem: „Asvor".
15 Idem: „Enom".
16 Idem: „Assar".
17 Idem: „Sochoth".
18 Pe margine, de aceeași mînă, între croșete: „hotarăle la amiazădzi și vor trêce la Levna".
19 Pe margine, de aceeași mînă: „Arvoc".
20 Idem: „Susi".
21 Idem: „Thalami".
22 Între croșete: „ei".
23 Pe margine, de aceeași mînă: „Naghev".
24 Idem: „Votthanis".
25 Idem: „Gonithlan".
26 Omis în text, introdus pe margine, de aceeași mînă: „și Valoth și Asor cea noaă".
27 Pe margine, de aceeași mînă: „și Edni".
28 Idem: „Vith".
29 Idem: „Ohohan".

CAP 16

1 Între croșete: „pustiiul".
2 Pe margine, de aceeași mînă: „Ahatarothi".
3 Idem: „Aptelim".
4 Între croșete: „și".
5 Pe margine, de aceeași mînă: „Aroc".
6 Idem: „Icasmon".
7 Idem: „Thinasa și Sellis".
8 Idem: „Ianoca".
9 Între croșete: „la Maho".
10 Pe margine, de aceeași mînă: „Tafu".
11 De aceeași mînă, suprascris: „la".
12 Pe margine, de aceeași mînă: „Helcana".

CAP 17

1 În ms., greșit: „Manao".
2 Pe margine, de aceeași mînă: „Iezi".
3 Idem: „Chelez".
4 Între croșete: „si" în cuvîntul „Sihem".
5 Pe margine, de aceeași mînă: „Simarim".
6 Pe margine, de altă mînă: „fêtelor Salpaad".
7 Pe margine, de aceeași mînă: „de la Anassa și cîmpul Lavec".
8 Idem: „de la Nath".
9 Idem: „fața fiilor Anoth".
10 Pe margine, de aceeași mînă: „v", prin care se propune modificarea ultimei litere din cuvîntul „Iasim" (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, cap 4).
11 Pe margine, de aceeași mînă: „Fafeth".
12 Idem: „Carana".
13 Idem: „Iariil".
14 Idem: „Mafeta".

CAP 18

1 Pe margine, de aceeași mînă: „înșii".
2 De aceeași mînă, suprascris: „lor".
3 Pe margine, de aceeași mînă: „lui".
4 Repetat din greșeală și introdus între croșete, cu semnalarea pe margine *greș.*: „de la Iordan și să va sui hotarul den dosul Ieriho spre miadzănoapte".
5 Pe margine, de aceeași mînă: „Mavdaritis".
6 Idem: „Vethon".
7 Idem: „Maatarov Orea".
8 Idem: „Gasin".
9 Idem: „Sonnam".
10 Idem: „Gheenna".
11 Idem: „Ievuse".
12 Idem: „Samis".
13 Idem: „Ethamin".
14 Idem: „Veon".
15 Idem: „Vithegheo".
16 Idem: „Amecasis".
17 Idem: „Vethavara".
18 Idem: „Sara".
19 Idem: „Visana".

CAP 19

1 Pe margine, de aceeași mînă: „lor".
2 Idem: „sorțul".
3 Între croșete: „Și amorreul au rămas a lăcui la Elom și la Salamin și s-au îngreiat mîna lui Efraim preste ei și să făcură lor întru bir".
4 Pe margine, de altă mînă: „munți".
5 Idem: „să să așêze".
6 Între croșete: „Și n-au supărat fiii lui Dan pre amorreu, pre carele supăra lor întru munte, și n-au putut pre ei amorreii să-i pogoare la vale și s-au premejduit de ei hotarul părții lor. Și s-au dus ca să între pre pămîntul dupre hotarul lor".
7 Pe margine, de aceeași mînă: „sorțu".
8 Idem: „Thamnasarah".

CAP 20

1 În ms., greșit: „știindu".

CAP 21

1 Pe margine, de aceeași mînă: „m", prin care se propune varianta „Lemna" a numelui „Levna" (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, cap 4).
2 Pe margine, de aceeași mînă: „Elom".
3 Idem: „Tema".
4 Idem: „Ghella".

[5] Idem: „Asa".
[6] Idem: „Tani".
[7] Idem: „Gatheth".
[8] Idem: „Galama".
[9] Idem: „Gazara".
[10] Idem: „Elcothem".
[11] Idem: „Ghethedan".
[12] Idem: „Ghetheremmon".
[13] Idem: „Tanah".
[14] Idem: „Ievatha".
[15] Idem: „Gavlon".
[16] Idem: „Vosoran".
[17] Idem: „Chison".
[18] Idem: „Devra".
[19] Idem: „Remmath".
[20] Idem: „Vesellan".
[21] Idem: „Davron".
[22] Idem: „Helcat".
[23] Idem: „Raav"
[24] Idem: „Cadis".
[25] Idem: „Neemath".
[26] Idem: „Themmon".
[27] De aceeaşi mînă, suprascris: „lui".
[28] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Maan".
[29] Idem: „Cadis".
[30] Idem: „Sella".
[31] Între croşete: „la pustiiu".
[32] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Miso".
[33] Idem: „Decmon".
[34] Idem: „Mafa".
[35] Idem: „Namin".
[36] Idem: „lor".
[37] Idem: „pre".
[38] Idem: „făcut".

CAP 22

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „el".
[2] Idem: „Vasanitida".
[3] Idem: „lui".
[4] Idem: „de cêea parte".
[5] Între croşete: „Şi".
[6] Pe margine, de aceeaşi mînă: „unêlte".
[7] Idem: „Silo".
[8] Idem: „jirtăvnic".
[9] Idem: „Galaad".
[10] Pe margine, de altă mînă: „şi au auzit fiii lui Israil".
[11] Între croşete: „voao".
[12] Pe margine, de altă mînă: „şi de la noi nu vă osebiţi".
[13] Pe margine, de aceeaşi mînă: „procleciune".
[14] Ilizibil în text, repetat pe margine, de aceeaşi mînă: „cea".
[15] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cucerniciia".
[16] Omisiune în text, completat pe margine de altă mînă: „tru mijlocul vostru, tăiat „vostru", care apărea şi în rîndul următor.
[17] Pe margine, de aceeaşi mînă: „a lui Israil".

CAP 23

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „odihnit".
[2] Între croşete: „voştri".
[3] Idem: „ce-s".
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „laţuri".
[5] În ms., greşit: „nit".

CAP 24

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „nemernicit".
[2] Idem: „alţii".
[3] Între croşete: „şi".
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă, litera „n", prin care se propune înlocuirea cuvîntului „vostru" din text cu „nostru" (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, cap 4).
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „gărgăunii".
[6] De aceeaşi mînă, suprascris: „şi".
[7] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Termethon".
[8] Idem: „căce".
[9] Idem: „mieu".
[10] Idem: „Galaad".
[11] Fragmentul următor a fost transferat de la sfîrşitul versetului 31.
[12] Următorul fragment de la sfîrşitul versetului 31 a fost transferat la sfîrşitul versetului 30.
[13] Pe margine, de aceeaşi mînă: „i", prin care se propune varianta „Sichimi" a numelui „Sichima" (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, cap. 4).
[14] Între croşete: „fu după aceasta".
[15] Pe margine, de aceeaşi mînă, litera „r", prin care se propune varianta „Gavaar" a numelui propriu „Gavaath" din text (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, cap 4).
[16] Idem.

MS. 4389

CAP 1

[1] Omis în text, suprascris apoi, de aceeaşi mînă: „care vei porînci".

CAP 3

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vezi cîtă usebire să fie între nărod şi între sicriul legii".
[2] Idem: „Secă Iordanul"; „Stătură apele" din text, ca în locul corespunzător din **Ms. 45**, căci Daniil Panoneanul, traducătorul textului din **Ms. 4389**, a folosit şi manuscrisul autograf al traducerii lui Nicolae Spătarul (Milescu), cum relatează el în prefaţă (vezi f. 1[r]).

CAP 4

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „luna dentîi era martie".

CAP 5

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „crêmene".
[2] Idem.
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cura"; cf. locul corespunzător din **Ms. 45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2, cap 3).
[4] Litere şterse.
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Lipsi mana de-a mai fi".
[6] Idem: „Se arătă îngerul lui Isus".

CAP 6

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „sicriului".
[2] Idem: „chiuiţi".
[3] În ms., greşit: „î".

CAP 7

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Greşi Ahar singur".
[2] În ms.: „veo".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Periră pentru greşala lui Ahar mulţi".
[4] În ms., greşit : „oaoamenii".
[5] Între paranteze rotunde, în ms.: „şi tot Israilul după dînsul".

CAP 8

[1] Repetat din greşeală, tăiat cu mai multe linii : „şi să faci".
[2] Între paranteze rotunde, în ms.: „iară porţile cetăţii rămaseră dăşchise".
[3] Urmează: „îi" tăiat cu o linie groasă.
[4] Omis în text, suprascris, de aceeaşi mînă: „de piiatră".
[5] După virgulă, urmează litere şterse în ms.

CAP 9

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „zic că Gavaoniia aceasta era ţara ţiganilor; vezi înşălăciunea lor".
[1] Idem: „cîrpiţi".
[3] Idem: „vezi minciuna ţiganilor".
[4] Idem: „blestemă Isus pre ţigani".

CAP 10

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „grindină mare"; cf. locul corespunzător din **Ms. 45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2, cap 3).
[2] Idem: „Stătu soarele după cuvîntul lui Isus".
[3] Idem: „gura".
[4] În ms., greşit: „Michidan".

CAP 11

[1] Urmează: „lor", şters în ms.
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „uriiaşii".

CAP 12

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cîţi împăraţi au ucis Isus".

CAP 13

[1] Se repetă, greşit, în ms: „ale".
[2] Omis în text, scris, de aceeaşi mînă, înaintea rîndului următor, ieşit din rînd: „Divon".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cîmpurilor".

CAP 14

[1] Urmează litere şterse în ms.

CAP 15

[1] Prima literă scrisă greşit şi deformată prin corectare este marcată, iar pe margine, de aceeaşi mînă: „D".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „de la pustiie".
[3] În ms., greşit: „Ofonii".
[4] Între croşete, în ms., întregul verset 60. Pe margine, de aceeaşi mînă: „La latini nu iaste acest stih; pentr-acêea se-au pus numărul acesta 60 de 2 ori; iară la greci şi la slovêni iaste".

CAP 17

[1] Între paranteze rotunde, în ms.: „că acesta era cel dentîi născut al lui Iosif".

CAP 18

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vezi cum era numele Ierusalimului întîi".

CAP 19

[1] Lectură probabilă, cuvîntul fiind pătat parţial.
[2] În ms., greşit, urmează: „la".
[3] În ms., greşit, se repetă: „la".
[4] Versetul 43 omis în ms., adăugat apoi pe margine, vertical, de aceeaşi mînă. Trimiterea la versetul omis este marcată în text cu literele chirilice: ꙁ şi ѱ, suprascrise şi dublate cu linie roşie.
[5] Verset cu numerotare greşită şi corectată, cu linie îngroşată.
[6] Idem.
[7] Idem.
[8] Idem.
[9] Omis în ms. şi scris pe margine, de aceeaşi mînă, la începutul rîndului următor: „-lui".

CAP 21

[1] Între paranteze rotunde, în ms.: „că acesta au ieşit sortul întîi".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Iară la slovêni zice că sînt 14 cetăţi".
[3] Idem: „acêstea la latini nu sînt, iară la greci şi la slovêni sînt".
[4] Între croşete, în ms.: „Şi fură acêste cetăţi ale lor de usebi, şi hotarăle lor, şi împrejurele lor. Şi săvîrşi Isus de-a împărţi pămîntul întru hotarăle lor, şi dêde feciorii lui Israil parte lui Isus cu porunca Domnului; cetatea carea o cerşu: Tamnath Sarainul, care iaste în hotarăle lui Efraim, şi zidi Isus cetatea carea o au cerşut şi lăcui într-însa. Şi luoă Isus cuţitele cêle de piiatră cu care obrezui pre feciorii lui Israil, fiind pre cale în pustiie, că în pustie nu

se fusêse obrezuit, şi le puse în Tamnath Sarai".

CAP 23

[1] Urmează litere tăiate cu mai multe linii.
[2] Omis în text, adăugat, de aceeaşi mînă, la începutul primului rînd: „-ma voastră".

CAP 24

[1] Literă suprascrisă ştearsă.
[2] În ms., greşit: „şi".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cît au trăit Isus".
[4] Între croşete, în ms.: „Şi puseră acolo în mormînt cu dînsul şi cuţitele cêle de piiatră cu care obrezuise pre feciorii lui Israil în Galgaluri deaca-i scoase den Eghipet, cum porînci Domnul, şi sînt acolo şi pînă astăzi".
[5] Idem: „acêsta la latini nu iaste, iară la greci şi la slovêni iaste".
[6] Verset scris după versetul 28 şi înainte de versetul 29, numerotat cu 31.
[7] În ms., greşit : „carii".
[8] Pe margine, de aceeaşi mînă „aici merg acêste stihuri într-alt chip la latini; pentr-acêea şi noi le-am pus amestecate numărurile".
[9] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Aceasta iară nu iaste la latini".

JUDECĂTORII

BIBLIA DE LA 1688

CAP 1

[1] În text, greşit : „Iosf".

CAP 3

[1] În text, greşit: „ectan". Corect în Ms. 45.
[2] În text, greşit: „jucînd". Corect în Ms. 45; vezi N.A. Ursu, studiul citat mai sus, la Ms. 45, cap. 4, versiunea din volum, p. 447.

CAP 4

[1] În text, greşit: „Iair".
[2] În text, greşit: „fiisor".

CAP 7

[1] În text, greşit : „spaire".

CAP 9

[1] În text, greşit: „mărăcinen".

CAP 11

[1] În text, greşit :„Maghifa".

CAP 12

[1] În text, greşit: „hasnă"; în textul grecesc: σύνθημα. În versiunea din volum a studiului citat mai sus, la Ms. 45, cap. 4, nota 5, N.A. Ursu a ajuns la următoarea concluzie privitoare la prezenţa cuvintelor *hasnă* şi *haslă* în *Biblia* de la 1688 (B), în Ms. 45 şi în Ms. 4389:

„Cuvîntul *haslă* apare în Ms. 45 de două ori, unde este tradus prin el tot s.n. σύνθημα «semnal, deviză; parolă»: «şi dînd *haslă* a ajutorului lui Dumnedzău...» (f. 436^{v}, 2 Mac. *8*, 23; în B din nou confundat cu *hasnă*), «şi dînd celor de pregiur el *haslă* a lui Dumnedzău biruinţă...» (f. 440^{v}, 2 Mac. *13*, 15; în B tot *haslă*). Prezenţa în aceste locuri a s.f. *hasnă* în Ms. 4389 (f. 453^{v} şi 456^{v}) arată deci că termenul *haslă* exista şi în textul autograf al traducerii lui Nicolae Spătarul, iar Daniil Panoneanul, care a folosit textul respectiv, l-a confundat cu *hasnă*, ca şi în Jud. *12*, 6: «spuneţi dară *hasna*, iară ei nu să putură îndrepta să spuie *hasna*» (f. 119^{r}). S.f. *haslă* apare şi în traducerea *Istoriilor* lui Herodot, atribuită lui Nicolae Spătarul: «Cînd ne vom lovi, trebui, dintru toate, întîi să-şi aducă nişte aminte de volnicie, şi *hasla* ne este 'Ivis' (ed. 1984, IX, 98; în orig. tot σύνθημα)» (p. 447-448), precum şi în *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, care a revizuit traducerea *Vechiului Testament* făcută de Nicolae Spătarul: «Ferice de-aceea breaslă / Ce ţ-au ştiutu-ţ de *haslă*» (Ps. *88*, v. 65-66). Aici este o confuzie, datorată copistului Ms. 45 şi tipografilor B, a termenului *haslă* «semnal, deviză; parolă» (‹ pol. *hasło*), mai puţin cunoscut atunci în Moldova, dar necunoscut în Ţara Românească, cu termenul *hasnă* «folos» (‹ magh. *haszon*; cf. şi sîrb. *hasna*), mai cunoscut în epocă."

CAP 14

[1] În text, greşit: „junca". Corect în Ms. 4389.

CAP 15

[1] În text, greşit: „aceata".
[2] Idem: „chemu".

CAP 16

[1] În text, greşit: „veli".

CAP 21

[1] În text, greşit: „Salom".

MS. 45

CAP 1

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „mîinile lor".
[2] Idem: „tăiat".
[3] Idem: „agiunsu".
[4] Idem: „tăiat".
[5] Pe margine de aceeaşi mînă tăiat cu o linie: „ieşiia".
[6] Pe margine, de aceeaşi mînă: „thor".
[7] Idem: „era".
[8] Între croşete : „carea iaste ".
[9] Pe margine, de aceeaşi mînă: „tăiat".
[10] Pe margine, de aceeaşi mînă litera: „θ", prin care se propune modificarea numelui „Sefen" din text în „Sefeth" (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, Iisus Návi, cap 4).
[11] Pe margine, de aceeaşi mînă: „i-au surpat pre înşii".
[12] Idem: „anathema".
[13] Idem: „pre".
[14]Între croşete: „şi Ascalona şi hotarul ei ".
[15] Pe margine, de aceeaşi mînă: „să surpe".
[16] Idem: „rîpa".
[17] Idem: „moştnenit".
[18] Idem: „şi au iscodit".
[19] Între croşete: „şi iată ".
[20] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Hettin".
[21] Idem: „rădicat".
[22] Idem: „Thanac".
[23] Între croşete: „nice".
[24] Pe margine de aceeaşi mînă: „nice".
[25] Pe margine de aceeaşi mînă, tăiat ulterior cu o linie: „Valac".
[26] Pe margine, de aceeaşi mînă: „nice".
[27] Idem.
[28] Între croşete: „nice pre cela ce lăcuêşte Valac, nice pren pregiururile ei, nice fêtele ei".
[29] Pe margine, de aceeaşi mînă: „făcu".
[30] Idem: litera „C", a cuvîntului „Chedron" din text.
[31] Idem: „Domana".
[32] Idem: „Hevda".
[33] Idem: „Nai".
[34] Idem: „Ereo".
[35] Idem: „Vethenes".
[36] Idem: „lui Ostracodi".
[37] Idem: „întru care-s".
[38] Idem: „Θ" (litera grecească theta) – „Thalavin".
[39] Idem: „la ei".

CAP 2

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „să fie Finees".
[2] Idem: „piêdică".
[3] Idem: „numit".
[4] Idem: „trimis".
[5] Idem: „pămîntul".
[6] Între croşete: „mai".
[7] Cuvint suprascris: „lui".
[8] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Θ", prin care se propune varianta „Thares" a numelui „Fares", din text (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, Iisus Návi, cap 4).
[9] Pe margine, de aceeaşi mînă: „pus".
[10] Idem: „m", prin care se propune forma „vaalim" a cuvîntului „vaalimi" din text (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, Iisus Návi, cap 5).
[11] Idem: „limbi".
[12] Idem: „preste".
[13] Idem: „sculat".
[14] Idem: „i-au".
[15] Idem: „ei".
[16] Idem: „rugă".
[17] Idem: „alţii".
[18] Idem: „meşterşugurile".
[19] Cuvînt suprascris: „lor".
[20] Între croşete: „întru pămîntu".
[21] Omis, adăugat de aceeaşi mînă, suprascris: „nu".

CAP 3

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „biruinţe".
[2] Idem: „voivozii".
[3] Idem: litera „a", prin care se propune varianta „Voemath" a numelui „Voemeth" din text (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, Iisus Návi, cap 4).
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Vaalim".
[5] Idem: „alsurilor".
[6] Idem: Husarsathem".
[7] Între croşete: „rîului"; pe margine, de aceeaşi mînă: „rîurilor".
[8] Pe margine, de aceeaşi mînă: „lui".
[9] Idem: închinînd".
[10] Idem: „ascuţitului".
[11] Idem: „zăvorîte".
[12] Idem: „aşternutului".
[13] Între croşete: „şază la jeţuri întru depărtarea culcuşului"; pe margine, între croşete: „frêce picioarele lui la cămara lui cea de vară"; marginal, sinonimul „curăţêdze".
[14] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Setirotha".
[15] Idem: „coarne, buciune"; litera „a", pentru sfîrşitul cuvîntului „trîmbiţa"; litera „u" pentru sfîrşitul cuvîntului „buciunu".
[16] Idem: „tot războinicul".
[17] Idem: „Dinah".
[18] Idem: „raliţa".

CAP 4

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „foarte tare".
[2] Idem: „cinstea ta".
[3] Idem: „Devvora".
[4] Idem: „Cadis".
[5] Idem: „Haver Chineul".
[6] Idem: litera „v", prin care se propune varianta „Iovav" a numelui „Iovac" (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 5, Iisus Návi, cap 4).
[7] Idem: „ştejariul".
[8] Între croşete: „va mêrge".
[9] Pe margine, de aceeaşi mînă: „fugea".
[10] Idem: „a altui Chineu".
[11] Idem: „abate-te".
[12] Idem.
[13] Pe margine, de aceeaşi mînă: „au pus preste el haină"; „acoperit pre el cu haină".
[14] Idem: „veni".
[15] Idem: „om".
[16] Între croşete: „pre tine şi".
[17] Pe margine, de aceeaşi mînă: „furiş".
[18] Idem: „tîmpla".
[19] Idem: „izbi"; „adié".
[20] Idem: „bătîndu-să să omoară".
[21] Idem: „lui".
[22] Idem: „vino".

CAP 5

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „dzicîndu".

[2] Idem: „domnit".
[3] Între croşete: „Cîndu au stăpînit domni întru Israil întru vrêmea nărodului"; pe margine, între croşete: „Să descoperi descoperire întru Israil cîndu volnicea pre nărodu".
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „domni".
[5] Între croşete: „sîntu".
[6] Idem: „eu sîntu".
[7] Idem: „Domnului".
[8] Pe margine, de aceeaşi mînă: „pică roaă".
[9] În ms., greşit, se repetă: „fiul".
[10] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Căth".
[11] Idem: „putêrnici întru Israil".
[12] Pe margine, de aceeaşi mînă, între croşete: „fuşte, de să va ivi şi suliţe".
[13] Pe margine, de aceeaşi mînă: „bice".
[14] Idem.
[15] Idem: „domnii".
[16] Idem: „ceia ce stăpîniia întru nărodu".
[17] Idem: „albi luminoşi".
[18] Idem: „pre".
[19] Între croşete: „pre cale".
[20] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vestuiţi".
[21] Între croşete: „de".
[22] Pe margine, de aceeaşi mînă „Doamne".
[23] Idem: „pogorî rămăşiţa celor mai tari"; „pogorî lui întru ceia mai tari".
[24] Idem: „de mine dăzrădêcinat".
[25] Idem: „Amalic".
[26] Idem: „de napoia ta".
[27] Idem: „trăgîndu-i cu toiêgu".
[28] Idem: „părţîle".
[29] Idem: „mari".
[30] Idem: „budzelor".
[31] Idem: „turmelor".
[32] Idem: „împărţala".
[33] Între croşete: „unde".
[34] Pe margine, de aceeaşi mînă: „la ce".
[35] Idem: „cêşte", prin care se modifică forma verbală „nemerniceşti" din text.
[36] Idem: „şedzut".
[37] Idem: „mărilor".
[38] Idem: „ieşirile lui".
[39] Idem: „darul".
[40] Idem: „drumurile".
[41] Idem: „începăturilor".
[42] Urmează : „i-au scos pre ei", tăiat cu o linie, fiind repetat din greşeală.
[43] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cîndu s-au împiedecat".
[44] Idem: „calului".
[45] Idem: „că învăţătură au sîrguit tarii lui".
[46] Idem: „Miroz".
[47] Idem: „tut ce lăcuiescu pre ea".
[48] Idem: „la ajutor întru putêrnici".
[49] Idem: „corturi".
[50] Între croşete: „dentru averi".
[51] Pe margine, de aceeaşi mînă: „la mai trudindu-o".
[52] Idem: „cu maiu tăia".
[53] Pe margine, de altă mînă: „au răzbit capul lui".
[54] Pe margine, de aceeaşi mînă: „să tăvălea".
[55] Idem: „picioarelor".
[56] Urmează: „închis", şters în ms.
[57] Pe margine, de aceeaşi mînă: „închidzîndu-să au căzdut".
[58] Idem: „petrecîndu-să".
[59] Idem: „s-au roşinat carăle lui".
[60] Idem: „picioarăle carălor lui".
[61] Idem: „îndurîndu îndurari".
[62] Idem: „domnu".
[63] Idem: „e", prin care se modifică forma substantivului „văpsală" din text, în „văpsale".
[64] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ca ieşirea".

CAP 6

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „surpări"; „rîpe".
[2] Idem: „împreună cu ei".
[3] Idem: „la ei".
[4] Idem: „roadele lor".
[5] Idem: „n-au rămas".
[6] Idem: „nice întru turmele giuncilor şi măgarilor".
[7] Idem: „veniia".
[8] Idem: „şi l-au stricat".
[9] Idem: „de la Eghiptu şi v-am scos pre voi".
[10] Idem: „izbăvit".
[11] Urmează : „pămîntul", tăiat şi înlocuit, suprascris: „mîna".
[12] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ştejariul".
[13] Idem: „cramă".
[14] Idem: „lăpădat".
[15] În ms., greşit: „tătătăne-tău".
[16] Pe margine, de aceeaşi mînă: „au".
[17] Între croşete: „Ghedeon, ficiorul lui".
[18] Idem: „toţi".
[19] Pe margine, de aceeaşi mînă: „pui".
[20] Idem: „valul".

CAP 7

[1] Pe margine, de altă mînă: „tabăra lui Madiam".
[2] Între croşete: „cătră tine".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „turtă".
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „buciune".
[5] Idem: „ciuturi".
[6] În ms.: „făcliine".
[7] Pe margine, de altă mînă: „omu".
[8] Idem: „la Sur Oriv".

CAP 8

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „întru".
[2] Idem: „ciulini".
[3] Idem: „rojdit".
[4] Între croşete: „pre ei".
[5] Pe margine, de altă mînă: „rafturile".
[6] Pe margine, de aceeaşi mînă: „lefturi".
[7] Între croşete: „întru foth".
[8] Pe margine, de aceeaşi mînă: „fii".
[9] Adăugat deasupra, de aceeaşi mînă: „lui".
[10] Idem: „Verith".
[11] Idem: „întru".

CAP 9

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „voao".
[2] Idem: „vino".
[3] Idem: „spin, păducel".
[4] Idem: „a veghi".
[5] Idem: „socotescu".
[6] Între croşete: „la cîmpu".
[7] Pe margine, de aceeaşi mînă: „rîşniţă".
[8] Idem: „spătari".

CAP 10

[1] Adăugat deasupra, de aceeaşi mînă: „lui".
[2] În ms., greşit: „şie".

CAP 11

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vitat".
[2] Idem: „dăşerţi".
[3] Idem: „vino".
[4] În ms., se repetă, din greşeală: „şi pînă la Iordan".
[5] Idem: „Sion".
[6] Scris iniţial: „pămîntul", tăiat cu o linie, suprascris: „locul".
[7] Pe margine, de aceeaşi mînă: „hotarăle lui".
[8] Adăugat deasupra, de aceeaşi mînă: „şi".
[9] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cîţi".
[10] Adăugat deasupra, de aceeaşi mînă: „nu"
[11] Greşeală în numerotarea versetelor: după nr. 35 urmează cifra 37 unde sînt cuprinse versetele nr. 36 şi 37.
[12] Între croşete: „tată".

CAP 12

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „era".
[2] Idem: „farathoneanul".

CAP 13

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „obricit".
[2] Idem: „îmbătare".
[3] Între croşete: „Adonae".
[4] Între croşete: „şi".
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „îmbătare".
[6] În ms. numerotare greşită a versetului: cifra 34, în locul cifrei corecte, 24.
[7] În ms. numerotare greşită a versetului: cifra 35, în locul cifrei corecte, 25.

CAP 14

[1] Pe margine: „greş", pentru a arăta că în text a avut loc o repetare din greşeală, pusă între paranteze: „ceia striini de fêl".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „învăluire".
[3] Idem: „rostul".
[4] Idem: „ospăţ".
[5] Idem: „ciumilituri".
[6] Între croşete: „7".
[7] În ms., greşit: „junca". Corect în Ms. 4389.

CAP 15

[1] Adăugat deasupra, de aceeaşi mînă: „eu".
[2] Scris greşit la început: „aprinsu", corectat prin tăierea cu o linie a literei „a" de la începutul cuvîntului.
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „pedestri şi călări".
[4] Idem: „în".
[5] Între croşete: „Sampson".

CAP 16

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „asurdzit".
[2] Idem: „coarde".
[3] Idem: „viţă de păr".
[4] Idem: „legăturii".
[5] Idem: „bătea gioc".
[6] Între croşete: „şi-l pălmuia pre el".
[7] Idem: „şi copilaşul au făcut aşa".

CAP 17

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „întru sîngurătate".
[2] Între croşete: „loc".
[3] Idem.

CAP 18

[1] Pe margine, de altă mînă: „întru pămîntu".
[2] Între croşete: „şi cela vărsat".

CAP 19

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „şi să o întoarcă pre ea iarăşi cătră sine".
[2] În ms., greşit: „căltori".
[3] În ms., greşit, se repetă: „dimineaţă".
[4] Între croşete: „Şi au porîncit oamenilor pre carii au trimis dzicîndu: Acêstea să grăiţi cătră tot Israil de s-au făcut după cuvîntul acesta.

CAP 20

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „numiţii".
[2] Între croşete: „şi viind".
[3] În ms., greşit: „cărodului".
[4] Urmează : „Veniamin", tăiat cu o linie.
[5] Adăugat deasupra de aceeaşi mînă: „daţi".
[6] Idem: „să-i facă ei".
[7] Idem: „şi".
[8] Idem: „de-nceput", glosat marginal: „întru căpetenie".
[9] Idem: „ră fiii lui".
[10] Pe margine, de aceeaşi mînă: „văpaie".
[11] Între croşete: „şi vădzură fiii lui Israil că întăi au luat aleşul pre Gavaa şi să rînduiră".
[12] Adăugat deasupra de aceeaşi mînă: „lui".

CAP 21

[1] Urmează silaba: „pen" la sfîrşit de rînd, repetată în rîndul următor în cuvîntul „pentru".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „fêliurile".
[3] În text, greşit: „judeca".

MS. 4389

CAP 1

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Mîinile de'nchieturile palmelor şi picioarele den gleznе".
[2] În ms.: „Adoni Zevoc".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Plata lui Dumnezeu".
[4] Între paranteze rotunde, în ms.: „iară numele Hevronului mai nainte era Cariath Arvosefer".
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „La latini zice *cumnaţi*, iară la greci, *socru*, iară la slovêni zice *ginere*".
[6] În ms. urmează conjuncţia „să", ştearsă.
[7] Omis în text, suprascris: „fură".
[8] Omis în text, suprascris: „era".

CAP 3

[1] Urmează : „lea", tăiate cu mai multe linii.
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Mijlocul rîurilor iaste între apa Tigrului şi a Efrathului. Cheamă-se şi Mesopotamie".
[3] În ms., scris: „Gothonii".
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Ucise pre Eglom".

CAP 4

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Muiêre judeca pre Israil".
[2] În ms. scris peste o ştersătură: „moalele", iar pe margine, de aceeaşi mînă: „în *tîmpla*", ca în locul corespunzător din Ms. 45. Căci Daniil Panoneanul, traducătorul textului din Ms. 4389, a folosit şi manuscrisul autograf al traducerii lui Nicolae Spătarul (Milescu), cum relatează el în prefaţă (vezi f. 1[r]).
[3] Adăugat, pe margine, de aceeaşi mînă: „Omorî o muiêre pre Sisara".

CAP 5

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „poftiră".
[2] Omis în ms., suprascris: „pre".
[3] Scris: „Avarac".
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „zăbrêle".
[5] Idem: „Sisarei".

CAP 6

[1] În ms.: „mlătiia" (*mlăti*, variantă a lui *îmblăti*).
[2] Adăugat pe margine, de aceeaşi mînă: „Se arătă îngerul lui Ghedeon".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „neamul".
[4] În ms., greşit: „pîi".
[5] Adăugat pe margine, de aceeaşi mînă: „Ieşi foc den piatră de arse carnea şi azimile".
[6] Pe margine, de aceeaşi mînă: „prisăzile".
[7] Pe margine, de aceeaşi mînă: „prisăzilor".
[8] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Căzu roauă pre lînă".

CAP 7

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Pe ceia ce va limpi ca cîinii să-i ia la războiu".
[2] În ms., greşit: „alaţi".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „visul".
[4] Idem: „izbînda visului".
[5] Omis în text, suprascris: „la".

CAP 8

[1] În ms.: „Orava".
[2] Pe margine, cu cifre arabe: „120 000".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „prêsinile".
[4] Idem: „Cîţi feciori au avut Ghedeon".

CAP 9

[1] În ms. scris: „tu" la sfîrşit de rînd, reluat din greşeală în rîndul următor, rezultînd: „tutuuror".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Ucise Avimeleh pre fraţii-şi".
[3] În ms., greşit, se repetă: „cătră".
[4] În ms., greşit: „vei", corectat de aceeaşi mînă: „va".
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Sămănară în cetate sare".
[6] Idem: „Ucise o muiêre pre Avimeleh".

CAP 11

[1] În ms., greşit, se repetă: „parte".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Ieşi fata lui Ethai înaintea tătîne-său".
[3] Idem: „vîrstnicele".
[4] Idem: „Că nu se mai mărită fata lui Etha deaca o făgădui tată-său lui Dumnezeu".
[5] În ms., greşit, se repetă: „pentru".

CAP 13

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Se arătă îngerul mumei lui Sampson".
[2] Omis în ms., suprascris: „să".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „toate băuturile care îmbată".
[4] Idem: „brici".
[5] Idem: „făgăduit", ca în locul corespunzător din Ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2, cap 4) .

CAP 14

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Omorî Sampson leul".
[2] Idem: „cearşafuri sau cergi".
[3] Idem.
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Gîcitoarea lui Sampson".
[5] Idem: „neamului".
[6] Idem: „nevasta cea tînără".

CAP 15

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Slobozi vulpile cu lumînări în arături".
[2] Idem: „zgrêbeni".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Ucise Sampson oameni cu falca măgariului".

CAP 16

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „slăbim".
[2] Idem: „vine".
[3] Omis în text, suprascris: „ei".
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „smulge".
[5] Idem: „scoaseră".
[6] Idem: „Orbiră pre Sampson".
[7] Idem: „scuturâ".
[8] Idem: „Muri Sampson cu mulţi".
[9] În ms. suprascris, neclar: „om...".

CAP 18

[1] În ms., greşit: „băbaţi".
[2] Omis în text, suprascris: „ce".

CAP 19

[1] În ms., greşit: „cacare".
[2] În ms., repetat: „şi".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Îşi fărîmă omul posadnica în bucăţi".

CAP 20

[1] Între paranteze rotunde, în ms.: „Şi auzirâ feciorii lui Veniamin că au ieşit feciorii lui Israil în Masifa".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Vezi oameni prăştiêri buni".
[3] În ms. şters cu mai multe linii: „fecio".
[4] Între paranteze rotunde, în ms.: „iară Veniamin lovi de ucise den Israil ca la 30 de oameni, şi ziserâ: Iară cad înaintea noastră cu cădêre, ca şi la războiul dentîi".

CAP 21

[1] Între paranteze rotunde, în ms.: „Şi făcurâ căutare şi nu se află nici un bărbat den ceia ce lăcuia în Avisul Galaadului".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „La latini zice amiazăzi".

RUTH

BIBLIA DE LA 1688

CAP 1

[1] În text, greşit: „Avimeleh".

CAP 2

[1] În text: „seciărătorilor".
[2] Forma *frînte* din text reprezintă o corupţelă pentru [de] *frunte*, probabil produsă ca urmare a influenţei formei *înfrînte* din Ms. 45.

CAP 3

[1] În text, greşit: „vei zice", ca în locul corespunzător din Ms. 45; în Ms. 4389: „ai zis".

CAP 4

[1] În text, greşit: „feciori".

MS. 45

CAP 1

[1] În text, greşit: „îngropată".
[2] Între croşete: „dară".
[3] Idem: „tali".
[4] Idem: „ori".
[5] Idem: „Noemin".
[6] Idem: „încă".

CAP 2

[1] Forma *înfrînte* din manuscris este o corupţelă a copistului, în loc de *de* (sau *în*) *frunte*. Aceasta a influenţat şi textul tipărit, unde apare forma *frînte*. În acelaşi loc, în Ms. 4389: *den frunte*.

CAP 3

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „eşti".
[2] Idem: „să cunoască".

CAP 4

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „agonisêşte".
[2] Idem: „ca să rădici".
[3] Între croşete: „înainte".
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „e", prin care se propune modificarea formei verbale „puiu" din ms.
[5] Idem: „lui".

CAP 5

[1] În text: „feciori".

MS. 4389

CAP 1

[1] Omis în text, suprascris, de aceeaşi mînă: „decît".

CAP 2

[1] În ms., greşit: „mineaţă".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „slujnicile".
[3] Idem: „sînu-ş".

CAP 3

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „te sulimânêşte".
[2] Idem: „a puterii".
[3] Scris cu litere mari, de aceeaşi mînă, peste o ştersătură.

CAP 4

[1] Între paranteze rotunde, în ms.: „de care se zise mai nainte".
[2] Scris greşit: „cara" , corectată slova „r" cu „s" .
[3] Se repetă, greşit: „jie"; al doilea cuvînt a fost tăiat cu mai multe linii.

COMENTARII

IISUS NÁVI

CAP 1

[1-2] Pentru numele Iisus Navi traducătorii diferitelor versiuni adaugă numelui propriu „Iisus" denumirea „fiu", „fecior", fr. „fils", engl. „son", germ. „Sohn". Diferenţe există la rangul şi funcţia acestuia: „ajutător" (AN), „slujitor" (BIBLIA 1975), „Helfer" (GN), „helper" (TEV), „assistant" (RSV); dificultăţi provin uneori din confuzia cu funcţia lui Moise: „robul Domnului" (BIBLIA 1975), „robul Meu" (AN), engl. „servant", germ. „Diener" (GN). Am propus pentru Iisus Návi denumirea „argat", pentru Moise constant „rob", în sensul vechi al cuvîntului (P.M.–E.L.).

[6] Două verbe sinonime din ebr. rămîn cu aceeaşi funcţie gramaticală în BB („*întăreşte-te şi te vitejaşte*") şi în AN („*întăreşte-te* şi *îmbărbătează-te*"), în vreme ce BIBLIA 1975 foloseşte adjectivele „*tare* şi *curajos*", engl. „be *determined* and *confident*" (TEV), „be *strong* and *of good courage*" (RSV), germ. „sei *tapfer* und *entschlossen*" (GN) (P.M.–E.L.).

[18] „Să moară" în toate versiunile româneşti, în germ. „muss mit dem Tod bestraft werden" (GN), cf. engl. „will be put to death" /v/ „we will put to death" (P.M.–E.L.).

CAP 2

[3] În textul masoretic ebraic apare „să iscodească tot pămîntul". Cuvîntul „כָּל" /kol/ 'tot' pare a fi o interpolare in textul ebraic, întrucît LXX, PSHITTA, targum-ul (*targum* = termen care desemnează o traducere rabinică a textelor sacre în limba aramaică) Zakeinim şi chiar un manuscris ebraic ne prezintă acest fragment fără adjectivul „tot". În VULGATA se traduce după textul masoretic „omnem terram" (L.R.).

[10] „Marea Roşie" după denumirea grecească „ἐρυθρὰ θάλασσα". Numele ebraic „יָם סוּף" /yam suf/ 'marea de stuf' face referire la vegetaţia care îi dă culoarea roşie (L.R.).

[11] Fragmentele „Ne-am turburat cu inima noastră" (BB) şi „ne-am întristat cu inima noastră" (Ms. 45) par a fi reformulări după textul grecesc „ἐξέστη-μεν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν" 'am cedat inimii noastre'. Varianta din Ms. 4389 „ne-am înfricoşat cu toată inima" se apropie de textul slavon „**ѡ҃бжасо́хомсѧ в се́рдцѣ на́шемъ**" 'ne-am înfricoşat în inima noastră'. La origine stă expresia ebraică „וַיִּמַּס לְבָבֵנוּ" /vayimas levaneinu/ care s-ar traduce *ad litteram* prin 's-a topit inima noastră' şi are sensul de 'ne-am speriat'. În VULGATA „elanguit cor nostrum" 's-a slăbit inima noastră' (L.R.).

[13] BB: „şi toate cîte au ei", BIBLIA 1975 / AN: „toată casa *mea*", BJ: „tous ceux qui *leur* appartiennent", GN: „und alle *ihre* Hausgenossen" (GN), TEV: „all *their* families", RSV: „all who belong to *them*" (P.M.–E.L.).

[14] „אֶרֶץ וְעָשׂוּ עִמָּךְ חֶסֶד וֶאֱמֶת - דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה בְּתֵת - יְהוָה לָנוּ אֶת תַּחְתֵּיכֶם לָמוּת אִם לֹא תַגִּידוּ אֶת וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ" /vayomru la haanašim nafšeinu tachteichem lamut im lo tagidu et-hadəvareinu ze vəhaiah bəteit-yəhova lanu et haarets va'asinu 'imach chesed veemet/ 'Şi i-au spus oamenii: sufletul nostru în locul celui de al vostru să moară dacă nu vor spune cuvîntul acesta al nostru şi, cînd ne va fi dat Domnul pămîntul, vom face cu tine milă şi adevăr'. Într-un manuscris ebraic şi în targum-ul Zakeinim apare „תַּגִּידִי" /tagidi/, aşadar în loc de 'dacă nu *vor* spune' avem 'dacă nu *vei* spune', ceea ce se potriveşte mai bine din punct de vedere logic. PSHITTA coincide, totuşi, cu textul ebraic: „ܠܐ ܢܚܘܝ ܠܢ ܠܐ ܐܢ ܬܡܘܬܘܢ ܠܟܘܢ ܠܐ ܐܢ ܢܚܘܝ ܠܢ" /en lo den makhwen antun miloto hode/ 'dacă *ei* nu vor spune acest cuvînt'. Textul *Septuagintei* diferă mult de cel ebraic: „καὶ εἶπαν αὐτῇ οἱ ἄνδρες ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἀνθ' ὑμῶν εἰς θάνατον καὶ αὐτὴ εἶπεν ὡς ἂν παραδῷ κύριος ὑμῖν τὴν πόλιν ποιήσετε εἰς ἐμὲ ἔλεος καὶ ἀλήθειαν" 'Şi i-au spus bărbaţii: sufletul nostru în loc de al vostru spre moarte şi ea a spus: cînd Domnul vă va da cetatea faceţi-mi milă şi adevăr'. Deşi textul grecesc este foarte diferit faţă de cel ebraic, putem reţine totuşi faptul că şi traducătorii *Septuagintei* au pornit de la forma verbală „תַּגִּידִי" /tagidi/ '*vei* spune' şi nu de la „תַּגִּידוּ" /tagidu/ '*vor* spune'. BB şi Ms. 45 au fost traduse după textul *Septuagintei*, iar Ms. 4389 după cel slav: „**Ѝ рекоша ѥ́й мо́жїе: а҆́ще на́ша вліѣ́стѡ ва́съ на сме́рть, а҆́ще нѣ́кіе не ѡ҆бавѝшѝ на́съ. О҆́на же рече́: Ѝ**

БѢДЕТЪ ЕГДА ПРЕДАСТЪ ГДЪ БАМЪ ГРАДЪ СЕЙ, СОТВОРИТЕ МНѢ МИЛОСТЬ И ИСТИНѢ." 'Şi i-au spus bărbaţii: sufletul nostru în locul vostru spre moarte dacă nu ne anunţi. Ea a spus: şi va fi după ce vă va preda Domnul această cetate, faceţi-mi milă şi adevăr'. VULGATA, conform textului masoretic (L.R.).

[19] BB: „jurământului *tău* acesta", BIBLIA 1975: „acest jurământ *al tău*", GN: „an den Eid gebunden, den *wir* dir geschworen haben", BJ: „nous serons quittes de ce serment que tu *nous* a fait prêter", TEV: „our promise which you have made *us* give you", RSV: „your oath which you have made *us* swear". Nu toate traducerile notează cine a prestat jurământul (P.M.–E.L.).

[24] În textul masoretic apare „בְּיָדֵנוּ" /bəyadeinnu/ 'în mîna noastră'. Într-un manuscris ebraic şi în PSHITTA apare „בְּיָדֵינוּ" /bəyadeiynu/, respectiv „ܒܐܝܕܝܢ" /beidain/, amîndouă cu sensul de 'în mîinile noastre'. LXX coincide cu textul masoretic: „ἐν χειρὶ ἡμῶν" 'în mîna noastră'. După LXX s-a tradus în BB şi în Ms. 45: „în mîna noastră". În VULGATA şi în *Biblia* slavonă găsim: 'în mîinile noastre' („in manus nostras", „**ВЪ РѢЦѢ НАШИ**"), iar în Ms. 4389 s-a tradus la fel, după *Biblia* slavonă (L.R.).

CAP 3

[10] Traversarea Iordanului cu obligaţia ca fiecare seminţie să transporte o piatră în amintirea trecerii lui Moise prin Marea Roşie a inclus-o şi pe Rahab. Se înţelege că ea se va despărţi de neamul ei, devenind fiica lui Israel. BJ ne informează că după Mt. 1, 5 numele desfrînatei din Ierihon apare în arborele geneologic ca logodnic al Mariei. Lista celor 7 seminţii apare identic în Dt. 7, 1 şi asemănător în Ieş. 3, 8, 17 resp. Dt. 20, 17 (P.M.–E.L.).

[16] În textul ebraic acest verset sună în felul următor: „נִכְרְתוּ וְהָעָם עָבְרוּ נֶגֶד יְרִיחוֹ עַל יָם הָעֲרָבָה יָם־הַמֶּלַח תַּמּוּ. באדם הָעִיר אֲשֶׁר מִצַּד צָרְתָן וְהַיְרִדִים מִלְמַעְלָה קָמוּ נֵד־אֶחָד הַרְחֵק מְאֹד נִבְעֲמְדוּ הַמַּיִם יְרִדִים" /vayya'mdu hammaim yordim miləma'ala qamu neid-ekhad harakheiq məod beadam ha'ir ašer mitsad tartan vəhayyordim 'al yam ha'arava yam-hamelkha tammu nichratu vəha'am 'avru neged yerikho/ 'Şi s-au oprit apele care coboară de sus, au stat [într-o] grămadă foarte îndepărtată în Adam-oraş care [este] în partea Ţartan-ului şi [apele] care coboară în Marea Arava, Marea Sării, s-au terminat şi s-au împărţit, şi poporul a trecut spre Ieriho'. Textul masoretic ne indică faptul că nu trebuie citit „באדם הָעִיר" /bəadam ha'ir/ 'în Adam-oraş', ci „מאדם הָעִיר" /meadam ha'ir/ 'de Adam-oraş'. PSHITTA, targum-ul Zakeinim, VULGATA şi un manuscris ebraic întrebuinţează prepoziţia cu sensul de 'din' şi nu cu acela de 'în'. Lecţiunea acestei sintagme nominale sugerată de masoreţi este clar greşită, căci apoziţia în ebraică ar avea ordinea inversă, adică nu „אָדָם הָעִיר" /adam ha'ir/ 'Adam oraş', ci „עִיר אָדָם" /'ir adam/ 'oraş Adam / oraşul lui Adam', datorită faptului că ordinea apoziţiei în ebraică este *determinat – determinant*. Problemele acestui verset se explică prin două cauze: 1) confuzia grafică a literelor „ב" şi „מ" şi 2) decuparea şi vocalizarea incorectă a cuvintelor. Iată cum trebuia, probabil, să fie decupat textul: „... מְאֹד מְהָעִיר אֲשֶׁר מִצַּד צָרְתָן ...נֵד־אֶחָד הַרְחֵק מְאֹד" /...neid-ekhad harakheiq məod məod meha'ir ašer mitsad tartan.../ '...o grămadă foarte, foarte îndepărtată din oraşul care [este] în partea Ţartan-ului...'. Cam aşa a procedat traducătorul textului din LXX. Dovada este dublarea adverbului cu sensul de 'foarte': „μακρὰν σφόδρα σφοδρῶ" 'foarte, foarte departe'. Textul *Septuagintei* prezintă divergenţe majore faţă de cel ebraic: „καὶ ἔστη τὰ ὕδατα τὰ καταβαίνοντα ἄνωθεν ἔστη πῆγμα ἓν ἀφεστηκὸς μακρὰν σφόδρα σφοδρῶς ἕως μέρους Καριαθιαριμ τὸ δὲ καταβαῖνον κατέβη εἰς τὴν θάλασσαν Αραβα θάλασσαν ἁλός ἕως εἰς τὸ τέλος ἐξέλιπεν καὶ ὁ λαὸς εἱστήκει ἀπέναντι Ιεριχω" 'Şi au stat apele care coboară de sus, au stat [ca o] închegare despărţită foarte, foarte departe pînă în regiunile Kariathiarim, cea care coboară a coborît la Marea Arava, Marea Sării, pînă la căpat a dispărut şi poporul a stat împotriva Ierihonului'. Prepoziţia grecească „ἀπέναντι" este probabil un calc semantic după cea ebraică „נֶגֶד" /neghed/, al cărei sens mai obişnuit este 'împotriva'. Divergenţele în textul grecesc nu se datorează numai decupării şi vocalizării diferite. PSHITTA ne oferă cheia motivaţiei acestor devieri. Fragmentul în cauză apare în PSHITTA în felul următor: „ܐܪܟܘܟ ܛܒ ܥܡ ܐܪܡ ܡܢ" /arkhuq tov me aram qrito/ 'foarte departe din oraşul Aram'. Traducătorii Pshittei au înţeles că nu există nici un „oraş Adam" sau „oraş al lui Adam" şi, pentru a ieşi din impas, în loc de „אָדָם" /adam/ au citit „אָרָם" /aram/ (confuzie grafică ד/ר [d/r]). Totuşi nu au putut evita o altă problemă şi anume ordinea elementelor în apoziţie, precizată mai sus. Ceea ce este interesant este faptul că în siriacă şi în aramaică „oraşul Aram" se scrie „ܩܝܪܝܬ ܐܪܡ" /qiriat aram/, respectiv „ܩܪܝܬ ܐܪܡ" /qeriat aram/. Iată originea acestui misterios „Καριαθιαριμ" din LXX, care reprezintă o formă coruptă a

aramaicului „קִירִיַת אָרָם" /qiriat aram/. Este foarte posibil ca traducătorii *Septuagintei* să fi fost influenţaţi de vreun targum aramaic străvechi, dispărut şi neatestat. Posibilitatea ca ei să fi folosit denumirea aramaică a localităţii trebuie exclusă, fiindcă, aşa cum am văzut, aşa-zisa denumire a oraşului a apărut în urma decupării şi vocalizării incorecte a textului ebraic. *Biblia* slavonă, tradusă după LXX, introduce o corectare: „Й ста̀ша во́ды текȣ́щыѧ свѣ̀ше, ста̀ wгȣ́стѣнїе е́дино ѿ̀ло́чившееся а̀дамѣче сѣ̀лѡ сѣ̀лѡ ѿ а̀дамїн гра́да а̀же до̀ стра́ны карїа́ѳїарі́ма: нн҃зтекȣ́щаѧ же нн҃зтече въ мо́ре а̀рабскѡ, въ мо́ре сла́ное, до̀нде́же до̀ конца̀ ѡ̀скȣ́дѣ: ѝ лю́дїе сто́ѧхȣ пра́мїѡ ѐрїхѡнскѣ" '[16] Şi au stat apele care curg de sus, a stat o închegare [sic!] fiind despărţită foarte, foarte departe de oraşul Adami chiar pînă în ţara Cariathiarim: cea care coboară a coborît în Marea Arava, în Marea Sărată, pînă la sfîrşit a dispărut. [17] Oamenii au stat împotriva Ierihonului'. Precum putem vedea, s-a urmat textul grecesc, la care s-a adăugat „ѿ̀ а̀дамїн гра́да" 'de oraşul Adami'. Cele trei versiuni româneşti urmează textul slavon, atît în ceea ce priveşte textul, cît şi despărţirea acestuia în versete (L.R.).

CAP 4

[9]. În fragmentul „Şi au pus Iisus şi alte doaosprăzêce pietri..." cuvintele „şi alte" par a fi o interpolare din LXX („καὶ ἄλλου") (L.R.).

[19] Pentru *Galgala* (BB), *Ghilgal* (BIBLIA 1975, AN) avem semnificaţia ebr. 'cerc din pietre', devenit toponim curent, cf. Dt. 11, 30 (P.M.–E.L.).

CAP 5

[1] Secvenţa „cînd au trecut ei" este redată în originalul ebraic prin „עַד - עִבְרָנוּ" /'ad-avarnu/ 'pînă vom trece'. Într-o indicaţie dată de masoreţi apare lecţiunea: „עַד - עָבְרָם" /'ad-avram/ 'pînă vor trece'. Atît în LXX, PSHITTA, VULGATA şi targum-ul Zakeinim subiectul verbului este la persoana a treia plural. BB şi Ms. 45 coincid cu LXX „ἐν τῷ διαβαίνειν αὐτούς" 'trecînd ei / cînd au trecut', iar Ms. 4389 prezintă o versiune diferită, probabil originală (L.R.).

[2-9] Ghilgal, centrul de cucerire al Canaanului, a devenit cu timpul şi un punct religios. Aici găsim referinţe despre primele practici de circumcizie; GN remarcă şi asemănarea fonetică a verbului ebr. 'a deposeda', 'a scăpa de...' (P.M.–E.L.).

[11] În textul masoretic: „בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה מִמְּחֳרַת הַפֶּסַח מַצּוֹת וְקָלוּי הָאָרֶץ וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר" /vayochlu me'avur haarets mimochorat hapesakh matsot vəqalui bəetsem hayom hazze/ 'Şi au mîncat din rodul/grînele pămîntului, a doua zi după Pesah, azimă şi [grîne?] prăjite'. Sensul cuvîntului „קָלוּי" /qalui/ nu este clar, fiindcă pare a fi un participiu pasiv al verbului „קָלָה" /qalo/ 'a prăji' care se traduce, de obicei, prin 'grîne prăjite'. Textul din LXX este uşor diferit: „καὶ ἐφάγοσαν ἀπὸ τοῦ σίτου τῆς γῆς ἄζυμα καὶ νέα ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ" 'Şi au mîncat din grînele pămîntului azimă şi [grîne?] noi în ziua aceea'. Precum putem vedea în textul grecesc lipseşte „מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח" /mimochorat hapesakh/ 'a doua zi după Pesah' iar cuvîntul „קָלוּי" /qalui/ este tradus prin „νέα" 'cele noi'. PSHITTA coincide cu textul masoretic. Versiunile româneşti se apropie de textul masoretic (L.R.).

[12] Fragmentul „מִמָּחֳרַת בְּאָכְלָם" /mimochorat vəochlam/ 'a doua zi după ce au mîncat' este tradus puţin schimbat în LXX „μετὰ τὸ βεβρωκέναι" 'după mîncare'. Versiunile româneşti se apropie de textul masoretic (L.R.).

[14] Al doilea cuvînt al textul ebraic „...יְהוָה - וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֲנִי שַׂר - צְבָא" /vayyomer lo ki ani sar-tsava-YHWH.../ 'Şi a spus nu că eu, căpetenia armatei Domnului...' conform unei indicaţii date de masoreţi trebuie citit „לוֹ" /lo/ 'lui' şi nu „לֹא" /lo/ 'nu', aşa cum apare scris. Aşadar textul de mai sus trebuie citit „Şi i-a spus că eu, căpetenia armatei Domnului...". Această lecţiune coincide în LXX, PSHITTA, targum-ul Zakeinim şi într-un manuscris ebraic. Titlul militar „voievod puterii Domnului" a fost tradus după LXX „ἀρχιστράτηγος δυνάμεως κυρίου" 'căpetenia puterii/armatei Domnului'. Divergenţa dintre textul masoretic şi cel românesc se datorează faptului că termenul grecesc „δυνάμι" are mai multe sensuri, printre care: 1) 'putere', 2) 'armată' (L.R.).

CAP 6

[7] Cuvintele „Şi zise..." în textul ebraic apar ca „וַיֹּאמְרוּ" /vayyamru/ 'Şi ziseră...'. O indicaţie a masoreţilor spune că trebuie citit „וַיֹּאמֶר" /vayyomer/ 'Şi zise...'. LXX, PSHITTA, VULGATA, targum-ul Zakeinim şi unele manuscrise ebraice folosesc lecţiunea „Şi zise..." (L.R.).

[8] În textul masoretic ebraic apare „יְהוָה לִפְנֵי" /lifnei YHWH/ 'în faţa Domnului'. Într-un manuscris ebraic avem, însă, o lecţiune diferită:

„לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה" /lifnei aron YHWH/ 'în fața chivotului Domnului'. Așa apare și în VULGATA „ante arcam foederis Domini" 'în fața chivotului legământului Domnului' și în PSHITTA „ܩܕܡ ܬܘܒܐ ܕܡܪܝ ܡܪܝ" /qedem qivuteh deMario/ 'în fața chivotului Domnului'. După părerea noastră aici ar putea fi vorba de o interpolare determinată de doi factori: 1) analogia cu fragmentul următor și 2) evitarea antropomorfizării și a concretizării lui Dumnezeu. Adică, nu poți trece în fața lui Dumnezeu, căci El este infinit, poți doar să treci în fața chivotului Lui (L.R.).

[22] Aventurile celor două iscoade, după întîlnirea cu Rahad, pitoresc descrise în Cap 2, se termină aici, dar ele s-au perpetuat în seminția acestei femei ușuratice (P.M.–E.L.).

CAP 7

[1] Numele „זַבְדִּי" /Zavdi/ s-a deformat în „Ζαμβρι". Acest lucru se datorează confuziei grafice ר/ד (d/r) și prezenței unui „m" epentetic. În AN: *Zabdi*, iar în BB: *Zamvri* (L.R.).

[17] În textul masoretic acest verset arată în felul următor: „וַיַּקְרֵב אֶת מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי לַגְּבָרִים וַיִּלְכֹּד זַבְדִּי אֶת מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי וַיַּקְרֵב אֶת־מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה וַיִּלְכֹּד" /vayaqreiv et-mišpakhat iəhuda vayyilkod et mišpakhat hazarkhi vayyaqreiv et-mišpakhat hazarkhi ləgvarim vayyilaqeid zavdi/ 'și a apropiat familia lui Iuda și a prins familia Zarhitului și a apropiat familia Zarhitului la bărbați și Zavdi a fost prins'. Acest text relativ obscur a fost tradus în LXX în felul următor: „καὶ προσήχθη κατὰ δήμους καὶ ἐνεδείχθη δῆμος ὁ Ζαραι· καὶ προσήχθη κατὰ ἄνδρα. καὶ ἐνεδείχθη Αχαρ υἱὸς Ζαμβρι υἱοῦ Ζαρα" 'Și s-a apropiat după popoare și a fost arătat/deosebit poporul Zarait și s-a apropiat după bărbat. Și s-a arătat/deosebit Ahar, fiul lui Zamvri, fiul lui Zara'. Diferențele se datorează atît vocalizării diferite (traducătorul textului *Septuagintei* a citit „וַיִּקְרַב" /vayyiqareiv/ 'și s-a apropiat' și nu „וַיַּקְרֵב" /vayyaqreiv/ 'și a apropiat'), cît și unei probabile parafrazări a acestui verset relativ obscur. Într-un manuscris ebraic, targum-ul Zakeinim și VULGATA în loc de „מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה" /mišpakhat yəhuda/ 'familia lui Iuda' apare „מִשְׁפָּחוֹת יְהוּדָה" /mišpakhot yəhuda/ 'familiile lui Iuda'. Textul slavon prezentă divergențe față de textul *Septuagintei*: „И ПРИВЕДЕСѦ ПО СѺНМШМЪ, И ѠБЛИЧИСѦ СѺНМЪ ЗАРДИНЪ: И ПРИВЕДЕСѦ СѺНМЪ ЗАРДИНЪ ПО МЬЖЕМЪ, ѠБЛИЧИСѦ СѺНМЪ ЗАМВРИНЪ" 'Și a dus după neamuri și s-a deosebit neamul lui Zarai și s-a dus după neamul lui Zarai după bărbați și s-a deosebit Zamvrin'. Cele trei versiuni românești au fost traduse după textul slavon. Acesta este un foarte bun exemplu pentru modul în care, printr-un lanț de traduceri inexacte, textul final poate ajunge complet diferit față de originar (L.R.).

[19] Cuvîntul „astăzi" din Ms. 45 și din Ms. 4389 reprezintă o interpolare din LXX: „σήμερον" (L.R.).

[26] Toponimul „Emecahor", în ebraică „עֵמֶק עָכוֹר" /'eimeq achor/, înseamnă 'Valea Necazului' (L.R.). Cîmpul de luptă este numit în BB: „Emecahor", BIBLIA 1975: „valea Acor", AN: „Emec-Acor". Și azi se mai pot vizita mormintele războinicilor lui Aiul, uciși de mînia lui Iahve. „עָכַר" /'achar/ 'a aduce nenorociri' (P.M.–E.L.).

CAP 8

[17] BB: „N-a rămas nimeni în Ghei și în Vethil". Numele *Vethil* (Bet-El, Bethel) omis în LXX. TEV: „Every man in Ai went after the Israelites", RSV: „There was not a man left in Ai or Bethel", BJ: „Il ne resta pas homme dans Ai (ni dans Béthel)", GN: „Nicht ein Mann war in Ai* zurückgeblieben" (P.M.–E.L.).

[27] În textul masoretic ebraic, în loc de „fiii lui Israel", apare doar „יִשְׂרָאֵל" /yisrael/ 'Israel'. În unele manuscrise ebraice apare, însă, „בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" /bney yisrael/ 'fiii lui Israel'. Cu această lecțiune coincid toate celelalte versiuni: VULGATA, LXX, PSHITTA, *Biblia slavonă*, targum Zakeinim etc. (L.R.).

[31] În diferitele jertfe „arderea de tot" însemna mistuirea completă, pînă la scrum și cenușă (P.M.–E.L.).

CAP 9

[1] Hidronimul „Marea cea Mare" se referă la Marea Mediterană. Denumirea vine din ebraică „הַיָּם־הַגָּדוֹל" /hayyam haggadol/ 'Marea cea Mare' și a fost preluată ca atare în LXX: „θάλασσα ἡ μεγάλη", și în VULGATA: „Mare Magnum" (L.R.).

[3] În ebraică, ultima parte a versetului sună în felul următor: „וְיֹשְׁבֵי גִבְעוֹן שָׁמְעוּ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לִירִיחוֹ וְלָעָי" /vəyošvey giv'on šam'u et ašer 'asa yəhošu'a liricho vala'ai/ 'Și au auzit locuitorii Ghivoului ce a făcut Iisus Ierihonului și Ai-ului'. În unele texte ebraice apare cuvîntul „כָּל" /kol/ 'tot' în plus față de textul masoretic, oferindu-ne următoarea lecțiune: „...אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁמְעוּ אֵת כָּל..." /...šam'u et kol ašer 'asa.../

'...au auzit tot ce a făcut...'. Această lecțiune coincide cu textul *Septuagintei*, al *Vulgatei* și al targum-ului Zakeinim. Mai important este că în textul ebraic cel care a distrus cetățile Ierihon și Ai nu este „Domnul", ci „Iisus", ceea ce reprezintă o deviere nelipsită de importanță din punct de vedere teologic. PSHITTA coincide cu textul masoretic (L.R.).

[4] În textul masoretic ebraic apare „...גַּם־הַמָּה בָּעָרְמָה וַיֵּלְכוּ וַיִּצְטָיָּרוּ וַיַּעֲשׂוּ" /vaya'asu gam-heimma bə'arma vayyeiləchu vayytstayyaru.../ 'Și au făcut și ei vicleșug și au mers și s-au prefăcut...'. În unele manuscrise ebraice, în loc de „וַיִּצְטָיָּרוּ" /vayytstayyaru/ 'și s-au prefăcut', putem citi „וַיִּצְטָיְדוּ" /vayytstayyadu/ 'și s-au aprovizionat'. Aceeași lecțiune o găsim în targum-ul Zakeinim și în PSHITTA. Ea apare, într-o formă ușor dezvoltată, și în LXX: „ἐποίησαν καί γε αὐτοὶ μετὰ πανουργίας καὶ ἐλθόντες ἐπεσιτίσαντο καὶ ἡτοιμάσαντο..." 'Au făcut și ei cu vicleșug și venind s-au aprovizionat și pregătit...". Tot pe această lecțiune se bazează și textul *Vulgatei*: „et callide cogitantes tulerunt sibi cibaria" 'Și gîndind în mod iscusit și-au adus mîncare' (L.R.).

CAP 10

[13] Dintr-o străveche culegere de poeme s-a păstrat un fragment care proslăvește eroismul lui Iisus Návi, care a putut vorbi cu Dumnezeu: „Și zise Iisus să stea soarele despre Gavaon și luna despre valea Allon" (BB) (P.M.–E.L.).

CAP 11

[4] Războaiele purtate de Iisus Navi împotriva regatelor (BB: „norod multu ca năsipul de pe marginea mării mulțimea") au fost înverșunate, victoria israeliților se datorește, potrivit textului, numai ajutorului lui Iahve (P.M.–E.L.).

CAP 13

Capitolul 13 tratează complicata problemă a moștenirii și împărțirii după seminții (P.M.–E.L.).

[4] În textul masoretic secvența nominală „Și eveului de la Themani" este împărțită în două. Așadar, prima parte („și eveului") este alipită sfîrșitului versetului 3, devenind parte a listei de nume proprii: „...la gazeu și la Azotêni și la Ghettheu și la acaronitêni și la evei". Cea de a doua parte („de la Themani") constituie începutul versetului patru „מִתֵּימָן כָּל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי" /miteiman kolerets hakna'ani/ 'din Teiman toată țara Cananului', indicînd așadar întinderea de pămînt. Trebuie remarcat că în textul ebraic lipsește conjuncția „și" dintre „Teiman" și „Canan". PSHITTA coincide cu LXX. Versiuni critice, precum cea a lui David Gintsburg, preferă opțiunea din LXX (L.R.).

[7] În textul masoretic ebraic apare: „הַמְנַשֶּׁה לְתִשְׁעַת הַשְּׁבָטִים וַחֲצִי הַשֵּׁבֶט" /lətiš'at hašəvatim vakhatsi hašeivet hamənašše/ 'celor nouă triburi și jumătate de trib al lui Manase', lecțiune diferită față de aceea a *Septuagintei* „ταῖ" δὲ δύο φυλαι" καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς Μανασση" 'celor două triburi și jumătate de trib al lui Manase'. În versiunile românești apare: „la cêle noao fêluri și la jumătate de fêliu lui Manasi" (BB); „la cêle 9 fêliuri și la jumătate de fêli a lui Manassi" (Ms. 45); „la 9 seminții și jumătate de seminția Manasiei" (Ms. 4389). Tot în 9, 7 (sau în 9, 8 în funcție de numerotare) textul masoretic ne oferă următoarea variantă: „עִמּוֹ הֲרוּבֵנִי וְהַגְּדִי לָקְחוּ נַחֲלָתָם...." /'imo haruveini vəhaggadi laqkhu nahalatam..../ 'cu el rubenitul și gadaitul au luat moștenirea lor...'. Acest „עִמּוֹ" /'imo/ 'cu el' nu apare în cele mai multe manuscrise ale *Septuagintei*, cu excepția *Septuagintei* alexandrine, „τοῖς μετ'αὐτοῦ" 'celor cu el', care, în mod evident, a stat la baza traducerilor românești (L.R.).

[16] În textul masoretic ebraic apare „... אֲרֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל..." /... mei'aro' er ašer 'al-sfat-nakhal aron.../ '...din Aroer care [se află] pe rîul Arnon...'. În LXX acest fragment a fost tradus în felul următor „...ἀπὸ Αροηρ ἥ ἐστιν κατὰ πρόσωπον φάραγγος Αρνων..." 'din Aroer care este de a lungul feței coastei abrupte Arnon...". Traducerile românești sînt obscure din cauza polisemantismului prepoziției „κατά", care, împreună cu acuzativul, înseamnă „de-a lungul", „prin", iar cu genitivul, „din", „despre", „împreună". În unele manuscrise ebraice apare „... עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר..." /....mei'aro'er ašer 'ad-sfat-nakhal aron.../ '...din Aroer care [se află] pînă la rîul Arnon...' (L.R.).

CAP 14

[2] „לְתִשְׁעַת הַמַּטּוֹת וַחֲצִי הַמַּטֶּה: בְּיַד־מֹשֶׁה..." /bəyad moše lətiš'a hammattot vakhatsi hammitta/ 'în mîna lui Moise celor nouă triburi și jumătății de trib'. În unele manuscrise ebraice imediat după numele propriu „מֹשֶׁה" /moše/ 'Moise' apare forma verbală „לָתֵת" /lateit/ 'să dea'. Așa

apare şi în PSHITTA „ܠܡܛܠ" /lemetal/ 'să dea'. În LXX fragmentul de mai sus este tradus „ἐν χειρὶ Ιησοῦ ταῖς ἐννέα φυλαῖς καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς" 'în mîna lui Iisus celor nouă triburi şi jumătăţii de trib'. Este foarte important să observăm că în LXX nu este Moise cel care dă, ci Iisus Navi. La fel ca şi în 9, 3, nici Moise şi nici măcar Dumnezeu nu sînt figurile active, ci Iisus Navi. În această privinţă PSHITTA coincide cu LXX (L.R.).

[15] „Cetatea Arvo" (BB) / „Chiriat Arba" (AN) - GN: „oraşul lui Arba", BJ: „oraşul celor patru (cartiere/seminţii)" (P.M.–E.L.).

CAP 15

Capitolele 15-18 relatează despre moştenirea rubedeniilor lui Iisus Navi cu localizarea exactă sau aceea presupusă a oraşelor (P.M.–E.L.).

[2] BB: „de la pustiiul lui Sin de către amiazăzi până la Cadis de către răsărit", AN: „de la pustiul Sin, până la Cades, spre miază-apus", GN: „im Süden grenzt ihr Gebiet an die Wüste Zin, die zu Edom gehört", TEV: „This southern border ran from the south end of the Dead Sea" 3 went southward from the Akrabbim Pass and on to Zin" (P.M.–E.L.).

[11, 46] Despre hidronimul „Marea cea Mare" vezi comentariul de la Cap 9, 1 (L.R.).

CAP 16

[1, 2] „וְעָבַר אֶל-גְּבוּל הָאַרְכִּי עֲטָרוֹת׃ בָּהָר בֵּית-אֵל׃ וְיָצָא מִבֵּית-אֵל לוּזָה וְיָרִיחוֹ מִזְרָחָה הַמִּדְבָּר עֹלֶה מִיְרִיחוֹ הַגּוֹרָל לִבְנֵי יוֹסֵף מִיַּרְדֵּן יְרִיחוֹ לְמֵי וַיֵּצֵא" /vayyeitsei haggoral livnei yoseif miyyardein yərikho ləmei yərikho mizrakha hammidbar 'ole mirikho bahar beit-el: vəyatsa mibeit-el luza və'avar el-ggvul haarki 'atarot: 1. 'Şi au ieşit sorţii fiilor lui Iosif din Iordanul de la Ieriho la apele Ierihonului către est, pustiul care urcă din Ieriho în muntele Beit-El 2. 'Şi iese din Beit-El spre Luz şi trece ţinutul/graniţa Archiţilor Atarot'. Versetul a fost parafrazat în LXX, raporturile spaţiale fiind greu de definit. De exemplu, în cazul cuvîntului „pustiu", întrucît acesta este lipsit de prepoziţie, nu ne putem pronunţa asupra funcţiei lui sintactice. Este posibil să fie o reluare a locului descris în propoziţia anterioară. Este, de asemenea, posibil să fie determinat de prepoziţia „ל-" /lə-/ 'în, spre' şi atunci ar însemnat „spre pustiu". În aceeaşi situaţie se află cuvîntul „עֲטָרוֹת" /'atarot/ care se referă probabil la un toponim. Nefiind nici o prepoziţie, nu ştim dacă trebuie tradus „la Atarot", „prin Atarot" sau chiar „din Atarot" (L.R.).

CAP 18

[1] Dintre noroadele ce s-au sălăşluit în ţinutul Ierihon, şapte au rămas pe dinafară. Acceptul de a-şi întinde cortul la Silo s-a făcut prin intervenţia severă a Domnului Dumnezeu (P.M.–E.L.).

CAP 19

[16] În textul masoretic apare „זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי-זְבוּלֻן" /zot nahalat bnei-zəvulon/ 'aceasta este moştenirea fiilor lui Zabulon'. În unele manuscrise ebraice textul prezintă următoarea lecţiune „זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְּנֵי-זְבוּלֻן" /zot nahalat matte bnei-zəvulon/ 'aceasta este moştenirea tribului fiilor lui Zabulon'. Cu aceste manuscrise coincide atît LXX „αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆ" υἱῶν Ζαβουλων" 'această [este] moştenirea tribului fiilor lui Zabulon", cît şi VULGATA „hæc est hereditas tribus filiorum Zabulon" 'această este moştenirea tribului fiilor lui Zabulon'. PSHITTA coincide cu textul masoretic (L.R.).

[27] Toponimul ebraic „כָּבוּל מִשְׁמְאל" /kavul mismol/ apare în LXX în două feluri diferite: în manuscrisul Vatican el este transliterat, „Χωβα μασομελ", iar în manuscrisul alexandrin el este parţial transliterat, parţial tradus, „Χαβωλ ἀπὸ ἀριστερῶν" 'Havol din stînga'. Aceeaşi soluţie a fost adoptată în VULGATA („leva Chabul") şi în versiunile româneşti (L.R.).

[28] Numele propriu *Agraan* apare în textul masoretic ca „עֶבְרֹן" /'evron/ 'Ebron', denumire care nu trebuie confundată cu oraşul Hebron. În unele manuscrise ebraice apare „עַבְדֹן" /'avdon/ 'Abdon', denumire care apare şi în Ios. 21, 30. Numele propriu apare în LXX în două feluri: „Ελβων" în manuscrisul Vaticanus şi „Αχραν" în cel alexandrin. Forma alexandrină a fost preluată şi de VULGATA „Achran". Versiunile româneşti urmează şi ele forma alexandrină. Acesta este un bun exemplu de felul cum, după traduceri indirecte şi copieri succesive, un nume propriu poate deveni de nerecunoscut (L.R.).

[34] În legătură cu teritoriul dat casei lui Neftali textul masoretic spune că „מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבְאֲשֶׁר פָּגַע מִיָּם וּבִיהוּדָה הַיַּרְדֵּן..." /...uvəašer paga' miyyam uvihuda hayyardein mizrakh hašemeš/ 'şi cu Aşer limita din [partea] mării şi cu Iuda [din partea] Iordanului la răsăritul soarelui'. În LXX s-a optat pentru lecţiunea: „...καὶ Ασηρ

συνάψει κατὰ θάλασσαν καὶ ὁ Ιορδάνης ἀπ' ἀνατολῶν ἡλίου" '... şi Aser limita la mare şi Iordanul de la răsăritul soarelui'. Versiunea alexandrină este identică, excepţie făcînd faptul că înaintea toponimului „Ασηρ" 'Aşer' apare articolul hotărît „τῶ", ceea ce nu modifică sensul fragmentului. Precum putem vedea, lipsesc cuvintele „şi [cu] Iuda", materialul fiind reorganizat. Este interesant că în versiunile româneşti apare „şi cu Iuda". Acest lucru se datorează influenţei versiunii slavone, unde putem citi: „...и̂ а̂сиро̀ прибли́жатсѧ къ мо́рю, и̂ ко ю́дѣ і҃ордáнъ ѡ̑ востѡ́къ со́лнца." 'şi Asirului i se apropie către mare şi Iudeei Iordanului de la răsăritul soarelui' [sic!] (L.R.).

CAP 20-21

Orînduirea străinilor, dreptul de azil ca şi mărunte dispoziţii guvernamentale încearcă să clarifice situaţia noilor colonişti (cf. Ieş. 21, 13). De aceste frămîntări au profitat şase cetăţi care au înflorit vădit. Trebuie remarcat că una dintre principalele surse de venit a fost posibilitatea şi dreptul de păşunat (P.M.–E.L.).

CAP 22

[22] BB: „Dumnezău Dumnezău Domnu", BIBLIA 1975: „Dumnezeul dumnezeilor", AN: „Dumnezeul Dumnezeu este Domnul", BJ: „Le Dieu des dieux", GN: „Den Herrn, den allmächtigen Gott" redau superlativul oriental (cf. Fac. 33, 20) (P.M.–E.L.).

CAP 23

[4] Despre hidronimul „Marea cea Mare" vezi comentariul de la Cap 9, 1 (L.R.).

CAP 24

[2,3,14] Secvenţele „decindea de rîu" (BB), „decinde de rîu" (Ms. 45), „cêa parte de rîu" (Ms. 4389) ş.a.m.d. se referă la Mesopotamia, care în ebraică este numită „עֵבֶר הַנָּהָר" /'eiver hannahar/ 'Dincolo de Rîu'. Traducătorii *Septuagintei* au calchiat denumirea în greacă: „Πέραν τοῦ ποταμοῦ" 'Dincolo de Rîu' (L.R.).

[32] Preţul dat fiilor lui Hamor pentru terenul unde a fost înmormîntat Iosîf a fost de o sută de „קְשִׂיטָה" /kəšitah/. Atît LXX, cît şi VULGATA redau acest termen prin „oiţă" („αμνάδο", respectiv „novella ovis"). Tot aşa se procedează şi în BB şi în manuscrisul 45. Conform altor păreri mai recente, ar fi vorba de o unitate monetară necunoscută (L.R.).

[35] BB: „... cetatea lor".

Cartea *Iisus Návi* cuprinde nenumărate aventuri, lupte între cetăţi şi războaie grandioase în care israeliţii, ameninţaţi de răul ale cărui dimensiuni sînt comparate cu mulţimea firelor de nisip (cf. Ps. 138, 17), reuşesc cu ajutorul lui Dumnezeu să biruiască regat după regat pe drumul lor spre pămîntul făgăduinţei (P.M.–E.L.).

JUDECĂTORII

Cartea *Judecătorii* descrie luptele purtate în continuare de israeliţi, cu toate seminţiile lor, împotriva nenumăratelor triburi şi regate din Canaan. Strategia cuceririi pămîntului făgăduit, ordinea de bătaie, ocupaţia militară, precum şi puterea civilă au rămas strict în limitele impuse de poruncile Domnului. Aceste fapte istorice, victoriile şi înfrîngerile sînt descrise în general în legătură cu nume ca Debora (Cap 6 ss.), Abimelec (Cap 9), Samson (Cap 13 ss.), Dan (Cap 17 ss.), Veniamin (Cap 19 ss.), care au intrat şi în literatura universală.

Într-o scrisoare trimisă revistei „Prodromos" (1967), filosoful Martin Heidegger descrie această luptă eternă dintre bine şi rău, simbolizată în imaginea pustiului care ameninţă cetatea, mereu gata să o înăbuşe.

Cartea *Iisus Navi* a început cu sîngeroase semne, cu rătăciri în pustiul nesfîrşit, cu cetăţi distruse rînd pe rînd („Şi va fi după ce veţi lua cetatea, o veţi arde pre dînsa cu focu", BB, Ios. 8, 8), iar anarhia, răutatea, hula au continuat pînă la desfiinţarea tuturor cetăţilor, pînă ce Domnul Dumnezeu a oprit îngrozitoarele măceluri, poruncind poporului ales încetarea distrugerilor şi reclădirea cetăţilor, cum se arată în capitolul final al cărţii *Judecătorii* („Şi au făcut aşa fiii lui Veniamin... şi s-au întors la moştenirea lor şi au tocmit cetăţile şi au lăcuit întru ele", BB, Jud. 21, 23) (P.M.–E.L.).

CAP 1

[14] BB: „o clăti prea ea *Gothoniil*", AN: „*Otniel* a îndemnat-o", BJ: „*il* lui suggéra", GN: „veranlasste *Othniel* seine Frau", pe cînd ebr. foloseşte ca subiect „*ea*" (E.L.–P.M.).

[18] În textul masoretic apare „...וְאֶת-גְּבוּלָהּ וַיִּלְכֹּד יְהוּדָה אֶת-עַזָּה" /vayyilkod yəhuda

et-'aza vəet-ggəvula.../ 'şi a luat Iuda Gaza şi regiunea/hotarul ei...'. Acest fragment este tradus în LXX prin „καὶ οὐκ ἐκληρονόμησεν Ιουδας τὴν Γάζαν οὐδὲ τὰ ὅρια αὐτῆ"..." 'şi nu a moştenit Iuda Gaza şi nici hotarele ei'. În varianta alexandrină putem citi: „καὶ οὐκ ἐκληρονόμησεν Ιουδας τὴν Γάζαν καὶ τὸ ὅριον αὐτῆ"..." 'şi nu a moştenit Iuda Gaza şi hotarul ei...'. Versiunile româneşti coincid cu textul masoretic, fie direct prin compararea cu originalul ebraic, fie, mai probabil, indirect, prin compararea cu *Biblia* slavonă: „И взѧ Іѹда газѳ, и предѣлъ ѥѧ" 'şi a luat Iuda Gaza şi hotarul ei', sau după VULGATA: „cepitque Iudas Gazam cum finibus suis" 'şi a luat Iuda Gaza cu hotarele ei' (L.R.).

[19] În textul masoretic ebraic apare „הָעֲמֶק כִּי לֹא לְהוֹרִישׁ אֵת-יֹשְׁבֵי" /ki lo ləhoriš et-yošvei ha'eimeq/ 'căci nu a moşteni [sic!] locuitorii văii'. Folosirea infinitivului *lamed* „לְהוֹרִישׁ" /ləhoriš/ 'a moşteni' fără un verb auxiliar este neobişnuită (ca să nu spunem incorectă) şi ne sugerează fie că acest verb auxiliar a existat şi a fost omis la un moment dat, fie că litera „ל" /l/ (lamed) de la forma verbală „לְהוֹרִישׁ" /ləhoriš/ 'a moşteni' a apărut mai târziu, la origine stînd un perfect *hiphil* „הוֹרִישׁ" /horiš/ 'a moştenit'. Sînt argumente în favoarea ambelor versiuni. Există unele manuscrise ebraice unde apare „לְהוֹרִישׁ אֵת-יֹשְׁבֵי הָעֲמֶק כִּי לֹא יָכְלוּ" /ki lo yachlu ləhoriš et-yošvei ha'eimeq/ 'căci nu au putut moşteni locuitorii văii', verbul auxiliar „a putea" regăsindu-se şi în LXX şi în VULGATA. Există alte manuscrise ebraice unde apare cealaltă variantă „הוֹרִישׁ אֵת-יֹשְׁבֵי הָעֲמֶק כִּי לֹא" /ki lo horiš et-yošvei ha'eimeq/ 'căci nu a moştenit [pe] locuitorii văii'. Şi PSHITTA optează pentru excluderea verbului auxiliar şi folosirea verbului la aspectul perfect. Problemele acestui verset nu se opresc aici. După context, sensul ar trebui să fie *'căci nu i-a putut da afară pe locuitorii văii' sau *'căci nu i-a putut distruge pe locuitorii văii' sau chiar *'căci nu i-a putut moşteni (în sensul de 'a dobîndi') pe locuitorii văii'. Verbul „הוֹרִישׁ" /horiš/ este cauzativul (*hiphil*) de la verbul „יָרַשׁ" /yaroš/ 'a moşteni ceva' şi prin urmare are sensul de 'a face moştenitor pe cineva, a moşteni ceva cuiva'. Această nepotrivire a literei textului biblic cu contextul său a provocat dificultăţi traducătorilor, determinînd apariţia mai multor abordări. Aşadar în LXX avem două posibile soluţii. În varianta alexandrină, se traduce în felul următor: „ὅτι οὐκ ἐδύνατο κληρονομῆσαι τοὺς κατοικοῦντας τὴν κοιλάδα" 'căci nu a putut să le moştenească valea locuitorilor'. Această variantă urmează destul de exact litera textului ebraic. Totuşi se ignoră faptul că grupul nominal în *smekhut* „יֹשְׁבֵי הָעֲמֶק" /yošvei ha'eimeq/ 'locuitorii văii' nu poate fi despărţit. În manuscrisul Vaticanus există următoarea variantă: „ὅτι οὐκ ἠδυνάσθησαν ἐξολεθρεῦσαι τοὺς κατοικοῦντας τὴν κοιλάδα" 'căci nu au putut să stîrpească locuitorii, valea'. S-ar putea ca traducătorii, influenţaţi de context, să fi încercat explicarea verbului „הוֹרִישׁ" /horiš/ prin rădăcina „הרס" /hrs/ cu sensul de 'a distruge' sau chiar să fi citit „לְגָרֵשׁ" /ləgareiš/ 'a expulza'. Ca în manuscrisul Vaticanus s-a procedat şi în VULGATA, „nec potuit delere habitores valli" 'nu i-a putut distruge pe locuitorii văii' şi în PSHITTA „ܠܐ ܫܒܩ ܗܘ ܡܢ ܥܡܠ ܠܐ ܡܚܪ ܠܗ ܠܡܬܒ ܥܡܩܐ" /delo kharku ləyotvai 'amuqo/ 'căci nu i-a distrus pe locuitorii văii'. Versiunile româneşti se apropie de versiunea alexandrină (L.R.).

CAP 2

[3] În textul masoretic apare: „לָכֶם לְמוֹקֵשׁ מִפְנֵיכֶם וְהָיוּ לְצִדִּים וְאֱלֹהֵיהֶם יִהְיוּ לָכֶם לְמוֹקֵשׁ וְגַם אָמַרְתִּי לֹא-אֲגָרֵשׁ אוֹתָם" /vəgam amarti lo-agareiš otam mifneichem vəhayu lachem lətsidim vəeloheihem vəhayu lachem ləmoqeš/ 'şi le-am spus de asemenea: nu îi voi goni din feţele voastre şi vă vor deveni laturi [sic!] şi dumnezeii lor vă vor deveni capcană'. Expresia „לְצִדִּים" /lətsidim/, cuvînt cu cuvînt 'spre laturi', a provocat probleme traducătorilor şi copiştilor. În unele manuscrise ebraice apare „לְצָרִים" /lətsarim/ 'spre duşmani', ceea ce ar produce următoarea lecţiune '... şi vor deveni duşmanii voştri...'. Aşa apare în VULGATA „ut habeatis hostes" 'ca să-i aveţi drept duşmani'. Cuvîntul „לְצָרִים" /lətsarim/ mai poate fi interpretat şi ca un derivat al verbului „צר" /tsar/ 'a oprima', 'a necăji'. Aceasta pare a fi soluţia adoptată de traducătorii *Septuagintei*. În manuscrisul Vaticanus: „κἀγὼ εἶπον οὐ μὴ ἐξαρῶ αὐτοὺς ἐκ προσώπου ὑμῶν καὶ ἔσονται ὑμῖν εἰς συνοχάς καὶ οἱ θεοὶ αὐτῶν ἔσονται ὑμῖν εἰς σκάνδαλον" 'şi eu am spus nu-i voi scoate pe ei din feţele voastre şi vă vor fi spre supărare şi zeii lor vă vor fi spre piatra de poticnire', iar în cel alexandrin: „καὶ ἐγὼ εἶπα οὐ προσθήσω τοῦ μετοικίσαι τὸν λαόν ὃν εἶπα τοῦ ἐξολεθρεῦσαι αὐτοὺς ἐκ προσώπου ὑμῶν καὶ ἔσονται ὑμῖν εἰς συνοχάς καὶ οἱ θεοὶ αὐτῶν ἔσονται ὑμῖν εἰς σκάνδαλον" 'şi eu am spus: nu voi adăuga [continua] să mut poporul, pe care am zis să-i stîrpesc [sic!] din faţa voastră; şi vă vor fi spre supărare şi zeii lor vă vor fi spre piatră de poticnire'. PSHITTA porneşte tot dintr-o lecţiune de tip „לְצָרִים" /lətsarim/, doar că, interpretînd după un radical aramaic,

ajunge la lecţiunea: „ܠܐ ܠܟ ܠܡܫܬܚܘܝ ܐܝܢ" /wanehun lachun lesriquto/ 'şi vă vor deveni deşertăciune/ idoli'. Versiunile româneşti se apropie de cea alexandrină, deşi verbul „a rădica" din BB pare să reprezinte o influenţă a versiunii oficiale a *Septuagintei* (după manuscrisul Vaticanus). În unele versiuni moderne, precum *Biblia* spaniolă Reina-Valera, se propune o altă variantă: „...şi vă vor deveni ca loviturile de bici într-o latură [a trupului]". Totuşi, după părerea noastră, atît contextul, cît şi versiunile vechi confirmă că lecţiunea corectă este „לְצָרִים" /lətsarim/, care din cauză unei confuzii grafice „ר/ד" (d/r) a fost copiată greşit în textul masoretic (L.R.).

[14] BB: „Mîna *celor ce pradă*", AN: „Mîna *prădătorilor*", GN: „*räuberische* Beduinen", BJ: „*pillards*", BIBLIA 1975: „în mîinile *jefuitorilor*" (P.M.–E.L.).

[22] „בָּם כַּאֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֲבוֹתָם - אִם - לֹא הַשֹּׁמְרִים הֵם אֶת - דֶּרֶךְ יְהוָה לָלֶכֶת: לְמַעַן נַסּוֹת בָּם אֶת - יִשְׂרָאֵל" /ləma'an nassot bam et-israel: haššomrim heim et-derech YHWH lalechet bam kaašer šamru avotam-im-lo/ 'ca să încerce Israel cu ele [poparele străine], dacă păstrează calea Domnului mergînd *pe ei* [sic!], aşa cum au făcut părinţii lor, sau dacă nu'. Acest „pe ei" (în ebraică „בָּם" /bam/) subliniat mai sus pare a fi o greşeală prin analogie cu „בָּם" /bam/ scris anterior, cu sensul de 'cu ele'. Există manuscrise ebraice unde în loc de „בָּם" /bam/ apare „בָּהּ" /ba/ 'pe *ea*'. Tot aşa apare în targum-ul Zakeinim, în LXX „ἐν αὐτῇ" 'pe *ea*', PSHITTA „ܒܗ" /ba/ 'pe ea' şi VULGATA „in *ea*" (L.R.).

CAP 3

[8] În textul masoretic apare „אֲרַם נַהֲרָיִם" /aram naharaim/ 'Aram al celor două rîuri', probabil o denumire pentru Mesopotamia. În LXX acest toponim este tradus ca „Συρίας ποταμῶν" 'Siria rîurilor'. Denumirea românească „Mijlocul Rîului Siriei" pare a fi influenţată de denumirea slavonă „МЕСОПОТАМІЇА СѸРСКІѢ" 'Mesopotamia Siriană', la care s-a tradus primul termen ca un compus de „τὸ μέσον" 'mijloc' şi „πόταμος" 'rîu' (L.R.).

[7] Istoria judecătorilor documentează în diferite faze relaţiile, cînd paşnice, cînd duşmănoase, între Dumnezeu şi poporul său. Ediţiile BJ şi GN completează textul cu subtitluri explicative privind fiecare judecător în parte (P.M.–E.L.).

[20] În textul masoretic apare „מֵעַל הַכִּסֵּא: וַיֹּאמֶר אֲהוּד דְּבַר - אֱלֹהִים לִי אֵלֶיךָ וַיָּקָם מֵעַל הַמְּקֹרָה אֲשֶׁר - לוֹ לְבַדּוֹ וַיֹּאמֶר" /vəeihud ba eilav vəhu yošeiv bə'alyat hamməqeira ašer-lo ləvado vayyomer ehud dəvar-elohim li eilecha vayyaqam mə'al hakkissei/ 'şi Ehud a venit la el şi el era aşezat pe partea de sus a camerei de iarnă, pentru el singur, şi a spus Ehud: «Am un cuvînt al lui Dumnezeu pentru tine» şi s-a ridicat din scaun'. În LXX acest verset este tradus în felul următor: „καὶ Αωδ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτόν καὶ αὐτὸς ἐκάθητο ἐν τῷ ὑπερῴῳ τῷ θερινῷ τῷ ἑαυτοῦ μονώτατος καὶ εἶπεν Αωδ λόγος θεοῦ μοι πρὸς σέ βασιλεῦ καὶ ἐξανέστη ἀπὸ τοῦ θρόνου Εγλωμ ἐγγὺς αὐτοῦ" 'şi Aod s-a apropiat către el şi el era aşezat în cerdacul lui de vară singur şi a spus Eod: „Un cuvînt al lui Dumnezeu pentru tine este la mine, *împărate*", şi s-a ridicat de pe scaunul lui Eglom *lîngă el*'. Interpretarea sintagmei „עֲלִיַּת הַמְּקֹרָה" /'alyat hamməqeira/ drept 'cerdac de vară' este cu totul plauzibilă, atît din punct de vedere contextual, cît şi din cel etimologic. Cuvintele subliniate constituie, probabil, interpolări explicative în LXX (L.R.).

[23] În textul masoretic ebraic apare „...וַיֵּצֵא אֲהוּד הַמִּסְדְּרוֹנָה" /vayyetsei Ehud hammisdrona/ 'şi a ieşit Ehud la portic [?]'. Cuvîntul ebraic „מִסְדְּרוֹן" /misdron/ este obscur şi pare a fi derivat din radicalul „סדד" /sdr/ cu sensul de 'a ordona', 'a aranja'. În LXX el este tradus prin „διατεταγμένους" (manuscrisul Vaticanus) sau „προστάδα" (manuscrisul alexandrin). Aceste cuvinte sînt derivate de la verbele „διατίθημι", respectiv „προστάσσω", ambele cu sensul de 'a ordona', 'a aranja'. Avem de a face, aşadar, cu traduceri etimologice. În PSHITTA se traduce prin „ܩܘܣܛܪܘܢ" /kustrun/ 'portic, intrare cu coloane'. VULGATA omite acest fragment (L.R.).

CAP 4

[4] Ca şi în cazul lui Mariam (Ieş. 15, 20), cu bogate ecouri în literatură universală, apare aici personalitatea unei alte femei, Debora ('albină'), profetă şi judecător, prin care Dumnezeu îi salvează pe israeliţi. În ediţiile româneşti: „pro(o)rociţă" (P.M.–E.L.).

[11] În textul masoretic apare „חֹתֵן מֹשֶׁה" /khotein moše/ 'socrul lui Moise'. Redarea acestei sintagme nominale în LXX „γαμβρός Μωυσῆ" 'ginerele/cumnatul lui Moise' arată că traducătorii *Septuagintei* au vocalizat primul cuvînt în mod diferit faţă de masoreţi, citind *"חֲתַן מֹשֶׁה" /khatan moše/ 'ginerele lui Moise'. Mai departe, în traducerile româneşti, din cele două sensuri ale cuvîntului

„γαμβρό" s-a ales tocmai acela pe care nu l-au dorit traducătorii versiunii greceşti, cel de 'cumnat'. În VULGATA s-a evitat problema prin folosirea cuvîntului „cognati" 'rude' (L.R.).

CAP 5

Cîntarea Deborei şi a lui Barac este unul dintre cele mai vechi imnuri din *Biblie*, un cînt al biruinţei, al unui război sacru. La baza ei stă probabil compoziţia unui muzicant. Debora apare la persoanele a II-a şi a III-a: „Scoală-te, Devoro" (BB, v. 12), „s-au sculat Devora" (BB, v. 7), „cu Devora şi Varac" (BB, v. 15) (P.M.–E.L.).

[11] În textul masoretic apare „מִחֻצָּצִים מִקּוֹל" /miqqol məkhatsətsim/ 'din vocea arcaşilor [?]'. Cuvîntul „מְחֻצָּץ" pare să provină de la „חֵץ" /kheits/ 'săgeată' şi de aceea ar putea însemna 'arcaş'. În LXX el este tradus prin „ἀνακρουομένος" 'cel care retrocedează, cel care dă înapoi', iar în *Biblia* slavonă „**плещꙋщиⷭ**" 'cel care bate din palme'. Ms. 4389 este tradus după versiunea slavonă (L.R.).

[15] În textul masoretic apare „בְּיִשָּׂשכָר וְשָׂרַי" (vəsarai bəissachar) 'şi căpeteniile mele întru Isahar'. În unele manuscrise ebraice, însă, este scris „וְשָׂרַי בְּיִשָּׂשכָר" (vəsarei bəissachar) 'şi căpeteniile întru Isahar', aşa cum se găseşte şi în targum-ul Zakeinim, PSHITTA şi VULGATA. În LXX sînt două lecturi: una completă după manuscrisul Vaticanus: „καὶ ἀρχηγοὶ ἐν Ισσαχαρ" 'şi conducător întru Isahar' şi alta trunchiată „ἐν Ισσαχαρ" 'întru Isahar' după versiunea alexandrină. Construcţia ebraică este greu de înţeles şi ar putea reprezenta o formă coruptă a textului. În orice caz, dacă s-a produs o corupere a textului, aceasta a fost foarte timpurie, căci, în pofida vocalizării diferite, reiese clar că traducătorii *Septuagintei* au avut în faţă acelaşi text (L.R.).

CAP 6

[8] Pentru prima dată în istoria israeliteană intervine un profet. BB: „Şi au trimis Domnul om proroc" (P.M.–E.L.).

În textul masoretic apare „מִמִּצְרָיִם" /mimmitsraim/ 'din Egipt'. În unele manuscrise ebraice avem, însă, următoarea lecţiune: „מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" /meerets mitsraim/ 'din ţara Egiptului'. Aşa apare în targum-ul Zakeinim şi în PSHITTA. În LXX avem din nou două variante: una identică cu textul masoretic: „ἐκ Αὐγύπτου" 'din Egipt', după versiunea Alexandrină, şi cealaltă „ἐκ γῆ" Αἰγύπτου" 'din ţara Egiptului', după manuscrisul Vaticanus. Versiunile româneşti se apropie de forma alexandrină (L.R.).

[19] *Ifă*, *efi* sau *ifi* este o unitate de măsură volumetrică, care, după *Concise Bible Dictionary*, Gute Botschaft Verlag, Dillenburg, 1993, este egală cu aproximativ 6,462 galoni (≈ 29,375 litri); după N. Moldoveanu, *Dicţionar biblic de nume proprii şi cuvinte rare*, Editura Casa Şcoalelor, Bucureşti, 1995, şi după *The Bible* (New International Version), Hodder & Stoughton, London, 1989, această unitate de măsură este egală cu 20 de litri. Denumirea ebraică „אֵיפָה" /eyfa/ a fost preluată ca atare şi translitterată în LXX „οιφι" şi apoi folosită în traducerile româneşti (L.R.).

[36] Ghedeon cere de la Dumnezeu un semn (ca şi în v.17) că a fost ales să elibereze Israelul (după cum şi Moise a cerut, cf. Ieş. 4.1-7). Vezi în literatura română construcţia „nu cere semne şi minuni" (Eminescu, *Luceafărul*) (P.M.–E.L.).

CAP 7

[3] BB: „Grăiêşte dară în urechile norodului" – o sintagmă expresivă pentru a ajunge în auzul tuturor. BJ: „proclame donc ceci aux oreilles du peuple", GN: „darum lass im ganzen Lager ausrufen", AN: „vorbeşte aşa ca să audă tot poporul".

De asemenea BB: „cel ce să sparie şi fricos", AN: „cine e înspăimîntat sau fricos". Expresia fricii în dubletul *speriat/fricos*, este simplificată în GN: „alle, die Angst haben". Numai BJ foloseşte jocul de cuvinte ebr. între *trembler* 'a tremura' şi denumirea izvorului Ared /En-Harod 'cutremur', cf. v. 1 (P.M.–E.L.).

[12] *Tabără* cu derivatul *a tăbărî*, tinzînd în limba modernă la înţelesul de 'a se năpusti' (cf. Creangă: „au tăbărît cu toţii pe dînsul şi l-au schingiuit") este folosit aici cu înţelesul de 'a campa, a întinde un lagăr'; acest sens pozitiv este curent în texte din sec. XVII, ca de ex. Ps. 33, 7: „tăbărî-va îngerul Domnului împrejurul celor ce să tem de dînsul şi va izbăvi pre ei" (P.M.–E.L.).

[18] La sfîrşitul acestui verset, textul masoretic este următorul: „וְאָמַרְתָּם לַיהוָה וּלְגִדְעוֹן" /vaamartem laYHWH uləgid'on/ 'şi aţi spus Domnului şi lui Ghideon'. În unele manuscrise ebraice apare „וְאָמַרְתָּם חֶרֶב לַיהוָה וּלְגִדְעוֹן" /vaamartem kherev la YHWH uləgid'on/ 'şi aţi spus: *sabia* Domnului şi lui Ghedeon'. Aşa apare şi în PSHITTA „ܘܐܡܪܬܘܢ ܣܝܦ ܠܡܪܝܐ ܘܠܓܕܥܘܢ" /wa amru kharvo lemario ulegid'un/ 'şi spuneţi: *sabia* Domnului şi [a] lui Ghedeon'. Cuvîntul *sabie* nu apare nici în LXX

„καὶ ἐρεῖτε τῷ κυρίῳ καὶ τῷ Γεδεων" 'şi aţi spus: Domnului şi lui Ghedeon' şi nici în VULGATA „et conclamate Domino et Gedeoni" 'şi aclamaţi-i pe Domnul şi pe Ghedeon'. Cuvîntul apare însă în *Biblia* slavonă „Ѝ ѦД РЄЧЄТЄ: ЛІЄЧЬ ЄГ҃Ѻ Н ГЄДЄѠНѢ" 'şi să spuneţi: *sabia* Domnului şi lui Ghedeon'. Apropierea dintre *Biblia* slavonă şi PSHITTA este fascinantă. Este posibil ca urmaşii Sfinţilor Chiril şi Metodiu să se fi servit şi de PSHITTA atunci cînd au tradus sau poate că au existat texte greceşti în care cuvîntul „sabie" exista (L.R.).

CAP 8

[1] Efraim pare aici subordonatul lui Manase (E.L.–P.M.).

[13] Duelul gr. /ebr. *sus* /v/ *jos*, *urcuş* /v/ *coborîre* etc. se remarcă în anumite puncte, stîrnind nesiguranţă în traducere. BB: „la suirea", AN: „pe urcuşul", BJ: „la montée", dar GN: „die Steige von Heres hinabging" (P.M.–E.L.).

[18] Textul ebr. („*unde* erau") diferă de textul din VULGATA („*cum* erau"), încît şi versiunile moderne dovedesc diferenţe după sursele originare. BB: „*Unde* sînt oamenii", AN: „*Ce fel de* bărbaţi", BIBLIA 1975: „*Ce fel* erau aceia", BJ: „*Comment* donc étaient ces hommes", GN: „*Wie* sahen die Männer aus" (P.M.–E.L.).

[23] BJ fixează refuzul lui Ghedeon de a accepta tronul întregului Israel ca un început al unei atitudini antimonarhice (P.M.–E.L.).

CAP 9

[1] Povestea lui Abimelec, încadrată aici, a rămas datorită faptului că eroul este fiul lui Ghedeon; unii specialişti consideră că nu e vorba de un judecător şi că întîmplările redate n-au nimic de a face cu istoria Israelului (P.M.–E.L.).

[7] Tonul sîngeros al evenimentelor caracteristice epocii lui Iisus Návi s-a transformat aici, în miezul cărţii judecătorilor, într-un imn al bucuriei şi al bunei înţelegeri, motiv ilustrat cu fabule pline de tîlc. Pentru prima oară măslinul, smochinul, viţa de vie, mărăcinele, cedrii devin protagonişti într-o parabolă (P.M.–E.L.).

[22] În cercurile istoricilor există îndoiala că Abimelec ar fi domnit trei ani în Israel. Plauzibile sînt, în schimb, relatările despre ciocnirile între partizanii lui Abimelec şi notabilii din Sichem (P.M.–E.L.).

[25] Abimelec a instaurat un regim de teroare. Rezistenţa împotriva lui organiza la graniţele din munţi bande de jefuitori pentru a semăna nelinişte în ţară, pentru a-l destabiliza şi mai ales pentru a-l sărăci (P.M.–E.L.).

[56] Pedeapsa divină pentru crimele sale de fratricid l-a lovit pe Abimelec în al treilea an al guvernării sale (P.M.–E.L.).

CAP 11

[9] Criteriile tipice de înscăunare a unui judecător erau în primul rînd convingerea că el a salvat în vreun fel patria, că este un erou; la aceasta se adăuga trăsătura carismatică ce trebuia dovedită (P.M.–E.L.).

[20] Deosebirile de înţeles dintre versiunea masoretică şi cea elină nu sînt totdeauna transparente; de pildă: BB: „Şi *n-au vrut* Sion", BJ: „Sihôn *refusa*", GN: „Aber Sihon *glaubte ihnen nicht, dass...*" (versiunea GN include şi o motivare) (P.M.–E.L.).

[35] Înaintarea israeliţilor spre pămîntul promis a creat o stare de imensă panică între micile regate de la hotarele Canaanului. Ofertele de alianţe se schimbau cu cereri de azil politic. Textul devine viu, tensionat. Cu toată tragedia evenimentelor, autorul foloseşte un stil săltăreţ, familiar şi ludic. Această atmosferă lejeră e cel mai impresionant descrisă în BB: „Şi fu cînd au văzut-o pre ea el şi-şi rupse hainele lui şi zise: Vai de mine, fata mea... te făcuşi întru ochii mei şi eu am deşchis gura mea pentru tine" (P.M.–E.L.).

CAP 12

[3] Traducătorii folosesc pentru verbul din propoziţia subordonată fie pers. a III-a, fie pers. a II-a: BB: „nu era acela ce mîntuiêşte", BJ: „que personne ne venait", BIBLIA 1975: „nici un izbăvitor", ebr. „n-ai venit", AN: „voi nu-mi sînteţi de nici un ajutor", GN: „dass ihr mich im Stich liesst" (P.M.–E.L.).

CAP 13

De aici începe povestirea vieţii lui Samson care diferă de relatările despre ceilalţi. El apare ca un erou local, tare ca un uriaş, blînd ca un copil, cu toate slăbiciunile unui bărbat, ca protagonistul dintr-un basm popular. Cu toate aspectele profane, Samson (ca şi Ieremia, cf. Ier. 1, 5, sau Isaia, cf. Is. 49, 1) este consacrat Domnului încă din pîntecele mamei sale. De aici provine harul lui de judecător (P.M.–E.L.).

[12] În textul masoretic citim „דְּבָרֶיךָ" /dvarecha/ 'cuvintele tale'. Într-un manuscris apare varianta „דְּבָרְךָ" /dvarecha/ 'cuvîntul tău'. Tot aşa şi în

PSHITTA, targum-ul Zakeinim, LXX şi VULGATA (L.R.).

[17] Aceeaşi situaţie ca în [12], cu singura diferenţă că, în acest caz, evreii orientali precizează într-o notă de subsol că trebuie citit „דְּבָרֶךָ" /dvarecha/ 'cuvîntul tău' (L.R.).

CAP 14

[4] Samson descinde la Timna, singur (BJ: „Samson descendit") sau însoţit de părinţi (BB: „Şi pogorî Sampson şi tatăl lui şi maica lui", BIBLIA 1975: „cu tatăl său şi cu mama sa", AN: „împreună cu tatăl său şi cu mama sa", GN: „Simson machte sich also mit seinen Eltern auf den Weg") (P.M.–E.L.).

[15] În textul masoretic apare „הַשְּׁבִיעִי בַּיּוֹם" /bayyom haššvi'i/ 'în ziua *a şaptea*'. În traducerile vechi avem însă „în ziua *a patra*". Acesta este cazul targum-ului Zakeinim, al *Septuagintei* „ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ" şi al Bibliei PSHITTA „ܒܝܘܡܐ ܪܒܥܝܐ" /beaiumo rvi'io/. Această lecţiune se potriveşte mai bine cu contextul. (L.R.)

CAP 15

[6] Conflictul cu filistenii ia proporţii mai grave, implicînd pe tatăl femeii sau chiar casa tatălui: BB: „cei streini... au ars *casa tatălui* ei şi pre dînsa în foc", BIBLIA 1975: „au ars-o cu foc şi pe ea şi *casa tatălui* ei", AN: „pe ea şi *casa tatălui*", GN: „[die Philister] verbrannten die Frau und ihren *Vater*", BJ: „cette femme et *la maison de son père*" (P.M.–E.L.).

[16] Vorbele lui Samson sînt obscure în textul masoretic: „בִּלְחִי הַחֲמוֹר הִכִּיתִי אֶלֶף אִישׁ בִּלְחִי הַחֲמוֹר חֲמוֹר חֲמֹרָתָיִם" /bilekhi hakhamor khamor khamoraţaim bilekhi hakhamor hikeiti elef iš/. Avem probabil de a face cu un joc de cuvinte. Traducătorii *Bibliei* spaniole Reyna-Valera consideră că se valorifică omonimia a două cuvinte ebraice: „חֲמוֹר" /khamor/ cu sensul de 'măgar' şi acelaşi termen cu sensul de 'grămadă de oameni, adunătură'. Aşadar cuvintele lui Samson ar însemna: 'cu falca de măgar o adunătură, două adunături, cu falca de măgar am lovit o mie de oameni'. În LXX acest fragment a fos tradus în felul următor: „ἐν σιαγόνι ὄνου ἐξαλείφων ἐξήλειψα αὐτούς ὅτι ἐν τῇ σιαγόνι τοῦ ὄνου ἐπάταξα χιλίους ἄνδρας", 'în falcă de măgar exterminînd i-am exterminat pe ei căci în [sic!] falca măgarului am lovit o mie de bărbaţi'. Traducătorii *Septuagintei* au văzut în acest text alt joc de cuvinte, cuvîntul „חֲמוֹר" /khamor/ 'măgar' avînd acelaşi radical ca şi verbul „חָמַר" /khamar/ 'a arde' (Vezi Even-Shoshan, *Milon khadash menukkad u metsuyyar*, vol. I-II, Hotsaat Qiriat-Sefer, Yerushalaym, 1955, vol. I, p. 420). Ei au vocalizat textul în felul următor „אִישׁ חֲמָרְתַּיִם בִּלְחִי הַחֲמוֹר הִכִּיתִי אֶלֶף בִּלְחִי הַחֲמוֹר חֲמוֹר" /bilekhi hakhamor khamor khamartim bilekhi hakhamor hikeiti elef iš/, obţinînd următoarea lecţiune: 'cu falca de măgar într-adevăr i-am ars pe ei [şi] am lovit o mie de oameni'. Folosirea prepoziţiei „ἐν" 'în' cu sens instrumental este un calc semantic după textul ebraic. Alăturarea „ἐξαλείφων ἐξήλειψα", adică participiul activ prezent plus verbul conjugat, este maniera prin care, în LXX, se traduc verbele ebraice întărite de un infinitiv absolut. Soluţia oferită în LXX este cu totul valabilă, doar că ea implică o vocalizare a textului ebraic diferită de cea stabilită de masoreţi. PSHITTA ne oferă o a treia variantă „ܒܚܕ ܠܐ ܣܦ ܠܗ ܒܫܦܠ ܚܡܪ ܒܚܕ ܒܫܦܠ ܚܡܪ ܒܚܕ ܒܫܦܠ ܚܡܪ ܒܚܕ ܒܫܦܠ ܚܡܪ" /befacho dekhamro kšite kšit menhun befacho dekhamro waqtal beh olef gavre/ 'cu falca măgarului grămezi am îngrămădit din ei, şi cu falca măgarului am ucis o mie de bărbaţi'. În această variantă jocul de cuvinte se bazează atît pe omonimia mai sus amintită a celor două cuvinte „חֲמוֹר" /khamor/ cu sensurile de 'măgar' şi 'grămadă', cît şi pe verbul cu aceeaşi rădăcină „חָמַר" /khamar/ 'a îngrămădi'. Pentru a ajunge la această lecţiune, traducătorii Bibliei PSHITTA au pornit de la o vocalizare foarte asemănatoare cu cea folosită de traducătorii *Septuagintei*, însă verbul a fost interpretat ca 'a îngrămădi' şi nu ca 'a arde'. În VULGATA s-a tradus prin „in maxilla asini in mandibula pulli asinarum delevi eos" 'cu maxilarul măgarului, cu falca puiului de măgar i-a distrus'. Aici putem vedea aceeaşi calc semantic al prepoziţiei „in" cu funcţie instrumentală. Cuvintele „חֲמוֹר חֲמֹרָתָיִם" /khamor khamoraţaim/ au fost interpretate drept o sintagma nominală de tip *smekhut*: 'măgar a doi măgari'. Apoi traducătorul şi-a pus întrebarea: cum ar putea fi un măgar a doi măgari, adică, ce raport de apartenenţă ar putea lega un măgar de doi măgari? Unica soluţia era raportul de rudenie, aşadar s-a ajuns la formula „pui a doi măgari". Traducerea este inexactă şi puţin potrivită cu contextul, căci nicăieri în carte nu se spune că Samson ar fi folosit o falcă de pui de măgar, ci dimpotrivă, o falcă de măgar destul de mare şi de tare ca să-i bată pe filisteni (L.R.).

[17] Toponimul este în ebraică: „רָמַת לֶחִי" /ramat lekhi/. Traducerea textuală este „*Ridicătura* Fălcii", probabil cu sensul de '*Colina* Fălcii'. Acest toponim a fost tradus în LXX prin „ἀναίρεσι" σια-

γόνος". Cuvîntul „ἀναίρεσις" este un derivat al verbului „αἱρέω" 'a ridica' şi înseamnă, cel puţin în greacă clasică: 1) 'acţiunea de a ridica morţii sau răniţii din cîmpul de luptă' şi 2) 'ucidere, distrugere'. Aşa s-a ajuns ca, în română, toponimul să fie tradus prin „Ucidere de falcă" (BB) (L.R.).

[19] Toponimul „עֵין - הַקּוֹרֵא" /'ein-qorei/ 'fîntîna celui care cheamă' a fost tradus în LXX ca „πηγὴ τοῦ ἐπικαλουμένου" 'fîntîna aceluia care cheamă în ajutor', iar în varianta alexandrină: „Πηγὴ ἐπίκλητος" 'fîntîna celui chemat'. Varianta Vaticanus a *Septuagintei* explică formele româneşti (L.R.).

CAP 16

[3] Episodul povestit aici – raporturile dintre Samson şi Dalila – e reluat deseori în literatura universală. Vom menţiona poezia lui Eminescu, *Scrisoarea V*: „*Biblia* ne povesteşte de Samson cum că muierea / Cînd dormea, tăindu-i părul, i-a luat toată puterea..." (P.M.–E.L.).

[13, 14] În LXX avem ceea ce pare a fi o interpolare: „... καὶ ἔσομαι ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων ἀσθενή". 14 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κοιμᾶσθαι αὐτὸν καὶ ἔλαβεν Δαλιδα τὰς ἑπτὰ σειρὰς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ ὕφανεν ἐν τῷ διάσματι..." '...şi voi fi ca unul dintre oamenii slabi. [14] şi a fost cînd el dormea şi a luat Dalida cele şapte şuviţe ale capului lui şi le-a împletit în tort'. În varianta alexandrină fragmentul sună în felul următor: „...καὶ ἔσομαι ἀσθενὴς ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων 14 καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸν Δαλιλα καὶ ἐδιάσατο τοὺς ἑπτὰ βοστρύχους τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐκτάσεως..." 'şi voi fi slab ca unul dintre oameni. [14] Şi l-a adormit Dalila şi a împletit cei şapte cîrlionţi ai capului lui cu tort'. Varianta slavonă mai adăugă amănuntul că Samson a adormit „pe genunchii Dalidei": „Ѝ ѕ҃ѣдѧ немїощен ѥ҃ко ѥ҃дннъ ѡ҃ чєлоѵѣ́кѣ. Ѝ ѡ҃спи дддїдд ѥ҃го на колѣ́нѣхъ сѣ́ноүхъ, Ѝ бъıстъ внегдд ѡ҃сно́ти ѥ҃мїо́, взѧ дддндд сѣдмь плєнницъ влд́съ глдвъı ѥ҃гѡ, Ѝ сплєтѣ спрѧдєннемїъ" 'şi voi fi neputincios ca unul dintre oameni. Şi l-a adormit Dalida pe genunchii ei şi a fost cît l-a adormit [şi] a luat Dalida şapte şuviţe de păr al capului lui şi le-a împletit cu tort'. Traducerile româneşti urmează varianta slavonă. Presupusa interpolare apare şi în targum-ul Zakeinim (L.R.).

[14] Cuvîntul ebraic „פְּלִשְׁתִּים" /pliştim/ 'filisteni' este tradus în LXX prin „ἀλλόφιλοι" 'cei din alt trib'. Lecţiunile româneşti din BB şi din Ms. 45 redau textul *Septuagintei*, în timp ce lecţiunea din Ms. 4389 „*Filistimlêni*" se apropie de textul ebraic, fie nemijlocit, fie, mai probabil, prin mijlocirea *Vulgatei* (L.R.).

[18] În textul masoretic ebraic apare „לְבוֹ - כִּי-הִגִּיד לָהּ אֶת-כָּל" /ki higid lah et kol-libo/ 'căci *i-a spus ei* toată inima'. În unele manuscrise ebraice apare „כִּי-הִגִּיד לִי אֶת-כָּל-לִבּוֹ" /ki higid li et kol-libo/ 'căci *mi-a spus mie* toată inima'. Aşa apare şi în LXX, PSHITTA, VULGATA şi targum-ul Zakeinim. Textul masoretic are o notă de subsol care precizează că nu trebuie citit „לָהּ" /lah/ *'ei'*, ci „לִי" /li/ *'mie'* (L.R.).

[23] Căpeteniile Filistenilor, uitînd vechile lor zeităţi, organizară o jertfă închinată dumnezeului Dagon devenit noul lor protector. Religia acestuia era răspîndită pe malurile Eufratului, în Siria şi în Palestina. Cf. şi toponimul Bet-Dagon (Jos. 15, 41 şi 19, 27) (P.M.–E.L.).

[25] În textul masoretic ebraic apare „לָנוּ - וְיִשְׂחָק" /visakheq-lanu/ 'şi să joace pentru noi'. În unele manuscrise ebraice apare „לְפָנֵינוּ - וְיִשְׂחָק" /visakheq-lefaneinu/ 'şi să joace *în faţa* noastră'. Cu lecţiunea din urmă coincide LXX „καὶ παιξάτω ἐνώπιον ἡμῶν" 'şi să joace *în faţa* noastră' şi se apropie VULGATA „et ante eos luderet" 'şi să joace *în faţa* lor'. În BB: „să joace înaintea noastră". În PSHITTA aceste cuvinte lipsesc. Încă un amănunt despre acest verset. În LXX putem citi: „...καὶ εἶπαν καλέσατε τὸν Σαμψων ἐξ οἴκου φυλακῆς καὶ παιξάτω ἐνώπιον ἡμῶν καὶ ἐκάλεσαν τὸν Σαμψων ἀπὸ οἴκου δεσμωτηρίου..." '...şi au spus: chemaţi-l pe Samson *din închisoare* şi să joace în faţa noastră. Şi l-au chemat pe Samson din închisoare...'. Textul subliniat este, probabil, o interpolare în LXX, care a apărut prin analogie cu fragmentul imediat următor. În această privinţă, PSHITTA coincide cu textul masoretic (L.R.).

[28] Sfîrşitul lui Samson, reluat în multe piese literare, păstrează în toate variantele o impresionantă majestuozitate în ultimul său cuvînt. El se transformă din conducătorul iubit într-o întrupare a răului, răsturnînd toate valorile etice, atît în rugăciunea către Dumnezeu de a-i dărui puterea răzbunării, cît şi în salutul de despărţire adresat supuşilor săi, pe care îi invită la moarte comună. Prin sinuciderea lui au murit mai mulţi oameni decît cei condamnaţi în timpul domniei lui (P.M.–E.L.).

CAP 17

[1] *Miha* este abreviere a antroponimului Mikhayehû 'cine este ca Yahve?' (P.M.–E.L.).

CAP 18

[7] Examinînd fragmenul „şi neputînd să grăiască cuvînt în pămînt, moştenean de comoară" (BB), observăm că în textul masoretic el este scris astfel: „...וְאֵין-מַכְלִים דָּבָר בָּאָרֶץ יוֹרֵשׁ עָצָר" /vəein-machlim ddavar baarets yoreiš 'etser.../ '...şi nu era cine să[-i] ocărască deloc în ţară şi să moştenească puterea...', ceea ce ar însemna '... şi nu era cine să-i deranjeze în ţară şi să moştenească puterea...'. În LXX (varianta din manuscrisul Vaticanus) acest verset este tradus „οὐκ ἔστιν διατρέπων ἢ καταισχύνων λόγον ἐν τῇ γῇ κληρονόμος ἐκπιέζων θησαυροῦ" 'şi nu este cine să[-i] hrănească sau ruşineze cuvînt pe pămînt, moştenitor obţinător [sic!] al tezaurului', iar în varianta alexandrină: „καὶ μὴ δυναμένους λαλῆσαι ῥῆμα" 'şi neputînd spune cuvînt'. Textul după manuscrisul Vaticanus este relativ obscur din cauza calchierii semantice a cuvîntului ebraic „דָּבָר" /davar/ 'lucru', 'cuvînt' (care mai înseamnă 'nimic' sau 'deloc' într-o propoziţie negativă), precum şi din cauza polisemiei termenului „אֶרֶץ" /erets/, care înseamnă 'pămînt' şi 'ţară'. Versiunea alexandrină ne prezintă un text prescurtat şi divergent. Mai întîi reiese clar că termenul „דָּבָר" /davar/ a fost tradus în sensul său direct de 'cuvînt'. Apoi, verbul „מַכְלִים" /machlim/ a fost interpretat nu ca un derivat al rădăcinii „כלם" /klm/ cu sensul de 'a ruşina', ci al rădăcinii „יכל" /ychl/ cu sensul de 'a putea'. Din punct de vedere morfologic şi sintactic, această interpretare este puţin probabilă. În ceea ce priveşte versiunile româneşti, Ms. 4389 urmează versiunea alexandrină, iar BB şi Ms. 45 par a fi influenţate atît de textul oficial al *Septuagintei*, cît şi de versiunea alexandrină. În textul masoretic sfîrşitul acestui verset este scris astfel: „וְדָבָר אַיִן-לָהֶם עִם-אָדָם" /vədavar ein-lahem 'im-adam/ 'şi cuvînt nu [le] era lor cu om', ceea ce înseamnă de fapt 'şi nu aveau de a face cu nimeni'. În LXX (versiunea Vaticanus) acest verset este tradus: „καὶ λόγον οὐκ ἔχουσιν πρὸς ἄνθρωπον" 'şi cuvînt nu aveau către om', iar în versiunea alexandrină apare ca: „καὶ λόγος οὐκ ἦν αὐτοῖς μετὰ Συρίας" 'şi cuvînt nu [le] era lor cu Siria'. Este clar că traducătorii versiunii alexandrine au făcut o confuzie grafică „ר/ד" (r/d) şi în loc de „עִם-אָדָם" /'im adam/ 'cu om', au citit „אֲרָם-עִם" /'im aram/ 'cu Aram', adică cu ţara arameilor sau Siria. Diferenţa de formulare dintre cele două variante greceşti se datorează şi faptului că textul alexandrin calchiază o structură tipic ebraică, şi anume exprimarea posesiei prin verbul „a fi" cu posesorul în caz dativ, aşa cum se întîmpla într-o fază mai timpurie a limbilor latină şi greacă veche: „mihi est...", respectiv „μοι ἔστιν...". Construcţia apare şi în rusa contemporană: „У меня есть...". BB şi Ms. 45 coincid cu versiunea Vaticanus a LXX, iar Ms. 4389 cu cea alexandrină a LXX. PSHITTA coincide cu textul masoretic: „ܒܪ ܐܢܫ ܠܐ ܠܗ ܠܡܐ" /wamilato lait lahun 'em barnošo/ 'şi cuvînt nu [le] era lor cu fiu de om', expresia „fiu de om" fiind în siriacă sinonim cu „om" (L.R.).

[10] Teonimul din acest verset este „אֱלֹהִים" /Elohim/ 'Dumnezeu' în textul masoretic. În unele manuscrise, însă, apare „יְהוָה" /YHWH/ 'Domnul'. Aşa apare în targum-ul Zakeinim şi, în mod curios, în VULGATA. PSHITTA şi LXX coincid cu textul masoretic (L.R.).

[30] În textul masoretic ebraic apare: „בֶּן-מֹשֶׁה גֵּרְשֹׁם בֶּן-יְהוֹנָתָן" /viyhonatan ben-gheršom ben-moše/ 'şi Ionatan, fiul lui Gherşom, fiul lui Moise'. În unele manuscrise ebraice apare, însă, „יְהוֹנָתָן בֶּן-גֵּרְשֹׁם בֶּן-מְנַשֶּׁה" /viyhonatan ben-gheršom ben-mənaše/ 'şi Ionatan, fiul lui Gherşom, fiul lui Manaše'. La fel apare şi în versiunea Vaticanus a *Septuagintei*: „καὶ Ιωναθαμ υἱὸς Γηρσομ υἱὸς Μανασση" 'şi Ionatan, fiul lui Ghersom, fiul lui Manasse', însă nu în versiunea alexandrină, care coincide cu textul masoretic: „καὶ Ιωναθαν υἱὸς Γηρσωμ υἱοῦ Μωυση" 'şi Ionatan, fiul lui Ghersom, fiul lui Moise'. Aceeaşi divergenţă o prezintă şi PSHITTA: „ܝܘܢܬܢ ܒܪ ܓܪܫܘܢ ܒܪ ܡܢܫܐ" /wayunoton bar geršun bar menaše/ 'şi Ionatan fiul lui Gherşon, fiul lui Manasse'. VULGATA coincide cu textul masoretic: „et Ionathan filium Gersam filii Moysi" 'şi Ionatan, fiul lui Gherşom, fiul lui Moise'. Versiunile româneşti coincid cu versiunea alexandrină (L.R.).

CAP 20

[10] Numele propriu „גֶּבַע" /geva'/ este o variantă a lui „גִּבְעָה" /ggiv'a/ 'Ghibea', menţionat cu un verset mai înainte. În unele manuscrise ebraice apare „גִּבְעָה" /ggiv'a/ 'Ghibea' în loc de „גֶּבַע" /geva'/. În LXX, acest nume propriu este tradus prin „Γαβαα" care pare să redea forma de „גִּבְעָה" /ggiv'a/. BB preia ca atare forma din LXX: „Gavaa" (L.R.).

[33] Şi aici apare numele propriu „גֶּבַע" /geva'/ analizat la [10]. Ultima propoziţie din textul ebraic sună în felul următor: „מִמְּקֹמוֹ מִמַּעֲרֵה-גֶּבַע וְיִשְׂרָאֵל מַגִּיחַ ..." /...vəoreiv israel megiakh mimkomo mima'are-gava'/ 'şi capcana/am-

buscada Israelului a ajuns din locul ei din valea pustie [?] lui Ghibea'. Cuvîntul „מַעֲרֶה" /ma'are/ este rar şi obscur. El pare să vină de la radicalul „ערה" /'rh/ cu sensul de 'gol', 'nud' şi de aceea poate fi interpretat drept un 'loc neacoperit de vegetaţie'. În LXX acest fragment este tradus prin „...καὶ τὸ ἔνεδρον Ισραηλ ἐπήρχετο ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ ἀπὸ Μααραγαβε" '...şi pînda Israelului a ajuns din locul ei, din Maaragave', iar în versiunea alexandrină prin: „...καὶ τὸ ἔνεδρον Ισραηλ ἐπάλαιεν ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ ἀπὸ δυσμῶν τῆς Γαβαα" 'şi pînda Israelului a ajuns din locul ei, din apusul lui Ghibea'. În versiunea după manuscrisul Vaticanus, cuvîntul problematic este considerat nume propriu şi translitterat, iar în versiunea alexandrină, în loc de „מַעֲרֶה" /ma'are/ se citeşte „מַעֲרָב" /ma'arav/ 'vest', 'apus'. Avem aşadar o confuzie grafică „ב/ה" (h/v). Probabil cea mai bună soluţie o găsim în PSHITTA, unde acest fragment apare astfel: „ܘܟܡܢ ܐܝܫܪܝܠ ܡܛܠ ܡܥܪܬܐ ܕܓܒܥ ..." /wakmono israel mediq hawo men duchte men ma'arato debegava'/ 'şi ambuscada Israelului a apărut din locul ei, din peştera care este la Ghibea'. Într-adevăr, dacă este vocalizat puţin altfel cuvîntul ebraic, obţinem termenul „מְעָרָה" /mə'ara/, cu sensul de 'peşteră', acesta fiind mult mai potrivit cu contextul de 'pîndă' sau 'ambuscadă' (L.R.).

[43] În textul masoretic primele cuvinte ale acestui verset sînt scrise astfel: „מְנֻחָה הִדְרִיכֻהוּ כִּתְּרוּ אֶת - בִּנְיָמִן הִרְדִּיפֻהוּ" /kitru et binyamin hirdifuhu mənukha hidrikhuhu/ 'l-au înconjurat pe Beniamin, l-au urmărit, l-au gonit din *Nuha*'. Cuvîntul „מְנֻחָה" /nukha/ pare a fi un toponim. Aşa a fost interpretat în LXX (manuscrisul Vaticanus): „καὶ κατέκοπτον τὸν Βενιαμιν καὶ ἐδίωξαν αὐτὸν ἀπὸ Νουα" 'şi l-au tăiat pe Beniamin şi l-au urmărit din Noua'. Traducerea grecească este abreviată. Traducătorii ei nu au văzut în primul cuvînt verbul „כִּתְּרוּ" /kiteir/ 'a înconjura', ci „כָּרַת" /karot/ 'a tăia'. Avem de a face cu o confuzie de radical şi cu o vocalizare diferită. În versiunea alexandrină se traduce în felul următor: „καὶ ἔκοψαν τὸν Βενιαμιν καταπαῦσαι αὐτὸν κατάπαυσιν" 'şi l-au tăiat pe Beniamin ca el să se liniştească [în] linişte'. În acest caz, traducătorii nu au considerat că termenul „מְנֻחָה" /nukha/ ar fi un toponim, ci l-au interpretat ca un derivat al rădăcinii „נוח" /nwkh/ cu sensul de 'a linişti' (L.R.).

CAP 21

Ultimele capitole descriu mişcarea de colonizare a triburilor rătăcind în căutarea unui sălaş. După vechea rînduială căpeteniile alese de triburi aveau dreptul de a servi la slujbe ca preoţi, şi chiar de a alege slujitorii altarului. Într-o epocă plină de nelinişti, urmate de frămîntări războinice, într-o monarhie fără monarhi şi plină de confuzie, e normal ca şi viaţa cultuală să sufere. Naraţiunea cuprinde suculente scene redate în formulări precum: „au umplut Miha mîna levitului" (Cap 17, 12), considerînd că darea de mită este un bun făcut de Dumnezeu: „mi-au făcut bine mie Domnul" (Cap 17, 13). Dar tot aşa de captivantă este istoria ctitoriei sanctuarelor lui Miha şi al lui Dan. „Şi să sculă tot nărodul ca un om ..." (Cap 20, 8). „Şi ziseră fiii lui Israel: «Cine să va sui noao povăţuind»" (Cap 20, 18). Sanctuarele par să fie închinate aceluiaşi Dumnezeu şi e posibil ca unul dintre ele să fi fost ridicat după proclamarea decalogului (Dt. 27, 15). E singura relatare clară despre folosirea unui idol ('chip cioplit') în cultul iehovian. Pasajele din prima parte a Cărţii *Judecătorii* despre luări de poziţie ale eroilor, rînd pe rînd, în dialog sau monolog, afişează solemna singurătate sau meditaţiile unor personalităţi în istorii pierdute. Ce a mai rămas stă în *Sfînta Scriptură* drept chezăşie pentru veridicitatea evenimentelor. „Strigările către Domnul" alternează cu nemiloase blesteme. Puterea răului scade sau creşte sub porunca divină. Grija supremă rămîne orientarea morală (P.M.–E.L.).

RUTH

CAP 1

[1] Despre judecători, conducătorii politici, militari şi administrativi în epoca 1200-1020 î.Hr., „before Israel had a king" (TEV), cf. ELIADE 1978-1979, 173. BB *„să nemernicească"* < *nemernic* (slav.) redă gr. παροινεῖν aici cu sensul special de 'a emigra', la autori ca C. NEGRUZZI, MUMULEANU, CREANGĂ. BB *„ţarena lui Moav"* indică un podiş, în BIBLIA 1968 *„ses"* (P.M.–E.L.).

[1, 3, 6, 22] În textul masoretic apare: „מוֹאָב - שְׂדֵי" /sdei-moav/ *'cîmpurile* Moabului'. În unele manuscrise ebraice, însă, putem citi „שְׂדֵה - מוֹאָב" /sdei-moav/ *'cîmpul* Moabului'. Tot aşa apare şi în LXX: „ἀγρὸς Μοαβ", VULGATA „Regio moabitidis" şi PSHITTA „ܐܪܥܐ ܕܡܘܐܒ" /ar'o demoab/ *'ţara* Moabului' (L.R.).

[2] Traducerile aproximative ale antroponimelor ar fi: *Elimeleh* 'Dumnezeu este rege'; *Noemi* 'desfă-

tarea mea'; *Maalon* 'boală'; *Chilion* 'infirmitate'; *efratenii* 'un clan al lui Iuda', cf. Mih. 5, 1 şi Ps. 131, 6 (WAARD/NIDA R, 7) (P.M.–E.L.).

[3] „elle lui survécut" (BJ) (P.M.–E.L.).

[4] BB *„şi luară lor fămei"* – verbul ebr. apare relativ tîrziu în cărţile VT, cf. însă Jud. 21, 23 cu sensul de 'a răpi o femeie'. *Orfa* ar însemna 'îndărătnică', *Ruth* 'prietenoasă' (WAARD/NIDA R, 8); pentru diferitele speculaţii etimologice rabinice, cf. HARTMANN R, 18 s. (P.M.–E.L.).

[6] BB *„să sculă"*, în acest sens, cf. EMINESCU PL, 13. BB *„Domnul"*, *„Kyrios*, the Lord" (TEV), *„der Ewige"* (B/R), *„l'Eternel"* cf. WAARD/NIDA R, 10, în cele mai multe versiuni, din cauză că numele Iehova era tabu, cf. ELIADE 1964, 88/89. BB *„pîini"* după textul FRANKF., 'recoltă bună', 'hrană' (P.M.–E.L.).

[8] BB *„casa părinţilor"*, după textul FRANKF. „εἰς τόν οἶκον τόν πατρικόν", COD. ALEX. „εἰς οἶκον τοῦ πατρός" 'casa tatălui'; 'casa mamei' „εἰς οἶκον ματρός"; în alte versiuni, prezintă urme de matriarhat, ca la vechii arabi, unde cortul era proprietatea femeii. „La mame", adică a le da posibilitatea să se recăsătorească, fără a aminti legăturile lor cu israelienii. – Pentru „casa tatălui" cf. Fac. 38, 11; Lev. 22, 13; Num. 30, 17; Dt. 22, 21 (P.M.–E.L.).

[9] *„odihnă"* în sensul 'loc de refugiu' e aceeaşi situaţie semantică precum în „pămîntul făgăduinţei", „ţara promisă", „Sion", adică 'locul unde sălăşluieşte Iahve', cf. Dt. 12, 9; 3 Reg. 8, 56; Ps. 94, 12; 131, 13 (P.M.–E.L.).

[11] După vechiul drept ebr., fraţii (şi chiar rudele) unui decedat fără copii, erau obligaţi să se însoare cu văduva acestuia, pentru a-i asigura moştenitori (P.M.–E.L.).

[15] E vorba de zeul moabiţilor Chemoş, cf. 3 Reg. 11, 7 (P.M.–E.L.).

[16] *„să nu mă întîmpine"*, la scriitori moldoveni precum CONACHI şi C. NEGRUZZI (P.M.–E.L.).

[18] *„a se întări"* 'a persista', cf. CORESI EV. 164: „Carei se întăresc spre minciuni" (P.M.–E.L.).

[19] „şi fu după ce au venit êle" apare numai în versiunea FRANKF. BB *„au răsunat toată cetatea pentru dînsele"* cf. „de răsuna castelul" EMINESCU, PL, 14 (P.M.–E.L.).

[20] În textul masoretic apar două nume: 1) „מָרָה" /mara/, tradus în LXX prin „Πικρα" şi în versiunile româneşti prin 'cea amară' 2) „נָעֳמִי" /na'omi/, transliterat în LXX ca „Νωεμι" şi în versiunile româneşti ca „Noemi" (L.R.). În textul ebr. opoziţia 'norocos' / 'nenorocos' e implicată în semantismul celor două nume: „Noemin" / „Cea amară" (BB). „Cel destul foarte" cf. gr. ὁ ἱκανός σφόδρα (P.M.–E.L.).

[21] Fragmentul final al acestui verset „.... şi cel destul m-au chinuit" (redat după BB) sună în ebraică în felul următor: „וְשַׁדַּי הֵרַע לִי" /vəšaddai hera' li/ 'şi Şadai mi-a făcut rău'. Ultimul teonim din acest verset este în ebraică „שַׁדַּי" /šaddai/, termen obscur tradus în *Vulgata* prin „Dominus Omnipotens" 'Dumnezeu Atotputernic'. În LXX acest teonim este tradus de obicei prin „κύριο" 'Domnul'. În acest caz avem o lecţiune diferită: „καὶ ὁ ἱκανὸς ἐκάκωσέν με" 'şi cel suficient mi-a făcut rău'. Această lectură poate fi explicată în mai multe feluri: 1) cuvîntul „ἱκανός" mai înseamnă şi 'puternic', ceea ce ar încadra acest echivalent în tradiţia de traducere care vede în teonimul ebraic sensul de 'Atotputernic'; 2) în ebraică „הַדַּי" (ddai) înseamnă 'suficient'. S-ar putea ca traducătorii *Septuagintei* să fi înţeles *"הַהַדַּי /haddai/ 'cel suficient', cu confuzia grafică ה/ש (h/š). 3) traducătorii poate nu au făcut nici o confuzie grafică, ci au interpretat litera „ש" (š) drept pronume relativ, aşadar „שֶׁדַּי" /šeddai/ poate fi tradus '*care* este suficient'. Inconvenientul acestei teorii este că pronumele relativ „ - שֶׁ" /še-/ '*care*' necesită un referent, care în acest caz lipseşte (L.R.).

[22] BB *„sêcirii"* pentru 'seceriş': „la începutul *sêcirii*"; cu sensul 'sezon de secerat', la COSTIN, VARLAAM, URICARIUL, SLAVICI, AGÎRBICEANU, GALACTION, SADOVEANU, PREDA ş.a. (DLR, t. X, 5); *secerătură*: „încă patru luni sînt şi *secerătura* vine" (BB, Ioan, 4, 35) (P.M.–E.L.).

CAP 2

[1] BB *„conoscut* bărbatului ei " la masoreţi însemna 'înrudit'. Lipsa verbului *a fi* este şi în gr. un ebraism. *„Booz"* 'în el e putere/vîrtute' (P.M.–E.L.).

[2] BB *„voiu afla har* întru ochii lui" (ebr.), aici în sensul de 'permisiune'. Aceeaşi expresie, în vers. 10 şi 13 înseamnă 'gratitudine' (P.M.–E.L.).

[3] BB *„pasă"* (gr. πορεύου) fiind întrebuinţat numai la imperativ, traducătorii au trebuit să recurgă în propoziţia următoare la un alt verb „mêrse" (gr. ἐπορεύθη). BB „şi *căzu întru nemerire"* – *a cădea* în acest sens cf. „căzuse el la domnie" (COSTIN, O.); „întru nemerire", 'par hasard', 'durch Zufall', cf. LXX şi FRANKF. περιέπεσε(ν) περιπτοώματι (P.M.–E.L.).

[5] BB „celuia ce era *ispravnic"* – *ispravnic* este o inovaţie a traducătorului român; în versetul următor traduce însă literal din gr. BB „şi răspunse *copilaşul"*, unde *copilaş* preia gr. παιδάριον. În LXX „a cui este?", aici, după FRANKF. „cine e?" (P.M.–E.L.).

[7] BB „den napoia celora ce sêceră": FRANKF. repetă termenul „secerător" ca în vers. 5; BIBLIA 1968

traduce eronat „umbrar", „la umbră" prin „acasă" (P.M.–E.L.).

[8] BB „aici *să te lipeşti* împreună cu fêtele mêle": *a se lipi* în sensul acesta este şi în gr. un ebraism (GESENIUS, 152) (P.M.–E.L.).

[10] „*preste*" repetat redă construcţia din FRANKF. (ἐπί) (P.M.–E.L.).

[12] BB „supt arepile lui": unii interpreţi asociază aici aripile întinse ale heruvimilor ca simbol al ocrotirii divine (GERLEMAN, 27), cf. Ps. 16, 8; 35, 7; 62, 8. În orice caz se subliniază faptul că Ruth, strămutîndu-se în Betleem, a intrat în spaţiul sacral al lui Iahve (P.M.–E.L.).

[13] BB „eu *nu voi fi*": forma negativă corespunde FRANKF. οὐκ ἔσομαι pentru ἔσομι din alte versiuni (P.M.–E.L.).

[14] BB „Acum iaste *ceasul de mîncat.*" cf. „ceasul de cină" (CORESI EV, 412). BB „pîinele *mêle*", cu pron. pos. numai FRANKF. BB „vei întinge pîinea ta în *oţet*", unde *oţet* înseamnă de obicei 'un sos acru de vin' (WAARD/NIDA R, 36s.). BB „*îi frînse ei* Vooz pîine": verbul ebr. înseamnă 'a lua şi a oferi cuiva ceva' e vorba de grăunţe prăjite; LXX şi FRANKF. λφιτον, de aici la HELIADE 1858: „şi presentò ei Booz alphită (făină uscată) şi mîncò şi se săturò" (263) (P.M.–E.L.).

[16] BB „şi va mînca" (καὶ φάγεται), un adaos în FRANKF. (P.M.–E.L.).

[17] „ifi" 'efa': o măsură de capacitate de 38,80 l (BIBLIA 1968) (P.M.–E.L.). În privinţa termenului „*ifi*", vezi şi comentariile de la Jud. 6, 19 (L.R.).

[19] BB „Şi *unde ai făcut?*": FRANKF. καὶ τοῦ ἐποίησας. Elipsa verbului din „Numele omului cu carele am făcut astăzi Vooz" (BB) este un ebraism şi în versiunile gr. (P.M.–E.L.).

[20] Ultimul pasaj indică, după legile leviratului, dreptul la răscumpărare, cf. bibliografia la GERLEMAN, 28 (P.M.–E.L.).

[21] BB „cu fêtele mele" apare în FRANKF. μετά τῶν κορασίων, diferit de LXX μετά τῶν παιδαρίων. BB „a se lipi" (fig.) cf. EMINESCU PL. 80 (P.M.–E.L.).

[22] BB „Bine... că *ai ieşit* cu fêtele lui", unde *a ieşi* este în FRANKF. ἐξῆλθες, LXX, în general, ἐπορεύθης 'ai mers'. BB „nu te vor călca" corespunde FRANKF., pe cînd LXX întrebuinţează verbul „a ataca" (P.M.–E.L.).

CAP 3

[1] Prima propoziţie face parte din Cap 2, 23 (P.M.–E.L.).

[3] BB „*te vei sui* pre arie": forma de viitor a verbului după gr. ἀναβήῃ. Nimic nu ne îndreptăţeşte să considerăm că *aria* ar fi fost pe un loc mai ridicat, cf. Cap 3, 6 (P.M.–E.L.).

[4] BB „vei descoperi cêle de lîngă picioarele lui": pasajul, străin eticii noastre, foarte discutat de toţi interpreţii, este explicat de GERLEMAN, 31: Ruth se supune protecţiei lui Vooz ca petiţionistă, cf. WAARD/NIDA R, 50 (P.M.–E.L.).

[5] BB „cîte-*m(i)* vei zice": forma de dativ a pronumelui, numai în FRANKF. ἐμοί, lipseşte în alte versiuni (P.M.–E.L.). „כֹּל אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי אֵעֱשֶׂה: וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ" /vatomer eileah kol ašer tomri e'ese/ 'şi i-a spus ei: tot ce vei spune voi face'. În unele manuscrise ebraice imediat după „תֹּאמְרִי־ כֹּל אֲשֶׁר" /kol ašer tomri/ 'tot ce vei spune' apare cuvîntul „אֵלַי" /eilai/ *'mie'*. O indicaţie de subsol lăsată de masoreţi ne spune că, atunci cînd se citeşte, trebuie adăugat acest „אֵלַי" /eilai/ *'mie'*. Aşa apare şi în PSHITTA: „ܟܠ ܕܬܐܡܪܝ ܠܝ" /kul mo damro anti li/ 'tot ce îmi spune *mie*'. În BB şi în Ms. 45 găsim acest „*mie*". Acest lucru se poate datora fie unei traduceri mai libere, fie influenţei textului slavon: „ВСѢ ЕЛѢКА РЕЧЕШИ МИѢ" 'tot ce îmi spune *mie*' (L.R.).

[6] BB „*să pogorî* la arie" cf. gr. κατέβη (P.M.–E.L.).

[9] BB „vei învăli cu aripa ta": *a înveli* – grafia ebr. Permite două interpretări: 'a aşterne poalele respectiv aripile peste sclava ta'. Textul poetic e redat TEV: „so please marry me". E vorba despre simbolul luării în căsătorie la semiţi, cînd bărbatul aruncă un colţ al veşmîntului peste o femeie (GERLEMAN, 32), cf. Dt. 22, 30; Iez. 16, 8 (P.M.–E.L.); „aripa ta" se referă la „poala hainei". În textul masoretic apare „כְּנָפֶךָ" /kənafecha/ *'aripa* ta'. În tradiţia evreilor orientali, însă, apare „כְּנָפַיִךְ" /kənafecha/ *'aripile* tale' (L.R.).

[10] BB „*ai îmbunătit* mila ta": *a îmbunăţi*, prin haplologie (P.M.–E.L.).

[11] BB „*tot fêliul*" după DA, o influenţă a grafiei greceşti, literal 'toată poarta poporului meu', poartă, ca centru al vieţii sociale citadine. BB „muiêre *a puterii*": adjectivul ebr. Implică abilitate, eficienţă şi valoare morală (WAARD/NIDA R, 56) (P.M.–E.L.).

[12] BB „viu Domnul" redă formula celui mai important jurămînt ebr., care, de exemplu, în cartea Jud. apare de treizeci de ori (P.M.–E.L.).

[15] BB „fotă" traduce gr. επίζωμα. BB „şi ţine pre ea", adaos la FRANKF. faţă de LXX (P.M.–E.L.).

În textul masoretic ultima propoziţia a acestui verset este: „וַיָּבֹא הָעִיר..." /...vayyavo ha'ir/ '...şi a intrat [*el*] în oraş'. În unele manuscrise ebraice apare, însă: „וַתָּבֹא הָעִיר..." /...vatavo ha'ir/ '...şi a intrat [*ea*] în oraş'. Trebuie reţinut faptul că în

limbile semitice deosebirea genului este mult mai puternică decît în limbile indoeuropene. Formele verbale de persoana a doua şi a treia se deosebesc în funcţie de genul subiectului. În acest caz, deosebirea este importantă, căci avem două personaje, unul de sex feminin, „Rut", şi celălalt de gen masculin, „Boaz". Conform variantei masoretice, *Boaz* este cel care a intrat în oraş, ceea ce evident este greşit, fiindcă următorul verset începe cu „...אֶל־חֲמוֹתָהּ וַתָּבוֹא" /vatavo el-khamotah.../ 'şi a intrat la soacra *ei*...', unde atît verbul, cît şi sufixul posesiv la cuvîntul „חֲמוֹת" /khamot/ 'soacră', indică clar că subiectul este feminin. Putem considera aşadar că nu varianta masoretică, ci celelalte texte ebraice sînt corecte. Cu acestea din urmă coincide PSHITTA „ܥܠ ܒܝܬ ܡܕܝܢܬܐ..." /...waetat lemedinato/ '...şi a intrat [*ea*] în oraş' şi *Vulgata* „*ingressa* est civitatem" 'a intrat [*ea*] în oraş'. Textul *Septuagintei* „... καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν" '...şi a intrat în oraş' nu ne indică genul subiectului acţiunii, ceea ce îi permite cititorului să aleagă varianta corectă din context (L.R.).

[17] Ultimul fragment al acestui verset apare în textul masoretic precum urmează: „אֶל־מְוֹתָךְ כִּי אָמַר אַל־תְּבוֹאִי רֵיקָם..." /...ki amar al tavoi reiqam el khamotech/ '...căci a spus: să nu vii cu mîinile goale la soacră-ta'. În unele manuscrise ebraice imediat după „כִּי אָמַר" /ki amar/ 'căci a spus' apare cuvîntul „אֵלַי" /eilai/ '*mie*'. O indicaţie de subsol lăsată de masoreţi ne spune că, atunci cînd se citeşte, trebuie adăugat acest „אֵלַי" /eilai/ '*mie*'. Cuvîntul apare şi în targum-ul Zakeinim. În PSHITTA se adoptă stilul indirect şi, de aceea, avem „ܐܡܪ ܠܗ" /waamar leh/ 'şi i-a spus *ei*'. În *Vulgata* nu apare pronumele personal care precizează persoana căreia i se spune. În LXX se specifică „πρός με" 'către *mine*', ceea ce o situează în rîndul versiunilor care au tradus acest cuvînt „אֵלַי" /eilai/ '*mie*'. Vezi şi Cap 3, 5 (L.R.).

[16] BB „Ce iaste, fata mea?" redă FRANKF. τί ἐστί; în LXX, diferit, τίς εἶ 'cine eşti?' (P.M.–E.L.).

[17] BB „Să nu întri *deşartă* la soacră-ta", unde *deşartă* traduce gr. κενή, cf. EMINESCU O. I, 106: „deşartă casă" (P.M.–E.L.).

CAP 4

[1] BB „Şi Vooz să sui pre *poartă* şi şăzu acolo": *poartă* indică aici 'piaţa publică de la poarta oraşului', cf. Dt. 21, 19; 25, 7. Ruda e chemată aici printr-un cuvînt ce ar însemna 'ascunsule', explicat în FRANKF. la subsol prin „ὁ δεῖνα" 'cutare', cf. ebr. *p'loni* (GESENIUS, 644) (P.M.–E.L.).

[3] BB „înaintea celor *mai bătrîni* ai norodului meu": unde *mai bătrîn* traduce comparativul gr. „τῶν πρεσβυτέρων" (LXX) (P.M.–E.L.).

[4] Primul fragment din acest verset (conform despărţirii în versete din BB) este scris în textul masoretic în felul următor „...יִגְאַל הַגְּאִידָה לִי אִם־תִּגְאַל גְּאָל וְאִם־לֹא" /im tigal gal vəimlo yigal higidah li.../ 'dacă *vei* răscumpăra, răscumpără şi, dacă [*el*] nu *va* răscumpăra [sic!], spune-mi...'. Este uşor să ne dăm seama că ceva este greşit în acest fragment. În unele manuscrise ebraice el apare în felul următor: „...לֹא תִגְאַל הַגְּאִידָה לִי אִם־תִּגְאַל גְּאָל וְאִם" /im tigal gal vəim-lo tigal higidah li.../ 'dacă vei răscumpăra, răscumpără şi, dacă nu vei răscumpăra, spune-mi...'. Diferenţa constă în antepenultimul cuvînt ebraic, care, în textul masoretic, apare ca „יִגְאַל" /yigal/ '*va* spune' şi în alte manuscrise ca „תִּגְאַל" /tigal/ '*vei* spune'. Cu acestea din urmă coincide targum-ul Zakeinim, PSHITTA: „ܐܢ ܠܐ ܬܒܥ ܠܝ" /wa en lo tova'/ 'şi dacă nu *vrei*...', *Vulgata* „sin autem tibi displicet" 'iar dacă nu-ţi place' şi LXX: „εἰ δὲ μὴ ἀγχιστεύεις" 'şi dacă nu te înrudeşti...' (L.R.).

[5] În textul masoretic ebraic acest verset sună în felul următor: „לְהָקִים שֵׁם־הַמֵּת עַל־נַחֲלָתוֹ וּמֵאֵת רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה אֵשֶׁת־הַמֵּת קָנִיתִי בְּעַז בְּיוֹם־קְנוֹתְךָ הַשָּׂדֶה מִיַּד נָעֳמִי וְגַם" /vayyomer boaz bəiom-qnotcha hasade miyyad na'mi umeeit rut hamoaviyya eišet-hameit, qaniti lehaqim šem-hameit 'al-nakhalato/ 'Şi a spus Boaz: în ziua în care vei cumpăra ogorul din mîna lui Noemi şi de la Rut Moabiteanca, soţia mortului, voi cumpăra pentru a ridica numele mortului peste moştenirea lui'. Din contextul acestui verset reiese clar că nu poate fi vorba de „voi cumpăra" ci de „vei cumpăra". O notă de subsol lăsată de masoreţi precizează că nu trebuie citit „קָנִיתִי" /qaniti/ 'voi cumpăra', ci „קָנִיתָה" /qanita/ 'vei cumpăra'. Tot aşa apare în targum-ul Zakeinim, PSHITTA „ܩܢ" /qni/ 'cumpără!', LXX „αὐτὴν κτήσασθαί σε δεῖ" 'pe ea trebuie s-o dobîndeşti' şi VULGATA „debes accipere" 'trebuie s-o iei' (L.R.).

BB „pre moştenirea lui să agoniseşti ţie ca să ridici numele..." apare în FRANKF.: „ἐπὶ τῇ κληρονομίας αὐτοῦ κτήσασθαι σεαυτῷ ὥς τε ἀ νέστησε τό ὀνομα", şi diferit în LXX: „και ὑτήν κτήσασθαι σε δεῖῶστε ἀναστῆσαι τό ἄνομα".

Această ceremonie a înrudirii, „a rudi", redă un verb ebr. care se traduce prin 'a îndeplini obligaţiile de rudenie', cf. „Verwandtschaftspflicht erfüllen" (GESENIUS, 124), gr. ἀγχιστεύσα / ἀγχιστεύω (P.M.–E.L.).

[7] BB „şi aceasta e *direptare* înainte întru Israil": *direptare* gr. διχαίωμα 'normă juridică'; forma fără pref. *în-* apare de la CORESI la DOSOFTEI. BB „Aceasta *e* mărturie întru Israil": în FRANKF. lipseşte verbul (ebraism); în alte versiuni LXX, apare imperfectul verbului (P.M.–E.L.).

[7–8] Încălţămintea ca simbol al puterii, cf. Ps. 59, 9: „Spre Idumenea voi întinde încălţămintea mea", în sensul de 'a lua în stăpînire o ţară', 'a descăleca' (WAARD/NIDA R, 70 s.). Cf. şi Dt. 25, 9: 'a dezlega sandala ca semn de ocară' (P.M.–E.L.).

[9] BB „*den mîna* Noeminii": *den mîna*, formă tipic ebr., simbol al proprietăţii (P.M.–E.L.).

[10] BB „brîul locului" redă FRANKF. „τῆς ὀσφύος τοῦ τοόπου αὐτοῦ"; alte versiuni LXX: „τῆς φυλῆς λαοῦ αὐτοῦ", 'din neamul...' sau „τῆς πύλης λαοῦ αὐτοῦ", 'din poarta...', cf. Cap 3, 11, adică centrul social al comunităţii (P.M.–E.L.).

[11] BB „ca Rahil şi ca Lia carele au zidit amîndoao casa lui Israil": *„au zidit... casa"* 'au asigurat arborele genealogic' (P.M.–E.L.).

[12] Diminutivul „copilaşa" redă LXX παιδίσκη. Referinţa la Fares implică uniunea leviratică dintre părinţii săi, simplă legătură pentru a avea un copil, cf. Fac. 38, 13-21; „feciori", după gr. „τέκνα" (P.M.–E.L.).

[13] Pluralul „feciori" de aici corespunde FRANKF. „υἱον" 'fiu' (sg.). BB „întră la dînsa", eufemism des folosit în VT, cf. de ex. Fac. 16, 2; 30, 3; 38, 8.; Dt. 22, 13; 2 Sam. 16, 21, apare şi în traducerea lui HELIADE, cu acest semantism semnalat în dicţionar (P.M.–E.L.).

[15] BB „au născut *fecior*": FRANKF. „υἱόν", ca în vers. 13, în alte versiuni LXX: „αὐτόν", 'pe el' (P.M.–E.L.).

[16] Se redă un vechi rit de adoptare ebraic; cf. scene de acelaşi gen în Fac. 30, 3; 48, 12; 50, 23 (P.M.–E.L.).

[18] În textul masoretic apare numele propriu „שַׂלְמָה" /šalma/, iar în LXX „Σαλμαν" 'Salman'. Cauza acestei devieri o găsim în versetul imediat anterior care în LXX sună în felul următor: „καὶ Αμιναδαβ ἐγέννησεν τὸν Ναασσων καὶ Ναασσων ἐγέννησεν τὸν Σαλμαν" 'şi Aminadav l-a născut pe Naason şi Naason l-a născut pe Salman'. Cel mai adesea în LXX numele proprii negreceşti nu poartă diacritice şi nu sînt declinate. De exemplu numele „Ναασσων" (în ebraică „ נַחְשׁוֹן" /nakhšon/' este identic atît în funcţia de subiect, cît şi în funcţia de complement direct. Am zis că „de obicei" nu se declină pentru că uneori se mai declină. Probabil, acesta a fost cazul de faţă, în care numele ebraic „שַׂלְמָה" /šalma/) ar fi primit terminaţia acuzativului grecesc în „-ν", obţinîndu-se aşadar „Σαλμαν" 'Salman', „Solmon" în BB (L.R.).

Majortatea interpreţilor sînt de părere că ţelul principal al acestei cărţi „este să se arate genealogia lui David şi, prin el, genealogia lui Hristos, scop ultim al VT" (SVT, 101) (P.M.–E.L.).

INDICE

IISUS NÁVI

A

a/1: (1551/3 ES): prep.: „zu, nach": „à"
a (8×)

abate: (1564 CORESI CAZ.): v. III: „1. ablenken, 2. hingehen, 3. abweichen, 4. einkehren": „1. dévier, 2. aller faire qch, 3. dériver, 4. s'arrêter qque part en passant"
să abaţi *subj.pr.refl.2.sg.* 1, 7;
să abateţ *subj.pr.refl.2.pl.* 23, 6;

aceia → acel

acel: (1521 NEACŞU): adj./pron.dem.: „jener": „ce, celui-là"
acela *adj.m.sg.nom./ac.* 2, 31; 5, 12;
aceluia *adj.m.sg.gen./dat.* 5, 9;
acei *adj.m.pl.nom./ac.* 13, 29;
acêea *pron.* 5, 5; 7, 26; 9, 27; 10, 35; 14, 14;
acêea *adj.f.sg. nom./ac.* 4, 14; 6, 15; 6, 26; 8, 9; 8, 13; 8, 25; 8, 27; 9, 26; 9, 27; 10, 28; 10, 34; 10, 35; 11, 10; 11, 21; 14, 9; 14, 12; 20, 6; 24, 35;
aceiia *adj.f.sg.gen./dat.* 20, 4;
aceia *pron.m.pl.nom./ac.* 6, 13;
aceia *adj.* 6, 26;
după acêea *loc.adv.* 2, 16;
pentru acêea *loc.adv.* 7, 26;
acêlea *pron.f.pl.nom./ac.* 24, 29;
acêlea *adj.f.pl.nom./ac.* 20, 6;
cei *adj.m.pl.nom./ac.* 2, 4; 2, 10; 2, 30; 4, 4; 4, 12; 4, 19; 5, 5; 6, 7; 6, 9; 6, 13; 6, 13; 6, 23; 8, 1; 9, 11; 10, 5; 10, 17; 10, 22; 10, 23; 15, 14; 24, 1; 24, 14; 24, 23;
cei *pron.m.pl.nom./ac.* 5, 5; 6, 9; 8, 10; 8, 24; 8, 24; 9, 1; 9, 1; 9, 1; 9, 1; 9, 1; 9, 1; 9, 3; 11, 2; 11, 3; 11, 3; 11, 3; 22, 30; 24, 37;
ceia *adj.pl.nom./ac.* 2, 3; 3, 15; 3, 17; 4, 10; 4, 18; 10, 6; 10, 10; 14, 8; 24, 33;
ceia *pron.* (40×)
acêia *pron.* 1, 2;
acêia *adj.sg.nom./ac.* 24, 25;
acêlea *adj.f.sg.nom./ac.* 14, 12;
cel *adj.m.sg.nom./ac.* (6×)
ceii *adj.f.gen./dat.* 15, 2;
ceialaltă *adj.sg.nom./ac.* 6, 13; 6, 13; 6, 14;

acest: (1521 NEACŞU): adj./pron.dem.: „dieser": „ce... -ci, celui-ci"
acest *adj.m.sg.nom./ac.* 2, 15;
acesta *pron.m.sg.nom./ac.* 13, 2; 13, 12; 14, 10; 16, 6; 17, 1; 23, 10; 24, 17; 24, 18; 24, 19;
acesta *adj.m.sg.nom./ac.* 1, 2; 1, 11; 1, 3; 2, 17; 2, 18; 4, 9; 7, 7; 8, 8; 9, 24; 9, 24; 11, 16; 13, 7; 14, 10; 14, 12; 14, 12; 17, 12; 22, 26; 23, 15; 24, 17;
aceasta *pron.f.sg.nom./ac.* 8, 34; 9, 20; 13, 23; 13, 28; 14, 15; 15, 9; 15, 10; 15, 13; 15, 20; 15, 25; 15, 48; 15, 53; 15, 59; 15, 61; 16, 8; 18, 13; 18, 14; 18, 14; 18, 20; 18, 28; 18, 28; 19, 8; 19, 16; 19, 23; 19, 31; 19, 39; 19, 48; 20, 7; 21, 11; 22, 24; 24, 27;
aceasta *adj.f.sg.nom./ac.* 13, 13; 14, 14; 16, 10; 22, 22; 22, 27; 22, 31; 24, 27;
după aceasta *loc.adv.* 10, 26;
aceşti *adj.m.pl.nom./ac.* 10, 16;
aceştia *pron.* 1, 15; 8, 6; 8, 22;
aceştia *adj.pl.nom./ac.* 10, 41; 11, 5; 11, 18;
acestea *pron.* 4, 3; 4, 6; 9, 13; 18, 19;
acestea *adj.f.pl.nom./ac.* 2, 18; 23, 3; 23, 13;
aceştiia *adj.pl.nom./ac.* 1, 8; 8, 34;
acestora *pron.* 21, 10;
acestora *adj.m.pl.gen./dat.* 11, 10; 11, 12; 19, 8;
acestuia *adj.m.sg.gen./dat.* 1, 6;
aciasta *pron.f.sg.nom./ac.* 2, 16; 3, 10; 7, 10; 10, 1; 10, 13; 10, 14;
aciasta *adj.f.sg.nom./ac.* 3, 7; 5, 2; 6, 15; 6, 17; 8, 28;
aceştea *pron.m.pl.nom./ac.* 5, 4; 5, 7; 9, 13; 12, 1; 12, 7; 13, 32; 14, 1;
aceştea *adj.m.pl.nom./ac.* 12, 24;

acolo: (1551/3 ES): adv.: „dort (hin)": „là-bas"
acolo 2, 1; 2, 14; 2, 29; 3, 1; 4, 3; 4, 5; 4, 8; 4, 9; 5, 8; 6, 11; 6, 22; 7, 3; 7, 4; 8, 31; 10, 27; 14, 12; 15, 14; 15, 15; 17, 15; 18, 1; 18, 10; 18, 13; 19, 13; 19, 34; 20, 6; 20, 9; 22, 10; 22, 19; 24, 4; 24, 32; 24, 32; 24, 32;

acoperi: (1551/3 ES): v. IV: „1. (be)decken, 2. verbergen": „1. couvrir, 2. cacher"
au acoperit *ind.pf.c.3.sg.* 24, 7;
acoperiţ *imperat.* 5, 7;

acum: (XVI sec. CV): adv.: „1. jetzt, 2. bald... bald, 3. vor, 4. nun also": „1. maintenant, 2. tantôt... tantôt, 3. il y a, 4. donc, alors"
acum 2, 12; 9, 6; 9, 12; 9, 12; 9, 19; 9, 23; 13, 7; 14, 10; 14, 11; 14, 12; 14, 12; 22, 4; 22, 19; 24, 14; 24, 23;
acuma 5, 14; 9, 25; 14, 10; 22, 4;

adăuga: (1544 BGL): v. I: „1. hinzufügen, 2. vergrößern, vermehren, 3. fortfahren": „1. ajouter, 2. agrandir, augmenter, 3. continuer à"
-am adaos *ind.pf.c.refl.1.sg.* 14, 8;
-ai adaos *ind.pf.c.refl.2.sg.* 14, 9;
au adaos *ind.pf.c.3.sg.* 4, 14;
voiu adaoge *ind.viit.I.1.sg.* 7, 12;
veţ adaoge *ind.viit.I.2.pl.* 23, 12;
să adaoge *subj.pr.3.sg.* 23, 13;

adevăr: (1551/3 ES): s.n./adj./adv.: „1. Wahrheit, 2. wahr, 3. wahrlich": „1. vérité, 2. vrai, 3. vraiment"
adevăr *sg.nom./ac.* 2, 13;

adevărat: (1561 CORESI): adj./adv.: „wahr, wirklich, echt": „vrai, vraiment, en vérité"
adevărat *adv.* 7, 20;
adevărat *adj.m.sg.nom./ac.* 2, 12;

aduce: (XVI sec. CV): v. III: „bringen, holen, herbeiführen": „(r)apporter"
am adus *ind.pf.c.1.sg.* 24, 8;
au adus *ind.pf.c.3.sg.* 7, 23; 8, 23; 18, 9; 24, 7;
au adus *ind.pf.c.3.pl.* 4, 8;
aduse *ind.pf.s.3.sg.* 7, 16;
să aduse *ind.pf.s.refl.3.sg.* 7, 17; 7, 17; 7, 18;
va aduce *ind.viit.I.refl.3.sg.* 6, 19;
veţi aduce *ind.viit.I.2.pl.* 7, 14; 7, 14; 7, 14;
să aduci *subj.pr.2.sg.* 2, 17;
să aducă *subj.pr.3.sg.* 6, 24;
să aduceţi *subj.pr.refl.2.pl.* 6, 18;
aduceţi *imperat.* 4, 5;
aduceţi-vă *imperat.refl.* 1, 13;
aduceţ *imperat.* 18, 6;
aducîndu- *ger.* 4, 3;

aduna: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „(ver)sammeln": „rassembler"
au adunat *ind.pf.c.3.sg.* 24, 1;
-au adunatu *ind.pf.c.refl.3.pl.* 22, 12;
să adună *ind.pf.s.3.sg.* 18, 1;
să adunară *ind.pf.s.3.pl.* 9, 2; 10, 5;
adunaţi *part.* 10, 6;

adunare: (1581/2 PO): s.f.: „Sammlung, Ansammlung": „rassemblement"
adunarea *sg.nom./ac.* 8, 35; 9, 18; 9, 19; 9, 21; 9, 27; 18, 1; 20, 4; 22, 16; 22, 17; 22, 20;
adunării *sg.gen./dat.* 9, 15; 9, 18; 20, 3; 20, 6; 20, 9; 20, 30;

afară: (XVI sec. CV): adv./conj./prep./s.: „draussen, ausser, Äusseres": „dehors, sauf, extérieur"
afară *adv.* 2, 17; 4, 16; 4, 17; 6, 23; 15, 3;
afară den *loc.prep.* 6, 24; 8, 27; 11, 19; 22, 19; 22, 29;

afla: (XVI sec. PS. SCH.:): v. I: „1. (auf-, vor)finden, 2. widerfahren, 3. entdecken, 4. erfahren, 5. vorhandensein": „1. trouver, 2. arriver à qn., 3. découvrir, 4. apprendre, 5. se trouver"
-au aflat *ind.pf.c.3.pl.* 2, 29;
aflatu-s-au *ind.pf.c.refl.3.pl.* 10, 17;

aici: (XVI sec. CV): adv.: „hier": „ici"
aicea 2, 2; 3, 9; 18, 6; 18, 6; 18, 8; 18, 8;
acii 10, 19;

ajunge: (XVI sec. CV): v. III: „1. erreichen, einholen, 2. ankommen, gelangen": „1. (re)joindre, 2. arriver"
veţi ajunge *ind.viit.I.2.pl.* 2, 5;

ajuta: (XVI sec. CV): v. I: „helfen": „aider"
să ajute *subj.pr.3.sg.* 10, 33;
ajută *imperat.* 10, 6;
ajutaţi *imperat.* 10, 4;

al: (1425 DERS): art. gen.: „des": „de"
aĭ *m.sg.* (34×)
a *f.sg.* (25×)
ai *m.pl.* (11×)
ale *f.pl.* (5×)

alege: (XVI sec. CV): v. III: „1. aussondern, -wählen, 2. unterscheiden, 3. entscheiden, 4. enden als...": „1. choisir, séparer, trier, 2. distinguer, 3. décider, 4. finir comme..."
va alêge *ind.viit.I.3.sg.* 9, 27;
alegeţĭ *imperat.* 3, 12; 24, 15;

alerga: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „laufen, eilen": „courir"
alerg *ind.pr.I.sg.* 23, 14;
alergară *ind.pf.s.3.pl.* 7, 22;

ales: (1437 BGL): adj./adv./s.: „1. ausgesucht, erlesen, 2. bestimmt, vornehmlich, besonders, 3. Auserwählter, 4. Auswahl": „1. élu, 2. certainement, évidemment, surtout, 3. élu, 4. triage"
aleasă *adj.sg.nom./ac.* 17, 16; 17, 18;

alt: (XVI sec. CV): adj./pron.: „(ein) anderer": „autre"
alta *f.sg.nom./ac.* 8, 22; 8, 33;
alte *f.pl.* 4, 9;

amesteca: (1560 BRATU): v. I: „1. mischen, 2. intrigieren": „1. mélanger, 2. intriguer"
veţ amesteca *ind.viit.I.2.pl.* 23, 12;

amiază: (XVI sec. CV): s.f. /adv.: „Mittag, mittags": „midi, à midi"
amiazăzi 15, 1; 15, 2; 15, 4; 15, 8; 15, 10; 15, 14; 15, 15; 19, 8;

aminte: (1551/3 ES): adv.: a aduce, a fi, a lua, a pica, a veni ~, „sich erinnern, achtgeben, merken, sich in acht nehmen": „se souvenir, faire attention à, apercevoir, prendre garde"
aminte *adv.* 1, 13; 6, 18;

an: (XVI sec. CV): s.m.: „Jahr": „an"
anul *sg.nom./ac.* 5, 12;
ani *pl.nom./ac.* 5, 5; 14, 7; 14, 10; 24, 29; 24, 37;

anathema: (1564 CORESI): s.f.: „Bann": „anathème"
anathema *sg.nom./ac.* 6, 17; 6, 18; 6, 18; 6, 18; 7, 1; 7, 1; 7, 11; 7, 12; 7, 12; 7, 13; 7, 13; 7, 15; 22, 20;

anathematiza: (1679 DOS. LIT.): v. I: „mit dem großen Bann belegen": „lancer l'anathéme"
au anathematisit *ind.pf.c.3.sg.* 8, 26;
anathematisi *ind.pf.s.3.sg.* 6, 21;

apă: (1213 SUCIU): s.f.: „Wasser": „eau"
apă *sg.nom./ac.* 7, 5; 9, 21; 9, 23; 9, 27; 9, 27;
apa *sg.nom./ac.* 3, 8; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 4, 7; 4, 18; 4, 23; 11, 5; 11, 7; 15, 7;
apei *sg.gen./dat.* 3, 15; 15, 9; 18, 15;
apele *pl.nom./ac.*
apelor *pl.gen./dat.* 3, 16;

apoi: (XVI sec. CV): adv.: „dann, danach": „alors, puis, ensuite"
apoi (2×)

aprinde: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „anzünden": „allumer"
au aprins *ind.pf.c.3.sg.* 8, 28;
aprinsără *ind.pf.s.3.pl.* 8, 19;

aproape: (XVI sec. PS. SCH.): adv./s.m.: „nahe, Mitmensch": „près de, proche, le prochain"
aproape *adv.* 6, 7; 6, 8; 6, 9; 6, 13; 6, 14; 8, 33; 8, 33; 8, 33; 9, 16; 12, 11; 15, 6; 15, 45; 19, 46;
aproapele *sg.nom./ac.* 20, 5;

apropia: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „nahen, nähern": „approcher"
ne vom apropiia *ind.viit.I.refl.1.pl.* 8, 5;
să vă apropiaţi *subj.pr.refl.2.pl.* 3, 4;
apropiindu-se *ger.refl.* 5, 13;
apropiaţi-vă *imperat.refl.* 3, 9;

apropiere: (1581 PRL): s.f.: „Nähe": „voisinage"
apropierii *sg.gen./dat.* 15, 7;

apuca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. (an)fassen, ergreifen, 2. erreichen, 3. gelingen, dazu kommen...": „1. prendre, saisir, 2. obtenir, attraper, 3. réussir à faire qch. "
să apucaţi *subj.pr.2.pl.* 1, 11;
apucaţi *imperat.* 10, 19;

apune: (1561 CORESI): v. III: „untergehen, erlöschen": „se coucher, s'éteindre"
apuindu *ger.* 8, 29;

apus: (XVI sec. PS. SCH.): adj./s.n.: „1. untergegangen, (Sonnen)Untergang, 2. Abendland": „1. couché, coucher (des astres), 2. occident, ouest"
apus *sg.nom./ac.* 10, 13; 11, 16; 15, 3; 15, 3;
apusul *sg.nom./ac.* 1, 4; 5, 10; 10, 27; 13, 7; 23, 4;

aramă: (1440 DIR): s.f.: „Kupfer": „cuivre"
arama *sg.nom./ac.* 6, 19; 6, 24;

arăpesc: (1643 VARLAAM): adj.: „orientalisch": „oriental"
arăpască *adj.sg.nom./ac.* 12, 3;

arăpime: (1688 BIBLIA): s.f.: „Mohrenvolk": „maures"
arăpime *sg.nom./ac.* 12, 8;
arăpimea *sg.nom./ac.* 12, 1; 12, 3;

arăta: (XVI sec. CV): v. I: „1. zeigen, weisen, 2. anzeigen, 3. berichten, 4. erfinden": „1. montrer 2. déclarer, dénoncer, 3. rapporter, 4. inventer"
să arătă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 7, 16; 7, 17; 7, 17; 7, 18;
vei arăta *ind.viit.I.2.sg.* 4, 7;
va arăta *ind.viit.I.3.sg.* 7, 14; 7, 14; 7, 14;
să va arăta *ind.viit.refl.3.sg.* 7, 15;

arc: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Bogen": „arc"
arcul *sg.nom./ac.* 24, 12;

arde: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(ver-, ab-, nieder-) brennen": „brûler"
au ars *ind.pf.c.3.sg.* 11, 9; 11, 13;
au arsu *ind.pf.c.3.sg.* 11, 11; 11, 13; 16, 10;
vei arde *ind.viit.I.2.sg.* 11, 6;
veţi arde *ind.viit.I.2.pl.* 8, 8;
au ars *ind.pf.c.3.pl.* 6, 24;
arseră *ind.pf.s.3.pl.* 7, 25;
să să arză *subj.pr.refl.3.pl.* 7, 15;

ardere: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Brennen, Verbrennen, 2. Opfergabe": „1. action de brûler, 2. sacrifice"
ardere *sg.nom./ac.* 8, 31; 22, 23;

argint: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Silber": „argent"
argint *sg.nom./ac.* 6, 24; 7, 21; 22, 8;
argintul *sg.nom./ac.* 6, 19; 7, 21; 7, 23; 7, 24;

arunca: (XVI sec. CV): v. I: „werfen": „jeter"
am aruncat *ind.pf.c.1.sg.* 23, 4;
au aruncat *ind.pf.c.3.sg.* 8, 29; 10, 11;
aruncară *ind.pf.s.3.pl.* 10, 27;

asculta: (XVI sec. CV): v. I: „1. (an)hören, 2. lauschen, 3. gehorchen": „1./2. écouter, 3. obéir"
am ascultat *ind.pf. c.1.pl.* 1, 17;
aţi ascultat *ind.pf. c.2.pl.* 22, 2;
va asculta *ind.viit.I.3.sg.* 1, 18;
vom asculta *ind.viit.I.1.pl.* 1, 17; 24, 24;
să asculte *subj.pr.3.sg.* 10, 14;
ascultaţ *imperat.* 3, 9;
neascultînd *ger.* 5, 6;

ascunde: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. verbergen, verstecken, 2. verheimlichen": „1. cacher, 2. dissimuler"
au ascuns *ind.pf.c.3.sg.* 2, 4; 2, 6; 6, 17; 6, 25;
să ascunsără *ind.pf.s.refl.3:pl.* 10, 16;
veţi ascunde *ind.viit.I.refl.2.pl.* 2, 14;
să (nu) ascunzi *subj.pr.2.sg.* 7, 19;
ascunse *part.* 7, 21; 7, 22;
ascunsu *part.* 7, 21;
ascuns *part.* 8, 14;
ascundeţi- *imperat.refl.* 8, 4;

ascuns: (XVI sec. PS. SCH.): adj./adv./s.n.: „1. verborgen, heimlich, insgeheim, Geheimnis, 2. versteckt, heimlich, Versteck": „1. occulte, secrètement, énigme, 2. caché, en cachette, cachette"
ascunşi *pl.nom./ac.* 10, 17;
ascunşii *pl.nom./ac.* 8, 18; 8; 19;
ascunşilor *pl.gen./dat.* 8, 14;

ascunsoare: (1649 MARD.): s.f.: Schlupfwinkel": „cachette"
ascunsoare *sg.nom./ac.* 8, 9;

ascuţit: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „scharf, spitz": „pointu"
ascuţite *adj.pl.nom./ac.* 5, 3;

asemănare: (1683 SICR. DE AUR): s.f.: „1. Vergleich, 2. Ähnlichkeit": „1. comparaison, 2. ressemblance"
asămănarea *sg.nom./ac.* 22, 28;

astăzi: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „heute": „aujourd'hui"
astăzi *adv.* 5, 9; 5, 9; 6, 25; 7, 25; 7, 26; 7, 26; 8, 29; 9, 27; 10, 27; 14, 10; 14, 11; 15, 64; 22, 3; 22, 16; 22, 16; 22, 17; 22, 18; 22, 18; 22, 29; 22, 31; 23, 8; 23, 9; 23, 14; 24, 15; 24, 27; 24, 32;
astădzi *adv.* 4, 9;

astruca: (1640 URECHE): v. I: „begraben, bestatten": „enterrer"
au astrucat *ind.pf.c.3.pl.* 24, 39;

asupra: (XVI sec. PS. SCH.): prep./adv.: „1. gegen, 2. über, 3. oberhalb": „1. vers, 2. sur, 3. au dessus"
asupra (9×)
deasupra 2, 6: 2, 8;

aşa: (XVI sec. CV): adv.: „so": „ainsi, de la sorte"
aşa 1, 5; 2, 19; 3, 7; 4, 8; 5, 15; 6, 3; 6, 14; 6, 27; 7, 20; 7, 20; 9, 26; 10, 1; 10, 14; 10, 23; 10, 25; 10, 39; 11, 15; 14, 5; 14, 11; 21, 41; 22, 26; 23, 15;

aşijdirea: (XVI sec. CV): adv.: „ebenso": „de la sorte"
aşijderea 6, 8;

aştepta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „(er)warten, harren": „attendre"
au aşteptat *ind.pf.c.3.pl.* 2, 29;

atinge: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. berühren, 2. treffen": „toucher"
să va atinge *ind.viit.I.refl.3.sg.* 2, 17;
să atingem *subj.pr.refl.1.pl.* 9, 19;

atunci: (XVI sec. CV): adv.: „dann, damals": „alors, lors"
atuncea 6, 10; 10, 12; 10, 33; 20, 6; 22, 1;
atunce 1, 8; 1, 8; 8, 30;

au: (XVI sec. CV): adv./conj: „1. oder, 2. denn": „1. ou, 2. est-ce que" 5, 13; 10, 13; 22, 17; 22, 20; 23, 6; 24, 15;

aur: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Gold": „or"
aur *sg.nom./ac.* 6, 24; 7, 21; 7, 24; 22, 8;
aurul *sg.nom./ac.* 6, 19;

auzi: (1521 NEACŞU): v. IV: „hören": „ouïr, entendre"
am auzit *ind.pf.c.1.sg.* 2, 10; 9, 9;
au auzit *ind.pf.c.3.pl.* 9, 3;
auzi *ind.pf.s.3.sg.* 6, 20; 10, 1;
auziră *ind.pf.s.3.pl.* 9, 1;
va auzi *ind.viit.I.3.sg.* 1, 18;
să auză *subj.pr.3.sg.* 6, 10;
auzind *ger.* 2, 11; 6, 5; 7, 9; 9, 11;

azimă: (XVI sec. CV) s.f.: „ungesäuertes Brot": „azyme"
azime *pl.nom./ac.* 5, 11;

B

bate: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. schlagen, 2. kämpfen, 3. abschweifen": „1. battre, 2. combattre, 3. divaguer, s'écarter"
să bate *ind.pr.refl.3.sg.* 23, 10;
bătea *ind.viit.I.3.sg.* 10, 5; 10, 29; 10, 31; 10, 42;
au bătut *ind.pf.c.3.sg.* 10, 14;
au bătut *ind.pf.c.refl.3.sg.* 23, 3;
veţ bate *ind.viit.I.2.pl.* 1, 14;
au bătut *ind.pf.c.3.pl.* 9, 18; 10, 34; 19, 47;
să bată *subj.pr.3.sg.* 7, 3; 11, 5; 22, 12;
să batem *subj.pr.1.pl.* 10, 4;
să să bată *subj.pr.refl.3.pl.* 9, 2;
bateţ *imperat.* 10, 25;

bărbat: (1262 DRĂGANU): s.m.: „Mann": „homme"
bărbat *sg.nom./ac.* 6, 21; 7, 18; 8, 25;
bărbaţii *pl.nom./ac.* 17, 2; 8, 1;

bătaie: (1563 CORESI): s.f.: „Schläge, Prügel": „volée, raclée"
bătae *sg.nom./ac.* 4, 13;

bătrîn: (1399 DOR): adj./s.: „1. alt, 2. Erb-, Stammgut": „1. vieux, 2. patrimoine"
bătrîn *sg.nom./ac.* 6, 21; 13, 1; 23, 1;
bătrîni *pl.nom./ac.* 7, 6;
bătrîni *adj.pl.nom./ac.* 8, 10; 9, 11; 24, 1; 24, 31;
bătrînii *pl.nom./ac.* 7, 23; 8, 33;
bătrînilor *pl.gen./dat.* 8, 35; 20, 4;

bătrînime: (1688 BIBLIA): s.f.: „Gesamtheit der alten Leute": „vieux"
bătrînimea *sg.nom./ac.* 23, 2;

birnic: (1535 DERS): „adj.: „tributpflichtig": „tributaire"
birnici *pl.nom./ac.* 16, 10;

blagoslovenie: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Segen": „bénédiction"
blagoslovenie *sg.nom./ac.* 15, 19; 24, 11;
blagosloveniile *pl.nom./ac.* 8, 34;

blagoslovi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „segnen": „bénir"
au blagoslovit *ind.pf.c.3.sg.* 17, 14; 22, 8; 24, 10;
blagoslovi *ind.pf.s.3.sg.* 14, 13; 22, 6;
să blagoslovască *subj.pr.3.sg.* 8, 33;

blestem: (XVI sec. CV): s.n.: „Fluch, Verwünschung": „malédiction"
blestemele *pl.nom./ac.* 8, 34;

blestemat: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „verflucht": „maudit"
blestemat *sg.nom./ac.* 6, 26;
blestemaţi *pl.nom./ac.* 9, 23;

boală: (1551/3 ES): s.f.: „Krankheit": „maladie"
boală *sg.nom./ac.* 5, 13;

boier: (1432 DOR): s.m.: „Bojar, Adliger": „boïard, noble"
boiariu *sg.nom./ac.* 22, 14;
boiari *pl.nom./ac.* 22, 14;
boiarii *pl.nom./ac.* 13, 21; 14, 1; 19, 51; 22, 14; 22, 30; 22, 32; 23, 2; 24, 1;
boiarilor *pl.gen./dat.* 17, 4;
boêri *pl.nom./ac.* 9, 18;
boêrii *pl.nom./ac.* 9, 14; 9, 15; 9, 18; 9, 18; 9, 19; 9, 21; 9, 22;

bucată: (1425 BGL): s.f.: „1. Stück, 2. Speise, 3. pl. Habe": „1. pièce, 2. plat, 3. biens"
bucatele *pl.nom./ac.* 19, 14;

bucium: (1645 S. TAINE): s.n.: „Posaune": „trompette"
buciunului *sg.gen./dat.* 6, 5;
buciune *pl.nom./ac.* 6, 4; 6, 6;
buciunele *pl.nom./ac.* 6, 9; 6, 13;
buciunile *pl.nom./ac.* 6, 9;
buciunii *pl.nom./ac.* 6, 4;

buciuma: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „posaunen": „jouer la trompette"
vor buciuna *ind.viit.I.3.pl.* 6, 4;

bun: (1211 DRĂGANU): adj.: „gut": „bon"
bun *m.sg.nom./ac.* 23, 13; 23, 15; 23, 14;
bună *f.sg.nom./ac.* 7, 21; 10, 1;
bune *f.pl.nom./ac.* 21, 47; 23, 14; 23, 15;

C

ca: (1521 NEACŞU): adv./conj.: „1. wie, 2. damit, 3. ungefähr": „1. comme, 2. afin que, 3. à peu près"
adv. (4×); *conj.* (50×)

cal: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Pferd": „cheval"
cai *pl.nom./ac.* 11, 4; 24, 8;
caii *pl.nom./ac.* 11, 6;
cailor *pl.gen./dat.* 11, 9;

cald: (1083 DRĂGANU): adj.: „warm": „chaud"
calde *adj.pl.nom./ac.* 9, 12;

cale: (1528 DERS): s.f.: „1. Weg, 2. Mittel, Weise": „1. chemin, 2. moyen"
cale *sg.nom./ac.* 5, 4; 5, 7; 9, 11; 9, 12; 21, 44;
calea *sg.nom./ac.* 2, 7; 2, 14; 3, 4; 3, 4; 8, 15; 9, 13; 10, 10; 12, 3; 23, 14; 24, 17;
căile *pl.nom./ac.* 1, 8; 2, 29; 22, 5;

cap: (1512 DOR): s.n. m.: „1. Kopf, Haupt, 2. Anfang, 3. Kapitel, 4. Oberhaupt": „1. tête, 2. commencement, 3. chapitre, 4. chef"
capetele *pl.nom./ac.* 7, 6;

car: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Karren, Wagen": „charrette"
cară *sg.nom./ac.* 11, 4;
carăle *pl.nom./ac.* 11, 6; 11, 9;

care: (XVI sec. CV): pron. rel./interog.: „wer, welcher": „qui, lequel"
care (31×)
carele (64×)
carea (19)
carei 5, 6;
carii (14×)
căriia 2, 1;
cărora 3, 13; 5, 6; 24, 14;

carte: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Buch, 2. Schriftstück": „1. livre, 2. document, lettre"
carte *sg.nom./ac.* 18, 9;

cartea *sg.nom./ac.* 1, 8; 10, 13; 23, 6; 24, 26;
cărţilor *pl.gen./dat.* 15, 15; 15, 16; 15, 48; 21, 29;

casă: (1469 BGL): s.f.: „Haus": „maison"
casă *sg.nom./ac.* 2, 1; 7, 14;
casa *sg.nom./ac.* 2, 3; 2, 12; 2, 13; 2, 14; 2, 16; 2, 16; 2, 17; 6, 17; 6, 22; 6, 23; 6, 24; 6, 25; 7, 14; 7, 17; 7, 18; 9, 12; 20, 6; 22, 14; 24, 15; 24, 17;
casii *sg.gen./dat.* 2, 6; 2, 6; 2, 8; 2, 17;
case *pl.nom./ac.* 7, 17;
casele *pl.nom./ac.* 13, 17; 22, 4; 22, 6; 22, 8; 22, 8;
caselor *pl.gen./dat.* 22, 14;

că: (1521 NEACŞU): conj.: „dass": „que"
că (39×)

căci: (1551/3 ES): conj.: „denn": „car"
căci (39×)
căce (12×)

cădea: (XVI sec. PS. SCH.): v. II: „1. fallen, stürzen, 2. münden": „1. tomber, 2. se jeter dans"
ai căzut *ind.pf.c.2.sg.* 7, 10;
au căzut *ind.pf.c.3.sg.* 2, 9; 5, 14; 6, 20; 21, 47; 23, 14;
au căzut *ind.pf.c.3.pl.* 2, 9; 8, 24; 8, 25;
căzu *ind.pf.s.3.sg.* 7, 6; 17, 5;
căzură *ind.pf.s.3.pl.* 11, 7;
voi cădea *ind.viit.I.1.sg.* 6, 5;

călărime: (1640 URECHE): s.f.: „Reiterei": „cavalerie": 17, 16; 17, 18;

călca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. treten, 2. zertreten": „1. marcher, 2. piétiner"
au călcat *ind.pf.c.3.sg.* 7, 11; 7, 15;
au călcat *ind.pf.c.3.pl.* 18, 9;
veţ călca *ind.viit.I.2.pl.* 23, 16;
călcaţ *imperat.* 18, 8;

călcîi: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Ferse": „talon"
călcîi *sg.nom./ac.* 23, 13;

călţun: 1561 CORESI TE): s.m.: „Schuh(zeug)": „chaussures"
călţunii *pl.nom./ac.* 9, 5;

căpetenie: (1675 MIR. COSTIN): s.f.: „Oberhaupt": „commandant"
căpeteniile *pl.nom./ac.* 21, 1; 21, 1;

căpută: (1670 ANON. CAR.): s.f.: „Vorschuh": „empeigne"
căputele *pl.nom./ac.* 9, 5;

cărturar: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Schriftgelehrter": „scribe"
cărturarii *pl.nom./ac.* 3, 2; 8, 33; 23, 2; 24, 1;
cărturarilor *pl.gen./dat.* 1, 10;

către: (XVI sec. CV): prep.: „gegen": „vers"
către (2×)
cătră (197×)

căuta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. suchen, 2. blicken, sehen, 3. trachten, streben": „1. chercher, 2. regarder, 3. tâcher"
caută *ind.pr.3.sg.* 18, 14;
căutînd *ger.* 5, 13;
căutîndu- *ger.* 8, 20;
caută *imperat.* 9, 7;
cautaţi *imperat.* 8, 4;

ce: (1521 NEACŞU): pron. rel. /interog.: „was, welches": „que, quoi qui" (218×)

ceară: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Wachs": „cire"

ceas: (XVI sec.CV): s.m.: „Stunde": „heure"
ceasul *sg.nom./ac.* 11, 6;

cel: (1521 NEACŞU): art.dem./adj.: „der": „ce"
cel *m.sg.nom./ac.* (26×)
cêea (1×)
cêia (2×)
cela (14×)
celui *m.sg.gen./dat.* (6×)
cei 4, 19;
cei *m.pl.nom./ac.* (41×)
ceii (1×)
ceia (47×)
cea *f.sg.nom./ac.* (45×)
cêle (73×)
celuia *adj.m.sg. gen./dat.* (4×)
celor *adj.pl.gen./dat.* (19×)
celora (9×)

cer: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Himmel": „ciel"
ceriu *sg.nom./ac.* 2, 11; 8, 20; 8, 21; 10, 11;
ceriului *sg. gen /dat.* 10, 13;

cerca: (1581 PRL): v. I: „1. suchen, 2. untersuchen, 3. versuchen": „1. chercher, 2. examiner, 3. essayer"
au cercat *ind.pf.c.3.pl.* 2, 29;

cere: (1577 CORESI): v. III: „bitten, verlangen": „demander"
ceru *ind.pr.1.sg.* 14, 12;
au cerşut *ind.pf.c.3.sg.* 19, 50; 21, 43; 21, 43;

cerşut → cere

cetate: (1391 DRHB): s.f.: „Stadt": „cité"
cetate *sg.nom./ac.* 6, 5; 6, 20; 6, 21; 8, 4; 8, 5; 8, 6; 8, 7; 8, 17; 8, 19; 8, 20; 8, 22; 11, 19; 21, 41;
cetatea *sg.nom./ac.* 2, 13; 3, 16; 4, 13; 6, 3; 6, 4; 6, 7; 6, 11; 6, 14; 6, 15; 6, 15; 6, 16; 6, 17; 6, 20; 6, 23; 6, 24; 6, 26; 7, 3; 8, 1; 8, 7; 8, 8; 8, 17; 8, 19; 8, 21; 8, 27; 8, 28; 10, 2; 13, 9; 13, 16; 14, 15; 15, 9; 15, 10; 15, 10; 15, 13; 15, 15; 15, 16; 15, 48; 15, 53; 15, 61; 16, 10; 18, 14; 19, 13; 19, 29; 19, 41; 19, 50; 19, 50; 20, 6; 20, 6; 20, 6; 20, 7; 21, 13; 21, 20; 21, 21; 21, 32; 21, 36; 21, 38; 21, 43; 21, 43; 24, 36;
cetăţii *sg.gen./dat.* 2, 16; 6, 3; 6, 5; 8, 2; 8, 4; 8, 11; 8, 11; 8, 13; 8, 13; 8, 14; 8, 14; 8, 18; 8, 18; 8, 21; 8, 29; 20, 4; 20, 4; 21, 12;
cetăţi *pl.nom./ac.* (39×)
cetăţ *pl.nom./ac.* 14, 12; 15, 58; 21, 7; 24, 13;
cetăţile *pl.nom./ac.* (46×)
cetăţilor *pl.gen./dat.* 17, 9; 19, 8;

chema: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „rufen": „appeler"
chemă *ind.pf.s.3.sg.* 9, 22;
au chemat *ind.pf.c.3.sg.* 10, 24; 22, 1; 23, 2; 24, 1; 24, 9;
-au chemat *ind.pr.refl.3.pl.* 21, 10;
chemîndu- *ger.* 4, 4;

chinui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. quälen, peinigen, plagen, 2. leiden": „1. tourmenter, torturer, 2. souffrir"
chinuiră *ind.pf.s.3.pl.* 24, 4;
va chinui *ind.viit.I.3.sg.* 24, 20;

chiot: (1581 CORESI): s.n.: „Schrei": „cri"
chiot *sg.nom./ac.* 6, 20;

chip: (1480 BGL): s.n.: „1. Bild (nis), 2. Gestalt, Aussehen, 3. Person, 4. Art, Weise, 5. Mittel, Weg": „1. image, 2. figure, 3. personne, 4. manière, 5. moyen"
chip *sg.nom./ac.* 1, 3; 1, 5; 1, 17; 3, 7; 4, 8; 4, 8; 4, 12; 4, 23; 5, 4; 6, 22; 7, 25; 8, 2; 8, 6; 8, 27; 8, 31; 8, 31; 8, 33; 9, 22; 10, 1; 10, 28; 10, 30; 10, 32; 10, 35; 10, 37; 10, 39; 10, 39; 10, 40; 11, 9; 11, 11; 11, 15; 11, 15; 11, 20; 11, 23; 13, 6; 13, 14; 13, 33; 14, 2; 14, 5; 14, 10; 14, 12; 14, 12; 18, 4; 21, 8; 21, 46; 22, 4; 23, 5; 23, 8; 23, 10; 23, 14; 23, 15; 24, 32;

chiui: (1645 HERODOT): v. IV: „johlen": „hurler"
au chiuit *ind.pf.c.3.sg.* 6, 20;
chiuiră *ind.pf.s.3.pl.* 6, 20;

chivot: (1476 DRHA): s.n.: „1. Schrein, 2. Arche Noahs": „1. coffre, tabernacle, 2. arche de Noé"
chivotul *sg.nom./ac.* 3, 3; 3, 6; 3, 6; 3, 8; 3, 11; 3, 13; 3, 14; 3, 15; 3, 15; 3, 17; 4, 9; 4, 10; 4, 11; 4, 16; 4, 18; 6, 6; 6, 8; 6, 11; 6, 12; 8, 33;
chivotului *sg.gen./dat.* 4, 7; 6, 4; 6, 6; 6, 9; 6, 13; 8, 33;

cinci: (XVI sec. CV): num.: „fünf": „cinq"
cinci *num.card.* 7, 21; 10, 5; 10, 16; 10, 17; 10, 22; 10, 23; 10, 26; 13, 3; 14, 10;
(al) cincilea *num.ord.* 19, 24;

cine: (XVI sec. CV): pron.rel./interog.: „der, wer": „qui"
cui *dat.* (1×)

cineva: (XVI sec. PS. SCH.): pron. nehot.: „jemand, einer": „quelqu'un"
cineva 2, 18;

citi: (XVI sec.): v. IV: „lesen": „lire"
au cetit *ind.pf.c.3.sg.* 8, 35;
ceti *ind.pf.s.3.sg.* 8, 34;

cizmă: (1508 DLRV): s.f.: „Stiefel": „botte"
cizmelor *pl.gen./dat.* 9, 5;

cîmp: (ca. 1300 MDGR): s.m.: „1. Feld, Flur, 2. Ebene": „1. champs, 2. plaine"
cîmpu *sg.nom./ac.* 5, 10; 11, 2; 12, 8; 20, 8;

cîmpul *sg.nom./ac.* 11, 16; 11, 17; 12, 7; 17, 5;
cîmpi *pl.nom./ac.* 8, 24;
cîmpii *pl.nom./ac.* 11, 8;
cîmpie *sg.nom./ac.* 9, 1; 15, 32;
cîmpiia *sg.nom./ac.* 10, 40;
cîmpiile *pl.nom./ac.* 11, 16;

cînd: (1551/3 ES): adv./conj.: „wann, als": „quand, lorsque"
cînd (22×)
cîndu 4, 7;
oarecînd 5, 4;

cîrpăcit: (1688 BIBLIA): adj.: „notdürftig geflickt": „raccommodé"
cîrpăcite *adj.pl.nom./ac.* 9, 5;

cîrcni: (1581/2 PO): v. IV: mucksen": „sourciller"
au crîcnit *ind.pf.c.3.sg.* 10, 21;

cît: (XVI sec. CV): adj./adv./conj./pron.: „1. wieviel, 2. kaum, 3. insofern, 4. das... was": „1. combien, 2. à peine, 3. tant que, 4. ce que"
cît (1×)
cîte (35×)
cîți (5×)

coadă: (1505 DERS): s.f.: „Schwanz": „queue"
coada *sg.nom./ac.* 6, 9; 10, 19;

coborî: (1551/3 ES): v. IV: „herab-, hinabsteigen": „descendre"
să pogoria *ind.impf.refl.3.pl.* 3, 16;
ai pogorît *ind.pf.c.2.sg.* 2, 16;
au pogorît *ind.pf.c.refl.3.pl.* 2, 30; 3, 16; 24, 4;
pogorîră *ind.pf.s.3.pl.* 8, 29; 10, 27;
să pogorîră *ind.pf.s.refl.3.pl.* 5, 1;
va pogorî *ind.viit.I.3.sg.* 18, 17;
să va pogorî *ind.viit.I.refl.3.sg.* 15, 10; 18, 16; 18, 19;
să va pogorâ *ind.viit.I.refl.3.sg.* 16, 7;
vor pogorî *ind.viit.I.3.pl.* 18, 17;
să vor pogorî *ind.viit.I.refl.3.pl.* 17, 9; 18, 13; 18, 16;

colțurat: (1688 BIBLIA): adj.: zackig, eckig": „denté, anguleux"
colțurată *adj. sg.nom./ac.* 5, 2;

copil: (1318 DLRV): s.m.: „1. Kind, 2. Diener": „1. enfant, 2. serviteur"
copiii *pl.nom./ac.* 1, 14;
copiilor *pl.gen./dat.* 8, 35;

corn: (1436 LDSR): s.n.: „1. Horn, 2. Ecke": „1. corne, 2. coin"
cornuri *pl.nom./ac.* 6, 13;

cort: (1563 CORESI): s.n.: „Zelt": „tente"
cortu *sg.nom./ac.* 7, 23;
cortul *sg.nom./ac.* 7, 22; 7, 24; 18, 1; 22, 19;
cortului *sg.gen./dat.* 19, 51; 22, 29; 24, 25;

cot: (1632 DRĂGANU): s.m.: „1. Elle, 2. Ellenbogen": „1. aune, 2. conde"
coți *pl.nom./ac.* 3, 4;

crîng: (1495 DLRV): s.n.: „Busch, Wäldchen": „bocaye"
crîngului *sg.gen./dat.* 18, 16;

cruța: (XVI sec. CV): v. I: „(ver)schonen": „ménager"
să cruțați *subj.pr.2.pl.* 6, 17;

cu: (1521 NEACȘU): prep.: „mit": „avec"
cu (146×)

cuget: (XVI sec. CV): s.n.: „1. Gedanke, Sinn, 2. Gewissen": „1. pensée, 2. raison, esprit"
cugetul *sg.nom./ac.* 14, 8;
cugetele *pl.nom./ac.* 5, 1;

cugeta: (XVI sec. CV): v. I: „denken": „penser"
vei cugeta *ind.viit.I.2.sg.* 1, 8;

cui: (1341 DRĂGANU): s.n.: „Nagle, Pflock": „clou, cheville"
cuie *pl.nom./ac.* 23, 13;

cum: (1521 NEACȘU): adv./conj.: „wie": „comme(nt)"
cum (14×)

cumpăra: (1551/3 ES): v. I: „kaufen": „acheter"
au cumpărat *ind.pf.c.3.sg.* 24, 33;

cunoaște: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(er)kennen": „(re)connaître"
am conoscut *ind.pf.c.1.pl.* 22, 31;
va cunoaște *ind.viit.I.3.sg.* 22, 22;
veț cunoaște *ind.viit.I.2.pl.* 3, 10; 23, 14;
să cunoașteț *subj.pr.2.pl.* 23. 13;
să să cunoască *subj.pr.3.pl.* 3, 7;
să conoască *subj.pr.3.pl.* 4, 24;

curat: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „1. gereinigt, 2. rein": „1. nettoyé, 2. pur"
curați *m.pl.nom./ac.* 2, 17;

curăți: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „reinigen": „nettoyer, purifier"
au curățit *ind.pf.c.3.sg.* 5, 4;
-am curățit *ind.pf.c.refl.3.pl.* 22, 17;
vei curăța *ind.viit.I.2.sg.* 17, 18;
curățește *imperat.sg.* 7, 13; 17, 15;
curățiți- *imperat.refl.* 3, 5; 7, 13;

curge: (XVI sec. CV): v. III: „fließen": „couler"
cură *ind.pr.3.sg.* 5, 6;
cura *ind.impf.3.pl.* 3, 16;

curvă: (XVI sec.CV): s.f.: „Hure": „prostitué"
curvă *sg.nom./ac.* 2, 1;
curva *sg.nom./ac.* 6, 17; 6, 23; 6, 25;
curvei *sg.gen./dat.* 6, 22;

cuscrie: (1581 PRL): s.f.: „Schwägerschaft": „parenté"
cuscrie *sg.nom./ac.* 23, 12;

cutremura: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „erzittern": „trembler"
să cutremurară *ind.pf.s.refl.3.pl.* 5, 1;

cuțit: (1551/3 ES): s.n.: „Messer": „couteau"
cuțit *sg.nom./ac.* 5, 2;
cuțite *pl.nom./ac.* 5, 3;
cuțitele *pl.nom./ac.* 21, 44; 24, 32;

cuvînt: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Wort": „mot, parole"
cuvînt *sg.nom./ac.* 6, 10; 8, 35; 9, 22; 14, 7; 21, 47; 23, 14;
cuvîntul *sg.nom./ac.* 1, 13; 2, 19; 3, 9; 8, 8; 14, 6; 14, 10; 14, 12; 22, 33;
cuvîntului *sg.gen./dat.* 22, 24;
cuvintele *pl.nom./ac.* 1, 18; 1, 18; 2, 18; 8, 34; 20, 4; 21, 47; 22, 30; 22, 32; 23, 14; 23, 15; 23, 15; 23, 26;

cuvînta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „reden": „parler"
au cuvîntat *ind.pf.c.3.pl.* 22, 33;

D

da: (1521 NEACȘU): v. I: „geben": „donner"
dau *ind.pr.3.sg.* 1, 2; 6, 2;
am dat *ind.pf.c.1.sg.* 8, 1; 10, 8; 24, 3; 24, 4; 24, 4;
am datu *ind.pf.c.1.sg.* 8, 18;
ai dat *ind.pf.c.2.sg.* 15, 9;
au dat *ind.pf.c.3.sg.* 1, 13; 1, 14; 1, 15; 2, 9; 2, 31; 6, 16; 10, 12; 10, 19; 10, 30; 11, 23; 12, 6; 12, 8; 13, 8; 13, 8; 13, 15; 13, 24; 14, 3; 14, 3; 15, 13; 15, 19; 16, 10; 18, 3; 18, 7; 19, 50; 20, 8; 21, 12; 21, 13; 21, 21; 21, 45; 21, 46; 22, 5; 22, 7; 22, 7; 22, 13; 23, 15; 23, 16; 24, 7; 24, 8; 24, 10; 24, 11; 24, 13; 24, 25; 24, 34; 24, 37;
s-au dat *ind.pf.c.refl.3.sg.* 13, 14; 13, 31; 13, 33; 14, 4; 17, 4;
au datu *ind.pf.c.3.sg.* 11, 19;
au dat *ind.pf.c.3.pl.* 6, 24; 15, 13; 19, 49; 21, 3; 21, 8; 21, 9; 21, 11; 21, 36; 21, 42; 21, 43; 21, 43; 24, 33;
voiu da *ind.viit.I.1.sg.* 1, 3; 11, 6; 15, 16;
vei da *ind.viit.I.2.sg.* 13, 7;
va da *ind.viit.I.3.sg.* 2, 13; 8, 7;
vor da *ind.viit.I.3.pl.* 20, 4;
să dau *subj.pr.1.sg.* 1, 6;
să dai *subj.pr.2.sg.* 7, 7;
dați *imperat.* 2, 12; 18, 4;

dacă: (XVI sec. PS. SCH.): conj.: „wenn": „si"
deaca 3, 15;
deca 6, 20; 10, 1; 11, 1;

dar/2: (1551/3 ES): conj.: „aber": „mais"
dară 22, 4; 22, 29; 23, 6;

dardă: (1645 HERODOT): s.f.: „Wurfspieß": „dard, javelot"
darda *sg.nom./ac.* 8, 18; 8, 18; 8, 26;

dată: (1640 URECHE): s.f.: „Mal": „fois"
dată s.f. *sg.nom./ac.* 6, 3;

de/1: (1521 NEACȘU): prep.: „von, seit": „de, depuis"
de (440×)

de/2: (1521 NEACȘU): conj.: „1. um, zu, 2. wenn": „1. que, 2. si"
de (9×)
de- 7, 7;

deal: (1392 DERS): s.n.: „Hügel": „colline"
dealul *sg.nom./ac.* 5, 3;

deci: (XVI sec.): conj.: „also": „donc, ainsi"
deci 14, 12;

decindea: (1551/3 ES): adv./prep.: „jenseits": „au-delà"
decindea 1, 15; 2, 10; 5, 1; 9, 1; 9, 10; 12, 1; 12, 7; 13, 8; 13, 14; 13, 27; 13, 32; 14, 3; 17, 5; 18, 7; 20, 8; 21, 36; 22, 4; 22, 11; 24, 2; 24, 8; 24, 14;

decît: (XVI sec. PS. SCH.): adv./conj.: „als": „que"
decît (6×)

dentre → **între**

dentru → **în**

deosebi: (1561 CORESI): v. IV: „unterscheiden": „discerner"
au osebit *ind.pf.c.3.pl.* 7, 1; 20, 7;
-au osebit *ind.pf.c.refl.3.pl.* 16, 9;
veţi osebi *ind.viit.I.2.pl.* 22, 18;
să osebim *subj.pr.refl.1.pl.* 22, 23; 22, 29;
osebiţi *part.* 22, 19;
vă osebiţi *imperat.refl.* 22, 19;

departe: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „fern, weit": „loin"
departe 3, 4; 8, 4; 9, 6; 9, 9; 9, 22;

depărta: (1581 PRL): v. I: „(sich) entfernen": „chasser, s'éloigner"
să depărtară *ind.pf.s. refl.3.pl.* 8, 17;
depărtate *part.* 3, 16;

deschis: (1577 CORESI): adj./adv. „offen": „ouvert(ement)"
deschisă *adj.f.sg.nom./ac.* 8, 17;

dezlega: (XVI sec. CV): v. I: „auf-, losbinden, lösen": „délier"
dezleagă *imperat.* 5, 15;

didrahmă → **drahmă**

dimineaţă: (XVI sec. CV): s.f./adv.: „Morgen, morgens": „matin, le matin"
demăneaţa *adv.* 3, 1;
demăneaţă *sg.nom./ac.* 6, 15;
dimeneaţă *sg.nom./ac.* 7, 14;
dimeneaţa *adv.* 6, 12; 7, 16; 8, 10;

din: (1521 NEACŞU): prep.: „aus, von": „de"
despre (dinspre) (46×)
den (125×)

dinapoi → **înapoi**

dinspre → **din**

dintîi → **întîi**

dîns: (XVI sec. CV): pron. pers./dem.: „1. er, 2. selbst": „1. il, 2. -même"
dînsul 1, 3; 3, 3; 20, 5; 20, 5; 21, 29;
dînşii 2, 5; 2, 8; 2, 16; 5, 5; 7, 5; 10, 8; 10, 8; 10, 19; 10, 26; 23, 5;
dînsa (37×)
dînsele 7, 22; 21, 33;
dînsăle 7, 21;
-însul (1×)
-însa (14×)
-înşii (1×)

doar: (XVI sec. CV): adv.: „1. etwa, wohl, vielleicht, 2. ob (etwa)": „1. peut-être, 2. si"
doară (2×)

dobitoc: (1561 CORESI): s.n.: „1. Tier, 2. Herde": „1. animal, 2. troupeau"
dobitoace *pl.nom./ac.* 8, 27; 22, 8;
dobitoacele *pl.nom./ac.* 1, 14; 11, 14;
dobitoacelor *pl.gen./dat.* 8, 2; 14, 4; 14, 4; 21, 2;

doi: (XVI sec. CV): num.: „zwei": „deux"
doi *num.card.* 2, 1; 2, 1; 2, 4; 2, 10; 2, 30; 6, 22; 6, 23; 9, 10; 24, 12;
doilea *num.ord.m.sg.gen./dat.* 5, 2; 19, 1;
doao *num.card.* 3, 4; 13, 7; 14, 3; 14, 4; 15, 61; 21, 16;
(a) **doao** *num.ord.* 8, 32;

doisprezece: (XVI sec. CV): num.: „zwölf": „douze"
doisprăzece *num.card.* 3, 12; 4, 2; 4, 4;
doaosprezêce *num.card.* 4, 3; 4, 8; 21, 7;

domn: (XVI sec. CV): s.m.: „Herr, Gott": „Seigneur, Dieu"
Doamne *sg.voc.* (3×)
Domnul *sg.nom./ac.* (144×)
Domnu (1×)

domni: (1551/3 ES): v. IV: „(be)herrschen": „dominer, régner"
domnind *ger.* 12, 2;

domnie: (1521 NEACSU): s.f.: „Herrschaft, Regierung": „seigneurie, règne"
domnii *pl.nom./ac.* 13, 3;

dormi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „schlafen": „dormir"
dormi *inf.* 2, 8;

douăzeci: (1561 CORESI): num.: „zwanzig": „vingt"
doaozeci *num.card.* 15, 31;

drahmă: (1561 CORESI): s.f.: „Drachme, Silberstück": „drachme"
didrahme *pl.nom./ac.* 7, 21; 7, 21;

drept: (1437 DERS): adj./adv./s.: „1. gerade, 2. recht, richtig, 3. rechts, 4. Recht, 5. Gerechter": „1. droit, 2. juste(-ment), 3. à droite, 4. droit, 5. juste"
drept *sg.nom./ac.* 1, 2;

duce: (1521 NEACŞU): v. III: „1. tragen, 2. (fort-, davon) gehen": „1. emmener, 2. (s'en) aller"
duceţi *ind.pr.refl.2.pl.* 8, 4;
au dus *ind.pf.c.refl.3.pl.* 2, 5; 2, 19;
să duse *ind.pf.s.3.sg.* 6, 11; 10, 29; 10, 31; 10, 34; 10, 36;
să dusă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 6, 14;
veţi duce *ind.viit.I.2.pl.* 2, 14;
să duci *subj.pr.2.sg.* 7, 3;

duh: (XVI sec. CV): s.n.: „1. Atem, Hauch, 2. Geist": „1. souffle, 2. esprit"
duhul *sg.nom./ac.* 2, 11;

Dumnezeu: (XVI sec. CV): s.m.: „Gott": „Dieu" (6×)
Dumnezeul (17×)
Dumnezeului (6×)
dumnezeii (1×)
dumnezeilor (1×)
Dumnezău (9×)
Dumnezăul (20×)
Dumnezăului (8×)
dumnezăi (4×)
dumnezăii (1×)
dumnezăilor (1×)
Dumnedzăul (1×)
Dumnăzău (10×)
Dumnăzăul (6×)
Dumnăzăului (5×)
Dumnăzeul (3×)
Dumnăzeului (2×)

după: (XVI sec. CV): prep.: „nach": „après, selon"
după (102×)
dupe (1×)
dupre (1×)

E

eghiptean: (XVI sec. CV): adj./s.: „ägyptisch, Ägypter": „égyptien, Égyptien"
eghiptênii *pl.nom./ac.* 24, 4; 24, 6;
eghiptênilor *pl.gen./dat.* 24, 7;

el: (1480 LDSR): pron. pers.: „er": „il, lui"
li *pl.dat.* (9×)
le m./*f.pl.ac.* (6×)
le- (22×)
-le (1×)
êle *f.pl.nom./ac.* (14×)
ei (66×)
ea *f.sg.nom./ac.* (23×); **ia** (30×)
îi *m.pl.ac.* (2×)
i 19, 47;
-i (23×)
i- (48)
-i- (1×)
i (1×)
lor *m.pl.* (252×)
ei *m.pl.nom./ac.* (125×);
ai 2, 8;
îl *m.sg.ac.* (2×)
l- (7×)
-l (10×)
el *m.sg.nom./ac.* (74×)
o *f.sg.ac.* (20×)
-o (21×)
lui *m.sg.dat.* (106×)

eu: (1521 NEACŞU): pron. pers.: „ich": „je, moi"
eu *sg.nom./ac.* (14×)
mie *sg.dat.* (8×)
ne *pl.ac./dat.* (11×)
ne- (9×)
ni (2×)
mine *sg.ac.* (12×)
m- (8×)
-m (2×)
noi *pl.nom./ac.* (34×)
noao (16×)

F

face: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. machen, fertigen, 2. werden, 3. gründen": „1. faire, 2. devenir, 3. fonder"
fac *ind.pr.1.sg.* 2, 12;
ai făcut *ind.pf.c.2.sg.* 7, 19; 8, 2;
au făcut *ind.pf.c.3.sg.* 4, 23; 6, 27; 7, 15; 9, 3; 98, 9; 9, 10; 10, 1; 10, 1; 10, 28; 10, 30; 10, 30; 10, 32; 10, 35; 10, 37; 10, 39; 10, 39; 10, 39; 11, 9; 11, 15; 11, 18; 23, 3; 24, 17; 24, 20; 24, 31;
au făcut *ind.pf.c.refl.3.sg.* 4, 9; 11, 20; 13, 25; 17, 6; 19, 2; 19, 9; 19, 33; 21, 10; 21, 20; 22, 17; 22, 20; 24, 7;
am făcut *ind.pf.c.1.pl.* 7, 20; 9, 24; 22, 24;
aţi făcut *ind.pf.c.2.pl.* 2, 10; 22, 19;
aţ făcut *ind.pf.c.2.pl.* 23, 8;
au făcut *ind.pf.c.3.pl.* 4, 8; 9, 4; 9, 5; 14, 5; 17, 13; 22, 28; 24, 5;
au făcut *ind.pf.c.refl.3.pl.* 7, 12; 9, 12; 9, 27; 16, 4; 16, 5; 16, 10; 17, 1; 17, 7; 18, 21; 19, 18; 19, 25; 19, 41;
făcu *ind.pf.s.3.sg.* 5, 3; 5, 15; 6, 14; 9, 15;

să făcu *ind.pf.s.refl.3.sg.* 7, 5; 13, 16; 13, 23; 13, 29; 13, 30; 14, 14; 17, 2; 18, 12; 21, 45;
făcură *ind.pf.s.3.pl.* 5, 10; 9, 26; 10, 23;
să făcură *ind.pf.s.refl.3.pl.* 8, 22; 8, 25; 10, 1; 10, 11; 15, 1; 15, 2; 15, 21; 16, 1; 19, 33; 24, 4;
vei face *ind.viit.I.2.sg.* 1, 7; 7, 9; 8, 2;
va face *ind.viit.I.3.sg.* 3, 5; 10, 25;
va face *ind.viit.I.refl.3.sg.* 22, 28;
vom face *ind.viit.I.1.pl.* 1, 16; 9, 20;
veţi face *ind.viit.I.2.pl.* 6, 18;
veţ face *ind.viit.I.2.pl.* 23, 12;
să faci *subj.pr.2.sg.* 1, 7; 1, 8;
să facă *subj.pr.3.sg.* 22, 29;
să să facă *subj.pr.refl.3.sg.* 24, 16;
să facem *subj.pr.1.pl.* 22, 23; 22, 26;
să faceţi *subj.pr.2.pl.* 6, 3; 8, 8; 22, 5;
să faceţi *subj.pr.refl.2.pl.* 22, 16;
să faceţ *subj.pr.2.pl.* 23, 6;
să faciţi *subj.pr.2.pl.* 2, 12;
faceţi *imperat.* 9, 25;
vă faceţi *imperat.refl.* 22, 19;
faciţi *imperat.* 2, 13;

faraon: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Pharao": „Pharaon"
faraon *sg.nom./ac.* 16, 10;

faţă: (1519 DERS): s.f.: „Gesicht, Angesicht, Antlitz": „face, visage"
faţă *sg.nom./ac.* 6, 5
faţa *sg.nom./ac.* (37×)
fêţii *sg.gen./dat.* 4, 5; 7, 12; 8, 5;

făgăduinţă: (1640 URECHE): s.f.: „Versprechen": „promesse"
făgăduinţă *sg.nom./ac.* 9, 7; 9, 12; 9, 16;
făgăduinţa *sg.nom./ac.* 7, 11; 7, 15;
făgăduinţei *sg.gen./dat.* 3, 11; 3, 13; 3, 14; 3, 15; 3, 15; 3, 17; 4, 7; 4, 9; 4, 10; 4, 11; 4, 16; 8, 33;
făgăduinţii *sg.gen./dat.* 3, 3; 3, 6; 3, 6; 3, 8; 4, 18; 6, 6; 6, 8; 6, 9; 6, 11; 6, 12; 6, 13;
făgăduinţe *pl.nom./ac.* 9, 6; 9, 15;

fără: (XVI sec. PS. SCH.): prep./conj.: „ohne": „sans"
fără (13×)

fărădelege: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Frevel": „infamie"
fărădelegile *pl.nom./ac.* 24, 19;

fărîma: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „zerbrechen, zerschlagen": „casser, briser, abattre"
au sfărîmat *ind.pf.c.3.sg.* 10, 40;
vor fărîma *ind.viit.I.3.pl.* 7, 9;
veţi fărîma *ind.viit.I.2.pl.* 8, 7;

făt: (1434 DERS): s.m.: „1. Knabe, Sohn, 2. Jüngling": „1. fils, 2. jeune homme"
fătul *sg.nom./ac.* 7, 19;

fecior: (1348 DLRV): s.m.: „1. Kind, 2. Sohn, 3. Jüngling": „1. enfant, 2. fils, 3. jeune homme"
feciorul *sg.nom./ac.* 1, 1; 2, 14, 6; 7, 1; 7, 1; 7, 1; 7, 18; 7, 18; 7, 18; 7, 24; 14, 14; 15, 6; 15, 13; 15, 14; 15, 17; 17, 3; 17, 3; 17, 3; 17, 3; 17, 4; 19, 49; 21, 12; 22, 13; 22, 13; 22, 32; 24, 9;
feciori *pl.nom./ac.* 15, 14; 17, 3;
feciorii *pl.nom./ac.* 7, 24; 17, 12; 22, 24;
feciorilor *pl.gen./dat.* 12, 2; 13, 10; 13, 28; 15, 13; 17, 6; 17, 6; 17, 8; 21, 10; 22, 24; 22, 28;

fel: (1581/2 PO): s.n.: „Art": „genre, sorte"
fêliu *sg.nom./ac.* 4, 4; 13, 7; 13, 7; 14, 2; 17, 4;
fêliul *sg.nom./ac.* 1, 12; 7, 14; 7, 16; 12, 6; 13, 14; 13, 29; 13, 29; 13, 33; 14, 3; 15, 21; 18, 7; 19, 21; 20, 8; 21, 5; 21, 6; 21, 9; 21, 9; 21, 9; 21, 17; 21, 10; 21, 23; 21, 25; 21, 27; 21, 28; 21, 30; 21, 34; 21, 36; 21, 38; 21, 40; 22, 1; 22, 7; 22, 9; 22, 10; 22, 11; 22, 13; 22, 15; 22, 21; 22, 30; 22, 31; 22, 32; 22, 33; 22, 34;
fêliului *sg.gen./dat.* 15, 1; 15, 20; 16, 8; 17, 1; 18, 1; 18, 21; 19, 8; 19, 9; 19, 16; 19, 23; 19, 24; 19, 31; 19, 39; 19, 40; 19, 48;
fêliului *sg.gen./dat.* 13, 5;
fêliuri *pl.nom./ac.* 7, 14; 13, 7; 13, 7; 14, 2; 14, 3; 14, 4;
fêlurile *pl.nom./ac.* 23, 4;
fêliurile *pl.nom./ac.* 11, 39; 19, 51; 22, 14; 24, 1;
fêlurilor *pl.gen./dat.* 14, 1; 21, 1;
fêliurilor *pl.gen./dat.* 12, 8;

femeie: (1561 CORESI): s.f.: „1. Familie, 2. Frau": „1. famille, 2. femme"
fămêie *sg.nom./ac.* 15, 17;
fămêe *sg.nom./ac.* 2, 1; 6, 21; 8, 25;
fămeile *pl.nom./ac.* 1, 14;

fereastră: (1560 BRATU): s.f.: „Fenster": „fenêtre"
fereastră *sg.nom./ac.* 2, 14; 2, 16; 2, 19;

feri: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „(be)hüten, (be)schützen": „prendre garde, protéger"
vom feri *ind.viit.I.1.pl.* 9, 20;
feriţi-vă *imperat.refl.* 6, 18;

fi: (1521 NEACŞU): v. IV: „sein": „être"
sînt *ind.pr.1.sg.*
eşti *ind.pr.2.sg.*
iaste *ind.pr.3.sg.* (46×)
e *ind.pr.3.sg.* 1, 9; 13, 2; 13, 23; 13, 28; 15, 9; 15, 20; 15, 25; 15, 61; 16, 8; 17, 1; 18, 20; 18, 28; 18, 28; 19, 8; 19, 16; 19, 23; 19, 39; 19, 48; 20, 7; 22, 31; 23, 3;
sînt *ind.pr.3.pl.* 4, 6; 4, 9; 4, 21; 6, 17; 6, 17; 6, 22; 7, 3; 7, 15; 7, 21; 8, 14; 9, 16; 10, 6; 13, 17; 13, 30; 14, 10; 14, 11; 14, 12; 15, 45; 17, 2; 17, 3; 17, 14; 19, 8; 19, 51; 21, 13; 21, 18; 22, 17; 24, 23; 24, 32;
sîntem *ind.pr.1.pl.* 2, 15; 9, 8; 9, 11; 9, 22;
sînteţi *ind.pr.2.pl.* 9, 8; 9, 22;
-s *ind.pr.3.pl.*
voi fi *ind.viit.I.1.sg.* 3, 7;
voiu fi *ind.viit.I.1.sg.* 1, 5;
va fi *ind.viit.I.3.sg.* 2, 13; 2, 17; 2, 17; 3, 13; 6, 5; 6, 17; 6, 19; 7, 14; 8, 5; 8, 8; 9, 20; 14, 9; 14, 12; 15, 7; 15, 11; 16, 3; 16, 8; 17, 8; 17, 9; 17, 10; 17, 11; 17, 17; 17, 18; 17, 18; 18, 12; 18, 14; 18, 19; 19, 14; 19, 22; 19, 29; 20, 6; 22, 18; 22, 18; 23, 15; 24, 27; 24, 27;
vom fi *ind.viit.I.1.pl.* 2, 17; 2, 18;
veţi fi *ind.viit.I.2.pl.* 8, 4;
vor fi *ind.viit.I.3.pl.* 1, 4; 2, 17; 4, 7; 9, 21; 19, 10; 20, 3; 23, 13;
eram *ind.impf.1.sg.* 1, 5; 3, 7;
era *ind.impf.3.sg.* 1, 17; 2, 4; 2, 10; 2, 14; 5, 1; 5, 1; 5, 1; 5, 5; 5, 7; 5, 12; 5, 13; 6, 21; 6, 23; 6, 24; 6, 28; 6, 28; 7, 22; 8, 13; 8, 27; 8, 29; 8, 33; 8, 35; 9, 10; 10, 2; 10, 26; 10, 28; 10, 37; 10, 37; 10, 37; 11, 10; 11, 19; 14, 4; 14, 7; 14, 15; 15, 15; 17, 3; 20, 9; 22, 20; 22, 30;
fu *ind.pf.s.3.sg.* 1, 1; 2, 8; 3, 2; 3, 14; 4, 11; 4, 18; 5, 1; 5, 13; 6, 8; 6, 15; 6, 16; 8, 14; 8, 24; 9, 16; 10, 14; 10, 20; 10, 27; 15, 18; 17, 13; 19, 2; 23, 1; 24, 29;
să fie *subj.pr.3.sg.* 3, 4; 4, 6; 22, 27;
să fim *subj.pr.1.pl.* 7, 7;
să fiţi *subj.pr.2.pl.* 9, 23;
(nu) ar fi *cond.pr.3.sg.*
am fi *cond.pr.1.pl.* 7, 7;
fiind *ger.* 3, 16;
fie *imperat.* 1, 17; 10, 19;
fi *inf.* 7, 12;

fiară: (XVI sec. CV): s.f.: „wildes Tier, Bestie": „animal sauvage, bête"
hiară *sg.nom./ac.* 17, 16;

fiecare: (1570 CORESI): pron./adj.: „jeder": „chaque, chacun"
fieşte(carele) *pron.* 1, 15;
fieştecare *adj.* 3, 12;

fier: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Eisen": „fer"
hier *sg.nom./ac.* 8, 31; 22, 8;
hierul *sg.nom./ac.* 6, 19; 6, 24;

finic: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „(Dattel-)Palme": „palmier"
finicii *pl.nom./ac.* 5, 1;
finicilor *pl.gen./dat.* 5, 12;

fiu: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Sohn": „fils"
fiiu *sg.nom./ac.* 13, 31;
fiiul *sg.nom./ac.* 2, 30; 6, 6; 17, 2; 22, 31; 24, 29; 24, 34; 24, 34;
fiiului *sg.gen./dat.* 4, 7; 18, 16;
fii *pl.nom./ac.* 2, 2; 4, 19;
fiii *pl.nom./ac.* (97×)
fiilor *pl.gen./dat.* (108×)

foaie: (1588 DIR): s.f.: „Blatt": „feuille"
foii *sg.gen./dat.* 9, 13;
foi *pl.nom./ac.* 9, 4;

foarte: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „sehr": „très"
foarte 1, 7; 3, 16; 3, 16; 6, 15; 6, 18; 8, 4; 9, 9; 9, 13; 9, 22; 9, 24; 10, 2; 10, 20; 11, 4; 13, 1; 22, 5; 22, 8; 22, 8; 23, 6; 23, 11;

foc: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Feuer": „feu"
foc *sg.nom./ac.* 7, 25; 8, 19; 8, 28; 11, 6; 11, 9; 11, 11; 16, 10;
focu *sg.nom./ac.* 6, 24; 7, 15; 8, 8;

frate: (1355 DRHC): s.m.: „Bruder": „frère"
fratele *sg.nom./ac.* 15, 17;
fraţii *pl.nom./ac.* 1, 14; 1, 15; 2, 13; 2, 16; 6, 23; 14, 8; 17, 4; 22, 4; 22, 7; 22, 8;
fraţilor *pl.gen./dat.* 17, 4; 17, 6;

frică: (XVI sec. CV): s.f.: „Angst, Furcht": „peur, crainte"
frica sg. *nom./ac.* 2, 9; 22, 27;

fugi: (XVI sec. CV): v. IV: „flüchten, fliehen": „fuir, prendre la fuite"
fug *ind.pr.3.pl.* 8, 6;
fugiia *ind.impf.3.sg.* 8, 20;
fugiia *ind.impf.3.pl.* 10, 11;
fugi *ind.pf.s.3.sg.* 8, 15; 8, 20;
au fugit *ind.pf.c.3.sg.* 20, 6;
au fugit *ind.pf.c.3.pl.* 7, 4;

au fost fugit *ind. pf.3.pl.* 10, 27;
fugiră *ind.pf.s.3.pl.* 10, 16;
va fugi *ind.viit.I.3.sg.* 20, 4;
să fugă *subj.pr.3.sg.* 20, 9;
vom fugi *ind.viit.I.1.pl.* 8, 5; 8, 7;

funie: (XVI sec. CV): s.f.: „Strick, Seil": „corde"
funea *sg.nom./ac.* 17, 5;
fune *sg.nom./ac.* 2, 14;
funişoara *sg.nom./ac.* 2, 16;

fura: (XVI sec. CV): v. I: „stehlen, entwenden": „voler, dérober"
furînd *ger.* 7, 11;

G

gata: (XVI sec. PS. SCH.): adj./adv.: „bereit, fertig": „prêt, fini"
gata *adv.* 4, 3; 8, 4;

găti: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. bereiten, 2. zu Ende bringen": „1. préparer, 2. achever"
să gătiră *ind.pf.s.refl.3.pl.* 9, 4;
gătiţ *imperat.* 1, 11;

gătit: (1561 CORESI): adj.: „1. hergerichtet, 2. beendet": „1. préparé, 2. fini"
gătit *sg.nom./ac.* 2, 6;
gătiţ *pl.nom./ac.* 4, 12;

geamăn: (1446 DLRV): s.m.: „Zwilling": „jumeau"
geamăn *sg.nom./ac.* 8, 29;

gîlcevi: (1625 DIRA): v. IV: „streiten": „lutter"
au gîlcevit *ind.pf.c.3.sg.* 9, 18;

gînd: (XVI sec. CV): s.n.: „Sinn, Gedanke": „pensée"
gîndu *sg.nom./ac.* 20, 3;
gîndul *sg.nom./ac.* 14, 7;

glas: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Stimme": „voix"
glasul *sg.nom./ac.* 6, 5; 6, 10; 6, 20; 10, 14; 22, 2; 24, 24;

gloată: (XVI sec.CV): s.f.: „Volksmenge": „foule"
gloată *sg.nom./ac.* 6, 13; 6, 13; 6, 14;

goni: (XVI sec. CV): v. IV: „jagen": „chasser"
goniţi *ind.pr.2.pl.* 10, 19; 24, 6;
gonescu *ind.pr.3.pl.* 2, 14; 2, 14;
goniia *ind.impf.3.pl.* 2, 8; 2, 29; 2, 29; 8, 20;
goni *impf.* 8, 16;
au gonit *ind.pf.c.3.sg.* 8, 17; 10, 10; 23, 10;
au gonit *ind.pf.c.3.pl.* 7, 5; 8, 24;
goniră *ind.pf.s.3.pl.* 2, 7; 2, 16; 8, 17; 11, 8;
va goni *ind.viit.I.3.sg.* 20, 5;
goniţi *imperat.* 2, 5;

grabă: (1563 CORESI): s.f.: „Eile": „hâte"
degrabă *adv.* 8, 18; 8, 19; 10, 6; 23, 16;

grăi: (XVI sec. CV): v. IV: „sagen, sprechen, reden": „dire, parler"
am grăit *ind.pf.c.1.sg.* 1, 3;
grăi *ind.pf.s.3.sg.* 20, 1;
au grăit *ind.pf.c.3.sg.* 10, 12; 13, 33; 14, 6; 14. 10; 21, 47; 23, 5; 23, 15; 24, 27;
au grăit *ind.pf.c.3.pl.* 22, 15; 22, 21; 22, 30; 22, 33;
s-au grăit *ind.pf.c.refl.3.pl.* 24, 27;
va grăi *ind.viit.I.3.sg.* 20, 4;
veţi grăi *ind.viit.I.2.pl.* 9, 11;
vor grăi *ind.viit.I.3.pl.* 22, 28;

grăbi: (1550 BGL): v. IV: „eilen, sich beeilen": „(se) hâter, se dépêcher"
grăbi *ind.pf.s.3.sg.* 4, 10;
grăbindu *ger.* 8, 19;

grămadă: (1537 DERS): s.f.: „Haufen, Menge": „tas"
grămadă *sg.nom./ac.* 7, 26; 8, 29;

greşeală: (XVI sec. CV): s.f.: „Fehler, Irrtum, Schuld": „faute, tort"
greşală *sg.nom./ac.* 7, 1; 22, 20;
greşala *sg.nom./ac.* 22, 31;

greşi: (XVI sec. CV): v. IV: „(ver)fehlen, sich irren, sich versündigen": „(se) tromper, manquer, pécher"
am greşit *ind.pf.c.1.sg.* 7, 20;
am greşit *ind.pf.c.1.pl.* 22, 22;
aţi greşit *ind.pf.c.2.pl.* 22, 16;
aţ greşit *ind.pf.c.2.pl.* 22, 31;
greşit-au *ind.pf.c.3.sg.* 7, 20;
au greşit *ind.pf.c.3.pl.* 22, 20;

griji: (XVI sec. CV): v. IV: „besorgen, ausrüsten": „se charger"
grijiră *ind.pf.s.3.pl.* 9, 4;

grîu: (XVI sec. CV): s.n.: „Weizen, Getreide": „blé, céréales"
grîul *sg.nom./ac.* 5, 11; 5, 12;
grîului *sg.gen./dat.* 3, 15;

groapă: (1520 DERS): s.f.: „Grube": „fosse"
groapă *sg.nom./ac.* 8, 29;
gropi *pl.nom./ac.* 18, 33;

gropniţă: (1581/2 PO): s.f.: „Gruft": „tombeau"
grobniţe *pl.nom./ac.* 24, 31;

grumaz: (1499 DERS): s.m.: „Nacken, Hals": „nuque, cou"
grumazii *pl.nom./ac.* 7, 8; 7, 12; 10, 24; 10, 24;

H

haină: (1581/2 PO): s.f.: „Kleid, Gewand": „vêtement"
haine *pl.nom./ac.* 22, 8;
hainele *pl.nom./ac.* 7, 6; 9, 5; 9, 13;

hotar: (1392 DERS): s.n.: „Grenze, Grenzgebiet": „frontière, confins"
hotar *sg.nom./ac.* 13, 23; 18, 5; 19, 47;
hotarul *sg.nom./ac.* 15, 7; 15, 9; 15, 9; 15, 11; 18, 5; 19, 33;
hotară *sg.nom./ac.* 22, 25;
hotarăle *pl.nom./ac.* 1, 4; 12, 2; 12, 5; 12, 5; 13, 2; 13, 3; 13, 4; 13, 10; 13, 11; 13, 16; 13, 23; 13, 25; 13, 26; 13, 30; 15, 1; 15, 1; 15, 2; 15, 4; 15, 5; 15, 5; 15, 6; 15, 6; 15, 7; 15, 8; 15, 8; 15, 11; 15, 11; 15, 12; 15, 21; 16, 1; 16, 2; 16, 3; 16, 4; 16, 5; 16, 6; 16, 8; 17, 1; 17, 7; 17, 7; 17, 8; 17, 9; 17, 9; 17, 10; 18, 11; 18, 12; 18, 13; 18, 13; 18, 14; 18, 15; 18, 16; 18, 19; 18, 19; 18, 19; 18, 20; 19, 10; 19, 11; 19, 12; 19, 14; 19, 18; 19, 22; 19, 25; 19, 29; 19, 29; 19, 34; 19, 41; 19, 49; 21, 40; 21, 42; 22, 11; 24, 30;
hotarălor *pl.gen./dat.* 15, 4; 15, 11; 19, 22; 21, 20;

hrană: (1478 DRHA): s.f.: „Nahrung, Speise": „nourriture"
hrană *sg.nom./ac.* 9, 11;

I

iar: (XVI sec. CV): conj. /adv.: „aber, und": „mais, cependant, et" (2×)
iară (37×)

iarăşi: (XVI sec. CV): adv.: „wiederum, abermals": „de nouveau, encore"
iarăş *adv.* (1×)

iată: (1561 CORESI): interj.: „siehe da": „voici, voilà"
iată (16×)

ieri: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „gestern": „hier"
ieri *adv.* 3, 4; 4, 18; 20, 5;
alaltaieri 3, 4; 4, 18; 20, 5;

ieşi: (1521 NEACŞU): v. IV: „heraus-, hinausgehen": „sortir"
ieşiia *ind.impf.3.sg.* 6, 1; 15, 18;
ieşiaţi *ind.impf.2.pl.* 2, 10;
am ieşit *ind.pf.c.1.pl.* 9, 12;
au ieşit *ind.pf.c.3.sg.* 11, 15; 19, 10; 19, 17; 19, 32; 19, 47;
au ieşit *ind.pf.c.3.pl.* 2, 5; 2, 8; 5, 4; 5, 5; 8, 22; 18, 11; 24, 8;
ieşi *ind.pf.s.3.sg.* 18, 11; 19, 1; 19, 24; 21, 4;
ieşiră *ind.pf.s.3.pl.* 4, 18; 8, 19; 11, 4;
va ieşi *ind.viit.I.3.sg.* 2, 17;
vor ieşi *ind.viit.I.3.pl.* 8, 5; 8, 6; 18, 15;
să iasă *subj.pr.3.sg.* 4, 16;
ieşiţi *imperat.* 4, 17;
ieşi *inf.* 14, 11;

ieşire: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Ausgang": „sortie"
ieşirea *sg.nom./ac.* 15, 7; 15, 11; 16, 3; 16, 8; 17, 9; 18, 12; 18, 14; 19, 14; 19, 22; 19, 29; 19, 33;
ieşirilor *pl.gen./dat.* 17, 18;

in: (1551/3 ES): s.n.: „Lein": „lin"
in *sg.nom./ac.* 2, 6;

inimă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Herz, Seele": „cœur, âme"
inima *sg.nom./ac.* 2, 11; 7, 5; 11, 20; 23, 14;
inema *sg.nom./ac.* 22, 5;

intra: (XVI sec. PS. SCH.): v. I.: „hinein-, hereintreten": „entrer"
întra *ind.viit.I.3.sg.* 6, 1;
aţ întrat *ind.pf.c.2.pl.* 24, 6;
au întrat *ind.pf.c.3.pl.* 2, 2; 2, 3; 6, 23;
întrat-au *ind.pf.c.3.pl.* 2, 4;
întră *ind.pf.s.3.sg.* 6, 6;
va întra *ind.viit.I.3.sg.* 6, 5; 20, 6;
vom întra *ind.viit.I.1.pl.* 2, 16;
veţi întra *ind.viit.I.2.pl.* 3, 8; 8, 7;
întrară *ind.pf.s.3.pl.* 2, 1; 3, 15; 8, 19; 10, 20;
să întraţ *subj.pr.2.pl.* 18, 3; 23, 7;
să între *subj.pr.3.pl.* 10, 19;
intraţi *imperat.* 1, 11; 6, 22;
intrînd *ger.* 1, 11;
întra *inf.* 14, 11;

intrare: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Eingang, Eintritt": „entrée"
întrarea *sg.nom./ac.* 13, 5;

iscodi: (1603 HC): v. IV: „ausspähen": „explorer, espionner"
au iscodit *ind.pf.c.3.pl.* 6, 22; 6, 23; 6, 25; 7, 3;
să iscodesc *subj.pr.1.sg.* 14, 7;
să iscodească *subj.pr.3.pl.* 2, 1; 2, 3; 6, 25;
să se iscodească *subj.pr.pas.3.pl.* 2, 2;
iscodiți *imperat.* 7, 2;

iubi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „lieben": „aimer"
iubiți *imperat.* 22, 5;
iubiț *imperat.* 23, 11;

izbîndi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. besiegen, 2. sich rächen": „1. vaincre, 2. se venger"
au izbîndit *ind.pf.c.3.sg.* 10, 13;

izvor: (1486 DERS): s.n.: „Quelle, Brunnen": „source, fontaine"
izvor *sg.nom./ac.* 17, 7;
izvorul *sg.nom./ac.* 15, 7; 15, 8; 18, 15; 18, 16; 18, 17; 21, 29;
izvorului *sg.gen./dat.* 15, 7;

Î

îmbătrîni: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „alt werden": „vieillir"
am îmbătrînit *ind.pf.c.1.sg.* 23, 2;
ai îmbătrînit *ind.pf.c.2.sg.* 13, 1;

împărat: (1521 NEACȘU): s.m.: „Kaiser": „empereur"
împăratul *sg.nom./ac.* 2, 3; 6, 2; 8, 1; 8, 14; 8, 20; 9, 10; 9, 10; 10, 1; 10, 3; 10, 3; 10, 3; 10, 3; 10, 3; 10, 5; 10, 5; 10, 510, 5; 10, 5; 10, 23; 10, 23; 10, 23; 10, 23; 10, 23; 10, 30; 10, 33; 10, 37; 10, 39; 11, 1; 11, 1; 11, 1; 11, 1; 11, 1; 11, 10; 12, 2; 12, 4; 12, 11; 12, 11; 12, 12; 12, 12; 12, 13; 12, 13; 12, 14; 12, 14; 12, 15; 12, 15; 12, 15; 12, 15; 12, 16; 12, 16; 12, 17; 12, 17; 12, 18; 12, 18; 12, 19; 12, 19; 12, 20; 12, 20; 12, 20; 12, 20; 12, 20; 12, 21; 12, 21; 12, 22; 12, 22; 12, 23; 12, 23; 12, 24; 13, 13; 13, 21; 13, 27; 13, 30; 16, 10; 24, 9; 24, 37;
împăratului *sg.gen./dat.* 2, 2; 8, 2; 8, 2; 10, 1; 10, 1; 10, 28; 10, 28; 10, 30; 10, 30; 10, 39; 10, 39; 10, 39; 12, 5; 13, 10;
împărați *pl.nom./ac.* 2, 10; 9, 10; 10, 5; 10, 16; 10, 17; 10, 22; 10, 23; 11, 5; 12, 24; 24, 12;
împărații *pl.nom./ac.* 5, 1; 5, 1; 9, 1; 10, 6; 10, 40; 10, 41; 11, 2; 11, 4; 11, 12; 11, 17; 11, 18; 12, 11; 12, 7;
împăraților *pl.gen./dat.* 11, 10; 11, 12;
împărăți: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „herrschen": „régner"
au împărățit *ind.pf.c.3.sg.* 13, 10; 13, 12; 13, 21;

împărăție: (XVI sec. CV): s.f.: „Reich": „royaume"
împărăție *sg.nom./ac.* 13, 27;
împărăția *sg.nom./ac.* 13, 12; 13, 21; 13, 30; 13, 30;
împărăției *sg.gen./dat.* 13, 31;

împărțeală: (1563 CORESI): „s.f.: „Verteilung": „partage"
împărțeala *sg.nom./ac.* 11, 23; 13, 14;

împărți: (XVI sec. CV): v. IV: „aufteilen, zerteilen, verteilen": „partager"
au împărțit *ind.pf.c.3.sg.* 13, 14;
au împărțit *ind.pf.c.3.pl.* 14, 5;
împărți *ind.pf.s.3.sg.* 13, 7;
vei împărți *ind.viit.I.2.sg.* 1, 6;
să împarți *subj.pr.2.sg.* 18, 4;

împistrit: (1561 CORESI): adj.: „scheckig, bunt": „bariolé"
împistrită *adj.f.sg.nom./ac.* 7, 21;

împotriva: (XVI sec. CV): adv. /prep.: „gegen (über), entgegen": „au contraire, contre"
împotrivă 1, 5; 23, 9;
împotriva 3, 17; 7, 13; 24, 9;
dempotrivă 13, 4;

împrejur: (XVI sec. PS. SCH.): prep./ adv.: „um... herum, in der Gegend": „autour de, aux alentours de"
împrejur 6, 11; 18, 20; 21, 46;
împrejurul 6, 3; 10, 5; 19, 8; 21, 19; 24, 37;
împrejurile 21, 41;
prejur 10, 31; 10, 34; 10, 36; 10, 38; 21, 11; 21, 34; 21, 41; 21, 41;
pren prejur 6, 7;
pren prejurile 21, 35; 21, 35; 21, 36; 21, 36; 21, 36; 21, 36; 21, 37; 21, 37; 21, 38; 21, 38; 21, 39; 21, 39; 21, 41;
pen prejurile 21, 2; 21, 3; 21, 8; 21, 11;
den prejur 15, 12; 23, 1;
dupe-mprejur 6, 20;

împreuna: (XVI sec. CV): v. I: „1. zusammenbringen, vereinigen, 2. zusammenkommen": „1. unir, joindre, 2. se rejoindre"
s-au împreunat *ind.pf.c.refl.3.pl.* 11, 5;
se va împreuna *ind.pf.c.refl.3.pl.* 19, 26; 19, 27; 19, 34; 19, 34;
se vor împreuna *ind.pf.c.refl.3.pl.* 19, 22;
să vor împreuna *ind.viit.I.refl.3.pl.* 17, 10; 19, 11;

împreună: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „zusammen, gemeinsam": „ensemble"
împreună (33×)

în: (1499 DERS): prep.: „1. in, an, um, 2. bei, 3. zwischen": „1. en, dans, à, 2. par, 3. parmi"
în (239×)
într- (15×)
întru (75×)
dentru (18×)
dentr- (6×)

înainte: (XVI sec. CV): adv. /prep.: „1. früher, zuerst, 2. von, (be)vor": „1. auparavant, 2. avant"
înainte (20×)
înaintea (42×)
naintea (1×)
nainte (2×)
denaintea (2×)

înapoi: (XVI sec. CV): adv.: „hinten, rück-": „arrière, en arrière"
denapoia *prep.* 6, 9; 8, 6; 14, 9; 18, 13; 18, 16; 24, 6;

înarmat: (1642 CAZ. GOV.): adj.: „bewaffnet": „armé"
înarmați *pl.nom./ac.* 6, 7;

înălța: (XVI sec. CV): v. I: „erhöhen, erheben": „lever, (s')élever"
înălța *inf.refl.* 3, 7;

înăuntru: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „innen, drinnen, hinein": „à l'intérieur, en"
înlăuntru *adv.* 6, 1; 6, 19;

încă: (XVI sec. CV): adv.: „1. noch, 2. auch, ebenfalls": „1. encore, 2. aussi, de même"
încă (4×)

încălțăminte: (1581/2 PO): s.f.: „Schuhwerk": „chaussure(s)"
încălțămintea *sg.nom./ac.* 5, 15;
încălțămintele *pl.nom./ac.* 9, 13;

începe: (XVI sec. CV): v. III: „beginnen": „commencer"
încep *ind.pr.1.sg.* 3, 7;
încep *ind.pr.3.pl.* 10, 24;
au început *ind.pf.c.3.sg.* 17, 12;

început: (XVI sec. CV): s.n.: „Beginn, Anfang": „commencement"
-nceput 24, 2;

încerca → **cerca**

înceta: (1551/3 ES): v. I: „aufhören, einstellen, beruhigen": „arrêter, (se) calmer"
încetă *ind.pf.s.3.sg.* 14, 15;

închegare: (1580 GLOS. B.): s.f.: „Gerinnen": „coagulation"
închegare *sg.nom./ac.* 3, 16;

închide: (XVI sec. CV): v. III: „schliessen": „fermer"
să închide *ind.impf.refl.3.sg.* 2, 5;
s-au închis *ind.pf.c.refl.3.sg.* 2, 7;

închina: (XVI sec. CV): v. I: „neigen, sich verneigen": „s'incliner"
să închina *ind.impf.refl.3.pl.* 24, 37;
-au închinat *ind.pf.c.refl.3.sg.* 10, 4;
vă veț închina *ind.viit.I.refl.2.pl.* 23, 16; 23, 16;
să vă închinați *subj.pr.refl.2.pl.* 4, 24; 23, 7;
să se închine *subj.pr.refl.3.pl.* 22, 25;

încoace: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „her": „(du côté) de"
încoace *adv.* 8, 20;

încolo: (XVI sec. CV): adv.: „hin": „vers, le long de"
încolo *adv.* 10, 13;
încolea *adv.* 8, 20;

înconjura: (XVI sec. CV): v. I: „umkreisen": „encercler"
au încungiurat *ind.pf.c.3.sg.* 6, 14; 6, 15; 6, 15;
veț încunjura *ind.viit.I.2.pl.* 6, 4;
vor încunjura *ind.viit.I.3.pl.* 7, 9; 18, 14; 19, 14;
să încunjure *subj.pr.3.sg.* 6, 7;
încunjurați *imperat.* 6, 3;

înconjurare: (1640 URECHE): s.f.: „Umkreisen": „entour"
încunjurarea *sg.nom./ac.* 6, 16;

încuia: (1551/3 ES): v. I: „schließen": „fermer"
încuiată *sg.nom./ac.* 6, 1;

îndărăt: (1551/3 ES): adv.: „zurück, rück-": „arrière, re-"
dendărătul *adv.* 6, 13; 8, 2; 8, 4; 8, 14; 8, 16; 8, 16; 8, 17; 8, 17; 8, 19; 18, 18;

îndelungat: (1563 CORESI): adj.: „lang dauernd": „de longue durée"
îndălungat *adj.sg.nom./ac.* 13, 1; 13, 1;

îndelungare → delungare

îndeosebi → deosebi

îndepărtat → depărtat

îndrepta: (XVI sec. CV): v. I: „gerade richten": „redresser"
vei îndirepta *ind.viit.I.2.sg.* 1, 8;
vei îndirepta *ind.viit.I.refl.2.sg.* 1, 8;
îndireptați *imperat.refl.* 24, 23;

înfrînge: (1577 CORESI): v. III: „1. brechen, knicken, schlagen, 2. abbrechen, beenden": „1. vaincre, 2. venir à bout"
au înfrînt *ind.pf.c.3.pl.* 7, 5; 10, 12;

înfrîngere: (1581 CORESI): s.f.: „Niederlage": „défaite"
înfrîngere *sg.nom./ac.* 13, 22;

îngropa: (XVI sec. PS. H.): v. I: „ein-, be-, vergraben": „enterrer, enfouir, ensevelir"
-au îngropat *ind.pf.c.3,sg.* 24, 30; 24, 34; 24, 35;
au îngropat *ind.pf. c.3,pl.* 24, 32;

înjugător: (1581 CORESI): adj.: „Joch-": „sous le joug de"
înjugătoriu *sg.nom./ac.* 6, 21;
înjugătorii *pl.nom./ac.* 7, 24;

însă: (XVI sec. PS. SCH.): „indessen": „pourtant"
însă 3, 4;

înspăimînta → spăimînta

înșelăciune: (XVI sec. PS. V.): „Täuschung": „tromperie"
înșălăciune *sg.nom./ac.* 9, 4;

întări: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „(ver)stärken, kräftigen, befestigen": „fortifier, renforcer"
să întări *ind.pf.s.3.sg.refl.* 8, 16;
să întăriră *ind.pf.s.3.pl.refl.* 17, 13;
să să întărească *subj.pr.refl.3.sg.* 11, 20;
întărește-te *imperat.refl.* 1, 6; 1, 7; 1, 9; 1, 18;
vă întăriț *imperat.refl.* 10, 25;
întăriți-vă *imperat.refl.* 23, 6;

întărit: (1563 CORESI): adj.: „1. bekräftigt, bestärkt, 2. gestützt, angelehnt": „1. affirmé, fortifié, renforcé, 2. appuyé"
întărită *f.sg.nom./ac.* 6, 1;

întinde: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „ausstrecken, sich erstrecken": „(s')étendre, tendre"
au întins *ind.pf.c.3.sg.* 18, 1;
au întinsu *ind.pf.c.3.sg.* 8, 26;
întinse *ind.pf.s.3.pl.* 8, 19;

întîi: (XVI sec. PS. SCH.): adv./adj./num.: „zuerst, erste (r)": „premièrement, premier"
întîiu *num.ord.* 8, 5; 17, 1; 18, 11;
dentîiu *num.ord.* 6, 26; 6, 27; 8, 33; 17, 1; 21, 10;
dintîiu *num.* 4, 19;

întîmpina: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „entgegengehen, -kommen, -treten": „aller à la rencontre de"
s-au întîmpinat *ind.pf.c.3.pl.*
să vor întîmpina *ind.viit.I.refl.3.pl.* 19, 11;
să întîmpine *subj.pr.3.sg.* 2, 14;
să să tîmpine *subj.pr.refl.3.sg.* 11, 20;

întîmpinare: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Empfang, Entgegenkommen": „réception, bienveillance"
întîmpinarea *sg.nom./ac.* 8, 14;
întimpinarea *sg.nom./ac.* 8, 5;
timpinarea *sg.nom./ac.* 8, 22; 9, 11;

întîmpla: (XVI sec. CV): v. I: „sich ereignen": „arriver, survenir"
au întîmplat *ind.pf.c.refl.3.pl.* 2, 30;

întoarce: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „kehren, wenden, drehen": „tourner, retourner, ramener"
au întors *ind.pf.c.3.sg.* 7, 8; 8, 26;
au întors *ind.pf.c.refl.3.sg.* 22, 32;
au întorsu *ind.pf.c.refl.3.sg.* 8, 20;
au întors *ind.pf.c.refl.3.pl.* 2, 29; 2, 30; 7, 3; 22, 9;
să întoarse *ind.pf.s.refl.3.sg.* 10, 15; 10, 38; 10, 43; 11, 10;
să întoarsă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 8, 24;
să întoarsără *ind.pf.s.refl.3.sg.* 10, 21;
te va întoarce *ind.viit.I.pas.3.sg.* 23, 16;
să va întoarce *ind.viit.I.refl.3.sg.* 19, 12; 19, 27; 20, 6;
vă veț întoarce *ind.viit.I.refl.2.pl.* 23, 12;
vor întoarce *ind.viit.I.3.pl.* 7, 12; 20, 4;
se vor întoarce *ind.viit.I.refl.3.pl.* 19, 29; 19, 29; 19, 34;
să vor întoarce *ind.viit.I.refl.3.pl.* 2, 14;
să întoarcem *subj.pr.refl.1.pl.* 22, 29;
să întoarceți *subj.pr.refl.2.pl.* 22, 16; 22, 18;
întorcîndu-să *ger.refl.* 8, 21;
întorcîndu-vă *ger.refl.* 22, 4;

întocmai → tocmai

între: (1451 DERS): prep.: „1. zwischen, unter, 2. vor": „1. entre, parmi, 2. devant"
între 8, 9; 8, 9; 8, 11; 8, 12; 8, 22; 9, 16; 9, 22; 14, 3; 17, 6; 17, 9; 22, 25; 22, 27; 22, 27; 22, 34; 23, 7; 24, 7; 24, 7; 24, 27; 24, 35;

întreba: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „fragen": „demander"
au întrebat *ind.pf.c.3.pl.* 9, 14;
va întreba *ind.viit.I.3.sg.* 4, 6;
vor întreba *ind.viit.I.3.pl.* 4, 21;

întreg: (XVI sec. CV): adj.: „ganz, gesamt": „entier"
întregi *adj.pl.nom./ac.* 8, 31

întuneric: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Finsternis, Dunkel": „ténèbres, obscurité"
întunerec *sg.nom./ac.* 2, 5;

înțelege: (1521 NEACȘU): v. III: „verstehen": „comprendre"
au înțeles *ind.pf.c.3.pl.* 5, 1; 9, 16;

înțelepciune: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Weisheit": „sagesse"
înțelepciune *sg.nom./ac.* 5, 1;

învechi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „alt werden, veralten": „vieillir"
s-au vechit *ind.pf.c.refl.3.pl.* 9, 13;

învîrti: (1673 CATEH.): v. IV: „drehen": „tourner"
-au învîrtit *ind.pf. c.refl.3.sg.* 5, 5;

J

jîganie: (1570 CORESI): s.f.: „Tier": „animal"
jîganiile *pl.nom./ac.* 23, 5;

jertfelnic: (1570 CORESI): s.n.: „Altar": „autel"
jîrtăvnic *sg.nom./ac.* 8, 30; 8, 31; 22, 10; 22, 11; 22, 11; 22, 16; 22, 23;
jîrtăvnicul *sg.nom./ac.* 22, 19; 22, 26; 22, 29; 22, 34;
jîrtăvnicului *sg.gen./dat.* 22, 28;

jîrtăvnic → jertfelnic

jos: (XVI sec. CV): adv.: „unten, hinunter": „en bas, bas"
jos *adv.* 2, 11; 15, 19; 16, 3; 18, 13;

judecată: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Gericht, 2. Urteil": „1. jugement, 2. réflexion"
judecată *sg.nom./ac.* 20, 3; 20, 6; 20, 9; 24, 25;
judecata *sg.nom./ac.* 6, 15;

judecător: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Richter": „juge"
judecătorii *pl.nom./ac.* 8, 33; 23, 2; 24, 1;

jumătate: (1404 DERS): s.f.: „Hälfte": „moitié"
jumătate *sg.nom./ac.* 1, 12; 4, 12; 8, 33; 8, 33; 12, 2; 12, 5; 12, 6; 13, 7; 13, 7; 13, 25; 13, 29; 13, 29; 13, 31; 14, 2; 14, 3; 18, 7; 21, 5; 21, 6; 21, 25; 21, 27; 22, 1; 22, 7; 22, 7; 22, 9; 22, 10; 22, 11; 22, 13; 22, 15; 22, 21; 22, 30; 22, 31; 22, 32; 22, 33; 22, 34;

jura: (XVI sec. CV): v. I: „schwören": „jurer"
am jurat *ind.pf.c.1.sg.* 1, 6;
ai jurat *ind.pf.c.2.sg.* 2, 18;
au jurat *ind.pf.c.3.sg.* 5, 6; 21, 45;
au jurat *ind.pf.c.refl.3.sg.* 14, 9;
am jurat *ind.pf.c.refl.1.pl.* 9, 19; 9, 20;
au jurat *ind.pf.c.3.pl.* 6, 22; 9, 18;
au jurat *ind.pf.c.refl.3.pl.* 9, 15; 21, 46;
jură *ind.pf.s.3.sg.* 6, 26;
să jurați *subj.pr.2.pl.* 23, 7;
jurați *imperat.* 2, 12;

jurămînt: (XVI sec. CV): s.n.: „Schwur, Eid": „serment"
jurămînt *sg.nom./ac.* 2, 15;

jurământul *sg.nom./ac.* 2, 17; 9, 20;
jurământului *sg.gen./dat.* 2, 18;

L

la: (1471 DERS): prep.: „an, zu, bei, in, nach": „à, en, près de, vers"
la (495×)

lapte: (1517 DERS): s.n.: „Milch": „lait"
lapte *sg.nom./ac.* 5, 6;

latură: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Seite": „côté"
laturi *pl.nom./ac.* 8, 15;

laţ: (1563 CORESI): s.n.: „Schlinge": „piège"
laţuri *pl.nom./ac.* 23, 13;

lăcaş → locaş

lăcui etc. → locui etc.

lăsa: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „lassen, verlassen": „laisser, quitter, abandonner"
au lăsat *ind.pf.c.3.sg.* 10, 33; 10, 39; 10, 40; 11, 14;
aţi lăsat *ind.pf.c.2.pl.* 22, 3;
lăsară *ind.pf.s.3.pl.* 8, 17;
voiu lăsa *ind.viit.I.1.sg.* 1, 5;
va lăsa *ind.viit.I.3.sg.* 24, 19;
veţi lăsa *ind.viit.I.2.pl.* 24, 20;
să lăsăm *subj.pr.1.pl.* 24, 16;
lăsaţi *imperat.* 10, 19;

lega: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. zusammen-, an-, festbinden, -knüpfen, 2. fesseln": „1. lier, faire nouer, 2. ligoter"
au legat *ind.pf.c.3.pl.* 2, 19;
vei lega *ind.viit.I.2.sg.* 2, 16;

legat: (XVI sec. CV): adj. /s.: „1. gebunden, 2. gefesselt, 3. Gefangener": „1. lié, 2. ligoté, 3. prisonnier"
legaţi *adj.m.pl.gen./dat.* 9, 4;

lege: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Gesetz, Gebot, 2. Glaube": „1. loi, commendement, 2. religion"
lêge *sg.nom./ac.* 7, 15; 8, 32; 24, 25;
lêgea *sg.nom./ac.* 8, 31; 8, 32; 8, 34; 22, 5;
lêgii *sg.gen./dat.* 1, 8;

lemn: (XVI sec. CV): s.n.: „1. Baum, 2. Holz": „1. arbre, 2. bois"
lemnu *sg.nom./ac.* 8, 29; 8, 29; 8, 29;

lenevi: (1646 PRAV. MOLD.): v. IV: faulenzen, träge werden, träge sein": „paresser, fainéanter"
veţi lenevi *ind.viit.I.2.pl.* 18, 3;

levit: (1561 CORESI TE): s.m.: „Levit": „lévite"
leviţi *pl.nom./ac.* 3, 3;
leviţii *pl.nom./ac.* 8, 33;
leviţilor *pl.gen./dat.* 14, 3; 14, 4;

limbă: (1433 DERS): s.f.: „Zunge, Sprache": „langue"
limbă *sg.nom./ac.* 7, 21; 24, 4;
limba *sg.nom./ac.* 5, 8; 7, 24; 10, 21;
limbi *pl.nom./ac.* 23, 9;
limbile *pl.nom./ac.* 4, 24; 23, 3; 23, 4; 23, 4; 23, 7; 23, 12; 23, 13; 24, 17; 24, 18;
limbilor *pl.gen./dat.* 24, 37;

linişte: (1643 VARL.): s.f.: „Ruhe": „paix"
linişte *sg.nom./ac.* 5, 8;

lipi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. kleben, heften, 2. sich anschliessen": „1. coller, 2. (s')attacher"
să vă lipiţi *subj.pr.refl.2.pl.* 22, 5; 23, 8;

lipsi: (1481 LDSR): v. IV: „fehlen, mangeln": „manquer, faire défaut"
au lipsit *ind.pf.c.3.sg.* 4, 7;
au lipsit *ind.pf.c.refl.3.sg.* 23, 14;
lipsi *ind.pf.s.3.sg.* 5, 12;
va lipsi *ind.viit.I.3.sg.* 3, 13;
va lipsi *ind.viit.I.refl.3.sg.* 1, 8;
să lipsască *subj.pr.3.sg.* 9, 23;

lîngă: (XVI sec. PS. SCH.): prep.: „neben, bei": „près de, à côté de"
lîngă 5, 1; 7, 7; 8, 29; 9, 1; 12, 7; 19, 51; 22, 5; 22, 7; 22, 7; 24, 30;

loc: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Ort, Stelle, Platz, Stätte": „lieu, endroit, place"
loc *sg.nom./ac.* 4, 18; 5, 7; 9, 2; 9, 22; 11, 5; 20, 4;
locul *sg.nom./ac.* 1, 3; 1, 16; 4, 3; 4, 9; 5, 3; 5, 15; 8. 18; 8, 19; 9, 27; 24, 28; 24, 36;
locului *sg.gen./dat.* 5, 9;
locurile *pl.nom./ac.* 3, 3;

locaş: (1509 DERS): s.n.: „Wohnung, Wohnsitz": „demeure, domicile"
lăcaşul *sg.nom./ac.* 18, 24;
lăcaşurile *pl.nom./ac.* 3, 14;

locui: (XVI sec. CV): v. IV: „1. (be)wohnen, 2. ansiedeln": „1. habiter, 2. établir"
lăcuêşte *ind.pr.3.sg.* 13, 6; 22, 19;
lăcuiţ *ind.pr.2.pl.* 24, 15;
lăcuiesc *ind.pr.3.pl.* 2, 9;
lăcuesc *ind.pr.3.pl.* 9, 16; 9, 24; 10, 6;
lăcuescu *ind.pr.3.pl.* 9, 22;
lăcuiescu *ind.pr.3.pl.* 7, 9; 8, 5; 8, 20; 9, 11; 17, 11; 17, 11; 17, 11; 24, 8;
lăcuia *ind.impf.3.sg.* 2, 14; 2, 31; 9, 10; 12, 2; 12, 4; 13, 3; 15, 64; 16, 10; 16, 10; 16, 10; 17, 16; 24, 18;
lăcuia *ind.impf.3.pl.* 8, 26; 9, 3; 9, 27; 10, 1; 10, 6; 11, 19; 13, 21; 15, 15; 19, 50; 24, 11; 24, 33;
lăcuiia *ind.impf.3.pl.* 8, 25;
au lăcuit *ind.pf.c.3.sg.* 15, 64; 21, 43; 21, 45;
aţ lăcuit *ind.pf.c.2.pl.* 24, 13;
au lăcuit *ind.pf.c.3.pl.* 6, 25; 19, 47; 22, 33; 24, 2;
să lăcueşti *subj.pr.2.sg.* 9, 7;
să lăcuiască *subj.pr.3.sg.* 19, 51;
să lăcuim *subj.pr.1.pl.* 21, 2;
să fim lăcuit *subj.pf.1.pl.* 7, 7;
va lăcui *ind.viit.I.3.sg.* 20, 4; 20, 6;
lăcuiască *imperat.* 1, 14;
a lăcui *inf.* 17, 12;

locuire: (1564 CORESI): s.f.: „Wohnen": „habitation"
lăcuirea *sg.nom./ac.* 14, 4;

locuit: (XVI sec. COD. STU.): adj.: „bewohnt": „habité"
nelăcuit *sg.nom./ac.* 8, 28;
nelăcuită *sg.nom./ac.* 13, 3;

lovi: (1551/3 ES): v. IV: „1. angreifen, überfallen, 2. schlagen": „1. attaquer, essaillir, envahir, 2. battre, frapper"
loveşte *ind.pr.3.sg.* 20, 9;
au lovit *ind.pf.c.3.sg.* 8, 21; 8, 23; 10, 33; 10, 37; 10, 40; 19, 47; 20, 5; 24, 5;
lovi *ind.pf.s.3.sg.* 8, 24; 13, 12;
lovirâ *ind.pf.s.3.sg.* 10, 39;

lovitură: (1670 ANON. CAR.): s.f.: „Schlag": „coup"
lovituri *pl.nom./ac.* 23, 13;

lua: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „nehmen": „prendre"
luă *ind.pf.s.3.sg.* 10, 32; 10, 34;
luo *ind.pf.s.3.sg.* 7, 24;
luară *ind.pf.s.3.pl.* 10, 38; 18, 19;
am luat *ind.pf.c.1.sg.* 7, 21; 9, 12; 24, 3;
au luat *ind.pf.c.3.sg.* 4, 20; 5, 12; 6, 20; 6, 25; 7, 1; 7, 11; 10, 1; 10, 41; 11, 10; 11, 16; 11, 19; 11, 23; 12, 8; 15, 17; 16, 10; 21, 44; 24, 26;
au luat *ind.pf.c.3.pl.* 8, 12; 8, 21; 9, 14; 10, 28; 10, 30; 10, 37; 18, 7; 19, 47;
va lua *ind.viit.I.3.sg.* 15, 16;
veţi lua *ind.viit.I.2.pl.* 8, 8;
vor lua *ind.viit.I.3.pl.* 6, 4; 6, 6;
să luaţi *subj.pr.2.pl.* 6, 18;
luaţi *imperat.* 4, 3;
luînd *ger.* 2, 4; 9, 4; 24, 35;
luîndu *ger.* 4, 5; 4, 8;
ia *imperat.* 4, 2; 8, 1;

lui: (1502 DERS): art.hot.m.gen./dat.: „des, dem": „de, à"
lui (446 x)

lună: (1467 DERS): s.f.: „1. Mond, 2. Monat": „1. lune, 2. mois"
luna *sg.nom./ac.* 10, 12; 10, 13;
lunii *sg.gen./dat.* 4, 19; 5, 10;

lut: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Ton, Lehm": „argile"
lut *sg.nom./ac.* 8, 28;

M

mai: (1400 BGL): adv: „noch, schon, mehr": „plus, encore, déjà"
mai (32×)

mană: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Manna": „manne"
mană *sg.nom./ac.* 5, 12;
mana *sg.nom./ac.* 5, 12;

mare/1: (XVI sec. CV): s.f.: „1. Meer, 2. Westen": „1. mer, 2. ouest"
mare *sg.nom./ac.* 5, 1; 8, 11; 15, 4; 15, 8; 15, 10; 15, 11; 15, 11; 16, 3; 16, 3; 16, 6; 16, 8; 16, 8; 18, 2; 18, 14; 19, 11; 19, 26; 19, 34; 22, 7; 24, 6;
marea *sg.nom./ac.* 1, 4; 2, 10; 3, 16; 3, 16; 4, 23; 8, 9; 8, 12; 8, 13; 12, 3; 12, 3; 12, 3; 12, 7; 13, 7; 13, 7; 15, 5; 15, 11; 15, 45; 15, 46; 17, 9; 17, 10; 18, 14; 19, 29; 19, 34; 19, 46; 23, 4; 24, 6; 24, 7;
mării *sg.gen./dat.* 9, 1; 11, 2; 11, 3; 11, 4; 13, 27; 15, 2; 15, 5; 18, 15; 18, 19;

mare/2: (1442 DOR): adj.: „gross": „grand"
mare *sg.nom./ac.* 1, 4; 4, 24; 6, 20; 7, 1; 7, 9; 7, 26; 8, 29; 10, 2; 10, 2; 10, 10; 10, 20; 11, 2; 11, 8; 13, 7; 13, 7; 15, 11; 15, 46; 17, 17; 19, 9; 19, 28; 20, 6; 22, 10; 23, 4; 24, 4; 24, 26;
marele *m.sg.nom./ac.* 5, 14;

margine: (1365 SUCIU): s.f.: „1. Rand, 2. Grenze": „1. bord, marge, 2. limite"
margine *sg.nom./ac.* 5, 3; 5, 3; 5, 7; 12, 2;
marginea *sg.nom./ac.* 9, 1; 11, 2; 11, 3; 11, 4;
marginele *pl.nom./ac.* 8, 13;

matcă: (1451 DERS): s.f.: „(Fluß)bett": „(lit de) rivière
matca *sg.nom./ac.* 3, 15; 4, 18;

măgar: (1620 MOXA): s.m.: „Esel": „âne"
măgariu *sg.nom./ac.* 15, 18;
măgarii *pl.nom./ac.* 9, 4;

mărire: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Grösse, Ruhm": „grandeur, gloire"
mărire *sg.nom./ac.* 7, 19;

mărturie: (1418 BGL): s.f.: „1. Bezeugung, 2. Zeuge": „1. témoignage, 2. témoin"
mărturie *sg.nom./ac.* 22, 27; 22, 28; 22, 34; 24, 22; 24, 27;
mărturiei *sg.gen./dat.* 4, 16; 18, 1; 19, 51;

măslin: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Ölbaum": „olivier"
maslin *sg.nom./ac.* 24, 13;

merge: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „gehen, (los)ziehen": „aller, marcher"
mêrge *ind.pr.3.sg.* 15, 3; 15, 3; 15, 3; 15, 4; 15, 6;
mêrgea *ind.impf.3.sg.* 4, 18;
vei mêrge *ind.viit.I.2.sg.* 1, 9;
va mêrge *ind.viit.I.3.sg.* 19, 27;
vom mêrge *ind.viit.I.1.pl.* 1, 16;
veţi mêrge *ind.viit.I.2.pl.* 3, 3;
veţ mêrge *ind.viit.I.2.pl.* 1, 15;
să mêrgeţi *subj.pr.2.pl.* 22, 5;
mêrgeţi *imperat.* 2, 14; 3, 4; 3, 6; 9, 11; 22, 4;
mărgînd *ger.* 2, 1;
mărgîndu *ger.* 10, 24;

meu: (1521 NEACŞU): adj. /pron. pos.: „mein etc.": „mon etc. "
mieu (4×)
-mieu (4×)
mea (7×)
miei (2×)
mêle (1×)
tău (18×)
-tău (2×)
ta (8×)
-ta (1×)
tale (10×)
tăi (4×)
-său (1×)
sale (1×)
nostru (18×)
noastră (6×)
noastre (15×)
noştri (8×)
vostru (40×)
voastră (24×)
voştri (24×)
voastre (15×)

miazănoapte: (XVI sec. CV): s.f.: „1. Mitternacht, 2. Norden": „1. minuit, 2. nord"
miazănoapte *adv.* 8, 11; 8, 13; 15, 5; 15, 6; 15, 7; 15, 8; 15, 10; 15, 11; 16, 6; 17, 9; 17, 10; 17, 10; 18, 5; 18, 12; 18, 12; 18, 17; 18, 18; 18, 19; 18, 19; 19, 14; 19, 27; 19, 30; 24, 30;

mic: (1222 DLRV): adj.: „klein": „petit"
mic *adj.m.sg.nom./ac.* 6, 26; 6, 27; 22, 17;

mie: (XVI sec. PS. SCH.): s.f. /*num.*: „Tausend, tausend": „mille"
mii *pl.sg.nom./ac.* 3, 4; 4, 13; 8, 25; 22, 14; 22, 21; 22, 30;

miel: (1532 DERS): s.m.: „Lamm": „agneau"
mioare *pl.nom./ac.* 24, 33;

miere: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Honig": „miel"
mière *sg.nom./ac.* 5, 6;

mijloc: (1504 DERS): s.n.: „Mitte": „milieu"
mijlocul *sg.nom./ac.* 1, 11; 3, 4; 3, 17; 4, 3; 4, 5; 4, 8; 4, 18; 8, 9; 8, 9; 8, 11; 8, 12; 8, 13; 8, 22; 10, 1; 10, 13; 13, 9; 15, 13; 16, 9; 17, 4; 17, 6; 17, 9; 18, 11; 18, 11; 19, 2; 19, 9; 21, 41; 22, 25; 22, 27; 22, 28; 22, 28; 22, 34; 24, 7; 24, 7;

milă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Gnade, Mitleid": „grâce, pitié"
milă *sg.nom./ac.* 2, 12; 2, 12; 2, 13; 10, 19; 11, 20;

minune: (1526 DERS): s.f.: „Wunder": „merveille"
minuni *pl.nom./ac.* 3, 5;

minţi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „lügen": „mentir"
au mentit *ind.pf.c.3.sg.* 3, 11;
veţ menţi *ind.viit.I.2.pl.* 24, 27;

mioară → miel

mitropolie: (1359 DOC.): s.f.: „Metropole": „métropole"
mitropolia *sg.nom./ac.* 14, 15;
mitropolii *pl.nom./ac.* 10, 2;

mîine: (XVI sec. CV): adv.: „morgen": „demain"
mîine *adv.* 3, 5; 3, 5; 4, 6; 7, 13; 22, 18; 22, 24; 22, 27; 22, 28;

mînă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Hand": „main"
mînă *sg.nom./ac.* 2, 17;
mîna *sg.nom./ac.* 2, 31; 5, 13; 6, 2; 8, 18; 8, 18; 8, 18; 8, 19; 8, 26; 9, 26; 11, 8; 14, 2; 17, 4; 20, 5; 20, 9; 20, 9; 21, 2; 22, 9; 22, 31;
mînele *pl.nom./ac.* 8, 18;
mînule *pl.nom./ac.* 8, 1; 10, 19;
mînile *pl.nom./ac.* 8, 7; 10, 8; 10, 30; 10, 32; 10, 34; 21, 46;

mînca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „essen, fressen": „manger, dévorer"
aţ mîncat *ind.pf.c.2.pl.* 24, 13;
au mîncat *ind.pf.c.3.pl.* 5, 11; 5, 12;
mîncate *part.* 9, 5; 9, 12;
de mîncat *supin* 1, 11; 9, 4; 9, 5;

mîneca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „früh aufstehen": „se lever tôt"
mînecă *ind.pf.s.3.sg.* 7, 16; 8, 14;
să mînecă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 3, 1;
mînecîndu- *ger.* 8, 10;

mînia: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „in Zorn geraten": „(s`)enrager"
-au mîniat *ind.pf.c.refl.3.pl.* 7, 1;
se va mînia *ind.viit.I.3.sg.* 23, 16;

mînie: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Zorn": „colère"
mînie *sg.nom./ac.* 23, 16;
mînia *sg.nom./ac.* 7, 26;

mîntui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „erlösen, erretten, befreien": „délivrer, sauver"
să mîntuia *ind.impf.refl.3.sg.* 10, 20;
aţ mîntuit *ind.pf.c.2.pl.* 22, 31;
să mîntuiră *ind.pf.s.refl.3.pl.* 10, 20;
să mîntuiască *subj.pr.3.sg.* 9, 15; 22, 23;
mîntuêşte *imperat.* 10, 6;
mîntuit *part.* 8, 23; 10, 28; 10, 30; 10, 33; 11, 8;

mîntuire: (XVI sec. CV): s.f.: „Erlösung, Errettung, Heil": „délivrance, salut"
mîntuirei *sg.gen./dat.* 22, 27;
mîntuirii *sg.gen./dat.* 8, 31; 22, 23;
mîntuirelor *pl.gen./dat.* 22, 29;

moarte: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Tod": „mort"
moarte *sg.nom./ac.* 2, 13; 2, 13;
moartea *sg.nom./ac.* 1, 1;
morţii *sg.gen./dat.*

moşie: (1548 DERS): s.f.: „Erbgut": „1. patrimoine, 2. terre, propriété"
moşie *sg.nom./ac.* 6, 25; 17, 14; 17, 17; 19, 49;
moşiii *sg.gen./dat.* 18, 11; 19, 9;

moşteni: (1561 CORESI): v. IV: „(be)erben": „hériter"
moşteniia *ind.impf.3.pl.* 21, 3;
ai moştenit *ind.pf.c.2.sg.* 17, 14;
au moştenit *ind.pf.c.3.sg.* 13, 32; 14, 1;
aţ moştenit *ind.pf.c.refl.3.sg.* 14, 2;
aţ moştenit *ind.pf.c.2.pl.* 24, 8;
au moştenit *ind.pf.c.3.pl.* 12, 1; 14, 1; 16, 4; 19, 9; 19, 47; 21, 45; 22, 9;
veţi moşteni *ind.viit.I.2.pl.* 23, 5;
vor moşteni *ind.viit.I.3.pl.* 1, 15;
să moşteniţ *subj.pr.2.pl.* 18, 3;
moşteniţi *imperat.* 22, 19;

moştenire: (1652 ÎNDR.): s.f.: „Erbschaft, Erbe": „héritage"
moştenire *sg.nom./ac.* 11, 23; 12, 6; 13, 1; 13, 7; 17, 4; 24, 4;
moştenirea *sg.nom./ac.* 13, 8; 13, 14; 13, 23; 13, 28; 14, 3; 16, 8; 18, 20; 18, 28; 19, 2; 19, 2; 19, 8; 19, 10;
moştenirii *sg.gen./dat.* 16, 5;
moşteniilor *pl.gen./dat.* 19, 51;

muced: (1560 ST.LEX.): adj.: „schimmelig": „moisi"
mucede *adj.pl.nom./ac.* 9, 5;

muia: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „tauchen": „tremper, mouiller"
-au muiat *ind.pf.c.refl.3.pl.* 3, 15;

mult: (1521 NEACŞU): adj. /adv.: „viel": „maint, nombreux, beaucoup"
mult *adv.* 13, 1;
mult *adj.* 17, 14; 15, 17; 17, 17;
multu *adj.* 11, 4;
multă *adj.f.sg.nom./ac.* 9, 13;
mulţi *adj.m.pl.nom./ac.* 5, 5; 10, 11; 22, 3; 22, 8;
multe *adj.f.pl.nom./ac.* 11, 4; 11, 18; 22, 8; 22, 8; 23, 1; 24, 4; 24, 7;

mulţime: (XVI sec. CV): s.f.: „Menge": „foule, multitude"
mulţimea *sg.nom./ac.* 11, 4;

mumă: (XVI sec. PS.H.): s.f.: „Mutter": „mère"
mumă *sg.nom./ac.* 2, 13; 2, 16;
muma *sg.nom./ac.* 6, 23;

munte: (1443 DERS): s.m.: „Berg": „mont(agne)"
munte *sg.nom./ac.* 2, 14; 2, 29; 2, 30; 9, 1; 10, 6; 10, 40; 11, 2; 11, 3; 11, 7; 11, 16; 11, 16; 11, 21; 12, 8; 16, 1; 18, 12; 18, 13; 18, 14;
muntele *sg.nom./ac.* 8, 24; 8, 30; 8, 33; 8, 33; 11, 16; 11, 16; 11, 17; 11, 21; 11, 21; 12, 1; 12, 5; 12, 7; 13, 5; 13, 6; 13, 11; 13, 19; 14, 12; 15, 10; 15, 11; 15, 47; 17, 15; 17, 16; 19, 50; 20, 7; 20, 7; 20, 7; 21, 11; 21, 43; 24, 4; 24, 30; 24, 34;
muntelui *sg.gen./dat.* 15, 8; 15, 9; 18, 16; 24, 30;

muta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „umziehen, umsiedeln, versetzen, verrücken": „déménager, émigrer, transférer, changer de lieu"
au mutat *ind.pf.c.3.pl.* 14, 8;

N

naşte: (XVI sec. CV): v. III: „1. zeugen, gebären, 2. geboren, erzeugt werden": „1. enfanter, procréer, engendrer, 2. naître, être procrée"
s-au născut *ind.pf.c.refl.3.pl.* 5, 4; 5, 7; 21, 44;
născut *part.* 6, 26; 6, 27; 17, 1;

naştere: (1551/3 ES): s.f.: „Geburt": „naissance"
naşterile *pl.nom./ac.* 15, 14;

născut: (XVI sec. CV): s./adj.: „geboren": „né"
născutul *sg.nom./ac.* 17, 1;

năpăstui: (XVI sec. CV): v. IV: „fälschlich beschuldigen, Unbill antun": „faire tort"
va năpăstui *ind.viit.I.3.sg.* 2, 18;

neam: (XVI sec. CV): s.n.: „Geschlecht, Volk": „famille, descendance, peuple"
neamul *sg.nom./ac.* 4, 2; 4, 14; 7, 1; 17, 18; 21, 4; 21, 4; 21, 4; 21, 5; 21, 5; 21, 6; 21, 6; 21, 7; 21, 7; 21, 7; 21, 32;
neamului *sg.nom./ac.* 21, 6; 22, 14;
neamuri *pl.nom./ac.* 18, 2; 21, 16;
neamurilor *pl.gen./dat.* 4, 5; 14, 1; 21, 1; 22, 32;
neamurile *pl.nom./ac.* 17, 16; 21, 1;

negură: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: Nebel": „brume, brouillard"
negură *sg.nom./ac.* 24, 7;

nemernic: (1551/3 ES): adj.: „fremd": „étranger"
nemernic *adj.sg.nom./ac.* 8, 33;
nemêrnicilor *s.pl.gen./dat.* 8, 35;

neobrezuit → obrezuit

nevinovat: (XVI sec. CV): adj.: unschuldig": „innocent"
nevinovaţi *m.pl.* 2, 15; 2, 16; 2, 18;

nici: (... nici): (XVI sec. CV): adv./conj.: „kein, auch nicht, nicht einmal, weder... noch": „aucun, même pas, ni... ni"
nici (14×)
nice (6×)

nimeni: (XVI sec. CV): pron. nehot.: „niemand": „personne"
nimea (2×)
nime (3×)
nimenea (1×)
nimene 10, 8;

nimic: (XVI sec. CV): pron. nehot.: „nichts": „rien"
nimic (1×)

nisip: (1534 DERS): s.n.: „Sand": „sable"
năsipul *sg.nom./ac.* 11, 4;

noapte: (XVI sec. CV): s.f./adv.: „Nacht, nachts": „nuit, la nuit"
noapte *sg.nom./ac.* 10, 9;
noaptea *sg.nom./ac.* 8, 9; 8, 13;
noaptea *adv.* 1, 8; 2, 3; 4, 3; 8, 3;

nor: (1454 DERS): s.m.: „Wolke": „nuage"
nor *sg.nom./ac.* 24, 7;

norod: (1551/3 ES): s.n.: „Volk": „peuple"
norod *sg.nom./ac.* 6, 8; 7, 4; 24, 19; 24, 22; 24, 25;
nărod *sg.nom./ac.* 11, 4; 17, 14; 17, 15; 17, 17;
norodul *sg.nom./ac.* 4, 19; 6, 5; 6, 20; 6, 20; 6, 20; 6, 20; 7, 3; 7, 3; 7, 11; 7, 13; 7, 14; 7, 16; 7, 17; 7, 17; 8, 1; 8, 3; 8, 5; 8, 10; 10, 5; 10, 7; 10, 20; 10, 21; 11, 7; 21, 34; 24, 2; 24, 16; 24, 21; 24, 24; 24, 27; 24, 28;
nărodu *sg.nom./ac.* 4, 2;
nărodul *sg.nom./ac.* 1, 2; 3, 14; 3, 14; 3, 17; 3, 17; 4, 1; 4, 10; 4, 11; 6, 5; 7, 7; 8, 10; 8, 13; 8, 14; 8, 15; 8, 16; 8, 20; 8, 33; 10, 33; 21, 10;
norodului *sg.gen/dat.* 3, 3; 3, 5; 8, 9; 14, 8;
nărodului *sg.gen./dat.* 1, 6; 1, 10; 1, 11; 1, 11; 3, 6; 3, 6; 4, 10; 6, 7; 6, 10; 7, 5; 8, 10; 21, 4;
noroduri *pl.nom./ac.* 7, 17;

nou: (XVI sec. CV): adj.: „neu": „neuf"
nooa *adj.f.sg.nom./ac.* 5, 11;

nu: (1521 NEACŞU): adv.: „nein, nicht": „non, ne... pas"
nu (101×)
n- (37×)

numai: (XVI sec. CV): adv.: „nur": „seulement"
numai *adv.* 1, 17; 1, 18; 6, 15; 6, 17; 7, 3; 11, 13; 11, 22; 13, 14; 14, 4; 23, 8;

nume: (XVI sec. CV): s.n.: „Name": „nom"
numele *sg.nom./ac.* 2, 2; 5, 9; 6, 28; 9, 9; 9, 9; 14, 15; 15, 15; 17, 3; 19, 47; 19, 47; 23, 7;
numelui *sg.gen./dat.* 7, 9;

numi: (XVI sec. CV): v. IV: „(be)nennen": „nommer"
să (nu) se numească *subj.pr.refl.3.pl.* 23, 7;

O

oaie: (1341 SUCIU): s.f.: „Schaf": „mouton"
oaie *sg.nom./ac.* 6, 21;
oile *pl.nom./ac.* 7, 24;

oarecînd → cînd

oaste: (XVI sec. CV): s.f.: „Heer": „troupe"
oaste sg, *nom./ac.* 24, 9;
oştii *pl.gen./dat.* 6, 9;

obrezui: (XVI sec. CV): v. IV: „beschneiden": „circoncire"
obrezuêşte *ind.pr.3.sg.* 5, 2;
au obrezuit *ind.pf.c.3.sg.* 5, 3; 5, 4; 5, 7; 21, 44; 24, 32;
-au obrezuit *ind.pf.c.refl.3.pl.* 21, 44;
obrezuindu-să *ger.refl.* 5, 8;

obrezuit: (1563 CORESI): adj.: „beschnitten": „circoncis"
neobrăzuiţi *pl.nom./ac.* 5, 4; 5, 5; 5, 7;
neobrăzuiţilor *pl.gen./dat.* 5, 3;

ochi: (XVI sec. CV): s.m.: „Auge": „œil"
ochii *pl.nom./ac.* 5, 13; 23, 13; 24, 7;

odaie: (1588 BGL): s.f.: „1. Zimmer, Wohnstätte, 2. Lager": „1. chambre, habitation, 2. campement"
odăile *pl.nom./ac.* 13, 23;

odihni: (1561 CORESI): v. IV: „(sich) ausruhen": „(se) reposer"
au odihnit *ind.pf.c.3.sg.* 1, 13; 22, 4; 23, 1;
să odihni *ind.pf.s.refl.3.sg.* 11, 23;
odihniră *ind.pf.s.3.pl.* 2, 1;
va odihni *ind.viit.I.3.sg.* 1, 15;

odinioară: (XVI sec. CV): adv.: „einst": „jadis"
vreodănăoară 22, 28;

om: (1521 NEACŞU): s.m.: „Mensch, Mann": „homme"
om *sg.nom./ac.* 1, 5; 4, 2; 5, 13; 7, 14; 17, 1; 23, 10;
omul *sg.nom./ac.* 1, 18; 6, 26; 10, 24; 14, 6;
oameni *pl.nom./ac.* 2, 4; 2, 4; 3, 12; 4, 2; 4, 4; 7, 2; 7, 3; 7, 4; 7, 5; 8, 3; 8, 12; 10, 18; 18, 4; 22, 14;
oamenii *pl.nom./ac.* 2, 2; 2, 3; 2, 5; 2, 7; 2, 13; 2, 15; 6, 3; 7, 2; 7, 5; 8, 14; 8, 21; 10, 2; 18, 8; 18, 9;
oamenilor *pl.gen./dat.* 7, 4; 18, 8;

omenesc: (XVI sec. CV): adj.: „menschlich": „humain"
omenescu *adj.sg.nom./ac.* 10, 14;

răspunde: (XVI sec. CV): v. III: „antworten, erwidern": „répondre"
au răspuns *ind.pf.c.3.pl.* 14, 7; 22, 21; 22, 32;
răspunse *ind.pf.s.3.sg.* 7, 20;
răspunseră *ind.pf.s.3.pl.* 9, 24;
răspunzînd *ger.* 1, 16; 24, 16;

răsturna: (1551/3 ES): v. I: „umwerfen, umstoßen, umstürzen": „renverser"
au răsturnat *ind.pf.c.3.pl.* 10, 27;

răsufla: (1640 URECHE): v. I: „atmen": „respirer"
răsuflă *ind.pr.3.sg.* 10, 39;

răsuflare: (1649 VARLAAM şi IOASAF): s.f.: „Atem": „respiration"
răsuflare *sg.nom./ac.* 10, 37;

răsuflător → suflător

război: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Krieg, Schlacht": „guerre"
război *sg.nom./ac.* 14, 11; 22, 33; 24, 8; 24, 11;
războiu *sg.nom./ac.* 4, 13; 5, 5; 6, 3; 6, 7; 6, 9; 6, 13; 8, 1; 8, 3; 8, 10; 8, 14; 10, 7; 10, 11; 10, 42; 11, 7; 11, 19; 11, 20; 14, 15; 17, 1;
războiul *sg.nom./ac.* 11, 18;

război: (1670 ANON. CAR.): v. IV: „kämpfen": „lutter"
războindu- *ger.refl.* 11, 23;

ridica: (XVI sec. CV): v. I: „1. heben, 2. tragen": „1. lever, soulever, 2. porter"
rădica *ind.impf.3.pl.* 3, 15; 3, 15; 3, 17; 4, 9; 4, 10; 4, 18;
am rădicat *ind.pf.c.1.sg.* 5, 9;
s-au rădicat *ind.pf.c.refl.3.sg.* 3, 14;
au rădicat *ind.pf.c.3.pl.* 3, 6; 3, 14; 8, 33;
rădică *ind.pf.s.3.pl.* 3, 8; 3, 13; 4, 16; 8, 18;
rădicară *ind.pf.s.3.pl.* 6, 12;
să rădicară *ind.pf.s.refl.3.pl.* 3, 1; 9, 17;
va rădica *ind.viit.I.3.sg.* 6, 26;
veţi rădica *ind.viit.I.2.pl.* 7, 13;
veţ rădica *ind.viit.I.2.pl.* 7, 12;
să rădice *subj.pr.3.sg.* 4, 5;
să vă rădicaţi *subj.pr.refl.2.pl.* 3, 3;
rădicaţi *imperat.* 3, 6;
rădicînd *ger.* 3, 3;

rînd: (XVI sec.CV): s.n.: „1. Reihe, 2. Mal": „1. rangée, 2. fois"
rînd *sg.nom./ac.* 5, 2;

rîndui: (1564 CORESI): v. IV: „1. einsetzen, 2. (an-) ordnen": „ordonner"
au rînduit *ind.pf.c.3.sg.* 8, 27; 9, 24; 11, 12;
orînduind *ger.* 5, 6;

rîu: (1516 DLRV): s.n.: „Fluss, Strom": „fleuve, torrent"
rîu *sg.nom./ac.* 24, 3; 24, 14;
rîul *sg.nom./ac.* 1, 4; 1, 4; 4, 7; 5, 1;

rîvni: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. verlangen, begehren, 2. beneiden": „1. désirer, aspirer à, 2. être jaloux"
rîvnind *ger.* 24, 19;

rob: (1560 HC): s.m.: „Sklave": „esclave"
rob *sg.nom./ac.* 1, 13;
robu *sg.nom./ac.* 9, 23;
robul *sg.nom./ac.* 7, 7; 8, 31; 8, 33; 14, 7; 24, 29;
robului *sg.gen./dat.* 5, 14;
robi *pl.nom./ac.* 16, 10;
robii *pl.nom./ac.* 9, 8; 9, 11; 10, 6;

robie: (1564 CORESI): s.f.: „1. Sklaverei, 2. Gefangenschaft": „1. esclavage, 2. captivité"
robimei *sg.gen./dat.* 24, 17;

rost: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Mund, Sprachorgan, Sprache": „bouche, langue"
rostul *sg.nom./ac.* 1, 8; 6, 15;

roşu: (1645 DLRV): adj.: rot": „rouge"
roşu *m.sg.nom./ac.* 2, 19;
roşie *f.sg.nom./ac.* 2, 10; 2, 16; 4, 23; 24, 6;

rudă: (1551/3 ES): s.f.: „Geschlecht, Familie": „race, famille"
rudenia *sg.nom./ac.* 19, 39; 21, 6;
rudeniia *sg.nom./ac.* 6, 23;
rudeniile *pl.nom./ac.* 19, 17;

rudi: (1632 EUSTR. PRAV.): v. IV: „heiraten, verwandt werden": „s'allier"
să rudêşte *ind.pr.refl.3.sg.* 20, 3; 20, 5; 20, 9; 20, 9;
să rudesc *ind.pr.refl.3.pl.* 21, 27;

rupe: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „reißen": „arracher"
rupse *ind.pf.s.3.sg.* 7, 6;
-au ruptu *ind.pf.c.refl.3.pl.* 9, 13;

S

sabie: (1463 DERS): s.f.: „Schwert": „épée"
sabie *sg.nom./ac.* 8, 24; 8, 24; 10, 28; 10, 30; 10, 32; 10, 33; 10, 35; 10, 37; 10, 39; 11, 10; 11, 11; 11, 12; 11, 14; 13, 22; 19, 47;
sabia *sg.nom./ac.* 24, 12;
sabiia *sg.nom./ac.* 5, 13;
sabiei *sg.gen./dat.* 6, 21;
sabiile *pl.nom./ac.* 10, 11;

sac: (1492 DERS): s.m.: „Sack": „sac"
saci *pl.nom./ac.* 9, 4;

sare: (1551/3 ES): s.f.: „Salz": „sel"
sării *sg.gen./dat.* 16, 63;
sărilor *pl.gen./dat.* 3, 16; 12, 3; 18, 19;

sat: (1344 DRĂGANU): s.n.: „Dorf": „village"
satele *pl.nom./ac.* 10, 37; 10, 19; 13, 28; 13, 30; 15, 9; 15, 28; 15, 35; 15, 44; 15, 46; 15, 46; 15, 61; 17, 11; 17, 11; 17, 16; 18, 13; 19, 8; 19, 16; 19, 23; 19, 38; 19, 39;

sau: (XVI sec. PS. SCH.): conj.: „oder": „ou"
sau (2×)

săgeta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „mit dem Pfeil schießen": „darder"
să săgête *subj.pr.3.pl.* 10, 2;

sălbatic: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „wild, roh": „sauvage"
sălbatice *pl.nom./ac.* 23, 5;

sămînţă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Samen, Saat, 2. Geschlecht, Stamm": „1. semence, graine, 2. souche, descendance"
sămînţa *sg.nom./ac.* 24, 3;

sărat: (1434 DERS): adj.: „Salz-, gesalzen": „salé"
sărată *sg.nom./ac.* 15, 5;
sărate *pl.nom./ac.* 15, 2;

săvîrşi: (1551/3 ES): v. IV: „1. vollenden, 2. verbrauchen, 3. verscheiden": „1. accomplir, 2. consommer, 3. mourir"
au săvîrşit *ind.pf.c.3.sg.* 3, 17; 4, 1; 4, 10; 4, 11;
au săvîrşit *ind.pf.c.3.pl.* 19, 49;
săvîrşi *ind.pf.s.3.sg.* 21, 42;

săvîrşit → sfîrşit

scaun: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „1. Stuhl, Sitz, 2. Thron, 3. Gericht": „1. chaise, siège, 2. trône, 3. tribunal"
scaunul *sg.nom./ac.* 21, 11;

scăpa: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. entkommen, 2. fallen lassen, 3. retten": „1. fuir, 2. laisser tomber, 3. sauver"
au scăpat *ind.pf.c.3.sg.* 6, 27;
scăpat *part.* 8, 23; 10, 28; 10, 30; 10, 33; 10, 37; 10, 39; 10, 40; 11, 8;

scăpare: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Rettung": „salut, délivrance"
scăpare *sg.nom./ac.* 20, 3;
scăparea *sg.nom./ac.* 20, 3; 21, 13; 21, 36; 21, 38;
scăpării *sg.gen./dat.* 21, 21;

scoate: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. herausnehmen, -ziehen, 2. hervorbringen": „1. sortir, tirer, 2. faire sortir"
scoase *ind.pf.s.3.sg.* 9, 26;
scoasără *ind.pf.s.3.pl.* 10, 23;
au scos *ind.pf.c.3.sg.* 24, 6; 24, 10; 24, 12; 24, 17; 24, 18; 24, 32;
au scos *ind.pf.c.3.pl.* 6, 23; 7, 23; 10, 24; 24, 33;
aţi scos *ind.pf.c.2.pl.* 9, 22;
voiu scoate *ind.viit.I.1.sg.* 18, 6; 18, 8;
va scoate *ind.viit.I.3.sg.* 15, 9;
scoate *imperat.* 2, 3;
scoateţi *imperat.* 2, 13; 10, 22;
scoateţ *imperat.* 6, 22; 24, 14;

scrie: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „schreiben": „écrire"
au scris *ind.pf.c.3.sg.* 8, 32; 24, 26;
au scrisu *ind.pf.c.3.sg.* 8, 32;
au scris *ind.pf.c.3.pl.* 18, 9;
să scrie *subj.pr.3.sg.* 18, 4;
scris *part.* 8, 31;
înscrisă *part.* 10, 13;

scris: (XVI sec. PS. SCH.): adj./s.n.: „(ein-)geschrieben, Schrift": „écrit, inscrit, écriture"
scrise *pl.nom./ac.* 1, 8; 8, 34; 23, 6;

scula: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „aufstehen, sich erheben": „(se) lever"
am sculat *ind.pf.c.1.sg.* 1, 17;
s-au sculat *ind.pf.c.refl.3.pl.* 8, 19; 21, 46; 24, 9;

să sculă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 6, 12; 8, 3;
să scular㠓 *ind.pf.s.3.pl.* 6, 15;
vă veţi scula *ind.viit.I.refl.2.pl.* 8, 7;
să vor scula *ind.viit.I.refl.3.pl.* 8, 18;
sculîndu-te *ger.refl.* 1, 2; 7, 13; 8, 1;
sculîndu-să *ger.refl.* 18, 4; 18, 8;

se: pron. refl.: (vezi şi verbe refl.) „sich": „se"
-ş 2, 17; 5, 3; 6, 5;
ş- 8, 26;

seară: (XVI sec. PS. SCH.): s.f./adv.: „Abend, abends": „soir, le soir"
seara *sg.nom./ac.* 10, 26;
sară *sg.nom./ac.* 5, 10; 7, 6; 8, 29;

seca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „austrocknen": „sécher"
săcă *ind.pf.s.3.sg.* 4, 7;

seceră: (1550 HC): s.f.: „Schnitt, Ernte": „récolte, moisson"
sêcerii *sg.gen.dat.* 3, 15;

seminţie: (1563 CORESI): s.f.: „Geschlecht, Stamm": „souche, descendance"
semenţiile *pl.nom./ac.* 22, 28;

semn: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Zeichen": „signe"
semnul *sg.nom./ac.* 2, 16; 2, 19;
semne *pl.nom./ac.* 2, 12;
sêmnele *pl.nom./ac.* 24, 5;
semnele *pl.nom./ac.* 24, 17;
sămnu *sg.nom./ac.* 4, 6;

sfărîma → fărîma

sfătui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „(be)raten": „conseiller"
să sfătui *ind.pf.s.refl.3.sg.* 15, 18;

sfînt (1512 DERS): adj.: „heilig": „saint"
sfînt *m.sg.nom./ac.* 5, 15; 6, 19; 24, 15; 24, 19;
sfinte *adj.pl.nom./ac.* 6, 8;

sfîrşi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „enden, vollenden, beendigen": „terminer, achever, finir"
s-au sfîrşit *ind.pf.c.refl.3.pl.* 3, 16;

sfîrşit: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Ende": „fin"
săvîrşitul *sg.nom./ac.* 4, 8; 10, 13;
în săvîrşit *loc.adv.* 8, 24; 10, 20;

singur: (1228 DLRV): adj./adv.: „allein, einzig, nur": „seul(ement)"
sîngur *adv. sg.nom./ac.*
singur *adj.m.sg.nom./ac.* 11, 13; 22, 20;
singuri *adj.m.pl.nom./ac.* 7, 12; 7, 13; 24, 15;
singure *adj.f.pl.nom./ac.* 6, 5;
singuru- *adv.* 2, 17;

sînge: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Blut": „sang"
sîngele *sg.nom./ac.* 20, 3; 20, 9;

sîrgui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. eilen, sich beeilen, 2. streben": „1. (se) dépêcher, (se) hâter, 2. se donner de la peine"
sîrgui *ind.pf.s.3.sg.* 8, 14;

slăvit: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „gepriesen, gerühmt": „loué, glorifié"
slăviţi *adj.pl.nom./ac.* 4, 4;

slobozi: (1561 CORESI): v. IV: „freigeben, entlassen, loslassen": „mettre en liberté, (re)lâcher"
au slobozit *ind.pf.c.3.sg.* 2, 14; 24, 28;
slobozi *ind.pf.s.3.sg.* 10, 6;

slujbă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Dienst": „service"
slujbă *sg.nom./ac.* 22, 27;

slugă: (1476 LDSR): s.f.: „Knecht, Magd": „serviteur, servante"
sluga *sg.nom./ac.* 1, 2; 1, 7; 11, 12; 12, 6; 12, 6; 13, 8; 18, 7; 22, 2; 22, 4; 22, 5;
slugi *pl.nom./ac.* 7, 22;
slugii *sg.gen./dat.* 1, 1; 9, 24; 11, 15;
slugile *pl.nom./ac.* 9, 9;

sluji: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „(be)dienen": „servir"
au slujit *ind.pf.c.3.sg.* 24, 31;
au slujit *ind.pf.c.3.pl.* 24, 2; 24, 14;
vom sluji *ind.viit.I.1.pl.* 24, 15; 24, 21; 24, 24;
veţ sluji *ind.viit.I.2.pl.* 24, 15; 24, 20;
să slujim *subj.pr.1.pl.* 24, 16; 24, 18;
să slujiţi *subj.pr.2.pl.* 22, 5; 24, 19; 24, 22;
să slujiţ *subj.pr.2.pl.* 23, 7; 24, 14; 24, 15;
să slujască *subj.pr.3.pl.* 22, 27;
slujiţ *imperat.*pl. 24, 14;

smidă: (ca. 1640 URECHE): s.f.: „Hagel": „grêle"
smidă *sg.nom./ac.* 10, 11;

snop: (1551/3 ES): s.m.: „Garbe": „gerbe"
znopi *pl.nom./ac.* 2, 6;

soare: (1535 DRHB): s.m.: „Sonne": „soleil"
soarele *sg.nom./ac.* 8, 29; 10, 12; 10, 13; 10, 13;
soarelui *sg.gen./dat.* 1, 4; 1, 15; 4, 19; 10, 27; 12, 1; 13, 5; 13, 7; 13, 8; 15, 7; 15, 10; 19, 27; 19, 34; 23, 4;

soartă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Los, Teil, Schicksal": „sort, part, destin"
sorţ *sg.nom./ac.* 14, 9;
sorţu *sg.nom./ac.* 14, 14; 14, 14; 17, 4; 18, 6; 18, 8; 18, 10; 19, 51; 21, 8;
sorţul *sg.nom./ac.* 12, 8; 13, 6; 18, 11; 19, 1; 19, 10; 19, 17; 19, 24; 19, 32; 19, 40; 21, 4; 21, 10;
sorţului *sg.gen./dat.* 19, 2; 24, 30;
sorţi *pl.nom./ac.* 14, 2; 19, 49; 19, 51; 23, 4;

socoti: (1481 DERS): v. IV: „1. (be)achten, 2. betreuen, 3. veranschlagen, (be)rechnen, 4. bedenken, erwägen, 5. meinen": „1. observer, 2. soigner, 3. calculer, compter, 4. juger, réfléchir, 5. estimer, opiner"
să socoteşte *ind.pr.refl.3.pl.* 13, 3;
au socotit *ind.pf.c.3.sg.* 8, 10;

sol: (1581/2 PO): s.m.: „Herold": „héraut"
solii *pl.nom./ac.* 6, 17;

soră: (1487 DERS): s.f.: „Schwester": „sœur"
surorile *pl.nom./ac.* 2, 13;

sorţ: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Los": „sort"
sorţul *nom./ac.sg.* 21,4;

sorţit: (1688 BIBLIA): adj.: „durch Los bestimmt": „gagné par sort"
sorţite *nom./ac.f.pl.* 21, 4; 21, 5; 21, 6; 21, 7;

spăimînta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „erschrecken": „effrayer, épouvanter"
am spămîntat *ind.pf.c.refl.1.pl.* 9, 24;
au spămîntat *ind.pf.c.3.sg.* 10, 10;
au spămîntat *ind.pf.c.refl.3.sg.* 2, 31;
să spămîntă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 7, 5;
să spămîntezi *subj.pr.refl.2.sg.* 1, 9; 8, 1;
să spămîntaţ *subj.pr.refl.2.pl.* 10, 25;

sperja: (1551/3 ES): v. I: „erschrecken": „s'effrayer"
să spari *subj.pr.refl.2.sg.* 1, 9;

spînzura: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „(auf-, herab-, ab)hängen": „(sus-, dé)pendre"
au spînzurat *ind.pf.c.3.sg.* 8, 29;
spînzură *ind.pf.s.3.sg.* 10, 26;
spînzuraţ *part.* 10, 26;

spovedanie: (1581 CORESI): s.f.: „Beichte: „confession"
ispovedaniia *sg.nom./ac.* 7, 19;

spre: (1519 DERS): prep.: „für, zu, nach, auf": „pour, vers, sur"
spre (11×)

sprinten: (1477 DERS): adj.: „flink": „agile"
sprinteni *pl.nom./ac.* 1, 14;
sprintine *pl.nom./ac.* 4, 13;

spune: (1521 NEACŞU): v. III: „sagen": „dire"
să spuse *ind.pf.s.refl.3.sg.* 2, 2;
spuseră *ind.pf.s.3.pl.* 10, 17;
să spue *subj.pr.3.sg.* 4, 10;

sta: (XVI sec. CV): v. I: „sich befinden, sitzen, stehen": „se trouver, rester, demeurer"
stai *ind.pr.2.sg.* 5, 15;
staţi *ind.pr.2.pl.* 10, 19;
sta *ind.viit.I.3.sg.* 3, 17;
sta *ind.impf.3.pl.* 4, 10;
au stătut *ind.pf.c.3.sg.* 2, 11; 23, 9; 24, 9;
au stătut *ind.pf.c.3.pl.* 17, 4; 24, 1;
stătu *ind.pf.s.3.sg.* 10, 13; 10, 13;
stătură *ind.pf.s.3.pl.* 3, 16; 3, 16; 3, 17;
va sta *ind.viit.I.3.sg.* 1, 5; 3, 13; 10, 8; 18, 5; 20, 4; 20, 6; 20, 9;
veţi sta *ind.viit.I.2.pl.* 3, 8;
vor sta *ind.viit.I.3.pl.* 3, 13; 18, 5;
să stea *subj.pr.3.sg.* 10, 12;
să staţi *subj.pr.2.pl.* 3, 4; 7, 13;
să stea *subj.pr.3.pl.* 7, 12;
stînd *ger.* 5, 13;

stare: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Stellung, Lage": „état"
stare *sg.nom./ac.* 10, 13;

stăpîn: (1551/3 ES): s.m.: „Herr, Gebieter": „seigneur"
stăpînei *sg.f.gen./dat.*
stăpînilor *m.pl.gen./dat.*
stăpîne *sg.voc.* 5, 14;

stăpîni: (1582 DIR): v. IV: „(be)herrschen": „dominer, maîtriser"
au stăpînit *ind.pf.c.3.sg.* 24, 37;
-au stăpînit *ind.pf.c.pas.3.sg.* 18, 1;
va stăpîni *ind.viit.I.3.sg.* 15, 16;
stăpîniind *ger.* 11, 10;

stea: (XVI sec. CV): s.f.: „Stern": „étoile"
stele *pl.nom./ac.* 21, 12;

stîng: (1551/3 ES): adj./adv.: „link(s)": „gauche"
stînga *sg.nom./ac.* 1, 7; 13, 3; 19, 27; 23, 6;

strajă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Wache": „garde"
strajă *sg.nom./ac.* 8, 2;

striga: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „rufen, schreien": „crier, appeler"
am strigat *ind.pf.c.1.pl.* 24, 7;
strigă *ind.pf.s.3.sg.* 15, 18;
să strige *subj.pr.3.sg.* 6, 5;
să strigaţi *subj.pr.2.pl.* 6, 10;
strigînd *ger.* 6, 5;
strigaţ *imperat.* 6, 10;
strigaţi *imperat.* 6, 10; 6, 16;

strîmbătate: (1480 BGL): s.f.: „Unrecht, Unbill": „tort, injustice"
nestrîmbătate *sg.nom./ac.* 24, 14;

strîmt: (1428 DRHD): adj.: „eng": „serré"
strîmtu *adj.sg.nom./ac.* 17, 15;

strînge: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. zusammenführen, sammeln, 2. zusammenziehen, drücken": „1. réunir, 2. presser"
să vă strîngeţi *subj.refl.2.pl.* 7, 14;

sub: (1436 DERS): prep.: „unter": „sous, au-dessous de"
supt (11×)

suflător: (1660 STAICU): adj./s.: „1. Atmungs-, 2. Wesen": „1. respiratoire, 2. être"
răsuflătoriul *sg.nom./ac.* 11, 11; 11, 14;
suflătoriul *sg.nom./ac.* 10, 30; 10, 40; 11, 11; 11, 14;

suflet: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „1. Seele, Wesen, 2. Atem": „1. âme, être, 2. souffle"
suflet *sg.nom./ac.* 20, 3; 20, 9;
sufletul *sg.nom./ac.* 2, 13; 2, 13; 22, 5; 23, 14;
sufletele *pl.nom./ac.* 9, 24; 23, 11;

sui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „hinaufgehen, hinaufsteigen": „monter"
suie *ind.pr.3.sg.* 15, 3;
să suie *ind.pr.refl.3.sg.* 15, 3; 15, 6; 15, 6; 15, 7; 15, 8;
vă suiţi *ind.pr.refl.2.pl.* 10, 4;
te-ai suit *ind.pf.c.2.sg.* 14, 9;
au suit *ind.pf.c.3.sg.* 10, 33;
s-au suit *ind.pf.c.refl.3.sg.* 2, 8; 8, 10; 8, 10; 8, 21; 8, 31; 15, 15; 16, 10;
s-au suit *ind.pf.c.3.pl.* 7, 2; 14, 8;
sui *ind.pf.s.3.sg.* 2, 6;
să sui *ind.pf.s.refl.3.sg.* 4, 19; 6, 20; 10, 7; 19, 11;
suiră *ind.pf.s.3.pl.* 7, 24;
să suiră *ind.pf.s.refl.3.pl.* 7, 4; 10, 5;
să va sui *ind.viit.I.refl.3.sg.* 16, 1; 18, 12; 18, 12; 19, 12;
veţi sui *ind.viit.I.2.pl.* 1, 3;
să să suie *subj.pr.refl.3.sg.* 22, 12; 22, 33;
să suim *subj.pr.1.pl.* 22, 23;
suindu-se *ger.refl.* 8, 20; 12, 7;
suie-te *imperat.refl.* 17, 15;
sui-te *imperat.refl.* 10, 6;

suire: (XVI sec. PS. SCH.): „1. Steigen, Aufstieg, 2. Erhöhung": „ascension, montée"
suirea *sg.nom./ac.* 18, 17;
suirei *sg.gen./dat.* 15, 3;
suişului *sg.gen./dat.* 10, 10;

surpa: (1561 CORESI): v. I: „verderben, zugrunde richten": „écrouler"
surpă *ind.pr.3.sg.* 10, 32;
surpă *ind.pf.s.3.sg.* 11, 21; 13, 12;
să surpară *ind.pf.s.refl.3.pl.* 10, 12;
am surpat *ind.pf.c.1.sg.* 23, 4;
ai surpat *ind.pf.c.2.sg.* 7, 25;
aţi surpat *ind.pf.c.2.pl.* 2, 10;
aţ surpat *ind.pf.c.2.pl.* 24, 8;
au surpat *ind.pf.c.3.sg.* 10, 1; 10, 10; 10, 28; 10, 37; 10, 39; 11, 11; 11, 12; 11, 14; 11, 21; 15, 14; 23, 9;
au surpat *ind.pf.c.3.pl.* 13, 13; 17, 13;
voiu surpa *ind.viit.I.1.sg.* 13, 6; 14, 12;
vei surpa *ind.viit.I.2.sg.* 17, 18;
va surpa *ind.viit.I.3.sg.* 3, 10; 23, 5; 23, 5; 23, 15;
veţ surpa *ind.viit.I.2.pl.* 6, 18;
surpe *subj.pr.3.sg.* 11, 20; 11, 20; 17, 12; 22, 33; 23, 13;
să surpaţi *subj.pr.2.pl.* 9, 24;
surpîndu *ger.* 3, 10;
surpe- *imperat.* 7, 25;

surpare: (1688 BIBLIA): s.f.: „Zusammensturz, Vernichtung": „écroulement, effondrement"
surpare *sg.nom./ac.* 17, 12;

sus: (XVI sec. PS. SCH.): s./adv.: „das Obere, Höchste, oben, oberhalb, hinauf, herauf": „haut, sur, au-dessus de, en haut"
sus 2, 11; 3, 16; 15, 19; 16, 5; 21, 22;

Ş

şapte: (XVI sec. CV): num.: „sieben": „sept"
şapte *card.* 18, 2; 18, 5; 18, 6; 18, 9;
şaptea *ord.sg.gen./dat.* 6, 4; 6, 15; 6, 19;

şase: (1551/3 ES): num.: „sechs": „six"
şase *num.card.* 15, 63;

şănţuit: (1688 BIBLIA): adj.: „verschanzt, befestigt": „retranché, fortifié"
şanţuite *adj.pl.nom./ac.* 11. 13;

şedea: (XVI sec. PS. SCH.): v. II: „1. sitzen, sich setzen, 2. bleiben, wohnen": „1. être assis, s'assoir, 2. rester, vivre"
au şăzut *ind.pf.c.3.pl.* 8, 9; 10, 34; 10, 36;
şăzu *ind.pf.s.3.sg.* 10, 31;
şăzură *ind.pf.s.3.pl.* 10, 5;
şăzînd *ger.* 5, 2; 5, 8;
şăzîndu *ger.refl.* 10, 38;

şi: (1521 NEACŞU): conj./adv.: 1. „und, 2. sowohl... als auch, 3. auch": „1. et, 2. et... et, 3. aussi"
şi (1943×)

şti: (1521 NEACŞU): v. IV: „wissen": „savoir, connaître"
ştii *ind.pr.2.sg.* 14, 6;
ştie *ind.pr.3.sg.* 22, 22;
(nu) **stiu** *ind.pr.3.pl.* 2, 4; 2, 5; 2, 9;
ştia *ind.impf.3.sg.* 8, 14;
ştiia *ind.impf.3.sg.* 10, 2;
să ştiţi *subj.pr.2.pl.* 3, 4;
neştiindu *ger.* 20, 5;

T

tabără: (1581/2 PO): s.f.: „(Feld)Lager": „camp"
tabără *sg.nom./ac.* 3, 2; 4, 8; 6, 11; 6, 14; 6, 18; 7, 22; 10, 15; 10, 21; 18, 9;
tabăra *sg.nom./ac.* 6, 23; 8, 13; 9, 6; 10, 6;
taberel *sg.gen./dat.* 1, 11; 4, 3;
taberii *sg.gen./dat.* 8, 22;

tare: (XVI sec. CV): adj./adv.: „stark, gross, sehr": „fort, grand, très"
tare *adj.sg.nom./ac.* 6, 2; 10, 7; 17, 18; 24, 4;
tare *adv.* 6, 8; 6, 20;
tari *adj.pl.nom./ac.* 8, 3; 10, 2; 10, 20; 14, 12; 23, 9;

tată: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Vater": „père"
tată *sg.nom./ac.* 2, 16; 15, 13;
tata *sg.nom./ac.* 19, 47;
tatăl *sg.nom./ac.* 6, 23; 17, 1; 24, 2; 24, 2; 24, 3; 24, 35;
tătîne-său *sg.nom./ac.* 17, 4;
tătînii-meu *sg.nom./ac.* 2, 12; 2, 13; 15, 18;

tăbărî: (1630 DRHB): v. IV: „lagern": „camper"
au tăbărît *ind.pf.c.refl.3.sg.* 4, 19; 8, 11;
tăbărîră *ind.pf.s.3.pl.* 11, 5;
să tăbărîră *ind.pf.s.refl.3.pl.* 5, 10;
veţ tăbărî *ind.viit.I.2.pl.* 4, 3;

tăia: (XVI sec. CV): v. I: „1. (ab)schneiden, (ab)hauen, 2. niedermetzeln": „1. couper, 2. massacrer"
tăia *ind.impf.3.sg.* 10, 10;
au tăiat *ind.pf.c.3.sg.* 11, 8; 11, 9;
vei tăia *ind.viit.I.2.sg.* 11, 6;
tăind *ger.* 10, 20; 11, 8;

tăietor: (XVI sec. CV): „Holzhauer": „coupeur"
tăetori *pl.nom./ac.* 9, 23; 9, 27;

tăvăli: (1561 CORESI): v. IV: „wälzen, rollen": „rouler"
tăvăliţi *imperat.* 10, 18;

teme: (XVI sec. CV): v. III: „Angst haben, sich fürchten": „craindre"
să temea *ind.impf.refl.3.sg.* 4, 14; 4, 14;
să temură *ind.pf.s.refl.3.sg.* 10, 2;
să temi *subj.pr.refl.2.sg.* 8, 1; 10, 8; 11, 6;

temelie: (1520 DERS): s.f.: „Fundament": „fondement"
temeliia *sg.nom./ac.* 6, 26; 6, 27;

terebint: (1688 BIBLIA): s.m.: „Terpentinbaum": „pistachier"
terevinthul *sg.nom./ac.* 17, 9; 24, 26;

tînăr: (XVI sec. CV): adj./s.: „jung": „jeune"
tînăr *adj.m.sg.nom./ac.* 6, 21; 15, 17;

tineri *s.pl.nom./ac.* 2, 1; 2, 1; 2, 30; 6, 22; 6, 23;

tot: (1521 NEACŞU): adj./pron./adv.: „ganz, alles": „tout, entier"
tot *adv./adj./pron.m.sg.nom./ac.* (93×)
toţi *pl.nom./ac.* (35×)
toţ (10×)
toate *f.pl.nom./ac.* (71×)
toată *f.sg.nom./ac.* (31×)
tuturor *pl.gen./dat.* (2×)
totul *s.m.* (1×)

trage: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. ziehen, wegnehmen, 2. gelten": „1. tirer, enlever, 2. valoir"
au tras *ind.pf.c.3.pl.* 24, 31;
vom trage *ind.viit.I.1.pl.* 8, 6;

tras: (1577 CORESI): s.n.: „1. Gewicht, 2. Wert": „1. poid, 2. valoir"
trasul *sg.nom./ac.* 7, 21;

trăi: (1581/2 PO): v. IV: „leben": „vivre"
trăiia *ind.impf.3.sg.* 4, 14;
trăi-vor *ind.viit.I.3.pl.* 9, 21;

trecătoare: (1573 DIR): s.f.: „1. Über-, Durchgang, 2. Gebirgspass": „1. passage, 2. défilé"
trecători *pl.nom./ac.* 2, 7;

trece: (1521 NEACŞU): v. III: „durchgehen": „passer"
treci *ind.pr.2.sg.* 1, 2;
trêce *ind.pr.3.sg.* 3, 11; 15, 9; 15, 9;
trecea *ind.impf.3.sg.* 4, 7;
trecea *ind.impf.3.pl.* 3, 17;
am trecut *ind.pf.c.1.sg.* 4, 23;
au trecut *ind.pf.c.3.sg.* 7, 7;
au trecut *ind.pf.c.3.pl.* 2, 30; 3, 2; 4, 12; 4, 13; 4, 22; 4, 23; 5, 1; 18, 9;
aţ trecut *ind.pf.c.2.pl.* 24, 11;
trecu *ind.pf.s.3.sg.* 4, 10; 4, 11;
voiu trêce *ind.viit.I.1.sg.* 1, 5;
vei trêce *ind.viit.I.2.sg.* 17, 8;
va trêce *ind.viit.I.3.sg.* 6, 10; 15, 10; 15, 10; 15, 10; 15, 10; 15, 11; 15, 11; 15, 11; 16, 2; 16, 3; 16, 6; 16, 7; 18, 17; 18, 17; 18, 17; 18, 17; 18, 18; 19, 12; 19, 13; 19, 14; 19, 34;
veţi trêce *ind.viit.I.2.pl.* 1, 11;
veţ trêce *ind.viit.I.2.pl.* 1, 14;
vor trêce *ind.viit.I.3.pl.* 16, 6; 16, 6; 16, 8; 18, 13; 18, 14; 18, 15; 18, 19;
trecînd *ger.* 3, 17; 4, 1;
de trecut *supin* 3, 1;
trêceţi *imperat.* 22, 19;
trêceţ *imperat.* 18, 8;
trêce *inf.* 4, 11;

trecere: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Übergang, Durchgang": „passage"
trêcerea *sg.nom./ac.* 18, 19;
trêcerii *sg.gen./dat.* 4, 8;

trei: (XVI sec. CV): num.: „drei": „trois"
trei *card.* 1, 11; 2, 14; 2, 29; 3, 2; 9, 16; 18, 4;
treilea *ord.* 19, 10;
treia *ord.* 9, 17; 17, 11;
treisprăzêce *card.* 21, 4; 21, 6;

treisprezece → trei

trimite: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „schicken": „envoyer"
au trimis *ind.pf.c.3.sg.* 2, 1; 2, 19; 6, 25; 7, 2; 8, 3; 8, 9; 11, 1; 14, 11; 22, 6; 22, 8; 24, 12;
am trimis *ind.pf.c.1.pl.* 6, 17; 24, 5;
au trimis *ind.pf.c.3.pl.* 22, 13;
au tremis *ind.pf.c.3.sg.* 2, 3;
trimisă *ind.pf.s.3.sg.* 7, 22; 10, 3;
trimisără *ind.pf.s.3.pl.* 10, 6;
voi trimite *ind.viit.I.1.sg.* 18, 4;
vei trimite *ind.viit.I.2.sg.* 1, 16;
va tremite *ind.viit.I.3.sg.* 23, 5;
trimiţînd *ger.* 24, 9;

trîmbiţa: (1551/3 ES): v. I: „(aus-)posaunen": „trompeter"
au trîmbiţat *ind.pf.c.3.pl.* 6, 13; 6, 13; 6, 16;
trîmbiţară *ind.pf.s.3.pl.* 6, 20;
să trîmbiţêze *subj.pr.3.pl.* 6, 8;
trîmbiţînd *ger.* 6, 9; 6, 9; 6, 13;

trîmbiţă: (1551/3 ES): s.f.: „Trompete": „trompette"
trîmbiţa *sg.nom./ac.* 6, 5;
trîmbiţe *pl.nom./ac.* 6, 8; 6, 13;
trîmbiţele *pl.nom./ac.* 6, 13; 6, 13; 6, 16; 6, 20;
trîmbiţelor *pl.gen./dat.* 6, 20;

trup: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Körper": „corps"
trupul *sg.nom./ac.* 8, 29;

tu: (1521 NEACŞU): pron. pers.: „du": „tu, toi"
tu (9×)
ţie (13×)
ţi- (1×)
-ţ (2×)
te (8×)
te- (2×)
tine (12×)
voi (70×)
vă (2×)
voao (51×)
v- (6×)
vă- (1×)

tulbura: (XVI sec. CV): v. I.: „aufwühlen": „troubler"
ne-am turburat *ind.pf.c.1.pl.refl.* 2, 11;

Ţ

ţară: (1515 DLRV): s.f.: „Land": „pays"
ţara *sg.nom./ac.* 5, 12;

ţarină: (1400 DERS): s.f.: „Land, Feld": „terre"
ţarină *sg.nom./ac.* 15, 18;
ţarinei *sg.gen./dat.* 24, 33;
ţarinile *pl.nom./ac.* 19, 6; 21, 12;

ţărînă: (1550 HC): s.f.: „Erde, Staub": „terre, poussière"
ţărînă *sg.nom./ac.* 7, 6;

ţărm: (1551/3 ES): s.n.: „Ufer": „rivage"
ţărmurile *pl.nom./ac.* 13, 9;

ţinere: (XVI sec. PS. H.): s.f.: „Besitz": „possession"
ţinêre *sg.nom./ac.* 21, 12;

ţinut: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Gegend, Landschaft, Provinz": „région"
ţinutului *sg.gen./dat.* 22, 19; 22, 19;

U

ucide: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „töten, umbringen": „tuer"
ucide *ind.pr.3.sg.* 21, 21;
au ucis *ind.pf.c.3.sg.* 9, 26; 11, 10; 11, 12; 11, 17; 12, 1; 12, 7; 13, 21; 20, 5; 20, 6; 21, 32; 21, 36; 21, 38;
au ucis *ind.pf.c.3.pl.* 7, 5; 15, 22; 21, 27;
au ucisu *ind.pf.c.3.pl.* 10, 11;
ucise *ind.pf.s.3.sg.* 10, 26; 10, 35;
uciseră *ind.pf.s.3.sg.* 7, 25;
ucisăsără *ind.m.m.c.pf.3.pl.* 7, 25;
va ucide *ind.viit.I.3.sg.* 20, 3; 21, 13;
vor ucide *ind.viit.I.3.pl.* 20, 5;

ucigaş: (1620 MOXA): s.m.: „Mörder": „assassin"
ucigaşul *sg.nom./ac.* 20, 3;
ucigaşului *sg.gen./dat.* 20, 3;

umăr: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Schulter, Achsel": „épaule"
umerele *pl.nom./ac.* 4, 5;

umbla: (XVI sec. CV): v. I: „(umher)gehen, laufen, wandern": „aller, marcher, parcourir"
să umble *subj.pr.3.sg.* 6, 7; 18, 4; 18, 8;
umblînd *ger.* 6, 11;
umblaţ *imperat.* 18, 8;

umple: (XVI sec. CV): v. III/II: „füllen, erfüllen": „remplir"
să împlea *ind.impf.refl.3.sg.* 3, 15;
am împlut *ind.pf.c.1.pl.* 9, 13;

un: (1521 NEACŞU): num./art./pron.: „ein": „un"
unul *pron.* 2, 11; 3, 12; 4, 4; 10, 30; 10, 39; 22, 20; 23, 14;

unde: (XVI sec. CV): adv.: „wo, wohin": „où"
unde (19×)

unealtă: (1581/2 PO): s.f.: „Gerät, Gerätschaften, Habe": „outil, outillage, avoir"
unêlte *pl.nom./ac.* 7, 24;

unsprezece: (1551/3 ES): num.: „elf": „onze"
unsprăzêce *num.card.* 15, 50; 15, 60;

ureche: (1407 DERS): s.f.: „Ohr": „oreille"
urechile *pl.nom./ac.* 8, 35; 20, 4;

urgie: (1543 DERS): s.f.: „1. Grimm, Zorn, 2. Heimsuchung": „1. fureur, rage, courroux, 2. peine"
urgie *sg.nom./ac.* 7, 1; 9, 30;
urgia *sg.nom./ac.* 22, 18; 22, 20;
urgii *sg.gen./dat.* 7, 26;

uriaş: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Riese": „géant"
uriaş *sg.nom./ac.* 12, 4;

urî: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „hassen": „haïr"
urînd *ger.* 20, 5;

urmă: (XVI sec. PS. H.): s.f.: „Spur": „trace"
urma *sg.nom./ac.* 1, 3;
urmă *sg.nom./ac.* 6, 8; 10, 14;

urma: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „folgen": „suivre"
au urmat *ind.pf.c.3.sg.* 14, 14;
să urmez *subj.pr.1.sg.* 14, 8;
a urma *inf.* 14, 9;

usca: (XVI sec. PS. H.): v. I: „(aus-, ver)trocknen": „(se) sécher"
au uscat *ind.pf.c.3.sg.* 2, 10; 4, 23;
au uscat *ind.pf.c.refl.3.pl.* 9, 12;
uscate *part.pl.* 9, 5;
uscînd *ger.* 4, 23;
la uscat *supin* 3, 17;

uscat: (1439 BGL): adj./s.: „ge-, vertrocknet, Festland": „séché, terre ferme"
uscat *sg.nom./ac.* 3, 17; 4, 18; 4, 22;

uşă: (1472 BGL): s.f.: „Tür": „porte"
uşa *sg.nom./ac.* 2, 17;
uşile *pl.nom./ac.* 19, 51;

V

vale: (1428 DERS): s.f.: „Tal": „val(lée)"
vale *sg.nom./ac.* 7, 5; 12, 2;
valea *sg.nom./ac.* 8, 11; 10, 12; 12, 1; 12, 2; 13, 16; 15, 17; 15, 8; 17, 9; 17, 9; 17, 16; 19, 11;
văii *sg.gen./dat.* 8, 13; 13, 9; 13, 16; 15, 7; 15, 8;

vas: (XVI sec. CV): s.n.: „Gefäss, Geschirr": „récipient, vaisseau"
vasele *pl.nom./ac.* 7, 11;

veac: (XVI sec. CV): s.n./m.: „1. Zeit, 2. Ewigkeit, 3. Jahrhundert": „1. temps, 2. éternité, 3. siècle"
veac *sg.nom./ac.* 8, 28;
vêci *pl.nom./ac.* 4, 7;

veche: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „alt": „vieux, ancien"
vechiu *sg.nom./ac.* 9, 4;
vechi *pl.nom./ac.* 9, 4; 9, 5; 9, 5;

vedea: (1521 NEACŞU): v. II: „sehen, wahrnehmen": „voir, apercevoir"
vedea *ind.impf.3.sg.* 8, 20;
văzut-am *ind.pf.c.1.sg.* 7, 21;
au văzut *ind.pf.c.3.sg.* 8, 21;
aţ văzut *ind.pf.c.2.pl.* 23, 3;
au vazut *ind.pf.c.3.pl.* 18, 9; 24, 7;
au fost văzut *ind.pf.c.3.sg.* 24, 31;
văzu *ind.pf.s.3.sg.* 8, 14; 8, 15;
vădzu *ind.pf.s.3.sg.* 5, 13;
veţi vedea *ind.viit.I.2.pl.* 3, 3;
vedeţi *imperat.* 2, 1;
vedeţ *imperat.* 22, 28; 23, 4;
de văzut *supin* 22, 10;

vedere: (XVI sec. CV): s.f.: „Sehen, Gesicht": „vue, face"
vedêrea *sg.nom./ac.* 1, 5;

veni: (1521 NEACŞU): v. IV: „kommen": „venir"
vine *ind.pr.3.sg.* 15, 2; 23, 15;
am venit *ind.pf.c.1.sg.* 5, 14; 9, 6;
aţi venit *ind.pf.c.2.pl.* 9, 8;
au venit *ind.pf.c.3.pl.* 2, 3; 2, 29; 8, 11; 9, 9; 14, 6; 18, 5; 21, 1; 22, 10; 23, 14;
veni *ind.pf.s.3.sg.* 11, 7; 11, 21;
veniră *ind.pf.s.3.pl.* 2, 1; 3, 1; 9, 6; 9, 17; 11, 15;
să venim *subj.pr.1.pl.* 9, 12;
va veni *ind.viit.I.3.sg.* 20, 3;
veniţi *imperat.* 10, 4;
veniţ *imperat.* 18, 8;
venind *ger.* 24, 20;

veste: (1508 DERS): s.f.: „Nachricht": „nouvelle"
vêste *sg.nom./ac.* 10, 9; 11, 7;

viespe: (1568 DERS): s.f.: „Wespe": „guêpe"
viêspea *sg.nom./ac.* 24, 12;

viaţă: (XVI sec. CV): s.f.: „Leben": „vie"
viaţă *sg.nom./ac.* 10, 40;
vieţii *sg.gen./dat.* 1, 5;

vie: (XVI sec. CV): s.f.: „Weinberg": „vigne"
vii *pl.nom./ac.* 24, 13;

vin: (XVI sec. PS. V.): s.n.: „Wein": „vin"
vin *sg.nom./ac.* 9, 4;
vinului *sg.nom./ac.* 9, 13;

vindeca: (XVI sec. CV): v. I: „heilen": „guérir"
-au vendecat *ind.pf.c.refl.3.pl.* 5, 8;

vinovat: (1530 BGL): adj.: „schuld(ig)": „coupable, fautif"
vinovat *sg.nom./ac.* 2, 17;

virtute: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Stärke, Kraft, Festigkeit": „force, vigueur"
vîrtute *f.sg.nom./ac.* 6, 2; 8, 3; 10, 7; 14, 11; 17, 17;
vîrtutea *sg.nom./ac.* 17, 18;

visterie: (1588 BGL): s.f.: „Schatzkammer": „trésor"
visteriia *sg.nom./ac.* 6, 19;

viteji: (1649 MARD.): v. IV: „tapfer sein": „être courageux"
te vitejaşte *imperat.refl.* 1, 6; 1, 7; 1, 9; 1, 18;
vitejîţî-vă *imperat.refl.* 10, 25;

viţel: (1499 DERS): s.m.: „Kalb": „veau"
viţel *sg.nom./ac.* 6, 21;
viţeii *pl.nom./ac.* 7, 24;

viu: (XVI sec. CV): adj.: „lebendig": „vivant"
viu *adj.m.sg.nom./ac.* 3, 10; 8, 23;
viul *adj.sg.nom./ac.* 10, 28;
vii *adj.pl.nom./ac.* 6, 25; 9, 20;
vie *adj.f.sg.nom./ac.* 2, 13;

vînă: (1561 CORESI): s.f.: „1. Vene, 2. Sehne, Muskel": „1. veine, 2. tendon, muscle"
vinele *pl.nom./ac.* 11, 6; 11, 9;

vîrf: (1517 DERS): s.n.: „Spitze, Gipfel": „sommet, cime"
vîrful *sg.nom./ac.* 15, 8;
vărful *sg.nom./ac.* 15, 9;

voievod: (1478 DERS): „Heerführer, Feldherr": „commandant"
voevod *sg.nom./ac.* 5, 14;
voevodul *sg.nom./ac.* 5, 15;

voie: (XVI sec. CV): s.f.: „Wille": „volonté"
voia *sg.nom./ac.* 20, 3;
voie *sg.nom./ac.* 20, 9;
voe *sg.nom./ac.* 10, 1;

vrăjitor: (1563 CORESI): s.m.: „Magier": „magicien"
vrăjitoriul *sg.nom./ac.* 13, 22;

vrăjmaş: (1421 DERS): s.m.: „Feind": „ennemi"
vrăjmaş *sg.nom./ac.* 5, 13;
vrăjmaşului *sg.gen./dat.* 7, 8;
vrăjmaşii *pl.nom./ac.* 10, 13; 21, 46; 21, 46; 23, 1;
vrăjmaşilor *pl.gen./dat.* 7, 12; 7, 12; 7, 13; 10, 19; 10, 25; 22, 8;

vreme: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Zeit": „temps"
vrême *sg.nom./ac.* 4, 1; 4, 14; 5, 2; 7, 8; 8, 14; 8, 29; 10, 9; 10, 24;
vrêmea *sg.nom./ac.* 4, 24; 17, 13;

Z

zece: (XVI sec. CV): num.: „zehn": „dix"
zêce *num.card.* 15, 56; 21, 5; 22, 14; 24, 29;
zêcelea *num.ord.gen./dat.* 4, 19;

zi: (XVI sec. CV): s.f.: „Tag": „jour"
zi *sg.nom./ac.* 4, 19; 5, 11; 5, 12; 7, 13; 9, 17; 10, 14; 10, 32;
ziua *adv.* 13, 13; 14, 9; 14, 12; 14, 12; 14, 14; 15, 64; 16, 10; 22, 3; 22, 17; 22, 22; 22, 29; 23, 8; 23, 9; 24, 25; 24, 32; 24, 35;
zio *sg.nom./ac.* 9, 12;
zioa *sg.nom./ac.* 1, 8; 3, 7; 4, 14; 5, 9; 5, 12; 6, 4; 6, 10; 6, 12; 6, 14; 6, 15; 6, 15; 6, 25; 6, 26; 7, 26; 7, 26; 8, 25; 8, 28; 8, 29; 9, 26; 9, 27; 9, 27; 10, 12; 10, 27; 10, 28; 10, 34; 10, 35;
zioao *sg.nom./ac.* 5, 9;
zile *pl.nom./ac.* 1, 11; 2, 14; 2, 29; 3, 2; 5, 10; 6, 3; 6, 14; 9, 16; 10, 13; 11, 18; 13, 1; 22, 3; 23, 1; 24, 7; 24, 31;
zilele *pl.nom./ac.* 1, 5; 3, 15; 13, 1; 20, 6; 23, 2; 24, 27; 24, 31;

zice: (XVI sec. CV): v. III: „sagen": „dire"
am zis *ind.pf.c.1.sg.* 20, 2; 22, 26; 22, 28;
au zis *ind.pf.c.3.sg.* 2, 3; 4, 20; 9, 6; 11, 20; 14, 10; 14, 12; 14, 12; 22, 4; 23, 10; 23, 14;
au zis *ind.pf.c.3.pl.* 9, 11; 9, 22; 14, 6; 17, 16; 21, 2; 22, 33;
au dzis *ind.pf.c.3.pl.* 7, 3;
zise *ind.pf.s.3.sg.* 1, 1; 1, 12; 2, 4; 2, 8; 2, 13; 2, 13; 2, 14; 2, 15; 2, 19; 3, 5; 3, 6; 3, 7; 3, 9; 4, 1; 4, 15; 5, 2; 5, 9; 5, 14; 5, 15; 6, 2; 6, 6; 6, 7; 6, 8; 6, 16; 6, 22; 7, 10; 7, 19; 7, 20; 7, 25; 8, 1; 8, 18; 9, 8; 9, 22; 10, 8; 10, 12; 10, 18; 10, 22; 10, 25; 11, 6; 13, 1; 15, 16; 15, 18; 15, 19; 17, 15; 17, 17; 18, 3; 22, 1; 22, 31; 22, 34; 23, 2; 24, 2; 24, 16; 24, 19; 24, 21; 24, 22; 24, 23; 24, 24; 24, 27;
dzise *ind.pf.s.3.sg.* 4, 4; 5, 13; 7, 2; 7, 7;
ziseră *ind.pf.s.3.pl.* 1, 16; 2, 30; 9, 7; 9, 8; 9, 19; 9, 21;

zid: (XVI sec. PS. V.): s.n.: „Mauer": „mur"
zid *sg.nom./ac.* 2, 14;
zidu *sg.nom./ac.* 2, 14;
zidul *sg.nom./ac.* 6, 20;
zidurile *pl.nom./ac.* 6, 5;

zidi: (XVI sec. CV): v. IV: „1. bauen, erbauen, 2. schaffen": „1. construire, bâtir, 2. créer"
am zidit *ind.pf.c.1.pl.* 22, 23;
au zidit *ind.pf.c.3.sg.* 8, 30; 19, 50;
aţ zidit *ind.pf.c.2.pl.* 24, 13;
au zidit *ind.pf.c.3.pl.* 22, 10; 22, 11;
zidi *ind.pf.s.3.sg.* 21, 43;
va zidi *ind.viit.I.3.sg.* 6, 26;
să zidim *subj.pr.1.pl.* 22, 26; 22, 29;
zidind *ger.* 22, 16;

zidit: (1652 ÎNDR.): adj.: „gebaut, errichtet, geschaffen": „bâti, construit, créé"
zidite *adj.pl.nom./ac.* 19, 35;

JUDECĂTORII

A

abate: (1564 CORESI CAZ.): v. III: „1. ablenken, 2. hingehen, 3. abweichen, 4. einkehren": „1. dévier, 2. aller faire qqch. 3. dériver, 4. s'arrêter quelque part en passant"
s-au abătut *ind.pf.c.3.pl.* 2, 17; 14, 5; 18, 3; 18, 15; 19, 15;
să abătu *ind.pf.s.refl.3.sg.* 4, 17; 4, 18; 14, 8; 18, 26;
să abătură *ind.pf.s.refl.3.pl.* 20, 47;
vom abate *ind.viit.I.refl.1.pl.* 19, 2; 20, 8;
să abatem *subj.refl.1.pl.* 19, 11;

acel: (1521 NEACŞU): adj./pron.dem.: „jener": „ce, celui-là"
acela *pron.m.sg.nom./ac.* 7, 4; 7, 4; 7, 4; 11, 21; 15, 17;
cea *adj.f.sg.nom./ac.* (19×)
cêea *adj.f.sg.nom./ac.* 2, 2; 8, 31; 9, 38;
cêea *pron.f.sg.nom./ac.* 14, 14;
ceii *adj.f.gen./dat.* 20, 3;
aceluia *pron.m.sg.gen./dat.* 2, 5; 18, 12;
acelor *pron.m.pl.gen./dat.* 11, 39;
cel *adj.m.sg.nom./ac.* (22×)
cel *pron.m.sg.nom./ac.* (4×)
cela *pron.* (21×)
celui *adj.m.gen./dat.* 13, 8; 13, 19;
celui *pron.m.gen./dat.* 8, 20;
celuia *adj.gen./dat.* 1, 32; 1, 33; 6, 26; 7, 1; 8, 34; 11, 21; 15, 9;
celuia *pron.gen./dat.* 21, 5;
cei *adj.m.pl.nom./ac.* (5×)
cei *pron.m.pl.nom./ac.* (48×)
ceia *pron.pl.nom./ac.* (20×)
ceia *adj.m.pl.nom./ac.* 6, 31; 7, 19; 7, 20; 10, 14; 18, 22;
ceialalţi *pron.pl.nom./ac.* 20, 45; 20, 47;
celor *pron.pl.gen./dat.* (4×)
celor *adj.pl.gen./dat.* (32×)
celora 2, 16; 2, 18; 6, 9; 8, 11; 14, 19; 20, 10;
cêle *adj.f.pl.nom./ac.* 6, 20; 7, 20; 8, 21; 11, 26; 15, 5; 15, 14;
cêle *pron.f.pl.nom./ac.* (14×)
cêlea *adj.f.pl.nom./ac.* 8, 26; 21, 23;
cêlea *pron.f.pl.nom./ac.* 16, 18;

acest: (1521 NEACŞU): adj./pron.dem.: „dieser": „ce... -ci, celui-ci"
acesta *pron.m.sg.nom./ac.* 4, 3; 7, 1; 7, 14; 8, 35; 9, 38; 10, 3; 12, 13; 13, 5; 13, 18; 19, 10; 21, 11;
acesta *adj.m.sg.nom./ac.* 1, 26; 1, 27; 2, 2; 6, 29; 6, 29; 8, 1; 8, 3; 8, 8; 8, 9; 9, 29; 11, 1; 11, 37; 19, 23; 19, 30; 20, 9; 20, 12;
această *adj.f.sg.nom./ac.* 15, 8; 16, 28;
ceastă *pron.f.sg.nom./ac.* 16, 18;
aceasta *pron.f.sg.nom./ac.* 1, 9; 2, 20; 4, 4; 4, 14; 5, 5; 6, 14; 6, 24; 8, 27; 9, 19; 10, 4; 10, 15; 11, 34; 12, 3; 12, 8; 12, 11; 13, 18; 14, 3; 14, 3; 15, 6; 15, 11; 15, 19; 16, 4; 16, 15; 6, 31; 16, 31; 17, 7; 17, 7; 18, 12; 18, 24; 18, 24; 18, 28; 19, 11; 19, 11; 19, 23; 20, 3; 21, 3;
aceştia *pron.m.pl.nom./ac.* 9, 31; 18, 18; 20, 16; 20, 17; 20, 25; 20, 35; 20, 44; 20, 46;
aceştiia *pron.m.pl.nom./ac.* 19, 24;
acestuia *adj.m.sg.gen./dat.* 8, 5; 19, 24;
acestor *adj.m.pl.gen./dat.* 15, 8;
acestora *adj.m.pl.gen./dat.* 21, 7;
cêste *adj.pl.nom./ac.* 14, 12;

acolo: (1551/3 ES): adv.: „dort(hin)": „là-bas"
acolo (44×)

acoperi: (1551/3 ES): v. IV: „1. (be)decken, 2. verbergen": „1. couvrir, 2. cacher"
au acoperit *ind.pf.c.3.sg.* 4, 18; 4, 19;

acoperire: (1678 CHEIA ÎNŢ.): s.f.: „1. Bedeckung, Hülle, 2. Schild": „1. couverture, 2. bouclier"
acoperire *sg.nom./ac.* 5, 8;
acoperirea *sg.nom./ac.* 9, 15;

acum: (XVI sec. CV): adv.: „1. jetzt, 2. bald... bald, 3. vor, 4. nun also": „1. maintenant, 2. tantôt... tantôt, 3. il y a, 4. donc, alors"
acum 6, 13; 6, 31; 8, 2; 8, 6; 8, 15; 9, 16; 9, 32; 9, 38; 9, 38; 11, 7; 11, 8; 11, 23; 13, 4; 13, 7; 13, 12; 14, 2; 15, 18; 16, 10; 16, 13; 17, 3; 17, 13; 18, 14;
acuma 11, 25; 20, 9; 20, 13;

adăpa: (1551/3 ES): v. I: „1. tränken, 2. trinken": „1. abreuver, 2. boire"
au adăpat *ind.pf.c.3.sg.* 4, 19;
adapă *imperat.* 4, 19;

adăuga: (1544 BGL): v. I: „1. hinzufügen, 2. vergrößern, vermehren, 3. fortfahren": „1. ajouter, 2. agrandir, augmenter, 3. continuer à"
au adaos *ind.pf.c.3.sg.* 13, 21;
au adaos *ind.pf.c.3.pl.* 4, 1; 8, 28;
s-au adaos *ind.pf.c.refl.3.pl.* 2, 10;
adaose *ind.pf.s.3.sg.* 9, 37; 11, 14;
adaoseră *ind.pf.s.3.pl.* 3, 12; 13, 1;
adaosără *ind.pf.s.3.pl.* 10, 6; 20, 22;
voiu adaoge *ind.viit.I.1.sg.* 2, 3; 2, 21; 10, 13;
adaoge-voiu *ind.viit.I.1.sg.* 20, 23; 20, 28;
vei adaoge *ind.viit.I.2.sg.* 18, 25;

adevăr: (1551/3 ES): s.n./adj./adv.: „1. Wahrheit, 2. wahr, 3. wahrlich": „1. vérité, 2. vrai, 3. vraiment"
adevăr *sg.nom./ac.* 9, 19;

adevărat: (1561 CORESI): adj./adv.: „wahr, wirklich, echt": „vrai, vraiment, en vérité"
adevărat *adv.* 9, 15;

adeverire: (1688 BIBLIA): s.f.: „Bestätigung": „confirmation"
adeverire *sg.nom./ac.* 9, 16;

adormi: (1551/3 ES): v. IV: „einschlafen": „s'endormir"
au adormit *ind.pf.c.3.sg.* 5, 27; 16, 19;
adormi *ind.pf.s.3.sg.* 16, 14;

aducătoriul: (1570 CORESI LIT): s.m.: „Überbringer": „porteur"
aducătoriul *sg.nom./ac.* 14, 20;

aduce: (XVI sec. CV): v. III: „bringen, holen, herbeiführen": „(r)apporter"
au adus *ind.pf.c.3.pl.* 1, 7; 7, 25; 8, 34; 12, 9; 16, 8; 16, 18; 18, 3; 20, 26; 21, 4; 21, 12;
adusă *ind.pf.s.3.pl.* 19, 4;
aduse (aminte) *ind.pf.s.3.sg.* 5, 25; 13, 19;
aduseră (aminte) *ind.pf.s.3.pl.* 16, 21;
voiu aduce (aminte) *ind.viit.I.1.sg.* 4, 7; 6, 18;
aduce-voiu *ind.viit.I.1.sg.* 11, 31;
vei aduce *ind.viit.I.2.sg.* 6, 26; 13, 16;
să aducă *subj.3.sg.* 9, 24;
adu-ţi *imperat.* 16, 28;
(vă) aduceţi *imperat.* 9, 2;
aducînd *ger.* 3, 18; 15, 1;
adus *part.* 6, 28;

aduna: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „(ver)sammeln": „rassembler"
au adunat *ind.pf.c.3.sg.* 11, 20; 12, 4;
să adună *ind.pf.s.3.sg.refl.* 20, 11;
să adunară *ind.pf.s.3.sg.refl.* 16, 23;
să adunară *ind.pf.s.3.pl.refl.* 12, 1;
adunînd *ger.* 1, 7;
s-au adunat *ind.pf.c.3.pl.refl.* 6, 33; 9, 6; 20, 14;
se-au adunat *ind.pf.c.3.pl.refl.* 16, 23;
să aduna *ind.impf.3.pl.refl.* 11, 3;

adunare: (1581/2 PO): s.f.: „Sammlung Ansammlung": „rassemblement"
adunare *sg.nom./ac.* 21, 5; 21, 8;
adunarea *sg.nom./ac.* 20, 1; 20, 2; 20, 2; 21, 10; 21, 13;
adunării *sg.gen./dat.* 21, 16;

afară: (XVI sec. CV): adv./conj./prep./s.: „draussen, ausser, Äusseres": „dehors, sauf, extérieur"
afară 2, 3; 3, 18; 6, 30; 8, 26; 8, 26; 9, 29; 9, 33; 11, 7; 11, 7; 11, 34; 12, 9; 12, 9; 16, 31; 19, 24; 19, 25; 20, 15; 20, 17; 20, 31; 20, 32;

afla: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. (auf-, vor)finden, 2. widerfahren, 3. entdecken, 4. erfahren, 5. vorhandensein": „1. trouver, 2. arriver à qn., 3. découvrir, 4. apprendre, 5. se trouver"
află *ind.pr.3.sg.* 15, 15;
-am aflat *ind.pf.c.1.sg.* 6, 17;
au aflat *ind.pf.c.3.pl.* 1, 5; 21, 12;
-au aflat *ind.pf.c.3.pl.* 6, 13;
va afla *ind.viit.I.3.sg.* 9, 33; 17, 8;
voiu afla *ind.viit.I.1.sg.* 17, 9;
veţi afla *ind.viit.I.2.pl.* 14, 12;
vor afla *ind.viit.I.3.pl.* 5, 30;
aţi fi aflat *cond.pf.2.pl.* 14, 18;
s-au aflat *refl.3.sg.* 20, 48;
s-au aflat *refl.3.pl.* 20, 48;

agonisită: (1621 DIRA): s.f.: „Erwerb": „acquisition"
agonisita *f.sg.nom./ac.* 18, 21;

aici: (XVI sec. CV): adv.: „hier": „ici"
aici 4, 20; 6, 18;
aicea 7, 9; 16, 2; 18, 3; 18, 3; 18, 3; 19, 9; 19, 9; 20, 7;

ajutor: (1521 NEACŞU): s.n.: „Hilfe, Beistand": „aide, assistance"
ajutoriu *sg.nom./ac.* 5, 23;
agiutoriul *sg.nom./ac.* 5, 23;

al: (1425 DERS): art. gen.: „des": „de"
al *m.sg.* (12×)
a *f.sg.* (65×)
ai *m.pl.* (16×)
ale *f.pl.* (9×)

alături: (1593 DIR): „nebenan": „à côté"
alăturea 4, 11;

albină: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Biene": „abeille"
albine *pl.nom./ac.* 14, 8;

alege: (XVI sec. CV): v. III: „1. aussondern, -wählen, 2. unterscheiden, 3. entscheiden, 4. enden als...": „1. choisir, séparer, trier, 2. distinguer, 3. décider, 4. finir comme..."
alêseră *ind.pf.s.3.pl.* 5, 8;

alerga: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „laufen, eilen": „courir"
au alergat *ind.pf.c.3.sg.* 7, 21; 15, 14;
au alergat *ind.pf.c.3.pl.* 1, 6;
alergă *ind.pf.s.3.sg.* 13, 10;
să alêrge *subj.pr.3.sg.* 7, 7;

ales: (1437 BGL): adj.: „auserlesen": „élu"
aleş *pl.nom.* 20; 34;

alt: (XVI sec. CV): adj./pron.: „(ein) anderer": „autre"
altă *f.sg.nom./ac.* 2, 10; 20, 30; 20, 31;
alta *f.sg.* 20, 31;
altor *pl.gen./dat.* 2, 17; 2, 19;

amăgi: (1581/2 PO): v. IV: „1. täuschen, verleiten, 2. verführen": „1. tromper, 2. séduire"
ai amăgit *ind.pf.c.2.sg.* 16, 13; 16, 15;
amăgêşte *imperat.* 14, 15; 16, 5;

amiază: (XVI sec. CV): s.f./adv.: „Mittag, mittags": „midi, à midi"
amiază 2, 9;
amiazăzi 5, 10;

aminte: (1551/3 ES): adv.: a aduce, a fi, a lua, a pica, a veni ~, „sich erinnern, achtgeben, merken, sich in acht nehmen": „se souvenir, faire attention à, apercevoir, prendre garde"
aminte 3, 26; 8, 34; 9, 2; 16, 28;

amîndoi: (1551/3 ES): num.: „beide": „les deux"
amîndoi *m.pl.nom./ac.* 16, 3; 19, 6; 19, 8;
amîndoao *num.f.pl.nom./ac.* 3, 15; 20, 16;

amuţi: (XVI sec. PS. SCH.): „verstummen": „se taire"
amuţêşte-te *imperat.sg.refl.* 18, 19;

an: (XVI sec. CV): s.m.: „Jahr": „an"
an *sg.nom./ac.* 11, 40;
ani *pl.nom./ac.* 2, 8; 3, 8; 3, 8; 3, 11; 3, 14; 3, 20; 4, 3; 5, 31; 6, 1; 6, 25; 8, 28; 9, 22; 10, 2; 10, 3; 10, 8; 11, 26; 12, 7; 12, 9; 12, 11; 2, 14; 13, 1; 15, 20; 16, 31;

apă: (1213 SUCIU): s.f.: „Wasser": „eau"
apă *sg.nom./ac.* 1, 15; 4, 19; 5, 4; 5, 25; 6, 38; 7, 4; 7, 5; 7, 5; 7, 6;
apa *sg.nom./ac.* 5, 19; 7, 24; 7, 24;
ape *pl.nom./ac.* 15, 19;

apleca: (1561 CORESI): v. I: „1. beugen, biegen, 2. säugen, stillen": „1. pencher, plier, 2. nourrir, allaiter"
să pleca *ind.impf.refl.3.sg.* 5, 28;
au plecat *ind.pf.crefl.3.sg.* 5, 27; 19, 9;
au plecat *ind.pf.c.refl.3.pl.* 7, 6; 9, 3;
plecă *ind.pf.s.3.sg.* 16, 30;
va pleca *ind.viit.I.3.sg.* 19, 8;
plecată *part.* 19, 11;

aprinde: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „anzünden": „allumer"
aprinse *ind.pf.s.3.sg.* 15, 5;

aproape: (XVI sec. PS. SCH.): adv./s.m.: „nahe, Mitmensch": „près de, proche, le prochain"
aproape *adv.* 3, 20; 4, 11; 19, 14;
aproapele *sg.nom./ac.* 6, 29; 7, 14; 7, 22; 10, 18;
aproapelui *sg.gen./dat.* 7, 13;

apropia: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „nahen, nähern": „approcher"
s-au apropiat *ind.pf.c.3.sg.refl.* 9, 52;
să apropiară *ind.pf.s.3.pl.refl.* 20, 24;
să apropiiu *subj.pr.refl.1.sg.* 20, 23;
să apropiem *subj.pr.refl.1.pl.* 19, 13;

apuca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. (an)fassen, ergreifen, 2. erreichen, 3. gelingen, dazu kommen...": „1. prendre, saisir, 2. obtenir, attraper, 3. réussir à faire qch. "
apuca *ind.impf.3.pl.* 9, 25;
am apucat *ind.pf.c.refl.1.sg.* 20, 6;
au apucat *ind.pf.c.3.sg.* 12, 5;
au apucat *ind.pf.c.3.pl.* 3, 28; 7, 24;
apucă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 16, 3;
să apucă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 19, 25; 19, 29;
să apucară *ind.pf.s.refl.3.pl.* 16, 21;
apucaţ *imperat.pl.* 7, 24;

apune: (1561 CORESI): v. III: „untergehen, erlöschen": „se coucher, s'éteindre"
apusă *ind.pf.s.3.sg.* 19, 14;
apune *inf.* 14, 18;

apus: (XVI sec. PS. SCH.): adj./s.n.: „1. untergegangen, (Sonnen) Untergang, 2. Abendland": „1. couché, coucher (des astres), 2. occident, ouest"
apusul *sg.nom./ac.* 20, 33;

aramă: (1440 DIR): s.f.: „Kupfer": „cuivre"
aramă *sg.nom./ac.* 16, 21;

arăta: (XVI sec. CV): v. I: „1. zeigen, weisen, 2. anzeigen, 3. Berichten, 4. erfinden": „1. montrer 2. déclarer, dénoncer, 3. rapporter, 4. inventer"
să arate *subj.3.sg.* 13, 21;
au arătat *ind.pf.c.3.sg.* 1, 25;
voiu arăta *ind.viit.I.1.sg.* 4, 22;
arată *imperat.* 1, 24;

arde: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(ver-, ab-, nieder-) brennen": „brûler"
au ars *ind.pf.c.3.pl.* 1, 8; 9, 49; 15, 5; 15, 6; 20, 48;
au arsu *ind.pf.c.3.pl.* 18, 27;
vom arde *ind.viit.I.1.pl.* 12, 1; 14, 15;

ardere: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Brennen, Verbrennen, 2. Opfergabe": „1. action de brûler, 2. sacrifice"
ardere *sg.nom./ac.* 6, 26; 6, 28; 11, 31; 13, 16; 13, 23; 20, 26; 21, 4;

argint: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Silber": „argent"
argintul *sg.nom./ac.* 16, 18; 17, 2; 17, 3; 17, 4;
argintului *sg.gen./dat.* 5, 19;
arginţi *pl.nom./ac.* 9, 4; 17, 2; 17, 3; 17, 4; 17, 10;
arginţ *pl.nom./ac.* 16, 5;

arie: (1561 CORESI): „Tenne": „aire"
arie *sg.nom./ac.* 6, 37; 15, 5;

arunca: (XVI sec. CV): v. I: „werfen": „jeter"
au aruncat *ind.pf.c.3.sg.* 8, 25; 9, 17; 9, 53;
aruncă *ind.pf.s.3.sg.* 15, 17;
aruncat *part.* 4, 22;

asculta: (XVI sec. CV): v. I: „1. (an)hören, 2. lauschen, 3. gehorchen": „1./2. écouter, 3. obéir"
au ascultat *ind.pf.c.3.sg.* 3, 9; 11, 17; 11, 28;
au ascultat *ind.pf.c.3.pl.* 2, 17; 2, 20;
aţi ascultat *ind.pf.c.2.pl.* 2, 2;
aţ ascultat *ind.pf.c.2.pl.* 6, 10;
va asculta *ind.viit.I.3.sg.* 9, 7;
vor asculta *ind.viit.I.3.pl.* 3, 4;
ascultă *ind.pf.s.3.sg.* 11, 10; 13, 9;
să asculte *subj.pr.3.pl.* 2, 17; 19, 25; 20, 13;
ascultaţi *imperat.* 5, 3;

ascunde: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. verbergen, verstecken, 2. verheimlichen": „1. cacher, 2. dissimuler"
ascundeţ *ind.pr.refl.2.pl.* 21, 20;
am ascuns *ind.pf.c.1.sg.* 3, 19;
s-au ascunsu *ind.pf.c.refl.3.sg.* 9, 5;

ascuns: (XVI sec. PS. SCH.): adj./adv./s.n.: „1. verborgen, heimlich, insgeheim, Geheimnis, 2. versteckt, heimlich, Versteck": „1. occulte, secrètement, énigme, 2. caché, en cachette, cachette"
(într-)ascunsu *adv.* 9, 25;
ascunşii *pl.nom./ac.* 16, 9; 16, 12;

ascuţit: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „1. scharf, 2. spitz": „pointu"
ascuţite *adj.f.pl.nom./ac.* 3, 16;
ascuţitului *sg.gen./dat.* 3, 22;

asemănare sg.nom./ac (1683 SICR. DE AUR): s.f.: „Ähnlichkeit": „ressemblance".
asămănarea *sg.nom./ac.* 7, 15; 18, 7;

asin: (1551/3 ES): s.m.: „Esel": „onagre"
asini *pl.nom./ac.* 5, 10;

astăzi: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „heute": „aujourd'hui"
astăzi 1, 21; 1, 26; 9, 18; 11, 27; 19, 9; 19, 30; 21, 3; 21, 6;

asupra: (XVI sec. PS. SCH.): prep./adv.: „1. gegen, 2. über, 3. oberhalb": „1. vers, 2. sur, 3. au dessus"
asupra (22×)

aşa: (XVI sec. CV): adv.: „so": „ainsi, de la sorte"

aşa 1, 7; 2, 17; 5, 15; 5, 31; 6, 20; 6, 38; 6,40; 7,17; 7,17; 8,7; 8,18; 11, 8; 11, 10; 12,6; 14,10; 15, 7; 15, 11; 16, 26; 18, 4; 18,4; 19,30; 20,32; 21,11; 21,14; 21,23;

aştepta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „(er)warten, harren": „attendre"
aşteptară *ind.pf.s.3.pl.* 3, 25;
să aşteptăm *subj.pr.1.pl.* 16, 3;

atunci: (XVI sec. CV): adv.: „dann, damals": „alors, lors"
atuncea 5, 8; 5, 10; 5, 13; 5, 19; 5, 22; 8, 3; 13, 21;

aţă: (1561 CORESI CORESI TE): s.f.: „Faden": „fil"
aţă *sg.nom.lac.* 16, 12;

aţîţa: (1581/2 PO): v. I: „1. Feuer anfachen, 2. erregen": „enflammer"
să aţîţă *ind.pr.3.sg.refl.* 20, 34;
s-au aţîţat *ind.pf.c.3.sg.* 6, 21; 20, 41;

au: (XVI sec. CV): adv./conj: „1. oder, 2. denn": „1. ou, 2. est-ce que" 6, 13; 6, 31; 6, 31; 8, 6; 8, 15; 10, 11; 11, 7; 11,34; 12,5; 14,3; 14,15; 19,13; 20, 22; 20, 23; 20, 28; 20, 28;

aur: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Gold": „or"
aur *sg.nom.lac.* 8, 24; 8, 26; 8, 26;

auzi: (1521 NEACŞU): v. IV: „hören": „ouïr, entendre"
au auzit *ind.pf.c.3.sg.* 9, 30;
au auzit *ind.pf.c.3.pl.* 9, 46; 20, 3;
auzi *ind.pf.s.3.sg.* 7, 15;
vei auzi *ind.viit.l.2.sg.* 7, 11;
să auză *subj.pr.refl.3.sg.* 18, 25;
să auzim *subj.pr.1.pl.* 14, 13;
auzite *part.* 13, 23;

azimă: (XVI sec. CV): s.f.: „ungesäuertes Brot": „azyme"
azime *pl.nom.lac.* 6, 19; 6, 21;
azimele *pl.nom.lac.* 6, 21;

azimit: (1688 BIBLIA): adj.: „geweiht": „sacré"
azimite *adj.f.pl.nom.lac.* 6, 20;

B

bate: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. schlagen, 2. kämpfen, 3. abschweifen": „1. battre, 2. combattre, 3. divaguer, s'écarter"
bate *ind.pr.refl.3.sg.* 20, 39;
au bătut *ind.pf.c.3.sg.* 9, 39; 16, 14;
au bătut *ind.pf.c.3.pl.* 1, 8; 5, 8; 9, 52; 11,4; 11,5; 11,25; 11, 25; 19, 25; 20, 5;
bătea *ind.impf.3.sg.* 6, 11; 12, 4;
bătea *ind.impf.refl.3, sg.* 16, 25;
bătură *ind.pf.s.refl.3.pl.* 20, 19;
vei bate *ind.viit.I.2.sg.* 16, 3;
să bată *subj.pr.3.sg.* 1, 9; 20, 18;
bate *imper.2.sg.* 9, 38;

batjocori: (1560 BRATU): v. IV: „1. verspotten, verhöhnen, 2. beschimpfen": „1. se moquer de, tourner en dérision, 2. insulter"
batgiocurindu- *ger.refl.3.sg.* 16, 27;

băga: (1521 NEACŞU): v. I: „hineintun, -stecken, -schieben": „mettre dans, introduire"
am băgat *ind.pf.c.1.sg.* 2, 2;
băgă *ind.pf.s.3.sg.* 19, 21;
băgaţi *imperat.* 5, 3;

bărbat: (1262 DRĂGANU): s.m.: „Mann": „homme"
bărbat *sg.nom.lac.* 11, 39; 19, 6;
bărbatul *sg.nom.lac.* 13, 9; 14, 5; 19, 3; 20, 3; 21, 11;
bărbatului *sg.gen.ldat.* 13, 6; 13, 10; 21,11; 21, 12;
bărbaţ *pl.nom.lac.* 21, 12;
bărbaţi *pl.nom.lac.* 9, 18; 16, 27; 16, 27;

bărbier: (1561 DERS): s.m.: „Barbier": „barbier"
bărbiêriu *sg.nom.lac.* 16, 19;

bătrîn: (1399 DOR): adj./s.: „1. alt, 2. Erb-, Stammgut": „1. vieux, 2. patrimoine"
bătrîn *sg.nom.lac.* 19, 16; 19, 17; 19, 20; 19, 22;
bătrîni *adj.pl.nom.lac.* 2, 7; 8, 16; 11, 7; 11, 9; 11, 10; 21, 16;
bătrînii *pl.nom.lac.* 8, 14; 11, 5; 11, 8; 11, 11;

bătrîneţe: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Alter": „vieillesse"
bătrînêţe *sg.nom.lac.* 8, 32;

băutură: (XVI sec. CV): s.f.: „Getränk": „liquide"
băutura *sg.nom.lac.* 14, 7;
băuturei *sg.gen.ldat.* 14, 12;
băuturi *pl.nom.lac;* 14, 10;

bea: (1418 DLRV): v. II: „trinken": „boire"
au băut *ind.pf.c.3.pl.* 9, 27; 19, 4; 19, 6; 19, 8; 19, 21;
bău *ind.pf.s.3.sg.* 15, 19;
să bea *subj.pr.3.sg.* 7, 5; 7, 6; 13, 14;

bine: (1458 DRĂGANU): adv./s.: „1. gut, Gutes, 2. Wohl, Heil": „bien"
bine 9, 16; 10, 16; 14, 8; 15, 7; 17, 13; 18, 19;

bir: (1441 DER): s.m.: „Tribut": „taxe"
bir *sg.nom.lac.* 1, 28; 1, 29; 1, 30; 1, 31;

birnic: (1535 DERS): s.m./adj.: „Tributpflichtiger, tributpflichtig": „tributaire"
birnic *sg.nom.lac.* 1, 35;
birnici *pl.nom.lac.* 1, 33;

blagoslovenie: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Segen": „bénédiction"
blagoslovenie *sg.nom.lac.* 1, 15;

blagoslovi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „segnen": „bénir"
blagoslovi *ind.pf.s.3.sg.* 13, 24;
să se blagoslovească *subj.pr.refl.3.sg.*5,24;
să vă blagosloviţ *subj.pr.refl.2.pl.* 9, 19;
blagoslovească *imperat.pr.3.sg.* 5, 24;
blagosloviţi *imperat.pr.2.pl.* 5, 2; 5, 9;
blagoslovit *part.* 17, 2;

blestem: (XVI sec. CV): s.n.: „Fluch, Verwünschung": „malédiction"
blestem *sg.nom.lac.* 5, 23;
blăstemul *sg.nom.lac.* 9, 57;

blestema: (XVI sec. CV): v. I: „verfluchen, verwünschen": „maudire"
să blestemaţ *subj.pr.2.pl.* 5, 23;
blestemaţi *imperat.* 5, 23;

blestemat: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „verflucht": „maudit"
blestemat *sg.nom.lac.* 21, 18;

boier: (1432 DOR): s.m.: „Bojar, Adliger": „boiard, noble"
boiêri *pl.nom.lac.* 16, 30;
boiêrii *pl.nom.lac.* 8, 3; 8, 6; 8, 14; 8, 15; 8, 16; 10, 18; 16, 5; 16, 23;
boiarinul *sg.nom.lac.* 4, 2;
boiêren *sg.nom.lac.* 11, 9;
boiêrenul *sg.nom.lac.* 4, 7; 9, 30;
boiêreni *pl.nom.lac.* 7, 25;

boieresc: (1584 BGL): adj.: „herrschaftlich": „noble"
boiereşti *pl.nom.ac.* 5, 8;

boz: (1581/2 PO): s.m.: „Götze": „idole"
bozii *pl.nom.lac.* 16, 24;

braţ: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Arm": „bras"
braţele *pl.nom.lac.* 15, 14; 15, 14; 16, 12;

brici: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Rasier-, Schermesser": „rasoir"
briciu *sg.nom.lac.* 16, 17;

bucată: (1425 BGL): s.f.: „1. Stück, 2. Speise, 3. Pl. Habe": „1. pièce, 2. plat, 3. biens"
bucată *sg.nom.lac.* 9, 53; 19, 5;
bucate *pl.nom.lac.* 20, 10;
bucatele *pl.nom.lac.* 7, 8;

bucium: (1645 S. TAINE): s.n.: „Posaune": „trompette"
buciune *pl.nom.lac.* 3, 27; 7, 22;
buciunele *pl.nom.lac.* 7, 8; 7, 19; 7, 20; 7, 20;

buciuma: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „posaunen": „jouer la trompette"
au bucinat *ind.pf.c.3.pl.* 7, 20;

bun: (1211 DRĂGANU): adj.: „gut": „bon"
bun *m.sg.nom.lac.* 8,2; 9,2; 11,25; 18,9; 19, 24;
bună *f.sg.nom.lac.* 9, 11; 15, 2;
bune *f.pl.nom.lac.* 8, 32;

bunătate: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Güte": „bonté"
bunătatea *sg.nom.lac.* 8, 35;

buric: (1621 DIRA): s.n.: „Nabel": „nombril"
buricul *sg.nom.lac.* 9, 37;

C

ca: (1521 NEACŞU): adv./conj.: „1. wie, 2. damit, 3. ungefähr": „1. comme, 2. afin que, 3. à peu près"
adv.(30×); *conj.* (61×)

cal: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Pferd": „cheval"
cailor *pl.gen.ldat.* 5, 22;

cale: (1528 DERS): s.f.: „1. Weg, 2. Mittel, Weise": „1. chemin, 2. moyen"
cale *sg.nom./ac.* 9, 25;
calea *sg.nom./ac.* 2, 17; 2, 19; 2, 22; 4, 9; 5, 10; 9, 37; 17, 8; 18, 5; 18, 6; 18, 26; 19, 9; 19, 27; 20, 42;
căi *pl.nom./ac.* 5,6; 20,31; 20,32; 20,45;

capră: (1425 BGL): s.f.: „Ziege": „chèvre"
capre *pl.nom./ac.* 6, 19; 13, 15; 13, 19; 14, 6; 15, 1;

car: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Karren, Wagen": „charrette"
carul *sg.nom./ac.* 5, 28;
carului *sg.gen./dat.* 4, 15;
cară *sg.nom./ac.* 1, 19; 4, 3; 4, 13;
carăle *pl.nom./ac.* 4, 13; 4, 15;
carălor *pl.gen./dat.* 4, 16; 5, 28;

care: (XVI sec. CV): pron.rel./interog.: „wer, welcher": „qui, lequel"
care (11×)
carele (80×)
carea (23×)
carii (5×)
carei (5×)
cărora (1×)

carne: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Fleisch": „viande"
cărnuri *pl.nom./ac.* 6, 21;
cărnurile *pl.nom./ac.* 6, 19; 6, 20; 6, 21;

carte: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Buch, 2. Schriftstück": „1. livre, 2. document, lettre"
cărţilor *pl.gen./dat* 1, 11; 1, 12;

căci: (1551/3 ES): conj.: „denn": „car"
căci (73×)
căce (11×)

cădea: (XVI sec. PS. SCH.): v. II: „1. fallen, stürzen, 2. münden": „1. tomber, 2. se jeter dans"
au căzut *ind.pf.c.3.sg.* 5, 27; 5, 27; 7, 13; 7, 13; 13, 20; 18, 1; 19, 26;
au căzut *ind.pf.c.3.pl.* 8, 10; 9, 40; 12, 6; 20, 44; 20, 46;
căzu *ind.pf.s.3.sg.* 4, 16; 16, 30;
voi cădea *ind.viit.I.1.sg.* 15, 18;
căzut *part.* 3, 25;
căzută *part.* 19, 27;

călca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. treten, 2. zertreten": „1. marcher, 2. piétiner"
au călcat *ind.pf.c.3.pl.* 9, 27; 20, 43;
călca-va *ind.viit.I.3.sg.* 5, 21;

călcîi: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Ferse": „talon"
călcîiul *sg.nom./ac.* 5, 22;
călcîilor *pl.gen./dat.* 5, 22;

cămară: (1431 LDSR): s.f.: „1. Kammer 2. Schatzkammer": 1. chambre, 2. trésorerie"
cămară *sg.nom./ac.* 16, 12;

cămilă: (1438 DRHA): s.f.: „Kamel": „chameau"
cămilele *pl.nom./ac.* 7, 12;
cămilelor *pl.gen./dat.* 6, 5; 8, 21; 8, 26;

căpetenie: (1675 MIR. COSTIN): s.f.: „Oberhaupt": „commandant"
căpetenie *sg.nom./ac.* 11, 8; 11, 11;
căpetenii *pl.nom./ac.* 9, 34; 9, 43; 9, 44;

cărare: (1392 BGL): s.f.: „Pfad": „sentier"
cărări *pl.nom./ac.* 5, 6;

cărturar: (XVI sec. PS. SCH.): „Schriftgelehrter": „scribe"
cărturariului *sg.gen./dat.* 5, 14;

către: (XVI sec. CV): prep.: „gegen": „vers" (2×)
către (2×)
cătră (182×)

căuta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. suchen, 2. blicken, sehen, 3. trachten, streben": „1. chercher, 2. regarder, 3. tâcher"
au căutat *ind.pf.c.3.pl.* 20, 45;.
căută *ind.pf.s.3.sg.* 6, 14; 20, 40;
căutînd *ger.* 19, 17;

ce: (1521 NEACŞU): pron.rel./interog.: „was, welches": „que, quoi, qui"
ce (147×)

cearşaf: (1549 DIR): „s.n.: „Laken": „drap"
cearşafuri *pl.nom./ac.* 14, 12; 14, 13;

cedru: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Zeder": „cèdre"
chedrii *pl.nom./ac.* 9, 15;

cel: (1521 NEACŞU): art. dem./adj.: „der": „ce"
cel *adj./ m.sg.nom./ac.* (25×)
cela (21×)
celui *m.sg.gen./dat.* (5×)
celuia (8×)
cei *m.pl.nom./ac.* (57×)
ceia (37×)
ceii (celei) 20, 3;
cea *f.sg.nom./ac.* (18×)
cêea (7×)
cêle (21×)
cêlea *adj.f.pl.nom./ac.* (4×)
celor *adj.pl.gen./dat.* (32×)
celora (8×)

cer: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Himmel": „ciel"
ceriu *sg.nom./ac.* 5, 20; 13, 20; 20, 40;
ceriul *sg.nom./ac.* 5, 4;

cerca: (1581 PRL): v. I: „1. suchen, 2. untersuchen, 3. versuchen": „1. chercher, 2. examiner, 3. essayer"
cerci *ind.pr.2.sg.* 4, 22;
cerca *ind.impf.3.sg.* 6, 29;
cerca *ind.impf.refl.3.sg.* 18, 1;
cercînd *ger.* 5, 14;
cearcaţ *imperat.* 18, 2;

cercel: (1581/2 PO): s.m.: „Ohrring": „boucle d'oreille"
cercel *sg.nom./ac.* 8, 24; 8, 25;
cercei *pl.nom./ac.* 8, 24;
cerceilor *pl.gen./dat.* 8, 26;

cerceta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I.: „prüfen": „examiner"
cerceta *ind.impf.3.sg.* 6, 29;

cercetare: (XVI sec. CV): s.f.: „Untersuchung": „recherche"
cercetări *pl.nom./ac.* 5, 15; 5, 16;

cerdac: (1645 HERODOT): s.n.: „Altan": „balcon"
cerdacului *sg.gen./dat.* 3,23; 3,24; 3,25;

cere: (1577 CORESI): v. III: „bitten, verlangen": „demander"
cêre *ind.pr.3.sg.* 14, 4;
cêre-voiu *ind.viit.I.1.sg.* 8, 24;
să ceară *subj.pr.3.sg.* 1, 14;
au cerşut *ind.pf.c.3.sg.* 8, 26;
cerşu *ind.pf.s.3.sg.* 5, 25;

cerere: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Verlangen, Bitte": „sollicitation, demande"
cêrere *sg.nom./ac.* 8, 24;

certa: (XVI sec. CV): v. I: „1. schelten, 2. strafen": „1. gronder, 2. punir"
au certat *ind.pf.c.3.sg.* 5, 14;

cetate: (1391 DRHB): s.f.: „Stadt": „cité"
cetate *sg.nom./ac.* 1,24; 1,26; 1,27; 9,43; 9, 45; 19, 12; 20, 11;
cetatea *sg.nom./ac.* 1,8; 1,11; 1,12; 1,16; 1, 25; 3, 13; 8, 27; 9, 31; 9, 45; 9, 45; 13, 7; 17, 8; 18, 27; 18, 28; 19, 11;
cetăţii *sg.gen./dat.* 1, 117; 1, 23; 1, 24; 1, 25; 6, 27; 6, 28; 6, 30; 8, 16; 8, 17; 9, 30; 9, 33; 9, 35; 9, 40; 9, 44; 9, 51; 9, 51; 14, 18; 16, 2; 16, 3; 18, 29; 18, 29; 19, 15; 19, 17; 19, 22.
cetăţi *pl.nom./ac.* 1, 20; 5, 8; 10, 4; 11, 33; 20, 11;
cetăţile *pl.nom./ac.* 5, 11; 11, 26; 19, 14; 20, 14; 21, 23;

cheie: (1500 DERS): s.f.: „Schlüssel": „clé"
chiêia *sg.nom./ac.* 3, 25;

chema: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „rufen": „appeler"
ai chemat *ind.pf.c.2.sg.* 12, 1;
au chemat *ind.pf.c.3.sg.* 2, 5; 4, 13; 16, 18; 16, 19;
aţi chemat *ind.pf.c.2.pl.* 14, 15;
au chemat *ind.pr.3.pl.* 21, 13;
chemă *ind.pf.s.3.sg.* 15, 19;
chemară *ind.pf.s.3.pl.* 16, 25;
să chemi *subj.pr.2.sg.* 8, 1;

chinui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. quälen, peinigen, plagen, 2. leiden": „1. tourmenter, torturer, 2. souffrir"
chinuia *ind.impf.3.pl.* 2, 18; 6, 9;
aţ chinuit *ind.pf.c.refl.2.pl.* 11, 7;
au chinuit *ind.pf.c.3.pl.* 10, 12;
chinui *ind.pf.s.3.sg.* 4, 3;
să chinuiră *ind.pf.s.refl.3.pl.* 10, 9;

chip: (1480 BGL): s.n.: „1. Bild(nis), 2. Gestalt, Aussehen, 3. Person, 4. Art, Weise, 5. Mittel, Weg": „1. image, 2. figure, 3. personne, 4. manière, 5. moyen"
chip *sg.nom./ac.* 1, 7; 1, 20; 2, 15; 2, 15; 2,22; 5,27; 5,31; 6,27; 6,36; 6,37; 7,5; 7,17; 8,2; 8,8; 8, 8; 8, 8; 8,18; 11,36; 15,10; 15, 11; 16, 9; 19, 23; 20, 31;
chipul *sg.nom./ac.* 8, 18; 9, 17; 9, 33;

chiui: (1645 HERODOT): v. IV: „johlen": „hurler"
au chiuit *ind.pf.c.3.pl.* 15, 14;

ci: (XVI sec. CV): conj.: „sondern": „mais, cependant"
ce (1×)

cinci: (XVI sec. CV): num.: „fünf": „cinq"
cinci *num.card.* 3, 3; 18, 2; 20, 15;
cincizeci 7, 11;

cine: (XVI sec. CV): pron.rel./interog.: „der, wer": „qui"
cine (16×)

cineş: (XVI sec. PS. SCH.): pron.nehot.: „(ein) jeder, jeglicher": „n'importe quel, tout.. "
cineş 7, 21;

cinste: (1474 DERS): s.f.: „1. Ehre, 2. Ehrlichkeit": „1. honneur, 2. honnêteté"
cinste *sg.nom./ac.* 18, 21;

cioplit: (1581/2 PO): adj.: „behauen": „sculpté"
cioplit *m.sg.nom./ac.* 17, 4; 18, 14; 18, 17; 18, 20; 18, 30;
cioplitu *sg.nom./ac.* 17, 3;
cioplitul *sg.nom./ac.* 18, 18; 18, 31;
cioplite *pl.nom./ac. 3.*19; 3, 26;
cioplitele *pl.nom./ac.* 2, 2;

ciulin: (1443 DOR): s.m.: „Distel": „chardon"
ciuline *sg.nom./ac.* 8, 7;
ciulini *pl.nom./ac.* 8, 16;

cîine: (1535 DRHB): s.m.: „Hund": „chien"
cîinele *sg.nom./ac.* 7, 5;

cîlţi: (1684 A.O.): s.m.: „Werg": „étoupe"
cîlţi *sg.nom./ac.* 15, 14; 16, 9;

cîmpie: (1670 ANON. CAR.): s.f.: „Ebene": „plaine"
cîmpie *sg.nom./ac.* 1, 9;

cînd: (1551/3 ES): adv./conj.: „wann, als": „quand, lorsque"
cînd (25×)

cîndai: (1581 CORESI): adv./conj.: „vielleicht, etwa": „peut-être"
cîndai 3, 24;

cînta: (XVI sec. CV): v. I: „singen": „chanter"
cîntă *ind.pf.s.3.sg.* 5, 1;
voiu cînta *ind.viit.I.1.sg.* 5, 3;

cîntare: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Gesang": „chant"
cîntare *sg.nom./ac.* 5, 12;

cîrti: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „murren": „grommeler"
cîrtiia *ind.impf.3.sg.* 1, 14;

cît: (XVI sec. CV): adj./adv./conj./pron.: „1. wieviel, 2. kaum, 3. insofern, 4. das ... was": „1. combien, 2. à peine, 3. tant que, 4. ce que"
cît (1×)
cîţi (2×)
cîte (12×)

clăti: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „rühren, rücken": „mouvoir"
s-au clătit *ind.pf.c.3.sg.refl.* 5, 4; 5, 5;
clăti *ind.pf.s.3.sg.* 1, 14;

coadă: (1505 DERS): s.f.: „Schwanz": „queue"
coadă *sg.nom./ac.* 15, 4; 15, 4;
cozi *pl.nom./ac.* 15, 4;

coapsă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Schenkel, Hüfte": „cuisse, hanche"
coapsa *sg.nom./ac.* 3,16; 3, 21;
coapsă *sg.nom./ac.* 15, 8;
coapsele *pl.nom./ac.* 8, 30;

coborî: (1551/3 ES): v. IV: „herab-, hinabsteigen": „descendre"
a pogorî *inf.refl.* 7, 10;
mă voiu pogorî *ind.viit.I.1.sg.refl.* 11,37;
vei pogorî *ind.viit.refl.I.2.sg.* 7, 11;
au pogorît *ind.pf.c.3.sg.* 7, 5;
au pogorît *ind.pf.c.refl.3.sg.* 7, 11; 14, 7; 14, 10;
au pogorît *ind.pf.c.refl.3.pl.* 1, 9; 3, 28; 5, 11; 5, 14; 16, 31;
pogorî *ind.pf.s.3.sg.* 14, 5;
să pogorî *ind.pf.s.refl.3.sg.* 4, 14; 4, 15; 14, 1; 14, 19; 15, 8;
să pogorîră *ind.pf.s.refl.3.pl.* 3,27;15,11;
să să pogoară *subj.pr.3.pl.refl.* 1, 34;
pogorînd *ger.* 9, 36; 9, 37;
te pogoară *imperat.* 7, 9; 7, 10;
pogoară *imperat.* 7, 4;
pogorîţi- *imperat.refl.* 3, 28; 7, 24;

coborîre: (1581 PRL): s.f.: „Abstieg": „descente"
pogorîre *sg.f.nom./ac.* 1, 16;

cojoc: (1244 DRAGAN): s.n.: „Lammfell(mantel)": „peau d'agneau"
cojocul *sg.nom./ac.* 4, 18;

comoară: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Schatz, 2. Vorratskammer": „1. trésor, 2. grenier"
comoară *sg.nom./ac.* 18, 7;

conteni: (XVI sec. CV): v. IV.: „1. zurückhalten, 2. aufhören": „1. retenir, 2. cesser"
conteni-voiu *ind.viit.I.1.sg.* 20, 28;

copac: (1264 DRĂGANU): s.m.: „Baum": „arbre"
copaci *pl.nom./ac.* 6, 19;
copacilor *pl.gen./dat.* 9, 36;

copil: (1318 DLRV): s.m.: „1. Kind, 2. Diener": „1. enfant, 2. serviteur"
copilul *sg.nom./ac.* 8, 20; 16, 26;
copilaşul *sg.nom./ac.* 7, 10; 7, 11; 9, 54; 13, 24; 17, 11; 17, 12; 19, 3; 19, 9; 19, 11;
copilaşului *sg.gen./dat.* 13,8; 13,12; 18,3; 18, 15; 19, 13;
copila *f.sg.nom./ac.* 8, 14; 13, 5; 13, 7; 17, 7;
copilei *f.sg.gen./dat.* 19, 19;

corn: (1436 LDSR): s.n.: „1. Horn, 2. Ecke": „1. corne, 2. coin"
cornul *sg.nom./ac.* 6, 34;
cornuri *pl.nom./ac.* 7, 16;
cornurile *pl.nom./ac.* 7, 18;

cort: (1563 CORESI): s.n.: „Zelt": „tente"
cort *sg.nom./ac.* 4, 17; 4, 18;
cortu *sg.nom./ac.* 5, 24;
cortul *sg.nom./ac.* 4, 11; 7, 13; 7, 13;
cortului *sg.gen./dat.* 4, 20; 4, 21;
corturi *pl.nom./ac.* 5, 17; 8, 11;
corturile *pl.nom./ac.* 5, 17; 6, 5;

coşniţă: (1581/2 PO): s.f.: „Handkorb": „panier"
coşniţă *sg.nom./ac.* 6, 19;

creşte: (XVI sec. CV): v. III: „wachsen": „croître"
crescu *ind.pf.s.3.sg.* 13, 24;
crêşte *inf.* 16, 22;

cruţa: (XVI sec. CV): v. I: „(ver)schonen": „ménager"
să cruţaţ *subj.pr.2.pl.* 21, 11
aţi fi cruţat *cond.pf.2.pl.* 8, 19;

culcuş: (1681 DOS.): s.n.: „Lager(stätte)": „chambre à coucher"
culcuş *sg.nom./ac.* 15, 1;
culcuşului *sg.gen./dat.* 3, 24;

culege: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(auf-)lesen": „cueillir"
au cules *ind.pf.c.3.pl.* 9, 27;

cules: (1581 PO): s.n.: „Weinlese": „vendange(s)"
culesul *sg.nom./ac.* 8, 2;

cum: (1521 NEACŞU): adv./conj.: „wie": „comme(nt)"
cum (9×)

cumnat: (1469 DRHB): s.m: „Schwager": „beau-frère"
cumnatul *sg.nom./ac.* 4, 10;

cunoaşte: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(er)kennen": „(re)connaître"
am conoscut *ind.pf.c.1.sg.* 17, 13;
au conoscut *ind.pf.c.3.sg.* 2, 10; 11, 39; 13, 16; 13, 21; 16, 20;
s-au cunoscut *ind.pf.c.refl.3.sg.* 16, 9; 16, 14;
au cunoscut *ind.pf.c.3.pl.*2,7;14,4;21,12;
au cunoscutu- *ind.pf.c.3.pl.* 19, 25;
voiu cunoaşte *ind.viit.I.1.sg.* 6, 37;
vom cunoaşte *ind.viit.I.1.pl.* 18, 5;

curînd: (XVI sec. CV): adv.: „eben, bald": „depuis peu, bientôt"
curînd *adv.* 2, 17; 7, 9; 9, 48;

curge: (XVI sec. CV): v. III: „fließen": „couler"
curse *ind.pf.s.3.sg.* 6, 38;

curvar: (1559 CORESI): adj./s.: „ausschweifend": „licencieux"
curvă f.*sg.nom./ac.* 11, 1; 16, 1;

curvi: (1563 CORESI): v. IV: „huren": „forniquer"
au curvit *ind.pf.c.3.sg.* 8, 27;
au curvit *ind.pf.c.3.pl.* 2, 17; 8, 33;

cuţit: (1551/3 ES): s.n.: „Messer": „couteau"
cuţit *sg.nom./ac.* 3, 16; 3, 22;
cuţitul *sg.nom./ac.* 3, 21; 3, 22;

cuvînt: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Wort": „mot, parole"
cuvînt *sg.nom./ac.* 18, 7; 18, 7; 18, 28; 20, 7;
cuvîntul *sg.nom./ac.* 8, 1; 8, 3; 11, 10; 11, 28; 11, 37; 13, 12; 13, 17; 18, 10; 19, 24; 19, 30; 20, 9; 21, 11;

cuvintele *pl.nom./ac.* 2, 4; 5, 29; 9, 3; 9, 30; 11, 11; 16, 16;

D

da: (1521 NEACŞU): v. I: „geben": „donner"
da *inf.* 10, 18; 11, 9; 11, 12; 12, 3;
daţi *ind.pr.2.pl.* 20, 7;
dau *ind.pr.2.pl.* 15, 12;
să dau *subj.pr.1.sg.* 2, 2; 7, 2;
să dea *subj.3.sg.* 1, 1; 8, 15; 11, 32;
dea *subj.3.sg.* 8, 24;
să dea *subj.3.pl.* 10, 9;
am dat *ind.pf.c.1.sg.* 1, 2; 6, 9;
am datu- *ind.pf.c.1.sg.* 7, 9; 15, 2;
ai dat *ind.pf.c.2.sg.* 1, 14; 1, 15;
aţi dat *ind.pf.c.2.pl.* 21, 22;
au dat *ind.pf.c.3.sg.* 1, 13; 1, 20; 2, 14; 2, 14; 2, 23; 3, 8; 3, 10; 3, 28; 4, 2; 4, 14; 6, 13; 7, 14; 7, 15; 7, 16; 7, 21; 8, 3; 9, 4; 9, 17; 9, 21; 10, 7; 11, 20; 11, 21; 11, 32; 12, 3; 13, 1; 14, 9; 14, 19; 17, 3; 17, 4; 17, 4; 18, 10; 20, 36; 21, 14;
au dat *ind.pf.c.3.pl.* 1, 5; 1, 15; 3, 6; 5, 19; 6, 1; 20, 42;
au datu- *ind.pf.c.3.pl.* 15, 6;
dat-au *ind.pf.c.3.sg.* 16, 23; 16, 24;
vom da *ind.viit.I.1.pl.* 1, 3; 8, 25; 11, 6; 11, 8; 15, 13; 16, 5;
da-l-voiu *ind.viit.I.1.sg.* 1, 12;
voiu da *ind.viit.I.1.sg.* 4, 7; 7, 7; 14, 12; 17, 3; 17, 10; 20, 28;
vei da *ind.viit.I.2.sg.* 1, 15;
va da *ind.viit. I 3.sg.* 4, 9; 8, 7; 9, 29; 11, 9; 21, 1;
vei da *ind.viit.I.2.sg.* 11, 30;
veţi da *ind.viit.I.2.pl.* 14, 13;
vor da *ind.viit.I.3.pl.* 5, 11;
daţ *imperat.pl.* 8, 5; 20, 13;
da *ind.impf.3.sg.* 9, 45;
dêde *ind.pf.s.3.sg.* 1, 4;
să dêde *ind.pf.s.refl.3.sg.* 16, 2;
dînd *ger.* 8, 25;
darea *inf.* 11, 27; 12, 1;

dacă: (XVI sec. PS. SCH.): conj.: „wenn": „si"
deaca (2×)

dans: (1632 DRHA): s.n.: „Tanz": „danse"
danţuri *pl.nom./ac.* 9, 27; 11, 34; 21, 21;

dar/1: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Geschenk, Gabe": „cadeau, don"
daruri *pl.nom./ac.*

dar/2: (1551/3 ES): conj.: „aber": „mais"
dară 12, 5; 12, 6; 13, 3; 13, 4; 13, 8; 13, 12; 13, 15; 14, 12; 14, 15; 15, 2; 16, 6; 16, 10; 18, 5; 18, 25; 19, 8; 19, 9; 19, 11; 19, 23; 19, 24; 19, 30;

dare: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Gabe": „don"
dare *sg.nom./ac.* 11, 30;

de/1: (1521 NEACŞU): prep.: „von, seit": „de, depuis"
de (363×)

de/2: (1521 NEACŞU): conj.: „1. um, zu, 2. wenn": „1. que, 2. si"
de (23×)

deci: (XVI sec. CV): conj.: „also": „donc, ainsi"
deci 1, 7;

decindea: (1551/3 ES): adv/prep.: „jenseits": „au-delà"
decindea 5, 17; 7, 25; 10, 8; 11, 18; 11, 29;

decît: (XVI sec. PS. SCH.): adv./conj.: „als": „que"
decît 1, 13; 2, 19; 3, 9; 5, 13; 8, 2; 11, 25; 14, 18; 14, 18; 15, 2; 16, 30; 18, 19; 18, 26;

dedesubt: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „unten, darunter": „au dessous de, en dessous"
dedesuptul *sg.nom./ac.* 1, 7;

delunga: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. (sich) entfernen, 2. in die Länge ziehen": „1. (s')éloigner, 2. prolonger"
au îndălungat *ind.pf.c.3.pl.* 2, 7;

deosebi: (XVI sec. CV): adv.: „1. besonders, einzeln, 2. für sich": „en particulier"
deosebi 7, 5; 7, 5;

deosebi: (1561 CORESI): v. IV: „unterscheiden": „discerner"
să osăbeşti *subj.pr.2.sg.* 7, 15;
osebit *part.* 4, 11;
osebiiea *impf.3.sg.* 1, 19;

depărta: (1581 PRL): v. I: „(sich) entfernen": „chasser, s'éloigner"
s-au depărtat *ind.pf.c.refl.3.sg.* 16, 19; 16, 20;
va depărta *ind.viit.I.refl.3.sg.* 16, 17;
să depărtezi *subj.pr.refl.2.sg.* 6, 18;
depărtaţi *part.* 18, 22;

depărtare: (1632 EUSTR.): s.f.: „Entfernung": „distance"
depărtarea *sg.nom./ac.* 3, 24;

deprindere: (1649 MARD.): s.f.: „Gewohnheit": „habitude"
deprinderile *pl.nom./ac.* 2, 19;

desăvîrşit: (XVI sec. PS. H.): adj./adv.: „vollkommen, vollständig": „parfait(ement), entièr(ement)"
desăvîrşit *adv.* 4, 3; 5, 26;

deschide: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „öffnen": „ouvrir"
deşchiseră *ind.pf.s.3.pl.* 3, 25;

desfăta: (1646 PRAV. MOLD.): v. I: „laben": „délecter"
să desfată *ind.pr.refl.3.sg.* 16, 25;
să desfătă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 18, 20;
să desfătêze *subj.pr.3.sg.* 19, 9;
desfătîndu- *ger.refl.* 19, 22;

desime: (1620 MOXA): s.f.: „Dichtheit": „densité"
desimea *sg.nom./ac.* 6, 25; 6, 28;

desiş: (1649 MARD.): s.n.: „Dickicht": „fourré"
desişul *sg.nom./ac.* 6, 30;
desişului *sg.gen./dat.* 6, 26;
desişurilor *pl.gen./dat.* 3, 7;

desîrg: (XVI sec. PS. H.): adv.: „eilig, schnell": „en hâte"
sîrg *sg.nom./ac.* 9, 54;

deşert: (XVI sec. CV): adj./s.n.: „1. leer, Wüste, 2. vergeblich": „1. vide, désert, 2. (en) vain"
deşarte adj.*pl.nom./ac.* 7, 16;
deşărţi adj.*pl.nom./ac.* 5, 8; 9, 4;

dimica: (1673 DOS.): v. I: „zerstückeln": „découper"
am dimicatu- *ind.pf.c.1.sg.* 20, 6;

dimineaţă: (XVI sec. CV): s.f./adv.: „Morgen, morgens": „matin, le matin"
dimineaţa *sg.nom./ac.* 6, 38; 20, 19;
demeneaţă *sg.nom./ac.* 6, 31;
demeneaţa *sg.nom./ac.* 6, 28; 9, 32; 3, 33;

din: (1521 NEACŞU): prep.: „aus, von": „de"
den (144×)
despre (dinspre) 1, 9; 1, 9; 1, 23; 9, 37; 11, 18; 18, 2; 21, 19;

dîns: (XVI sec. CV): pron.pers./dem.: „1. er, 2. selbst": „1. il, 2. -même"
dînsul (4×)
dînşii (2×)
dînsa (5×)
dînsele (1×)
-însa (1×)
-înşele (1×)

doar: (XVI sec. CV): adv.: „1. etwa, wohl, vielleicht, 2. ob (etwa)": „1. peut-être, 2. si"
doară (7×)

dobitoc: (1561 CORESI): s.n.: „1. Tier, 2. Herde": „1. animal, 2. troupeau"
dobitoc *sg.nom./ac.* 20, 48;
dobitoace *pl.nom./ac.* 16, 31;
dobitoacele *pl.nom./ac.* 6, 5;

dodei: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „bedrängen": „harceler"
au dodeit *ind.pf.c.3.sg.* 16, 16;
au dodeit *ind.pf.c.3.pl.* 14, 17;

dodeială: (1564 CORESI): s.f.: „Bedrängnis": „embarras"
dodeială *sg.nom./ac.* 8, 27;

doi: (XVI sec. CV): num.: „zwei": „deux"
doi *num.card.* 7, 25; 10, 2; 16, 25; 16, 28; 16, 29;
doilea *num.ord.* 6, 25; 6, 26;
dooa *num.ord.* 9, 42;

domn: (XVI sec. CV): s.m.: „Herr, Gott": „Seigneur, Dieu"
Doamne *sg.voc.* (12×)
Domnul *sg.nom./ac.* (99×)
Domnului *sg.gen./dat.* (69×)

domni: (1551/3 ES): v. IV: „(be)herrschen": „dominer, régner"
va domni *ind.viit.I.3.sg.* (1×)

domoli: (1640 CEASLOV): v. IV: „beruhigen": „calmer"
au domolit *ind.pf.c.3. sg. 15,* 16;

doniţă: (1688 BIBLIA): s.f.: „Wasserkrug": „cruche"
doniţe *pl.nom./ac.* 7, 16;
doniţele *pl.nom./ac.* 7, 19; 7, 20;

doniţelor *pl.gen./dat.* 7, 16;

dormi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „schlafen": „dormir"
dormiia *ind.impf.3.sg.* 16, 14;
au doarmit *ind.pf.c.3.sg.* 5, 27;
au dormit *ind.pf.c.3.pl.* 16, 19; 19, 4;
dormi *ind.pf.s.3.sg.* 16, 3;

dos: (1519 DERS): s.n.: „Rücken": „dos"
dosul *sg.nom./ac.* 20, 42;

drept: (1437 DERS): adj./adv./s.: „1. gerade, 2. recht, richtig, 3. rechts, 4. Recht, 5. Gerechter": „1. droit, 2. juste(ment), 3. à droite, 4. droit, 5. juste"
direpţ *s.sg.nom./ac.* 17, 6; 21, 25;
direapta *s.sg.f.nom./ac.* 5, 26; 16, 29;
direaptă *sg.nom./ac.* 3,16; 3, 21; 7, 20;
direpţi *s.pl.nom./ac.* 20, 16;

dreptate: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Gerechtigkeit, 2. Recht": „1. justice, 2. droit"
direptatea *sg.nom./ac.* 5, 11;
direptăţi *pl.nom./ac.* 5, 11;

drum: (1446 DERS): s.n.: „Weg": „chemin"
drumul *sg.nom./ac.* 8, 11;
drumului *sg.gen./dat.* 21, 19;

duce: (1521 NEACŞU): v. III: „1. tragen, 2. (fort-, davon)gehen": „1. emmener, 2. (s'en) aller"
duc *ind.pr.1.sg.* 19, 18;
au dus *ind.pf.c.3.sg.* 3, 17; 16, 3;
au dus *ind.pf.c.refl.3.sg.* 6, 21; 9, 55; 18, 21; 19, 2; 19, 10;
aţi dus *ind.pf.c.refl.2.pl.* 18, 24;
au dus *ind.pf.c.refl.3.pl.* 21, 23;
să duse *ind.pf.s. refl.3.sg.* 19, 28;
să să ducă *subj.pr.refl.3.sg.* 19, 9;

duh: (XVI sec. CV): s.n.: „1. Atem, Hauch, 2. Geist": „1. souffle, 2. esprit"
duh *sg.nom./ac.* 9, 23;
duhul *sg.nom./ac.* 3,10; 6, 34; 8, 3; 11, 29; 13, 25; 14, 6; 14, 19; 15, 14; 15, 19;

dulce: (1433 DERS): adj.: „süß": „doux"
dulce *adj.sg.nom./ac.* 14, 14; 14, 17;

dulceaţă: (XVI sec. CV): s.f.: „Süße": „douceur"
dulceaţa *sg.nom./ac.* 9, 11;

dumbravă: (1413 DRHA): s.f.: „Aue": „pré"
dumbrava *sg.nom./ac.* 4, 16;

Dumnezeu: (XVI sec. CV): s.m.: „Gott": „Dieu"
Dumnezeu (11×)
Dumnezeul (2×)
dumnezeului (1×)
dumnezei (1×)
dumnezeii (7×)
dumnezeilor (1×)
Dumnezău (18×)
Dumnezăule (1×)
Dumnezăului (3×)
dumnezău (2×)
dumnezăul (3×)
dumnezăului (1×)
dumnezăi (3×)
dumnăzăi (1×)
dumnezăii (3×)
Dumnezăul (8×)

după: (XVI sec. CV): prep.: „nach": „après, selon"
după (39×)
dupre (2×)

E

el: (1480 LDSR): pron.pers.: „er": „il, lui"
el (186×)
le *m./f.pl.ac./dat.* (12×)
le- (17×)
êle *f.pl.nom./ac.* (15×)
ei (66×)
ea *f.sg.nom./ac.* (67×)
îi *m.pl.ac.* (1×)
-i- (1×)
-le- (1×)
lor *m.pl.* (151×)
lor *f.pl.* (1×)
ei *m.pl.nom./ac.* (108×)
îl *m.sg.ac.* (x)
l- (28×)
-l- (x)
-l (35×)
i *m.sg.dat.* (1×)
i- (31×)
îi (x)
-i (16×)
loruş *m.pl.dat.* (1×)
o *f.sg.ac.* (12×)
-o (15×)
lui *m.sg.dat.* (299×)

eu: (1521 NEACŞU): pron.pers.: „ich": „je, moi"
eu *sg.nom./ac.* (32×)
mie *sg.dat.* (35×)
îm (1×)
mi (1×)
mi- (12×)
-mi (3×)
ne *pl.dat.* (8×)
-ne (1×)
ne- (9×)
mine *sg.ac.* (48)
mă (11×)
-mă (3×)
-m- (1×)
m- (18×)
-m (11×)
noi *pl.nom./ac.* (23×)
ne *pl.ac.* (8×)
noao (16×)

F

face: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. machen, fertigen, 2. werden, 3. gründen": „1. faire, 2. devenir, 3. fonder"
face *inf.* 3, 12; 8, 3; 10, 6; 13, 1;
faci *ind.pr.2.sg.* 11, 27; 18, 3; 18, 19;
face *ind.pr.3.sg.* 13, 9;
facem *ind.pr.1.pl.* 15, 10
faceţi *ind.pr.2.pl.* 7, 17; 9, 48; 19, 24;
faceţ *ind.pr.2.pl.* 18, 18;
fac *ind.pr.3.pl.* 15, 3;
făcea *ind.impf.3.sg.* 17, 6; 21, 25;
am făcut *ind.pf.c.1.sg.* 8,2; 15,11; 18,24;
ai făcut *ind.pf.c.2.sg.* 8, 1; 15, 1;
au făcut *ind.pf.c.3.sg.* 2, 7; 2, 10; 6, 20; 6, 29; 6, 29; 6, 40; 8, 26; 9, 56; 11, 36; 14, 6; 14, 10; 15, 6; 15, 10; 16, 11; 16, 26; 17, 4; 17, 5; 17, 13; 17, 13; 18, 4; 18, 4; 18, 27; 18, 31; 21, 15;
s-au făcut *ind.pf.c.3.sg.refl.* 3, 4; 6, 40; 6, 40; 8, 35; 8, 35; 9, 27; 19, 30; 19, 30; 20, 3; 20, 12; 21, 3; 21, 11; 21, 23;
aţi făcut *ind.pf.c.2.pl.* 2, 2;
aţ făcut *ind.pf.c.2.pl.* 9, 16; 9, 16; 9, 16; 9, 19;
au facut *ind.pf.c.3.pl.* 2, 11; 2, 17; 3, 7; 3, 12; 6, 2; 6, 27; 6, 27; 11, 39; 15, 11; 20, 6; 20, 10; 20, 32;
au făcutu *ind.pf.c.3.pl.* 3, 16;
te făcuşi *ind.pf.s.2.sg.refl.* 11, 35;
făcu *ind.pf.s.3.sg.* 6, 19; 6, 38;
se făcu *ind.pf.s.3.sg.refl.* 1, 31; 17, 12;
să făcu *ind.pf.s.3.sg.refl.* 6, 25; 8, 27; 11, 29; 11, 40; 17, 4; 17, 5; 17, 7; 17, 7;
făcură *ind.pf.s.3.pl.* 6, 1;
să făcură *ind.pf.s.3.pl.* 1, 33; 15, 14; 16, 30; 20, 46;
să fac *subj.pr.1.sg.* 17, 3;
să faci *subj.pr.2.sg.* 6, 17;
să facă *subj.pr.refl.3.sg.* 17, 8;
să facă *subj.pr.3.pl.* 4, 1; 6, 27; 20, 10;
să să facă *subj.pr.3.pl.refl.* 6, 39; 6, 39;
să faceţi *subj.pr.2.pl.* 19, 23; 19, 23; 19, 24;
voiu face *ind.viit.I.1.sg.* 15, 7; 16, 20;
vei face *ind.viit.I.2.sg.* 9, 33; 13, 16;
va face *ind.viit.I.refl.3.sg.* 6, 37;
vom face *ind.viit.I.1.pl.* 1,24; 11, 10; 13, 8; 13, 15; 20, 9; 21, 7;
veţi face *ind.viit.I.2.pl.* 7, 17; 15, 7;
veţ face *ind.viit.I.2.pl.* 18, 14; 21, 11;
să fac *subj.pr.1.sg.* 17, 3;
să faci *subj.pr.2.sg.* 6, 17;
să facă *subj.pr.refl.3.sg.* 17, 8;
să faceţi *subj.pr.2.pl.* 19,23; 19,23; 19,24;
să faceţ *subj.pr.2.pl.* 7, 17;
să facă *subj.pr.3.pl.* 4, 1; 6, 27; 20, 10;
să să facă *subj.pr.3.pl.refl.* 6, 39; 6, 39;
ar fi făcut *cond.opt.pf.3.sg.* 13, 23;
făcînd *ger.* 9, 48;

falcă: (XVI sec. PS. SCH.): „Kinn(lade): „menton"
falcă *sg.nom./ac.* 15, 14; 15, 15; 15, 17; 15, 19; 15, 19;
falca *sg.nom./ac.* 4, 21; 15, 16; 15, 16; 15, 17;

faptă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Tat, 2. Werk, Geschöpf": „1. action, 2. œuvre"
faptul *sg.nom./ac.* 2, 7; 2, 10;
faptele *pl.nom./ac.* 13, 12;

fată: (1219 DRĂGANU): s.f.: „Tochter, Mädchen": „fille"
fată *sg.nom./ac.* 11, 34;
fata *sg.nom./ac.* 1, 12; 1, 13; 11, 34; 11, 35; 11, 40; 19, 24; 21, 1;
fêtei *sg.gen./dat.* 19, 4; 19, 4; 19, 9;
fête *pl.nom./ac.* 12, 9; 21, 12;
fêtele *pl.nom./ac.* 1, 27; 1, 27; 1, 27; 1, 27; 1, 27; 3, 6; 3, 6; 11, 26; 11, 26; 11, 40; 14, 1; 14, 2; 14, 3; 14, 3; 21, 7; 21, 18; 21, 21; 21, 21;

faţă: (1519 DERS): s.f.: „Gesicht, Angesicht, Antlitz": „face, visage"
faţă *sg.nom./ac.* 6, 22; 6, 22;
faţa *sg.nom./ac.* 2, 3; 2, 18; 2, 21; 5, 5; 5, 5; 6, 2; 6, 6; 6, 9; 6, 11; 9, 21; 9, 39; 9, 40; 11,3; 11,23; 11,24; 11,33; 13,20; 16,3;
fêţii *sg.gen./dat.* 2, 14; 20, 35;

făclie: (1561 CORESI): s.f.: „Fackel, Kerze, Licht": „flambeau, chandelle, cierge"
făclie *sg.nom./ac.* 15, 4;
făclii *pl.nom./ac.* 7, 16; 15, 4;
făcliile *pl.nom./ac.* 7, 20; 15, 5;

făgădui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „versprechen": „promettre"
au **făgăduit** *ind.pf.c.3.sg.* 11, 30; 11, 39;

făgăduială: (1600 DIR): s.f.: „Versprechen": „promesse"
făgăduiala *sg.nom./ac.* 11, 39;

făgăduință: (1640 URECHE): s.f.: „Versprechen": „promesse"
făgăduința *sg.nom./ac.* 2, 2; 2, 20;
făgăduință *sg.nom./ac.* 8, 33; 11, 30;
făgăduinței *sg.gen./dat.* 9, 46;
făgăduinții *sg.gen./dat.* 9, 4; 20, 27;

făină: (1551/3 ES): s.f.: „Mehl": „farine"
făină *sg.nom./ac.* 6, 19;

fără: (XVI sec. PS. SCH.): prep./conj.: „ohne": „sans"
fără (5×)

fărîma: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „zerbrechen, zerschlagen": „casser, briser, abattre"
au **sfărîmat** *ind.pf.c.3.pl.* 7, 20;
să **sfărîmați** *subj.pr.2.pl.* 2, 2;
au **fărîmat** *ind.pf.c.3.sg.* 9, 53

fătăciune: (1527 DRHB): s.f.: „Mißgeburt": „avorton"
fătăciunele *pl.nom./ac.* 6, 4;

fecioară: (1551/3 ES): s.f.: „Jungfrau": „vierge, jeune fille"
fecioară *sg.nom./ac.* 19, 24;
fecioarei *sg.gen./dat.* 19, 5;
fecioare *pl.nom./ac.* 21, 11; 21, 12;
fecioriele *pl.nom./ac.* 11, 37; 11, 38;
fecioarelor *pl.gen./dat.* 5, 8;

fecior: (1348 DLRV): s.m.: „1. Kind, 2. Sohn, 3. Jüngling": „1. enfant, 2. fils, 3. jeune homme"
fecior *sg.nom./ac.* 9,28; 11, 1; 11, 2; 13,24;
fecioru *sg.nom./ac.* 8, 31;
feciorul *sg.nom./ac.* 1, 13; 3, 9; 3, 15; 3, 31; 4, 6; 4, 12; 5, 1; 6, 11; 6, 29; 6, 30; 8, 13; 8, 32; 20, 28;
feciorului *sg.gen./dat.* 8, 22;
feciori *pl.nom./ac.* 1, 20; 11, 2; 12, 9; 12, 14; 12, 14;
feciorii *pl.nom./ac.* 4, 11; 8, 19; 9, 1; 9, 4; 9, 18; 10, 9; 11, 2; 18, 23; 18, 26; 20, 13;
feciorilor *pl.gen./dat.* 12, 14;

fel: (1581/2 PO): s.n.: „Art": „genre, sorte"
fêl *sg.nom./ac.* 15, 10;
fêliu *sg.nom./ac.* 10, 6; 10, 7; 10, 11; 13, 1; 13, 2; 14, 1; 14, 2; 14, 3; 14, 4; 14, 4; 15, 3; 15, 5; 15, 6; 15, 6; 15, 9; 15, 11; 15, 12; 15, 14; 15, 20; 16, 5; 16, 8; 16, 9; 16, 12; 16, 14; 16, 18; 16, 18; 16, 20; 16, 21; 16, 23; 16, 27; 16, 28; 16, 30; 16, 31; 18, 19; 21, 3; 21, 6; 21, 17;
fêliul *sg.nom./ac.* 18, 1; 20, 12; 21, 24;
fêliului *sg.gen./dat.* 18, 30;
fêliurile *pl.nom./ac.* 19, 29; 20, 2; 20, 10; 20, 12; 21, 5; 21, 8; 21, 15;
fêliurilor *pl.gen./dat.* 18, 1;

femeie: (1561 CORESI): s.f.: „Frau": „femme"
fămêie *sg.nom./ac.* 1, 12; 1, 13; 4, 4; 4, 4; 11, 2; 14, 2; 21, 1; 21, 21;
fămêia *sg.nom./ac.* 4, 21; 11, 2; 13, 2; 19, 27;

fereastră: (1560 BRATU): s.f.: „Fenster": „fenêtre"
fereastră *sg.nom./ac.* 5, 28;

fi: (1521 NEACȘU): v. IV: „sein": „être"
sînt *ind.pr.1.sg.* 6, 8: 6, 10; 6, 15; 6, 18; 9, 2; 16, 17; 17, 9; 19, 18;
eşti *ind.pr.2.sg.* 8, 18; 11, 2; 11, 25; 13, 11;
e *ind.pr.3.sg.* 2, 2; 7, 2; 7, 2; 7, 3; 9, 28; 9, 33; 11, 18; 13, 23; 14, 18; 16, 26; 18, 28; 19, 24; 21, 5; 21, 11; 21, 25;
iaste *ind.pr.3.sg.* 1, 14; 1, 16; 1, 27; 4, 11; 4, 14; 4, 20; 6, 13; 6, 22; 6, 25; 6, 31; 7, 1; 7, 4; 7, 14; 8, 2; 8, 5; 8, 6; 8, 15; 8, 19; 8, 35; 9, 2; 9, 3; 9, 18; 9, 28; 9, 28; 9, 32; 9, 38; 9, 38; 9, 38; 10, 18; 11, 12; 13, 6; 13, 16; 13, 17; 13, 18; 13, 21; 14, 3; 14, 4; 14, 18; 15, 2; 15, 19; 16, 3; 16, 5; 16, 6; 16, 15; 18, 3; 18, 10; 18, 10; 18, 23; 18, 28; 18, 28; 18, 28; 18, 28; 19, 10; 19, 11; 19, 12; 19, 14; 19, 15; 19, 18; 19, 19; 19, 19; 20, 12; 20, 31; 21, 8; 21, 12; 21, 19;
sunt *ind.pr.3.pl.* 6, 13; 8, 5; 8, 18; 8, 19; 10, 4; 11, 26; 18, 10; 18, 14; 18, 26; 19, 19;
-s *ind.pr.3.pl.* 1, 35; 5, 8; 18, 7;
sîntem *ind.pr.1.pl.* 12, 5;
sînteți *ind.pr.2.pl.* 12, 5;
voiu fi *ind.viit.1.1.sg.* 6, 16; 11, 9; 16, 7; 16, 11; 16, 13; 16, 17;
vei fi *ind.viit.1.2.sg.* 11, 8; 18, 19;
va fi *ind.viit.1.3.sg.* 4, 9; 4, 20; 7, 4; 7, 17; 9, 33; 10, 18; 11, 10; 11, 31; 13, 5; 13, 7; 13, 12; 13, 13; 21, 17; 21, 22;
vor fi *ind.viit.1.3.pl.* 2, 3; 2, 3; 13, 12;
au fost *ind.pf.c.3.sg.* 19, 28;
au fost *ind.pf.s.3.pl.* 8, 10; 19, 2;
eram *ind.impf.1.sg.* 12, 2;
era *ind.impf.3.sg.* 1, 7; 1, 10; 1, 11; 1, 19; 1, 22; 1, 23; 2, 15; 2, 18; 3, 25; 3, 26; 3, 29; 4, 3; 4, 13; 6, 5; 6, 11; 6, 30; 7, 1; 7, 1; 7, 8; 7, 11; 7, 12; 7, 12; 7, 19; 8, 4; 8, 11; 8, 20; 8, 21; 8, 24; 8, 24; 8, 26; 8, 26; 8, 30; 8, 30; 9, 35; 9, 44; 9, 44; 9, 48; 9, 48; 9, 51; 11, 1; 11, 34; 12, 3; 13, 9; 14, 6; 14, 11; 14, 17; 14, 20; 16, 27; 16, 30; 17, 6; 17, 12; 18, 1; 18, 7; 18, 27; 18, 29; 18, 30; 18, 31; 19, 1; 19, 26; 20, 38; 21, 5; 21, 9; 21, 14; 21, 25;
(nu) **fu** *ind.pf.s.3.sg.* 1, 1; 1, 14; 1, 28; 1, 29; 1, 30; 1, 35; 2, 4; 2, 19; 3, 10; 3, 18; 3, 20; 6, 3; 6, 7; 6, 27; 7, 6; 7, 9; 7, 15; 7, 33; 9, 42; 11, 14; 11, 15; 1135; 11, 39; 12, 5; 13, 2; 13, 20; 14, 11; 14, 15; 14, 17; 15, 1; 15, 17; 16, 4; 16, 14; 16, 16; 16, 25; 17, 1; 19, 1; 19, 1; 19, 5; 19, 30; 21, 4;
să fii *subj.pr.2.sg.* 11, 6; 18, 19;
să (nu) **fie** *subj.pr.3.sg.* 8, 33;
aș fi *cond.pr.1.sg.* 17, 19;
(nu) **ar fi** *cond.pr.3.sg.* 9, 36; 13, 23; 13, 23; 13, 23; 13, 23;
ați fi *cond.pr.2.pl.* 14, 18; 17, 19;
aț fi *cond.pr.2.pl.* 14, 8:
fiind *ger.* 6, 24; 18, 2;
fiindu- 18, 2;
fie *imperat.* 15, 2;
fu *ind.pf.s.3.sg.* 1, 1; 1, 14; 1, 28; 1, 29; 1, 30; 1, 35; 2, 4; 2, 19; 3, 10; 3, 18; 3, 20; 6, 3; 6, 7; 6, 27; 7, 6; 7, 9; 7, 15; 8, 33; 9, 42; 11, 4; 11, 5; 11, 35; 11, 39; 12, 5; 13, 2; 13, 20; 14, 11; 14, 15; 14, 17; 15, 1; 15, 17; 16, 4; 16, 14; 16, 16; 16, 25; 17, 1; 19, 1; 19, 1; 19, 5; 19, 30; 21, 4;

fiecare: (1570 CORESI): pron./adj.: „jeder": „chaque, chacun"
fieștecare 9, 49;
fieștecarele 2, 6; 2, 6; 15, 7;

fier: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Eisen": „fer"
fier *sg.nom./ac.* 4, 3; 13, 5;
hier *sg.nom./ac.* 4, 13;
hieru *sg.nom./ac.* 1, 19;

finic: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „(Dattel-)Palme": „palmier"
finicul *sg.nom./ac.* 4, 5;
finicilor *pl.gen./dat.* 1, 16; 3, 13;

fiu: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Sohn": „fils"
fiiu *sg.nom./ac.* 2, 8; 5, 6; 11, 34; 13, 3; 13, 5; 13, 7;
fiiul *sg.nom./ac.* 2, 8; 2, 21; 3, 11; 3, 15; 5, 12; 7, 14; 8, 22; 8, 23; 8, 29; 9, 57; 10, 1; 17, 2; 18, 25; 18, 30; 18, 30; 20, 28;
fii *pl.nom./ac.* 8, 30; 10, 4; 11, 6;
fiii *pl.nom./ac.* 1, 1; 1, 8; 1, 9; 1, 16; 1, 16; 1, 21; 1, 21; 1, 22; 1, 34; 2, 11; 3, 5; 3, 7; 3, 8; 3, 9; 3, 12; 3, 13; 3, 14; 3, 15; 3, 15; 3, 27; 4, 1; 4, 3; 4, 5; 4, 6; 4, 6; 6, 1; 6, 2; 6, 3; 6, 7; 6, 7; 6, 8; 6, 33; 7, 12; 8, 22; 8, 33; 8, 34; 9, 24; 10, 6; 10, 8; 10, 8; 10, 9; 10, 10; 10, 11; 10, 11; 10, 15; 10, 17; 10, 17; 10, 18; 11, 4; 11, 5; 11, 6; 11, 8; 11, 9; 11, 29; 11, 30; 11, 31; 11, 32; 11, 33; 11, 36; 12, 1; 12, 1; 12, 2; 12, 3; 13, 1; 17, 5; 17, 11; 18, 2; 18, 2; 18, 16; 18, 23; 18, 23; 18, 30; 18, 30; 19, 12; 19, 16; 19, 22; 20, 1; 20, 3; 20, 3; 20, 3; 20, 7; 20, 13; 20, 14; 20, 14; 20, 15; 20, 17; 20, 18; 20, 18; 20, 19; 20, 21; 20, 23; 20, 24; 20, 24; 20, 26; 20, 27; 20, 28; 20, 28; 20, 29; 20, 30; 20, 31; 20, 32; 20, 32; 20, 35; 20, 36; 20, 48; 21, 1; 21, 5; 21, 6; 21, 10; 21, 13; 21, 14; 21, 23; 21, 24;
fiilor *pl.gen./dat.* 1, 20; 3, 2; 3, 6; 4, 23; 4, 24; 8, 10; 8, 18; 8, 28; 10, 6; 10, 7; 11, 12; 11, 13; 11, 14; 11, 15; 11, 27; 11, 27; 11, 28; 11, 33; 12, 9; 14, 4; 14, 16; 14, 18; 18, 1; 19, 30; 20, 13; 21, 18; 21, 20;

flămînd: (1448 DERS): adj.: „hungrig": „affamé"
flămînzi *adj.pl.gen./dat.* 8, 5;

flămînzi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „Hunger leiden, hungern": „avoir faim, être affamé"
flămînzi *ind.pf.s.3.sg.* 8, 4;

fluier: (1563 CORESI): s.n.: „Flöte": „flûte"
fluierilor *pl.gen./dat.* 5, 27;

foale: (1507 DERS): s.n.: „1. Schlauch, 2. Blasebalg, 3. Bauch": „1. outre, boyan, 2. soufflet, 3. ventre"
foalele *pl.nom./ac.* 4, 19;

foarte: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „sehr": „très"
foarte 2, 15; 3, 17; 6, 6; 10, 9; 11, 33; 12, 2; 13, 6; 15, 18; 18, 9; 19, 11;

foc: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Feuer": „feu"
foc *sg.nom./ac.* 1, 8; 6, 21; 9, 15; 9, 20; 9, 20; 9, 49; 9, 52; 12, 1; 14, 15; 15, 6; 15, 14; 16, 9; 18, 27; 20, 48;

foișor: (1531 DERS): s.n.: „Erker": „chambre en encorbellement"
foișorul *sg.nom./ac.* 3.20;

frate: (1355 DRHC): s.m.: „Bruder": „frère"
frate *sg.nom./ac.* 1, 13;

frate- 5, 14;
fratele *sg.nom./ac.* 1, 3; 1, 17; 3, 9; 9, 3; 9, 18; 9, 21; 9, 24; 20, 23; 21, 6;
fratelui *sg.gen./dat.* 20, 28;
fraţi *pl.nom./ac.* 9, 56;
fraţii *pl.nom./ac.* 8, 19; 9, 1; 9, 3; 9, 5; 9, 24; 9, 26; 9, 31; 9, 41; 16, 31; 18, 8; 18, 8; 18, 14; 21, 22;
fraţilor *pl.gen./dat.* 11, 3; 14, 3; 19, 23;

fricos: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: ängstlich": „anxieux"
fricos *sg.nom./ac.* 7, 3;

fugi: (XVI sec. CV): v. IV: „flüchten, fliehen": „fuir, prendre la fuite"
fugi *ind.pf.s.3.sg.* 8, 12;
fugiră *ind.pf.s.3.pl.* 20, 47;
au fugit *ind pf.c.3.sg.* 1, 6; 4, 15; 7, 21; 7, 22; 9, 21; 9, 40; 11, 3;
au fugit *ind.pf.c.3.pl.* 9, 51; 20, 45;
să fugă *subj.pr.3.pl.* 6, 11;
să fugim *subj.pr.1.pl.* 20, 32;

fum: (1459 DOR): s.n.: „Rauch": „fumée"
fum *sg.nom./ac.* 20, 38; 20, 40;

G

genunchi: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Knie": „genou"
genuchele *pl.nom./ac.* 7, 5; 7, 6;

ghicitor: (XVI sec. PS. SCH.): adj./s.: „weissagend": „prophétique"
gîcitoarea *sg.nom./ac.* 14, 12; 14, 13; 14, 14;

ginere: (1561 CORESI): s.m.: „Schwiegersohn": „gendre"
ginere *sg.nom./ac.* 19, 5;
ginerele *sg.nom./ac.* 15, 6;

gîlcevi: (1625 DIRA): v. IV: „streiten": „lutter"
să gîlceviia *ind.pf.s.refl.3.pl.* 3, 26;

glas: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Stimme": „voix"
glasul *sg.nom./ac.* 2, 2; 2, 4; 2, 20; 5, 11; 6, 10; 9, 7; 13, 9; 18. 3; 18, 25; 20, 13; 21, 2;

goni: (XVI sec. CV): v. IV: „jagen": „chasser"
gonescu *ind.pr.3.pl.* 8, 5;
au gonit *ind.pf.c.3.sg.* 7, 23; 7, 25; 8, 12;
aţ gonit *ind.pf.c.2.pl.* 11, 7;
au gonit *ind.pf.c.3.pl.* 20, 43;
goni *ind.pf.s.3.sg.* 9, 39;
gonind *ger.* 4, 16; 4, 22;

grabă: (1563 CORESI): s.f.: „Eile": „hâte"
degrabă *adv.* 2, 23;

grăi: (XVI sec. CV): v. IV: „sagen, sprechen, reden": „dire, parler"
grăieşti *ind.pr.2.sg.* 6, 17;
grăi *ind.pf.s.3.sg.* 2, 4;
ai grăit *ind.pf.c.2.sg.* 6, 36; 6, 37; 13, 11; 16, 10; 16, 13;
au grăit *ind.pf.c.3.sg.* 1, 20; 2, 15; 6, 27; 8, 8; 9, 1; 11, 11;
au grăit *ind.pf.c.3.pl.* 9, 3; 14, 7; 21, 13;
vei grăi *ind.viit.I.2.sg.* 4, 20;
voiu grăi *ind.viit.I.1.sg.* 6, 39;
veţ grăi *ind.viit.I.2.pl.* 7, 18;
vor grăi *ind.viit.I.3.pl.* 7, 11;
să grăiască *subj.pr.3.sg.* 18, 7;
să grăiţ *subj.pr.2.pl.* 19, 30;
grăieşte *imperat.* 5, 12; 7, 3;
(nu) **grăiţ** *imperat.* 5, 10; 9, 2; 19, 30; 20, 3;
grăind *ger.* 8, 3;
a grăi *inf.* 9, 37; 12, 6;
a grăirea *inf.* 15, 17;

grăsime: (1581/2 PO): s.f.: „1. Fett, 2. Fruchtbarkeit": „1. graisse, 2. fertilité"
grăsimea *sg.nom./ac.* 9, 9;

greşeală: (XVI sec. CV): s.f.: „Fehler, Irrtum, Schuld": „faute, tort"
greşul *sg.nom./ac.* 8, 2;

greşi: (XVI sec. CV): v. IV: „(ver)fehlen, sich irren, sich versündigen": „(se) tromper, manquer, pécher"
am greşit *ind.pf.c.1.pl.* 10, 10; 11, 27;
aţi greşit *ind.pf.c.2.pl.* 21, 22;
greşind *ger.* 20, 16;

grîu: (XVI sec. CV): s.n.: „Weizen, Getreide": „blé, céréales"
grîu *sg.nom./ac.* 6, 11; 15, 1;

grobniţă → gropniţă

gropniţă: (1581/2 PO): s.f.: „Gruft": „tombeau"
grobniţa *sg.nom./ac.* 8, 32;

grumaz: (1499 DERS): s.m.: „Nacken, Hals": „nuque, cou"
grumazii *pl.nom./ac.* 8, 21; 8, 26;
grumazelor *pl.gen./dat.* 5, 30;

gura: (1306 DRĂGANU): s.f.: „1. Mund, 2. Öffnung": „1. bouche, 2. ouverture"
gură *sg.nom./ac.* 1, 8; 1, 25; 4, 15; 4, 16; 18, 27; 20, 37; 20, 48; 21, 10;
gura *sg.nom./ac.* 9, 38; 11, 35; 11, 36; 14, 8; 14, 9; 14, 9; 15, 11; 18, 19; 19, 36;

H

hasnă: (XVI sec. PS. SCH.): „Nutzen, Vorteil": „utilité, bénéfice"
hasnă 12, 6;

holeac: (1688 BIBLIA): adj.: „liederlich": „désordonné"
holêci *pl.nom./ac.* 11, 3;

hotar: (1392 DERS): s.n.: „Grenze, Grenzgebiet": „frontière, confins"
hotar *sg.nom./ac.* 11, 18;
hotarul *sg.nom./ac.* 1, 18; 1, 18; 1, 36; 11, 18; 11, 22; 20, 6;
hotarăle *pl.nom./ac.* 11, 18; 11, 20;

hrană: (1478 DRHA): s.f.: „Nahrung, Speise": „nourriture"
hrană *sg.nom./ac.* 8, 5;

hrănit: (1560 BRATU): adj.: „er-, genährt": „nourri"
hrănit *m.sg.nom./ac.* 6, 25; 6, 28;

I

ia: (1551/3 ES): interj.: „siehe da, nun": „voilà, donc"
ia 4, 22;

iad: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Hölle": „enfer"
iad *sg.nom./ac.*
iadul *sg.nom./ac.*
iadului *sg.gen./dat.*

iar: (XVI sec. CV): conj./adv.: „aber, und": „mais, cependant, et"
iară (21×)
iarăş 8, 8; 19, 3;
iarăşi 2, 19; 19, 7;

iată: (1561 CORESI): interj.: „siehe da": „voici, voilà"
iată (33×)
ia 8, 15;

iezer: (1458 DERS): s.n.: „See": „lac"
iazere *pl.nom./ac*

ied: (1549 BGL): s.m.: „Zicklein": „chevreau"
ied *sg.nom./ac.* 6, 19; 13, 15; 14, 6; 15, 1;
iedul *sg.nom./ac.* 13, 19;

ieşi: (1521 NEACŞU): v. IV: „heraus-, hinausgehen": „sortir"
a ieşi *inf.* 20, 28;
iase *ind.pr.3.sg.* 13, 14;
ieşiiai *ind.impf.2.sg.* 8, 1;
ieşiia *ind.impf.3.sg.* 11, 3; 11, 34;
au ieşit *ind.pf.c.3.sg.* 3, 10; 3, 24; 11, 36;
au ieşit *ind.pf.c.3.pl.* 9, 27; 9, 27;
ieşi *ind.pf.s.3.sg.* 1, 10; 3, 23; 3, 23; 4, 18; 4, 21; 4, 22; 9, 15; 9, 29; 9, 35; 9, 39; 9, 42; 9, 43; 14, 14; 14, 14; 19, 23; 19, 27; 20, 20; 20, 25; 21, 24;
ieşiră *ind.pf.s.3.pl.* 3, 19; 10, 17; 15, 19; 20, 1; 20, 21; 20, 31;
voiu ieşi *ind.viit.I.1.sg.* 16, 20;
va ieşi *ind.viit.I.3.sg.* 11, 31; 11, 31;
veţ ieşi *ind.viit.I.2.pl.* 21, 21;
vor ieşi *ind.viit.I.3.pl.* 9, 33; 21, 25;
să iasă *subj.* 9, 20; 9, 20; 20, 14;
ieşind *ger.* 1, 24; 8, 30;
ieşi *imperat.* 9, 38;

ieşire: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Ausgang, Exodus": „sortie"
ieşirea *sg.nom./ac.* 5, 4;
ieşirile *pl.nom./ac.* 5, 17;

ifă: (1688 BIBLIA): s.f.: „Münze": „monnaie"
ifă *sg.nom./ac.* 6, 19;

inimă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Herz, Seele": „cœur, âme"
inima *sg.nom./ac.* 1, 15; 16, 15; 16, 17; 16, 18; 16, 18; 16, 25; 18, 20;

intra: (XVI sec. PS. SCH.): v. I.: „hinein-, hereintreten": „entrer"
întra-voiu *ind.viit.I.1.sg.* 15, 1;
va întra *ind.viit.I.3.sg.* 4, 20; 20, 8;
întra *ind.impf.3.sg.* 1, 14;
au întrat *ind.pf.c.3.sg.* 11, 18; 18, 20; 19, 16; 19, 22; 19, 23;
au întrat *ind.pf.c.3.pl.* 9, 5; 9, 46; 8, 15; 19, 29;
întră *ind.pf.s.3.sg.* 3, 20; 4, 21; 4, 22; 7, 13; 7, 19; 16, 1; 19, 5;
întrară *ind.pf.s.3.pl.* 3, 24; 13, 6; 18, 18;
să (nu) între *subj.pr.3.sg.* 19, 5;
să întraţ *subj.pr.2.pl.* 18, 9;

intrare: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Eingang, Eintritt": „entrée"
întrare *sg.nom./ac.* 1, 24;

întrarea *sg.nom./ac.* 1, 25;

iscusit: (1632 EUSTR. PRAV.): adj.: „erfahren": „sage"
iscusit *adj.sg.nom./ac.* 3,15; 3, 17;

ispiti: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. in Versuchung führen, 2. prüfen": „1. tenter, séduire, 2. mettre à l'épreuve"
voiu ispiti *ind.viit.I.1.sg.* 6, 39; 7, 4;
să ispitească *subj.pr.3.pl.* 2, 22; 3, 1; 3, 4;

iubi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „lieben": „aimer"
iubescu *ind.pr.1.sg.* 5, 31;
am iubit *ind.pf.c.1.sg.* 16, 5;
ai iubit *ind.pf.c.2.sg.* 15, 16;
au iubit *ind.pf.c.3.sg.* 16, 4;

iubit: (1418 DRHB): adj.: „geliebt, beliebt": „aimé"
iubită *adj.f.sg.nom./ac.* 11, 34;

ivi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „erscheinen": „paraître"
s-au ivit *ind.pf.c.refl.3.sg.* 6, 26; 19, 30;
se ivi *ind.pf.s.refl.3.sg.* 6, 12;
să ivi *ind.pf.s.refl.3.sg.* 13, 3; 13, 10;
se va ivi *ind.viit.I.refl.3.sg.* 5, 8;

izbîndă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Rache": „vengeance"
izbînda *sg.nom./ac.* 4, 9; 15, 7; 16, 28;
izbîndire *sg.nom./ac.* 14, 4;
izbîndiri *pl.nom./ac.* 11, 36;

izbîndi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. besiegen, 2. sich rächen": „1. vaincre, 2. se venger"
au izbîndit *ind.pf.c.3.sg.* 6, 31;
voiu izbîndi *ind.viit.I.1.sg.* 16, 28;
va izbîndi *ind.viit.I.3.sg.* 6, 31;
izbîndind *ger.* 12, 2;

izvor: (1486 DERS): s.n.: „Quelle, Brunnen": „source, fontaine"
izvorul *sg.nom./ac.* 7, 1; 15, 19;

Î

îmbărbăta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „ermutigen": „encourager"
au îmbărbătat *ind.pf.c.refl.3.pl.* 11, 2;
să îmbărbătară *ind.pf.s.refl.3.pl.* 20, 22;

îmbătare: (1688 BIBLIA): s.f.: „berauschender Trunk": „boisson capiteuse"
îmbătarea *sg.nom./ac.* 13, 7;

îmbrăcăminte: (1551/3 ES): s.f.: „Kleidung": „vêtements"
îmbrăcăminte *sg.nom./ac.* 3.16; 14, 12; 14, 13;
îmbrăcămintele *sg.nom./ac.* 14, 19;
îmbrăcămințile *pl.nom./ac.* 14, 19;
îmbrăcăminților *pl.gen./dat.* 8, 26;

îmbrățișa: (1581/2 PO): v. I: „umarmen": „embrasser"
îmbrățeșă *ind.pf.s.3.sg.* 16, 30;

împăca: (1581/2 PO): v. I: (1551/3 ES): „versöhnen": „réconcilier"
să împace *subj.pr.3.sg.* 19, 3;

împărat: (1521 NEACȘU): s.m.: „Kaiser": „empereur"
împărat *sg.nom./ac.* 9, 6; 9, 8; 17, 6; 18, 1; 19, 1; 21, 25;
împăratul *sg.nom./ac.* 3, 8; 3, 10; 3, 12; 4, 17; 4, 23; 4, 24; 11, 12; 11, 13; 11, 14; 11, 17; 11, 17; 11, 17; 11, 19; 11, 19; 11, 25; 11, 28;
împăratului *sg.gen./dat.* 3, 14; 3, 15; 3, 17; 4, 2; 8, 18;
împărăteasa *sg.nom./ac.*
împărați *pl.nom./ac.* 1, 6; 5, 3; 5, 6; 5, 19; 8, 12;
împărații *pl.nom./ac.* 8, 26;
împăraților *pl.gen./dat.* 8, 5;
împărate *voc.* 3, 20;

împărăți: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „herrschen": „régner"
împărăți *inf.* 9, 15;
împărățește *imperat.* 9, 8; 9, 10; 9, 12; 9, 14;
au împărățit *ind.pf.c.3.sg.* 4, 2;
au împărățit *ind.pf.c.3.pl.* 9, 6;
împărăți-va *ind.viit.I.3.sg.*
aț împărățit *ind pf.c.2.pl.* 9, 16; 9, 18;

împărțeală: (1563 CORESI): „s.f.: „Verteilung": „partage"
împărțeala *sg.nom./ac.* 5, 15;

împărți: (XVI sec. CV): v. IV: „aufteilen, zerteilen, verteilen": „partager"
au împărțit *ind.pf.c.3.sg.* 7, 16;
au împărțitu *ind.pf.c.3.sg.* 19, 29;
împărți *ind.pf.s.3.sg.* 9, 43;
împărțind *ger.* 5, 30;

împiedeca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. (be)hindern, 2. fesseln": „1. empêcher, 2. ligoter"
împiedecaș *ind.pf.s.1.sg.* 11, 35;

împistrire: (1688 BIBLIA): s.f.: „bunte Verzierung": „peinture"
împistririi *sg.gen./dat.* 5, 30;

împistritor: (1688 BIBLIA): s.f.: „Anstreicher": „peintre"
împistritorilor *pl.gen./dat.* 5, 30;

împleti: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „flechten": „tresser"
vei împleti *ind.viit.I.2.sg.* 16, 13;

împotriva: (XVI sec. CV): adv./prep.: „gegen(über), entgegen": „au contraire, contre"
împotrivă 1, 10; 2, 14;

împrejur: (XVI sec. PS. SCH.): prep./adv.: „um... herum, in der Gegend": „autour de, aux alentours de"
împrejur 2, 14; 8, 34;
împrejurul 7, 18; 7, 21; 20, 29;
împrejurile 1, 18; 1, 27; 1, 27; 1, 27; 1, 27;
împrejururele 2, 12;
prejur 9, 50;

împreună: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „zusammen, gemeinsam": „ensemble"
împreună (28×)

împrieteni: (1639 AIIN): „V. IV: „anfreunden": „se lier d'amitié"
împrietenind *ger.* 5, 30;

în: (1499 DERS): prep.: „1. in, an, um, 2. bei, 3. zwischen": „1. en, dans, à, 2. par, 3. parmi"
în (233×)
într- (10×)
întru (241×)
dentru (59×)
dintru (1×)
dentr- 12, 5; 20, 10; 20, 10;

înainte: (XVI sec. CV): adv./prep.: „1. früher, zuerst, 2. von, (be)vor": „1. auparavant, 2. avant"
înainte (38×)
înaintea (35×)
denaintea (1×)
nainte (6×)
mainte (1×)

înalt: (XVI sec. PS. SCH.): adj./s.: „hoch, Höhe": „haut, hauteur"
înalte *f.pl.nom./ac.* 1, 15;

înapoi: (XVI sec. CV): adv.: „hinten, rück-": „arrière, en arrière"
denapoia *prep.* 1, 6; 2, 12; 2, 17; 2, 19; 3, 28; 3, 28; 4, 10; 4, 14; 4, 16; 4, 16; 6, 34; 6, 35; 7, 23; 8, 5; 8, 12; 8, 27; 8, 33; 9, 3; 9, 4; 9, 49; 18, 12; 19, 3; 20, 43; 20, 45;

încă: (XVI sec. CV): adv.: „1. noch, 2. auch, ebenfalls": „1. encore, 2. aussi, de même"
încă (22×)

încăleca: (XVI sec. CV): v. I.: „1. (ein Pferd etc.) besteigen, 2. geschlechtlich verkehren": „1. monter (à cheval), 2. s'accoupler"
încălecînd *ger.* 5, 10; 10, 4; 12, 14;

începe: (XVI sec. CV): v. III: „beginnen": „commencer"
au început *ind.pf.c.3.sg.* 1, 27; 1, 35; 13, 25; 16, 19; 16, 22; 17, 11; 20, 39;
au început *ind.pf.c.3.pl.* 20, 31;
va începe *ind.viit.I.3.sg.* 10, 18; 13, 5;
începînd *ger.* 19, 6;
începăndu- *ger.refl.* 7, 19;

încerca → cerca

încet: (1648 NT): adj./adv.: „langsam, leise": „lent(ement), bas"
încet 4, 21;

închide: (XVI sec. CV): v. III: „schliessen": „fermer"
au închis *ind.pf.c.3.sg.* 3, 23; 9, 51;
au închis *ind.pf.c.refl.3.sg.* 5, 27;

închina: (XVI sec. CV): v. I: „neigen, sich verneigen": „s'incliner"
s-au închinat *ind.pf.c.refl.3.pl.* 2, 12; 2, 17;
se închină *ind.pr.refl.3.sg.* 6, 19; 7, 15;
să închinați *subj.pr.refl.2.pl.* 2, 2;
să să închine *subj.pr.refl.3.pl.* 2, 19;

încinge: (XVI sec. CV): v. III: „gürten": „ceinturer"
au încinsu *ind.pf.c.3.sg.* 3, 16;

încins: (1643 VARL.): adj.: „umgürtet": „ceinturé"
încinși *adj.m.pl.nom./ac.* 18, 11; 18, 16; 18, 17;

înconjura: (XVI sec. CV): v. I: „umkreisen": „encercler"
au încungiurat *ind.pf.c.3.sg.* 11, 18;
au încungiurat *ind.pf.c.3.pl.* 16, 2;

îndată: (1640 URECHE): adv.: „gleich, sogleich": „tout de suite"
îndată 3, 20;

îndărăt: (1551/3 ES): adv.: „zurück, rück-": „arrière, re-"
dendărătul *adv.* 20, 40;

îndrepta: (XVI sec. CV): v. I: „gerade richten": „redresser"
ai îndireptat *ind.pf.c.2.sg.* 15, 18;
au îndireptat *ind.pf.c.refl.3.pl.* 12, 6;
îndireptă *ind.pf.s.3.sg.* 14, 6;
îndireptează *imperat.* 18, 5;
direptează *imperat.* 4, 8;

înfige: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(ein)stechen": „enfoncer"
înfipse *ind.pf.s.3.sg.* 3, 21;

îngenunchea: (1551/3 ES): v. I: „(nieder)knien"; „s'agenouiller"
va îngenunchia *ind.viit.I.3.sg.* 7, 5;

înger: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Engel": „ange"
îngerul *sg.nom./ac.* 2, 1; 2, 4; 4, 8; 5, 23; 6, 11; 6, 12; 6, 14; 6, 20; 6, 21; 6, 21; 6, 22; 6, 22; 13, 3; 13, 9; 13, 11; 13, 13; 13, 15; 13, 16; 13, 16; 13, 17; 13, 18; 13, 20; 13, 21; 13, 21;
îngerului *sg.gen./dat.* 13, 6;

îngreuia: (1581 PRL): v. I: „be-, erschweren": „alourdir"
să îngreuia *ind.impf.refl.3.sg.* 20, 34;
să îngreuie *ind.pf.s. refl.3.sg.* 1, 35;
îngreuindu- *ger.refl.* 5, 27;

îngropa: (XVI sec. PS. H.): v. I: „ein-, be-, vergraben": „enterrer, enfouir, ensevelir"
au îngropat *ind.pf.c.refl.3.sg.* 8, 32; 10, 2; 12, 7; 12, 10; 12, 12; 12, 15;
au îngropat *ind.pf.c.3.pl.* 2, 9; 16, 31;
să îngropă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 10, 5;

înmulți: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „vermehren": „accroître, multiplier"
au înmulțit *ind.pf.c.3.pl.* 16, 24;
înmulțește *imperat.* 9, 29;

însă: (XVI sec. PS. SCH.): „indessen": „pourtant"
însă 4, 9; 7, 19; 19, 20; 20, 10;

înseta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „dürsten": „avoir soif"
am însetat *ind.pf.c.1.sg.* 4, 19;

înșela: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „betrügen, hintergehen, täuschen": „tromper, duper, tricher"
ai înșelat *ind.pf.c.2.sg.* 16, 10;

înșeuat: (1683 DOS.): adj.: „gesattelt": „mis en selle"
înșelați *pl.nom./ac.* 19, 10;

întări: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „(ver)stärken, kräftigen, befestigen": „fortifier, renforcer"
să întări *ind.pf.s.3.sg.refl.* 1, 28; 6, 2;
întăriia *ind.impf.3.sg.* 3, 12;
au întărit *ind.pf.c.3.sg.* 6, 34;
au întărit *ind.pf.c.3.pl.* 9, 24;
s-au întărit *ind.pf.c.3.pl.refl.* 3, 10;
vor întări *ind.viit.I.refl.3.pl.* 7, 11;
întărește *imperat.2.sg.* 16, 28; 5, 11; 5, 12; 19, 5; 19, 8;
întărită *part.* 16, 26;
întărindu- *ger.refl.* 4, 24;

întinde: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „ausstrecken, sich erstrecken": „(s')étendre, tendre"
au întins *ind.pf.c.3.sg.* 3, 21; 4, 11; 5, 17; 6, 21;
au întinsu *ind.pf.c.3.sg.* 5, 17; 5, 26;
au întins *ind.pf.c.refl.3.pl.* 9, 44;
întinse *ind.pf.s.refl.3.sg.* 8, 25; 15, 15;
vei tinde *ind.viit.I.refl.2.sg.* 9, 33;

întîi: (XVI sec. PS. SCH.): adv./adj./num.: „zuerst, erste(r)": „premièrement, premier"
dentîi 20, 22;
dentîiu 8, 20;

întîmpina: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „entgegengehen, -kommen, -treten": „aller à la rencontre de"
să timpine *subj.pr.3.pl.* 18, 25;
timpină *imperat.* 8, 21;
timpinați *imperat.* 15, 12;

întîmpinare: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Empfang, Entgegenkommen": „réception, bienveillance"
întimpinare *sg.nom./ac.* 20, 25;
întîmpinarea *sg.nom./ac.* 11, 31; 14, 5; 19, 4; 20, 31;
timpinare *sg.nom./ac.* 11, 34;
timpinarea *sg.nom./ac.* 4, 18; 4, 22; 6, 35; 15, 16;

întîrzia: (1642 CAZ. GOV.): v. I: „verzögern": „retarder"
au întîrziat *ind.pf.c.3.sg.* 5, 28;

întoarce: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „kehren, wenden, drehen": „tourner, retourner, ramener"
să întorcea *ind.impf.3.sg.refl.* 2, 19;
au întors *ind.pf.c.3.sg.* 9, 56; 9, 57; 11, 39;
-au întors *ind.pf.c.refl.3.sg.* 3, 19; 7, 3; 20, 41;
-au întorsu *ind.pf.c.refl.3.sg.* 8, 13; 11, 14;
-au întors *ind.pf.c.refl.3.pl.* 18, 21; 18, 23; 21, 23;
să întoarse *ind.pf.s.refl.3.sg.* 7, 15; 18, 26; 21, 14;
se întoarse *ind.pf.s.refl.3.sg.* 15, 19;
să întoarsă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 14, 8; 20, 39;
se întoarsără *ind.pf.s.refl.3.pl.* 8, 33;
vei întoarce *ind.viit.I.refl.2.sg.* 6, 18;
să întorc *subj.pr.1.sg.* 11, 35;
să întoarcă *subj.pr.3.sg.* 19, 3;
întoarce *imper.2.sg.* 11, 3;
întoarcă *imper.refl.3.sg.* 7, 3;
întoarceți *imper.2.pl.* 11, 9;
întorcîndu- *ger.refl.* 8, 9;

întoarcere: (XVI sec. CV): s.f.: „Rück-, Wieder-, Heimkehr": „action de tourner, retourner, renverser"
întoarcerea *sg.nom./ac.* 11, 31;

întreba: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „fragen": „demander"
au întrebat *ind.pf.c.3.pl.* 8, 14; 20, 27; 20, 28;
întrebam *ind.impf.1.sg.* 13, 6:
întreba *ind.impf.3.pl.* 1, 1;
întrebară *ind.pf.s.3.pl.* 20, 18; 10, 23;
va întreba *ind.viit.I.3.sg.* 4, 20;

întristare: (1563 CORESI): s.f.: „Trauer": „regret"
întristării *sg.gen./dat.* 5, 22;

înțelept: (1521 NEACȘU): adj./s.: „Weise, Weiser": „sage"
înțelêptele *pl.nom./ac.* 5, 29;

învăluire: (1649 MARD.): s.f.: „Zusammenkunft": „assemblé"
învăluire *sg.nom./ac.* 14, 8;

învăța: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. lehren, 2. lernen": „apprendre"
să învețe *subj.pr.3.pl.* 3, 2;

învinui: (1640 URECHE): v. IV: „beschuldigen": „inculper"
nevinovățitu-m-am *ind.pf.c.refl.1.sg.* 15,3;

J

jefui: (1600 DA): v. IV: „plündern, rauben": „ravir, piller"
jăfuia *ind.impf.3.pl.* 2, 16;

jertfă: (1561 CORESI): s.f.: „Opfer": „offrande"
jărtva *sg.nom./ac.* 6, 18;

jertfelnic: (1570 CORESI): s.n.: „Altar": „autel"
jîrtăvnic *sg.nom./ac.* 6, 24; 21, 4;
jîrtăvnicul *sg.nom./ac.* 6, 25; 6, 26; 6, 28; 6, 28; 6, 30; 6, 31; 6, 32;
jîrtăvnicului *sg.gen./dat.* 13, 20; 13, 20;
jîrtăvnicele *pl.nom./ac.* 2, 2;

jeț: (1563 CORESI): s.n.: „Lehnstuhl": „fauteuil"
jețuri *pl.nom./ac.* 3, 24;

juca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „spielen": „jouer"
juca *ind.impf.3.pl.* 21, 23;
jucînd *ger.* 3, 27; 21, 21;

judeca: (XVI sec. CV): v. I: „richten, urteilen": „juger"
judeca *inf.refl.* 4, 5;
judecă *ind.pr.3.sg.* 11, 27;
judecați *ind.pr.2.pl.* 6, 31;
judeca *ind.impf.3.sg.* 4, 4;
au judecat *ind.pf.c.3.sg.* 3, 10; 3, 30; 10, 2; 10, 3; 12, 7; 12, 8; 12, 9; 12, 11; 12, 11; 12, 13; 12, 14; 16, 31;
judecă *ind.pf.s.3.sg.* 15, 20;
să judece *subj.pr.3.sg.* 11, 27; 21, 22;
să judecați *subj.pr.2.pl.* 8, 1;

judecată: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Gericht, 2. Urteil": „1. jugement, 2. réflexion"
judecată *sg.nom./ac.* 5, 10;
judecata *sg.nom./ac.* 13, 12;

judecător: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Richter": „juge"
judecătoriul *sg.nom./ac.* 2, 18; 2, 19;
judecătoriului *sg.gen./dat.* 2, 18;
judecătorilor *pl.gen./dat.* 2, 17;

jug: (XVI sec. PS. H.): s.n.: „Joch": „joug"
jug *sg.nom./ac.* 1, 14;

juguitor: (1688 BIBLIA): s.m.: „Unterjochter": „asservi"
juguitoriu *sg.nom./ac.* 1, 14;

jumătate: (1404 DERS): s.f.: „Hälfte": „moitié"
jumătate *sg.nom./ac.* 16, 3;

junghia: (XVI sec. PS. H.): v. I: „abstechen, schlachten": „juguler, abattre"
junghea *ind.impf.3.sg.* 12, 6;
junghe *ind.pf.s.3.sg.* 9, 54;

jupîneasă: (1567 CORESI MOLIT.): s.f.: „Herrin": „maîtresse"
jupunêselor *pl.gen./dat.* 5, 29;

jura: (XVI sec. CV): v. I: „schwören": „jurer"
am jurat *ind.pf.c.1.sg.* 2, 2;
ai jurat *ind.pf.c.2.sg.* 17, 2;
au jurat *ind.pf.c.3.sg.* 2, 15;
s-au jurat *ind.pf.c.3.pl.refl.* 21, 1;
am jurat *ind.pf.c.1.pl.* 21, 18;
am jurat *ind.pf.c.refl.1.pl.* 21, 7;
să jură *ind.pf.s.refl.3.sg.* 8, 19; 15, 13;

L

la: (1471 DERS): prep.: „an, zu, bei, in, nach": „à, en, près de, vers"
(332×)

lanţ: (XVI sec. CV): s.n.: „Kette": „chaîne"
lanţuri *pl.nom./ac.* 8, 26;
lanţurile *pl.nom./ac.* 8, 26;

lapte: (1517 DERS): s.n.: „Milch": „lait"
lapte *sg.nom./ac.* 5, 25;
laptelui *sg.gen./dat.* 4, 19;

lăcomie: (1563 CORESI): s.f.: „Gier": „avidité"
lăcomiia *sg.nom./ac.* 5, 19;

lăcustă: (XVI sec. PS. SCH.): „s.f.: „Heuschrecke": „sauterelle"
lăcusta *sg.nom./ac.* 6, 5; 17, 12;

lăsa: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „lassen, verlassen": „laisser, quitter, abandonner"
am lăsat *ind.pf.c.1.pl.* 10, 10;
au lăsat *ind.pf.c.3.sg.* 2, 12; 2, 13; 2, 20; 2, 21; 2, 21; 2, 23; 3, 1; 15, 1;
au lăsat *ind.pf.c.3.pl.* 1, 34; 3, 28; 10, 6;
aţ lăsat *ind.pf.c.2.pl.* 10, 13;
lasă *imperat.* 11, 37;

lăuda: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „loben, rühmen, lobpreisen": „louer, célébrer, glorifier"
au lăudat *ind.pf.c.3.pl.* 16, 24;
să se laude *subj.pr.refl.3.sg.* 7, 2;

lega: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. zusammen-, an-, festbinden, -knüpfen, 2. fesseln": „1. lier, faire nouer, 2. ligoter"
au legat *ind.pf.c.3.pl.* 15, 4; 15, 13; 16, 21;
vei lega *ind.viit.I.refl.2.sg.* 16, 6; 16, 10; 16, 13;
vom lega *ind.viit.I.1.pl.* 15, 13; 16, 5;
vor lega *ind.viit.I.3.pl.* 16, 7; 16, 11;
legă *ind.pf.s.3.sg.* 16, 8; 16, 12;
să legăm *subj.pr.1.pl.* 15, 10; 15, 12;
legîndu *ger.* 16, 11;

legătură: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Bindung, Verbindung, 2. Bündel, 3. Gefängnis": „1. lien, 2. liasse, 3. prison"
legătură *sg.nom./ac.* 15, 13;
legăturii *sg.gen./dat.* 16, 25;
legăturile *pl.nom./ac.* 15, 14;

lege: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Gesetz, Gebot, 2. Glaube": „1. loi, commendement, 2. religion"
lêge *sg.nom./ac.* 19, 22;

lemn: (XVI sec. CV): s.n.: „1. Baum, 2. Holz": „1. arbre, 2. bois"
lêmne *pl.nom./ac.* 9, 15; 9, 48;
lêmnele *pl.nom./ac.* 6, 26; 9, 8; 9, 10; 9, 12; 9, 14;
lêmelor *pl.gen./dat.* 9, 11; 9, 13;
lêmnilor *pl.gen./dat.* 9, 9;

lepăda: (XVI sec. CV): v. I: „1. (von sich) abweisen, verwerfen, 2. sich lossagen": „1. repousser, refuser, rejetter, 2. rénier"
au lepădat *ind.pf.c.3.pl.* 2, 19; 6, 13;
lepădată *part.* 15, 15;

leşina: (1683 DOS.): v. I: „ohnmächtig werden": „s'évanouir"
lêşină *ind.pr.3.pl.* 8, 15;

leu: (1519 DERS): s.m.: „Löwe": „lion"
leu *sg.nom./ac.* 14, 5;
leul *sg.gen./dat.* 14, 18;
leului *sg.gen./dat.* 14, 8; 14, 8; 14, 9;

levit: (1561 CORESI TE): s.m.: „Levit": „lévite"
levit *sg.nom./ac.* 17, 9; 19, 1;
levitul *sg.nom./ac.* 17, 11; 17, 13; 20, 3;
levitului *sg.gen./dat.* 17, 12; 18, 3; 18, 15;

lighean: (1645 HERODOT); s.n.: „Waschschüssel": „lavoir"
leghin *sg.nom./ac.* 6, 38;

limbă: (1433 DERS): s.f.: „Zunge, Sprache": „langue"
limba *sg.nom./ac.* 2, 20; 7, 5; 7, 6;
limbi *pl.nom./ac.* 3,1;
limbile *pl.nom./ac.* 2, 21; 2, 23;
limbilor *pl.gen./dat.* 4, 2; 4, 13; 4, 16;

limpi: (1673 DOS.): v. IV: „lecken": „lécher"
au limpit *ind.pf.c.3.pl.* 7, 6; 7, 7;
va limpi *ind.viit.I.3.sg.* 7, 5;
ar limpi *cond.opt.pr.3.sg.* 7, 5;

linişte: (1643 VARL.): s.f.: „Ruhe": „paix"
linişte *sg.nom./ac.* 18, 9;

lipsa: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Mangel": „manque"
lipsă *sg.nom./ac.* 18, 10; 19, 19;
lipsa *sg.nom./ac.* 19, 20;

lipsi: (1481 LDSR): v. IV: „fehlen, mangeln": „manquer, faire défaut"
au lipsit *ind.pf.c.3.pl.* 5, 6;
lipsit-au *ind.pf.c.3.pl.* 5, 7; 5, 7;

lînă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Wolle": „laine"
lînă *sg.nom./ac.* 6, 37;

lîngă: (XVI sec. PS. SCH.): prep.: „neben, bei": „près de, à côté
lîngă 2, 10; 5, 17; 9, 35; 11, 26; 15, 8; 17, 11; 18, 16; 18, 17; 19, 27;

loc: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Ort, Stelle, Platz, Stätte": „lieu, endroit, place"
loc *sg.nom./ac.* 6, 33; 18, 10; 19, 6; 19, 13; 20, 36;
locul *sg.nom./ac.* 2, 1; 2, 6; 7, 7; 9, 55; 11, 19; 15, 17; 19, 28; 20, 22; 20, 33; 20, 33;
locului *sg.gen./dat.* 2, 5; 18, 12; 19, 16;

locaş: (1509 DERS): s.n.: „Wohnung, Wohnsitz": „demeure, domicile"
lăcaş *sg.nom./ac.* 2, 3;
lăcaşul *sg.nom./ac.* 7, 8; 19, 9; 20, 8;

locui: (XVI sec. CV): v. IV: „1. (be)wohnen, 2. ansiedeln": „1. habiter, 2. établir"
a lăcui *inf.* 1, 27; 1, 35;
lăcuiêşte *ind.pr.3.sg.* 1, 9; 1, 21; 1, 32; 1, 33; 3, 3; 11, 21; 18, 7;
lăcuiţ *ind.pr.2.pl.* 6, 10;
lăcuiescu *ind.pr.3.pl.* 1, 19; 1, 27; 1, 27; 1, 33; 1, 33; 5, 23; 8, 11; 10, 18; 11, 8; 21, 9; 21, 10; 21, 21;
lăcuia *ind.impf.3.sg.* 1, 10; 1, 11; 1, 17; 1, 27; 1, 29; 1, 30; 1, 30; 1, 31; 1, 31; 1, 31; 1, 31; 1, 33; 4, 2; 10, 1; 15, 8; 20, 15; 21, 12;
au lăcuit *ind.pf.c.3.sg.* 1, 16; 1, 21; 1, 29; 1, 30; 1, 32; 1, 33; 3, 5; 8, 29; 9, 21; 11, 13; 11, 26; 18, 28; 21, 23;
lăcui *ind.pf.s.3.pl.* 14, 2;
să lăcuiască *subj.* 9, 41; 18, 1;

lovi: (1551/3 ES): v. IV: „1. angreifen, überfallen, 2. schlagen": „1. attaquer, essaillir, envahir, 2. battre, frapper"
lovi 20, 31; 20, 39;
au lovit *ind.pf.c.3.sg.* 1, 4; 1, 5; 3, 31; 4, 21; 5, 26; 7, 13; 8, 11; 11, 21; 11, 33; 15, 8; 20, 37; 20, 48;
au lovit *ind.pf.c.3.pl.* 1, 8; 1, 17; 1, 25; 3, 13; 3, 29; 12, 4; 18, 27; 19, 22;
va lovi *ind.viit.I.3.sg.* 1, 12;
lovi *ind.pf.s.3.sg.* 9, 43; 14, 19;
loviră *ind.pf.s.3.pl.* 9, 44;
vei lovi *ind.viit.I.2.sg.* 6, 16;
lovind *ger.* 20, 16;
loviţ *imp.* 21, 10;

lua: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „nehmen": „prendre"
luo *ind.pf.s.3.sg.* 4, 21; 8, 21; 14, 19; 15, 15; 16, 12; 16, 14; 19, 29;
luară *ind.pf.s.3.pl.* 3, 25;
am luat *ind.pf.c.1.sg.* 17, 2;
au luat *ind.pf.c.3.sg.* 3, 21; 6, 27; 9, 45; 9, 48; 9, 50; 11, 13; 11, 15; 13, 19; 14, 9; 14, 9; 15, 4; 17, 4; 21, 22;
au luat *ind.pf.c.3.pl.* 1, 8; 5, 19; 7, 8; 7, 20; 8, 16; 15, 6; 16, 31; 17, 2; 18, 17; 18, 18; 18, 20; 18, 27; 19, 1; 21, 23;
au luatu *ind.pf.c.3.sg.* 1, 13;
aţi luat *ind.pf.c.2.pl.* 18, 24
vei lua aminte *ind.viit.I.2.sg.* 4, 6; 6, 26;
va lua *ind.viit.I.3.sg.* 1, 11;
vom lua *ind.viit.I.1.pl.* 20, 10;
să ia *subj.pr.3.sg.* 3, 26; 11, 5;
ia *imperat.2.sg.* 6, 25;
luaţi (aminte) *imperat.2.pl.* 14, 2;

lui: (1502 DERS): art.hot.m.gen./dat.: „des, dem": „de, à"
lui (439×)
lu (1×)

lucru: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „1. Arbeit, 2. Tat, Werk, 3. Ding": „1. travail, 2. œuvre, acte, 3. chose"
lucru *sg.nom.lac.* 16, 11;
lucrul *sg.nom.lac.* 6, 29; 6, 29; 19, 19;
lucrurile *pl.nom.lac.* 19, 16;

lumina: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „be-, erleuchten": „illuminer"
au luminat *ind.pf.c.refl.3.sg.* 19, 26;
să va lumina *ind.viit.I.3.sg.refl.* 16, 2;
să luminêze *subj.pr.3.sg.* 13, 8;
ar fi luminat *cond.opt.pf.3.sg.* 13, 23;
luminat *part.* 13, 6;

lungime: (1620 AA): s.f.: „Länge": „longueur"
lungimea *sg.nom.lac.* 3,16;

lupta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „kämpfen": „combattre, lutter"
să lupta *ind.pf.s.refl.3.sg.* 20, 33;

M

mai: (1400 BGL): adv: „noch, schon, mehr": „plus, encore, déjà"
mai (28×)

mai: (1683 DOS.): s.n.: „Hammer": „marteau"
maiul *sg.nom.lac.* 4, 21;

maică: (XVI sec. PS. V.): s.f.: „Mutter": „mère"
maică *sg.nom.lac.* 5, 7; 17, 3;
maica *sg.nom.lac.* 5,28; 14,3; 14, 4; 14, 5; 14, 9; 17, 2; 17, 4;
maicii *sg.gen.ldat.* 8, 19; 9, 1; 9, 1; 9, 3; 14, 16; 17, 2; 17, 3; 17, 4;
mîine-sa *sg.nom.lac.* 14, 2; 14, 6;

mare/1: (XVI sec. CV): s.f.: „1. Meer, 2. Westen": „1. mer, 2. ouest"
mare *sg.nom.lac.* 9, 37;
marea *sg.nom.lac.* 11, 16;

mare/2: (1442 DOR): adj.: „gross": „grand"
mare *sg.nom.lac.* 2,7; 11,33; 15,8; 15, 18; 16,5; 16,6; 16,15; 16,23; 21,5; 21,22;
mari *pl.nom.lac.* 5, 16;
mai mare *comp.* 1, 1;
mai marii *pl.nom.lac.* 9, 44;

marfă: (1431 LSDR): s.f.: „1. (Stück) Vieh, 2. Habe, Gerät, 3. Ware"; „1. bétail, 2. outillage, 3. marchandise"
marfa *sg.nom.lac.* 18, 21;

margine: (1365 SUCIU): s.f.: „1. Rand, 2. Grenze": „1. bord, marge, 2. limite"
margine *sg.nom.lac.*
marginea *sg.nom.lac.* 5, 17; 6, 21; 7, 12; 7, 22;
marginile *pl.nom.lac.*
margenile *pl.nom.lac.* 1, 6; 1, 7;
marginele *pl.nom.lac.* 1, 6; 1, 7;
marginilor *pl.gen.ldat.*

măgar: (1620 MOXA): s.m.: „Esel": „âne"
măgariu *sg.nom.lac.* 6, 4; 15, 15; 19, 28;
măgarilului *sg.gen.ldat.* 15, 16; 15, 16;
măgari *pl.nom.lac.* 19, 4; 19, 10;
măgarii *pl.nom.lac.* 19, 21;
măgarilor *pl.gen.ldat.* 19, 19;

mănunchi: (1642 AGY): s.m.: „Griff": „poignée"
mununchiul *sg.nom.lac.* 3, 22;

mărăcine: (1348 DOR): s.m.: „Dornstrauch": „ronce"
mărăcine *sg.nom.lac.* 9, 14;
mărăcinele *sg.nom.lac.* 9, 15;
mărăcini *pl.nom.lac.* 9, 15

mări: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. vergrössern, 2. rühmen": „agrandir, 2. louer, glorifier"
au mărit *ind.pf.c.refl.3.sg.* 5, 13;

măslin: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Ölbaum": „olivier"
măslinul *sg.nom.lac.* 9, 9;
măslinului *sg.gen.ldat.* 9, 8;
măslinele *f.pl.nom.lac.* 18, 8;

merge: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „gehen, (los)ziehen": „aller, marcher"
merge *inf.* 18, 9;
merg *ind.pr.3.pl.* 20, 10;
mergu *ind.pr.1.sg.* 7, 17; 17, 9;
mergi *ind.pr.2.sg.* 4, 9; 14, 3; 19, 17;
mergem *ind.pr.1.pl.* 18, 5;
mergeţi *ind.pr.2.pl.* 18, 6;
mergea *ind.impf.3.sg.* 4, 24; 14, 9;
mergea *ind.impf.3.pl.* 2, 14; 6, 5; 9, 25; 11, 40;
am mers *ind.pf.c.1.sg.* 19, 18;
ai mers *ind.pf.c.2.sg.* 12, 1;
au mersu *ind.pf.c.3.sg.* 1, 26; 5, 6; 5, 6; 8, 4; 11, 18; 11, 18;
au mers *ind.pf.c.3.sg.* 8, 15; 8, 29; 9, 21; 9, 50; 11, 38; 13, 11; 14, 9; 15, 4; 17, 8; 19, 2; 19, 3; 21, 2;
au mersu *ind.pf.s.3.pl.* 1, 16; 2, 12; 3, 13; 3, 17; 9. 4; 9, 6; 9, 8;
au mers *ind.pf.c.3.pl.* 1, 16; 2, 17; 9, 49; 11, 5; 18, 14; 18, 17; 18, 26;
merse *ind.pf.s.3.sg.* 1, 3; 4, 9;
mêrse *ind.pf.s.3.sg.* 9, 7; 13, 11;
mêrsă *ind.pf.s.3.sg.* 20, 37;
mêrseră *ind.pf.s.3.pl.* 18, 2; 18, 7; 19, 14;
voiu mêrge *ind.viit.I.1.sg.* 1, 3; 4, 8; 4, 8; 4, 9; 11, 37;
vei mêrge *ind.viit.I.2.sg.* 4, 6; 4, 8; 4, 8; 11, 8; 19, 9;
va merge *ind.viit.I.3.sg.* 7,4; 7,4; 7,4; 7,4;
mêrge-vom *ind.viit.I.1.pl.*
veţi mêrge *ind.viit.I.2.pl.* 21, 21;
să mergu *subj. pr.1.sg.* 9, 9; 9, 11; 9, 13;
să meargă *subj.3.sg.* 19, 5; 19, 7; 19, 8; 19, 27;
să mergem *subj.1.pl.* 12, 1; 19, 28;
mergînd *ger.* 4, 9; 4, 24; 5, 10; 9, 8; 14, 9; 18, 17;

meu: (1521 NEACŞU): adj./pron.pos.: „mein etc.": „mon etc."
mieu (25×)
-mieu (5×)
mea (40×)
-mea (1×)
miei (4×)
mêle (7×)
tău (18×)
-tău (4×)
tu (38×)
tale (5×)
tăi (8×)
său (4×)
-său (5×)
sa (2×)
-sa (3×)
nostru (9×)
noastră (9×)
noastre (2×)
noştri (4×)
vostru (5×)
voastră (6×)
voştri (2×)
voastre (3×)

miazănoapte: (XVI sec. CV): s.f.: „1. Mittemacht, 2. Norden": „1. minuit, 2. nord"
miazănoapte *adv.* 7, 1; 16, 3; 21, 19;

mic: (1222 DLRV): adj.: „klein": „petit"
mic *adj.m.sg.nom.lac.* 6, 15;

mie: (XVI sec. PS. SCH.): s.f./num.: „Tausend, tausend": „mille"
mie *sg.nom.lac.* 17, 2;
mia *sg.nom.lac.* 6, 15;
mii *pl.sg.nom.lac.* 4, 6; 4, 14; 5, 8; 8, 10; 12, 6; 20, 15; 20, 34;

miere: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Honig": „miel"
mîere *sg.nom.lac.* 14, 8;
mîerea *sg.nom.lac.* 14, 9; 14, 18;

mijloc: (1504 DERS): s.n.: „Mitte": „milieu"
mijloc 16, 29;
mijlocu 7, 19;
mijlocul 1,30; 1,32; 1, 33; 3, 5; 3, 8; 4, 5; 4,5; 4,17; 4,17; 5, 11; 5, 16; 5, 27; 5, 27; 7, 16; 7, 17; 9, 23; 9, 23; 9, 51; 10, 16; 11,10; 11,27; 11,27; 12, 4; 12, 4; 13, 25; 13,25; 15,4; 16,14; 16,19; 16,25; 16,31; 16, 31; 18, 1; 18, 20; 20, 42;

milă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Gnade, Mitleid": „grâce, pitié"
milă *sg.nom.lac.* 1, 24; 8, 35;

minciună: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Lüge": „mensonge"
minciuni *pl.nom.lac.* 16, 10; 16, 13;

minune: (1526 DERS): s.f.: „Wunder": „merveille"
minunile *pl.nom.lac.* 6, 13;

minunat: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „wunderbar": „merveilleux"
minunate *pl.nom.lac.* 13, 19;
minunat *adv.* 13, 18;

mirosi: (1581/2 PO): v. IV: „riechen": „sentir"
vor mirosi *ind.viit.I.3.pl.* 15, 14;
ar mirosi *cond.opt.pr.3.sg.* 16, 9;

mînă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Hand": „main"
mînă *sg.nom.lac.*
mîna *sg.nom.lac.* 1, 2; 1, 4; 1, 35; 2, 14; 2, 14; 2, 15; 2, 16; 2, 18; 2, 23; 3, 4; 3, 10; 3, 10; 3, 15; 3, 21; 3, 28; 3, 30; 4, 2; 4, 7; 4, 14; 4, 21; 4, 24; 5, 26; 6, 1; 6, 2; 6, 8; 6, 9; 6, 13; 6, 14; 6, 21; 6, 36; 6, 37; 7, 2; 7, 6; 7, 7; 7, 8; 7, 9; 7, 14; 7, 20; 7, 20; 8, 3; 8, 6; 8, 6; 8, 7; 8, 15; 8, 15; 8, 22; 8, 34; 9, 17; 9, 29; 9, 33; 9, 48; 10, 7; 10,7; 10,12; 11,21; 11, 30; 11, 32; 12, 3; 12, 3; 13, 1; 13, 5; 13, 23; 14, 6; 15, 13; 15, 15; 15, 17; 15, 18; 15, 18; 16, 23; 16,23; 16,26; 17,3; 17, 5; 17, 12; 18, 10; 18, 19; 20, 28;
mîinile *pl.nom.lac.* 7, 11; 16, 8; 19, 27; 20, 16;

mîinele *pl.nom./ac.* 7, 2; 12, 2;
mîinilor *pl.gen./dat.* 1, 6; 1, 7;

mînca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „essen, fressen": „manger, dévorer"
au mîncat *ind.pf.c.3.sg.* 6, 21;
au mîncat *ind.pf.c.3.pl.* 9, 27; 14, 19; 19, 4; 19, 6; 19, 8; 19, 21;
voiu mînca *ind.viit.I.1.sg.* 13, 16;
va mînca *ind.viit.I.3.sg.* 9, 15;
mîncînd *ger.* 14, 9;

mîncare: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Essen, Speise": „mets, nourriture"
mîncare *sg.nom./ac.* 14, 14;

mîneca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „früh aufstehen": „se lever tôt"
au mînecat *ind.pf.c.3.sg.* 7, 1;
să mînecă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 19, 8; 21, 4;
să mînecară *ind.pf.s.refl.3.pl.* 6, 28;
vei mîneca *ind.viit.I.2.sg.* 9, 33;
veţi mîneca *ind.viit.I.2.pl.* 19, 9;

mîngîia: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. trösten, 2. schmeicheln, 3. bezaubern": „1. consoler, 2. flatter, 3. charmer, enchanter"
au mîngîiat *ind.pf.c.3.pl.* 21, 6; 21, 15;
să mîngîie *ind.pf.s.refl.3.sg.* 2, 18;

mînia: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „in Zorn geraten": „(s')enrager"
au mîniat *ind.pf.c.3.sg.* 2, 14; 3, 8; 9, 30; 10, 7;
au mîniat *ind.pf.c.3.pl.* 2, 12; 2, 17;
să mînie *ind.pf.s.3.sg.* 2, 20; 14, 19; 19, 2;

mînie: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Zorn": „colère"
mînie *sg.nom./ac.* 2, 14; 2, 20; 3, 8;
mîniia *sg.nom./ac.* 6, 39;
mîniei *sg.gen./dat.* 9, 16;

mîntui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „erlösen, erretten, befreien": „délivrer, sauver"
mîntui *inf.* 10, 1; 10, 13; 13, 5;
mîntuieşte *ind.pr.3.sg.* 12, 3;
am mîntuit *ind.pf.c.1.sg.* 10, 12;
ai mîntuit *ind.pf.c.2.sg.* 8, 22;
au mîntuit *ind.pf.c.3.sg.* 2, 16; 2, 18; 3, 9; 3, 31; 7, 2; 8, 34; 9, 17; 10, 12; 11, 26; 16, 31;
aţi mîntuit *ind.pf.c.2.pl.* 12, 2;
voiu mîntui *ind.viit.I.1.pl.* 6, 15; 7, 7;
vei mîntui *ind.viit.I.2.sg.* 6, 14; 6, 36; 6, 37;
veţ mîntui *ind.viit.I.2.pl.* 6, 31;
să mîntuiască *subj.pr.3.sg.* 10, 14;

mîntuire: (XVI sec. CV): s.f.: „Erlösung, Errettung, Heil": „délivrance, salut"
mîntuire *sg.nom./ac.* 1, 15; 1, 15; 1, 15;
mîntuirea *sg.nom./ac.* 15, 18;
mîntuirei *sg.gen./dat.* 20, 26; 21, 4;

mîntuit: (1688 BIBLIA): adj.: „erlöst": „sauvé"
mîntuită *sg.nom./ac.* 21, 17.
mîntuiţi (cei) *pl.nom./ac.* 12, 5;

mîntuitor: (1559 CORESI): adj./s.: „Erlöser": „sauveur"
mîntuitoriu *sg.nom./ac.* 3, 9; 3, 15;

mînz: (1443 BGL): s.m.: „Füllen": „poulain"
mînji *pl.nom./ac.* 10, 4; 12, 4;

moarte: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Tod": „mort"
moarte *sg.nom./ac.* 5, 18; 13, 22; 15, 13; 16, 16; 21, 5;
moartea *sg.nom./ac.* 1, 1; 16, 32;

mohorît: (1495 DERS): adj.: „trüb, düster": „sombre"
mohorîte *f.pl.nom./ac.* 8, 26;

moşteni: (1561 CORESI): v. IV: „(be)erben": „hériter"
au moştenit *ind.pf.c.3.sg.* 1, 18; 1, 19; 1, 20; 1, 27; 11, 21; 11, 22; 11, 24; 11, 24;
au moştenit *ind.pf.c.3.pl.* 3, 13;
să moştenească *subj.pr.3.sg.* 1, 19; 2, 6;
să moşteniţ *subj.pr.2.pl.* 18, 9;
vei moşteni *ind.viit.I.2.sg.* 11, 2; 11, 23; 11, 24;
vom moşteni *ind.viit.I.1.pl.* 11, 24;

moştenire: (1652 ÎNDR.): s.f.: „Erbschaft, Erbe": „héritage"
moştenire *sg.nom./ac.* 18, 1; 18, 1; 21, 17;
moştenirea *sg.nom./ac.* 2, 6; 21, 23; 21, 24;
moştenirii *sg.gen./dat.* 20, 6;
moştenirei *sg.gen./dat.* 2, 9;

moştenitor: (1581 CORESI): s.m.: „Erbe": „héritier"
moştenean *sg.m.nom./ac.* 18, 7;

mrejuire: (1688 BIBLIA): s.f.: „Knüpfen": „nouer"
mrejuiri *pl.nom./ac.* 5, 28;

muiere: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Frau": „femme"
muiêre *sg.nom./ac.* 9, 53; 11, 1; 13, 3; 13, 9; 13, 11; 13, 13; 14, 1; 14, 2; 14, 3; 14, 3; 14, 10; 16, 1; 16, 4; 19, 1; 21, 16; 21, 18;
muiêrea *sg.nom./ac.* 4, 17; 5, 24; 9, 54; 13, 6; 13, 19; 13, 20; 13, 21; 13, 22; 13, 23; 13, 24; 14, 16; 14, 20; 15, 1; 15, 1; 15, 6; 19, 26; 21, 11; 21, 22;

mult: (1521 NEACŞU): adj./adv.: „viel": „maint, nombreux, beaucoup"
mult 2, 19; 7, 2; 7, 4; 20, 40;
mai mulţi *comp.* 16, 30;
multe *adj.f.pl.nom./ac.* 5, 15; 8, 30; 9, 40;

mulţime: (XVI sec. CV): s.f.: „Menge": „foule, multitude"
mulţime *sg.nom./ac.* 6, 5; 7, 12; 7, 12;
mulţimea *sg.nom./ac.* 4, 7;

munte: (1443 DERS): s.m.: „Berg": „mont(agne)"
munte *sg.nom./ac.* 1, 9; 1, 34; 3, 27;
muntele *sg.nom./ac.* 1, 19; 1, 35; 2, 9; 2, 9; 2, 9; 3, 3; 3, 27; 4, 5; 4, 6; 4, 12; 4, 14; 6, 26; 7, 1; 7, 3; 7, 24; 9, 48; 10, 1; 12, 15; 17, 1; 17, 8; 18, 2; 18, 13; 19, 16;
munţi *pl.nom./ac.* 6, 2; 11, 37; 11, 38;
munţii *pl.nom./ac.* 5, 5;
munţilor *pl.gen./dat.* 9, 25; 9, 36;
muntelui *sg.gen./dat.* 9, 7; 16, 3; 19, 1; 19, 18;

muri: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „sterben": „mourir"
au murit *ind.pf.c.3.sg.* 1, 7; 2, 8; 3, 11; 4, 1; 8, 32; 9, 54; 9, 55; 10, 2; 12, 7; 12, 10; 12, 12; 12, 15; 20, 5;
au murit *ind.pf.c.3.pl.* 3, 30; 9, 49;
muriia *ind.impf.3.sg.* 2, 19;
muri *ind.pf.s.3.sg.* 4, 21; 8, 33; 10, 5;
voiu muri *ind.viit.I.1.sg.* 15, 18;
vei muri *ind.viit.I.2.sg.* 6, 23;
vor muri *ind.viit.I.3.pl.* 13, 22;

muta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „umziehen, umsiedeln, versetzen, verrücken": „déménager, émigrer, transférer, changer de lieu"
a muta *inf.* 2, 3;
au mutat *ind.pf.c.3.pl.* 10, 16;
voiu muta *ind.viit.I.1.sg.* 9, 29;

mutare: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Versetzung": „déplacement"
mutării *sg.gen./dat.* 18, 30;

N

nacealnic: (1645 HERODOT): s.m.: „Vorgesetzter": „supérieur"
nacealnici *pl.nom./ac.* 5, 15;

naşte: (XVI sec. CV): v. III; „1. zeugen, gebären, 2. geboren, erzeugt werden": „1. enfanter, procréer, engendrer, 2. naître, être procrée"
naşte *ind.pr.refl.3.sg.* 13, 8;
vei naşte *ind.viit.I.2.sg.* 13, 3; 13, 5; 13, 7;

naştere: (1551/3 ES): s.f.: „Geburt": „naissance"
naşterile *pl.nom./ac.* 1, 10;

nădăjdui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „hoffen, vertrauen": „espérer, avoir confiance"
nădejduiţ *ind.pr.2.pl.* 9, 15;
au nădejduit *ind.pf.c.3.pl.* 9, 26;
nădejduind *ger.* 8, 11;

năimi: (1561 CORESI): v. IV: „dingen, heuern, mieten": „engager, louer"
au năimit *ind.pf.c.3.sg.* 9, 4: 18, 4;

năsălie: (cca 1670 ANON. CAR.): s.f.: „Sänfte": „litière"
năsilii *sg.gen./dat.* 5, 10;

neam: (XVI sec. CV): s.n.: „Geschlecht, Volk": „famille, descendance, peuple"
neam *sg.nom./ac.* 3, 3; 3, 31;

nebunie: (1561 CORESI): s.f.: „Verrücktheit": „folie"
nebuniia *sg.nom./ac.* 19, 23; 20, 10;
nebunie *sg.nom./ac.* 20, 6;
nebuniei *sg.gen./dat.* 19, 24;

necăji: (1688 BIBLIA): v. IV: „plagen, ärgern": „peiner, agacer"
au necăjit *ind.pf.c.3.sg.* 1, 34;

necurat: (XVI sec. CV): adj./s.: „unrein, Teufel": „impur, diable"
necuratul *adj.m.sg.nom./ac.* 13, 4; 13, 14;
necuraţ adj.*pl.nom./ac.* 20, 13;

necurăţie: (XVI sec. CV): s.f.: „Unreinheit": „impureté"
necurăţiia *sg.nom./ac.* 13, 6;

nemernici: (1688 BIBLIA): v. IV: „einwandern, unstet umherwandern": „immigrer, errer"
să nemernicesc *subj.pr.1.sg.* 17, 9;
să nemernicească *subj.pr.3.sg.* 17, 8;
nemernicind *ger.* 19, 1;
nemernici *inf.* 17, 11;

nemernicie: (1688 BIBLIA): s.f.: „Fremdsein": „condition d'étranger"
nemerniciia *sg.nom./ac.* 17, 7; 19, 16;

neştine: (XVI sec. CV): pron.nehot.: „einer, jemand": „un, quelqu'un"
neştine 4, 20; 16, 9;

nici: (... nici): (XVI sec. CV): adv./conj.: „kein, auch nicht, nicht einmal, weder... noch": „aucun, même pas, ni... ni"
nici (3×)
nice (9×)

nimic: (XVI sec. CV): pron.nehot.: „nichts": „rien"
nemica 14, 16;

nisip: (1534 DERS): s.n.: „Sand": „sable"
năsipul *sg.nom./ac.* 7, 12;

nişte: (1521 NEACŞU): *art. nehot.*: „einige": „quelqes"
nişte *art. nehot.* 15, 14;

noapte: (XVI sec. CV): s.f./adv.: „Nacht, nachts": „nuit, la nuit"
noapte *sg.nom./ac.* 2, 9; 16, 3;
noaptea *g.nom./ac.* 6,25;6,27;6,40; 7, 9; 9, 32; 9, 34; 16, 2; 16, 2; 16, 16; 19, 25; 20, 5;

nor: (1454 DERS): s.m.: „Wolke": „nuage"
norii *pl.nom./ac.* 5, 4;

norod: (1551/3 ES): s.n.: „Volk": „peuple"
norod *sg.nom./ac.* 5, 18; 7, 3; 10, 16; 18,10; 18, 27; 20, 25; 20, 31;
norodul *sg.nom./ac.* 1, 16; 2, 3; 2, 4; 2, 6; 2,7;4,13;5,11;5,13;5,14;7,2;7,4;7,5; 7,6; 7,7; 9, 7,11; 38; 9, 42; 9, 43; 9, 43; 9,45; 9,48; 9, 48; 10, 18; 11, 20; 11, 21; 12,2; 16,24; 16,30; 18,7; 20,16; 20,26;
norodului *sg.gen/dat.* 5,9; 7, 3; 7, 8; 8, 5; 11,1; 11,23; 14,16; 14,18; 17,7; 18,11; 18, 20; 20, 31;
noroadele *pl.nom./ac.* 5, 14;
norodurilor *pl.gen./dat.* 2, 12; 5, 2;

nou: (XVI sec. CV): adj.: „neu": „neuf"
noao *adj.f.pl.nom./ac.* 15,13;16,11;16,12;

nu: (1521 NEACŞU): adv.: „nein, nicht": „non, ne... pas"
nu (135×)
nu- (3×)
n- (49×)

numai: (XVI sec. CV): adv.: „nur": „seulement"
numai *adv.* 7,14;10,5;11,20;15,6;15,13;

număr: (XVI sec. PS. H.): s.n.: „Zahl, Anzahl": „nombre"
număr *sg.nom./ac.* 6, 5; 7, 12;
numărul *sg.nom./ac.* 7, 6; 21, 23;

nume: (XVI sec. CV): s.n.: „Name": „nom"
numele *sg.nom./ac.* 1, 10; 1, 11; 1, 17; 1,23;1,26;1,26;2, 5; 8, 31; 13, 2; 13, 6; 13,17;13,18;13,24;15, 19; 16, 4; 17, 1; 18, 29; 18, 29; 18, 29;

numi: (XVI sec. CV): v. IV: „(be)nennen": „nommer"
au numit *ind.pf.c.3.sg.* 1,26;6,24;18,12;
au numit *ind.pf.c.3.pl.* 1,17;10,4;18,29;
numi *ind.pf.s.3.sg.* 6, 32; 13, 24; 15, 17;

O

oală: (1535 BGL): s.f.: „Topf": „pot"
oală *sg.nom./ac.* 6, 19;

oară: (XVI sec. CV): „s.f.: „Mal": „fois"
oară *sg.nom./ac.* 1616;

obadă: (cca 1496 DERS): s.f.: „1. Radfelge, 2. Handfessel": „1. jante, 2. lien"
obezi *pl.nom./ac.* 16, 21;

oblăduire: (1654 NEAGOE): s.f.: „Herrschaft": „domination"
oblăduiri *pl.nom./ac.* 3, 3;

obraz: (1424 DRHB): s.m./n.: „1. Wange, Gesicht, 2. Bild, 3. Person": „1. joue, face, 2. image, 3. personne"
obrazul *sg.nom./ac.* 4, 19;
obrazelor *pl.gen./dat.* 18, 23;
neobrezuiţi *pl.nom./ac.* 14, 3; 15, 8;

ocărî: (XVI sec. CV): v. IV: „beschimpfen, verunglimpfen": „gronder, injurier"
ai ocărît *ind.pf.c.2.sg.* 9, 38;
aţi ocărît *ind.pf.c.2.pl.* 8, 15;

ochi: (XVI sec. CV): s.m.: „Auge": „œil"
ochi *pl.nom./ac.* 16, 28;
ochii *pl.nom./ac.* 6,17;6,21; 11, 35; 14, 3; 16, 21; 17, 6; 19, 17; 19, 24; 21, 25;

ocoli: (1636 DRHB): v. IV: „ausweichen": „éviter"
au ocolit *ind.pf.c.3.pl.* 9, 31;

odată: (1640 URECHE): adv.: „einmal, einst": „jadis, une fois"
odată 9, 33; 19, 25;

odihnă: (1564 CORESI): s.f.: „Ruhe, Rast": „repos"
odihnă *sg.nom./ac.* 20, 43;
odihni: (1561 CORESI): v. IV: „(sich) ausruhen": „(se) reposer"
odihnesc *ind.pr.3.pl.* 4, 11;
odihniia *ind.impf.3.sg.* 18, 27;
au odihnit *ind.pf.c.3.pl.* 8, 28;
odihni *ind.pf.s.3.sg.* 5, 31;
să odihniră *ind.pf.s.refl.3.pl.* 18, 2;
să odihnească *subj.pr.3.sg.* 20, 43;
odihnind *ger.* 18, 7;

odinioară: (XVI sec. CV): adv.: „einst": „jadis"
odinioară 9, 54;

om: (1521 NEACŞU): s.m.: „Mensch, Mann": „homme"
om *sg.nom./ac.* 1, 24; 1, 25; 1, 26; 2, 21; 3,15;3,17;3,28;3, 29; 4, 20; 4, 22; 6, 3; 6, 8; 6, 16; 6, 29; 7, 7; 7, 8; 7, 13; 7, 23; 8, 1; 8, 22; 18, 24; 9, 2; 9, 55; 9, 55; 10,18;13, 2; 13, 11; 16, 5; 17, 1; 17, 11; 18,28;19, 1; 19, 15; 19, 16; 20, 1; 20, 8; 20,8;20, 8; 20, 11; 20, 20; 20, 41; 21, 8; 21, 9; 21, 21; 21, 22; 21, 24;
om (unui) *gen./dat.* 8, 21; 18, 19; 19, 18; 19, 22; 20, 39;
omu 8, 25;
omul *sg.nom./ac.* 3,29;7, 8; 7, 24; 10, 18; 13,8; 13,10; 13, 11; 15, 10; 17, 6; 17, 8; 19,7; 19,9; 19,10; 19,16; 19,17; 19,17; 19, 20; 19, 22; 19, 23; 19, 23; 19, 25; 19,28;20,3;20,11;20,17;20,20;20, 22; 20, 33; 20, 36; 20, 38; 20, 39; 20, 41; 20, 48; 21, 24; 21, 25;
omului *sg.gen./dat.* 5, 30; 7, 14; 7, 22; 19, 24; 19, 26; 20, 42;
oameni *pl.nom./ac.* 1, 4; 3, 29; 3, 31; 4, 6; 4, 10; 4, 14; 6, 27; 7, 6; 7, 7; 7, 8; 7, 16; 7, 19; 8, 4; 8, 10; 8, 14; 9, 2; 9, 4; 9, 5; 9,36;9,49;14,19;15, 11; 15, 15; 15, 16; 16,7; 16,11; 16, 13; 16, 31; 18, 2; 18, 2; 18,7; 18,8; 18,11; 18,14; 18,16; 18,17; 18,17;18,25;19,16;20,2;20,10;20, 12; 20, 15; 20, 15; 20, 17; 20, 17; 20, 21; 20, 25; 20, 31; 20, 34; 20, 35; 20, 39; 20, 44; 20, 44; 20, 45; 20, 45; 20, 46; 20, 47; 21, 10;
oamenii *pl.nom./ac.* 6, 27; 6, 28; 6, 30; 6, 31; 8, 5; 8, 8; 8, 8, 8; 8, 14; 8, 16; 8, 17; 8, 18; 9, 6; 9, 7; 9, 9; 9, 18; 9, 20; 9, 20; 9, 23; 9, 24; 9, 25; 9. 26; 9, 28; 9, 46; 9, 47; 9, 49; 9, 51; 11, 3; 12, 4; 12, 4; 12, 5; 14, 18; 16, 17; 18, 22; 19, 16; 19, 22; 19, 25; 20, 5; 20, 13; 20, 46;
oamenilor *pl.gen./dat.* 8, 9; 8, 15; 9, 2; 9, 3; 9, 13; 9, 23; 9, 39; 9, 57; 19, 30;

opri: (XVI sec. CV): v. IV: „1. (auf-, an)halten, 2. verbieten": „1. arrêter, retarder, entraver, 2. interdire"
au oprit *ind.pf.c.3.pl.* 7, 8; 8, 12;

ori: (1559 CORESI): conj./pron.nehot.: „1. oder, entweder... oder, 2. was (wer, wo, wann etc.) auch immer": „1. ou, ou... ou, 2. n'importe quoi (qui, ou, quand etc.)"
ori 11, 31;

orz: (1497 DERS): s.m.: „Gerste": „orge"
orz *m.sg.nom./ac.* 7, 13;
orzu *sg.nom./ac.* 5, 8;

os: (1473 DRHD): s.n.: „Knochen": „os"
osul *sg.nom./ac.* 9, 2;
oasele *pl.nom./ac.* 19, 29;

osteneală: (1561 CORESI): s.f.: „Mühe": „peine"
osteneală *sg.nom./ac.* 10, 16;

ostenit: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „erschöpft": „épuisé"
osteniţilor *pl.gen./dat.* 5, 26;

P

pace: (XVI sec. CV): s.f.: „Frieden": „paix"
pace *sg.nom./ac.* 4, 17; 6, 23; 6, 24; 8, 9; 11,13;11,13;18,6;18,15;19,20;21,13;

pai: (1581 PO): s.n.: „Halm, Stroh": „paille"
paie *pl.nom./ac.* 19, 19;

palmă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Hand-(fläche)": „paume"
palmă *sg.nom./ac.* 3, 16;

pară: (XVI sec. PS. H.): s.f.: „Flamme": „flamme"
pară *sg.nom./ac.* 20, 38;
para *sg.nom./ac.* 13, 20; 13, 20;

parte: (XVI sec. CV): s.f.: „Teil, Anteil": „part, partie"
parte *sg.nom./ac.* 7, 11; 7, 19; 9, 37;
partea *sg.nom./ac.* 18, 2;
părți *pl.nom./ac.* 7, 16; 7, 20; 19, 29;

pat: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „1. Bett, 2. Tragsessel": „1. lit, 2. palanquin"
patul *sg.nom./ac.* 21, 11; 21, 12;

patru: (XVI sec. CV): num.: „vier": „quatre"
patru *num.card.* 11, 40; 9, 34; 20, 47;
a patra *num.card.* 14, 15; 19, 5;
patruzeci *num.card.* 5, 31; 12, 6;

paznic: (1560 DERS): s.m.: „Hüter, Wächter": „surveillant, gardien"
paznici *pl.nom./ac.* 9, 25

pământ: (1517 DERS): s.n.: „Erde, Land": „terre, pays"
pământ *sg.nom./ac.* 18, 10;
pământul *sg.nom./ac.* 2; 1, 14; 1, 15; 1, 26; 1, 27; 1, 32; 1, 33; 2, 2; 2, 2; 2, 12; 3, 11; 3, 27; 3, 30; 4, 4; 5, 31; 6, 5; 6, 9; 6, 10; 6, 37; 6, 40; 8, 28; 10, 4; 10, 8; 11, 3; 11, 5; 11, 12; 11, 13; 11, 15; 11, 15; 11, 17; 11, 18; 11, 18; 11, 19; 11, 21; 11, 21; 12, 12; 16, 24; 18, 2; 18, 2; 18, 9; 18, 9; 18, 10; 18, 17; 20, 1; 21, 12; 21, 21;
pământului *sg.gen./dat.* 6, 4; 9, 37; 11, 18; 18, 30;

păr: (XVI sec. CV): s.m.: „Haar": „cheveu(x)"
părul *sg.nom./ac.* 20, 16;

părea: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „scheinen, erscheinen": „paraître"
părea *ind.impf.3.sg.* 17, 6;

părinte: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „1. Vater, 2. pl. Eltern": „1. père, 2. pl. parents"
părinte *sg.nom./ac.* 17, 10;
părinții *pl.nom./ac.* 2, 10; 2, 17; 2, 19; 2, 22; 6, 13;
părinților *pl.gen./dat.* 2, 2; 2, 12; 2, 20; 3, 4;

păsa: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „gehen": „aller"
pasă *imperat.* 6, 14; 11, 38;

păzi: (1551/3 ES): v. IV: „1. bewahren, 2. achtgeben": „1. garder, 2. protéger"
au păzit *ind.pf.s.3.pl.* 2, 22;
păziia *ind.impf.3.pl.* 1, 24.
vor păzi *ind.viit.I.3.pl.* 2, 22;
să păzească *subj.3.pl.* 3, 14;
să să păzească *subj.refl.3.pl.* 13, 13;
păzește *imperat.* 9, 32;
păzește-te *imperat.refl.* 13, 4;
te păzește *imperat.refl.* 13, 7;

pe: (1514 DERS): prep.: „1. auf, 2. über, 3. durch, 4. um, gegen, für": „1./2. sur, 3. par, 4. pour, contre"
pe (2×)
pre (490×)

pedestru: (XVI sec. CV): s.m./adj.: „Fußgänger-": „piéton"
pedestri *pl.nom./ac.* 20, 2;
pedestrii *pl.nom./ac.* 5, 15;

perete: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Wand": „mur"
părête *sg.nom./ac.* 16, 13; 16, 14; 16, 14;

peste: (XVI sec. PS. SCH.): prep.: „1. über, 2. während": „1. sur, au dessus de, 2. durant, pendant"
preste (55×)

peșteră: (1532DERS): s.f.: „Höhle": „grotte"
peștera *sg.nom./ac.* 15, 8;
peșteri *pl.nom./ac.* 6, 2;

petrece: (XVI sec. CV): v. III: „1. durchführen, durchziehen, 2. begleiten, 3. sich belustigen": „1. traverser, 2. accompagner, 3. se divertir"
petrecu *ind.pf.s.3.sg.* 4, 21;

piatră: (1408 BGL): s.f.: „Stein": „pierre"
piatră *sg.nom./ac.* 1, 36; 6, 21; 9, 5; 9, 18;
piatra *sg.nom./ac.* 6, 20; 3, 19; 5, 13; 20, 45; 20, 47; 20, 47; 21, 13;
pietrii *pl.nom./ac.* 15, 8; 15, 11;
pietrile *pl.nom./ac.* 20, 16;

pica: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „tropfen": „goutter"
au picat *ind.pf.c.3.pl.* 5, 4;

picior: (1410 DLRV): s.n.: „Fuss": „pied"
piciorul *sg.nom./ac.* 3, 31;
picioare *pl.nom./ac.* 15, 5;
picioarele *pl.nom./ac.* 4, 15; 4, 17;
picioarelor *pl.gen./dat.* 1, 6; 1, 7; 5, 27; 19, 21;

piedică: (XVI sec. PS. H.): s.f.: „Hindernis": „obstacle"
piêdecă *sg.nom./ac.* 11, 35;

pieri: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „zugrunde gehen, umkommen": „périr, mourir"
să piară *subj.pr.3.sg.* 5, 31;

pildă: (XVI sec. PS. H.): „s.f.: „Gleichnis, Beispiel": „sentence, modèle"
pilda *sg.nom./ac.* 14, 15; 14, 16; 14, 18; 14, 19;

pipăi: (XVI sec. PS. H.): v. IV: „betasten, befühlen, berühren": „palper, tâtonner, toucher"
voiu pipăi *ind.viit.I.1.sg.* 16, 26;

pisc: (1425 DERS): s.n.: „Schnabel": „bec"
piscul *sg.nom./ac.* 11, 29; 11, 29;

pîine: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Brot, 2. Feldfrucht": „1. pain, 2. céréales"
pîine *sg.nom./ac.* 7, 13; 8, 6; 8, 15; 19, 5; 19, 8; 19, 19;
pîinea *sg.nom./ac.* 5, 8;
pîini *sg.nom./ac.* 8, 5;
pîinile *pl.nom./ac.* 6, 20; 13, 6;

pînă: (XVI sec. PS. SCH.): conj./prep./adv.: „bis, auch, noch": „jusque, encore"
pînă (32×)
pănă (34×)

pîntece: (1448 DERS): s.n.: „Bauch, Leib": „ventre"
pîntece *sg.nom./ac.* 13, 5; 13, 5; 13, 7; 13, 7;
pîntecele *sg.nom./ac.* 3, 21; 3, 22; 16, 17;

pîrîu: (1337 DRĂGANU): s.n.: „Bach": „ruisseau"
pîrîu *sg.nom./ac.* 15, 8;
pîrîul *sg.nom./ac.* 4, 7; 4, 13; 16, 4;
pîraiele *pl.nom./ac.* 5, 21; 5, 21;

plăcea: (1551/3 ES): v. II: „gefallen": „plaire"
au plăcut *ind.pf.c.3.sg.* 14, 3;
au plăcut *ind.pf.c.3.pl.* 21, 14;
plăcu *ind.pf.s.3.sg.* 14, 1; 14, 7;
vor plăcea *ind.viit.I.3.pl.* 10, 15;

plin: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „1. voll, gefüllt, 2. reich an": „1. plein, rempli, 2. riche en"
plin *m.sg.* 6, 38;
plină *f.sg.nom./ac.* 16, 27;

plînge: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(be)weinen, klagen": „déplorer, plaindre, regretter"
a plînge *inf.* 11, 40;
au plîns *ind.pf.c.3.sg.* 14, 17;
au plîns *ind.pf.c.3.pl.* 2, 4; 11, 38; 21, 2;
au plînsu *ind.pf.c.3.pl.* 20, 26;
plînse *ind.pf.s.3.sg.* 9, 7; 14, 6;
voiu plînge *ind.viit.I.1.sg.* 11, 37;

plîngere: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Beweinen, Klage": „action de pleurer, de déplorer, plainte"
plîngerii *sg.gen./dat.* 2, 1;

plînsoare: (1613 IORGA): s.f.: „Weinen": „pleur"
plînsoare *sg.nom./ac.* 21, 2;

plug: (1561 CORESI TE): s.n.: „Pflug": „charrue"
plugului *sg.gen./dat.* 3, 31;

poartă: (1470 DERS): s.f.: „Tor, Pforte": „porte"
poartă *sg.nom./ac.* 9, 40;
porții *sg.gen./dat.* 9, 35; 9, 44; 16, 3; 18, 16; 18, 21; 19, 26;

pod: (1352 DRHC): s.n.: „1. Brücke, 2. Dachboden": „1. pont, 2. comble, grenier"
podul *sg.nom./ac.* 16, 27;

pogorîre → coborîre

ponoslui: (XVI sec. CV): v. IV: „schmähen": „outrager"
ponosluind *ger.* 5, 18;

popă: (1435 DERS): s.m.: „Priester": „prêtre"
popa *sg.nom./ac.* 18, 24;

porni: (XVI sec. CV): v. IV: „aufbrechen": „(se) mettre en route"
au pornit *ind.pf.c.refl.3.pl.* 7, 3; 20, 37;

poruncă: (1564 CORESI): s.f.: „Befehl, Gebot": „ordre, commandement"
poruncă *sg.nom./ac.* 11, 40;
poruncile *pl.nom./ac.* 2, 17; 3, 4;

porunci: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „befehlen, gebieten": „ordonner, commander"
am poruncit *ind.pf.c.1.sg.* 2, 20; 13, 14;
au poruncit *ind.pf.c.3.sg.* 3, 4; 4, 6; 4, 10;
au poruncit *ind.pf.c.3.pl.* 19, 30; 21, 20;
porunci *ind.pf.s.3.sg.* 21, 10;

poslușnic: (1581 CORESI): s.m.: „Diener": „serviteur"
poslușnici *pl.nom./ac.* 6, 35; 7, 24;

posti: (XVI sec. CV): v. IV: „fasten": „jeûner"
au postit *ind.pf.c.3.sg.* 20, 26;

potoli: (XVI sec. PS. H.): v. IV: „1. beschwichtigen, 2. nachlassen": „1. calmer, 2. relâcher"
au potolit *ind.pf.c.3.sg.* 8, 3;
au potolit *ind.pf.c.refl.3.sg.* 3, 30;
să potoli *ind.pf.s.refl.3.sg.* 3, 11;

povățui: (1644 CAZ.): v. IV: „anleiten, unterweisen": „conseiller, conduire"
voiu pevețui *ind.viit.I.1.sg.* 5, 3;
povățuind *ger.* 20, 18; 20, 18;

povățuitor: (1642 ÎNV.): s.m.: „(An)Leiter, Unterweiser, Ratgeber": „guide, chef, conseiller"
povățuitoriu *adj.sg.nom./ac.* 11, 6; 11, 11;
povățuitorii s. *pl.nom./ac.* 9, 51;

povesti: (1563 CORESI): v. IV: „erzählen": „raconter"
povestiia *ind.impf.3.sg.* 7, 13;
au povestit *ind.pf.c.3.pl.* 6, 13;

povestire: (1688 BIBLIA): s.f.: „Erzählung": „conte"
povestirei *sg.gen./dat.* 5, 14;

prag: (1653 CORESI): s.n.: „Türschwelle": „seuil de porte"
prag *sg.nom./ac.* 19, 27;

praznic: (XVI sec. CV): s.n.: „1. Fest, 2. Mahl": „1. festin, 2. repas"
praznic *sg.nom./ac.* 21, 19;

prăda: (XVI sec. PS. SCH.): plündern": „piller"
pradă *ind.pr. 3, pl.* 2, 14;
au prădat *ind.pf.c.3.pl.* 2, 14;

prăștiaș: (1645 HERODOT): s.m.: „Schleuderer": „catapulteur"
prăștiași *pl.nom./ac.* 20, 16;

precum: (1592 DIR): conj.: „wie": „comme"
precum 8, 3;

preajmă: (1645 HERODOT): s.f.: „Nähe": „entourage"
preajma *sg.nom./ac.* 8, 11; 19, 10; 20, 43; 20, 43;
preajmă *sg.nom./ac.* 9, 17;

preot: (XVI sec. CV): s.m.: „Priester": „prêtre"
preot *sg.nom./ac.* 17, 5; 17, 10; 17, 12; 17, 13; 18, 4; 18, 19; 18, 19; 18, 19;
preotul *sg.nom./ac.* 18, 6; 18, 17; 18, 18; 18, 27;

prieten: (1551/2 ES): s.m.: „Freund": „ami"
priêten *sg.nom./ac.* 14, 20;
priêtenii *pl.nom./ac.* 5, 30;
nepriêtenul *sg.nom./ac.* 16, 23; 16, 23;

primejdie: (1640 URECHE): s.f.: „Gefahr": „danger, péril"
primejdii *pl.nom./ac.* 10, 14;

prinde: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „ergreifen, erfassen": „prendre, saisir, attraper"
prindea *ind.impf.3.sg.* 13, 6;
au prins *ind.pf.c.3.sg.* 8, 14; 15, 4;
au prins *ind.pf.c.3.pl.* 1, 6;
au prinsu *ind.pf.c.3.pl.* 1, 24; 7, 25;

prin: (XVI sec. PS. SCH.): prep.: „1. in, 2. durch": „1. en, 2. à travers"
prin 3, 4;
pren 3, 15; 9, 25; 11, 17; 11, 19; 11, 20; 18, 22; 20, 42;

prișleși: (1688 BIBLIA): v. IV: „ansiedeln": „domicilier"
au preșleșit *ind.pf.c.3.sg.* 5, 17;
prișleșiș *ind.pf.s.3.sg.* 5, 17;

privi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „ansehen, betrachten": „regarder, contempler"
prevesc *ind.pr.3.pl.* 9, 37;
priviia *ind.impf.3.sg.* 13, 19; 13, 20;
prăvind *ger.* 16, 27;

procleți: (1564 CORESI): v. IV: „verdammen": „dammer"
au proclețit *ind.pf.c.3.pl.* 1, 17;
să proclețiți *subj.pr.2.pl.* 21, 11;

proroc: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Prophet": „prophète"
proroc *sg.nom./ac.* 6, 8;
prorociță *sg.nom./ac.* 4, 4;

pui: (1453 DERS): s.m.: „Junges": „petit (d'un animal)"
puiu *sg.nom./ac.* 14, 5;

pulpă: (1495 BGL): s.f.: „Wade": „mollet"
pulpă *sg.nom./ac.* 15, 8;

pune: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(sich) setzen, stellen, legen": „(se) mettre"
puiu *ind.pr.1.sg.* 6, 37;
am pus *ind.pf.c.1.sg.* 12, 3;
ai pus *ind.pf.c.2.sg.* 14, 6;
au pus *ind.pf.c.3.sg.* 6, 19; 7, 22; 8, 27; 9, 48; 16, 3; 16, 3; 20, 36;
au pus *ind.pf.c.3.pl.* 8, 31; 8, 33; 9, 25; 9, 49; 14, 11; 18, 21; 20, 29;
puse *ind.pf.s.3.sg.* 1, 28; 4, 21;
puseră *ind.pf.s.3.pl.* 11, 11; 16, 25;
voiu pune *ind.viit.I.1.sg.* 6, 18;
să pui *subj.pr.2.sg.* 7, 5;
să puie *subj.pr.3.sg.* 9, 24;
să puneți *subj.pr.2.pl.* 2, 2;
pune *imperat.* 6, 20; 18, 19;
puneț *imperat.* 19, 30;

purta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „tragen": „porter"
purta *ind.impf.3.pl.* 6, 5;

pustiu: (XVI sec. PS. SCH.): adj./s.: „öde, verlassen, Wüste": „désert"
pustiiu *sg.nom./ac.* 1, 16; 11, 16; 11, 18; 11, 22; 20, 45; 20, 47;
pustiia *f.sg.nom./ac.* 16, 24;
pustiiului *sg.gen./dat.* 8, 7; 8, 16; 20, 42;

putea: (XVI sec. PS. SCH.): v. II: „können, dürfen, vermögen": „pouvoir"
am putut *ind.pf.c.1.sg.* 8, 3;
au putut *ind pf.c.3.sg.* 1, 19; 1, 32;
au putut *ind pf.c.3.pl.* 2, 14; 14, 14;
(nu) **voiu putea** *ind.viit.I.1.sg.* 11, 35;
(nu) **vom putea** *ind.viit.I.1.pl.* 16, 5; 21, 18;
veți putea *ind.viit.I.2.pl.* 14, 13;

putere: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Macht, Gewalt, Stärke, Kraft": „pouvoir, puissance"
putêre *sg.nom./ac.* 5, 14; 6, 12;
putêrea *sg.nom./ac.* 5, 13; 5, 31; 6, 14; 8, 21; 9, 29;
puterii *sg.gen./dat.* 3, 29; 4, 2; 4, 7; 18, 2; 20, 46; 21, 10;
puterilor *pl.gen/dat.* 16, 28;

puternic: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „gewaltig, mächtig": „puissant"
putêrnici *adj.m.pl.* 5, 7;

puțin: (XVI sec. CV): adj./adv.: „wenig": „peu"
puțintea 4, 19;
puținel 8, 4;

R

rachiu: (1654 NEAGOE): s.n.: „Branntwein": „eau-de-vie"
rachiu *sg.nom./ac.* 13, 4;

rade: (1581 PO): v. III: „1. abschaben, -kratzen, 2. scheren, rasieren": „1. raper, gratter, 2. tondre, raser"
au ras *ind.pf.c.3.sg.* 16, 19; 16, 22;
voiu rade *ind.viit.I.refl.1.sg.* 16, 17;

rană: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Wunde": „plaie"
rana *sg.nom./ac.* 15, 19;
rană *sg.nom./ac.* 11, 33; 15, 8;
ranii *sg.gen./dat.* 3, 22;

răcni: (1640 CEASLOV): v. IV: „schreien": „crier"
răcnind *ger.* 14, 5;

răcori: (1643 VARL.): v. IV: „(ab)kühlen, erfrischen": „rafraîchir"
să răcori *ind.pf.s.refl.3.sg.* 15, 19;

rămîne: (1551/3 ES): v. III: „bleiben": „rester"
rămînea *ind.impf.3.sg.* 6, 4;
au rămas *ind.pf.c.3.sg.* 7, 6; 9, 5; 4, 16;
au rămas *ind.pf.c.3.pl.* 7, 4; 8, 10; 21, 7;
rămaș *part.* 21, 16;
au mas *ind.pf.c.3.pl.* 19, 7;
să mîi *subj.pr.2.sg.* 19, 20;

să mîie *subj.pr.3.sg.* 19,10; 19,15; 19,15;
să mînem *subj.pr.1.pl.* 19,11; 19,13; 20,4;
mîi *imperat.2.sg.* 19, 6; 19, 9;
mîneţi *imperat.2.pl.* 19, 9;

răpi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „rauben, entreissen, entführen": „ravir, arracher"
au hrăpit *ind.pf.c.3.pl.* 21, 23;

răsărit: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „1. Sonnenaufgang, 2. Osten": „1. lever, 2. est, levant"
răsărit *sg.nom./ac.* 1, 9; 1, 14; 1, 15; 1, 16; 5, 31;
răsăritul *sg.nom./ac.* 8, 11; 11, 18; 20, 43;
răsăritului *sg.gen./dat.* 6, 33; 8, 10;
răsărita *sg.nom./ac.* 9, 33; 21, 19; 21, 19;
răsăriturilor *pl.gen./dat.* 6, 3; 7, 12;

răsfira: (XVI sec. PS. H.): v. I: „(sich) ausbreiten, zerstreuen": „(s')étendre, éparpiller"
să răsfirară *ind.pf.s.refl.3.pl.* 15, 9;

răspîntie: (1495 DLRV): s.f.: „Kreuzweg": „carrefour"
răspîntiia *sg.nom./ac.* 21, 19;

răsplăti: (1640 URECHE): v. IV: „1. belohnen, 2. vergelten": „1. récompenser, 2. rénumérer"
răsplătit *ind.pf.c.3.sg.* 1, 7;

răsplătire (1776 MINEIUL): s.f.: „Belohnung": „récompense"
răsplătirea *sg.nom./ac.* 9, 16;

răspunde: (XVI sec. CV): v. III: „antworten, erwidern": „répondre"
răspundea *ind.impf.3.sg.* 5, 29;
au răspuns *ind.pf.c.3.sg.* 19, 28;
au răspuns *ind.pf.c.3.pl.* 5, 29; 8, 8; 8, 8; 18, 14;
răspunse *ind.pf.s.3.sg.* 7, 14; 20, 3;

răsufla: (1640 URECHE): v. I: „atmen": „respirer"
răsuflă *imperat.* 4, 18;

răsuna: (1581 CORESI): v. I: „widerhallen": „retentir"
răsună *ind.pr.3.sg.* 5, 11;

rău: (1490 DRHA): adj./adv./s.: „schlecht, böse, schlimm, Böses, Übles": „mauvais, mal"
rău 6, 1; 9, 23; 19, 23;
răul *s.sg.nom./ac.* 2, 11; 3, 7; 3, 12; 3, 12; 4, 1; 9, 56; 9, 57; 10, 6; 13, 1; 20, 12; 20, 13; 20, 34; 20, 41;

răutate: (XVI sec. PS. H.): s.f.: „1. Schlechtigkeit, 2. Bosheit, 3. Übel": „méchanceté"
răutatea *sg.nom./ac.* 20, 3;

răzbi: (XVI sec. PS. H.): v. IV: „schlagen, besiegen": „combattre"
au răzbit *ind.pf.c.3.pl.* 5, 26; 5, 26;

război: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Krieg, Schlacht": „guerre"
războiu *sg.nom./ac.* 1, 1; 1, 3; 1, 5; 3, 2; 3, 10; 5, 19; 8, 13; 9, 17; 9, 45; 10, 9; 10, 18; 11, 6; 11, 8; 11, 9; 11, 12; 11, 20; 11, 25; 11, 27; 11, 32; 12, 1; 12, 3; 18, 11; 18, 16; 18, 17; 20, 14; 20, 20; 20, 20; 20, 22; 20, 23; 20, 28; 20, 39; 21, 22;
războiul *sg.nom./ac.* 20, 34; 20, 39; 20, 42;

războinic: (1581 CORESI): s.m./adj.: „Krieger": „guerrier"
războinici 5, 23; 20, 17;
războinicii 3, 29;

revărsa: (1581/2 PO): v. I. „1. ergießen, 2. sich ausbreiten": „1. déborder, 2. se répandre"
s-au răvărsat *ind.pf.c.refl.3.pl.* 9, 44; 20, 37;

rezema: (XVI sec. PS. H.): v. I: „(sich) stützen, sich berufen auf": „(s')appuyer, se baser"
să răzima *ind.impf.refl.3.sg.* 16, 29;
să răzimă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 16, 29;
voiu răzima *ind.viit.I.refl.1.sg.* 16, 26;

ridica: (XVI sec. CV): v. I: „1. heben 2. tragen": „1. lever, soulever, 2. porter"
rădicai *ind.impf.refl.2.sg.* 5, 4;
rădica *ind.impf.3.sg.* 3, 18;
au rădicat *ind.pf.c.3.sg.* 1, 28; 1, 29; 1, 30; 1, 31; 1, 33; 2, 18; 3, 9; 3, 15; 9, 48; 11, 23; 11, 24;
au rîdicat *ind.pf.c.3.pl.* 1, 20; 2, 4; 9, 49; 18, 30; 21, 2;
rădicatu-s-au *ind.pf.c.refl.3.pl.* 21, 6;
rădică *ind.pf.s.3.sg.* 9, 7; 19, 28;
voiu rădica *ind.viit.I.1.sg.* 2, 3;
vom rădica *ind.viit.I.1.pl.* 20, 13;
să rădic *subj.pr.1.sg.* 2, 21;
să rădice *subj.pr.3.sg.* 1, 32; 2, 23; 20, 38;
să rădicară *subj.pf.3.pl.refl.* 18, 1;
rădicînd *ger.* 1, 28;

ridicare: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Heben, Erheben, 2. Leben": „1. action de lever, soulever, 2. vie"
rădicarea *sg.nom./ac.* 8, 28;

risipi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „zerstreuen, verstreuen": „disperser"
voiu răsipi *ind.viit.I.1.sg.* 2, 2;

rînd: (XVI sec. CV): s.n.: „1. Reihe, Rang, 2. Mal": „rangée, rang, 2. fois"
rînd *sg.nom./ac.* 17, 10;

rîndui: (1564 CORESI): v. IV: „1. einsetzen, 2. (an-)ordnen": „ordonner"
rîndui *inf.refl.* 8, 1;
au rînduit *ind.pf.c.3.pl.* 18, 31;
au rînduit *ind.pf.c.refl.3.pl.* 5, 19; 5, 20; 5, 20;

rînduială: (1645 HERODOT): s.f.: „1. Ordnung, 2. Sitte, Brauch, 3. Anordnung": „1. ordre, 2. coutume, 3. directive"
rînduială *sg.nom./ac.* 6, 26;
rînduiala *sg.nom./ac.* 5, 20;

rînduit: (1581/2 PO): adj.: „1. geordnet, 2. bestimmt": „1. ordonné, 2. chargé"
orînduite *adj.f.pl.nom./ac.* 5, 9;

rîşni: (1561 CORESI): v. IV: „mahlen": „moudre, écraser"
rîşniia *ind.pr.3.sg.* 16, 21;

rîşniţă: (1561 CORESI): s.f.: „Handmühle": „moulin"
rîşniţă *sg.nom./ac.* 9, 53;

rîu: (1516 DLRV): s.n.: „Fluss, Strom": „fleuve, torrent"
rîului *sg.gen./dat.* 3, 8;

rob: (1560 HC): s.m.: „Sklave": „esclave"
robul *sg.nom./ac.* 2, 8; 9, 28;
robului *sg.gen./dat.* 15, 18;
robii *pl.nom./ac.* 6, 27;
robilor *pl.nom./ac.* 19, 19;
robimea *f.sg.nom./ac.* 5, 12;
robimei *sg.gen./dat.* 6, 8;

robi: (1563 CORESI): v. IV: „zum Sklaven werden": „s'asservir"
robêşte *imperat.* 5, 12;

rod: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „1. Frucht, 2. Geschlecht": „1. fruit, 2. genre, gent"
roada *sg.nom./ac.* 9, 11;

rojdi: (1688 BIBLIA): v. IV: „peitschen": „fouetter"
am rojdit *ind.pf.c.1.sg.* 8, 16; 8, 16;

roşu: (1465 DLRV): adj.: „rot": „rouge"
roşie *f.sg.nom./ac.* 11, 16;

rouă: (XVI sec. PS: SCH.): s.f.: „Tau": „rosée"
roao *sg.nom./ac.* 6, 38; 6, 39; 6, 40;
roaua *sg.nom./a.* 6, 37;

rudă: (1551/3 ES): s.f.: „Geschlecht, Familie": „race, famille"
rudenie *sg.nom./ac.* 18, 19;
rudenia *sg.nom./ac.* 21, 24;
rudeniia *sg.nom./ac.* 1, 25; 2, 10; 9, 1; 17, 7; 18, 11;

ruga: (XVI sec. CV): v. I: „bitten, beten": „supplier, prier"
să roagă *ind.pr.refl.3.sg.* 15, 19;
să rugă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 13, 8;

rupe: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „reißen": „arracher"
au ruptu *ind.pf.c.3.sg.* 16, 9;
rupse *ind.pf.s.3.sg.* 11, 35; 16, 12;

ruşina: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „beschämen": „faire honte"
ruşinîndu-se *ger.refl.* 3, 25;

S

sabie: (1463 DERS): s.f.: „Schwert": „épée"
sabie *sg.nom./ac.* 1, 8; 1, 25; 4, 15; 4, 16; 18, 27; 20, 15; 20, 17; 20, 35; 20, 37; 20, 38; 20, 46; 20, 48; 21, 10;
sabiia *sg.nom./ac.* 7, 14; 7, 18; 7, 20; 7, 22; 8, 20; 9, 54; 19, 29;
sabii *pl.gen./dat.* 20, 1;
sabiile *pl.nom./ac.* 8, 10; 20, 25;

sarcină: (XVI sec. CV): s.f.: „Last, Bürde": „charge, fardeau"
sarcină *sg.nom./ac.* 9, 48;
sarcena *sg.nom./ac.* 9, 49;

sare: (1551/3 ES): s.f.: „Salz": „sel"
saare *sg.nom./ac.* 9, 45;

sau: (XVI sec. PS. SCH.): conj.: „oder": „ou"
sau 13, 23; 14, 6;

săpa: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „graben": „creuser, bêcher"
au săpat *ind.pf.c.3.sg.* 6, 30; 6, 31; 6, 32;
au săpat *ind.pf.c.3.pl.* 8, 17;
voiu săpa *ind.viit.I.1.sg.* 8, 9;
să săpaţi *subj.pr.2.pl.* 2, 2;
săpat *part.* 6, 28;

sărăci: (1581 CORESI): v. IV: „verarmen": „appauvrir"
sărăci *ind.pf.s.3.sg.* 6, 6;
să sărăciţi *subj.pr.2.pl.* 14, 15;

săruta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „küssen": „embrasser"
sărutară *ind.pf.s.3.pl.* 18, 15;

săturare: (1642 ÎNV.): s.f.: „1. Sattheit, 2. Futter": „1. satieté, 2. fourrage"
săturări *pl.nom.lac.* 19, 19;

săvîrşi: (1551/3 ES): v. IV: „1. vollenden, 2. verbrauchen, 3. verscheiden": „1. accomplir, 2. consommer, 3. mourir"
săvîrşi *ind.pf.s.3.sg.* 3, 18; 15, 17;

săvîrşire: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Ende": „accomplissement"
săvîrşire *sg.nom.lac.* 9, 16; 9, 19; 20, 40;
săvîrşirea *sg.nom.lac.* 11, 39;

scandal: (1620 MOXA): s. n: „Anstoß, Ärgernis": „piège"
scandală *sg.nom.lac.* 2, 3;

scaun: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „1. Stuhl, Sitz, 2. Thron, 3. Gericht": „1. chaise, siège, 2. trône, 3. tribunal"
scaun *sg.nom.lac.* 3, 20;

scăpa: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. entkommen, 2. fallen lassen, 3. retten": „1. fuir, 2. laisser tomber, 3. sauver"
au scăpat *ind.pf.c.3.sg.* 3, 26; 3, 29;
scăpă *ind.pf.s.3.sg.* 3, 26;
scăpaţi *part.* 12, 4;

scărpina: (1649 MARD.): v. I: „kratzen": „gratter"
voiu scărpina *ind.viit.I.1.sg.* 8, 7;

scîrbi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. verabscheuen, 2. kränken": „1. répugner, 2. offenser, nuire"
să se scîrbească *subj.pr.refl.3.sg.* 6, 39;

scoate: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. herausnehmen, -ziehen, 2. hervorbringen": „1. sortir, tirer, 2. faire sortir"
am scos *ind.pf.c.1.sg.* 6, 8; 6, 8; 6, 9;
au scos *ind.pf.c.3.sg.* 3, 22; 6, 13; 9, 41; 16, 14;
aţ scos *ind.pf.c.2.pl.* 11, 7;
au scos *ind.pf.c.3.pl.* 2, 12; 5, 21; 11, 2; 19, 25;
scoase *ind.pf.s.3.sg.* 3, 18; 6, 19; 12, 9;
scoate-voiu *ind.viit.I.1.sg.* 19, 24;
să scoţi *subj.pr.2.sg.* 2, 3;
să soaţă *subj.pr.3.sg.* 18, 28;
să scoatem *subj.pr.1.pl.* 20, 32;
scoate *imperat.* 10, 15;

scobi: (1581/2 PO): v. IV: „(aus)höhlen": „creuser"
scobiră *ind.pf.s.3.pl.* 16, 22;

scrie: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „schreiben": „écrire"
au scris *ind.pf.c.3.pl.* 8, 14;

scutura: (XVI sec. PS. H.): v. I: „schütteln": „secouer"
au scuturat *ind.pf.c.3.pl.* 7, 19;
scutură *ind.pf.s.refl.3.sg.* 4, 21;
voiu scutura *ind.viit.I.1.sg.* 16, 20;

se: pron.*refl.*: (vezi şi verbe *refl.*) „sich": „se"
îş (1×)
îşi (2×)
-ş (4×)
ş- (1×)
sine 6, 31; 7, 21; 19, 3; 19, 3;

seară: (XVI sec. PS. SCH.): s.f./adv.: „Abend, abends": „soir, le soir"
sară *sg.nom.lac.* 19, 9; 19, 16; 20, 23; 20, 26; 21, 2;

seceră: (1550 HC): s.f.: „Schnitt, Ernte": „récolte, moisson"
sêcerii *sg.gen./dat.* 15, 1;

semăna: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. aussähen, 2. verstreuen": „1. semer, 2. dispenser"
sămăna *ind.impf.3.sg.* 6, 3;

seminţie: (1563 CORESI): s.f.: „Geschlecht, Stamm": „souche, descendance"
semenţiile *pl.nom.lac.* 3, 2;

semn: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Zeichen": „signe"
semnu *sg.nom.lac.* 6, 17; 7, 21;

sete: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Durst": „soif"
sête *sg.nom.lac.* 15, 18;

seu: (1581/2 PO): s.n.: „Talg": „suif"
seul *sg.nom.lac.* 3, 22;

sfat: (1492 DERS): s.n.: „Rat(schlag)": „conseil"
sfat *sg.nom.lac.* 19, 30; 20, 7;
sfatului *sg.gen./dat.* 9, 6;

sfêtnic: (XVI sec. CV): s.m.: „Berater": „conseiller"
sfêtnicelor *pl.gen./dat.* 5, 10;

sicheră: (cca 1600 AA ist.): s.f.: „berauschendes Getränk": „boisson fermentée"
sichera *sg.nom.lac.* 13, 14;

siclu: (1581/2 PO): s.m.: „Sekel": „sicle d'or"
sicli *pl.nom.lac.* 8, 26;

sicriu: (1473 BGL): s.n.: „Schrein, Kasten": „coffre"
sicriiul *sg.nom.lac.* 20, 27;

silnic: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „1. gewaltig, mächtig, 2. gewaltsam": „1. fort, imposant, 2. forcé"
nesîlnecă *adj.f.sg.nom.lac.* 2, 19;

singur: (1228 DLRV): adj./adv.: „allein, einzig, nur": „seul(ement)"
sîngur *adj.m.sg.nom.lac.* 3, 20; 6, 37; 6, 39; 6, 40; 10, 16;
singură *adj.f.sg.nom.lac.* 11, 34;

singurătate: (1581 CORESI): s.f.: „Einsamkeit": „solitude"
sîngurătate *sg.nom.lac.* 17, 3;

sînge: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Blut": „sang"
sîngele *sg.nom.lac.* 9, 24;

sîrgui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. eilen, sich beeilen, 2. streben": „1. (se) dépêcher, (se) hâter, 2. se donner de la peine"
sîrgui *ind.pf.s.3.sg.* 13, 10; 20, 41;

slăbi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. schwächen, 2. schwach werden": „1. affaiblir, 2. s'affaiblir"
voiu slăbi *ind.viit.I.1.sg.* 16, 7;

slăvi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „lobpreisen": „louer, glorifier"
au slăvit *ind.pf.c.3.sg.* 9, 9;

slobozi: (1561 CORESI): v. IV: „freigeben, entlassen, loslassen": „mettre en liberté, (re)lâcher"
au slobozit *ind.pf.c.3.sg.* 1, 25; 2, 6;

slugă: (1476 LDSR): s.f.: „Knecht, Magd": „serviteur, servante"
slugile *pl.nom.lac.* 3, 24;

sluji: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „(be)dienen": „servir"
au slujit *ind.pf.c.3.sg.* 2, 7;
am slujit *ind.pf.c.1.pl.* 10, 10;
alujit *ind.pf.c.2.pl.* 10, 13;
au slujit *ind.pf.c.3.pl.* 2, 11; 2, 13; 3, 6; 3, 7; 3, 8; 3, 14; 10, 6; 10, 6; 10, 16;
să slujim *subj.pr.1.pl.* 9, 28; 9, 28; 9, 38;
să slujească *subj.pr.3.pl.* 2, 19;

slujnic: (1482 DERS): s.m.: „Knecht": „serviteur"
slujnicei *sg.gen./dat.* 9, 18;

smeri: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. erniedrigen, 2. demütig werden": „1. (s')abaisser, 2. (s')humilier"
smerêşti *ind.pr.refl.2.sg.* 16, 6;
smeriia *ind.impf.3.pl.* 12, 2;
au smerit *ind.pf.c.3.sg.* 4, 23;
au smeritu- *ind.pf.c.3.pl.* 20, 5;
să smerim *subj.pr.1.pl.* 16, 5;
smeriţi *imperat.pr.2.pl.* 19, 24;
a se smeri *inf.refl.* 16, 19;

smerit: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „demütig": „humble"
smerită *f.sg.nom.lac.* 6, 15;
smerite *f.pl.nom.lac.* 1, 15;

smochin: (1551/3 ES): s.m.: „Feigenbaum": „figuier"
smochin *sg.nom.lac.* 9, 11;
smochinului *sg.gen./dat.* 9, 10;

smulge: (XVI sec. CV): v. III: „ausreißen": „arracher"
au zmult *ind.pf.c.3.sg.* 8, 20;
zmulgînd *ger.* 20, 2; 20, 15; 20, 17; 20, 35; 20, 46;

zmulge *imperat.* 9, 54;

smuls: (1448 BGL): adj.: „ausgezupft": „arraché
zmulte *pl.nom./ac.* 8, 10; 20, 25;

soare: (1535 DRHB): s.m.: „Sonne": „soleil"
soarele *sg.nom./ac.* 14, 18; 19, 14;
soarelui *sg.gen./dat.* 5, 31; 9, 33; 11, 18; 20, 43; 21, 19;

soartă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Los, Teil, Schicksal": „sort, part, destin"
sorţu 20, 9;
sorţul 1, 3; 1, 3;

socoti: (1481 DERS): v. IV: „1. (be)achten, 2. betreuen, 3. veranschlagen, (be)rechnen, 4. bedenken, erwägen, 5. meinen": „1. observer, 2. soigner, 3. calculer, compter, 4. juger, réfléchir, 5. estimer, opiner"
au socotit *ind.pf.c.3.sg.* 15, 1;
au socotit *ind.pf.c.refl.3.pl.* 20, 15; 20, 15; 20, 17;
să socoti *ind.pf.s.refl.3.sg.* 21, 9;
să socotească *subj.pr.3.pl.* 18, 2;

socotitor: (XVI sec. CV): adj.: bedächtig": „réfléchi"
socotitoriu *sg.nom./ac.* 9, 28;

socru: (1561 CORESI): s.m.: „Schwiegervater": „beau-père"
socrul *m.sg.nom./ac.* 19, 4; 19, 7; 19, 9;
socrului *sg.gen./dat.* 1, 16;

somn: (XVI sec. CV): s.n.: „Schlaf": „sommeil"
somnul *sg.nom./ac.* 16, 14; 16, 20;

soră: (1487 DERS); s.f.: „Schwester": „sœur"
sora *sg.nom./ac.* 15, 2;
suratele *pl.nom./ac.* 11, 37; 11, 38;

sosi: (1431 DERS): v. IV: „ankommen": „arriver"
sosiră *ind.pf.s.3.pl.* 18, 7;
veţ sosi *ind.viit.I.2.pl.* 18, 10;

spăimînta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „erschrecken": „effrayer, épouvanter"
spămîntă *ind.pf.s.3.sg.* 4, 15;

spăimmîntos: (1688 BIBLIA): adj.: „schrecklich": „effrayant"
spămîntoşi *pl.nom./ac.* 9, 4;

spăla: (XVI sec. CV): v. I: „waschen": „laver"
au spălat *ind.pf.c.3.sg.* 19, 21;

sperja: (1551/3 ES): v. I: „erschrecken": „s'effrayer"
să sparie *ind.pr.refl.3.sg.* 7, 3;
au spăriat *ind.pf.c.3.sg.* 8, 20;

spic: (1551/3 ES): s.n.: „Ähre": „épi"
spicele *pl.nom./ac.* 15, 5; 15, 5; 15, 5;

spin: (1352 DRHC): s.m.: „Stacheldistel: „chardon"
spinii *pl.nom./ac.* 8, 7; 8, 16;

spinteca: (1620 MOXA): v. I: „aufschlitzen": „éventrer"
spintecă *ind.pf.s.3.sg.* 14, 16;

spogîrniceală: (1688 BIBLIA): s.f.: „Spange, Schnalle": „boucle"
spogîrnicêlele *pl.nom./ac.* 8, 21;

spre: (1519 DERS): prep.: „für, zu, nach, auf": „pour, vers, sur"
spre (2×)

spune: (1521 NEACŞU): v. III: „sagen": „dire"
am spus *ind.pf.c.1.sg.* 14, 16;
ai spus *ind.pf.c.2.sg.* 14, 16; 16, 16;
au spus *ind.pf.c.3.sg.* 14, 6; 14, 9; 14, 18; 14, 19; 16, 17; 16, 18; 16, 18;
spuse *ind.pf.s.3.sg.* 13, 6; 13, 10;
spusă *ind.pf.s.3.sg.* 14, 2;
să spuse *ind.pf.s.pas.3.sg.* 4, 12; 9, 7; 9, 25; 9, 42; 9, 47; 14, 17;
veţi spune *ind.viit.I.2.pl.* 14, 12;
să spuiu *subj.pr.1.sg.* 14, 16;
să spuie *subj.pr.3.sg.* 14, 15;
să spuneţi *subj.pr.2.pl.* 14, 13;
spune *imperat.* 16, 6; 16, 10; 16, 13;

sta: (XVI sec. CV): v. I: „sich befinden, sitzen, stehen": „se trouver, rester, demeurer"
sta *inf.* 2, 14;
stă *ind.pr.3.sg.* 16, 15;
sta *ind.impf.3.pl.* 3, 19;
au stătut *ind.pf.c.3.sg.* 9, 35; 20, 2;
au stătut *ind.pf.c.3.pl.* 7, 21; 9, 44;
stătu *ind.pf.s.3.sg.* 9, 7;
stînd *ger.* 20, 28;

stare: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Stellung, Lage": „état"
stare *sg.nom./ac.* 6, 4;

stăpîn: (1551/3 ES): s.m.: „Herr, Gebieter": „seigneur"
stăpînul *sg.nom./ac.* 9, 11; 9, 12; 19, 22; 19, 23; 19, 27;

stăpîni: (1582 DIR): v. IV: „(be)herrschen": „dominer, maîtriser"
stăpîni *inf.* 9, 2;
stăpînescu *ind.pr.3.pl.* 15, 11;
stăpîniia *ind.impf.3.pl.* 14, 4;
au stăpînit *ind.pf.c.3.pl.* 5, 2;

stea: (XVI sec. CV): s.f.: „Stern": „étoile"
stêlele *pl.nom./ac.* 5, 20;

stejar: (1445 DERS): s.m.: „Eiche": „chêne"
stejarul *sg.nom./ac.* 4, 11;
stejărul *sg.nom./ac.* 6, 11;
stejarului *sg.gen./dat.* 9, 37;
stăjariului *sg.gen./dat.* 9, 6;

sterp: (1548 DERS): adj.: „unfruchtbar": „stérile, infécond"
stearpă *s.sg.nom./ac.* 13, 2; 13, 3;

stinge: (1551/3 ES): v. III: „auslöschen, vernichten": „éteindre, anéantir"
am stinsu *ind.pf.c.1.sg.* 15, 16;
au stins *ind.pf.c.refl.3.sg.* 21, 16;
să (nu) **să stingă** *subj.pr.3.sg.refl.* 21, 17;
stingînd *ger.* 15, 16;

stîlp: (1480 DERS): s.m.: „Säule, Pfeiler, Pfosten": „pilier"
stîlp *sg.nom./ac.* 20, 40;
stîlpi *pl.nom./ac.* 16, 25; 16, 29;
stîlpii *pl.nom./ac.* 16, 3; 16, 26;

stîlpit: (1579 BGL): adj.: „erstarrt": „stupéfait"
stîlpit *part.3.sg.* 18, 17;
stîlpiţ *part.3.pl.* 18, 16;

stînă: (1451 DERS): s.f.: „Schäferei": „bergerie"
stînele *pl.nom./ac.* 6, 2;

stîng: (1551/3 ES): adj.: „link": „gauche"
stîngă *f.sg.nom./ac.* 3, 21; 7, 20;
stînga *f.sg.nom./ac.* 5, 26; 16, 29;

stîrv: (1581 CORESI): s.n.: „Leichnam, Aas": „charogne, cadavre"
stîrvul *sg.nom./ac.* 14, 8;
stîrvuri *pl.nom./ac.* 9, 40;

stoarce: (1581 PO): v. III: „ausdrücken, auspressen": „presser, pressurer"
stoarse *ind.pf.s.3.sg.* 6, 38;

strajă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Wache": „garde"
straja *sg.nom./ac.* 7, 19; 20, 33; 20, 36; 20, 37; 20, 37;
strajă *sg.nom./ac.* 20, 29; 20, 38;

străjui: (1551/3 ES): v. IV: „Wache halten": „garder, surveiller"
străjuia *ind.impf.3.pl.* 7, 19;
au străjuit *ind.pf.c.3.pl.* 9, 34; 16, 2;
strejui *ind.pf.s.3.sg.* 9, 44;

străjuit: (1649 MARD.): adj.: „bewacht": „gardé, surveillé"
străjuiţ *pl.nom./ac.* 9, 35;

străin: (XVI sec. CV): adj./s.: „fremd, Fremder": „étranger"
strein *m.sg.nom./ac.* 10, 6; 14, 2;
streină *f.sg.nom./ac.* 19, 2;
streini *m.pl.nom./ac.* 3, 3; 3, 31; 10, 7; 10, 11; 10, 16; 13, 1; 14, 3; 14, 4; 14, 4; 15, 3; 15, 5; 15, 6; 15, 6; 15, 9; 15, 10; 15, 11; 15, 12; 15, 14; 15, 20; 16, 5; 16, 8; 16, 9; 16, 12; 16, 18; 16, 18; 16, 20; 16, 21; 16, 23;
striini *m.pl.nom./ac.* 2, 12; 14, 1; 16, 27; 16, 28; 16, 30; 16, 31;

străluci: (XVI sec. CV): v. IV: „erstrahlen": „rayonner"
străluciră *ind.pf.s.3.pl.*

strica: (1551/3 ES): v. I: „zerschlagen, zerbrechen": „briser, casser"
strica *inf.refl.* 21, 3;
strica *ind.impf.3.sg.* 2, 19; 6, 4;
să strice *subj.pr.3.sg.* 6, 5;
stricate *part.* 16, 8;

stricat: (1560 DERS): adj.„zerschlagen, zerbrochen": „cassé, brisé"
nestricate *f.pl.nom./ac.* 16, 8;

striga: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „rufen, schreien": „crier, appeler"
strigi *ind.pr.2.sg.* 18, 24;
striga *ind.impf.3.sg.* 1, 14; 18, 23;

am strigat *ind.pf.c.1.sg.* 12, 2;
ai strigat *ind.pf.c.2.sg.* 18, 23;
au strigat *ind.pf.c.3.sg.* 6, 34; 6, 35;
au strigat *ind.pf.c.3.pl.* 3, 9; 3, 15; 4, 3; 7, 20; 7, 23; 7, 24; 9, 54; 10, 10; 18, 23;
aţ strigat *ind.pf.c.2.pl.* 10, 12;
strigă *ind.pf.s.3.sg.* 15, 18; 16, 28;
strigaţ *imp.pr.2.pl.* 10, 14;

strîmb: (1428 BGL): adj.: „krumm": „déformé"
strîmbe *pl.nom./ac.* 5, 6;

strîmbătate: (1480 BGL): s.f.: „Unrecht, Unbill": „tort, injustice"
strîmbătatea *sg.nom./ac.* 9, 24;

strînge: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. zusammenführen, sammeln, 2. zusammenziehen, drücken": „1. réunir, 2. presser"
au strînsu *ind.pf.c.3.sg.* 7, 22;
au strînsu *ind.pf.c.3.pl.* 3, 13;
au strîns *ind.pf.c.refl.3.pl.* 9, 47;
să strîngă *subj.pr.3.sg.* 19, 15; 19, 18;

sub: (1436 DERS): prep.: „unter": „sous, au-dessous de"
supt (6×)

sudalmă: (1551/3 ES): s.f.: „Fluch": „juron"
sudălmile *pl.nom./ac.* 5, 22;

suflet: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „1. Seele, Wesen, 2. Atem": „1. âme, être, 2. souffle"
suflet *sg.nom./ac.* 8, 4;
sufletul *sg.nom./ac.* 4, 21; 5, 21; 9, 17; 12, 3; 16, 30; 18, 25; 18, 25; 18, 25;
sufletului *sg.gen./dat.* 5, 18;

sui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „hinaufgehen, hinaufsteigen": „monter"
să suie *ind.pr.refl.* 21, 19;
să suia *ind.impf.3.sg.* 4, 5;
să suia *ind.impf.3.pl.* 6, 3; 6, 5; 19, 25;
am suit *ind.pf.c.1.sg.* 2, 2; 6, 8;
ne-am suit *ind.pf.c.1.pl.refl.* 15, 10;
v-aţi suit *ind.pf.c.2.pl.refl.* 12, 3;
v-aţ suit 15, 10;
am suit *ind.pf.c.1.sg.* 2, 2; 6, 8;
ne-am suit *ind.pf.c.1.pl.refl.* 15, 10;
v-aţi suit *ind.pf.c.2.pl.refl.* 12, 3;
v-aţ suit 15, 10;
s-au suit *ind.pf.c.3.sg.refl.* 4, 12; 16, 31; 21, 5; 21, 5; 21, 8;
s-au suit *ind.pf.c.3.pl.refl.* 1, 16; 1, 22; 4, 10; 15, 6; 15, 9; 18, 12; 18, 17; 20, 3; 20, 30;
să sui *ind.pf.s.3.sg.refl.* 20, 40; 20, 40; 1, 4; 2, 1; 8, 8; 8, 11; 9, 48; 13, 20; 14, 2; 14, 19;
să suiră *ind.pf.s.3.pl.* 6, 35; 9, 51; 10, 17; 16, 5; 20, 18; 20, 23; 20, 26;
suiră *ind.pf.s.3.pl.* 15, 13;
se va sui *ind.viit.I.3.sg.* 16, 17;
se va sui *ind.viit.I.1.3.sg.refl.* 1, 1; 1, 2;
să va sui *ind.viit.I.3.sg.refl.* 20, 18;
ne vom sui *viit.I.1.pl.* 20, 9;
să ne suim *subj.1.pl.* 18, 9;
să să suie *subj.3.sg.refl.* 13, 5;
suind *ger.* 18, 10;
suindu-să *ger.refl.* 20, 31; 20, 31;
suie-te *imp.sg.* 1, 3;
suiţi-vă *imp.pl.refl.* 15, 18; 20, 23; 20, 28;

suire: (XVI sec. PS. SCH.): „1. Steigen, Aufstieg, 2. Erhöhung": „ascension, montée"
suirea *art.sg.nom./ac.* 8, 13; 11, 13; 11, 16;
suirii *sg.gen./dat.* 1, 36;

suliţă: (1570 CORESI): s.f.: „Speer, Lanze": „lance"
sulițe *pl.nom./ac.* 5, 8; 5, 8;

supăra: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „plagen, ärgern": „fâcher, tourmenter"
au supărat *ind.pf.c.3.sg.* 2, 15;
supăraţi *part.pl.* 18, 25;

supărare: (1642 Ms. DRHA): s.f.: „Ärger": „dépit"
supărări *pl.nom./ac.* 2, 3;

supune: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(sich) unterwerfen": „(se) soumettre"
aţ fi supus *cond.opt.pf.2.pl.* 14, 18;

surată → **soră**

surpa: (1561 CORESI): v. I: „verderben, zugrunde richten": „écrouler"
surpa *ind.impf.3.pl.* 20, 42;
au surpat *ind.pf.c.3.sg.* 9, 45;
au surpat *ind.pf.c.3.pl.* 1, 17; 4, 24; 7, 13; 20, 21;
vei surpa *ind.viit.I.2.sg.* 6, 25;
să surpe *subj.pr.3.sg.* 5, 26;

surpare: (1688 BIBLIA): s.f.: „Zusammensturz, Vernichtung": „écroulement, effondrement"
surpare *f.sg.nom./ac.* 1, 17;

sus: (XVI sec. PS. SCH.): s./adv.: „das Obere, Höchste, oben, oberhalb, hinauf, herauf": „haut, sur, au-dessus de, en haut"
sus 1, 36; 3, 21;

suspin: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Seufzer": „soupir"
suspinul *sg.nom./ac.* 2, 18;

sută: (XVI sec. PS. SCH.): s./num.: „Hundert, hundert": „centaine, cent"
sută *num.card.* 17, 2;

Ş

şapte: (XVI sec. CV): num.: „sieben": „sept"
şapte *num.card.* 6, 1;
şaptea *num.ord.* 14, 17; 14, 18;

şase: (1551/3 ES): num.: „sechs": „six"
şase *num.card.* 12, 7;

şedea: (XVI sec. PS. SCH.): v. II: „1. sitzen, sich setzen, 2. bleiben, wohnen": „1. être assis, s'assoir, 2. rester, vivre"
şăd *ind.pr.1.sg.* 2, 2;
şădeţi *ind.pr.2.pl.* 18, 8; 18, 9;
şedea *ind.impf.3.sg.* 16, 9;
şădea *ind.impf.3.sg.* 3, 20; 4, 5;
au şezut *ind.pf.c.3.pl.* 20, 26;
voiu şedea *ind.viit.I.1.sg.* 6, 18;

şi: (1521 NEACŞU): conj./adv.: 1. „und, 2. sowohl... als auch, 3. auch": „1. et, 2. et... et, 3. aussi"
şi (2006×)
ş- (9×)

şti: (1521 NEACŞU): v. IV: „wissen": „savoir, connaître"
ştiu *ind.pr.1.sg.* 4, 8;
ştii *ind.pr.2.sg.* 15, 11;
să ştii *subj.pr.2.sg.* 4, 9;
aţ şti *cond.opt.pr.2.pl.* 18, 14;

ştreang: (1521 DERS): s.n.: „Faden, Strang": „fil"
ştreanguri *pl.nom./ac.* 15, 13; 16, 11; 16, 12;
ştreangurile *pl.nom./ac.* 15, 14;

şuierătură: (1688 BIBLIA): s.f.: „Pfeifen": „sifflement"
şuierăturile *pl.nom./ac.* 5, 16;

şuviţă: (1580 BGL): s.f.: „Haarsträhne": „mèche"
şuviţe *pl.nom./ac.* 16, 13; 16, 14;
viţe *pl.nom./ac.* 16, 19;

T

tabără: (1581/2 PO): s.f.: „(Feld)Lager": „camp"
tabără *sg.nom./ac.* 7, 9; 7, 10; 7, 11; 7, 11; 7, 19; 21, 8; 21, 12;
tabera *sg.nom./ac.* 4, 15; 4, 16; 7, 1; 7, 8; 7, 13; 7, 14; 7, 15; 7, 15; 7, 18; 7, 21; 7, 22; 7, 22; 8, 10; 8, 10; 8, 11; 8, 11; 8, 11; 13, 25; 18, 12;

tare: (XVI sec. CV): adj./adv.: „stark, gross, sehr": „fort, grand, très"
tare *adj.sg.nom./ac.* 5, 21; 6, 12; 8, 1; 9, 51; 11, 1; 14, 14;
tari *adj.pl.nom./ac.* 18, 26; 30, 44;

tată: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Vater": „père"
tată- *sg.nom./ac.* 18, 19;
tatăl *sg.nom./ac.* 6, 11; 8, 32; 8, 32; 9, 17; 9, 28; 19, 4; 19, 4; 19, 5; 19, 6; 19, 8; 19, 9;
tatălui *sg.gen./dat.* 18; 29; 19, 2; 19, 3;
taţii *pl.nom./ac.* 21, 22;
tatul *ind.nom./ac.* 1, 14; 6, 24; 11, 37; 11, 39; 14, 3; 14, 3; 14, 4; 14, 5; 14, 9; 14, 10; 15, 1; 15, 1; 16, 31;
tatului *sg.gen./dat.* 9, 1; 9, 5; 9, 56; 11, 2; 14, 9; 15, 6;
tătîne- *sg.nom./ac.* 6, 15; 6, 25; 6, 25; 6, 27; 9, 18; 11, 7; 14, 2; 14, 6; 14, 15; 14, 16;
tătîni- *pl.nom./ac.* 16, 31;

tăbărî: (1630 DRHB): v. IV: „lagern": „camper"
au tăbărît *ind.pf.c.3.sg.* 11, 18;
s-au tăbărît *ind.pf.c.refl.3.sg.* 11, 20;
au tăbărît *ind.pf.c.3.pl.* 1, 23; 6, 33;
s-au tăbărît *ind.pf.c.refl.3.pl.* 7, 1; 18, 2; 20, 33;
să tăbărîse *ind.pf.s.refl.3.sg.* 7, 12;
tăbărîră *ind.pf.s.3.pl.* 15, 9;
să tăbărîră *ind.pf.s.refl.3.pl.* 10, 17; 10, 17;
să tăbărîia *subj.pr.3.pl.* 6, 4;

tăia: (XVI sec. CV): v. I: „1. (ab)schneiden, (ab)hauen, 2. niedermetzeln": „1. couper, 2. massacrer"
au tăiat *ind.pf.c.3.sg.* 1, 6; 6, 30; 9, 48; 16, 31; 20, 43;
era tăiaţi *impf.pas.3.pl.* 1, 7;

s-au tăiat *pf.c.3.pl.refl.* 5, 22;
au tăiat *ind.pf.c.3.pl.* 9, 49;
vei tăia *ind.viit.I.2.sg.* 6, 26;
tăia *ind.impf.3.sg.* 5, 26;

tăiat: (1581 PO): adj: „1. geschnitten, 2. getötet": „1. coupé, 2. massacré".
tăiată 6, 28;

tăiere: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Schneiden, Hauen, 2. Totschlag": „1. action de couper, 2. massacre, meurtre"
tăiere 21, 15;
tăieri 5, 26;

tălaniță: (1633 DRHA): s.f./adj.f.: „Hure": „prostituée"
tălaniță *sg.nom./ac.* 11, 2;

tărie: (XVI sec. CV): s.f.: „1. Feste, 2. Gefängnis, 3. Stärke, 4. Firmament": „1. forteresse, 2. prison, 3. force, 4. firmament"
tărie *sg.nom./ac.* 9, 49;
tăriia *sg.nom./ac.* 9, 46; 9, 49;
tării *pl.nom./ac.* 6, 2;

tăvăli: (1561 CORESI): v. IV: „wälzen": „rouler"
tăvălindu-să *ger.refl.* 7, 13;

teasc: (1551/3 ES): s.n.: „Kelter": „pressoir"
teascu *sg.nom./ac.* 6, 11;

teme: (XVI sec. CV): v. III: „Angst haben, sich fürchten": „craindre"
să (nu) **vă temeți** *subj.pr.refl.2.pl.* 6, 10;
(nu) **te tême** *imperat.* 4, 18; 6, 23;

temniță: (XVI sec. CV): s.f.: „Gefängnis": „prison"
temniței *sg.gen./dat.* 16, 21;
temniții *sg.gen./dat.* 16, 25;

ticăloșește: (1688 BIBLIA): adv.: „elend, erbarmungswürdig": „misérable"
ticăloșaște 5, 27;

tindă: (XVI sec. CV): s.f.: „Vorraum": „vestibule"
tindă *sg.nom./ac.* 3, 23;

tinde → întinde

tîmpină: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Pauke": „timbale"
tîmpene *pl.nom./ac.* 11, 34;

tîmplă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Schläfe": „tempe"
tîmpla *sg.nom./ac.* 4, 22; 5, 26;

tînăr: (XVI sec. CV): adj./s.: „jung": „jeune"
tînăr *adj.m.sg.nom./ac.* 1, 13; 3, 9; 8, 20; 9, 5;
tînără *f.sg.nom./ac.* 15, 2;
tinerelului *adj.sg.gen./dat.* 19, 9;
tinerelei *adj.sg.gen./dat.* 19, 8;
tinerii *s.pl.nom./ac.* 14, 10; 19, 6;

tocmi: (XVI sec. CV): v. IV: „1. vereinbaren, 2. rüsten, 3. erneuern": „1. convenir, 2. armer, préparer, 3. nommer"
au tocmit *ind.pf.c.3.pl.* 21, 23;

toiag: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Stab": „bâton"
toiagul *sg.nom./ac.* 5, 14;
toiagului *sg.gen./dat.* 6, 21;

topi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „verzehren, schmelzen": „dissoudre, fondre"
să topiră *ind.pf.s.refl.3.pl.* 15, 14;

topitor: (1670 ANON. CAR.): s.m.: „Schmelzer, Gießer": „fondeur"
topitoriului *sg.gen./dat.* 17, 4;

topor: (1493 DERS): s.n.: „Axt, Beil": „hache"
toporul *sg.nom./ac.* 9, 48;

tort: (1560 CORESI): s.n.: „Gespinst": „fils, tissu"
tort *sg.nom./ac.* 16, 14;
tortu *sg.nom./ac.* 16, 13;
tortul *sg.nom./ac.* 16, 14;

tot: (1521 NEACȘU): adj./pron./adv.: „ganz, alles": „tout, entier"
tot *adj./adv./pron.m.sg.nom./ac.* (70×)
toți *pl.nom./ac.* (28×)
toț (8×)
toată *f.sg.nom./ac.* (26×)
toate *f.pl.nom./ac.* (26×)
tuturor *pl.gen./dat.* 6, 9; 7, 16; 8, 34; 9, 2; 9, 3; 10, 18;

tovarăș: (1670 SIM.DASC.): s.m.: „Gefährte": „compagnon"
tovarăși *pl.nom./ac.* 14, 12;
tovarășii *pl.nom./ac.* 15, 2;

trage: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. ziehen, wegnehmen, 2. gelten": „1. tirer, enlever, 2. valoir"
să trasără *ind.pf.s.refl.3.pl.* 20, 31;

tras: (1577 CORESI): s.n.: „1. Gewicht, 2. Wert": „1. poid, 2. valoir"
trasul *sg.nom./ac.* 8, 26;

trecătoare: (1573 DIR): s.f.: „1. Über-, Durchgang, 2. Gebirgspass": „1. passage, 2. défilé"
trecătorile *pl.nom./ac.* 3, 28; 12, 5; 12, 6;

trece: (1521 NEACȘU): v. III: „durchgehen": „passer"
am trecut *ind.pf.c.1.sg.* 12, 3;
au trecut *ind.pf.c.3.sg.* 8,4; 11,29; 11,32;
au trecut *ind.pf.c.3.pl.* 3, 26; 6, 33; 9, 26; 10, 9; 11, 29; 18, 13;
trecură *ind.pf.s.3.pl.* 19, 14;

trei: (XVI sec. CV): num.: „drei": „trois"
trei *num.card.* 7, 16; 7, 20; 9, 22; 9, 43; 14, 4; 19, 4;
treia *num.ord.* 16, 15; 20, 30;

trimite: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „schicken": „envoyer"
am trimis *ind.pf.c.1.sg.* 6, 14; 20, 6;
au trimis *ind.pf.c.3.sg.* 4, 6; 5, 15; 6, 8; 6,35; 6,35; 7, 24; 11, 12; 11, 17; 11, 17; 11, 19; 11, 28; 16, 18; 19, 29; 20, 12; 21, 10; 21, 13;
au trimis *ind.pf.c.3.pl.* 15, 5; 19, 30;
au trimisu *ind.pf.c.3.pl.* 19, 25;
au trimes *ind.pf.c.3.pl.* 7, 8;
ai tremis *ind.pf.c.2.sg.* 13, 8;
au trimis *ind.pf.c.3.sg.* 9, 23; 11, 14;
au tremis *ind.pf.c.3.pl.* 3, 15; 9, 31; 18, 2;
trimêse *ind.pf.s.3.sg.* 11, 38;

trîmbița: (1551/3 ES): v. I: „(aus-)posaunen": „trompeter"
trîmbița *inf.* 7, 20
au trîmbițat *ind.pf.c.3.sg.* 3, 27; 6, 34;
au trîmbițat *ind.pf.c.3.pl.* 7, 22;
voi trîmbița *ind.viit.I.1.sg.* 7, 18;
veț trîmbița *ind.viit.I.2.pl.* 7, 18;

trup: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Körper": „corps"
trupul *sg.nom./ac.* 9, 2;
trupurile *pl.nom./ac.* 8, 7;

tu: (1521 NEACȘU): pron.pers.: „du": „tu, toi"
tu (27×)
ție (20×)
-ț (1×)
-ți (1×)
îț (1×)
te (11×)
te- (3×)
-te- (1×)
tine (31×)
voi (45×)
vă (3×)
-vă (2×)
vă- (11×)
voao (17×)

tulbura: (XVI sec. CV): v. I.: „aufwühlen": „troubler"
s-au turburat *ind.pf.c.3.sg.refl.* 5, 4;
au turburat *ind.pf.c.3.pl.* 8, 12;

turmă: (XVI sec. CV): s.f.: „Herde": „troupeau"
turmă *sg.nom./ac.* 6, 4;

turn: (1469 DERS): s.n.: „Turm": „tour"
turnu *sg.nom./ac.* 9, 51; 9, 52;
turnul *sg.nom./ac.* 8, 17;
turnului *sg.gen./dat.* 9, 46; 9, 47; 9, 49; 9, 51; 9, 52;

turna: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „(ein-, be-)giessen": „verser"
au turnat *ind.pf.c.3.pl.* 6, 19;

turtă: (1636 DRHB): s.f.: „rundes, ungesäuertes Brot": „pain d'orge"
turte *pl.nom./ac.* 7, 13;

Ț

țarină: (1400 DERS): s.f.: „Land, Feld": „terre"
țarină *sg.nom./ac.* 1, 14; 9, 27; 9, 32; 9, 43; 13, 9; 19, 16; 20, 31;
țarina *sg.nom./ac.* 5, 4;
țarinii *sg.gen./dat.* 5, 18;

țăruș: (1475 G. LEX.): s.m.: „Pflock": „piquet"
țărușul *sg.nom./ac.* 4, 21; 4, 22; 16, 14; 16, 14;
țărușii *pl.nom./ac.* 16, 14;
țiruș *sg.nom./ac.* 5, 26;

țesătură: (1649 MARD.): s.f.: „Gewebe": „tissu"
țesetura *sg.nom./ac.* 16, 14;

ţese: (1645 HERODOT): v. III: „weben": „tisser"
au ţesut *ind.pf.c.3.sg.* 16, 14;

ţiitoare: (1581 CORESI): s.f.: „Nebenfrau, Konkubine": „concubine"
ţiitoare *sg.nom./ac.* 19, 1;
ţiitoarea *sg.nom./ac.* 8, 31;

ţine: (XVI sec. PS. SCH.): v. III/II: „halten": „tenir"
ţinea *ind.impf.3.sg.* 16, 26;
au ţinut *ind.pf.c.3.sg.* 16, 3;

U

ucide: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „töten, umbringen": „tuer"
ucise *ind.pf.s.3.sg.* 15, 15;
am ucis *ind.pf.c.1.sg.* 15, 16;
au ucis *ind.pf.c.3.sg.* 1, 10; 9, 54;
aţ ucis *ind.pf.c.2.pl.* 8, 18; 9, 18;
au ucis *ind.pf.c.3.pl.* 9, 5; 9, 24; 20, 45;
vom ucide *ind.viit.1.1.pl.* 16, 2;
să ucigă *subj.3.sg.* 9, 24; 9, 56;
să ucideţi *subj.2.pl.* 15, 2;
aş fi ucis *cond.opt.perf.1.sg.* 8, 19;
ucisă *part.* 8, 21;
ucise *part.* 20, 3;

ucidere: (XVI sec. CV): s.f.: „Mord": „meurtre"
ucidere *sg.nom./ac.* 15, 17;

uita: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. vergessen, 2. betrachten": „1. oublier, 2. regarder"
au uitat *ind.pf.c.3.pl.* 3, 7;

umăr: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Schulter, Achsel": „épaule"
umărul *sg.nom./ac.* 16, 3;
umerele *pl.nom./ac.* 9, 48;

umbla: (XVI sec. CV): v. I: „(umher)gehen, laufen, wandern": „aller, marcher, parcourir"
au îmblat *ind.pf.c.3.pl.* 21, 24;

umbră: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Schatten": „ombre"
umbra *sg.nom./ac.* 9, 36;

umed: (1683 DOS.): adj.: „feucht, naß": „humide"
umede *adj.f.pl.nom./ac.* 16, 7; 16, 8;

umple: (XVI sec. CV): v. III/II: „füllen, erfüllen": „remplir"
au umplut *ind.pf.c.3.sg.* 17, 12;
au împlut *ind.pf.c.3.pl.* 17, 5;

un: (1521 NEACŞU): num./art./pron.: „ein": „un"
un (2×)
unul (3×)
unui (3×)
unuia (2×)
unii (unei) (1×)
o (1×)

unchi: (1581 PRL): s.m.: „Onkel": „oncle"
unchiului *sg.gen./dat.* 10, 1;

unde: (XVI sec. CV): adv.: „wo, wohin": „où"
unde 1, 35; 3, 30; 4, 24; 5, 7; 5, 7; 6, 13; 8, 18; 9, 38; 13, 6; 17, 8; 17, 9; 17, 9; 18, 10; 19, 17; 19, 17; 19, 26; 20, 3;

unealtă: (1581/2 PO): s.f.: „Gerät, Gerätschaften, Habe": „outil, outillage, avoir"
unêlte *pl.nom./ac.* 18, 11; 18, 16; 18, 17;

unge: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(be-, ein)schmieren, einreiben": „enduire de, huiler, oindre"
ungeţi *ind.pr.2.pl.* 9, 15;
să ungă *subj.pr.3.sg.* 9, 8;

unt: (1522 DERS): s.n.: „Butter": beurre"
unt *sg.nom./ac.* 5, 25;

ureche: (1407 DERS): s.f.: „Ohr": „oreille"
urechi *pl.nom./ac.* 5, 3;
urechile *pl.nom./ac.* 7, 3; 9, 2; 9, 3; 17, 2;

urgie: (1543 DERS): s.f.: „1. Grimm, Zorn, 2. Heimsuchung": „1. fureur, rage, courroux, 2. peine"
urgie *sg.nom./ac.* 9, 30; 10, 7; 14, 19;

urî: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „hassen": „haïr"
ai urît *ind.pf.c.2.sg.* 14, 16; 15, 2;
aţ urît *ind.pf.c.2.pl.* 11, 7;
urînd *ger.* 15, 2;

urma: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „folgen": „suivre"
să urmêze *subj.pr.3.sg.* 18, 2;

urmă: (XVI sec. PS. H.): s.f.: „Spur": „trace"
urma *sg.nom./ac.* 13, 11;
urmele *pl.nom./ac.* 5, 28;

urs: (1318 DLRV): s.m.: „Bär": „ours"
urşii *pl.nom./ac.* 1, 35;

uscăciune: (1589 CORESI): s.f.: „Trockenheit": „sécheresse"
uscăciune *sg.nom./ac.* 6, 37; 6, 39; 6, 40;

uşă: (1472 BGL): s.f.: „Tür": „porte"
uşa *sg.nom./ac.* 4, 20; 9, 35; 9, 44; 9, 52; 16, 2; 18, 16; 18, 17; 19, 26; 19, 27;
uşile *pl.nom./ac.* 3, 23; 3, 24; 3, 25; 19, 27;

V

vai: (1504 DERS): interj.: „wehe!": „malheur!"
vai 6, 22; 11, 35;

val: (1551/3 ES): s.n.: „Welle, Woge": „vague, onde"
val *sg.nom./ac.* 6, 37; 6, 37; 6, 38; 6, 39; 6, 40;
valul *sg.nom./ac.* 6, 38; 6, 39;

vale: (1428 DERS): s.f.: „Tal": „val(lée)"
valea *sg.nom./ac.* 1, 19; 6, 33;

vară: (1551/3 ES): s.f.: „Sommer": „été"
vară *sg.nom./ac.* 3, 20;

vas: (XVI sec. CV): s.n.: „Gefäss, Geschirr": „récipient, vaisseau"
vase *pl.nom./ac.* 5, 17;

văpsea → **vopsea**

vărsat: (1564 CORESI): adj.: „gegossen": „fondu"
vărsat *sg.nom./ac.* 17, 3; 17, 4; 18, 14; 17; 18, 18;
vărsatul *sg.nom./ac.* 18, 20;

vedea: (1521 NEACŞU): v. II: „sehen, wahrnehmen": „voir, apercevoir"
vedea *ind.impf.3.sg.* 19, 30;
(n)-**am văzut** *ind.pf.c.1.sg.* 6, 22; 12, 3; 14, 2; 18, 9;
au văzut *ind.pf.c.3.sg.* 9, 55; 11, 35; 19, 4;
au văzut *ind.pf.c.3.pl.* 1, 24; 13, 22; 18, 7;
aţi văzut *ind.pf.c.2.pl.* 9, 48;
văzu *ind.pf.s.3.sg.* 6, 22; 9, 36; 9, 43; 14, 1; 16, 1; 16, 18; 18, 26; 19, 17;
(nu) **văzură** *ind.pf.s.3.pl.* 3, 24; 16, 24; 20, 36; 20, 41;
veţ vedea *ind.viit.I.2.pl.* 7, 17; 21, 21;

vedere: (XVI sec. CV): s.f.: „Sehen, Gesicht": „vue, face"
vedêrea *sg.nom./ac.* 13, 6; 13, 6;

veni: (1521 NEACŞU): v. IV: „kommen": „venir"
veni *inf.* 5, 28; 6, 4; 11, 33;
vine *ind.pr.3.sg.* 9, 37;
veniia *ind.impf.3.pl.* 6, 5;
ai venit *ind.pf.c.2.sg.* 11, 12;
au venit *ind.pf.c.3.sg.* 6, 11; 7, 13; 9, 52; 9, 57; 11, 6; 11, 34; 13, 6; 13, 9; 13, 10; 15, 14; 16, 2; 17, 8; 18, 3; 18, 27; 19, 10; 21, 8;
au venit *ind.pf.c.3.pl.* 5, 23; 9, 31; 12, 1; 20, 26;
venit-au *ind.pf.c.3.pl.* 5, 19;
am venit *ind.pf.c.1.pl.* 11, 8; 20, 4;
aţ venit *ind.pf.c.2.pl.* 11, 7;
veni *ind.pf.s.3.sg.* 3, 27; 9, 26; 19, 4; 19, 26;
voiu veni *ind.viit.I.1.sg.* 6, 18;
va veni *ind.viit.I.3.sg.* 13, 7;
vor veni *ind.viit.I.3.pl.* 21, 22;
veţ veni *ind.viit.I.2.pl.* 18, 10;
veniră *ind.pf.s.3.pl.* 19, 11; 20, 34;
venind *ger.* 13, 12; 20, 11;
vino *imperat.* 4, 22; 9, 10; 9, 12; 9, 14; 11, 6; 18, 19; 19, 11; 19, 13;
veniţi *imperat.* 9, 15;

veseli: (XVI sec. CV): v. IV: „erfreuen": „réjouir"
să veselesc *ind.pr.refl.3.pl.* 5, 11;
să veseliţ *subj.pr.refl.2.pl.* 9, 19;
să veselească *subj.pr.refl.3.pl.* 9, 19;

veselie: (XVI sec. PS. V.): s.f.: „Fröhlichkeit": „joie"
veseliia *sg.nom./ac.* 9, 13;

veste: (1508 DERS): s.f.: „Nachricht": „nouvelle"
vêste *sg.nom./ac.* 16, 2;

veşnic: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „ewig": „éternel"
vêci *sg.nom./ac.* 2, 2;

viaţă: (XVI sec. CV): s.f.: „Leben": „vie"
viaţă *sg.nom./ac.* 6, 4;
viaţa *sg.nom./ac.* 16, 30; 17, 10;

vicleni: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „verraten, hintergehen, überlisten": „trahir, tromper"
au viclenit *ind.pf.c.3.pl.* 9, 23;

vicleşug: (XVI sec. CV): s.n.: „1. Treulosigkeit, Verrat, 2. List, Heimtücke": „1. infidélité, 2. perfidie, ruse"
vicleşug *sg.nom./ac.* 11, 27;

vie: (XVI sec. CV): s.f.: „Weinberg": „vigne"
viia *sg.nom./ac.* 9, 13;

vin: (XVI sec. PS. V.): s.n.: „Wein": „vin"
vin *sg.nom./ac.* 13,4; 13,7; 13,14; 19,19;
vinul *sg.nom./ac.* 9, 13;

vis: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Traum": „rêve"
vis *sg.nom./ac.* 7, 13; 7, 13;
visului *sg.gen./dat.* 7, 15;

visa: (1581 PO): v. I: „träumen": „rêver"
am visat *ind.pf.c.3.sg.* 7, 13;

viţel: (1499 DERS): s.m.: „Kalb": „veau"
viţel *sg.nom./ac.* 6, 4;
viţelul *sg.nom./ac.* 6,25; 6,25; 6,26; 6,28;

viu: (XVI sec. CV): adj.: „lebendig": „vivant"
viu *m.sg.nom./ac.* 8, 19;
vii *pl.nom./ac.* 8, 19;

vînă: (1561 CORESI): s.f.: „Sehne": „tendon"
vine *pl.nom./ac.* 16, 7; 16, 8;
vinele *pl.nom./ac.* 5, 22; 16, 9;

vîrf: (1517 DERS): s.n.: „Spitze, Gipfel": „sommet, cime"
vîrful *sg.nom./ac.* 6, 26; 9, 7; 9, 36; 16, 3;

vîrî: (1670 ANON. CAR.): v. IV: „hineinstecken": „mettre dedans, fourrer"
au vîrît *ind.pf.c.3.sg.* 3, 22;

vîrtos: (1521 NEACŞU): adj.: „fest, stark, kräftig": „solide, fort, vigoureux"
vîrtoşi *adj.m.pl.nom./ac.* 5, 13;
vîrtucios *adv.* 14, 18;

voievod: (1478 DERS): s.m.: „Heerführer, Feldherr": „commandant"
voievoz *pl.nom./ac.* 3.3;

voinic: (1495 DERS): s.m./adj.: „Krieger, Soldat, tapfer": „soldat, guerrier, brave"
voinicelul *sg.nom./ac.* 16, 26;

vopsea: (1645 HERODOT): s.f.: „Farbe": „couleur"
văpseală *sg.nom./ac.* 5, 30;
văpsêlelor *pl.gen./dat.* 5, 30; 5, 30;

vrăjmaş: (1421 DERS): s.m.: „Feind": „ennemi"
vrăjmaşii *pl.nom./ac.* 3,28; 5,31; 11,36;
vrăjmaşilor *pl.gen./dat.* 2,14; 2,18; 8,34;

vreme: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Zeit": „temps"
vrêmea *sg.nom./ac.* 4, 4; 10, 8; 10, 14; 11,26; 11,26; 13,23; 14,4; 21,14; 21,24;

vreo: (XVI sec. CV): art. nehot./adv.: „irgend": „quelque"
vreo 3, 29;
vro 3, 31; 9, 49; 16, 27; 20, 31; 20, 39;

vreodată: (1688 BIBLIA): adv.: „irgendwann": „quelquefois"

vrere: (XVI sec. CV): s.f.: „Wille": „vouloir"
vrêrea *sg.nom./ac.* 5, 2;

vulpe: (1449 DERS): s.f.: „Fuchs": „renard"
vulpi *pl.nom./ac.* 15, 4;
vulpile *pl.nom./ac.* 1, 35;

Z

zăbovi: (1560 BRATU): v. IV: „sich aufhalten, verweilen, verzögern": „demeurer, tarder"
au zăbovit *ind.pf.c.3.pl.* 5, 28;

zămisli: (1570 CORESI): v. IV: „empfangen, schwanger werden": „concevoir, devenir enceinte"
vei zemisli *ind.viit.I.2.sg.* 13,3; 13,5; 13,7;

zăvor: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Riegel": „verrou"
zăvorul *sg.nom./ac.* 16, 3;

zăvorî: (1561 CORRSI): v. IV: „verriegeln": „verrouiller"
au zăvorît *ind.pf.c.3.pl.* 3, 23;
zăvorîte *part.* 3, 24;

zdrobi: (XVI sec. PS. H.): v. IV: „zerbrechen": „briser"
au zdrobit *ind.pf.c.3.pl.* 10, 8;

zdrumica: (1654 NEAGOE): v. I: „zerstückeln, zermalmen": „découper, mettre en morceaux"
au zdrumicat *ind.pf.c.3.pl.* 20, 45;

zeamă: (1491 BGL): s.f.: „Brühe, Saft": „jus"
zama *sg.nom./ac.* 6, 19; 6, 20;

zece: (XVI sec. CV): num.: „zehn": „dix"
zêce *num.card. sg.nom./ac.* 20, 34;

zgău: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Gebärmutter, Mutterleib, Schoss": „matrice, sein"
zgău *sg.nom./ac.* 13, 3;

zi: (XVI sec. CV): s.f.: „Tag": „jour"
zi *sg.nom./ac.* 9, 19; 9, 42; 20; 25; 21, 4;
ziua *adv.* 6, 24; 6, 32; 9, 45; 10, 4; 10, 15; 12, 3; 13, 10; 14, 15; 14, 17; 14, 18; 15, 19; 18, 12; 19, 5; 19, 8; 19, 8; 19, 9; 19, 30; 19, 30; 20, 21; 20, 22; 20, 24; 20, 26; 20, 30;
zioa *sg.nom./ac.* 1, 21; 1, 26; 3, 29; 3, 30; 4, 8; 4, 14; 4, 23; 5, 1; 6, 27; 13, 7; 19, 11; 20, 15;
zile *pl.nom./ac.* 11,4; 11,40; 11,40; 11, 40; 14,8; 14,10; 14,12; 14,14; 14,17; 15,1; 17,6; 17,10; 19, 2; 19, 4; 21, 19; 21, 19;
zilele *pl.nom./ac.* 2,7; 2,7; 2,7; 2, 18; 5, 6; 5, 6; 8, 28; 15, 1; 15, 20; 18, 1; 18, 1; 18, 1; 18, 1; 19, 1; 0, 27; 20, 28; 21, 25;

zice: (XVI sec. CV): v. III: „sagen": „dire"
zice *ind.pr.3.sg.* 2, 1; 6, 8; 11, 15;
ziceţi *ind.pr.2.pl.* 18, 24;
zicea *ind.impf.3.sg.* 9, 38; 18, 8; 19, 30;
am zis *ind.pf.c.1.sg.* 2, 3; 2, 3; 6, 10; 13, 13; 15, 2;
ai zis *ind.pf.c.2. sg.* 17, 2;
au zis *ind.pf.c.3.sg.* 4, 6; 8, 15; 8, 18; 11, 13; 11, 30; 12, 4; 20, 39;
au zis *ind.pf.c.3.pl.* 6, 30; 9, 3; 9, 8; 9, 14; 11,2; 11,19; 12,1; 15,11; 16,23; 16,24; 18, 14; 19, 6; 19, 22; 21, 3; 21, 5;
ziş *ind.pf.s.1.sg.* 2, 2;
zise *ind.pf.s.3.sg.* 1,2; 1,3; 1,7; 1,12; 1,14; 1,15; 2,1; 2,20; 3, 19; 3, 19; 3, 20; 3, 28; 4,8; 4,9; 4, 14; 4, 18; 4, 19; 4, 20; 4, 22; 5, 1; 5, 23; 6, 8; 6, 1; 6, 13; 6, 14; 6, 15; 6,15; 6,17; 6,18; 6,20; 6,22; 6, 23; 6, 25; 6, 29; 6, 31; 6, 36; 6, 39; 7, 2; 7, 2; 7, 4; 7, 5; 7, 7; 7, 9; 7, 13; 7, 14; 7, 15; 7, 17; 8, 2; 8, 7; 8, 9; 8, 19; 8, 20; 8, 21; 8, 22; 8,23; 8, 24; 9, 7; 9, 9; 9, 11; 9, 13, 9, 15; 9, 28; 9, 36; 9, 36; 9, 37; 9, 38; 9, 48; 9,54; 10,11; 11,7; 11, 9; 11, 14; 11, 35; 11,36; 11,37; 11, 38; 12, 2; 13, 3; 13, 6; 13,7; 13,8; 13,10; 13,11; 13,11; 13,12; 13, 13; 13, 15; 13, 16; 13, 17; 13, 18; 13,22; 13,23; 14, 2; 14, 3; 14, 3; 14, 12; 14,14; 14,16; 14,16; 14,18; 15,1; 15,1; 15,3; 15,7; 15,10; 15, 11; 15, 12; 15, 16; 15,18; 16, 6; 16, 7; 16, 9; 16, 10; 16, 11; 16, 12; 16, 13; 16, 13; 16, 14; 16, 15; 16, 17; 16, 18; 16, 20; 16, 20; 16, 26; 16, 28; 16, 30; 17, 2; 17, 2; 17, 3; 17, 9; 17, 9; 17. 10; 17, 13; 18, 4; 18, 6; 18, 9; 18,18; 18, 24; 18, 25; 19, 5; 19, 8; 19, 9; 19, 11; 19, 12; 19, 13; 19, 17; 19, 18; 19, 20; 19, 23; 19, 28; 20, 4; 20, 18; 20, 23; 20, 28;
ziseră *ind.pf.s.3.pl.* 1, 24; 3, 24; 6, 29; 8,1; 8,6; 8,18; 8, 25; 9, 10; 9, 12; 10, 15; 10, 18; 11, 6; 11, 8; 11, 10; 12, 5; 12, 5; 12,5; 12, 6; 14, 13; 14, 15; 14, 18; 15, 6; 15,10; 15,12; 16,25; 18, 5; 18, 19; 20, 3; 21, 8; 21, 16;
zisără 16, 5; 18, 2; 18, 3; 18, 23; 20, 18; 20, 32; 20, 32; 21, 6; 21, 19;
va zice *ind.viit.I.3.sg.* 4, 20;
vei zice *ind.viit.I.2.sg.* 16, 15;
voiu zice *ind.viit.I.1.sg.* 7, 4; 7, 4;
voi zice 9, 29;
vom zice *ind.viit.I.1.pl.* 21, 22;
va zice *ind.viit.I.3.sg.*
zice-va *ind.viit.I.3.sg.*
să zică *subj.3.sg.* 9, 54;
ziceţi *imperat.* 12, 6;
zicînd *ger.* 1, 1; 6, 13; 6, 32; 7, 2; 7, 3; 7, 24; 8, 9; 8, 15; 9, 1; 9, 31; 10, 10; 11,12; 11,17; 13,6; 15, 2; 15, 13; 16, 2; 16,2; 19,22; 19,30; 20,8; 20, 12; 20, 23; 20,28; 21,1; 21,5; 21,10; 21,18; 21,20;

zidi: (XVI sec. CV): v. IV: „1. bauen, erbauen, 2. schaffen": „1. construire, bâtir, 2. créer"
au zidit *ind.pf.c.3.sg.* 1, 26;
au zidit *ind.pf.c.3.pl.* 18, 28;
zidi *ind.pf.s.3.sg.* 6, 24;
zidiră *ind.pf.s.3.pl.* 21, 4;
vei zidi *ind.viit.I.2.sg.* 6, 26;
zidit *part.* 6, 28;

zori: (XVI sec. CV): s.f.: „Tagesanbruch": „lever du jour, aube"
zori *pl.nom./ac.* 16, 2;
zorile *pl.nom./ac.* 19, 25;

RUTH

A

a: (sec. XVI CV^2 2^v; Fpt. 19, 13): prep.
a *precedă inf.* 2, 15; 2, 23; 2, 23; 3, 3; 3, 3; 3, 14; 3, 18; 4, 4;

abate: (1564 CORESI CAZ.): v. III: „1. ablenken, 2. hingehen, 3. abweichen, 4. einkehren": „1. dévier, 2. aller faire qch. 3. dériver, 4. s'arrêter quelque part en passant"
să abătu *ind.pf.s.refl.3.sg.* 4, 1;
abătîndu- *ger.* 4, 1;

acel: (1521 NEACŞU): adj./pron.dem.: „jener": „ce, celui-là"
acêea *pron.f.sg.nom./ac.* 1, 12;

acest: (1521 NEACŞU): adj./pron.dem.: „dieser": „ce... -ci, celui-ci"
această *adj.f.sg.nom./ac.* 3, 2;
aceasta *adj.f.sg.nom./ac.* 2, 5; 4, 12;
acesta *pron.m.sg.nom./ac.* 4, 17;
aceasta *pron.f.sg.nom./ac.* 1, 19; 4, 7; 4, 7;
acêstea *pron.f.pl.nom./ac.* 1, 17; 1, 17; 1, 22; 3, 17; 4, 18;

acolo: (1551/3 ES): adv.: „dort(hin)": „là-bas"
acolo (6×)

acum: (XVI sec. CV): adv.: „1. jetzt, 2. bald... bald, 3. vor, 4. nun also": „1. maintenant, 2. tantôt... tantôt, 3. il y a, 4. donc, alors"
acum 2, 14; 3, 2; 3, 11; 3, 12;

adăuga: (1544 BGL): v. I: „1. hinzufügen, 2. vergrößern, vermehren, 3. fortfahren": „1. ajouter, 2. agrandir, augmenter, 3. continuer à"
să-mi adaogă *subj.pr.3.sg.* 1, 17;

adevărat: (1561 CORESI): adj./adv.: „wahr, wirklich, echt": „vrai, vraiment, en vérité"
adevărat *adv.* 3, 12;

aduce: (XVI sec. CV): v. III: „bringen, holen, herbeiführen": „(r)apporter"
adu-ţi *imperat.* 3, 15;
aducînd *ger.* 2, 18;

aduna: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „(ver)sammeln": „rassembler"
adună *ind.pf.s.3.sg.* 2, 3; 2, 17;
ai adunat *ind.pf.c.2.sg.* 2, 19;
au adunat *ind.pf.c.3.sg.* 2, 18;
aduna-voiu *ind.viit.I.1.sg.* 2, 7;
va aduna *ind.viit.I.3.sg.* 2, 16;
să adune *subj.pr.3.sg.* 2, 15;
aduna *inf.* 2, 23;

afară: (XVI sec. CV): adv./conj./prep./s.: „draussen, ausser, Äusseres": „dehors, sauf, extérieur"
afară den *loc.prep.* 4, 4;

afla: (XVI sec. PS. SCH.:): v. I: „1. (auf-, vor)finden, 2. widerfahren, 3. entdecken, 4. erfahren, 5. vorhandensein": „1. trouver, 2. arriver à quelqu'un, 3. découvrir, 4. apprendre, 5. se trouver"
am aflat *ind.pf.c.1.sg.* 2, 10;
voiu afla *ind.viit.I.1.sg.* 2, 2;
să aflaţ *subj.2.pl.* 1, 9;
să fiu aflat *subj.pf.1.sg.* 2, 13;

agonisi: (XVI sec. CV): v. IV: „erwerben": „acqérir"
am agonisit *ind.pf.c.1.sg.* 4, 9;
să agoniseşti *subj.pr.2.sg.* 4, 5;

aici: (XVI sec. CV): adv.: „hier": „ici"
aici 2, 8; 2, 14;
aicea 2, 8; 4, 1; 4, 2;

al: (1425 DERS): art. gen.: „des": „de"
al *m.sg.* (6×)
ai *m.pl.* (4×)
ale *f.pl.* (3×)

alaltăieri: (1688 BIBLIA): adv.„vorgestern": „avant-hier"
alaltaieri *adv.* 2, 11;

alt: (XVI sec. CV): adj./pron.: „(ein) anderer": „autre"
altă *f.sg.nom./ac.* 2, 8;
alte *f.pl.* 2, 22;

amar: (1430 DERS): adj.: „bitter": „amer"
amară *adj.f.sg.* 1, 20;

amărî: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „verbittern": „affliger"
s-au amărît *ind.pf.c.3.sg.refl.* 1, 13; 1, 20;

amîndoi: (1551/3 ES): num.: „beide": „les deux"
amîndoi *num.m.pl.nom./ac.* 1, 1; 1, 3; 1, 5; 1, 1, 5;
amîndoao *num.f.pl.nom./ac.* 1, 6; 1, 7; 1, 19; 4, 11;
amîndurora *num.f.pl.gen./dat.* 1, 7;

an: (XVI sec. CV): s.m.: „Jahr": „an"
ani *pl.nom./ac.* 1, 4;

apă: (1213 SUCIU): s.f.: „Wasser": „eau"
apă *sg.nom./ac.* 2, 9;

apoi: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „danach": „après"
cea de apoi *adj.f.sg.nom./ac.* 3, 10;

aproape: (XVI sec. PS. SCH.): adv./s.m.: „nahe, Mitmensch": „près de, proche, le prochain"
aproape *adv.* 3, 12; 4, 1;
aproapele *sg.nom./ac.* 3, 14;
aproapelui *sg.gen./dat.* 4, 7;

apropia: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „nahen, nähern": „approcher"
apropie-să *subj.pr.refl.3.sg.* 2, 20;
apropie-te *imperat.* 2, 14;

arie: (1561 CORESI): „Tenne": „aire"
arie *sg.nom./ac.* 3, 3; 3, 6; 3, 14;
aria *sg.nom./ac.* 3, 2;

aripă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Flügel, Fittich": „aile, abri"
aripa *sg.nom./ac.* 3, 19;
arepile *pl.nom./ac.* 2, 12;

ascuns: (XVI sec. PS. SCH.): adj./adv./s.n.: „1. verborgen, heimlich, insgeheim, Geheimnis, 2. versteckt, heimlich, Versteck": „1. occulte, secrètement, énigme, 2. caché, en cachette, cachette"
pre ascuns *loc.adv.* 3, 7;

astăzi: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „heute": „aujourd'hui"
astăzi 2, 19; 2, 19, 3, 18; 4, 9; 4, 10; 4, 14;

aştepta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „(er)warten, harren": „attendre"
veţi aştepta *ind.viit.I.2.pl.* 1, 12;

auzi: (1521 NEACŞU): v. IV: „hören": „ouïr, entendre"
au auzit *ind.pf.c.3.sg.* 1, 6;
(nu) ai auzit *ind.pf.c.2.sg.* 2, 8;

avea: (1521 NEACŞU): v. II (şi aux.): „haben": „avoir"
am *ind.pr.1.sg.tranz.* 1, 12;
am *ind.1.sg.* 1, 12; 1, 12; 1, 21; 2, 9; 2, 10; 2, 19; 4, 3; 4, 9; 4, 10;
ai *ind.2. sg.* 2, 8; 2, 11; 2, 11; 2, 11; 2, 11; 2, 11; 2, 12; 2, 13; 2, 13; 2, 19; 2, 19; 2, 22; 3, 2; 3, 10; 3, 10; 4, 5;
au *ind.3.sg.* 1, 6; 1, 13; 1, 15; 1, 18; 1, 19; 1, 20; 1, 21; 1, 21; 2, 4; 2, 6; 2, 11, 2, 11; 2, 17; 2, 18; 2, 18; 2, 18; 2, 18; 2, 19; 2, 19; 2, 20; 2, 21; 3, 6; 3, 14; 3, 16; 3, 16; 3, 17; 3, 17; 4, 1; 4, 3, 4, 3; 4, 12; 4, 14; 4, 15; 4, 18; 4, 18; 4, 18; 4, 18; 4, 18; 4, 18; 4, 18; 4, 18; 4, 18;
aţi *ind.2.pl.* 1, 8;
au *ind.3.pl.* 1, 6; 1, 19; 1, 19; 1, 22; 4, 11; 4, 11;
aş *cond.1.sg.* 1, 12;

avut: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „reich": „riche"
avut *adj m.sg.nom./ac.* 3, 10;

B

bate: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. schlagen, 2. kämpfen, 3. abschweifen": „1. battre, 2. combattre, 3. divaguer, s`écarter"
bătu *ind.pf.s.3.sg.* 2, 17;

bărbat: (1262 DRĂGANU): s.m.: „Mann": „homme"
bărbat *sg.nom./ac.* 1, 12; 1, 12; 1, 13;
bărbatul *sg.nom./ac.* 1, 3; 1, 5; 2, 11;
bărbatului *sg.gen./dat.* 1, 9; 2, 1;
bărbaţi *pl.nom./ac.* 1, 11;

bătrîn: (1399 DOR): adj./s.: „1. alt, 2. Erb-, Stammgut": „1. vieux, 2. patrimoine"
bătrîni *adj.pl.nom./ac.* 4, 2; 4, 3; 4, 9; 4, 11;

bătrîneţe: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Alter": „vieillesse"
bătrînêţele *pl.nom./ac.* 4, 15;

bea: (1418 DLRV): v. II: „trinken": „boire"
bea *inf.* 3, 3;
bău *ind.pf.s.3.sg.* 3, 7;
vei bea *inf.viit.I.sg.* 2, 9;

bine: (1458 DRĂGANU): adv.: „1. gut": „bien"
bine 2, 22; 3, 1; 3, 13;

blagoslovi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „segnen": „bénir"
blagoslovit iaste *ind.pr.s.3.sg.pas.* 2, 20;

fie... blagoslovit *subj.pr.3.sg.pas.* 2, 19;
blagoslovit *eliptic.* 4, 14;
blagoslovită *eliptic.* 3, 10;
blagoslovească *imperat.pr.3.sg.* 2, 4;

boz: (1581/2 PO): s.m.: „Götze": „idole"
bozii *pl.nom./ac.* 1, 15;

brîu: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Gürtel, Bund": „ceinture, cercle"
brîul „generație" *sg.nom./ac.* 4, 10;

bun: (1211 DRĂGANU): adj.: „gut": „bon"
bună *f.sg.nom./ac.comp.* 4, 15;

C

ca: (1521 NEACȘU): adv./conj.: „1. wie, 2. damit, 3. ungefähr": „1. comme, 2. afin que, 3. à-peu-près"
ca *adv.* (6×)
ca *conj.* (18×)

cale: (1528 DERS): s.f.: „1. Weg, 2. Mittel, Weise": „1. chemin, 2. moyen"
cale *sg.nom./ac.* 1, 7;

care: (XVI sec. CV): pron.rel./inter.: „wer, welcher": „qui, lequel"
care (1×)
carele (7×)
carea *f.sg.nom./ac.* (3×)
carele *f.pl.* (2×)

casă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Haus": „maison"
casa *sg.nom./ac.* 1, 8; 4, 11; 4, 11; 4, 12;

că: (1521 NEACȘU): conj.: „dass": „que"
că (8×)

căci: (1551/3 ES): conj.: „denn": „car"
căci (16×)
căce (1×)

cădea: (XVI sec. PS. SCH.): v. II: „1. fallen, stürzen, 2. münden": „1. tomber, 2. se jeter dans"
au căzut *ind.pf.c.3.sg.* 2, 3; 2, 10;
voi cădea *ind.viit.I.3.sg.* 3, 18;

călca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „beläs-tigen": „réprimer"
va călca *ind.viit.I.3.sg.* 2, 22;

către: (XVI sec. CV): prep.: „gegen": „vers"
către (17×)

ce: (1521 NEACȘU): pron.rel./interog.: „was, welches": „que, quoi, qui"
ce (20×)

cel: (1521 NEACȘU): art.dem./adj.: „der": „ce"
cel *adj./m.sg.nom./ac.* (2×)
celui *m.sg.gen./dat.* (4×)
cei *m.pl.nom./ac.* (6×)
celor *m.pl.gen./dat.* (3×)
cea *f.sg.nom./ac.* (4×)
cela *adj.m.sg.nom./ac.* (3×)
celuia *adj.m.sg.gen./dat.* (3×)
celora *adj.m.pl.gen./dat.* (8×)
cêea *adj.f.sg.nom./ac.* (4×)
cêle *adj.f.pl.nom./ac.* (5×)

cerca: (1581 PRL): v. I: „1. suchen, 2. untersuchen, 3. versuchen": „1. chercher, 2. examiner, 3. essayer"
(să) (nu) cercu *subj.pr.2.sg.* 3, 1;

cetate: (1391 DRHB): s.f.: „Stadt": „cité"
cetate *sg.nom./ac.* 2, 18; 3, 15;
cetatea *sg.nom./ac.* 1, 19;
cetății *sg.gen./dat.* 4, 2;

chema: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „rufen": „appeler"
chemați *ind.pr.2.sg.* 1, 21;
să chême *subj.pr.3.sg.* 4, 14;
chemați *imperat.2.pl.* 1, 20; 1, 20;

chinui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. quälen, peinigen, plagen, 2. leiden": „1. tourmenter, torturer, 2. souffrir"
au chinuit *ind.impf.3.sg.* 1, 21;

chip: (1480 BGL): s.n.: „Art, Weise": „manière"
chip *sg.nom./ac.* 1, 8;

cine: (XVI sec. CV): pron.rel./interog.: „der, wer": „qui"
cine (2×)

cînd: (1551/3 ES): adv./conj.: „wann, als": „quand, lorsque"
cînd (2×)

cît: (XVI sec. CV): adj./adv./conj./pron.: „1. wieviel, 2. kaum, 3. insofern, 4. das ... was": „1. combien, 2. à peine, 3. tant que, 4. ce que"
cîte (6×)

clăditură: (1505 DERS): s.f.: „Schober": „meule"
clăditură *sg.nom./ac. 3.*7;

coborî: (1551/3 ES): v. IV: „herab-, hinabsteigen": „descendre"
să pogorî *ind.pf.s. 3.sg.* 3, 6;

copilaș: (1318 DLRV): s.m.: „1. Kind, 2. Diener": „1. enfant, 2. serviteur"
copilașul *sg.nom./ac.* 2, 6; 4, 16;
copilașului *sg.gen./dat.* 2, 5;
copilașii *pl.nom./ac.* 2, 9;
copilașilor *pl.gen./dat.* 2, 9; 2, 15;

copilașă: (1555 DERS): s.f.: „1. kleines Mädchen, 2. junge Frau": „1. petite fille, 2. jeune femme"
copilașa *sg.nom./ac.* 2, 6; 4, 12;

crește: (XVI sec. CV): v. III: „wachsen": „croître"
vor crêște *ind.viit.I.3.pl.* 1, 12;

cu: (1521 NEACȘU): prep.: „mit": „avec"
cu (24×)

culca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „schlafen legen": „coucher"
să culcă *ind.pf.s.3.sg.refl.* 3, 7;
culcîndu- *ger.* 3, 4;

culege: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(auf-)lesen": „cueillir"
voiu culêge *ind.viit.I.1.sg.* 2, 2; 2, 7;
(să) culegi *subj.pr.2.sg.* 2, 8;
culêge *infl.* 2, 15;

cum: (1521 NEACȘU): adv./conj.: „wie": „comme(nt)"
cum (6×)

cumnată: (1469 DRHB): s.m: „Schwägerin": „belle-sœur"
cumnată *sg.nom./ac.* 1, 15;
cumnatei *sg.gen./dat.* 1, 15;

cunoaște: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(er)kennen": „(re)connaître"
cunoaște *inf.* 3, 14; 3, 18;
au cunoscut *ind.pf.c.3.sg.* 2, 19;
voiu cunoaște *ind.viit.I.1.sg.* 4, 4;
vei cunoaște *ind.viit.I.2.sg.* 3, 4;
să cunoști *subj.pr.2.sg.* 2, 10; 3, 3;
să (nu) cunoască *subj.pr.3.sg.* 3, 14;

cunoscut: (XVI sec. PS. SCH.): adj./s.m.: „bekannt, Bekannter": „connu, connaissance"
cunoscut *m.sg.nom./ac.* 2, 1; 3, 2;

cuvînt: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Wort": „mot, parole"
cuvîntul *sg.nom./ac.* 3, 18; 3, 18; 4, 7;

D

da: (1521 NEACȘU): v. I: „geben": „donner"
da *ind.impf.3.sg.* 4, 7;
dêde *ind.pf.s.3.sg.* 4, 8; 4, 13; ;
au dat *ind.pf.c.3.sg.* 2, 18; 3, 17; 4, 3;
(să) dea *subj.pr.3.sg.* 1, 6; 1, 9; 4, 11; 4, 12;

dar: (1551/3 ES): conj./adv.: „aber": „mais"
dară 1, 8; 1, 11; 1, 12; 1, 15; 2, 2; 2, 7; 2, 14;

de/1: (1521 NEACȘU): prep.: „von, seit": „de, depuis"
de (26×)

de/2: (1521 NEACȘU): conj.: „1. um, zu, 2. wenn": „1. que, 2. si"
de (5×)

decît: (XVI sec. PS. SCH.): adv./conj.: „als": „que"
decît 3, 10; 3, 12; 3, 14; 4, 15;

denapoi → înapoi

dentre → în

dentru → în

descoperi: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „aufdecken": „découvrir"
descoperi *ind.pf.s.3.sg.* 3, 7;
descoperi-voiu *ind.viit.I.1.sg.* 4, 3;
vei descoperi *ind.viit.I.2.sg.* 3, 4;

destul: (XVI sec. CV): adv.: „genung": „assez"
destul 1, 20; 1, 21;

deșert: (XVI sec. CV): adj./s.n.: „1. leer, Wüste, 2. vergeblich": „1. vide, désert, 2. (en) vain"
deșartă *adj.f.sg.nom./ac.* 1, 21; 3, 17;

dezlega: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „losbinden": „délier"
dezlega *ind.impf.3.sg.* 4, 7;
dezlegă *ind.pf.s.3.sg.* 4, 8;

dimineață: (XVI sec. PS. SCH.): s.f./adv.: „Morgen, morgens": „matin, le matin"
dimineață 3, 13; 3, 14;
dimineața 2, 7; 3, 13; 3, 14;

din: (1521 NEACȘU): prep.: „aus, von": „de"
den (19×)

dinapoi → înapoi

dintîi → întîi

dintre → în

dintru → în

direptare → îndreptare

dîns: (XVI sec. CV): pron.pers./dem.: „1. er, 2. selbst": „1. il, 2. -même"
dînsul (1×)
dînsa (6×)
dînsele (1×)

doar: (XVI sec. CV): adv.: „1. etwa, wohl, vielleicht, 2. ob (etwa)": „1. peut-être, 2. si"
doară (3×)

doi: (XVI sec. CV): num.: „zwei": „deux"
doi *num.card.* 1, 2;
doilea *num.ord.* 1, 4;

doică: (XVI sec. PO): s.f.: „Amme": „nourrice"
doică *sg.nom./ac.* 4, 16;

dojeni: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „rügen": „réprimander"
(să) (nu) dojăniț *subj.pr.2.pl.* 2, 16;

domn: (XVI sec. CV): s.m.: „Herr, Gott": „Seigneur, Dieu"
Domnul *sg.nom./ac.* (15×)
Domnului *sg.gen./dat.* (3×)
Doamne *sg.voc.* (1×)

dormi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „schlafen": „dormir"
doarme *ind.pr.3.sg.* 3, 4;
dormia *ind.impf.3.sg.* 3, 8;
dormi *ind.pf.s.3.sg.* 3, 14;
vei dormi *ind.viit.I.2.sg.* 3, 4;
să doarmă *subj.pr.3.sg.* 3, 7;
dormi *imperat.sg.* 3, 13;

duce: (1521 NEACȘU): v. III: „1. tragen, 2. (fort-, davon)gehen": „1. emmener, 2. (s'en) aller"
m-am dus *ind.pf.c.refl.3.sg.* 1, 21;
să mă duc *subj.pr.refl.1.sg.* 2, 2;

Dumnezeu: (XVI sec. CV): s.m.: „Gott": „Dieu"
Dumnezeu (1×)
Dumnezeul (1×)
Dumnezăul (2×)

după: (XVI sec. CV): prep.: „nach": „après, selon"
după (6×)

E

ea → el

eſă → ifă

efratean: (1504 DLRV): s.m.: „Ephrater": „de Ephrat"
efratêni *pl.nom./ac.* 1, 2;

ei → el

el/ea: (1480 LDSR): pron.pers.: „er, sie": „il, lui, elle"
ea *f.sg.nom./ac.* (18×)
ei *f.sg.dat.* (15×)
ei *pos.f.sg.* (15×)
el *m.sg.nom./ac.* (8×)
êle *f.pl.nom./ac.* (4×)
-i *f.sg.dat.* (5×)
-i *m.sg.dat.* (2×)
i- *f.sg.dat.* (1×)
îi *m.pl.ac.* (1×)
-l *m.sg.ac.* (1×)
le *f.pl.ac./dat.* (1×)
le *m.pl.dat.* (1×)
lor *m.pl.dat.* (3×)
lor *pos.f.pl.* (3×)
lui *m.sg.dat.* (5×)
lui *pos.m.sg.* (26)
o *f.sg.ac.* (3×)

ele → el

eu: (1521 NEACȘU): pron.pers.: „ich": „je, moi"
eu *sg.nom./ac.* (11×)
mie *sg.dat.* (6×)
îm (1×)
mi (2×)
mi- (1×)
-mi (1×)
-m (4×)
mine *sg.ac.* (11×)
mă *sg.ac.* (4×)
-mă (1×)
mă- (4×)
mă *refl.* (4×)
mă- *refl.* (1×)
ne *pl.ac.refl.* (1×)
noao (2×)

F

face: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. machen, fertigen, 2. werden, 3. gründen": „1. faire, 2. devenir, 3. fonder"
făcu *ind.pf.s.3.sg.* 1, 1; 2, 17; 3, 6;
am făcut *ind.pf.c.1.sg.* 2, 19;
ai făcut *ind.pf.c.2.sg.* 2, 11; 2, 19;
au făcut *ind.pf.c.3.sg.* 2, 19; 3, 16;
ați făcut *ind.pf.c.2.pl.* 1, 8;
au făcut *ind.pf.c.3.pl.* 4, 11;
voiu face *ind.viit.I.1.sg.* 3, 5;
face-ț-voiu *ind.viit.I.1.sg.* 3, 11;
vei face *ind.viit.I.2.sg.* 3, 4;
să facă *subj.pr.3.sg.* 1, 8; 1, 17; 2, 12; 3, 1; 4, 12;
să (nu) vă faceți *subj.pr.2.pl.* 1, 13;

fată: (1219 DRĂGANU): s.f.: „Tochter, Mädchen": „fille"
fata *sg.voc.* 2, 3; 2, 8; 2, 22; 3, 1,; 3, 10; 3, 11; 3, 16; 3, 18;
fêtele *pl.nom./ac.* 2, 8; 2, 21; 2, 22; 2, 23; 3, 2;
fêtele *pl.voc.* 1, 11; 1, 12; 1, 13;

față: (1519 DERS): s.f.: „Gesicht, Angesicht, Antlitz": „face, visage"
fața *sg.nom./ac.* 2, 10;

fecior: (1348 DLRV): s.m.: „1. Kind, 2. Sohn, 3. Jüngling": „1. enfant, 2. fils, 3. jeune homme"
fecior *sg.nom./ac.* 4, 15; 4, 17;
feciori *pl.nom./ac.* 1, 2; 1, 11; 1, 12; 4, 12; 4, 13; 4, 15;
feciorii *pl.nom./ac.* 1, 1; 1, 3; 1, 5;

fel: (1581/2 PO): s.n.: „Art": „genre, sorte"
fêliul *sg.nom./ac. 3.*11;

femeie: (1561 CORESI): s.f.: „Frau": „femme"
fămêie *sg.nom./ac.* 4, 10;
fămei *pl.nom./ac.* 1, 4;

fi: (1521 NEACȘU): v. IV: „sein": „être"
sînt *ind.pr.1.sg.* 2, 10; 3, 9; 3, 12; 4, 4; 4, 5;
ești *ind.pr.2.sg.* 3, 9; 3, 9; 3, 11;
e *ind.pr.3.sg.* 2, 5; 4, 7; 4, 7;
iaste *ind.pr.3.sg.* 1, 19; 2, 6; 2, 14; 2, 20; 2, 20; 2, 21; 3, 2; 3, 12; 3, 16; 4, 3; 4, 4; 4, 15;
sînt *ind.pr.3.pl.* 1, 11; 4, 9;
-s *ind.pr.3.pl.* 4, 18;
era *ind.impf.3.sg.* 1, 2; 1, 7; 2, 5;
fu *ind.pf.s. 3.sg.* 1, 1; 1, 19; 3, 8; 4, 13; 4, 16;
ai fost *ind.pf.c.2.sg.* 3, 2;
voiu fi *ind.viit.I.1.sg.* 2, 3;
va fi *ind.viit.I.3.sg.* 3, 4; 3, 13; 4, 11; 4, 15;
vor fi *ind.viit.I.3.pl.* 1, 11;
să fiu *subj.pr.1.sg.* 1, 12; 1, 12;
fie *subj.pr.3.sg.pas.* 2, 19;
aș fi *cond.pr.1.sg.* 1, 12;
să fiu *subj.pr.1.sg.aux.* 2, 13;

fiecare: (1570 CORESI): pron./adj.: „jeder": „chaque, chacun"
fiecarea 1, 9;
fieștecare 1, 8;

foamete: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Hungersnot": „famine"
foamete *sg.nom./ac.* 1, 1;

foarte: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „sehr": „très"
foarte 1, 9; 1, 13; 1, 20;

fotă: (1463 DERS): s.f.: „Schürze": „tablier"
fota *sg.nom./ac.* 3, 15;

frate: (1355 DRHC): s.m.: „Bruder": „frère"
fratelui *sg.gen./dat.* 4, 3;
frații *pl.nom./ac.* 4, 10;

frînge: (XVI sec. CV): v. III: „brechen": „rompre"
frînse *ind.pf.s.3.sg.* 2, 14;

frînt: (1560 CORESI, TE[4]): adj.: „gebrochen": „brisé"
frînte *f.pl.nom./ac.* 2, 16;

G

glas: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Stimme": „voix"
glasul *sg.nom./ac.* 1, 9; 1, 14;

grăi: (XVI sec. CV): v. IV: „sagen, sprechen, reden": „dire, parler"
ai grăit *ind.pf.c.2.sg.* 2, 13;
să grăiască *subj.pr.3.sg.* 1, 18;

grîu: (XVI sec. CV): s.n.: „Weizen, Getreide": „blé, céréales"
grîului *sg.gen./dat.* 2, 23;

H

har: (1570 CORESI LIT): s.n.: „Gnade": „grace"
har *sg.nom./ac.* 2, 2; 2, 10; 2, 13;

hrăni: (XVI sec. CV): v. IV: „ernähren": „nourir"
să hrănească *subj.pr.3.sg.* 4, 15;

I

i- → el

-i → el

iar: (XVI sec. CV): conj./adv.: „aber, und": „mais, cependant, et"
iară (3×)

iată: (1561 CORESI): interj.: „siehe da": „voici, voilà"
iată (6×)

ieri: (XVI sec.. PS. SCH.): adv.: „gestern": „hier"
ieri 2, 11;

ieşi: (1521 NEACŞU): v. IV: „heraus-, hinausgehen": „sortir"
ieşi *ind.pf.s.3.sg.* 1, 7; 1, 13;
ai ieşit *ind.pf.c.2.sg.* 2, 22;

ifă: (1688 BIBLIA): s.f.: „Münze": „monnaie"
ifi *pl.nom./ac.* 2, 17;

inimă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Herz, Seele": „cœur, âme"
inema *sg.nom./ac.* 2, 13; 3, 7;

intra: (XVI sec. PS. SCH.): v. I.: „hinein-, hereintreten": „entrer"
întră *ind.pr.3.sg.* 4, 11;
întră *ind.pf.s.3.sg.* 2, 18; 3, 15; 4, 13;
au întrat *ind.pf.c.3.sg.* 3, 16;
să (nu) întri *subj.pr.2.sg.* 3, 17;

ispravnic: (1495 DERS): s.m.: „Aufseher": „surveillant"
ispravnic *sg.nom./ac.* 2, 5;

iubi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „lieben": „aimer"
au iubit *ind.pf.c.3.sg.* 4, 15;

Î

îi → el

îm → eu

îmbătrîni: (1560/1 CORESI TE[4]): v. IV: „altern": „vieillir"
am îmbătrînit *ind.pf.c.1.sg.* 1, 12;

îmbrăcăminte: (1551/3 ES): s.f.: „Kleidung": „vêtements"
îmbrăcămintea *sg.nom./ac.* 3, 3;

îmbunătăţi: (1688 BIBLIA): v. IV: „umarmen": „embrasser"
ai îmbună[tă]ţit *ind.pf.c.2.sg.* 3, 10;

împărţi: (XVI sec. CV): v. IV: „aufteilen, zerteilen, verteilen": „partager"
va împărţi *ind.viit.I.1.sg.* 1, 17;

împrejur: (XVI sec. PS. SCH.): prep./adv.: „um ... herum, in der Gegend": „autour de, aux alentours de"
prejur *prep.* 3, 3;

împreună: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „zusammen, gemeinsam": „ensemble"
împreună (4×)

în: (1499 DERS): prep.: „1. in, an, um, 2. bei, 3. zwischen": „1. en, dans, à, 2. par, 3. parmi"
în (25×)
într- (3×)
întru (12×)
dentre (1×)
dentru (2×)

înainte: (XVI sec. CV): adv./prep.: „1. früher, zuerst, 2. von, (be)vor": „1. auparavant, 2. avant"
înainte (1×)
înaintea (2×)
nainte (1×)

înapoi: (XVI sec. CV): adv.: „hinten, rück-": „arrière, en arrière" prep.
înapoia *prep.* 1, 15;
denapoia (den napoia) *prep.* 1, 16, 2, 7; 2, 9;

încă: (XVI sec. CV): adv.: „1. noch, 2. auch, ebenfalls": „1. encore, 2. aussi, de même"
încă (5×)

încălţăminte: (XVI sec. PS. H.): s.f.: „Schuwerk": „chaussure"
încălţemintea *sg.nom./ac.* 4, 7; 4, 8;

început: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Anfang": „commencement"
începutul *sg.nom./ac.* 1, 22;

înceta: (1551/3 ES): v. I: „aufhören": „cesser"
au încetat *ind.pf.c.3.sg.* 1, 8;

închina: (XVI sec. CV): v. I: „neigen, sich verneigen": „s'incliner"
să închină *ind.pf.s.3.sg.refl.3.sg.* 2, 10;

îndreptare: (XVI sec. PS. H.): s.f.: „Weisung": „loi"
direptare *sg.nom./ac.* 4, 7;

îngreunată: (160/1 CORESI TE[4]): adj.f.: „schwanger": „gravide"
îngreuiată *sg.nom./ac.* 1, 12;

îngropa: (XVI sec. PS. H.): v. I: „ein-, be-, vergraben": „enterrer, enfouir, ensevelir"
mă voi îngropa *ind.viit.I.ref.1.sg.* 1, 17;

înseta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „dürsten": „avoir soif"
vei înseta *ind.viit.I.2.sg.* 2, 9;

întări: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „(ver)stärken, kräftigen, befestigen": „fortifier, renforcer"
să întărêşte *ind.pr.3.sg.refl.* 1, 8;

întinge: (1581 PO): v. III: „ausstrecken, sich erstrecken": „(s')étendre, tendre"
vei întinge *ind.viit.I.2.sg.* 2, 14;

întîi: (XVI sec. PS. SCH.): adv./adj./num.: „zuerst, erste(r)": „premièrement, premier"
dentîi *adj.* 3, 10;

întîmpina: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „entgegengehen, -kommen, -treten": „aller à la rencontre de"
să întîmpine *subj.pr.3.sg.* 1, 16;

întoarce: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „kehren, wenden, drehen": „tourner, retourner, ramener"
întoarce *ind.pr.3.sg.* 4, 15;
au întors *ind.pf.c.3.sg.* 1, 21;
să întoarsă *ind.pf.s.refl.3.sg.* 1, 14; 1, 22;
să întoarsără *ind.pf.s.refl.3.pl.* 1, 6;
s-au întors *ind.pf.c.refl.3.sg.* 1, 15; 2, 6; 4, 3;
vei întoarce *ind.viit.I.refl.1.sg.* 1, 10;
să întorc *subj.pr.1.sg.* 1, 16;
să întoarcă *subj.pr.3.sg.* 1, 7;
întoarce *imper.2.sg.* 1, 15;
întoarceţi-vă *imper.refl.2.pl.* 1, 8; 1, 11; 1, 12;
întorcîndu- *ger.refl.* 2, 22;

într- → în

întra → intra

întru- → în

înveli: (1560/1 CORESI TE[4]): v. IV: „bedecken": „couvrir"
vei învăli *ind.viit.I.2.sg.* 3, 9;

J

judeca: (XVI sec. CV): v. I: „richten, urteilen": „juger"
judeca *ind.impf.3.pl.* 1, 1;

judecător: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Richter": „juge"
judecători *pl.nom./ac.* 1, 1;

L

-l → el

la: (1471 DERS): prep.: „an, zu, bei, in, nach": „à, en, près de, vers"
la (26×)

lature: (XVI sec. CV): s.f.: „Seite": „côté"
laturea *sg.nom./ac.* 2, 14;

lăsa: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „lassen, verlassen": „laisser, quitter, abandonner"
ai lăsat *ind.pf.c.2.sg.* 2, 11;

au lăsat *ind.pf.c.3.sg.* 2, 18; 2, 20;
să las *subj.pr.1.sg.* 1, 16;
lăsaţi *imperat.pl.* 2, 16;

le → el

lipi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „sich eng anschliessen": „(s')attacher"
(să) lipi *ind.pf.s.refl.3.sg.* 2, 23;
să (te) lipeşti *subj.pr.refl.2.sg.* 2, 8; 2, 21;

lîngă: (XVI sec. CV): prep.: „neben"; „à coté"
lîngă (3×)

loc: (1521 NEACŞU): s.n.: „Platz": „lieu"
locul *sg.nom./ac.* 1, 7; 3, 4;
locului *sg.gen./dat.* 4, 10;

locui: (XVI sec. CV): v. IV; „wohmen": „habiter"
lăcuiră *ind.pf.s.3.pl.* 1, 4;

lor → el

lua: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „nehmen": „prendre"
luo *ind.pf.s. 3.sg.* 4, 2; 4, 13; 4, 16;
luară *ind.pf.s.3.pl.* 1, 4;
am luat *ind.pf.c.1.sg.* 4, 10;
ai luat *ind.pf.c.2.sg.* 4, 5;
vor lua *ind.viit.I.3.pl.* 2, 9;
ia *imperat.2.sg.* 4, 3; 4, 8;

lucru: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „1. Arbeit, 2. Tat, Werk, 3. Ding": „1. travail, 2. œuvre, acte, 3. chose"
lucrul *sg.nom./ac.* 2, 12;

lui/1: (1502 DERS): art.hot.m.gen./dat.: „des, dem": „de, à"
lui (26×)

lui/2 → el

M

-m → eu

mai: (1400 BGL): adv: „noch, schon, mehr": „plus, encore, déjà"
mai (6×)

maică: (XVI sec. PS. V.): s.f.: „Mutter": „mère"
maica *sg.nom./ac.* 2, 11;

mare: (1442 DOR): adj.: „gross": „grand"
mari *adj.m.pl.nom./ac.* 1, 12;

martor: (1418 DERS): s.f.: „Zeuge": „témoin"
marturi *pl.nom./ac.* 4, 11;

marturi → mărturi(si)

mă → eu

-mă → eu

mă- → eu

măcar: (1551/3 ES): adv.: „zumindest": „au moins"
măcară 3, 10; 3, 10;

mărturi(si): (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „bezeugen": „témoigner"
marturi-voi *ind.viit.I.1.sg.* 4, 9; 4, 10;

mărturie: (1437 DERS): s.f.: „Zeugnis": „témoignage"
mărturie *sg.nom./ac.* 4, 7;

măsura: (XVI sec. CV): v. I: „messen": „mesurer"
măsură *ind.pf.s.3.sg.* 3, 15;

mea → meu

mele → meu

merge: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „gehen, (los)ziehen": „aller, marcher"
mêrgeţ *ind.pr.2.pl.* 1, 11;
mergea *ind.imperf.3.sg.* 1, 7; 4, 1;
mêrse *ind.pf.s.3.sg.* 1, 1; 1, 14; 2, 3;
mêrseră *ind.pf.s.3.pl.* 1, 19;
ai mers *ind.pf.c.2.sg.* 2, 11;
voiu mêrge *ind.viit.I.1.sg.* 1, 6;
vei mêrge *ind.viit.I.2.sg.* 1, 16; 2, 9; 2, 9; 3, 4;
să (nu) mergi *subj.pr.2.sg.* 2, 8; 2, 8; 3, 10;
să meargă *subj.3.sg.* 1, 18;
mergînd *ger.* 2, 3;

meu: (1521 NEACŞU): adj./pron.pos.: „mein etc.": „mon etc."
mieu (6×)
mea (11×)
mêle (6×)
tău (8×)
ta (15×)
-ta (3×)
tale (5×)
tăi (3×)
său (1×)
-sa (11×)
noastre (1×)
nostru (1×)

miazănoapte: (XVI sec. CV): s.f.: „1. Mitternacht, 2. Norden": „1. minuit, 2. nord"
miazănoapte *sg.nom./ac.* 3, 8;

mie → eu

mine → eu

mijloc: (1504 DERS): s.n.: „Mitte": „milieu"
mijlocul *sg.nom./ac.* 1, 17;

milă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Gnade, Mitleid": „grâce, pitié"
milă *sg.nom./ac.* 1, 8;
mila *sg.nom./ac.* 2, 20; 3, 10;

mînă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Hand": „main"
mîna *sg.nom./ac.* 1, 13; 4, 5; 4, 9;

mînca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „essen, fressen": „manger, dévorer"
a mînca *inf.* 3, 3;
mîncă *ind.pf.s.3.sg.* 2, 14; 3, 7;
vei mînca *ind.viit.I.2.sg.* 2, 14;
va mînca *ind.viit.I.3.sg.* 2, 16;
mîncat *sup.* 2, 14;

mînea → rămîne

mîngîia: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. trösten, 2. schmeicheln, 3. bezaubern": „1. consoler, 2. flatter, 3. charmer, enchanter"
ai mîngîiat *ind.pf.c.2.sg.* 2, 13;

moarte: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Tod": „mort"
moartea *sg.nom./ac.* 1, 17;

moavitean, -că: (1581/2 PO[2]): s.m./f.: „aus Moab": „de Moab"
moaviteanca *f.sg.nom./ac.* 1, 22; 2, 2; 2, 6; 4, 5; 4, 10;
moavitênce *f.pl.nom./ac.* 1, 4;

mort: (XVI sec. CV): s.m.: „Verstorbener": „défunt"
mort *sg.nom./ac.* 4, 5; 4, 5; 4, 10; 4, 10;
morţi *pl.nom./ac.* 1, 8; 2, 20;

moştenire: (1652 ÎNDR.): s.f.: „Erbschaft, Erbe": „héritage"
moştenirea *sg.nom./ac.* 4, 5; 4, 5; 4, 6; 4, 10;

muiere: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Frau": „femme"
muiêre *sg.nom./ac.* 1, 1; 3, 8; 3, 11; 4, 13;
muiêrea *sg.nom./ac.* 1, 5; 3, 14; 4, 5; 4, 10; 4, 11;
muierii *sg.gen./dat.* 1, 2;
muierile *pl.nom./ac.* 4, 14;

muri: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „sterben": „mourir"
muri *ind.pf.s.3.sg.* 1, 3;
muriră *ind.pf.s.3.pl.* 1, 5;
au murit *ind.pf.c.3.sg.* 2, 11;
voiu muri *ind.viit.I.1.sg.* 1, 17;
vei muri *ind.viit.I.2.sg.* 1, 17;

N

n- → nu

nainte → înainte

naşte: (XVI sec. CV): v. III: „1. zeugen, gebären, 2. geboren, erzeugt werden": „1. enfanter, procréer, engendrer, 2. naître, être procrée"
născu *ind.pf.s.3.sg.* 4, 13; 4, 17;
au născut *ind.pf.c.3.sg.* 4, 12; 4, 15; 4, 18; 4, 19; 4, 19; 4, 20; 4, 20; 4, 21; 4, 21; 4, 22;
voi naşte *ind.viit.I.1.sg.* 1, 12;

naştere: (1551/3 ES): s.f.: „Geburt": „naissance"
naştirei *sg.gen./dat.* 2, 11;
naşterile *pl.nom./ac.* 4, 18;

nădăjdui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „hoffen, vertrauen": „espérer, avoir confiance"
să nedejduieşti *subj.pr.2.pl.* 2, 12;

ne → eu

nemerire → nimerire

nemernici: (1688 BIBLIA): v. IV: „einwandern, unstet umherwandern": „immigrer, errer"
să nemernicească *subj.pr.3.sg.* 1, 1;

nemic → nimic

nimerire: (1688 BIBLIA): s.f.: „Zufall": „hasard"
nemerire *sg.nom./ac.* 2, 3;

nimic: (XVI sec. CV): pron.nehot.: „nichts": „rien"
nemică 2, 7;

noao → eu

noapte: (XVI sec. CV): s.f./adv.: „Nacht, nachts": „nuit, la nuit"
noapte *sg.nom./ac.* 3, 2;
noaptea *sg.nom./ac.* 3, 13;

noastre → meu

noră: (1557 DERS): s.f.: „Schwiegertochter": „belle-fille"
nora *sg.nom./ac.* 1, 22;
noru-*sg.nom./ac.* 2, 22; 4, 15;
norori- *sg.gen./dat.* 2, 20;
nororile *pl.nom./ac.* 1, 6;
nurorile *pl.nom./ac.* 1, 7;
nororelor *pl.gen./dat.* 1, 7;

norod: (1551/3 ES): s.n.: „Volk": „peuple"
norodul *sg.nom./ac.* 1, 10; 1, 14; 1, 15; 1, 16; 2, 11; 4, 9; 4, 11;
nărodul *sg.nom./ac.* 1, 6; 1, 6;
norodului *sg.gen./dat.* 4, 3;
nărodului *sg.gen./dat.* 3, 11;

nostru → meu

nu: (1521 NEACŞU): adv.: „nein, nicht": „non, ne... pas"
nu (29×)
nu- (1×)
n- (3×)

nume: (XVI sec. CV): s.n.: „Name": „nom"
nume *sg.nom./ac.* 4, 11;
numele *sg.nom./ac.* 1, 2; 1, 2; 1, 2; 1, 4; 1, 4; 2, 1; 2, 19; 4, 5; 4, 10; 4, 10; 4, 14; 4, 17;

numi: (XVI sec. CV): v. IV: „(be)nennen": „nommer"
numiră *ind.pf.s.3.pl.* 4, 17; 4, 17;

O

o/1 → el

o/2 → un

ochi: (XVI sec. CV): s.m.: „Auge": „œil"
ochii *pl.nom./ac.* 2, 2; 2, 9; 2, 10; 2, 13;

odihnă: (1564 CORESI): s.f.: „Ruhe, Rast": „repos"
odihnă *sg.nom./ac.* 1, 9; 3, 1;

odihni: (1561 CORESI): v. IV: „(sich) ausruhen": „(se) reposer"
odehni *ind.impf.3.sg.* 2, 7;

om: (1521 NEACŞU): s.m.: „Mensch, Mann": „homme"
om *sg.nom./ac.* 1, 1; 2, 1; 3, 14;
omul *sg.nom./ac.* 2, 1; 2, 20; 3, 8; 3, 16; 3, 18; 4, 7;
omului *sg.gen./dat.* 1, 2; 2, 19; 3, 3;
oameni *pl.nom./ac.* 4, 2;

opri: (XVI sec. CV): v. IV: „1. (auf-, an)halten, 2. verbieten": „1. arrêter, retarder, entraver, 2. interdire"
vă veţ opri *ind.viit.I.2.pl.* 1, 13;

orz: (1497 DERS): s.m.: „Gerste": „orge"
orzu *sg.nom./ac.* 1, 22; 3, 15; 3, 17;
orzului *sg.gen./dat.* 2, 23; 3, 2

oţet: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „Essig": „vinaigre"
oţet *sg.nom./ac.* 2, 14;

P

parte: (XVI sec. CV): s.f.: „Teil, Anteil": „part, partie"
parte *sg.nom./ac.* 3, 7;
partea *sg.nom./ac.* 2, 3; 4, 3;

pământ: (1517 DERS): s.n.: „Erde, Land": „terre, pays"
pământ *sg.nom./ac.* 1, 1; 2, 10;
pământul *sg.nom./ac.* 1, 7; 2, 11;

părintesc: (PRL): adj.: „Vater-...": „paternel"
părintească *f.sg.nom./ac.* 1, 8;

păsa: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „gehen": „aller"
pasă *imperat.sg.* 2, 3;
păsaţi *imperat.pl.* 1, 8;

pe: (1514 DERS): prep.: „1. auf, 2. über, 3. durch, 4. um, gegen, für": „1./2. sur, 3. par, 4. pour, contre"
pre (39×)

pentre → printre

pentru: (XVI sec. CV): prep.: „1. für, 2. wegen,... halber, 3. weil": „1. pour, 2. à cause de, 3. parce que"
pentru (16×);

peste: (XVI sec. PS. SCH.): prep.: „1. über, 2. während": „1. sur, au dessus de, 2. durant, pendant"
preste (10×)

picior: (1410 DLRV): s.n.: „Fuss": „pied"
picioarele *pl.nom./ac.* 3, 4; 3, 7; 3, 8; 3, 14;

pieri: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „zugrunde gehen, umkommen": „périr, mourir"
va pieri *ind.viit.I.3.sg.* 4, 10;

pîine: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Brot, 2. Feldfrucht": „1. pain, 2. céréales"
pîine *sg.nom./ac.* 2, 14;
pîinea *sg.nom./ac.* 2, 14;
pîini *pl.nom./ac.* 1, 6;
pîinele *pl.nom./ac.* 2, 14;

pînă: (XVI sec. PS. SCH.): conj./prep./adv.: „bis, auch, noch": „jusque, encore"
pînă *conj.* (7×)
pînă *prep.* (4×)

pîntece: (1448 DERS): s.n.: „Bauch, Leib": „ventre"
pîntecele *sg.nom./ac.* 1, 11;

plată: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Zahlung, Bezahlung, Lohn, Belohnung": „paiement, salaire, récompense"
plata *sg.nom./ac.* 2, 12;

plăti: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „bezahlen, vergelten": „payer, récompenser"
să plătească *subj.pr.3.sg.* 2, 12;

plin: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „1. voll, gefüllt, 2. reich an": „1. plein, rempli, 2. riche en"
plină *adj.f.sg.nom./ac.* 1, 21; 2, 12;

plînge: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(be)weinen, klagen": „déplorer, plaindre, regretter"
plînse *ind.pf.s.3.sg.* 1, 9; 1, 14;

poartă: (1470 DERS): s.f.: „Tor, Pforte": „porte"
poartă *sg.nom./ac.* 4, 1; 4, 11;

pogorî → coborî

porunci: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „befehlen, gebieten": „ordonner, commander"
am poruncit *ind.pf.c.1.sg.* 2, 9;
au poruncit *ind.pf.c.3.sg.* 3, 6;
porunci *ind.pf.s.3.sg.* 2, 15;

potoli: (XVI sec. PS. H.): v. IV: „1. beschwichtigen, 2. nachlassen": „1. calmer, 2. relâcher"
se va potoli *ind.viit.I.refl.3.sg.* 3, 18;

povesti: (1563 CORESI): v. IV: „erzählen": „raconter"
au povestit *ind.pf.c.3.pl.* 2, 11;

pre → pe

prejur → împrejur

preste → peste

printre: (XVI sec. PS. SCH.): prep.: „zwischen": „parmi"
pentre 2, 15;

pune: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(sich) setzen, stellen, legen": „(se) mettre"
puse *ind.pf.s.3.sg.* 3, 15; 4, 16;
vei pune *ind.viit.I.2.sg.* 3, 3;
veţ pune *ind.viit.I.2.pl.* 2, 16;
puind *ger.* 2, 16;

putea: (XVI sec. PS. SCH.): v. II: „können, dürfen, vermögen": „pouvoir"
(nu) **voiu putea** *ind.viit.I.1.sg.* 4, 6; 4, 6;

putere: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Macht, Gewalt, Stärke, Kraft": „pouvoir, puissance"
putêre *sg.nom./ac.* 4, 11;
puterii *sg.gen./dat.* 3, 11;

R

rămîne: (1551/3 ES): v. III/II: „bleiben": „rester"
rămase *ind.pf.s.3.sg.* 1, 3; 1, 5; 2, 14;
mîi *imperat.2.sg.* 3, 13;

răspunde: (XVI sec. CV): v. III: „antworten, erwidern": „répondre"
răspunse *ind.pf.s. 3.sg.* 2, 6; 2, 11;
răspunseră *ind.pf.s.3.pl.* 4, 11;

răsuna: (1581 CORESI): v. I: „widerhallen": „retentir"
au răsunat *ind.pf.c.3.sg.* 1, 19;

ridica: (XVI sec. CV): v. I: „1. heben, 2. tragen": „1. lever, soulever, 2. porter"
rădică *ind.pf.s.3.sg.* 2, 18;
rădicară *ind.pf.s.3.pl.* 1, 9; 1, 14;
să rădic *subj. pr.1.sg.* 4, 10;
să rădici *subj. pr.2.sg.* 4, 5;

roabă: (1560/1 CORESI TE[4]): s.f.: „Sklavin": „esclave"
roaba *sg.nom./ac.* 3, 9; 3, 9;
roabei *sg.gen./dat.* 2, 13;
roabele *pl.nom./ac.* 2, 13;

rudenie: (1551/3 ES): s.f.: „Geschlecht, Familie": „race, famille"
rudenie *sg.nom./ac.* 3, 9; 3, 12; 3, 12; 4, 7;
rudenia (ruda) *sg.nom./ac.* 4, 1;
rudeniia *sg.nom./ac.* 2, 1; 2, 3; 4, 6; 4, 6; 4, 7; 4, 8; 4, 8; 4, 14;
rudeniei *sg.gen./dat.* 4, 2;
rudeniile *pl.nom./ac.* 2, 20;

rudi: (1675 M. COSTIN, LET.): v. IV: „1. verwandt sein": „1. être parent, 2, marier"
a rudi *inf.* 4, 4;
rudiia *ind.impf.3.sg.* 4, 7;
rudi(-te)-voi *ind.viit.I.1.sg.* 3, 13;
voiu rudi *ind.viit.I.1.sg.* 4, 4;
va rudi *ind.viit.I.3.sg.* 3, 13;
să rudesc *subj.pr.1.sg.* 4, 6; 4, 6;
să rudeşti *subj.pr.2.sg.* 4, 4; 4, 4;
rudească *subj.pr.3.sg.* 3, 13; 3, 13;
rudeşte *imperat.2.sg.* 4, 4; 4, 6;

ruşina: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „beschämen": „faire honte"
să (nu) **ruşinaţ** *subj.pr.2.pl.* 2, 15;

S

sa- → **meu**

să: (1521 NEACŞU): conj.: „dass": „que"
să (51×)

sălăşlui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „(be)herbergen, hausen": „demeurer, habiter, gîter"
mă voiu sălăşlui *ind.viit.I.refl.1.sg.* 1, 16;
te vei sălăşlui *ind.viit.I.refl.2.sg.* 1, 16;

sămînţă: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „1. Samen, Saat, 2. Geschlecht, Stamm": „1. semence, graine, 2. souche, descendance"
sămînţa *sg.nom./ac.* 4, 12;

sărac: (1525 DERS): adj.: „arm": „pauvre"
sărac *m.sg.nom./ac.* 3, 10;

săruta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „küssen": „embrasser"
sărută *ind.pf.s.3.sg.* 1, 9; 1, 14;

sătura: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „satt werden": „être rassasié"
să sătură *ind.pf.s.refl.3.sg.* 2, 12;
s-au săturat *ind.pf.c.refl.3.sg.* 2, 18;

său → **meu**

săvîrşi: (1551/3 ES): v. IV: „1. vollenden, 2. verbrauchen, 3. verscheiden": „1. accomplir, 2. consommer, 3. mourir"
a săvîrşi *inf.* 2, 23;
va săvîrşi *ind.viit.I.3.sg.* 3, 3; 3, 18;

scălda: (1563 CORESI): v. I: „baden": „se baigner"
să te scalzi *subj.pr.refl.2.sg.* 3, 3;

schimbare: (XVI sec. CV): s.f.: „Wechsel": „change"
schimbare *sg.nom./ac.* 4, 7;

scula: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „aufstehen, siech erheben": „(se) lever"
sculă *ind.pf.s.3.sg.* 1, 6; 2, 15; 3, 14;

se/1: pron.refl.: (vezi şi verbe refl.) „sich": „se"
se 2, 9; 3, 18; 3, 18;
să 1, 1; 1, 6; 1, 6; 1, 7; 1, 14; 1, 18; 1, 22; 2, 10; 2, 14; 2, 15; 2, 17; 2, 23; 3, 1; 3, 6; 3, 7; 3, 7; 3, 8; 3, 8; 3, 14; 4, 1; 4, 1;
-se 1, 22; 2, 12; 4, 12; 4, 16;
-să 2, 20; 3, 4;
s- 1, 13; 1, 15; 1, 20; 2, 6; 2, 11; 2, 18; 4, 3;

se/2 → **să**

seară: (XVI sec. PS. SCH.): s.f./adv.: „Abend, abends": „soir, le soir"
sară *sg.nom./ac.* 2, 7; 2, 17;

secera: (XVI sec. CV): v. I: „schneiden": „moissonner"
sêceră *ind.pr.3.pl.* 2, 7;
vor secera *ind.viit.I.3.pl.* 2, 9;

seceră: (1550 HC): s.f.: „Schnitt, Ernte": „récolte, moisson"
sêcerea *sg.nom./ac.* 2, 21; 2, 23; 2, 23;
sêcirii *sg.gen./dat.* 1, 22;

secerător: (1551/3 ES): s.m.: „Schnitter": „moissonneur"
secerători *pl.nom./ac.* 2, 5; 2, 6;
secerătorilor *pl.gen./dat.* 2, 3; 2, 4; 2, 14;

sfîrşi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „enden, vollenden, beedingen": „terminer, achever, finir"
vor sfîrşi *ind.viit.I.3.pl.* 2, 21;

sîn: (XVI sec. CV): s.m.: „Busen, Brust, Schoss": „sein, poitrine"
sînul *sg.nom./ac.* 4, 16;

smeri: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. erniedrigen, 2. demütig werden": „1. (s')abaisser, 2. (s')humilier"
au smerit *ind.pf.c.3.sg.* 1, 21;

snop: (1551/3 ES): s.m.: „Garbe": „gerbe"
snopi *pl.nom./ac.* 2, 15;
znopi *pl.nom./ac.* 2, 7;

soacră: (1551/3 ES): s.f.: „Schwiegermutter": „belle-mère"
soacra *sg.nom./ac.* 2, 11;
soacră- 1, 14; 2, 18; 2, 19; 2, 19; 2, 21; 3, 1; 3, 1; 3, 6; 3, 16; 3, 17;

socoti: (1481 DERS): v. IV: „1. (be)achten, 2. betreuen, 3. veranschlagen, (be)rechnen, 4. bedenken, erwägen, 5. meinen": „1. observer, 2. soigner, 3. calculer, compter, 4. juger, réfléchir, 5. estimer, opiner"
au socotit *ind.pf.c.3.sg.* 1, 6;

sosi: (1431 DERS): v. IV: „ankommen": „arriver"
au sosit *ind.pf.c.3.pl.* 1, 19; 1, 22;

spăimînta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „erschrecken": „effrayer, épouvanter"
să spămîntă *ind.pf.c.3.sg.* 3, 8;

spic: (1551/3 ES): s.n.: „Ähre": „épi"
spice *pl.nom./ac.* 2, 2;

spune: (1521 NEACŞU): v. III: „sagen": „dire"
spuse *ind.pf.s.3.sg.* 2, 19; 3, 16;
va spune *ind.viit.I.3.sg.* 3, 4;
spune *imperat.sg.* 4, 4;

sta: (XVI sec. CV): v. I: „sich befinden, sitzen, stehen": „se trouver, rester, demeurer"
sta *ind.impf.3.sg.* 2, 6;
stătu *ind.pf.s.3.sg.* 2, 7;
să stea *subj.pr.3.sg.* 4, 7;

străin: (XVI sec. CV): adj./s.: „fremd, Fremder": „étranger"
streină *f.sg.nom./ac.* 2, 10;

strica: (1551/3 ES): v. I: „zerschlagen, zerbrechen": „briser, casser"
(n-)au stricat *ind.pf.c.3.sg.* 4, 14;
să stric *subj.pr.1.sg.* 4, 6;

strînge: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. zusammenführen, sammeln, 2. zusammenziehen, drücken": „1. réunir, 2. presser"
au strîns *ind.pf.c.3.sg.* 2, 17;

sub: (1436 DERS): prep.: „unter": „sous, au-dessous de"
supt 2, 12;

suflet: (XVI sec. PS. SCH.): s.n.: „1. Seele, Wesen, 2. Atem": „1. âme, être, 2. souffle"
sufletul *sg.nom./ac.* 4, 15;

sui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „hinaufgehen, hinaufsteigen": „monter"
să sui *ind.pf.s.3.sg.refl.* 4, 1;
te vei sui *ind.viit.I.2.sg.* 3, 3;

Ş

şedea: (XVI sec. PS. SCH.): v. II: „1. sitzen, sich setzen, 2. bleiben, wohnen": „1. être assis, s'assoir, 2. rester, vivre"
şăd *ind.pr.3.pl.* 4, 3;
şăzu *ind.pf.s.3.sg.* 2, 14; 3, 1; 4, 1; 4, 1;
şăzură *ind.pf.s.3.pl.* 4, 2;
şăz *imperat.sg.* 3, 18;
şăzi *imperat.sg.* 4, 1;

şădeţi *imperat.pl.* 4, 2;

şi: (1521 NEACŞU): conj./adv.: 1. „und, 2. sowohl... als auch, 3. auch": „1. et, 2. et... et, 3. aussi"
şi *conj.* (261×)

şti: (1521 NEACŞU): v. IV: „wissen": „savoir, connaître"
ştie *ind.pr.3.sg.* 3, 11;
(n-)**ai ştiut** *ind.pf.c.2.sg.* 2, 11;

T

ta → meu

-ta → meu

tale → meu

tare: (XVI sec. CV): adj./adv.: „stark, gross, sehr": „fort, grand, très"
tare *adj.m.sg.nom./ac.* 2, 1;

tată: (XVI sec. PS. SCH.): s.m.: „Vater": „père"
tatal *sg.nom./ac.* 2, 11;
tatul *sg.nom./ac.* 4, 17; 4, 17;

tău → meu

te → tu

teme: (XVI sec. CV): v. III: „Angst haben, sich fürchten": „craindre"
(nu) **te tême** *imperat.* 3, 11;

tine → tu

tinerea: (XVI sec. CV): adj./s.f.: „junge Frau": „jeune femme"
tinereao *sg.nom./ac.* 2, 5;

tînăr: (XVI sec. CV): adj./s.: „jung": „jeune"
tineri *s.m.pl.nom./ac.* 3, 10;

tot: (1521 NEACŞU): adj./pron./adv.: „ganz, alles": „tout, entier"
tot *adj.m.sg.nom./ac.* (4×)
toată *f.sg.nom./ac.* (2×)
toate *f.pl.nom./ac.* (6×)
de tot *adv.* 2, 22;

tu: (1521 NEACŞU): pron.pers.: „du": „tu, toi"
tu *sg.nom.* (10×)
ţie *sg.dat.* (10×)
ţi *sg.dat.* (1×)
-ţi *sg.dat.* (4×)
-ţ- *sg.dat.* (1×)
te *sg.ac.* (4×)
te- *sg.ac.* (2×)
-te *sg.ac.* (3×)
tine *sg.ac.* (10×)
te *refl.sg.ac.* (6×)
-te *refl.sg.ac.* (5×)
voi *pl.nom.* (5×)
voao *pl.dat.* (2×)
vă *refl.pl.ac.* (2×)
-vă *refl.pl.ac.* (3×)

tulbura: (XVI sec. CV): v. I.: „aufwühlen": „troubler"
să turbură *ind.pf.s.3.sg.refl.* 3, 8;

Ţ

-ţ- → tu

ţarină: (1400 DERS): s.f.: „Land, Feld": „terre"
ţarină *sg.nom./ac.* 2, 2; 2, 3; 2, 7; 2, 8; 2, 9;
ţarenă *sg.nom./ac.* 2, 17;
ţarina *sg.nom./ac.* 1, 22; 2, 6; 4, 5;
ţarena *sg.nom./ac.* 1, 1; 1, 2; 1, 6; 1, 6; 4, 3;
ţarinii *sg.gen./dat.* 2, 3;
ţarenii *sg.gen./dat.* 4, 3;
ţareni *pl.nom./ac.* 2, 22;

ţi → tu

-ţi → tu

ţie → tu

ţine: (XVI sec. PS. SCH.): v. III/II: „halten": „tenir"
ţinu *ind.pf.s.3.sg.* 3, 15;
ţine *imperat.sg.* 3, 15;
ţineţ *imperat.pl.* 2, 16;
ţiind *ger.* 2, 16;

U

un: (1521 NEACŞU): num./art./pron.: „ein": „un"
uniia *f.sg.gen./dat.* (1×)
o *f.sg.nom./ac.* (3×)

unde: (XVI sec. CV): adv.: „wo, wohin": „où"
unde 1, 7; 1, 16; 1, 16; 1, 17; 2, 2; 2, 9; 2, 9; 2, 19; 2, 19; 2, 19; 3, 2; 3, 4;

unge: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(be-, ein)schmieren, einreiben": „enduire de, huiler, oindre"
să te ungi *subj.pr.refl.2.sg.* 3, 3;

ureche: (1407 DERS): s.f.: „Ohr": „oreille"
urechiia *sg.nom./ac.* 4, 3;

urmă: (XVI sec. PS. H.): s.f.: „Spur": „trace"
urmă *sg.nom./ac.* 2, 2;
urma *sg.nom./ac.* 2, 3;

V

vas: (XVI sec. CV): s.n.: „Gefäss, Geschirr": „récipient, vaisseau"
vase *pl.nom./ac.* 2, 9;

vă → tu

vecină: (1482 DLRV): s.f.: „Nachbarin": „voisine"
vecinele *pl.nom./ac.* 4, 17;

vedea: (1521 NEACŞU): v. II: „sehen, wahrnehmen": „voir, apercevoir"
văzu *ind.pf.s.3.sg.* 2, 18;
văzînd *ger.* 1, 18;

veni: (1521 NEACŞU): v. IV: „kommen": „venir"
veni *ind.pf.s.3.sg.* 2, 7; 3, 7; 3, 7;
veniră *ind.pf.s.3.pl.* 1, 2;
ai venit *ind.pf.c.2.sg.* 2, 12;
au venit *ind.pf.c.3.sg.* 2, 4; 3, 14;
au venit *ind.pf.c.3.pl.* 1, 19;

veseli: (XVI sec. CV): v. IV: „erfreuen": „réjouir"
să veseli *ind.pf.s.refl.3.sg.* 5, 11;

veste: (1508 DERS): s.f.: „Nachricht": „nouvelle"
vêste *sg.nom./ac.* 2, 11;

viu: (XVI sec. CV): adj.: „lebendig": „vivant"
viu *adj.m.sg.nom./ac.* 3, 13;
vii *s.m.pl.nom./ac.* 2, 20;

vîntura: (XVI sec. CV): v. I: „worfeln": „vanner"
vîntură *ind.pr.3.sg.* 3, 2;

vîrstă: (1620 MOXA): s.f.: „Alter": „age"
vîrstă *sg.nom./ac.* 1, 12;

vîrtute: (XVI sec. PS. SCH.): s.f.: „Stärke, Kraft, Festigkeit": „force, vigueur"
vîrtute *sg.nom./ac.* 2, 1;

voao → tu

voi/1 → tu

voi/2 → vrea

vrea: (1521 NEACŞU): v. II (şi aux.): „wollen": „vouloir, désirer"
(nu) **va vrea** *ind.viit.1.3.sg.* 3, 13;
voiu *ind.pr.1.sg.* (14×)
-voiu *ind.pr.1.sg.* (4×)
vei *ind.pr.2.sg.* (21×)
va *ind.pr.3.sg.* (15×)
vom *ind.pr.1.pl.* (1×)
veţi *ind.pr.2.pl.* (3×)
vor *ind.pr.3.pl.* (6×)

vreun, vreo: (XVI sec. CV): adj.nehot./pron.nehot/adv.: „irgendeine(r)": „quelque, quelconque"
vreo *adv.* 1, 4;

Z

zi: (XVI sec. CV): s.f.: „Tag": „jour"
zioa *sg.nom./ac.* 4, 5;
zilele *pl.nom./ac.* 1, 1;

zice: (XVI sec. CV): v. III: „sagen": „dire"
zise *ind.pf.s.3. sg.* 1, 7; 1, 10; 1, 14; 1, 15; 1, 19; 2, 2; 2, 3; 2, 4; 2, 5; 2, 6; 2, 7; 2, 8; 2, 10; 2, 11; 2, 13; 2, 14; 2, 19; 2, 19; 2, 20; 2, 20; 2, 21; 2, 22; 3, 1; 3, 5; 3, 9; 3, 9; 3, 10; 3, 14; 3, 15; 3, 16; 3, 17; 3, 18; 4, 1; 4, 2; 4, 2; 4, 5; 4, 5; 4, 6; 4, 8; 4, 9;
ziseră *ind.pf.s.3.pl.* 1, 9; 1, 19; 2, 4; 4, 11; 4, 11; 4, 14;
am zis *ind.pf.c.1.sg.* 1, 12; 4, 3;
au zis *ind.pf.c.3.sg.* 2, 21; 3, 17; 4, 1;
vei zice *ind.viit.1.2.sg.* 3, 5; 3, 11;
zicînd *ger.* 2, 15; 4, 3; 4, 17;

zidi: (XVI sec. CV): v. IV: „1. bauen, erbauen, 2. schaffen": „1. construire, bâtir, 2. créer"
au zidit *ind.pf.c.3.pl.* 4, 11.

FOTOCOPII

Ms. 45

f. 94r

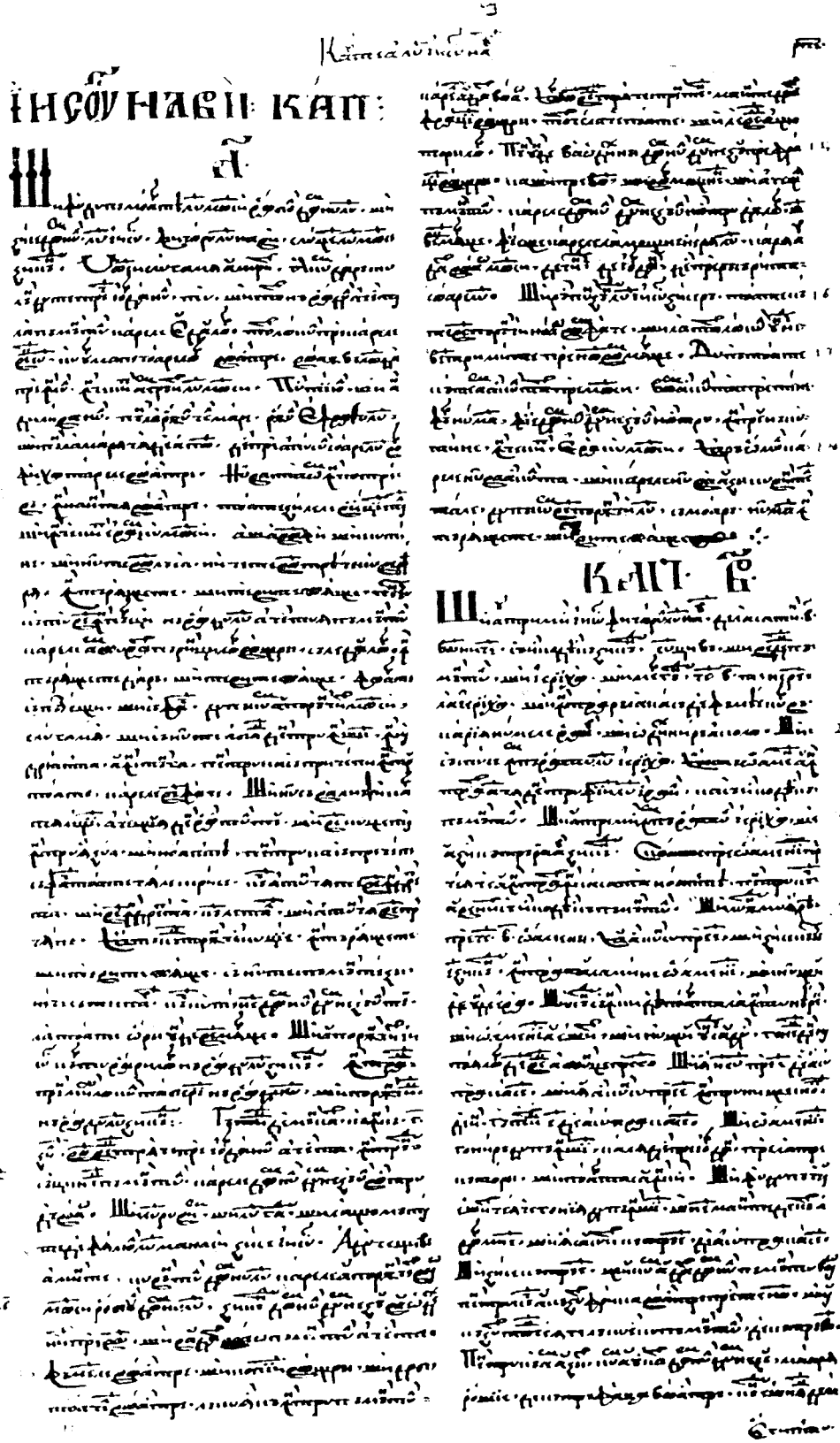

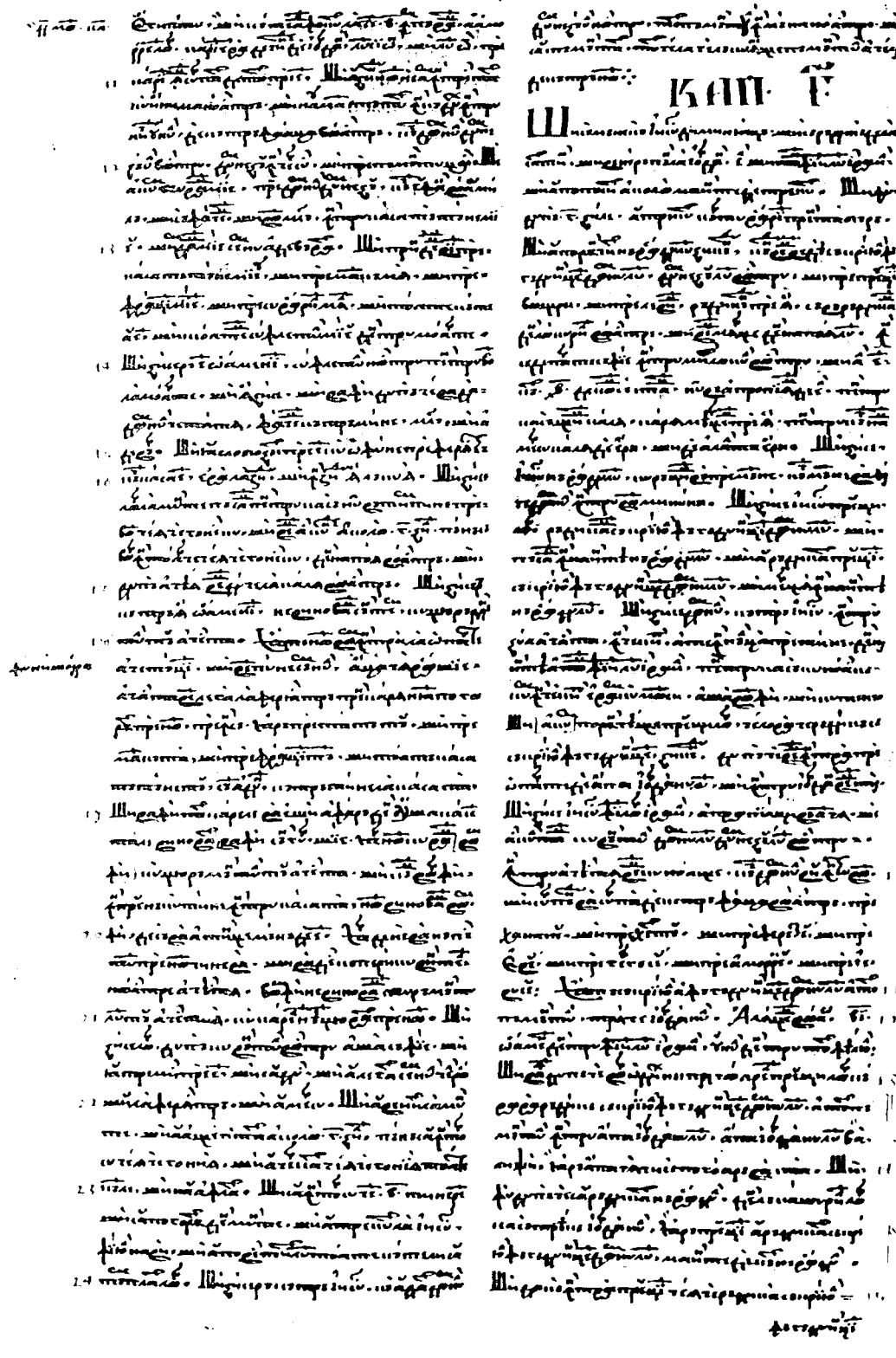

f. 95r

ΚΑΠ· ϟ·

ΚΑΠ· ϛ·

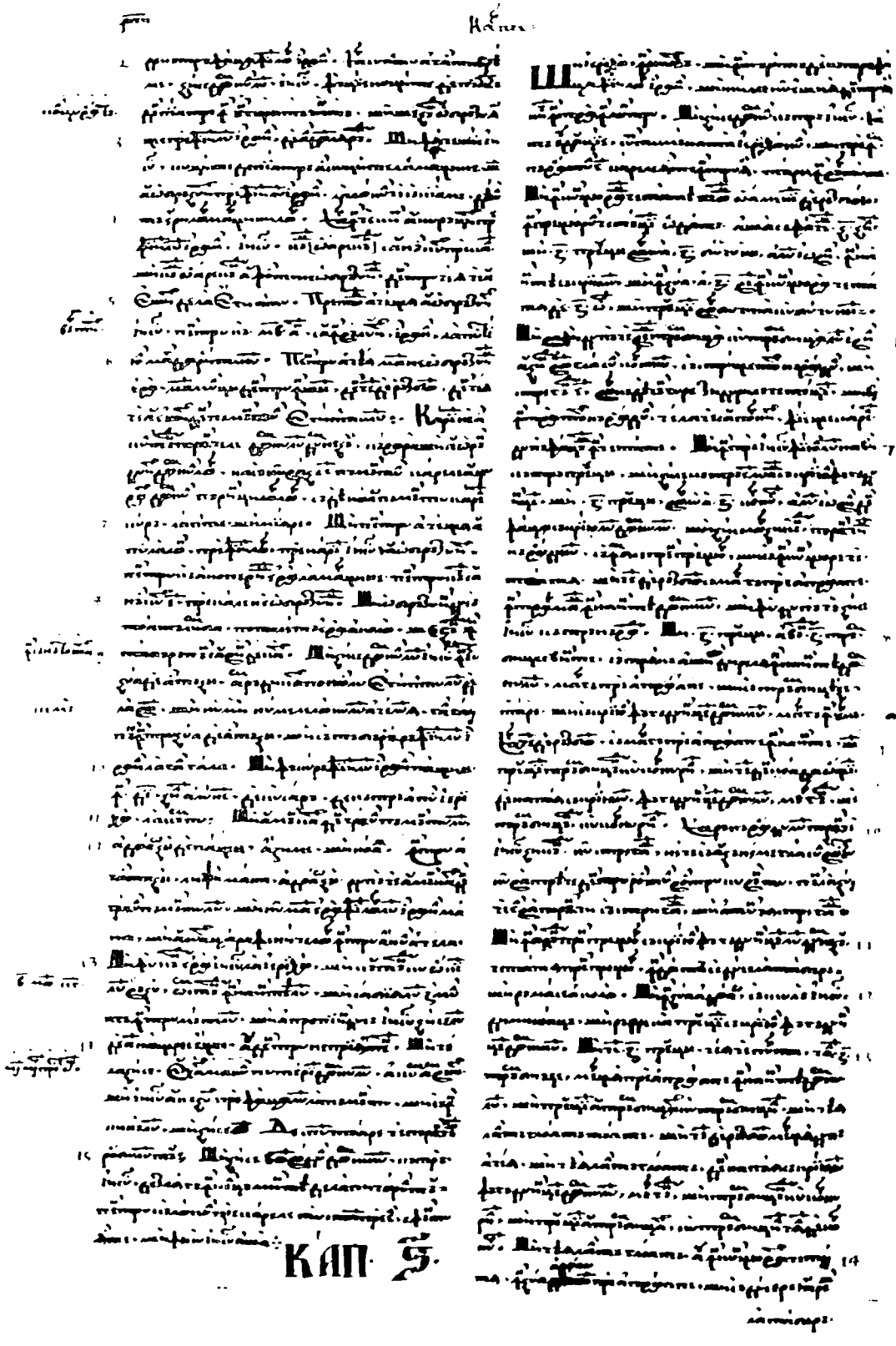

f. 96r

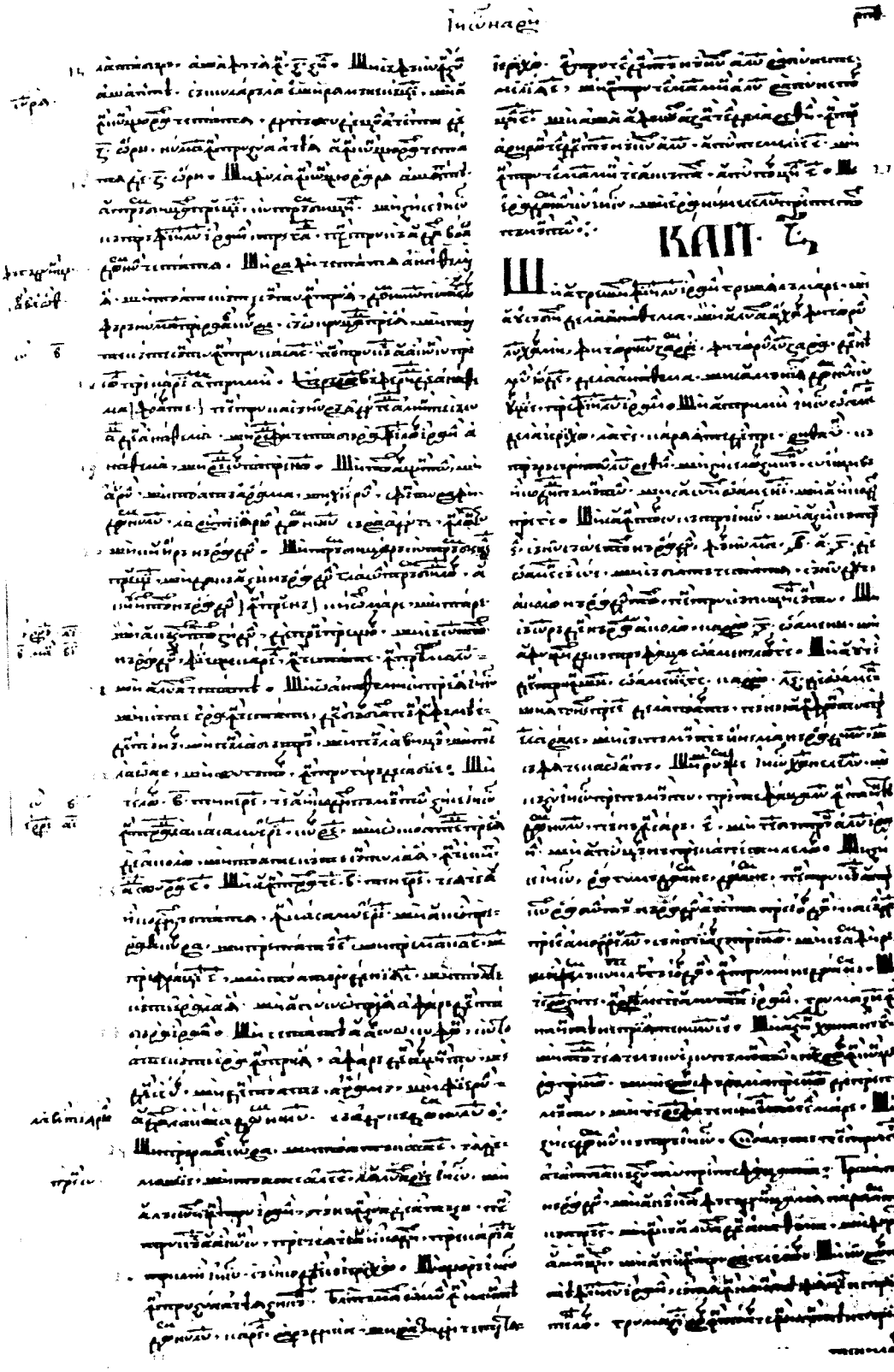

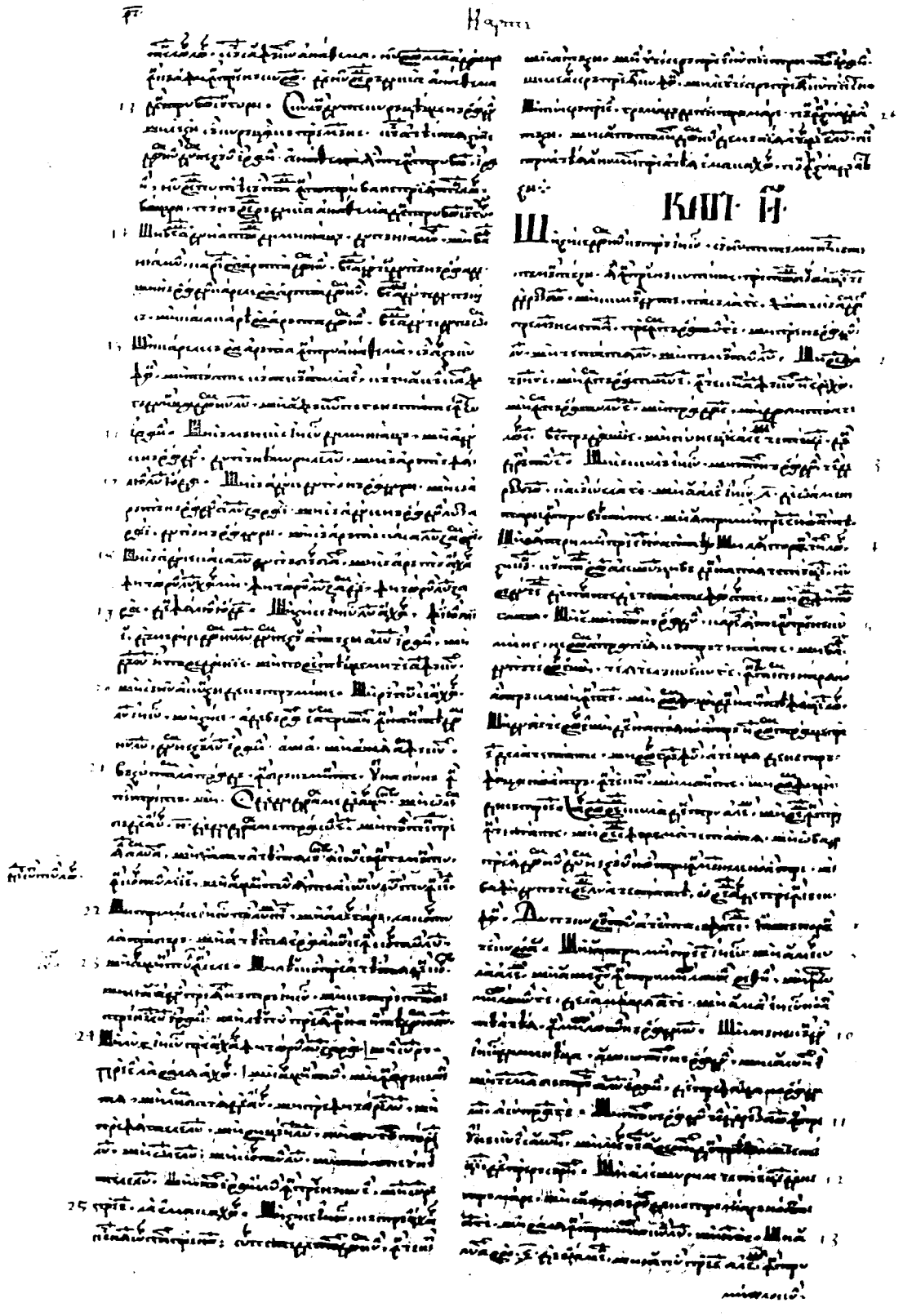

f. 97 r

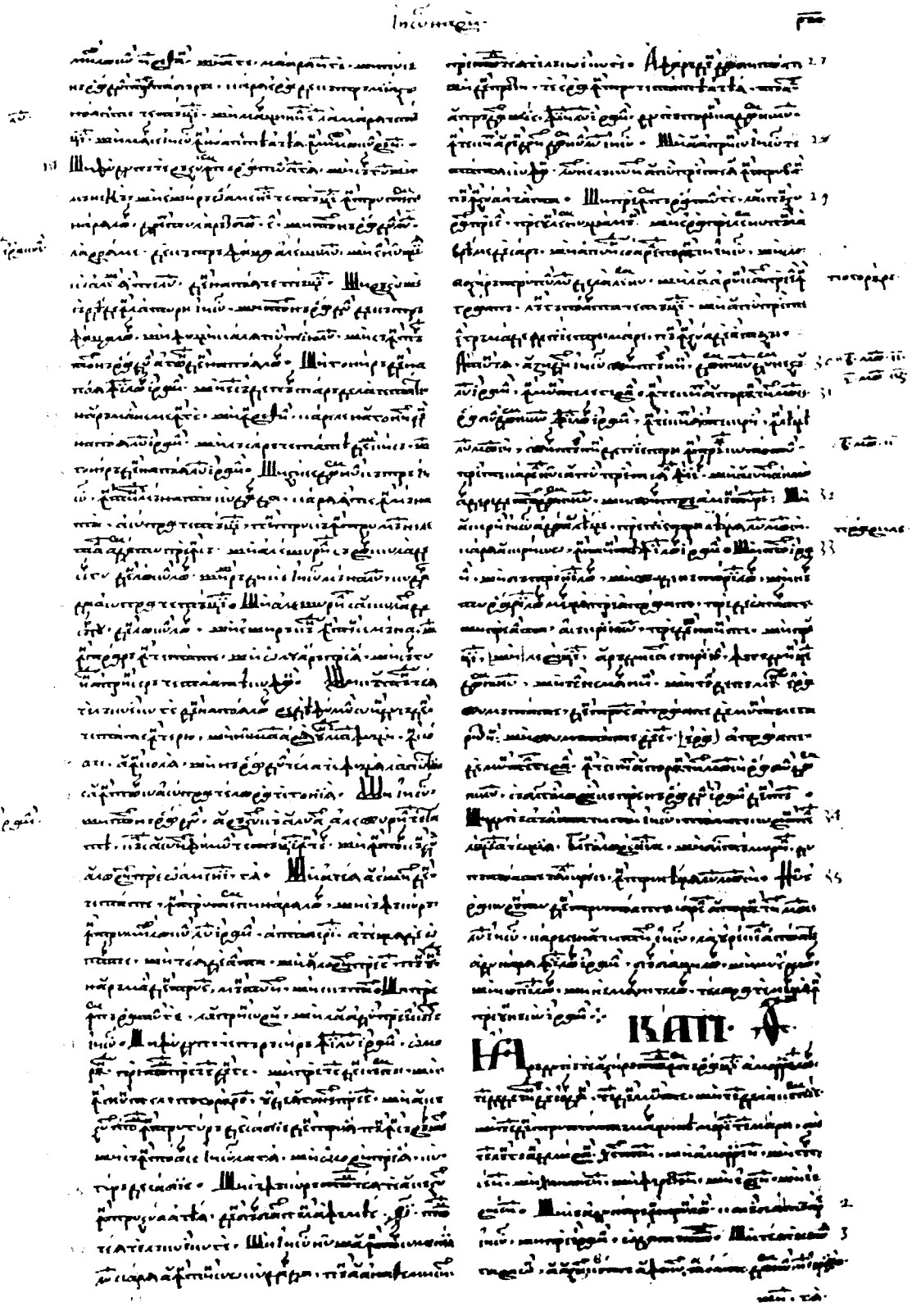

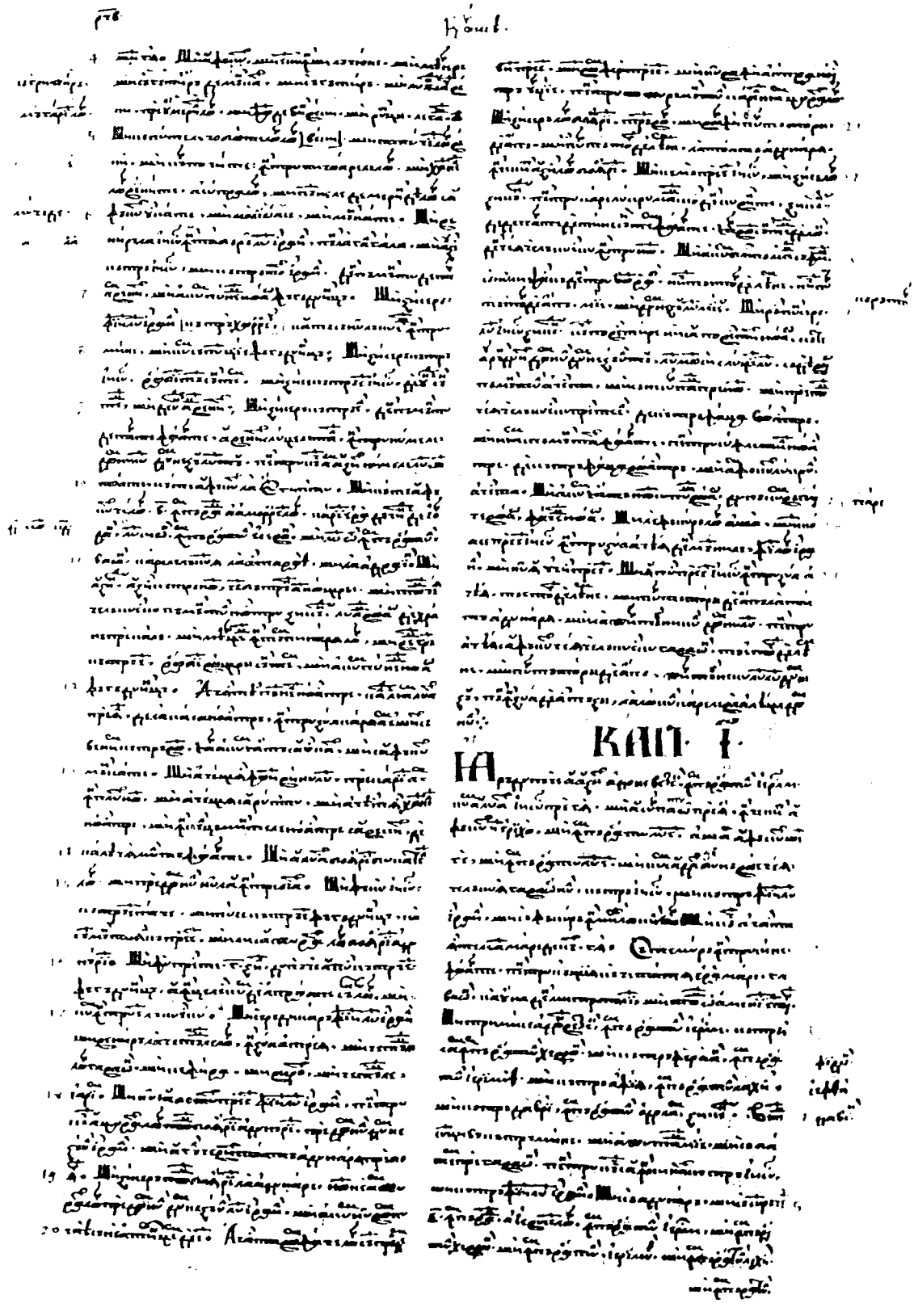

f. 98r

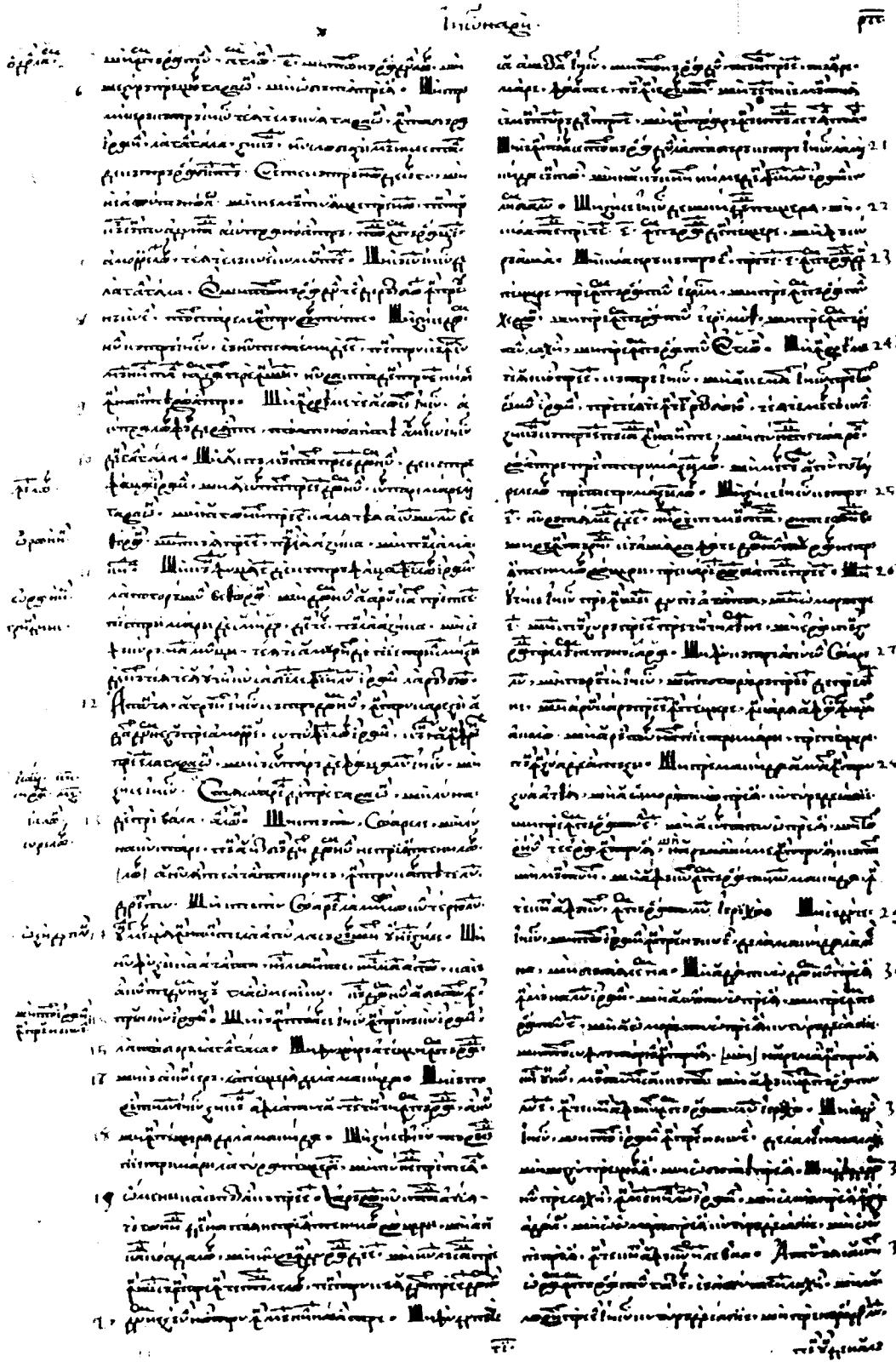

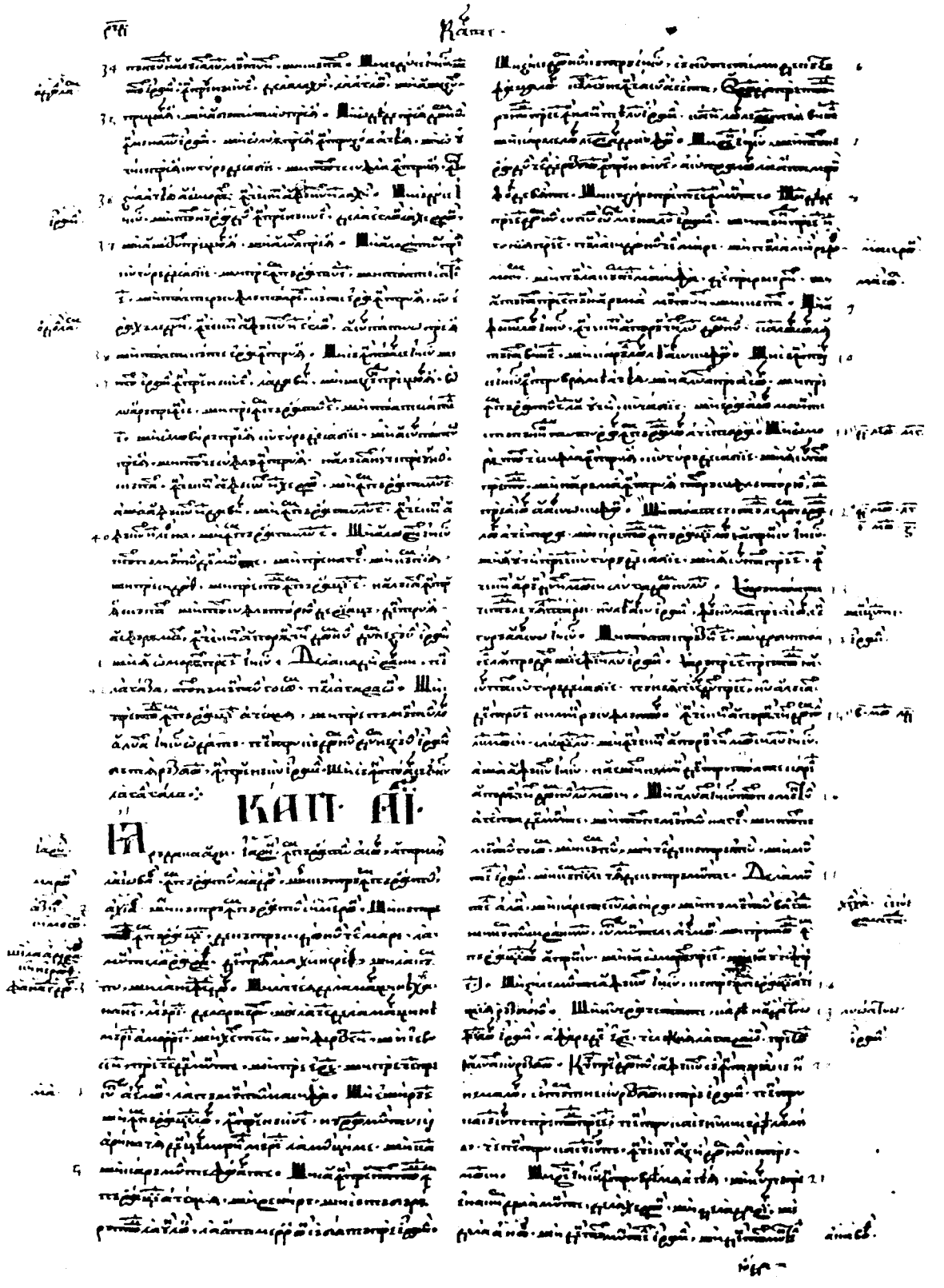

f. 99r

ΚΑΠ· ΟΘ·

ΚΑΠ· ΡΙ·

f. 99 v

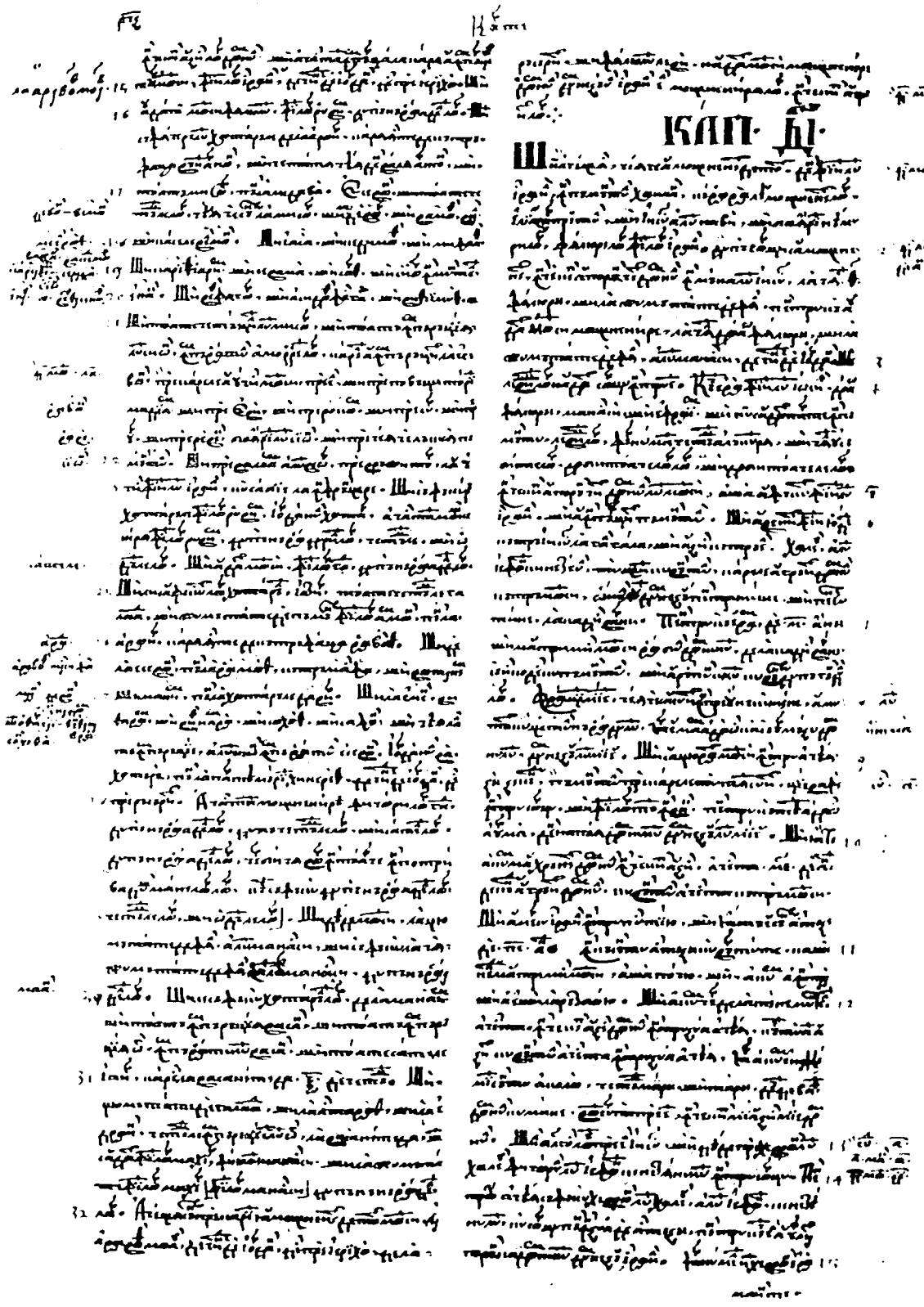

f. 100 r

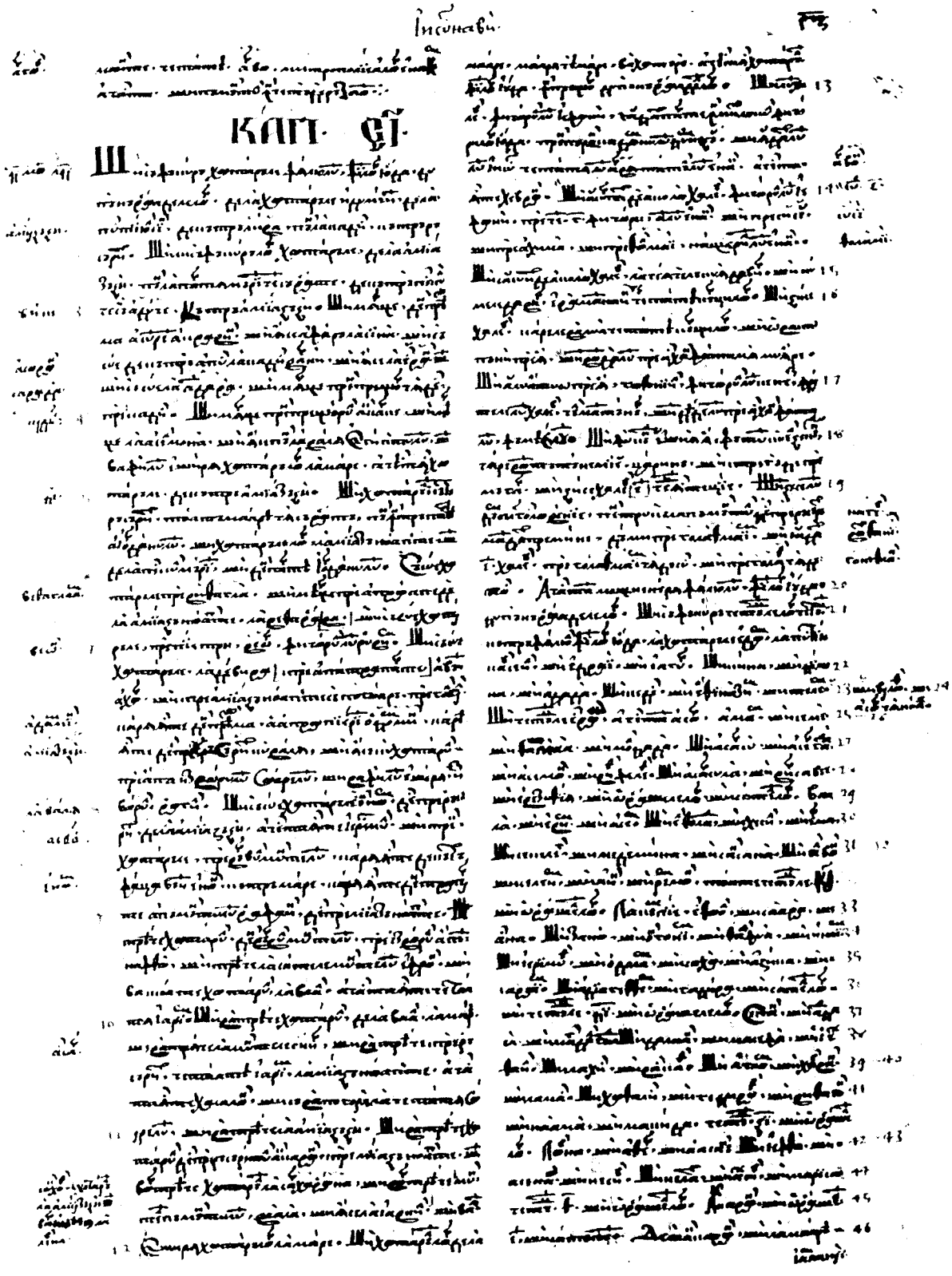

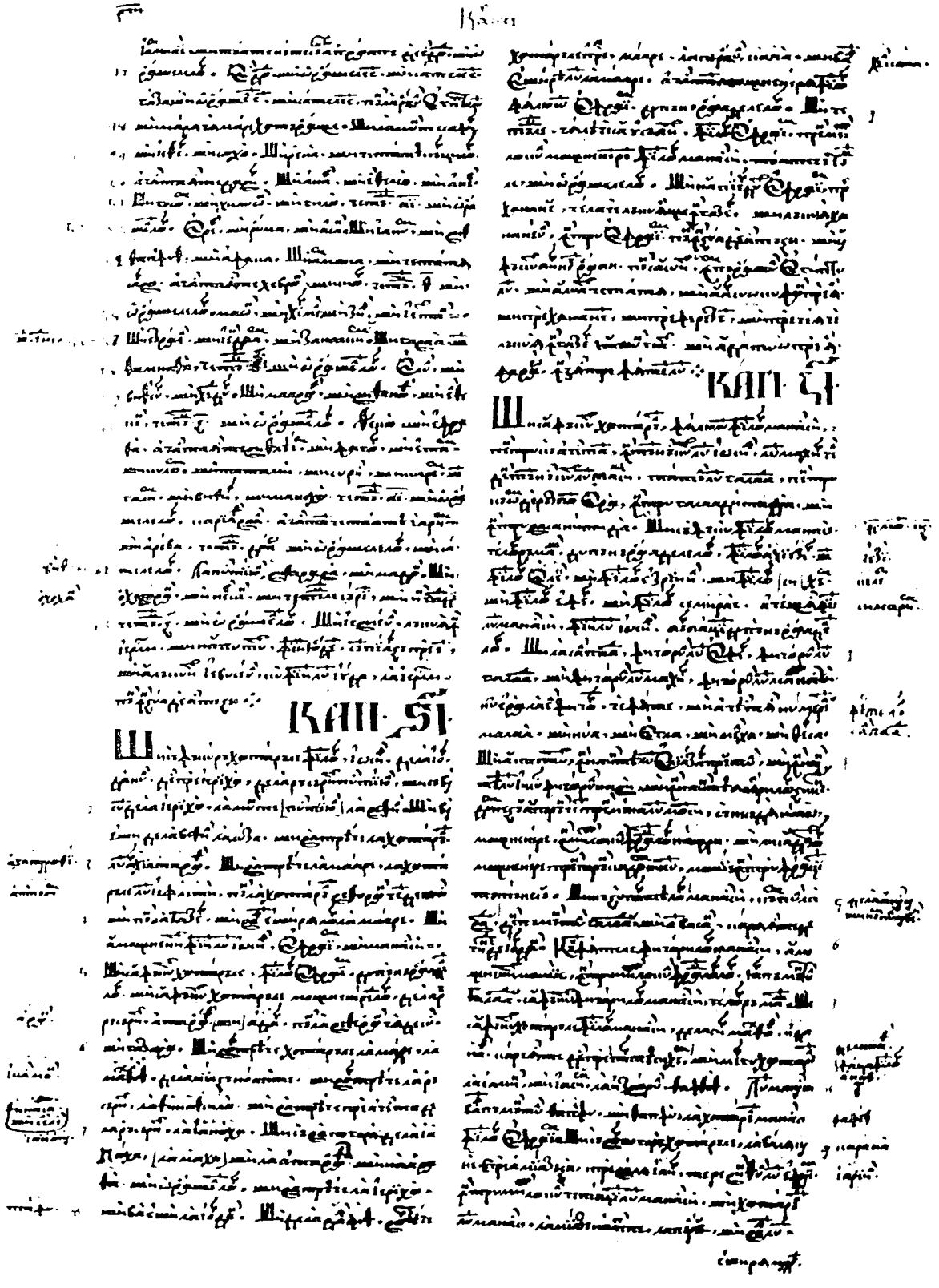

f. 101 r

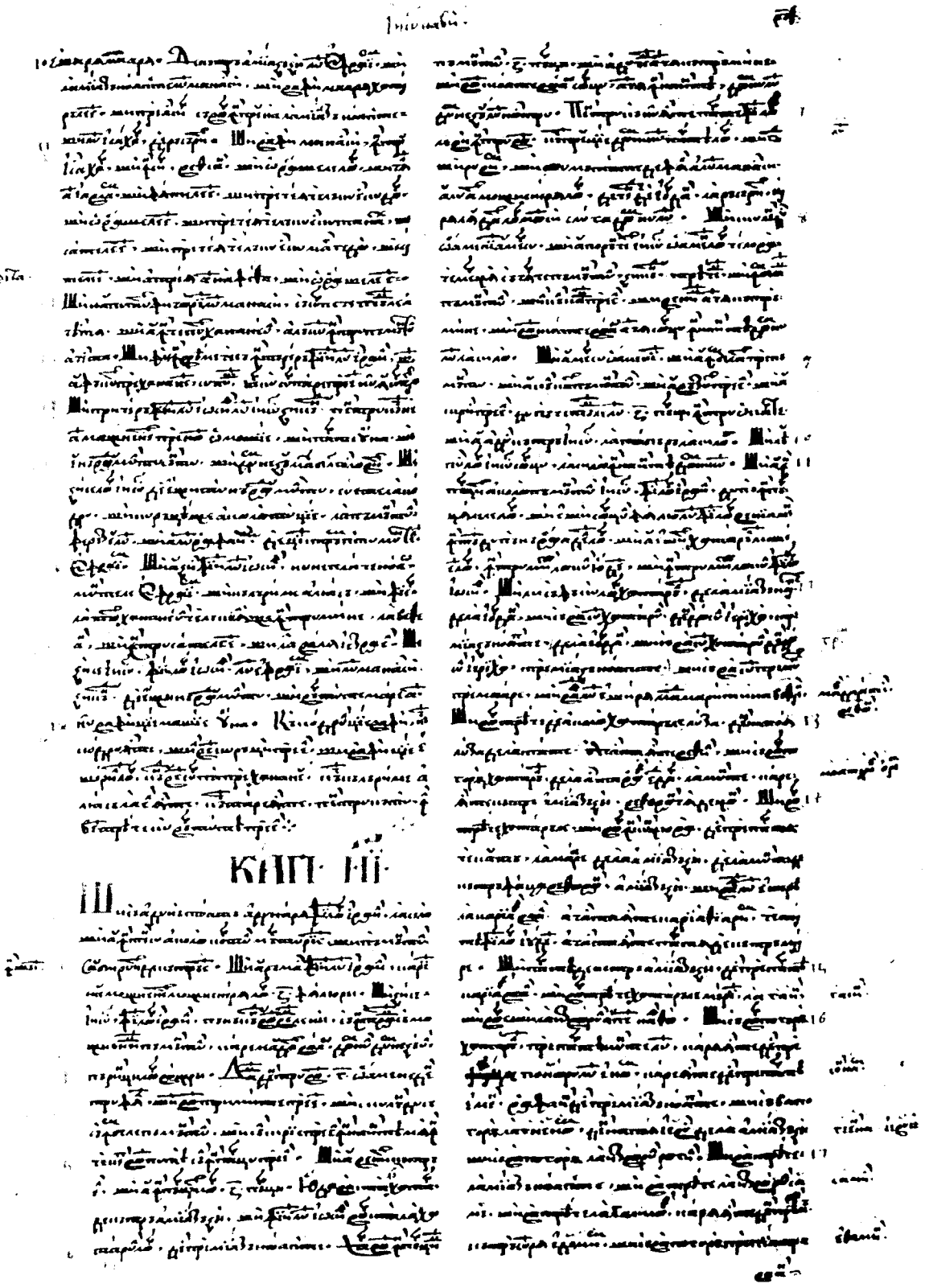

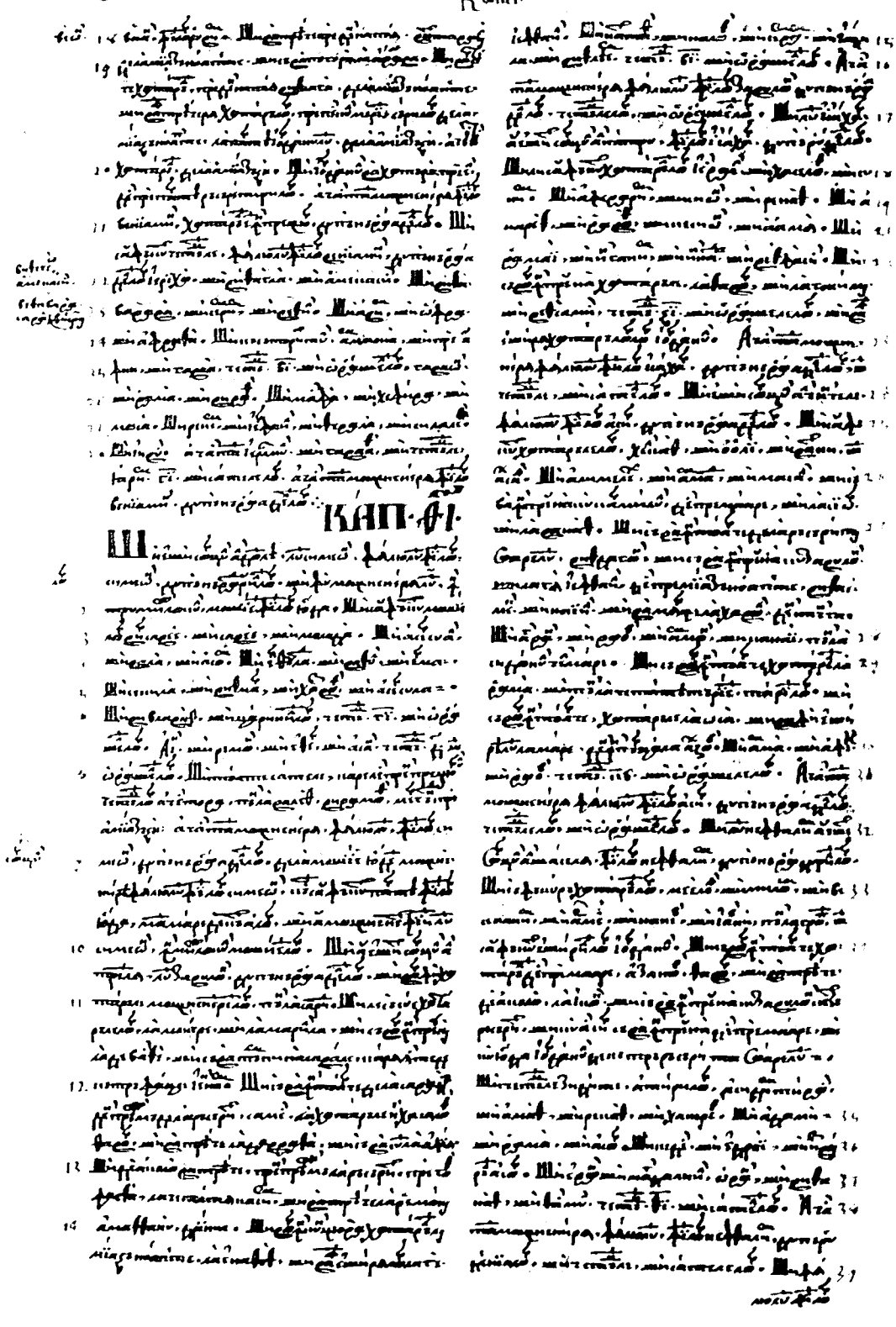

f. 102 r

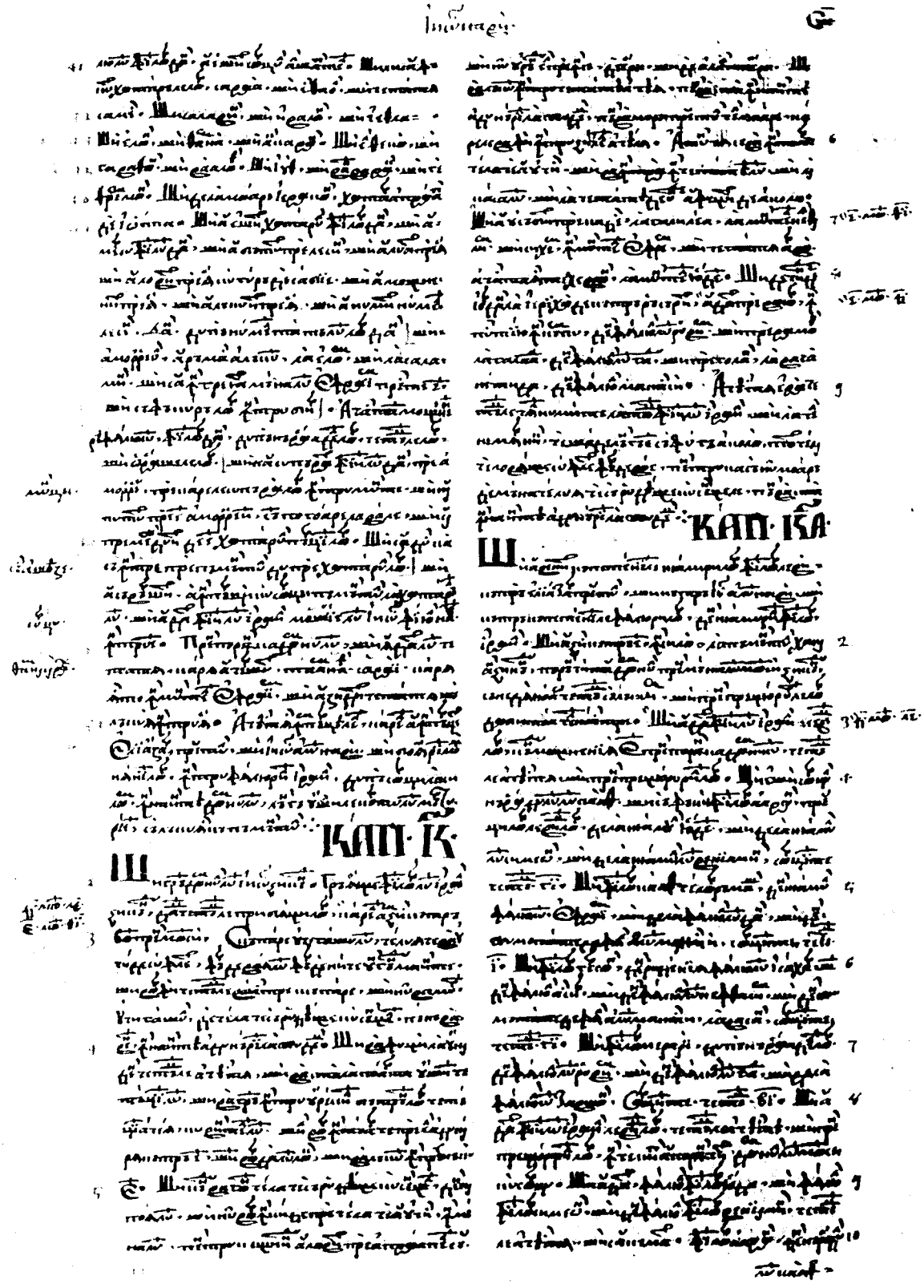

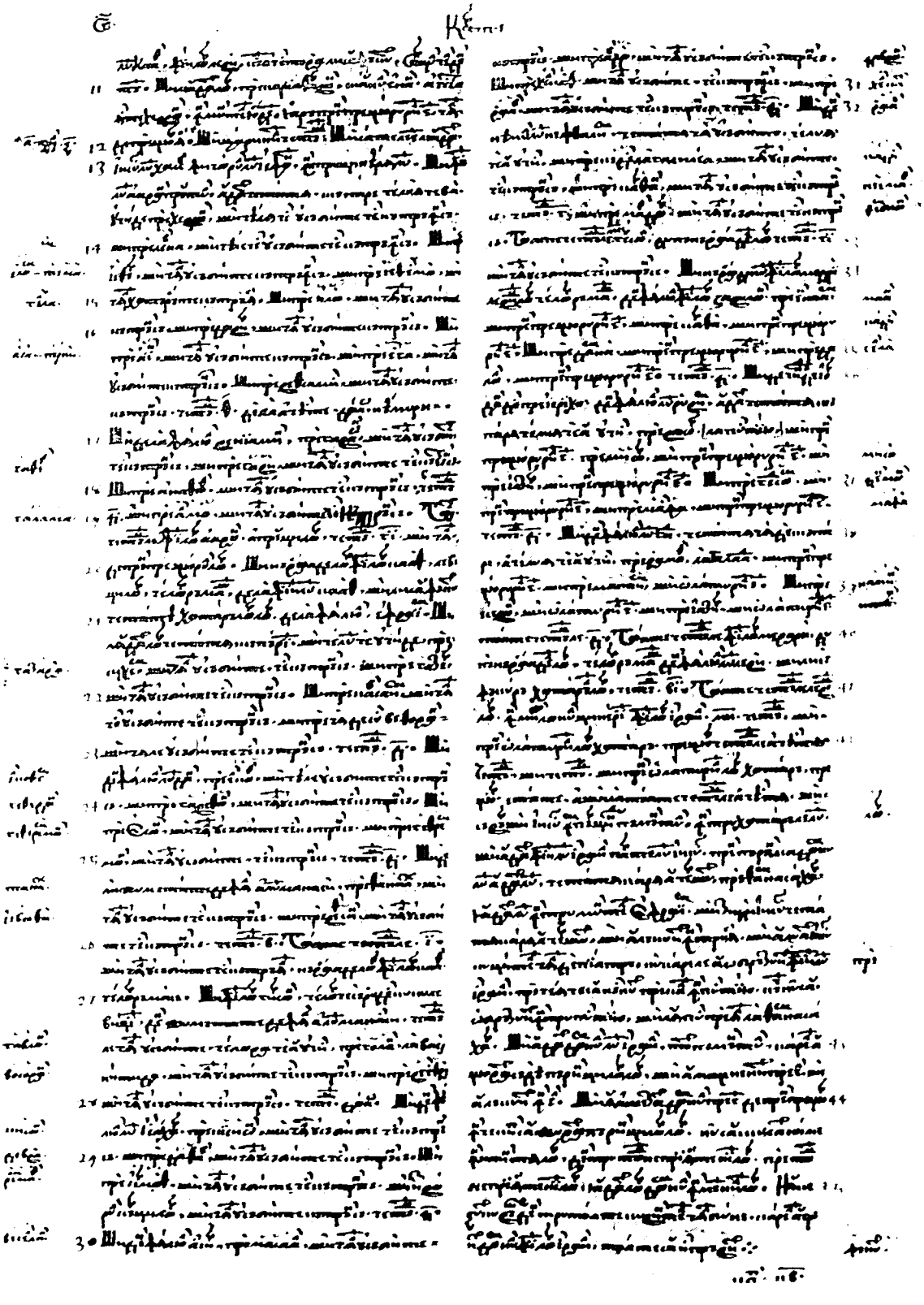

f. 103 r

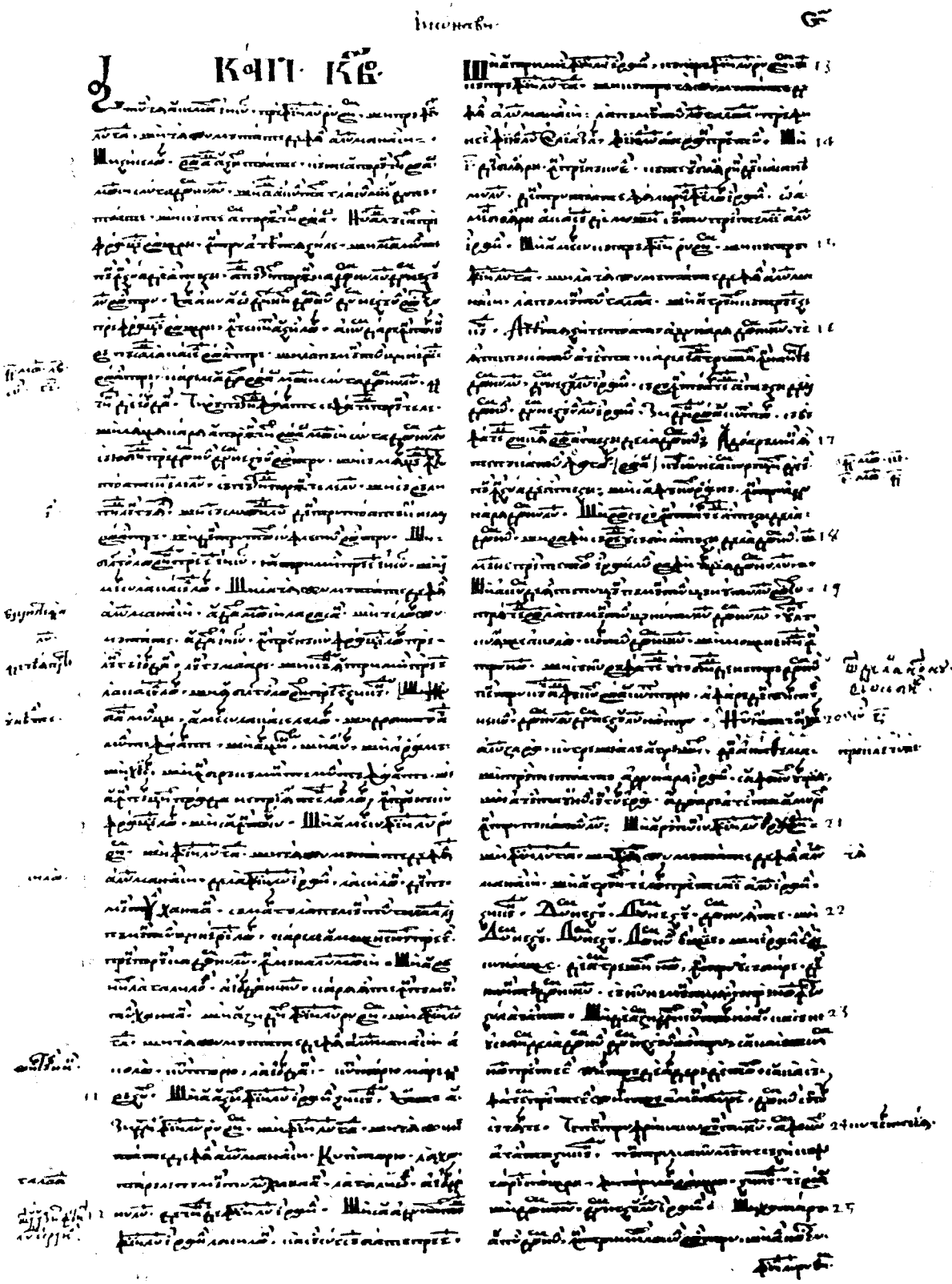

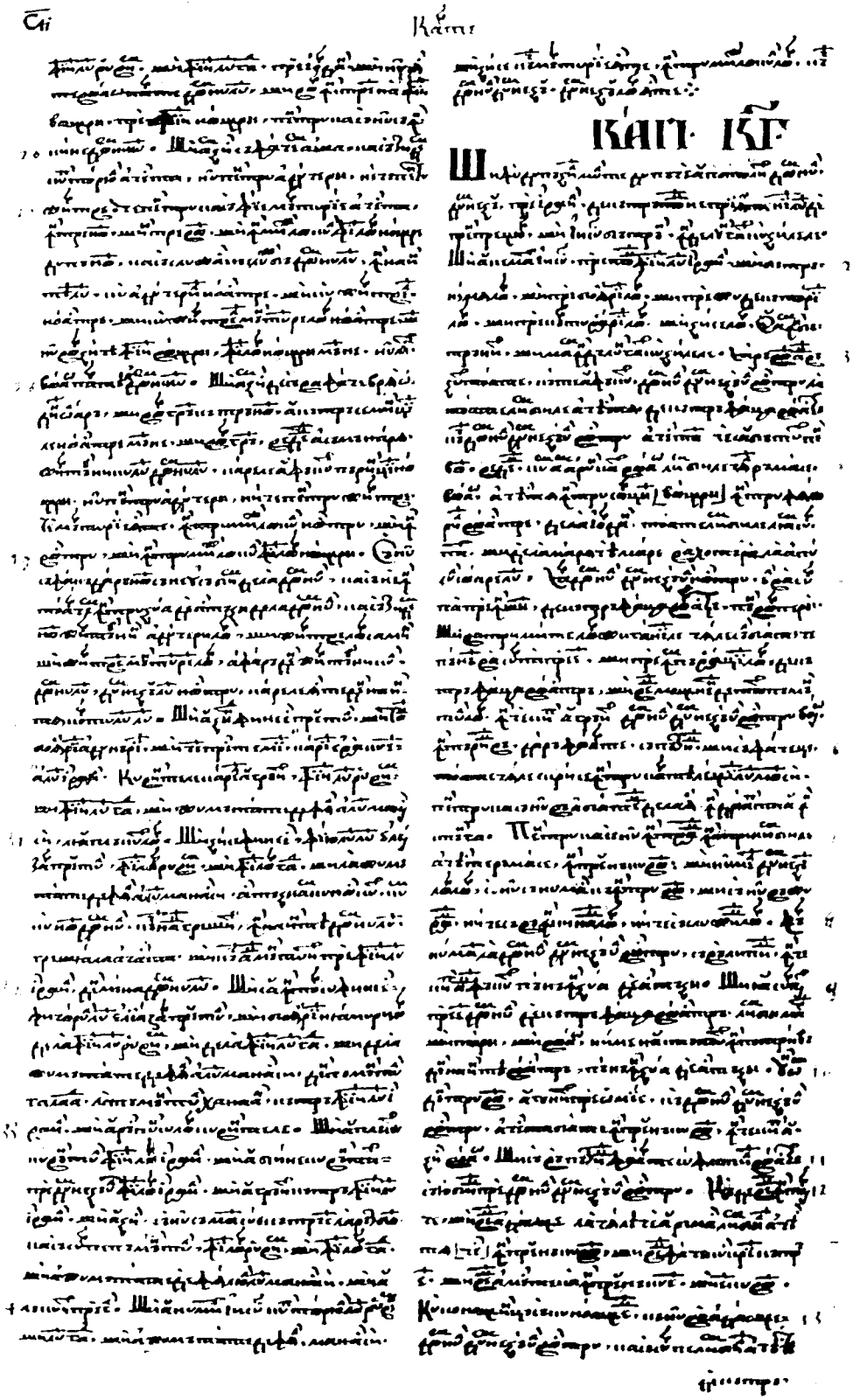

f. 104 r

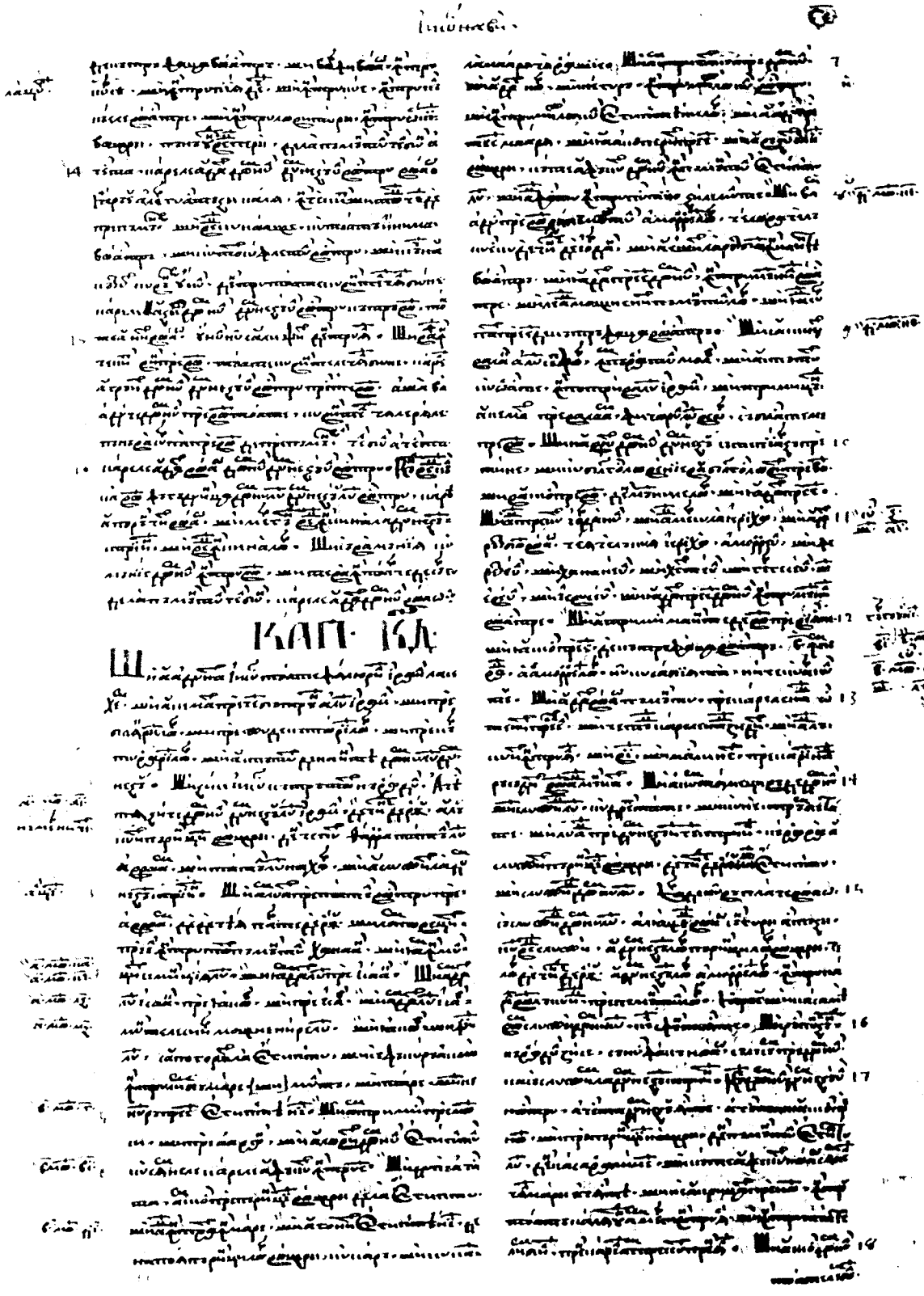

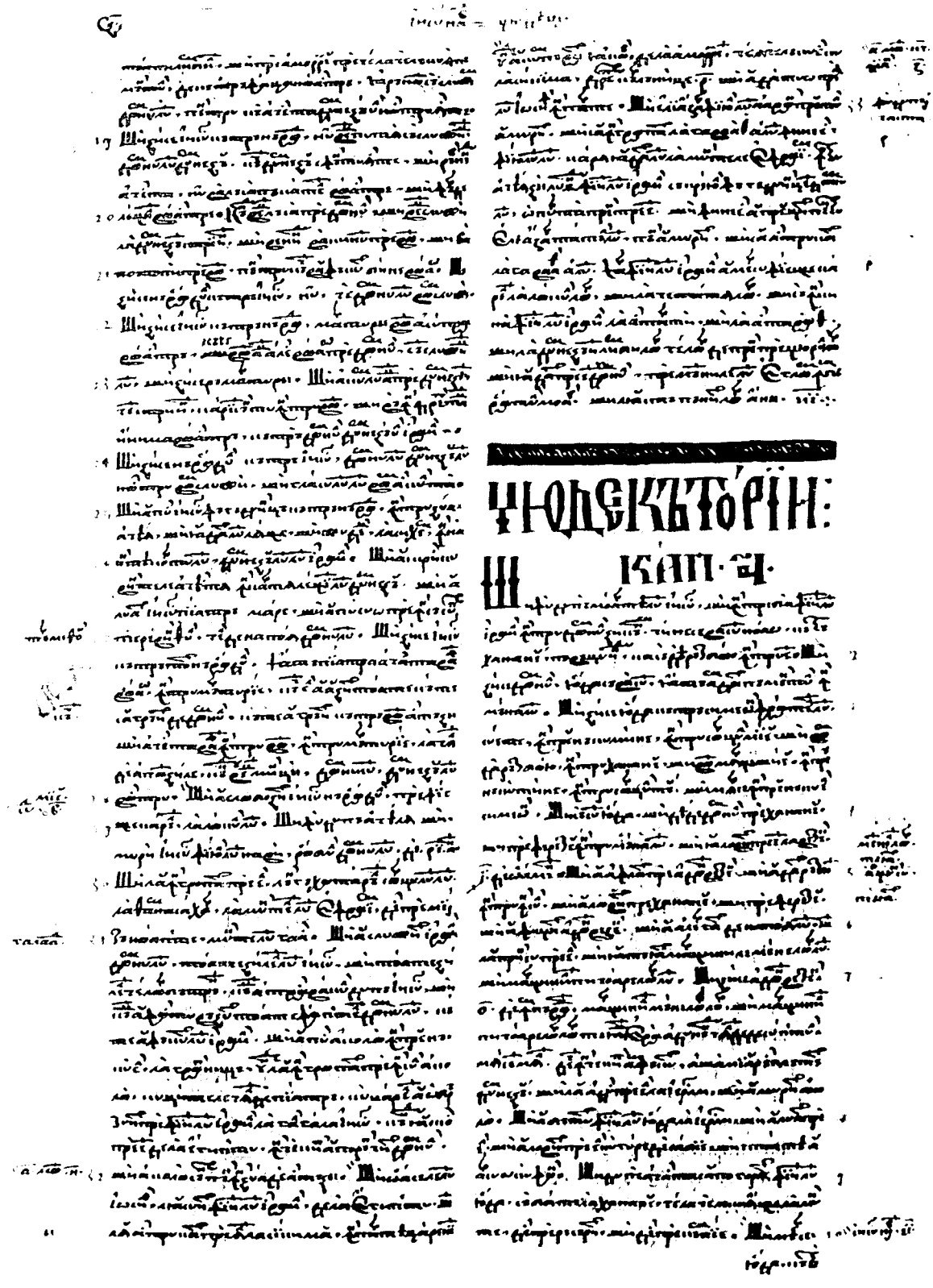

f. 105 r

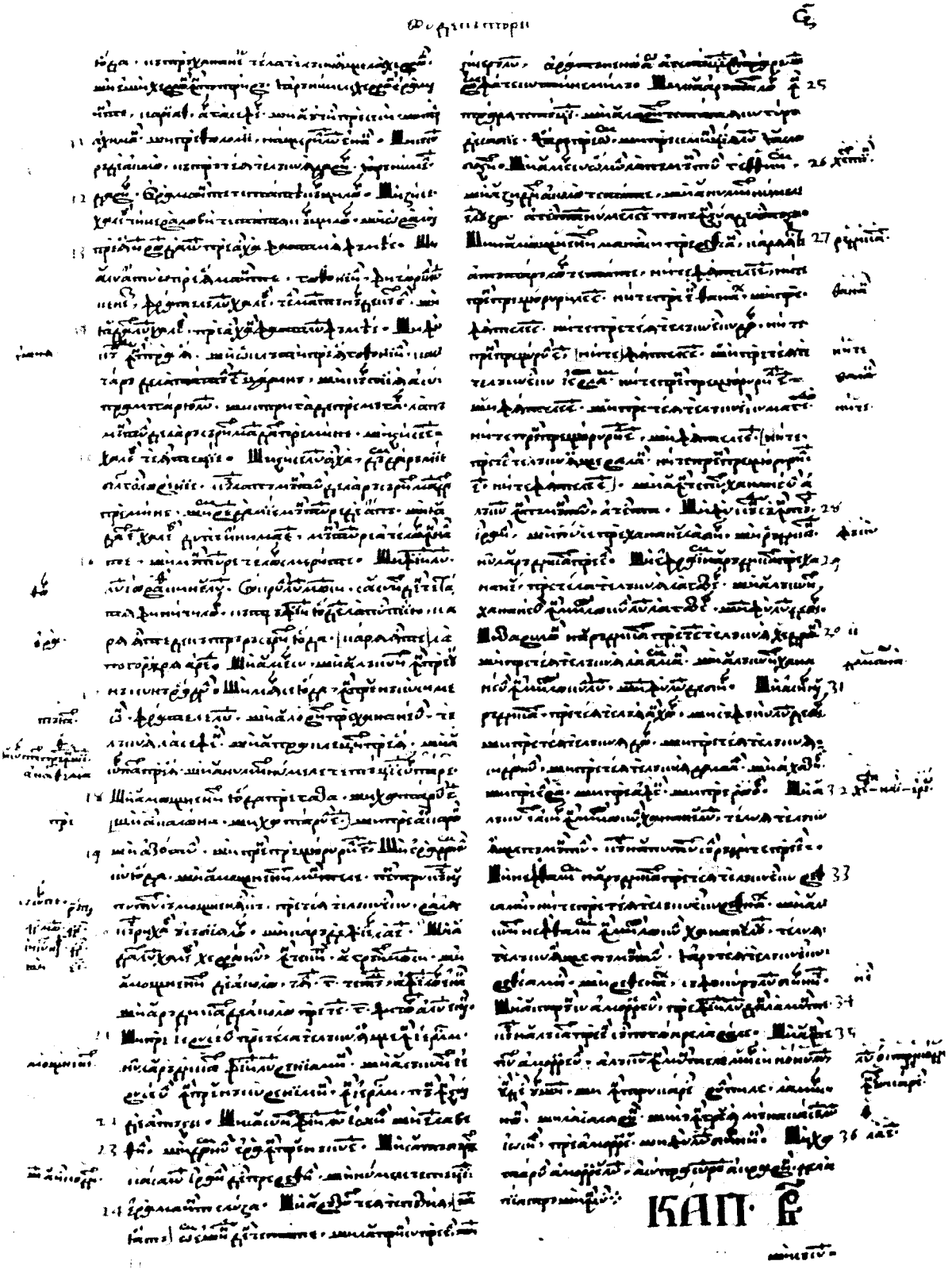

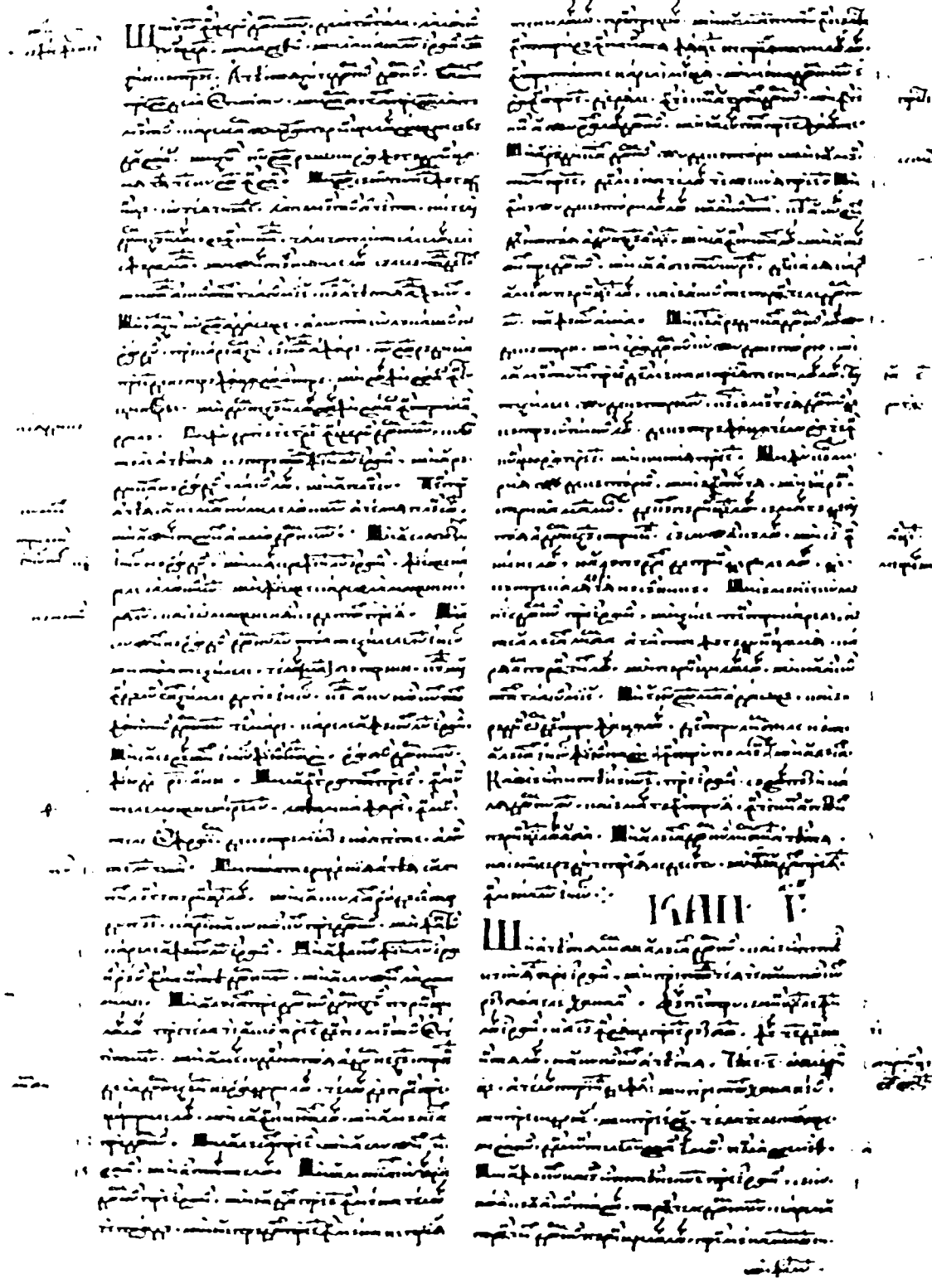

f. 106r

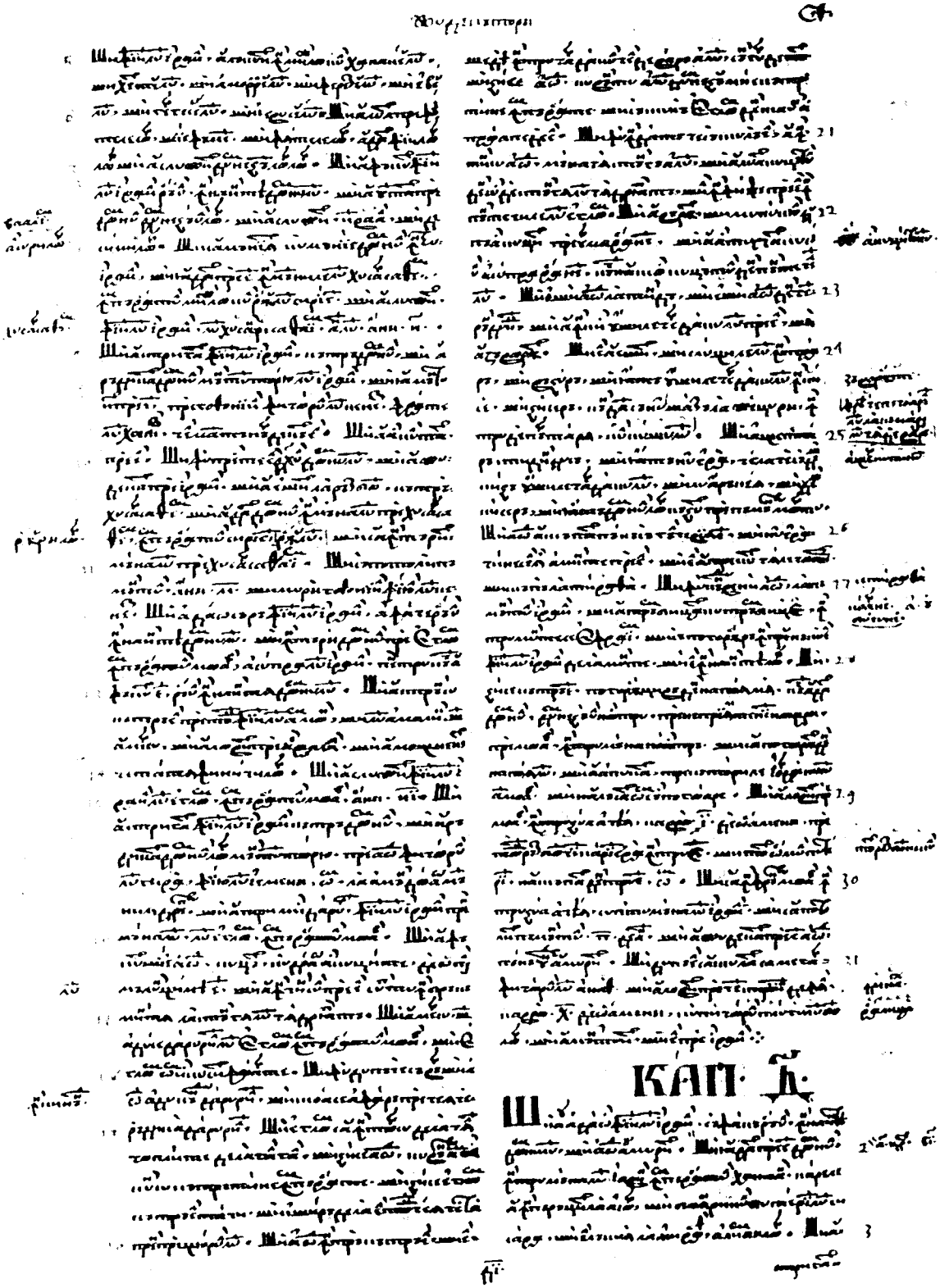

ΚΑΠ· Λ·

KAП. Ϛ.

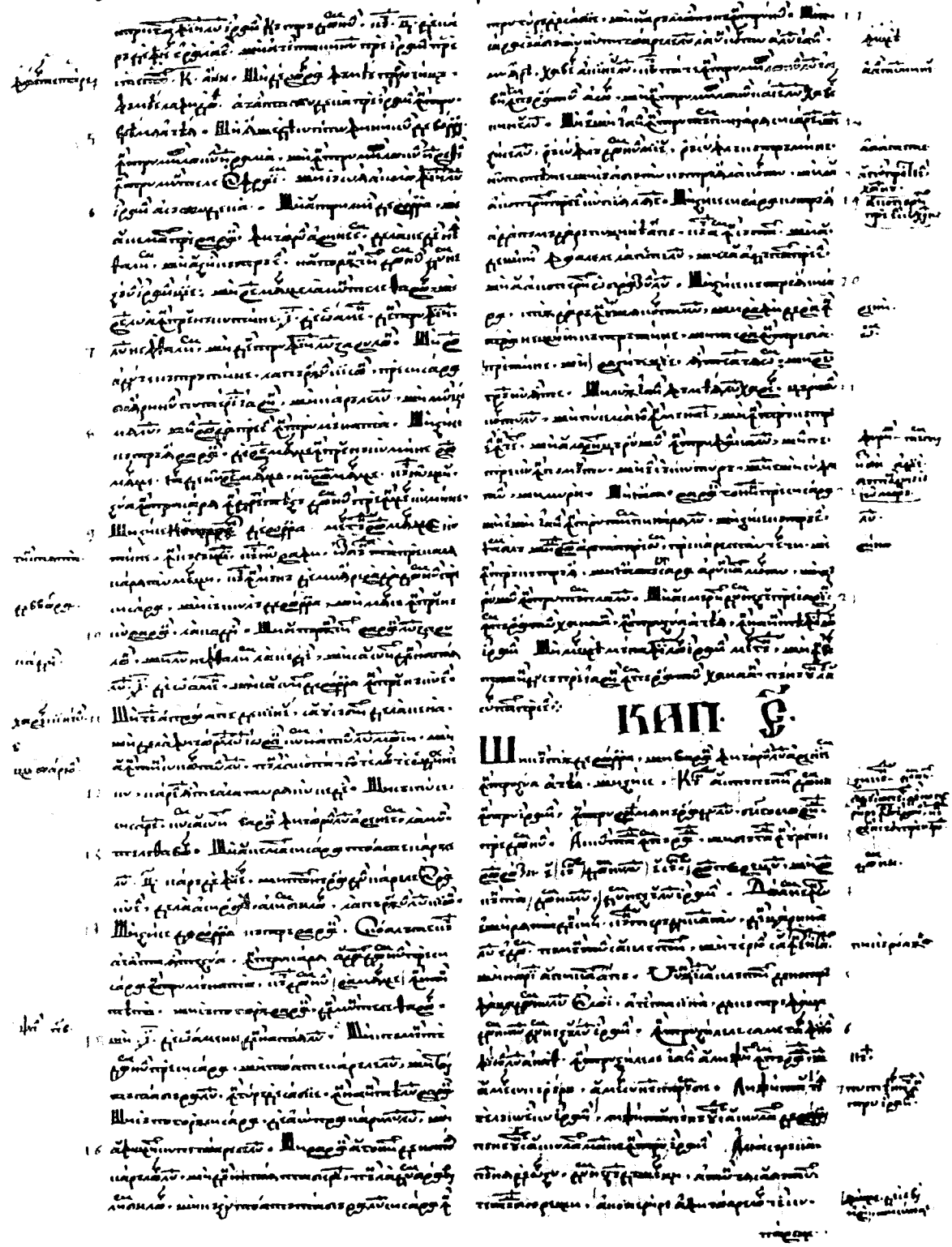

f. 107 r

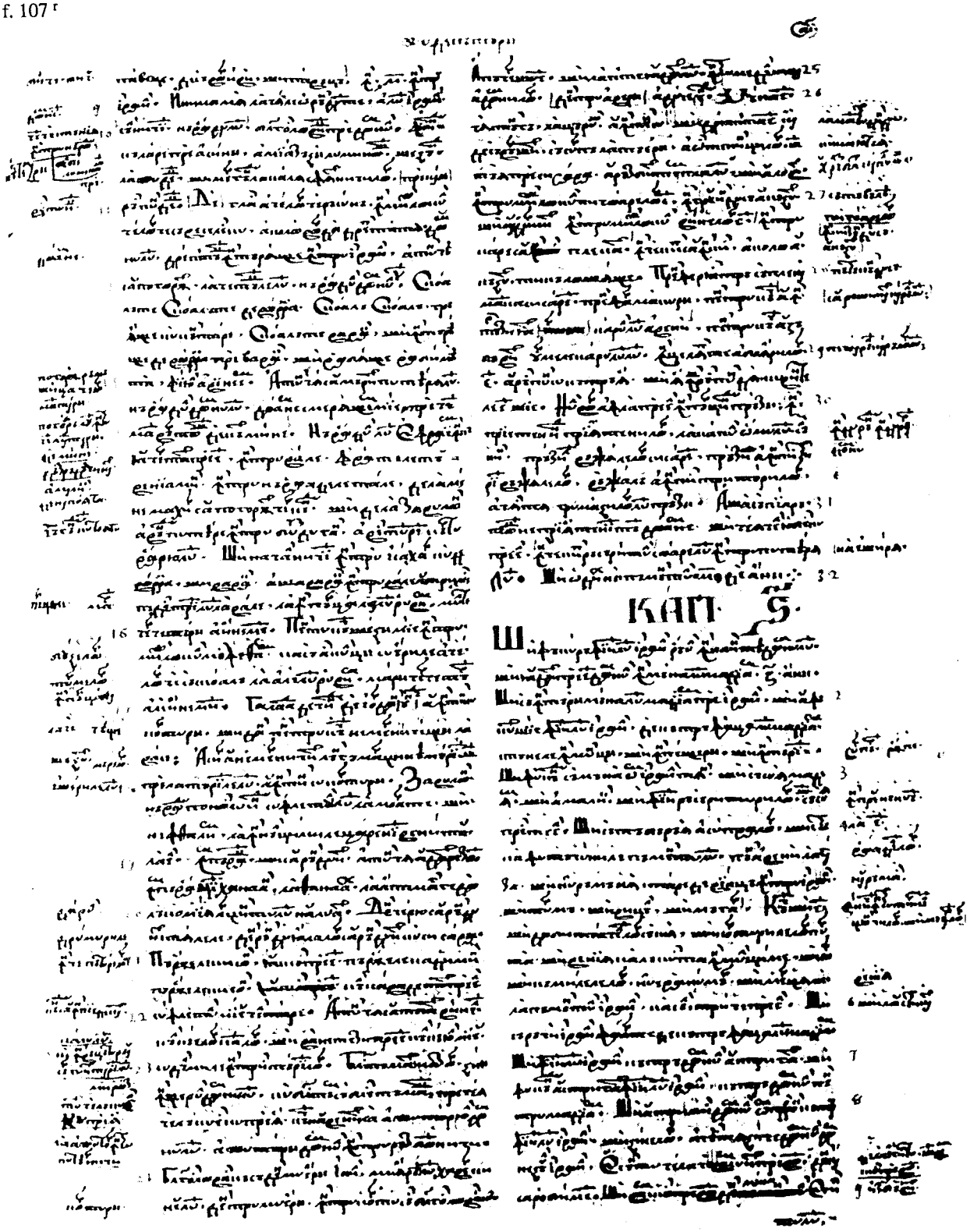

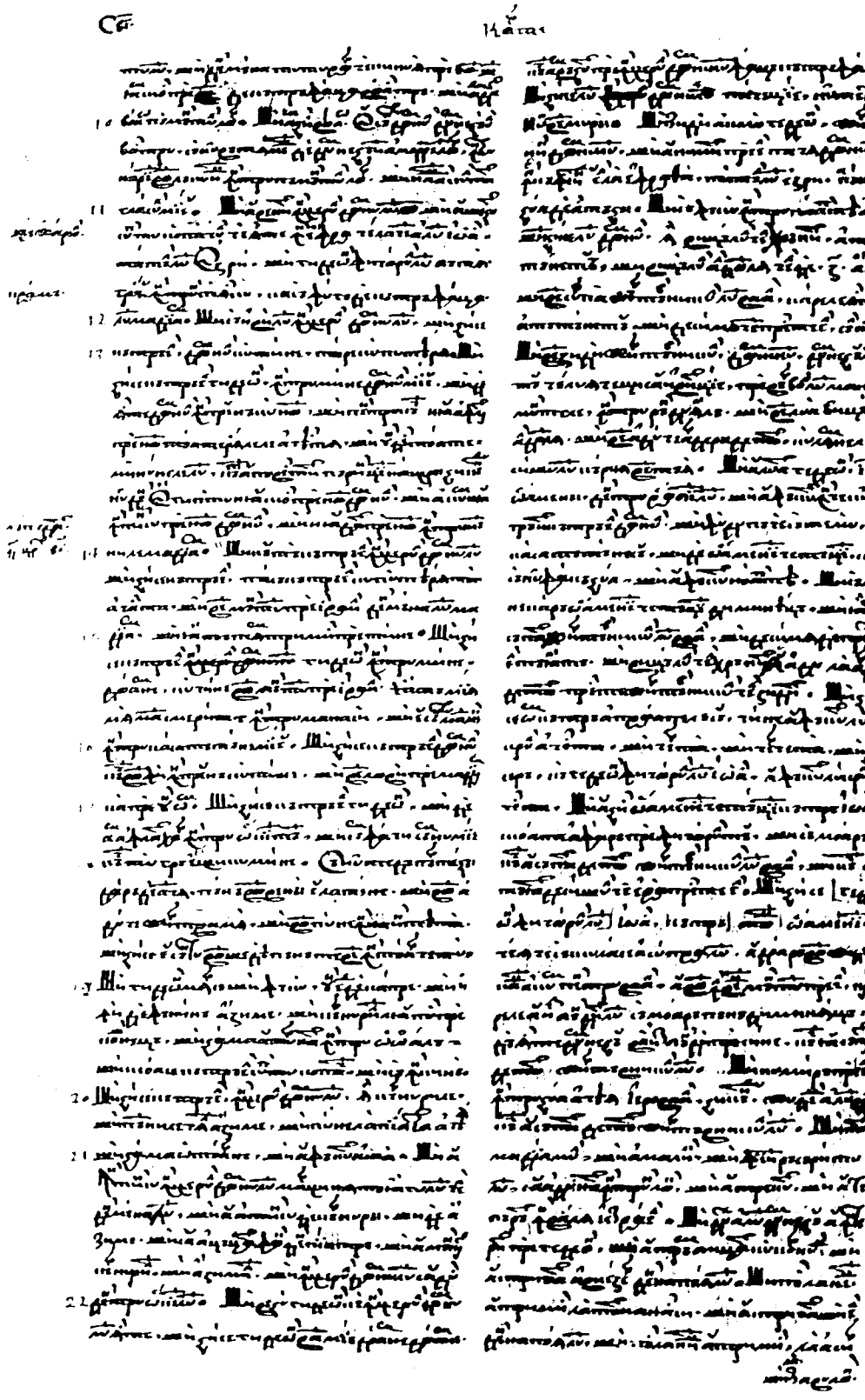

f. 108 r

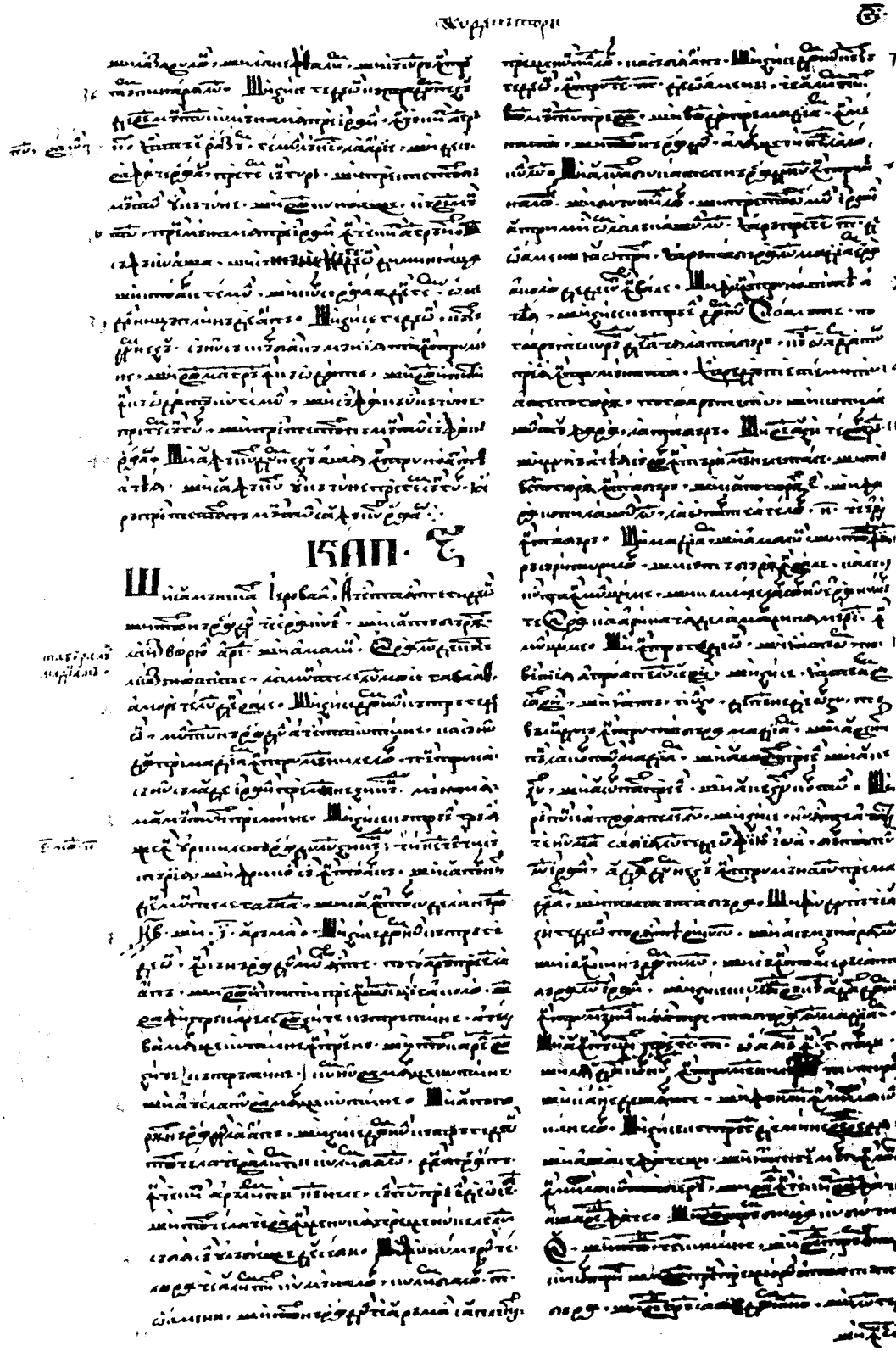

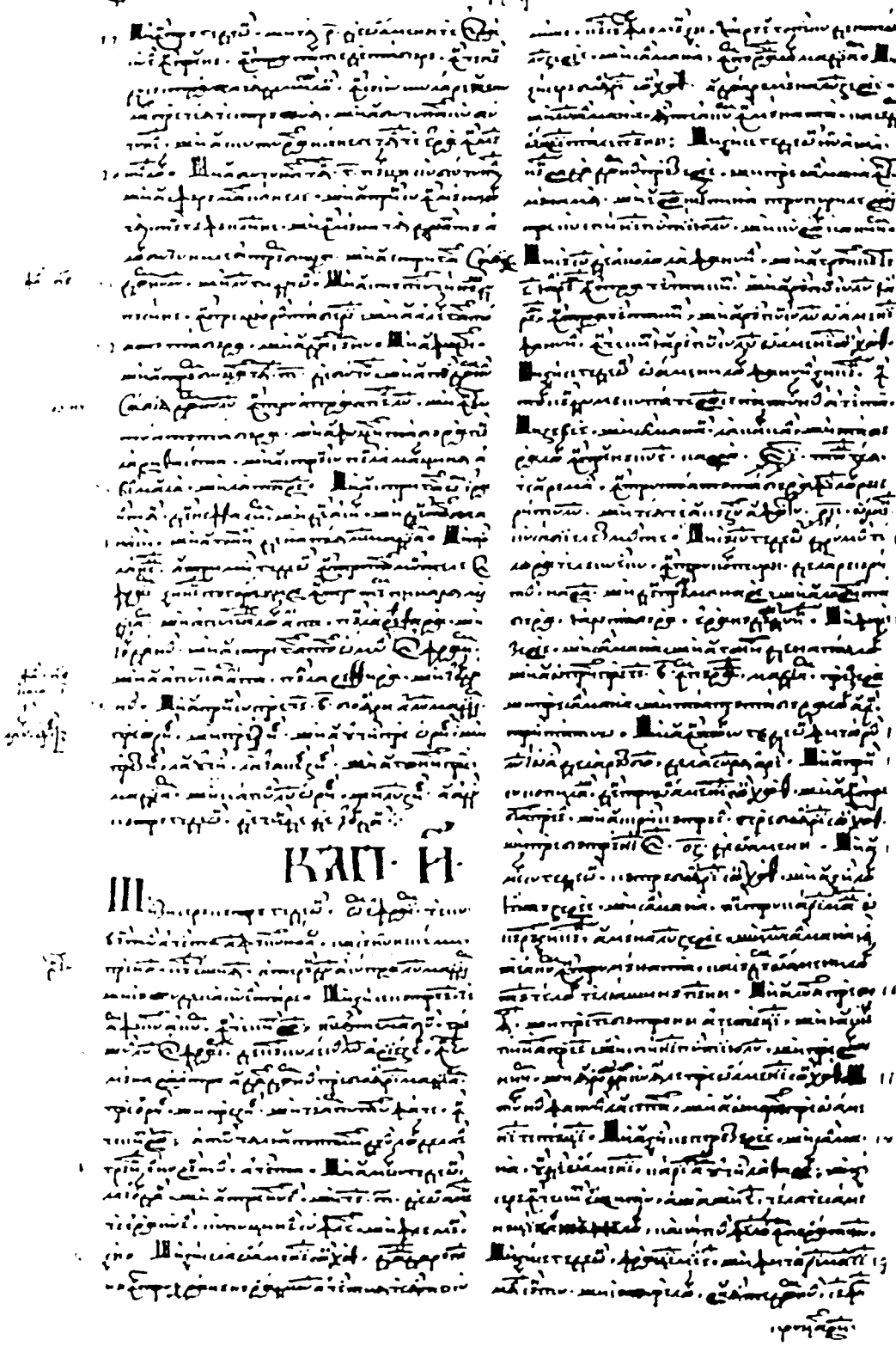

f. 109 r

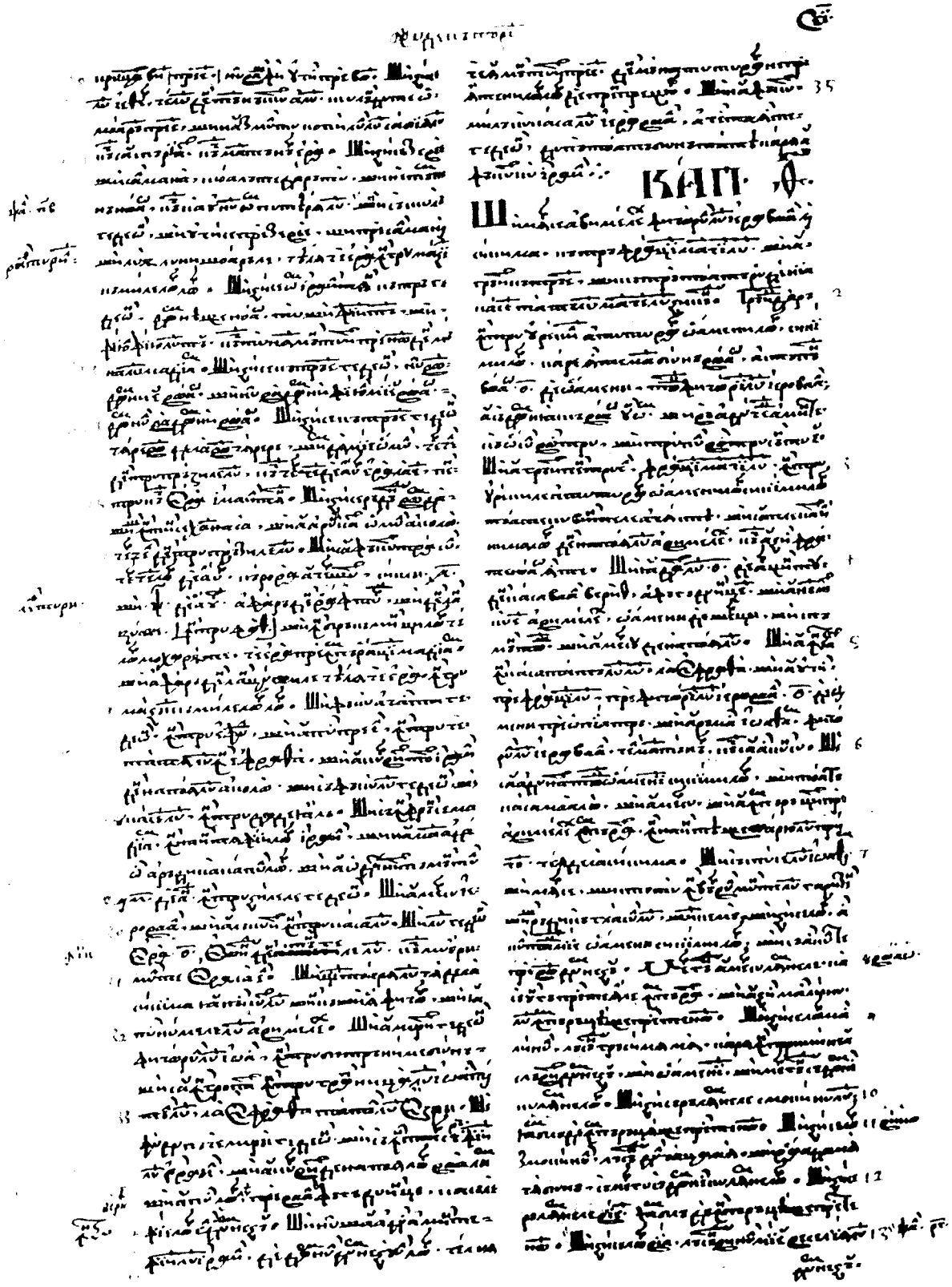

f. 109 v

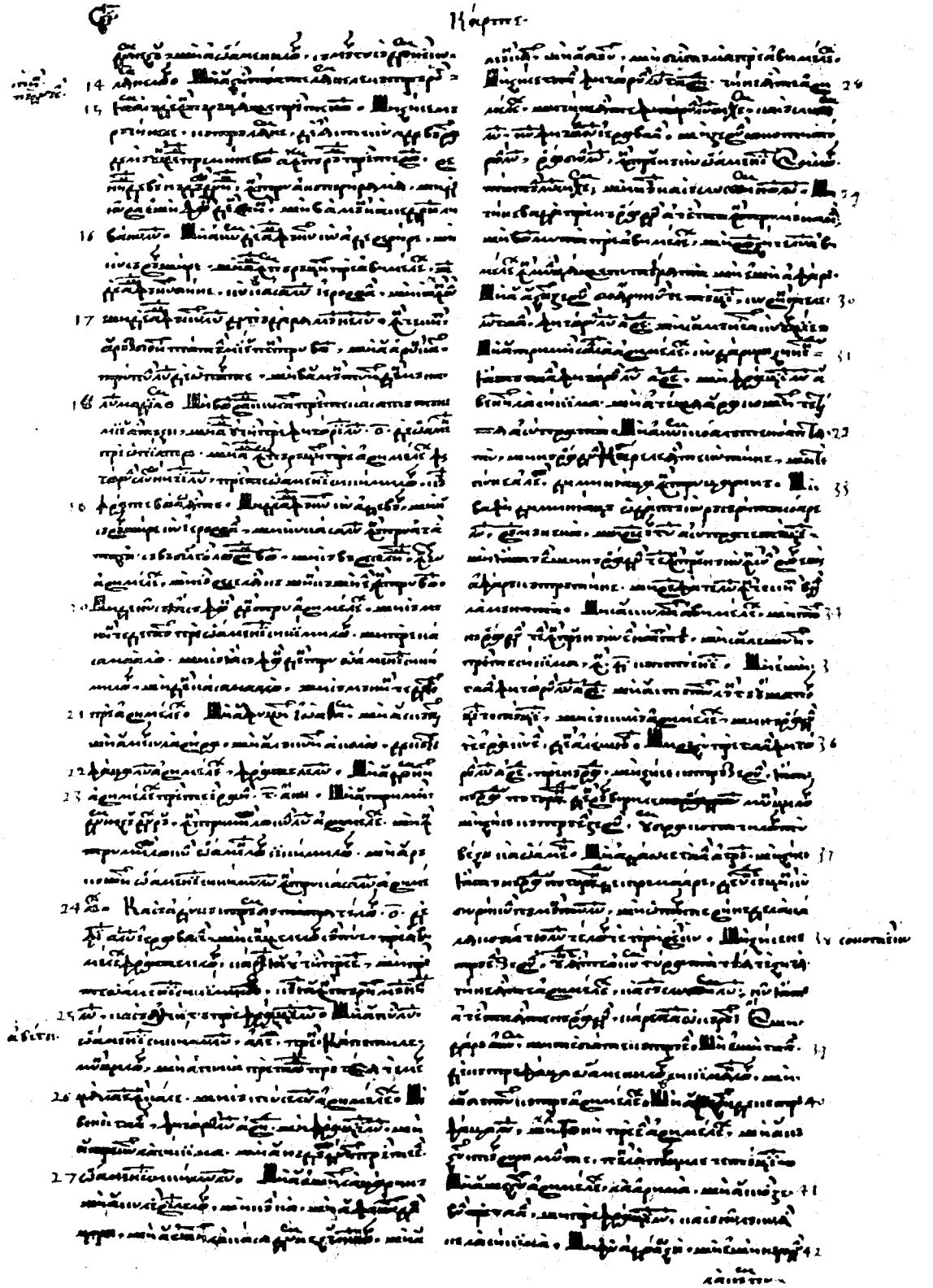

f. 110r

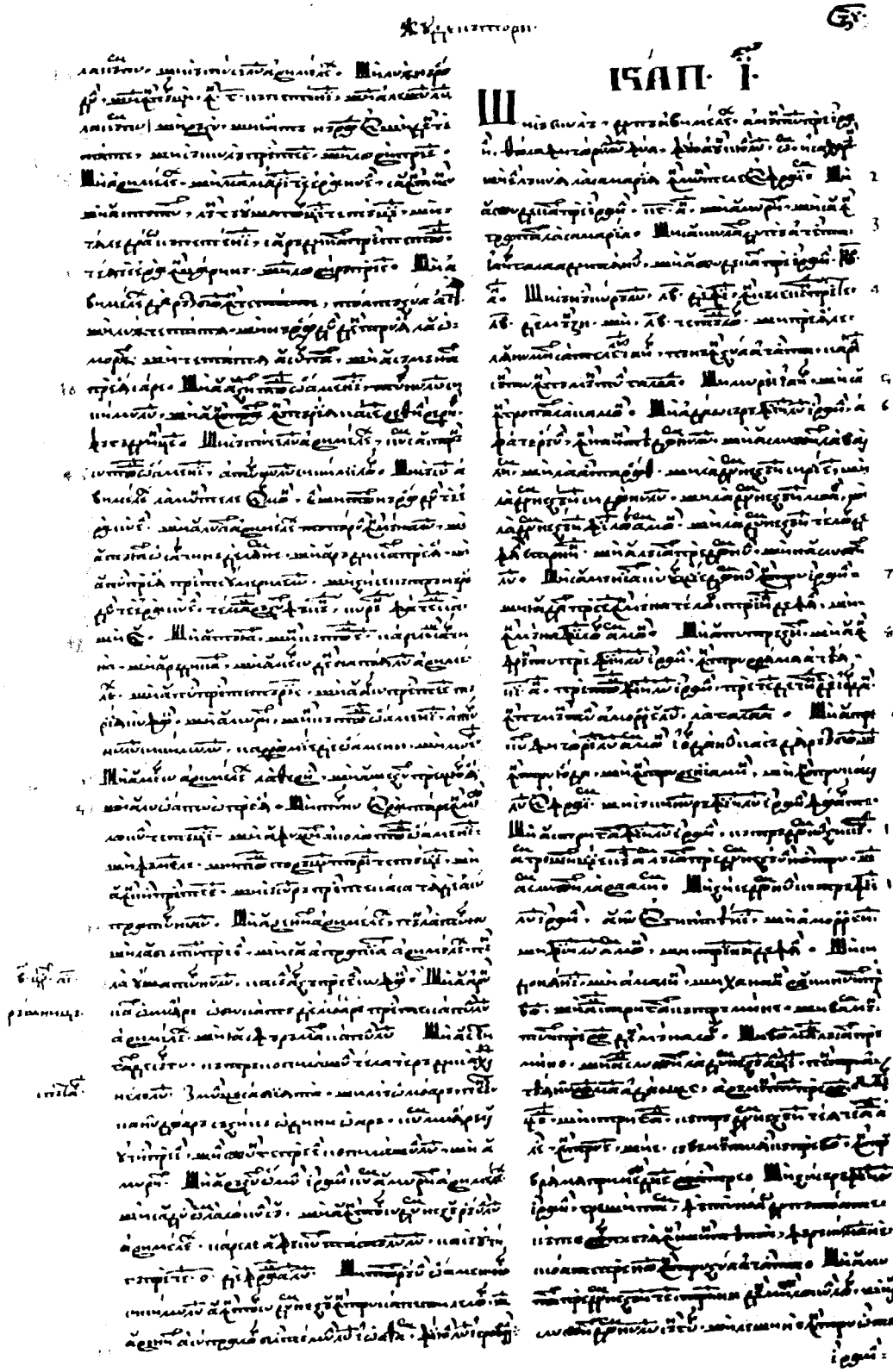

ΙΣΑΙΑ· Ι·

ΙΙΙ

ΚΑΠ ΡΙ

f. 111r

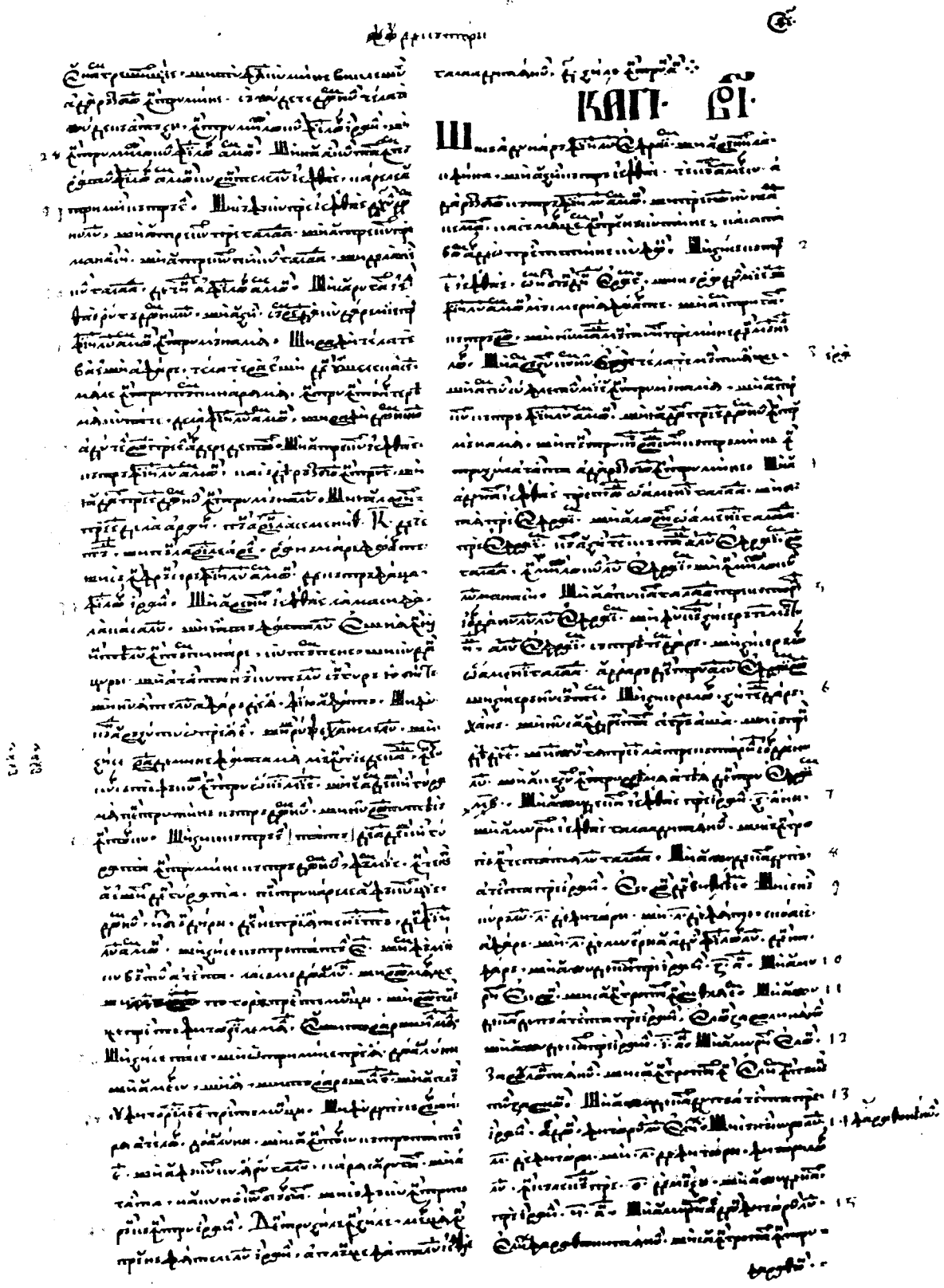

κα. κεφαλ.

κεφ. γ.

κεφ. δ.

f. 112r

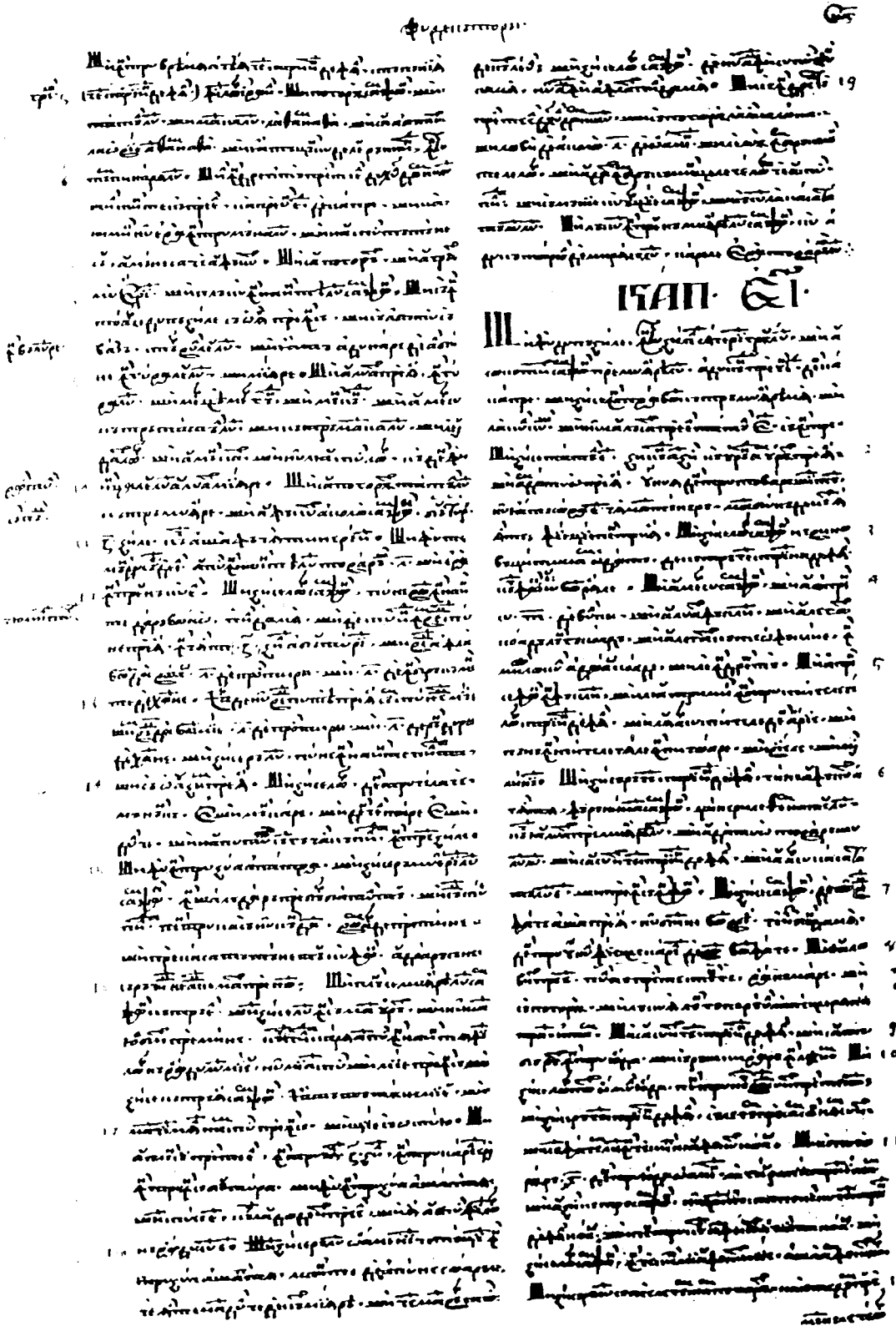

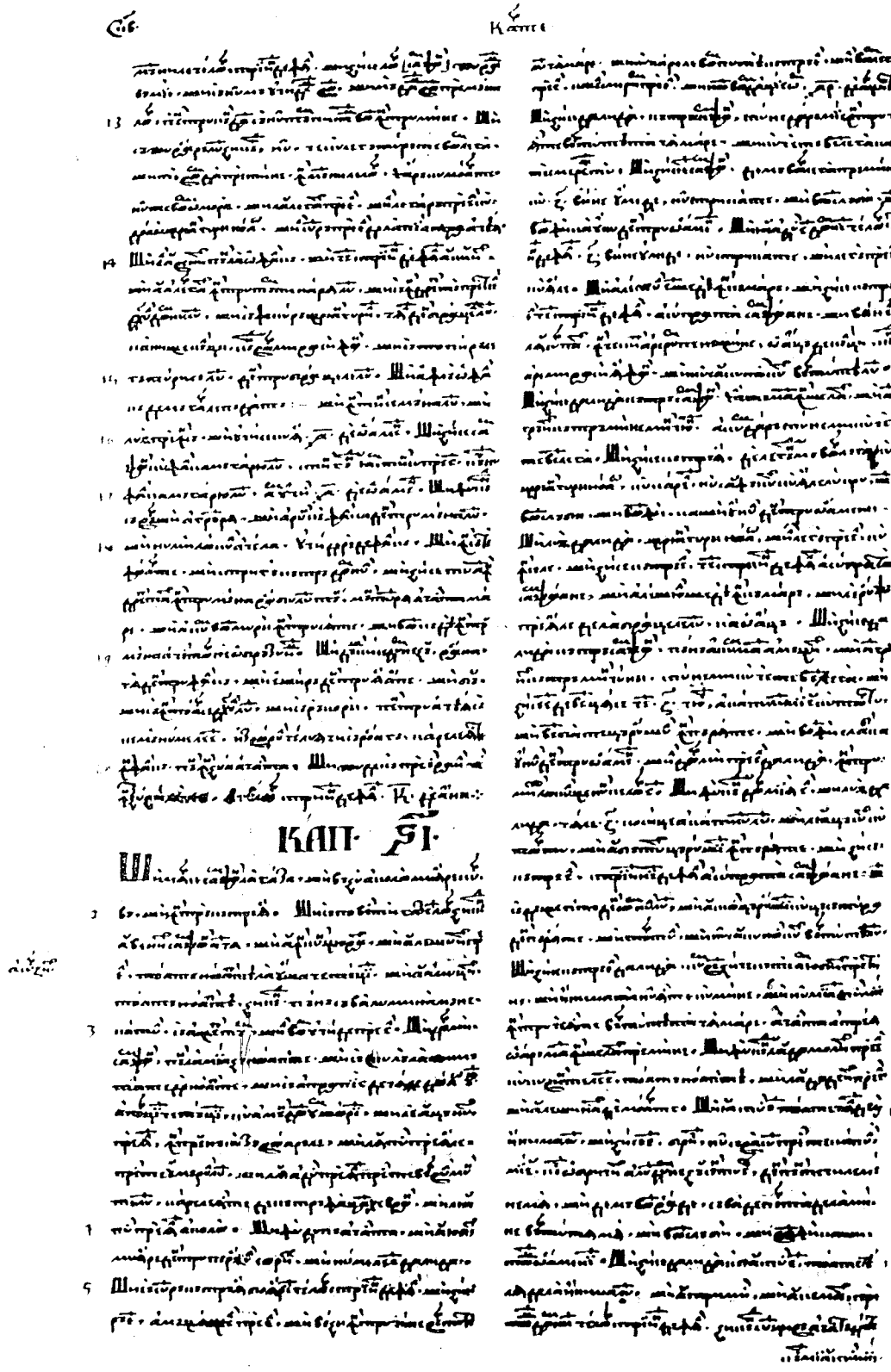

f. 113 r

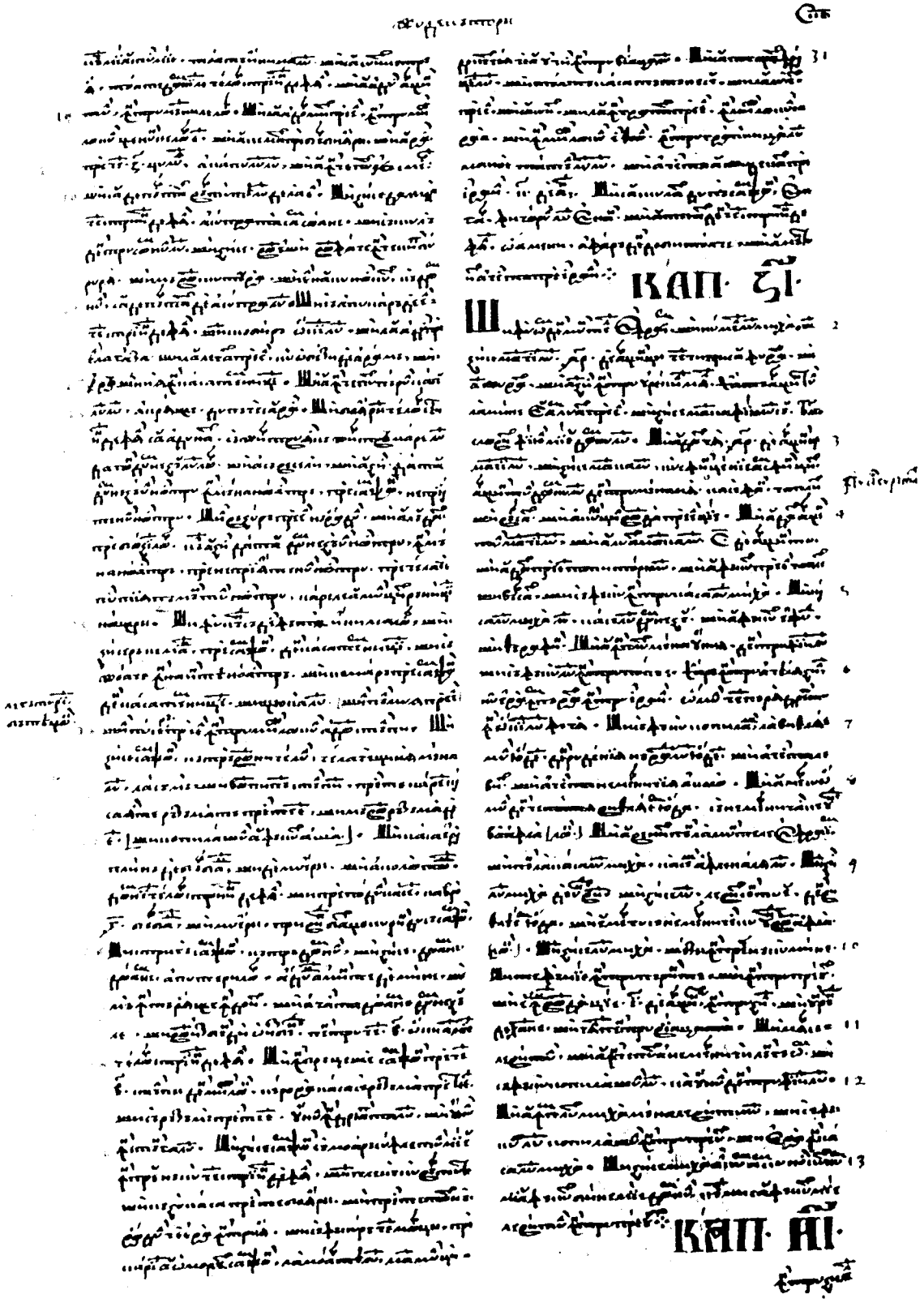

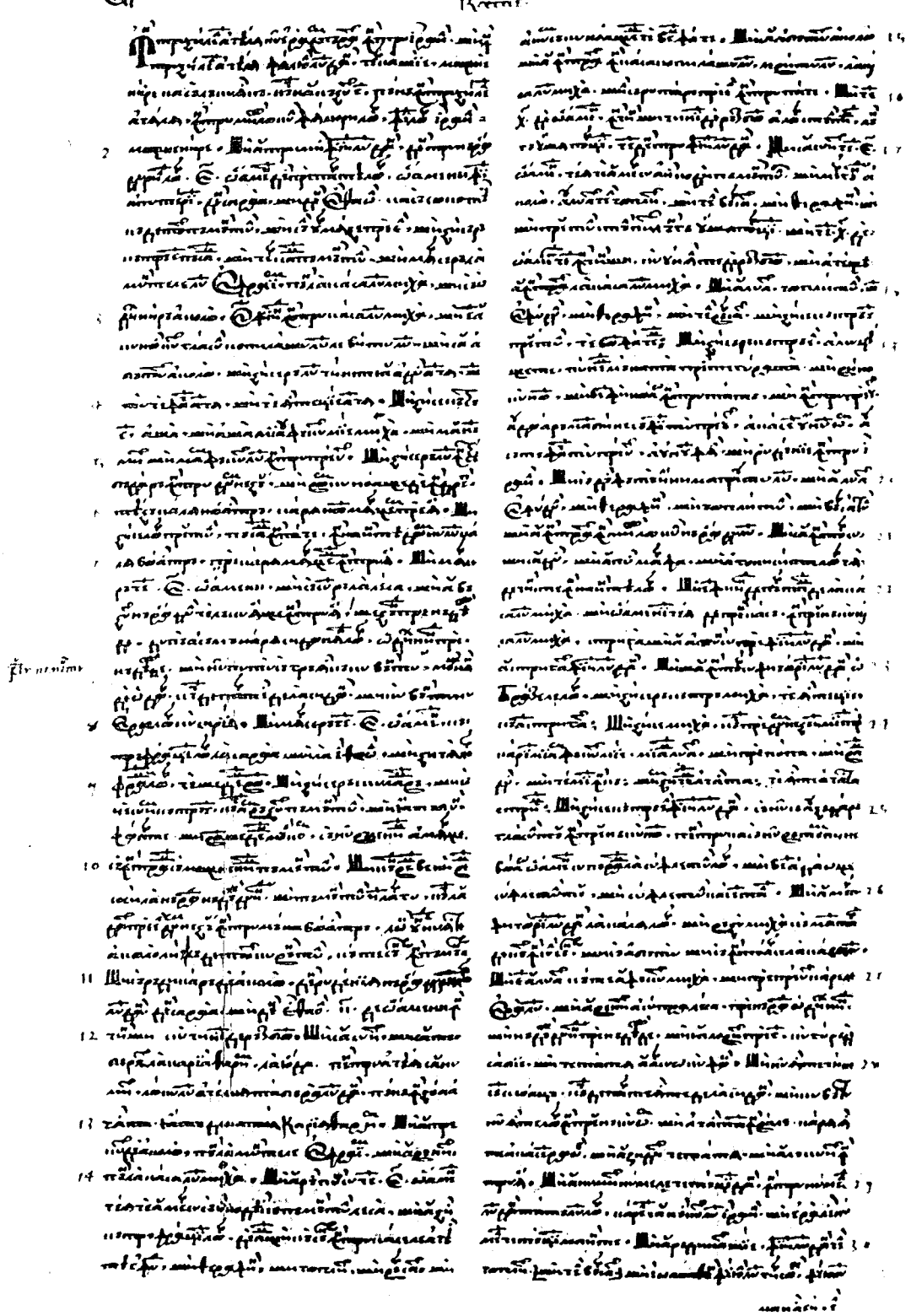

f. 114r

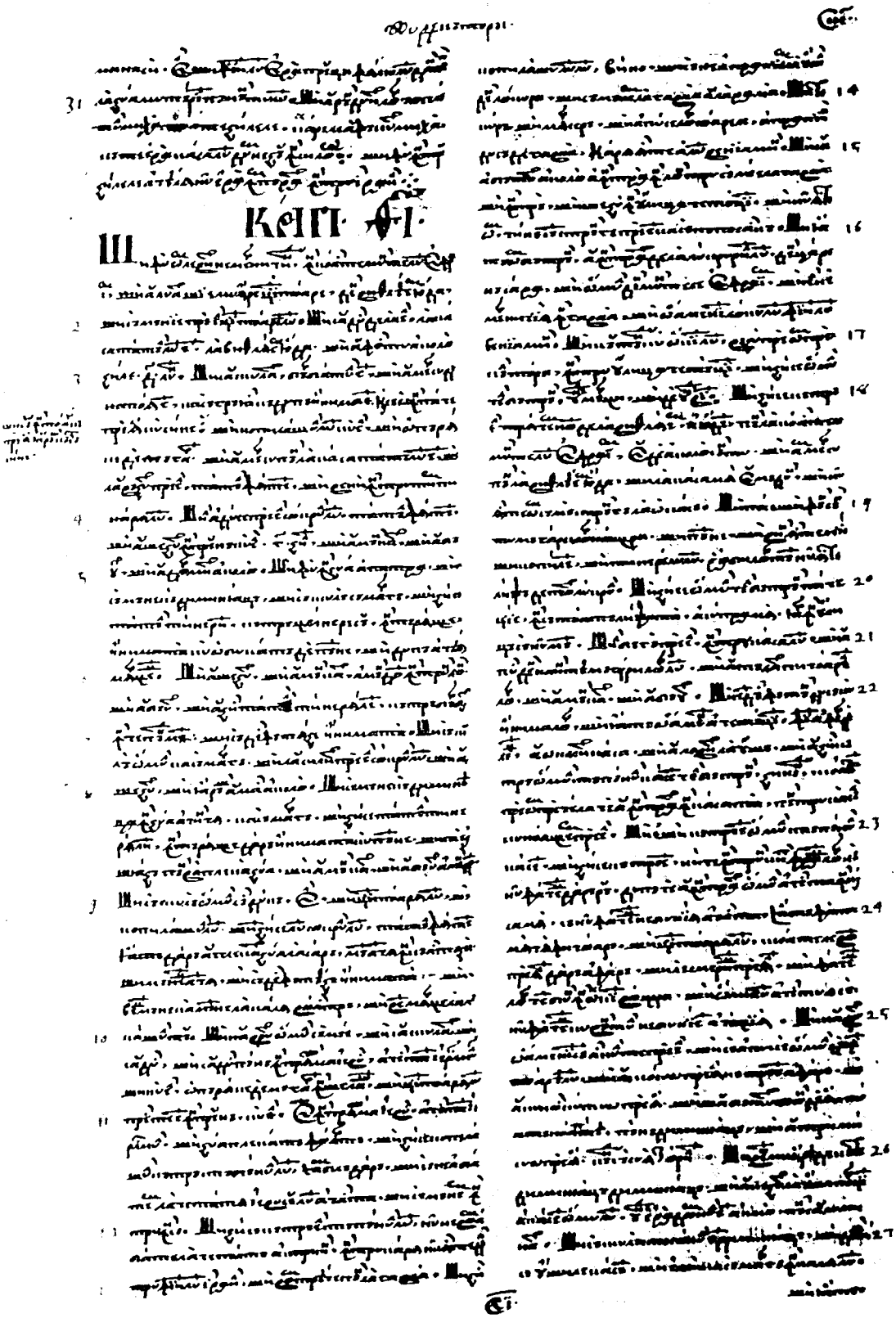

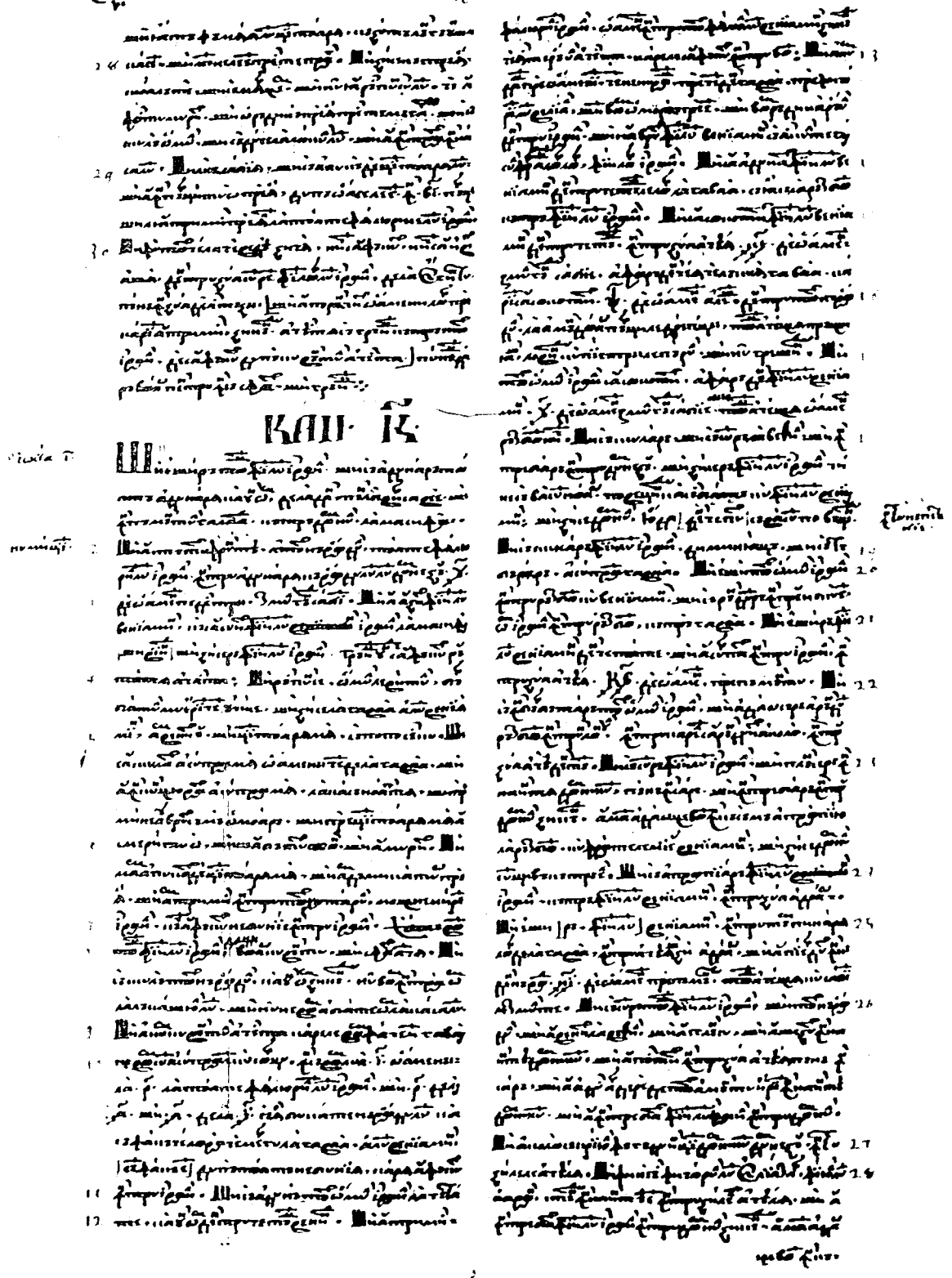

f. 115 r

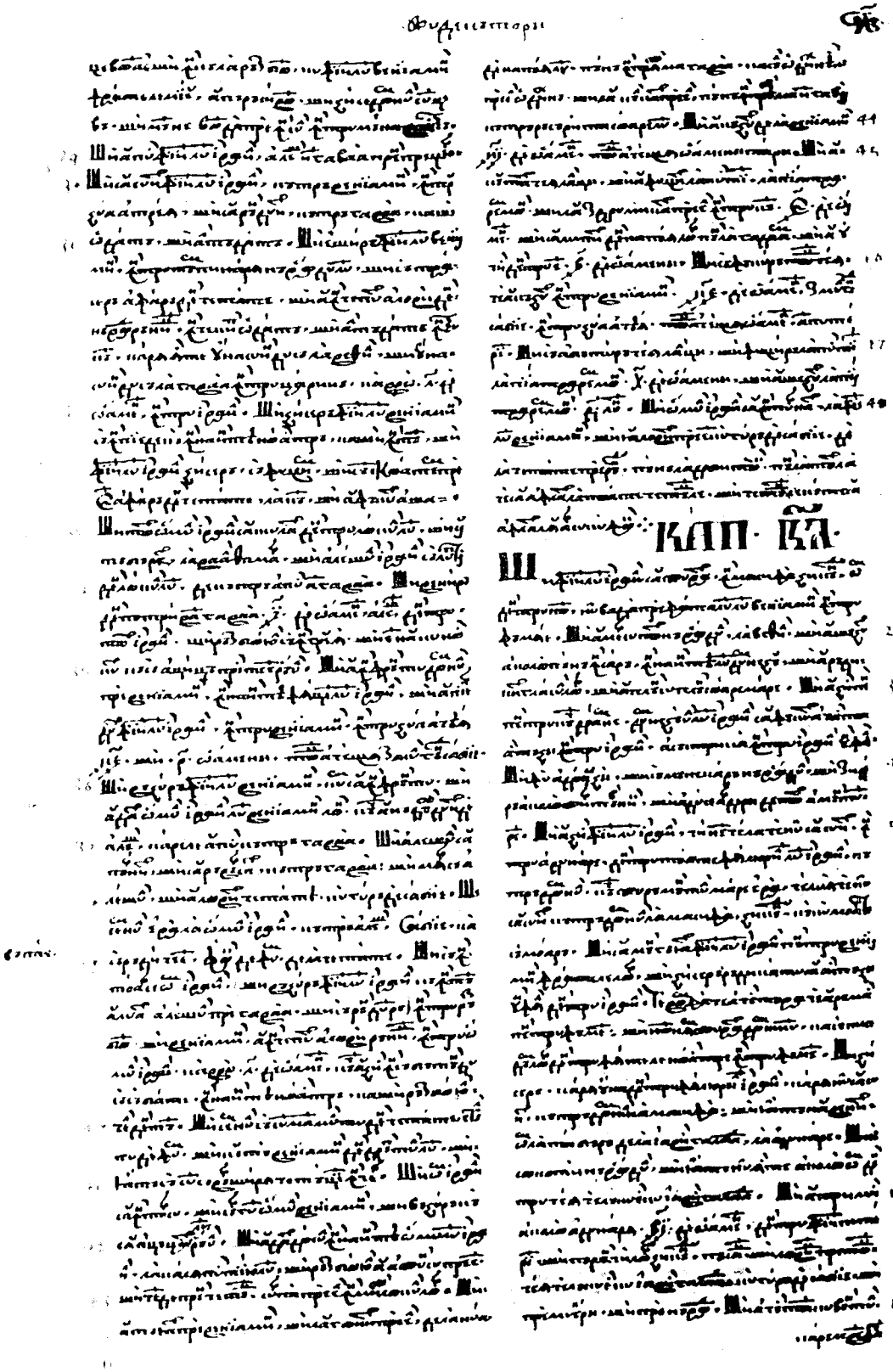

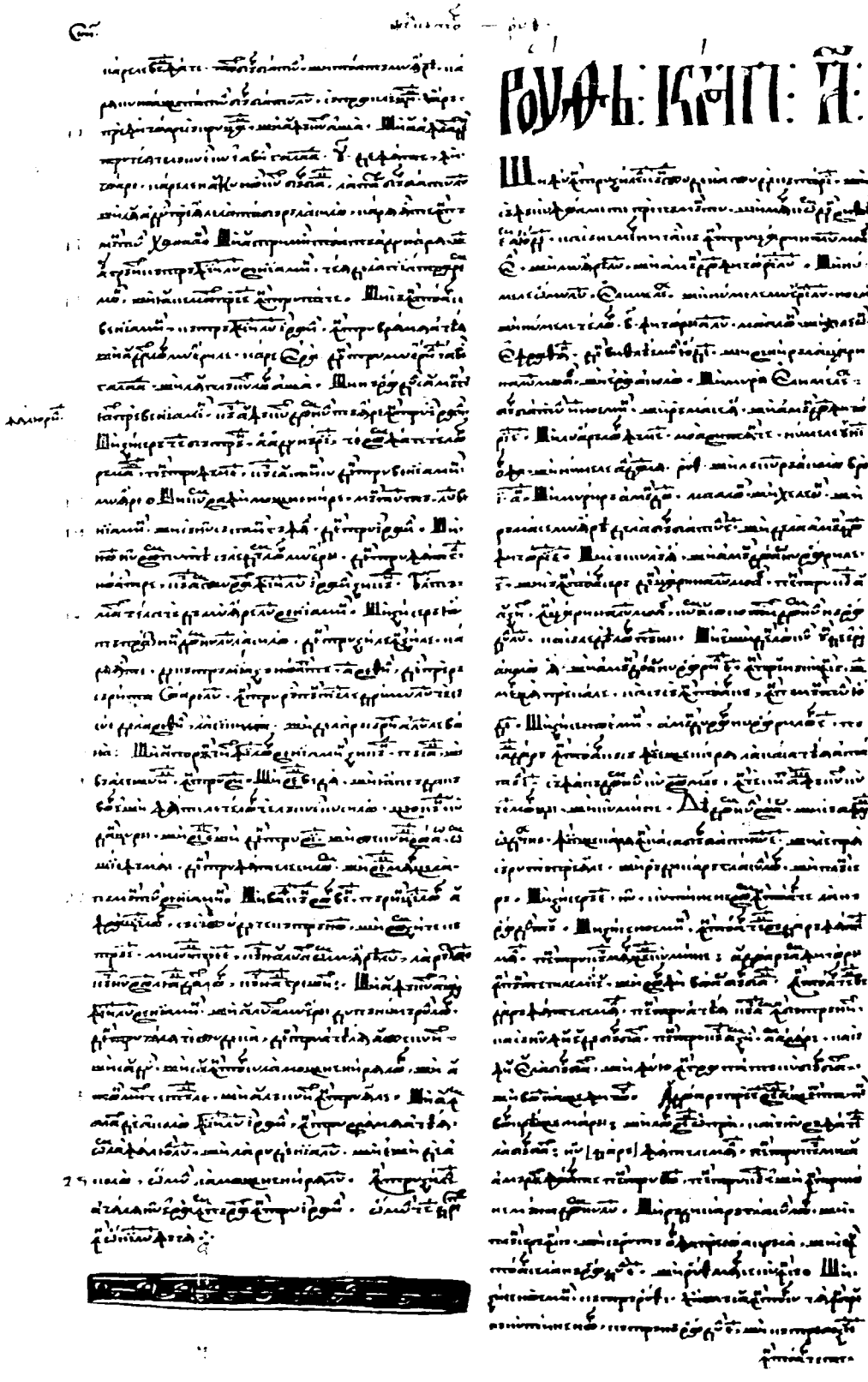

f. 116r

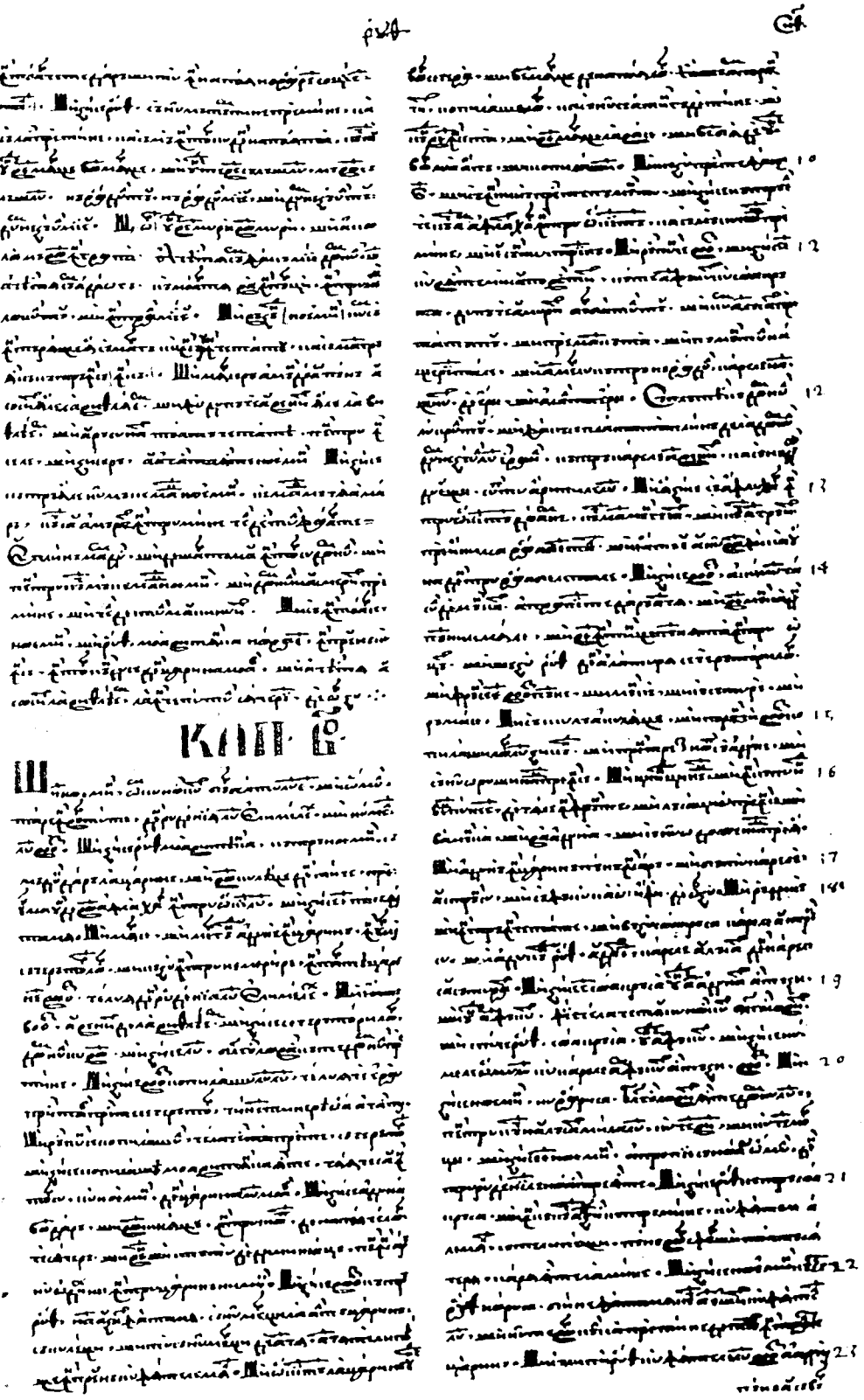

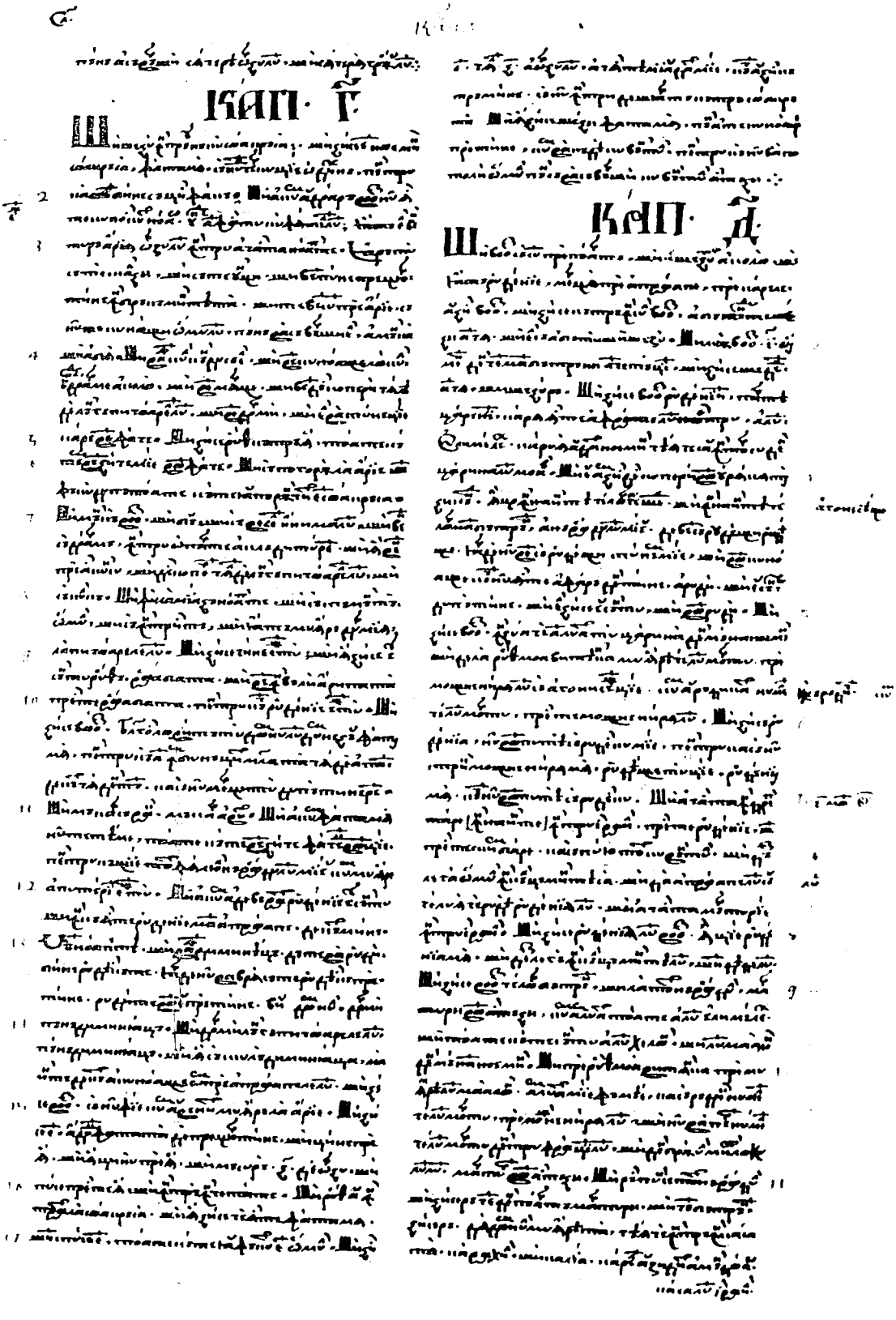

f. 117r

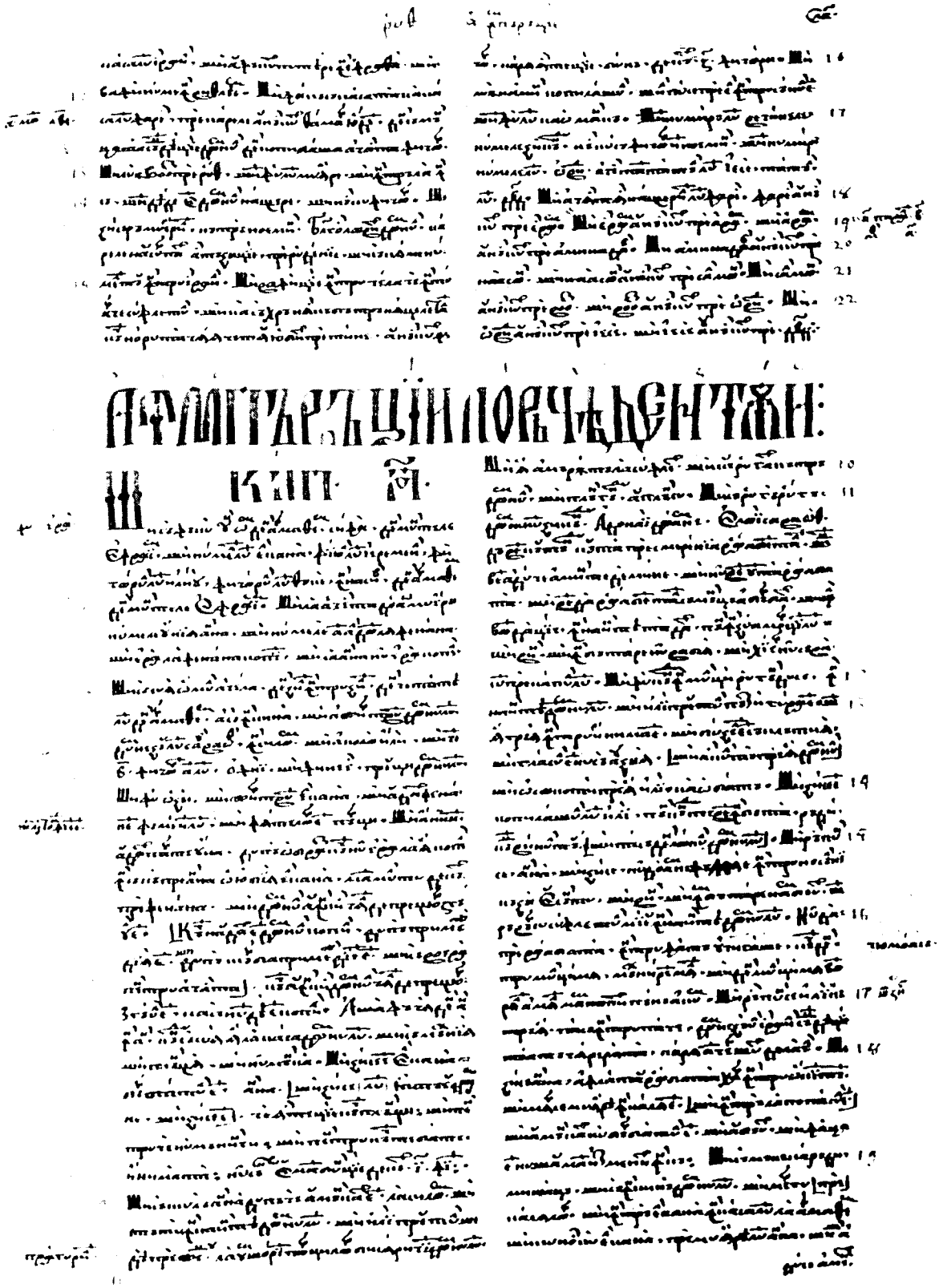

FOTOCOPII

Ms. 4389

f. 98 v

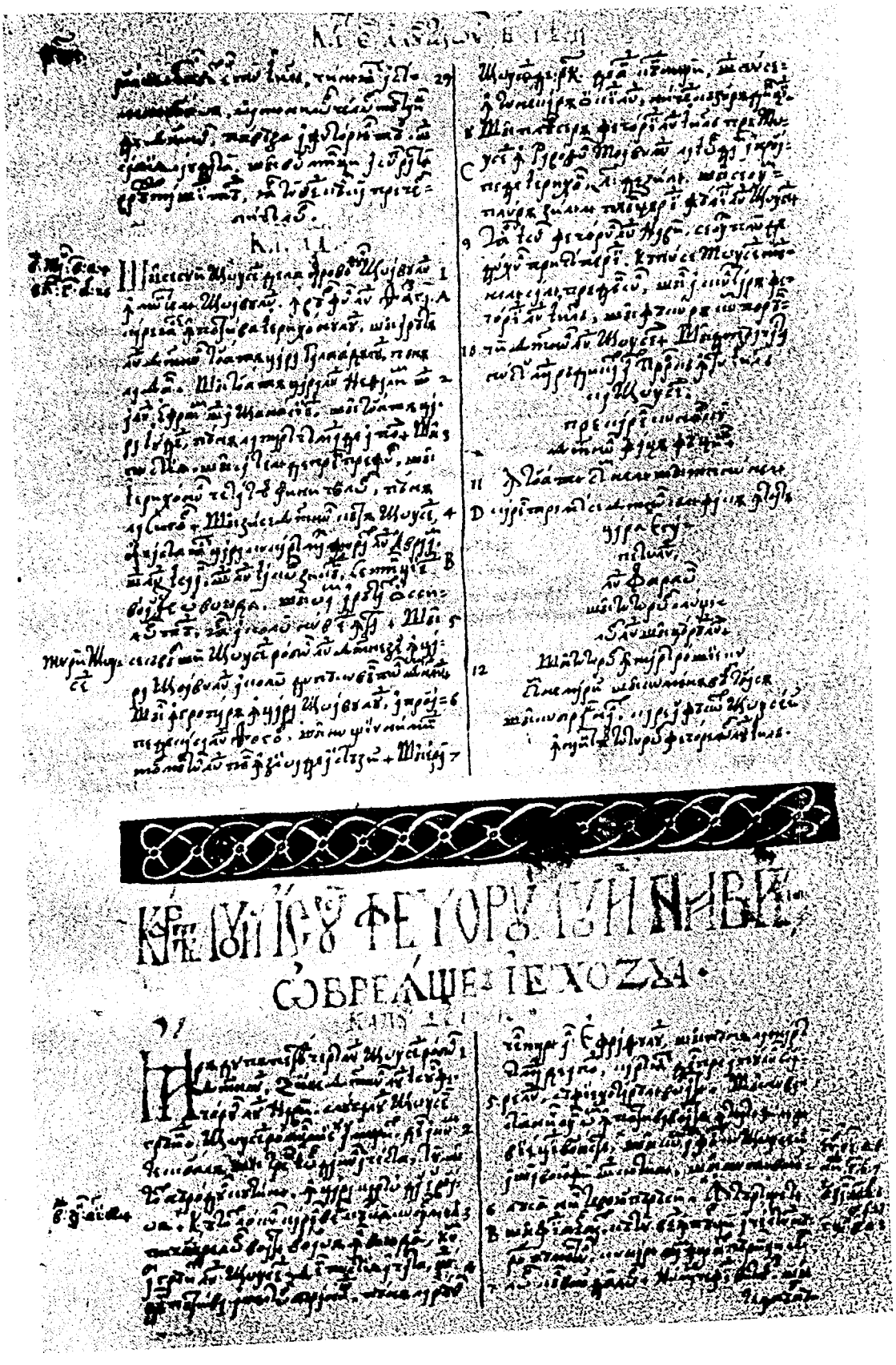

ρλϛ.

Κα̃ Β.

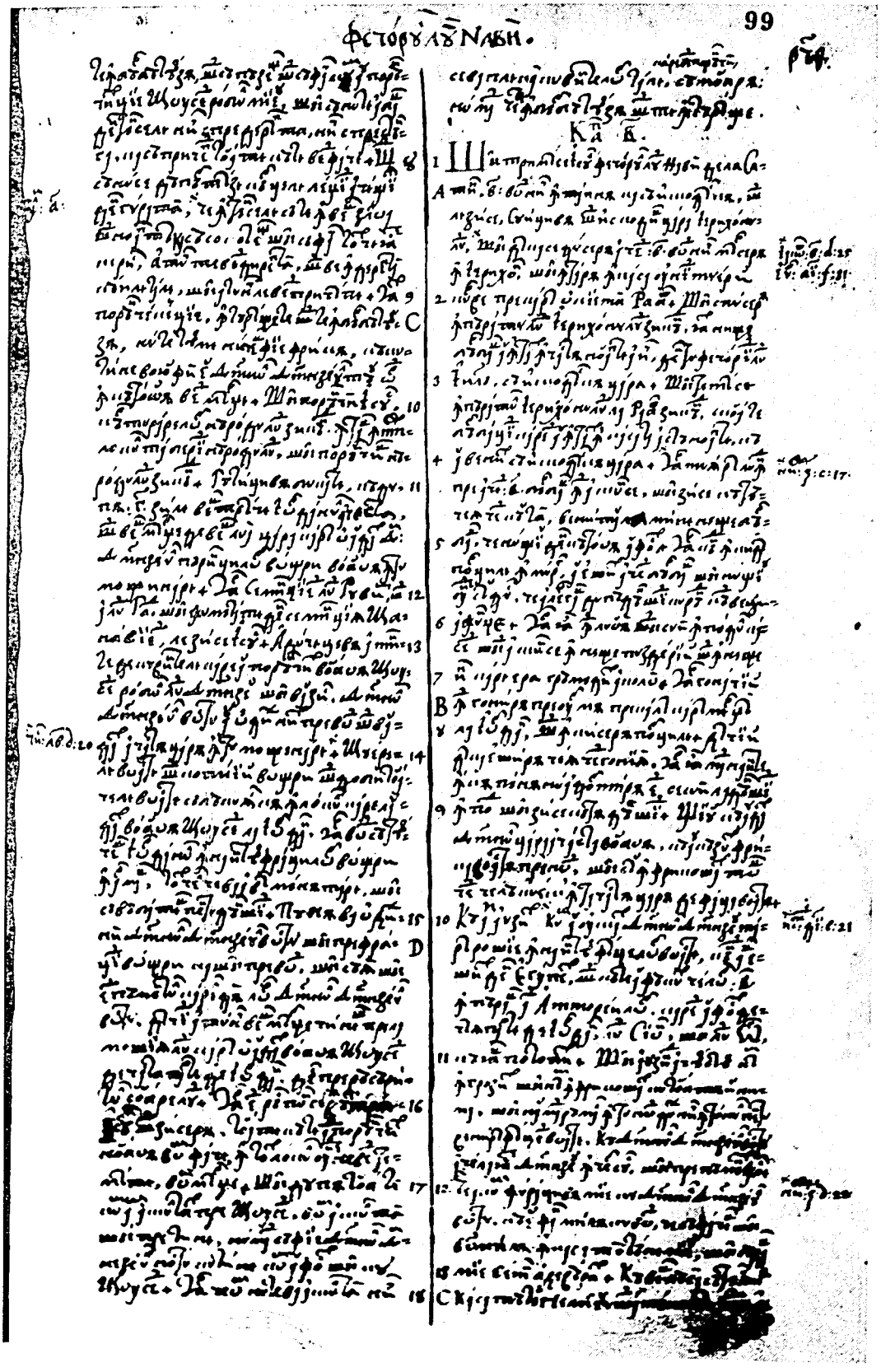

f. 99 v

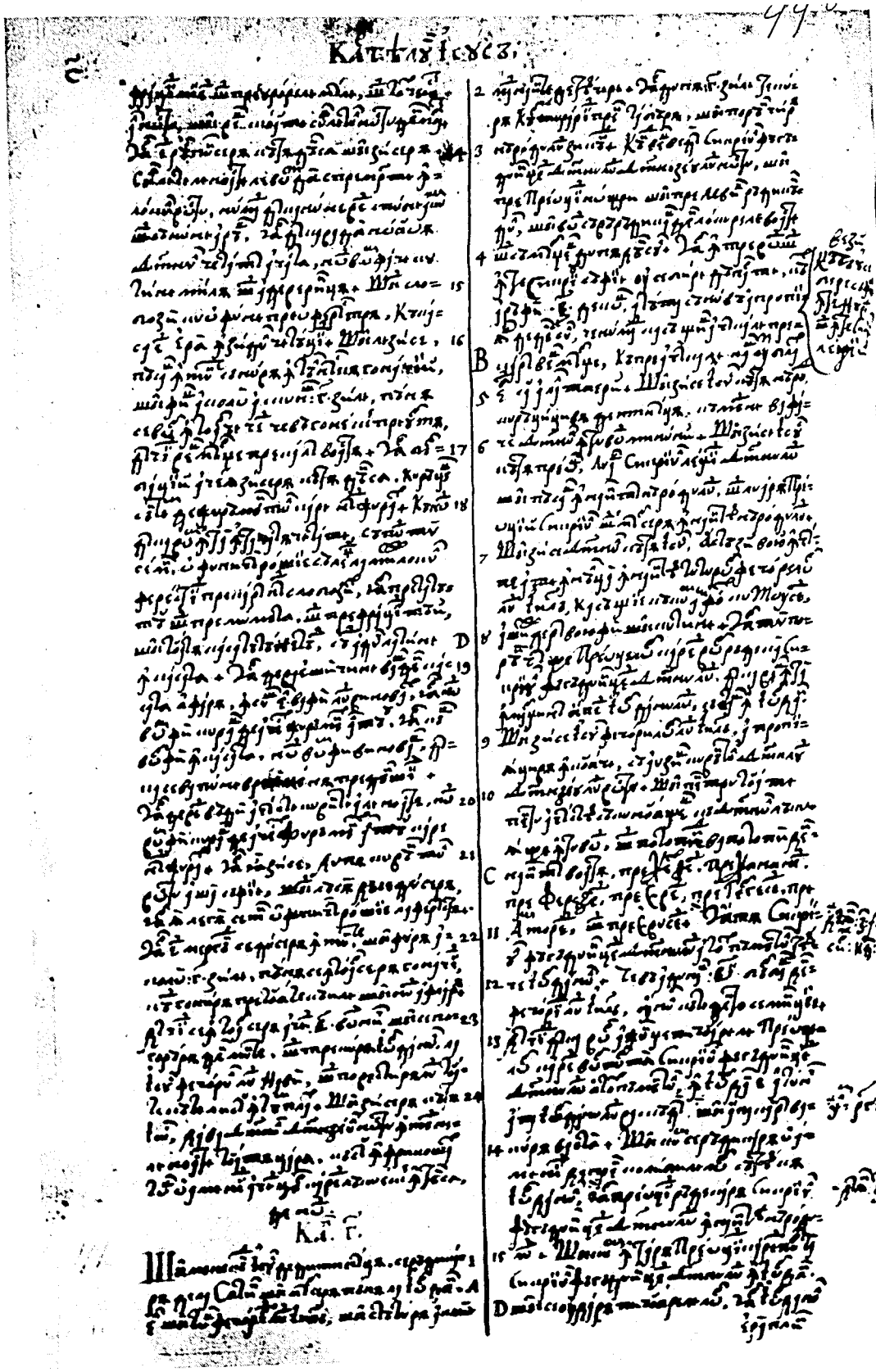

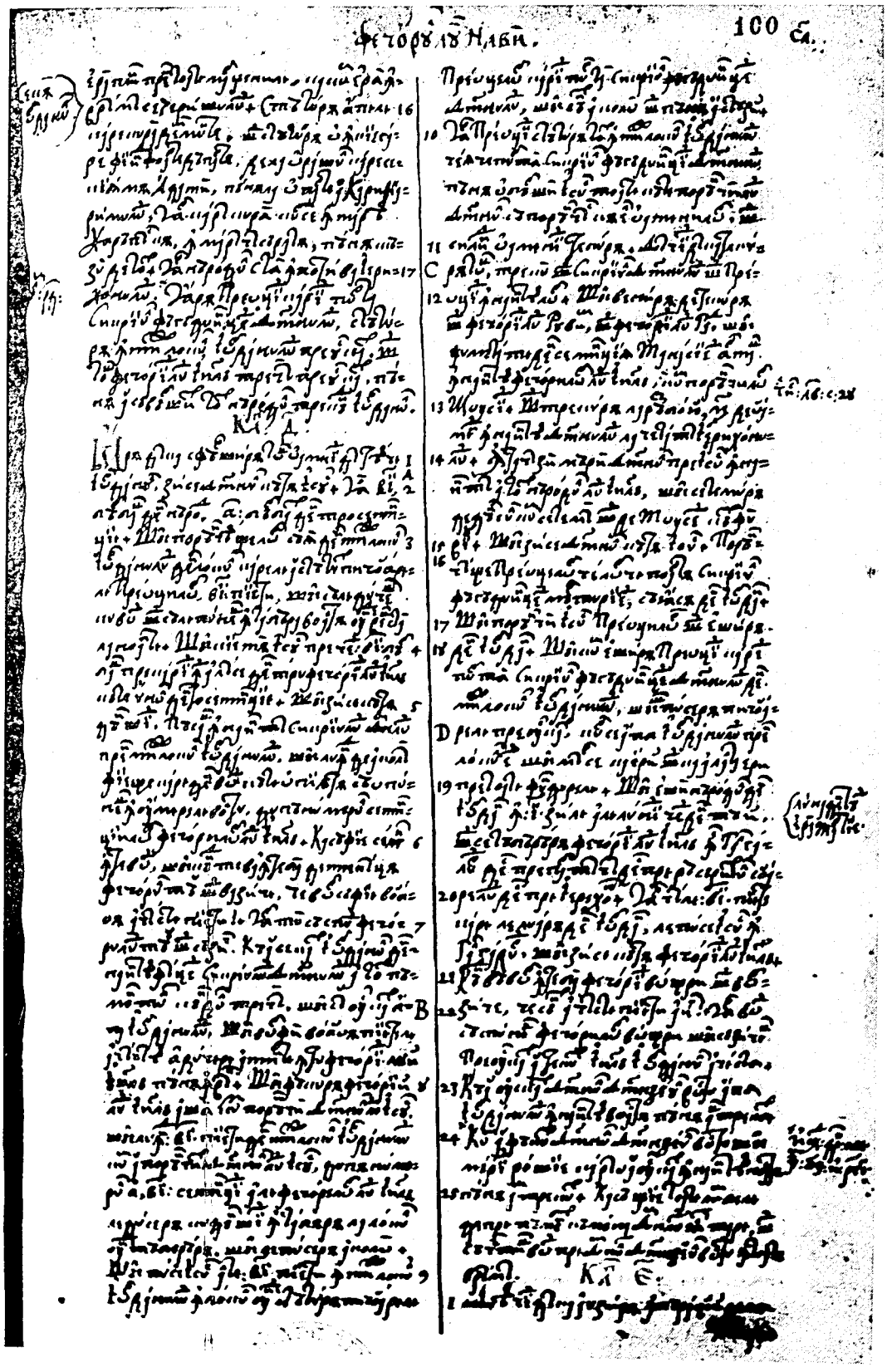

f. 100 v

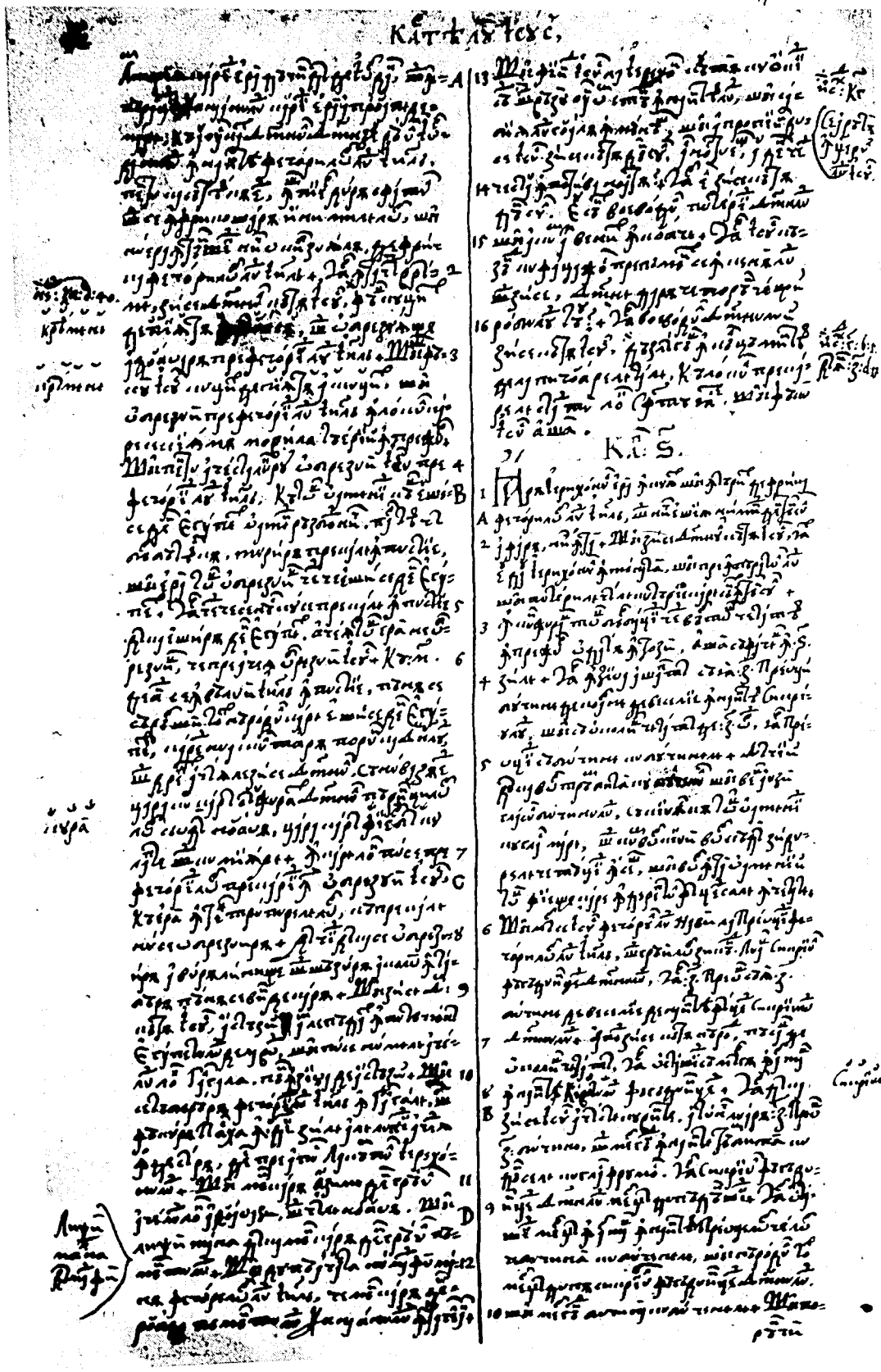

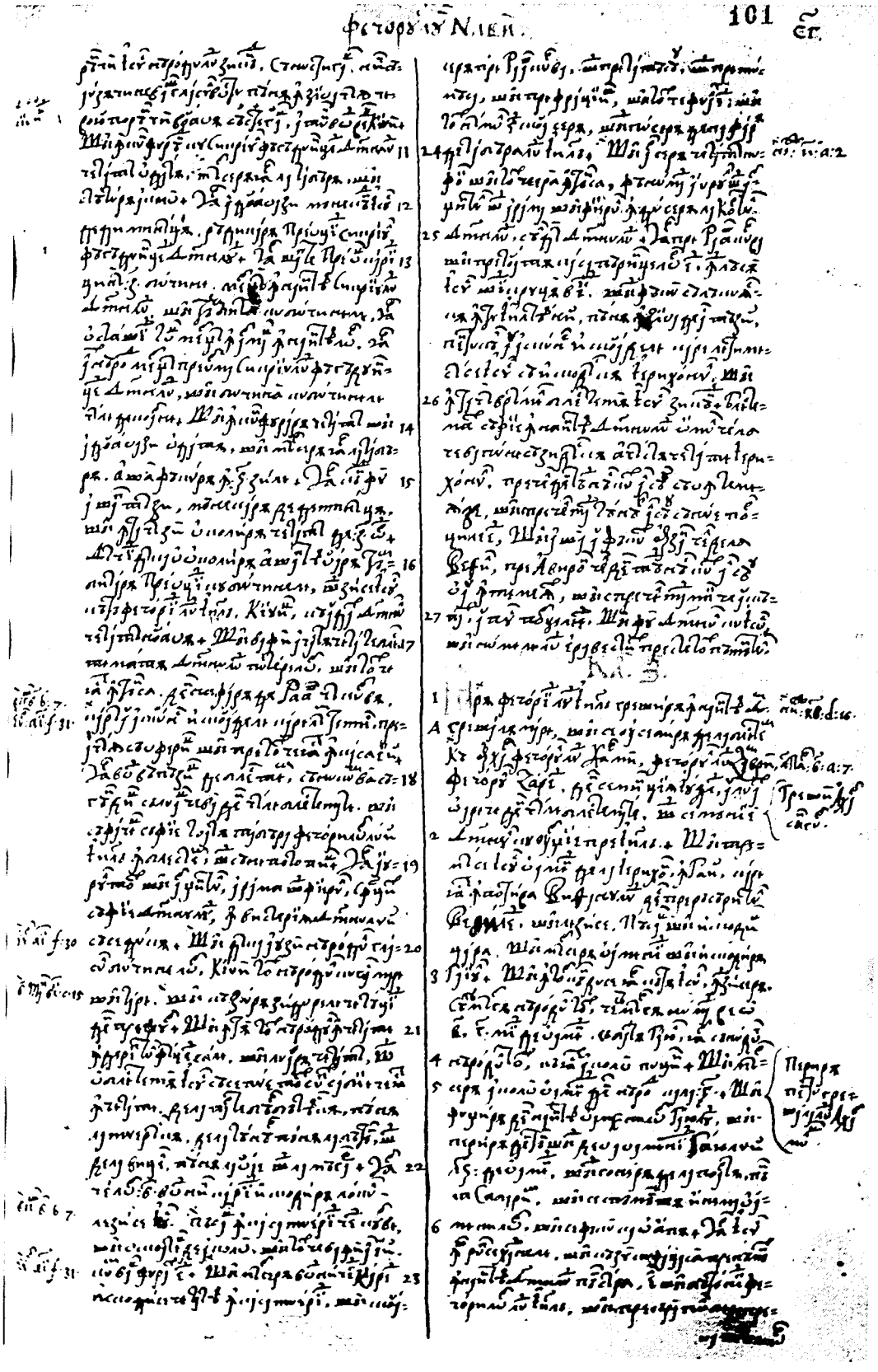

f. 101 v

κατα λγ ιϛ.

f. 102 v

κατὰ λουκᾶν.

ες.

ἡγέλθοσαν + ἀπὸ ἐκείνης τῆς ἡμέρας καὶ ἐπέκεινα 30
ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες + διδάσκαλε θέλομεν ἵνα ἃ ἐὰν εἴπῃς ἡμῖν ποιήσωμεν + 31
κ̄ε̄ ιδ̄ κδ̄ ιε̄ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς + ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 32
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 33
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 34
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 35
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν +

ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 1
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 2
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 3
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν +

ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 4
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 5
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 6
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 7
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 8
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 9
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 10
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 11
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 12
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 13
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 14
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 15
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 16
ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡμῶν + 17

ΚΑΙ ΕΓΕΝΗΘΗ ΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΠΡΟΣ ΜΕ ΛΕΓΩΝ,
ΚΑΙ ΣΥ ΥΙΕ ΑΝΘΡΩΠΕ ΛΑΒΕ ΣΕΑΥΤΩ ΞΥΛΟΝ ΕΝ
ΚΑΙ ΓΡΑΨΟΝ ΕΠΑΝΩ ΑΥΤΟΥ ΙΟΥΔΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΥΙΟΥΣ
ΑΥΤΟΥ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΧΟΜΕΝΟΥΣ ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΛΑΒΕ ΣΕΑΥΤΩ
ΞΥΛΟΝ ΕΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΓΡΑΨΟΝ ΕΠΑΝΩ ΑΥΤΟΥ ΙΩΣΗΦ ΞΥΛΟΝ
ΕΦΡΑΙΜ ΚΑΙ ΠΑΝΤΑ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΙΣΡΑΗΛ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΧΟΜΕΝΟΥΣ
ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΟΝ ΕΝ ΧΕΙΡΙ ΜΟΥ ΕΝΑ ΞΥΛΟΝ ΚΑΙ
ΕΡΕΙΣ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ ΤΑΔΕ ΛΕΓΕΙ ΚΥΡΙΟΣ ΙΔΟΥ ΕΓΩ ΛΑΜΒΑΝΩ
ΤΟΝ ΞΥΛΟΝ ΙΩΣΗΦ ΟΣ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΧΕΙΡΙ ΕΦΡΑΙΜ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ
ΙΣΡΑΗΛ ΤΩΝ ΣΥΝΕΧΟΜΕΝΩΝ ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΔΩΣΩ ΑΥΤΟΥΣ ΕΠΑΝΩ
ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΕΝ ΧΕΙΡΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΛΑΒΕ ΤΟΝ ΞΥΛΟΝ ΤΟΝ
ΕΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΔΟΣ ΑΥΤΟΥΣ ΕΝ ΧΕΙΡΙ ΣΟΥ ΚΑΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΕΝ ΧΕΙΡΙ
ΜΟΥ ΚΑΙ ΕΡΕΙΣ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ ΤΑΔΕ ΛΕΓΕΙ ΚΥΡΙΟΣ ΙΔΟΥ ΕΓΩ
ΛΑΜΒΑΝΩ ΤΟΥΣ ΥΙΟΥΣ ΙΣΡΑΗΛ ΑΠΟ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΟΥ ΕΠΟΡΕΥΘΗΣΑΝ
ΕΚΕΙ ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΩ ΑΥΤΟΥΣ ΕΠΙ ΤΟ ΑΥΤΟ ΚΑΙ ΔΩΣΩ ΑΥΤΟΥΣ ΕΠΙ
ΤΗΝ ΓΗΝ ΤΗΝ ΙΔΙΑΝ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΕΝ ΧΕΙΡΙ ΜΟΥ ΕΝΑ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΝΑΣ ΕΣΤΑΙ ΠΑΣΙΝ ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΚΑΙ ΟΥΚΕΤΙ
ΔΥΟ ΕΘΝΗ ΕΣΟΝΤΑΙ ΟΥΔΕ ΜΗ ΔΙΑΙΡΕΘΩΣΙΝ ΕΤΙ ΕΙΣ ΔΥΟ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ
ΟΥΔΕ ΜΗ ΑΦΩΝΙΣΘΩΣΙΝ ΕΤΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΙΔΩΛΟΙΣ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝ ΤΟΙΣ
ΒΔΕΛΥΓΜΑΣΙΝ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝ ΠΑΣΙΝ ΤΟΙΣ ΑΝΟΜΗΜΑΣΙΝ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ
ΣΩΣΩ ΑΥΤΟΥΣ ΕΚ ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΩΝ ΑΥΤΩΝ ΩΝ ΗΜΑΡΤΟΝ ΕΝ
ΑΥΤΑΙΣ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΙΩ ΑΥΤΟΥΣ ΚΑΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΕΓΩ
ΕΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΔΑΒΙΔ ΟΒΕΔ ΟΒΕΔ ΕΣΤΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ
ΑΡΧΟΝΤΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΔΙΑΘΗΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΔΙΑΘΗΚΗΝ ΕΙΡΗΝΗΣ
ΔΙΑΘΗΚΗ ΑΙΩΝΙΟΣ ΕΣΤΑΙ ΜΕΤΑ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΘΗΣΩ ΑΥΤΟΥΣ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΝΩ
ΑΥΤΟΥΣ ΚΑΙ ΔΩΣΩ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΜΟΥ ΕΝ ΜΕΣΩ ΑΥΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ
ΕΣΤΑΙ ΤΟ ΣΚΗΝΩΜΑ ΜΟΥ ΕΝ ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ
ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΓΝΩΣΟΝΤΑΙ ΤΑ ΕΘΝΗ ΟΤΙ ΕΓΩ ΚΥΡΙΟΣ
ΑΓΙΑΖΩΝ ΤΟΝ ΙΣΡΑΗΛ ΕΝ ΤΩ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΜΟΥ ΕΝ ΜΕΣΩ ΑΥΤΩΝ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΕΓΕΝΗΘΗ ΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΠΡΟΣ ΜΕ ΛΕΓΩΝ ΥΙΕ
ΑΝΘΡΩΠΕ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΣΟΥ ΕΠΙ ΓΟΓ ΚΑΙ ΠΡΟΦΗΤΕΥΣΟΝ ΕΠ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ
ΕΡΕΙΣ ΠΡΟΣ ΓΟΓ ΤΑΔΕ ΛΕΓΕΙ ΚΥΡΙΟΣ ΙΔΟΥ ΕΓΩ ΕΠΑΓΩ ΕΠΙ ΣΕ ΓΟΓ
ΚΑΙ ΕΣΗ ΕΝ ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΑΓΙΑΣΘΗΣΟΜΑΙ ΕΝ ΣΟΙ
ΕΝΩΠΙΟΝ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΛΗΜΨΟΜΑΙ ΣΕ ΕΚ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΩ ΣΕ ΕΚ
ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΟΥ ΕΑΝ ΔΙΑΣΠΑΡΗΣ ΕΠΙ ΤΑ ΟΡΗ ΤΑ ΥΨΗΛΑ ΚΑΙ
ΕΣΟΜΑΙ ΕΝ ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ
ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΩ ΕΝ ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ
ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΜΟΙ ΕΙΣ
ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΩ ΕΝ ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ
ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΩ ΕΝ ΣΟΙ
ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ
ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΩ ΕΝ ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ
ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΩ ΕΝ
ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ
ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΩ ΕΝ ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ
ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΩ ΕΝ
ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ
ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΩ ΕΝ ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ
ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΩ ΕΝ
ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ
ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΩ ΕΝ ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ
ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΩ ΕΝ
ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ
ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΩ ΕΝ ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ
ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΩ ΕΝ
ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ
ΜΟΙ ΕΙΣ ΛΑΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΩ ΕΝ ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΜΑΙ

f. 103 v

Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε θεόφιλε, ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν. Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρῴδου βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ. ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασιν τοῦ κυρίου ἄμεμπτοι. καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἐλισάβετ στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦν. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχε τοῦ θυμιάσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. καὶ ἔσται χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται· ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον· κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σὲ καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα· καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς καὶ διέμενεν κωφός. καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε λέγουσα ὅτι οὕτως μοι πεποίηκεν κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις. Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ᾗ ὄνομα Ναζαρέτ, πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσὴφ ἐξ οἴκου Δαυίδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν εἶπεν· χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν. ἡ δὲ ἰδοῦσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· μὴ φοβοῦ, Μαριάμ, οὐ γὰρ ἔστιν ἀδύνατον παρὰ τῷ θεῷ πᾶν ῥῆμα. καὶ ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. εἶπεν δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον· πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς θεοῦ. καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενίς σου καὶ αὐτὴ συνείληφεν υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τοῦ θεοῦ πᾶν ῥῆμα. εἶπεν δὲ Μαριάμ· ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος. Ἀναστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις πορευθεῖσα εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισάβετ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ καὶ ἀνεφώνησεν κραυγῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς ἐμέ; ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου. καὶ εἶπεν Μαριάμ· μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου, ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ· ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί, ὅτι ἐποίησέν μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν, καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινούς, πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς, ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ μνησθῆναι ἐλέους, καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως τοῦ αἰῶνος. Ἔμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἔτεκεν υἱόν. καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν· οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὴν ὅτι οὐδείς ἐστιν ἐν τῇ συγγενείᾳ σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό. καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων· Ἰωάννης ἐστὶν ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες. ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν. καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας διελαλοῦντο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες· τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ χεὶρ κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ. Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ προεφήτευσεν λέγων· εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἤγειρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαυὶδ παιδὸς αὐτοῦ, καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ, σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς, ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, ὅρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ῥυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν. καὶ σὺ δέ, παιδίον, προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ ἐνώπιον κυρίου ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν, διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπισκέψεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους, ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης. Τὸ δὲ παιδίον ηὐξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

[illegible] 36
[illegible] 37
[illegible] 39
[illegible] 40
[illegible] 41
[illegible] 42
[illegible] 43

Κα· ιι

[illegible] 1
[illegible] 2
[illegible] 3
[illegible] B
[illegible] 5

6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
C [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
D [illegible]
18 [illegible]

f. 104ᵛ

[illegible]
[illegible] 19
[illegible]
[illegible]
[illegible] 20
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 21
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 22
[illegible]
[illegible] 23
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Κα. ΚΑ.

[illegible] 1
[illegible] A
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 2
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 3
[illegible] B
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 4
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 5
[illegible]
[illegible] 6
[illegible]

[illegible]
C [illegible]
7 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
8 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
9 [illegible]
D [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
[illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
[illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
[illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
[illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
[illegible]

Κα. Κ.

1 [illegible]
A [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
[illegible]
3 [illegible]
[illegible]

[illegible]

4 [illegible]

5 [illegible]

6 [illegible]

7 [illegible]

8 [illegible]

9 [illegible]

10 [illegible]

11 [illegible]

12 [illegible]

13 [illegible]

14 [illegible]

15 [illegible]

16 [illegible]

17 [illegible]

18 [illegible]

19 [illegible]

20 [illegible]

21 [illegible]

22 [illegible]

23 [illegible]

24 [illegible]

25 [illegible]

26 [illegible]

27 [illegible]

28 [illegible]

29 [illegible]

f. 105 v

κβ΄.

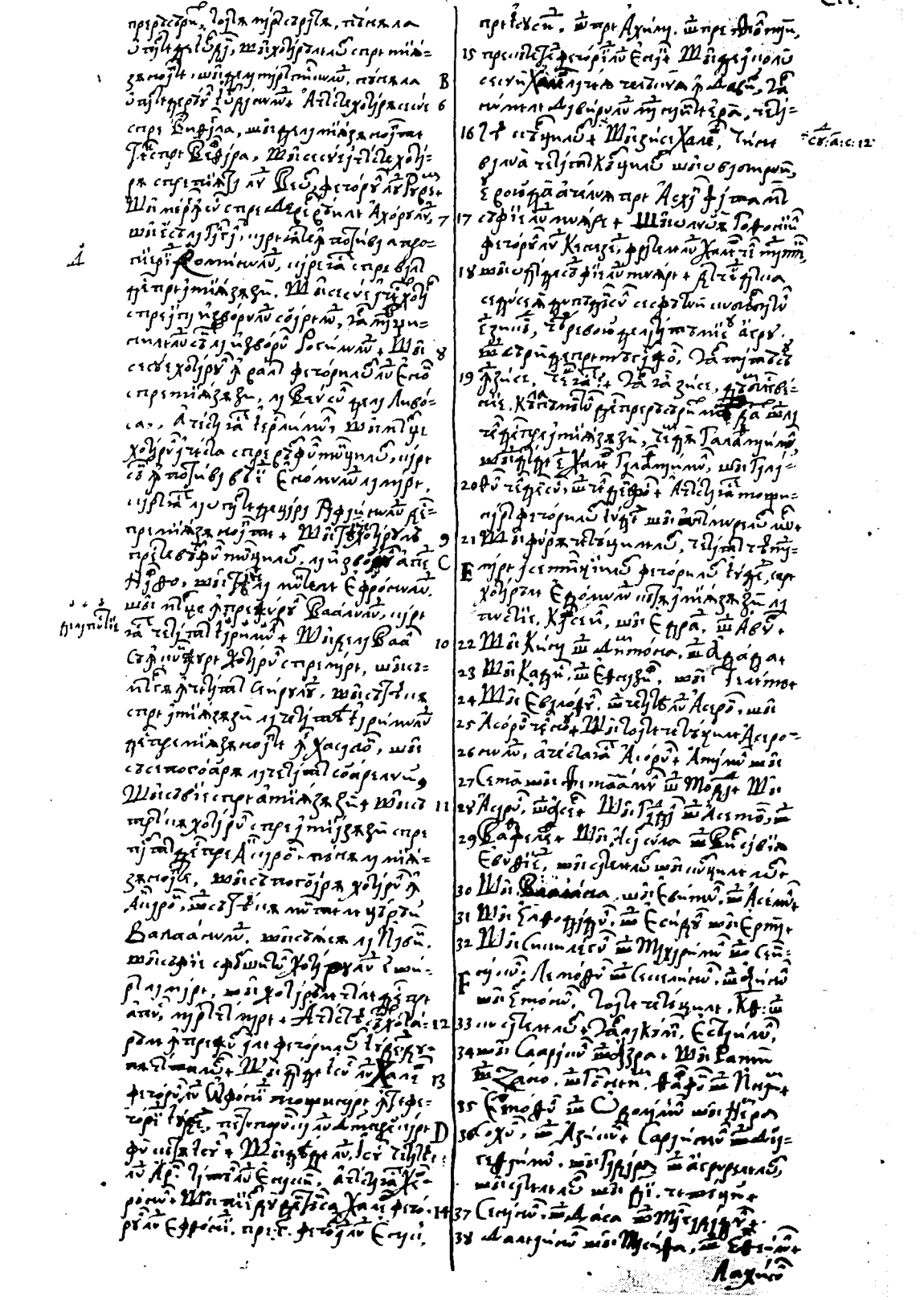

f. 106 v

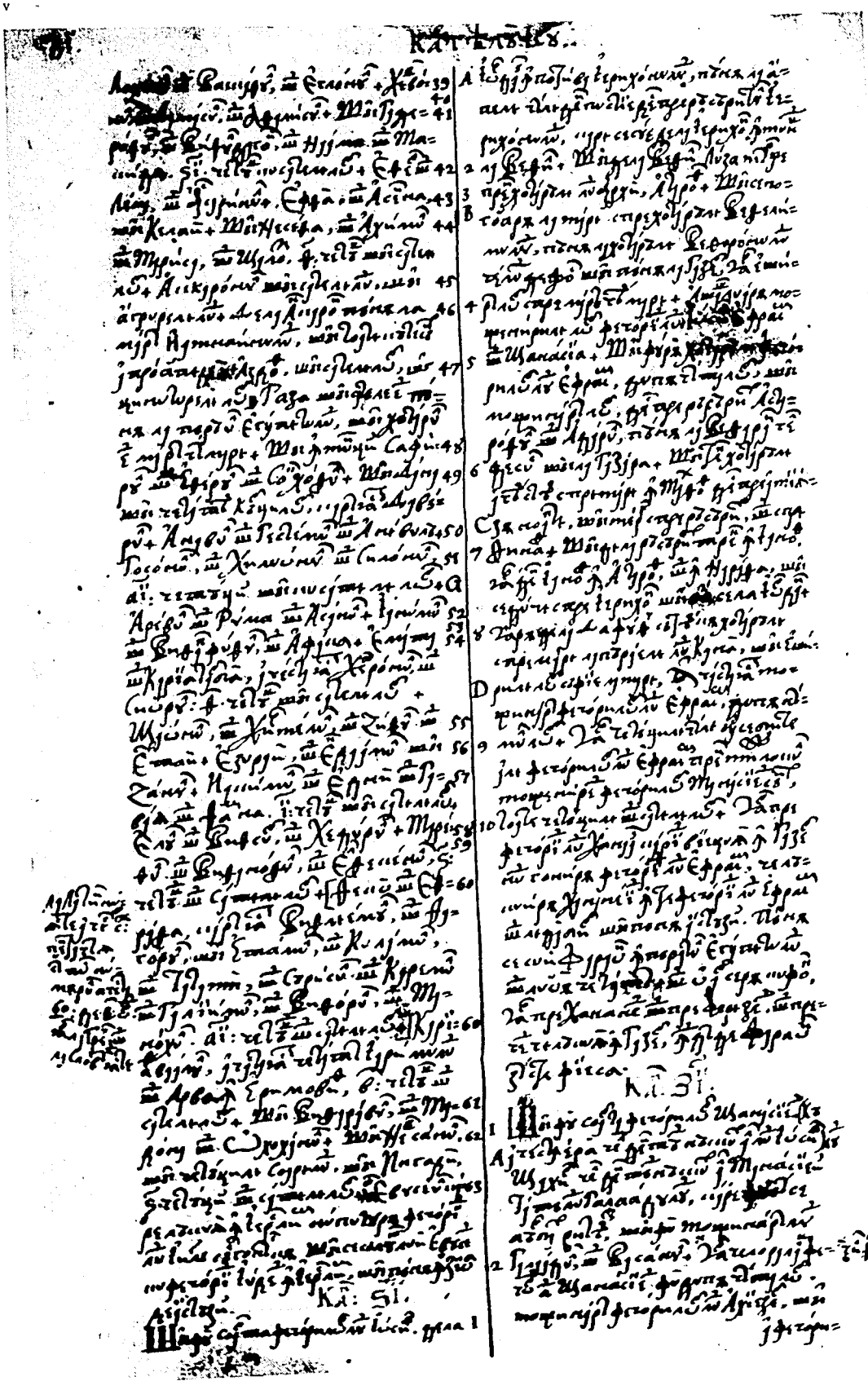

[illegible]

3 [illegible]

4 [illegible]

5 [illegible]

6 [illegible]

7 [illegible]

8 [illegible]

9 [illegible]

11 [illegible]

12 [illegible]

13 [illegible]

14 [illegible]

15 [illegible]

16 [illegible]

17 [illegible]

18 [illegible]

КЗ: ЗІ.

1 [illegible]

2 [illegible]

3 [illegible]

4 [illegible]

f. 107 v

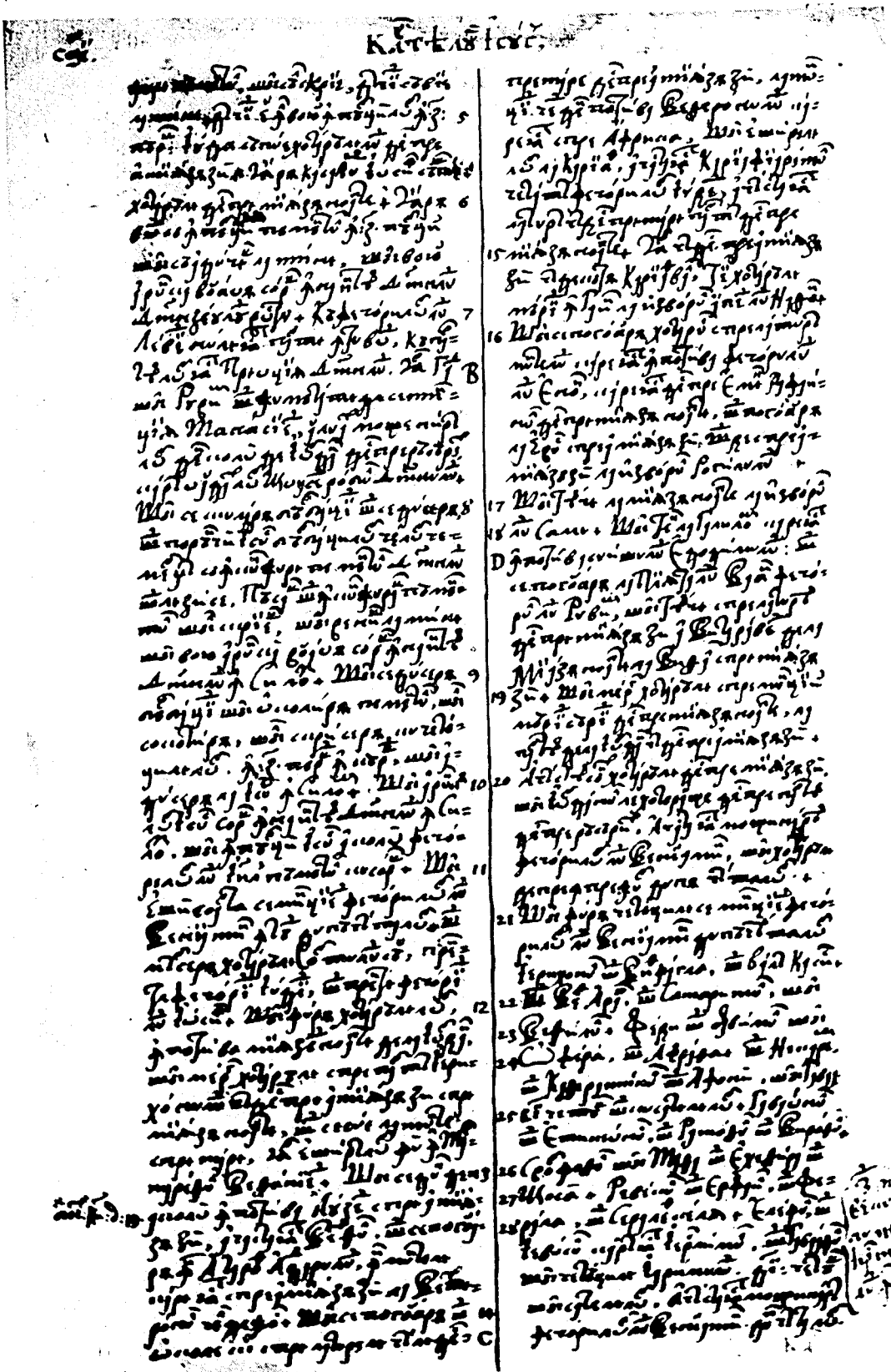

f. 108 r

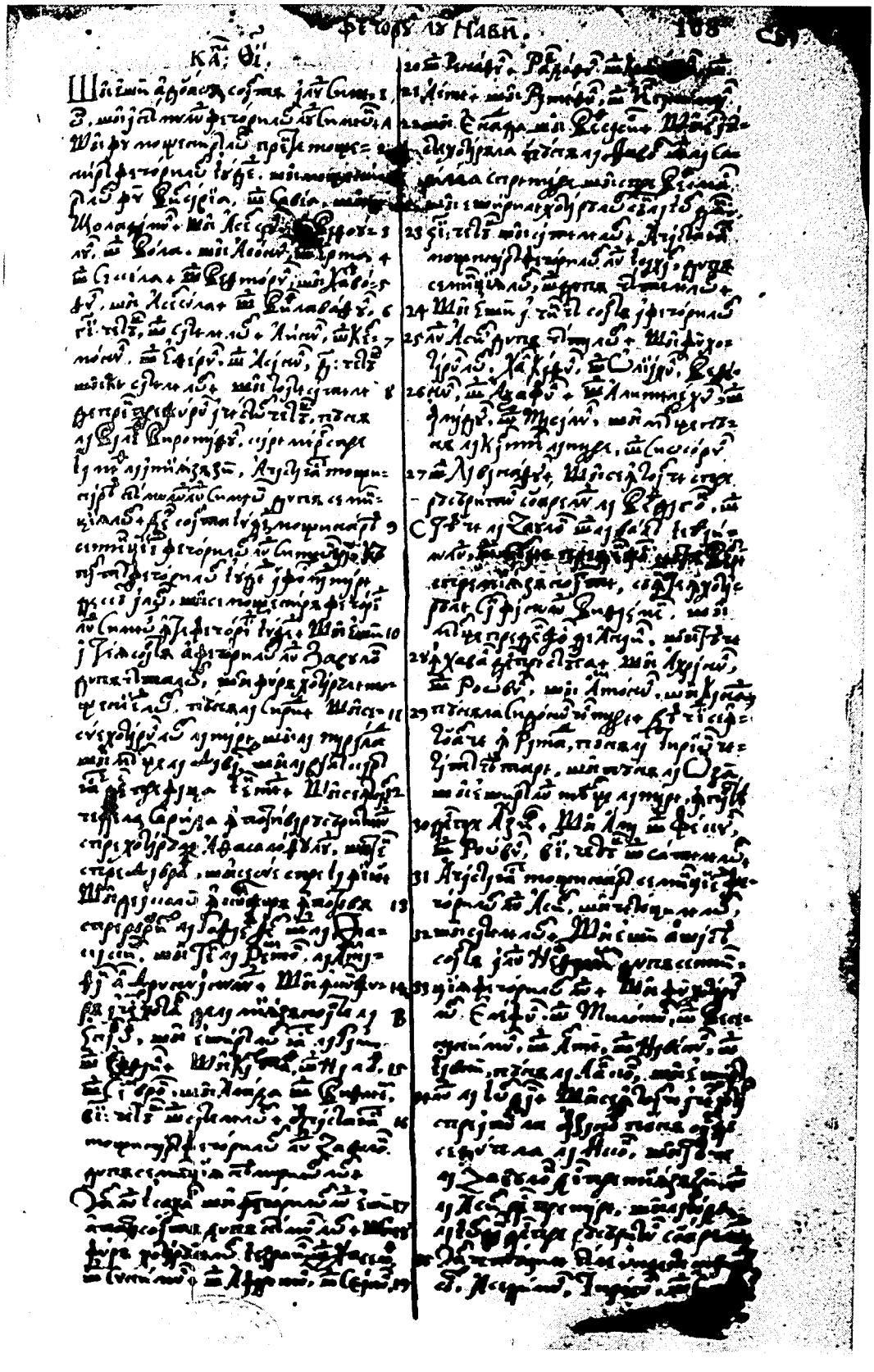

f. 108 v

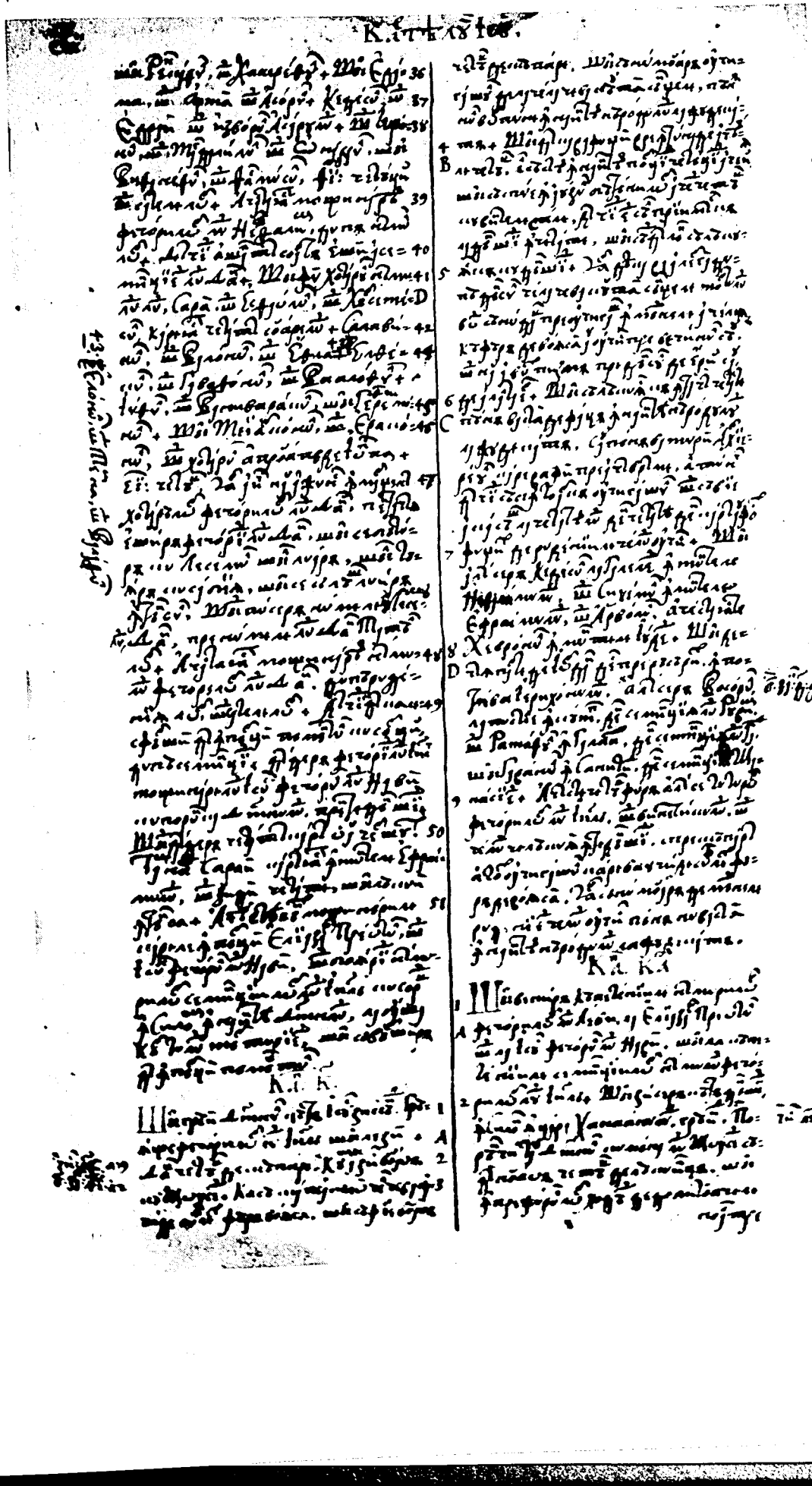

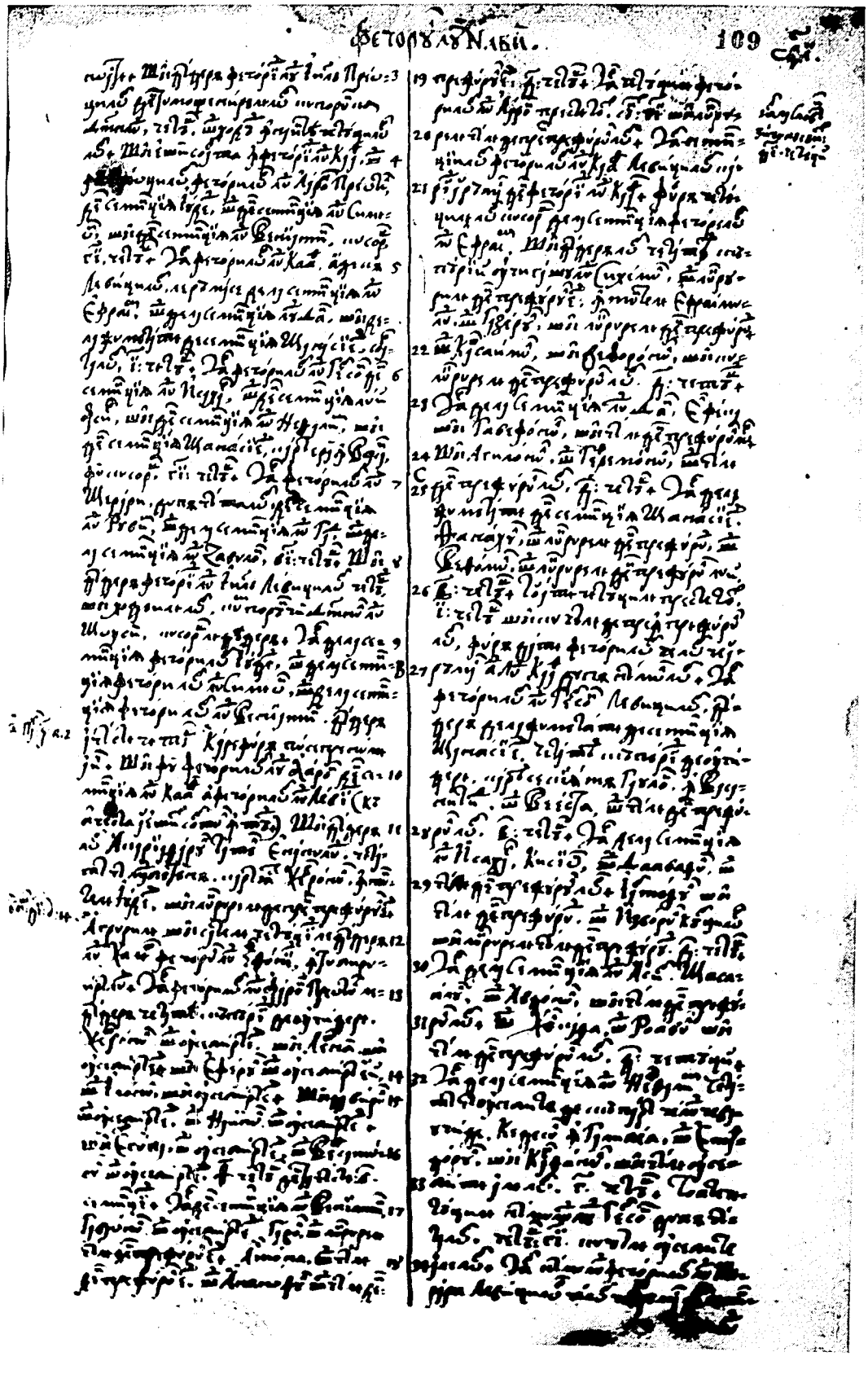

f. 109 v

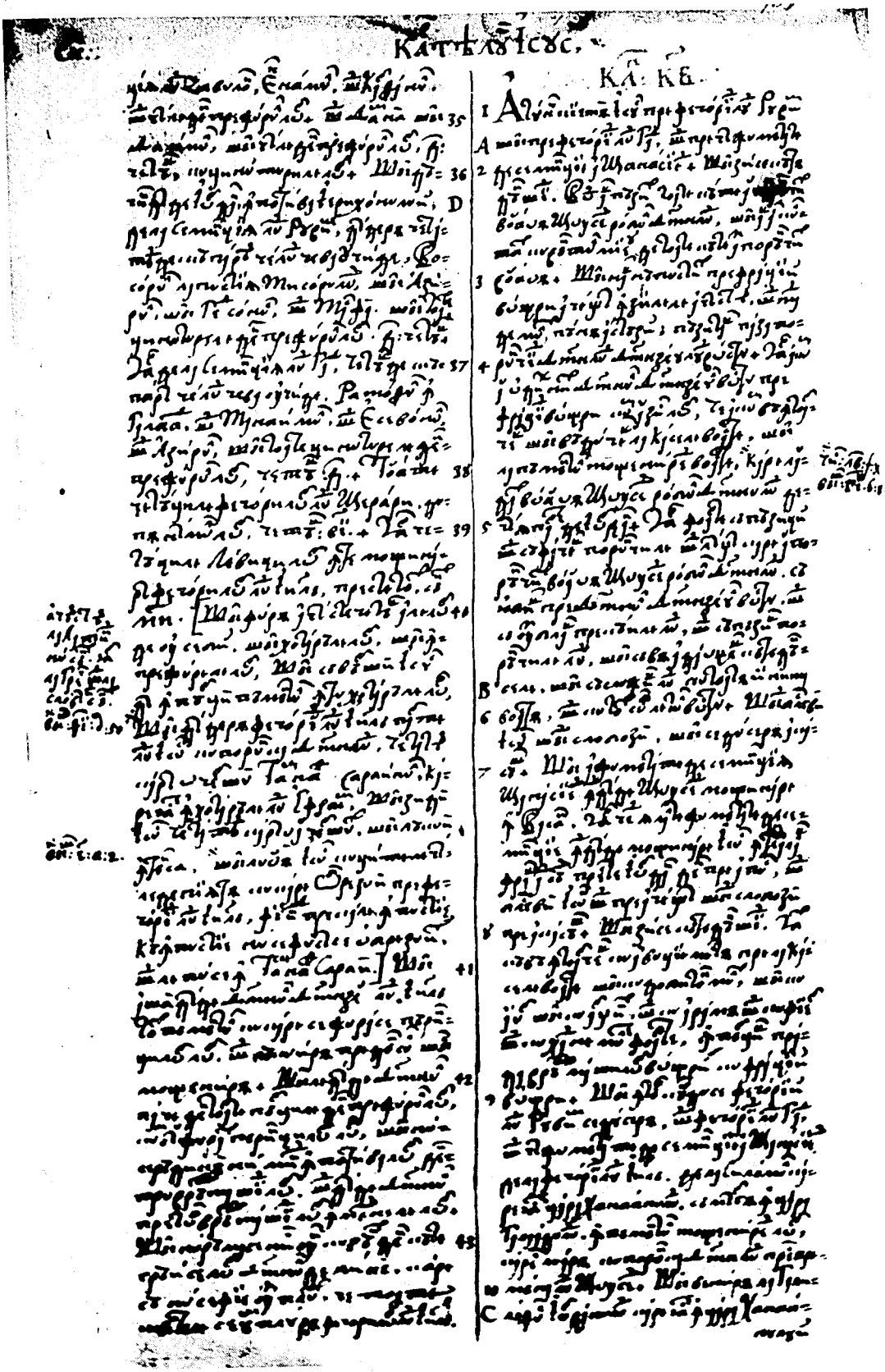

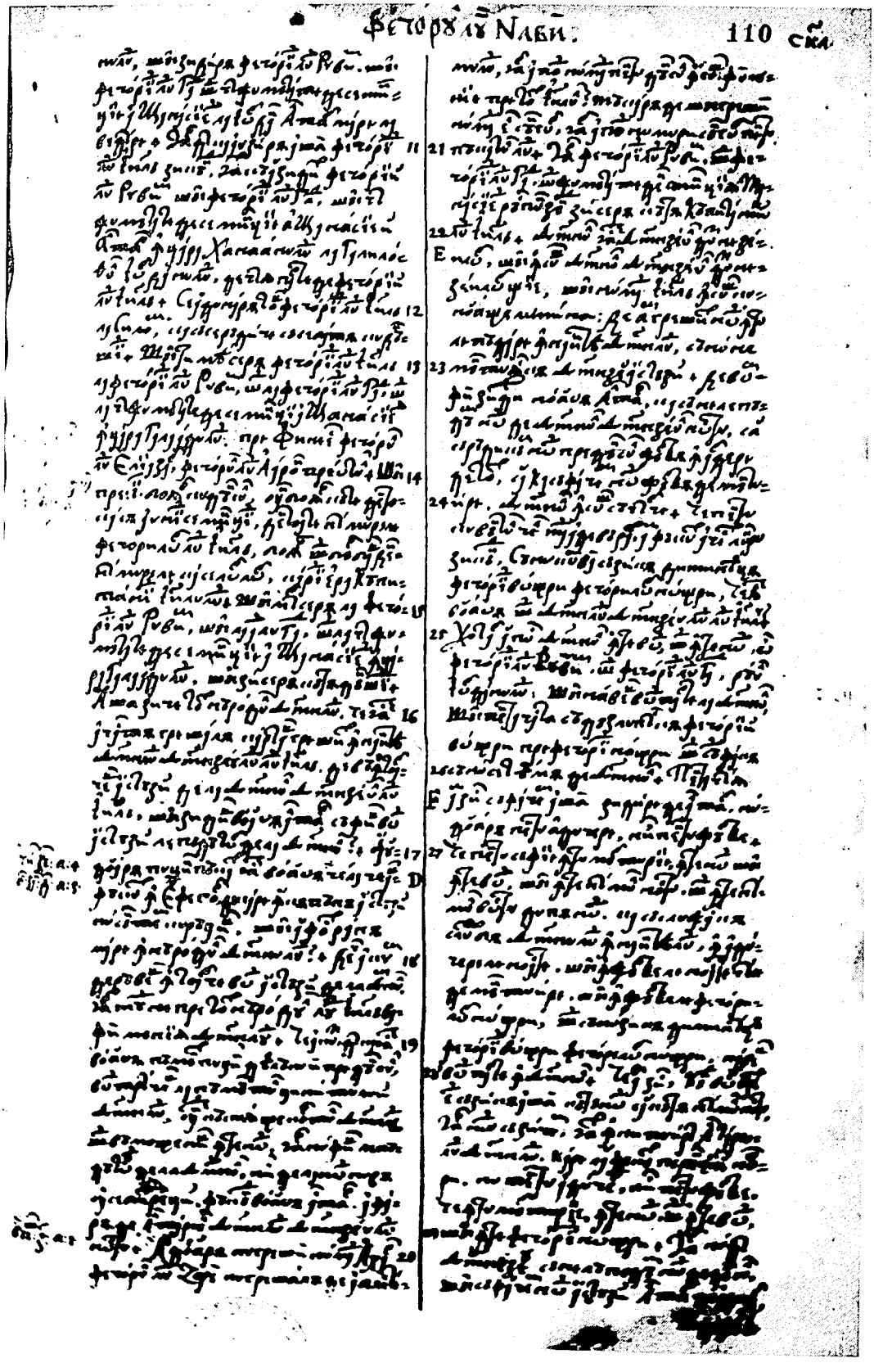

f. 110 v

Κατὰ Λουκᾶν.

CNS.

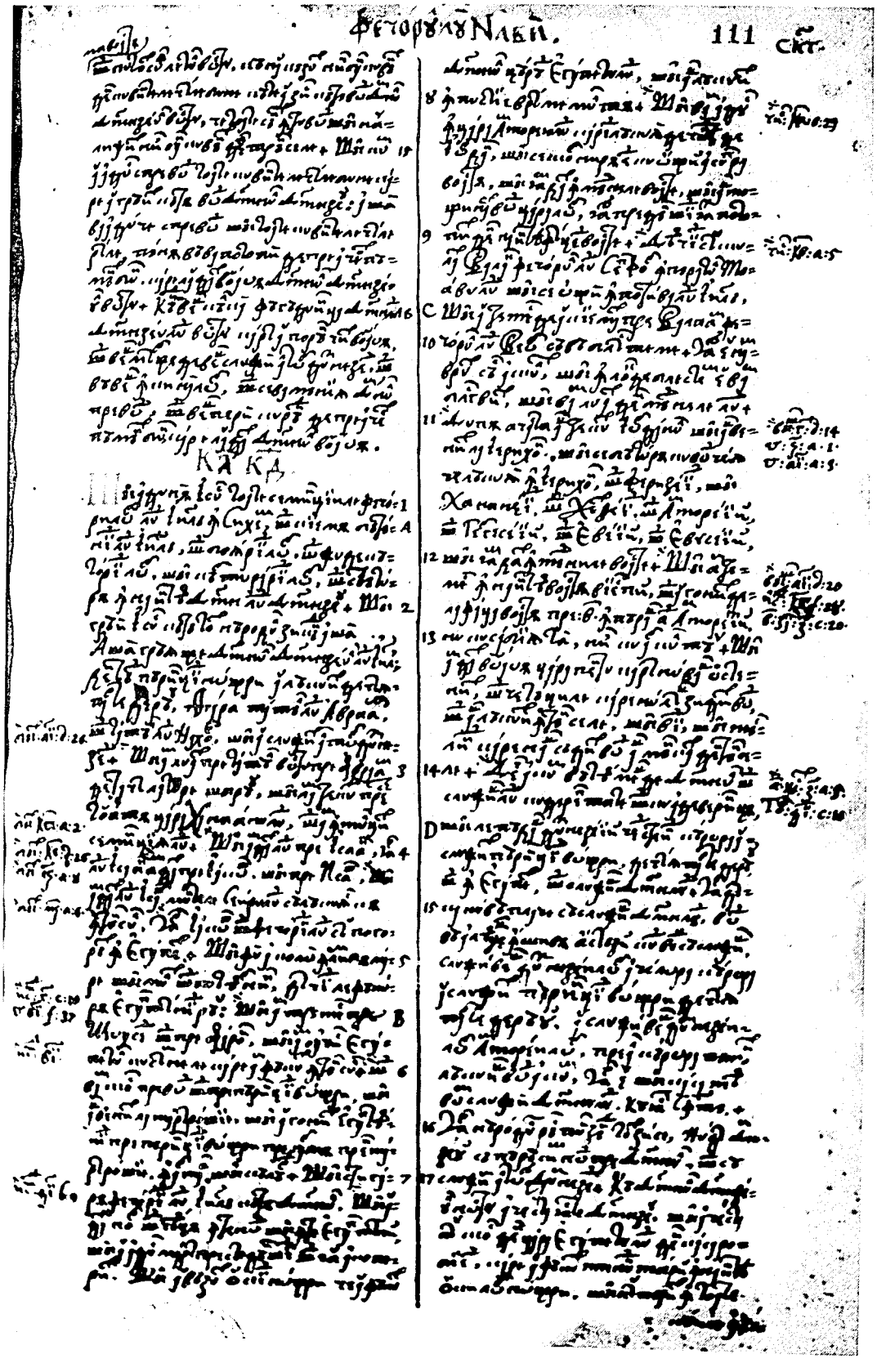

f. 111 v

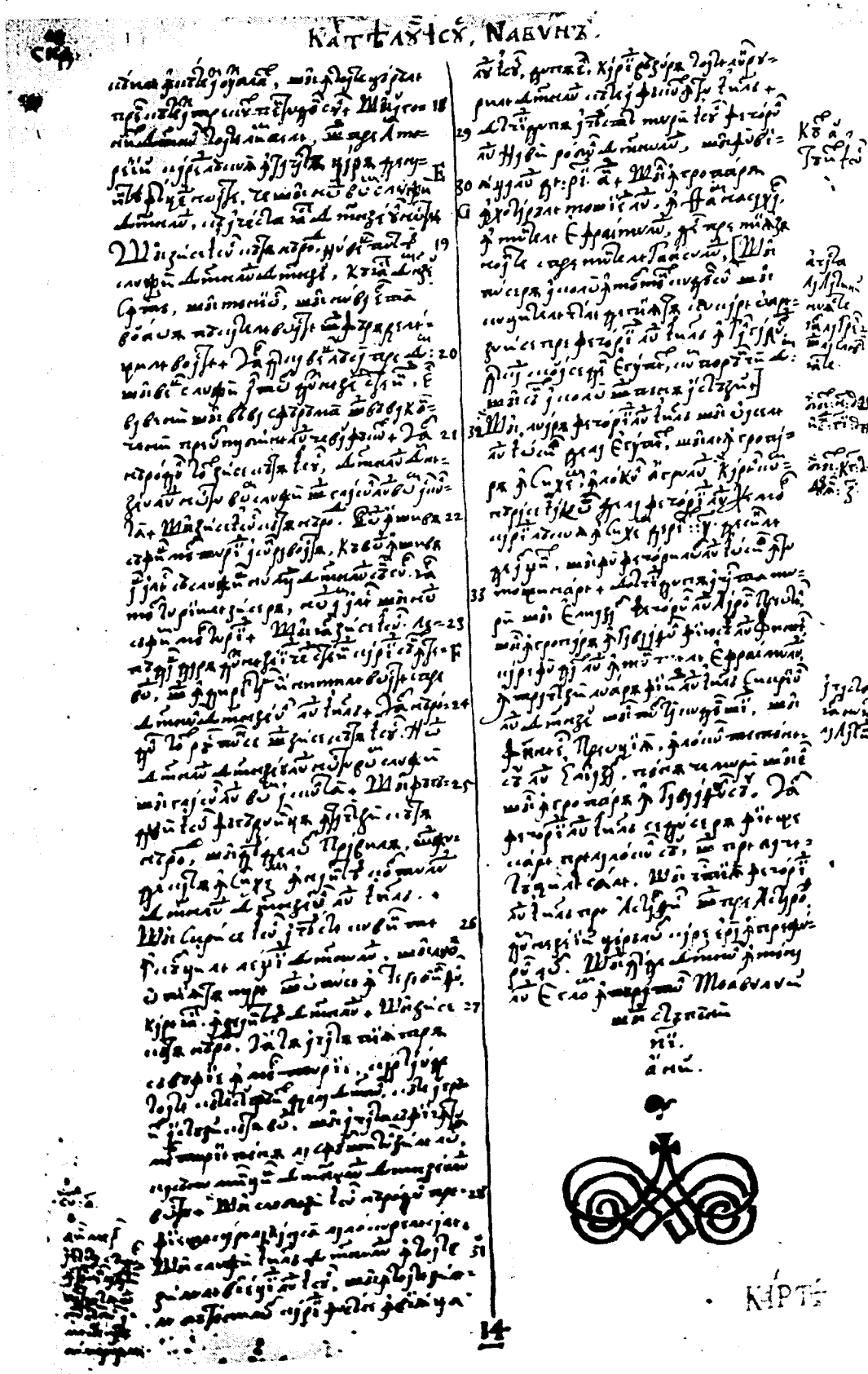

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ, NABVHZ.

f. 112r

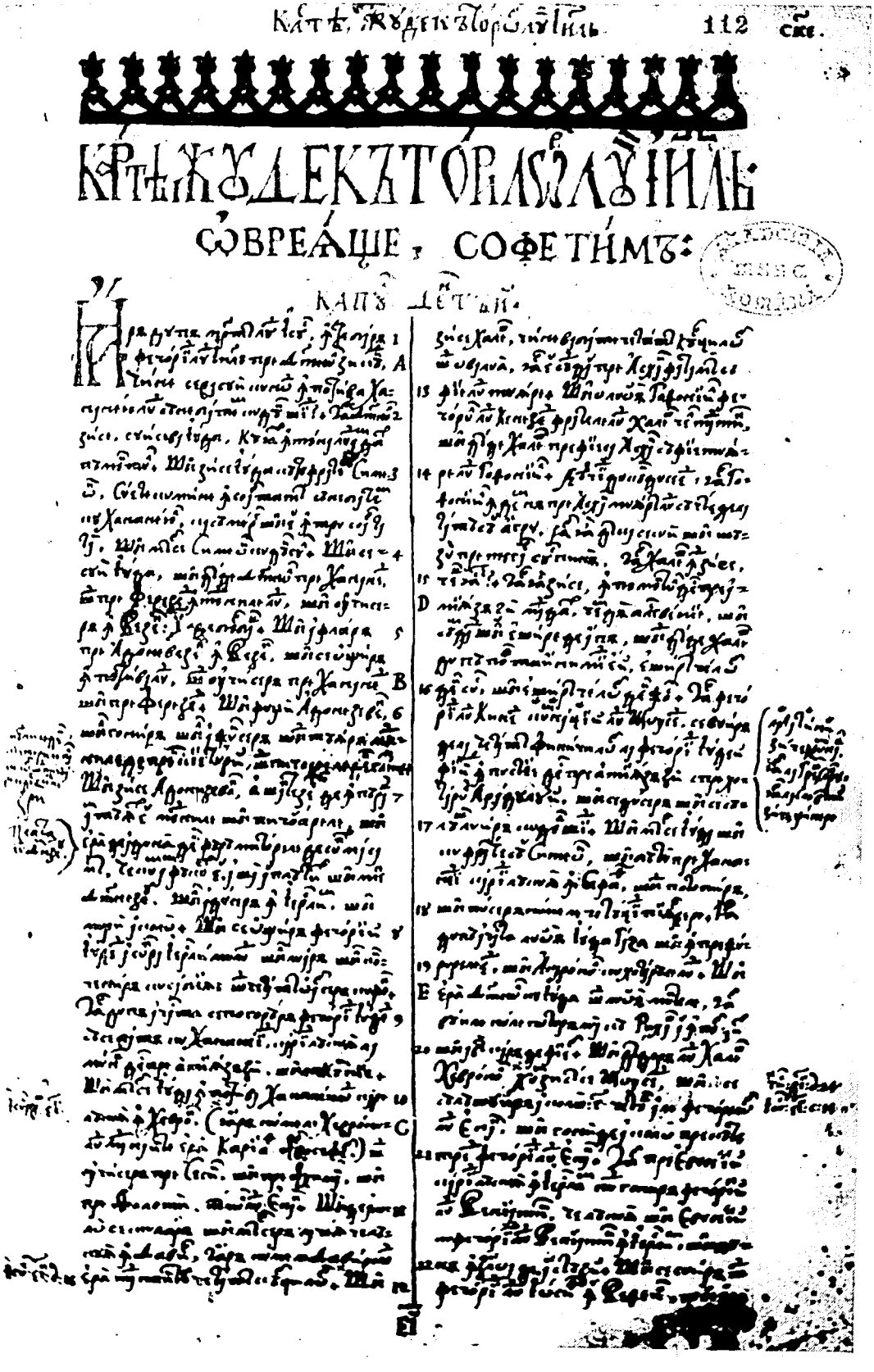
КАТѢ, ЖѢДЕКЪ ВЪСЛѢВѢНИЛЪ 112 СКѢ.
КАТѢ ЖѢДЕКЪ ВЪСЛѢВѢНИЛЪ
СОВРЕАЩЕ, СОФЕТИМЪ:
КАПЪ ПЕРВАЙ.

f. 112 v

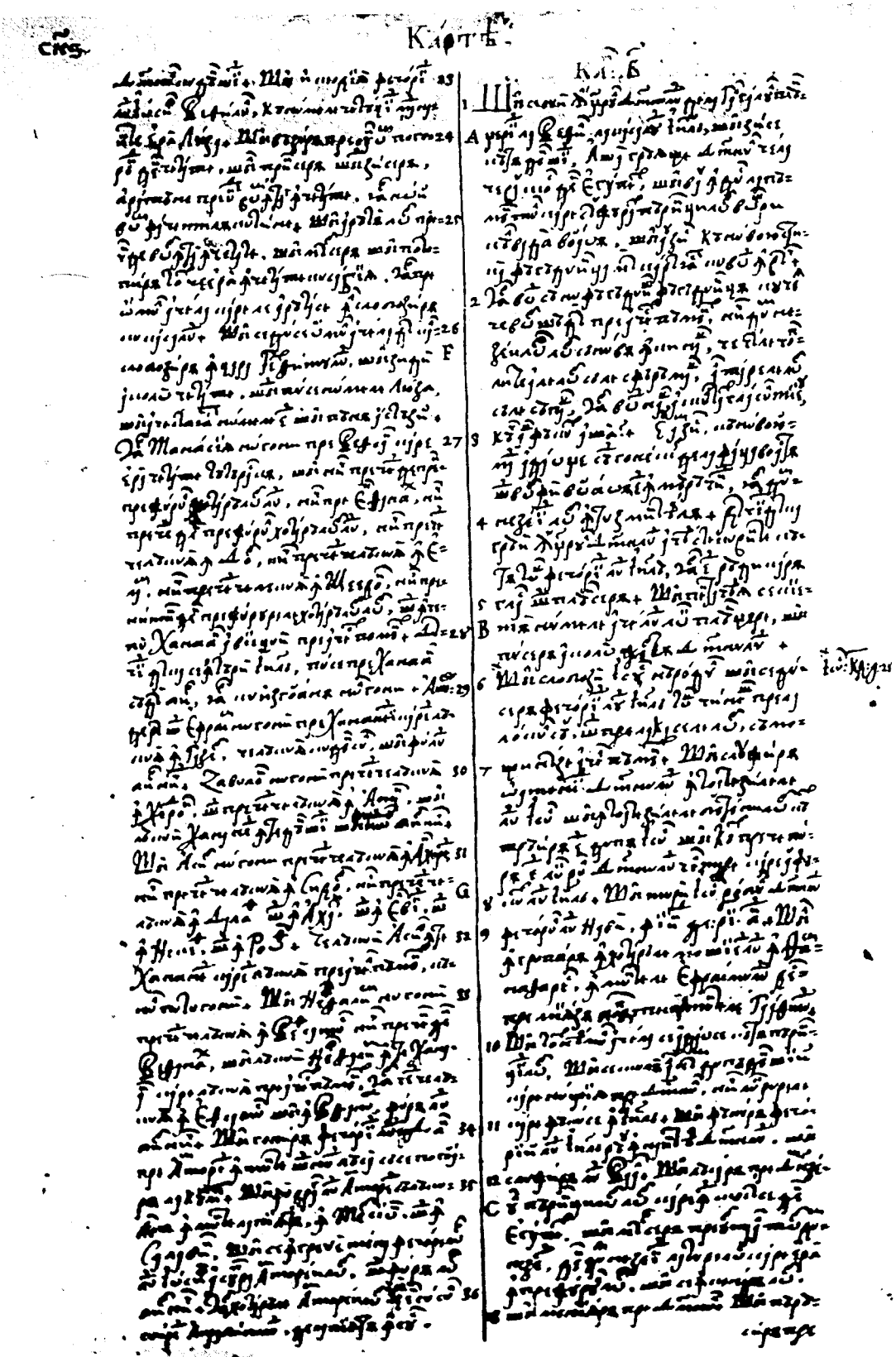

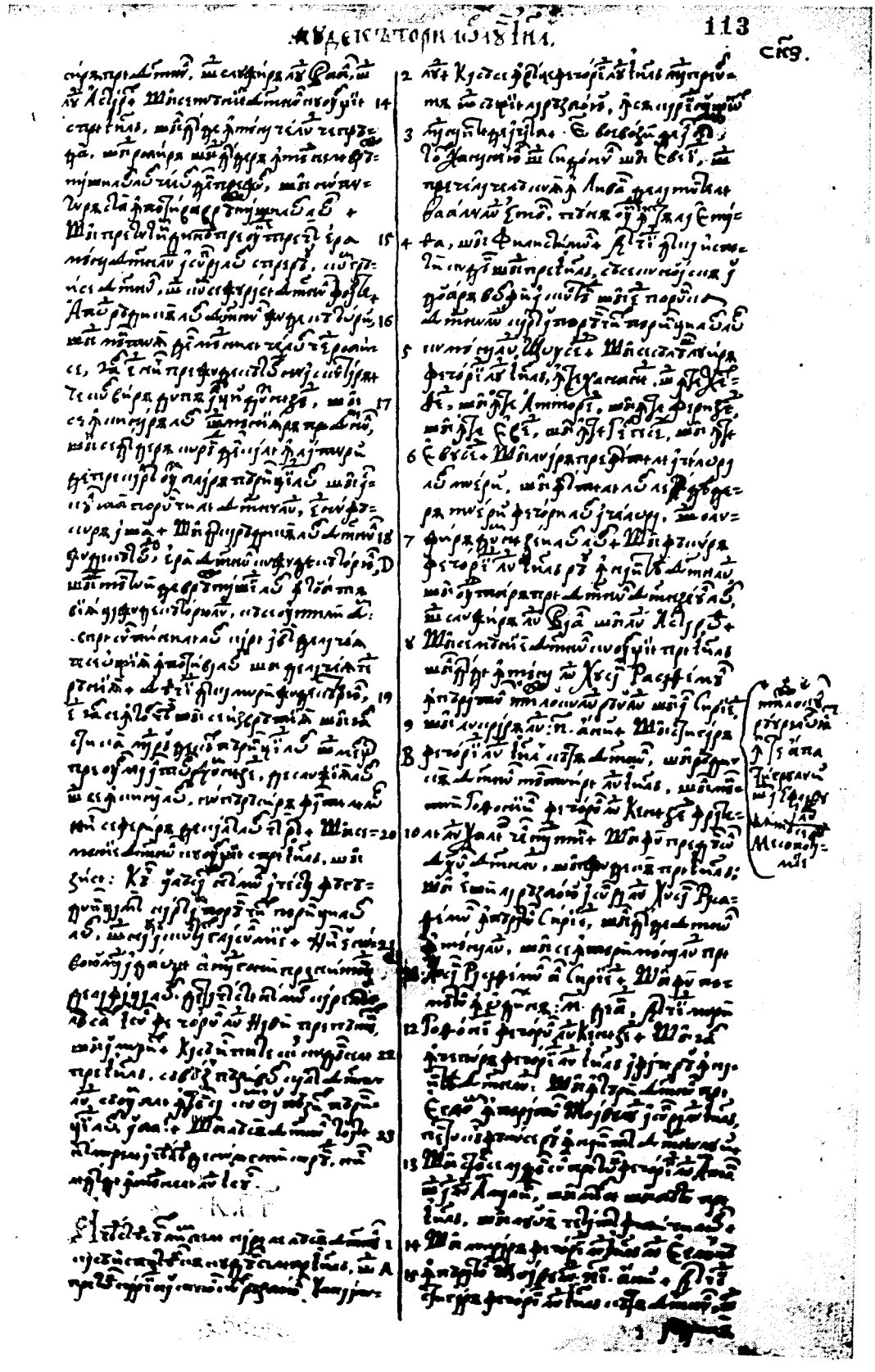

f. 113 v

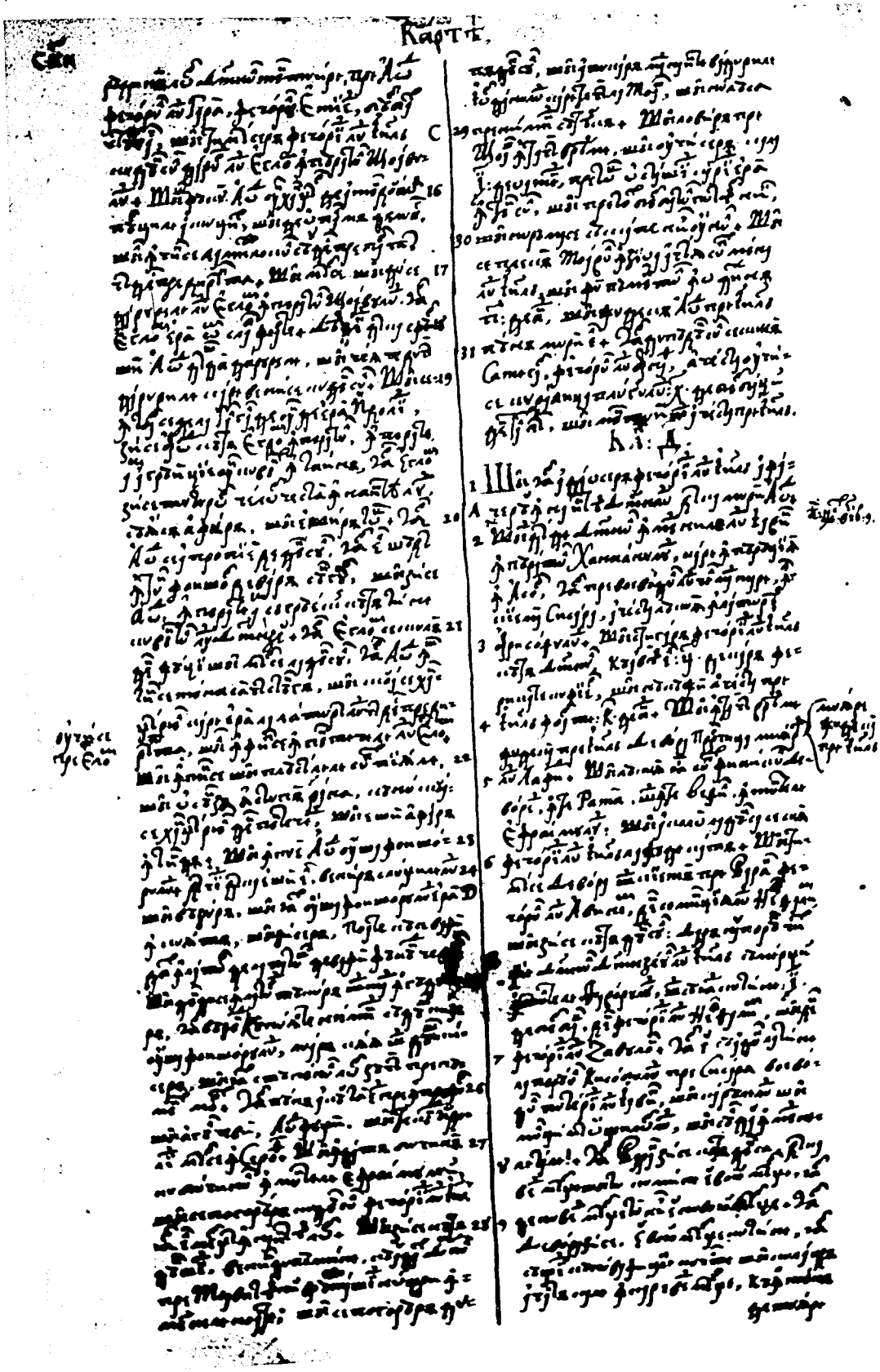

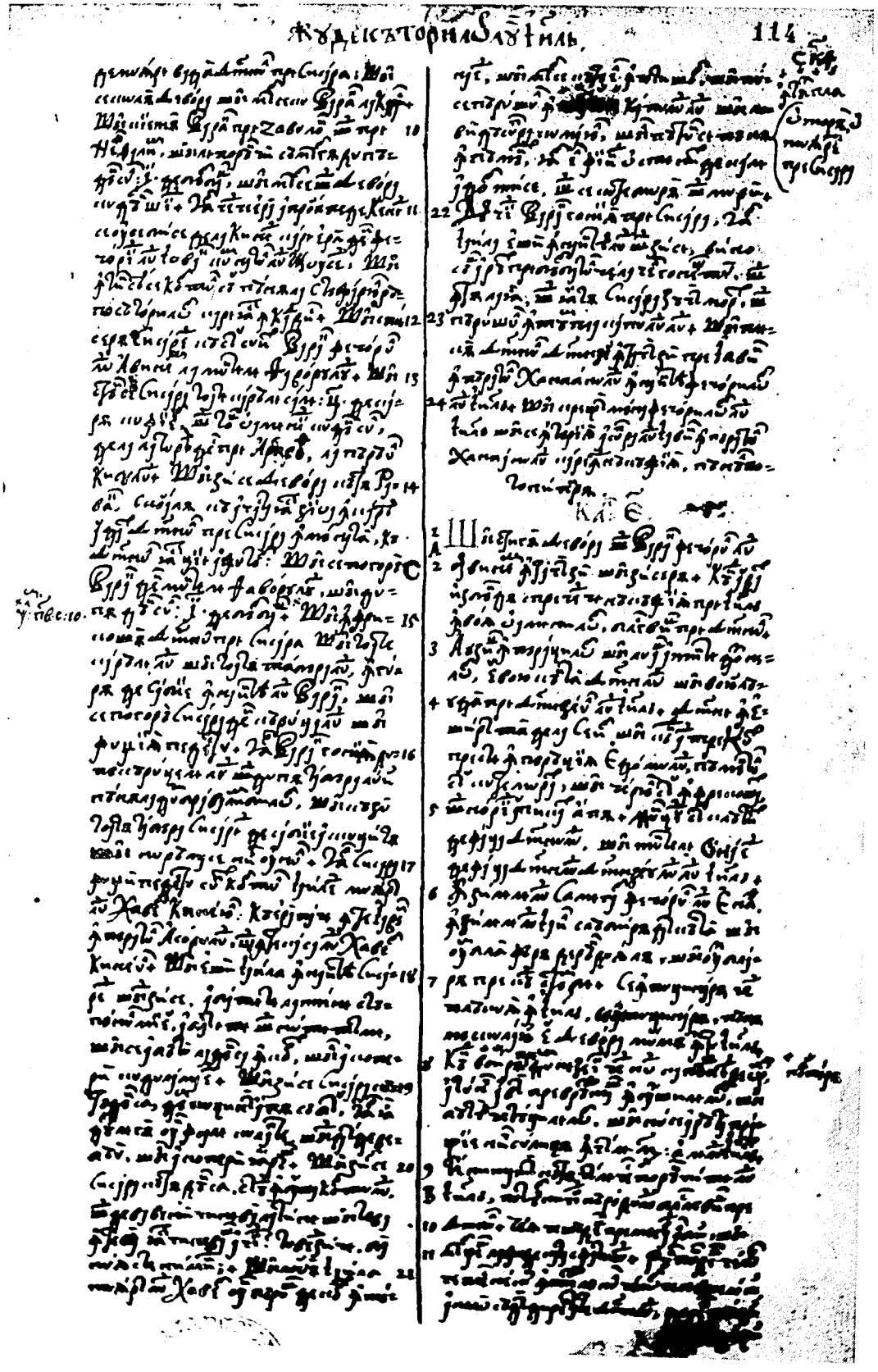

f. 114 v

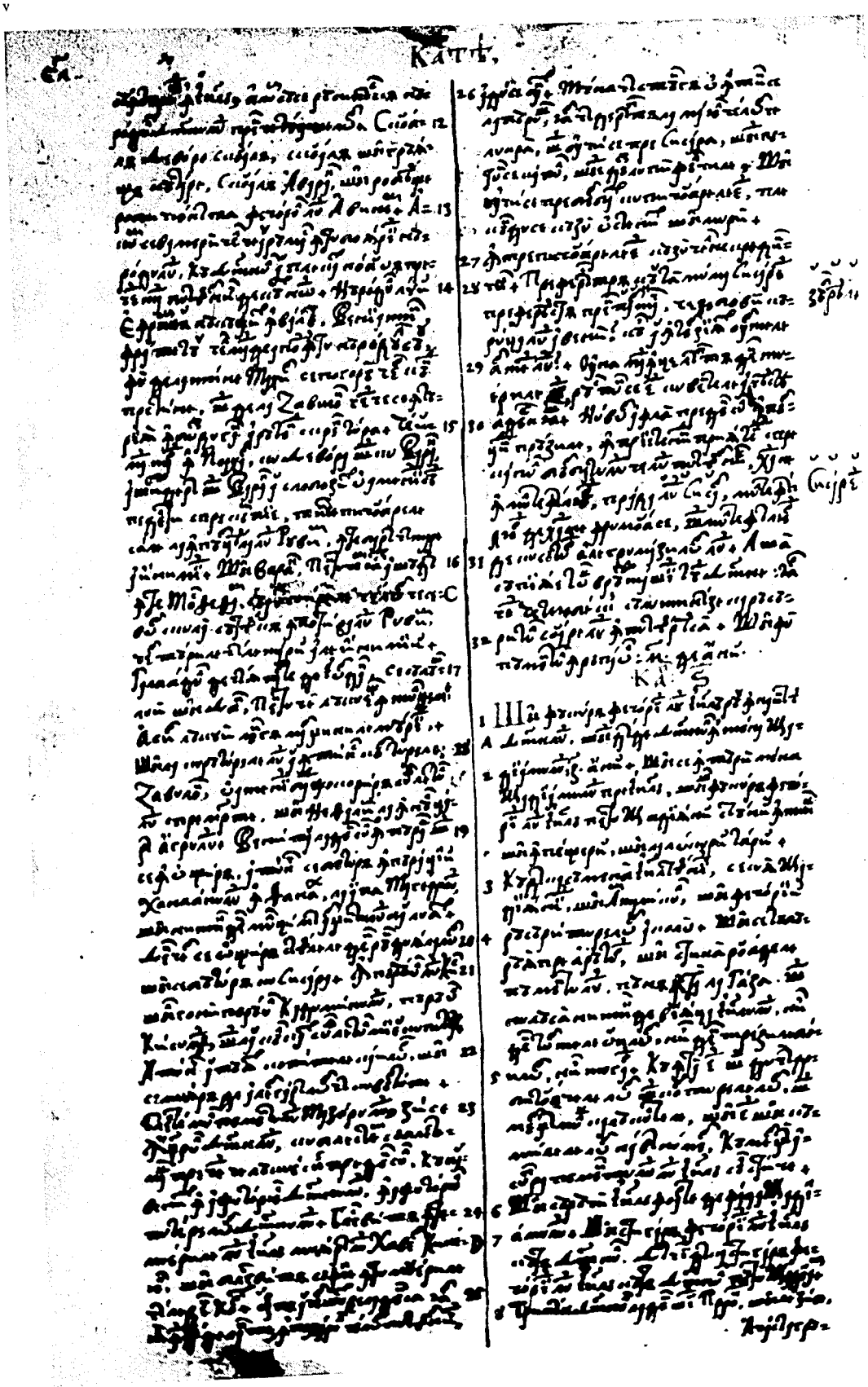

f. 115r

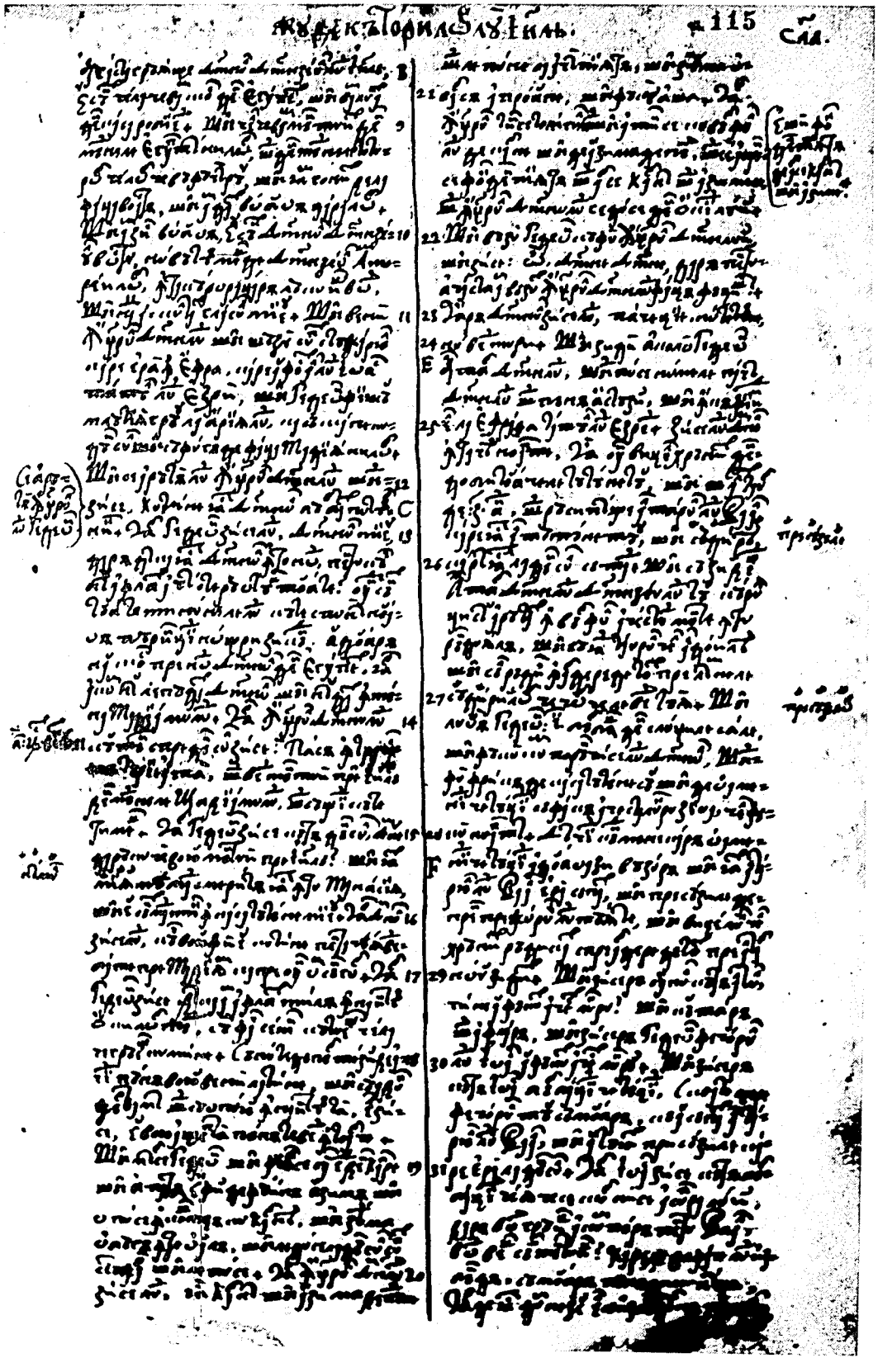

f. 115 v

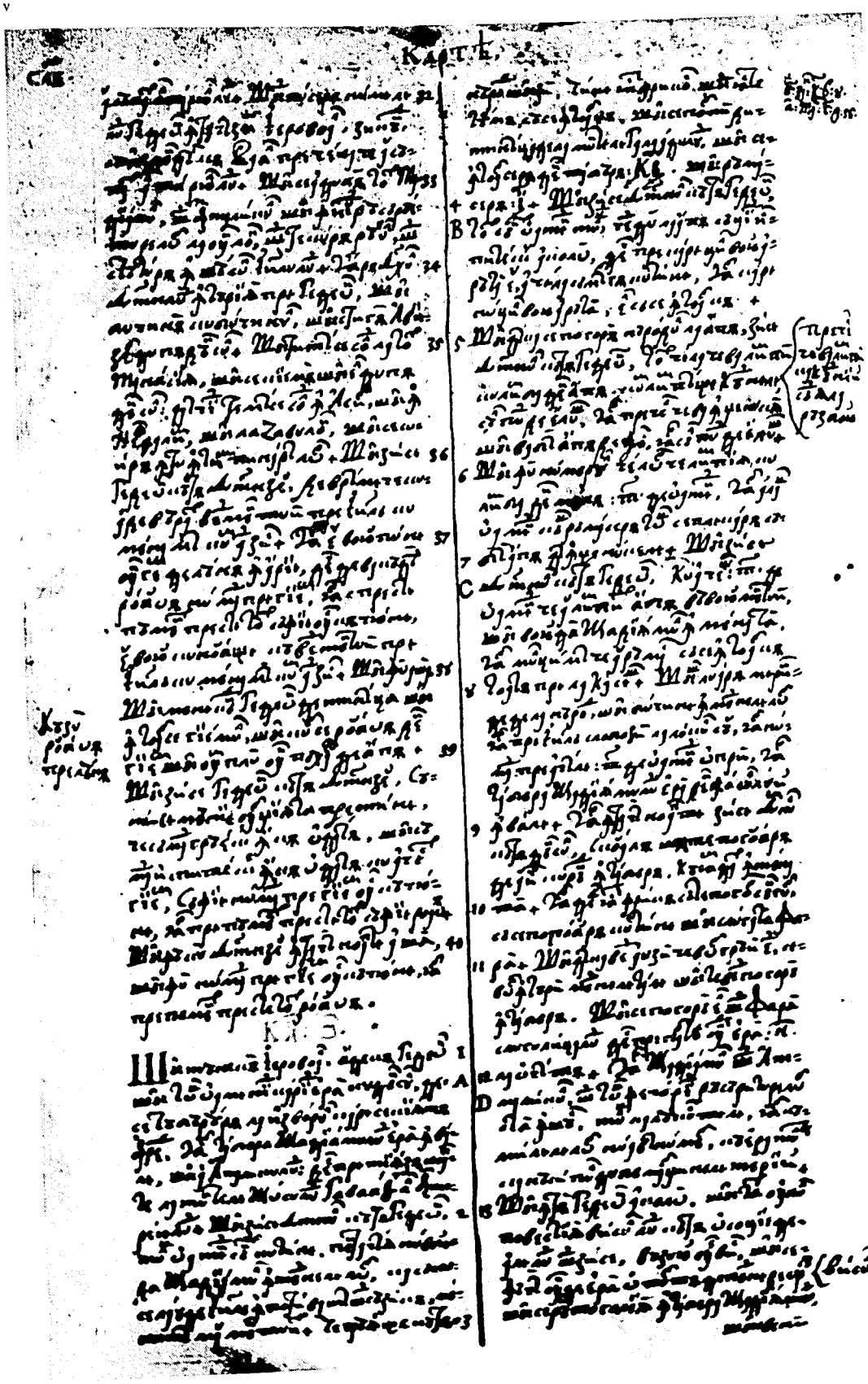

f. 116r

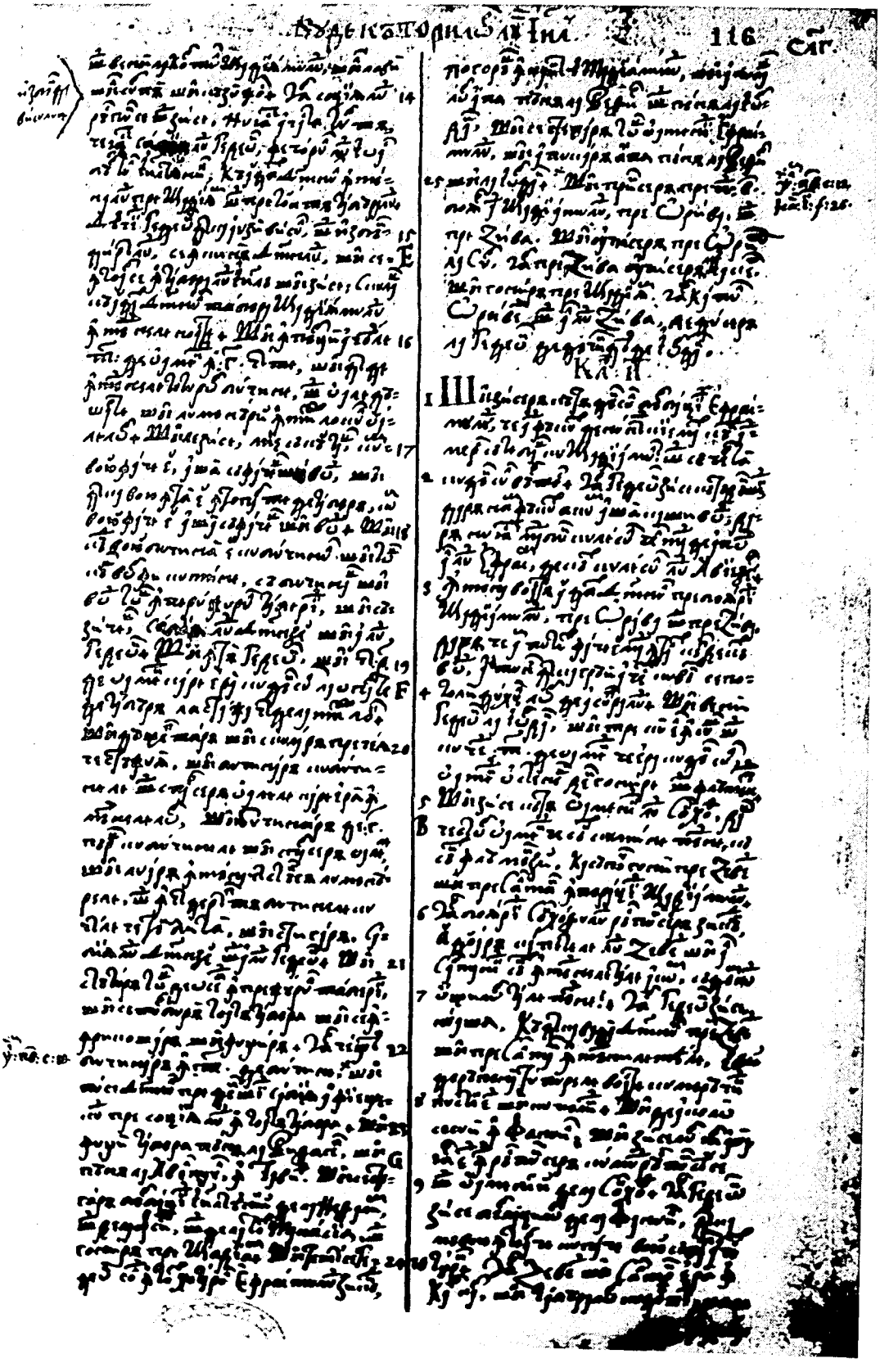

f. 116 v

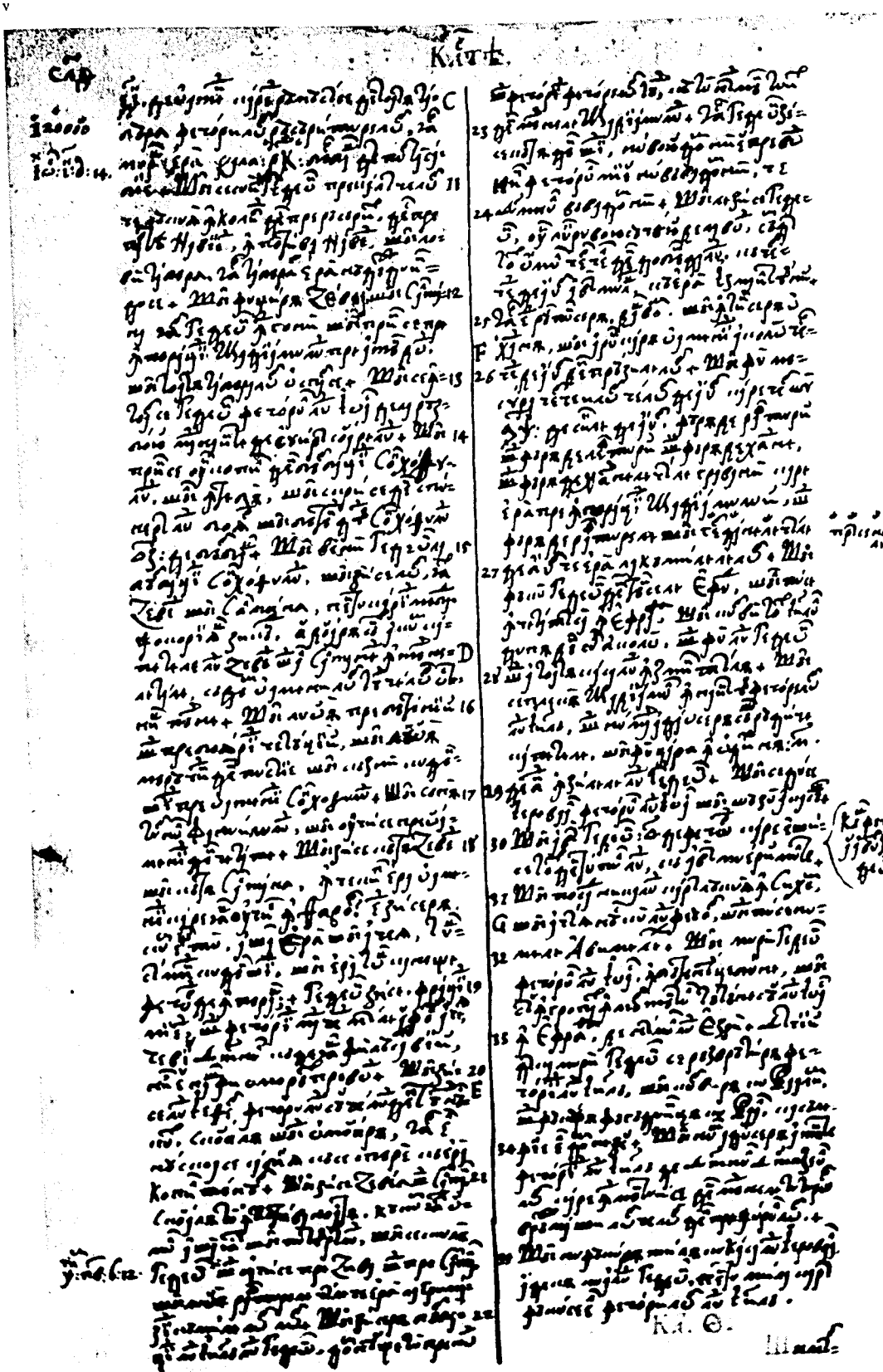

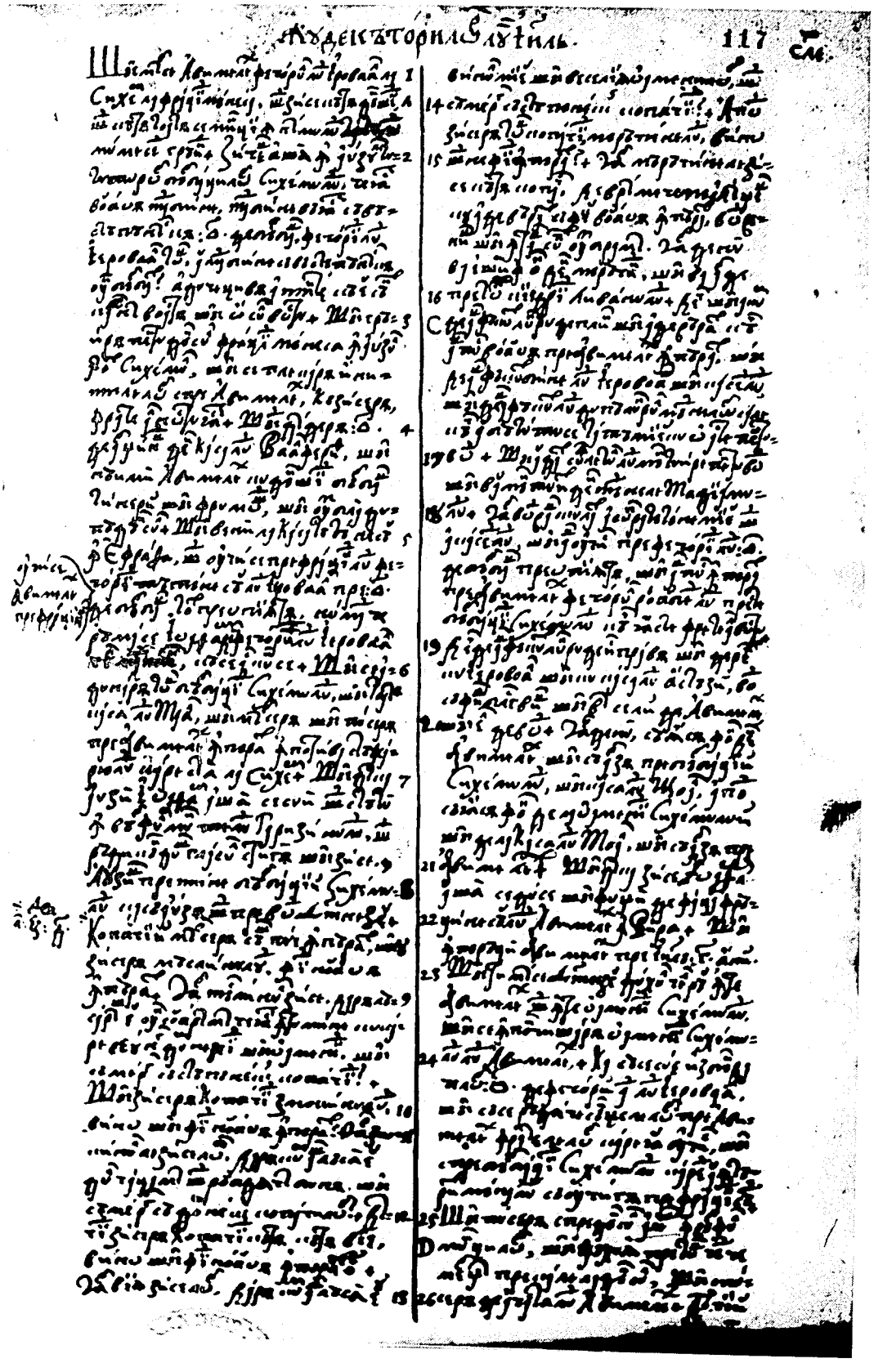

f. 117 v

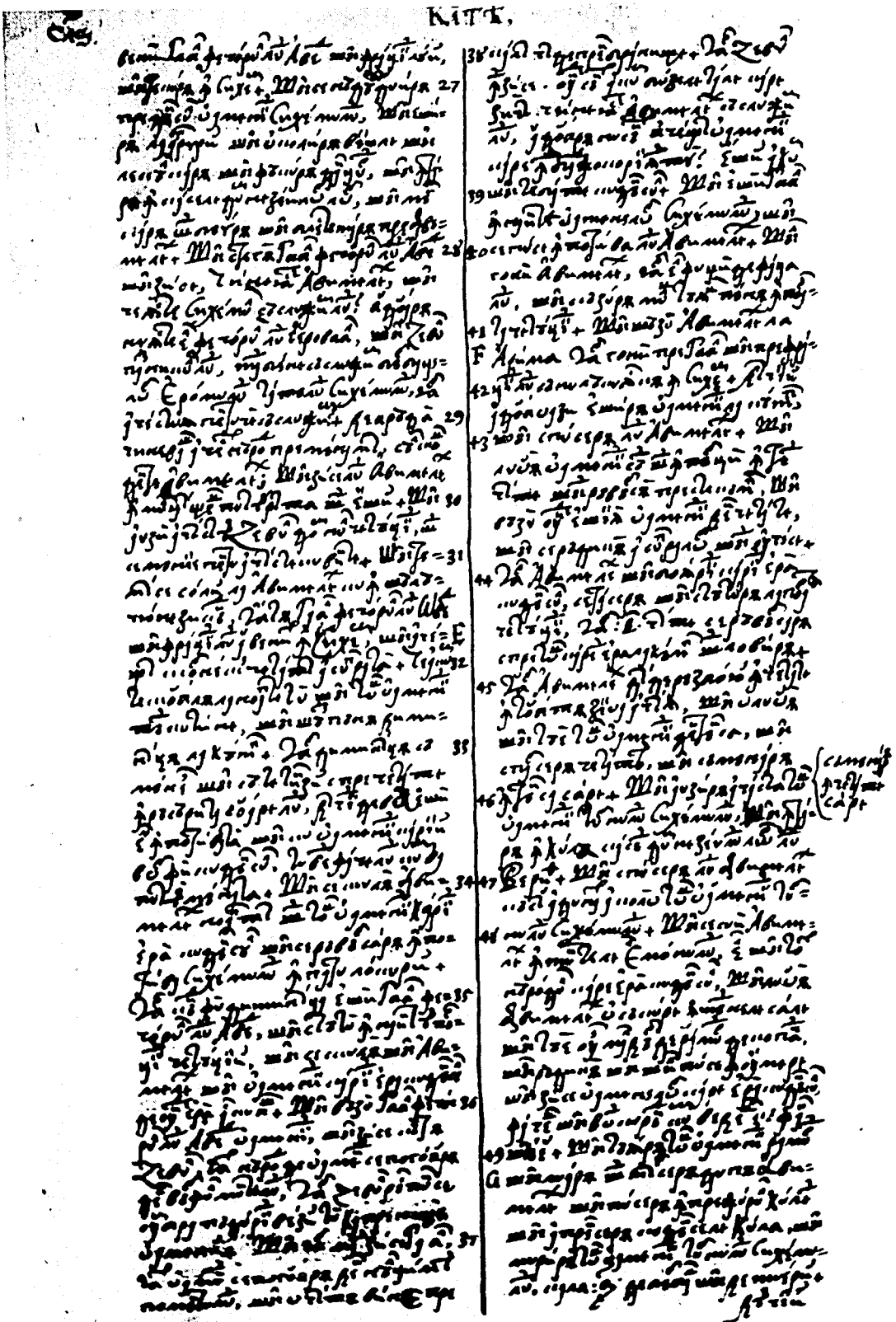

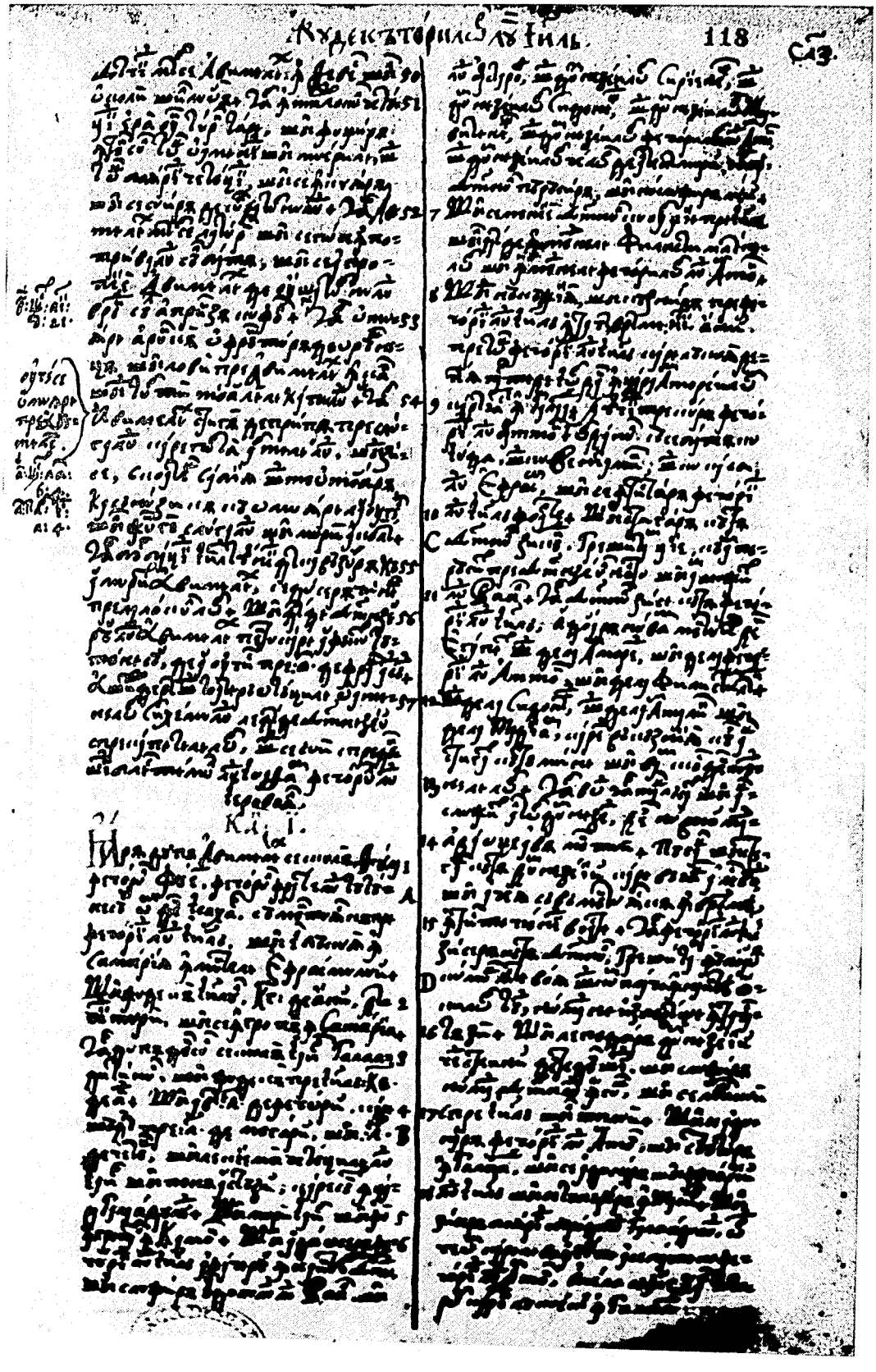

f. 118 v

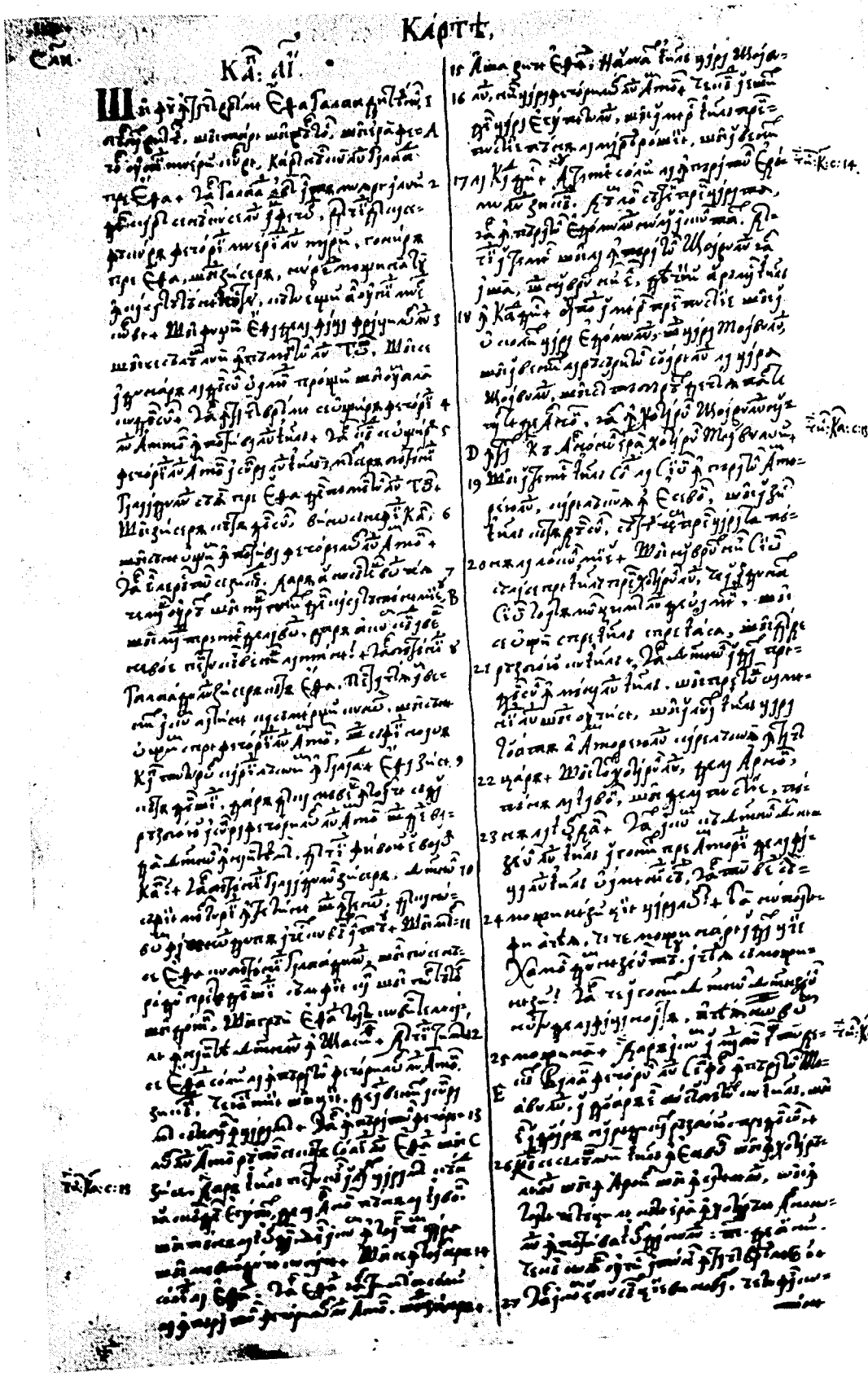

Κάρτ.

Κᾶ: λϊ.

Ιωσαφὰτ βασιλεὺς Ιουδα ἐβασίλευσεν ἐπὶ
τῆς βασιλείας Ιωραμ τοῦ υἱοῦ Αχαὰβ βασιλέως Ισραηλ
τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας Ιωραμ τοῦ υἱοῦ Αχαὰβ
βασιλέως Ισραηλ· Ιωσαφὰτ υἱὸς τριάκοντα καὶ πέντε ἐτῶν
ἐβασίλευσεν ἐν Ιερουσαλὴμ· καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ
Αζουβά θυγάτηρ Σελαείλ· καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ Ασὰ
πατρὸς αὐτοῦ· οὐκ ἐξέκλινεν ἀπ' αὐτῆς ποιῶν τὸ εὐθὲς
ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου· πλὴν οὐκ ἀφῃρέθησαν τὰ ὑψηλά·
ἔτι γὰρ ὁ λαὸς ἔθυεν καὶ ἐθυμία ἐν τοῖς ὑψηλοῖς· καὶ
ἐποίησεν Ιωσαφὰτ εἰρήνην μετὰ τοῦ βασιλέως Ισραηλ·
καὶ οἱ λόγοι τῶν δυνατῶν ὧν ἐδυνάστευσεν καὶ ὁ πόλεμος
ὃν ἐπολέμησεν οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου
λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων Ιουδα· καὶ τὸν τόπον
τῶν παλλακῶν τῶν ἐναπολειφθέντων ἐν ταῖς ἡμέραις
Ασὰ πατρὸς αὐτοῦ ἐξῆρεν ἐκ τῆς γῆς· καὶ οὐκ ἦν βασιλεὺς
ἐν Εδωμ ὑποτεταγμένος βασιλεῖ· καὶ βασιλεὺς οὐκ ἦν
κατασταθεὶς ἐπ' αὐτῶν· καὶ Ιωσαφὰτ ἐποίησεν πλοῖα
θαρσεῖς πορευθῆναι εἰς Σωφιρὰ τοῦ λαβεῖν χρυσίον καὶ
οὐκ ἐπορεύθησαν ὅτι συνετρίβησαν τὰ πλοῖα ἐν Γασιωνγαβερ·
τότε εἶπεν Οχοζιας ὁ τοῦ Αχαὰβ τῷ Ιωσαφὰτ ἀπελθάτωσαν
οἱ παῖδές μου μετὰ τῶν παίδων σου ἐν τοῖς πλοίοις· καὶ
οὐκ ἠθέλησεν Ιωσαφάτ· καὶ ἐκοιμήθη Ιωσαφὰτ μετὰ τῶν
πατέρων αὐτοῦ καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν
πόλει Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐβασίλευσεν Ιωραμ
υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ· καὶ Οχοζιας υἱὸς Αχαὰβ ἐβασίλευσεν
ἐπὶ Ισραηλ ἐν Σαμαρείᾳ ἐν ἔτει ἑπτακαιδεκάτῳ Ιωσαφὰτ
βασιλέως Ιουδα καὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ Ισραηλ δύο ἔτη·
καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου καὶ ἐπορεύθη
ἐν ὁδῷ πατρὸς αὐτοῦ καὶ ἐν ὁδῷ μητρὸς αὐτοῦ καὶ ἐν
ὁδῷ Ιεροβοαμ υἱοῦ Ναβατ ὃς ἐξήμαρτεν τὸν Ισραηλ·
καὶ ἐδούλευσεν τῇ Βααλ καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ καὶ
παρώργισεν κύριον τὸν θεὸν Ισραηλ κατὰ πάντα ὅσα
ἐποίησεν πατὴρ αὐτοῦ· καὶ ἐξαπέστειλεν Μωαβ ἐν τῷ
Ισραηλ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν Αχαάβ· καὶ ἔπεσεν Οχοζιας
διὰ τοῦ δικτύου τοῦ ὑπερῴου αὐτοῦ τοῦ ἐν Σαμαρείᾳ
καὶ ἠρρώστησεν· καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους καὶ εἶπεν
πρὸς αὐτούς πορεύεσθε καὶ ἐπερωτήσατε ἐν Βααλ μυῖαν
θεὸν Ακκαρων εἰ ζήσομαι ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας μου ταύτης·
καὶ ἄγγελος κυρίου ἐλάλησεν πρὸς Ηλιου τὸν Θεσβίτην
λέγων ἀνάστηθι καὶ ἀνάβηθι εἰς συνάντησιν ἀγγέλων
Οχοζιου βασιλέως Σαμαρείας καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς
εἰ οὐκ ἔστιν θεὸς ἐν Ισραηλ ὅτι ὑμεῖς πορεύεσθε ἐπερωτῆσαι
ἐν Βααλ μυῖαν θεὸν Ακκαρων· καὶ ἐπὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ τῆς
κλίνης ἐπ' ἣν ἀνέβης ἐκεῖ καταβήσῃ ἀλλὰ θανάτῳ
ἀποθανῇ· καὶ ἐπορεύθη Ηλιου καὶ ἀπῆλθεν· καὶ ἀνέστρεψαν
οἱ ἄγγελοι πρὸς αὐτόν καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς τί ὅτι
ἀνεστράφητε· καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν ἄνθρωπος ἀνέβη
εἰς συνάντησιν ἡμῶν καὶ εἶπεν πρὸς ἡμᾶς πορευθέντες
ἀναστράφητε πρὸς τὸν βασιλέα τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς
καὶ λαλήσετε πρὸς αὐτόν τάδε λέγει κύριος εἰ οὐκ ἔστιν
θεὸς ἐν Ισραηλ ὅτι σὺ ἀποστέλλεις ἐπερωτῆσαι ἐν Βααλ
μυῖαν θεὸν Ακκαρων· καὶ ἐπὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ τῆς κλίνης
ἐπ' ἣν ἀνέβης ἐκεῖ καταβήσῃ ἀλλὰ θανάτῳ ἀποθανῇ·
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς ποία ἡ ὁδὸς τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἀναβάντος
εἰς συνάντησιν ὑμῶν καὶ ἐλάλησεν πρὸς ὑμᾶς τοὺς λόγους
τούτους· καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν ἀνὴρ δασὺς τρίχας καὶ
ζώνην δερματίνην περιεζωσμένος τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ·
καὶ εἶπεν Ελισσαιε ὁ Θεσβίτης ἐστίν· καὶ ἀπέστειλεν
πρὸς αὐτὸν πεντηκοντάρχην καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ·
καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτόν καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐκάθητο ἐπὶ τῆς
κορυφῆς τοῦ ὄρους· καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν ἄνθρωπε τοῦ
θεοῦ ὁ βασιλεὺς εἶπεν κατάβηθι· καὶ ἀπεκρίθη Ηλιου
καὶ εἶπεν πρὸς τὸν πεντηκοντάρχην τὸν ἄνδρα τοῦ θεοῦ
εἰ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐγώ εἰμι καταβήτω πῦρ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν σὲ καὶ τοὺς πεντήκοντά σου·
καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτὸν
καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ· καὶ ἀπέστρεψεν ἔτι πρὸς
αὐτὸν πεντηκοντάρχην καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ·
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ τάδε εἶπεν
ὁ βασιλεύς κατάβηθι ταχύ· καὶ ἀπεκρίθη Ηλιου καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτούς εἰ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐγώ εἰμι καταβήτω
πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν σὲ καὶ τοὺς πεντήκοντά
σου· καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν
αὐτὸν καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ· καὶ ἀπέστρεψεν ἔτι
τὸν τρίτον πεντηκοντάρχην καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ·
καὶ ἀνέβη ὁ τρίτος πεντηκοντάρχης καὶ ἦλθεν καὶ ἔκαμψεν
τὰ γόνατα αὐτοῦ ἐναντίον Ηλιου καὶ ἐδεήθη αὐτοῦ
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ μὴ δὴ ἐξουδενωθήτω
ἡ ψυχή μου καὶ ἡ ψυχὴ τῶν πεντήκοντα τῶν παίδων σου
ἐναντίον σου· ἰδοὺ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν
τοὺς δύο πεντηκοντάρχους τοὺς πρώτους καὶ τοὺς πεντήκοντα
αὐτῶν· καὶ νῦν μὴ δὴ ἐξουδενωθήτω ἡ ψυχή μου ἐναντίον
σου· καὶ ἐλάλησεν ἄγγελος κυρίου πρὸς Ηλιου λέγων
κατάβηθι μετ' αὐτοῦ μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ·
καὶ ἀνέστη καὶ κατέβη μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα·
καὶ ἐλάλησεν πρὸς αὐτόν τάδε λέγει κύριος ἀνθ' ὧν
ἀπέστειλας ἐν ἀγγέλοις πυθέσθαι ἐν Βααλ μυῖαν θεὸν
Ακκαρων οὐκ ἔστιν θεὸς ἐν τῷ Ισραηλ ἐπερωτῆσαι τὸν
λόγον αὐτοῦ διὰ τοῦτο ἐκ τῆς κλίνης ἐπ' ἣν ἀνέβης
ἐκεῖ οὐ καταβήσῃ ἀλλὰ θανάτῳ ἀποθανῇ· καὶ ἐποίησεν
κατὰ τὸν λόγον κυρίου ὃν ἐλάλησεν Ηλιου καὶ ἐβασίλευσεν
Ιωραμ ἀντ' αὐτοῦ ἐν ἔτει δευτέρῳ Ιωραμ υἱοῦ Ιωσαφὰτ
βασιλέως Ιουδα ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ υἱός· καὶ οἱ λοιποὶ
τῶν λόγων Οχοζιου ὧν ἐποίησεν οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα
ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων Ισραηλ·
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀναλαμβάνειν κύριον τὸν Ηλιου ἐν
συσσεισμῷ εἰς τὸν οὐρανόν καὶ Ηλιου καὶ Ελισσαιε
ἐπορεύοντο ἀπὸ Γαλγαλων· καὶ εἶπεν Ηλιου πρὸς Ελισσαιε
κάθισον δὴ ὧδε ὅτι κύριος ἀπέστειλέν με ἕως τοῦ Ιορδάνου·
καὶ εἶπεν Ελισσαιε ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου ὅτι
οὐ μὴ ἐγκαταλίπω σε· καὶ ἐπορεύθησαν ἀμφότεροι·
καὶ πεντήκοντα ἄνδρες ἐκ τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν
ἐπορεύθησαν καὶ ἔστησαν ἀπέναντι ἀπὸ μακρόθεν·
καὶ αὐτοὶ δύο ἔστησαν ἐπὶ τοῦ Ιορδάνου· καὶ Ηλιου
ἔλαβεν τὴν μηλωτὴν αὐτοῦ καὶ ἐλίξας ἐπάταξεν τὸ ὕδωρ
καὶ διῃρέθη ὧδε καὶ ὧδε καὶ διέβησαν ἀμφότεροι ἐν
ξηρασίᾳ· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαβῆναι αὐτοὺς καὶ Ηλιου
εἶπεν πρὸς Ελισσαιε αἴτησαι τί ποιήσω σοι πρὶν ἢ
ἀναλημφθῆναί με ἀπὸ σοῦ· καὶ εἶπεν Ελισσαιε γενηθήτω
δὴ διπλᾶ ἐν πνεύματί σου ἐπ' ἐμέ· καὶ εἶπεν Ηλιου
ἐσκλήρυνας τοῦ αἰτῆσαι· ἐὰν ὄψῃ με ἀναλαμβανόμενον
ἀπὸ σοῦ ἔσται σοι καθὼς λελάληκά σοι καὶ ἐὰν μή
οὐκ ἔσται· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς πορευόμενοι
καὶ λαλοῦντες καὶ ἰδοὺ ἅρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρὸς
καὶ διεῖλεν ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων καὶ ἀνέβη Ηλιου ἐν
συσσεισμῷ εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ Ελισσαιε ἑώρα καὶ
αὐτὸς ἀνακράζων καὶ λέγων πάτερ πάτερ ἅρμα Ισραηλ
καὶ ἱππεὺς αὐτοῦ· καὶ οὐκέτι εἶδεν αὐτόν· καὶ ἐπελάβετο
τῶν ἱματίων αὐτοῦ καὶ διέῤῥηξεν αὐτὰ εἰς δύο μέρη·
καὶ ἦρεν τὴν μηλωτὴν Ηλιου ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐπέστρεψεν
καὶ ἔστη ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ Ιορδάνου· καὶ ἔλαβεν τὴν
μηλωτὴν Ηλιου ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐπάταξεν τὸ ὕδωρ καὶ
εἶπεν ποῦ ἐστιν κύριος ὁ θεὸς Ηλιου καὶ αὐτὸς ἐπάταξεν
τὸ ὕδωρ καὶ διῃρέθη ὧδε καὶ ὧδε καὶ διέβη Ελισσαιε·
καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ ἐν Ιεριχω
ἀπέναντι καὶ εἶπαν ἀνέπαυται τὸ πνεῦμα Ηλιου ἐπὶ
Ελισσαιε· καὶ ἦλθον εἰς συνάντησιν αὐτοῦ καὶ προσεκύνησαν
αὐτῷ κατὰ πρόσωπον τῆς γῆς· καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν
ἰδοὺ δὴ μετὰ τῶν παίδων σου πεντήκοντα ἄνδρες δυνατοὶ
υἱοὶ ζωῆς καὶ πορευθέντες ζητησάτωσαν τὸν κύριόν σου
μήποτε ἄρθη αὐτὸν πνεῦμα κυρίου καὶ ἐρρίψεν αὐτὸν
ἐπὶ ἓν τῶν ὀρέων καὶ ἐπὶ μίαν τῶν φαράγγων· καὶ εἶπεν
μὴ ἀποστείλητε· καὶ ἐβιάσαντο ἐν αὐτῷ ἕως αἰσχύνης
καὶ εἶπεν ἀποστείλατε· καὶ ἀπέστειλαν πεντήκοντα ἄνδρας
καὶ ἐζήτησαν τρεῖς ἡμέρας καὶ οὐχ εὗρον αὐτόν· καὶ
ἐπέστρεψαν πρὸς αὐτὸν καὶ αὐτὸς ἐκάθητο ἐν Ιεριχω·
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς οὐκ εἶπα ὑμῖν μὴ πορεύεσθε·
καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως πρὸς Ελισσαιε καὶ
εἶπαν πρὸς αὐτόν ἰδοὺ δὴ ἡ κατοικία τῆς πόλεως καλὴ
καθὼς ὁ κύριος ὁρᾷ ὁ κύριός μου· καὶ τὸ ὕδωρ πονηρὸν
καὶ ἡ γῆ ἄτεκνος· καὶ εἶπεν λάβετέ μοι ὑδρίαν καινὴν
καὶ ἐπιθήσατε ἐκεῖ ἅλας· καὶ ἔλαβον πρὸς αὐτόν·
καὶ ἐξῆλθεν πρὸς τὴν ἔξοδον τῶν ὑδάτων καὶ ἔβαλεν
ἐκεῖ ἅλας καὶ εἶπεν τάδε λέγει κύριος ἰάθη τὸ ὕδωρ
τοῦτο καὶ οὐκ ἔσται ἐκεῖθεν ἔτι θάνατος καὶ ἄτεκνος·
καὶ ἰάθη τὸ ὕδωρ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης κατὰ τὸν λόγον
Ελισσαιε ὃν ἐλάλησεν· καὶ ἀνέβη ἐκεῖθεν εἰς Βαιθηλ
καὶ αὐτὸς ἀναβαίνων ἐν τῇ ὁδῷ καὶ παιδάρια μικρὰ
ἐξῆλθεν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐμυκτήριζον αὐτὸν καὶ εἶπαν
πρὸς αὐτόν ἀνάβαινε φαλακρέ ἀνάβαινε φαλακρέ·
καὶ ἐξέκλινεν ὀπίσω αὐτῶν καὶ εἶδεν αὐτοὺς καὶ κατηράσατο
αὐτοῖς ἐν ὀνόματι κυρίου· καὶ ἐξῆλθον δύο ἄρκοι ἐκ
τοῦ δρυμοῦ καὶ διέῤῥηξαν ἐξ αὐτῶν τεσσαράκοντα καὶ
δύο παιδάρια· καὶ ἀνέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς τὸ ὄρος τὸ
Καρμήλιον καὶ ἐκεῖθεν ἀνέστρεψεν εἰς Σαμάρειαν·

Ιωσαφὰτ βασιλεὺς Ιουδα ἐβασίλευσεν ἐπὶ
τῆς βασιλείας Ιωραμ τοῦ υἱοῦ Αχαὰβ βασιλέως Ισραηλ
τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας Ιωραμ τοῦ υἱοῦ Αχαὰβ
βασιλέως Ισραηλ· Ιωσαφὰτ υἱὸς τριάκοντα καὶ πέντε ἐτῶν
ἐβασίλευσεν ἐν Ιερουσαλὴμ· καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ
Αζουβά θυγάτηρ Σελαείλ· καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ Ασὰ
πατρὸς αὐτοῦ· οὐκ ἐξέκλινεν ἀπ' αὐτῆς ποιῶν τὸ εὐθὲς
ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου· πλὴν οὐκ ἀφῃρέθησαν τὰ ὑψηλά·
ἔτι γὰρ ὁ λαὸς ἔθυεν καὶ ἐθυμία ἐν τοῖς ὑψηλοῖς· καὶ
ἐποίησεν Ιωσαφὰτ εἰρήνην μετὰ τοῦ βασιλέως Ισραηλ·
καὶ οἱ λόγοι τῶν δυνατῶν ὧν ἐδυνάστευσεν καὶ ὁ πόλεμος
ὃν ἐπολέμησεν οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου
λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων Ιουδα· καὶ τὸν τόπον
τῶν παλλακῶν τῶν ἐναπολειφθέντων ἐν ταῖς ἡμέραις
Ασὰ πατρὸς αὐτοῦ ἐξῆρεν ἐκ τῆς γῆς· καὶ οὐκ ἦν βασιλεὺς
ἐν Εδωμ ὑποτεταγμένος βασιλεῖ· καὶ βασιλεὺς οὐκ ἦν
κατασταθεὶς ἐπ' αὐτῶν· καὶ Ιωσαφὰτ ἐποίησεν πλοῖα
θαρσεῖς πορευθῆναι εἰς Σωφιρὰ τοῦ λαβεῖν χρυσίον καὶ
οὐκ ἐπορεύθησαν ὅτι συνετρίβησαν τὰ πλοῖα ἐν Γασιωνγαβερ·
τότε εἶπεν Οχοζιας ὁ τοῦ Αχαὰβ τῷ Ιωσαφὰτ ἀπελθάτωσαν
οἱ παῖδές μου μετὰ τῶν παίδων σου ἐν τοῖς πλοίοις· καὶ
οὐκ ἠθέλησεν Ιωσαφάτ· καὶ ἐκοιμήθη Ιωσαφὰτ μετὰ τῶν
πατέρων αὐτοῦ καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν
πόλει Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐβασίλευσεν Ιωραμ
υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ· καὶ Οχοζιας υἱὸς Αχαὰβ ἐβασίλευσεν
ἐπὶ Ισραηλ ἐν Σαμαρείᾳ ἐν ἔτει ἑπτακαιδεκάτῳ Ιωσαφὰτ
βασιλέως Ιουδα καὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ Ισραηλ δύο ἔτη·
καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου καὶ ἐπορεύθη
ἐν ὁδῷ πατρὸς αὐτοῦ καὶ ἐν ὁδῷ μητρὸς αὐτοῦ καὶ ἐν
ὁδῷ Ιεροβοαμ υἱοῦ Ναβατ ὃς ἐξήμαρτεν τὸν Ισραηλ·
καὶ ἐδούλευσεν τῇ Βααλ καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ καὶ
παρώργισεν κύριον τὸν θεὸν Ισραηλ κατὰ πάντα ὅσα
ἐποίησεν πατὴρ αὐτοῦ· καὶ ἐξαπέστειλεν Μωαβ ἐν τῷ
Ισραηλ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν Αχαάβ· καὶ ἔπεσεν Οχοζιας
διὰ τοῦ δικτύου τοῦ ὑπερῴου αὐτοῦ τοῦ ἐν Σαμαρείᾳ
καὶ ἠρρώστησεν· καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους καὶ εἶπεν
πρὸς αὐτούς πορεύεσθε καὶ ἐπερωτήσατε ἐν Βααλ μυῖαν
θεὸν Ακκαρων εἰ ζήσομαι ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας μου ταύτης·
καὶ ἄγγελος κυρίου ἐλάλησεν πρὸς Ηλιου τὸν Θεσβίτην
λέγων ἀνάστηθι καὶ ἀνάβηθι εἰς συνάντησιν ἀγγέλων
Οχοζιου βασιλέως Σαμαρείας καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς
εἰ οὐκ ἔστιν θεὸς ἐν Ισραηλ ὅτι ὑμεῖς πορεύεσθε ἐπερωτῆσαι
ἐν Βααλ μυῖαν θεὸν Ακκαρων· καὶ ἐπὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ τῆς
κλίνης ἐπ' ἣν ἀνέβης ἐκεῖ καταβήσῃ ἀλλὰ θανάτῳ
ἀποθανῇ· καὶ ἐπορεύθη Ηλιου καὶ ἀπῆλθεν· καὶ ἀνέστρεψαν
οἱ ἄγγελοι πρὸς αὐτόν καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς τί ὅτι
ἀνεστράφητε· καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν ἄνθρωπος ἀνέβη
εἰς συνάντησιν ἡμῶν καὶ εἶπεν πρὸς ἡμᾶς πορευθέντες
ἀναστράφητε πρὸς τὸν βασιλέα τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς
καὶ λαλήσετε πρὸς αὐτόν τάδε λέγει κύριος εἰ οὐκ ἔστιν
θεὸς ἐν Ισραηλ ὅτι σὺ ἀποστέλλεις ἐπερωτῆσαι ἐν Βααλ
μυῖαν θεὸν Ακκαρων· καὶ ἐπὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ τῆς κλίνης
ἐπ' ἣν ἀνέβης ἐκεῖ καταβήσῃ ἀλλὰ θανάτῳ ἀποθανῇ·
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς ποία ἡ ὁδὸς τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἀναβάντος
εἰς συνάντησιν ὑμῶν καὶ ἐλάλησεν πρὸς ὑμᾶς τοὺς λόγους
τούτους· καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν ἀνὴρ δασὺς τρίχας καὶ
ζώνην δερματίνην περιεζωσμένος τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ·
καὶ εἶπεν Ελισσαιε ὁ Θεσβίτης ἐστίν· καὶ ἀπέστειλεν
πρὸς αὐτὸν πεντηκοντάρχην καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ·
καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτόν καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐκάθητο ἐπὶ τῆς
κορυφῆς τοῦ ὄρους· καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν ἄνθρωπε τοῦ
θεοῦ ὁ βασιλεὺς εἶπεν κατάβηθι· καὶ ἀπεκρίθη Ηλιου
καὶ εἶπεν πρὸς τὸν πεντηκοντάρχην τὸν ἄνδρα τοῦ θεοῦ
εἰ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐγώ εἰμι καταβήτω πῦρ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν σὲ καὶ τοὺς πεντήκοντά σου·
καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτὸν
καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ· καὶ ἀπέστρεψεν ἔτι πρὸς
αὐτὸν πεντηκοντάρχην καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ·
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ τάδε εἶπεν
ὁ βασιλεύς κατάβηθι ταχύ· καὶ ἀπεκρίθη Ηλιου καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτούς εἰ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐγώ εἰμι καταβήτω
πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν σὲ καὶ τοὺς πεντήκοντά
σου· καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν
αὐτὸν καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ· καὶ ἀπέστρεψεν ἔτι
τὸν τρίτον πεντηκοντάρχην καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ·
καὶ ἀνέβη ὁ τρίτος πεντηκοντάρχης καὶ ἦλθεν καὶ ἔκαμψεν
τὰ γόνατα αὐτοῦ ἐναντίον Ηλιου καὶ ἐδεήθη αὐτοῦ
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ μὴ δὴ ἐξουδενωθήτω
ἡ ψυχή μου καὶ ἡ ψυχὴ τῶν πεντήκοντα τῶν παίδων σου
ἐναντίον σου· ἰδοὺ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν
τοὺς δύο πεντηκοντάρχους τοὺς πρώτους καὶ τοὺς πεντήκοντα
αὐτῶν· καὶ νῦν μὴ δὴ ἐξουδενωθήτω ἡ ψυχή μου ἐναντίον
σου· καὶ ἐλάλησεν ἄγγελος κυρίου πρὸς Ηλιου λέγων
κατάβηθι μετ' αὐτοῦ μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ·
καὶ ἀνέστη καὶ κατέβη μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα·
καὶ ἐλάλησεν πρὸς αὐτόν τάδε λέγει κύριος ἀνθ' ὧν
ἀπέστειλας ἐν ἀγγέλοις πυθέσθαι ἐν Βααλ μυῖαν θεὸν
Ακκαρων οὐκ ἔστιν θεὸς ἐν τῷ Ισραηλ ἐπερωτῆσαι τὸν
λόγον αὐτοῦ διὰ τοῦτο ἐκ τῆς κλίνης ἐπ' ἣν ἀνέβης
ἐκεῖ οὐ καταβήσῃ ἀλλὰ θανάτῳ ἀποθανῇ· καὶ ἐποίησεν
κατὰ τὸν λόγον κυρίου ὃν ἐλάλησεν Ηλιου καὶ ἐβασίλευσεν
Ιωραμ ἀντ' αὐτοῦ ἐν ἔτει δευτέρῳ Ιωραμ υἱοῦ Ιωσαφὰτ
βασιλέως Ιουδα ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ υἱός· καὶ οἱ λοιποὶ
τῶν λόγων Οχοζιου ὧν ἐποίησεν οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα
ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων Ισραηλ·
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀναλαμβάνειν κύριον τὸν Ηλιου ἐν
συσσεισμῷ εἰς τὸν οὐρανόν καὶ Ηλιου καὶ Ελισσαιε
ἐπορεύοντο ἀπὸ Γαλγαλων· καὶ εἶπεν Ηλιου πρὸς Ελισσαιε
κάθισον δὴ ὧδε ὅτι κύριος ἀπέστειλέν με ἕως τοῦ Ιορδάνου·
καὶ εἶπεν Ελισσαιε ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου ὅτι
οὐ μὴ ἐγκαταλίπω σε· καὶ ἐπορεύθησαν ἀμφότεροι·
καὶ πεντήκοντα ἄνδρες ἐκ τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν
ἐπορεύθησαν καὶ ἔστησαν ἀπέναντι ἀπὸ μακρόθεν·
καὶ αὐτοὶ δύο ἔστησαν ἐπὶ τοῦ Ιορδάνου· καὶ Ηλιου
ἔλαβεν τὴν μηλωτὴν αὐτοῦ καὶ ἐλίξας ἐπάταξεν τὸ ὕδωρ
καὶ διῃρέθη ὧδε καὶ ὧδε καὶ διέβησαν ἀμφότεροι ἐν
ξηρασίᾳ· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαβῆναι αὐτοὺς καὶ Ηλιου
εἶπεν πρὸς Ελισσαιε αἴτησαι τί ποιήσω σοι πρὶν ἢ
ἀναλημφθῆναί με ἀπὸ σοῦ· καὶ εἶπεν Ελισσαιε γενηθήτω
δὴ διπλᾶ ἐν πνεύματί σου ἐπ' ἐμέ· καὶ εἶπεν Ηλιου
ἐσκλήρυνας τοῦ αἰτῆσαι· ἐὰν ὄψῃ με ἀναλαμβανόμενον
ἀπὸ σοῦ ἔσται σοι καθὼς λελάληκά σοι καὶ ἐὰν μή
οὐκ ἔσται· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς πορευόμενοι
καὶ λαλοῦντες καὶ ἰδοὺ ἅρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρὸς
καὶ διεῖλεν ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων καὶ ἀνέβη Ηλιου ἐν
συσσεισμῷ εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ Ελισσαιε ἑώρα καὶ
αὐτὸς ἀνακράζων καὶ λέγων πάτερ πάτερ ἅρμα Ισραηλ
καὶ ἱππεὺς αὐτοῦ· καὶ οὐκέτι εἶδεν αὐτόν· καὶ ἐπελάβετο
τῶν ἱματίων αὐτοῦ καὶ διέῤῥηξεν αὐτὰ εἰς δύο μέρη·
καὶ ἦρεν τὴν μηλωτὴν Ηλιου ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐπέστρεψεν
καὶ ἔστη ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ Ιορδάνου· καὶ ἔλαβεν τὴν
μηλωτὴν Ηλιου ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐπάταξεν τὸ ὕδωρ καὶ
εἶπεν ποῦ ἐστιν κύριος ὁ θεὸς Ηλιου καὶ αὐτὸς ἐπάταξεν
τὸ ὕδωρ καὶ διῃρέθη ὧδε καὶ ὧδε καὶ διέβη Ελισσαιε·
καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ ἐν Ιεριχω
ἀπέναντι καὶ εἶπαν ἀνέπαυται τὸ πνεῦμα Ηλιου ἐπὶ
Ελισσαιε· καὶ ἦλθον εἰς συνάντησιν αὐτοῦ καὶ προσεκύνησαν
αὐτῷ κατὰ πρόσωπον τῆς γῆς· καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν
ἰδοὺ δὴ μετὰ τῶν παίδων σου πεντήκοντα ἄνδρες δυνατοὶ
υἱοὶ ζωῆς καὶ πορευθέντες ζητησάτωσαν τὸν κύριόν σου
μήποτε ἄρθη αὐτὸν πνεῦμα κυρίου καὶ ἐρρίψεν αὐτὸν
ἐπὶ ἓν τῶν ὀρέων καὶ ἐπὶ μίαν τῶν φαράγγων· καὶ εἶπεν
μὴ ἀποστείλητε· καὶ ἐβιάσαντο ἐν αὐτῷ ἕως αἰσχύνης
καὶ εἶπεν ἀποστείλατε· καὶ ἀπέστειλαν πεντήκοντα ἄνδρας
καὶ ἐζήτησαν τρεῖς ἡμέρας καὶ οὐχ εὗρον αὐτόν· καὶ
ἐπέστρεψαν πρὸς αὐτὸν καὶ αὐτὸς ἐκάθητο ἐν Ιεριχω·
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς οὐκ εἶπα ὑμῖν μὴ πορεύεσθε·
καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως πρὸς Ελισσαιε καὶ
εἶπαν πρὸς αὐτόν ἰδοὺ δὴ ἡ κατοικία τῆς πόλεως καλὴ
καθὼς ὁ κύριος ὁρᾷ ὁ κύριός μου· καὶ τὸ ὕδωρ πονηρὸν
καὶ ἡ γῆ ἄτεκνος· καὶ εἶπεν λάβετέ μοι ὑδρίαν καινὴν
καὶ ἐπιθήσατε ἐκεῖ ἅλας· καὶ ἔλαβον πρὸς αὐτόν·
καὶ ἐξῆλθεν πρὸς τὴν ἔξοδον τῶν ὑδάτων καὶ ἔβαλεν
ἐκεῖ ἅλας καὶ εἶπεν τάδε λέγει κύριος ἰάθη τὸ ὕδωρ
τοῦτο καὶ οὐκ

f. 119r

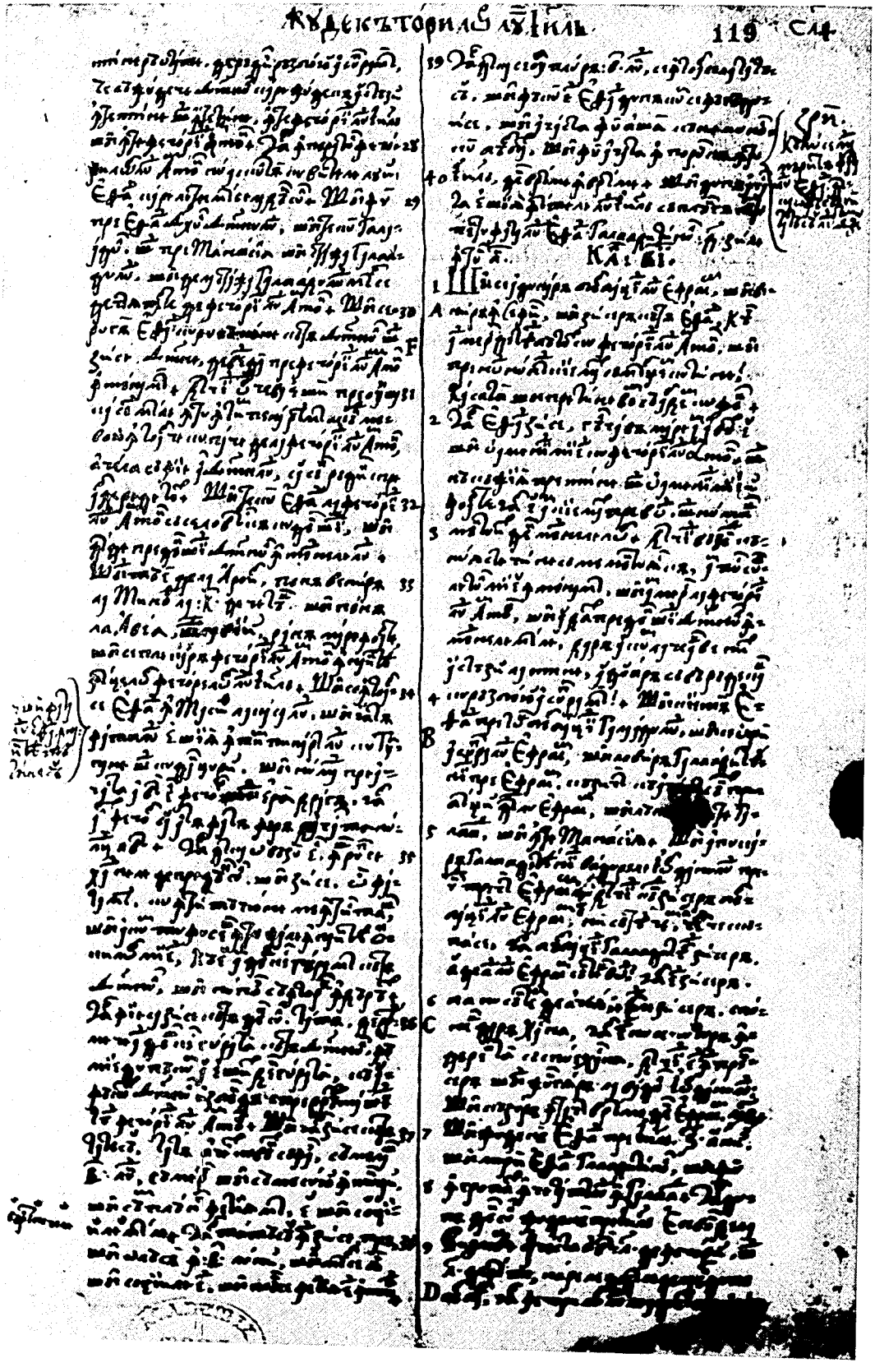

f. 119 v

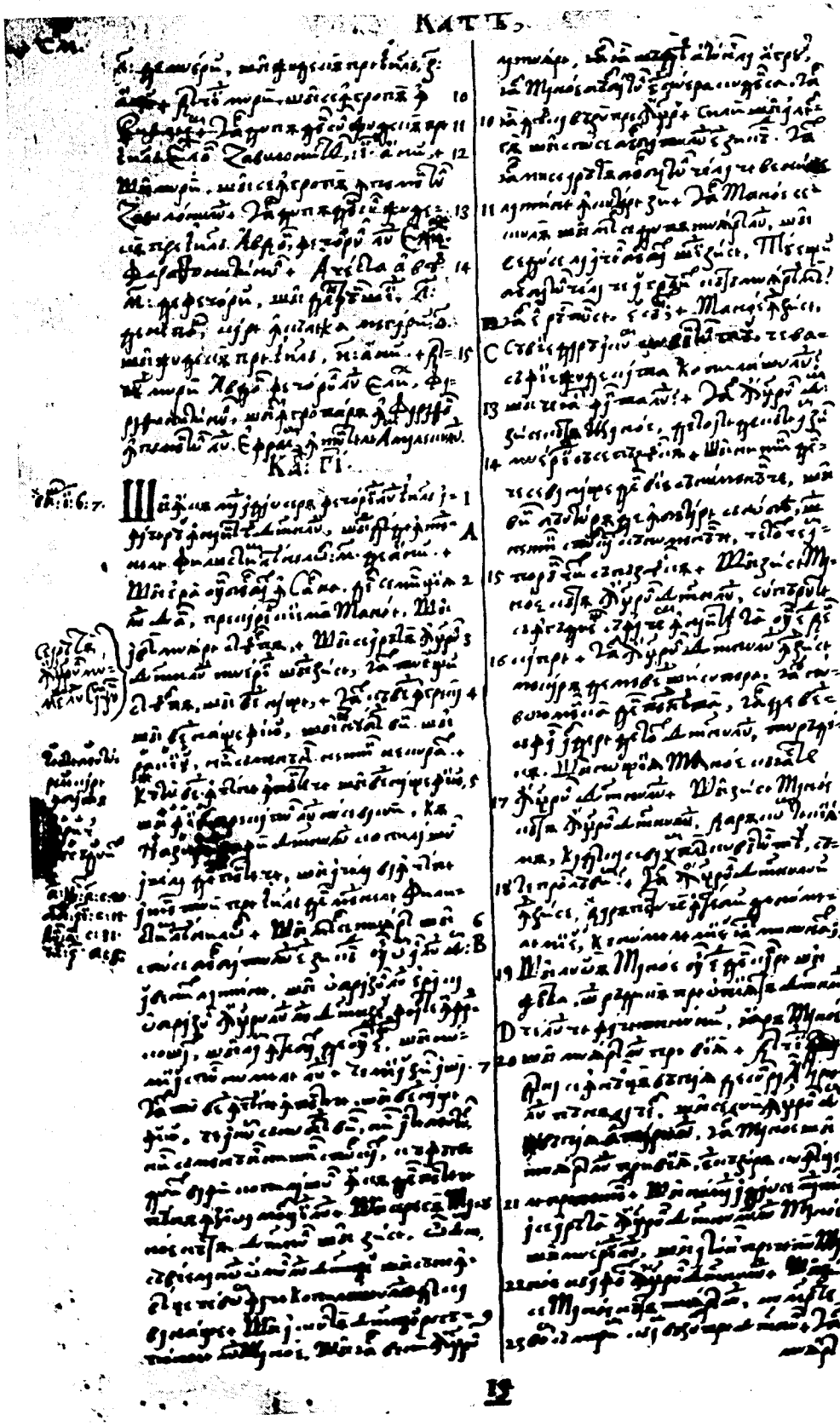

f. 120 r

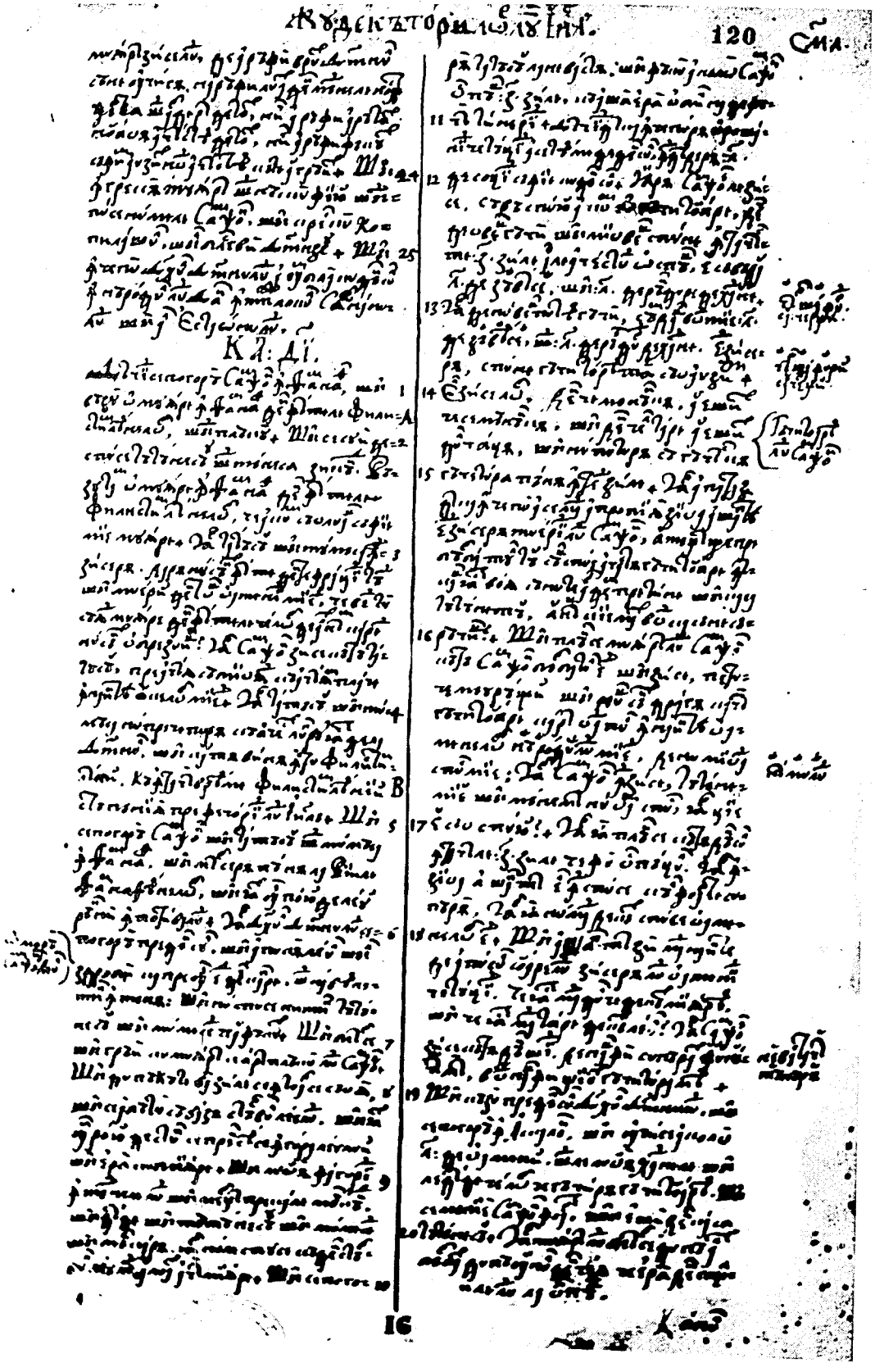

f. 120 v

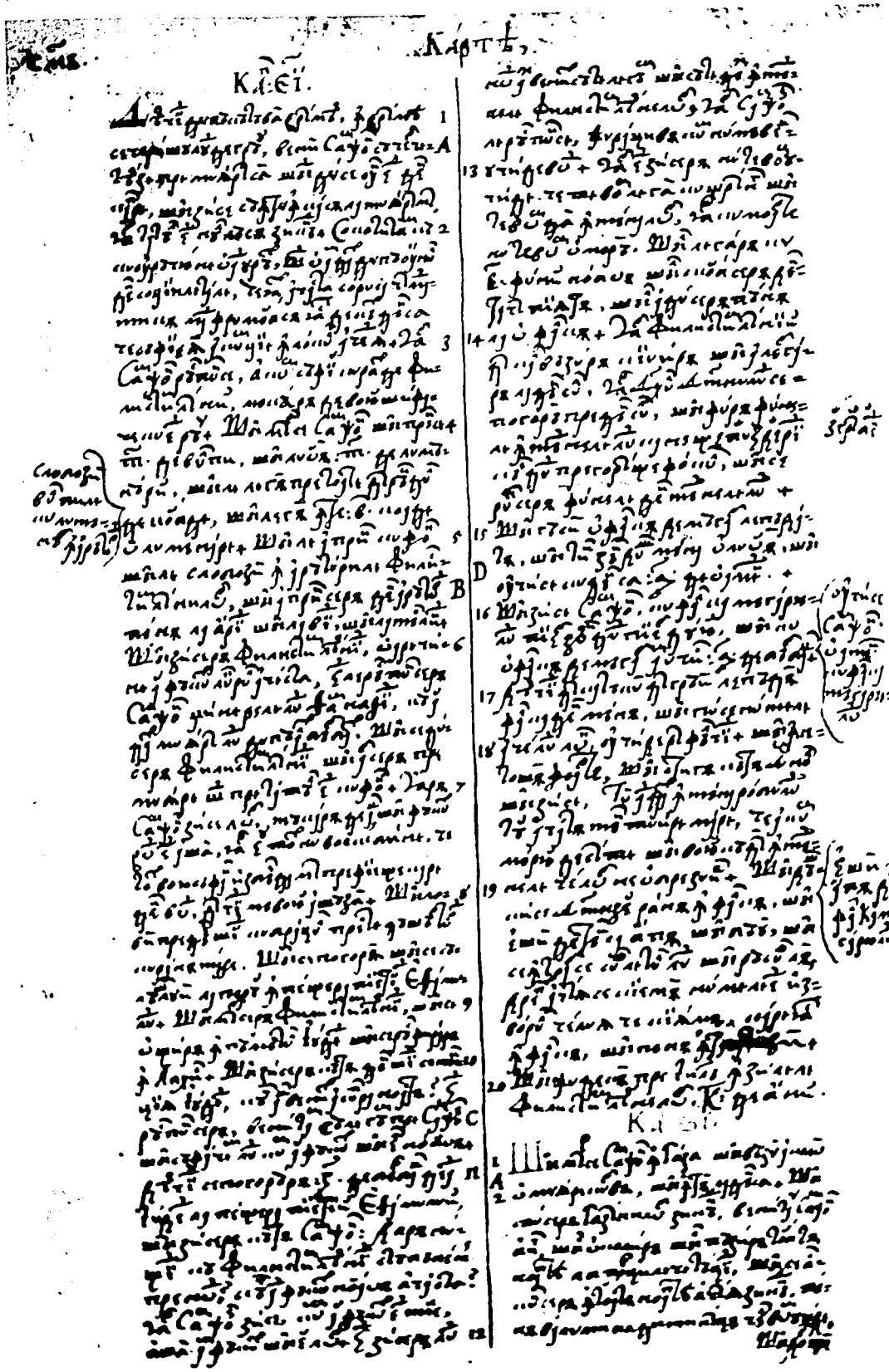

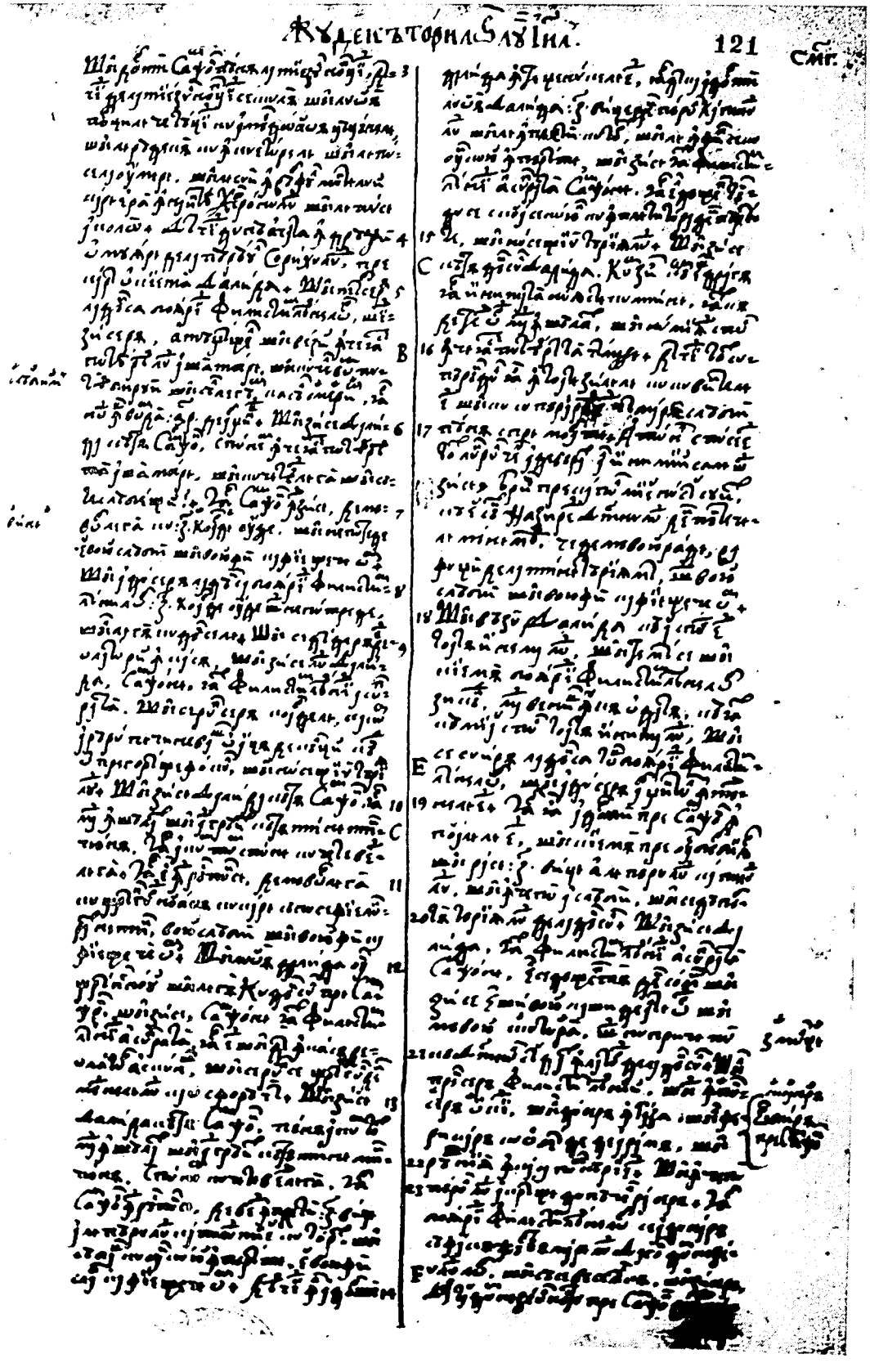

f. 121 v

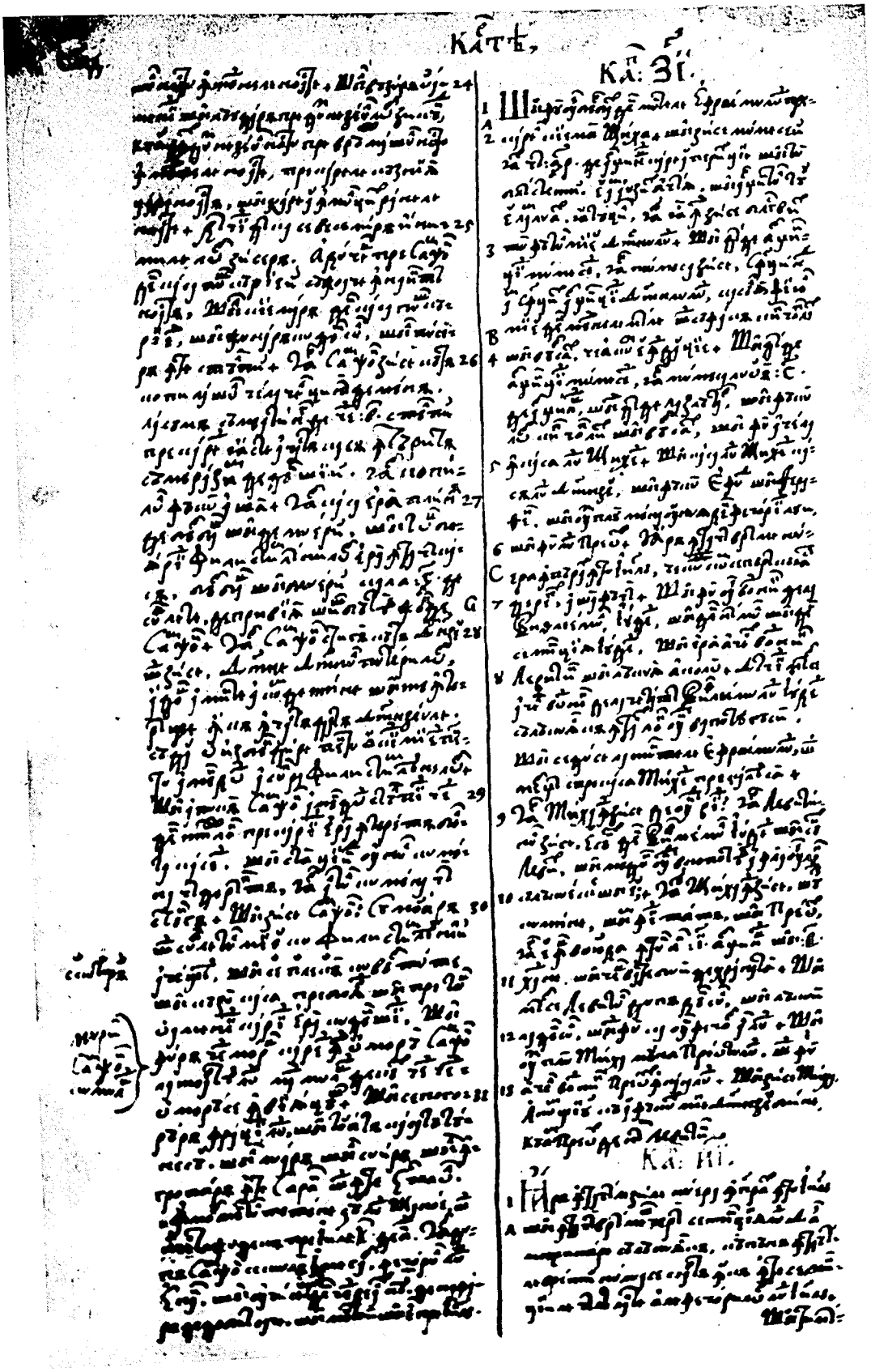

f. 122 r

f. 122 v

Κατὰ

Κεφ. φ΄.

Ons.

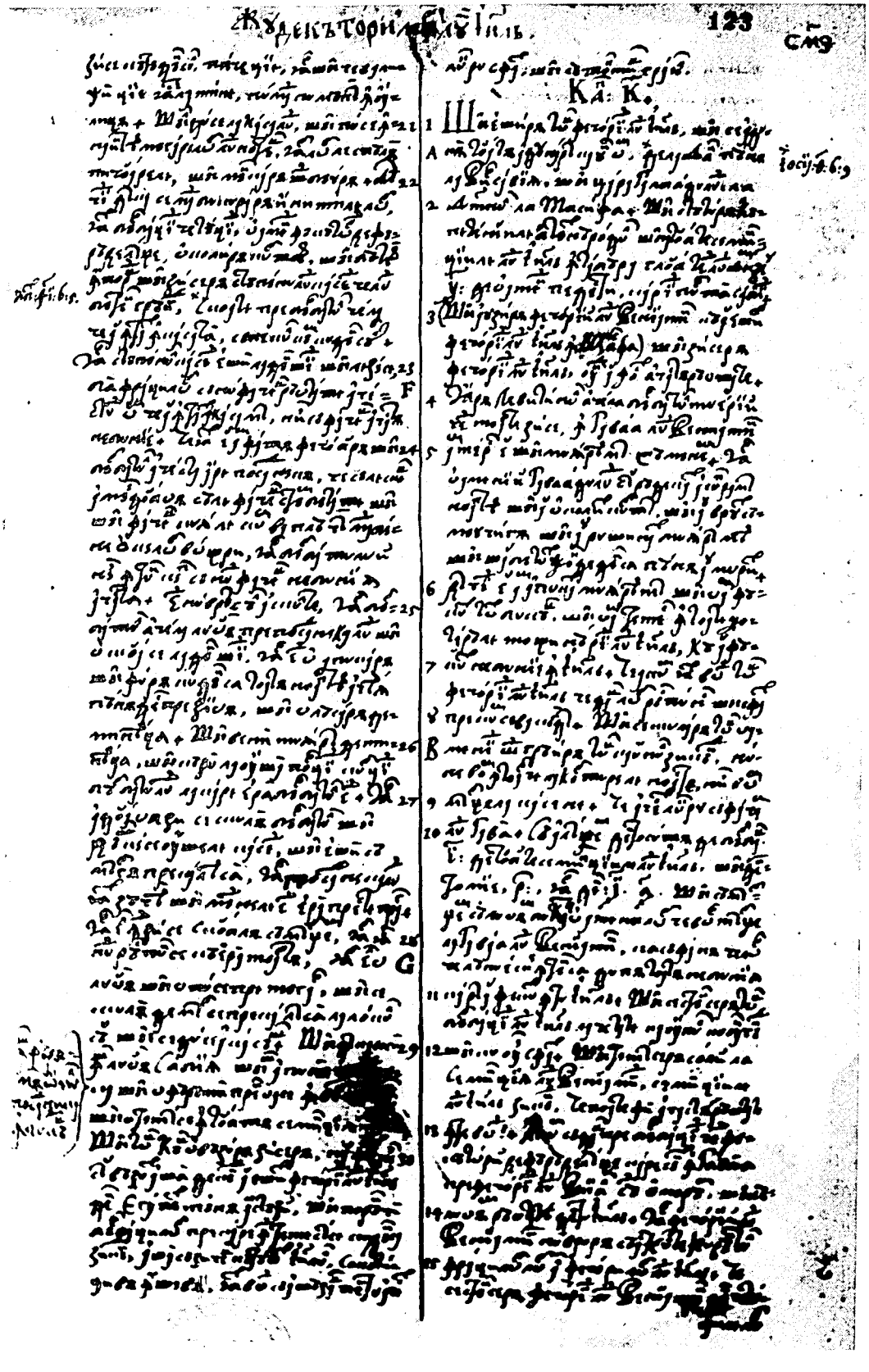

f. 123 v

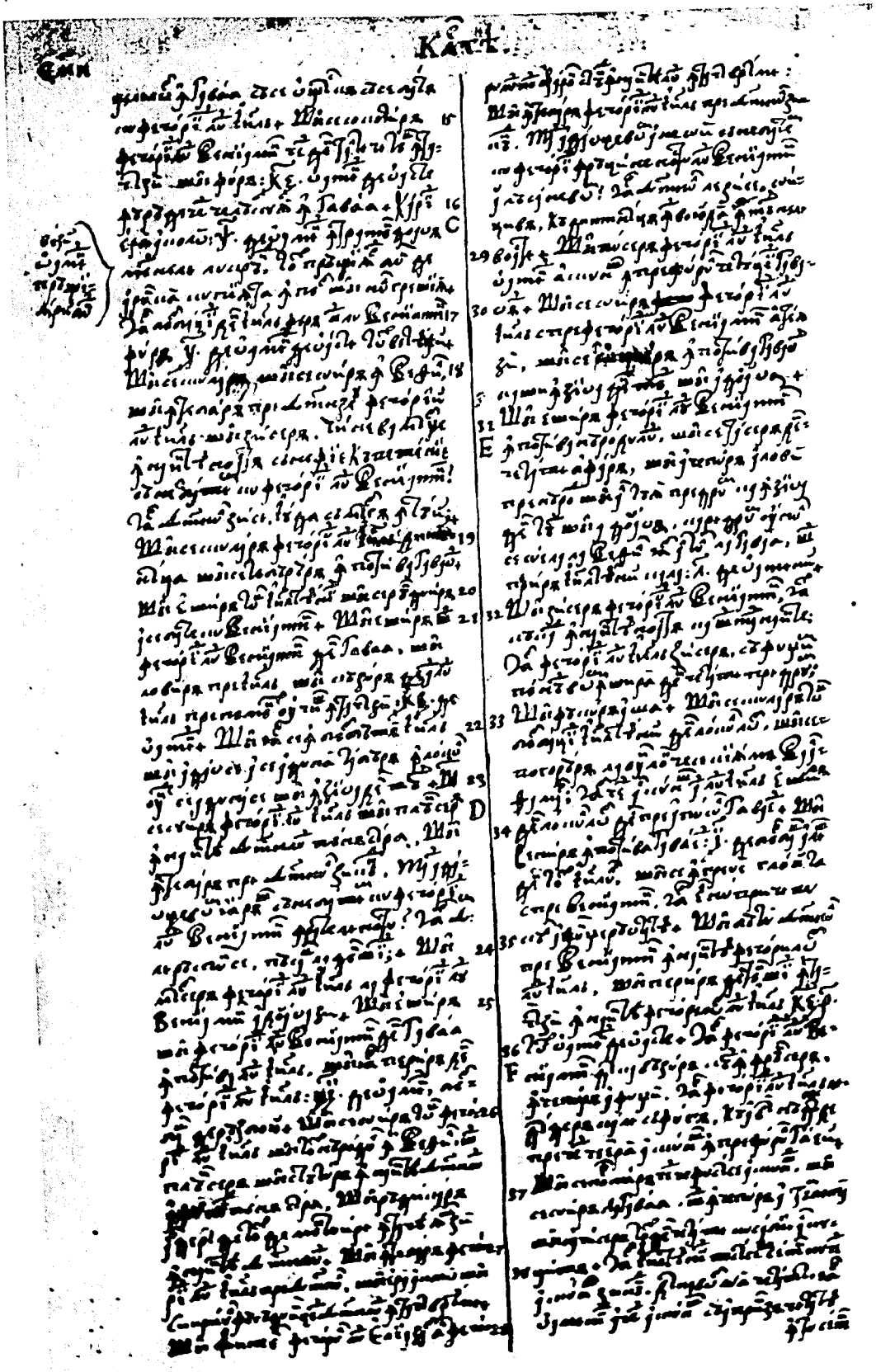

f. 124 r

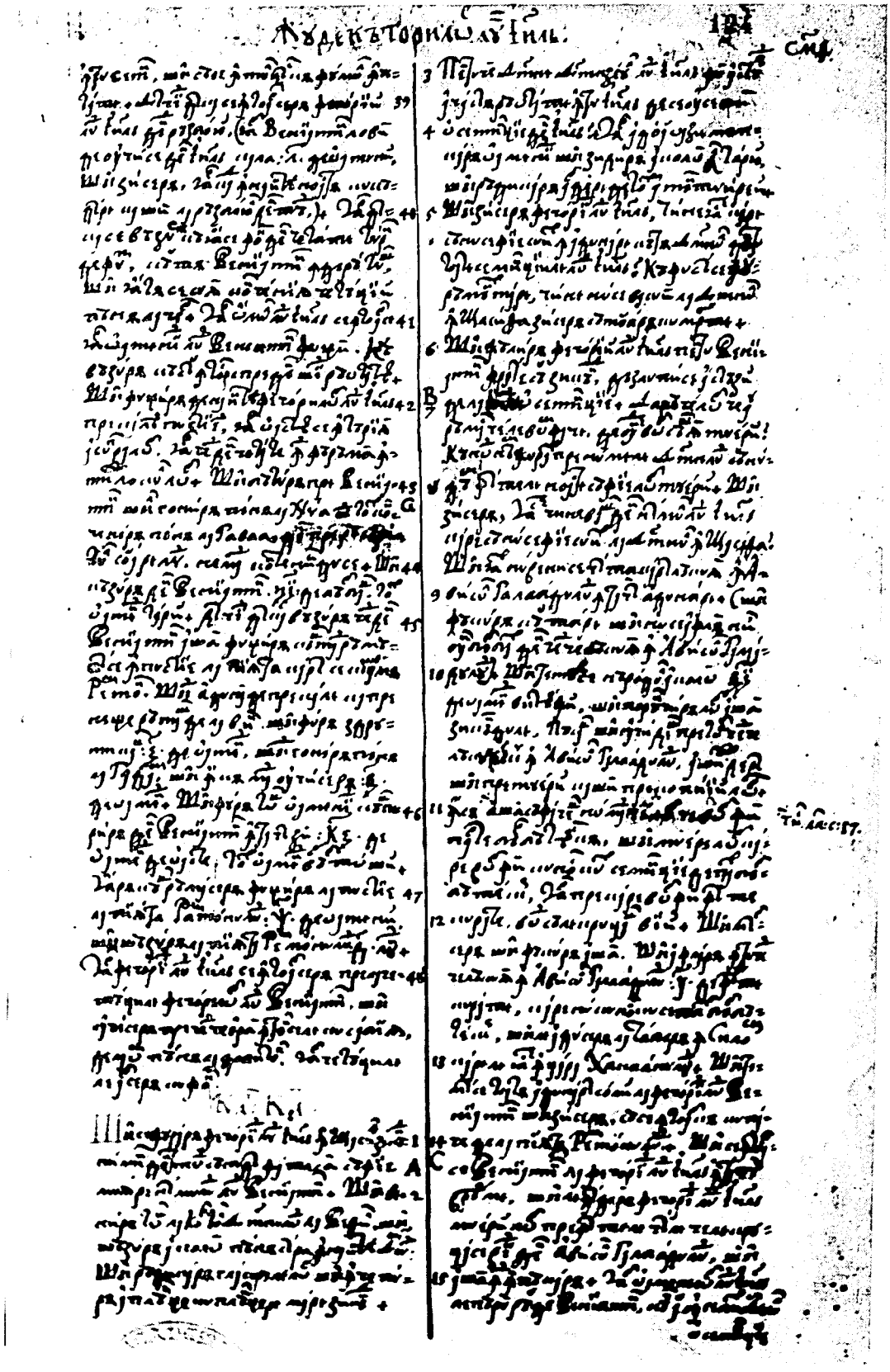

f. 124 v

[illegible]

КА. Б

[illegible]

f. 125 v

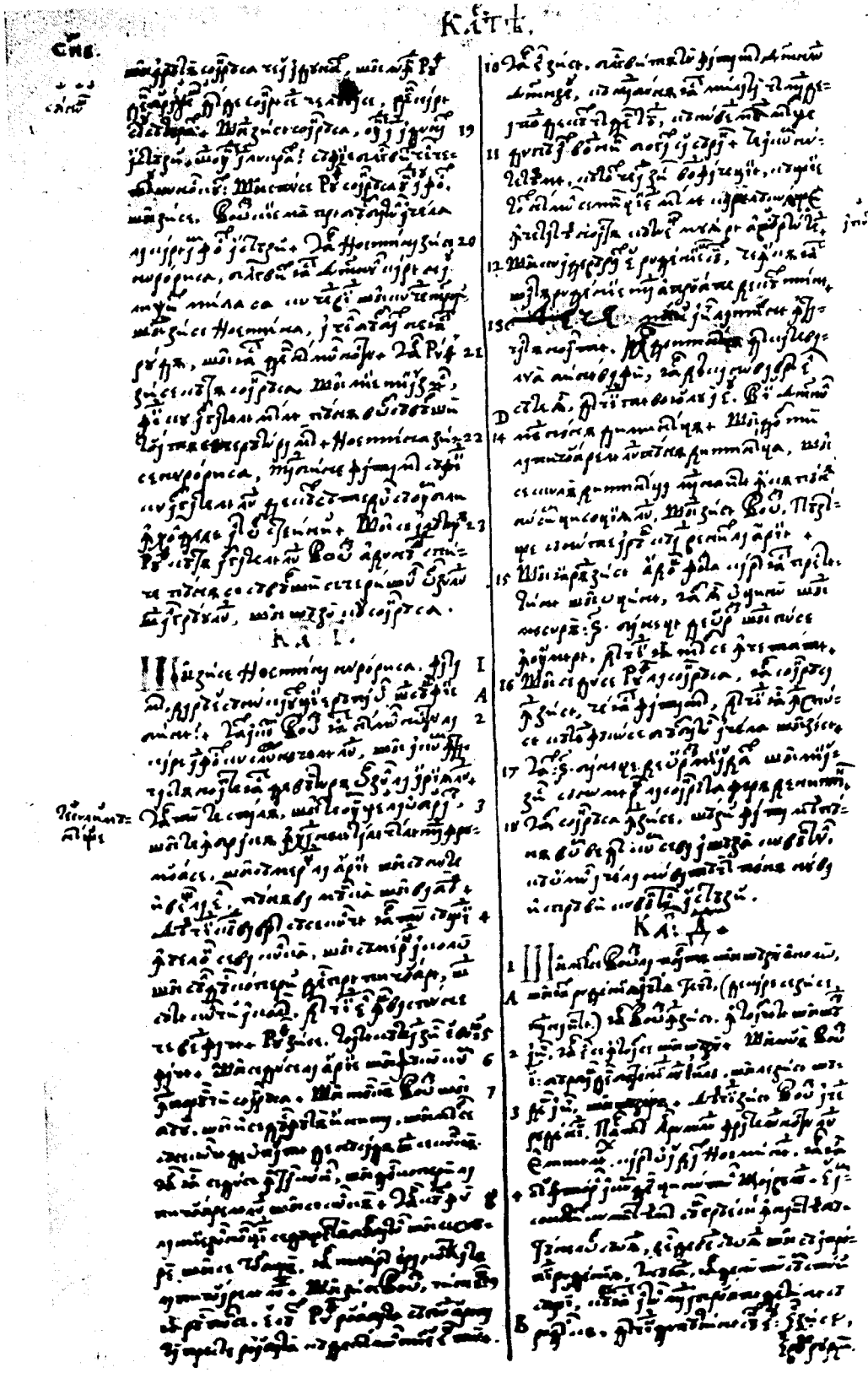

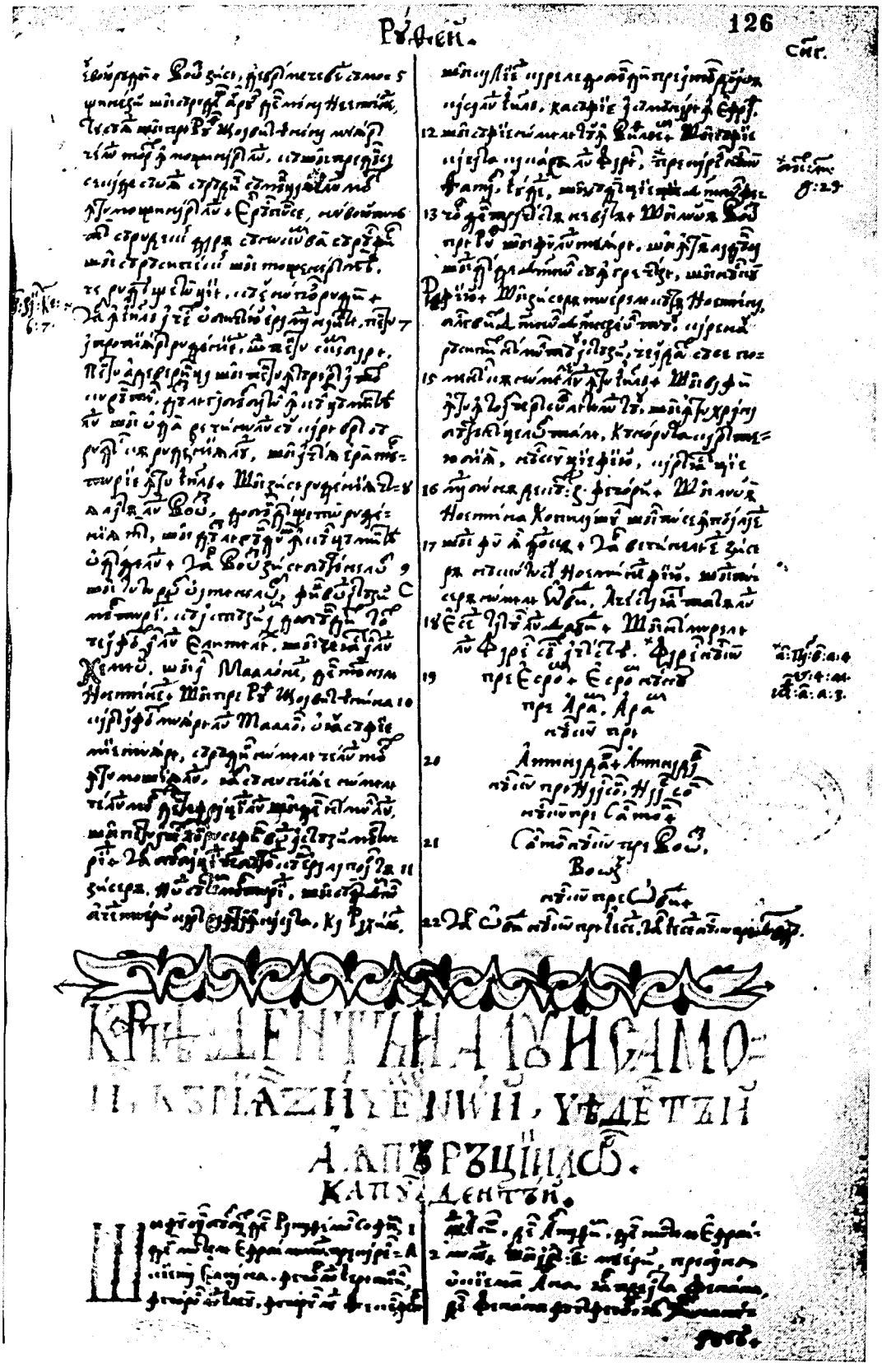

Cuprins

Monumenta Linguae Dacoromanorum XX (AL. ANDRIESCU, PAUL MIRON) 5

Ordinea cărților biblice 10

Bibliografie 12

Abrevieri 20

Notă asupra ediției 21

Texte 25

Coloana I: Facsimile după textul de la 1688
Coloana II: Text transcris de ILEANA CÂMPEAN, DOINA GRECU, GABRIELA HAJA, MIOARA SĂCRIERU-DRAGOMIR, STELA TOMA
Coloana III: Text transcris de ILEANA CÂMPEAN, DOINA GRECU, MIOARA SĂCRIERU-DRAGOMIR
Coloana IV: Text transcris de GABRIELA HAJA
Coloanele II-IV: Text stabilit de EUGENIA DIMA
Coloana V: Versiune modernă de PAUL MIRON

Note (EUGENIA DIMA, GABRIELA HAJA, MIOARA SĂCRIERU-DRAGOMIR) 192

Comentarii (ELSA LÜDER, PAUL MIRON, GUSTAVO-ADOLFO LORÍA-RIVEL) 198

Indice (ELSA LÜDER, PAUL MIRON, IOAN ABRUDAN) 217

Fotocopii: 269

Ms. 45 319

Ms. 4389 .....

Colaboratorii colecției:

Alexandru ANDRIESCU
Ioana ANGHEL
Elena ARDELEANU
Vasile ARVINTE
Eugen BELTECHI
Eta BOERIU
Ioan CAPROȘU
Ileana CÂMPEAN
Elena COMȘULEA
Dan CONSTANTINESCU
Eugenia DIMA
Corneliu DIMITRIU
Ștefan Aug. DOINAȘ
Vasile DRĂGUȚ
Ion A. FLOREA
Constantin FRÂNCU
Anca GHERMAN
Mihai-Alin GHERMAN
Anton GOȚIA
Doina GRECU
Gabriela HAJA
Ecaterina IONAȘCU
Dumitru IRIMIA
Thomas LATZEL
Alfred LOHR
Gustavo-Adolfo LORIA-RIVEL
Elsa LÜDER
Coman LUPU
Aurelia MIHAILOVICI
Paul MIRON
Nicolae MOCANU
Dragoș MOLDOVANU
Mihai MORARU
Eugen MUNTEANU
Dumitru NICA
Marie-Anne NICKAU
Ion NUȚĂ
Traian OCNEANU
Andrei PLEȘU
Elena POPESCU
Viorica PAMFIL
Alexandra ROMAN-MORARU
Mircea ROȘIAN
Mioara SĂCRIERU-DRAGOMIR
Hans-Jürgen SPECK
Felicia ȘERBAN
Ecaterina TEODORESCU
Stela TOMA
Marietta UJICĂ
N.A. URSU
Sabin VLAD
Andreea VLĂDESCU-LUPU
Jan DE WAARD
Petru ZUGUN

Tehnoredactor:

Al. CVASNÂI

TIPARUL EXECUTAT LA
IMPRIMERIA EDITURII UNIVERSITĂȚII
„ALEXANDRU IOAN CUZA" DIN IAȘI
700511 Iași, Păcurari 9, tel./fax 0232 314947
Format: 70×100/8
Coli tipo: 47.5
Apărut: 2005
Comanda: 105